

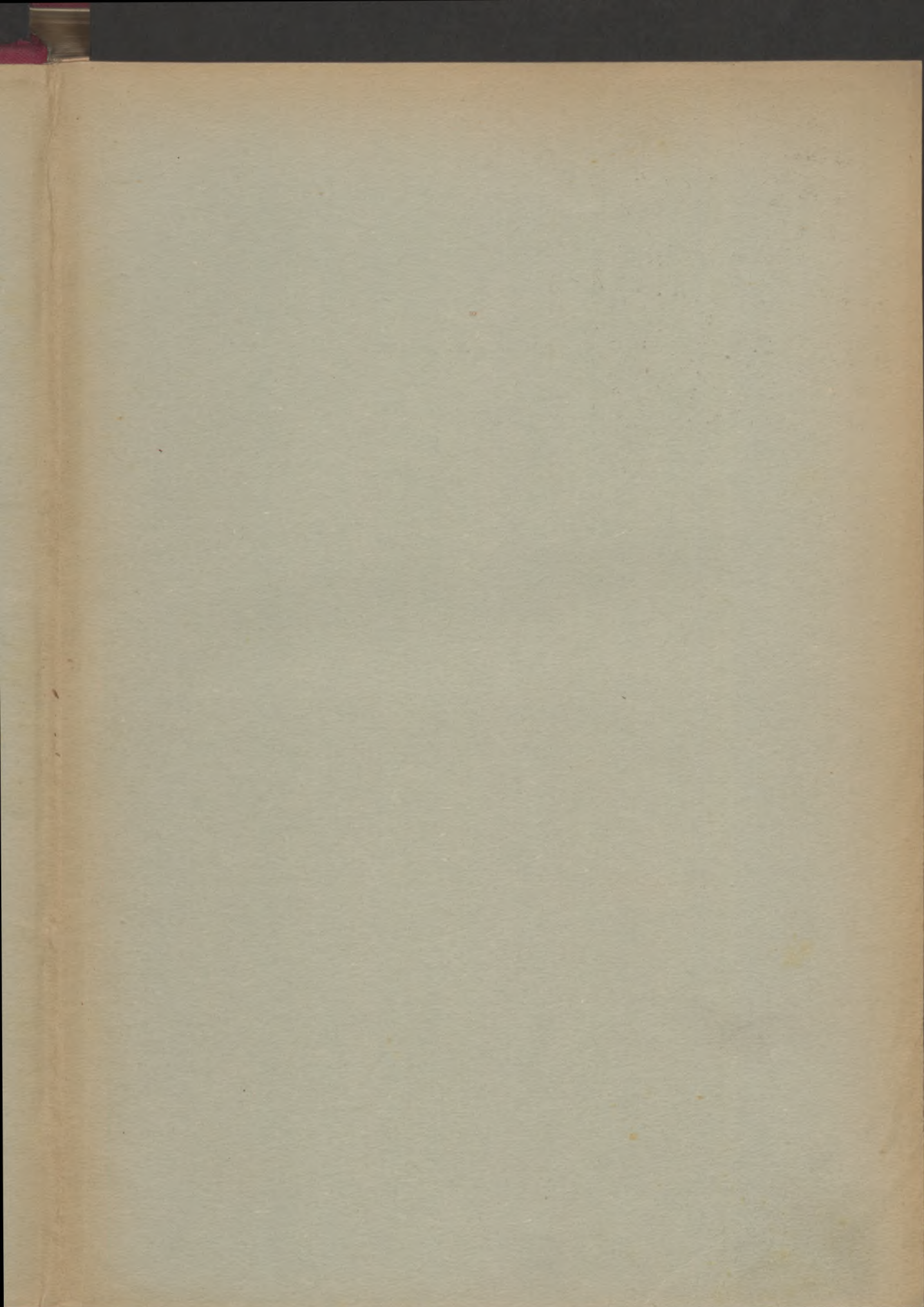
108

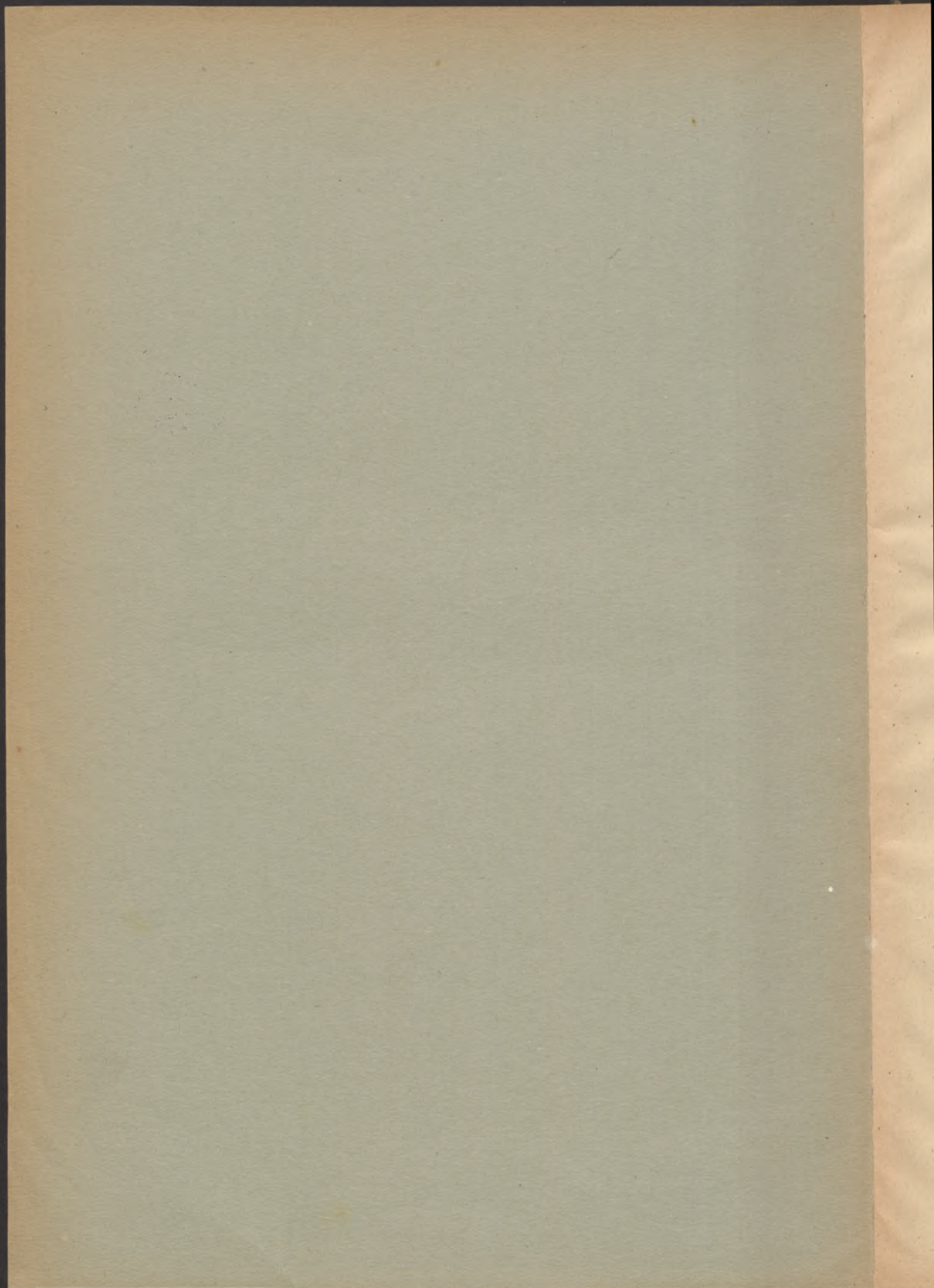
MAGYAR
SPORT

Thon

404

MAGYAR SPORT

*A sport nemzeti kulturánk integráns része. Utjait követni, benne előrehaladni százszáz-
rek kívánsága. Ezt a sport-
kulturát megismerni, ezt az
előrehaladást megkönnyíteni
hivatott ez a mű.*

MAGYAR SPORT

ALBRECHT KIR. HERCEG
BEVEZETŐ TANULMÁNYÁVAL

AZ EGYES FEJEZETEK ÍRÓI:

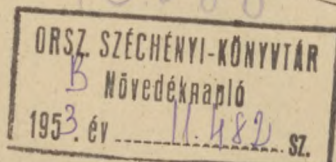
Arató Géza
Balogh László dr.
Bárány István dr.
Beleznay László dr.
Doros György dr.
Fleischer Elemér dr.
Hoppe László
Kalmár István
Kankovszky Artúr
Keresztes Henrik
Kmettykó János
Kramer Jenő
Kulcsár István

Machán Tibor
Magyar Sándor
Mamusich Mihály dr.
Marik Klára
Mező Ferenc dr.
Misángyi Ottó
Misley Sándor
Molnár Géza
Posgay Károly vitéz dr.
Rakovszky István
Rakovszky Iván dr.
Sebők Sándor vitéz
Szepes Béla

Tavasz István dr.

M 46888

A könyvfedelet és a fejléceket Arató Gyula rajzolta.

FELELŐS KIADÓ: REÉ LÁSZLÓ
Kiadóhivatal: Budapest, IX., Mester ucca 4.

A magyar sport utánpótlásának feladatai

Írta: Albrecht királyi herceg.

A magyar sport eredményei alapján már hosszabb idő óta nagyhatalomnak számít a sportvilág szemében. Ennek a nagyhatalmi állásnak elérése a múlt érdeme, — megtartása a jövő feladata. A múlt nagysikerű munkája, sok dicsősége olyan örökség, melyet a jövő számára megtartani nem lesz könnyű.

Ennek a múltnak alapját a boldog Nagymagyarország rakta le, dicsőségét a közel 20 milliós ország ifjúsága szerezte. A jelen harcait a megcsónkított 8 milliós magyarság fiai harcolják végig, az ő vállukon nyugszik a jövő terve.

A nemzetek sportjának fajsúlyát az olimpiai versenyek mérik. Ebből a szempontból öröndetes és megnyugtató jelenség az, hogy a magyar sport az olimpiai játékokon mindenkor jól állotta meg helyét.

Sibelka-Perleberg Artúr statisztikája, mely az eddigi 10 olimpia eredményeit abszolút számokban, százalékban és az egyes országok népességéhez viszonyítva relatív számokban is tartalmazza, azt mutatja, hogy Magyarország a világ sportnemzeteinek sorában az abszolút számokat tekintve, a 8-ik helyet foglalja el. Csak a világ nagy sporthatalmasságai, az Egyesült Államok, Anglia, Franciaország, Svédország, Finnország, Olaszország és Németország előznek meg bennünket. Ha viszont a népesség számához arányított sorrendet vesszük figyelembe, akkor Svéd- és Finnország után a harmadik helyen állunk a nemzetek versenyében.

A múlt képe tehát mindenképpen kedvező, sőt egyenesen hízelgő reánk nézve.

A jövő reményeit illetőleg mindenesetre tekintettel kell lennünk arra, hogy a háborút követő másfél évtized alatt a megcsónkult ország tulajdonképpen Nagymagyarország sporterejének birtokában volt. Egyrészt Budapest hatalmas, mélyen gyökerező sportélete biztosította a fejlődést, a korszerű haladás iramát, másrészt az elveszett végek hatóereje, támogatása ezekben az időkben még nem szűnt meg. Márpedig a múltból könnyen megérthetjük, hogy mit jelent az erdélyi, felvidéki

és délvidéki végek városainak, őserőket felszínre hozó területeinek a magyar sportélettel való összefüggése. Aki járatos a magyar sport történetében, tudja, hogy Budapest mindenkor hatalmas gyűjtőtábor volt, melynek egyleteibe a távoli városok és vidékek egyesületei szállították a pompás nyersanyagot, hogy feldolgozza és a magyar színek diadalára érvényesítse. Budapest mellett nagyrészt azok a városok jártak elől a magyar sportkultúra terjesztésében, melyek felett most nem a magyar sporthatóságok rendelkeznek, melyeknek a magyar sport középponti vezetésével összenőtt gyökerei már másfél évtizede elszakadtak. Ám a nagy földönfutás, amely az idegen kézre jutott részek magyarságát megmozgatta, bizonyos mértékben úgy hatott a magyar sportra, hogy az többé-kevésbé megtermékenyült szűkreszabott határain belül. Ennek a megtermékenyülésnek a hatása azonban, sajnos, nem lesz és nem lehet tartós. A jövő sikereit, a jövő nagyságát állandó tényezőkné, állandó és céltudatos kultúrmunkának kell biztosítania.

Azok az országrészek, amelyek a Dunántúl kivételével a mai Magyarországot alkotják — tehát a Tisza-Duna köze és a Tiszántúl —, sportkultúra tekintetében hátramaradt és elhanyagolt területek voltak a háború előtt. Márpedig kétségtelen, hogy a ráncszakadt és ezután elkövetkező nehéz időkben legelsősorban ezeknek az országrészeknek kell szolgáltatniok a magyar sport utánpótlását, az Alföld nagyszerű népéből kell kitermelni a multhoz méltó jövőt építő tehetségeket. Budapest és vele együtt Magyarország csak úgy maradhat meg a sportvilág hatalmasságainak első sorában, ha azok a területek, amelyek régebben sport szempontjából még ugarnak számítottak, a nagyobb sportkultúra ekéje nyomán termőföldekké válnak.

A kérdés most már az, melyek azok az eszközök, amelyek ezt az ugartörést el tudják végezni? Megtalálta-e már a magyar sport azokat s ha megtalálta, munkába fogta-e kellőképpen?

A magyar vidék eléggé érett arra, hogy a sportkultúrát mindenütt elbírja. Arra kell tehát törekednünk, hogy mindenütt megadjuk azt a sportolási lehetőséget, ami az adott helyzetben, a helyi viszonyoknak megfelelően megadható. Sportterek, sportpályák, sporttelepek, uszodák, sportcsarnokok létesítése a leglényegesebb tényezője a magyar sport fejlődésének. Annak a magyar ifjúságnak, amely sokszorosan bebizonyította sportratermettségét, alkalmat kell találnia sportoló kedvének kielégítésére. Vezetőket kell nevelni és egyesületeket kell alapítani, mert a sport nem egyesek szórakozása, hanem társadalmi erők és erkölcsi értékek egybefogója, céltudatos nevelője és irányítója.

A háború előtti időkben mindezeket a feladatokat maga a társadalom végezte el. S a magyar sport multja bizonyítja, hogy jól végezte. Mivel azonban a háború utáni sportélet a nevelési és népegészségügyi kérdésekkel szoros kapcsolatba került, ezeknek a feladatoknak jó része is állami feladattá változott. Ezzel a változással kapcsol-

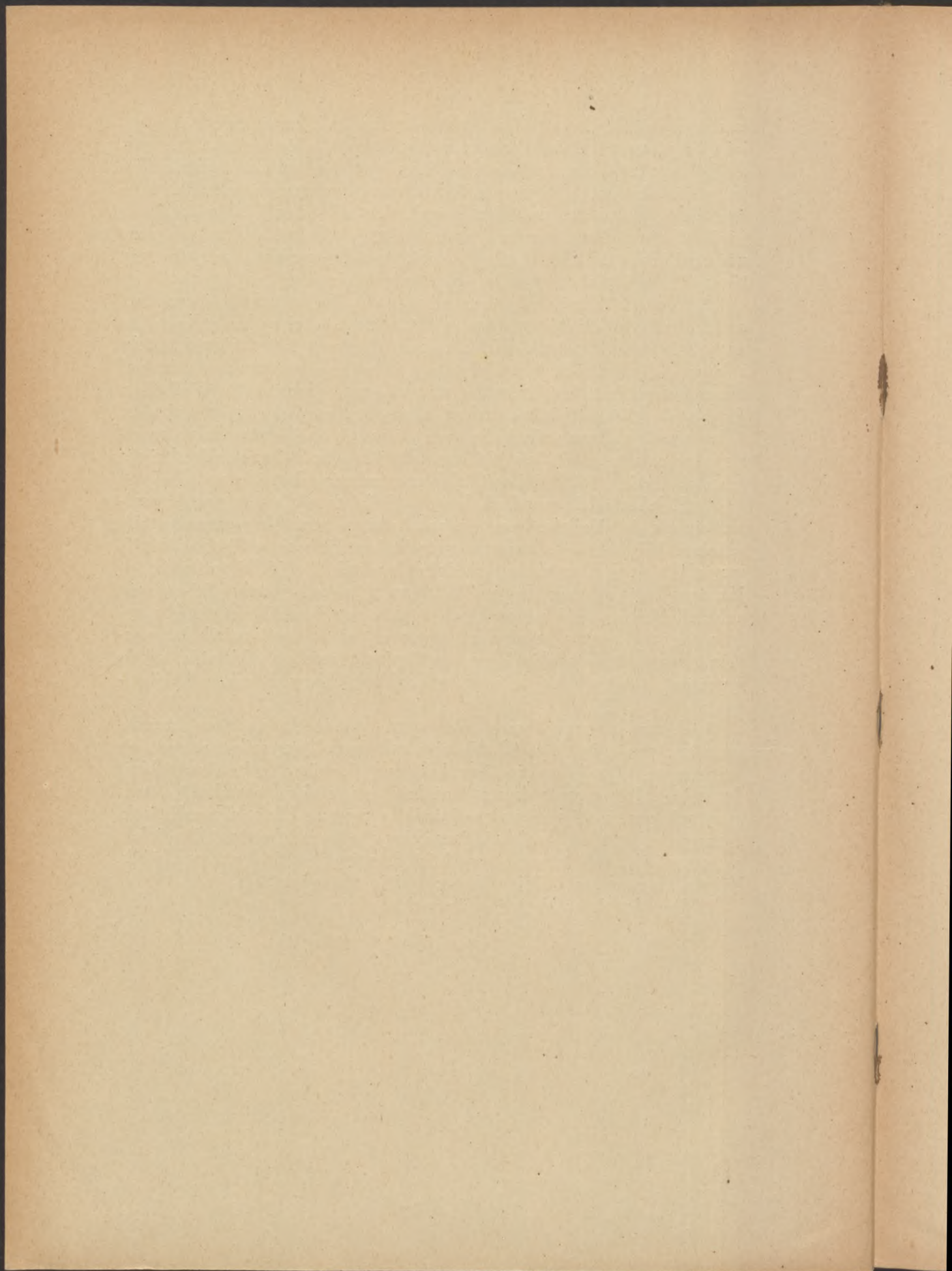
latban a fejlődés biztosítékait két irányban kell keresnünk. Az egyik irány a magyar ifjúság iskolai nevelése. Azokat a törekvéseket, melyek a Testnevelési Főiskola létrehozásában egy új, korszerű testnevelési irány kialakításában, a testnevelés fontosságának egyre szélesebb körben való felismerésében jelentkeznek, biztató jelnek tekinthetjük a jövőt illetően. Ezek azonban csak jelek és törekvések, melyek még nem váltak általános érvényű és értékű hatóerőkké, melyek még távolról sem érték el céljukat, bár üdvös hatásuk el nem vitatható.

A másik irány az új magyar sportélet épületének másik pillére, az iskolán kívüli ifjúság sportra nevelése. Ez az a réteg, mely még igen nagy mértékben ugarnak számít a sport életében. Az az ifjúság, amely a közép- és főiskolák levegőjében nevelkedik, a testnevelés áldásaival kapcsolatban feltétlenül magába szív valamit a sportok levegőjéből is. Az iskolán kívüli ifjúság azonban könnyen elveszhet a sport számára. A leventeség mélyen szántó eke ezen a téren és ahol a társadalmi sportegyletek és a leventék irányítói megtalálják a kellő harmóniát a közös cél szolgálatára, ott feltétlenül áldásos eredmények születnek.

El lehet tehát mondani, hogy — hála annak a nagyszerű sport-szellemnek és tökéletes szervezetnek, amit a régi Magyarország társadalma kiépített — a magyar sportélet az új keserves helyzetben is megtalálta azokat az utakat, módokat, melyek jövőjét biztosítani tudják úgy, hogy az a multhoz méltó legyen. Ezeken az utakon itt-ott még nehezen járnak az új intézmények, ezekhez az új módokhoz még nem igen szokott hozzá a más világban termett mult egyik-másik képviselője, a start azonban elég jókor megtörtént s csak kellő kitartás, szívós igyekezet, lankadatlan akarat kell ahhoz, hogy a siker bekövetkezzék.

A magyar sport még soha olyan nehéz harcot nem harcolt, mint amilyen előtt most áll. Megcsonkult testtel, anyagilag nagyon elerőtlenedett társadalomban élve kell megvédenie nagyhatalmi állását duzzadó erejű, megnövekedett hatalmú nemzetekkel szemben. A magyar szív magyarságáért rajongásának, a magyar lélek lelkesedésének, a magyar virtus ősi lebírhatatlanságának a harca lesz ez. S a jelek, az egymástkövető, nagy nemzetközi események mind azt mutatják, hogy a magyar sport állja a harcot, bírja a versenyt.

Ez a legbiztatóbb jele a jövőnek!

A sport nemzetépítő ereje

Irta: Dr. Rakovszky István

m. kir. kormányfőtanácsos, a MOLSz elnöke.

A nemzetet egyének alkotják. Értékes és erős az a nemzet, amelynek egyénei értékesek és erősek. A nemzet jövőjének felépítése tehát az egyének nevelésén nyugszik. Az egyén értékét annak testi épsége, egészsége, akaratának kitartása és ereje, tudásának mértéke, mennyisége és végül erkölcsi felfogása, etikai nemessége adja meg. Az ideális ember jól fejlett testben, erős akaratot, sokoldalú, éles gondolkodást és ideális életfelfogást egyesít. Nemzetünk jövőjét akkor építjük fel, ha ilyen ideális, vagy az ideált megközelítő embereket tudunk nevelni, ha el tudjuk érni azt, hogy a nemzet vezetői és a tömegek többsége ilyen magasabbrendű egyénekből tevődjen össze.

Milyen szerepe van a sportnak ebben a nevelésben, ebben az emberalkotásban? A négyféle feladat legelsője, a testnek egészségessé, éppé fejlesztése, magától értetődően elsősorban a testnevelés, a sport feladata. El sem képzelhetünk egészséges embereket, egészséges nemzeteket a sport éltető ereje nélkül.

A tudomány mai megállapítása szerint az emberiség egymillió éves. Magától értetődik, hogy a történelem előtti időkben, amelyek az egymillió évnél 99 százalékát teszik ki, az ember élete, foglalkozása szabad levegőn űzött mozgás volt. De nemcsak az ősfoglalkozások költötték az embert a szabad levegőhöz, még a kultúra munkamegosztásának erősen fejlett korszakaiban is az emberek életfeladata, kenyérkeresete, foglalkozása majdnem kivétel nélkül szabad levegőn űzött mozgásból állott. A kereskedő gyalog, lóháton, teveháton vagy gályán kalmárkodott. Az iparos keze is csak a legritkábban forgatta szerszámaint zárt helyiségben s még a hivatalnokok nagy része is szabad ég alatt, ambulanter végezte munkáját.

Csak a múlt század áldotta, vagy verte meg az emberiséget az elgépiesedés új érájával. Csak ez szorította az embert levegőtlen, szűk munkahelyre, a munkást a gyár épületébe, a kereskedőt irodájába, a

tisztviselőt hivatalába. Csak ez a korszak szülte a gépszerű munkát, az adminisztrációnak ezer oldalú nehéz feladatát s termelte ki milliós és milliós számokban a helyhez kötött, egészségtelen munka robotjában élő munkások és hivatalnokok légióit. Ez a korszak szülte a csenevész tömeglakásokat, a gyárvárosok mérgezett levegőjét s ez a korszak szülte az egyoldalú szellemi elfajulás sápadt romantikáját is.

El sem képzelhető, hogy az emberi faj néhány évtized alatt ehhez az új életmódhoz idomulhatott volna. A faji kiválasztódás, az adaptálódás, a leszármazás tanának minden tételével homlokegyenest ellenkezik az a lehetőség, hogy egy élő szervezetről, ha még oly magasrendű is mint az ember, 1—2 generáció alatt minden eddigi életfeltételét le lehessen hámozni. De még ha lehetséges is lenne ez az alkalmazkodás, az emberiség teljes degenerációjára, lezüllésére, az emberi kultúra és tudás gyors halálára vezetne, ha az ember idegeit és agyát hordó szervezet fejlettségéről, egészségéről nem gondoskodnánk.

A testnevelés tehát nem játék, nem luxus, nem egyszerűen az izomerő, a hajlékonyságot fejlesztő gyakorlat, *hanem az emberiség és a nemzet életfenntartásának, kultúrájának leglényegesebb előfeltétele.* A testnevelés, a sport a bázis, melyen a kultúra felépül. Enélkül az alap nélkül minden egyéb kultúrális szervezkedés céltalan s a levegőben lóg, mert üres szalma cséplése, egészségtelen csenevész nemzedék tudományos kultúrális nevelése.

De egészséges nemzedéket, átütőképes, eredményes emberi fajtát kellő energetikus lelki felvértezetség nélkül sem képzelhetünk el. Példát idézek: az angol nemzet hallatlan energiája, szívóssága, nyugodt, de határozott akarata volt, mely a nagy angol világbirodalmat megteremtette, fenntartotta s az angolt a világ első nemzetévé tette. A königrätrtzi ütközet után azt mondták, hogy a győzelmet a porosz tanítómesterek vívták ki. Lehet, hogy ez igaz volt, de kétségtelen az, hogy *az angolok világhatalmi pozícióját az angol iskolák alapozták meg.* Az angol iskolai nevelés alapja nem a tudományos oktatás, hanem a karakternevelés. Nem akarom ezzel lekicsinyelni az angol iskolák nyújtotta tudományos képzést, de meg akarom állapítani azt, hogy az angol nevelés első és legfontosabb feladatának azt tartja, hogy egészséges, ép idegzetű, energikus, harcolni tudó, kitartásra edzett embereket adjon az angol nemzetnek, akiknek a tudás oly vértjük, pajzsuk, fegyverük, melyet bírnak hordani és forgatni. Hiába adom valakinek kezébe a legerősebb pajzsot, a legélesebb kardot, ha annak arra sincsen ereje, hogy ezeket felemelje. Hiába fejlesztem ki valakiben a legnagyobb tudást, hiába nyújtom valakinek az ismeretek ragyogó tárházát, ha nincsen energiája, hogy ezekkel a maga és a nemzet érdekében eredményesen élni tudjon. *Kétségtelen, hogy az egészséges, kellő felügyelet alatt tartott modern sportszerű nevelés a nemzet energiájának, szívósságának, kitartásának, sine qua non feltétele.* Minden nemzet, amely helyét a mind nehezebbé váló életküzdelemben meg akarja

állni, csak a testnevelés, a sport útján tudja fiatal nemzedékébe bele nevelni s az idősebb évfázatokban fenntartani a küzdőképességet, az akaratot, a szívósságot, a kitartást.

Nem akarom ezzel a szellemi élet fontosságát megtagadni s a tudást, a tudományos életet a nemzetépítő feladatok között elsőrendű nagyfontosságúnak, a kultúrát, a civilizációt egy nemzet életében, fejlődésében, önfenntartó küzdelmében természetesen éppen olyan nélkülözhetetlen, magasztos követelményeknek tartom, mint akár maga az Akadémia. *De lelkem sportszeretetének egész melegével tiltakozom kell az ellen, hogy a testnevelést, a sportot bárki is a tudomány, a kultúra, a civilizáció ellenlábásának tartsa.* Elismerem, hogy vannak jelenségek, amelyek a laikus előtt azt a látszatot kelthetik. Célzok itt elsősorban az agyonreklámozott s voltaképpen az igazi sporttal csak lazán összefüggő „nagy attrakciókra“. Ezek is szükségesek a sport szempontjából, mert népszerűsítik a sportokat, új híveket toboroznak. új sportolókat nevelnek és ezzel a sport igazi céljának, a tömegek megmozgatásának nélkülözhetetlen propaganda eszközei. Ha fordulnak is elő a sportúzésnek olyan túlzásai, melyek értéktelenebb egyéneknél a szellemi élet esetleges háttérbe szorulásával vannak egybekötve, kétségtelen, hogy az *egészséges testnevelés alapja és nem ellensége a tudománynak, a kultúrának s civilizációnak.* A testi és szellemi munka között kellő összhang megteremtése és fenntartása nagyon könnyen megoldható feladat s ha ezt a harmóniát fenntartjuk, akkor a szellemi kultúrára is fejlesztő, nemesítő, erősítő hatása lesz az egészséges testnevelésnek.

Térjünk át végre a testnevelés befolyására az ember legfontosabb, legnemesebb énjére, az ember erkölcsi felfogására, etikai emelkedettségére. *Alig van az életnek még egy olyan terepe, ahol az idealizmus, az igazság megbecsülése még ma is olyan szerepet játszana, mint a sport terén.* Még ha a sportversengések meg is engedik itt-ott az igazságos eredmény eltolását, vagy meghamisítását, ez csak részletekben, detailokban érvényesülhet. Csak két nagyjából egyenlő értékű sportteljesítmény közül lehet csalafintasággal, az egyiket vagy másikat előtérbe tolni, de az életben sajnos nem egyszer kell azt tapasztalnunk, hogy alacsony szinten mozgó, értéktelen teljesítmények maguk alá gyúrik, lábbal tiporják a magas szellemi és erkölcsi csúcsokon mozgó emberi munkát. A mai élet — egyelőre legalább is ez a közfelfogás — kíméletlen, önző küzdelmet követel s a harcmódok, a harci eszközök nemcsak az egyének, de a nemzetek között is, sajnos, legtöbbször az erőszakon, a nyers erőn, hazugságokon, félrevezetésen alapulnak s a magasabb moralitást a mai élet sajnos ritkán jutalmazza. *Minden ember számára, akiben él még idealizmus és aki hisz még az ember magasabb erkölcsi feladataiban, oázis a sport, mert nincs az emberi élet megnyilvánulásának még egy olyan tere, ahol az igazság olyan mértékben érvényesülne, mint itt és ahol még ma is az idealizmus*

az éltető erő, mert hiszen fáradságot, munkát, lemondást magunkra venni, minden jutalom nélkül, mint ahogy ezt a sportoló teszi, idealizmus nélkül nem is lehet. Órizzük tehát a nevelésnek az emberi életnek ezt a sport nyújtotta egészségesen viruló oázisát féltő szeretettel és gondnal, mert ha morálisan erős, nemesen gondolkozó, magasabbrendű erkölcsben élő nemzedéket akarunk felnevelni, úgy — a vallásos neveléstől eltekintve — a sporton keresztül tudjuk lelkét legjobban, legbiztosabban a magasabb erkölcsi szférák felé emelni.

És ha a testnevelés nemzetépítő erejéről beszélünk, akkor azt is végig kell gondolnunk, hogy a nemzeti érzésre vajjon milyen hatással van a testnevelés? *Nemzeti érzés nélkül egészséges lelkű egyén, egészséges életű nép vagy faj el sem képzelhető.* Az embernek kétségtelenül ősi ösztöne az önzés. Minden erkölcs és etika feladata ezt az ösztönt gátak közé vetni s helyébe altruizmust, kíméletet, tapintatot, más emberek jogainak, érdekeinek, igényeinek megbecsülését, tiszteletét felépíteni. Kétséget nem tűrően erkölcstelen embernek bélyegezzük ma azt, akiben még a családi szeretet is hiányzik, pedig a családi szeretet is csak önzés egy szűk körben. A nagy, összefoglaló altruisztikus és morálisan magasan álló érzések nagyobb tömegek, nagyobb egységek összefogásánál kezdődnek. A lokálpatriotizmus, az embernek különböző egyesülésekhez való ragaszkodása már magasabb szinten áll, de az emberiség mai fejlettsége mellett a legmagasabb és teóriában is a legnemesebb az az érzés, mely valakit fájához, nemzetéhez, népéhez, országához kapcsol. Elismerem, hogy a humanizmus, az egész emberiség szeretete még magasabb szinten áll, azonban még messze vagyunk attól, hogy ez az érzés gyakorlati célokat szolgálhatna és állítom azt, hogy az az ember, akiben nincs nemzeti érzés, aki nemzetét, fáját nem szereti, az az emberiséget sem szeretheti, mert rideg lelkű, ideális elgondolásokra, önfeláldozásra, emelkedettebb érzésekre képtelen ember lehet csak. Nemzetépítő ereje tehát csak annak a gondolatnak, vagy intézménynek lehet, mely a hazafiasságban nyilvánuló magasabbrendűségnek, nemzeti érzésnek is fejlesztője, erősítője, istápolója.

Aki életében egyszer látta az extázisig és könnyekig emelkedő együttdobbanását egy nemzet szívének egy-egy nagy sporteseményénél, aki tudja és látja azt, hogy a sportember küzdelmei milyen mindent legázoló nemzeti érzéseket és erőket váltanak ki, az igazat fog nekem adni, ha azt állítom, hogy a nemzeti érzés erejének felépítésére a sportnál ideálisabb, hatásosabb eszközt találni nem tudunk.

És még egy. A nemzeti érzés igazi megbecsülője nem állhat azon az állásponton, hogy a jó hazafinak a többi nemzetet meg kell vetnie, gyűlölnie vagy lenéznie. A nemzeti érzés minden elfajulása ellen éppen ezért kell küzdenünk, hogy azt nemesnek és ideálisnak tudhassuk és a sportnak a hazafias érzés fejlesztésén kívül meg van a maga nagy nemzetközi összefogó ereje is, mely a nemzetek közeledését, kölcsönös

megbecsülését, a nemzetek közötti megértést szolgálja és építi és ezzel is a mai maroknyi nemzetünk életét és jövőjét szolgálja, mert egymást megértő népek és nemzetek között az igazságnak kell uralkodnia és a mi nemzetépítő munkánk végső célja az igazság:

I g a z s á g o t M a g y a r o r s z á g n a k !

„A futó“

Petri Lajos világhírű szobra.

A sport pszichológiája.

Írta: Doros György dr.

Milyen gyakorlati eredményeket várhatunk a sportpszichológiától?

Az ember nem gép, hanem lelkes lény; erő kifejtéseit nemcsak az izmok, tüdő stb. útján, hanem szelleme útján is gyakorolja. A sportolásnál is az értelem és az érzelmek által alátámasztott akarat hajtja az emberi gépezetet. Egyes sportágaknál az értelem játsza a főszerepet, másoknál az érzelmi és akarati elemek döntő fontosságúak. Túlzás nélkül megállapítható azonban, hogy minden sportágban jelentékeny szerepe van az összes lelki folyamatoknak.

A sporttal és testneveléssel mégis sokáig csak fiziológiai szempontból foglalkoztak és a pszichikai (lelki-szellemi) szempontot teljesen elhanyagolták. Ez egyrészt arra vezethető vissza, hogy a sportemberek a pszichológiában valami teljesen elméleti, a gyakorlati élettől távol álló tudományt sejtene, másrészt arra, hogy a sport és testnevelés feladatát még ma is merőben csak a test edzésében látják.

Ámde a testi és lelki jelenségek organikus, válthatatlan egységet képeznek. A test minden funkciója szoros összefüggésben áll a lélek működésével. Egy lépést sem tehetünk anélkül, hogy ez kapcsolatban ne állna lelki életünk valamely mozzanatával. Mindebből folyik, hogy nem lehet a testet sem nevelni (általában nevelési munkát végezni) anélkül, hogy a lelki jelenségekre figyelmet ne fordítanánk.

Másrészt a tudomány mai álláspontja szerint a *pszichológia nem spekuláción, hanem tapasztalaton épül; nem filozófia, hanem természettudomány*. A lélek jelenségei ugyanis nem természetfeletti, amint azt a középkorban hitték, hanem az embernek éppen olyan (bár más természetű) életmegnyilvánulásai, mint a gyomorkorgás, vagy a szívdobogás. Így a lelki jelenségek tudományát is éppen annyira természet-tudománynak kell tekintenünk, mint pl. a biológiát.

A versenysport szempontjából az első kérdés természetesen ez: *lehet-e a sportpszichológia segítségével a sporteredményeket fokozni, javítani, egyszóval bajnokokat kitermelni?*

Nem akarunk az olvasónak csalódást okozni és ezért már most előre kell bocsátanunk, hogy az ember *alapkarakterét* semmiféle lelki beavatkozás útján megváltoztatni nem lehet. A hiányzó lelki tulajdonságok tehát nem pótolhatók a pszichológia segítségével sem. Pl. akiből a kellő intelligencia hiányzik, abból kiváló vívó nem lehet, mert a vívósport erős, bizonyos irányú értelmi készséget követel. Akiből tökéletesen hiányzik a szívós és kitartó akarat, az egyáltalában alkalmatlan a versenysportra. Ha azonban a szükséges szellemi készségek csirái a sportemberben feltalálhatók, ezeket a csirákat a sportpszichológia segítségével fejleszteni lehet. Egyszóval a teljesen hiányzó tulajdonságok nem teremthetők meg, de a meglevők fejleszthetők, irányíthatók a sportpszichológia segítségével. A bajnokkitermelés azonban nem a legfontosabb feladata a sportnak. Általános nemzeti és emberi szempontból *sokkal fontosabb az, hogy a tömegek sportoljanak.* A tömegnevelés szempontjai írják elő a sport magasabb kultúrális feladatát. A testnevelőt tehát elsősorban az fogja érdekelni, hogy a sportpszichológia segítségével megismerhető-e a sportember lelki alkata és megállapítható-e, hogy a különböző lelki alkatú egyéneknek milyen sportág felel meg? Ha ez lehetséges, elkerülhető lesz, hogy az ifjak felesleges és elkedvetlenítő próbálkozásokkal töltsék idejüket és mindenki azt a sportágat fogja választani, ami neki leginkább megfelel.

Összefoglalva a mondottakat, két kérdésre igyekezünk ebben a tanulmányban válaszolni:

1. *hogyan lehet a sportpszichológia segítségével a versenysport eredményeit fokozni?*

2. *hogyan lehet a sportpszichológia segítségével az egyes sportágaknak megfelelő emberanyagot kiválogatni?*

A sportpszichológiai megismerés módszerei.

Minden tudomány elméleten alapszik, de alkalmazása gyakorlat. A mechanika pl. mint tudomány, elmélet; a mechanika alkalmazásával készülnek a gépek: ez már gyakorlat. Így van ez a pszichológiával is, melynek szintén van elméleti és gyakorlati oldala aszerint, hogy a tudomány kiépítéséről, vagy pedig annak alkalmazásáról van szó. Természetesen ismernünk kell az elméletet, hogy azt gyakorlatban alkalmazhassuk.

Ezért ismertetni fogjuk itt a pszichológiai megismerés három legfontosabb módszerét: 1. a leíró, 2. a magyarázó, 3. a kísérleti pszichológiai módszert, mert azt hisszük, hogy ebből a három irányból fog összetevődni a jövő gyakorlati sportpszichológiája.

A leíró pszichológia alapja az élmény, mely nem egyéb, mint lelki történés. Gondolataink, érzelmeink, akarásaink, amennyiben tudatosak, tehát tudatunkban megjelennek, élmények, melyek megfigyelése és leírása a pszichológia alapja. A megfigyelés kétféle: önmegfigyelés és mások megfigyelése.

Szükség van-e a sportban az önmegfigyelésre? Tréning közben minden sportembernek figyelnie kell önmagát nemcsak a test mechanikája, a szorosabb értelemben vett sporttechnika szempontjából, hanem a tudat jelenségei szempontjából is, mely utóbbiak — amint később látni fogjuk — döntő szerepet játszanak a versenysportban. *Ez a megfigyelés azonban csak egyszerű és nem elemző önmegfigyelés legyen*, mert különben az eredmények rovására megy. A verseny alatt nem elemezhetjük önmagunkat, de segítségünkre jön itt az emlékezet, melyet verseny után visszafordítunk az elmúlt élményre. A sportember megfigyelése tehát főként ilyen „*utóképekkel*” dolgozik:

Önmegfigyeléseink bizonyos ellenőrzésre és igazolásra szorulnak. Az „*utókép*” tükrében az élmény nem rögzíthető meg a maga teljességében. Az emberben meg van a hajlam arra, hogy az „*utókép*” töredékeit értelmes összefüggésekbe foglalja és pedig rendszerint érzelmi állapotának megfelelő módon. (Logifikáció és szuggeszció.)* Többször és rendszeresen kell tehát figyelni önmagunkat, mert különben könnyen tévedésbe esünk.

Ott, ahol tömegek neveléséről, oktatásáról van szó, a magunk megfigyelése nem elégséges. A testnevelés, a sportoktatás művészetéhez tartozik a tanítvány élményeinek megfigyelése. Mások élményeinek megfigyelése úgy történik, hogy visszaemlékezünk bizonyos külső jelek nyomán a *saját élményeinkre*. Az élmények ugyanis többnyire külső, fizikai megnyilvánulásokkal járnak, pl. ha a versenyző fáradt vagy csüggedt, ez bizonyos arckifejezéssel jár nála. Miután ezeket a külső jeleket hasonlóan találjuk a mi hasonló élményünk jeleivel, következtünk bizonyos élményekre, melyeket emlékezetből igen jól ismerünk. Az emlékezetünk útján felújított élményt belevetítjük — beleélés útján — a megfigyelt alanyba. Egyszóval beleéljük magunkat a megfigyelt alany élményeibe.

A csalódások természetesen itt is gyakoriak, ha a megfigyelés rendszertelen és felületes. Ezért veszedelmes az a bizonyos közkeletű „*emberismeret*”. A rendszerességre itt is éppen annyira súlyt kell vetni, mint az önmegfigyelésnél. Az emberi tudat hajlik arra, hogy saját énjét lássa másokban is. Az ilyen ember nem képes az idegen lelki mozzanatok megértésére. Másokból hiányzik az a mélységes pártatlanság és érdeknélküliség, ami minden pszichológiai megfigyelésnek alapfeltétele. Az ilyen szubjektív természetű emberekből jó testnevelő vagy sportoktató nem lehet.

Szerencsére a lelki tulajdonságok legnagyobb része minden embernél feltalálható, csak fokozati különbségeket mutat személyenként.

*) Kornis Gyula: „A lelki élet”.

Mindnyájunkban feltalálható úgy a gyávaság, mint a hősiesség csirája és mindnyájunkban meghúzódik úgy a kitartás, mint a csüggedés szel-
leme. A szélsőséges embertípus igen ritka. Ez teszi lehetővé, hogy mások
élményeit a saját élményeinkkel való összehasonlítás útján megértsük.

A leíró pszichológia az önmegfigyelés és mások megfigyelése
útján elvezet a *tipus fogalmához*, mely a pszichológiának egyik leg-
jelentősebb és leghasznosabb módszertani eszköze. A megfigyelések
ugyanis ahhoz a tapasztaláshoz vezetnek, hogy bizonyos emberekben
bizonyos tulajdonságok vannak erősebben kifejlődve, másokban más
lelki készségek jutnak érvényre. Így azután minden megfigyelő képze-
letében kialakulnak bizonyos főtipusok, melyek altípusokra oszlanak
és pedig minél mélyebbek a megfigyelések, annál számosabb altípusra.

A sportoktató azonban ne felejtse el, hogy a típus csupán eszmei
elképzelés: keret, melybe a tanítvány beosztható, de nem skatulyáz-
ható. Tiszta típusok nincsenek a való életben. Minden ember lelki-
világa egy eredeti, mással végeredményben nem azonosítható kis koz-
mosz, melyben azonban csaknem mindig feltalálhatók az összes emberi
tulajdonságok csirái. Nem szabad azt sem elfelejteni, hogy az egyes
ember típusa is változásoknak van alávetve. Más a gyermek, más az
ifjú, más a felnőtt lelkivilága és így a testgyakorlás, illetve a *sport is*
korszakonként változó legyen.

Az élmény megfigyelése és leírása azonban nem merítheti ki a
sportpszichológiát, mert vannak a lelki életnek mozzanatai, melyeket
nem élünk át, de a gondolkodás segítségével mégis tudjuk, hogy ezek a
lelki funkciók léteznek. Az élményeink körén kívül eső lelki funkciók
feltárása a *magyarázó pszichológia* feladata. A magyarázó pszichológia
már inkább elméleti természetű és erősen tudományos jellegű. Szüksé-
ges azonban a tudomány által felkutatott magyarázó fogalmak ismerete
a sportban is, mert lényegesen megkönnyíti a nevelés és önevelés
munkáját.

Ilyen magyarázó fogalom pl. a „gátlás” fogalma, mely a sport
terén is rendkívül nagy jelentőséggel bír. Magát a pszichés jellegű
gátlást nem éljük át, a gátlás nem élmény, hanem legfeljebb a gátlás-
sal járó kellemetlen érzelmek képezik élmény tárgyát. Ezekből a kelle-
metlen élményekből utólag következtethetünk bizonyos érzelmi vagy
értelmi gátlásokra. (Pl. a teniszező néhányszor a hálóbba üti a labdát,
amire megzavarodik és folyton arra gondol, hogy ezen ellenfelével
szemben mindig veszteni szokott. Tudatában egy bizonyos képzei-
társulás folyik le, mert a korábbi vereségek képzete bekapcsolódik a
jelen mérkőzés képzeteibe, azzal asszociálódik és ez a képzettársítás
gátlólag hat a küzdelemben.)

„Asszociáció” és „gátlás” természetesen csak két példa. Ilyen
magyarázó fogalom sok van és számuk a pszichológia fejlődésével ter-
mészetszerűen szaporodni fog. A sportembernek nem hivatása, hogy
ilyen magyarázó fogalmak után kutasson, de a sportoktató és a testi-

nevelő nem térhet ki e kutatások elől, ha hivatásának ideális magaslátán akar állni.

Míg a leíró pszichológia az egyesek megfigyeléséből az általánosra törekszik: élményrögzítés útján a típust állítja fel, addig a *kísérleti pszichológia* azon fáradozik, hogy az egyénre nézve megállapítsa: melyik típusba sorolható a kísérleti egyén?

A kísérleti pszichológia a sport terén főleg azt a célt fogja szolgálni, hogy az egyénről megállapítható legyen: alkalmas-e a sportra általában, ha igen, milyen sportágra; versenysportra, vagy csupán egészségi sportra stb.?

Ezekkel a kísérletekkel, melyeket az amerikai pszichológus, *Cattel* nyomán „test”-eknek nevezünk, meg lehet mérni az egyén egyszerűbb lelki sajátságait, mint az érzet és inger viszonyát, az emlékezet, a figyelem mineműségét stb. De nem mérhetők meg semmiféle kísérlettel a bonyolultabb lelki folyamatok, mint pl. a következtetés, ítélet, érzelmek, akarat, stb. Ezen összetett lelki folyamatok feltárása egyelőre a leíró és magyarázó pszichológia feladata.

Ezeknek a „test”-eknek, vagyis kísérleteknek a sportpszichológia terén is csak annyiban és csak akkor lesz gyakorlati jelentőségük, ha *állandó lelki sajátságokról* tudnak tanúságot tenni, tehát ha olyan lelki vonásokat rögzítenek meg, melyek állandóan jelen vannak, vagy visszatérnek a kísérleti egyénnél. Az olyan lelki folyamatok, melyek futólag jelennek meg és azután nyomtalanul elillannak a semmiségbe, hogy soha vissza ne térjenek, kísérleti megfigyelés tárgyát nem képezhetik.

Pl. kísérlet tárgya lehet a sportpszichológiában az, hogy a kísérleti egyén milyen típus a figyelem szempontjából: egyirányú vagy sokoldalú figyelmi típus, állhatatos, vagy ingadozó? Egyes sportágak, mint a vívás, tenisz, boxolás állhatatos és sokoldalú figyelmi típust igényelnek, míg más sportok, mint pl. az evezés, egyirányú állhatatos figyelmet tesz szükségessé. Viszont az ingadozó figyelmi típus semmiféle versenysportra sem alkalmas.

Már az itt röviden ismertetett módszerekből is látható, hogy a sportpszichológia tisztára tapasztalati tudomány. Semmi mással nem foglalkozik, mint azzal, amit tréningen és verseny közben magunkon és másokon tapasztalunk. E tapasztalatok rendszerbe szedésének célja pedig a sport és testnevelés útjának egyengetése.

Hogyan lehet a sportpszichológia segítségével javítani a sporteredményeket?

Bizonyára minden sporttal foglalkozó ember eljutott a megfigyeléseiben odáig, hogy egyes feltűnő sporteredmények, győzelmek vagy vereségek okát a lélektani rugóban keresse. Hányszor halljuk a sportpályán, hogy Kis Péter azért veszített, mert nincs elég intelligen-

ciája, hogy viszont Nagy András azért győzött, mert erősebb volt az akarata, vagy mert helyesebb taktikát választott stb.

Ezek a megfigyelések azt bizonyítják, hogy többé-kevésbbé minden sportember pszichológizál, természetesen rendszertelenül és ötletszerűen. Kérdés, ha ezt a pszichológizálást egy bizonyos módszeres alkalmazással arra fordítanók, hogy a sporteredményeket javítsuk, lehetne-e bizonyos eredményeket felmutatni? Lehet-e az egyes sportember rekordját vagy győznitudását felfokozni az ilyen megfigyelésekkel, illetve az ilyen megfigyelésekből eredő tanulságokkal?

Bizonyára igen, ha nem is mindig és ha nem is minden esetben egyenlő mértékben. Maga a tréning csak akkor helyes és célszerű, ha ezeket a lelki motívumokat is figyelembe veszi és nemcsak az izmok, hanem a lélek tréningje is. *Tisztán fizikai tréning, a pszichikai tréning teljes mellőzésével célra nem vezethet, mert a tréning nem egyéb, mint bizonyos irányú nevelés, illetve önnevelés, már pedig semmiféle nevelés sem képzelhető el a lélek figyelmen kívül hagyásával, illetve semmibe vetésével.*

A tréning tehát szellemi nevelés is legyen és pedig: a) *értelmi nevelés*, b) *akarati nevelés*.

Eredmények fokozása az értelem nevelése útján.

Minden sport alapja a *sporttechnika*. Ennélkül sportról nem beszélhetünk. Ha valaki csak úgy egy kicsit korcsolyázik, vagy ütőget a teniszütővel és kineveti azt, aki tanácsokat ad neki, hogy miként csinálja: nem sportot űz, hanem egy kis testgyakorlást vagy szórakozás-félét

A sport ott kezdődik, ahol mozgásunkat a gyakorlat útján racionalizáljuk. A technika a sportban nem más, mint mozgásbeidegzés. A technikai alap elsajátítása nélkülözhetetlen és évekig eltart, amíg a kellő mozdulatok beidegződnek és reflexszerűekké válnak. A technika mégis csak az első lépés, különösen a küzdősportban. A vívás, tenisz, birkózás, boxolás, vízipóló, futball, stb. sportágaknál, ahol nem egymás mellett, hanem egymás ellen kell küzdeni és ahol az ellenfél értelmével és akaratával is számolni kell, ott a *taktikának* egyenlő szerepe van a technikával: egyik a másik nélkül semmit sem ér.

Bizonyos taktikai elveket mélyen kell a sportembernek a küzdősportokban emlékezetébe vésnie. Ilyen pl. a vívásnál: aki felemelt karral támad, annak elő kell vágni. Az ilyen emlékezet *mechanikus emlékezetnek* tekinthető. Nemcsak a sportban, hanem minden olyan hivatásban, amelyben folyékonyan, megszakítás nélkül kell valamely ténykedést végezni, a mechanikus emlékezet működik, ami nem egyéb, mint beidegzett mozgás. Ilyen pl. a beszéd is.

A sportoló mechanikus emlékezetműködése értelmi funkció, ha nem is a világos tudatban megy végbe. Az ehhez való készség kétségtelenül fejleszthető. A sportoktatónak törekednie kell arra, hogy az ilyen

taktikai mechanizmust mélyen vesse a tanítvány pszichéjébe, annyira, hogy a taktikai fogások minden különösebb agymunka nélkül kifejtethetők legyenek. Ha pl. a vívásban az elővágáson gondolkodni kell, akkor az már régen elkésett. Ha pl. a teniszben olyan a helyzet, hogy egy rövid labdát, vagy esetleg egy magas labdát kell adni, ennek az átgondolása pillanat alatt megy végbe, szinte reflexszerűen. Ezt a mechanikus emlékezetet a gyakorlat fejlesztheti és a helyes tréning erre is kiterjed a technikai tréning mellett. Természetesen csak akkor kerül erre a sor, amikor a mozgásbeidegzés relatív tökéletességgel már végbe ment.

A mechanikus emlékezet mellett azzal egyenlő fontosságú a küzdősportokban a *figyelmi készség* fejlesztése. Ennek a fontosságát már erősen elhanyagolják a sportoktatás és nevelés terén. Pedig a figyelem koncentrációja nélkül eredményesen vívni, boxolni, teniszezni stb. egyáltalában nem lehet. A sportélet számtalan példát mutat arra, hogy ragyogó technikai felkészültséggel bíró egyes sportemberek nem tudnak kellő eredményeket elérni, mert figyelmük a döntő pillanatban kihagy.

A figyelem a küzdősportokban ugyanis erősen próbára van téve. *A küzdősport eszmélései mozgásérzékelésen alapszanak.* Ezek a mozgásérzékelések igen nagy figyelmet igényelnek, mert ha közel van az ellenfél és a mozgásképek gyorsan következnek egymásután, a mozgásváltozások elkülönítése igen nehéz. Ezenkívül nemcsak a mozgást kell az ellenfélnél figyelni, hanem sok más egyebet is, amire még visszatérünk.

Természetesen az ilyen mozgásérzékelés koncentrált figyelmet kíván. *A figyelemkoncentráció részben értelmi, részben akarati jelenség.* Ha a diványon fekszem és szabadjára hagyom folyni gondolataimat, a gondolatok rendszertelenül csaponganak egyik tárgyról a másikra. Nemcsak belsőleg feltóduló emlékképek terelik egyik tárgyról a másikra, hanem külső behatások is. Pl. az uccán egy autó gumidefektet kap, a hang eltereli a figyelmem, vagy tekintetem egy képre esik, annak alakjáról eszembe jut valami. Egyszóval, ha nem igyekszünk akaratunk segítségével figyelmünket egy bizonyos dologra koncentrálni, az rendszertelenül fog ide-oda csapongani.

A kombattáns sportokban a figyelem nem csaponghat ide-oda, hanem figyelmünket teljes odaadással kell a küzdelem során felmerülő történésekre, az ellenfél mozdulataira, a saját ténykedésünkre stb. fordítani.

Hogyan lehet megtanulni ezt, hogy lehet elsajátítani a figyelem koncentrációját? Válasz: *gyakorlás útján.* A tréningnek ki kell terjedni arra is, hogy a sportoló időközönként megfeszítse figyelmét és feszültségi állapotban tartsa huzamosabb ideig. Pl. a vívásnál gyakran kell 5 tusra menő küzdelmeket teljes erőből, minden figyelmünk odaadásával a teremben, tréning közben is vívni. Nem elég az, hogy lanyhán

trenírozunk, félgőzzel és próbálgatva egyes akciókat. Ez is szükséges, de nem elég. Pl. a teniszben a tréningzetek mellett időközönként erős mérkőzéseket kell játszani és figyelni kell önmagunkat a figyelemkoncentráció szempontjából. Igen sok hiba esik a teniszben a figyelemhiányából. Pl. a fogadó még nem kész és az adogató labdáját ezért hibázza el. Figyelme még az előző labdánál időz és nem tudja akarata segítségével figyelmét az újabb labdára koncentrálni és ezért nem helyezkedett el kellő módon, vagy nem startolt azonnal.

Az önmegfigyelés és az önkontroll e téren a legjobb nevelőeszköz. Tréning közben gyakran kell arra ügyelnünk, hogy *figyelünk-e eléggé?* Ha elhibázunk egy mozdulatot, fel kell tennünk önmagunknak a kérdést, hogy ez miért történt? Ha arra a megállapításra jutunk, hogy a figyelem kihagyása volt az ok, össze kell szednünk magunkat, akaratumat a figyelem koncentrációjára kell terelnünk. Már említettük, hogy a *figyelem összpontosítása az értelem mellett főleg az akarat kérdése*. Akarni kell tehát a figyelem összpontosítását. Ha ezt így tréning közben gyakran akarjuk, ez a gyakorlás nem téveszti hatását, lassanként kifejlődik egy készség bennünk erre a koncentrációra. Így aztán, ha versenyre kerül a sor, mind több és több lesz figyelmi készségünk. Ha azonban csak a versenyen akarunk erősen figyelni és máskor lanyhán, félerővel figyelünk, nem fejlődhetik ki bennünk ez a készség és természetesen a versenyen, ahol ugys több mellékkörülmény tereli más vágányra figyelmünket, a figyelmi kihagyások gyakoriak lesznek.

Csodákat a gyakorlás sem érhet el. Mindenesetre lesznek olyan sportemberek is, akik sohasem tudják a figyelemkoncentráció képességét elsajátítani; ezeken nem lehet segíteni. Az iskolában is gyakori, hogy a tanár, vagy nevelő minden igyekezete hiábavalónak mutatkozik, a gyermek nem tud megtanulni figyelni. Ennek vagy értelembeli, vagy idegbeli oka van és ilyen hiányosságok a sportban is elfordulhatnak és lehetetlenné teszik a versenyeredményekben gazdag sportolást.

A küzdősportoknál a sportoktató feladata, hogy állandóan figyelje tanítványainak figyelmi készségét, a tanítványt figyelmeztesse, ha azt veszi észre, hogy figyelme kihagy, sőt időközönként megkérdezze a tanítványtól, hogy nem a figyelem kihagyása miatt hibázott-e? A sportoktatók feladata az is, hogy sportágankint megtalálják azokat a gyakorlatokat, melyek a figyelmi készséget nevelik a tanítványban.

A mechanikus emlékezet és a figyelemkoncentráció mellett a *gondolkodás és ítélőerő* is jelentős szerepet játszik a küzdősportokban. Ez az, amit a sporthoz nem értő és felületesen ítélkező emberek rendszerint figyelmen kívül hagynak akkor, amikor a sportról úgy beszélnek, mintha az a szellemi képességek rovására fejlesztené a testet. Hiszen kétségtelenül vannak olyan sportágak is, ahol az izomerő, a testi-technikai felkészültség a döntő, de olyan sportág egyetlen egy

sincs, ahol a gondolkodásnak semmi szerepe se volna, ellenben több sportág is van olyan, ahol a gondolkozás és ítéleterő döntő fontosságú. Ilyenek a már fentebb említett kombattans (küzdő) sportok.

A gondolkozás és ítéleterő szerepe nemcsak az egyes taktikai fogások kiagyalásában, a trükkök és ravaszságok alkalmazásában rejlik. Ez a sportbeli intellektus primitívebb szerepe. Erről nem is kívánunk többet írni, mert hiszen ez magától értetődő.

A sportbeli intellektus magasabb szerepe az *ellenfél sportbeli alkatmegfigyelésénél és felismerésénél* kezdődik. Ez már mélyebb eszmélés! Itt már elkerülhetetlen a sportember részéről a pszichológizálás, mert emberismeretet, lélekismeretet tételez fel a sportember részéről. Lássuk, hogy az elmélyülés ezen a téren hogyan történik és mennyiben szolgálja ez az eredmények javítását?

Amikor a sportember már odáig eljutott, hogy legyőzte a technika nehézségeit és a mechanikus emlékezet, továbbá a figyelemkoncentráció terén bizonyos gyakorlatra tett szert, szükségessé válik részére a továbbhaladás érdekében, hogy ellenfelét — akár tréningben, akár versenyen — megfigyelje.

Minden sportembernek vannak beidegzett szokásai, melyekhez gyakran visszatér, melyeknek megfigyelése az eredményes küzdelem szempontjából nélkülözhetetlen. A vívásnál pl. az egyik vívó az elővágást idegezte be, a másik a feltartó szúrást, egyesek a fejre támadnak, mások az oldalra. Vannak, akik mindig ugyanoda vágnak vissza (fej vagy oldalriposzt). A tenisznél minden versenyzőnek vannak forszítései, (keresztütés, rövid nyesett labda, sarokszervíz stb.). Ezekkel hamar tisztába kell jönni.

Éppen ezért a sportembernek meg kell tanulnia az ellenfél sportbeli alkatfelismerését. A sportember mihelyt egy újabb, nem ismert ellenféllel áll szemben, igyekezzék az ilyen beidegzett szokásokat — ha már előbb, mint néző, meg nem figyelhette — lehetőleg mihamarabb kiismerni, az ellenfelet ebből a szempontból is élesen figyelni és a mérkőzés után önmagától mindig megkérdezni, hogy milyen is ennek az ellenfélnek a sportbeli alkata? Mik a beidegzett szokásai? Ha a sportember ezt ilyenformán gyakorolja, ebbe a gondolatvilágba igyekszik magát beleélni, lassanként a gyakorlat útján az ellenfél alkatbeli megfigyelése szinte önmagától jönni fog. Hogy ennek milyen nagy fontossága van az eredményesség szempontjából, azt bővebben fejtegetni felesleges.

Az ellenfél teljes megismeréséhez azonban hozzátartozik az *ellenfél lelki alkatának felismerése* is. Ez annál fontosabb, mert a sportstílus rendszerint a lelki alkat függvénye. Az egyik sportember védekező, a másik támadó karakterű, az egyik szívós, a másik hamarabb lankad. Mindezt jó felismerni, mert másként kell az egyik ellen küzdeni és ismét másként a másik ellen. Ha pl. az ellenfélről tudom, hogy kitartása és akaraterije csak egy bizonyos pontig

szokott érvényesülni, az ilyen ellenféllel szemben igyekszem kitartani még akkor is, ha az illető ellenfél erősen vezet és a küzdelem rámnézve elveszettnek látszik.

Néhai vitéz Terstyánszky Ödön éveken keresztül jegyzeteket készített az összes ismert, ellenfélként számbavehető vívókról. Volt egy kis naplója és ebbe beírta megfigyeléseit. Eleinte mosolyogtak ezen, de Terstyánszky haladt a maga útján és megszerezte a kardvívás világ-bajnokságát.

Az ellenfél előttünk kell, hogy álljon a maga totalitásában, a teljes testi és lelki alkatával. A gyakorlott versenyző bármikor fel tudja emlékeztetében idézni az ellenfél totális sportbeli képét és ez igen nagy segítségére szolgál, mert így bizonyos mértékben elő tudja magát készíteni a küzdelemre. Vannak persze olyan versenyzők, akiket nehéz vagy lehetetlen kiismerni. Ha az ellenfél nem sorozható be valamelyik alaptípusba, akkor rendszerint ezt halljuk róla: „nem tudom, hogy hová tegyem ezt az embert”. Az ilyen sportban szokásos kifejezések elárulják, hogy milyen nagy fontossága van az ellenfél kiismerésének a küzdelem eredményessége szempontjából.

Nem hallgathatjuk el azonban azt sem, hogy önmagában igen sokszor nem segít az ellenfél kiismerésére vonatkozó megfigyelés sem. Gyakran hiába állapítom meg, hogy a valószínűség és a logikai feltevés szerint az ellenfél mit fog csinálni. Semmi sem biztosít afelől, hogy nem éppen az ellenkezője fog történni, hiszen az ellenfél is eszmél és gondolkodik.

Ilyenkor már csak az ugrásszerű, villámgyors ráeszmélés és felismerés segít. Az ilyen *ugrásszerű ráeszmélés*, illetve villámgyors gondolkodás és ítélet speciális pszichikai sajátosság és jóformán el sem sajátítható készség. Bár fokozni a gyakorlat által az ilyen készséget is lehet, ha alapjában véve hiányzik, akkor az ilyen sportember nem alkalmas a küzdősportokra, hanem esetleg valami más sportágra. Erről egyébként a következő fejezetben, az emberanyagkiválasztás módjának fejtegetésénél fogunk bővebben szólni. *)

Végül áttérünk a *gátlások felismerésének* kérdésére, mint a sportbeli értelmi nevelés egyik legfontosabb területére.

A gátlások lehetnek fizikai és pszichikai gátlások. A *fizikai gátlások* az izmok és az idegek működésével függenek össze. Tulajdonképpen a tréning nem más, mint az izom és az idegbeli gátlások fokozatos leküzdése és kiküszöbölése. Ennek módszertani körülírása inkább a fiziológia, mint a pszichológia körébe vág és így jelen munkánk kereteit meghaladja. Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy az izom és ideggátlások kérdése a sportban elsőrendű fontosságú, hogy minden sportoktató és testnevelő elsőrendű kötelessége ennek az alapvető kérdésnek tudományos ismerete a sportnevelés szempontjából. A fiziológia és a pszichológia a sportoktatásnak együttés segédtudománya kell.

*) Boda István: „Az eszmélések organizálódása”.

hogy legyen a jövőben. Egyiknek sem szabad túlságos fontosságot tulajdonítani a másik rovására. Az izom- és ideggátlások pszichikai gátlásokat okozhatnak és fordítva. Viszont a gátlások, a görcsösségek megszüntetése egyik téren valószínűleg feloldólag hat a másik területen is, ami az ember pszichofizikai természetéből önként folyik.

Ezen a helyen természetesen a *pszichikai gátlások* érdekelnek elsősorban. *A pszichés jellegű gátlások a sportban többnyire érzelmi eredetűek.* Bizonyos érzelmek gátolják, mások elősegítik az akarat kifejtését. A leggyakoribb gátlást okozó érzelmek: *a csüggedés, a kitartás hiánya, gyávaság, közöny, kedvetlenség, lemondás, a kishitűség, az önbizalom elvesztése, az erős külső hiúság és az azzal járó érzékenység stb.* Ezeket *passzív* érzelmeknek nevezzük. *Az aktív érzelmek viszont azok, melyek lendítően hatnak az akarat kifejtésénél. Ilyenek: önbizalom, sportszeretet, hazaszeretet, becsvágy stb.*

Hogyan ismerheti fel a sportember az érzelmi gátlásait?

Kétségtelenül nem könnyű dolog, de az eredményes sportolás szempontjából mégis igen fontos. A sportember állandóan megfigyeli, bizonyos önkontrollnak veti alá magát. Ez azonban nem mehet túlzásba és nem csaphat át öncélú önelemzésbe, mert a túlságos önelemzés elvonná a figyelmet a küzdelem feladataitól. A túlságos elmerülés az önelemzésbe éppen olyan hiba, mint az önkontroll teljes hiánya. Mégis az utóbbi a gyakoribb eset.

A legtöbb sportember észrevétlenül halad el érzelmi gátlásai mellett. Ügyet sem vet azokra. Jóformán teljesen *a tudata alatt folynak le.* Csak azt tudja, hogy vészített, talán mérlegeli is vereségének egyes okait, de az érzelmi gátlásokra ritkán gondol.

Az érzelmi gátlások felismerése az önmegfigyelés útján olyképpen történik, hogy felidézzük az érzelmek utóképét a verseny után, felidézzük azokat az érzelmeket, melyekről azt gondoljuk, hogy gátlóan hatottak az akaratkifejtésnél, megállapítjuk, hogy ezek az érzelmek miként jöttek létre, mi okozta megszületésüket és a jövőre nézve igyekezünk az ilyen érzelmek ellen védekezni.

Hogy miként történik a védekezés az ilyen akaratgátló érzelmek ellen azt a következő fejezetben fogjuk tárgyalni.

Eredmények fokozása az akarat nevelése útján.

Nem bocsátkozunk annak bővebb magyarázatába, hogy mi az akaratfolyamat? Ez elméleti kérdés és itt csak gyakorlati sportpszichológia a tárgyunk. Minden sportember, ha nem is tudja körülírni, de érzi, hogy mit jelent az: akarni. Azt is tudják a sportemberek, hogy a legtöbb sportágban, mint pl. atlétika, úszás, evezés, tehát különösen azokban a sportágakban, amelyek kitartást igényelnek, két egyforma testtechnikai felkészültségű sportember közül az fog győzni, amelyiknek szívósabb az akarata.

De a küzdősportoknál is döntő szerepe van az akaraterőnek, bár ezekhez más természetű akarat kell, mint az erősportokhoz. Itt az akarat nemcsak a fizikai nehézségek legyőzésére, hanem a pszichikai gátlások leküzdésére is irányul, pl. a figyelem lanyhulásának, a csüggedésnek legyőzésére, a türelemre, a megfigyelésre stb.

Az akaratot részben értelmi, részben érzelmi motívumok irányítják. Ha az akarat túlnyomóan a passzív érzelmek hatása alá kerül, mint pl. a gyávaság, türelmetlenség stb., akkor az akarat gyöngye lesz, ingadozó, ha azonban aktív érzelmek, mint a lelkesedés, az önbizalom stb. irányítják akaratunkat, akkor az akarat erős lesz, kitartó és szívós.

Az akarat nevelésének kétféle módja van.*) Az egyik mód az *állandó gyakorlás*, melynek folytán az akaraterőkifejtés lassanként szokásunkká válik. Semmi sem vész el nyomtalanul lelki életünkben. A sportolás maga kezdettől fogva bizonyos mértékben akaraterőgyakorlás. Már maga a tréning is az, mert nem mindig jár élvezettel, sőt sokszor megerőltetést, szenvedést jelent. Ez bizonyos aszkétizmus, ami nem más, mint akaraterőgyakorlás.

Aztán a versenyzés maga számtalan, nem kellemes érzellel fűződik össze. A versenyláz sokszor csaknem szenvedésig fokozódik és mégis le kell számolni vele. Maga a versenyzés pedig, amint már fentebb rámutattunk, fokozott akaraterőkifejtés.

Ezeket az erő kifejtéseket úgy kell felfogni, mint olyan lelki gyakorlatokat, melyek nem vesznek el nyomtalanul pszichikai életünkben. Hetek, hónapok és évek múltán ezek a lelki hatások hatalmas tömeget tesznek ki, melyek valósággal organizálódnak pszichéinkben. Az első lépés tehát még terhes, a gyakorlás révén könnyebbnek mutatkozik, végül már valóságos lelki szükséglet lesz ránk nézve, hogy akaratunkat a sport révén gyakoroljuk és próbára tegyük.

Ajánljuk tehát minden versenyzőnek, hogy a tréninget, sőt magát a versenyt is, mint ilyen akaraterőtréninget fogja fel. Ez maga állandó akaratnevelést fog eredményezni, ami kedvezően fog visszahatni a sportolásra az eredmény szempontjából is.

Az akaratnevelés másik eszköze az *érzelmek segítségül hívása*, mert az érzelmek az akarat pillérei. Az értelem is képes bizonyos akaratkifejtésre, de igazán nagy akaratmegfeszítésre csak az érzelmek készíthetik az embert.

Ha pl. elhatározom, hogy lemondok a dohányzásról, ehhez is nagy adag akaraterő kell, mert amikor a dohányzás ideje elérkezik, kétféle motívum kél harcra egymással bennünk: egyrészt a vágy a dohányzás után, másrészt a megfontolás, hogy a dohányzás árt a szervezetünknek. Amelyik az erősebb, az fog győzni és aszerint fogom a dohányzást folytatni vagy abbahagyni. Ehhez elegendő az értelmi

*) Payot: „Az akarat nevelése“.

megfontolás, mert értelmünk ereje erősebb lesz bennünk, mint a dohányzás utáni hiányérzet és leszokunk a dohányzásról.

Más eset azonban az, ha az akarat erősebb próbára van téve. Pl. a katona, aki megerőltető mars után már teljesen ereje fogytán van, már csaknem eszméletét veszíti az emberfeletti fizikai megfeszítéstől és fájdalomtól. Az ilyen állapotban lévő embert az értelem erejével nehéz újabb akaraterőre serkenteni. Az érzelmi alátámasztás azonban itt is használható. Pl. az ilyen ereje fogytán levő katona, ha a zene felcsendül és üteme a gyaloglás ütemét utánozza, a zene által támasztott friss érzelmek hatása alatt újabb akaraterőre kap és olyan teljesítményekre lesz képes a zene által kiváltott érzelmek lendítőereje folytán, amilyenekre egyébként képtelen lett volna.

A sportban is hasonló helyzettel állunk szemben. A sportban, különösen a versenysportban oly nagyfokú erőmegfeszítéssel találkozunk, amely szinte párját ritkítja és a mindennapi életben alig fordul elő. A sportverseny ugyanis nemcsak állandó akaratit feszültséget kíván, hanem fokozódóan erősödő akaratkoncentrációt. A finis felé kell a legjobban akarni. A testi fáradtságnak azonban okszerű következménye a szellem fáradása is. A fokozódó testi kimerülés folytán a kombattáns sportokban a figyelem ingadozóvá lanyhul, az eszmélések veszítenek gyorsaságukból és élességükből, a passzív érzelmek előtörnek, a csüggedés, a lemondás, az önbizalom teljes elvesztése, min gátló motívumok mindinkább érvényre jutnak. És akkor a sportember az akarat végső erőfeszítésével kényszeríti a figyelmet a koncentrációra, az elmét a gyors ráeszmélésre, a passzív érzelmek által okozott gátlásokat kiküszöböli, visszaszorítja.

Hogyan tehet szert a versenyző ilyen akaraterőre, hogyan nevelheti úgy akaratát, hogy a verseny során végső erőfeszítésével kivívhassa a győzelmet? Bizonyára csak erős, nagy, sőt fanatikus érzelmek segítségével.

Akiből az ilyen nagy érzelmek hiányoznak, az nem lesz képes ilyen nagyfokú erő kifejtésre. Milyen érzelmek kellenek ide tehát és hogyan teremthetjük meg magunk számára ezt az érzelmi világot?

Az önszuggeszció segítségével, amiről manapság különösen a praktikus Amerikában olyan sokat beszélnek. Amiként felfokozhatom magamban a jókedvet a „keep smiling“ jelige alapján, éppen úgy felfokozhatom magamban a tiszta, önzetlen amatőr sportszeretet, vagy nemzetközi mérkőzés esetén a nemzeti érzést stb.

Cinikus lelki világ, vagy fásultság és közöny mellett a sportban szükséges nagy akaratot kifejteni nem lehet. Arra kell tehát magunkat nevelnünk és a testnevelőnek, a sportoktatónak arra kell az ifjúságot nevelnie, hogy az ideális sportszeretet a lehető legmélyebben organizálódjék lelkében. Akiben csak a haszonlesés, az érvényesülési vágy, vagy más materiális ok a fő hajtóerő és magát a sportot nem is szereti, csak az érvényesülés útjának tekinti, abban sohasem fog ilyen erős

akarat kifejlődni. *Merőben materialista lélekkel sohasem alkottak nagyot és a sportban sem lehet vele igazán nagy eredményeket elérni.*

Hogyan fejleszthetjük magunkban a lelkesítő, az akaratot alátámasztó érzelmeket?

Ha valamely, akaratunkra nézve kedvező érzelem lép a tudatba, azt meg kell őrizni, dédelgetni, fejleszteni, ha pedig olyan érzelmek törnek fel bennünk, melyek hátráltatják az akarat kifejlődését, az ilyen érzelmeket lehetőleg ki kell küszöbölnünk a tudatból.

Ha azt érezzük a verseny során, hogy az unalom, a türelmetlenség, a csüggedés stb. vesz rajtunk erőt, olyasmire kell gondolnunk, ami ismét fellelkesít, ambíciót ad. Figyelmünket olyan tárgyra vagy gondolatra kell összpontosítani, melyek rendszerint lelkesítőleg hatnak ránk. Ez természetesen mindenkinél más és más lehet. Mindenki maga tudja azt legjobban, hogy milyen gondolatok szoktak benne lendítő érzelmeket kiváltani. Az egyik ember akkor tud akarni, ha haragszik, a másik akkor, ha szerelmére gondol, vagy általában olyasmire, ami a szépérzettel kapcsolatos. Nemzetközi küzdelmeknél haza gondol a versenyző és arra, hogy otthon sok-sok ember aggódva várja győzelmét, stb.

Nem elég azonban, hogy az ilyen érzelmi felidézés csak időközönként, esetleg a verseny alatt történjék. Ez inkább a szalma lángjához volna hasonló. Az önszuggeszció akkor lesz igazán eredményes, ha valósággal fanatikus érzelmi világot tud teremteni a sportember lelke mélyén. Az indulat, a hirtelen feltörő érzelem, az akarat dinamikus kilendülését eredményezheti, de rövid lefolyás után visszaesik és ez maga után vonja az akarat hanyatlását is. A fanatizmus érzelmi motívumai ezzel szemben visszanyúlnak a messze múltba és a tudat végtelen láncolatába. Nem máról holnapra, hanem lassan, állandóan visszatérve és fokozatosan erősödve szövik át ezek a motívumok az egész tudattartalmat, beleveszik magukat lassanként a tudat minden részébe, legrejtettebb zugába is és így az idők során olyan erőre tesznek szert, mely képes a legnagyobb fokú akaratkifejtésre.

Ilyen fanatikus sportszeretetre van a versenyzőnek szüksége ahhoz, hogy a legnagyobb megpróbáltatás és végső erőfeszítés árán győzni tudjon.

A sportbeli akaratnevelésnél azonban a célképzetnek is jelentékeny szerepe van. Tudni kell azt is, hogy mit és hogyan akarjunk. A cél természetesen a győzelem. Végeredményben a sportgondolat magában foglalja a győzelmi gondolatot. A célképzet végén tehát a győzelem áll, de közben még sok mindennek lennie kell. Ez azt jelenti, hogy a verseny folyamán a győzelem, mint egy távolabbi célképzet kell, hogy előttünk lebegjen, ellenben a közelebbi célképzetek a sportbeli feladatok megoldására irányuljanak. Fejtsük ki ezt egy kissé bővebben.

Gyakran lehet hallani sportemberek szájából ezt a kijelentést: „azért vesztettem, mert túlságosan akartam“. Az ilyen akarást *görcsös*

akarásnak nevezhetnők. A hiba mégsem az akarat mennyiségében, hanem annak minőségében rejlett. Ilyenkor a versenyző abba a hibába esett, hogy csak a győzelmet akarta, illetve egyedül a győzelem gondolatára koncentrált a figyelmét, holott a verseny folyamán nem a győzelemre kell gondolni, hanem a győzelemhez vezető utakra, az azt szolgáló eszközökre.

Ilyenkor tehát egy bizonyos *célképzet eltolódás* jön létre a versenyző akaratában. A győzelem, mint távolabbi célképzet, helyet változtat és kiszorítja a közelebbi célképzeteket, melyek a küzdelemre magára irányulnak. Mint végcél természetesen a győzelem lebegjen a sportember előtt, de a küzdelem során mégsem a győzelemre kell gondolni, hanem a küzdelemre magára.

Egyszóval nem a győzelmet kell akarni a verseny során, hanem a küzdelmet. Ez a mély sportbölcsség nyilvánul meg az angolszászok jelszavában: *„nem a győzelem fontos, hanem a küzdelem a lényeg“*.

Látjuk tehát, hogy az értelmi és akarat nevelés útján a sporteredmények bizonyos mértékben javíthatók. Nem valami csodaszerről van itt szó; a pszichológus nem csodadoktor, hanem egy félszázad óta kialakuló gyakorlati tudomány napszámosa. Csodaeredményeket nem is várhatunk a sportpszichológiától, de megelégszünk azzal is, ha itt-ott lépésről-lépésre kisebb-nagyobb részleteredményeket elérhetünk. Nem mindenkinél és nem is mindig lehet az eredményeket a sportpszichológia segítségével felfokozni, mert ennek útját állhatja az egyén alapkaraktera, mely ellenkezik ezekkel a követelményekkel, s melyeket végeredményben megváltoztatni nem lehet. Ezért fontos a lelki alkat, a lelki konstrukció ismerete a sportban is, mert ez szolgálhat alapul az egyes sportágakra való kiválogatásnál, illetve a sportember részéről a sportág és a miként való sportolás megválogatásánál. Erről az alábbi fejezetben szólnunk.

Miként lehet a sportpszichológia segítségével az egyes sportágaknak megfelelő emberanyagot kiválasztani?

Milyen különös, hogy az ember a gőzgép, a benzinmotor s a villamosság segítségével meghódította a földet, sőt a levegőt és már abban reménykedik, hogy meghódítja az étert is. Megismerte az őt körülvevő világ egy jelentékeny részét és ismereteit fel is használta. Csak a saját lelki világa maradt egészen a legutóbbi időkig ránézve „terra incognita“. Az ember mindennel törődött, ami rajta kívül esett, tárgyi ismeretek terén néhány évszázad alatt messze előre jutott, de a szubjektív „én“ mint valami misztikum lebeg még mindig előtte és hozzányúlni is félénken mer.

Az emberek ezrei és milliói nem tudják, hogy miként fogjanak hozzá a saját lelki világuk megismeréséhez. Nem tudják, hogy hová sorozzák magukat. Nem ismerik a saját hajlamaikat és készségeiket.

Pedig mindennek ismerete sok csalódástól menthetné meg őket. A legtöbb ember későn ébred rá, hogy nem neki való pályát választott, hogy életét valamely fontos lépéssel elhibázta, mert helytelenül ítélte meg önmagát. *A pszichológia arra törekszik, hogy az ember előtt feltárja az önmegismerés útjait és ezzel sok felesleges kísérletezéstől és csalódástól mentse meg az embert.*

Az első komoly eredményeket e téren *Münsterberg* pszichotechnikai kísérletei érték el Amerikában. Vizsgáljuk meg, hogy miből állott *Münsterberg* kísérlete, mert a sport terén komoly tanulságokat vonhatunk le belőle?

Még a háború előtt egy nagy amerikai telefontársaságnak mintegy 16.000 telefonoskisasszony alkalmazottja volt. Minden új alkalmazottnak el kellett végezni a telefoniskolát s mintegy próbaképpen több hónapig kellett gyakornokoskodnia, majd félesztendeig a telefonközpontban dolgoznia megfelelő felügyelet alatt, amíg meg lehetett állapítani róla azt, hogy alkalmas-e a telefonszolgálatra vagy sem. A tapasztalat szerint félévenként el kellett a lányok egyharmadát bocsátani, mert nem tudott megfelelni a követelményeknek. Így aztán a be nem vált telefonoslányok hiába végezték el az iskolát, elvesztettek egy fél évet a társaságnál és a társaság is jelentékeny anyagi kárt szenvedett a meg nem felelő anyag kitanításával.

Ekkor a társaság felkérte *Münsterberg* professzort, hogy dolgozzon ki valamelyes pszichológiai kísérleti módszert, melynek segítségével a telefoniskolába felveendő lányok pszichikai alkata az alkalmasság szempontjából előzetesen megvizsgálható.

Münsterberg először megvizsgálta, hogy milyen pszichológiai elemekből áll a telefonos munka. Ennek során a következő megállapításokra jutott: a jó és pontos telefonmunkához: 1. mozgásbeli gyorsaság, 2. mozgásbeli biztonság, 3. jó halló- és szókiejtőképesség, 4. kitartó és egyenletes figyelmi készség kell.

Ezek után a felveendő lányokat a következő kísérleteknek vetette alá: 1. a mozgásbeli gyorsaság megállapítása végett színes kártyákat a lehető legrövidebb idő alatt kellett színeik szerint csoportosítani, 2. a mozgás biztonságát úgy vizsgálták, hogy papiroslapok közepét kellett a jelöltnek írónnal lehetőleg gyorsan és pontosan megjelölni, 3. végül a figyelem teljesítőképességének és kitartásának megvizsgálására egy meghatározott szövegben bizonyos betűket kellett a jelöltnek írónnal keresztül húznia, pl. 6 perc alatt. Egyesek sokat keresztül húztak, de sokat keresztül is ugrottak. Mások lassan haladtak és egyet sem mellőztek, de elkéstek stb.

A harminc kísérleti személyt aztán beállították a telefonüzembe anélkül, hogy az eredményeket közölték volna. Három hónap eltelte után összehasonlították a kísérleti eredményeket a gyakorlati munkával és az utóbbi általánosságban az előbbieket igazolta: azok, akik a kísérleti eredmény szempontjából az utolsók voltak, a gyakor-

lati munkában is használhatatlanoknak bizonyultak és viszont akik a kísérleti ranglistán elől álltak, a gyakorlatban is a legjobbaknak mutatkoztak.

Az ilyen, úgynevezett „pszichotechnikai” kísérletek ma már nagy elterjedtségnek örvendenek. Különösen Németországban és Amerikában a fontosabb ipari üzemeknél, közlekedési vállalatoknál stb. pszichotechnikai kísérlet nélkül ma már alig vesznek fel alkalmazottat.

Önként kínálkozik ez a módszer a sport területén is, ahol talán még a fentebb említett hivatásoknál is speciálisabb készségekre van szükség. A testkultúra területe ma már annyira szétágazó és olyan sokféle, hogy csaknem minden emberi típus megtalálhatja a maga területét, vagyis a testkultúra azon ágát, amely pszichikai alkatának a legjobban megfelel.

Ennek a módszernek az alkalmazásához kétirányú vizsgálatra van szükség. Meg kell először vizsgálnunk azt, hogy melyik sportág, helyesebben a testkultúra melyik ága milyen pszichikai elemeket foglalkoztat. Másképen, hogy a testgyakorlás és a sport különböző ágai milyen lelki funkcióval járnak?

Másodszor körül kell írunk azt a módszert, mely lehetővé teszi az egyes ember megvizsgálását abból a szempontból hogy a testkultúra, illetve a sport melyik ágára alkalmas? Másszóval, hogy milyen sportoló típus a kísérleti alany?

A sportélmény pszichológiai leírása. Testélmény-e a sportélmény?

A legtöbb ember, ha sohasem volt tényleges sportoló, a sport szó hallatára egészen más dolgot gondol, mint amilyen az a valóságban. Szükséges tehát a sportbeli lelkifolyamatok leírása azért, hogy, ha valaki még nem sportoló, csak az akar lenni, ezekből a leírásokból értesüljön arról, hogy a sport miféle élményekkel jár, milyen pszichikai készségek kellenek hozzá. Az ilyen leírások szükségességét felismerték a németek és nemrégiben pályázatot hirdettek ilyen irányú leírásokra a sportemberek körében.

Az alábbiakban megkíséreljük 1. a testkultúra különböző ágainak, 2. az egyes sportágaknak lélektani összehasonlítását.

A leggyakoribb tévedés, amit az emberek a sporttal szemben elkövetnek, hogy a testkultúra minden ágát egyszerűen a sport fogalma alá vonják. Nem szavakon akarunk itt nyargalni, hanem éppen azon lényeges, sőt alapvető lélektani különbségekre kívánunk itt rámutatni, amelyek a testkultúra egyes ágai között egészen világosan kimutathatók.

A ritmikus gimnasztika pl. kétségtelenül fontos ága a testkultúrának és a jövő testnevelésében igen jelentékeny szerepet fog játszani. Ez a terület áll a legmesszebb a sporttól. A ritmikus gimnasztikában

található fel leginkább az az élmény, amit *testélménynek* nevezhetünk. Ezzel szemben a sportban a testélmény egészen minimálisra csökken és egyéb természetű élmények háttérbe szorítják.

Mi az a testélmény? Az általános felfogás szerint a sportélmény nem egyéb, mint testélmény és éppen azért nem is érdemes lélektani szempontból foglalkozni vele.

Ennek a felfogásnak alapvető tévedése, hogy a testélményt valami olyan élménynek képzele, amely csak a testtel függ össze, de a lélekhez semmi köze. Ámde az élmény nem testi, hanem lelki, pszichés folyamat. Minden élmény a többé-kevésbé világos tudatban, tehát végeredményben az agycentrumban játszódik le. Ilyenformán ez a szó: testélmény, tulajdonképpen paradox kifejezés.

Mégis vannak bizonyos élmények, melyeket bár helytelenül, testélményeknek nevezünk, mert közvetlenül a testünkre vonatkoznak. Ilyenek pl. a napfény, a levegő, a víz által okozott érzetek. Ezek azonban nem tulajdonképeni testérzetek, mert pl. a strandoló, amikor a napfényben sütkeznek, nem a saját testét érzi, hanem a napfényt, melyet az érzékszervei közvetítenek. Ha a bőrt érezzük, akkor már baj van: ez annyit jelent, hogy a bőr megbetegedett, mert túlságosan leégettük.

Jogosabban nevezhető testérzetnek az, amit a pszichológia kinesztetikus érzetnek nevez. Ilyen kinesztetikus érzetek a mozgás, helyzet és erőérzetek, mert ezek nem kívülről jönnek és nem külső érzékszerveink közvetítésével hatnak, hanem magából a testből támadnak és belülről keletkeznek. Ilyen belső érzet a szervi érzet is, köznyelven „közérzet“, ami a jól végzett és mértékletes testgyakorlás, illetve sport nyomán járt szokott.

A testérzet tehát a nap, a fény, a levegő, a víz külső hatása alatt keletkező, továbbá a mozgás, hely és erőérzettel párosuló belső szervi érzetek komplexuma. Természetesen végtelen árnyalatú és sokaságú érzetek ezek és az ilyen osztályozások csak durva keretet képeznek, melyek a lélektani megismerés mérhetetlen és kimeríthetetlen lehetőségét foglalják magukban.

Szükséges most már annak leírása, hogy ez a testérzet hogyan alakul, gyengül, vagy erősödik a testkultúra egyes ágaiban? Hogyan és milyen más élményekkel párosul és melyek azok az élmények, amelyek a testélményt fellépésükkel háttérbe szorítják, elhomályosítják? Szükséges ennek a leírása azért, mert ennek az ismerete nélkül nem tudja az apa, hogy gyermekét tulajdonképpen mire taníttatja akkor, amikor a testkultúra valamelyik ágában oktattatni akarja. Szükséges ez a felismerés az ifjú részéről, mielőtt időt, fáradságot és pénzt áldozna a testkultúra valamelyik ágára. Legnagyobb szüksége természetesen magának a testnevelésnek, mint tudománynak van arra, hogy a testkultúra egyes ágai az élmény szempontjából elhatároltassanak, mert hiszen enélkül a nevelés lényegében el sem képzelhető.

A testkultúra különböző ágaiban előforduló élménybeli különbségeket, különös tekintettel a testélményre, az alábbi táblázatban feltüntetett csoportok szerint fogjuk tárgyalni.

Játék.

Testgyakorlás.

Ritmikus gimnasztika. Torna. Egészségi sport. Versenysport. Tánc.

A kiindulási pontul szolgáljon a *gyermek játékában* megnyilvánuló ösztön. Nem a *Spencer*-féle erőfölösleg-elmélet, sem a *Groos*-féle biológiai elmélet szempontjából akarjuk a gyermek játékának lélektani leírását adni. Ezen a helyen egyszerűen a gyermekjátékban megnyilvánuló élményt kívánjuk szembe állítani a sportélménnyel.

A gyermek játékában a legkiemelkedőbb élmény az öröm. A gyermeknek szüksége van biológiai szempontból a játékra és ezért a természet bölcs berendezkedése folytán a gyermek játékát szakadatlan, szinte mámoros örömmérzelem kíséri. Hozzájárul ehhez a gyermek fantáziája, mely a játékot csodálatos képekkel aranyozza be.

A gyermek játékélményének lényege az, hogy fejlődő ösztönei minden vonalon kielégülést és feloldást nyerjenek. Már a csecsemő nyújtózkodása, rugdalózása, tapicskolása belső játékosztönökre vezethető vissza és pedig erős fejlődési ösztönökre. Belső szükséglet váltja ki ezeket és fokozott gyönyör kíséri. A kisgyermek ezerszer és ezerszer megkísérli fáradhatatlanul, hogy felemelje fejét, hogy megtanuljon a lábára állni, számtalanszor visszahanyatlik a fejecske, vagy kicsúszik a lábacska alóla, de ismét újra kezdi, sohasem unja meg, mert kedv és öröm kíséri ezeket a próbálkozásokat. *)

Aztán 3—4 éves lesz a gyerek és azt vesszük észre, hogy már nem is jár, hanem szalad és a gyorsaság fokozása hihetetlen mámoros érzelmet okoz neki. Addig szalad fel és alá, amíg lélegzete kifogy, anélkül, hogy számot tudna adni arról, hogy miért teszi.

Majd jön az első szociális lépés az életben, amikor a játékhoz társat keres. Először csak együtt játszik másokkal és nem fontos, hogy kivel. A játék fejlődésével elérkezik az idő, amikor a gyermekek már nem egymás mellett, hanem egymás ellen kezdenek játszani. Ez már a későbbi gyermekkor. A küzdőjáték megkezdésével a gyermek, különösen a fiúgyermek nagy változáson megy át. Ekkor látjuk először a szem felvillanását, az agressziós ösztön, a győzniakarás első jeleit.

A 8—10 éves gyermek erősen a harci ösztönök uralma alá kerül. Ezt természetesen a játékában éli ki, oldja fel. Ezért nem szabad a gyermeket a mozdulatlanságra kárhoztatni. A csendbenülés a gyermek részére igen nagy veszélyt rejt magában. Visszafojtja fejlődő ösztöneit és ezáltal életlehetőségei erősen csökkennek nemcsak testileg, hanem főleg szellemileg.

*) Sippel: „Körper — Geist — Seele“.

Minél kiadósabban adja oda magát a gyermek a játéknak, annál sokoldalúbb annak hatása, annál tökéletesebb a mozgásbeli ösztönök kielégítése és a feszültségek feloldása.

Ha most a gyermek játékában megnyilvánuló és az itt leírni megkísérelt élményt a sportélménnyel összehasonlítjuk, arra az eredményre jutunk, hogy *a sportélmény csaknem teljesen ellenkező irányt mutat a játékélménnyel szemben.* Míg a játékélmény főleg az ösztönök gátlás nélküli feloldásában és az azzal járó, azt kísérő gyönyörérzettel jár, addig a sport egyáltalában nem tekinthető lényegében ösztönfeloldásnak.

A felnőtt sportja sokkal nagyobb mértékben az ösztönök leküzdésére, a feltörő atavisztikus hajlamok legyőzésére, mint azoknak feloldására irányul és szolgál. A sportolás lelki folyamatai a tréningtől kezdve a versenyzésig állandó és rendszeres küzdelmet jelentenek az emberi természetben rejlő gyengeségekkel szemben. Ennek a küzdelemnek során óráról-órára, percről-percre le kell küzdenünk ösztöneinket és így a sportélmény ösztönfeloldó élménynek nem tekinthető. Ugyanezen okból *a felnőtt sportját nem is jellemzi az a felfokozott és állandó gyönyör, mint a gyermek játékát, mert a sport megköveteli a rendszert, a tréningjellegét, a határozott célkitűzést és az akarat felfokozását.* Ezek a lelkifolyamatok pedig nem mindig járnak örömmel és élvezettel.

A testgyakorlás, különösen az iskolai testgyakorlás mintegy átmenetet képez a gyermek játéka és a sport között. A testgyakorlásnál a mozgás már nem tisztán ösztönös, mint a játéknál, hanem bizonyos mértékben tudatos. A testgyakorlás mégis sokkal szabadabb, természetesebb kinyilatkozás, mint a sport, mert közelebből sem mechanizálja annyira a testet, mint az. A testgyakorlásnál teljes lelki odafordulást fejtünk ki a mozgásbeli feladatok keresztülvitelénél. A testgyakorlásnál erős a testélmény, különösen a mozgás, hely és erőérzet játszik nagy szerepet, mert itt a lényeg a test foglalkoztatása és a testmozgás nincsen valami meghatározott célnak alárendelve.*)

Ezzel szemben a sport ott kezdődik, ahol racionalizáljuk mozgásunkat bizonyos cél érdekében. A sportnál bizonyos irányú mozgásokat kell beidegezni oly erős mértékben, hogy azok valósággal reflexszerűekké váljanak. Erre azért van szükség, mert a sportnál már nincs lelki odafordulás a test felé, nem lehet figyelmünket a testre irányítani. Mozgásunknak automatikussá kell válni. Ellenkező esetben nem tudnánk minden szellemi készségünket a küzdelemre fordítani.

A testgyakorlás általános testi készségek elsajátítására irányul, különösen az iskolai testgyakorlás. Ezzel szemben a sport speciális testi készségek beidegzése. A testgyakorlásból hiányzik a küzdelem és a győzni akarás abszolút jellege, míg a sportnak ez az alapvető élmény-

*) Szőke Elemér: „Testgyakorlás és sport“.

karaktere. Ezért a sportban a testélmény csökkenő tendenciát mutat, míg viszont a testgyakorlás lényege a testélmény.

A ritmikus gimnasztika és a tánc terén a testélmény dominál. Itt nárcisztikus testszeretetre van szükség. Bizonyos odaadó és gyöngéd szeretet mutatkozik itt a saját test iránt, ami a nap, fény és levegő hatása mellett főleg a mozgás, a ritmus erős átélésében nyilvánul meg. A táncos szépségformákra törekszik és ezeket a szépségformákat át is éli.

A táncban az esztétikai élmény alapvető fontosságúvá lesz, mert a táncos arra van beállítva, hogy az esztétikumot keresse a mozgásban és így a saját mozgásában kifejezésre jutó szépségbeli elemeket átérzi, átéli. Fontos, sőt lényegszerűvé lesz nála a kifejezés mód, mert mozgásával mindig valami érzelmet vagy gondolatot akar kifejezni. Ezáltal a művészethez közeledik. Nagyjában ugyanez áll a ritmikus gimnasztikára és műkorcsolyázásra s némileg a műugrás többféle fajtájára is.

A sportnak ezzel szemben nem tárgya a kifejezés mód. Az esztétikai szempont a sportban mindig csak másodrendű kérdés. A stílusjavítás sohasem azt célozza a sportban, hogy a mozgás szebb vagy kifejezőbb legyen, hanem főcélja mindig az eredmény javítása. A sportemberek mindig más szépséget keresnek és találnak a sportban, mint a művészek. Sportszempontból rendesen az a szép, ami eredményes. Így a sportból az esztétikai élmény csaknem teljesen hiányzik. Abban a pillanatban, ahogy a versenyző az eredményességet a szép stílusnak alárendeli, akár azzal, hogy saját mozgásbeli szépségét akarja élvezni, akár azzal, hogy a nézőközönségnek tetszeni akar, a biztos vereségnek teszi ki magát, mert a nárcisztikus önszemlélet vagy a tetszeni vágyás figyelmét elvonja a küzdelemtől.

A torna főleg abban különbözik pszichikai szempontból a sporttól, hogy a tornában egyfelől az engedelmesség, másfelől a parancsolás szelleme érvényesül. Az egyén különösen a csapattornában az összességbe beleolvad és az erősen kidomborodó fegyelmi élmény az egyénnek az összességhez való tartozását hangsúlyozza. *)

Ezzel szemben a sportban — még a társas sportban is — az egyén magára van hagyatva. A sport az egyén önállóságra való utaltságát és ebből kifolyólag az egyéniség érvényesülését juttatja kifejezésre.

A tornában a testélmény már erősen kezd háttérbe szorulni és helyét a szellemi élmény, a fegyelem élménye kezdi kiszorítani.

Az *egészségi sport* és a *versenysport* inkább csak fokozati különbségeket mutat. A legfőbb választófal a technika tökélye, illetve a mozgásbeli mechanizmus fejlettsége. A versenysportnál bizonyos technikai tökélyt feltételezünk. Enélkül a versenyzés lehetetlen, mert a verseny során állandó szellemi feladatot kell megoldani és így a technikai kivitel nem lehet kérdés tárgya.

Az egészségi sportnál nincs tökéletes technika és a figyelem

*) Giese: „Geist im Sport“.

főleg a mozgásbeli feladatok megoldására irányul. Ezért a testélménynek még némi nyomai itt felfedezhetők. A versenysportban a testélmény teljesen háttérbe szorul és minél versenyszerűbb a sport, az élmény annál inkább szellemi térre terelődik.

Az egészségi sportoló pl. az, aki egy keveset teniszezik, anélkül, hogy technikai tökélyre törekedne, állandóan azzal van elfoglalva, hogy miként helyezkedjék egy labdához, miként fogja az ütőjét, milyen mozdulattal üssön meg egy labdát és élményvilágát általában az uralja, hogy mozgásbeli merevségeit, görcsösségeit miként küzdje le. A sikeres mozdulatnál feloldódnak ezek a görcsösségek és ilyen esetben a mozgás, hely és erőérzet kellemes érzelmeket vált ki belőle. Élvezi saját mozgását.

A versenyteniszezőnél a mozgások a nagy gyakorlat folytán be vannak idegezve és automatikussá válnak. A versenyteniszező nem fordíthat figyelmet arra, hogy miként helyezkedjék el egy ütéshez, ez mechanikusan történik nála, figyelmét az ellenfél akcióira és a saját akcióira kell, hogy irányítsa. *Ha a technikai kivitel leköti figyelmét, még nem nevezhető versenyteniszezőnek.*

A versenysportban az értelmi és akarati élmények dominálják a lelki folyamatokat. A versenysport szellemi tevékenység, melynek csupán eszköze a teljesen mechanikussá vált testi mozgás.

A versenysportok azonban önmagukban is olyan nagyfokú eltéréseket mutatnak, hogy a sportpszichológiának az emberanyag kiválasztása szempontjából az egyes sportágakat is szembe kell állítania egymással. Különösen két nagy csoport állítható itt szembe: 1. az *erő és idősportok*, melyekben nem egymással szemben, hanem egymás mellett versenyeznek. Ilyen pl. az atlétika, az úszás, az evezés, stb. 2. a *küzdősportok*, ahol nem egymás mellett, hanem egymással szemben állnak a versenyzők. Ilyen pl. a futball, a vízipóló, a tenisz, a birkózás, a vívás, az ökölvívás, stb.

Lássuk, hogy ezek a különböző csoportok milyen élményt jelentenek az aktív sportolóra nézve? A főkülönbség természetesen az értelmi és az akarati élményekben nyilvánul meg.

Az erő és idősportoknál a figyelemkoncentráció nem játszik olyan lényeges szerepet, mint a küzdősportoknál. Az ellenfél sportbeli alkatfelismerése nem olyan fontos.

Ellenben nagy fontossága van itt is az önkontrollnak, az önmegfigyelésnek. Az érzelmek döntő szerepet játszanak itt is, mert azok irányítják és szabják meg az akarat lendülését. A versenyláz, a csüggedés, az önbizalom elvesztése, a túlzott hiúságból származó én-érzékenység itt is erősen próbára teszi a versenyzőt és erős akarat kell ezeknek a pszichikai gátlásoknak a leküzdéséhez.

A hosszútáv sportoknál a legfontosabb szerepet játszik a szívós, soha nem lankadó, kitartó akaraterő. A marathóni futó, a hosszútávúszó vagy evező, stb. ebben az irányban kifejlett akaraterővel rendel-

kezik. Ez egyoldalúbb, mint a küzdősportokhoz szükséges akaraterő, de viszont mélyebben van organizálódva. A küzdelem itt csaknem kizárólag a fizikumban rejlő akaratgátló motívumok leküzdésére irányul. Ennek a küzdelemnek nagysága sokszor az ájulásig fokozódik s ennek folytán a versenyzőnek a fájdalmak széles skáláját kell végigszenvednie, míg akaratával a fizikumot a teherbírás maximumáig próbára teszi.

Ez az akaraterő kétségtelenül igen nagy, de egészen más, mint a küzdősportokban szükséges akaraterő. Az utóbbi sokirányú és sokféleséget mutat.

Egyszóval összefoglalva a mondottakat, az erő- és idősportok inkább egyirányú, egyoldalú, de rendkívül szívós és kitartó akaratot igényelnek és az itt átélt élmények inkább az akarat szívósságának élményei. Ezzel szemben a küzdősportoknál az élmény megoszlik az értelmi és akarati folyamat között és az itt átélt akarati élmények erősen összeszövődnek az értelmi élményekkel.

A küzdősportok ismét két csoportra oszthatók és pedig 1. a *társas küzdősportok* és 2. az *egyes küzdősportok* csoportjára. Az előbbi csoportba tartoznak a futball, a vízipóló, a jégchoki, stb. Az utóbbi csoportba a tenisz, a vívás, a birkózás, a boxolás, stb.

Az egyes küzdősportok nagyobb koncentrációt igényelnek a sportembertől, mint a társas küzdősportok. Ott a figyelem megfeszítése a verseny egész során szakadatlanul próbára van téve és a finis felé közeledéssel szakadatlanul erősödik. Nincs idő sem a test, sem a szellem pihentetésére. A társas küzdősportoknál nincs ilyen állandó feszültségű koncentrációra szükség, mert a feladat megoszlik a társak között és részben áthárul a társra. Az egyes küzdősportokban a versenyző csak önmagára támaszkodhatik, csak egyedül győzi le az akadályokat, de ezzel szemben minden dicsőség osztatlanul az övé.

A társas küzdősportokban az egyesnek le kell mondani a csapat vagy a köz érdekében az esetleges egyéni dicsőséget eredményező akciókról, noha számtalan alkalom kínálkozik arra, hogy az egyén hiúságának engedve, egyéni kiválóságának fitogtatására ragadtassa magát. Az ilyen vágyakat azonban a társas küzdősportokban le kell győzni és így kétségtelen, hogy ezekben a sportágakban erős *szociális szellem* nyilvánul meg.

Tovább mélyedve a részletekbe, természetesen az egyes sportágak is szembeállíthatók a sportélmény szempontjából, mert hiszen a küzdősportok egyes ágai is elég jellegzetes különbségeket mutatnak az élmény szempontjából.

Az értelmi folyamatokat a legerősebben a *vívósport* foglalkoztatja. A mozgásérzékelés ebben a sportban a legnehezebb, mert az ellenfelek egymáshoz egészen közel vannak és a könnyű kis penge villámgyors pillanatnyi lendülése igen nehéz mozgásérzékelési feladat. Ez a feladat nagy figyelemkoncentrációt tesz szükségessé. De a figyelem

megfeszítése a vívósportban a legnehezebb feladat azért is, mert éppen a közelség, továbbá az akciók és az ellenakciók gyors lefolyása és sokfélesége igen megnehezíti az ellenfél kiismerését. Ennélfogva ebben a sportban elengedhetetlen készség az, amit „ugrásszerű ráeszmélésnek” neveziünk és aminek bővebb kifejtésére még visszatérünk.

Az akarat nagy feladat előtt áll a vívósportban, mert a gyors és egészen közelben lefolyó menetek a figyelmet fárasztják és a versenyző csak erős akarattal tudja önmagát a figyelemkoncentrációra készíteni. Ugyancsak gyors és éles ítéletre van állandóan szükség és agyát a gyors elhatározások kényszere különösen a verseny vége felé erősen kimeríti. Nagy akarattal kell önmagát a gyors és éles gondolkozásra és elhatározásokra készítenie.

Az érzelmi gátlások, különösen a versenyláz, a vívósportban rendkívül erős, mert a győzelem pillanatokon múlik és az ellenfél néha ilyen rövid idő alatt egyáltalában ki sem ismerhető, s mire kiismerhető lenne, már eldőlt a küzdelem sorsa. A passzív érzelmek, mint a csüggedés, önbizalom elvesztése, stb. a vívásban fenyegetik a legerősebben a versenyzőt, mert itt nemcsak egy majdnem kiszámíthatatlan ellenféllel áll szemben a versenyző, hanem a zsűrivel is, melynek tévedései a legnagyobb jóhiszeműség mellett is 20—25%-ra tehetők. A zsűri döntését pedig nem a mérkőzés befejezése után hirdetik ki, mint a birkózásnál és a boxolásnál, hanem minden egyes tus után és így természetesen az azonnal folytatandó küzdelemben az esetleges téves döntés érzelmi gátlást okozhat a versenyzőnél, melyet legyőzni igen nehéz.

Látjuk tehát, hogy az ú. n. pszichikai gátlások a vívósportban a legerősebbek. A versenyzés ebben a sportágban már valóságos szellemi teljesítmény. A testélmény itt teljesen kiszorul, érzetélményei a versenyvívónak alig vannak. Egyébként el is felejt, hogy egyáltalában teste van. Az élmény itt teljesen szellemi téren mozog. A technika olyfokú beidegzést igényel, hogy a mozgás már teljesen automatikus, reflexszerű. A mozdulat előbb megy végbe és csak azután tudatosul. Ezért a mozdulatokat a vívásban nem is éljük át a verseny alatt, legfeljebb utóképszerűen.

Az erőérzet, mint testélmény is csaknem teljesen hiányzik a vívósportból. Ehhez a sporthoz közönséges értelemben vett izomerő nem szükséges, sőt az izmok túlfejlettsége, a „biceps” egyenesen akadály a vívótechnika kifejlődésében. Finoman árnyalt izomzat, közép súlyú termet a legalkalmasabb ehhez a fürgé és rendkívül gyors mozgáshoz, amely nem erősport, hanem inkább az erő lefékezésének sportja. A vívó — legalább is a jó vívó — sohasem vág teljes testi erejével.

Az élmény tárgya itt a figyelem, az ellenfél megfigyelése, mozgásának, akcióinak érzékelése, a taktikázás, az ellenfél „eszén való túljárás” (ez a vívósport egyik legszebb élménye), az átélt érzelmek széles skálája és pedig úgy a passzív, mint az aktív érzelmeké, s mindenkifelett a koncentráció élménye, amely utóbbi lényegében akarat élmény.

A *teniszsport* szintén igénybe veszi a fizikum mellett a szellemet is. Az ellenfél kiismerése, szándékának felfedezése és az ellene felhasználható eszközök a figyelmet a teniszsportban is erősen próbára teszik, bár nem annyira, mint a vívásban, mert a távolság nagyobb és így az akciók közötti idő alkalmat ad a figyelem némi pihentetésére.

A technika beidegzése itt is rendkívül nagy türelmet és hosszas gyakorlást igényel. Az ütés maga legtöbbször igen finom idegmunka is és ennél fogva nagyfokú idegnyugodtságot tételez fel. A türelem a teniszben még nagyobb szerepet játszik talán, mint a vívásban.

A teniszben is ritkán nyílik alkalom arra, hogy teljes erővel lehessen ütni. A versenystílus általában közepes erejű labdákra törekszik és csak az adogatásba vagy a leütésekbe lehet teljes erőt bevinni. Igen nagy önfegyelem szükséges ahhoz, hogy a teniszező kívárja az alkalmas pillanatot, illetve helyzetet ahhoz, hogy a labdába némi erővel beleüthessen. Gyakran hiányzik ehhez a türelem és esetleg ez az eredménytelenség oka. A nagy játékosok általában középerejű labdákkal dolgoznak, részint mert a túlságos erővel ütött labda kockázatos, részint, mert erőpazarlást jelent. Így általában azt mondhatjuk, hogy a teniszben is nagyobb szerepe van az erőlefékezésnek, mint a teljes izomerőkifejtésnek.

A vívásnál és a tenisznél az élmény a legszemélyesebb.

A *birkózás* és az ökölvívás már több alkalmat ad az erőérzet érvényesülésére és így ezen sportágakban több a testélmény, mint a teniszben és a vívásban. A szellemi élmények a birkózásnál is az erős koncentrációban nyilvánulnak meg. Az ellenfél akciói meglepetés erejével birhatnak és ez szükségessé teszi az állandó figyelmet és a gyors elhatározást (ugrásszerű ráeszmélést).

A bíráskodás a birkózósportban is okozhat érzelmi gátlásokat. A bíró ténykedése az elnyomatás érzelmét keltheti a versenyzőben, akár csak a vívásban pl. a bíró az akció hiánya miatt figyelmezteti, holott ő a kezdeményező, vagy szabályos fogását, mint szabálytalant a bíró lefújja, stb.

Az *ökölvívónak* már lényegesen több alkalma van fizikai erejének kifejtésére és az erőérzet ösztöneinek kielégítésére. Az ökölvívás mégis emellett erős szellemi munka is. Az akciók itt is gyorsak, az ellenfél egészen közel van, a figyelemkoncentrációra és egyéb értelmi készségekre itt is nagy szükség van.

A testi kimerülés a teniszben, a birkózásban és a boxolásban fontosabb szerepet játszik, mint a vívásban. A vívás nem ismer „groggy”-t, mint a boxolás, viszont a teniszmérkőzések épügy, mint a birkózás is néha oly fokú kimerültséggel járnak, amely határos az ájulással, vagy valósággal az öntudat elvesztését vonja maga után.

Összefoglalva a mondottakat, az erő és idősportoknál a testélmény az erősebb. A mozgás, hely és erőérzet dominálja az atlétikát, az evezést, stb. Itt az akarat főleg arra irányul, hogy a fizikum gyen-

geségét legyőzzük, illetve a fizikum teljesítőképességét a végsőkig próbára tegyük.

A küzdősportoknál az élmény megoszlik a testi és szellemi élmény között. Minél szellemibb a sportág, annál inkább háttérbe szorul benne a testélmény. Minél nagyobb szerepe van a sportágban az értelmi, illetve az értelmire irányuló akarati folyamatoknak, minél döntőbb fontosságú a figyelemkoncentráció és az ugrásszerű ráeszmélés, annál kevesebb hely és alkalom marad arra, hogy a sportember testi élményben részesüljön.

Kiválogatás a tipizálás segítségével.

Úgy a testnevelőre, mint a sportoktatóra nézve mélységes csalódást és sok keserűséget jelent, ha a tanítvány sportbeli fejlődése ellenkező irányban halad, mint ahogy azt szeretnék és elképzelik. A lelki alkat gyakran áttörhetetlen falként mered az oktató elé és minden nevelői bölcsesség megtorpan előtte. Világosan látjuk sokszor, hogy semmiféle oktatási vagy tréningrendszer nem teremthet meg tetszés szerinti céloknak megfelelő erőket, ha ezek az erők a tanítvány lelki alkatából teljesen hiányoznak.

Sokáig nem gondoltak arra, hogy az eredmény hiányának okait a pszichés alkatban keressék. Az előbbi fejezetben igyekeztünk rámutatni arra, hogy a sportban a lelki alkatnak legalább is egyenlő fontosságú szerepe van a testi alkattal. Rámutattunk arra, hogy a testkultúra egyes ágaiban, továbbá a különböző sportágakban milyen élmények dominálnak. Az utolsó fejezetben azt próbáljuk kifejtetni, hogy miként ismerhető fel a lelki alkat abból a szempontból, hogy milyen sportágra, illetve a testkultúra melyik ágára alkalmas az egyén?

Említettük már, hogy a pszichológiai kutatások egyik legfontosabb segédeszköze a típus fogalma. Az embereket típusokba osztályozzuk, de ez az osztályozás nem lehet „skatulyázás”. A típus helyes értelmezése rugalmas. Az egyén ugyanis sohasem talál bele tökéletesen valamely típusba, hanem mindig számtalan típus összetevődéséből adódik. Ezt nem szabad soha elfelejteni. A típus csak segédeszköz és így csak kiindulási pontot jelenthet. Helytelen értelmezése veszélyes lehet, mert olyan következtetésekhez vezet, melyek az élő realitástól messze esnek.

Lássuk tehát, hogy az egyes lelki folyamatok szerint milyen alaptípusok állíthatók fel? Ezek az alaptípusok kiindulási pontul szolgálhatnak részint a sportolónak önmagának, részint a sportoktatóknak és nevelőknek.

A legrövidebb lelki folyamatok az érzetek, mert ezek még erősen fiziológias jellegűek. Érzetélmény szempontjából kétféle alaptípust különböztethetünk meg: 1. a nárcisztikus, 2. az aszketikus típust.

A nárcisztikus típus jellegzetes sajátsága, hogy bizonyos gyön-

géd és odaadó szeretettel viseltetik a saját teste iránt. Ezek az emberek azok, akikre azt szoktuk mondani közönségesen, hogy puha, erőtlen, elkényeztetett természetű emberek. Rendszerint erős bőrérzékenységet tanúsítanak és rendkívül nehezen viselik el a testi fájdalmat. Belső énjük intenzíven irányul a saját testük felé. Nagy gondot fordítanak testük ápolására, anélkül azonban, hogy testüket valami radikálisabb behatásnak kitenni szeretnék.

Az ilyen lelki alkatú egyéneket arról ismerjük fel rendszerint, hogy a „dandy” képében jelennek meg, mert sokat adnak a külsőre. Ilyen a nőies férfi típusa. Beállítottsága erősen esztétikai, mert fél mindentől, ami esetleg külsejének kellemes hatását lerontja. Így nem szeret izzadni, magát megerőltetni, kifulladás, stb.

A narcisztikus lelki alkatú ember nem alkalmas a sportra, a testkultúra más ágaiban azonban esetleg jól érzi magát. A napozás, a strandolás, egy kis úszkálás, talán egy minden technika nélküli testgyakorlás, vagy a ritmikus gimnasztika az ő területe. Általában a testkultúrában a testi élmény kielégítését keresi és így a sport, de különösen a versenysport távol áll tőle.

Az askéta típus jellegzetes sajátossága, hogy énje elfordul a saját testétől. A testi élmény nála legfeljebb erőélményben nyilvánul meg, melyet szeret felfokozni egészen a test teljesítőképességének a legfelső határáig. A testi élmény ránézve kevesebb jelentőséggel bír és a testkultúrában is inkább a szellemi élményt keresi, pl. a küzdelmet, az akarat megfeszítését, a koncentrációt, stb.

Az askéta típus a versenysport embere. Hiányzik belőle a puha, nőies vonás, távol áll tőle a saját testének szerelme, ami a narcisztikus típust annyira jellemzi. Kész a szellemi élmény, mint pl. a győzelem érdekében testét a kínzásnak, a sanyargatásnak kitenni, ami a versenysportnak nélkülözhetetlen eleme. Az askéta típus felismerése nehezebb, mint a narcisztikus típusé, mert az utóbbi külső megnyilvánulásokban elárulja magát, míg az askéta típus inkább belső életet él. Ezért hosszabb megfigyelésre van szükség annak az elbírálásánál, hogy valaki besorozható-e és ha igen, milyen mértékben az askéta típusba.

A másik két primitív, de azért döntő jelentőségű típus a sportkultúra terén 1. a mozgékony (motorikus) és 2. a nehézkes típus.

A motorikus készséget a reakcióidővel mérjük. Reakcióidő alatt azt az időközt értjük, ami a sportembernél ahhoz szükséges, hogy valamely adott jelre valamely meghatározott mozdulattal válaszoljon. Pl. a sprintnél a lövésre elinduljon, a tornánál a vezényszóra megkezdje a szükséges gyakorlatot, a vívásnál a védés után visszavágjon, stb. *)

A reakcióidő attól függ, hogy a látási, hallási vagy más érzékszervek által közvetített inger milyen gyorsan váltja ki az agycentrum-

*) Giese: „Psychotechnik in der Körperziehung“.

ban az ingernek megfelelő akaratot és az akarat milyen gyorsan váltja ki a megfelelő mozgást. A reakcióidő a gyakorlás által csökkenthető, de a *nehézkés típusból* végeredményben jó sportembert faragni nem lehet. A mozgásbeli nehézkesség kétségtelenül az agyműködéssel függ össze és így pszichés jellegű alapsajátosság.

Azt, hogy valaki motorikus vagy nehézkes típus-e, kísérleti alapon is meg lehet állapítani. A német sportpszichológusok többféle módszert ajánlanak erre. (Giese, Schulte, Sippel, stb.), melyeknek taglalásába ennek a munkának kereteiben nem bocsátkozhatunk. Minden sportoktató, illetve testnevelő megtalálhatja a kísérlet módjait olyképpen, hogy tanítványaival bizonyos látási vagy hallási jellel kapcsolatos mozgásokat végeztet és az időt leméri. 25—30 ilyen kísérletből megállapítható lesz, hogy a tanítvány milyen mértékben motorikus típus és ha az derülne ki, hogy motorikus hajlamai minimálisak, vagyis a reakcióideje túlságosan hosszú, sportra, de különösen verseny-sportra nem lesz alkalmas. Így megtakaríthatja az oktató és a tanítvány is jó néhány esztendő felesleges küzködését, munkáját. A nehézkes típus is örömet találhat azonban a minden versenyzés nélküli testgyakorlásban vagy egészségi sportban.

Mélyebb ismeretet igényel és kísérleti alapon már alig állapítható meg, hanem inkább csak huzamos megfigyelés útján az, hogy a sportember milyen értelmi, érzelmi és akarati típust képvisel. Ezek a lelki folyamatok az úgynevezett összetett lelki folyamatok, melyek a pszichében annyira össze vannak szövődve és oly mértékben egymásba folynak, hogy csak az állandó és sokoldalú megfigyelés segíthet ahhoz, hogy e téren a lelki alkatot felismerjük és valamely alaptípusba besoroljuk.

Az értelmi funkciók között talán a figyelem az az egyetlen és könnyen tipizálható folyamat, amely kísérleti úton is megfigyelhető. Kísérleti úton megállapítható, hogy az egyén *állhatatos vagy ingadozó figyelmi típus-e?* Az állhatatos figyelmi típus hosszú ideig, egyforma erősséggel tudja figyelmét egy tárgyra koncentrálni, míg az ingadozó figyelmi típus figyelme gyorsan kimerül, csökken és alábbhagy, esetleg egészen kihagy. Az állhatatlan figyelmi típus nem alkalmas a küzdősportra. Ezekben a sportágakban, amint már rámutattunk, a figyelem lanyhulása, vagy pláne teljes kihagyása pontvesztéséget jelenthet, mert az ellenfél minden ilyen kihagyást kihasznál a maga javára. Gyakran látjuk a sportéletben, hogy egyes sportemberek ragyogó testi-technikai felkészültségük ellenére sem tudnak olyan eredményeket elérni, amilyentőlük várunk. Alaposabb megfigyelés után megállapítjuk, hogy az illető sportember ingadozó figyelmi típus és ezért kapja az egyik vereséget a másik után.

A sportoktató, a tréner, a testnevelő még idejekorán, a tréning kezdetén könnyen meggyőződhetik arról, hogy milyen állhatatosságú tanítványának figyelme. Ez irányban többször kísérletnek kell a tanít-

ványt alávetni, természetesen annélkül, hogy a tanítvány erről tudna. Pl. valamely figyelmet igénybe vevő gyakorlatot kell végeztetni vele huzamosabb ideig. Aztán több alkalommal meg kell ezt ismételni. Ha állandóan ingadozó figyelmi típussal állunk szemben, nem ajánlatos a versenysportra való kiképzés, mert az nagy csalódást fog hozni mindkét fél, úgy a mester, mint a tanítvány részére. A figyelmi készséget természetesen fejleszteni lehet és csak nagyon szélsőséges ingadozó figyelmi típusnál szabad a végítéletet kimondani: versenysportra nem alkalmas.

Az állhatatos figyelmi típus ismét kétféle: 1. intenzív, 2. disztributív figyelmi típus.

Az *intenzív figyelmi típus* figyelmét csak egy meghatározott irányban tudja koncentrálni, míg a *disztributív figyelmi típus* tárgyköre terjedelmesebb, könnyen megy át egyik tárgyról a másikra és alkalmas több benyomás összefoglalására.

Az intenzív figyelmi típus inkább az atlétika, evezés, úszás stb.-re alkalmas, míg a disztributív figyelmi típus területe a küzdősport, mint a vívás, tenisz stb.

Ez a két figyelmi típus is megállapítható kísérlet útján. A sportoktató valamelyes gyakorlati feladat alapján megfigyelheti azt, hogy a tanítvány figyelmét ki tudja-e egyidejűleg több tárgyra terjeszteni?

A gondolkodás szempontjából az *élesen és mélyen gondolkodó* két típus fontos a sport területén. Az előbbi a sportoló, az utóbbi a nem sportoló típus. Az élesen gondolkodó bizonyos mértékben a felületen mozog de gyorsan „vált az esze”. Az ilyenre mondják, hogy „schlagfertig”. A mélyen gondolkodó észjárása perszeveransabb, jobban tapad a tárgyakhoz, nem annyira külső benyomásokra, mint inkább a dolgok belső tartalmára és összefüggésére irányul. Rendszerint minél mélyebben gondolkodik valaki, annál lassabban változtatja gondolatainak tárgyát, egy tárgynál tovább időz, azt alaposabban kimeríti. Az éles gondolkodás azonban nem jelent okvetlenül felszínességet, bár többnyire ez a két sajátság együtt jár.

A mélyen gondolkodó a sportban is túl sokat fordít a gondolati tartalomra, esetleg túlzásba viszi a maga és mások megfigyelését, túlságosan elmélyül és esetleg szórakozott. Ezek a típusok a szellemi kultúra területén vannak igazán otthon és a sportban inkább csak vendégszerepet játszanak.

Az éles gondolkodás is erős intelligenciát tételez fel. Ez nélkülözhetetlen a küzdősportokban. A túlságosan szerény intelligenciájú ember a küzdősportokban eredménytelen marad, míg vannak sportágak, melyekben kimondottan a testi-technikai felkészültség a döntő. Az utóbbi sportágakban a szerényebb intelligenciájú versenyző is érvényesülhet, ámbar a kifejezetten buta ember minden sportágban szánalmat kelt.

Az élesen gondolkodó ember rendszerint gyorsan eszmél. Ebből a

szempontból *lassan és gyorsan eszmélő* típust különböztetünk meg, minek a küzdősportoknál van nagy jelentősége.

A küzdősportokban állandóan előfordul, hogy a versenyző teljesen új és ismeretlen helyzettel áll szemben, melynek jelentését egy pillanat alatt fel kell fognia. Az akciók és kontraakciók végtelen nagy lehetősége, gyorsasága, váratlansága és meglepetésszerűsége ezekben a sportágakban, mint a birkózás, boxolás, de különösen a vívás stb. lehetetlenné teszi azt, hogy a versenyző előre elkészüljön minden eshetőségre. Itt tehát csak a gyors asszociáció, vagyis a gyors képzettársítás készsége segíthet. A gyorsan eszmélő típus sajátos képessége abban rejlik, hogy az ismeretlent hirtelen valamely ismerthez tudja kapcsolni. (Ugrásszerű ráeszmélés.)

A lassan eszmélő típusnál az észlelés bizonyos fázisokon megy keresztül. Az ellenfél mozdulatát először csak elkülöníti a többi mozdulattól, majd észreveszi a mozdulat formáját, majd a mozdulat ismertsége válik előtte világossá, végül felfogja a mozdulat jelentőségét. Egyezőval a lassan eszmélő típusnál másodperceket is késhet ez a felismerés, amit azzal magyarázhatunk, hogy bizonyos idő kell ahhoz, hogy az észlelés ezeken a fázisokon átmenjen.

Ezzel szemben a gyorsan eszmélő típusnál az észlelési folyamatban bizonyos ugrásszerűséget tapasztalunk. Ez a típus — feltevésünk szerint — észlelésénél egyszerűen átugorja ezeket a fázisokat, helyesebben az ilyen gyorsan észlelő típusnál a fentebb körülírt észlelési fázisok egy villámgyors, bár nem feltétlenül a világos tudatban lejátszódó asszociációra egyszerűsödnek. A fejlődési fázisokat természetesen csak a nagy versenyrutin, vagyis a lassanként felhalmozott versenytapasztalatok tömege, tehát a globális ismeret pótolhatja és ez teszi lehetővé azt, hogy a gyorsan eszmélő típus az új és ismeretlen helyzetet valamely régi és ismert helyzettel villámgyorsan társíthassa.

A hosszú időn át tartó gyakorlás természetesen fejlesztheti a gyors eszmélési készséget, de a szélsőségesen, lassan eszmélő típusból mégsem lehet jó kombattáns sportoló. Egyéb sportokat természetesen eredményesen űzhet.

Érzelmi világ szempontjából a *magas és alacsony lelki feszültségű* típus a sportban a legfontosabb. (Lelki tenzió.)

A magas lelki feszültségű típust az úgynevezett aktív érzelmek jellemzik, mint az önbizalom, bátorság, lelkesedés, optimizmus. Ezek az aktív érzelmek állandó cselekvésre készítetnek, minélfogva a magas tenziójú típus külsőleg abban nyilvánul meg, hogy a reális világban érvényesülésre törekszik és egész magatartása a külvilág akadályainak leküzdésére, tehát cselekvésre irányul.*)

Az alacsony lelki feszültségű egyén ezzel szemben a passzív ember típusa, aki inkább az elmélkedésre, a filozofálásra, mint a cselekvésre hajlamos.

*) Fenyvesi Andor: „A lelki tenzió és annak társadalmi jelentősége“.

A magas lelki feszültségű típus a sport embere, az alacsony feszültségű psziché inkább a testkultúra egyéb ágaiban fogja jól találni magát.

A lelki feszültség magyarázata nem tartozik szorosan tárgykörünkhöz és ezért röviden csak annyit mondunk róla, hogy a sors bizonytalansága ránehezedik a pszichére és a lélek a külső körülmények bizonytalansága miatt van állandó készültségben és feszültségben. A külvilág felé irányuló lelki tenzió tulajdonképpen az egyén védekezése, résenállása. Miután a sors bizonytalansága az ifjú korban nehezedik legnagyobb súllyal a lélekre, a lelki tenzió is rendszerint az ifjú korban a legmagasabb. Ezért a sport, de különösen a versenysport az ifjúság terrénuma és férfikorban már azért is csökken a sport jelentősége, mert a lelki feszültség is enged már intenzitásától 30 éven túl.

Labilis (ingateg) és egyenletes érzelmi típus a következő szembeállításunk. A labilis érzelmi típusnál az aktív és a passzív érzelmek gyorsan váltakoznak és általában rövid ideig tartanak. Ezek a „szalma-láng” emberek. Semmiféle sportra, sem a küzdő, sem az idő, vagy erősportra nem alkalmasak, mert a sport minden ága türelmet, kitartást és így egyenletes érzelmi világot tételez fel. A labilis érzelmi világ mellett az önbizalom és a csüggedés, az optimizmus és a pesszimizmus, a bátorság és a félelem, a türelem és a türelmetlenség egyre-másra váltogatják egymást.

Az egyenletes érzelmi típus természetesen akkor érték a sportban, ha egyenletessége az aktív érzelmek terén nyilvánul meg. Ha egyenletesen bátor, magabízó, optimista, türelmes stb. Ez az érzelmi világ jellemzi a sportember ideáltípusát. Mert természetesen egyenletes érzelmi világa lehet a passzív érzelmű embernek is. Valaki egyenletesen lehet pesszimista, bátortalan, csüggeteg, türelmetlen stb. Ebből jó versenyző sohasem lesz.

Az érzelmi világ nagy intelligenciával és önkontrollal némiképp nevelhető. A szélsőséges típusokon itt sem lehet változtatni. *A fanatikus típus* a sportban a legeredményesebb, mert a legegyenletesebb érzelmi világa a fanatikusnak van. Aki fanatikusan törekszik a kitűzött sportcél felé, annak a legalkalmasabb az érzelmi világa a versenysportra. Bizonyos mérvű fanatizmus nélkül a versenysport el sem képzelhető.

Az ideális és cinikus érzelmi világ is szembe állítható a sport területén. Az ideális érzelmek lendítő erejűek; míg a cinizmus lehúzza az embert. Ideális érzelmek mellett kisebb testi-technikai készségű egyén is elérhet nagy eredményeket, míg a cinikus érzelmű sportembert csak a testi-technikai felkészültség segítheti a győzelemhez.

Végül szólnunk kell még az akaratvilág típusairól. Azt, hogy valaki milyen akaratú típusba tartozik, főleg érzelmi világa és némileg értelmi világa határozza meg. Az egyenletes és fanatikus érzelmi világ mellett fejlődik ki az *akaraterős típus*, mint a férfi ideáltípusa. Az akaraterős típus alatt a szívós, kitartó, sohasem csüggedő és célja

felé minden ingadozás nélkül egyenesen haladó embert értjük. A versenysportban az ilyen akaraterős típusok érvényesülnek.

Az akaraterős típus egyik ellentéte a *hisztériás típus*. A hisztériás típust az jellemzi, hogy túlságosan akar, de nem úgy és nem azt akarja, amit kellene. Görcsösen akar. Többnyire csak a győzelmet akarja, de a küzdelmet utálja. Ott, hol az akaratot bizonyos értelmi tevékenységre kell irányítani, pl. a figyelem koncentrációjára, a gondolkodás, az eszmélés gyorsaságára, ott a hisztériás akarás rendszerint csődöt mond és rossz sportot eredményez. Az erős agressziós lelki alkatú emberek, vagyis akik nagyon erősen akarnak mások fölé kerekedni és mindenkit legyőzni, ha a megfelelő önkritika és önkontroll hiányzik és az érzelmi világ labilis, rendszerint a hisztéria felé hajlanak. Nincs elég intelligenciájuk ahhoz hogy érzelmi gátlásaikkal értelmi alapon leszámoljanak. Ezek a sportemberek sohasem tudnak igazán nagy eredményeket elérni, mert rendszerint éppen a finisben akaratuk felmondja a szolgálatot.

Az akaraterős típus másik ellentéte a *gyenge akaratú*, melynek jellegzetes sajátága, hogy nem tud akarni. Nincsenek meg az állandó, kitartó, nagy akaráshoz szükséges érzelmi hajtóerők benne. Ezek mindenhez hozzáfognak, minden sportág után kapkodnak, rövid idő múlva mindent otthagynak, mert néhány nap alatt nem érhetnek el világraszóló eredményeket. Gyorsan lelkesednek, de ugyanolyan gyorsan el is veszítik türelmüket, kedvüket. Rossz sportemberek.

A hisztériás akaratú sportolók az erő és idősportokra alkalmasabbak, mert ezek nem járnak akkora idegfeszültséggel, mint a küzdősportok. A gyenge akaratú emberek semmilyen sportra sem alkalmasak, mert minden sport feltételez bizonyos akaraterőt. A küzdősportban csak akaraterős emberek érvényesülhetnek, mert ezek a sportágak nemcsak egyirányú, hanem sokoldalúan próbára tett akaratot követelnek meg.

Az érzelmi és akaratú típusok felismerése csak hosszas megfigyelés alapján történhetik. A megfigyeléseket a tréning alatt eszközölhetjük először. Az a nagy hasznunk lehet mégis ezekből a megfigyelésekből, hogy előre figyelmeztethetnek bennünket: bármilyen kitűnő testi adottság sem elég, különösen a küzdősportban ahhoz, hogy valaki eredményes versenyző lehessen. A múltban pl. a versenyvívók kiképzése úgy történt, hogy 3–4 évig tanult valaki, iskolázott szorgalmasan a mesternél és nagyszerű technikára tett szert. Csak mikor a tréning éveit után kiállt versenyezni, akkor derült ki, hogy tulajdonképpen van-e tehetsége a víváshoz? Számtalan esetben előfordult, hogy évekig nagy tehetségnek tartott és felismerni vélte vívó, mikor versenyzésre került a sor, abszolút tehetségtelennek bizonyult és így hiába pazarolta éveit egy sportágra, melyhez tehetsége egyáltalában nem volt.

A sportbeli tipológia és kísérlet odafejlődhetik idővel, hogy ezt a sokévi felesleges próbálkozást megtakaríthatjuk. Ez a szerény munka

már csak méreteinél fogva sem szolgálhat kimerítő és mindent felölelő útmutatásokkal. Az itt említett típusok csak durva kerettípusok, melyek azonban alkalmasak lehetnek további típusok megrajzolásához. Nem is ölelik fel az összes szempontokat, mert hiszen a munka szerzője csak két sportágat üzött némileg versenyszerűen: a vívást és a teniszt és így közvetlen élményei csak ebben a két sportágban lehetnek.

Mindazonáltal remélhető, hogy a sportpszichológia gyakorlati jelentősége idővel erősödni fog. Szükséges volna ehhez, hogy a kiváló sportemberek rászánják magukat és őszintén leírják sportélményeiket. Így a lassan felhalmozódó anyagból kialakulnának a törvényszerűségek. Egy ilyen újabb keletű tudományban, mint a sportpszichológia, csak lépésről-lépésre lehet előhaladni, mérőföldes ugrások itt nincsenek és egy élet munkája sem lehet ezen a téren sokkal több, mint egyetlen téglát az épülő ház anyagában.

Aki azonban fáradságot vett és ezeket a szerény sorokat elolvasta — bár a sportélet vezetői elolvasnák — el fogja ismerni a sportpszichológia gyakorlati jelentőségét. A sportban, ahol nevelni, képességeket fejleszteni, hajlítani kell, ahol emberanyagot kell gondosan kiválogatni, pszichológiai ismeretek nélkül alapos munkát végezni alig lehet. Az eljövendő magyar nemzedék sorsa pedig megérdemli, hogy mindazok akiknek kezébe a testnevelés és a sportélet vezetése le van téve, a szebb és jobb magyar jövő érdekében megragadjanak és felhasználjanak minden pedagógiai értékkel bíró eszközt: így a sportpszichológiát is.

Sport-publicisztika

Irta: **Hoppe László**,
a Nemzeti Sport felelős szerkesztője.

Sport volt mindig, legfeljebb az emberek nem vették észre, más volt a neve, más volt a formája, de a lénye, az indító oka: a versengő játékos ösztön, változatlanul élt mindenkor.

Az „acta“.

Publicisztika nem volt mindig. Mert hát ez a „közhírré tételés maradandó formában“ legalább is megkövetelte az írnitudást, ha már a könyvnyomtatás feltalálását nem is. Hivatalosan a hírlapok első alakjának a rómaiak „acta“-it tekintik. Ezek között volt olyan, amelyet csak a városi irattárban őriztek, de volt valóban nyilvánossá tett is: Julius Cesar „acta diurnia urbis“-a, ez a naponta megírt hivatalos állami jelentés, a napi események állandó nyilvántartása, amelyet Kr. e. 59-ben tett rendszeressé. Egy fehér táblán, az album-on olvashatták ezt naponta a kíváncsi rómaiak vagy akár le is írhatták, lemásolhatták több példányban s árusíthatták — nem is olyan olcsón — még a tartományokban is. Nyugodtan tekinthetjük ezt nemcsak a hírlap ősfarmájának, de a sportpublicisztika megindulásának is, mert nem is volt ritka, hogy az albumon cirkuszi játékok, a római sportmutatványok közeledtét hirdette az acta.

Megmozdul a sajtó.

Róma letűnésével letűnik a még tulajdonképen fel sem tűnt sport-sajtó is. A nyomtatás ősfarmáját jelentő kínai King Pao hírlap (Kr. u. 713-ban, Pekingben) még rendszeressé válása (1351) után sem vindi-kálhatja magának a jogot, hogy a sportsajtó ősenek tekintessék. De a tulajdonképen a vallási és politikai vitairatokból, rölapokból és jelentésekből kialakuló európai ujságoknak sincs közük a sporthoz: A még írott, de számos példányban terjesztett ujságok főfészke Olaszország, ahol 1571-ben V. Pius pápa már szavát emeli fel az ilyen ujdonságok szerzői ellen. Azután jön a nyomtatott *Weekly News* című hetilap

(1606 körül) és bennünket még közelebből érintő, a németek által az első igazi hírlapnak tekintett hírlap, a *Relation* (1609). Pontos címe „*Relation aller fürnehmer und gedenkwürdigen Historien, so sich hin und wieder in Hoch- und Niederdeutschland, auch in Frankreich, Italien, Schott- und Engelland, Hispanien, Hungern, Polen, Siebenbürgen, Wallachey, Moldau, Türkei verlaufen und zutragen möchten.*”

Téma lesz a sport.

Hosszú esztendőök telnek el azóta, hogy Olimpiát az árvíz, földrengés, népvándorlás és a divatok változása kitörli a népek emlékezetéből, míg a feledésbe merült sport újra része lesz az emberi életnek. De a természetszerető angol a X—XI. században, hatszáz évvel az utolsó olimpia után, már újra sportol, majd a reformáció tanításain át a tornát felfedező német is a testedző gyakorlatoknak hívéül szegődik. Az első angol ujság, amely naponta megjelenik, a „*Daily Courant*” (1709) ismételten közöl sporttárgyú jelentéseket, főleg fogadásos meccsekről.

A röplapoktól tekintünk el s nézzük a hazai hírlapírást. A latin nyelvűek (*Mercurius Hungaricus* volt az első ilyen, Esterházy herceg lapja 1705—11) bátran mellőzhetők. Még az első magyarnyelvű hírlap Ráth Mátyás *Magyar Hirmondó*-ja (1780 január 1.) sem jelent a sportemberekre nézve anyagot. De Kulcsár István 1806-ban alapított *Hazai Tudósítások*-ja, még inkább ennek *Hasznos Mulatságok* című melléklete már tud a sportélet megmozdulásáról. A továbbiakban az 1832-ben megindult *Jelenkor* jelzi a vonalat, amelyen eljutunk a társadalmi eseményeként és vadász- és lovasszórakozásként kezelt sporteseményeken túl a valódi embersportokig. Ezidőben pedig Angliában már mintegy tízre emelkedett a kimondottan sportlapok, az angol testedző játékokkal, főleg futással, vadászattal, crickettel, evezéssel stb. foglalkozó lapok száma, amelyek élére a *The Athlete* utána *The Sportsman* tör.

A magyar sportírás őskora.

Szégyenkezésre nincs okunk. Napilapjaink közül az 1841-ben megindult *Pesti Hírlap*, az 1850-ben megjelent *Pesti Napló*, az 1852 óta megjelenő *Budapesti Hírlap*, az 1854-ben megindult illusztrált *Vasárnapi Ujság* egyengette az utat az 1857. nevezetes esztendőhöz, amikor a magyar sportlapok legősibb őse elhagyta a sajtót.

A sport szónak, de még a testnevelés szónak, a testedző sport kifejezésnek is az értelme koronként változott és valószínűleg a jövőben is változni fog.

A magyar sportujságírás megindulása időpontjában (1857) nálunk, Magyarországon a sportolás megnyilvánulásának elsősorban a lovaglást (tereplovaglás, iskolázás, lófuttatás), vadászat (agarászás, kopászat stb.) tekintették. Ezek mellett alig észrevehető nyoma mutatkozik az angol kollégiumokban nevelkedett főúri ifjúság által behozott

testedző játékoknak és a német reformáció egyik megnyilatkozásának tekinthető tornának. Utóbbit a német egyetemeken nevelkedett s azután főleg az erdélyi iskolákban elhelyezkedő tanerők propagálják. Végül kiegészíti az akkori idők sportolását a fegyverforgatás: a vívás, amely azonban még hosszú-hosszú esztendőkön át nem lép a nyilvánosság elé s a társas sportokkal szemben megmarad egyik része a zárt nevelésnek.

A magyar sportujságírás őskora, az 1857 előtti kor majdnem, talán legtalálóbban a „legendák” korának nevezhető. A sportnak fentebb vázolt megnyilatkozásaival foglalkozó cikkek rendszertelenül és legtöbbször nem túl nagy hozzáértéssel írottan jelennek meg napi- és hetilapjainkban. Ezek még csak alkalmi tudósítások, másnak nem tekinthetők, mint egy-egy nagyobb port felvert eseményről szóló riportnak, amely riport tárgya egész véletlenül belevág a sportok körébe.

Lapok a lovászat és vadászat köréből.

A rendszeres magyar sportujságírás megindulásának éve 1857.

Ez év január havának 15-én lép a nyilvánosság elé jeles írónk, költőnk, műfordítónk, *Bérczy Károly* a maga kéthetenként megjelenő ujságjával, az első magyar sportszaklappal. *Bérczy*, aki szépirodalmi és sport-publicisztikai, úttörő munkálkodása mellett nevét főként mint lószakértő örököltette meg, *Lapok a Lovászat és Vadászat Köréből* címmel indította meg eleinte kéthetenként megjelenő, kisformátumú folyóiratát.

A magyar kultúréletnek nem kisebb jelessége, mint báró *Eötvös József* írja a lap első cikkét (A hazai sportról), amely még erősen magán viseli a nagy úttörő zseni, gróf *Széchenyi István* életét és sportfelfogását.

A *Lapok a Lovászat és Vadászat Köréből* *Bérczy Károly* szerkesztő tulajdonaként jelent meg és *Landerer* és *Heckenast* nagyíró nyomdájában készült. A lap előfizetési ára 6 forint volt, egyes szám ára 50 krajcár.

Az első számban találjuk még báró *Podmaniczky Frigyes* „Agarászat” című ismertető cikksorozatának első folytatását, azután az arad-vidéki vadászatokról szóló beszámolót, a morvaországi *Eisgrub* vidéki vadászatok eredményének ismertetését, vadász-naptárt és végül a lóversenyzés körébe vágó közleményeket. Nagyjában nem változik hosszú időn át az első és akkor egyetlen magyar sportlap képe és beosztása. De hiszen miért is változna? A jelzett cikkek pontosan meghatározzák az akkori sport-érdeklődés körét s a sportírónak a feladata nem más, mint a vadászat és versenyzés szakkérdéseit megbeszélni és a vadász- és versenyeredményeket közölni. Egy-egy tárcaszerű elbeszélő cikk, novella és leíró közlemény tarkítja az értekező és ismertető írások sorát, mind-mind csak a vadászat és a lófuttatás köréből. Más nem téma. *Aminthogy* az 1857-ben megjelent *Hazai vadászatok és sport Magyarországon* című díszalbum sem igen terjeszkedik ki másra. Pedig ez a

honi irodalmunkban első úttörő, gazdag tartalmú, az akkori viszonyokhoz képest páratlan kiállítású, 25 színezett műmelléklettel díszített album valóban keresztmetszetét adja az akkori magyar sport lényegének és bemutatja az akkori sportszakíró munkássága körét is. Sportirodalmunk ezt az első nagyjelentőségű munkáját az angolműveltségű ifjú főurak legkitünőbbjei írták: gróf Andrássy Manó, báró Orczy Béla, báró Podmaniczky Frigyes, gróf Sándor Móric, Szálbek György, báró Wenkheim Béla és gróf Festetics Béla. A 40 pengőforintért árult album Geibel Ármin kiadásában jelent meg.

Az egykori sportpublicisza felfogása.

Hogy az egykori magyar sportújságíró — az angollal ellentétben — miért nem foglalkozott többet a mai értelemben vett sportgyakorlatokkal, annak a magyarázata igen egyszerű. Csak a vadászás és futtatás körébe tartozó sportolókat tekintették nálunk férfiasnak, míg a többit — amelyek közül számosat ismertek — csak gyerekjátékokként kezelték. És ahogy ma a sportíró nem igen foglalkozik a „fogócskával” és a „hol a harmadikkal”, azonképpen az egykori sportíró nem foglalkozott például a labdajátékokkal. Ezidőben hivatásos sportíró nincs is. A napilapoknak sporttárgyú eseményeket ismertető apró híreit, a napi eseményeket, aktualitásokat összeíró munkatársai állítják össze, meglehetősen gyér hozzáértéssel. A hosszabb szócikkeket és ismertetéseket pedig sportemberek ugyan, de „amatőrök”, akik alkalmi írók, vetik papírra. Az ilyenek különösen lenézték a mai sport fogalmát kitöltő gyakorlatokat. Pedig hogy ezek mennyire foglalkoztatták nem is csak a sportújságírásunk megindulásakor, 1857-ben élő férfiakat, de már a kétszáz évvel ezelőttieket is, arra elég lesz idéznünk pár sort a mindig sportkedvelő Bethlen grófi család egyik legnagyobbjának, az erdélyi kancellár, világhírű diplomata Miklós grófnak (1642—1713) önéletrajzából:

„... *Neveltség, hűbavalóság és játékra, mint akármelly gyermek és ifjú, felettébb hajlandó, sőt vásott és a játékban telhetetlen, fáradhatatlan volt az én ifjúságom. De nem vesztegülő, mint a kocka, kártyaszék micsoda; hanem a testnek ingatagságával való játékban gyönyörködtem, mint a lapta, forgattyú, parittyá, teke, kézzel való hajigálás, vitéz játék, versfutás, küzdés, ugrás, nyíllal való lövöldözés, madarászás etc.... osztán nagyobbra növén, lóra, puskára, kutyára kaptam...*”

Vadász és Versenylap.

Bérczy Károly lapja 1858-ban már háromszor havonta jelenik meg és felveszi a *Vadász és Versenylap* címet s egyeduralkodó a sportirodalomban. Bérczy Károlynak 1867-ben bekövetkezett halála után Sárkány János Ferenc vette át a *Vadász és Versenylap* szerkesztését és a hamarosan már nagy formában, a mai napilapok külső alakjában megjelenő ujság egyre gyakrabban emlékszik meg a modern embersportok

bevezetésére irányuló törekvésekről. Sportok ismertetésével és népszerűsítésével áll a testnevelés szolgálatába.

A modern embersportok iránti nagyobb figyelmet *Viator* cikkei kezdik felkelteni. Viator álnéven egy szintén Angliában nevelkedett ifjú főúrunk ír: gróf Esterházy Miksa, aki az 1870-es évek legelején példátlan propagandát fejt ki elsősorban a Vadász és Versenylapok hasábjain. Ismerteti az angol főiskolákban és kollégiumokban divatos összes sportokat, a terepgyaloglástól a curlingig! A magyar sportujságírásban eddig még példátlan propagatív munkát fejt ki, példátlan eredménnyel. *Indítványára alakul meg már 1875-ben a MAC*, amit így nemcsak Esterházy gróf személyes sikerének tekinthetünk, hanem a magyar sportujságírás első diadalra vitt akciójának és kezdeményezésének is.

Ámde hiába kapott most már egyre több helyet (még mindig csak alig huszadrészt a lap összterjedelmének!) a Vadász és Versenylapban az embersport, hiába adták rá fejüket napilapjaink, hogy a sportmozgalmakkal bővebben foglalkozzanak, még mindig csak alkalmilag szólnak róla, s a versenyek lefolyását ismertető napilapok hangneme feltűnően hasonlít ahhoz a hanghoz, amelyet ma akkor használnak, ha egy előkelőség garden partyját ismertetik, vagy netán báli jelentést írnak.

A Tornaügy.

A Vadász és Versenylapban tulajdonképpen mindig mostohagyerekként kezelt, a napilapokban csak divatos eseménnyé válás esetén felkarolt sport 1883-ban jut önálló orgánumhoz. Ezt két évvel megelőzőn, 1881-ben alakult meg a *Magyar Tornatanítók Egyesülete* (ma Testnevelési Tanárok Országos Egyesülete). Az új egyesülés egyik első program-pontja volt szaklap megindítása, nem is annyira a nagyközönség, mint inkább a szakmabeliek összefogására, irányítására. 1883 május 30-án meg is jelenik a *Tornaügy* mutatóványszáma, majd szeptember 1-én a havi folyóirat első száma. A magyar tornaügy nagy apostola, Matolay Elek elhalálozott már ekkor, de a mutatóványszám még az ő vezércikkét hozza. A szerkesztést háromtagú bizottság végzi, a Németországból hozánk származott Bokelberg Ernő, továbbá Szemző-Szedlacsek Lajos és Szőke István.

A lap ugyan élesen szembefordul azzal a törekvéssel, amely a katonai gyakorlatokat akarja becsempészni az iskolába testedzés és torna címen, de mégis csak a német torna szószólója s talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy alig valamivel a Tornaügy megindulása után már megkezdődik az első mai értelemben vett sportlapnak a szervezési munkálata. A Tornaügy egyébként híven teljesítette feladatát, amely speciális volt, tehát soha nem jelenthette a teljes magyar sportélet kívánságainak felkarolását. A közlöny megjelenése nem is szűnt meg (ha néha nagyobb zökkenők beállottak is), hanem egy utolsó, igaz hogy tíz esztendeig tartó spácium után 1933 januárjában, mint *Testnevelési Taná-*

rok Közlönye Szőke Elemér szerkesztésében eleinte röplap alakjában, de a régi formában és szellemben újra megindult. Ma ezen az új címen jelenik meg havonta egyszer.

A Herkules.

A lap, amely a talajjegyengető elődök után síkraszállt, mint a magyar sportpublicishta első százszázalékos produktuma szintén 1883-ban indult meg és *Herkules* nevet kapta. Ez valóban a sporté volt — és a publikumé. A Vadász és Versenylap és a Tornaügy egyre inkább érdekeltségek szakközlönyévé vált, a napilapok közül ugyan már három is nyitott rendszeres sportrovatot, de a napilapokban mégis nem volt más a sport, mint többé-kevésbé lenézett, komolyan nem vett rovat s a sportrovatvezetők nem vérbeli ujságírók, hanem inkább csak lelkes amatőrök, akiket az „ujságírói céh“ nem nagyon veti be.

A Herkules megjelenésével jelentősen megváltozik ez a helyzet. Először is a lap két szerkesztője, Porzsolt Jenő és Porzsolt Kálmán mint ujságírók és mint belletristák is felveszik a versenyt a napilapok legtöbbre becsült hivatásos munkatársaival. Másodszor lapjuk valóban „általános testgyakorlati közlöny“, amelyet két kiválóképességű és nagy szaktudású atlétabajnok szerkeszt. Porzsolt Kálmán, az író és Porzsolt Jenő a tanár szerencsésen egyesítették magukban a modern ujságíró és sportszakíró minden szükséges és nélkülözhetetlen jótulajdonságát. A lap valamennyi embersporttal foglalkozik, hetenként egyszer (csütörtökön, majd kedden) jelenik meg, bőven illusztrálva. Az árát 20 krajcárban szabja meg a kiadó Aigner Lajos.

A Herkules a sportkörökben hamarosan igen népszerű lesz, egyik testület a másik után választja hivatalos lapjává, de bizony forgalma nem nagy. A klubokban, sportkörökben, kávéházakban lelkesen olvassák, de példányszáma — egyénenkénti vevők híjján — nem emelkedik úgy, hogy szinte megindulása percétől kezdve anyagi nehézségekkel küzd. Pedig tartalmas, nívós ujság, amelynek hibája is a kor szokásaiban keresendő: túlteng benne a tanítóirányzatú szakcikk az elméleti eszmefuttatás, míg a napi események feldolgozása nélkülözi a megkívánt élénkséget, a tulajdoképeni riportázst. Végül a kor szavát nem érti meg: majdnem teljesen mellőzi a futballt és a legnépszerűbb sportjátékokat. És a halálos ítéletet az mondja ki felette, hogy nem a laikus, rendszerint felületes nagyközönséghez, hanem a szakértő, elvont elméleti sporttudósokhoz szól. Túl okos volt a Herkules! El kellett buknia.

Mikor azután idők sorával egyre több és több lap alakul és azok éppen a Herkules-ből hiányzó frissiséget, élénkséget, gyors értesülést és a bulvárlapok riportszerű feldolgozását vetik latba a közönség érdeklődése felkeltése érdekében, a Herkules, a maga megmerevedett és elavult formájában és írásmódjában, szakértekezéseivel és a versenyek hőseinek személy szerinti háttérbe szorításával hamarosan letűnik. Pedig egy időre a Légrády Testvérek veszik kézbe és adják ki, de 1905-ben

már megszüntetik érdekeltségüket. Az 1912. évet még végigküzd a Herkules, de anyagával, szakértekezéseivel, elméleti cikkeivel nem felel meg a kor kívánságainak. Ekkor már csak kéthetenként jelenik meg, 8 kis oldalnyi terjedelemben s a következő évet, XXX. életévét már nem is éri meg.

Elődje, a Vadász és Versenylap már rég megszűnt törődni az embersportokkal, Lovik Károly tulajdonába megy át, majd Lovik Károly örökösei vezetik, amíg 1919-ben abba nem hagyják. De ez a veszteség már csak a lóversenyügyet érinti.

Sportvilág.

Orgánumhoz jut azonban ezidőben a turizmus (Turisták Lapja), majd 1893-ban indul meg az a magyar sportujság, amely a következő nagy lépcsőfokot jelenti a sportpublicisztika terén. Címe *Sportvilág*, szerkesztője és tulajdonosa Balogh Hugó. Eleinte kéthetenként jelenik meg 30 kr. árban, később hetenként (vasárnaponként) 15 kr.-ért, sőt ezen felül is, minden versenynapra, lévén az ujságnak mintegy fele a lóversenyügynek szentelve. A *Sportvilág* jelentőségét az adja meg, hogy ez a lap állott a futball bevezetésén igyekvő sportemberek pártjára s a labdarúgás gyors népszerűsödéséből jelentős rész illeti a *Sportvilág* agitációját.

A *Sportvilág* meglehetősen változatos életpályát fut be. Eleinte a Herkules stílusát és beosztását követi. Az időnként feltűnő egész sereg konkurrens lappal való küzdelemben tartalma, formája és szerkesztőgárdája ismételten változik. Iszer Károly kezébe jutván, erősen BTC-ízűvé válik s ennek megfelelően, főleg tornával és labdarúgással foglalkozik. Eleinte fehér, majd 1895-től világoszöld papíron jelenik meg s így az első magyar sportlap lesz, mely a később általánossá vált színes papírt használja. A szigorú szakszerűség elvét a nagyobb frissesség kedvéért csak 1912-ben hagyja el a *Sportvilág*, amely akkor már túljutva fénykorán, ismét dekadált és az időközben újra felvett, a régi Herkulesre emlékeztető struktúrája nyugét leveti. Nagyobb formát vesz fel, a hírszolgálatra veti a súlyt, hétfőn reggel jelenik meg, hogy a vasárnapi eseményeket nyomon követhesse. Izsó László, Róser A. Edvin, majd Rácz Vilmos jegyzi a lapot, amely az időközben megindult kisebb és nagyobb konkurrencia (Sporthírlap!) ellenében még bírja a harcot, amíg csak a háború kitörése és a lap vásárlóinak hadbavonulása következtében meg nem szünteti megjelenését.

Nemzeti Sport.

1903 márciusában a *Nemzeti Sport* azzal a céllal indult meg, hogy a többi lapnak a vívás iránt mutatott teljes közönyével szemben szóhoz juttassa ezt a sportágat is. Alapítói Fodor Károly vívómester és Nagy Béla, Magyarország kardvívóbajnoka nem is szüntek meg első-sorban vívólapnak tekinteni a *Nemzeti Sportot*, bár azért a többi sportág

is szóhoz jutott a lapban. A Nemzeti Sport is a Herkules és a régi Sportvilág tradícióin nevelkedett. Minden hét végén megjelenő szaklapnak indult, majd Polónyi Dezső és Friedrich Nándor vezetése alá kerülve, díszes kiállítású képes revű lett belőle. Sem szaklap, sem revű formájában nem tudott rentábilis lenni úgy, hogy 1912 őszén beszüntette működését.

— A sajtó fő istápolója a háború!

Sir Emsey Carr-nak, a *News of the World* szerkesztőjének ez a híres mondása sportvonatkozásban is hangozhatnék:

— A sportsajtó főistápolója pedig — az olimpia.

Csak felületes szemlélő szemében lehet meglepő az, hogy az említett sportlapok ezzel szemben éppen az olimpiák évében rendültek meg. A régi Nemzeti Sport és a Herkules bukása nagyon is összefügg az 1912. évi olimpiával és a Sportvilág megingása, teljes átszervezése, más formába öltöztetése és megjelenési rendjének megváltozása is az olimpia hatásának tekinthető. És az olimpia vitte sírba az ugyanez időben feltűnő, de korán megszűnő *Tribün*-t is, Gillemot Ferenc lapját. A sport főistápolója, az olimpia ugyanis annyira érdekelte a közönséget, hogy ez nem elégedhetett meg a hét végeken megjelenő sportszaklapok elmefuttatásaival. A napilapok egyéb vonatkozásban működő és jól kiépített hírszolgálatok ekkor rendkívül intenzíven felkarolták a sportot is s a sport iránt való érdeklődés fellendítése, a mindennapi, friss tudósítások olvasása iránti vágy buktatja meg a sporthetilapokat.

Sporthírlap.

Az az ujság, amely eleve parírozni tudta a napilapok konkurenciáját, a Kiss Gyula, Vida Henrik, Speidl Zoltán közös szerkesztésében és tulajdonában, 1911-ben megindult *Sporthírlap* volt. Tette pedig ezt azzal, hogy megjelenési napjául a hétfőt választotta. A hétfői, sőt vasárnap esti megjelenés nem volt ekkor már ujdonság a magyar sportujságírás terén. Kísérleteztek litografált ujsággal, kísérleteztek a budapesti vasárnapi nyomdatilalom miatt Ujpesten szedett és előállított sportlappal, de ezek mind csak rövid ideig élő kísérletek voltak, amelyek közül aránylag még legjelentősebb az 1908. évben megjelent *Sporttudósító* volt.

A Sporthírlap a hétfői, majd emellett csütörtöki megjelenéssel sikerülten találta meg a kontaktust az élő sporttal, az eseményeket szorosán nyomon tudta követni, a napilapok fenyegető konkurenciáját leszerelte és rendkívül megerősödött. Frisebb, ötletesebb volt a többinél, interjúkat, riportokat közölt, amivel a modern magyar sportujságírás úttörői sorában jelentős szerepet, talán legjelentősebbet játszik.

Kísérletek.

Az 1913-ban megszűnt Herkules, Nemzeti Sport, a később észbekapó Sportvilág mellett azonban a Sporthírlapnak egész sereg más

konkurrenssal is meg kellett küzdenie. A *Sporthíradó*, a *Sportfutár*, a *Vasárnapi Sport*, a *Sportlap*, a *Magyar Sport*, *Sportujság*, a *Hétfői Sportlap* és a vidéken meginduló lapok tömege jelzi ezidőben a sport népszerűsödését, amelynek a háború egyáltalán nem állotta útját.

Ismételten történnek kezdeményezések, hogy az egyes sportágak speciális sajtóhoz jussanak. Majdnem valamennyi sportág próbálkozott önálló lappal, ezek közül azonban csak Virgala Lipót Kerékpár- és Mótorsportja, továbbá A Jég mutatkozott valóban állandónak. Utóbbi is valószínűleg csak azért, mert a Budapesti Korcsolyázó Egylet hivatalos lapja a példányonként árusítást teljesen mellőzve, a tagdíjából a lap fenntartására megítélt fillérekből tartja fenn magát.

A háború után.

A háborúban a Sporthírlap jelentette a publicitással bíró általános jellegű magyar sportujságokat. A háború befejezése után, helyesebben a gazdasági konjunktúrában új életre kapnak a sportlapok.

1918-ban megindul a *Sportképek*, amely revűszerű jelleget ölt, azután a *Képes Sport* hasonló alakban és tartalommal. Utóbbi felvéve a *Nemzeti Sport* nevét, annak jogutódjaként jelenik meg s hamarosan szintén átváltozik hétfő reggeli riport- és eredménylappá és mint ilyen, a sportlapok élére tör. Új szerkesztője, Vadas Gyula dr. hamarosan kétszer, háromszor, végül hetenként ötször jelenteti meg, amivel most már teljesen felveszi a napilapok struktúráját, természetesen megtartván a politika nélküli tartalmat. Hasonló változáson megy át a Sporthírlap is s ezek a lapok ma már nemcsak a magyar politikai ujságírás magasságát érik el, hanem színvonal tekintetében felveszi a versenyt a világ bármely sportlapjával.

A háború után tömegével meginduló, de rendszerint gyors halált haló sportlapok között megjelennek sportviclapok is, a *Dugó*, majd a *Sportszem Jankó*. Állandó kísérletezések folynak a képes sportujságok feltámasztása érdekében: a *Vizisport*, *Képes Sportujság*, a *Tempó*, a *Tennis és Golf*, a *Kerékpár* mellett az automobilizmussal, a mótórral, horgászással, repüléssel foglalkozó és az eddigiekben sem érintett lapok sűrű sorban hagyják el a sajtót.

Ma.

Ma a helyzet a következő: napilapjaink kivétel nélkül foglalkoznak sporttal. Sportszaklapjaink között vannak napilapszerűek, vannak képeslapok, egy-egy sportággal foglalkozó speciális lapok, folyóiratok. Ugyancsak bő sportrovatokat találunk ifjúsági lapjainkban, társadalmi szemléinkben, amint hogy a mai magyar élettel foglalkozó egyetlen lap sem hunyhat szemet a magyar sport óriási térfoglalása előtt.

1934-ben a következő sportlapok jelennek meg Magyarországon:

Budapesten megjelenők.

A Jég, XIX. évfolyam

A Budapesti Korcsolyázó Egyesület hivatalos lapja és kiadványa. Budapest, VI, Városliget, Stefánia út, Korcsolyacsarnok. Telefon 18-2-54. Felelős szerkesztő: Minich Jenő dr. Megjelenik téli idényben havonta kétszer.

Kerékpár és Mótorsport

Budapest, VI, Dembinszky ucca 18. Telefon 41-5-82. Felelős szerkesztő: Hauser Simon. Megjelenik minden héten. Ára 8 fillér.

Ifjúsági Testnevelés, XVII. évfolyam

Diáksportlap. Budapest, IX, Ferenc körút 34. Telefon: 89-5-14. Felelős szerkesztő és kiadó: Hámos Nándor. Megjelenik minden kedden. Ára 20 fillér.

Magyar Céllövő Sport, VI. évfolyam

Lövészeti szaklap. A Magyar Céllövő Szövetség lapja. Szerkesztőség: Budapest, VIII, Baross ucca 87., kiadóhivatal: I. Márvány ucca 27. Telefon: 50-4-32. Felelős szerkesztő és kiadó: Molnár Dezső. Megjelenik havonként. Ára 1 pengő.

Magyar Yacht, XIII. évfolyam.

A Balatoni Yachtklub lapja. Budapest, I, Mészáros ucca 29. Telefon: 52-4-90. Felelős szerkesztő: Kleindin Hugó. Megjelenik havonként, ára 1 pengő.

Nemzeti Sport, XXVI. évfolyam

Budapest, VI, Rózsa ucca 111. Telefon: 11-2-44, 25-1-26. Főszerkesztő: Vadas Gyula dr. felelős szerkesztő: Hoppe László, felelős kiadó: Kultsár István. Megjelenik szerda és szombat kivételével minden nap. Ára 12 fillér.

Sportthirlap, XXV. évfolyam

Budapest, VI, Rózsa ucca 111. Telefon: 19-6-54. Felelős szerkesztő és kiadó: Gyarmathy István. Megjelenik minden szerdán és szombaton. Ára 12 fillér.

Testnevelés, VII. évfolyam

Az Országos Testnevelési Tanács szakközlőnye. Felelős szerkesztő: Mártonffy Miklós dr. Budapest, V, Alkotmány ucca 3. I. e. Telefon: 29-2-34. Megjelenik havonta. Ára 1 pengő 20 fillér.

Turistaság és Alpinizmus, XXIV. évfolyam

Budapest, IV, Szerb ucca 2. Telefon: 84-2-13. Felelős szerkesztő: Vigyázó János dr. Megjelenik havonta egyszer. Ára 1 pengő 50 fillér.

Turisták Lapja, XLVI. évfolyam

A Magyar Turista Egyesület lapja. Felelős szerkesztő: Peitler Gyula dr. Budapest, IV, Aranykéz ucca 6. Telefon: 87-6-76. Megjelenik havonta egyszer. Ára 1 pengő.

Víziélet, VII. évfolyam

A Magyar Szabadevezősök Egyesülete lapja. V, Lipót körút 16. Telefon: 52-1-15. Felelős szerkesztő: Tábori Kornél. Megjelenik havonta. Ára 50 fillér.

Sportprogram, VIII. évfolyam

Budapest, VI, Rózsa ucca 111. Felelős szerkesztő: Kiss Tivadar. Megjelenik hetenként egyszer. Ára nincs, minden ligabajnoki futballmeccs árához 10 fillért a javára hozzácsapnak.

Sportok Lapja a Hunor, VII. évfolyam

Budapest, VI, Révay ucca 22. Telefon: 11-2-92. Felelős szerkesztő és kiadó: vitéz Szentváry Alfréd. Megjelenik havonként. Ára 1 pengő.

Vizisport, VII. évfolyam

Budapest, VI, Rózsa ucca 111. Telefon: 11-2-45. Felelős szerkesztő: vitéz Sebeők Sándor. Megjelenik havonta.

Testnevelési Tanárok Közlönye, II. évfolyam

Budapest, I, Budafoki út 14. Telefon: 58-0-81. Felelős szerkesztő: Szőke Elemér. Megjelenik havonta egyszer. Ára 50 fillér.

Vidéken megjelenők.

A Sport, XII. évfolyam

Békéscsaba, Ferenc József tér 20. Telefon: Békéscsaba 176. Felelős szerkesztő: Veress Árpád. Megjelenik hetenként egyszer, hétfőn. Ára 12 fillér.

Dunántúli Sport Ujság, XII. évfolyam

Győr, Czuczor Gergely ucca 15. Telefon: Győr 299. Felelős szerkesztő: Erdély Ernő. Megjelenik hetenként egyszer, hétfőn. Ára 20 fillér.

Keletmagyarországi Sporthirlap, XVI. évfolyam

Debrecen, Ferenc József út 79. Telefon: Debrecen 26-89. Felelős szerkesztő: Hermann László. Megjelenik hetenként egyszer, hétfőn. Ára 20 fillér.

Délvidéki Sport, VII. évfolyam

Hódmezővásárhely, VI, Szent Antal ucca 7. Telefon: Hódmezővásárhely 209. Felelős szerkesztő: Dr. Gidófalvy Pál. Megjelenik hetenként egyszer, hétfőn. Ára 20 fillér.

Mindezekhez a lapokhoz járul még a szövetségek, testületek hivatalos lapjainak sorozata. A futballéletben az MLSz, BLASz, PLASz, BT és valamennyi vidéki alszövetség ad ki házi sokszorosítógépen előállított hivatalos lapot, úgyszintén szinte valamennyi más sportág szövetsége is és számos egyesület és társaság.

Sportsajtónk sokoldalúság tekintetében talán nem versenyezhet a nagy külföldi országok sportsajtójával. Képes sportrevünk nincs, szaklapja kevés sportágnak van. De nívóban, elsősorban pedig az anyag gyors beszerzése, feldolgozása, frissesség és a külföldi események iránt mutatott megkülönböztetett figyelem tekintetében kiálljuk a versenyt velük. Az elmúlt 80 esztendő természetesen lépésről lépésre vitt csak előre a mai fokig. Ugrást a természet nem ismer, a sportsajtó fejlődése sem. Nem lehet éles határvonalat húzni az egyes sportlapok között, nem lehet kimondani, hogy ettől és ettől kezdődik a modern sportujságírás. Valamennyi lap, minden egyes ujság hozott valami új színt, új ötletet, valamennyi hozzájárult bizonyos pontban és bizonyos fokig a magyar sportsajtó kialakulásához és mai nívója eléréséhez. Mégis, ha szabad pár sorba összefoglalni véleményünket, akkor a következőket mondhatjuk:

kezdet kezdete, alkalmi cikkek és hírek az embersport világából:
Vadász és Versenylap.

Az első speciális szakfolyóirat: *Tornaügy.*

Az első általános sportlap: *Herkules.*

Átmenet a szaklapból a hirlapba: *Sportvilág.*

A látványos ujság megkísérlése: A régi *Nemzeti Sport.*

A modern bulvár stílus kialakítása: *Sporthirlap.*

Sportnapilap rendszer: Az új *Nemzeti Sport.*

Ezek a magyar sportsajtó 80 esztendő útjának mérföldkövei.

A külföld.

A magyar sajtóban az önálló sportszaklapok meglehetősen korán jelentkeznek, s a magyar sportéletben kétségtelenül mindig vezetőszerepet játszottak is. Nem minden országban találunk hasonló helyzetet. Sőt éppen az Egyesült Államokban, ahol a sportélet talán a legintenzívebb, az általános sportlapok teljesen ismeretlenek. Az egyes sportágaknak ugyan mind megvan a speciális közlönye, folyóirata, de a napilapok mintájára és rendszerében megcsinált sportlapokat hiába keressük. Az ok: maguk az amerikai napilapok már a kezdeti időkben annyira felkarolták a sportot, oly hatalmas, gyakran egészen önállóan is helytálló sportmellékleteket hoztak, hogy a kizárólagos sportorgánumok eleve legyőzhetetlen, hatalmas konkurrenciát látva vagy meg sem indultak, vagy hamar megszűntek. Általában azonban ritka az olyan ország, amely a fejlődésnek ilyen formáján ment keresztül. Ne felejtjük el, hogy Amerika majdnem minden találmányt, rendszert és szokást kész, kifejlett állapotban vett át az óvilágtól. A sportnak nem volt ott régmúltja. Nem alakult ki lassan, eleinte alig észrevetten, lebecsülten, figyelmen kívül hagyottan, mintahogy az európai országokban. Az így csendben, lassan, bátortalanul meginduló sport a maga lenézetttségében kénytelen saját orgánumot teremteni, hogy megörökíthesse a történeteket és hogy szabályaival, problémáival foglalkozzék, mert bizony a nagy politikával, háborúkkal és békékkel elfoglalt napi ujságírás sohasem méltatja kellő figyelemre a meginduló sport eseményeit. Ez a lassú kezdés, ez a lassú fejlődés kényszerítette bele az európai államok sportolóit, hogy mind megalakítgassák a maguk eleinte bizony vérszegényke speciális lapjaikat, amelyek később természetesen hatalmasan felnövekedve és meggyarapodva akárhány napilapnak is föléje kerekedtek. Amerika a sportot készen vette át, mint egy érdekes és értékes kulturális találmányt, amelynek akkori súlya azonnal megkövetelte, hogy a napisajtó teljes mértékben felkarolja. Minthogy pedig a napisajtóban teljes erejű támaszra tett szert, nem volt szüksége olyan orgánumra, amely külön is foglalkozik gondjaival.

A lassú fejlődés hiánya, a sport készen átvett mivolta természetesen nemcsak az északamerikai sajtóra nyomta rá bélyegét, hanem még

több más idegen világrészbeli országra is. Azokra, ahol a lakosság zöme és jelentősebb része európai kivándorlókból áll, ahol a kulturéletet betelepített európaiak teremtik meg. Európában azonban, ahol a lassú fejlődés, a lassú átszivárgás, a sport eszméinek szinte észrevétlenül történt térhódítása állapítható meg, az életrekapott sport majdnem mindenütt megteremtette a maga külön szakirodalmát és szaksajtóját is. De még azokban az országokban is, ahol az „amerikai“ fejlődés következett be, ismételten megpróbálkoztak sportlapok megjelentetésével és ha mást nem — egy-egy sportág körét felkaroló speciális lapokat mindenütt indítottak és fenn is tartanak.

Sportlapok beosztása.

A jelenkori sportlapok részint a napilapok struktúráját vették át, részint a képes revűkét, részint pedig a tudományos szakfolyóiratokét. Nem szólva a hivatalos lapok tömegéről. A napilapok rendszerét követő sportlapok élén az angol lapok sora, a *The Sporting Chronicle*, *The Sporting Life*, *The Sportsman*, a hatvannyolc esztendeje megjelenő, újabban súlyából sokat vesztő bécsi *Sporttagblatt*, a belga *La vie Sportive*, a dán *Sportsbladet* és *Idraettsbladet*, a finn *Soumen Urheilulehti*, a francia *L'Auto* és *L'Echo des Sports*, a norvég *Sportmanden*, az olasz *Il Littoriale* és a *La Gazzetta Dello Sport*, a spanyol *El Mundo Deportivo*, a svájci *Sport*, a kitűnő svéd *Idrottsbladet* és a magyar *Nemzeti Sport* és *Sporthirlap* áll.

Ezek a hazájukban divatos ujságcsinálási elveket lehetőleg minden tekintetben keresztülviszik. A francia és angol lapok példátlan gazdag eredménygyűjteménye imponál. Ezeket igen kevés kommentárral fűszerezik, viszont hiánytalanul adják. Az északi sportlapok legjellegzetesebb tulajdonsága a versenyekhez fűzött megjegyzések szakszerűsége, a lokalpatriotizmustól ment szemlélet, minden eseménynek magasabb szemszögből való tekintése, s világviszonylatba való beállítása.

A riportszerűsége, az események gyors és élvezetes feldolgozására talán egy más nemzetbeli sportlap sem vet akkora súlyt, mint a magyar sportsajtó. Kétségtelen, hogy a magyar lapok igyekeznek leginkább közelhozni egymáshoz a versenyzőgárdát és a nézőközönséget. Semmilyen más országbeli lapban nem találunk annyi személyes természetű cikket és hírt, annyi intimítást, mint a magyar sportlapokban. A német lapokat ezzel szemben a professzori hang jellemzi, a katedraszerűség, az egyén háttérbeszorítása, míg az élénkebb és sokkal frissebb olaszok sportsajtóját a sportnak egész különlegesen lelkes felkarolása jellemzi: a játékszerűségnek elejtése a kulturális szempontokkal szemben.

Az ujságírói feladatok összességét kétségtelenül a magyar sportlapok tekintik leginkább a magukénak is. E tekintetben egyedül a svéd *Idrottsbladet* mérhető hozzájuk. Ezekben a lapokban találjuk meg a politikai sajtó összes kifejezési formáját, megtaláljuk a vezércikkeket,

elmefuttatásokat, az aktuális kérdések alapos megbeszélését. Megtaláljuk a tárcát úgyis, mint novellát, úgyis mint esszét. Versenyek és sportesemények boncolgató és részletes feldolgozását, előzetes megbeszélését, programszerű cikkeket, interjúkat, vitairatokat, gazdag hírányagot, külföldi és vidéki tudósításokat, tanító irányzatú és ismertető cikkeket találunk a mai sportlapokban, amelyek éppúgy boncolják és feldolgozzák a sportélet minden megmozdulását, mintahogy a napilapok igyekeznek a napi politika minden rezdüléséről hírt adni és megszabni annak jelentőségéhez mérten megillető helyét a nagy világegyetem és egy-egy ország életében.

Az ilyenfajta ujságírással szemben áll a szakfolyóiratok módszerét követő ujságírás. Különösen Németország gazdag az ilyen, rendszerint füzetalakban megjelenő, gazdagon illusztrált lapokban. Ezek nem is igyekeznek lázas sietséggel nyomon követni az eseményeket, ellenben azok szakszerű, alapos feldolgozását, a sportproblémák megvitatását elméleti és gyakorlati sportkérdések tisztázását tekintik első feladatuknak. Kétségtelen, hogy ezeknek a lapoknak helyzete gazdaságilag nehezebb, ennek következtében az ilyen irányú lapok és folyóiratok tekintélyes része lassan-lassan teljesen áttért a képek előtérbe helyezésére, s revűszerű, gazdag kiállítással veszi fel a harcot a napilapszerű sportlapok frissességével szemben.

Mindezek mellett természetesen világszerte fennáll a napilapok, társadalmi, politikai, ifjúsági, képes és tudományos folyóiratok bőséges sportrovata.

Láthatjuk tehát, hogy a sport oly hatalmas sajtótábor termelt ki, aminőt az újkor egyetlenegy más mozgalma sem tudott kitermelni.

A sport mint építető

Irta: Misley Sándor építész.

Az ókori sportépítész.

A szó mai értelmében értett sport hazája a kékegű Hellas. A görög kultúra, mely sok másban is őse a mai modern műveltségnek, a sport terén is úttörő volt. A görög nemzet magas műveltsége eredményezte azt, hogy a testedző játékokat kiemelték a munka sorából és felnemesítve kultúrájuk olyan jellegzetes tényezőjévé tették, hogy a kiváló sporteredményeket elért versenyző a nemzet legnagyobbjai közé emeltetett.

Az istentisztelettel kapcsolatos ünnepek kifejlesztése nemzeti ünnepek megállapítását is eredményezte, mely alkalmakkor a városok közt testi és szellemi téren verseny fejlődött ki, melyet azután intézményesen megszerveztek és megszületett a modern időknek is legnagyobb sporteseménye, az olimpia.

Milyen magas kultúra volt az, mely kitermelt magából egy olyan eszmét, mely több mint kétezer év múlva is lelkesíteni tudja az egész földgolyó lakosságát! Ez az eszme a testi és szellemi fejlettség tökéletes fokát igyekezett elérni és ezért a sportot, a testedző játékokat, a nemzeti nevelés szolgálatába állította, sőt azt mondhatnám, annak közép-pontjába helyezte. Az olimpiai győztes előtt lebontották a város falait és a nemzet mint legnagyobb fiát üdvözölte, mikor az olimpiai babérággal hazatért.

Természetes, hogy a sportnak ilyen mértékben való megbecsülése és értékelése azt eredményezte, hogy a sport gyakorlására és a versenyek rendezésére már nem voltak elegendők a lakások keretei és a szabad természet, hanem épületeket emeltek e célokra. Eleinte egyszerű, csak a szükségszerű követelményeket kielégítő kiképzésekkel találkozunk, de később már külső megjelenésében is igyekeztek az épület jelentőségét jellemezni.

A görög műemlékek között a sport céljait többféle épület szolgáltatta. Így a „stadion” az atletikai versenyek céljaira szolgáló versenypálya, a „hippodrom” a lóversenytér és a „gymnasium és palestra”, mely az ifjúság testgyakorlására szolgáló helyiség volt.

A stadion eredeti legegyszerűbb formájában valamilyen völgybe

vagy hegyoldalba volt beépítve és egy négyszögletes küzdőtérből állott kb. 200 méter hosszal és 22 méter szélességgel. Ennek a négyszögnek egyik vagy néha mindkét rövid oldala ívvel volt legömbölyítve, kőjelek jelezték a futók indulási helyeit és a célvonalat.

Nevét tulajdonképpen a futóversenyek távát (stadion, görög mérőföld, kb. 200 m) jelenti. Eleinte egy hosszat futottak. Később oda vissza kellett megtenni a távot és így fejlődött ki a fordulós pálya.

A nézők eleinte a domb vagy völgy lejtőjén foglaltak helyet, majd megfelelő töltésekkel képezték ki a nézőteret s a luxus növekedésével lassanként a ragyogó görög márvány lépett fel a stádionok anyagjaként. Ekkor már lépcsős tribünök, oszlopos árkádsor is épült, hogy a nézők az árnyékba menekülhessenek szünetben, a tűző nap-sugarak elől.

A legnevezetesebb stadionok voltak az *athéni*, *olimpiai*, *epidaurusi* és a *messenai*.

A hippodrom lényegileg ugyanúgy volt kialakítva, mint a stádion, de mivel a kocsiversenyek távolságai lényegesen nagyobbak voltak a futóversenyeknél, természetesen az építmény mérete is ennek megfelelően sokkal nagyobb volt.

A versenypálya kőfallal két részre volt osztva s ezt kellett a kocsiknak megkerülni. A cél — méta — az egyik hosszoldala közepén volt, mellyel szemben a célbíráknak földalatti folyosón át megközelíthető emelvénye volt elhelyezve. A hippodromok tribünjein 80—100.000 néző részére volt hely.

A gymnasionok eredetileg az ifjúság testnevelőintézetei voltak, később a szellemi képzés is odatartozott, míg a pallestra a birkózók iskolája volt. Mindkettő nagy, négyszögletes udvarból állott, melyet az udvar felé nyíló termekkel oszlopcsarnok vett körül. Fürdőberendezés egészítette ki, mely azonban nem úszás céljaira, hanem csakis a gyakorlatok utáni felfrissítésre és tisztálkodásra szolgált, de azért rendszeren több különböző hőfokú medencéből állott. Legnevezetesebb gymnasionok voltak az *elisi*, *olimpiai*, *epidaurusi* és az *assisi*.

A görög sport és olimpiai eszme volt az, mely a modern sport kifejlődésének is előmozdítójává vált, mert kétségtelen, hogy az új olimpia éppolyan buzdítóan hat a nemzetek sportjának fejlesztésére, mint ahogy az ókori Hellas városait állította egymás mellé a küzdő-térre.

A római kultúra görög mintára fejlődik, de még nem utánzás, hanem továbbfejlesztésként. A világbirodalom gazdagsága és sok háborúja dacára, magában a városban évszázadokon keresztül élvezett nyugalma, minden tekintetben óriási fejlődésre tette képessé. A római sport ugyanazokon az alapokon épült fel, mint a görög, de a fejlődésnek következő fokaként *bevezeti a professzionista sportot*. Itt kezdődik az a fázisa a fejlődésnek, amely a sportot nemcsak szórakozásnak, hanem szórakoztatásnak is tekinti. Amikor nem a sportoló maga, ha-

nem a nézőközönség a fontos és az egésznek a lényege változik meg azzal, hogy nem magáért a küzdelemért, hanem a közönségért, a tettség elnyeréséért versengenek. Mikor már nemcsak az emberi teljesítmény fokozása, hanem a tömeg izgalmanak levezetése, a túl kultúrált népnek nem várt, eddig nem ismert izgalmaival való szórakoztatása a sport célja.

Erkölcsei szempontból a római kultúrában a sport fejlődése nem kívánatos irányba tévedt, de a sportépítészeti szempontjából annál nagyobb eredményeket mutat fel, mert a nagy nézőközönség az építményeket soha nem képzelt méretekre növelte fel, mellyel kapcsolatban új típusok is születtek, melyek azután a modern építményeknek is példáiává lettek. Új alakja a sportcélokat szolgáló építménynek az „*amphitheatrum*“, vagyis szóról-szóra való fordításban: *kettős színház*. Nevét onnan kapta, hogy tulajdonképpen két, színpadjával egymásnak fordított színházból képződött ki.

A nagy tömeget vonzó játékokon már nem lehetett a közönséget a színházban elhelyezni, melynek színpadjára úgy sem volt szükség a drámai előadásokkal szemben előtérbe nyomuló *gladiatori* és *állatviadaloknál*. Így tehát kialakult az új típus, melynél a középen elterülő aréna körül, többnyire *ellipszis alaprajza* mellett lépcsős nézőtéren foglalnak helyet a nézők ezrei. Ezek az építmények már rendszerint nem völgyben vagy hegyoldalon, hanem szabadonállóan, kívülről több emeletes díszes architektúrával készülnek.

A legrégebbi *amphitheatrumok* egyike az elég jó karban fennmaradt *pompeji*, kb. Kr. e. 70-ből. A legnagyobb alkotáson ezen a téren *Flavius amphitheatruma* Rómában, Kr. u. 80-ból, melyet közönségesen *Colosseum* néven ismernek. Külső átmérője 188 és 156 m. Maga az aréna, a küzdőtér 77x46.5 m méretű úgy, hogy 50.000 felüli néző elhelyezésére volt alkalmas. A külső falának magassága 48.5 m. Még mai romjaiban is lenyűgöző hatást keltő épület.

A külső homlokzata 3 emeletre tagozódott az első dór, majd ion s végül korintusi féloszlopokkal képzett íves nyílások, vagy felfelé haladva, mindig könnyebb architektúra, melyet legfelül koronázó falfelület zár le, mely kis plasztikájú korintusi pillérekkel van mezőkre osztva. Ebből a falból álltak ki azután a kb. 23.000 m² napvédő ponyvát tartó árbócok konzoljai.

A rómaiak csaknem minden városukban emeltek *amphitheatrumot*. Így nyomait Aquincumban is megtalálhatjuk. Elég jó karban maradt meg a *veronai*, *polai* és *nimesi* aréna.

Belső nézőterük a külső emeletsoroknak megfelelően övekre osztott, melyeknek lépcsős ülőhelyeire kívülről lépcsőkön és boltozott folyosókon lehetett eljutni. Belső berendezése is tökéletes példájául szolgálhat a modern stádionnak, természetesen a mai modern szerkezetek alkalmazása mellett.

A görög hippodrom továbbfejlesztése a római „*circus*“. Lovas és

kocsiversenyek céljait szolgáló építmény. Alaprajza igen keskeny küzdőtérből állott, mely középen mellvédfallal volt két részre osztva. Egyik keskeny oldalán félkörben átfordult, a másik keskeny oldalán a starthely volt, hol a kocsik külön kapukon vágattak be az arénába, vad galoppban igyekezve, hogy elfoglalhassák a legbelső helyet. Ez a starthely olyan ívben hajlott, hogy a *spina* kezdőpontjához egyforma távolra esett mindegyik kapu. A római *circus maximus* *Julius Caesar* építtette 100.000 néző befogadóképességgel. Ezt aztán Nero 400 ezerre egészítette ki. 670 m hosszú volt 110 m szélesség mellett.

Ezeknél a császárság korában az architektúra rendkívül díszes volt, mert a *pompakedvelő* római császárok hatalmukat és gazdagságukat nyilvánosan kívánták kimutatni s mindig az volt a cél: *felülmulni az előd alkotását*.

A római kultúra a gymnásiont és pallestrát is tovább fejleszti. Már a későbbi görög korban a testedző helyiségeket túlhaladják a fürdők termei, de a római császárság korában az így kifejlődött fürdők: a *thermák* minden előző építészeti alkotást felülmulnak úgy szerkezeti, mint művészeti problémáik grandiózus megoldásaival.

Az egyszerű görög sportiskola itt már sok teremből álló pompás palotává fejlődik, mely nemcsak a test ápolását szolgálja, hanem majdnem kaszinónak mondható intézményévé vált a római életnek. A tulajdonképeni sporthelyiség, a pallestra, csak kis részét alkotja az építménynek. Az első csarnokon át a vetkezőhelyekre jutott a látogató. Innen első helyisége a „*frigidarium*“, a hidegfürdő volt, mely rendszerint „*natatio*“-val, úszómedencével is el volt látva. Azután jött a „*tepidarium*“, langyos fürdő, majd a „*caldarium*“, meleg fürdő, melyet gőzölő kamara és kenőszoba egészített ki. A pallestra itt is oszlopcsarnokkal körülvett udvar, melyben főleg labdajátékot játszanak a látogatók fürdő előtt. Ezenkívül társalgóhelyiségek, előadótermek, kép- és szoborgyűjtemények egészítették ki a császárok thermáit.

Az egymást követő helyiségek szerves kapcsolatba kerültek egymással. Boltozatos fülkék, oszlopsorok, keresztboltozatos és kupolás csarnokok váltakoztak. Ezekből nyíltak a szabad ég alatti hidegfürdők és uszodák az elképzelhető legpazarabb kiképzéssel. Márványburkolatok, mozaik és stukko dekorációk, óriási méretű, gránit és porfir díszmedencék kápráztatták el a látogatót s mindnek csak az volt a célja, hogy a császári kényúr a népnek adott ilyen nagyszerű ajándékokkal lekötelezte magának az elégedetlenkedő tömeget.

A hatalmas méretekre példát adandó említem meg, hogy *Caracalla* thermájának (épült 217-ben Kr. u.) központi épülete 250 m hosszú és 127 m széles volt.

Ebben a késői korban már tulajdonképpen nem is sport az, ami ezeket a nagyszabású építkezéseket igényli, életrehívja, hanem a luxus, a mulatni vágyás és az alkotók nagyravágása. Nagyobbat, pompásabbat alkotni az elődnél. Nem a sport az, ami úszógyakorlatokhoz olyan

fürdőt kívánt, mint amilyen *Caracalla*, vagy *Diocletianus* thermája. És nem sport az többé, amikor versenytársak helyett kiéhezett oroszlanokkal viaskodott a colosseum porondján egy-egy csapat fegyvertelen keresztény, reszketve nézván fel Néró páholyába, vajjon nem jön-e a kegyelem jele. S nem sport többé az, amikor a viadalban legyőzött élete a tömeg hangulatának lehet játékszere.

Ezer év kellett ahhoz, hogy a sportkultúra, mely az olimpiai ideált kitermelte, ide „fejlődjék”. Az olimposzi győztes egyetlen jutalma egy babérág volt, melynek birtokában az illető a legnagyobb tisztelet és megbecsülés részesévé lett. A római császárok gladiátora aranyért viszi piacra bőrét és egyetlen erkölcsi jutalma a tömeg tapsa.

A népvándorlás söpri el a római kultúrát. A gótok, gepidák és vandálok hada rombadönti a ragyogó palotákat. Csonkán merednek már az ég felé a cirkuszok árkádjai és jön utána a középkor, melynek változatos és harcos kora nem kedvez a modern értelemben vett sportnak úgy, hogy az többé-kevésbé el is tűnik a társadalomból és ismét csak mint életszükséglet gyakorlása marad meg, vívás, lovaglás, nyilazás és később céllövés formájában. Majd mint versenysport a lovagi tornákon jelenik meg.

A modern kor sportépítészete. Stadionok.

Az újkor sporttörténetében az 1896-os év korszakalkotó változás időpontja. Ekkor volt az első modern olimpia. Az a gondolat, hogy az egész világ sportoló társadalma összefogva egyesüljön az olimpiai eszmében, megmozdította az egész globus lakosságát és évről-évre, évtizedről-évtizedre nagyobb jelentőséget nyert a nemzetközi életben.

Az első olimpiát a szervezők elgondolása szerint az ókori játékok színhelyén, Görögországban kívánták megrendezni. A nagy eseményhez méltó stádion felépítési költségeinek kérdését egy áldozatkész alexandriai görög kereskedő: Georg *Averov*, a macedón Nagy Sándor gordiusi csomó megoldására emlékeztető egyszerűséggel oldotta meg. Zsebébe nyúlt és a rendezőségnek rendelkezésére bocsájtotta sajátjából azt a szükséges 4.5 millió arany frankot, melybe a régi athéni stádionnak ősi fényében való restaurálása került.

Ismét fehér márvány ragyogott a beomlott ülésorokon és *klaszikus oszlopsorból álló portálé kitárt kapukkal várta az ünneplők ezreit.*

Maga a küzdőtér itt még nem az általunk megszokott futballpálya körül szaladó 400 m-es kör, hanem a régi kifejlett fordulós stádion mása, keskeny középrésszel, hosszabban elnyúló formában.

A szervező Nemzetközi Olimpiai Bizottság elgondolása szerint mindegyik olimpiát más-más ország rendezi. Így 1900-ban Párisban, 1904-ben St.-Louisban, 1908-ban Londonban, 1912-ben Stockholmban tartották meg a játékokat. Az 1916-os olimpia Berlinnek volt odaítélve

és minden valószínűség meg volt rá, hogy az 1920-bani játékok rendezésére Magyarország fog megbízást kapni. A háború az összefonódó öt körrel, az egyesült öt világrészt jelképező olimpiai barátságot szétrombolta.

A békekötés sem hozta meg a lelkek kibékülését. Ennek eredményeként az 1920-ban Antwerpenben rendezett olimpiára nem kaptak meghívást a központi hatalmak, így az csonka játéknak tekintendő. 1924-ben ismét Páris, 1928-ban Amsterdam és 1932-ben Los-Angeles volt a modern idők legszebb sportbeli vetélkedéseinek színtere.

A berlini olimpiára készülő új stadion, illetve sportfórum modell fényképe. 1. Stádion. 2. Úszóstádion. 3. Teniszstádion. 4. Felvonulási tér (100.000 résztvevő és 60.000 néző részére). 5. Szabadtéri színpad. 6. Kerékpárstádion. 7. Lovasversenypálya. 8. Fedett torna- és úszócsarnok. 9. Szálloda. 10. Autóparktér.

Természetes, hogy mindezekben a városokban a játékok nagyszerűségének megfelelő sportpályák, stádionok létesültek, melyek azonban már eltérnek a régi minták legfejlettebb alakjától is. Az aréna alakjában a versenyszámok szükségleteihez alkalmazkodnak, míg a nézőtér kialakításánál pedig legtöbb esetben a római amphitheatrumot veszik példaképül.

A modern stádion arénájának magja egy szabályszerű méretű futballpálya, mely köré a 400 m kerületű futópálya helyezkedik el. Ezt a két félkörben végződő négyszöget fogja azután körül a nézőtér, melyen lépcsős elrendezésben futnak az ülő- és állóhelyek. A nézőhelyek száma az idők folyamán folyton nő. Míg a stockholmi stádion csak kb. 25–30.000 néző befogadására épült, (mely számot azonban póttíribünökkel meg kellett toldani) addig a losangelesi stádionban már 105.000 fő befogadásáról gondoskodtak.

A stádionok külső megjelenése is folytonos fejlődésen megy át. Hajós Alfréd, kiváló sportépítészünk pl. az 1924. évi párizsi szellemi olimpián első díjat nyert *neoklasszikus* stílusban tartott stádion-tervé-

vel. A következő periodusban, négy évvel később, Amsterdamban már csak a *modern síkokban tartott épületeknek volt sikere.*

A stádion felépítés szempontjából többféle megoldású lehet. A két szélsőség a teljesen magasépítmény, vagy teljes beásás. Praktikus anyagi szempontból a ma megkívánt nagy nézőszám mellett talán az a megoldás látszik a legmegfelelőbbnek, hogy egyharmad mélységre leássák, egyharmadot feltöltenek és csak a maradék egyharmad készül magas építményként.

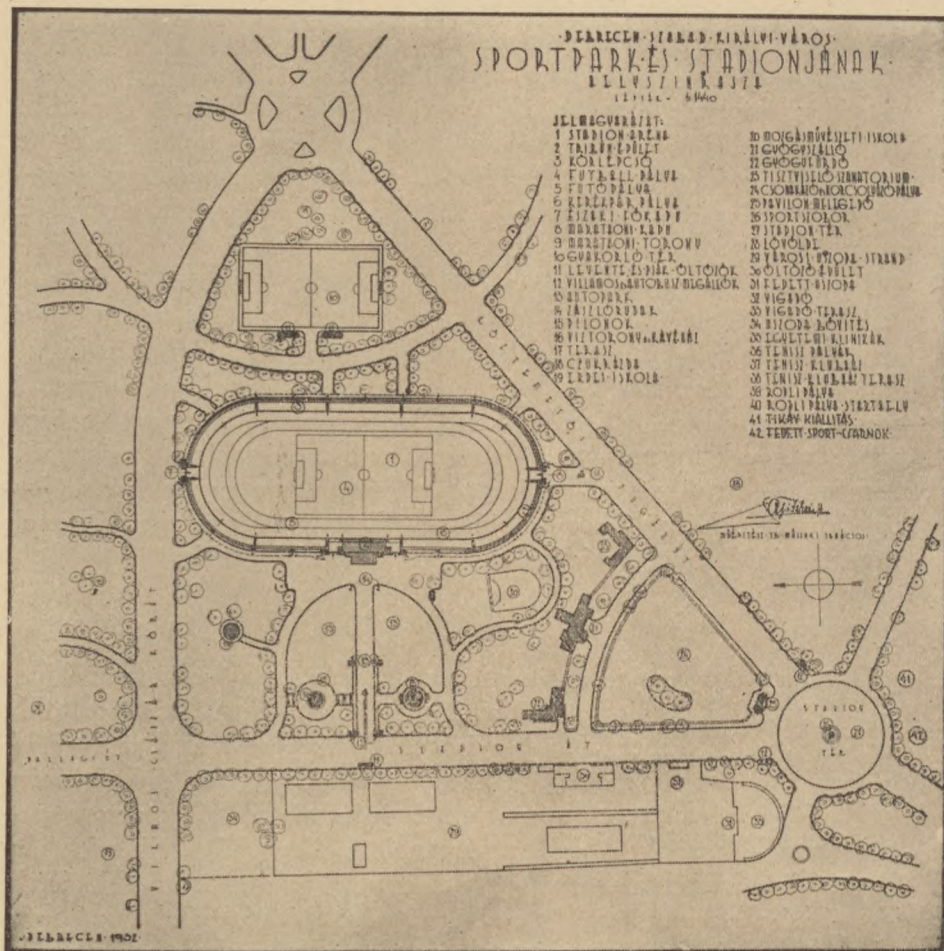
Ugyanis a forgalom részére szükséges folyosók, büffék, öltözők és irodák korántsem foglalnak el annyi helyet, mint a 100.000 néző részére szükséges tribün alapterülete. Mivel pedig a földmunka lényegesen olcsóbb a magasépítésnél, kialakul az előbb említett forma. A lesüllyesztés következtében kiásott földanyaggal elfuvarozás helyett feltöltik a második harmadot és a maradék rész még mindig elég, mint magasépítmény a szükséges helyiségek részére. Ilyen kivitelű pl. a los-angelesi és a most készülő berlini stádion. Viszont az új olasz stádionok és a nemrég épült wieni stádion teljesen magasépítésűek.

Sportfórum.

Az olimpiai eszmének minden sportra kiterjedő volta hozta magával, hogy maga a stádion nem elégíti ki az igényeket, hanem a többi sportág részére is kell megfelelő helyiségekről gondoskodni. Ezt a régibb időkben úgy oldották meg, hogy a stádionban lebonyolították a szárazföldi szabadtéri versenyeket, míg a termet igénylő és a vízisportok színterét máshová helyezték el. Így a városnak esetleg egész más részében fekvő uszodában zajlottak le az úszóversenyek. Valami más célra épült, többé-kevésbé alkalmas nagy teremben, a vívó, birkózó és boxoló mérkőzések. Az evezős és a vitorlás versenyek pedig gyakran — a szűk séghez képest — más városban kerültek eldöntésre.

Tekintettel arra, hogy az ilyen nagy sporteseményeket a világ minden részéből összesereglett nézőközönség látogatja, akik természetesen lehetőleg minden versenyszámot látni akarnak, szükségesnek mutatkozott a különböző sporttereknek egy helyre való összpontosítása. Így képződött ki azután az úgynevezett *sportpark*, vagy *sportfórum*, melyben a különböző arénák megfelelően csoportosítva, egységes elgondolás szerint készülnek el.

Ezekben a sportparkokban helyet foglal a tulajdonképpeni stádion, megfelelő nézőtérrel kiképzett versenyuszoda, körtribünnel ellátott tenispálya, tornamező, játéktér, torna, vívó, birkózó és boxoló terem, esetleg még szabadtéri színpad is ritmikus táncok stb. előadásához. Az ilyen létesítmény ideálisnak mondható minden szempontból. A nagy világversenyek látogatóinak kényelmesebbé teszi a versenyek látogatását, de még nagyobb jelentősége van az illető ország sportkultúrájának fejlődése szempontjából.

A debreceni stadion helyszínrajza.
Tervezte Sajó István debreceni műépítész. Jól sikerült sportpark.

Ezek a sportparkok legtöbb helyen nemcsak a versenyek szükségleteit elégítik ki, hanem ezenkívül a gyakorlatok részére is megfelelő pályákkal vannak ellátva, sőt egyesek — mint pl. a *nürnbergi*: a gyermekkortól végigvezeti az embert a versenyekig, amennyiben a csecsemők kocsiban való napoztatására alkalmas terektől és homokos gyermekjátszóhelyektől kezdve, gyakorlótereken át, egészen a stádionig minden szabadtéri sport részére alkalmas pályát magában foglal és igen nagy területű parkban — kb. 300 ha. — tervszerűen elrendezve a város lakosságának ideális üdülnőhelyül szolgál.

Vizsgáljuk meg, hogy melyek azok a műszaki és egyéb problémák, melyeket egy nagy nézőterű sporttelepnél meg kell oldani. Első kérdés természetesen maga az aréna kérdése. Milyen legyen az, hogy a sportkövetelményeknek is megfeleljen, de a lehető legjobb látást is

biztosítsa. Itt elv az, hogy a lehető legközelebb legyen a versenyző a nézőközönséghez. Ez az elv döntötte meg azoknak az érvelését, akik a futópályát 500 méterre akarták növelni. A szabályos méretű futball-pálya körül éppen kijön a 400 méteres pálya köre, tehát ez az a méret, amellyel, eltekintve az angol mérőfoldeken alapuló tradíciótól, legközelebb tudunk jutni a körben elhelyezett közönséghez. Az ügyességi számok részére szükséges dobó- és ugróhelyek pedig részben a hosszoldallal párhuzamosan, részben a két félkörben helyezhetők el praktikusán.

Következő kérdés, milyen legyen a nézőtér, hogy a jó látást biztosítja? Először is maga a pálya hossz tengelyével lehetőleg észak-déli fekvésű legyen, mert így a célegyenes oldalán levő hossztribün közönsége háttal ül a délutáni lenyugvó napnak. A tribün csak az esetben legyen egyenes, ha azt valami kényszerítő körülmény megköveteli, normálisan a célegyenesben is sokszögben tört, vagy ívben hajlott legyen, mert ez elősegíti a nézőknek a nagyobb tér belátását. A nézőhelyek lépcsőzetesen legyenek kiképezve, oly magas emelkedéssel, hogy a következő sorban ülő vagy álló kb. 15 cm-rel nézhessen el az előtte levő feje felett. A helyek mérete olyan legyen, hogy — szabadtérről lévén szó — kabátostól elférjen rajta egy ember.

Nagy probléma a közönség oda- és kivezetése. A bejutásnál fontos az, hogy az ellenőrzés, jegyszedés, megfelelő biztossággal, lehetőleg kevés személyzettel megoldható legyen. Ezért a bejutást nem kell túl sok bejáratra szétaprózni. Annál kevésbé, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a közönség odaérkezése lassú, folyamatos menetben történik. A tribünökön való szétosztásnál a számozott helyek megtöltése nem nehéz, mert ott mindenki a saját helyére ül. Nagyobb kérdés, hogy vezesse oda az ember a közönséget a számozatlan helyekre, hogy ott se tolongás, se torlódás ne legyen. A kétféle lehetőség közül előnye van a felülről lefelé való megtöltésnek. A közönség a lépcsőn lemenve, nem rohan előre, ezenkívül, ha megérkezik, természetes haladásának irányában, lefelé menve éri el a jobb helyeket, tehát oda igyekszik és nem állja el az utána érkezőknek útját azzal, hogy a jobb alsó helyeket magának biztosítja.

A horizontális szétosztás, már könnyebb kérdés, mert megfelelően megosztott bejáratokkal, illetve lépcsőkkel máris megosztja az ember vízszintes irányban a közönséget, mely természetesen azon lépcső közelében fog elhelyezkedni, melyen feljutott.

A kivezetés már nagyobb kérdés. Ugyanis a közönség a verseny befejezése után azonnal, egyszerre hagyja el a nézőteret, tehát azzal kell számolni, hogy a kb 60—100 ezer főnyi közönség 10—15 perc alatt kivonulhasson. E célból a kijutásra több kijárat alkalmazandó, melynek semmi akadályja nincs, hiszen a kijutás ellenőrzés nélkül történik.

Mikor már a közönség elhagyta a nézőteret, következik a legnehezebb feladat, az elszállítás. Rendes körülmények között az a vonal,

ahol a sporttelep fekszik, nincs ilyen nagy tömeg szállítására berendezkedve, hisz az a rendes forgalmat többszörösen múlja fölül. Ez a kérdés, amit már a nagyszabású sporttelep helyének kijelölésénél kell figyelembe venni és csak olyan helyen szabad azt létesíteni, ahol a forgalom alkalmoszerű megnövelése biztosítható, ahol a kijövő közönségmaximum egy óra leforgása alatt elszállítható. A kijáratok elrendezésénél már erre is figyelemmel kell lenni és azokat lehetőleg úgy csoportosítani, hogy a kijövő közönség a különböző közlekedési eszközökhöz, lehetőleg a másik kapun kijövők és az elvonuló járművek menetirányának keresztezése nélkül juthasson el.

A többi sportág, úszás, tenisz stb. stádionjainak elvben ugyanazek a problémái, csak kisebb látogatószámra vonatkozóan oldandók meg.

De nem elég csak ezeknek a követelményeknek a kielégítése. Feltétlenül szükséges, hogy egy nagyszabású sporttelep művészi kiképzése is olyan legyen, hogy az érkező közönségben az ott lezajló eseményekhez illő, ünnepélyes hangulatot ébresszen.

Anyagában első, legfontosabb kérdés az időállóság. Inkább kerüljön elkészítéskor valamivel többbe, de a fenntartási költsége legyen lehetőleg minimális. A helyi viszonyoknak megfelelően, kő, nyers téglá, vagy akár vakolatlan beton külsővel is inkább készüljön, mint vakolva. Nagy méretei mellett a nyílások és falfelületek ritmusa minden egyéb cikornya nélkül is feledhetetlen benyomást tesz a szemlélőre.

Külön feladat egy főiskolai sporttelep készítése. A testnevelési törvény kötelezően írta elő a főiskolákra a sportoktatást. A hallgatók azonban szabadon választhatják a hajlamuknak leginkább megfelelő sportágat. A főiskolának pedig gondoskodnia kell arról, hogy kötelezett kötelességeinek megfelelhessen és a kiválasztott sportot űzhesse is. Kis létszámú főiskoláknál ez nem nagy kérdés. Ha azonban a főiskola hallgatóinak száma nagy — mint pl. a Pázmány Péter Tudományegyetemé: közel 5000 —, akkor ennek a kötelezettségnek az ellátása már komoly problémává nő. A sporttelepen lehetővé kell tenni, ha csak lehet az összes sportoknak egy helyen való űzését. Kíváncos ez azért is, hogy az adminisztráció egyszerűbb legyen de kíváncos azért is, mert az ifjúság éppen a sport és játékok alkalmával kapcsolódik a legjobban össze barátaival és egész életre kiható igaz barátságok születésének és megerősödésének színtere lesz a sporttelep.

A BEAC, mely a budapesti egyetem reprezentatív sportegylete már el is készítette éppen e sorok írójával nagyszabású sporttelepének tervét, melyet részletekben, anyagi erejéhez képest kíván megvalósítani.

Az antik emlékek saját szerkezetük követelte külalakban oszloperenda, oszlop-boltú szerkezettel jelentek meg, a modern stádion is akkor kapja a legigazibb alakját, ha a szerkezeti megoldás jut rajta érvényre. A stockholmi stádion tégláives bejáratokkal tagolt körfala

éppen annyira igaz és szép, mint a firenzei stádion merész vasbeton-konstrukciója, vagy a wieni egyhangú ritmusa.

Uszodák.

A többi sportág pályái közül elsősorban az uszoda kelt érdeklődést. Van fedett és nyílt uszoda. Ez utóbbi lehet természetes, tóban vagy folyóvízben kiképzett, vagy pedig külön e célra készült medence.

Az uszodák kiképzésénél fontos szempont az, hogy milyen célt szolgál. Ha csak gyakorlás és úszni tanulásra készül, ez esetben csak a medencére, előfürdőkre, zuhanyokra és öltözőhelyiségekre van szükség. Ha azonban versenyeket is szándékoznak ott rendezni, akkor a nézők elhelyezéséről is gondoskodni kell.

A medence mélysége is függ a rendeltetésétől. Rendesen egyik végén alacsonyabb, 1.20—1.60 m kezdő mélységgel indul és a másik vége felé mind mélyebb lesz, egészen a toronyugrásnál megkövetelt 3.50 m mélységig. Ha külön ugrómedence van, akkor elég, ha 2.50 m mélységig mélyül. Az úszómedence méreteit úgy kell megállapítani, hogy a szokásos versenyhosszak egész számú fordulóban legyenek abszolválhatók. Legszokásosabb a 33.33 m hossz, ahol a 100 m három fordulóban úszható. Szabadtéri uszodákban az utóbbi időben mindinkább előtérbe kerül az 50 m hosszú medence, sőt sokan a 100 m egyenes hossz mellett törnek lándzsát. Szélessége ugyancsak úgy alakítandó ki, hogy 6—8 úszó úszhasson egyszerre egymás mellett, amikor is 2.50 m szélességet kell egy pályára venni, de a legszélső úszó a faltól legalább 2.00 m távolságra legyen. Ha a medencében vízipólót is akarnak játszani, akkor a legalacsonyabb vízállás 1.80 legyen. Ekkor azonban a nem úszók részére második medencét kell létesíteni. Szokásos megoldás az is, hogy verseny idejére a vizet 20—30 cm-rel felduzzasztják.

Ezek a kérdések a szabadtéri uszodáknál kis költséggel megoldhatók, de a fedetteknél a tetőszerkezet nagy fesztávolsága miatt már magasra rúgnak a létesítés költségei. Budapest legszebb és legnagyobb-szerű sportépülete a margitszigeti fedett uszoda, melyet *Hajós Alfréd* műépítész, volt úszó olimpiai bajnok tervezett. Medencéjének mérete 18x33.33 m. Mélysége 1.90—3.70 m. Külön kis medencével, mely a kereszttribün alatt nyert elhelyezést. A nézők számára készült tribünökön összesen 3000 néző nyerhet elhelyezést.

Budapest másik versenyuszodája a Császárfürdő szabadtéri uszodája, mely a felállítható póttribünökkel együtt 5000 néző befogadására alkalmas.

Az uszodák terén Németország vezet a külföldi nemzetek között. Ott majdnem minden városnak meg van a maga uszodája, nagyobb városokban viszont minden kerületre jut egy-egy fedett, télen át is használható úszócsarnok. Ezek legtöbbje nem versenyek rendezésére készült, hanem csak gyakorlásra úgy, hogy nézőterük nincsen, miáltal

a csarnok fesztávolsága lényegesen csökken, mert hisz csak a medence és a közlekedő utak kell hogy beférjenek.

Külön feladat az is, hogy a fedett uszodák közönsége ne legyen elzárva a napfürdőzés élvezetétől sem. Ezt vagy napozóteraszokkal oldhatjuk meg, mint a margitszigeti uszodánál van, vagy pedig nagy üveg oldalfalak készülnek, melyek azután adott esetben kinyithatók és a csarnokot összenyitják a kerttel vagy udvarral. Van olyan eset is, ahol napozóudvarokat létesítenek, melyekre a nap szabadon besüthet és ide fekszik ki a napfürdőzni kívánó közönség.

Egész más feladat az, ahol természetes vizek mellett, tó vagy folyó partján létesül a fürdő, illetve uszoda. Ezek vagy egyszerű szabad strand formájában létesülnek, vagy tutajuszodát, vagy cölöpökre állított, ú. n. kosáruszodát készítenek. Ezek versenyek céljaira, kivéve a szabad stranduszodát, nem igen használhatók. Az előbb említettnél a nézőközönség rendszerint a parton foglal helyet, a start és a célvonalat pedig a szabad vízben lehorgonyozott gerendákkal jelölik ki, rendszerint 100 m szabad hosszal.

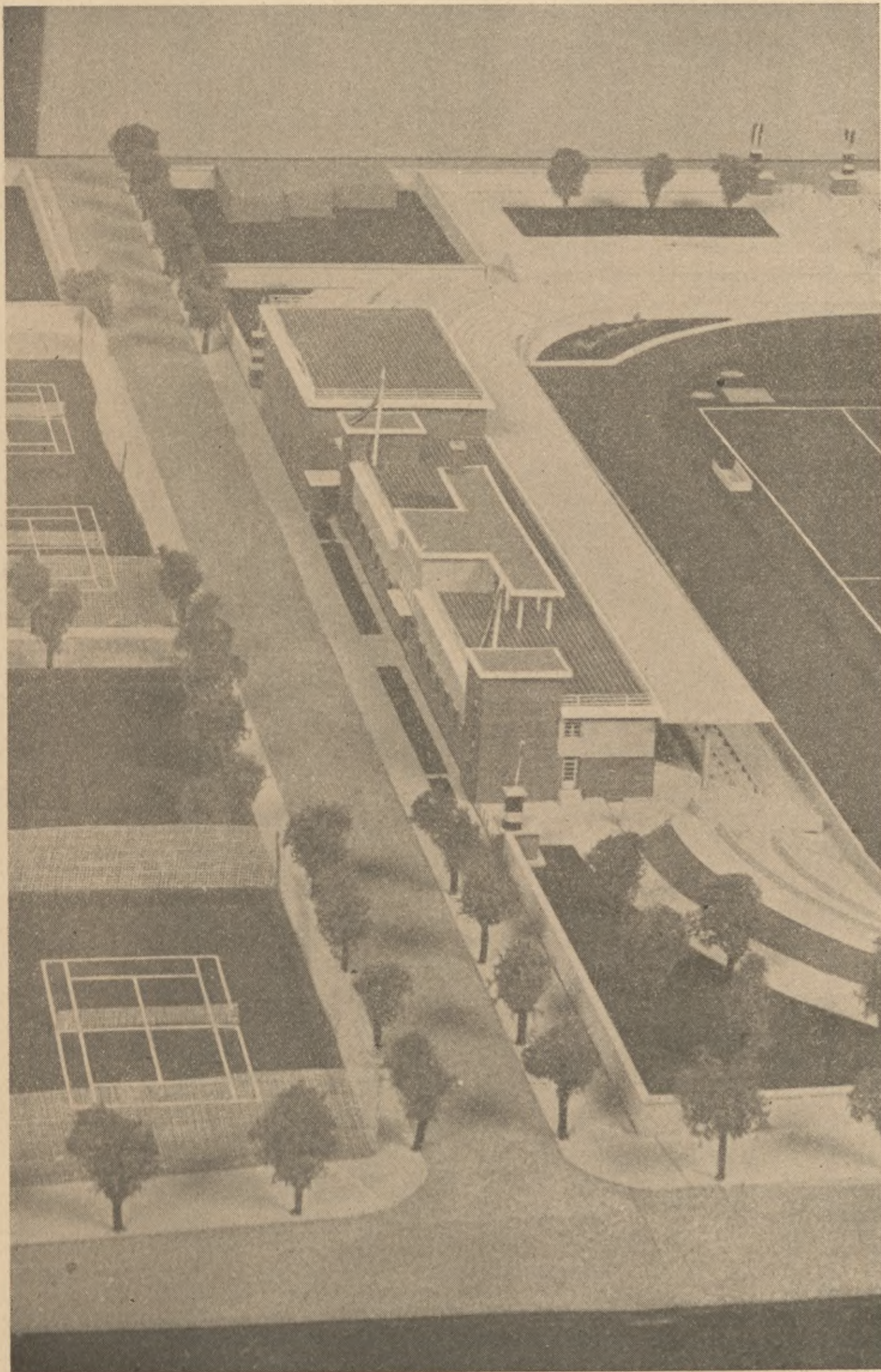
Ezeknek a fürdőknek a kiképzése azután a rendelkezésre álló nagy terület következtében egészen másmilyen, mint a városi uszodáé. Nagy, rendszerint homokos vagy gyepes területek képződnek ki a napozó, heverésző közönség részére, játékeszközök, hinták, tornaszerek álljanak rendelkezésre, mert a fürdőző közönség nemcsak a tényleges fürdésre szánt időt tölti itt, hanem rendszerint az egész délelőttöt vagy délutánt. Egyszerű kiképzésű vetkezőhelyek, büffék stb. egészítik ki az intézményt. Ezeknek építészeti kiképzése rendszerint egyszerűbb, de viszont jóval terjedelmesebb, mint a városi fürdőké és befogadóképességük is ezeknek többszörösére rúg.

Külföldön gazdagabb nevelőintézetek, sőt magánosok is rendeztek be maguk, illetve növendékeik részére uszodákat, melyek rendszerint azonban a rendes sportuszoda mögött messze maradnak el méretben, és rendszerint inkább csak úsznitanulást, vagy szórakozó fürdést vannak hivatva szolgálni.

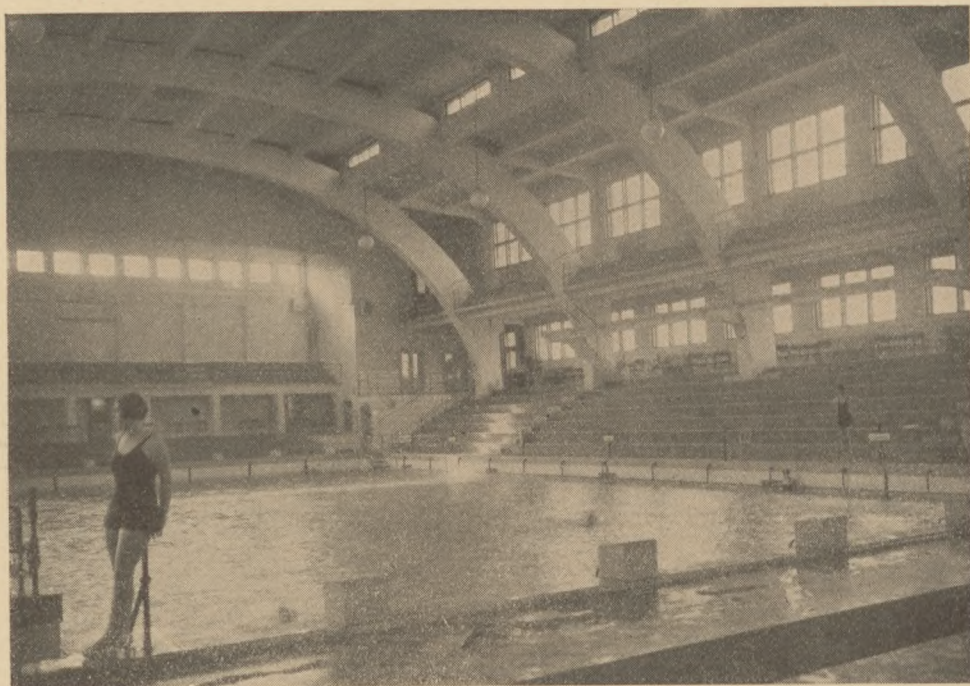
Kivétel itt is a gazdag Amerika népe, ahol minden nagyobb városban 5—6 olyan klub van, amelynek szabályszerű, versenyzésre, de legalább edzésre alkalmas, rendszerint 33.33 m-es sportuszodája van. Ezek az uszodák nem ritkán a 20—30-ik emeleten foglalnak helyet s a versenyző úszókon kívül a klubokban állandóan lakó klubtagok egészségi sportolását szolgálják.

Hazánkban az uszodaépítés az utóbbi években vett nagyobb lendületet, olyannyira, hogy ma már kb. 130 nyilvántartott uszoda van az országban, beleértve természetesen a legegyszerűbb pataokban elzárógáttal készült úsztatókat is.

A víz az úszáson kívül más sportokra is nyújt alkalmat és pedig: evezés, vitorlázás, motorcsónak. Ezeknek a sportoknak is szükségük van

BEAC sporttelep modellfényképe. Misley Sándor építész terve.

Margitszigeti sportuszoda (tervezte Hajós Alfréd építész) belseje.

épületekre. A hajókat garázsírozni kell, a sportolóknak vetkező, fürdő, és szórakozó helyiségekre van szükségük.

Ezeknek a viziportoknak a kedvelői vagy klubokban egyesülnek, vagy pedig mint magánosok hódolnak passziójuknak. Az előbbi esetben az egyesület gazdagságához mértén többé-kevésbé kényelemmel berendezett klubházak állnak az evezősök vagy vitorlázók rendelkezésére, a magán, ú. n. vadevezősök részére viszont az utóbbi időben nálunk is számos magáncsónakház épült.

A klubok helyiségei az öltözőkön kívül rendesen társadalmi helyiségekkel is el van látva, sőt a motoros és vitorlásklubok klubházaiban megszálló szobákra is szükség van, mert ezek a sportok nagyobb-lélegzetű kirándulásokkal vannak egybekötve, ahol a közbeni megszállás szüksége is felmerül. Az ilyen klubok épületei igen gyakran jellegzetes hajós architektúra formájában készülnek, ami a modern stílus mellett még anyagszerűtlennek sem mondható.

A szabadtéri sportok közül még a tenisz az, amely klubházat, sőt a téli gyakorolhatás céljaira fedett pályát igényel. A nyílttéri tenispálya semmi különösebb műszaki kiképzést nem igényel, talajának megfelelő elkészítésén kívül. Az ezen kívül álló kíváncsalmai ugyanazok, mint minden más szabadtéri sportté. Öltözők, fürdők, társalgó-helyiségek.

A versenypálya kiképzéséhez hozzátartozik még a nézőtér, me-

lyet a pályát körülvevő, lépcsőzetesen emelkedő lépcsők alakjában szoktak kiképezni (center court).

Mint építészeti feladat, nagyobb jelentőségű a fedett tenispálya. Ilyent vagy külön teniszsarnok, vagy pedig általános sportsarnok keretein belül szoktak létesíteni. Amennyiben csak teniszsarnok készül, ez ismét kétféle lehet, vagy csak gyakorlópálya, vagy versenypálya. Ha az utóbbi a feladata, akkor a tulajdonképpeni tenispályán kívül még megfelelő nézőtérrel kell bírnia, mely feladat azután teljesen ugyanaz, mint általában minden téli sportsarnoké.

Az északi államokban különösen jelentős a fedett teniszsarnok szerepe, mert nagyon elterjedt sport, viszont az északi időjárás a szabadtéri idényt igen rövidre szabja. Így pl. a stockholmi fedett teniszsarnok a maga nemében kiváló alkotás. Parabolikus ívből álló csarnok képezi a küzdőteret és oldalt a végighúzódnó széles folyosó a nézők részére szolgál alkalmas helyül. Meleg barna falfelületeivel és üde zöldre mázolt padlójával igen jó hatást tesz a szemlélőre.

A szobasportok közül a legelterjedtebb és legrégebbi a torna. Üzésére szolgáló termek főkövetelménye, hogy szellősek és világosak legyenek. Mentől több napfény és mentől több levegő jöhessen be. Főleg a padozata, ami különleges kiképzést igényel. Többféle módon készül, melyet estrichre fektetnek, hogy megfelelően ruganyos legyen. Ahol kevesebb pénz áll rendelkezésre, ott hajópadlóval is beérik, de igen sok híve van a fűrészporral való felhintésnek is. A berlini *Deutsche Turnschule*-ben mindhárom kiképzésű tornatermet készítettek, hogy a növendék megszokja őket és ne zavarja másutt a szokatlan talaj.

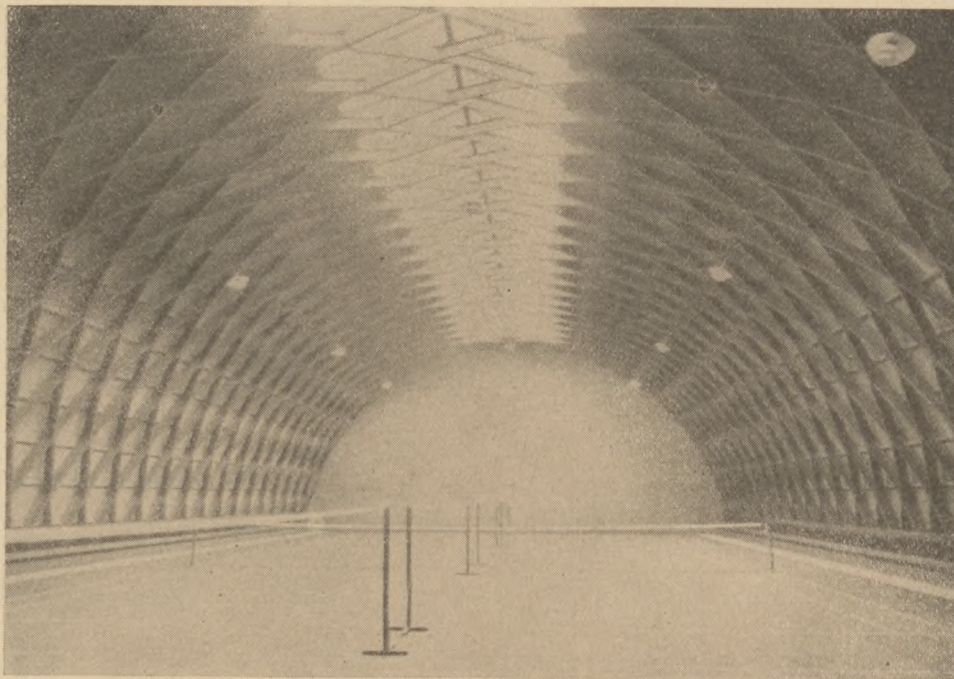
A tornaszerek részben a falra, részben a mennyezetre vagy külön állványra vannak szerelve, de a modern szerek mind helyükről eltávolíthatók, hogy a szabadgyakorlatok számára az egész terem padlófelülete felhasználható legyen.

Iskoláknál a tornaterem gyakran a díszteremmel azonos, illetve az egyetlen nagy termet mindkét célra használják. Természetesen ez esetben színpaddal, helyesebben előadóemelvénnyel is kell bírnia, mely azonban a másik irányú felhasználhatóságát egyáltalán nem befolyásolja.

A vívóterem elvileg ugyanolyan kiképzésű, mint a tornaterem, csak padozatánál még *fokozottabb mértékben kell annak ruganyosságára ügyelni*. Ha csak mód van rá, linoleumburkolatú padozatot kell készíteni. Ha semmiképp nem megy, akkor szükségből parketta is megteszi.

A boxoló vagy birkózó terem ugyanúgy készül, csak az a fontos, hogy 6 m-nél nagyobb legyen a mélysége.

Mindegyik termet fel kell szerelni megfelelő számú öltözővel és hideg-meleg fürdővel. Ha nem nemek szerint elkülönített iskoláról van szó, hanem polgári rendeltetésű teremről, akkor az öltözők és fürdők nemek szerint elkülönítendőek.

Teniszcsarnok Koppenhágában.

Mindegyik helyiség ebben a formájában azonban csak az előkészületet, a gyakorlást szolgálhatja. Verseny céljaira nézőtérrel is kell gondoskodni. Így született meg azután az úgynevezett téli *sportcsarnok*, melyben a fenti szobasportokon kívül még a kerékpár, tenisz és az atlétika is téli otthont találhat.

Az ilyen sportcsarnok középső arénája, ha kerékpárra is be van rendezve, akkor *annak* minimális mérete által van meghatározva, vagyis olyan, hogy abba a kb. 160 m méretű pálya belehelyezhető legyen. Ha nincs kerékpárról szó, akkor a tenispálya kifutókkal együtt 20x40 m mérete szabja meg a középrész minimális méretét. E körül futnak azután a nézők tribünjei, melyek egy vagy két egymásfölsőtti emelkedő lépcsős tribünsorban nyernek kiképzést. Befogadóképességük ezeknek a csarnokoknak meglehetősen nagy, mert egyrészt csak úgy rentábilis nagy költségű verseny rendezése, ha megfelelő számú nézőközönséget lehet elhelyezni, másrészt az ilyen nagy csarnokot nemcsak sportcélokra, hanem politikai népgyűlésekre, hangversenyekre, előadásokra stb. is és ezenkívül minden olyan célra fel szokták használni, melynél nagy tömegek elhelyezése szükséges.

Budapesten még nincs sportcsarnok, bár hiánya mind égetőbben érezhető és nem kétséges, hogy az arra szoruló sportok visszafejlődésére fog vezetni. Nagy nemzetközi sportesemény a fentemlített sportágakból csak a legnagyobb nehézségek árán rendezhető, mert a nézőket nem lehet elhelyezni.

A sportcsarnok közlekedésére vonatkozólag ugyanazok a követelmények, mint egy stádionnál, csak a feladat a nézők sokkal kisebb száma mellett természetesen egyszerűbb. Fontos azonban, hogy a téli sportcsarnok ne feküdjön nagyon kint a városból, mert téli időben a nézőközönség nem szereti a hosszú utazást.

A szabadtéri sportnak egy egész más csoportja is fontos szerepet játszik, mint építtető és pedig a turisztika és a víkend-mozgalom. A turistaság mind nagyobb és nagyobb teret hódít a társadalomban. A szabad természet üdítő és testet, lelket nevelő hatását mind többen és többen ismerik fel úgy, hogy a társadalom minden rétegéből növekszik napról-napra a turisták száma. A hosszabb turát tevőknek útjukban hálóhelyekre van szükségük. S itt kapcsolódik bele az építész a turistasportba. Egész külön feladat a turista-szállók és menedékházak létesítése. Ezek egészen elütnek a normális szálló típusától. Nem nagyigényű, kényes közönségről van itt szó, nem azokról, akik szórakozásukat a szálló mulatóiban keresik, hanem olyanokról, akik jóleső fáradságot akarnak egy csendes, tiszta fekvőhelyen kipihenni, mely a legtöbb esetben tömegszállás is lehet.

Legegyszerűbb formája az ilyen turista-szállóknak a magas hegy régióiban már régtől fogva létesült menedékházak, melyekben primitív fekvőhelyet, némi tüzelőt és mosdólehetőséget talál a beszálló turista. Ne keressünk itt luxust, sem kényelmet. Nem is az a cél. Megérkezik a hegymászó oda naplementekor, vagy hirtelen vihartól bezavarva, s amint a hajnal kiderül, vagy előbujik a felhők mögül a nap, veszi hátizsákját és folytatja túráját. Ezek a kunyhónak nevezhető épületek szélről és vihartól lehetőleg védett hajlatokban épülnek, legtöbbször ott kivágott vagy nem messziről hozott fatörzsekből s berendezését egyszerű, összerótt fabútorok alkotják, s fekvőhelyül legtöbbször szalmazsák vagy priccs szolgál.

Nagyobb kényelmet és kultúrát találunk már azokban a turista-szállókban, melyek olyan helyeken épültek, honnan a kirándulásokra indulnak s ahová pihenni visszatérnek a természet imádói. A hegyek lábánál vagy a lejtők közepetáján találjuk ezeket a szállókat, melyek már egyszerűségük mellett modern berendezésekkel, vízvezetékekkel, fürdővel s rendes, de egyszerű szobákkal berendezve állnak a turisták rendelkezésére. Itt már szükségesek a társashelyiségek is, étterem, kávéház, tánc és kártya helyiségek, szóval minden olyan komfort, mely az ott töltött időt kellemessé teszi. Természetes, hogy felkapottabb helyeken ezek a szállók már egyenesen fényűzéssel is épülnek, de abban az esetben már nem nevezhető turista-szállónak, mert annak kereteit már túllépi.

A magasabb hórégiókban a sísportnak igényei azonosak a turistaság kívánságaival s ennek a sportnak mind nagyobb térhódítása magával hozza az ilyen szállók számának gyarapodását is.

A kerékpársport, mely hazánkban nem örvend olyan nagy nép-

szerűségnek, mint külföldön, ugyanazokat a követelményeket állítja elének, mint az atletikai pálya. A különbség csak az, hogy a kerékpárpályánál magát a pályát is meg kell építeni, mert a fordulónak a nagy sebesség miatt emelteknek kell lenniök. Régebben az volt szokásban, hogy az atlétikai pályát övezően építették ki a kerékpárpályát, azonban az utóbbi időben éppen a legelő említett elv alapján tettek le róla, mert a közönség így messzebb került a küzdőtértől, pedig nemcsak a látás követelményei azok, melyek a közeli elhelyezést kívánják, hanem az összetartozás érzése sokkal intenzívebb, ha nincsenek széles térrel az atléta és a közönség egymástól elválasztva. Budapesten a Milenáris pályán van egy elsőrendűen kiképzett kerékpárpálya. (Matyók Aladár mérnök alkotása.)

Már az ókorban is erős vetélytársa volt az embersportnak a ló-sport. Látjuk ezt a görög hippodromoknál és az óriási méretű római cirkuszoknál is. Ugyanez a helyzet a modern világban. Sőt mint építető, nagyon megelőzte szerény kollégáját, az embersportot. Mikor még az atléták Budapesten a Népliget útjain rótták a köröket, vagy gyakorolták a suhancok nagy gaudiumára a guggolóstartot, a lóverseny már hatalmas tribünnel bíró pályával rendelkezett, nem is eggyel, mert az alagi és megyeri pályákat is tulajdonképpen a fővároshoz kell számítani.

A lósportnak több faja van: sík versenyek, akadály versenyek, ugratások, díjlovaglás, ügetés, lovaspólo stb. Mindegyiknek szükséglete kisebb-nagyobb pálya, tribünös nézőtér és istállók. Ezeken kívül büffé, iroda, fogadóhelyek stb. egészítik ki a pálya berendezését. A díjlovaglásra, de elsősorban a rossz időben való gyakorolás lehetőségének biztosítására fedett lovardák is épülnek. A *Nemzeti Lovarda* a régi idők alkotása. A közelmúltban épült az örkényi lovaglóiiskola fedett lovardája, mely acéllamellás fedélszékével igen jó hatást kelt.

A város terjeszkedése a lóversenypályák áthelyezését tette nálunk szükségessé. A háború utáni időben épült fel az új lóversenypálya és a közelmúltban a tattersalli ügetőpálya, amely világított pályáival esti versenyekre is alkalmas. (Paulheim Ferenc építész műve.)

Rövid összefoglalásban ismertettem itt a kultúra két, látszólag egymástól teljesen távoleső elemének: sportnak és építkezésnek egymáshoz való viszonyát. A kultúrának igen fontos tényezője mind a kettő. A testgyakorlással összekötött játékok fejlődése biztos mérője a kultúra emelkedésének és fejlettségének. Minél primitívebb, elmaradottabb egy nép műveltsége, annál kevesebb szükségét érzi annak, hogy a nemes értelemben vett sportot fejlessze. Természetes következménye azután ennek az is, hogy sportépítészeti alkotásai is ennek megfelelően hátra maradnak.

Természetesen a két tényező aránya nem lineáris. Nem mindig kifejezője a sportépületekben való gazdagság a sport fejlettségének. Ezt gazdasági tényezők is befolyásolják. Pl. a magyar sport a népesség

számarányához képest a legelsők között van a világon; a háború utáni szegénység miatt sportépületekben mégis nagyon el vagyunk maradva. Hogy ne említsek mást, a többszörös világ- és Európabajnokságot nyert vívó, boxoló és birkózó sportnak nem áll rendelkezésére téli sportcsarnok, hol gyönyörű versenyeit megrendezhetné! Reméljük azonban, hogy szegény, megcsonkított hazánk anyagi helyzete javulni fog és akkor úgy a szabadtéri, mint a szobasportok méltó hajlékba vonulhatnak be és megfelelően kiképzett nézőtereken a lelkes közönség ezrei tapsolhatnak majd a magyar sportemberek gyönyörű teljesítményeinek a modern stádionban és téli sportcsarnokban.

A nők sportja

Irta: Marik Klára.

A nők sportjáról beszélve, nem akarok abba a hibába esni, hogy másokat, de magamat is ismételve, az ősembernél, illetve az ősasszony-nál kezdjem. Nem mintha a nők sportjának multjából nem akadna sok érdekes elmondani való, de talán helyesebb és fontosabb, ha napjaink női sportjának problémáiról beszélünk.

Ezzel az elhanyagolással úgy vélem, egyáltalán nem sértem a női sport mitológiai és történelmi hírességeit, akiknek ez már úgy sem árt-hat, mivel legtöbbjének alakja írásban, kőbefaragottan, — eredeti kép-ben sajnos kevésbé, — immár klasszikussá vált. Róluk annyit és annyi-szor írtak költők és tudósok, komolyak és dilettánsok, hogy nagy-részüik úgyszólván már irodalmi és művészeti ténnyé vált, miáltal kissé eltávolodtak korunk női sportjától. Ezzel azonban a világért sem aka-rom azt mondani, hogy a mai női sport nem érdemelné meg az iroda-lom figyelmét és eltávolodott volna a művészettől. Nem. Az igazi mű-vészi érzékkel bíró elfogulatlan szemlélő legtöbbször ma is megláthatja a modern sportoló nőben az eredményen felül a művészi szépet is.

A női sport szükségességének ténye ma már megállja helyét min-den különösebb történelmi és filozófiai alátámasztás nélkül is. Az, aki-nek a szava szerintem jelen pillanatban fontos és irányadó, az az *orvos*, az *antropológus* és legelsősorban *maga a nő*. Azok éber és tudományos szemmel figyelnek, mérnek, kísérleteznek és összehasonlítanak. A nő pedig részben, mint új ajándékot, részben mint magától értetődő tarto-zékát életének: élvezzi a sportot és újabb és újabb részt kér belőle.

Már eleve itt meg kell jegyezni, hogy a női sport tudományos megfigyelői sokkal többet foglalkoznak ennek problémáival, mint azt talán a laikusok elképzelnék. De nemcsak foglalkoznak, hanem ha szükségesnek látják, nem egyszer figyelmeztetőleg emelik fel szavukat. Végeredményben azonban a nőt, aki alanya és tárgya az egész kérdés-nek, ezen a téren is, a sokat emlegetett természetadta kitűnő ösztöne szokta helyesen irányítani, ami által legtöbbször megérzésszerűen és hajlamaitól irányítva eltalálja, hogy képességeinek megfelelően *milyen*

sportokat úzzön, *hogyan és meddig*. Ha pedig cserbenhagyná őt ez a nagyszerű ösztöne, akkor ott van a bölcs természet, amelynek bölcsességét akarják bár a különböző korok változó felfogásai néha homlok-egyenest ellenkezőleg is magyarázni, de amely mindenek ellenére nem téríthető el örök igaz útjáról, amelyet nem lehet megcsalni, sem becsapni és amely igen keményen fizet téves túlkapásokért. Tehát az aggályoskodók és nyugtalankodók megnyugtatóására szolgáljon az a tudat, hogy a sportoló nőre *vigyáz a természet és a tudomány*.

Azonban vissza kell térnem magához a sporthoz.

Hangsúlyoznom kell, hogy a sport hatásairól beszélve, lévén bár ennek lényege leginkább a fizikumra való behatás, a lélek mégsem vonható ki a hatások alól, mivel nincsenek fizikai behatások lelki kísérőjelenségek nélkül.

A sportnak erősítő és ügyesítő jellege főleg az ember fejlődési és növekedési korszakában, tehát a gyermek- és serdülőkorban játszik fontos szerepet. Ebben a korban, aminthogy fontos a fiú gyermeknek testi nevelése, úgy a *leánygyermeknek is* elsőrangú szüksége van arra, hogy szellemi képességeinek a lehetőségeknek legjobban megfelelő kifejllesztése mellett, *testi képességeinek helyes irányú és teljes kifejlődéséről is történjék gondoskodás*. Csakis ezzel a kiegyensúlyozással képes a nevelés ideális célját: a szellemileg és testileg helyesen fejlesztett harmónikus embert — férfit, akár nőt — elérni.

Érdekes, hogy míg általában a test és a szellem együttes nevelésének fontosságát már régóta senki sem vitatja, a fiatal lányok sportja mégis lépten-nyomon ellenzésre talál. Pedig, ha más szempontot nem veszünk, mint a manapság a fiúk nevelésénél oly erősen előtérbe nyomuló honvédelmi és népegészségügyi szempontot, úgy akkor ugyanazon okokból elsőrangú fontosságot nyer a női sport is. Mert, ha elvitathatlanul fontosnak tartjuk, testileg egészséges *férfigeneráció* kifejllesztését, nem téveszthetjük szem elől, hogy ennek elérésében nagy szerepet játszik egy fizikailag jól fejlett és ellenállóképes *nőgeneráció* is, amely végeredményben anyja a férfinak és amely saját erős, egészséges fizikumán keresztül biztosíthatja sok esetben utódainak egészségét. A gyermekkorban és a fejlődés korában helyesen és észszerűen adagolt testnevelés az, amely nagyban hozzásegít a cél eléréséhez.

A sportnak *karbantartó és üdítő jellege* már a felnőtt embernél — férfinél és nőnél — lép előtérbe. Itt már az a kötelessége, hogy a helyes nevelés következtében jól nőtt, jól fejlett, ép, egészséges fizikumot minél hosszabb időn keresztül megtartsa normális és zavartalan teljesítőképességében.

Meg kell említenem, hogy amikor a sportnak erről a lelket üdítő tulajdonságáról beszélnek, a sportoló nők esetében, legtöbbször arra hivatkoznak, hogy a mai kor változott viszonyai magasabb követelményekkel lépnek fel a nővel szemben, mint a múltban és *ezért* van a mai nőnek a sportra szüksége. Ilyenkor mindig csak a kenyérkereső nőkre

gondolnak, akiket tévesen neveznek kizárólagosan dolgozó nőnek. Dolgozó nő alatt nemcsak a fizikai munkát végző gyári munkásnő, vagy az irodákban dolgozó hivatalnoknő értendő. Dolgozó nőnek kell számítani a kizárólag a háztartásban elfoglalt családanyát is, aki családjának körében végez pótolhatatlan, gyakran megfizethetetlen munkát és akinek egyhangú és felelősségteljes, nem egyszer szabadság nélküli, danaida munkájába okvetlenül bele kell vinni a neki megfelelő sportot.

Talán lesznek olyanok, akik elesodálkoznak annak hallatán, hogy nemcsak az önálló hivatásban a jóformán minden mozgást kizáró hivatalokban, rosszlevegőjű gyárakban, műhelyekben és boltokban, hanem a háztartásban dolgozó nőnek is szüksége van a sportra. A teljes mozdulatlanságra, vagy az állandóan gépies egyforma mozgásra kárhoztató, egy ugyanabban a környezetben lefolyó munka egyformán terhel a szervezetet, egyformán fárasztja a fizikumot és a szellemet. Ilyen esetekben is a sport az, amely változatos környezetével és mozgásával játékos kötetlenségével meghozza a változatosság alapján az üdülést, amennyiben egészséges kifáradás után képessé teszi szervezetét az egészséges pihenésre.

Hogy mennyire fontos a fizikai munkát végző ember számára is a sport, mutatja az, hogy a sportok legősibb fajtái a népjátékok, annak a néposztálynak, a földműves parasztságnak a körében születtek, amely néposztály évszázadokon keresztül csakis fizikai munkát végzett és azt is mindenkor a szabad természetben. Természetesen e parasztjátékok nagyrésze, — melyekből sajnos már igen sok a feledés által elveszett, — a gyermekek és férfiak szórakozása volt, a leányok és asszonyok számára azonban énekes és táncos alakjuk formálódott ki. Sőt nem volna túl merev állítás, ha azt mondanánk, hogy a néptánc a nők sportjának egyik ősi formája, melyet a földek dolgozó népe teremtett munkálkodó leányai és asszonyai számára, mert hisz ez volt az a mozgás, amely más volt, mint napi munkájuk robotja és amely felüdítette, felfrissítette lelküket és kedélyüket.

Mindezt azért is mondtam el, hogy rávilágítsak, hogy a játék és a néptánc, milyen közeli rokonságban vannak a sporttal.

A játék az emberi kedélynek egyik legfontosabb megnyilvánulása, úgyszólván őse valamennyi sportnak, mert ha figyelemmel kísérjük a sportok történetét, csodálkozva látjuk, hogy napjaink nagy szerepet játszó küzdősportjai, mind különböző népek ősi játékaiból veszik eredetüket. Hogy egyebet ne említsek, a labdarugás olasz, a tenisz francia, a lovaspóló ősi perzsa eredetű. Eredetük a népléleknek szórakoztató mozgás- és játékvágyába nyúlik vissza. Ugyanígy a néptánc is, ez a föld népeinek káprázatosan ragyogó mozgásskálája, mely a leheletszerű finom mozgásoktól a primitív robusztusságig minden mozgásfajtát magába foglal és amely ellenállhatatlan varázsának egyetlen magyarázata az, hogy a stilizált mozgások között az egyedüli

őszinte mozgásforma, melyet minden nép saját karakterisztikumának megfelelően alakított ki.

A modern női testnevelés felismerte a néptáncok mozgásainak nagy jelentőségét, de mielőtt még tudatosan felismerte volna, belekapcsolódva a folklóristák és etnografusok halódó népi és nemzeti vonások mentőakciójába, a legnagyobb elismerést érdemlő módon, belevitte azokat a női mozgáskultúrába. Hogy mennyire helyes cselekedet volt, bizonyítja az, hogy komoly versenysportokat nagy eredménnyel űző nők, még olyanok is, akik néha talán idegenkednek egy-egy modern szalon-tánctól, nagyon szívesen és örömmel vesznek részt a különböző naív, de egész testet megmozgató néptáncokban.

Az emberből soha ki nem vesző játékosztön és szervezete által megkívánt szórakoztató mozgásból alakult ténykedésnél, a sportnál, társas hajlamánál fogva hamar rájött, hogy játékos küzdelmei érdeke-
sebbek és szórakoztatóbbak, ha embertársaival méri össze erejét.

A versenyzés, a sportok elterjedésével, a sportoló tömegekből felszínre dobta a fizikum virtuózainak aránylag kis táborát, a klasszis-versenyzőket, a bajnokokat, rekordereket. A mai közfelfogás — igen helytelenül — a sporttársadalomnak ezt a legfelsőbb rétegét, melynek tagjai kivételes adottságok és nem egyszer kedvező életkörülmények következtében kerültek a sport magasságaiba, — tartja egyedül az igazi sportembereknek. Ez a felfogás természetesen hibás és téves. Nem szabad a nem versenyző és eredményeket el nem érő tömeget sem kézlegyintéssel, sem jóakarató humorral elintézni, mert ha a sport értékét csak az eredmények szempontjából nézzük, — ami, ismétlem, *teljesen helytelen*, — még akkor is nagyon fontos szerep jut a sportoló tömegnek, mert ez képezi a *nagy versenyzők rezervoárját* és ez adja azt a sokat emlegetett *lelkesítő tömeget* is. Végeredményben azonban komoly nagy értéke abban rejlik, hogy ez a tömeg terjeszti a *testkultúrát*. Ami pedig az *igazi sportember* fogalmát illeti, azt ma már mindenki tudja, hogy sportember az, aki valamely sportot, versenyzési szándékkal vagy anélkül, rendszeresen és — fairén űz. A hangsúly mindenkor a *fairségen* van, melynek fogalmában az *eredmény* sohasem foglaltatik bent. Tehát, mint már említettem, helytelen felfogás csakis a versenyzőt sportembernek tekinteni, de ugyancsak helytelen az a felfogás is, amely azt tartja, hogy csak az sportol, aki valamely sportágban rendszeres tréninget folytat. Hangsúlyozni szeretném, hogy a sportoknak csak *következménye* a „verseny“ és ennek természetszerű folyamánya az *eredmény, de sohasem célja!* A cél mindenkor a jómozgású, egészséges ember és a túlzások nemcsak a női, de a férfi sportban is elítélendőek.

Azt, hogy miért kell az emberiség mozgáskultúrájának tárgyalásánál külön női és külön férfi sportról beszélnünk, azt hiszem, nem kell részletesebben magyarázni, bár még néhány év előtt, általános volt az a felfogás, melynek képviselőivel, — igaz, hogy egyre gyérebben, de még ma is találkozhatunk, — hogy a női és férfi fizikum eklatáns erő-

beli különbségei csak évszázadok hibás nevelési rendszerének és helytelen életmódjának köszönhetők. Nem akarom a közelmúlt századok lehetetlen higiéniaját és rettenetes divatjait megvédelmezni, amelyekkel nem egyszer a legtermészetellenesebb formákba kényszerítették a női testet, de ha mást nem is, csak a még ma is kultúrátlanul élő néptörzseket nézzük, melyeknek asszonyainál ezek a hátrányok sohasem szerepeltek, azoknál is nyilvánvaló ez az erőbeli különbség, melynek oka és eredete sokkal messzebbre nyúlik vissza, minthogy azok itt részletesen tárgyalhatóak lennének. Azonban a két nem között fennálló *alkati különbségek* ismertetése, a nők sportolási módjának tárgyalásánál elsőrangú fontossággal bír, mivel ezek a különbségek azok, melyek egyszer és mindenkorra megszabják a női sport mértékét és irányát.

Már a testi felépítésben is a különbségek egész sorát láthatjuk. Köztudomású, hogy a nő — általában — kisebb és könnyebb testsúlyú, mint a férfi, ami az eredmény szempontjából a sportban legtöbbször hátrányt jelent. Ezenkívül a törzs felépítése is más. Viszonyítva a férfiéhez hosszabb, tehát aránylag nagyobb részt foglal a testmagasságból, — súlypontja lényegesen mélyebben fekszik. Ez a tény újabb hátrányt jelent számára olyan sportokban, melyeknél az eredmény a test emelésétől és továbbvitelétől függ.

A csontváznál csak a medence szélesebb és kissé előredőlt voltát akarom megemlíteni, amely szintén befolyásolja a nő mozgását, de szólni kívánok a könyökízület túlhajlásáról is, amely viszont a támaszgyakorlatoknál jelent akadályt. Ezek a különbségek tovább folytatódnak az izomzatban. A nőnek kevesebb tömegű izomzata van, ami azt jelenti a gyakorlatban, hogy kevesebb munkaerővel bír, mint a férfi. Sőt újabb kutatások szerint izomzatának természete nagyrészen más is. Állítólag ennek az izomminőségbeli különbségnek tulajdonítható a nő fölénye a könnyedséget és kecsességet igénylő esztétikai, kifejező mozgásoknál.

A már eddig felsoroltakon kívül a lényeges különbségek egész sora áll fenn. Így például sportszempontból az is nagyjelentőségű, hogy a női testen, normális testsúly esetében is, aránylag több a zsírszövet, mint a férfién. Ez az egy különbség az, amely egy sportágban, az úszásban, a nő javára szolgál. Ugyanis ez a körülbelül 10 százalékos zsírszövet-többlet igen alkalmassá teszi a nőt az úszásra, mely sportban aránylag kevesebb erőfeszítéssel hamarabb érhet el jó eredményeket. Hogy ez a tény mennyire igaz, arról személyesen volt alkalmam meggyőződhetni. Tapasztaltam, hogy fiatal, tehetséges, állandóan versenytérítést folytató nőúszók, akik a vízben gyorsak és nagyon állóképsek voltak, a tornateremben és a pályán célgyimnasztikai gyakorlásaik kezdetén, hihetetlen hamar kifáradtak.

A szív és tüdő, illetőleg a vérkeringési szervek közötti különbségek is igen fontos következményekkel járnak. A női tüdő dinamikája körülbelül egyharmadával kisebb és kisebb a gégefő keresztmetszete is.

Ez azt jelenti, hogy a nő ugyanannyi idő alatt, mint a férfi, bár többször lélegzik, kevesebb oxigént képes fölvenni. Ennek a ténynek hátrányos voltát fölösleges bővebben magyarázni. A szív tömege és térfogata is kisebb, ami már a nyugalmi helyzetben is lényeges pulzuskülönbséget eredményez. Ehhez még hozzájárul az is, hogy a nő vére könnyebb, továbbá az, hogy aránylag kevesebb vérmennyiséggel rendelkezik. Mindez pedig végeredményben azt jelenti, hogy miután kevesebb oxigénvivő vörösvértest áll rendelkezésére, ez a vérkeringési szervekre nézve nagyobb igénybevételt, ennek megfelelően pedig gyorsabb kifáradást okoz.

Ezek nagyjában azok a kevésbé ismert, de áttekinthetetlenül nagyfontosságú eltérések, melyek a női fizikum eredményességét döntően befolyásolják s amelyeket hosszú századok rendszeres sportja talán csökkenthet, de *sohasem egyenlíthet ki*. De felteszem a kérdést: szükséges-e és célunk-e, ezeknek a különbségeknek a csökkentése? A felelet erre szerintem csak az lehet, hogy ameddig a női szervezet egészségét és ellenállóképességét, a *nőiesség és az esztétika szemelőttartása mellett célozza*, — igen. Mert, ahogy elítélendőnek tartjuk azoknak a koroknak a felfogását, melyek puderes-parókás, piperkőc, férfiatlan férfiakat neveltek, ugyanúgy helyteleníteni kellene azt a felfogást is, amely a nőt el akarná nőietleníteni. (Elférfiasítani, hála a természetnek, nem lehet!)

A női sporteredményeket sohasem szabad a férfi eredményekkel összehasonlítani akarni, sőt merném állítani, hogy a *nők sportjában az eredménynek csak másodrendű fontosságot szabad tulajdonítani*, mivel a női fizikum különleges felépítése és speciális rendeltetése folytán állandó periodikus idegingadozásoknak van kitéve, amelyek lehetlenné teszik teljesítőképességének egy színvonalon való megtartását.

A modern testnevelés számtalan ágazata, orvosilag alátámasztott gimnasztikai rendszerei és a különböző sportágak kialakítói és megszervezői szem előtt tartották ezeket a lényeges különbségeket. Innen ered az, hogy a nők számára előírt sporteszközök kisebbek, könnyebbek, versenytávjaik rövidebbek, mérkőzési idejük pedig kevesebb a férfiakénál. Azonban vannak és lesznek mindig olyanok, akik egyes kivételes adottságú egyének, vagy akár egy élcsoporthoz tartoznak, akiknél a már megszabott keretek bővítését fogják kívánni, amit a komoly képzettségű szakemberek azonban mindenkor ellenezni fognak. Mert téves az a felfogás, hogy a kivételes tehetségeknek újabb érvényesülési lehetőségeket kell nyújtani. A gyakorlat azt mutatja, hogy a kiválóságok a jelen keretek között is pompásan érvényesülhetnek.

Általában véve pedig ki lehet mondanunk, hogy a *nő szervezétének a helyesen adagolt sportra nagy szüksége van*, — sportolnia kell. Sportjának azonban, éppen a fentemlített okból, mindenkor híven alkalmazkodnia kell életfázisaihoz. A ma már számára nyitvaálló sportágak közül bőven választhat ízlésének, lehetőségeinek és hajlamainak

megfelelően és nem kell újabbak után áhítoznia. Ha kedve tartja és élvezi a versenyt, úgy versenyezzék, mérkőzzék és nem szabad elvenni a kedvét még akkor sem, ha nem tudna eredményeket felmutatni, mert az ideális sportember díj és győzelem nélkül is élvezi a sportját.

A versenyzésre és a nagy eredményekre csak azt kívánom megjegyezni, hogy a versenyeknek és világrekordoknak tulajdonított nagy propagandaérték nők esetében nem válik be százszázalékban. Állandó összehasonlítások és vonatkoztatások nem egyszer buzdítás helyett elkedvetlenítőleg hatnak. Leginkább áll ez az olyan sportágak esetében, amelyeknél a küzdelem végeredményben egy már meglevő rekord ellen és nem egy vagy több változó diszponáltságú ellenfél ellen folyik.

De helytelen volna a verseny ellenzése is. Fontos azonban, hogy *a női versenyző állandó lelkiismeretes orvosi ellenőrzés alatt álljon.* A mértékletesség és elővigyázatosság sohasem árthat az eredményeknek, azonkívül pedig jelentős fegyver a nők sportját ellenzők bámulatosan lassan fogyó táborá ellen. Attól sem kell félni, hogy a nagy világtehetségek elvesznének a mérséklet és elővigyázatosság sáncái között. Nem vesznek el, mert felszínre hozza őket a mai kor szelleme, amely Rosalba Carierák, Claire Chaminadeok és Madame de Staëlök helyett, mindenkor keresni és találni fogja a Madisonokat, a Mauermeyereket és a Wills-Moodykat.

Az olimpiai eszme fejlődése

Irta: dr. Mező Ferenc.
áll. gimn. tanár, olimpiai bajnok.

A küzdelem, a versenyvágy: az agón, mélyen benne volt az ógörögség lelkében. „Versenyezni és felülmulni másokat“, ez volt a vágya-boldogsága minden görög embernek, versenyre való alkalmat keresett tehát az élet minden területén. E hajlandósága, vágya kielégítésére már ősidőktől fogva művelte ez a maroknyi nép az atletika egyik-másik ágát s amikor a történelem világánál megjelenik, immár magas testi kultúrával, sok tekintetben kialakult versenyrendszerrel büszkélkedhetik. *Az ifjúság lelkébe csepegtetni a nemes versenyvágyat, megszüntetni, vagy legalább is csillapítani, időnként elültetni a testvér-
viszályt, megteremteni, sőt erősíteni az összetartozás tudatát, tanu-
bizonytságot tenni az istenek iránt való határtalan tiszteletéről.....* ezek a gondolatok vezethették el valamelyik kiváló görög elmét a testvérünnep, az olimpia megteremtésére.

Olimpia Peloponnesosnak (Dél-Görögország) nyugati részén, Elis állam egyik bűbajos völgyében, a rohanó Kladeos és a susogó Alpheios folyók találkozása alkotta szögletben, az olajfáktól borított Kronos-hegy lábánál terült el.

Olimpiát már rég — még a ködbevesző időkben —, sűrűn látogatta a görögség, hogy Zeusnak ott levő, híres jósdájában jóslatot nyerjen, de igazi jelentőségre csak az ott rendezett olimpiai játékok révén jutott. Csak természetes, hogy ezek a versenyek is a hely hatalmas védőistenének, a magasan trónoló Zeusnak tiszteletét szolgálták.

Miért, miért-se? — még a mithikus korban, Oxylos király idejében e szent versenyek, abbamaradtak. Iphitos király uralkodása alatt (Kr. e. 8. sz.) a peloponnesosi államok között a testvérharc még a szokottnál is jobban tombolt, aztán a pestis is tizedelte a népeket. A király a delfi jósdához fordult tanácsért, segítségért s a Pythia válaszából megértette, hogy országának, Elisnek tartózkodni kell a háborútól s hogy fel kell újítania a feledésbe merült olimpiát. Országa kicsiny is, gyenge is volt, szövetségre lépett hát az immár hatalmas testvérország-

nak, Spártának királyával, *Lykurgossal* s szerződést kötött vele, amelynek értelmében Olimpiát szent helynek tekintik, istentelennek nyilvánítják, aki fegyveresen földjére mer lépni, de azt is, aki az ilyen bűnt nem torolja meg. A szerződést ércdiszkoszra vésték és Olimpiába helyezték el. Ilyenformán Spárta védnöksége mellett felújították az olimpiát, amely Kr. e. 724-ig csak egyetlen versenyszámból, a 192.27 méteres távon eldöntésre került stádionfutásból állt. Kr. e. 776-ban első ízben jegyezték fel a győztes nevét (Koroibos volt, foglalkozására szakács). Eleinte csak a déli dór törzsek látogatták az Olimpiát. Kr. e. 696-ban már Athén is elküldi ifjait, ettől fogva a versenyünnep egyre nyer népszerűségében és a perzsa háborúk idején immár az egész görögség szent találkozóhelye lesz. Ide zárandokolt négyévenként a gyorslábú, az erőtől duzzadó, ügyességével kiváló ifjú (Kr. e. 632-től már a gyermek is), hogy képességeit összemérje testvéreivel, idehozta a hatalmas úr szélesebb lovait, délceg csikait s ami szép, magasztos megfogamzott a görög lelkében, ami kincset, drágaságot szerzett, azt is ide hordta össze, hogy kedvébe járjon mennydörgő istenének.

Az olimpiára az elisi hírnökök, az ú. n. *spondophoroi* személyesen hívták meg az egyes államokat. Ugyancsak ők hirdették ki az istenbékét, az *ekecheiriá-t* is. Ez annyit jelentett, hogy abban a hónapban, amelyben az olimpia végbement, tilos volt görög embernek fegyvert fogni. Elült tehát a harci zaj, versenyzők, kísérvők, nézők nyugodtan utazhattak Görögországszerte Olimpiába és vissza hazájukba — még ellenséges területen át is.

Az istenbéke ellen vétőket súlyos büntetéssel sújtották. Kr. e. 420-ban, a 90. olimpia kihirdetése után a spártaiak megtámadták a szomszédos Phyrkon-t, Lepreon ellen pedig 1000 nehézfegyverzetű katonát küldtek. Az elisiek az olimpiai törvények értelmében minden katona után 2, összesen 2000 mína (mintegy 200.000 aranykorona) bírságot vetettek ki a spártaiakra. Ezek megtagadták a fizetést; erre az elisiek kizárták őket az olimpiáról s mert tartottak tőle, hogy a spártaiak esetleg erőszak árán is megjelennek az ünnepségen, fiatalabb polgáraikat fegyverbe szólították, de az olimpiai szentségek megvédésére még *Argos*, *Mantineia*, sőt *Athén* is küldött fegyveres csapatokat. Ám a spártaiak meggondolták magukat, otthon maradtak és így összeütközésre nem került sor. Egyik polgáruknak — Lichasnak — mégis kellemetlensége támadt a kitiltásból. Mindenképpen részt akart venni a kocsiversenyben, de mert mint spártai nem versenyezhetett, fogatát boiotiai-nak jelentette be. A versenyben kocsisa elsőnek hajtott be, erre ő a pályára lépett, kocsisa fejére győzelmi szalagot kötött. Egyben elárulta, hogy ő spártai polgár. A versenybírák — vesszős porosz-lóikkal — elfogatták és megvesszőztették.

II. Fülöp uralkodása idején egy athéni polgár Phrynon Olimpiába tartott, de Fülöp katonái feltartóztatták és értékeitől megfosztották. Az olimpia után otthon bejelentette sérelmét és arra kérte honfi-

társait, küldjék őt követségbe Fülöphöz. Kérelmét teljesítették s midőn a királynak előadta panaszait, értékeit megtetézve visszaadta, katonáit pedig azzal mentegette, hogy nem tudták, hogy már beköszöntött a szent hónap.

Az elisiek kezdettől fogva büszkék voltak olimpiájukra s a világ legtökéletesebb intézményének tartották. Egy alkalommal, II. Psammichos egyiptusi királyhoz (uralkodott Kr. e. 594-től 589-ig) követeket küldtek. A követség kérte a királyt, hívassa össze bölcseit, mert ők meg akarják ismertetni azokat az olimpiával, aztán meg akarják tőlük kérdezni, van-e ennél igazságosabb intézményük. A bölcsek végig hallgatták őket, aztán összedugták a fejüket, majd azzal a meglepő kérdéssel fordultak hozzájuk, hogy vajjon honfitársaik, az elisiek is résztvesznek-e a versenyen. Amikor a követek azt válaszolták, hogy mint minden görögnek, az elisieknek is joguk van részt venni, a bölcsek leplezetlenül megmondották nekik, hogy meggyőződésük szerint baj lehet ott az igazság körül, lehetetlennek tartják, hogy elfogulatlanok tudjanak lenni honfitársaikkal szemben, tehát akarva-nemakarva, igazságtalanságot követnek el a vendégek rovására.

Ám az elisiek nem érdemelték meg, hogy őket ilyen gyanúval illessék. A legritkább esetek közé tartozott, hogy pártatlanságukat kétségbevonták. A 96. olimpián (Kr. e. 596-ban) esett meg az első óvás: a stádionfutásban a három versenybíró közül kettő honfitársát, az elisi Eupolemost látta elsőnek a célban, a harmadik azonban az Ambrákiából (Epirus) való Leont. Az ambrákiai ifjú megvádolta a másik két bírót, hogy megvesztegették magukat, de a feljebbviteli tanács az *olimpiai bulé* alaptalannak találta panaszát és Eupolemos-t hirdette ki győztesnek. Az olimpiai békét sohasem zavarta meg igazságtalan ítékezés, az elisi versenybírákat az egész görög világban a becsületesség mintaképeiként emlegették; erre mutat közmondásuk is: „*Becsületes, mint egy versenybíró.*”

Kr. e. 480-ban, a thermopilai hősi tusa után a perzsák árkádiai szökevényeket ejtettek foglyul. A király elé vezették, majd vallatóra fogták őket, hogy mit csinálnak honfitársaik. Ugyancsak nagyot néztek, amikor ezt a választ kapták:

— *Éppen most tartják az olimpiát s nézik az atletikai és lovas-versenyeket.*

Az egyik perzsa tovább érdeklődött:

— *S mit tűznek ki versenydíjjul?*

— *Olajfakoszorút* — hangzott a válasz.

Megrökönyödve vette ezt tudomásul az egyik perzsa előkelőség, Tritantaichmes, aztán a fővezér, Mardonios felé fordult s ezt a vakmerő megjegyzést tette:

„*Oh, jaj nekünk Mardonios, hát ilyen emberek ellen vezettél minket harcba, akik nem pénzért, hanem dicsőségért versenyeznek?*”

A barbár perzsa menten felismerte, mennyi erkölcsi értéket rejt

magában az a verseny, amelyen egyszerű, anyagi érték nélkül való díjat kapnak a győztesek.

Az olimpiát megtartották akkor is, amikor Róma lett úrrá a görög népen. Azelőtt az olimpián — törvényeik értelmében — csak szabadszületésű görög vehetett részt, most kénytelenek voltak megengedni, hogy a — felfogásuk szerint — barbár rómaiak is küzdhessenek az olimpiai örök dicsőségért. Nem tiltakozhattak akkor sem, amidőn Sulla a 175. olimpiára (Kr. e. 80.) összegyűlt versenyzőket mind átvitte Rómába s ott tartotta meg az olimpiát, hogy ezzel is emelje Mithridates legyőztetéséért kapott diadalmenetének fényét.

Időnként maguk a római császárok is vetélkednek a koszorúért (az örült Nero tetszése szerint még új számokat is iktatott a műsorba s maga is versenybe szállt), de a fény, a csillogás immár erősen fakulóban volt, hivatásos versenyzők is léphetnek immár porondra, de nem a koszorú hevítette őket, hanem mert tudták, hogy a győzelem birtokában mindenfelé jó szerződést kaphatnak, magas áron fizetik meg szereplésüket. A görög világ immár pusztulásra volt ítélve s vele együtt el kellett múlni az ókor és a világtörténelem egyik leggyönyörűbb intézményének, az olimpiának is, amelyről pedig a Kr. e. való V. században méltán dalolhatta Pindaros, az isteni lantos, hogy *miként a világ-ürben nincs ragyogóbb csillag a napnál, aképpen az olimpiánál fenségesebb versenyt is hiába keresni*. Elmulás vár mindenre, ami megszületett. Kr. e. 395-ban beteljesedett az olimpia sorsa is: eltűnt a világ színpadáról, de szerencsére nem örökre!

Guths-Muths, a német torna egyik apostola már a XVIII. század végén javasolja az ókori olimpia felújítását, de szava még nem talál visszhangra. Curtius Ernő, berlini egyetemi tanár 1852-ben mozgalmait indít Olimpia felállítására. A gondolat nehezen érik, de a nemeslelkű professzor kitartása meghozza gyümölcsét és 1875-ben megindul a korszakos ásatás. Hatévi költséges, fáradságos munka árán napfényre hozzák a szent terület túlnyomó részét s a remeknél remekebb leletek új fejezettel gazdagítják a tudomány nem egy ágát, de az ókor világversenye iránt is érdeklődést keltenek.

Curtius buzgalma mindjárt kezdetben megdobbantja a görög lelkeket és hamarosan latolgatni kezdik, hogy lehetne halottaiból feltámasztani dicső multjuk legfenségesebb intézményét, az olimpiát. Néhány évi tervezgetés után Euangelis Zappas őrnagy veszi kezébe a dolgot és bőkezű adományával lehetővé teszi, hogy 1859-ben Athénben megtarthassák az első újkori olimpiát. Miként fenséges ókori elődje, ez is pánhellén volt s más nemzetbeli versenyző nem vehetett részt rajta. A versenyek győzteseit részben koszorúval, részben pénzdíjjal jutalmazták (erre az ókori olimpián sohasem volt példa!). Mintegy 20 ezer néző zarándokolt a százados álmából felébresztett, — Herodes Attikos építette stadionban s merengett a nagyszerű multon. Sportértéke alig volt sem ennek, sem az utána még négy ízben (1870, 1875,

1888, 1889) rendezett olimpiának,* mindazonáltal tiszteletreméltó volt a nemes hevület, amely életre hívta a versenyeket, de az is kétségtelen, hogy az olimpizmus ügyének is javát szolgálták, hiszen az érdeklődés Görögország határain túl is megnyilvánult: a külföld sajtója bőségesen ismertette lefolyásukat.

1889-ben báró Coubertin Péter francia tudós megbízást kapott a francia kormánytól, hogy tanulmányozza az egyetemes testnevelés kérdéseit. Coubertin kérdőíveket küldött a világ minden államába s ezeken adatokat kért arra nézve, hogyan mennek végbe a testgyakorlatok az egyetemeken és a gimnáziumokban. A válaszokból és megfigyeléseiből fájdalommal kellett látnia, hogy a XIX. században újjáéledt atletizmust megint a pusztulás fenyegeti. Civakodástól visszhangzott a testi kultúra minden területe, a tornász ellensége volt az evezősnek, a vívó a kerékpárosnak, a lővészek acsarkodtak a teniszezőkre, de még egyazon sportág emberei is szüntelenül torzsalkodtak, hiszen a német torna hívei minden értéket elvitattak a svéd tornarendszertől, de az angol labdarúgók sem akartak tudni az amerikai testvérsportról, a rugbyról. Az sem kerülte el Coubertin figyelmét, hogy a sportban egyre jobban erősödő üzleties szellem nagy veszedelmeket rejt magában. E bajok orvoslását csak úgy tartotta lehetségesnek, ha szabályos időközökben ismétlődő versenyeket létesítenek és ezeken polgárjogot kap minden sportág, résztvehet minden nemzet. Így jutott a gondolatra, hogy fel kellene újítani az ókori olimpiai játékokat. Hogy célját elérhesse, legelőbb közeledést igyekezett létrehozni hazája sportegyesületei, majd ezek és a külföld hasonló intézményei között.

1892-ben lépett először a nyilvánosság elé gondolatával: a párisi Sorbonne-on november 25-én tartott előadásában javasolta az ókori olimpia korszerű felújítását. Hallgatósága állandó tetszésnyilvánítással kísérte előadását.

1893-ban elérkezettnek látta az időt terve keresztülvitelére és a következő év tavaszán a művelt világ minden népét nemzetközi értekezletre hívta Párisba. Tömérdék akadály leküzdése után 1894 június 16-án 2000 hallgató jelenlétében kezdődtek a megbeszélések a Sorbonne-on. Ügyes gondolat volt, hogy a tudományok szent csarnokát választotta a tanácskozás színhelyéül, mert így mindenki érezte, hogy többről van szó, mint egyszerű testnevelési kérdések tárgyalásáról. Mély

* Az 1875-iki versenyről részletes beszámolót találunk a kolozsvári Sport című lap 1876 november 19-iki számában Felméri Lajos kolozsvári egyetemi tanár tollából. Ebben ilyeneket olvashatni: „...a versenyfutás alatt bátorszívű idős nők s férfiak kényelmesen sétálgattak a versenytéren és kényszerítették a versenyzőket, hogy minduntalan kerülgessék őket... a kutyák tetszésszerint ki- és beszaladgáltak és igen soknak útját állták... érediszkosz helyett szerény fakorong járta, ami a kutyákat is nemes versenyre buzdította” stb. Egyébként az első versenyről maga az Ephemeris című görög lap (1875 május 20-iki számában) is azt írja, hogy „majdnem nevetséges” volt. Az 1875-iki versenyen mindössze 24 versenyző vett részt.

hatást keltett az is, hogy a megnyitó ünnepség alkalmával előadták Apollon fenséges himnuszát, mégpedig ó-görög nyelven. Tizenhárom nemzet képviseltette magát (hazánk képviselőjében Kemény Ferenc realiskolai igazgató jelent meg), huszonegy pedig levélben jelentette be csatlakozását. Az utolsó tárgyalási napon aztán egyhangúan határozattá emelték Coubertin javaslatát, hogy a testgyakorlatok fellendítése és ápolása érdekében, de különösen a népek közt való barátságos érintkezés megteremtése céljából az ókori görög olimpiának megfelelően nagy versenyeket rendeznek és ezekre minden művelt nemzetet meghívják. Ilyenformán az ó-görög nemzeti, pánhellén olimpia nemzetközivé, pánethnikonná változott át. Ugyanekkor határozatba ment az is, hogy már 1896-ban megrendezik az első újkori olimpiát, színhelyéül pedig — a ragyogó görög mult elismeréséül — Athént jelölték ki. Még Párisban megállapították a versenyszámokat, 14 taggal megalapították a Nemzetközi Olimpiai Bizottságot, mint a hozott határozatok végrehajtásának ellenőrző szervét, s miután az athéni olimpia elnökének megválasztották a görög Bikelast, főtitkárának Coubertint, azzal a boldog tudattal oszlottak szét, hogy sikerült egy táborba gyűjteni s közös munkára fogni a testgyakorlatoknak azokat a híveit, akik eddig nemcsak idegennek, de akárhányszor ellenségnek is tekintették egymást.

**A párisi értekezlet még aligha tudta,
milyen korszakalkotó munkát végzett.**

A párisi határozat leírhatatlan boldogsággal töltötte el a görögöket, Coubertin még ősszel Athénbe utazott, hogy segítségükre legyen az előkészületekben, de megdöbbenve tapasztalta, hogy a görögök — állítólagos anyagi nehézségeik miatt — még egy kapavágást sem csináltak. Hosszas tárgyalásokba kezdett, de napról-napra kétségbesettebben látta, mint foszlik szét gyönyörű álma. Ám a fegyvert mégse rakta le: tudta, hogy hazánk ugyancsak 1896-ban ünnepli fennállásának ezredik fordulóját s amidőn Kemény Ferenc megneszelte a huzavonát s kérdést intézett hozzá, nem rendezhetné-e meg hazánk az I. olimpiát, azonnal kész volt ránk bízni a világraszóló versenyünnepséget. Pótolhatatlan kár, hogy akkori vezetőkörünk nem voltak tisztában az I. olimpia megrendezésével járó nagy erkölcsi értékkel. *Egy kis áldozatkészség kellett volna s milléniumunkhoz fűződhetett volna az ókori olimpia felújításának — nyilván soha el nem múló — dicsősége.* A megtiszteltetést elhárították hazánktól...

Ezalatt Athénben heves politikai harcok dúltak az olimpia miatt úgyannyira, hogy a kormánynak el kellett hagyni helyét. A trónörökös mentette meg a helyzetet, élére állt az olimpiai mozgalomnak s az anyagiak előteremtésére gyűjtést indított. Szerencsére Averoff György Alexandriában élő dúsgazdag kereskedőnek személyében bőkezű támo-

gatója akadt az olimpiai gondolatnak s az ő pénzadományából újjáépítették az ó-kori *Herodes-féle stádiont*, amelyben aztán meg is rendezték az olimpiát. A hálás görög nemzet a stádion bejáratánál szobrot emelt a nemeslelkű Averoffnak és ennek a leleplezésével kezdődtek meg az ünnepségek 1896 április hó 4-én. Hazánk nevében Kemény Ferenc igazgató rövid francia beszéd kíséretében görög és magyar nemzeti szalagokkal díszített babérkoszorút helyezett el ezzel a felirattal: „*A magyarok az olimpia mecénásának.*” A görögök egetverő tapssal hálálták meg a szép figyelmet.

A másnap tartott ünnepélyes megnyitó során a görög trónörökös lelkes beszédben méltatta az olimpia felújításának jelentőségét, utána a király ezekkel a szavakkal nyitotta meg az olimpiát: „*Kihirdetem az I. athéni Nemzetközi Olimpiai Játékok kezdetét. Éljen a gyülekezet, éljen a görög nép.*” Még elénekelték Zamaras himnuszát, aztán eldördültek az ágyúk, felrepültek a békegalambok és megkezdődtek a küzdelmek. *Az olimpia 1503 évi szünet után újra boldog valóság lett.*

A párisi kongresszuson 34 nemzet képviseltette magát, Athénbe már csak 12 küldte el fiait. Anglia félvállról vette a dolgot s nem is indította legjobbjait, Amerika azonban mindjárt felismerte az olimpia nagy sportértékét s lelkiismeretes előkészítés, gondos válogatás után állította össze olimpiai csapatát. Az eredmény nem is maradt el: a 15 atletikai bajnokságból kilencet amerikai atléták hódítottak el.

Hazánkat hivatalosan 3 atléta (Dáni Nándor, Kellner Gyula, Szokolyi Alajos), 2 tornász (Kakas Gyula, Wein Dezső) és egy úszó (Hajós Alfréd) képviselte. Hajós Alfréd két számban is (100 és 1200 m úzás) olimpiai koszorút szerzett hazánkunknak, de atlétáink szép helyezései (Dáni 800 méteren második, Szokolyi 100 méteren, Kellner a marathónfutásban harmadik) szintén dicsőséget jelentettek.

Az olimpiának kétségkívül a marathónfutás befutója volt a legnagyobb és legemlékezetesebb jelenete. A stádionban lefolyt versenyek során a görögök egyetlen versenyben sem győzedelmeskedtek, ebben összpontosult minden reménységük. Leírhatatlan volt hát boldogságuk, amikor a 25 résztvevő közül honfitársuk Spyros Louis — foglalkozására falusi postaküldönc — futott be elsőnek a stadionba. A két királyi herceg, Konstantin és György kapta vállára és úgy vitte a márványtrónusa előtt álló királyhoz. Az évezredes stadion aligha volt valaha is tanúja ilyen örömujongásnak.

Még az 1894-iki párisi értekezleten határozatba ment, hogy a II. olimpia megrendezését — Coubertin érdemeinek elismeréséül — Párisra bizzák. Ugyancsak elképedt tehát Coubertin, amikor a görög király az athéni győztesek fogadtatása alkalmával tartott francia nyelvű üdvözlőbeszédében többek között ezt mondta: „*Hellas, a gimnasztikai versenyek anyja és dajkája... reméli, hogy... állandó és egyedüli színhelye lesz az olimpiai versenyeknek.*”

A görög sajtó kitörő örömmel fogadta a király gondolatát, de Coubertin rögtön tisztában volt vele, hogy a görögök már csak az anyagi erők hiányában sem lennének képesek a versenyek állandó megrendezésére, s hogy az olimpizmus bukását jelentené, ha a király gondolata valósággá válnék. Úgyes mesterkedéssel keresztezte a görögök óhaját és végül is keresztül vitte, hogy az 1900. évben — az eredeti határozat értelmében — Páris rendezte meg a II. olimpiát.

Ki hitte volna, hogy Coubertin népe nem bizonyul sem rátermetnek, sem érdemesnek a világverseny megrendezésére? Pedig így volt. Így aztán érthető, hogy az olimpia másodrendű szerepet kapott a világkiállítás mellett, kísérő műsornak tekintették és úgy elnyújtották, hogy az első és utolsó versenynap között három hónapnál is nagyobb idő telt el. Az amerikai atléták itt is kitettek magukért. Egyre-másra dőltek a világrekordok s Kraenzlein, minden idők legnagyobb atlétája négy számban is diadalmaskodott. Az érdeklődés fokozására előnyversenyeket is rendeztek és olyan nagy előnyöket adtak — s ez is járatlanságukra vall —, hogy amikor azokat hozzáadták a tényleges teljesítményhez, nem egy esetben a világrekordnál is nagyobb eredmények jöttek ki. Az idegen versenyzőkkel, kísérőikkel úgyszólván senki sem törődött úgy, hogy lépten-nyomon kellemetlenül kellett érezniük, hogy mennyire magukra vannak hagyatva. Ilyenformán nem igen lehetett szó a népek testvériesüléséről, hacsak azt nem tekintjük ilyesminek, hogy amikor Bauer Rezsőnk — világrekorddal — győzött a diszkoszvetésben (36.04 m), a katonazenekar az amerikai himnuszba kezdett, majd amikor vezetőink felvilágosították tévedéséről, a Gotterhalte-ba vágott bele.

A harmadik olimpiát (1904-ben) megint világkiállítás keretében rendezték, ezúttal St. Louisban s így ennek jelentőségét is előre lefokozták. A rendezés semmivel sem volt jobb, mint Párisban: az amúgy is kis számban megjelent külföldiekkel alig törődtek úgy, hogy az olimpiai gondolatot újra komoly veszedelem fenyegette. Szerencsére megmentették a helyzetet az amerikai versenyzők, akik mindenütt készségesen segítségére voltak vendégeiknek.

Az atlétikában megsemmisítő volt Amerika fölénye. A mi olimpiai babéraink számát ezúttal Halmay Zoltán gyarapította az 50 és 100 yardos úszásban elért győzelmeivel.

St. Louis után úgy volt, hogy az olimpiai eszme a másik klasszikus ország, Itália felé vonul hódító útra. A nemzetközi sportvilág szinte kivétel nélkül örömmel vette tudomásul, hogy Róma szeretne belépni az olimpiai közösségbe és már 1908-ra kéri is az olimpia megrendezésének jogát. Közben — 1905-ben — mindenki ámulatára, Görögország jelentkezik azzal az óhajával, hogy 1906-ban soron kívül való játékkal ünnepelhesse az olimpia felújításának tizedik fordulóját. Hamarosan köztudomásúvá válik az is, hogy a görögök törvényt hoztak,

amelynek értelmében 1906-tól négyévenként, két-két olimpia között közbeeső nemzeti olimpiai játékokat rendeznek.

A görögök óhaját a NOB az 1905. évi brüsszeli kongresszuson tárgyalta. Éppen akkoriban igen feszült volt a nemzetközi politikai helyzet, a háború úgyszólván a levegőben lógott. A NOB tudta, hogy az olimpizmus egyik törzsökös hívét kedvteleníti el, ha a kérést megtagadja, de meg abban is reménykedett, hogy az olimpiai hangulat hozzájárulhat a felkavart kedélyek lecsillapításához,* beleegyezett hát a II. athéni olimpia megrendezésébe.

A görögök most is hagyományos szeretettel fogadták a világ minden tájékáról odaözönlött vendégeket. Húsz nemzet 903 versenyzője jelent meg az olimpián és ez a szám mindennél jobban beszélt az olimpiai eszme térfoglalásáról.

A versenyek színhelye most is a Herodes-Averoff-féle stádion volt s a vakítóan fehér padosorokon 70.000 néző ujjongott, amikor György király megnyitotta az olimpiát. Az ünnepség fényét emelte, hogy azon megjelent az angol király, valamint Konstantin görög trónörökös és az egész diplomáciai kar.

A rendezés ellen — ezúttal — több komoly kifogás merült fel. A kardfőverseny például egyetlen tussra ment! Az épée-vívás versenybíróságának voltak olyan tagjai is — köztük vallomása szerint honfitársunk: Hámos Antal is —, kik ott láttak először vívást. A 4x250 méteres stafétaúszás megrendezését — a tenger viharos voltára való hivatkozással — napról-napra halogatták úgy, hogy két kiváló úszónk, Hajós Henrik és Kis Géza nem mert részt venni a 400 és 1500 méteres úszásban — pedig elsőrendű esélyük lett volna győzelemre —, mivel nem tudhatták, melyik pillanatban szólítják őket a stafétaúszáshoz. A gyaloglóversenyben a versenybírák elfogultan, részrehajlóan ítéeltek. Az osztrák versenybíró kiállított angol gyaloglót, pillanatok múlva ugyanezt tette az angol bíró az osztrák gyaloglóval. Végül is egy hatodrangú gyalogló győzött, az olimpiai béke pedig komoly veszedelembekerült. Az ellentéteket — a mi Lauber Dezsőnk javaslatára — György görög herceg olyképpen simította el, hogy a következő napra kiíratott egy 3000 méteres gyaloglóversenyt és ezen maga töltötte be a főversenybírói tiszteket. Az osztrák Spiegler és az angol Wilkinson fej-fej mellett küzdött, de a végső métereket futva tették meg úgy, hogy most a herceg állította ki őket és a harmadiknak beérkező hazánkfiát, Stantits Györgyöt jelentette ki győztesnek. Halmay Zoltán az amerikai Danielstől ezúttal vereséget szenvedett a 100 méteres úszásban, de úszó-stafétánk győzött; így kielégítően szerepeltünk ezen az olimpián is és végeredményben a 8. helyen végeztünk. Amerika most nem vonult fel

* A brüsszeli kongresszus kapcsán kerek negyedszázaddal később joggal írhatta Emlékirataiban: „Az olimpiai béke olyan maximumát valószínűsített meg, aminőt eddig még sohasem sikerült elérnünk.“

teljes fegyverzettel úgy, hogy Franciaország hajszálnyival megtudta előzni.

Mire végére ért az olimpia, eltűnt a lelkekből az itt-ott hibás rendezés okozta keserűség és mindenki igaz hálával gondolt a szereztetreméltó vendéglátókra. Konstantin trónörökös rekesztette be az olimpiát. Könnyek csillogtak szemében, ahogy — nemzete ragyogó multjára gondolva — ezekkel a szavakkal búcsúzott a vendégektől:

„Csak az a nemzet alkothat maradandót, amelynek fiai épek, erősek és egészségesek testben és lélekben egyaránt.“

1907-ben majdhogynem megint bajba került az olimpizmus ügye: az olaszok az egész világ megrökönyödésére bejelentették, hogy stádionjukat nem tudják időre elkészíteni és így kénytelenek elállni az 1908. évi olimpia megrendezésétől. Már-már úgy látszott, hogy el kell halasztani, amikor Anglia vállalkozott reá, hogy megrendezi a világversenyt. Boszorkányos gyorsasággal — alig egy év alatt — Londonban óriási méretű stádiont épített, amelyben 100.000 nézőt el lehetett helyezni, mégpedig olyképpen, hogy mindegyik jól láthatta a versenyeket. Haladást jelentett, hogy az úszómedence is a stádionban épült fel, meg hogy a birkózás is a stádionban kerülhetett eldöntésre. Tizenkilenc nemzet 1500 versenyzője jelent meg Londonban, hogy küzdjön az olimpiai babérért. Az évszázados sportkultúrával dicsekvő angolok simán és közmegelegedésre bonyolították le a méreteiben addig egyedül álló világversenyt. A megnyitóünnepségen ott volt a királyi pár, megjelentek a svéd és görög hercegek és pompásan hatott, hogy az egyes országok fiai a maguk külön sportruhájukban vonultak föl. Az olimpiai hangulatot csak az amerikai és angol atléták között kirobbant ellentétek zavarták meg. Egyébként az eredmények tüneményesek voltak és egyre-másra dőltek az olimpiai és világrekordok. Londonban villogtathatta meg első ízben fényét a magyar kard és egyszerre két olimpiai koszorúval (Fuchs Jenő az egyéni kardvívásban és kardcsapatunk a csapatversenyben) lepte meg a világot. A birkózásban is itt arattuk első győzelmünket a nehézsúlyú Weiss Richárd révén.

Londonban végleg győzött az olimpizmus ügye. Immár kétségtelen volt, hogy nem lehet elgáncsolni e ragyogó intézményt.

Az olimpizmus további erősödését jelentette a stockholmi olimpia (1912). Akárcsak a londoni, ez az olimpia is méltó kezekbe került: Svédország testi kultúrája rohamlépésben fejlődött, az uralkodó család s a vezető körökkel teljes mértékben áthatotta a testedzés fontosságának tudata, így csak természetes volt, hogy mindent elkövettek a siker érdekében.

Új nemzetek (finnek, japánok) léptek az olimpiai porondra és 18 országnak mintegy 3100 legjobbja vetélkedett a boldogságot jelentő babérért. Ám az olimpiai béke itt is csetlett-botlott. Az angolokra nem egészen ok nélkül olvasták rá, hogy a maguk biztos számaival tömték

meg, „hazaírták” olimpiájukat. Nos ez a vád a svédekkel szemben sem volt egészen jogosulatlan.

Amire még egy olimpián sem volt példa: 12 nemzet képviselői összekaptak, sérelmeiket 12 pontban összefoglalták és úgy tiltakoztak a rendezők eljárása ellen, egyben nemzetközi bíróságot kértek. Jellemző, hogy még csak választ sem kaptak panaszaikra. Az amerikaiak is léket ütöttek az olimpiai eszmén: a 100 méteres síkfutás hatos döntőjébe öt emberük került be. Mivel biztosak voltak már a dolgukban, néger futójukat, Drew-t egyszerűen eltiltották az indulástól, nehogy „színes” homlokát díszítse a bajnoki koszorú. Az emberi méltóságot s az olimpiai eszmét egyaránt megcsúfolták e tilalommal.

A NOB még 1906-iki párisi tanácskozásán elhatározta, hogy az olimpiával kapcsolatban ókori mintára öt ágazatban (építészet, festészet, szobrászat, zene, irodalom) művészeti (szellemi) versenyeket is rendez.

Stockholmban kerültek kiírásra első ízben ilyen versenyek s egyikiük, az irodalmi, mindjárt érdekes eredménnyel végződött: a német Hohrod és a francia Eschbach „Ode an der Sport” című közösen írt munkájukkal pályáztak és győztek. E tényük a gyakorlatban is megkapó példáját mutatta a testvériesülés lehetőségének. Kardvívóink (Fuchs Jenő és a csapat) megvédték bajnokságukat, a céllövészetben pedig Prokopp Sándor juttatott bennünket olimpiai győzelemhez.

Két év sem telt el az olimpia után, amikor Európában végigsüvöltött a háború vérzivatarra... 1916-ban Berlinben adnak egymásnak találkozót a világ sportkiválóságai. Ám a grünewaldi új stádion hiába várta a szélrózsa minden irányából az olimpiai bajnokjelölteket, az ó-görögök fennkölt gondolkodásmódjára lett volna szükség, hogy legalább az olimpia idejére tegyék lábhoz fegyverüket. Dehogyan is tették!* Az ellenségeskedés, a gyűlölet nem ült el egy pillanatra sem, sőt maradt belőle még a békekötést követő időkre is. Ugy hogy Oroszországot s az ú. n. köponti hatalmakat nem hívták meg az 1920. évben rendezett VII. olimpiára, Antwerpenbe. Ilyenformán a világ népeinek a testvériesülését hirdető eszme kérdőjelet kapott, de az is bizonyos, hogy akárhány esetben olyant koszorúztak bajnokká, akinél jobb is akadt — a *kizárt nemzetek* ifjai között.

A VIII. olimpia (1924) ismét Párisba gyűjtötte össze az olimpizmus híveit. Negyvenöt ország 7000 versenyzője kelt nemes viadalra és

* Itt mutatunk rá egy érdekes ellentmondásra, amelyet előbb-utóbb el kell tüntetni. Az 1906. évi II. athéni olimpia megtartását a NOB tudomásul vette, sőt szerveinek is figyelmébe ajánlotta, de azért hivatalosan még sem vették fel az olimpiák közé. Az 1916. évre Berlinbe kitűzött olimpiát nem tartották meg, ám azért mégis mint VI. (bár elmaradt) olimpiáról emlékeznek meg róla a hivatalos listákban. Észszerűbb lenne, ha a második athéni versenyt elismernék IV. olimpiának, az 1916-ra Berlinbe tervezett olimpiát pedig elhagynák az olimpiák sorából. Így az utána jövő olimpiák sorszámban nem történne változás.

ezzel — a résztvevők számát illetőleg — ez az olimpia az élre szökött.

Coubertin népe ime reá eszmélt, hogy az olimpiai gondolattal kiáltó ellentétben van a gyűlölet, amely a letiport központi hatalmakat kirekesztette az olimpiai közösségből. Az eredmények tüneményesek voltak! A legszebb sportdíj: az olimpiai bajnoki cím ragyogónál ragyogóbb eredményeket csiholt ki a versenyzőkből s volt olyan szám (400 m síkfutás, 4x100 m stafétafutás), amelynek egyes futamai közben háromszor is a múlté lett a világrekord. A finn Nurmi volt az olimpia hőse: négyszer indult és ugyanannyiszor győzött, pedig az 1500 és 5000 méteres síkfutás döntője között mindössze csak másfél órát pihenhetett.

Kardvívásban a mi Posta Sándorunk szerezte meg a győzelmet. Diadala sokszoros boldogsággal töltötte el lelkünket, hiszen ott szökött magasba zászlónk, ott szálltak az ég felé nemzeti zsolozsmánk hangjai, ahonnan néhány kilométernyire néhány év előtt hosszú, immár nagyon hosszú időre megásták sírunkat...

Kardcsapatunk most második helyen végzett, viszont kellemes meglepetésként hatott dr. Halasy Gyulának a világ legjobb agyag-galamblovészeivel szemben elért első helye.

A IX. olimpián Amsterdamban, 1928-ban immár testvéri szeretben olvadt össze a világ olimpiai társadalma: Németország is visszatérhetett az olimpiai közösségbe. Amerika, miként Párisban, most is az élen maradt, de keményen meg kellett küzdenie minden helyezéért. Új színt jelentett az atlétikában a hölgyversenyzők megjelenése, de nem talált osztatlan helyeslésre. Akik látták a 800 méteres síkfutás döntőjében résztvevők eltorzult arcát, inkább szánalmat éreztek, mint csodálatot....

A magyar kard ismét régi fényében ragyogott: kardcsapatunk ismét első lett, az egyéniben pedig vitéz Terstyánszky Ödön csillogtatta képességeit. Kívülök az olimpiai győztesek díszes sorába került még Keresztes Lajos (könnyűsúlyú birkózás), Kocsis Antal (légsúlyú boxolás) és dr. Mező Ferenc (az irodalmi versenyek epikai ágában).

A X. olimpián, 1932-ben ismét tengerentúli város, Los Angeles látta vendégül a földkerekség olimpikonjait. Amerika nagyszerűen felkészült a titáni küzdelemre: remekbe szabott atlétikai- és úszóstádiont, az idegenek elszállásolására 700 házból álló olimpiai falut építtetett, versenyzőit pedig a legragyogóbb formában indította. Vissza is szereztek már-már fakuló nevüket, így az atlétikai mérkőzésekben, 12 első és 14 második helyükkel több pontot szereztek, mint a finn, angol, kanadai és japán atléták összével! Az olimpiának a sport fejlődésére gyakorolt hatását 32 olimpiai, közte 20 új világrekord bizonyította.

Olimpiai gárdánk teljesítménye felülmulta legvérmesebb reményeinket is s 6 első (Piller az egyéni kardvívásban, Pelle két tornaszámban, Énekes a légsúlyú ökölvívásban, csapatunk a kardvívásban

és a vízipólóban), 5 második és 6 harmadik helyünk és végeredményben hatodik helyezésünk az egész világ bámulatát kivívta.

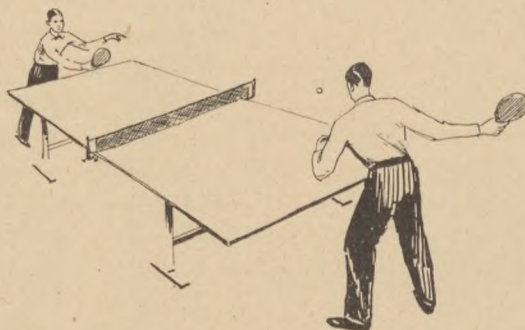
Az olimpiai gondolat látható jelképe, az egymásba fonódó ötszínű fajkarika azt akarja kifejezni, hogy az öt világrész, az öt emberfaj testvéri szeretetben olvad össze az olimpiai gondolatban. Az olimpiai eszme még egyre terjed s bizonyára nincs már messze az idő, amikor már egyetlen kultúrnemzet sem hiányzik az olimpiai közösségből.

Öt évvel ezelőtt életem egyik leghőbb vágya ment teljesedésbe: elzarándokolhattam Olimpia szent földjére. Alkonyattájban értem oda s persze, hogy első utam a szent ligetbe vezetett. Mohó kíváncsisággal rohantam végig a romutcákon, aztán megtelepedtem az egyik évezredes kővön s ott hosszan elmerengtem a hely dicső multjának emlékein. Abban a bűbájos hangulatban fogant meg lelkemben ez a kis epigramma:

*Hajdan idők hírét suttogja az alkonyi szellő,
Drága maradványit fák sűrű lombja fedi.
Nézem a szent ligetet s sóhaj száll fel keblemből:
Mért fakul el, mi ragyog? mért múlik el, mi dicső?*

Az ókori olimpia fénye elfakult, aztán maga is elmúlt, de az emberiség öröme, boldogságára új életre kelt.

II. RÉSZ

Asztalitenisz

Írta: Arató Géza.

A *ping-pong*ot asztalitenisznek is szokás nevezni. A második elnevezéshez nálunk főként avval az indokkal ragaszkodnak, hogy komolyabb, mint a kissé gyermekesen hangzó *ping-pong* név. Ha azonban megemlítjük, hogy Svédországban ezren és ezren *ping-pongoznak* *ping-pong* név alatt, hogy Franciaországban (sőt Kínában, stb. is!) önálló *ping-pong* ujságot adnak ki, amely sokezer példányban fogy el, s hogy Európában másutt is igen gyakran találkozunk az eredeti *ping-pong* elnevezéssel, nyugodtan megállapíthatjuk, hogy a játék komolysága nem az elnevezés függvénye.

A játék őseredete azonos a labdajátékokéval. Sportszerű formában a XIX. század végén Angliában jelenik meg, onnan terjed el — eleinte inkább szórakoztatási céllal — szerte egész Európában. Magyarországon az új „divatot” az angol *Shires* Edward honosította meg az 1900-as évek elején. A játék gyors hódítására jellemző, hogy a Műegyetemi Atlétikai és Futball Club bajonkságot is rendez belőle. Pedig még a szabályok s a játék eszközei sem voltak kialakulva. Miniatűr teniszkeretre kétoldalt kifeszített hártya („dob-ütő”), s az egyszerű falapát váltogatja egymást a játékosok kezében, az asztalok nagysága, magassága változó, nem beszélve az asztal színéről, amely néha fehéren jelentkezik. Minden versenyre új szabályokat írnak elő, s a szabályviták ebben a korban csaknem olyan hevesek, mint az asztalon vívott küzdelmek. De az 1909-től 12-ig tartó első virágzási korszakban feltűnik három olyan játékos, akiknek nevéhez ennek a játéknak világszerte elfogadott sporttá való kifejlődése a későbbi években hozzáfűződik.

Jacobi Roland dr., Mechlovits Zoltán és Pécsi Dani dr. nyernek ebben az időben hajnokságot, s ők azok, akik a háború után a „magánsporttá” zsugorodott ping-pongot új életre keltik. Mert a háború alatt — talán az egyetlen MAC-ot kivéve, ahol versenyt is rendeztek — teljesen szünetelt ez a játék. 1922-ben a BBTE-ből indul ki a játék feltámasztása, s természetesen Jacobi dr., a régi bajnok a kezdeményező. Ugyanebben az időben a Hitelbank is foglalkozni kezd a ping-ponggal, s a háború előtti évek „krek”-jei rövidesen újra összetalálkoznak. A végleges ki-fejlődés most már gyors lépésekkel következik: 1924-ben megalakul a Magyar Országos Asztali-Tenisz Szövetség, két év múlva a nemzetközi szövetség, ez megrendezi az első ping-pong világbajnokságot, amelyet megszakítatlan sorrendben követett a többi, s alkalmat adott a magyar sportolóknak arra, hogy a magyar sportdicsőséget Európa minden táján öregbítsék. *Olyan — mindmáig tartó — fölényrel uralkodunk a ping-pongon az egész világ felett, amelyhez hasonló fölényt semilyen más sportágban sem tud senki kimutatni.* Sajnos, a nagy sikerek népszerűsítő erejét a magyar szövetség nem tudta megfelelően kiaknázni. A magyar ping-pong gárda kvalitatív fölényét ugyan még mindig tartja, de ami a tömegeket, a játék általános elterjedettségét illeti, ebben nagyon lemaradtunk. A legtöbb európai országban (főként Franciaországban), de különösen a távol Keleten, Japánban, sőt Kínában sokszorosan sokkal többen üzik ezt a magas tökélyre fejleszthető játékot.

A ping-pongot *asztalon* játsszák. Az asztal két vége mögött elhelyezkedő egy-egy, vagy két-két játékos ütők segítségével kaucsuklabdát üt egymás felé. A labdának át kell haladni a háló felett, amely az asztalt két egyenlő részre osztja, s az ellenfél térfelén érinteni kell az asztal lapját.

A játék menetére a *MOATSz játékszabályai* irányadók. (Ezek a szabályok a MOATSz „Szabálykönyvé”-ben megtalálhatók.) Itt röviden csak a tompán mélyzöldre festett asztal és a háló méreteit adjuk meg: az asztal hosszúsága 274.5 cm., szélessége 152.5 cm., az asztal felső síkjának a talajtól mért magassága 76.5 cm. A háló magassága 17.14 cm., hosszúsága 183 cm., a hálótartó oszlopok elhelyezése tehát konzolos (a tartórudak az asztal szélétől kifelé nyúló karokon nyernek elhelyezést).

A játékot az *adogatás* indítja el. Ez úgy történik, hogy a labdát először a saját térfelünkre ütjük, a labda tehát saját térfelünkről felugorva jut át a hálón az ellenfél térfelére. A labdát röptéből visszaütni nem szabad, hanem csak *első felugrása után, de a második felugrása vagy bármi más idegen tárgy, vagy akár saját testünk érintése előtt.* Aki a labdát nem tudja helyesen visszaütni, az pontot vesz, helyesebben: annak ellenfele *egy pontot számol.* Aki előbb nyer 21 pontot, illetőleg 20:20 állás esetén előbb nyer két labdamenetet egymásután (22:20, 23:21, 24:22, stb.), az *szet*et nyer. *Két,* nagyobb versenyek esetén *három szet* nyérése a *mérkőzés* megnyerését jelenti. Minden öt ado-

gátás után az adogatóból *visszaütő*, a visszaütőből adogató lesz. Az asztalt meglökni, felületére rátámaszkodni tilos. Az ütőt tartó kéz csuklóig az ütővel azonos elbírálás alá kerül. Ha az első adogatás a hálót érintve jut át a helyes térfélre („necc-labda”), az adogatást meg kell ismételni. A labda *aut*, ha mielőtt az ellenfél térfelét érintené, idegen tárgyba ütközik. Az *aut-labdát* tilos az ütővel, vagy az ütőt tartó kézzel érinteni („töccs”).

Páros játékban a szemben levő két pár tagjai *felváltva ütik* a labdát. Ha tehát a két pár pár $A-A'$, illetve $B-B'$, akkor ha elsőnek A adogat, akkor a vele átlósan szembenálló B üti vissza a labdát. Ezt az ütést A' -nek kell viszonzozni, míg az ő labdáját B' -nek kell visszaütni, s így tovább. Öt adogatáson át az első adogatáskor elfoglalt eredeti felállási helyzet változatlan marad. Utána a *visszaütőből adogató* lesz, az első öt adogatást teljesítő pár tagjai pedig *helyet cserélnek* egymással. Ha tehát az $A-A'$ párból az első öt labdát a jobboldalon álló A adogatta, s ezt az öt labdát a $B-B'$ jobboldalon álló B tagja fogadta, akkor a következő öt adogatást B eszközli, A és A' pedig helyet cserél egymással, úgyhogy B adogatásait A' fogja visszaütni. B után A' , A' után B' fog adogatni.

A modern asztali-teniszt *recés gumival bevont ütőkkel* játsszák. Az ütők alakja többnyire korong. A gumival bevont ütő a labda erős pörgetését teszi lehetővé, s ez a lehetőség a régi ping-pong játék *technikáját és taktikáját* gyökeresen megváltoztatta.

A pörgetési lehetőség már az *adogatásnál* megvan. Az adogató rendszerint változtatja adogatásának irányát, erejét, s a labda rotációját. Az oldalvonal mentén, vagy keresztbe ütött *erősen előre pörgetett adogatás* ellenlábasa az adogatásnak az a formája, amikor a játékos kissé távolabb áll fel az asztaltól, s a feldobott labdát *alávágva* üti saját térfelére. Ekkor a labda *visszafelé rotál*, s az ellenfél oldalán gyengén és alacsonyan ugrik föl, úgyhogy az ellenfél támadási lehetőségét csökkenti. (Az ellenfélnek az így ütött labdát *emelnie* kell, különben ütőjéről a hálóba perdül a labda. Ha viszont a labdát emelnie kell, akkor nem ütheti erősen, mert autra megy.) *A játék közben használt ütések* aszerint, hogy melyik oldalunkra érkezik a labda, *fórhend* és *bekhend* ütésnek nevezzük. Taktikai szempontból mindkét oldalunkon üthetünk *támadó* és *védő ütések*et. A támadó ütéseknel vagy *egyenesen* (tehát pörgetés nélkül), vagy *erős előre-pörgetéssel* ütjük meg a labdát. A védőütésnél az asztaltól távolodva erős *alányeséssel* ütjük vissza a labdát. A cél itt szintén az, hogy a labda felugrását, s így az ellenfél támadási lehetőségét csökkentsük. Alkalmazhatjuk azonban a támadó, illetve védőütésnél a *fordított pörgetést* is. Ha például erősen kiszorító, tehát ellenfelünket az asztaltól eltávolodni kényszerítő ütésünk után a visszajövő labda a háló közelében ér asztalt, akkor finom alányeséssel *egészen rövidre* adhatjuk vissza a labdát. Az asztaltól távol álló ellenfél ezt a labdát vagy *nem éri el*, vagy — mivel előre-

futás után, hirtelen kell ütnie — *elhibázza*. Viszont védőütés esetén *magas ívben, erősen előreporgetett labdát* is üthetünk, amelynek visszaütését az erős rotáció bizonytalanná teszi. (A labdát az ellenfélnek erősen le kell „*szorítani*“, különben ütése *autra* száll.)

A támadó és védő ütések rendszerint az asztaltól *távolabb* ütjük. A támadó ütéseknel legalább is azt várjuk ki, míg a labda *megfelelő magasra* ugrik fel, hogy „*leüthessük*“, vagy „*drejvelhessük*“. Ezekről az ütésekről megkülönböztetjük az ú. n. *előkészítő*, vagy *labdamenet-tartó* ütések. Ezeknél az ütéseknel a térfelünkön felugró labdát *rögtön a felugrás után ütjük vissza*, s a labdák oldalban és hosszban való pontos helyezésére, variálására vetjük a fősúlyt. Az előkészítő ütések gyorsaságát is növeljük, míg végre megszületik a „*pontot jelentő ütés*“ lehetősége, amit aztán megfelelő erővel és helyezéssel ütött támadó ütéssel igyekszünk kihasználni, mindig felkészülve azonban arra, hogy első támadásunkat az ellenfél esetleg parírozza. A modern pingponghoz a *csukló* viszi a vezérszerepet, mert ez adja meg a labdának a megfelelő porgetést. De foglalkoztatja az ütés az *alkart* és a *felsőkart* is. A támadó ütéseknel pedig a *felsőtestnek* is „*benne kell lenni*“ az ütésben, tehát a testnek az ütéssel együtt előre kell mozogni. Ennél igen fontos a *helyes felállás*. A kis terpeszállásból mindig azt a labdát csúsztatjuk előre, amely az ütés keresztülvitelekor a *test alátámasztására, stabilitásának biztosítására* szolgál. A *fürge, helyes lábmunka* a támadások és a védekezés összekötésénél, az egyes labdamenetek sorának eldöntésénél nélkülözhetetlen, hiszen néha pillanatok alatt 3—4 méteres távolságokat kell befutni, hogy az asztaltól távolról visszaütött védőlabdát követő rövid ütest elérhessük és — esetleg támadólag — visszaüthessük.

A *párosjáték* alapvető taktikáját a szabályok már elő is írják, hiszen a páros két tagjának egymást váltva kell a labdát visszaütni. Ez a szabály a játékot igen változatossá teszi, hiszen az *ütő-játékosnak* nemcsak arra kell ügyelni, hogy az ellenfélnek az ütésben sorra kerülő játékosa hol áll, hanem arra is, hogy ütése után azonnal *helyet adjon társának*, aki az ütésben soron következik, majd ismét készen legyen a játékba való részvételre. Természetes, hogy játékközben arra törekszünk, hogy az *ellenfél soron következő játékosa számára a labdát minél nehezebben elérhetően* üssük át. Itt azonban nem mindig az a helyes taktika, hogy az illető játékostól legmesszebb levő pontra ütjük a labdát. Figyelni kell az ellenfél *mozgását* is, s ha látjuk, hogy az ellenfél már valamelyik irányban *mozgásban van*, akkor arra üssünk, *ahonnan az ellenfél elindult*. Meg kell még jegyeznünk, hogy a párosjátéknál az asztalt hosszanti irányban futó fehér vonal két részre osztja, s adogatni csakis jobb oldalról, az átlósan szembenfekvő asztalrészre szabad.

Az asztali-teniszt sportszerűen csak *zárt helyen* lehet játszani, mert a legkisebb széljárás is megváltoztatja a labda útját. Az *öltöz-*

ködés legyen sportszerű. Gumitalpú könnyű cipő, könnyű ruha. A ruhát illetően a szabályok előírják, hogy annak színe fehér nem lehet. A fehér ruha ugyanis rossz háttérrel ad, a fehér labda elveszik előtte.

A ping-pong játék kétségtelenül igen érdekes és nagy rátermettséget követelő játék, amely *határozottan szolgálja a testfejlesztésnek*. A modern játéknak már semmi köze sincs az egyhelyben álló, őskori „*pöcögtetéshez*“, hanem *villámgyors*, s emellett *igen kiadós mozgást követel* meg a játékosoktól. Azt szokták mondani, hogy ez a játék „*idegesít*“. Ám ha helyes sportszellemmel fogjuk fel a játék űzését, akkor éppen ellenkezőleg: *ideg-koncentrációra neveli a versenyzőket* és nagymértékben fejleszti a minden sportban szükséges tempóérzékét. A *reflexek* kifejlesztésére szintén igen alkalmas.

Atlétika

Az atlétika története

Írta: **Misángyi Ottó.**

a m. kir. Testnevelési Főiskola tanára.

Közel 3000 éve annak, hogy *Homéros* remek költeményei megénekelték a görög agonisztikát. Színes és eleven képekben már a történelmi idők hajnalán virágzó versenyéletet festenek, amely a halotti versenyjátékok keretében már Homéros korában is *ősi* szokásként él. Tettekre kész görög férfiak összejöttek a nagy halottak temetésén és azzal áldoztak a halott emlékének, hogy a lelki világukon uralkodó versenyzési vágytól hajtva nemes vetélkedéssel diszkoszvetésben mérték össze erőiket, futásban tették próbára képességeiket. A görög mondák sokasága az istenvilágot is bevonja a halotti játékokba s nem egyszer isteni eredetűnek, sőt egyenesen az istenek alapításának tartja az atlétikai versenyeket.

Nemcsak a mozgás szépsége és nemes egyszerűsége díszíti a „klasszikus” jelzővel az atlétikát, hanem eredeténél és ama hitnél fogva is klasszikusnak tartjuk, mely szerint ez az ősi sport az eszményiség kultuszával, az eszményítéssel jellemzett görög korból származik. Még kell gondolni és meg kell fontolni azonban, hogy amidőn a görög még félnomád árja nép korában a történelem előtti idők ködös szürkületében a Balkánra leereszkedett, akkor ott nem is álmodott virágzású kultúrákba, Knosszos ragyogó világába ütközött bele, amely a legújabbkori kutatások szerint az atlétikai műveltség bizonyos színvonaláról tanuskodott már. Ha most még megemlítem, hogy a művelődéstörténet szerint ezt a knossosi műveltséget a mykénei műveltség közvetítette a görögöknek, akkor ezzel már rá is mutattam arra a lehetőségre, hogy a görög agonisztika e nagy műveltségek örökségével indult el a fejlődés útján. Minő perspektívája a sporttörténelemnek!

Hiszen ezred évekről van itt szó, Krisztus születése előtt! A

knossosi kultúra már K. e. 2500-ban érkezett delelőjére s a krétai arénában a sport istennőjének a 16-ik századból — a görög honfoglalás kezdetének idejéből — származó szobrot hagy a jelenkor elámult kutatóira. Megemlítem azt is, hogy a görög mondakör több részlete megelőző kultúrák hagyatéka. Vannak itt atletikai vonatkozású mondák is, közöttük egy mély értelmű rege a diszkoszvetésről szól. E szép népregeben a Hyakintost halálosan sujtó diszkosz a nyári nap tüzes korongjának a jelképe.

A görög agonisztika.

Ismereteink szerint mégis tény, hogy az első nép, mely nemes eszmei tartalommal töltötte el az atletikát és belőle a mai értelmezésnek megfelelő szabályos versenysportot formált: a görög volt. Náluk fejlődtek először és emelkednek bámulatos magasságba a tréning ismeretei, a tréninget tudománynak és művészetnek nevezik, ők építenek először szokványos — nyitott és fedett — versenypályákat, előre hirdetik a versenyeket, általános érvényű szabályokat maradandó módon érbe és kőbe vésnek, korosztályokat állapítanak meg, intézményesítik a versenyrendezést és a versenybírásgot, a díjazást és általában mindazt, ami csak hozzátartozik a rendszeres versenyélethez.

A történelmi idők kezdetén isteni sugallatra felújított versenyünnepélyeik magasztosságát azonban elsősorban az adja meg, hogy ez a pánhellénizmus által is fűtött és a vallással mindvégig a legszorosabb kapcsolatban egyesült kultusz tulajdonképpen a testben és lélekben széppénevelés, tehát a harmonikus emberideált kereső nevelő szellem szolgálatában álló legnemesebb törekvés volt. Valóban, a legnemesebb kapcsolatok: Előkészületben a gymnasion terén egyesül a szellemi és testi nevelés. Bemutatkozási formájában pedig az istenek hajlékával egybeépített stadionban jelenik meg.

Ez a versenyélet a felemelkedés, a kiválás és a tökéletesség iránti vágy megnyilvánulásának tere, mely a szimbólikus díjazású győzelemmel a földi élet legnagyobb dicsőségét ígéri és nyújtja is. Klasszikus elődeink nagyrabecsülték a diadalokat, mert már akkor is a sport egyike azon kevés tereknek, ahol befolyás, pártfogás és összeköttetés nem érvényesülhetett, hanem a tiszta tudás győzött.

A görög agonisztika bőven ontotta a nemes eszméket a szellemi élet szolgálatába, megihlette a költők lantját, megtermékenyítette a képzőművészeteket és maradandó művek alkotására ösztönzést és alkalmat adott.

De bármily magasságokba is emelkedett a görög atletikai nevelés és versenyélet, végül is lehanyalott, mert a magasztos törekvéseket materialista célkitűzés váltotta fel. A hanyatló versenyélet zuhant a mélység felé és végül is dicstelen véget ért, egy ezredévi virágzás után a nyilvánosan vezeklő császár a versenyjátékok megszüntetését rendeli el. Minő változása az időknek! Az ezerévvvel azelőtt az istenek dicső-

ségére intézményesített olimpiai játékokat Istennek tetsző cselekedet céljával törlik el. Az sem érdektelen, hogy a megszüntető rendelet Milánóban kelt, ott, ahol ugyanazon nép másfél ezredévvvel később nemzeti sportjának alapjait rakja le.

Más ősi sportkultúrák.

A hanyatlás korszakában Itáliába ültetett sportszellem már nem emelkedhetett az előző kor eszmei magasságába. Általában nem több az atletika, mint a katonai kiképzés egyik ága, számára intézményesen csak akkor biztosítanak szerepet a nevelésben, midőn a védkötelezettség megszűnik Rómában s a katonai szolgálatot pótolják vele. Azért itt is vágyódtak a görög atletika szépségei után s meg is kísérelték az eredeti tiszta gondolatot átültetni; két évszázadon át nagyszabású versenyjátékokat rendeznek, sőt a sporttörténelemben elsőként sportegyesületeket szerveznek. Éremdíjazás mellett exkluzív amatőr sportként a nemes ifjak számára versenyeket rendeznek.

Az etruszk sportélet céljai és eszméje szerint hasonlatosságot mutat a görög sportkultúrával. Az első nyomok itt is az ősi halotti játékokhoz vezetnek, később pedig a versenyek vallási ceremóniákkal kapcsolatosak és mint a görögök, nemcsak a fiúk, hanem a lányok számára is tartanak versenyeket.

Germán mondákban és a germán mitológiában is gyakran szerepelnek az atletikai versenyek, mert a germánok a férfias derékség megnyilvánulását nagyon is tisztelték.

De bármily népszerűek is Brunhilda és a Heggelingek versenyei, bármennyire lelkesítők a worms-i versenyek és a többiek is, mégis nélkülözik a mozgató szellemi rúgók eszmeiségét, mert itt az atletika tulajdonképpen csak a harcok nevelés, a katonai kiképzés szolgálatában áll.

Vallási és nemzeti érzés virágoztatta fel a Krisztus születése körüli idők őr versenyünnepélyét is. Emlékük átélte a középkort, nyomuk még ma is feltalálható az írországi népünnepélyekben, sőt még a Brit Birodalmi Játékok elnevezésében is.

Ugyancsak vallási kapcsolatokra mutat a középkor elején virágzó maya indiánok és a kolumbusi Amerika felfedezése előtti idők inkáinak joggal feltételezett sportélete is. Uxmalban az ásatások sejtetik, hogy a mayak sportterekkel és sportcsarnokokkal rendelkeztek és meglepnek azzal, hogy e helyek piramisaik tövében a papok palotái szomszédságában terültek el. A Kusquo melletti Maras pampakon pedig repülőgépről 1932-ben két amfiteátrum romjait látták.

Atletika a középkorban.

Bőséges nyomokkal találkozunk a középkorban is, bár itt még az atletika csak szerény eszköze a nevelésnek. Előfordul az iskolákban, sőt néha a kolostori iskolákban is s ezenkívül még némi szerepet a lovagi nevelésben is játszik.

Azért majdnem egész Európa területén népies szórakozások, népies játékok formájában virágzik a középkori atletika. Nemcsak az alsóbb néprétegeknek, hanem a városi polgárságnak is nagy ünnepei a népies futó és dobóversenyek. A dokumentumok egész tömege derít fényt a kiterjedt ünnepnapi versenyéletre, melynek egyetlen, az előbbi korokban még csak nem is említett motívuma a szórakozás. Angliában a századokkal utóbb újjászülető klasszikus atlétika ezt a jellemvonását meg is őrizte napjainkig.

Hatóságok is rendeznek népies játékokat, sőt sporttereket, nem egyszer 10.000 néző befogadására alkalmas telepeket létesítenek, sőt nemzetközi versenyeket is rendeznek. Augsburgban például 500 külföldi, köztük egy magyar is indult.

Az egyház általában türelemmel nézte e versenyeket s csak akkor emelte fel tiltó szavát, ha túlzásokat tapasztalt. Nők is résztvettek e népies játékokon a számukra külön rendezett versenyeken, sőt arra is találunk adatot, hogy férfiak fölött arattak diadalt.

Az angol atletika kezdete.

Angliában nemcsak a széles néprétegek talajába bocsátja gyökerét az atletika, hanem valódi főúri kedvtelésnek is számít. A költők lelkesen éneklik királyaik és a főurak sporttetteit. 500 évvel ezelőtt előkelő divat a futás, az ugrás, a súlydobás és kalapácsvetés, annyira, hogy még antidemokratikus jelenségekkel is találkozunk: királyi annalesek olyan rendeletekről emlékeznek meg, melyek szerint a versenyzés csak a nemes uraknak engedtetik meg. Csendes társadalmi harc indul meg, de újabb rendeletek csakhamar nyugalmi helyzetet teremtenek, a tiltó rendeleteket eltörlik és most már akadálytalanul fejlődik a mozgalom, mely a modern atlétika tulajdonképpeni alapjait jelenti.

A XVII. századból még a főurak szolgálatában álló futárokról emlékezem meg. Tréningjüket és életmódjukat szigorúan előírták, képességeiket versenyeken ítélték meg. A főurak versenyre bocsátották futáraikat, nagyoösszegű fogadásokat kötöttek, sőt nemes küzdelemre maguk is kiállottak.

Körülbelül 130 évvel ezelőtt azután az atletika irodalma is megindult, elsősorban a tréninggel foglalkozik, nagyon szigorú életrendet ír elő és túlzottan sok munkát követel, de a stopperórával mért eredmények regisztrálásával is foglalkozik már.

A modern atletika születése.

Nemes célkitűzéssel, nemes eszmékkal az iskolákban és az egyetemeken születik újjá Angliában a klasszikus atletika. Az angol diák görög tanulmányait mindig örömmel végezte, közben a szép sportleírások megragadták figyelmét és képzeletét, felkeltették érdeklődését, úgyhogy a korabeli feljegyzés szerint a tanárok nem is tudták kielé-

gíteni az ifjaknak a sport multja iránti kíváncsiságát. A klasszikus atletika a nemes hagyományokhoz méltó keretben indult el újkori útjára.

Itt a XIX. század iskoláiban bontakozik ki az amatőr szellem, a nemes vetélkedési vágyat kielégítő szórakozás, az immár nagyfonságú nevelési tényező.

Mindeddig csak páros versenyekről, kihívásos versenyekről vagy fogadásokról emlékezhettünk meg, a mai értelemben vett első, egész programot felölelő, számonként nem korlátozott indulójú versenyt pontosan a mult század közepén rendezte az oxfordi Exter College.

Hamarosan kialakul a mai atletikai élet képe. Egymásután alakulnak az iskolai és társadalmi egyesületek s megkezdődik az amatőr és professzionista sport szétválasztása is. Iskolán kívül eddig ugyanis amatőr versenyeket nem rendeztek. Ha valaki ki akarta próbálni képességeit, professzionistákkal kellett mérkőznie.

A 60-as években indul meg az Oxford-Cambridge mérkőzések napjainkig tartó sorozata. Ebben az időben már fedettpályaversenyeket is tartanak, sőt bajnokságokat is rendeznek és helyi szövetségek is alakulnak. Az amatőrség és a bajnoki terminus kérdésében nagy ellentétek merülnek fel, de az oxfordi konferencia elsímítja a viszályt. Ekkor alakítják meg az angol atletika főhatóságát, az Amateur Athletic Assotiationt.

Az Egyesült Államok az atletikában.

Közben az Egyesült Államokban a gazdasági erőgyűjtés és a bámulatos gyarapodás korszaka indul meg.

Itt körülbelül 100 évvel ezelőtt indulnak fejlődésnek a szabadtéri sportok, közöttük az atletika is. A hatóságok a társadalommal kelnek versenyre a sportok támogatásában, államférfiaik felismerik a sport nagy értékeit, résztvesznek a sport mozgalmában és eszméik gazdagságával a sport fejlődésének is irányt szabnak. Itt is az iskolából indul ki a sport rajongó szeretete és valódi megbecsülése, a játszótéri mozgalom pedig, mint az atletika legjobb előkészítője, a nép legszélesebb rétegeinek ifjúságát részesíti a sport áldásaiban.

Az első nyomokat a professzionistáknak 100 yardos és 10 mérföldes kihívásos versenyei jelzik. Kiváló futók akadnak a professzionisták között, akik már a 40-es években ellátogatnak Angliába.

Amatőr atletikájuk kibontakozásának helyei itt is az egyetemek. Kezdetben elsősorban a Pennsylvania és a Harvard egyetem, úgyhogy a hetvenes éveket az amerikai sporttörténet Harvard aranykorának nevezi. A sporttanárok, a testnevelési igazgatók és trénerek hatalmas szervezete már ekkor rendszeres tréningbe fogja az ifjúságot, ami hamarosan akkor még elképzelhetetlen atletikai eredményekhez vezet. A 80-as években már az egyesületek százai működnek, kialakul a szövetségi szervezet, az irodalom is rohamosan fejlődik, az újvilági atléták sorozatos győzelmeiket aratnak Kanadában és Angliában s már

akkor is ők az atletikai stílusok mesterei. Ők alkalmazzák először a térdelő startot, ők jönnek rá a gátfutás és a rúdugrás racionális formáira. Iskolai nevelésük, tréneraik hozzáértő munkája nyomán születő eredményeik már akkor sejtetik az Egyesült Államok csakhamar eljövendő nagyságát.

A többi ország.

Ahová elhatolt az angol kultúra, ahol az angol uralom megvetette lábát, ott a sport eszméi is azonnal elterjedtek. Kanadában, Ausztráliában már a hetvenes években, Dél-Afrikában valamivel későbbben már a városi élet megindulásával támogatott és jól szervezett atletikai élet virágzik.

Ezalatt a kontinensen is megindul a klasszikus eszmék feltámasztását célzó mozgalom. Guths Muts és Jahn a XIX. századdal születő és az egész német nemzetet átfogó törekvései jórészt a természetes testmozgások rendszeres gyakorlására irányulnak, melyeket ők, a testnevelés első német apostolai is „tulajdonképpen testgyakorlatok”-nak nevezték.

Az eredményes görög szabadságharc utáni lelkes közhangulatban a görög szellemi haladás vezérei is megkísérlik a 2000 éves dicső mult feltámasztását. 1859-ben, 70-ben, 75-ben és 89-ben a görögök számára olimpiai versenyeket rendeznek, amelyeket ők maguk Olympiasnak neveztek. A törekvés nemességével azonban a gyatra megoldás nem állott arányban.

Nagy dicsősége a magyar kultúrának, hogy az a nemzet, mely a klasszikus atletikának az egész világon a mai napig is angol szellemben uralkodó nemes eszméit elsőként fogadta a kontinensen magába, a magyar volt. A magyar társadalomban nyer először polgárjogot az angol sportfelfogás s hazánkban tulajdonítanak először olyan értéket az atletikának, amilyennel az angol közvélemény már réges régen felruházta. Magyarországon alakul az első atletikai klub a kontinensen: 1875-ben a Magyar Athletikai Club. Egyébként az első atletikai nemzeti szövetséget a franciák vallhatják magukénak, a 90-es években pedig a legtöbb országban nagyjában már le is zárul a belső szervezkedés korszaka.

Az olimpia feltámasztása.

Közben a tudós francia *Coubertin báró* és lelkes hívei az örök béke eszméjének szolgálatában megvalósítják az újkori olimpiai játékokat, amelyekkel már mint láttuk, Guts Muts s a görögök is foglalkoztak. Athénben 9 nemzet atlétái indultak az első olimpia atletikai versenyein s az Egyesült Államok az egész világ előtt ismételték meg az előző évben Anglia ellen aratott nagyarányú győzelmüket. A London—New York-i mérkőzéssel és az első olimpiával indul meg s tart a stockholmi olimpiáig az amerikai atletika nyomasztó fölényének és

zavartalan dicsőségének korszaka. Eddigi fölényük nemcsak eredményeik nagyszerűségében, olimpiai győzelmeik és világrekordjaik sokaságában nyilvánul meg, hanem a szervezőmunkájuk kiválóságában és elméleti tudásuk mélységében is.

A szakemberek és trénerek sokasága biztosítja a haladást s már régen ők a tréning és a stílus mesterei.

Az északi népek előretörése.

Nagy haladásuk ösztönzően hat Európára. Itt is javulnak az eredmények, nőnek a versenyzők tömegei s bővül a szakirodalom. Európa csillagai az elnyomott finn nemzet képviselői a dobó és hosszútávfutó számokban megingatják az eddigi változatlan amerikai fölényt, miközben a stockholmi olimpián a svédekkel együtt hatalmas meglepetésként majdnem egyharmadát nyerik az olimpiai versenyszámoknak. De új területeket is meghódít az atletika. A távoli kelet olimpiai játékein rendkívüli érdeklődéssel kísértén Japán, Kína és a Filippi szigetek versenyzői vonulnak föl, sőt külön távol keleti nemzetközi szövetséget is alapítanak.

A nemzetközi szövetség megalakulása.

Miután az angolok alkották az első atletikai szabályzatokat, az egyes nemzeti szövetségek angol minta nyomán állapították meg versenyéletük kereteit s nagyjában át is vették az angolok szabályzatait, mégis mutatkoznak eltérések közöttük. Minthogy a béke utolsó éveiben a nemzetközi érintkezés nemcsak Európában, hanem még a világrészek között is általánossá vált s miután már nemzetek közötti mérkőzéseket is rendeztek, az olimpiai versenyek pedig már közel két évtizede rendszeressé váltak, nyilvánvalóvá vált, hogy az atletika legfelsőbb nemzetközi fórumának megalakítása nem késhetik soká. A svéd atletikai szövetség kezdeményezésére megindult mozgalom befejezéseképpen a stockholmi parlament épületében az olimpiai játékok idejében tartott első nemzetközi kongresszus alapvető munkája után az atletika 16 vezető nemzete a következő évben Berlinben végleg meg is alakította a Nemzetközi Atletikai Szövetséget. Ez az International Amateur Athletic Federation az öt világrész minden nemzeti atletikai szövetségét, összesen 48-at egyesít már magában. Tevékenységét elsősorban atletikai szabályok alkotása, az amatőrség definiálása, világrekordok hitelesítése és az olimpiai játékok atletikai versenyeinek rendezése képezi.

Új lendület a háború után.

A világháború és velejáró antiszelekció után a népekben újult erővel támadt fel a regenerálódási vágy, egyes országokban mint nép-egészségügyi mozgalom, másutt mint állami feladat s vele együtt majdnem mindenütt mint az új nevelési tényező jelentkezik a sport és vele az atletika is. A közönség és a sajtó érdeklődése soha nem hitt arányo-

kat ölt s a közlekedés tökéletesedésével az anyagi erőforrások bővülésével kiépül a nemzetek közötti mérkőzéseknek az egész földet átfogó rendszere. Nemcsak határos és közelfekvő országok és országrészek, hanem távoli népek és különböző világrészek rendeznek nemzetek-köztli mérkőzéseket,

Hegemóniájukat még őrzik az amerikaiak, 600 egyetemük ontja a százezres atlétatömeget, mellyel az öt világrész válogatott csapata is csak alig tudna megbirkózni, hiszen az olimpiák atletikai versenyein egymaguk körülbelül annyi győzelmet és helyezést értek el, mint a föld összes többi népei együttvéve. Anglia is reneszánszát éli a futásokban, a finnek is tartják még hosszútávfutó és gerelyvető hegemoniájukat, de emellett kis népek és az atletikában új népek is szóhoz jutnak: Argentina, Chile, Svájc, Filippi szigete, Uj Zéland, Algir, egyes versenyzőkkel Lengyelország és Olaszország már egész gárdával, Japán pedig különösen a kiváló ugrók tömegével arat sikereket a nemzetközi élet színpadán. Általában olimpiáról olimpiára nő a színes versenyzők száma. Valamikor mindössze egy-egy indián jelentett szint. Közép- és Dél-Amerika ma már nagyrészt indiánokkal szerepel és különösen sok sikert aratnak a négerék. A világháború utáni idők kiemelkedő távolugrói is nagyjából négerék s a jelenkor legjobb rövidtávfutói is a fekete fajt képviselik.

Az atlétika, mint versenysport

Irta: Kultsár István.

Atlétika alatt a szabadtéri sportoknak bizonyos csoportját értjük. Ebbe a csoportba a legősibb mozgásokból kifejlődött sportok tartoznak, amelyek a maguk eredeti mivoltukban, idegen segítség nélkül, speciális pálya nélkül és minél kevesebb eszközzel űzhetők. Ezek nagyjából három csoportra oszlanak: futásokra, ugrásokra és dobásokra.

Az atlétika *versenysport*, ami azt jelenti, hogy lényegéhez tartozik a versengés akár élő ellenfelek, akár holt eredmények, rekordok ellen. Küzdősport, mint a birkózás, box, vívás stb., de sokkal kevésbé függ a verseny kimenetele külső tényezőktől, mint azoknál. Az atlétika tehát a legreálisabb és az összehasonlításra leginkább alkalmas sportok közé tartozik. Reális, mert a nagyobb tudásnak feltétlenül diadalmaszkodni kell és alkalmas az összehasonlításra, mert a világ bármely részén azonos szabályok szerint űzik és az argentin eredményeket bátran összehasonlíthatjuk a svédekkel: reális eredmények összetevése esetén feltétlenül a helyes erőviszonyt fogjuk megkapni.

Ez a körülmény ad különös értéket az *atletikai rekordoknak*. Az emberi erő, ügyesség, ruganyosság és kitartás csúcsai ezek, amelyek joggal csábítják a fiatalságot arra, hogy megkísérelje felülmulni őket.

A tréning.

A tréning célja az, hogy a testet a kiválasztott irányban minél nagyobb teljesítményekre tegyük képessé anélkül, hogy ezáltal szervezetünknek bárminő kárt is okoznánk. A tréning folyamán tanulja meg az atléta azt a testalkatának és tehetségének leginkább megfelelő mozgásmódot (stílust) is, amelynek alkalmazásával eredményeit a maximumra tudjuk fokozni.

A tréning az évezredek folyamán lassan valóságos tudománnyá nőtte ki magát. Különösen az utolsó két-három évtized hozott ezen a téren gyökeres változást. Felhasználták a tréning irányításánál a tudományos kísérletek minden tapasztalatát, az anatómiai ismereteket, gyakorlati tapasztalatokat és döntő fordulatot adtak a tréningnek azáltal, hogy azt *részekre bontották*.

Ezt egy példával illusztrálom. Kezdeti stádiumban — mondjuk minálunk ezelőtt harminc évvel — nem volt ritkaság, hogy egy 400-as futó tréningjét így kezdték meg:

— *Mennyit tudsz most lefutni gyorsan különösebb fáradtság nélkül? 100 métert? Jó. Akkor ma fussál 100-at, legközelebb 120-at, azután 140-et, 160-at és így tovább. Egyszer csak elérsz a 400-hoz.*

A második fázis az volt, amikor ezt az ősi módszert már a megérdemelt gúnnnyal kezelték és megállapították, hogy a 400 méter futáshoz gyorsaság és kitartás is szükséges. Ekkor különböző beosztás szerint felváltva futtattak a 400 méteres futónak készülő atlétával, rövid sprinteket, közepes tempókat és időnként az állóképesség fokozására 400 méternél hosszabb távokat is.

A pályán történő munkának ez a beosztása nagyjából napjainkig megmaradt, csak kiegészült néhány *döntő kellékkel*. Rájöttek, hogy hiába igyekszik valaki és hiába fut szorgalmasan és kitartóan, hamarosan elérkezik egy bizonyos határhoz, amelyet testi képességei, izmainak nyúlékonysága, ízületeinek kötött vagy szabadabb volta stb. szab eléje. Ezeket a határokat tágítani futással már nem lehetett, beiktatták tehát a kisegítő, kiegészítő, speciális mozgásokat, elsősorban a *célgimnasztikát*. Akinek viszonylag gyenge a bokája, az speciális bokaerősítő gyakorlatokat végez, akinek kötött a mozgása, az igyekszik sok könnyű gimnasztikával segíteni ezen, akinek a dereka nem elég erős, azt rövid időre evezésre fogják stb. Egy szóval igyekeznek részenként megjavítani a gépezetet, hogy újabb javulásra nyujtsanak lehetőséget.

Már ezekből is nyilvánvaló, hogy a modern tréning sokkal több időt, fáradságot és így áldozatot követel az atlétától, mint annakelőtte. Hatásfoka azonban természetesen sokkal nagyobb és így nem csoda, ha az eredmények és rekordok nívója is rohamosan emelkedik.

Versenyek.

Az atletika *versenysport* és versenyek nélkül el sem képzelhető.

Varázsát és vonzóerejét is a versenyek adják. Ezek nélkül kitűnő test-edzés, egészséges mozgás, de *sporttá* csak a versenyeken keresztül lesz.

Az atletika szervezete.

Az atléták különböző egyesületek tagjai és az egyesületek minden országban egy központi szövetségbe tartoznak. Ezek a szövetségek tagjai a IAAF-nak (*International Amateur Athletic Federation*), amely Stockholmban székel és elnöke jelenleg a svéd *Edström*, főtitkára a svéd *Ekelund*. Az IAAF kötelékébe jelenleg 48 ország tartozik. Közük Magyarország is.

Az IAAF-on kívülálló szövetségek tagjai nem indulhatnak az IAAF tagjainak versenyén és viszont, és nem vehetnek részt az olimpiákon sem.

A nemzetközi szövetség a legfőbb fórum az amatőr-ügyekben. ő állapítja meg a olimpia programját, hitelesíti a világrekordokat és engedélyez bajnoki versenyeket világrészek számára. Egyébként a tag-szövetségek teljesen önállóak és a válogatott viadalokat vagy nemzetközi versenyeket is minden különösebb ellenőrzés nélkül bonyolítják le.

Magyarországon a központi szerv a *Magyar Athletikai Szövetség*, amely 1897-ben alakult. Hét kerületre oszlik: Budapest, Pestvidék, Észak, Északnyugat, Dél, Délnyugat és Kelet.

AZ ATLETIKA TRÉNINGJE.

Már bevezetőmben említettem, hogy az atletika mai tréningje a régitől erősen különbözik. Nem sok változáson ment át ugyan a pályán magán végzett munkabeosztás az 5—6 év előttihez képest, de hatalmasan megnövelte a tréningre fordítandó időt és energiát a sok kiegészítő gyakorlat.

Tíz évvel ezelőtt még eltiltották tőle versenyidényben az atlétát, ma azonban egyenesen lelkére kötik az edzők, hogy naponta legalább $\frac{1}{4}$ órán át speciális célgimnasztikai gyakorlatokat végezzen. Ezek részben erősítő, részben ruganyosító, részben a gyors beidegzést elősegítő gyakorlatok és a szünetnélküli végrehajtás a kitartást is számottevően fokozza. Természetszerűleg más gyakorlatokat állítanak össze a sprinterek, mást a hosszútávfutók, az ugrók, vagy a dobók számára, mást annak, akinek a karja gyenge, vagy akinek a hajlékonyságát kell fokozni.

Ezek a gyakorlatok ma már elmaradhatatlan részét teszik a napi munkának akkor is, amikor az atléta már megkezdte a szabadtéri munkát és hetenként 3—5-ször, esetleg még többször is trenirozik a pályán. Még fokozottabb feladatuk és jelentőségük van azonban ezeknek a gyakorlatoknak az úgynevezett téli pihenőben.

A téli előkészületnek nem okvetlenül szükséges csak a célgimnasztikára szorítkoznia. Űzhet az atléta kiegészítő sportokat is, persze nem olyan mértékben, hogy az a hosszú versenyszezón után pihenésre szoruló idegeit, energiáját újabb súlyos próba alá vesse. A lehetőség szerint nem szabad tehát versenyszerűen űznie semmiféle sportot. Nagyön ajánlatosak ellenben az egész testet foglalkoztató küzdő játékok (rögbi, kosárlabda, kézilabda, esetleg futball) és mindenképpen jó hatással van a szívés is. Hó hiányában jó kiadós gyalogkirándulások, turistáskodás is kiválóan alkalmasak a téli kondíció fokozására.

A téli munka fontosabbik része a tornateremben folyik. Heti három kiadós tornaóra teljesen át tud formálni egy testet és hihetetlen megerősődéssel jár. Arra pedig már régen rájöttek a szakemberek, hogy az atléta csak akkor érhet el igazán nagy eredményeket, ha a szó köznapri értelmében is „atlétává”, erős emberré lesz. A hosszútávfutó éppúgy az lehet, mint a sprinterek vagy a diszkoszvető és mindegyik csak hasznát látja annak, ha erősebb.

Mit tornázzunk?

Minden atletikai mozgás voltaképpen a *törzsből* indul ki. Feltétlenül szükséges tehát, hogy minden eszközzel törekedjünk a derék izmainak megerősítésére és annak biztosítására, hogy az onnan kiinduló mozgássorozatok minden idő- és erővesztés nélkül hajthassuk végre. Erre a célra van leginkább szükség az úgynevezett *célgimnasztikára*.

Osztályoznunk kell az egyes sportágak űzői által végezendő célgimnasztikai gyakorlatokat. Lesznek olyanok, amelyeknek hasznát látja mindenki, bármilyen ágát űzi is az atletikának — sőt természetesen más, az atletikával rokon sportágak űzőinek is ajánlhatók —, mások viszont speciálisan csak egyes atletikai ágak kultíválóinak valók.

Megkülönböztetünk *erősítő, ruganyosító, izületeket lazító és kintartást fokozó* gyakorlatokat.

Erősítő gyakorlatok.

1. A törzs izmait erősítő gyakorlatok. Ezek a különböző törzshajlítások és forgatások. Minden atlétának szükséges.

2. A kar izmait erősítő gyakorlatok. Bizonyos fokig mindenkinek szükséges, különös mértékben a dobóknak. Náluk a hatás fokozására könnyű súlyzók használata is tanácsos.

3. A láb izmait erősítő gyakorlatok. Láblendítések, körzések, emelések, lendületes térdhajlítások stb. Mindenkinek ajánlható, különösen sprinterek és ugróknak és pedig elsősorban az emelőizmokat foglalkoztató gyakorlatok.

4. Hasizomgyakorlatok. Ugróknak, elsősorban távolugróknak elengedhetetlenül fontosak.

Ruganyosító gyakorlatok.

Első helyen kell itt említeni a kötélugrást és annak különféle formáit, amelyek váltakozva végezve a szükséges változatosságot is biztosítják. Ide tartoznak a könnyedén végzett szkippelések, páros lábbal történő felugrások stb. Minden atletikai ág űzőinek ajánlhatók.

Izületeket lazító gyakorlatok.

Az elrugaszkodásnál, dobantásnál, dobásnál kifejtett erőt csak akkor tudjuk teljesen kihasználni, ha a mozgást végső fokon végrehajtó testrészek minél szabadabban mozognak. Ehhez szükséges, hogy az ízületek minél kevésbé legyenek kötöttek és azok minden irányban a végtagok minél tágabb mozgási lehetőségét engedjék meg. Az ízületeknek ilyen lazítását az egészen ifjú korban kell kezdeni, amikor azok még jobban idomíthatók.

A kitartást fokozó gyakorlatok.

Voltaképpen a fenti gyakorlatoknak hosszabb időn át, folyatósan, némi légzőszünet közbeiktatásával való végzése maga is olyan mértékben fokozza a kitartást — a tüdő, szív és az egyes izmok kitartó munkáját —, hogy a közép- és hosszútávfutók kivételével különleges kitartást fokozó gyakorlatokra nincs is szükség. A közép- és hosszútávfutás azonban egy bizonyos izomcsoportnak olyan hosszú időn keresztül történő állandó működtetéséből áll, hogy semmiképpen sem felesleges, ha ezeknek az izmoknak erősítésére és kitartásuknak fokozására külön gyakorlatot állítunk be napi torna-adagunkba. Ezeket az előbbiektől eltérőleg általában jóval hosszabb ideig végezzük egyfolytában.

A fenti gyakorlat-típusokból kell mindenkinek összeállítani azt a sorozatot, amelyet naponta el akar végezni. A legokosabb, ha reggelenként szán rá erre 15—30 percet. Az egészen erős versenyszezónban 15 perc is elegendő, az előkészítő munka alatt azonban ajánlatos hosszabb időt fordítani a célgyimnasztikára.

A mindenkinek önmaga részére megállapított célgyimnasztikai napi adagot, vagy legalább annak egy jelentékeny részét ajánlatos a reggeli tornán kívül a tréning előtt is elvégezni. Többek közt azért is hasznos ez, mert az izmokat hathatósan bemelegíti és kevesebb speciális bemelegítő munkára lesz szükség, hogy az atléta a tulajdonképpeni tréninget megkezdhesse.

A gyaloglás.

Az előkészítő, illetőleg segédgyakorlatok közé tartozik a gyaloglás is és bár különösképpen inkább a közép- és hosszútávfutóknál fontos, mégis itt a kiegészítő gyakorlatoknál foglalkozunk vele.

Ez a gyaloglás nem tévesztendő össze a versenyszerű gyaloglással, amelyet szigorúan megszabott szabályok között kell űzni. Ez a gyaloglás, amelyet a napi tréningmunka mellett is űznek a kellő idővel rendelkező hosszútávfutók, tulajdonképpen *gyaloglás és futás keveréke*. Jó kiadós, hosszú lépésekkel, csípőből lépve, friss ütemben történik ez a gyaloglás, de az izmok túlságos elmerevedésének megakadályozására időnként friss futásba megy át a trenírozó, hogy utána újra gyaloglás következzen. Ez a gyaloglás alkalmas arra, hogy a szív és tüdő különösebb igénybevétele nélkül a futásnál is használt izmokat, elsősorban a csípőizmokat jól megdolgoztassa.

Egyéb segéd-sportok.

Ezek az atletikai tréning legfontosabb kiegészítői, amelyek ma már nélkülözhetetlen feltételei az igazi haladásnak és annak, hogy a nagy világkonkurrenciában valaki megállhassa a helyét. Mint hasznos segédeszközökről kell még megemlékezni a különböző küzdő *játékokról* (futball, rugby, kosárlabda, kézilabda, base-ball), amelyek főleg a gyermek- és ifjúkorban, de azután később az úgynevezett holszezonok idején hasznos előkészítői és alapvetői a versenyszerű atletikának.

A VERSENYZÉS.

Az atletika *versenysport*. A verseny *lényege* az atletikának, nemcsak egyik megnyilvánulási formája. Verseny nélkül legfeljebb atletikai gyakorlatokat végez az ember, de csak akkor *atletizál*, amikor versenyez, vagy versenyre készül.

A versenyzés egész embert, kitartó akaratot és nagy küzdenitudást kíván és fejleszt ki az emberben. Amint készülni és trenírozni kell az egyes atletikai számok stílusára, az izmok fejlesztésére, éppen így kell és lehet készülni és trenírozni a *versenyzésre* is. Sok verseny dönt már el azon, hogy ki tudta jobban koncentrálni akaratát a verseny alatt, ki tudta jobban függetleníteni magát a versennyel járó izgalmaktól előtte.

Edwin *Wide*, a kiváló svéd távfutó és pedagógus igen érdekes cikket írt a pszihikai erő hatásáról a versenyzésre és az eredményekre.

Bevezetőben elmondja *Wide*, hogy milyen hatalmas, eddig talán semmilyen vonatkozásban eléggé nem értékelt, a sportban pedig még inkább figyelmen kívül hagyott erő a *tudat alatti pszihikai energia*. Az elnyomott, kibontakozni nem engedett gondolatok és vágyak úgy gyűlnek meg az öntudat tükre alatt, mint egy akkumulátorban a villamos energia. Éveken keresztül maradhatnak ott és sokszor ki sem robbannak, csak idegességet, nyugtalanságot, betegséget vagy legalább is a munkakedv lelohasztását okozzák. Máskor valami egészen apró eseményre kicsordul a pohár és logikailag indokolatlan kitörésekben nyilvánul meg az elnyomott pszihikai energia.

Éppen ezért azt tanácsolja *Wide*, hogy senki se készüljön úgy versenyre, hogy elnyomja szinte öntudatlan vágyait és kívánságait.

— *A sportág megválasztása a fizikai alkalmasságtól függ, de a lelki erőn múlik, hogy ezt az alkalmasságot hogyan használja fel az ember.*

Általában mindenkinek el kell határozni verseny előtt, hogy mi lesz a *taktikája*. Még a dobó- és ugrószámokban is körülbelül kialakul, hogy hányadik ugrás és dobás az erőssége a versenyzőnek és ezt mindig figyelembe kell venni. Sokkal nagyobb megfontolás kell azonban a középtávfutó és hosszútávfutó versenyekben követendő taktikához. Itt számba kell venni saját képességein kívül ellenfeleinek tudását és erősebb vagy gyengébb pontjait is. Másképp kell versenyezni egy gyors ember ellen, akivel szemben a finisben nem reménykedhetünk, mint olyan ellen, aki nálunk lassúbb. Más lesz a taktika, ha több egyenrangú ellenféllel kerülünk össze, mint akkor, ha párviadalt vívunk. Befolyásolja a taktikát az időjárás, a szél vagy a hőmérséklet, a pálya talaja, szóval minden külső körülmény.

Előfordul az is, hogy futás közben történnek olyan események, amelyek az előre kitervelt taktikai elgondolást felborítják. Az elv általában az legyen ugyan, hogy kényszerítő körülmény nélkül ne hagyjuk magunkat eredeti taktikánktól eltéríteni, mert az már fél győzelem, ha valaki a másakra rá tudja kényszeríteni akaratát. Ha azonban úgy látjuk, hogy eredeti elgondolásunk nem volt helyes, magunk válasszunk más taktikát, hogy ezzel legalább az iniciativa kézbentartásának hitét megőrizzük. Ehhez gyors elhatározás és az elhatározás erélyes és szívós keresztülvitele szükséges.

Végeredményben a verseny ütközet, amelyre az atlétának készülnie kell és rendelkeznie kell nemcsak a katona, hanem a hadvezér minden jó tulajdonságával is.

AZ ATLETIKA OSZTÁLYOZÁSA.

Az atletikai számokat három nagy főcsoportra osztjuk. Ez a három csoport a futás, ugrás és dobás. Valamennyibe átnyúlnak az összetett versenyek, míg a gyaloglás és a gátfutás, valamint a különböző staféták az első és legnagyobb csoport alosztályai.

A FUTÁS.

Minden atletikai mozgás alapja a futás. Mint verseny is a legérdekesebb, mert a gyors helyzetváltozások, heves küzdelmek alkalmasak arra, hogy izgalomba hozzák a nézőket.

A futásstílus általában.

A futások 100 métertől 42 kilométerig terjedő távon mozognak, a futás gyorsaságának különböző volta miatt tehát az egyes távokon használt *stílusok* is merőben különböznek egymástól. Mégis vannak a jó és jelenlegi tudásunk szerint *ideálisnak* elismert *futóstílusnak* olyan közös sajátosságai, amelyek egyformán megvannak a sprinternél és a hosszútávfutónál is.

Ezek nagyjából a következők:

1. *A lépés csípőből történik.* Ez azt jelenti, hogy a lépő láb csípője előrefordul, ugyanakkor az ellenkező váll is előrefordul, a megfelelő váll pedig hátrahúzódik. Ezzel a vállak és a csípő futás közben egymással állandóan ellentétes irányú forgó mozgást végez.

2. *A karok együtt dolgoznak a testtel.* Ez a fentiekből is következik bizonyos fokig, de a karoknak a váll mozgásán túlmenő lendületes segítő mozgását külön is hangsúlyozni kell. Ez a mozgás természetesen legélénkebb a sprintnél és a táv növekedésével általában veszít erejéből.

3. *Az elrugaszkodó lábnak a talajtól való ellépés pillanatában teljesen ki kell nyúlni.* Az elrugaszkodásnál ki kell használni az egész lábfejet és a végső ellépés a nagyujjról történik.

Ez a három jellegzetes sajátossága van az ideális futóstílusnak a versenytáv hosszára való tekintet nélkül.

A futások osztályozásában megkülönböztetünk *rövid-, közép- és hosszútávfutást.*

A rövidtávfutás.

A *rövidtávfutás* vagy *sprint* alatt a 100 és 200 méteres futásokat értjük, tehát azokat a távolságokat, amelyeket az ember képes elejétől végig teljes erőbeadással végigfutni. Újabban ideszámítják a 300 és 400 méteres futásokat is, mint amelyeket szintén majdnem állandó teljes erőbeadással futnak, ezek azonban a fenti feltételnek mégsem felelnek meg és véleményünk szerint inkább a rövid-középtávok alsó határán helyezkednek el.

Jó sprinter az lehet, akiben a gyors mozgásra való készség, tehát hirtelen mozdulatokra való beidegzettség kezdettől fogva megvan. Ezt legfeljebb fokozni lehet, mert ha *eredetileg* nincs meg az emberben, *megszerezni nem lehet.*

Hogy az idegeknek a természettől kapott gyors alkalmazkodóképességét a sprinter hasznosítani tudja, szabadon kell tudni mozgatni ízületeit, ruganyosnak kell lennie, megfelelő erővel kell rendelkeznie és meg kell tanulnia a futás stílusát, az indulás módját és azt a hihetetlenül nehéz dolgot, hogy a legintenzívebb erő kifejtés, a legnagyobb küzdelem alkalmával is *csak azokat az izmokat működtesse, amelyekre az előrehaladásnál szüksége van.* Vannak sprinterek, akik évek hosszú

munkájával sem tudnak leszokni arról, hogy az igazi küzdelem pillanatában ne valamennyi izmukat megfeszítve igyekezzenek előre jutni. Ezek görcsösen, lendület nélkül mozognak az utolsó métereken és halatlan erő kifejtésük ellenére sem haladnak kellő mértékben előre.

Az igazi nagy sprinterek között találunk kistermetűeket (*Duffy, Tolan, Walker*), közepes nagyságúakat (*Jonath, Wykoff*), erőtől duzzadó alakokat (*Craig, Metcalfe*) és nyurga legényeket (*Wefers, Russell*), de az igazi nagyok mind megegyeznek abban, hogy mozgásuk puha, lendületük nem törik meg és bármilyen stílust is találtak maguk számára megfelelőnek, ez a stílus a mozgásnak minden pillanatában a gyors előbbrejutást szolgálja.

A sprinter az indulás utáni földhöz lapuló helyzet után fokozatosan felegyenesedik egészen addig, amíg csaknem függőleges helyzetet foglal el a teste. Ebben a helyzetben halad azután a cél felé.

A lépések hossza függ a testmagasságtól, a lábak hosszúságától, az ízületek szabad vagy kötöttebb voltától, a futó ruganyosságától, stb. Elv az, hogy olyan hosszú legyen, amilyen csak lehet, anélkül, hogy a lendület egy pillanatra is megtörne vagy hogy a lépések gyors egymásutánja szenvedne miatta.

A hosszú lépések eléréséhez szüksége van a futónak arra, hogy combjait futás közben a vízszintesig, esetleg annál magasabbra is emelje. Ehhez a comb emelő izmait kell a lehető legnagyobb mértékben megerősíteni.

A rövidtávfutás tréningje.

Mielőtt a túlságos megfeszítést, igen nagy igénybevételt jelentő sprintmozgást megkezdi a rövidtávfutó, előbb jónéhány tréningen keresztül hozzá kell szoktatnia izmait a futáshoz magához. Hetenként háromszor két-három-négykörös könnyű futások — ezt megelőzőleg még a téli idény alatt könnyű mezeizések — adják meg azt az alapot, amelyen el lehet majd indulni a speciális tréninggel. Ez az *alapozó munka* eltart néhány hétig, ennek letelte után lehet a futás közbe időnként néhány energikusabb lépést iktatni. Ezek tréningről tréningre fokozódó erősségűek lehetnek, hosszuk is nőhet egészen 40—50 méterig.

Mikor már az izmok állapota olyan, hogy a rándulás veszélye nem fenyeget, áttérhetünk az úgynevezett *repülő sprintekre*. A repülő sprint abban áll, hogy a futó egészen könnyű iramban kezd a futáshoz, azután fokozza a sebességét egészen a teljes sprintig és utána fokozatosan lelassít. Ilyen repülő sprinteket csinál a sprinter a tréning kezdeti stádiumában, a közép- és hosszútávfutó pedig állandóan.

Ha a repülő sprintekkel sincsen már baj és a futó mozgása ellen nem lehet komoly kifogás, áttérhetünk a *startnak*, az *indulásnak* megtanulására, illetőleg gyakorlására.

Mióta *Sherrill* az úgynevezett *guggoló startot* feltalálta, az egész világon minden sprinter így indul. A guggoló start abból áll, hogy az

induló két lyukat és a pályán, amelyekben elhelyezheti a lábait, hogy a start pillanatában szilárd támasztékról lökhesse el magát. Először is letérdel féltérdre az induló vonal mögé úgy, hogy kezei a talajon, közvetlenül a vonal mögött helyezkedjenek el. Ebben a helyzetben az egyik — általában a bal — lába a vonal mögött mintegy 10 centiméterre, a másik egy lábszárhosszal hátrább van. Ide kell ásní a két lyukat, amely elég mély legyen ahhoz, hogy a láb a meredek hátsó falban jól meg tudjon kapaszkodni, de legyen olyan mély, hogy a belőle való kiemelkedés semmilyen nehézséggel ne járjon.

A starter „Elkészülni” vezényszavára az induló elfoglalja térdelő helyzetét. A „Vigyázz”-ra előredőlvé felemelkedik úgy, hogy hátsó lába félig nyújtott állapotban minden pillanatban kész az elrugaszkodásra, az előrehelyezett súlypontot pedig csak kezének támasztékával védi az előrebukástól. Ebben a helyzetben nyugodtan, mozdulatlanul meg kell várni a lövést és arra a lehető leggyorsabban el kell kezdeni futni.

Ez a kezdés úgy történik, hogy — ha a bal láb van elől — a bal kar előre és felfelé, a jobb kar hátra lendül és a bal láb a lehető legnagyobb gyorsasággal igyekszik kilépni. Ez az első lépés ne legyen hosszú, mert akkor nem tudja a test elég gyorsan elérni a megfelelő sebességet. Egy kicsit oldalt is történhet, hogy ne kelljen a súlypontot olyan hirtelen emelni. Így szinte földhöz lapulva, a lehető legnagyobb gyorsasággal kell megtenni azt a 10—20 métert, amíg a fokozatosan fegyenesedő test eléri azt a testtartást, amit a rövidtávfutás alkalmával általában elfoglal.

A tréning maga tehát a rövidtávfutóknál a startok gyakorlásából — 10—60 méteres futásokkal összekötve — és hosszabb tempófutásokból, erős 120 vagy 150 méteres futásokból áll. Ezeket különbözőképpen lehet variálni és bármilyen váltakozó, rövidebb-hosszabb távokat cserélgető tréningbeosztás eredményes lehet.

Minden futás előtt 10—15 perces kiadós *gimnasztikát* végezzünk a pályán, amely magában foglal egy sorozatot azokból a gyors beidegzést előmozdító, ruganyosító gyakorlatokból, amelyeket bevezetőnkben említettünk.

A rövid-középtávok.

Kénytelenek vagyunk kettéosztani a *középtávok* fejezetét, mert hiába vonjuk el a 400 métert a sprinttávoktól, az 1500 és 3000 méteres távval egy kategóriába mégsem lehet beosztani.

A *rövid-középtávokhoz* a 400 métert és a 800 métert, ezt a két klasszikus távot soroljuk. Teljes elkülönítés még itt sem lehetséges, mert hiszen a sprinter-négyszázások és a 800—1500-as futók révén ez a csoport mindkét szomszédjával szoros összeköttetésben áll.

A 400 és 800 méteres futóknak közös sajátága, hogy nemcsak olyan nagyarányú gyorsasággal rendelkeznek, hogy speciális tréning

Két világrekorder.

*Beccali és Lovelock a torinói főiskolai világbajnokságon.
Érdekes, hogy mennyire egyforma a két világrekorder mozgása.*

esetén a sprinterek között is megállnák a helyüket, hanem olyan kitalálással is, amely képessé teszi őket arra, hogy egy teljes kört szinte elejétől végéig teljes erőbeadással, két kört pedig az önmérséklés mellett is rendkívül erős iramban száguldjanak végig.

Mégis meg kell állapítanunk, hogy ahhoz, hogy valaki kiváló 400-as legyen, sem sprinternek, sem középtávfutónak, hanem 400-asnak kell születnie. A jó 400-asban olyan nagymérvű gyorsaságnak és állóképességnek szerencsés keveredését találjuk, hogy sem az egyiket erőszakolt sprinttréninggel, sem a másikat a kitartás mesterséges fokozásával pótolni nem lehet.

Sem a 400-as, sem a 800-as futó mozgása nem sprintmozgás. Simább, nyugodtabb, kevesebb erőbeadással történik még akkor is, amikor például egy 400 méteres verseny első felében sprintgyorsaságot ér el. Ezt a mozgást sokat kell gyakorolni, sok könnyű repülő sprint és hosszabb tempófutások fogják csak annyira lecsiszolni a középtávfutó mozgását, hogy az minden sallangtól mentes legyen és minden energiát az előrehaladás érdekében tudjon hasznosítani.

A középtávfutó mozgásán látszik talán legélesebben a vállnak és csípőnek az az ellentétes irányú forgó mozgása, amelyről a futóstílusnál szóltunk. A sprintnél nincs is megfelelő idő arra, hogy ezt a moz-

gást kiélezzük, ott a lépések gyors egymásutánja elnyomja azok tökéletes kialakítását, 400, de még inkább 800 méteren azonban ez segít legjobban az erőltetés nélküli hosszú lépésekhez.

A 400—800-as futó *tréningjében* az előkészítő mezei tréning, majd a pályán végzett könnyű bevezetőmunka már nagyobb jelentőségű, mint a sprintnél. A komoly formába hozó tréningben nagy szerepet játszanak a 300—600 méteres futások, előbbiből kettő is egy-egy tréningnapon és a lyukból való startolások is.

A hosszabb középtávok.

Míg 400—800 méteren csak olyanok érhetnek el igazán elsőrendű eredményeket, akiknek sprintképessége a legjobb rövidtávfutókéval vetekszik, addig a hosszabb középtávokon (1000 métertől 3000-ig) a *kitartás, a szívósság nagyobb súllyal esik a latba, mint a gyorsaság.*

Az ideális középtávfutó nyúlánk, hosszúlábú, erős, de nem merev izomzatú, különösen csípőizületében igen szabad mozgású, jó tempóérzékű és elsőrangú küzdőképességgel és versenyzési készséggel megáldott atléta.

Mi legyen a középtávfutó munkája?

A válasz nem sokban különbözik az előző fejezetekben tárgyalt atletikai ágakhoz ajánlott munkától. Mindenekelőtt tisztázni kell, hogy az atléta milyen távot óhajt specializálni. Ez arra szolgál, hogy legyen egy bizonyos kiszemelt célja a versenyzőnek és ne csak vaktában készülődjön. Ezt a célt jelölje meg egy bizonyos távban, de jelölje meg egy bizonyos időpontban is, amikor a legjobb formáját el akarja érni.

Ennek a célnak elérésére természetesen trenírozni kell. Az első követelmény, hogy futni kell, *sokat kell futni.* Különösen az előkészítő időszakban jóval többet, mint a rövidebb távok futóinak. Nemcsak hosszabb távokat, hanem *gyakrabban* is. A téli és koratavaszi mezei tréning alatt hetenként háromszor, esetleg négyszer, a formábahozó pályatréningben ötször, sőt hatszor is egy héten. Ezek a futások ritkán legyenek erősek. Az elv az, hogy inkább *többször, de könnyedén.*

Általánosságban a középtávfutónak heti ötszöri futást, illetőleg tréninget tartunk szükségesnek. A kiadós és heti három mezeizéssel kezdett előkészítő tréning is felmehet heti öt futásra, de nem győzzük hangsúlyozni, hogy ezek a futások — ritka kivétellel — feltétlenül *könnyűek* legyenek.

Ha ez a biztos alap már megvan, nincsen is szükség arra, hogy a középtávfutó a kiszemelt versenytávot vagy annál hosszabbat fusson edzés közben. Erősebb tempófutásai csak a táv feléig terjednek, gyakran fusson több közepes rövidebb távot rövid szünetekkel, ami a gyorsaságot és az állóképességet is fokozza. Iktasson edzésébe repülő sprinteket, ne hanyagolja el időnként a gyaloglást és mindennap lelkiismeretesen végezze el a sajátmaga számára összeállított célgyimnasztikai gyakorlatokat.

A hosszútávfutás.

Az 5000 méteres és azon felüli távokat hosszútávoknak nevezzük. Itt a gyorsaság kevésbé fontos, mint az állóképesség — bár kiváló 5000-es eredmény eléréséhez gyorsaságra is szükség van — és a siker titka minden más sportágnál inkább a munkában, az évekgig folytatott, kitartó munkában van.

A futásoknál bizonyos tűrni, szenvedni tudás is szükséges. Mikor elérkezik az a pillanat, amelyben az ember úgy érzi, hogy most nem bírja tovább, ez a lélekerő segíti át a futót a holtpontra, ez ad új erőt a finisben és segítséget, amikor már elveszettnek és reménytelennek látszik a verseny.

A hosszútávfutás űzéséhez nagy szorgalom és sok idő kell. Sok idő kell, mert az edzések természetesen hosszabb ideig tartanak, mint a rövidebb távolságokra való készülődésnél és ezenkívül a távfutó a modern finn tréningmódszer szerint sokkal többször is trenirozik, mint bármely más versenyág képviselője.

A távfutásnál át kell dolgozni magát a versenyzőnek a fáradási periódusokon is és csak mikor már ezen túl van, beszélhet egyáltalán formáról.

A távfutó tréningje is többirányú. Télen át szorgalmasan végeznie kell az előkészítő gyakorlatokat és kiadós gyaloglásokkal kell helyettesíteni a futást. Tavasszal hosszú mezei futások csatlakoznak az eddigi tréninghez, a pályaszezon megkezdésével pedig eljutunk a mindennapi, sőt a naponként többszöri tréninghez is. Természetes, hogy a fizikum ilyen nagymérvű igénybevételére csak *teljesen egészséges* és sok előtréninggel rendelkező ember képes. De még ilyenek közül sem mindegyik és bizony csak saját tapasztalatai alapján állapíthatja meg a versenyző, mi is az a *maximális munkamennyiség*, amelyet a szervezete minden *káros következmény* nélkül elbír. Meg kell azonban jegyezni, hogy csak ilyen, majdnem maximális munkamennyiséggel hozhat ki magából olyan eredményeket a távfutó, amelyek képességeinek határához közel esnek.

Ez a gyakori tréning azonban sohase álljon erős futásokból. A régebbi magyar tréningiszisztémáknak az volt a legfőbb hibája, hogy ha nem is futtatták minden alkalommal a teljes versenytávot, de annak legalább feléig elmentek és az iram legalább is a rendes versenyiramnak megfelelő volt. Ma már sokkal gyakoribbak a tréningben az egészen könnyű, változatos iramú futások, vagy inkább futkosások, amelyek kevésbé veszik igénybe a versenyző izmait, de idegeit is jobban pihentetik, mint az örökös, robotos körözés.

Még egy lényeges *távfutó-segédesszokról* kell megemlékeznünk és ez a finn *fürdő*. Lényegében gőzfürdő, csak hogy a gőzt nem a nálunk szokásos módon állítják elő, hanem úgy, hogy vörösre izzított kövekre vizet öntöznek. Ebben a gőzfürdőben töltenek a finn futók hetenként több órát.

A gőzfürdőnek célja az, hogy a *test vízmennyiségét szabályozzák*, illetőleg a felesleges súlyt a testből elvonják.

A marathóni futás.

A versenyszerűen űzött leghosszabb távú futás a *marathóni futás*. Először az 1896-os athéni olimpián rendezték meg annak emlékeztére, hogy *Miltiades* Marathónnál aratott győzelmének hírét futva vitte Athénbe egy harcos és az üzenet átadása után halva rogyott össze. A marathóni csatamezőtől Athénig terjedő távolságot több ízben lemérték és többször jutottak más és más eredményre, de most már a nemzetközi szövetség — az ezzel ellenkező újabb adatok ellenére — elfogadta végleges távnak a *42.195 métert*.

A marathóni futók között is találunk mindenféle embertípust. Vannak könnyű, kis emberek — ezek vannak többségben —, de vannak nehezebb izomzatúak, sőt szálas, magas termetűek is. Ezek azonban a kivételek. Valamennyien megegyeznek azonban abban, hogy szinte egy deka felesleges hús — hájról nem is beszélve — nincsen rajtuk. Nem is lehetne ilyen hosszú távolságot holt-súlyt cipelve végigfutni.

A *marathóni futónak* is éppúgy, nagyjából *naponta*, kell treníroznia, mint más hosszútávfutónak, sőt egy bizonyos időszakban a *naponta kétszer való futás is ajánlatos*. Nem azt jelenti ez, hogy naponta kétszer kell 25—30, vagy akár csak 15 km-t is futni. A kétszeri tréningnél az egyik, a reggeli hosszabb gyaloglás lesz, a délutáni rövidebb (3000—10.000 méterig terjedő) futás. 15 km-nél hosszabbat legfeljebb kéthetenként fusson, különben sok célgimnasztikával, kötélugrálással és gyorsabb futásokkal igyekezzék izmainak ruganyosságát és gyorsaságát fenntartani, kitartását pedig hosszú gyaloglásokkal fokozza.

Nagy gondot kell fordítania a marathóni futónak a *masszázsra*. Mint mikor egy autó hosszú útra indul és a kerekeinek, csapágypárjainak, gumijainak tökéletes állapotban kell lenni, éppenséggel *tökéletes kondícióban* tartani a marathóni futónak is a *lábait*. Hosszú futások után meleg fürdő előzze meg a masszázst, hogy a felgyülemlett fáradási termékeket biztosan el lehessen távolítani az izmok közül.

Meg kell emlékezni a marathóni versenyeken kivételes fontosságú körülményről, a *versenytempó beosztásáról*. Elvként itt azt állíthatjuk fel, hogy elejétől végig egyenletes tempóban kell végigfutni a távot, tehát az első és az utolsó 10 kilométer között elméletileg nem szabad különbségnek lenni.

Mezei futás.

Nem tekinthetjük úgy, mint a futások külön fajtát. A hosszútáv-futások közé tartozik és a többi távfutással szemben a különbség csak az, hogy nem pályán vagy országúton, hanem változatos terepen, füvön, dombos, völgyes vidéken terepakadályokon keresztül űzik. Külön ver-

senyágnak sem tekintjük, inkább csak előkészítő tréningje a téli és tavaszi hónapokban nemcsak a hosszútávfutóknak, hanem valamennyi atlétának.

Mezőn rendeznek *versenyeket* is, az ezekre készülés azonos a távfutók készülődésével.

A stafétafutás.

Az atletikai versenyek legvonzóbb, a közönséget legjobban érdeklő, legváltozatosabb és legmozgalmasabb száma a stafétafutás. Vannak rövidebb és hosszabb távú és vegyes távhosszú staféták. A hosszabb távúaknál kisebb szerepet játszik, a rövidtávú stafétáknak azonban leglényegesebb része a váltás. Ennek megtanulása és tökéletes beidegzése nélkül még a legjobb futókból álló staféta is vereséget szenvedhet egyénileg gyengébb, de összeszokott, jól váltó emberekből álló stafétától.

A stafétákban alkalmazott repülőváltás lényege a következő: a váltó ember a stafétabotot hozza a kezében. Ezt a botot a kijelölt húsz méteres térközben át kell adni a másik futónak úgy, hogy iramából semmit se veszítsen és a másik futót éppen akkor érje utol, amikor az is elérte már a legnagyobb sebességet. Ebben a pillanatban kell előrenyújtott kézzel a másik futó hátranyújtott kezébe beletenni a botot.

4x100-as stafétánál — 400-as pályát feltételezve — az első futó a jobb kezében viszi a botot, hogy útját a pálya belső szegélye mellett tehesse meg és ne kelljes legalább is a táv végén kifelé húzódnia. A másik ember valamivel kijebb állva, a balkezébe várja a botot és abban is viszi tovább a harmadikig, aki ismét fordulót fog futni és a jobb kezében viszi a botot, az azt ismét baljába váró negyediknek.

A másik váltási mód egyszerűbb. Ott az induló futó balkezében viszi a botot, a másik ember jobbjába adja át, aki viszont azonnal átkapja a bal kezébe és így viszik tovább.

Mind a két rendszer megegyezik abban, hogy a futónak pontosan tudni kell, mikor kell elindulnia, hogy a váltással tökéletesen kihasználják a rendelkezésre álló húsz méteres darabot — ezen belül a botot feltétlenül át kell adni — és mégse jussanak túl rajta azelőtt, mielőtt a bot a másik futó kezébe nem kerül. Ezt csak úgy lehet elérni, ha mindenki tudja, hogy az őt váltó futó képességeit és saját kezdeti gyorsaságát figyelembevéve, kb. hány méterről kell indulni.

A váltásoknak természetesen elsősorban 4x100 méteren van döntő fontosságuk, de számottevő szerepet játszanak a hosszabb távú és a vegyes — fogyó és növekvő — stafétáknál is. Éppen ezért azoknak, akik stafétában futnak, a váltásokat igen sokat kell gyakorolniuk.

A stafétafutásokban a következő kombinációk gyakoriak: 4x100, 4x200, 4x400, 4x800, 4x1500 méteres staféta (ezekben tartanak nyil-

ván világrekordokat), 3x1000, 4x1000, 5x800, 10x100, 10x400, 15x400, 25x400, 100—200—300—400 (svéd), 200—200—400—800 (olimpiai), 100—200—400—800, 400—400—800—1500 stb.

GYALOGLÁS.

Gyaloglásnak a kötött jellegű előrehaladást nevezzük. A cél itt is az, hogy bizonyos távot minél rövidebb idő alatt tegyünk meg, de szabályok gátolják a versenyzőt abban, hogy maga válassza meg azt a mozgásmódot, amellyel ezt a célt legjobban elérheti. Versenyezzen, de *futnia nem szabad*.

Talán ez az ellenmondás az oka, hogy a gyaloglás évről évre veszít jelentőségéből és az iránta megnyilvánuló érdeklődésből még olyan országokban is, ahol a gyaloglásnak szinte történelmi multja van. Főleg a pályán végzett rövidebb távú gyaloglások tűnnek el a fenti érvelés tudatos vagy öntudatlan hatása alatt és visszaszorul arra a területre, amelyen valóban van értelme: a *hosszútávú, országúti gyaloglásra*.

A gyaloglás a szabályok szerint *lépések sorozata*, amelyeknél a földdel való érintkezés folytonos. Először a saroknak kell érni a földet és a lábujjnak kell a földet utoljára elhagynia. Előbb kell érinteni az elől levő láb sarkának a földet, mint a másik láb ujjá azt elhagyja és az elől levő lábat a talajéréskor nem szabad behajlítani.

A GÁTFUTÁSOK.

A gátfutások eredete is az ősi mozgásokra, a természetben tanuló ember természetes mozgására vezethető vissza. Futás közben akadályokra bukkant az ősemler, ezeken az akadályokon át kellett jutnia. Ha más mód nem kínálkozott, vagy nagyon sietett, átugrott ezeken az akadályokon.

A gátfutást általában *háromféle távon* űzik. Az egyik a *110 méteres* (120 yardos) vagy *magas gát*, a másik a *200 méteres* (220 yardos) vagy *alacsony gát*, a harmadik a *400 méteres* (440 yardos) vagy *hosszú gát*. Az első és az utolsó olimpiai szám, a középső az amerikai egyetemi versenyek állandó és kedvelt versenyszáma.

110 méteres gátfutás.

Egyike a legnehezebb és legtöbb rátermettséget és előkészületet igénylő, de egyúttal a legszebb és laikusok által is legjobban méltányolt versenyszámoknak.

A 110 méteres távolságon 10, egyenként 106 centiméter magas

gátat állítanak fel. Az első 15.72 méterre esik az induló vonaltól, minden további 9.14 méterrel arrébb, a táv végére tehát 14.02 méter marad.

Ezt az így akadályokkal ellátott távolságot kell a gátfutónak a lehető legrövidebb idő alatt végigfutni, úgy, hogy lehetőleg gátat ne döntsön, — mert ez rendszerint csak neki kár: rohamában megakasztja — de semmiesetre se döntsön két gátnál többet, mert akkor a szabályok szerint futása érvénytelen.

Gátfutáshoz alaposan meg kell válogatni az embereket. A táv 110 méter, tehát csak sprinter alkalmas arra, hogy ilyen rövid távon jó eredményt érjen el. Közben 106 centiméteres gátakon kell átrepülni, amihez szükséges, hogy a futó ruganyos legyen, hosszú lábai legyenek és lehetőleg laza izületei.

A starttól az első gátig *hét lépéssel* kell eljutni. Azután következik az első gát átlépése, hogy *három közbeeső lépéssel* minél gyorsabban rá lehessen menni a második gátra. A gátközöket továbbra is három lépésre véve, az utolsó gát után *rendes sprint-finissel* ér célta futó.

Ebből a leírásból is nyilvánvaló, hogy a gátfutónál szinte elengedhetetlen a magas termet, vagy a nagyfokú ruganyosság. (Még jobb, ha mind a kettő jelen van.) Csak így lesz képes arra, hogy a gátközöket minden fáradság és lépésnyújtás nélkül három lépésre sprintelje át és a gátakat közben *átlépje*.

A helyes kifejezés is ez. A gátakat *nem ugrani* kell, hanem *lépni*. Ez az átlépés így történik:

Az első gátra is már nagy sebességgel érkező futó a gáttól megfelelő távolságra előrelendíti a lendítő lábát — mindegy, hogy melyiket szokja meg. Ez a lendítés előre nyújtott lábbal történik. Ugyanakkor előrelendül az ellenkező kar, a másik kar pedig hátra. A kartempó tehát marad ugyanaz, mint lett volna, ha nem kellett volna a futónak a gát fölé mennie. Egyszerű sprint-kartempó, mindössze az a különbség, hogy a gát fölé kerüléskor az eddig könyökben hajlított kar kiegyenesedik.

A lendítő láb a vízszintesig emelkedik, ugyanakkor pedig a felső test erőteljesen *rádől* az előrelendített lábra. Ezt a rádőlést a lehetőség szerint még fokozza a gát fölött, amivel azt éri el, hogy a lendület nem viszi túlságosan messze, hanem aránylag *a gát közelében ér még talajt*. (Majdnem olyan hiba arra törekedni, hogy a talajérés egészen a gát közelében történjen, mint lenne a gáton való átlépés hosszának nyújtása.) El kell találni itt az arany középutat, amely kihasználja, de nem használja el a teljes lendületet.

A lendítő lábnak a gát fölé érésével egyidejűleg megkezdődik a dobbantó láb előrehozatala. A dobbantó lábat teljesen elfektetve, minél laposabban kell áthozni a gát fölött olyképpen, hogy azonnal további sprintelésre készen legyen. Ideális gátfutóknál valóban úgy látszik,

*Nők a gáton. A 80 méteres gátfutás mezőnye Los-Angelesben.
Jobbról az első Hall (2), mellette Didrikson (1).*

hogy a sprint az egész uton nem törik meg és a gátak fölött a futó minden fáradság nélkül siklik át.

A gátfutó tréningjének alapját a *célgimnasztika* teszi.

200 méteres gátfutás.

Ugyancsak 10 gát van 200 méteren is felállítva, a gátok magassága azonban csak 76 centiméter. Az első gátnak az indulóvonaltól és az egyes gátaknak egymástól való távolsága 18.29 méter, az utolsó gát és a cél között tehát 17.10 méter van.

A 200 méteres gátfutás jóval könnyebb, mint a 110-es. A gátak alacsony volta okozza ezt. Itt nem olyan lényeges a testmagasság, a ruganyosság sem döntő jelentőségű, inkább a gyorsaság és természetesen a gátvétel símasága fogja eldönteni a versenyt az egyik fél javára.

A futó az első 18.29 métert *kilenc lépésre* teszi meg, a gátközüket egyenletesen *7 lépésre* futja. Vannak alacsony termetű 200-as gátfutók, akik nem képesek könnyen hét lépésre futni a gátközüket és inkább, mintsem lépésüket erőszakosan nyujtsák, megszokták a *nyolc lépéses*

gátvételt. Ennek következménye az, hogy *váltott lábbal* kell átmenniök a gátak felett és mindkét lábbal tökéletesen meg kell tanulniok a gátvételt.

400 méteres gátfutás.

A 400 méteres gátfutás egyike a legnehezebb versenyszámoknak. A 400 métert teljes iramban végigfutni amúgy is a legnagyobb teljesítmények egyike. Ezt a nehézséget hatalmas mértékben fokozza, hogy a 400 méter nagy iramban való végigfutása mellett 10 darab 91 centiméter magas gáton is át kell jutni. Az első gát a starttól 45 méterre van, az egyes gátak között 55 méter a távolság, az utolsó gát és a célvonal között pedig 40 méter.

A gátközök közti lépésszám beidegzése és minden körülmények között való betartása itt is döntő jelentőségű. Az igazán jó gátfutók 15 lépésre veszik a gátközöket elejétől végig, de azért 17 lépéssel is értek már el kiváló eredményeket. A magas termet, a hosszú láb itt is előny, a kitűnő és minden váratlan nehézség esetére beidegzett gátvétel elengedhetetlen. Emellett kiváló 400-as futónak kell lenni annak, aki valóban elsőrendű eredmények elérésére készül.

Akadályfutás.

Inkább a *hosszútávfutáshoz* tartozik lényegileg, de azért mégis a gátfutásoknál emlékezünk meg róla. Minden 400 méterre öt akadályt kell a szabályok rendelkezése értelmében elhelyezni és az öt akadály között egy *vizesáronak* is kell lenni. Az akadályok magassága 91 centiméter.

Mivel az akadályversenyek megszokott távja 5000 méter, tulajdonképpen 37 akadályt kell ez alatt az út alatt a futóknak átugraniok.

AZ UGRÁSOK.

Az ugrások közül versenyeken csak a *helyből történő távol- és magasugrást*, a *rohammal végzett távol- és magasugrást*, a *rohammal történő hármasugrást* és az *ugyancsak rohammal végzett rúd-magasugrást* gyakorolják.

Magasugrás.

A magasugrónak szüksége van egy veleszületett és semmiféle tréninggel sem pótolható tulajdonságra és ez a *ruganyosság*. A ruganyosságot is lehet megfelelő eszközökkel fejleszteni, pótolni azonban semmiképpen sem.

A *magasugrás lényege* az, hogy a két oszlop között elhelyezett vízszintes lécz fölé lehetőleg a lécz érintése nélkül kell a testet a túlsó oldalra átvinni.

A feladathból következik, hogy ezt legkönnyebben akkor oldhatjuk meg, ha azon igyekszünk, hogy *a test ne egyszerre, hanem részletekben jusson át a lécz fölé, tehát minél kisebb magasságra kelljen emelni közben a súlypontot.* Minden eredményes stílus ennek az elvnek szem előtt tartásával épült fel.

Talán a magasugrás az a sportág, amelyben legtöbb kifejezett és egymástól igen sokban különböző *stílus* volt és van még mindig állandó használatban.

Amerikában *Horine* óta legjobban elterjedt és ma is a világ legjobb ugróinak 80%-a, az úgynevezett *gurulós vagy kaliforniai stílust* használja.

A lényegét röviden el lehet mondani. Az ugró féloldalról fut neki a lécznek és ha baloldaltól futott, akkor a ballábával, ha jobboldaltól, akkor a jobb lábával, tehát a léczhez közelebb eső lábával dobbant. Az emelkedés után rögtön átkerül a léczhez közelebb eső kar a léczre és ezzel a lendülettel kezdődik meg a test elfordulása is. Szinte részenként jut — *gurul* — át a test minden porcikája a magasságon, a túlsó oldalon pedig folytatódik az elfordulás, úgyhogy az ugró teljesen a lécz felé van fordulva, amikor talajt ér.

Ez a beidegzés természetesen aránylag alacsony magasságokon történik. Itt kell *kimérni a rohamot.* Nagyon fontos dolog ez, mert hiszen az ugrás sikere nagy részben függ attól, hogy az ugró lépése milyen pontosan jön ki.

A *magasugrás edzése* igen nehéz dolog. Nemcsak azért, mert a stílus megtanulása nem egyszerű, hanem azért is, mert magasugrásnál következhetik be legkönnyebben a *túltrenírozottság.*

Távolugrás.

A távolugrás versenyében az győz, aki egy megállapított vonaltól a meghatározott irányban bármilyen nekifutással úgy tud elugrani, hogy minél messzebb legyen az általa hagyott utolsó nyom a megjelölt vonaltól. A távolugrópálya nekifutója a futópályához hasonlóan általában salakból készül. Ennek végében a talajjal egyszintben húsz centiméter széles gerendát ágyaznak a földbe. Az elugrásnak — szaknyelven dobbantásnak — úgy kell történni, hogy a láb a földbe mélyesztett gerenda tulsó végén félcentiméter magasan elterített homokban nyomot ne hagyjon. Ha a versenybíró a szögnek vagy cipőnek nyomát megállapítja, az ugrást „*belépett*”-nek, érvénytelennek minősíti. A leugrás egy homokkal telehordott gödörbe történik, amelynek felszínét ugrás előtt elsímítják, hogy az utolsó nyom pontosan fellelhető legyen. A homoknak egyszintben kell lenni az elugrás helyével.

A fentiekben láttuk a távolugrás eszközeit és végrehajtási módját. Ezek figyelembevételével kimondhatjuk, hogy *a távolugrást gyors, ruganyos és erőteljes emberek űzhetik sikerrel, akik ezenkívül kellő gyakorlattal az ugrás technikáját is elsajátították.*

*Baloldali kép: Magasugró az elrugaszkodás után.
Nagyszerű emelkedés (az ugró: Spitz USA 205 cm).
Jobboldali kép: Ollós távolugrás. Gordon, olimpiai bajnok.*

A távolugrónak jó sprinternek kell lenni, mert az ugrás közben a test által leírt parabola hossza a földtől elrepülő test sebességétől függ elsősorban. Függ természetesen a parabola ívének magasságától is, szüksége van tehát az ugrónak nagyfokú ruganyosságra is, hogy az eldobbantás után minél jobban tudjon emelkedni.

Manapság legjobban használt stílus az úgynevezett ollózás. Ennek lényege az, hogy a távolugró az eldobbantás után is lép még a levegőben, azaz a hátul maradt dobbantó lábat csípőből nagy erővel előre lendíti, túl a másik lábon és azután azt újra a dobbantó láb mellé hozva ér le a talajra. A talajraéréskor a kezek hátravágódnak, hogy a hátraesést ellensúlyozzák.

A távolugró tréningjének egyik legfontosabb része a roham kimérése. A roham akkor jó, ha minden erőlködés nélkül, természetes, friss sprintmozgás nélkül, pontosan kijön. Általában az ugrók az utolsó két-három lépésnél már nem erőlködnek, inkább csak a lendület által vitetik magukat, hogy azután az utolsó lépésbe — a dobbantásba — minél nagyobb erőt tudjanak adni.

A roham gyakorlásához tartozik a sprintkészség fokozása is. Gyakran és elég sokat kell sprintelni, lyukból is, de főként sok friss,

lendületes repülőssprintet kell csinálni. A hat teljes erővel véghezvitt ugráshoz meglehetősen állóképességre van szükség, ezért ajánlatos tréningben hosszabb sprinttávokat — 150, 200, sőt 300 métert is — futni. A roham fejlesztéséhez tartoznak azután azok a speciális célgimnasztikai gyakorlatok is, amelyeket a sprinterek részére írnak elő.

A tréning másik része a stílus megtanulása. Akár a fentebb vázolt ollózó stílust, akár más, kevésbé eredményes, bár azelőtt nagy népszerűségnek örvendett stílust (homorító, bicikliző stílus stb.) választ is ki magának az ugró, ezt bizony sokat kell gyakorolni, amíg az tökéletesen vérébe megy át. Ez a gyakorlás rövid rohammal történik. A rövid rohamnál természetesen nem tudja elérni az ugró azt a sebességet, amely egy rendes ugrásnál messze röpíti. Itt a roham gyengesége folytán a másik két hatóerővel, a dobbantással és a jó légmunkával fokozhatja csak az ugrás távolságát. Sőt ilyenkor nem is kell ügyelnie arra, hogy milyen hosszú lesz az ugrás, hanem csak azt kell figyelnie, hogy a stílus egyes részleteit helyesen hajtotta-e végre.

A teljes rohammal való ugrást tréning közben csak ritkán és akkor is csak nagyon alapos előkészítés, bemelegítés után csináljuk. Nem szabad elfelednünk, hogy éppen a ruganyosság az az emberi tulajdonság, amelyet legkönnyebb elhasználni és amely azután leglassabban pótolható.

A hármasugrás.

A hármasugrás nem olyan népszerű ága az atletikának, mint az ugrások többi faja. Vannak országok, ahol egyáltalán nem űzik, vagy csak azért gyakorolják, mert olimpiai szám. A hármasugrónak mindazon jó tulajdonságokkal birnia kell, amelyek a távolugrót jellemzik. Ezenkívül még bokájának is szokatlanul erősnek kell lenni, hogy a hármasugrással járó nagy rázkódtatásokat kibírja. A hármasugrás — angol neve kifejezőbb: *hop, step and jump* — úgy történik, hogy az ugró ugyanúgy fut neki és dobbant el, mint a távolugrásnál, de nem mindkét lábra érkezik le, hanem csak arra a lábára, amelyikről eldobbantott. Ezután lép egyet — tehát a másik lábára érkezik — és az ugrást egy szabályos távolugrással fejezi be. Az első két lépést természetesen salakon kell megtenni és a homokba csak a befejező harmadik ugrással ér a hármasugró.

A hármasugró tréningje a távolugróéval egyezik. Különbség csak a hármasugrás időnkénti — nem túl gyakori — gyakorlásából áll. A bokákra ügyelni kell és a sarkat is a cipőbe helyezett gumival kell óvni a kemény talajon fenyegető, fájdalmas és soká tartó csonthártyagyulladásától.

Fontos dolog a hármasugrásnál a lépések hosszának beosztása. Sokan a hosszú első, rövid második és hosszú harmadik ugrás hívei. A japán és a finn hármasugrók általános beosztása azonban azt mutatja, hogy az egyes részek hossza között alig van eltérés. Az első ugrás azért

nem teljes erejű, hogy el ne vegye a nekifutás lendületét és a második ugrás nyújtásánál is vigyázni kell, nehogy olyan nagyon nyujtsuk, hogy berogyva ne tudjunk a harmadik ugrásra kellőképpen elrugaszkodni.

A rúdugrás.

A rúdugrás lényege abban áll, hogy az atléta a kezében tartott rúddal nagy iramban szalad a két ugrómércére elhelyezett lécc felé. Amikor a léchez megfelelő távolságra ér, hirtelen leszúrja a bambuszrudat és a nekifutással nyert lendülettel fellendíti magát a lécc irányába. Mielőtt a rúd a függélyes helyzetet elérte volna, szabályos kézenállást csinál, azután hassal a lécc fölé kerülve, a kellő pillanatban elereszti, illetőleg ellöki magától a rudat, amely a nekifutó irányában eldőlt, az ugró maga pedig beleesik a homokba.

A rúdugrókat általában két csoportra oszthatjuk. Az elsőbe tartoznak az úgynevezett lendületi ugrók, akik elsősorban nem a légmunka, hanem kiváló sprintkésztségükkel megszerzett lendületük segítségével jutnak át az egészen nagy magasságokon is. Ennek a típusnak legkiválóbb képviselője a norvég *Hoff* volt. A másik véglet az amerikaiak nyomán alakult ki és ezek a rohamot és lendületet nagyjából mellékesnek tartják, annál több gondot fordítanak a lécc fölötti munkára, elsősorban a „kapocs”-nak nevezett figura tökéletes végrehajtására.

Felesleges mondanunk, hogy középütt van az igazság. Fontos a roham tökéletes és lendületes volta is, de nem szabad emellett elhanyagolni azt az előnyt sem, amit a lécc feletti munka precíz végrehajtása jelent. Persze a kettőt nehéz összekapcsolni, tökéletes összekapcsolás azonban meg fogja hozni hamarosan a 450-es rúdugrást.

A rúdugrónak is pontosan ki kell mérnie rohamát. Az ő helyzete még nehezebb, mint a távolugróé, mert ő nem látja megjelölve azt a pontot, amelynél a rudat le kell szúrnia és el kell dobbantani a talajtól.

A dobbantás helyének nem szabad túlközel lenni a rúd leszúrásához elkészített szekrényhez. Nem szabad „aláfutni” a rúd alá, mert akkor nem lesz képes testét minden akadályozás nélkül a magasba lendíteni.

A kar, a fej fölé emelve, legyen nyújtott a leszúrás pillanatában. Egyidejűleg történik a dobbantás is és az ugró a földet elhagyva, nyújtott karral lóg a levegőben. Ekkor kell a kézenállást megcsinálni. Ezzel egyszersmind át is fordul az ugró, úgy hogy kézenállásban hassal megy a lécc fölé. Itt a lécc fölött lehetőleg részletekben kell átvinni a testet. A magasba lendített lábak egyszerű átnyújtással túl vannak, most jön azonban a nehezebbik rész. Az átnyújtott lábak és a rudat a mércénél jóval alacsonyabban levő kezek képezik annak a V betűnek szárait, amely pontosan a lécc fölött kell, hogy elérje legmagasabb pontját. A rúd elengedése sem könnyű feladat. Először a felül levő kézzel engedje

el az ugró a rudat és lendítse fel egyúttal kezét a magasba. Egy gondolattal később a másik kézzel is el kell engedni a rudat, illetőleg el kell lökni magától.

A DOBÁSOK.

A dobószámok közül a súlydobás, diszkoszvetés, gerelyvetés és kalapácsvetés szerepel az olimpiai versenyszámok között és ezért bővebben csak ezekkel foglalkozunk.

A súlylökés.

A súlylökéshez 16 angol font súlyú (7.25 kg) tömör vas, vagy ólombetétes rézgolyót használnak. Győz az, aki ezt a súlyt a 213 cm. átmérőjű, a föld színénél 2 centiméterrel mélyebben fekvő körből legmesszebb tudja ellökni. A körnek a dobás irányában fekvő szélén egy tíz centiméter magas bástyát rögzítenek le, amely lényegesen fokozza a dobó biztonságát. A súlydobást igazán eredményesen csak nagy test-súlyú, magastermetű, ezenkívül kellő ruganyossággal, gyorsasággal és idegenergiaival rendelkező emberek űzhetik, akiknek még ezeken a természetes jó tulajdonságokon kívül igen sok időt kell a helyes stílus megtanulására is fordítaniok.

A súlydobásnál ma világszerte használt stílus egyik neves kifejlesztője *Hirschfeld*, a németek volt világrekordere. Ő volt például az első, aki a beugrás előtti lendületvétel fontosságát átértékelte és a bal lábával nemcsak a dobás irányában, hanem arra merőlegesen is vett lendületet. Egy-két ilyen csípőből történt láblendítés után következett a beugrás. Ez úgy történik, hogy a féllábon álló dobó egy félméternyit előreugrik, ugyanakkor azonban leteszi előre a másik lábát is és iparkodik ezzel az egyetlen mozdulattal, a láblendítéssel szerzett lendület elvesztése nélkül tökéletes, széles eldobóállásba kerülni, azaz abba a helyzetbe, amelyből a súly kilökése a legelőnyösebben történhet. Egyidejűleg a vállát és a derekát jól hátrafordítja, mert minél hátrábbról és minél inkább derékból tudja kidobni a golyót, annál jobb.

A kilökés megkezdésének pillanatában tehát a dobó egy gondolatig nyugalmi helyzetben van. Ha ezt a helyzetet akarnók lefényképezni, a következő kép állana előttünk: *látunk egy alakot olyan helyzetben, amely a következő századmásodpercben már minden erő egyidejű kirobbantását sejteti. A hátsó, jobbláb térdben behajlítva a test nagyobb súlyát viseli, de részt kér belőle az oldalt és előrenyújtott balláb is. A súlygolyót tartó kéz a vállra és a nyakra támaszkodik, a könyök kissé le van szorítva a test mellé. Az egész törzs a vállakkal együtt jobbra hátra elfordult.*

Ebből a helyzetből történik a kidobás. Ennek a legrövidebb idő alatt kell lefolyni. A döntő indítást a törzs és a jobbláb adja meg, azután a másodperc töredéke alatt végigfut ez a parancs a vállon, karon, sőt az ujjakon is, amelyek még külön is segítenek főként a

Baloldali kép: A volt világrekorder Hirschfeld súlydobása. Megfigyelendő a széles, szilárd eldobóállás. Jobboldali kép: Ideális helyzet kidobás előtt a diszkoszvetésnél. (Dob Remecz magyar 50.73).

golyó pályájának megszabásában. A kidobásnak feltétlenül a földről kell történni, a testsúly ekkor mindkét lábra el van osztva. A dobás megtörténte után nagy lendülettel dobók — a dobást érvénytelenítő kilépés elkerülésére — átléphetnek a másik lábukra, azaz „utánaválthatnak”.

A súlydobó tréningje — talán még fokozottabb mértékben, mint a futóké és ugróké — a téli pihenő alatt kezdődik. Már a tornateremben gyakorolnia kell magát a súlydobást is, ha másképp nem lehet, akkor súly nélkül, csak az alapvető stílusrészek beidegzésével. Szüksége van ezenkívül sok mellégyakorlatra is. Így súlyzóval kell dolgoznia, hogy erősödjön és főként különböző derékerősítő gyakorlatokat kell végeznie.

A tavaszi munka megindultával kivonul ő is a pályára és akkor nyúl azután igazi fegyveréhez. A stílus gyakorlását igen sokan kisebb golyóval — 5 kilóssal — ajánlják, mert az nem veszi annyira igénybe a dobót, mint a szabályos $7\frac{1}{4}$ kg-os súly.

Először a helyből dobást kell megtanulni és csak mikor ez már tökéletesen megy, kell elkezdeni a beugrás tanulását és annak a kilökéssel való összekapcsolását.

A súlydobó tréningjéhez nemcsak maga a súlydobás tartozik. A szabadtéri tréning alatt sem szabad elhanyagolnia a gimnasztikát, sokat kell dolgozni a nehéz gyógylabdával, stb. Rövid sprintek, sőt

lyukból történő sprintek is ajánlatosak, mert a súlydobásnál éppúgy a megszabott pillanatban kell minden erőt harcba dobni, mint a sprintnél.

Hirschfeld a derék erősítésére és a derék szerepének a kilökésnél történő beidegzésére ajánlja az ülő, térdelő s fekvő helyzetből való súlydobást. Ennek hasznát beláthatjuk.

A diszkoszvetés.

A diszkosz két kilogramm súlyú, 22 centiméter átmérőjű, acél vagy sárgaréz abronccsal ellátott tányéralakú fakorong. Vastagsága a közepén 44, a szélén 13 milliméter. Ezt a korongot kell tetszésszerűen módon félkézzel egy bizonyos irányba — egy kilencven fokos kör-cikken belül — minél messzebb elhajítani. A dobás egy 250 cm. átmérőjű, a talajnál két centiméterrel mélyebben fekvő körből történik, amelyből kilépni nem szabad, mert ezzel a dobás érvénytelenné válik.

A diszkoszvetés szintén a rohamos fejlődésben levő sportágak közé tartozik.

A felállás a diszkoszvetéshez úgy történik, hogy a dobó — ha jobbkezes — a jobblábát a kör hátsó pereméhez illeszti és rövid terpeszállásban néhányat lendít a jobbkezeiben tartott diszkosszal. Abban a pillanatban, amikor a keze a diszkosszal hátra lendült, megkezdí a forgást, amelyet egyik lábáról a másikra lépegetve hajt végre. Ezalatt a diszkosz hátul marad, sőt a forgás alatt a vállát és a csípőjét is hátraviszi, hogy a kidobás — „berántás” — minél hátrábbról és a test minden porcikájának felhasználásával történjék.

Mikor ezzel a folyamatos, tehát megállás nélküli forgással eljutott a dobó a kidobó állásba, megtörténik a diszkosz elvetése. Ez a kidobó állás jól megtámasztott széles terpeszállás. A vállak és a törzs hátul, a kar is a diszkosszal együtt a lehető leghátrább. Ebből a helyzetből történik a kidobás. Hirtelen erővel és hatalmas lendülettel a test mellett előrelendül a jobbkar, a forgás közben előrekerült balkar viszont a lendület fokozására erőiesen lecsapódik. A diszkosz a hüvelyk és mutatóujj közti részen hagyja el a tenyeret, miközben az ujjak még egy utolsó forgó mozgást adnak a diszkosznak és igyekeznek azt úgy leszorítani, hogy a levegőben vízszintesen feküdjön és éllel menjen előre.

A kidobás megtanulása helyből való dobásokkal történik. Itt van alkalma a dobónak megfigyelni, milyen mértékben kapcsolódnak bele testének egyes részei a kidobás döntő mozdulatába. Nyomóról-nyomra, pillanatról pillanatra kell kidolgozni a stílust a helyből dobásoknál is, először anélkül, hogy az eredményre bárminő gondot is fordítanánk és a dobásokba erőt adnánk. Erre is rákerül a sor.

Ha a helyből való dobálások már kifogástalanul mennek, meg lehet kezdeni a lendületi dobásokat. Először ezzel még nagyon sok baj lesz, mert nehéz a forgást úgy beidegezni, hogy a dobó minden esetben a legjobbnak talált kidobó állásba tudjon kerülni, anélkül, hogy for-

gásában megállás, lendületében megszakadás következzen be. A forgást először kör nélkül gyakoroljuk, de úgy, hogy két, egymástól 2 és félméterre levő vonalat húzunk, hogy szokjuk meg a túlságosan nagy területen való mozgást.

A diszkoszvetés legfontosabb tréningje természetesen maga a dobálás, de nem szabad elhanyagolnunk a gimnasztikát sem. Télen át egy kis boxolás is jót lesz. A tavaszi és nyári munkába a dobáláson kívül némi sprintelés, sok kötelezés és sok gimnasztika kapcsolódik.

A gerelyvetés.

A gerely vagy dárda régi harci eszköz. Már akkor is középen fogva hajították, mint most a versenyeken, a végén fogásos gerelyhajítás csak néhány éven át volt divatban. A gerely legalább 260 cm. hosszú és 80 deka súlyú, fából készült, a végén vasheggyel ellátott hajítódárda, amelynek súlypontja táján a könnyebb megfogás céljából kötétkötés van. Ezt a gerelyt kell a kötésnél fogva egy meghatározott vonaltól minél nagyobb távolságra hajítani. A jó gerelyvetők általában erős, ruganyos, főként elsőrendű váll- és derékizmokkal bíró versenyzők. Mindezen felül kiválóan el kell sajátítaniok egy bizonyos stílust, mert csak ennek birtokában tudnak állandó eredményeket elérni.

Myyra és utána a többi stílusújitó is abból indult ki, hogy a nekifutás lendületét és egyúttal a derék lendítőerejét akkor tudja legjobban kihasználni, ha a dobás a fej fölött történik. Megcsinálták a Klumberg-féle keresztlépést, elfoglaltak egy jó széles és szilárd kidobóállást és a döntő pillanat előtt még a derekukat is hátrahajlítva, az ivszerűen megfeszült test egész lendítő erejét kihasználva dobták ki a gerelyt.

Ez a stílus nem volt rossz, a Järvinen-féle azonban jobb. *Itt nem használnak keresztlépést. A roham erőteljes és töretlen. A vonal előtt pár lépéssel a dobó hátrafelé kinyújtja a karját, ugyanakkor el is fordítja a vállát úgy, hogy a jobb váll hátra kerül. Ebből a helyzetből, roham közben, de mindkét lábnak a talajon való támaszkodása pillanatában történik meg a kidobás.* Nagy gondot kell fordítani a kidobás ívére, illetőleg arra, hogy megfelelő szögben történjen meg a gerely elhajítása.

A gerelyvetés tréningjében is jelentős részt foglalnak el a gimnasztikai gyakorlatok. Főleg a derék és a váll izmait kell minden lehető módon erősíteni, rugalmasságukat, gyors mozgásukat fokozni. Ezeket a speciális gyakorlatokat természetesen elsősorban télen át kell végezni, de kisebb mértékben folytatandók az egész év folyamán. Célszerű a reggeli külön gimnasztikán kívül a rendes pályatréninget is ilyen gyakorlatokkal bevezetni.

A gerelyvetőnek nagyon kell vigyázni a rándulásokra. Kevés

sportágban van kitéve annyi rándulásnak a versenyző, mint éppen a gerelyvetésben. Elsősorban a könyökizületben, azután a vállban, végül a derékban elég gyakoriak a rándulások.

A stílus megtanulása először helyből történik. Csak ha a helyből dobásoknál már pontosan végre tudjuk hajtani a derék és a jobb váll hátrafordítását és ebből a helyzetből sikerül a gyors, jó röpívű, energikus kihajítás, csak akkor térhetünk át a roham megtanulására és a roham és a kidobás összekapcsolására.

A gerelyvetéshez rövid sprint, elsősorban repülő sprint végzése igen jó segédeszköz, mert a roham fejlesztésén kívül a gyors mozgást is jobban beidegzi. Ajánlják a drága gerelyhajítás helyett kezdők részére egy kb. félkilós súly hajigálását is ugyanúgy, mint ahogyan a gerelyt hajtják. Itt természetesen még jobban kell vigyázni a rándulásokra.

A kalapácsvetés.

A kalapács egy $7\frac{1}{4}$ kilogramm súlyú — a súly súlyával azonos — vasgolyó (esetleg ólommal bélelt rézgolyó), amely legalább 3 mm vastag, 122 cm-nél nem hosszabb, keményített acélsodronyon lóg. A sodrony végén fogantyú van. Ezt a fogantyút fogja meg két kézzel a dobó, azután fej fölött egy-két fordulattal megforgatja a kalapácsot és mikor már elég nagy a centrifugális erő, sebesen maga is forogni kezd vele. A karok ekkor kinyúlnak, a test ellenkező irányba dől, hogy a kalapács húzását ellensúlyozza. Két ilyen forgás után, mikor a kalapács már igen nagy sebességgel forog, jó széles eldobóállásból megtörténik a kalapács kihajítása.

A kalapács hajítása a 215 cm átmérőjű súlydobó körből történik.

A dobó balkezevel alulról átfogja a fogantyút, jobbkezevel pedig felülről a fogantyúval együtt a balkezet is. Most a fej fölött megforgatja egy párszor — kétszer-háromszor — a kalapácsot úgy, hogy a fej fölött a karok könyökben behajlítva, a test mellett pedig nyújtva lesznek. A forgatás ferde síkban történik. Mikor fokozatosan gyorsuló forgatással kellő sebességet ért el, nyújtott karral, a testsúlyt egyik lábról a másikra helyezve, sebesen maga is forogni kezd. Két forgás után megtörténik a kalapács kihajítása. A forgás közben térdben hajlított lábak erélyesen kifeszülnek és a test minden erejét és súlyát egyetlen rántásba sűrítő hajítással megtörténi a kalapács kivetése.

A test ebben a pillanatban a hajítás irányával háttal áll. Abban a pillanatban, amikor a golyó a test baloldala mellett a fej magasságát eléri, a bal kéz rántásával hajítjuk ki a kalapácsot. A hajítás után a test utánafordul a kalapácsnak. Az egész mozgás csak akkor lesz eredményes, ha tökéletes harmóniában dolgozunk. Ezt a harmóniát csak végtelen sok türelemmel és gyakorlattal érhetjük el. *A kalapácsvetéshez a testsúlyon kívül nagy erő is kell.* Szükséges tehát, hogy a gimnasztikai gyakorlatok mellett súlyzókkal végzett gyakorlatokat is iktas-

sunk a tréningbe. Ezek között elsősorban fontos közepes súlyok szakítása. Ne hanyagoljuk el a sprintelést sem.

A szabályos súlyú kalapáccsal való stílusmunka túlságos fáradtsággal jár. Ezért ajánlatos előbb 5 kg súlyú kalapáccsal dolgozni és ha csak már ezzel megy a dolog, áttérni a 7.25 kg súlyú kalapácsra.

HOVÁ? MEDDIG?

Nem könnyű kérdés, mert kevés alap van a következtetésre. Hiszen vannak sportágak, amelyekben az elmúlt évtizedek alig hoztak fejlődést, másokban viszont egészen hihetetlen arányú javulásról kell számot adnunk. De vakmerőség lenne kimondani a stagnáló sportágakra, hogy ezekben már nem várhatunk javulást.

Az is valószínű azonban, hogy mégis *van valami határ*, amit belátható időn belül nem fognak felülmulni.

Hogy ez a csúcs még messze van, az nem is vitás. Hiszen ma még legfeljebb a második sportoló generáció gyermekei kerülnek sorra (a legtöbb országban még ezek sem) és akkor is csak az apa volt sportbelileg képzett. Mennyivel többet jelent majd, ha *sportoló anyától és apától*, sőt több generáción át sportoló szülőktől származó gyermekek kerülnek az orvosi tudomány, a biológia, a tréning tudománya és a ma még alig elképzelhető stílusok minden csinját-binját ismerő tudós trénerek kezébe. Ma még valóban vakmerőség, sőt több: nevetséges lenne kimondani, megjósolni azokat az eredményeket, amelyeket ezek a párszáz év múlva szereplő versenyzők el fognak érni.

De hát ne menjünk ilyen messzire és próbáljunk megmaradni a realisabb következtetéseknél. Induljunk ki a világrekordokból és kíséreljük meg, milyen következtetést tudunk azokból levonni.

A *stockholmi olimpiát* bátran lehet határkőnek tekinteni az atlétika történetében. Ez volt az utolsó béke-olimpia és után már csak másfél éve maradt a világnak a zavartalan fejlődésre.

Mégis, ha a mai világrekordokat összehasonlítjuk az akkor fennállott világrekordokkal, *óriási javulásokat látunk*. Legkisebb ez a javulás a kalapácsvetésnél, legnagyobb a gerelyvetésnél, de végeredményben igen nagyarányú. Ha átlagot vonunk az olimpiai számokban, a nem is 25 év alatt történt rekordjavítások között, azt látjuk, hogy *4.5%-kal javultak meg átlagban a világrekordok*.

Ezeknek az átlagoknak alapján kíséreltük meg kiszámítani, hogy újabb 25 év elteltével, tehát úgy 1960 körül *milyen eredményeket láthatunk majd a világrekordlistán*. Összeállításunk alapjául fehasználtuk azokat az eredményeket is, amelyeket még *nem hitelesített* ugyan a nemzetközi szövetség, de amelyek kétségtelen hitelességüknel fogva, bizonyára elérik majd ezt a jóváhagyást is.

(E sorok írása és a könyv megjelenése közti időben is megdőlt egy sereg világrekord. Ezek az összeállításban nem szerepelnek.)

	A világrekordlista 1912-ben a következő volt:	Az 1934. évi világrekord-tabella a következő:	Mi lesz 1960-ban? (A jövő képe)
100 méter	10.6 Lippincott	10.3 Tolan, Metcalfe	9.9
200 méter	21.6 Hahn	20.4 Metcalfe	19.5
(220 yard)	21.2 Wefers		
400 méter	48.2 Reidpath	46.2 Carr	44.2
(440 yard)	47.8 Long		
800 méter	1:51.9 Meredith	1:49.8 Hampson	1:45.0
1500 méter	3:55.8 Kiviat	3.49 Beccali	3:39.0
(1 mérföld)	4:15.4 Jones	4:07.6 Lovelock	3:58.0
5000 méter	14:36.6 Kolehmainen	14:17.0 Lehtinen	13:39.0
10.000 méter	30:58.8 Bouin	30:06.2 Nurmi	28:47.0
110 m gát	15.0 Smithson	14.4 Morris stb.	13.8
400 m gát	54.6 Hillman	52.0 Taylor, Hardin	49.8
Magasugrás	2.00 Horine	2.04 Marty	2.14
Távolugrás	7.61 O Connor	7.98 Nambu	8.33
Rúdugrás	4.02 Wright	4.37 Graber	4.56
Hármasugrás	15.51 Ahearne	15.72 Nambu	16.47
Súlydobás	15.54 Rose	16.80 Torrance	17.50
Diszkoszvetés	47.58 Duncan	51.73 Jessup	54.00
Gerelyvetés	62.32 Lemming	76.10 Järvinen	79.50
Kalapácsvetés	57.10 Mac Grath	57.77 Ryan	60.21

(Az 1934. évi világrekordtabellához hozzáadtunk átlagban 4.5%-ot és akkor a negyedszázad múlva várható világrekordokról a harmadik hasáb mutatta képet kaptuk.)

Ha jósolni merhetünk egy kicsit saját szakállunkra is és nemcsak a százalékok alapján, azt mondhatjuk, hogy ezek közül a meg-
lehetős magas határértékek közül *legelőször a diszkoszvetést*, azután
a *gerelyvetést* fogják elérni, sőt túl is szárnyalni. A futószámok közül
talán a 800 méter az, amelynek elérését *leg hamarabb várhatjuk*, viszont
könnyen lehetséges, hogy a hosszabb távokon nem is fogják elérni
ezeket a százalékos alapon kiszámított határértékeket.

Birkózás

Írta: Keresztes Henrik.

Nem járunk messze a valóságtól, ha azt állítjuk, hogy a birkózás az ősember mindennapi sportja közé tartozott. A létfenntartásért vívott harcában a futás, ugrás, úszás, evezés mellett okvetlen helyet kapott a birkózás is, amely — mint az emberi virtus legközvetlenebb megnyilvánulása — különben is ott szunnyad Ádám apánk minden utódjában.

A legrégebb feljegyzések tanúsága szerint a birkózással, mint sporttal, már a föníciaiaknál és az egyiptomiaknál is találkozhatunk. Nagy tömegeket megmozgató esemény volt ez már akkor is, akár csak ma, jó pár évezreddel későbben. A görögöknél pedig — ennél a nagy és dicső kultúrájú népnél — a legnépszerűbb sportág volt a birkózás. Népszerűségére a legjobb bizonyíték, hogy volt idő, amikor a sportcsarnokot „palaistrának“, birkózóhelynek nevezték. Hivatalos elismerésben a birkózás Kr. e. 708-ban részesül. Az olimpiai versenyeken ekkor vezették be a pentathlont, ahol a futás, ugrás, súlydobás, gerelyvetés mellett a birkózást vették fel mint ötödik sportágat. A legősibb sportnak újabb elismerése 60 évvel későbben — Kr. e. 648-ban — következett be. Az olimpiai versenyszámok közé felvették a pankrationt is, amely a birkózás és ökölvívás kombinációja volt.

A rómaiak — mi sem természetesebb, hogy a görögöktől annyi más mindennel együtt — a birkózás iránti szeretetet is átvették. Ők már nehezebbé tették a birkózók helyzetét, mert mindegyik versenyzőnek a testét olajjal kenték be. Az olajos testű ellenfelet földreteríteni sokkal nehezebb, mint a száraz bőrt.

A római birodalom hanyatlásával megkezdődött a birkózósport hanyatlása is. Ez már természetes velejárója volt a dolgoknak. De eltűnni azért még sem tünt el egészen. A folytonos háborúskodások

mind alkalmat nyújtottak arra, hogy akár a hadviselés pihenő óráiban mint szórakozás, akár pedig a csatatereken, vagy várfalakon mint az életért vívott küzdelemben a hadakozó felek próbára tegyék birkózásban való jártasságukat. A világ- vagy a magyar történelemből számtalan példát lehetne felsorakoztatni.

Mai formájában, mint versengési alkalmatossággal 1850 körül találkozunk ismét a birkózással. A franciák voltak ebben a kezdeményezők, akiket mihamar követtek a németek, majd lassan lépésről lépésre haladva az északi országok és Közép-Európa országai is a birkózósporthívei közé állottak.

Magyarországon a millenniumi esztendő hozta meg a birkózást, mint önálló sportot. Külföldi hatások alatt ekkor megalakult a Hungária Atléta Club. Weigand János, Vörös György, Nagy Sándor ennek a klubnak a megalapítói. A három úttörőhöz nagyon hamar odasereglettek a virtuskodást kedvelő sportemberek. A többi, más sporttal foglalkozó egyesület, látván az ifjuság érdeklődését, csakhamar megalkítja birkózó szakosztályát és 1901-ben már nyilvános versenyen méri össze erejüket a birkózók. Az érdeklődés egyre fokozódik és 1905-ben a MASz — mert a birkózó szövetség a Magyar Athletikai Szövetség kebelén belül működött — már kiírja az első magyar bajnokságot három súlycsoportban. A könnyűsúlyban *Erődy Béla* (Postás Tisztviselők SE), a későbbi nagyhírű tornász, a középsúlyban *Hautzinger Sándor* (BTC), a későbbi világhírű Pannon evezős és nehézsúlyban *Weiss Richard* (MTK), a későbbi londoni olimpiai győztes szerzi meg magának a bajnoki babért.

Természetes, hogy a birkózás nemcsak az ország fővárosában, hanem a vidéken is megkezdte hódító útját. Igaz, lényegesen nehezebben ment itt a haladás és csak most, a háború utáni esztendőkből, amióta a szövetség állandó vidéki trénerre városról városra járva tanítja a fiatalokat, jut komoly szóhoz a vidék birkózó gárdája a fővárosiakkal szemben.

A birkózók egyre növekvő száma miatt a MASz-ban való szövetségi adminisztratív munka mind nehezebbé válik. Megérlelődik az önálló szövetség gondolata, amely hosszas vita és ellenségeskedés után 1921-ben testet is ölt. Ekkor még az ökölvívók is itt foglaltak helyet a birkózók között. 1925-ben azután az ökölvívók is megalakították az önálló szövetséget és azóta a Magyar Birkózó Szövetség mint önálló testület fejt ki működést.

Egészen természetes dolog, hogy a különböző súlyú versenyzőket egymással szemben nem lehet kiállítani. Már a kezdet kezdetén is, az első versenyek megrendezésénél három súlycsoportba osztották a versenyzőket és csak a súlyhatáron belülieket engedték egymással megvívni. Idők folyamán ez a három súlycsoport előbb öt, majd hat, végül pedig hét súlycsoportra szaporodott. Ma a szenior és junior versenyzők részére a következő súlyhatárok vannak érvényben:

légsúly		56 kg-ig,
pehelysúly		61 kg-ig,
könnyűsúly		66 kg-ig,
kisközépsúly		72 kg-ig,
nagyközépsúly	..	79 kg-ig,
kisnehézsúly		87.5 kg-ig,
nehézsúly		87.5 kg-n felül.

Az ifjúsági versenyzők részére öt súlycsoportot állítottak fel, úgymint:

pehelysúly		55 kg-ig,
könnyűsúly		60 kg-ig,
kisközépsúly		65 kg-ig,
nagyközépsúly	..	70 kg-ig,
nehézsúly		70 kg-n felül.

A mérkőzéseket nem lehet a puszta földön megvívni, hiszen akkor nagyon sok sérülés történhetne a mai, a lendületekre alapított birkózási modernál. A szabályos, a Nemzetközi Birkózó Szövetség által elfogadott birkózószőnyeg mérete 8×8 méter. Ilyen méretű szőnyeget az, Európa bajnoki, vagy olimpiai versenyeken okvetlenül megkíván a Nemzetközi Birkózó Szövetség. Más, nemzetközi, vagy kisebb jelentőségű versenyeknél a 6×6 méretű szőnyeg is megfelel a célnak.

A szőnyeg maga 8—10 cm. vastag és lószőrrel vagy tengeri fűvel van bélelve. Terjedelménél fogva több darabból készítik és az egyes részeket alkalmas módon, csattokkal vagy szíjakkal erősítik egymáshoz. Tetejére síma felületű ponyvát feszítenek ki és így az egész küzdőtér egyenletes felületű lesz.

A birkózás őskorában, amikor még csak három súlycsoportban küzdöttek, mindegyik mérkőzés a végső döntésig tartott, vagyis addig, míg az egyik ellenfél két válla egyidőben a földet nem érintette. A fejlődés későbbi folyamán kénytelenek voltak ettől a rendszertől eltérni és ma már csak azt tartották meg ebből, hogy a birkózó két vállának egyidőben kell a földet érinteni.

Szenior versenyeknél a mérkőzés tartama 20 perc. Ez alatt az idő alatt, ha egyik vagy másik versenyző nem tudja ellenfelét két vállra fektetni, úgy a vezetőbíró a két pontozóbíróval egyetértésben nyilvános szavazással állapítja meg a győztest. Ez úgy történik, hogy az egyik versenyző zöld, a másik pedig piros színű szalagot erősít a lábára. A szavazásnál a bírák pedig zöld vagy piros táblácskát, aszerint, melyik versenyzőt látták jobbnak, emelnek a magasba. A szenior versenyenél a 20 perc időbeosztása a következő: ha az első 10 percben egyik fél sem tudott döntő fölénybe kerülni, amit a bírák az előbb említett nyilvános szavazással döntenek el, úgy sorsolás útján állapítják meg.

melyik versenyző kerüljön először parterrrbe, vagyis békaállásba. Ez három percig tart. A három perc eltelte után helyet cserélnek az ellenfelek és aki az előbb felül volt, most alulra kerül. A második 3 perc eltelte után ismét állásból folytatják a mérkőzést mindaddig, vagyis még 4 percig, míg a mérkőzésnek 20 perce le nem telik.

A junior birkózóverseny időtartama 15 perc. Ennek beosztása a következő: hat perc bevezetés, kétszer három perc parterr és három perc befejezés.

Ifjúsági birkózóverseny időtartama csak 10 perc. A beosztás itt a következő: öt perc bevezetés, kétszer kettő perc parterr munka és egy perc befejezés.

A küzdő felek közül, mint már említettük, azt nyilvánítják győztesnek, aki ellenfele két vállát egyidőben a földre tudja szorítani. Ezt különböző ú. n. „fogással” igyekszik mind a két versenyző elérni. A görög stílusú birkózásnál azonban csak a csípőn felüli részeken alkalmazhatók a fogások.

A versenyzők, a kezeket és a karokat kivéve, csak nyitott tenyérrel foghatják meg egymást.

Vannak veszélyesnek minősített fogások. Ezeket felhasználni természetesen tilos. Ilyenek a fejnek a nyakcsigolyák tengelyében való elcsavarása, az ú. n. cravatte, karfelszedésnél a karnak a fej irányában való tolása, kiemelt versenyzőnek álló helyzetből való levágása stb.

Rúgás, csípés, karmolás, harapás, földre való lecsapás, belerúgás, a földön-parterrrben levő ellenfélre való ráugrás, gáncsolás, lábra való lépés, szintén tilos. A fejen a szemöldök és a szájvonal közötti részen szintén tilos fogást alkalmazni. Ebbe a részbe természetesen beletartozik a fül is. A homlok és az állkapocs azonban már nem védett terület.

Általános szabály a fogásoknál az, hogy minden olyan fogás, amely az ellenfél testi épségét veszélyezteti, minden olyan dolog, amely a sportszerű küzdőmodorral, a sportszerű felfogással ellenkezik, tilos.

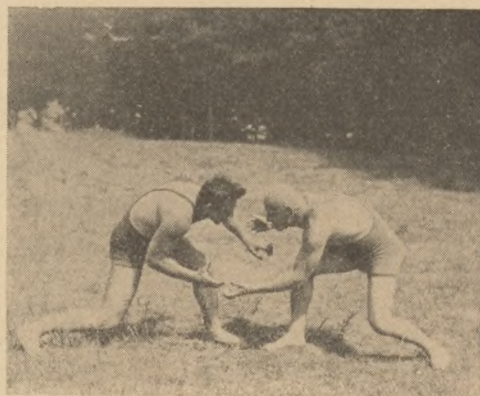
Mielőtt a versenyzők a küzdelmet megkezdik, a mérkőzést vezető bíró őket a közönségnek bemutatja. A két versenyző az alatt a szőnyeg két ellenkező sarkában áll. A bemutatás után a középre mennek, ott egymással keztfognak, majd visszatérnek a szőnyeg sarkára, de mindegyik a másikéba. Onnan visszafordulnak, újból a középre mennek és most már kezdetét veheti a küzdelem, amelynek első percei a fogáskereséssel telnek el.

Az a terpeszállás, amelyet ilyenkor a küzdő felek elfoglalnak, csak arra szolgál, hogy az ellenfél minél nehezebben mozdíthassa ki ebből a helyzetből. Mint legtermészetesebb fogás: ezekben az első pillanatokban mindegyik fél a másik csuklóját fogja meg. Részint, hogy ellenfelének mozgási lehetőségét korlátozza, részint, hogy magának biztos támpontot szerezzen a következő támadás, fogás kiviteléhez.

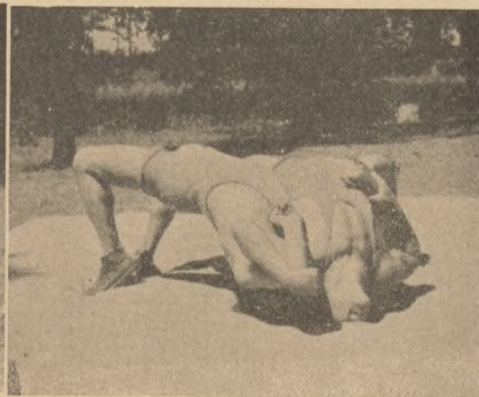
Ebben a legegyszerűbb helyzetben a leggyakoribb fogás, illetve dobás, a váll-, kar- és csípődobás. Amikor az ellenfél az ide-oda való

mozgás közben lépést változtat, a lefogott karját könyök fölött még másodszor is lefogom. Közben villámgyors félfordulatot végzek s az ellenfelemet mintegy rajtaütésszerűen magamhoz, illetve hátamhoz ragadom s az így magával tehetetlen tömeget vállamon keresztül dobom, miközben a derék lendítésével még megnagyítjuk a lendület erejét. Ez a válldobás.

A kardobás majdnem hasonló ehhez. Itt is a már csuklóban egyszer lefogott kart a könyök táján újból lefogom. Az így magamhoz ragadt ellenfelemet a válldobásnál véghezvitt villámgyors félfordulatot végrehajtva — miközben térdreések, a földre rántom.

Jellegzetes en-garde állás.

Duplahíd.

Görög-római birkózás.

A csípődobás, bár eredete a legrégibb időkig vezethető vissza, még ma is elismerten a legbiztosabb eredményt hozó fogások egyike. Kezdeté és befejezése teljesen azonos a kardobásával. A különbség csak az, hogy amikor az ellenfélhez az egyik küzdő fél beugrik, nem a karját ragadja meg, hanem a nyakát öleli át. Ez a fogás, miután a szenvedő fél magasabb helyről esik, hatásosabb és biztosabb.

A fogáskeresés közben megtörténik, hogy nem az ellenfél csuklóját ragadja meg az egyik vagy másik birkózó fél, hanem egy óvatlan pillanatban a derekát tudja elkapni. Nincsen akkor még baj, ha ez meg is történik, mert az így lefogott ellenfél, ha két tenyerét a vele szemben álló másik küzdő fél állának feszíti, vagy két könyökével a támadó gyomrának fekszik, úgy az ilyen „mellső alsó” fogásból könnyen megszabadul. Ez a mellső alsó: vagy „hátsó alsó” — abban az esetben, ha az ellenfelem derekát úgy fogom át, hogy a háta és nem a melle van felém: — az álló helyzetből való küzdelemnél azonban ugyanolyan fontos szerepet tölt be, mint kezdőfogás, akár a csuklónak a megragadása. Ilyen fogásból igen könnyen két vállra fektethetem az ellenfelemet. Ha egy hátsó alsónál az egyik kezemmel az ellenfél nyakát tudom megragadni, úgy rövid jobbra-balra lendítés után, miközben bal-

kezemet kiengedem s ugyanakkor jobbtérdre ereszkedem, jobbkezeimmel az átkulcsolt nyakánál fogva két vállra fordíthatom.

Az eddig leírt pár fogás azonban korántsem elegendő ahhoz, hogy valakiből nagynevű birkózó, versenyző legyen. A modern birkózó ma már nem pusztán erőből igyekszik ellenfelét két vállra fektetni, hanem merész és gyors akciókkal, lendületdobásokkal igyekszik a tussos győzelmet megszerezni. Különösen az északi népek, a svédek, finnek nagyok ebben. Az ott járt külföldi versenyzők terjesztették el azután saját hazájukban ezt az új lendületi stílust, amelyet néhány invenciózusabb versenyző még kibővített. Ma már mindenütt ez a stílus az uralkodó.

Mi a híd? Ha a versenyző két lábával a földön áll, arra támaszkodik, testével pedig hátrafelé dől addig, míg feje is a szőnyegre kerül, akkor hídban van. A jó hídnak jellegzetes tulajdonsága, hogy a derék magasan van a föld, a szőnyeg fölött, a fej pedig nem a tetejével támaszkodik a szőnyegre, hanem a homlokával.

A ma birkózója, a múltéval ellentétben, nem fél a hídtól. Bátran csinálja, hajtja végre lendületi dobásait, miközben ő maga is hídba esik, hogy onnan kifordulva, folytassa megkezdett támadását a tussos győzelemig. Ha pedig az ellenfele kényszeríti hídba, attól sem riad vissza, belemegy bátran, mert ez csak újabb alkalom részére, hogy abból kifordulva most már ő, a megtámadott legyen a támadó.

A lendületi fogások egyik leggyakoribbja a szaltó. Rendszerint akkor lehet megcsinálni, amikor az egyik küzdő fél mellső alsófogással igyekszik eredményt elérni. Ha a másik fél ekkor két karjával hirtelen lezár, lefogja ellenfelének két karját és hídba ereszkedik, természetesen megfelelő lendülettel, úgy szaltózik. A szaltó csak akkor lesz eredményes, ha a földre érkezés pillanatában egyik karommal elengedem az ellenfelemet, a másikkal lezárva tartom és ráfordulok.

A szaltónak sokféle változata van. Mindegyik csak akkor sikerül, ha élet, lendület van abban a mozgásban, amivel a támadást végrehajtják.

Félkarral is csinálhatom a szaltót, ha egyik karommal az ellenfél karját lezárom, a másikkal pedig a lapockája táján megragadva, magamhoz szorítom s úgy megyek hídba.

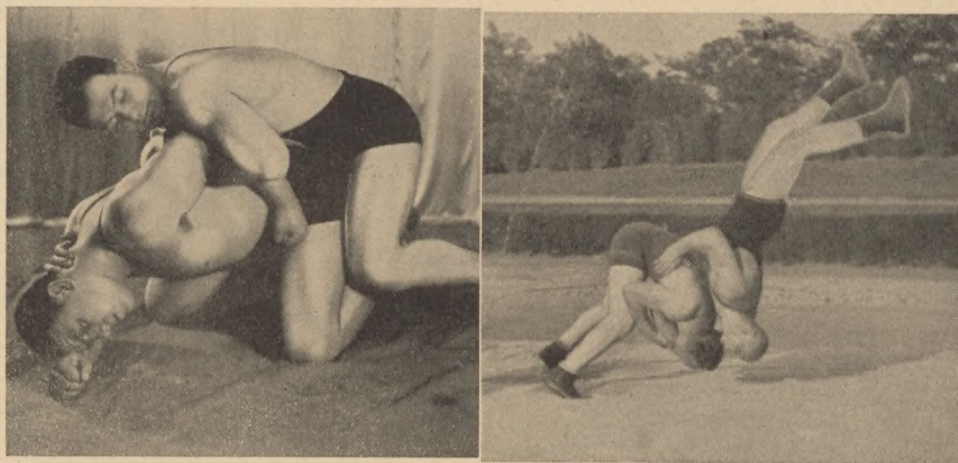
A szaltó elleni védekezés nehéz, különösen, ha az ellenfél gyors. Ha az indulás pillanatában a szenvedő fél nem tudja teste súlypontját egészen mélyen levinni, úgy már csak a jó hidalás segíthet rajta.

Ha az ellenfelet hátsó alsófogásban kapom el és annyira ki tudom emelni, hogy vállai a fejem fölé kerüljenek és ebből a helyzetből megyek le hídba, akkor szupplét csináltam. Ebből is kifordulva, illetve az ellenfélre ráfordulva tudok győzedelmeskedni.

Az eddig tárgyalt fogásokat a küzdő felek mind „állásból”, vagyis úgy hajtották végre, hogy csak a két lábuk volt a földön. A küzdelem hevében azonban mind gyakrabban előfordul, hogy egyik vagy

másik versenyző nemcsak a lábával, hanem a kezével is a földre kerül. Erre mondják, hogy a birkózó „béka állásban“, vagy parterrben van. A verseny javarésze ilyen parterr-munkában telik el. A jó versenyző ebből az állásból, vagyis a parterrből éppen úgy tud kezdeményezni, támadni vagy védekezni, mint állásból.

A leggyakoribb fogás a parterrben a karfelszedés, ez körülbelül az a fogás, ami az állásban a csuklók lefogása. Ebből a fogásból kiindulva kezdi meg a versenyző a támadások sorozatát. A karfelszedést úgy hajtjuk végre, hogy a békaállásban levő ellenfél mellé, mondjuk

Karfelszedés félnelsonnal.

Jano—dr. Papp. Válldobás.

Görög-római birkózás.

baloldalra, két térdre ereszkedik a másik versenyző. Ekkor jobbkarjával a derekát öleli át a felül levő versenyző, balkezevel pedig az ellenfél balkarját annak lapockája felé igyekszik felhúzni. Ezzel a fogással az ellenfelet biztos, széles, megalapozott állásából kimozdítva, könnyen vihető tovább a támadás egészen addig, míg az eredményre nem vezet.

A másik gyakori fogás a nelson, amely lehet fél, háromnegyed vagy dupla nelson. A fél nelsonnál úgy kezdem el, mint a karfelszedésnél. Jobbkezemmel az ellenfél derekát fogom át, balkézemmel pedig az ellenfél balkarját, illetve hóna alatt a nyakát fogom át. Az így átfogott fejet a testem felé behúdom, majd testének hosszában átfordítom.

Háromnegyed nelson. A jobbkézzel befogott fél nelson mellé balkézemmel az ellenfél állát fogjuk át és azt magunk felé fordítva, segítjük elő az átfordulást.

Dupla nelson. Ha a felül levő fél két karját az alul levő hóna alatt áterőszakolta, úgy, hogy annak nyaka fölött azt összekulcsolja, akkor beszélünk duplanelsonról. Az így befogott nyakat, mint a fél nelsonnál, lehet előbb magunk alá gyűrni, ami után természetesen az egész test is utánafordul.

Gyakori fogás az amerikai kulcs is. Hasonló ez a nelsonfogáshoz. Ha mondjuk ellenfelem baloldalán vagyok parterrben, akkor balkeze-
met a békaállásban levő birkózó nyakára teszem, jobbkeze-
met pedig ellenfelem balhóna alatt viszem keresztül. Jobbkezem tenyerével most
balkaromat lehetőleg a csukló táján ragadom meg. Ekkor az ellenfél
fejét nyakánál fogva magamhoz húzom, miközben a bekulcsolt jobb-
kézzel a válla körül átfordítom.

A régi iskola egyik kedvelt fogása a hitzler-dobás. Mint a leg-
több dobás, ez is csak akkor eredményes, ha meglepetésszerűen tudom
végrehajtani. A parterrben levő ellenfélhez közelebb levő karral a dere-
kát alulról átölelem, míg a másik szabadon levő karral az ellenfél nya-
kát kell leszorítani. A derékon levő karral felfelé emelem, tehát kieme-
lem a versenyzőt, míg a másikkal, a ballal, lefelé szorítom a fejét. Ha
az átfordítás sikerült, úgy azonnal rá kell vetődni az ellenfélre, mert
ha az hídba tud esni, úgy a kétvállrafektetést máris elkerülte.

Az itt eddig felsorolt fogások természetesen nem meritik ki azt
az ezer meg ezer eshetőséget és helyzetet, ami egy birkózómérkőzés
ideje alatt előadódik. Ezek, miként az abécé betűi egymás mellé téve
szavak és mondatok alkotásával gondolatok kifejezésére alkalmasak,
úgy ezek a felsorolt fogások is csak arra jók, hogy egymás mellé téve,
értelmes akciókká tevődjenek össze, amelynek nyomán kialakul a végső
cél: a győzelem. Minden versenyző a maga tudása és elképzelése nyo-
mán tud, illetve kell hogy új és új szavakat, új akciókat tudjon végre-
hajtani.

Az akcióra való törekvés: ez a mai birkózás. Gyors, erélyes for-
dukatokban, izgalmas akciókban bővelkedő birkózási modor. Ez nem-
csak a közönségnek tetszik, hanem ami a fő: eredményes is. A jó tak-
tikával küzdő birkózó sohasem engedi meg, hogy az ellenfél ragadja
magához a kezdeményezést. Minden kezdeményezés egyenlő ellenfelek
mellett a kezdeményező javára dönti el a küzdelem sorsát.

Az eredményes versenynek alapfeltétele a jól keresztülvitt tré-
ning. Bármilyen kiváló egyéni képességekkel, erővel, birkózásbeli kész-
séggel, technikai tudással rendelkeznek is a versenyzők, ha a versenyre
nem készült fel alapos tréninggel, úgy annak könnyen csúfos, váratlan
vereség lehet az eredménye.

A birkózó-tréning nagymesterei az északi népek: a svédek és
finnek. Az ő nyomdokain építették ki maguknak a többi, birkózásban
eredményesen szereplő nemzetek versenyzési, illetve tréningrendszerü-
ket.

A helyes tréningnek az alapeleme a futás. Ez nem azt akarja
jelenteni, hogy aki jó 100 méteres futó, az jó birkózó, hanem azt, hogy
megfelelő, mindennapos futótréning nélkül nem tudunk majd nagy
eredményeket elérni. Amíg a kiemelés a mai modern birkózóstílusnak

egyik alapvető technikai része, úgy a futás az eredményes versenyzéshez szükséges kitartást és tempóbírást alapozza meg.

Alapelv az, hogy a komoly tréningben levő birkózó a futást egyik nap sem hagyhatja el. 2000—4000 métert kell naponta megfutnia könnyű tempóban, amibe közbe-közbe három-négy sprintet, 100—200 méter hosszút, kell beiktatni. Ez a módszer érthetővé válik, ha elgondoljuk, hogy a 20 percig tartó birkózás alatt vannak gyors, pillanatnyi erőkoncentrációt, sprintet kívánó akciók is.

A napi tréninget már reggel, a felkelésnél kell elkezdeni. Rövid, 8—10 percig tartó mozgásos gimnasztika képezi a tréning bevezetését. Utána jó lemosás és jöhet már a napi munka.

Az esti tréning, amikor a versenyző a szőnyegen igyekszik tudását gyarapítani, szintén mozgásos, általános gimnasztikával kezdődik. A futást télen ekkor rövid kötélugrás helyettesíti. Utána jöhet azután maga a birkózás. Ezt hajlékonysági gyakorlatokkal, hídbaereszkedéssel, piruettekkel, hídban való súlyemeléssel — 10—15 kilós súllyal —, kiemelési gyakorlatokkal kezdjük el. Majd magával a birkózással folytatjuk, felváltva parterrben és állásban. Ez alatt természetesen nem törődik a birkózó azzal, hogy ellenfele betussolt-e közben vagy sem. Az egész birkózás tartama 20—25 perc. Utána levezető gyakorlatként medicinball következik, amivel való könnyű gyakorlatok, dobálódzás, majd azt mondhatni ugyanoly elengedhetetlen feltétele az eredményes szereplésnek, mint a futás. Könnyű masszáz, lehet önmasszáz formájában is és melegfürdő zárja be a tréninget.

Ennél a tréningrendszerénél természetesen feltételeztük azt, hogy a birkózó már annyira érett, hogy versenyen el is lehet indítani. Az olyan versenyzőnek a tréningje, aki még nem tud annyit, hogy más, idegen klubok ellenfeleivel a küzdelmet fel tudja venni, annak a tréningje természetesen egészen más. Annál az iskolázásra fektetik a fősúlyt. Az ilyen versenyzőnél, vagy még helyesebben versenyzőjelőtnél, a tulajdonképpeni birkózótréning a futás, bevezető mozgások elvégzése után abból álljon, hogy az oktató, akár hivatásos akár amatőr, iskolászerűen veszi át vele az előbb felsorolt fogásokat, majd mikor ebbe belefáradt az oktató és a tanuló egyaránt, akkor két közel egyenlő képességű birkózó álljon egymással szembe, akik az eddigi elsajátított fogásokat egymáson igyekezzenek alkalmazni. Ilyenkor azonban az oktátónak mindig jelen kell lenni és a hibákra azonnal figyelmeztetni kell a küzdő feleket. Meg kell ilyenkor szakítani a tréninget és a helyes fogás végrehajtása, illetve védeke után szabad csak azt tovább folytatni.

Szabadfogású birkózás.

A görög-római birkózás másik módja a „catch as catch can“, vagy ahogy magyarul mondják: „szabadfogású birkózás“. A görög-rómainál ez a birkózási módor abban különbözik, hogy a test bármely

részén elhelyezett fogás is érvényes. Az ellenfelek tehát nemcsak a derékon felül foghatják meg egymást, hanem azon alul is. Élnek is ezzel az alkalommal és éppen ez a lehetőség teszi ezt a birkózási módot érdekessé. Az újabb időben már nálunk is nagy népszerűsége tett szert ez a birkózási mód, amit különösen a nyugati államokban űznek nagy előszeretettel.

A szabadfogású birkózás súlycsoportjai a következők:

légsúly		56 kg.
pehelysúly		61 kg.
könnyűsúly		66 kg.
kisközépsúly		72 kg.
nagyközépsúly		79 kg.
kisnehézsúly		87.5 kg.
nehézsúly		87.5 kg-n felül

Ha ezt a súlycsoportbeosztást alaposan megnézzük, úgy azt látjuk, hogy az teljesen azonos a görög-római súlycsoport beosztásával.

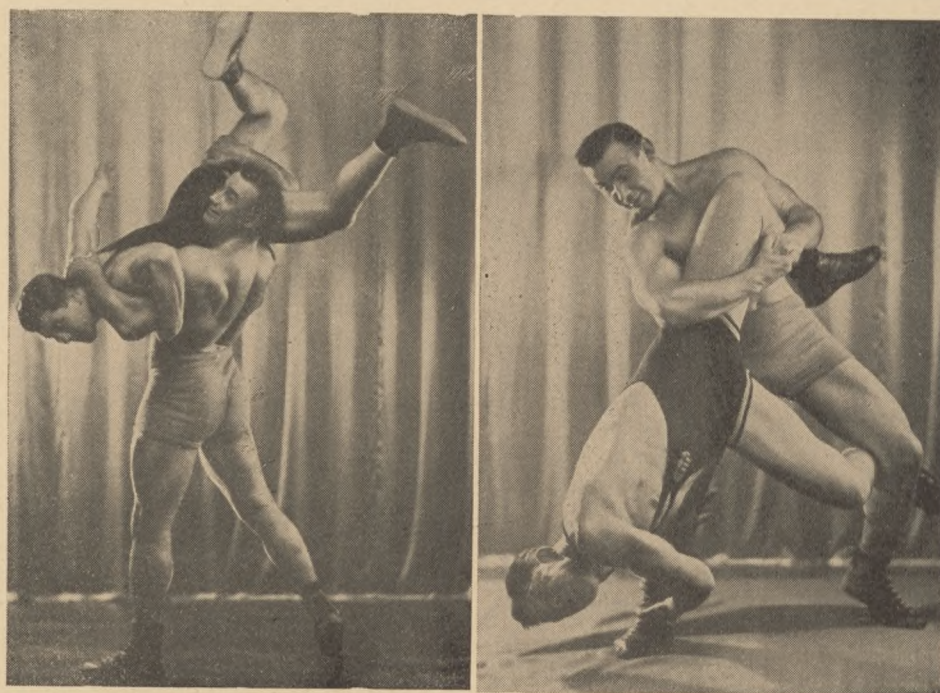
Ugyancsak teljesen hasonló a szabadfogású birkózóversenynek az időbeosztása is.

A junior és ifjúsági súlycsoportok, valamint azoknak időbeosztása szintén teljesen megegyezik a görög-római birkózási modor súlycsoportjaival és időbeosztásával.

Miután a szabadfogású birkózási modornál több fogást lehet alkalmazni, mint a görög-rómainál, nagyobb testfelület áll egymással szemben, egészen természetes, hogy több a tiltott fogás is. Általában ennél a küzdőmodornál is általános szabály az, — annak ellenére, hogy minden testrész fogása meg van engedve —, hogy az ellenfél testi épségét veszélyeztető fogások tilosak. Így például meg szabad ugyan fogni az ellenfél lábát, el is ránthatom azt, úgy, hogy az ellenfél eldőljön, a lábába is belekapaszkodhatom, hajlíthatom is, de csak addig, amíg az természetes hajlást végez. Értem ez alatt azt, hogy a lábat pl. térdben behajlíthatom, de csak annak természetes hajlási síkjában. Vagy a bokát, illetve lábfejet is megfoghatom, hajlíthatom is, de csak olyan irányban, ahogyan azt a láb megalkotottsága megengedi. Mint lényeges különbség megjegyzendő, hogy a szabadfogású birkózásnál a duplanelsonfogás tilos. (A görög-rómainál ez a fogás megengedett fogás.)

Ugyancsak tiltott fogás az ú. n. olló is. Ezt a két lábbal hajtják végre. Ha az ellenfelet a két láb közé tudom kényszeríteni, úgy, hogy saját lábaimat lenn a lábfejnél össze tudom kapcsolni, úgy azzal igen könnyen olyan rettentő nagy erőt tudok kifejteni, ami könnyen végzetessé válhat az ellenfélre nézve.

A fogásokra itt külön kitérni nem fogunk. Annál kevésbé, mert azok alapján véve a görög-rómaival azonosak. Ami különbség van, az csupán az, hogy ebben a birkózási modorban, mint előbb is említ-

*Szabadfogású birkózás. Baloldali kép: dr. Papp—Zombory (MAC).
Lábfogással és félnelsonnal kombinált magas kiemelés.
Jobboldali kép: dr. Papp—Morell (MAC). Lábrehur.*

tettük, a lábakat is használhatják a versenyzők. Lábbal való fogásról beszélni, legalább is furcsa volna, mert az ember úgy van megalkotva, hogy a lábával fogni nem tud.

A lábbalsegítés a szabadfogású birkózásnál különben is csak arra szorítkozik, hogy annak segélyével állásban el tudom gáncsolni ellenfelemet. Ha pedig parterben vannak a küzdő felek, akkor a láb szerepe csak az emelésben vesz részt, amikor mint egy egykarú emelővel fordítom át az ellenfelet a részemre kedvezőbb helyzetbe. Ezenkívül még csak taszíthatom, tolhatom az ellenfelemet, de csak úgy, hogy előbb a láb talpát az ellenfél testére ráteszem és csak azután tolhatom, vagy pedig rögzíthetem a lábam segélyével az ellenfelet valamelyik pozíciójában.

Súlyemelés.

Szorosan véve nem is birkózás, de mégis a nehéz atletikához tartozik és a világon mindenütt a nehéz atletikai szövetségek fennhatósága alatt űzik a súlyemelést is. Ezt a sportot is, miként a birkózást, miután az erő játéka, különböző súlycsoportokba osztva űzik a versenyzők. Ez természetes is, mert az 55 kilós versenyző valószínűleg nem tud annyit emelni, lökni vagy szakítani, mint a 100 kilós súlyemelő.

A súlyemelők részére megállapított súlycsoportok a következők:

pehelysúly		60 kg,
könnyűsúly		67.5 kg,
középsúly		75 kg,
kisnehézsúly		82.5 kg,
nehézsúly		82.5 kg-n felül.

A súlyemelést vasrúd két végére tolható és levehető vaskorongokkal hajtják végre. A súlyemelés alapjában véve összetett verseny, amelyben kétkarú nyomásban, kétkarú szakításban és kétkarú lökésben mérik össze erejüket a versenyzők és az egyes csoportok összeredménye alapján jutnak győzelemhez, illetve helyezéshez a résztvevők.

Az előbb felsorolt három módhoz a berlini olimpia versenyen még két emelési mód járul majd. Az egykarú szakítás — jobb- és balkezzel külön-külön. 1936 után tehát öt részből áll majd a súlyemelőverseny.

A kétkarú nyomás abból áll, hogy a versenyző a földre helyezett súlyt adott jelre egy tempóra a mellére veszi, majd onnan újabb jelre folytatólagosan és megszakítás nélkül kinyomja a magasba, míg két karja teljesen ki nincs nyújtva. Itt a súlyt 2 másodpercig tartja és egy utolsó jelre ismét a földre helyezi.

A kétkarú szakításnál az első jelre a földről egy tempóban a fej fölé lendíti-szakítja a súlyt a versenyző, úgy, hogy két karja teljesen ki legyen nyújtva. Ott 2 mp-ig kitart, majd újabb jelre leereszti a súlyt.

A kétkarú lökésnél, miként a nyomásnál, a mellig hozza a súlyt a súlyemelő, innen adott jelre egy aláugrással a fej fölé löki, míg két karja nyújtott helyzetbe nem kerül. Két mp-ig kitart, majd adott jelre leereszti a súlyt.

Az egykarú szakítás teljesen hasonló a kétkarúhoz, de természetesen miként azt neve is mutatja, egy karral, jobb vagy ballal hajtják végre.

A teljesítményeket értékelendő, nem lesz érdéktelen, ha a legutóbbi losangelesi olimpia súlyemelő versenyének eredményeit leközzöljük:

pehelysúly		287.5 kg.	Sauvin (francia)
könnyűsúly		325.5 kg.	Douverger (francia)
középsúly		345 kg.	Ismair (német)
kisnehézsúly		365 kg.	Hostin (francia)
nehézsúly		380 kg.	Skobla (csehszlovák).

Alább adjuk a magyar súlyemelő rekordokat:

pehelysúly		255 kg.	Molnár (UTE)
könnyűsúly		277.5 kg.	Csinger (MTK)
középsúly		287.5 kg.	Garai (MTK)
kisnehézsúly		300 kg.	Kiss (MÁVAG)
nehézsúly		297.5 kg.	Bakonyi (FTC).

Ha ezt a rekordtáblát az előbbivel összehasonlítjuk, úgy ebben hű képet kapunk a magyar súlyemelősport nemzetközi helyzetéről is. A kép nem sötét, hiszen átlagban annak 80 százalékát érték el versenyzőink. Ha figyelembe vesszük, hogy alig pár éves multra, komoly munkára tekinthet vissza a magyar súlyemelés, akkor van rá remény, hogy nemsokára a legelsők, a franciák, németek, olaszok és osztrákok között lehetünk.

Hogy merre vezet a birkózás jövőjének az útja? Ez attól függ, megváltoztatják-e a jelenleg érvényben levő versenyzési módszert vagy nem. A birkózósport vezetői érzik, tudják azt, hogy a közönséget csak úgy tudják megtartani maguknak, ha minden tekintetben kielégítő eredményű, szép, fordulatokban gazdag versenyt tudnak nyújtani a nézőknek.

Ha rátérnek arra a rendszerre, hogy minden mérkőzés a végső döntésig, amíg valamelyik versenyző két válla a földre nem kerül, azaz tussig tartson, akkor a zárt, rövid mozdulatú, keveset kockáztató, csak biztos akciót megkísérlő birkózási modor helyett a nyílt és kombinációra alapozott, technikailag változatos, szemre látványos birkózási modor jut majd előtérbe.

Természetesen ellenzői is vannak ennek az iránynak, akik leginkább azzal érvelnek, hogy valamikor régen, a birkózás őskorában, minden mérkőzés a tussig tartott és miután látták, hogy ez nem szolgálja a célt, tértek át a korlátolt idejű mérkőzésekre.

Ha viszont a mai állapot marad meg, amikor egy-egy mérkőzés maximum 20 percig tarthat, akkor a továbbfejlődés útja az abszolút tökéletessé fejlődött en garde felé vezet majd, amely kizár minden sikeres akciókísérletet és a művészetté fejlődött taktikához jut, amelynél az első sikertelen mozdulat máris behozhatatlan hátrányt jelent a hibázónak és könnyen megtartható előnyt az ellenfélnek.

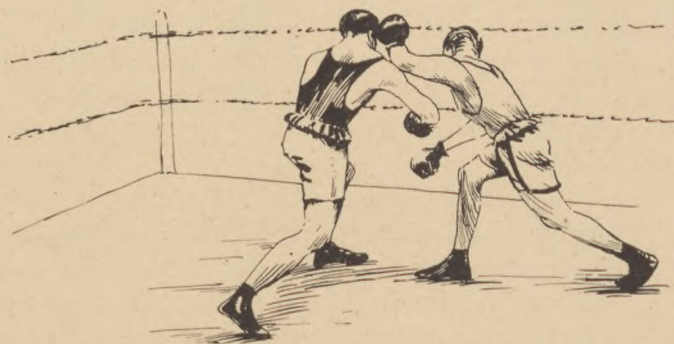
A nemzetközi fronton két stílus áll egymással szemben. Az egyik, amelyik inkább a szabadfogású birkózási módszert kultiválja, de azért a görög-rómaiakat sem hanyagolja el. A másik, amelyik fordítva, a görög-rómainak ad elsőséget a szabadfogású fölött. Az elsőbe az amerikaiak, angolok, svájciak és belgák tartoznak, míg a másikba az északi népek, a svédek, a finnek, esztek, dánok, magyarok, németek és a többi európai nemzet. A tapasztalat azt mutatja, hogy azok a nemzetek, amelyek az utóbbi stílus-csoportba tartoznak, vonultatják fel nagyobb számban a nagyobb tudású, néha már művészi készségű birkózókat.

Ami a különleges magyar viszonyokat illeti, sajnos, még az a helyzet, hogy bármilyen népies jellegű is a birkózás, hiszen bármilyen szerény eszközökkel rendelkező egyesület is űzheti azt, még mindig csak ott tartunk, hogy az nem a nagy tömegek sportja, nem széles rétegekre van felépítve, hanem nagyságát néhány egyed kiválóságának köszönheti. Egy-egy Varga Béla dr., Keresztes Lajos, Papp László dr., Kárpáthy Károly, akik a világklasszist jelentik és azután jön a nagy

ür. Amikor olimpiai vagy Európabajnoki versenyekre készülnek, válogatnak és egyik vagy másik világnagyságunk formája körül baj van, akkor tűnik ki, hogy nagyjaink után nincsen olyan következő, akire a győzelem reményében nyugodtan rá lehetne bízni a magyar színek képviselőjét.

Pedig anyag, emberanyag van bőven. Tehetség is van a birkózni vágyó fiatalok között. Különösen pedig a vidékiek sorában. Ha egy rátermett, odavaló tréner a vidéket a kezébe venné, s a vidéken uralkodó szellemet át tudná formálni és még hozzá technikai tudást is tudna beléjük oltani, úgy rövidesen megszűnne a főváros birkózóinak fölénye.

A magyar birkózósportnak csak ez lehet az útja. Ez vezet csak fölfelé a nemzetek ranglistáján.

A boxsport

Irta: **Kankovszky Artúr,**
a Magyar Ökölvívó Szövetség ügyvezető alelnöke.

A boxsportnak, csak úgy mint az embersportoknak általában, a világháború és az azt követő évtized hozta meg a reneszanszát. Nagy számú hódolója van ma már a boxsportnak az egész világon és hihetetlenül nagy a boxsport „passzív” támogatóinak, a nézőinek száma. A sportversenyek történelmében még ma is a csikágói (1927 szeptember 22.) Dempsey—Tunney mérkőzés 140.000 nézőszáma tartja a világrekordot. Nézőkben a múltban sem volt hiány a nagyobb boxeseményeknél. Már 1810-ben, amikor a legtöbb mai modern sportot még csak nem is ismerték, már 20.000 nézőről számol be a krónika az angol Cribb és a néger Mollineux mérkőzésénél.

A boxsport eredetét kutatva, az első hivatalos adatot a 23-ik olimpián (Krisztus előtt 688-ban) találjuk, amikor is a boxolást első ízben iktatták be az olimpia programjába. Ugyancsak ebben az időben keletkeztek a boxolás legelső szabályai is, amelyeket a szmirnai *Onomastos*, az első olimpiai győztes állított össze. Innen kezdve a 291-ik (Krisztus után 385-ig) olimpiáig állandóan szerepelt a boxolás az olimpiai versenyek között. Az ősi olimpiák idejében pusztán ököllel történt a versenyzés, majd később kialakult a mai kesztyű, azaz inkább „bandage” legrégebbi őse a „strophion”. A strophion kb. 3 méter hosszú keskeny bőrszík volt, amelyet az ökölre és az alkarra csavartak a versenyzők és a célja nem az volt, hogy súlyosabb sebet ejtsenek vele az ellenfélre, hanem inkább a saját öklük és alkarjuk védelmére szolgált. Érdekes volna a boxsport első szabályait is ismerni, sajnos azonban, hogy az idők folyamán az ismeretlenség homályába merültek. Tény azonban, hogy a mérkőzések a stadion porondján kerültek eldöntésre és a mérkőzések mindenkor a végső döntésig (a mai knock-out-ig) mentek.

A régi görögök nagyon kedvelték a boxolást és ennek magyarázata abban rejlett, hogy az emberi testben és mozgásban a tökéletes szépet keresvén, azt a boxolásban látták legjobban kifejezésre jutni. Volt azonban a boxolásnak egy másik gyakorlati célja is. Az ókor háborúiban rendszerint a közelharc döntötte el az ütközetek sorsát és itt érvényesült azután a boxolásban jártas katonák fölénye, akik fegyver nélkül, a pusztá öklük segítségével is képesek voltak ellenfeleiket legyőzni.

Az ókor boxolói gyakran vettek részt a birkózó versenyeken is és dacára annak, hogy a birkózásban tilos volt az ütés, a küzdelem hevében — ha talán önkéntelenül is de — gyakran előfordult, hogy az egyik-másik birkózó a boxolásban szerzett ügyességéhez fordulva, az ökleit is használatba vette. A gyakran megismélődő szabálytalanságok vethették fel a gondolatot egy olyan versenynem teremtésére, amelyben a birkózás és boxolás minden fogása és ütése megengedett legyen. Ez volt a *pankration*, amely mint harcisport is kiváló volt, mert arra tanította és edzette az ifjakat, hogy fegyvertelenül is harc-képtelenné tehessék az ellenfelet. A *pankration* küzdelmek nem egyszerű voltak halálos kimenetelűek s így nem csodálható, ha az olimpiai *pankration*ra mindig csak kevesen jelentkeztek. Arra is volt eset, hogy csak egyetlen versenyző akadt, de még ilyen esetben is kiadták az olimpiai győzelmet jelentő koszorút. A régi görögök leghíresebb boxolója *Theagenes* volt, aki 1400 versenyt nyert részben a boxolásban, részben a *pankration*ban. Ugyancsak kiváló boxoló lehetett a naxosi *Tisandros* is, aki 4 egymásutáni olimpián győzött a boxolásban. A görögöktől a rómaiak vették át a boxsportot, amelyet eleinte a régi görög szellemben űztek, majd azt a hanyatlás idejében mind súlyosabb feltételekhez kötötték.

A népvándorlást követő lovagkornak a páncél, kard és az ijj volt a főfegyvere és a kialakuló sport is ezek hatása alatt volt. A középkor történelmében több helyen is felmerülnek a boxoláshoz némileg hasonlatos mérkőzések, amelyeknek azonban a tényleges boxoláshoz semmi közük sincsen. Ilyen volt pl. a Németországban akkoriban gyakran előforduló „*Faustkampf*“ vagy „*Faustwehr*“ is, amelyet részben fegyverrel, részben pedig pusztá ököllel vívtak és rendszerint halálos kimenetelű volt. Ezek a mérkőzések a sport jelzőre igényt nem tarthattak.

Az újkori boxolásnak első jelét a londoni „*The Protestant Mercury*“ című lap 1681. év januári számában találjuk, amely a londoni hűsvágók bajnokának, *Albemarle* herceg szolgájával való mérkőzését írja le. Ez a mérkőzés már London bajnokságáért folyt. Az újkori boxolás végleges megalapítása egy angol vívómester, *James Figg* nevéhez fűződik. A lovagkor szelleme az elszigetelt Angliában is otthonra talált és a főrangúak, valamint a nemesek főleg a vívósporttal foglalkoztak. 1710 táján fordult a szigetlakók figyelme a boxsport felé, amikor is *James Figg*, az akkori idők egyik legkiválóbb vívómestere fel-

ismervén a boxolás gyakorlati értékét, a vívósport mellett a boxolást is oktatni kezdte. Figg munkája eredményes volt, mert rövidesen a többi vívómesterek is áttértek a boxolás tanítására és propagálására. Figg ezután közhírré tette az általa összeállított szabályokat és felhívta Anglia boxolóit, hogy ezen szabályok alapján vele Anglia bajnokságáért megmérkőzzenek. Több előmérkőzés után 1719-ben Suttonnal mérkőzött s ettől kezdve Anglia bajnokának ismerték el. James Figg után következő legismertebb bajnok Jack Broughton volt, ki 1743-ban, az addigi gyakorlatban felmerült szokásokat végleges szabályokba foglalta össze és ezeket nyomtatásban is kiadta. Ettől kezdve 1838-ig, — amikor a „Londoni szabályok“ elnevezés alatt újabb és tökéletesebb szabályokat hoztak — Broughton szabályai szerint folytak a mérkőzések. Ugyancsak Broughton volt a párnázott keztyűk feltalálója is. Ezeket a kesztyűket azonban nem használták a nyilvános mérkőzéseken, hanem Broughton iskolájában a tanítás céljaira szolgáltak.

Az új sport iránt, amelynek kétségtelenül nagy gyakorlati értéke volt, hamarosan nagy érdeklődés mutatkozott az angol főurak és a nemesség körében. Mindenki boxolt és hatalmas érdeklődés kísért minden nagyobb mérkőzést. Ebből az időből származik a boxolás angol jelzője „*The noble art of self defense*“, az önvédelem nemes művészete.

A kontinensen Franciaország volt az első, ahol a boxolás otthonra talált. 1754-ben rendezték az első mérkőzést, amelyen Jack Slack, angol nehézsúlyú bajnok állt a francia *Petit*-tel szemben. Az angliai tilalom idejében nem egy mérkőzés került Franciaországban lebonyolításra.

Az angol és ír kivándorlók révén Amerika is megismerte a boxolást és 1816-ban már nyilvános mérkőzéseket rendeztek. Az első időkben Amerika még nem birt olyan boxolókkal, akik az általános érdeklődést fel tudták volna kelteni, mérsékelte az érdeklődést még az is, hogy az első idők boxolói nem voltak kimondottan amerikaiak, hanem inkább a bevándorlottak közül kerültek ki. Az első igazi amerikai, aki a nehézsúly világbajnokságát Amerika részére megszerezte, a bostoni születésű John L. Sullivan volt. Sullivantól kezdve sorozatosan az amerikaiak birtokában volt a nehézsúly világbajnoksága napjainkig, amikor is a német *Schmeling*, a nehézsúlyú világbajnokságok történetének legnívótlanabb mérkőzésével, megnyerte azt. John L. Sullivant, James Corbett követte a világbajnokok sorában. Corbettel új fejezete kezdődik a boxolásnak. Ő volt az első boxoló, aki iskolát végezett, mint hivatalnok ember tért át a professzionista ökölvívók táborába és intelligenciája, valamint tanultsága révén messze kimagaslott a korabeli, valamint az előző idők boxolói között. Corbett boxolásában a nyers erőnek kevés szerepe volt. Mestere volt a technikának és az ő nevéhez fűződik a mai napon ismeretes ütések és védelmek legnagyobb részének rendszerbe való foglalása. Nem a nyers erő diadalát kereste a boxolásban, hanem inkább a gyorsaságot és az észmunkát: a „taktikázást“ helyezte előtérbe. Jóllehet testalkata hatalmas, oly gyors mozgása volt,

hogy még ma is őt tartják minden idők leggyorsabb nehézsúlyú boxolójának. Corbett után Róbert *Fitzsimmons*, Jammes J. *Jeffries*, Tomy *Burns*, Jack *Johnson*, Jess *Willard*, Jack *Dempsey*, Eugene *Tunney*, Max *Schmeling* és Primo *Carnera* szerepel a modern idők világbajnokainak listáján. Jack Dempsey nevéhez fűződik a boxsport és a boxolók anyagi jólétének hihetetlen fellendülése. Mérkőzései mintegy mágnesként vonzották a közönséget és érdekes, hogy a legnagyobb közönsége (egyben a világ eddigé legnagyobbsporteseménye) akkor volt, amikor már nem is mint bajnok, hanem mint kihívó mérkőzött az őt előzőleg legyőző Gene Tunney ellen. Ez a mérkőzés 1927-ben, Chicagóban 140.000 néző előtt folyt le és a jegybevételek összege körülbelül 3 millió dollárt tett ki. Dempsey mérkőzéseinek sportbeli sikerei kihatottak a többi mérkőzésekre is, amelyek állandóan szaporodó közönség előtt kerülnek immár lebonyolításra.

A professzionalista világbajnokságok rendszerint egy-egy mérkőzésen dőlnek el, amikor is a világbajnok a kihívóval mérkőzik. Kivétel csak az esetben fordul elő, ha a világbajnok legyőzetlenül vonul vissza, vagy más akadály van annak, hogy a bajnok a címet megvédhesse. Ilyenkor előzetes selejtező mérkőzések alapján állítják össze a világbajnoki döntőmérkőzés párját. Az amatőrök világbajnokságát a mindenkori olimpiai játékok keretében döntik el.

Az európai kontinensen legelőször Franciaországban terjedt el a boxolás. Később a dánok, svédek és egyéb északi népek is meghonosították ezt a sportágat. A boxsport általános elterjedését a világháború hozta magával, amikor is az amerikaiak az európai harctéren megjelentek. Angliában és Amerikában már hosszú évtizedek óta úgyszólván nemzeti sporttá fejlődött a boxolás, amit minden iskolában, főleg az egyetemeken előszeretettel űztek. Az amerikai katonaság háborús kiképzésében a boxolás nagy szerepet játszott. Amerikának a háború előtt alig volt számottevő katonasága. A világháborúba való beavatkozásuk szükségszerűen hozta magával, hogy százezreket képezzenek ki, mégpedig a legrövidebb idő alatt. A gyorsított kiképzés alapját a sport képezte; és pedig elsősorban a boxsport. Az újonctelepekre boxoktatókat osztottak be, akik a boxsport elemeire oktatták az újoncokat. És hogy az elgondolás helyes volt, azt az amerikaiak tényekkel is be tudták bizonyítani a harctéren. A világháborúban bevonuló újoncok csak rövid ideig tartó kiképzésben részesültek odahaza s a főképzést már az európai harctereken kapták. A hadbavonult sereggel áthajóztak a hivatásos trénerok is, kik a további kiképzést a frontmögötti állomásokon végezték. Megindult a versengés a különböző hadseregek között, ami számos új hivatást szerzett a boxolásnak. A német hadifoglyok nagy része az angol fogolytáborokban ismerte és szerette meg a boxolást, amit azután odahaza is széles rétegekben terjesztettek. A legutóbbi időben Németország mutatta a legnagyobb fejlődést az európai boxolás terén.

Nálunk, Magyarországon, az ökölvívást gróf Esterházy Miksa honosította meg 1875-ben. Maga Esterházy gróf is szívesen űzte az ökölvívást és ugyancsak ő volt az, aki a MAC gárdáját előkészítette az első bemutató-versenyre.

Az ökölvívás volt a torna és vívás mellett az első sportág, melyet szakszerűen képzett mester tanított idehaza. Gróf Esterházy ugyanis még 1878-ban kiküldötte Londonba a MAC akkori művezetőjét, Halász Zsiga vívó- és tornatanárt, hogy ott az akkori idők legjobb mestereitől, Donelly-től és Mullins-től kiképzést nyerjen az ökölvívásban. Halász teljesen elsajátította az akkori ökölvívás minden fortélyát és hazatérve, számos kiváló boxolót nevelt a MAC-ban, amelynek viadalain gyakran szerepelt az ökölvívás. A 90-es évek derekán Halász Zsiga megvált a MAC-tól s ekkor a boxsport lassanként eltűnt a viadalok műsoráról.

Egy évtized múlt el ismét míg az ökölvívás egynehány Angliát és Amerikát megjárta sportember agitációja révén újra virágzani kezdett, hogy azután 1912–13-ban élje fénykorát. Ebben az időben a boxolásnak két kiváló mestere volt Budapesten. Az egyik amerikai néger Bobby Dobbs és a másik a dán Hollberg. Dobbs a műegyetemi ifjúságot, Hollberg az MTK versenyzőit készítette elő a versenyekre, majd a Spárta Athletikai Club is bekapcsolódott a mozgalmába és ezeknek összecsapásai mindenkor nagyszerű sport és társadalmi eseménynek bizonyultak. A tudás, a tapasztalat és a céltudatos előkészítés rövid időn belül éreztette jótékony hatását a magyar ökölvívókon. Az akkori idők ökölvívó küzdelmeit a technika és az ökölvíváshoz okvetlenül szükséges „fejmunka“, a gondolkodás jellemezte. Ez volt az, amit a külföldi trénerek segítségével rövid időn belül sikerült elsajátítanunk.

1920-ban alakult meg a Magyar Birkózók Országos Szövetsége, amely az ökölvívást is programjába vette. Ez a szükségszerű megoldás, mint ahogy az az évek során kiderült, nem volt szerencsés, mert míg a szövetség főága, a birkózás mindenkor mint nehéz atlétika számított, addig az ökölvívás soha és semmi körülmények között nem volt annak tekinthető. E két, egy szövetségben tömörült sportág vezetőinek folytonos elvi harca semmi jót sem hozott magára a spotra nézve. Az 1925. év hozta meg végre az ökölvívósport híveinek a régóta várt és óhajtott szabadságot. Ekkor alakult meg a Magyar Ökölvívó Szövetség, melynek főfeladata az elmulasztottak pótlása és a jövőnek kiépítése lett. Az 1925. augusztus hó 17-én megtartott alakuló közgyűlés gróf Sigray Antalt választotta elnökéül és Kankovszky Artúrt ügyvezető alelnökéül, akik mindketten a mai napig is a szövetség élén állanak. Az új szövetség első feladatául a sportszabályok modernizálását és a nemzetközi kapcsolatok kiépítését tűzte maga elé s ezt a feladatot teljes sikerrel oldotta meg.

Míg a közös szövetség idejében a nemzetközi kapcsolat csakis a szomszéd Ausztriáig terjedt ki, addig az új szövetség a kapcsolatokat

mint tovább fejlesztette. Csehország, Németország után az északi nemzeteket hozták kapcsolatba a magyar ökölvívással és ma már úgyszólván Európa minden számottevő nemzetével meg van a szoros és baráti kapcsolat. Ennek a felépítő munkának tulajdonítható az is, hogy a Nemzetközi Amatőr Boxszövetség 1933-ban, Kankovszky Artúr személyében, magyar főtitkárt választott s így a *nemzetközi élet központja Budapest lett*. A sportpolitikai sikerek mellett azonban a sportbeli sikerek is gyönyörű eredményeket mutatnak. A MÖSz megalakulása óta a nemzetközi mérkőzéseken elért eredmények mindenkor a MÖSz javára szólnak. Természetesen, mint minden sportban, úgy az ökölvívásban is megvolt mindig a hullámszás, de ez csak annyiban jelentkezett, hogy az egyik évben jobban és többet szerepelt, míg más években némileg visszaesett a magyar boxsport, de mindenkor aktív mérleggel zárták a nemzetközi mérkőzések mérlegét.

MÖSz által hivatalosan elismert 55 nemzetek közötti mérkőzés közül 37 nyert, 9 eldöntetlen és 9 veszített mérkőzése volt a magyar válogatott csapatnak. A nemzetek közötti mérkőzések mellett 30 városközi mérkőzésben is szerepeltek a magyar versenyzők. Ezek közül 21 mérkőzést nyert, 7 ízben eldöntetlenül mérkőzött és csak 2 ízben veszített „Budapest” csapata.

Az első világraszóló sikerét 1928-ban aratta a magyar ökölvívás, amikor Amsterdamban Kocsis Antalnak 19 induló között sikerült a légsúly világbajnokságát Magyarország részére biztosítani. A második jelentős sikere a magyar ökölvívósportnak 1930-ban, a Budapesten megrendezett Európa-bajnokságokon volt, amikor is Énekes István a légsúlyban, Széles János a bantambansúlyban és Szabó Gyula a nehézsúlyban nyerte Európa bajnokságát, míg Szobolevszky és Szigeti súlycsoportjuk második helyével volt kénytelen megelégedni. Az összteljesítmények értékelésénél Magyarország bizonyult a nemzetek legjobbjának és így sikerült a gróf Sigray Antal által adományozott díjat a MÖSz-nek megszereznie. További világraszóló siker volt Énekes István szereplése a losangelesi olimpiai játékokon, ahol mint a légsúly győztese az egyedüli világbajnokságot nyerte a résztvevő európai versenyzők között.

Végül az 1934-ben, Budapesten megrendezett Európa-bajnoksági versenyeken Énekes István és Szigeti Lajos révén ismét két Európa-bajnokságot, Kubinyi Frigyes, Frigyes Béla, Harangi Imre és Varga István pedig súlycsoportjuk második helyezését érték el. A két bajnoksággal és a négy második helyezéssel a nemzetek pontversenyében Magyarország fölényesen győzött a résztvevő 13 nemzet között. Amint a száraz statisztikai adatokból látjuk, Magyarország ökölvívósportja nemcsak, hogy nem esett vissza az elmúltakhoz képest, hanem állandóan megtartja előkelő helyét az európai nemzetek között és minden nagyobb versenyen újabb és újabb sikereket fűz a régiék mellé. A magyar boxsportnak csak egyetlen gyenge pontja van még ezidőszert

és ez a vidék kismértékű bekapcsolódása a sportba. A vidék teljes bekapcsolódása nélkül egy sportág sem fejlődhet igazán nagygyá, mert az utánpótlás hatalmas tömegeit csakis a vidék tudja biztosítani, azonban ebben az irányban is megtörténtek már a szükséges szervezési munkák és előreláthatólag a közeljövő meghozza már az ökölvívósport általános elterjedését.

*

Az ökölvívósport általános történelme nem volna teljes, ha a bajnokok bajnokairól, a nehézsúlyú bajnokokról, bár röviden, meg ne emlékeznénk. A legrégibb időkig visszamenni céltalan volna, miután mindenütt a világon csak az újabb idők bajnokait tartják nyilván. 1880-tól a mai napig a következő bajnokok voltak a nehézsúlyúak:

Paddy Ryan. Született 1853 március 15-én. Thurles, Írország. Magassága 1.78 m, súlya 90 kg. A nehézsúlyú bajnokságát 1888-ban nyerte Joe Koss angol bajnoktól.

John L. Sullivan. Született Bostonban, 1858 október 15-én. Magassága 1.76 m, súlya 88 kg. A világbajnokságot Paddy Riantól nyerte 1882 február hó 7-én. Győzött kiütéssel a 9-ik menetben. Összes mérkőzéseinek száma 37. Kiütéssel győzött 12, pontozással 20 ízben. Eldöntetlen és eredmény nélkül végzett 4 esetben. Vereséget szenvedett kiütéssel egyszer.

James J. Corbet. Született San Franciscóban, 1866 szeptember 1-én. Magassága 183 cm. Súlya 84 kg. A világbajnokságot John L. Sullivantól nyerte 1892 szeptember 7-én. Győzött kiütéssel a 21-ik menetben. Összes mérkőzéseinek száma 19. Kiütéssel győzött 5-ször, pontozással 6-szor. Eldöntetlen és eredményhirdetés nélküli mérkőzések száma 4. Veszített szabálytalanság miatt 1-szer és kiütéssel 3-szor.

Robert L. Fitzsimmons. Született Helsten-ben, Anglia, 1863 június hó 4-én. Magassága 180 cm. Súlya 76 kg. Első világbajnokságát a középsúlyban 1891-ben nyerte Jack Dempsey-től (az eredeti Jack Dempsey). A nehézsúlyú világbajnokságát 1897-ben nyerte Corbettől. Győzött kiütéssel a 14-ik menetben. Összes mérkőzéseinek száma 40. Kiütéssel győzött 23-szor. Pontozással 5 mérkőzést nyert. Veszített kiütéssel 5-ször, pontozással 1-szer. Szabálytalanság miatt 1-szer. Eldöntetlen 1. Eredményhirdetés nélküli mérkőzés 4.

James J. Jeffries. Született Carrol-ban, Ohio, 1875 április hó 15-én. Magassága 184 cm. Súlya 108 kg. A világbajnokságot Fitzsimmonstól nyerte 1899 június hó 9-én. Győzött kiütéssel a 11-ik menetben. Összes mérkőzéseinek száma 21. Ezek közül 11-szer kiütéssel, 7-szer pontozással nyert. Döntetlen 2 és kiütéssel veszített 1-szer.

Marvin Hart. Született Kentucky-ban, 1876 szeptember hó 16-án. Magassága 178 cm. Súlya 85 kg. Az egyetlen nehézsúlyú világbajnok, aki a címét nem az előző bajnok legyőzése útján nyerte, hanem állítólag Jeffries ruházta át reá a világbajnoki címet, miután ő maga az aktív versenyzéstől visszavonult.

Tommy Burns (családi neve Noah Brusso). Született Hannover-ban, Canada, 1881 június hó 17-én. Magassága 167 cm. Súlya 79 kg. Világbajnoki címét Hart-tól nyerte, akit 1906 február hó 23-án 20 menetben pontozással legyőzött. Összes mérkőzéseinek száma 58. Ezek közül 36-szor kiütéssel, 8-szor pontozással győzött. Eldöntetlen 8. Eredmény nélkül 1. Veszített 4-szer pontozással és 1-szer kiütéssel.

Jack Johnson (családi neve Lil Arthur). Született Galveston-ban, Texas, 1878 március 31-én. Magassága 183 cm. Súlya 99 kg. A világbajnokságot Burns-től nyerte 1908 december 25-én, amikor is a mérkőzést a 14-ik menetben a rendőrség Johnson erőfölénye miatt beszüntette. Összmérkőzéseinek száma 90. Ezek közül kiütéssel győzött 31-szer, pontozással győzött 35-ször. Döntetlen 5-ször. Eredmény nélkül 14-szer. Veszített kiütéssel 2-szer, pontozással 3-szor.

Jess Willard. Született Pottawatomie-ban, Cansas, 1883 decemberben. Magassága 195 cm. Súlya 112 kg. A világbajnokságot Johnsontól nyerte 1915 április hó 5-én. 26-ik menetben kiütéssel. Összmérkőzéseinek száma 35. Ezek közül kiütéssel győzött 19-szer, pontozással 4-szer. Eldöntetlenül 1-szer. Eredmény nélkül 5-ször. Veszített pontozással 4-szer, kiütéssel 2-szer.

Jack Dempsey (családi neve William Harrison Dempsey). Született Manassa-ban, Colorado, 1895 június hó 24-én. Magassága 183 cm. Súlya 86 kg.

A világbajnokságot Willardtól nyerte 1919 július hó 4-én, a 3-ik menetben kiütéssel. Összes mérkőzéseinek száma 70. Ezek közül kiütéssel nyert 48-szor, pontozással 11-szer. Eldöntetlen 4-szer. Eredmény nélkül 2-szer. Vesztett pontozással 4-szer és kiütéssel 1-szer.

Gene Tunney (családi neve Joseph Eugene Tunney). Született 1898 május 25-én New-Yorkban. Magassága 183 cm. Súlya 88 kg. A világbajnokságot Dempseytől nyerte 1926 szeptember 23-án a 10. menetben pontozással. Összes mérkőzéseinek száma 65. Ezek közül nyert kiütéssel 33-szor, pontozással 17-szer. Eredmény nélkül 14-szer, vesztett pontozással 1 mérkőzést. Mint legyőzetlen világbajnok vonult vissza az ökölvívástól.

Max Schmeling. Született 1905 szeptember 28-án, Luckov-ban, Németország. Schmeling az első nehézsúlyú világbajnok, aki a bajnokságot nem a ringben, hanem szavazás alapján nyerte el. Tunney visszavonulása után a világbajnoki címért, az előzetesen megtartott selejtező mérkőzések alapján Max Schmeling és Jack Sharkey 1930 június hó 12-én álltak egymással szemben. Fenti mérkőzésen Sharkey a 4-ik menetben mélyütést vettett Schmeling ellen, amiért is a vezetőbíró diszkvalifikálta őt. A kihirdetett eredményt Sharkey megóvta és az óvás felett a New-York State Athletic Commission június hó 18-án megtartott ülése 2:1 arányban úgy döntött, hogy Schmelinget ismeri el a nehézsúly világbajnokául. Összes mérkőzéseinek száma 54. Ezekből nyert kiütéssel 34-szer, pontozással 14-szer. Eldöntetlen 2-szer. Kiütéssel vesztett 2-szer, pontozással vesztett 2-szer.

Jack Sharkey (családi neve John Cocosey). Született 1902 október 6-án, Binghamptonban, Amerika. Magassága 183 cm. Súlya 88 kg. A világbajnoki címet Schmelingtől nyerte 1932 június hó 21-én, 15 menetben pontozással. Összes mérkőzéseinek száma 48. Ezekből nyert kiütéssel 12-szer, pontozással 22-szer. Eldöntetlen 1. Eredmény nélkül 2-szer. Vesztett kiütéssel 3-szor, pontozással 8-szor.

Primo Carnera. Született 1906 október 28-án, Sequals-ban, Olaszország. Magassága 198 cm. Súlya 125 kg. A világbajnokságot Sharkeytől nyerte 1933 június hó 29-én, a 6-ik menetben kiütéssel. Összes mérkőzéseinek száma 79. Ezekből kiütéssel nyert 59-szer, pontozással 14-szer. Eredmény nélkül 1-szer. Vesztett 5 mérkőzést pontozással.

AZ ÖKÖLVÍVÁS TECHNIKÁJA.

A támadások.

Az ökölvívás technikájához az ütések és védelmek ismerete tartozik. Az ökölvívásban összesen hét ütést ismerünk, amelyeknek ismeretében számtalan kombinációs lehetőség adódik. Az ökölvívás alapállása, ellentétben a vívásban ismert „en garde” állástól, abban nyilvánul, hogy a bal láb és a bal kar van elől, azaz közelebb az ellenfélhez, míg a jobb kar közel a testhez, mintegy várakozó helyzetet foglal el. Az átlagembernél a balkéz a gyengébb és ügyetlenebb. Az ökölvívásban azonban mindkét kézre szükségünk van részben a támadások keresztülvitelénél, másrészt a védelmeknél. Az összes adott lehetőségek kihasználását célozza az alapállásnak ez a helyzete, amely a bal kart előre hozza és a támadások bevezetésére használja. Képletesen elmagyarázva, a bal karnak ugyanaz a feladata az ökölvívásban, mint az előőrsöknek a hadászatban. Az ütközetre készülő hadsereg előőrsöket küld ki az ellenfél felé, amelyek kikémelelik az ellenfél erejét, esetleges szándékát és igyekeznek az ellenséget meggátolni abban, hogy a szándékolt terveit végrehajtsa. Az előőrsök jelentése alapján indul ki a főcsapat támadása és dönti el az ütközet sorsát. A természet által gyengébbnek teremtett bal kar, a „balkezes egyenesekkel” kémleli ki

az ellenfél gyengéit. A gyenge pontok felismerése után a bal karnak kötelessége az ellenfél védelmét a gyenge pontról elvonni és ezáltal a nehézütegnek, a jobb karnak szabad helyet nyitni, hogy a mérkőzés esetleg egy ütéssel is befejezhető legyen. Az egyenes balkezes ütésnek rendszerint tehát nem döntő jelentősége, hanem inkább a döntést előkészítő szerepe van. Az ütés maga oly egyszerűnek látszik, hogy azt rendszerint és a legtöbbször helytelenül alkalmazzák. A magyar versenyzők túlnyomó része helytelenül üti a balkezes egyenes ütést. A hiba abban rejlik, hogy az „ütést” nem ütik, hanem inkább pöcögöttek. Maga az „ütés” szó azt jelenti, hogy abban súly és erő legyen. A nálunk látható balkezesekben azonban mindkettő hiányzik. A helyesen keresztülvitt balkezes egyenes leírása a következő: képzeljünk el egy vállmagasságban, de a kartávolságon kívül eső tárgyat, amelyet hirtelen el akarunk emelni a helyéről. A bal kar a tárgy (ütés) irányában hirtelen kinyulik és ezzel egyidőben a bal láb is előre lép, hogy a tárgyat méginkább megközelítsük. Miután a tárgyat még így sem érnénk el teljesen, a felsőtest is előre lendül és ebben a pillanatban elérjük a célt. Az itt leírt mozgulatnak 3 fázisát kell megfigyelnünk: *1. A kar mereven megy a cél felé, 2. a balláb előre lép, 3. ezzel egyben a felsőtest is előre lendül.* Ebben a 3 fázisban rejlik az egyenes balkezes titka. Minél gyorsabb a balláb kitörése és minél erőteljesebb a felsőtest lendülete, annál nagyobb lesz az „ütés” ereje. Ez is könnyen érthetővé válik akkor, ha tudjuk, hogy az ütés ereje (az eleven erő) a testsúly és a test gyorsulásának szorzatából áll. Egy kistestsúlyú, de gyorsmozgású ökölvívó ütőereje majdmindenkor kiegyenlíti, sőt sokszor felülmúlja a nehezebb testű, de lassabb mozgású ökölvívó ütőerejét. Az ütőerő kihasználásának van azonban még egy lényeges pontja, mégpedig az ütési távolság pontos meghatározása. Ha a cél túl esik a nyújtott kartávolságon, úgy az ütés a levegőt éri. Ha a cél túl közel volt, úgy vagy a karunkat nem tudjuk mereven kinyújtani, vagy a felsőtestünk lendületét nem tudjuk keresztülvinni, tehát mindkét esetben az erő képletének egyik vagy másik tényezője hiányzik az ütésből. Ebben követik el az ökölvívók a legtöbb hibát. Nem ismerik a saját testi adottságukból származó ütési távolságot, mert ezt sohasem gyakorolják s így az általuk üttött egyenes balkezesekben minden megvan, csak éppen az „ütés” hiányzik belőlük. Ugyancsak egy lényeges pontja még a balkezes egyenesütésnek, hogy az *ütés pillanatában mindkét láb a földön legyen*, mert csak a kellően alátámasztott test tudja a súlyát az ütésbe adni. Ez a testalátámasztás azonban nemcsak az egyenes balkezesre, hanem az összes ütésekre is vonatkozik. Miután az alapállásból következőleg a bal kar van az ellenfélhez a legközelebb és már a legcsekélyebb mozgulattal is elérhetjük vele az ellenfelet, a balegyenes ütőtávolságát „*külharc*” távolságnak nevezzük.

A jobbkezes egyenes kivitele nagyjából megegyezik a balkezes ütéssel. Itt is (mint mindenkor) a balláb lép előre. Ezzel egyidőben a

jobb kar mereven előre lendül és a jobb váll magával viszi a felsőtest teljes súlyát. A jobbkezes egyenes ereje sokkal nagyobb, mint a balkezes ereje, mert hiszen a jobb kar messzebből teszi meg az útját és a váll lendületébe nagyobb súly adható.

A jobbkezes egyenest azonban nem üthetjük már olyan távolságból, mint a balegyenest, mert a jobb váll az alapállásban elfoglalt helyzeténél fogva hátrább esik a bal vállnál s így az ütési távolság megrövidül ezáltal. A két ütéstávolság közötti különbség kb. 15–20 cm-t tesz ki és ezt a távolságot a „közelharc” távolságnak nevezzük. Az egyenes balkezesen kívül az összes ütések a közelharc távolságában érvényesülnek.

A jobb- és balhorognál az ütés pillanatában az ütőkar legalább 90 foknyi szögben áll és a vállal párhuzamos irányban halad a cél felé. Az ütőkarnak 90 foknyi, vagy ennél is hegyesebb szögben való behajlítása már csak azért is fontos, mert a tompaszögben hajlított kar az ütés célbaérése pillanatában az erő és a lendület következtében méginkább kinyílik és így az ütés ereje teljesen elvész. A horogütések erejét a vállak beledobásával növeljük. Minél gyorsabb a váll mozgása, annál nagyobb lesz az ütés ereje. Ebben a gyors, néha szemmel alig követhető vállmozdulatban rejlik egyes ökölvívóknak hihetetlen ütőereje, amelynél gyakran egy találat is elegendő ahhoz, hogy az ellenfelet a földre küldje.

A jobb- és balfelütésnél az ütőkar a csípő magasságából indul ki és függőlegesen halad felfelé. Ez az egyetlen ütés, amelynél az izomerő is szerepet játszik. A felfelé haladó ütésbe ugyanis nem lehet a felsőtest teljes súlyát beleadni, mert az ütés pillanatában sem a vállakat forгатni, sem pedig a felsőtestet előrevetni nem lehet. Sőt ellenkezőleg, ennél az ütésnél a vállak hátralendülnek és ebben a hátralendülésben éppen a karizmok azok, amelyek érvényre juthatnak.

A fent elősorolt ütések befejezéséül a keresztütésről kell említést tenni. A keresztütés már nem önálló, azaz „alapütés”, hanem egy előzetesen keresztülvitt védekezésből származó ellentámadás. A keresztütés kivitele úgy történik, hogy az ellenfél balkezes egyenese elől egy bal elhajlással térünk ki és az elhajlás pillanatában a jobb karunk mintegy horogütésre lendül ki. A jobbhorgot ütő kar azonban nem vízszintesen halad a vállal, hanem először egy felfelé irányuló mozgást végez és amikor már túljutott az ellenfél nyújtott bal karja felett, úgy ismét egy lefelé hajló mozgásban folytatódik és abban a pillanatban ér a célba, amikor az ellenfél balegyenesének kellett volna találnia. Ha a keresztütés összetételét vizsgáljuk, úgy azt látjuk, hogy itt nem egy ütésről, hanem két ellentétes irányú ütésről van szó. Miután azt már tudjuk, hogy az ütés ereje a súly és gyorsulás szorzatából áll, úgy könnyen kiszámíthatjuk, hogy a helyesen ütött keresztütésnél nemcsak az ütőereje, hanem a kivédett egyenesbalkezes lendülete is növeli a találat

hatását. Egy helyesen keresztülvitt keresztütés rendszerint legalább is leütést, de gyakran a kiütést vonja maga után.

A fent elősorolt ütések „alapütéseknek” nevezzük. Ezeken kívül gyakran láthatjuk az úgynevezett *lengőütést* (swing). A lengőütés a legkönnyebben keresztülvihető ütés, amennyiben semmi másból nem áll, mint nyújtott karoknak a vállból való körív lendületéből. Ennél az ütésnél történik azonban a legtöbb szabálytalanság, sőt szerencsétlenség is és éppen ezért a lengőütést a rendszeres oktatásban mindenkor mellőzik. A lengőütésnél az ütőtávolság pontos betartása még fontosabb, mint a többi ütésnél, mert a kis távolságból ütött ütésnél már nem az ököl kesztyűs része fogja a célt találni, hanem rendszerint az alkar talál a célba és így az ütés nemcsak szabálytalan, hanem sok esetben erősen veszélyezteti az ellenfél testi épségét. Ugyancsak veszélyes a lengőütés magára az ütőre nézve is, mert ha az ütés célt tévesztve, esetleg kemény csonfelületet talál, úgy majdmindenkor az ütőkar vagy az újjak törését vonja maga után.

Védelmek.

A lezárás. Lezárásnak nevezzük a kezeknek vagy a karoknak azt a helyzetét, amellyel az ellenfél ütéseinek tiszta találatait meggátoljuk. A versenyszabályok szerint tudniillik csakis azok az ütések számítanak találatnak, amelyek a célt, a felsőtest és a fej melsőrészét tisztán eltalálják. A meggátlás abból áll, hogy az ellenfél ütéseit a lezáró kar felfogja és erejét elveszi. Az ütés tehát talál, de nem ott, ahol az ellenfél a találatot óhajtotta és nem olyan erővel, amellyel azt ütötte. A lezárással minden ütés védhető.

Az elhajlás, a fejnek és a felsőtestnek egy, jobbra vagy balra történő gyors mozdulata, amellyel az egyenes ütések elkerülhetjük. Az elhajlással való védekezés márcsak azért is előnyös, mert az elhajlással kapcsolatban majdnem mindig alkalmunk nyílik egy sikeres ellenütés alkalmazására és így kétszeres előnyt biztosít a védekező félnek.

A lehajlás. Az elhajlás és a lehajlás között az a különbség, hogy míg az elhajlásnál a fej és a felsőtest oldalt hajlik, addig a lehajlásnál a felsőtest először az ütés irányában oldalt hajlik, majd a lábak behajlításával az egész felsőtest lefelé haladó mozgást végez. Lehajlással védhetők az oldalirányból jövő ütések, úgymint a horogütés és a lengőütés. A helyesen keresztülvitt lehajlásnál a védekező fél közvetlenül a támadó mellett marad és mindenkor módjában van a védekezés folytatásaként ellentámadásba átmenni.

A hátrahajlás szintén egy hatásos védekezési forma, amelynek azonban az a hátránya van, hogy a hátrahajlás után nem mehetünk rögtön ellentámadásba. A hátrahajlás keresztülvitele úgy történik, hogy először a jobblábbal hátralépünk, majd az elől levő ballábunkat kinyújtjuk. A balláb kinyújtásával egyidőben a felsőtest is hátralendül és az

ütési távolságon kívül kerül. Hátrahajlással minden ütés ellen védekezhetünk. Hátránya azonban, hogy ütőtávolságon kívül lévén, ellentámadás nem indítható a hátrahajlás után.

Az elhárítás. Elhárításnak nevezzük a karokkal végzett azon rövid pofozásszerű mozdulatokat, melyekkel az ellenfél egyenes ütéseit közvetlenül a célbaérés előtt eltérítjük az eredeti irányukból. Az elhárítás az egyenes ütések legcélszerűbb védelme, mert a sikeres elhárítás után a támadó rendszerint elveszti az egyensúlyát és szinte beleesik a védekező ellenütéseibe.

A technikai részben leírt ütések és védelmek ismertetésénél nem az a cél vezetett, hogy az ökölvívás teljes iskoláját írjam le, hanem csak azokat a technikai alapokat ismertettem, amelyeken az ökölvívás felépül.

Evezés

Irta: **Machán Tibor.**

A magyar evezőssport az elmúlt évben lépett tulajdonképpen a nagyközönség elé. Évtizedeken át szinte a homályban folyt a magyar evezősök munkája. Versenyeiket alig néhány száz főnyi — jobbára az érdekelt klubtagokból álló — közönség látogatta. Az evezőssport általános érdeklődést nem tudott kelteni. Nálunk a *Nagy Regatta*, a bajnoki verseny, sőt a három város — Bécs, Berlin, Budapest — nyolcas-versenye sem tudott nagyobb érdeklődést kelteni, mint egy másik sportágnak valamelyik harmadrangú eseménye. Nem volt evezőssportunknak még olyan attrakciója, amely leköthette volna az érdektelen néző figyelmét.

Hozzájárult a közönség elszoktatásához az is, hogy régebben ebben a sportágban igazi, átütő sikert a magyar versenyzők nemzetközi viszonylatban nem tudtak elérni. A bécsi regattán ugyan mindig győzelmesen szerepeltek csapataink, de az itt elért győzelmek nem tekinthetők igazi sikernek, mert az ott legyőzött csapatok legtöbbször messze volt a nemzetközi első klasszistól.

A magyar sportközönségnek pedig — amely a világ egyik legszakértőbb publikuma — az a tulajdonsága, hogy csak akkor keresi fel a sportküzdelmet, ha tudja, hogy az magas színvonalú. Akármilyen öldöklő küzdelmet vívhatnak a magyar bajnokság finisében evezőseink, a magyar néző mindig arra gondol, vajjon mennyivel verik meg ezt az itt győztes csapatot a külföldiek.

A nemzeti színek méltó képviselője az első, amit megkövetel a magyar közönség minden sportban versenyzőinktől és ha egy sportág nem bizonyul elég erősnek ahhoz, hogy az elsőik között legyen, akkor a hazai versenyek akármilyen érdekesek lehetnek, nem érdeklik a nézőt.

Az 1933. évi budapesti európa-bajnoki verseny azután megmutatta, hogy ez a sportág is meg tudja mozgatni a közönséget. Az előző évben — 1932-ben — Belgrádban már két Európa-bajnokságot nyertek ver-

senyzőink, amivel elhódították a nemzetek díját és annyira felkeltették az érdeklődést itthon is az evezőssport iránt, hogy a tavalyi budapesti Európa-bajnokságon már tízezrekre menő tömeg lepte el a Duna partjait.

Az evezőssport ezen a délutánon megnyerte a legnagyobb csatát. Megdöntötte azt, a nálunk már megcsontosodott hitet, hogy az evezés nem *közönségssport*. A mult évi Európa-bajnokság megfelelő verseny volt, bár nem tökéletes. De hibái jórészt elkerülhetetlenek voltak. A folyóvíz okozta startkésedelmek és a pálya kiküszöbölhetetlen egyéb hibái akadályozták meg, hogy kifogástalan legyen a lebonyolítás.

A kifogástalan versenynek ugyanaz az előfeltétele, mint a magyar evezőssport fejlődésének: az állandó pálya.

Az állandó evezőspálya.

A 2000 méteres állóvízű versenypálya létesítése evezőssportunk minden hívének leghőbb vágya. Ez a probléma egy pillanatig sem hagyja nyugodni azokat, akik bármiféle kapcsolatban vannak a versenyzéssel. Tervek készültek, megoldási lehetőségek hangzottak el, de a keresztülvitel még a jövő feladata. Ami néhány évvel ezelőtt az úszóssportunknak a fedett uszoda kérdése volt, az az evezőssportnak az állandó állóvízű pálya kérdése. Sőt még ennél is több, mert a fedett uszoda intézménye, a rászoruló sportágaknak a megszakítás nélküli munkát biztosítja, az evezőspálya ennek a sportnak az egyedüli otthon kérdését kívánja megoldani.

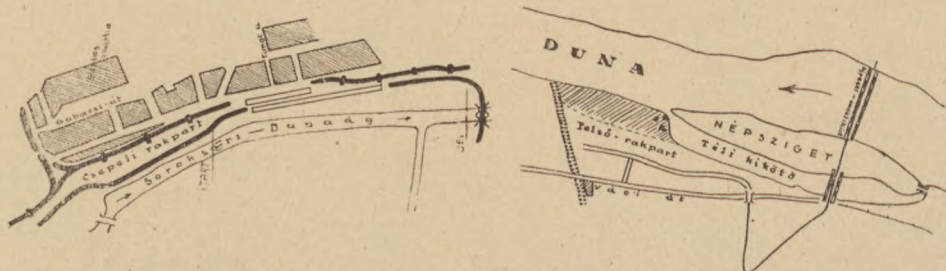
A Duna folyóvíz és a víz áramlása nem egyenletes. A szerencsésebben sorsolt csapat jó áramlásba kerülve, tisztán a sodrás segítségével előnyhöz jut. A víz sebessége különböző vízállásoknál megváltozik. Magas vízállásnál a 2400 méteres táv sem felel meg a 2000 méteres állóvízi távnak, hanem annál sokkal rövidebb idő alatt tehető meg. Ennek eredménye, hogy az itt versenyző csapataink nem bírják végig az állóvízű 2000 métert. Ezenkívül a folyóvízben a startok teljes irreálisak lehetnek.

Nem egyenes a pálya. Ezért a külső pályán startoló csapatok pályaelőnyt kapnak a belsőkhöz szemben. A folyóvíz miatt a pálya betartásra nem lehet az indulókat kényszeríteni, mert a folyó sodrában bolyákat elhelyezni lehetetlen. Így azután a külső pályán előnnyel induló levághatja a kanyarulatot, jelentékeny előnyt szerezve magának, nyílegyenesen evez a cél felé és közben még ellenfelei elé vágva, azoknak vizét elrontja. Olyan vízben pedig, amelyet egy csapat lapátjai felkavartak, reális versenyt evezni nem lehet.

Csak kivételesen szerencsés, csendes időben lehet versenyt rendezni, mert a legcsekélyebb déli szélnél méteres hullámok akadályozzák az evezést, vízzel töltik meg a könnyű versenyhajókat, sőt a szél és a hullámozás a kisebb egységekben ülőket fel is fordítja. Ezen a pá-

lyán rendszeresen készülni versenyekre a pesti oldalon levő kereskedelmi kikötő miatt roppant nehéz. A közönség pedig csak az utolsó kétszáz métert látja a versenyből, mert a pálya kanyarulata megakadályozza a végigtekintést. S végül állandó nézőtér és egyéb szükséges létesítésekről a Margitszigeten, a hely természeténél fogva, szó sem lehet.

A legtökéletesebb és egyetlen olyan pályamegoldás, amellyel érdemes foglalkozni és arra pénzt áldozni, az újpesti öböl meghosszabbításával elérhető pálya volna. Régebben még ott eveztek a magyar bajnoki versenyeket is, de csak 1700 méteres távon. A különben minden tekintetben ideális öböl csak 1200 méteres egyenes pályát ad és pedig az újpesti összekötő hídtól az öböl déli végéig. A hídtól északra a zsilipig kanyarodik és szűkül úgy, hogy ez a rész csak tréningre használható. Ha déli irányba a Vízafogó dűlő felé 800 méterrel

Első kép: A Csepelsziget melletti holt Duna-ág, az utóbbi évek magyar versenyének színhelye. — Második kép: Az újpesti téli kikötő, melynek jelenlegi 1200 méteres egyenese meghosszabbítás nélkül nem használható. A ferde vonalakkal beárnyékolt rész kikotrando lenne.

meghosszabbítanák, olyan ideális evezőspályánk lenne, ami az egész világon párját ritkítaná. A Népsziget hatalmas fái, a nálunk uralkodó északnyugati szél ellen oly tökéletesen megvédik, hogy a legnagyobb viharban is tükörsima a vize. Olyan széles, hogy hat versenyhajó kényelmesen elfér rajta. Ez a pálya, amivel nemcsak a magyar versenyeket lehetne világhírűvé tenni, de akár az Európa-bajnokságoknak is állandó otthont lehetne nyújtani Budapesten. Megvalósítása összefügg a stadionkérdéssel. A meghosszabbítást adó és most egészen jelentéktelen építményekkel és csak szórványosan beépített terület kikotrásánál nyert földanyaggal kellene feltölteni az újpesti Népszigetet és ott a stadiont felépíteni. Szükségmunkákkal aránylag kis költséggel megvalósítható ez a terv. Viszont egy másik stadionterv, amely a Nemzeti stadionnak a Vízafogó-dűlőben való megépítését célozza, örökre elvágná az állandó magyar evezőspálya lehetőségét, mert akkor a stadion éppen azon a helyen épülne fel, amely a pályának meghosszabbítását adná.

Állandó pálya nélkül evezősportunknak minden erőlködése és már elért sikerei ellenére sem lehet reménye olyan fejlődésre, ami

versenyzőink tehetsége alapján világhegemóniához vezethet, mert a Margitsziget melletti Duna-ágba nem szívesen jön el külföldi csapat, hiszen ennek, az előbb említett hibái miatt, külföldön is rossz híre van. Ha pedig nem tudunk nemzetközi versenyekkel érdeklődést keltetni az evezőssport iránt, akkor először a közönség marad el, majd lassan a versenyzők is elfogynak.

A pályakérdés azonban nemcsak nálunk probléma, hanem a sok jó pályával rendelkező nemzetek evezőssportjának problémája is. De míg mi állandó reális pályát akarunk csupán, addig ők a meglévő reális pályáik helyett tökéletesebb otthont akarnak létesíteni evezőssportjuknak.

Az 1934. évi európa-bajnokságok színhelye — ahol a magyar evezőssport újabb kirobbanó sikert ért el a kormányos kettős, a nyolcas és a Nemzetek Díja megnyerésével — a lucerni Rotsee gyönyörű természetadta pályája volt. Ideális környezetben, hegyek és fenyőerdők között fekszik ez a 2500 méteres alpesi tó, amelyből 2000 méter volt a pálya. Nyílegyenes és szélessége — mintha evezőspályának készült volna mesterségesen — 130—150 méter. A parton végig kísérővonat szalad és minden felszerelése teljesen célszerű és tökéletes. A meglévő pályák között feltétlenül a legjobb, de el lehet képzelni és meg lehet valósítani egy, még ennél is jobb pályát.

A tökéletes evezőspálya.

Rögtön le kell szögezniünk, hogy ez még ezideig a jövő zenéje. Ügylátszik, ezt a tökéletes evezőspályát — amely biztosítaná az evezőssport abszolút reális küzdelmeit és még a világrekordok hitelesíthetőségét is lehetővé tenné — az az ország fogja megépíteni, amely mindinkább kezdi elhódítani Amerikától a „korlátlan lehetőségek hazája” címet az ilyen alkotások terén: Olaszország.

Róma és Ostia között létesülne ez a 2000 méteres mesterséges medence, amelynek csupán a vizét szolgáltatná a közelben folyó Tiberis. Ezen a pályán az összes elképzelhető követelmények megvalósulnának, amelyek egy evezősverseny tökéletes megrendezéséhez szükségesek.

Mert vegyük csak sorba azokat a követelményeket, amiket ez a tervezett pálya megvalósítana:

1. Állóvíz.
2. 2000 méter.
3. Nyílegyenes.
4. A starttól a célig mozgó tribünök kísérik a versenyeket és az itt elhelyezkedett közönség az első métertől az utolsóig mindent láthat.
5. A pályával párhuzamosan — és ezzel csak a két végén összekötött — közlekedőcsatorna húzódik. Ezen térnek vissza a starthoz a pályabírók motorosai, miután a mezőnyt a célig kísérték. Így visszatérés közben nem kavarják fel a versenypálya vizét!

mérkőzések alapján állapítható meg, hogy az egyes nemzetek és azok csapatai hol állanak a ranglistán.

A hajószállítási nehézségek, költségek, csapatok tagjainak utazási akadályai stb. miatt az állandó közvetlen érintkezés a külföldiekkel sokkal nehezebb, mint bármelyik más sportágnál.

Ezért kell egy alkalom, amikor minden evezős összesereglik és összezsap, hogy eldőljön, kinek hol van a helye az evezős-nap alatt.

A különböző stílusok és iskolák összezsapásából leszűrhető tanulságok a szakértők, oktatók és stílusbúvárok akadémiájává emelik az Európa-bajnokságokat.

Különös jelentőséget tulajdoníthatunk annak is, hogy a rendező országban, az evezősök apraja-nagyja a versenyek alatt és azokat megelőző tréningeken, közvetlenül tanulmányozhatja a különböző nemzeti csapatok stílusát és kiismerheti a különféle, csak hallomásból ismert körülményeket. Ilyenek például az egyes stílusokon kívül az „evezős alakok”-ról kialakult vélemény. Nálunk általában olyan felfogás uralkodott, amely túlságosan nagy jelentőséget tulajdonított a fizikai erőnek és a testi méreteknek. Egész komoly vezető evezősszakemberektől lehetett hallani kijelentéseket egyes jóalakú, erős, magas legényekre vonatkozóan, hogy ebből lenne egy jó evezős. Anélkül, hogy meggyőződtek volna arról, vajjon van-e az illetőnek egyáltalán sportkészsége, nem is szólva az evezés iránti speciális hajlamokról. A fizikai erőnek ez a túlzott felbecsülése okozta azt, hogy legtöbb csapatunk tele volt nehéz emberekkel, akiknek fizikai erejénél csak a súlyfőlöslégük volt nagyobb. Kiket evezősnyelven „izombohócoknak” becéznek, felfedezőik a csapat motorjainak akarták felhasználni.

A budapesti Európa-bajnokságon azután magunk is láthattuk, a világbajnok és sokszoros Európa-bajnok Pullino négyest, nyurga, középtermetű legényekkel, akiknek olyan volt a súlyelosztásuk, hogy akármelyikük boxolónak, magasugrónak vagy futballistának is éppen úgy beillett volna, mint evezősnek. Hasonló termetű volt a dánok kormányos nélküli négyes Európa-bajnokságot nyert csapata. De az olaszok félelmetes nyolcasában, abban a livornói csapatban, amely az olimpiai bajnokságon Los Angelesben egy méterrel volt második az amerikaiak mögött, szintén hiába kerestük a vasgyúrókat. Az ilyen csapatok látása szükséges ahhoz, hogy eloszlasson megcsontosodott tévhiteket. Az óriások kora az evezésben letűnőben van. Bizonyos, hogy különösen a nyolcasban nagy előny a 180-on felüli, sőt 190 centiméteres magasságú emberekből összeállított csapat. De ezeknek alaposan kiválogatottaknak kell lenni, mert tudjuk jól, hogy különösen nálunk a közel kétméteres magasságú emberek ruganyosság, gyorsaság és különösen munkabírás tekintetében erősen elmaradnak a középtermetűektől. Kaliforniában, ahonnan a legkiválóbb amerikai nyolcasok kerülnek ki, bővében van magas és mégis jó súlyelosztású ember. Viszont gondolkodóba ejthet mindenkit az aprótermetű japánok szereplése a los-

angelesi olimpiai nyolcas versenyében. Bár a középfutamban kiestek, Angliától szenvedett minimális vereségükkel olyan kiváló képességről tettek bizonyosságot, ami, tekintetbe véve azt, hogy első szereplésük volt az olimpiai nyolcasban, előreveti egy sárga evezősveszedelem árnyékát a legközelebbi olimpiára.

Az ilyen nemzetközi összecsapásoknak eredménye azután, hogy látva ezeket a dolgokat, könnyebben népszerűsödik az evezőssport ott is, ahol bizony híjjával vannak az óriásoknak.

Versenyevezésre való kiképzés.

A legutóbbi magyar evezőssikerek korántsem jelentenek magyar evezőshegemóniát. Igazi nagytudású és átütőerejű evezősgárda neveléséhez feltétlenül nagyobb tömegek kellenek, mint eddig. Németországban a legutóbbi esztendőben közel 28.000 versenyző indult, vagyis sokkal több, mint amennyi néző akadt éveken át összesen hazánkban. Az út, amelyre lépniünk kell, az emberanyag kiválasztása, a tömegevezés, az evezősök helyes kiképzése és az erők helyes csoportosítása.

A csapatok kiképzése pedig nem akkor kezdődik, amikor valaki feláll a kísérő motorosban és nagy hanggal egy tölcseren keresztül szünet nélkül szóval tartja a csapatot. A csapat kiképzése ott kezdődik, hogy 1. Ki kell válogatni az újoncok közül a tehetségeseket. 2. Helyesen megtanítani az evezés alapismereteire az egyes embert. 3. A rendelkezésre álló, már evezni tudó versenyzőkből *helyesen* összeállítani a csapatot. 4. A végleges csapatot kondícióba és formába hozni.

Az evezős kiképzése.

A versenyevezőssportban az alkalmasnak látszó fiatalembereket lehetőleg 18—20 éves korban kell befogni a rendszeres tréningbe. A klubcsapatok a 2000 méteres távra készüljenek, amelynek előmunkája túl nagy feladat a még fejlődésben levő szervezetnek. De nem lehet a 18 éven aluliakat bevonni az egyesületi életbe azért sem, mert a mi evezősegyleteink struktúrája olyan, hogy csak felnőtt emberek érzik magukat otthonosan bennük. Teljesen helyes azoknak a pedagógusoknak az álláspontja, akik ellenzik, hogy az iskolai ifjúság társadalmi egyesületekben evezőssporttal foglalkozzék. Viszont mulhatatlanul szüksége lenne az evezőssportnak is és a tanulóifjúságnak arra, hogy meginduljon nálunk is a középiskolai evezés az iskolai sportkörök, illetőleg a KISOK keretében. Angliában, Németországban, sőt még Ausztriában is a középiskolás csapatok fix üléseken eveznek és pedig 1000 méteres távokat palánkos hajóban. Rendkívül fontosságú mind a három pont. A fix ülés rákényszeríti a kezdőt, hogy felsőtestét lendítse, így annak súlyát beleadja a csapásba és a karjával is húzza. Az 1000 méteres táv a fiataloknak sokkal alkalmasabb, mint a 2000 méteres.

mert egyrészt fizikumát nem veszi annyira igénybe, másrészt stílusát nem rontja a második ezren fellépő fáradtság. A kényelmes, palánkos hajó használata azért előnyös, mert nyugodtabban mozognak benne, mint egy érzékeny versenyhajóban és így tökéletesebben elsajátíthatják az egyes mozdulatokat.

A középiskolai evezős oktatásnak nemcsak az evezőssport utánpótlása miatt van nagy jelentősége, hanem általános közegészségügyi szempontból is. Azonkívül az sem közömbös, hogy ma, amikor vasárnaponként tízezrek lepik el a Dunát kiránduló csónakokkal, ennek a tömegnek minél nagyobb része tudjon is evezni, hajójával bánni és a vizen közlekedni. Nézzük most hogyan áll nálunk az evezésoktatás. Az angol és német evezőssport, úgyszintén az olasz is, az iskolában az evezőssport elemeire megtanított ifjúságból kapja az utánpótlást.

Nálunk ezzel szemben, ha jelentkezik egy kezdő evezős, azt beültetik a tanmedencébe, ott kétszer, háromszor fixülésen dolgoztatják, de minthogy ez unalmas, rögtön áttérnek a mozgó ülésre. Ezzel azután meg is szűnik a felsőtest lendületének kihasználása.

Nálunk egyetlen egyesületnek van saját téli tanmedencéje és ez a Hungária Evezős Egylet. Margitszigeti klubházában tökéletes négyes kasztlija van, ahol minden helyről lehet akár jobbra, akár balra evezni. Az Evezős Szövetségnek is van egy tanmedencéje, sajnos ez azonban a legmostohább gazdasági viszonyok között született meg és így olyan primitív, hogy nagyon nagy fanatizmus szükséges ahhoz, hogy valaki abban dolgozzék. Számolva a mi lehetőségeinkkel és viszonyainkkal, kezdő evezőst akkor tudunk a leghelyesebben tanítani, ha az olyan időben kezd evezni, amikor már nem lehet a vízre menni, tehát novemberben. Ekkor beültetjük a kasztliba és fix ülésen megtanítjuk előbb egyik oldalra, majd a másik oldalra is evezni. Pontosan ügyelve arra, hogy a kezdő előbb egészen lassan később valamivel élénkebben, de soha a vizen folyó evezés tempóját meg nem közelítő gyorsasággal evezzen. Tehát míg a vizen fixüléssel harminc-harmincnégyes csapásokon alul alig lehet menni, tekintve a csapás rövidségét, addig a kasztliban a kezdőnek lyukas lapátokkal is legfeljebb percenként huszas csapásokkal szabad dolgozni, különben nem képes a részletmozdulatokra pontosan ügyelni. Ebben a lassú tempóban is mindig ki kell domborítani az áthúzást, az élénk karkidobást és a visszalendülés gyorsabb ütemét, hogy a kezdő már ekkor is a ritmusban mozogjon. Fix ülésen, ahol a lassú előrekocsizás hiányzik, a taktus úgy jön ki, hogy a visszalendülést csak a függőleges testhelyzetig kell élénken végezni, a függőlegetől a továbbhajlás fokozatosan lassúbb lesz és ennek megfelelően a lapát is lefékezve, finoman közeledik a vízhez.

Amikor már technikailag elég jól kezeli a kezdő a lapátot és elég ritmikusan mozog, azonnal át kell ültetni az ellenkező oldalra is, mert ez biztonságát fokozza, lapátkezelését fölényesebbé teszi.

Tréningnaponként kell ettől kezdve változtatni az oldalakat, sőt

ha elég idő van rá, hogy egy-egy újonc, a megfelelő pihenők közbeiktatásával, egy napon kétszer is beülhessen a kasztliba, akkor a másodszori beülésnél ellenkező oldalra evezzen. Különösen fontos ez abban a korban, amely az evezés elkezdéséhez a legideálisabb, hogy a fejlődésben levő szervezet teljesen szimmetrikus munkát végezzen.

A fix ülésen való evezés bizony kétségtelenül unalmas dolog egy kissé, de meg kell értetni az újonccal ennek fontosságát és legalább két hónapig nem szabad engedni, hogy a kocsival meginduljon. A koci (slide) csak a csapás meghosszabbítását szolgálja és alig komplikálja az evezős mozgást, egyetlen követelménye, hogy élénken induljon és lassan érkezzen meg vele az evezős. Maga az evezősmozgás technikailag, már a fix ülésen teljesen elsajátítható, éppen ezért nem szabad a koci-munkát korán kezdeni, mert ha elkezdjük, mielőtt az álló ülésen meganítanánk az újoncot, akkor egy feladattal többet adunk neki és így elhanyagol fontosabb dolgokat, viszont ha megtanult fix ülésen evezni, két nap alatt tökéletesen tud evezni mozgó ülésen is.

Tréning.

A mi éghajlatunk alatt rendszeres sportszerű evezés március elejétől október végéig lehetséges, ami ezen az időn kívül esik, az nem alkalmas idő sportszerű munkára és legfeljebb csak — az esetleges rendkívül kedvező időjárásban — időnkénti kirándulásokra.

A tavaszi első tréningnapok munkája alig különbözik a kiránduló evezéstől. Az első feladat, hogy a téli kényszerpihenő alatt elpuhult izmokat és különösen a tenyereket újból „bejárassák” a versenyzők. Hosszú 20—25 km-es lassú tempóval, több pihenővel és nyugodt, kiadós csapásokkal „járatja be” egész szervezetét az evezős. Ilyenkor még szigorú tréningélet nem kötelező és ennek megfelelően a munka is kedélyesen, kirándulásszerűen folyik. Március és fél április eltelik heti 3—4 tréninggel, de április közepén már kezdődik az erős tréning, heti egy pihenőnappal. Ekkor már rövidebb a napi tréning-táv. Tíz-tizenkét km-es, helyenként erősebb, helyenként könnyű stílus-evezésre kerül a sor. A kísérő motor és abban a tréner ilyenkor már nélkülözhetetlen.

Május elején már a csapatnak teljes kondícióban kell lennie, mert ekkor kezdődnek a gyorsítások. Az első verseny június elején szokott lenni és ehhez mérten a május a legerősebb tréning-hónap. Mindennapos tréning erős pályaevezésekkel és hosszabb, hat-nyolc km-es stílusmunkákkal. Ekkor, mikor már az összmunka sima és zökkenésmentes, elkezdik a startok gyakorlását. Egy nyolcas vagy négyes egység startja külön feladatot ró az oktatóra. Ezt gondosan ki kell dolgozni, mert a negyven-negyvenkettő-negyvennégyes startcsapások olyan gyorsak, hogy itt minden embernek pontosan tudnia kell, hogy mennyit mozogjon a kocsival, mennyit hajoljon rá és mennyire húzza

ki a csapást, különben fejvesztett kapkodás lesz a startnál és ragad a hajó. Nagyon üdvös, ha egy versenycsapat a verseny előtt két héttel elkezd az új rendszert, hogy minden elindulása startszerű és ha nem is teljes erővel, de körülbelül 60—70 százalékos erőbedobással mozdítsa meg mindig a hajóját. Akkor is, amikor a tutajjától elindul és a vizen is, minden pihenő után.

Ha a csapat tagjai egyénenként teljes kondícióban vannak, munkabírásuk, gyorsaságuk a legnagyobb teljesítményre is képessé teszi őket, még mindig külön kérdés a csapat.

Az egyéni forma még nem jelenti azt, hogy a csapat is teljesen készen van, ezért az evezős-tréning nemcsak hatalmas fizikai felkészültséget és odaadást, de óriási idegerőt és önuralmat is igényel.

A nyolcas minden tagjának mozgását egyöntetűvé tenni úgy, hogy ott senki a hibás mozdulataival meg ne zavarja a hajó egyensúlyát és mindenegybes ember jó pozícióban tudjon vizet fogni, ez csak úgy érhető el, ha türelmesen bevárja mindenki, míg a csapatnak az összmunkához legkevesebb érzékkel rendelkező tagja is elérkezik arra a pontra, hogy jól érzékeli az összmunkát, mert bizony a különböző adottságok és így a lassan megérlelődő összmunka különösen azoknak okoz sok bosszúságot, akik korábban végzik már kifogástalanul a munkát és így türelmesen és szó nélkül kell elviselniük társaik bizonytalankodását. Ehhez hozzájárul még az, hogy egy összedolgozott nyolcasnál egyetlen ember elvesztése is alig pótolható. Az összmunka és a különböző képességek egybehangolása olyan kényes dolog, hogy kifogástalanul csak akkor oldható meg, ha mindennap és zavartalanul folyik a gyakorlás. Egy-egy kihagyott tréningnap sokszor három napra megzavarja a csapatot.

A tréningnek az evezőscsapatnál tulajdonképpen három fő részből kell állnia: technika-, stílus- és kondíciótréningből.

Technika.

Az evezőstechnikát sokan összetévesztik a stílussal. Pedig ez két teljesen különböző dolog.

Maga az evezőstechnika tulajdonképpen nem egyéb, mint fizikai szabályoknak megfelelő feladatokat az ember fizikumával és a szerszámok segítségével végrehajtani. Tudjuk azt, hogy a lapát tolla a vízfogástól a szabadításig függőleges helyzetben hajtva végzi a leghatásosabb munkát, ezért a lapátot a vízben így kell vezetni. Az is elengedhetetlen követelmény, hogy a lapát tollának (a húzásnak) vízszintes irányban kell haladnia és ettől a vízfogástól a szabadításig nem szabad eltérnie, szaknyelven szólva, egy síkban kell húzni. A lapát tollának a vízfogáskor teljesen vízbe kell merülnie és egy pillanat alatt el kell hagynia a vizet. Nem szabad tehát a lapátot fokozatosan meríteni a vízbe és fokozatosan kihúzni abból. A toll addig merülhet a

vízbe, ameddig saját súlyánál fogva kívánczik. A lapát súlyelosztása olyan, hogy magától elmerül pontosan addig, ameddig szükséges ahhoz, hogy a leggazdaságosabb csapást lehessen vele elérni. Ezek a kérdések, amelyekhez még a testsúly, lendület jó kihasználása, a vonalban való mozgás, a középen ülés, a két karral való húzás és mindkét lábnak teljesen egyforma munkája kapcsolódik, mind technikai kérdések, amelyek mindenféle stílusra egyformán vonatkoznak.

Stílus.

Amikor az itt következőkben stílusról szólok, elsősorban a csapat-(oar-) evezésre gondolok, tehát arra, amikor a csapat tagjai egy-egy lapáttal eveznek (nyolcas, kormányos- és kormányosnélküli négyes, kormányos- és kormányosnélküli kettős).

Az evezés alapja a jó kondíción és technikán kívül az összmunka. Az együttes összmunkájának szempontjai kell, hogy a kiképzést az első csapástól kezdve irányítsák. A kezdő fiatal evezősnél már amikor a kasztliba, a tanmedencébe beültetjük, egy bizonyosfajta stílusra ügyelnünk kell, amelynek szolgálatába állítjuk azt a technikát, amit tanul.

Annak a mozdulatsorozatnak, amely a vízfogástól a következő vízfogásig terjedő egy csapás alatt lefolyik, kell egy bizonyos ritmusának lenni. Vízfogástól vízfogásig van *munkaütem* és van *pihenőidő*. Ennek a munkaütemnek, vagy erőbeadási pillanatoknak elhelyezése adja meg a csapás ritmusát és ez a ritmus jelenti egyben a stílust. Minden sportágnak megvannak a maga stílusproblémái. Az idők szava megkövetelte haladás a sportban a stílust is állandóan formálja. Ettől a természetes lassú fejlődéstől eltérő kivételes stílusforradalmakat, amelyeket főként az egyéni sportoknál látunk, nem lehet normalizálni.

Az evezés (csapatevezés) stíluskérdése egészen más természetű, mint a többi sportágaké. *Egy bizonyos csapat tagjainak feltétlenül ugyanazt a stílust kell evezniük, hogy a csapat, mint egység, kifejtthesse teljesítőképessege maximumát.* Ezt a stílust, amit tehát rákényszeríthetünk a csapat mindenegybes tagjára, nem szabad a testtartással összetéveszteni, hanem a ritmusból kell kiindulni.

Tudjuk, hogy a menetelő katonák, vagy kiránduló csapatok, cserkészcsapatok a zene, dob, trombita vagy énekszó ritmusára szinte fáradság nélkül haladnak és az elfáradt menetelő csapatot is felfrissíti a ritmus összefogó ereje, pedig fizikailag egymástól teljesen független munkát végeznek.

Az evezésnél fokozott mértékben fontos tehát ez a ritmikus mozgás, mert a hajtóerőt egy közös pontra, a hajóra gyakorolja.

Abból kell kiindulnunk, hogy az evezősnél lapátjával a vízben fix pontokat kell keresnie, amelyen megtámaszkodva, tovább hajtja hajóját. A víz azonban olyan elem, amely a vízbemártott lapát elől — ha időt adunk rá — elfolyik. Hogyan lehet tehát a lágy vízben

fix pontokon megkapaszkodni? Ki kell erőszakolni a lapát tollával megfogott víztömeg ellenállását és pedig úgy, hogy ne adjunk időt arra, hogy a víz a lapát előtt elfolyjon. Fizikai tény, hogy a víz térfogata nem nyomható össze. Ha tehát lapátunkat abban a pillanatban, amikor függőlegesen beejtjük a vízbe, villámgyorsan vízszintes irányba toljuk, a toll felülete előtt elhelyezkedett víztömeg nem tud elfolyni a toll előtt, össze nem nyomható, tehát a toll ellenállásra talál.

Ez a villámgyors vízfogással kezdett és egyenletes erővel végzett áthúzás és az azt követő ugyanolyan gyors szabadítás egybekapcsolódik a kar kinyújtással és a felsőtest előrehajlásával. Ez adja meg azután a csapás ritmusának élénk részét. A lapát kiemelését csuklómozdulat végzi, ezután karnyújtás és a felsőtest előrehajlása következik, de ebben a szemmel alig észrevehető sorrendben. Ez a visszalendülés még ugyanolyan gyors, mint maga az áthúzás, csak miután a felső test a visszalendülés után a merőlegest elhagyta s a kocsit a visszalendülés erejével gyorsan elindította, következik a fokozatos lassítás úgy a felsőtesttel, mint a kocsival a következő vízfogásig. Ez az előrekúszás adja meg a csapás ritmusának lassú részét, ekkor pihen az evezős minden csapás után és ezt a lassú kocsimunkát a leggyorsabb versenytempóban is meg kell tartania — természetesen ekkor már csak viszonylagosan lassú a kocsi —, mert különben a ritmus elvész, összefolyik az egész munka és széjjelesik a csapat.

Az élénk visszalendülésnek és a kocsi lelassításának ütemadó feladatán kívül más szerepe is van. A visszalendülés iránya a hajó haladásával ellentétes irányú, következésképpen a visszalendülő testmozgás fizikai ellenhatása a hajó menetirányával megegyezik, tehát maga a visszalendülés átalakítható hajtóerővé, ha a ráhajlás fokozatos lefékezésével és a lelassuló kocsival kikerüljük az ütközést a kocsiút végén.

Ebből is láthatjuk azt, hogy bár a hajót elsősorban a csapás hajtja, tehát a lapát, mégis a hajó előrehajtásában a testnek olyankor is szerep jut, amikor már a lapát nincs is a vízben, azonfelül, hogy a testmunka negative is befolyásolhatja a hajó haladását.

Ha egy csapatban nem egyforma súlyú és arányú emberek ülnek és ezektől azt követeljük, hogy oldalról megnézve, felsőtestiük mértani pontosságú egyforma mozgást mutasson — ez egyben azt jelenti, hogy a lapátmunkájuk nem lesz együtt. Mert ha egy hosszúderekú és hosszúkarú ember ugyanolyan szögben hajlítja előre felsőtestét és ugyanúgy kinyújtja karjait, mint a nálánál rövidebb karú és derekú, akkor máris különbség lesz csapásuk hossza között. Csapatnál törekvésünknek oda kell irányulni, hogy minden lapát egyforma hosszút utat tegyen meg egyforma idő alatt. Tehát egy nem teljesen egyforma alakú emberekből összeállított csapatnál elsősorban a lapátokat kell nézni és azután kell a testeket igazítani, hogy összhangban legyenek.

Ha egy csapat nincs abban a szerencsés helyzetben, hogy csupa kiváló, magas emberből áll, akkor azt a rendszert kell követnie, hogy az egymásmögött ülő emberek párosával legalább egyforma méretűek legyenek. És pedig úgy, hogy a legalacsonyabbak az 1—2-es helyen, a legmagasabbak az 5—6-os helyen üljenek, a 4—5-ös helyen üljön az ezek közötti kettő. A nyolcas vagy vezérevezős kiválasztása nem csupán magasság, vagy testsúly, hanem egyéb adottságok kérdése. Nyugodtság, ritmusérzék, jó idegek, fürgeség, nagy munkabírás és temperamentum azok a tulajdonságok, amelyek egy vezérevezősnél elengedhetetlenek. A hetes helyére általában a csapat egyik legerősebb emberét szokták tenni. A súly elosztásánál legfontosabb, hogy először is a jobb- és baloldal lehetőleg egyforma összsúlyú legyen, azonkívül, hogy az első négy súlya feltétlenül valamivel kisebb legyen, mint a hátulso négyé. A számozás a hajó orránál kezdődik, tehát a hajó orrának valamivel kevésbé szabad megterhelve lenni, mint a másik végének, hogy a nagy sebességben kedvező legyen az elfekvés.

Feltétlen előny egy nyolcasban a hosszú emberek beválogatása, de nem azért, hogy azok tényleg hosszabbat is húzzanak, hiszen egy bizonyos hosszúságon túl a csapást nyújtani nem gazdaságos és nem célszerű dolog, mert a túlzott kinyúlásnál a lapát tolla túlságosan közeledik a hajó oldalához és a legfontosabb pillanatban, a vízfogásnál a csapás erővonalai nem párhuzamosak a haladás irányával, hanem közelednek a merőlegeshez. Viszont egy bizonyos hosszúságú, azt is mondhatnánk, hogy szükséges hosszúságú csapást egy hosszú ember sokkal könnyebben meg tud csinálni, mint egy rövid. Ugyanez a titka a Hungária 1934. évi fiatal nyolcása sikereinek.

Az ütem, a ritmus minden klassziscsapat munkájában felfedezhető, akár angol stílusról beszélünk, akár olaszról, akár egy harmadikról. Az egyik véglet az erőnek egyetlen pillanatban való beleadása, a csapás teljes erővel való, szinte átrántása, hogy azután ez a nagy erőfeszítésokozta fáradság kipihenésére egy hosszú pihenőütem következék, amely alatt fut a hajó — a másik véglet pedig, hogy maga az egyes csapás gyors, de rövid legyen, olyan ami nem okoz nagy fáradságot, nem is követel nagy pihenőidőt minden csapás után, hanem állandóan könnyebb erőbedobással folytonosan mozgásban tartsa a hajót. E között a két véglet között mozognak az összes stílusok.

Azt már többször láttuk, hogy igen sokszor szükség volt egy csapatban átcsoportosításra és az egymástól teljesen elütő stílust evezett csapat tagjai kitűnően beváltak egymás mellett.

Miért lehetséges ez?

Azért, mert jó evezős csak az lehet, akinek taktusérzéke van és ugyanúgy, mint egy jó táncosnő, akit a táncosa jó ritmusban vezet, gyorsan alkalmazkodik, bármilyen ritmusú táncról van szó, az evezős is, ha jó a taktusérzéke, az előtte evező — és jól evező — vezérevezős után percek alatt úgy mozog, mintha mindig együtt ült volna vele.

Evezőssportunk régi nagy hibája volt — és csak a legközelebbi múltban tudtuk levetkőzni —, hogy túlságosan „megtanították” a versenyzőket evezni.

Ez úgy értendő, hogy minden mozdulatát korrigálták, minden testrészét igazították, hogy a szemnek minél inkább tetsző legyen a munka. A mesterkelt és teljesen természetellenes tartással és mozgással, amiből a nagy fáradság fellépésének pillanatában egyszerre kiestek, elkezdtek természetesen mozogni és ekkor szétesett a csapat, mert nem erre treníroztak, hanem a gépszerűségre.

A tréningvezető kötelessége, hogy az embereket ne *tanítsa meg* evezni, hanem *hagyja megtanulni őket*. Ebbe az irányba kell helyesen vezetni a fiúkat, megmagyarázni a „miért” és „hogyan” ezernyi változatát és oda kell törekedni, hogy a csapat minden tagja öntudatosan végezze munkáját. Érezze, hogy hajtja előre a hajót, érezze a vizet, a balance-ot, az összmunkát, a ritmust és haladást.

Ha úgy állítjuk össze a csapatot, hogy annak minden egyes tagja a legkényelmesebb kinyúlással és a legtermészetesebb erő kifejtéssel az áthúzásnál együtt van, akkor elérjük azt, hogy a csapat soha sem fog széjjel esni. Ezért tudott a Hungária 1934. évi fiatal és szemre nem nagyon tetszetősen evező csapata az összes versenyen mindig a táv végén ellenfelei fölé kerekedni.

Kondíció.

Az a tény, hogy az evezőscsapat összmunkáját a tartalék beállítása teljesen megzavarja, maga után vonja azt, hogy az evezősnek még fokozottabb mértékben kell ügyelnie tökéletes testi kondíciójára, mint bármelyik más sportolónak. Egyéni versenyző kihagyhat egy-két napot, majd behozza, ha rendbejön. Sőt egy csapat tagjai is távol maradhatnak a tréningtől pl. futball, vízipóló stb. sportoknál. Helyettük beáll egy tartalék. Ha egy nyolcasnak egyetlen tagja hiányzik, oda van az egész tréning.

De nemcsak azért kell legtökéletesebb kondícióban lennie az evezősnek, hanem azért is, mert amikor már egyénileg elvégezte azt a tréningmennyiséget, ami szükséges ahhoz, hogy teljesítőképessége teljes birtokában legyen, akkor még a csapatnak, az összmunka hibáinak korrigálása kedvéért tovább kell dolgoznia és ezt a munkatöbbletet csak egy óriási erőtartalékkal lehet elvégezni.

Ezért nagyobb az evezős igénybevétele minden más sportolónál és ezért szükséges az a túlságosan szigorú tréningélet, amelyet ma már a modern sportelméletek — igen helyesen — szükségtelennek tartanak az egyéni versenyzőknél. Az egyik egyéni versenyzőnek lehet olyan természete, hogy hetenként három tréninggel jön a legjobb formájába, a másiknak pedig mindennapos tréning kell.

A sportszerű élet előírásai is sokkal fontosabbak ennél a csapat-sportnál, hiszen különösen egy veszített verseny után keresi a csapat a

sikertelenség okát és akkor hiába mondaná valaki, hogy az a néhány cigaretta, amit ő elszívott neki nem árt, vagy alkohol, vagy egy kis napozás a strandon, mégis a vereség okát mindenki ebben keresné. Azonfelül, hogy az ilyen nagy fizikai munkában minden, a legcsekélyebb méreg élvezete és rendszertelenség csökkenti a teljesítőképességet, az összhang, a fegyelem és a bűnbakkeresés megelőzése miatt is szükséges, hogy minden csapatevezős a tréningek megkezdésekor a szokásos tréningívet a sportszerű életre vonatkozó fogadalmat becsület-szóra aláírja, aminek ereje köti őt és biztosítja egyesületét és bajtársait arról, hogy számíthatnak rá.

A mai tulságosan egocentrikus felfogás nehezen tartja érthetőnek azt, hogy a nyolcas gépies munkájába hogyan kapcsolódhatik bele az egyén azzal a céllal és törekvéssel, hogy sohasem a kiemelkedést, hanem a minél tökéletesebb beilleszkedést keresse. A feltétlen fegyelem, a pontosság, a többiekért dolgozó bajtársi szellem, a kényelmetlenségekkel, rossz időjárással, hullámzó vízzel dacoló férfias jellem ennek a sportnak az előfeltétele. Ehhez kapcsolódik az egyéni kiválóság teljes alárendelése a közös érdeknek, a tudás és kondíció fokozása, fejlesztése csupán azért, hogy az együttesnek minél tökéletesebben beleolvadó tagja legyen az egyén.

Ezek a követelmények olyan értékes vonásai a versenyevezősportnak, amelyekért még akkor is megérdemelnék az érdeklődést, a támogatást és segítséget, ha nemzetközi sikerek nem állanának mögötte és — előtte.

Gyephokki

Irta: **dr. Fleischer Elemér.**

E nemes, magas testi és szellemi kultúrát követelő sporttal mi magyarok igen későn ismerkedtünk meg. Behatóbban csak 10 éve foglalkozunk ezzel a sporttal és jellemző nemzetünk sportratermettségére, hogy ez alatt a tíz esztendő alatt európai viszonylatban jelentős eredmények mutatják a fejlődést.

A játék eredetéről keveset tudunk. Nyomok vannak, hogy ehhez hasonló labdajátékot már a régi görögök és rómaiak is űztek. Mai alakjában a múlt század elején az indusok között ismerkedett meg az angol gyarmati katonaság e sportággal és a múlt század végefelé Angliában, majd onnan áttérjedve Francia- és Németországban már rendszeresített és közkedvelt sporttá fejlődött.

Hazánkban az első gyephokki mérkőzést 1908 tavaszán a Magyar Atletikai Club rendezésében a wieni cs. és kir. konzuli akadémia, valamint a Wiener Athletics Sport Club csapata játszotta, illetőleg mutatta be a magyar sporttársadalomnak. A bemutató-mérkőzés nagy közönség előtt játszódott le, de jelentősebb érdeklődést nem eredményezett. A Dandy hokkeik játsszó csapataink egyik-másik tagja inkább mulatságból, mint sportszerűen megpróbálkoztak a gyephokkival, de rövid idő után az érdeklődés teljesen megszűnt.

1909-ben a Magyar Jogász Sport Egylet lágymányosi pályáján a klub úgy férfi-, mint nőtagjai újból megkísérelték e sportág bevezetését, sőt több mérkőzést is játszottak a Ferenc József növelőintézet kb. ugyanakkor alakult csapatával. Öt év kellett azonban ahhoz, hogy a kisszámú hokkikolónia annyira megerősödjék, hogy ismét felvehesse a kapcsolatot a bécsi Wiennával, amely csapat már akkor igen fejlett hokkit játszott. Az előrelátható vereség nem hatott kiábrándítólag e sport kicsi, de lelkes hívőire és 1914 tavaszán erőteljes és biztató fejlődés indult meg. Sajnos, a világháború kitörése megakasztotta a sport fejlődését és 1918-ig semmiféle akció nem volt.

1918 decemberében a háborúból hazatért hokkisták újból összeverődtek és megalakították az első, kizárólag hokkival foglalkozó egyesületet: a Magyar Hockey Clubot. Az újonnan alakult egyesület ügyvezető igazgatójává dr. Pözel Istvánt választotta meg. A választás igen szerencsés volt, mert ettől kezdve a hokkisport fejlődésének minden etappeja szervesen függ össze dr. Pözel István tevékenységével és az ő lelkesedése és ügyszeretete eredményezte a mai állapotot.

Az elindulásnál mindent teljesen újból kellett felépíteni. Az első lépés sikere az volt, hogy e sportágnak a régi lóversenytéren sikerült megfelelő sportszerű pályát szerezni. Játékosok az MHC, valamint a MAC tagjaiból kerültek ki és tanítómesterekül a különféle entente-missziók itt időző játékosai jelentkeztek.

A szorgalmas játékgyakorlás 1920-ban mutatja első gyümölcsét, amikor a Wiener Athletics Sport Clubnak csapatával — amely akkor Bécs legerősebb együttese volt — 4:4 arányú eldöntetlen eredménnyel játszott az MHC csapata.

A nem remélt siker nagy fellendülést hozott. A klub pályája mindennap tele játékosokkal, főleg középiskolásokkal. Természetesen a csak egymással való játék nem felelt meg a sportszerű követelményeknek és ezért az egyesület vezetősége, helyes érzékkel, pénzbeli áldozatot nem kímélve, állandó érintkezésben maradt a bécsi csapatokkal.

1922-ben, a nemzetközi mérkőzéseken megedződött MHC az oxfordi egyetem csapata ellen játszik igen nagyszámú és előkelő közönség előtt. E mérkőzés sikere az utánpótlás szempontjából volt fontos. A nagyszámú hokkijátékosok között kialakultak kisebb zárt csoportok, ezek csapatokat alakítottak, de még mindig a nagy közösség védőszárnya alatt egymás között körmérkőzéseket játszottak.

1924-ben alakult a Budapesti Hockey Club és ugyanezen évben éledt fel újból a Magyar Athletikai Club hokki szakosztálya. Mindkét egyesület megerősítésére a Magyar Hockey Club játékosainak egy részét barátságosan átengedte. Ugyanezen évben megalakult a Magyar Gyephockey Szövetség, amelynek első diplomáciai sikere az volt, hogy a Párisban székelő nemzetközi gyephokki szövetség tagjai sorába felvette. A magyar sporttörténelem aranylapjára felírandó siker volt ez.

mert a világháború után a francia befolyás alatt álló nemzetközi szövetségek teljesen elzárkóztak a központi hatalmak sportalakulatai elől. Megemlítésre méltó, hogy ezen a résen keresztül sikerült a magyar lawn-tennis és a magyar vívószövetségnek is néhány hónap múlva felvételét keresztülvinni a nemzetközi szövetségbe.

1925-ben a magyar gyephokki szövetség résztvett Genfben az Európabajnokságon, de eredményeket csak erkölcsi értelemben tudott elérni, ami érthető is, mert a külföldi szövetségek mindegyike több ezer tagból válogathatott. A magyar együttes Genfben megismerkedik közvetlen játék folyamán a belga és a svájci játékmóddal és nézője az angol és francia stílusnak. (A németeket akkor még nem vették fel a nemzetközi szövetségbe.)

1927-ben az egyesületek száma újabb szaporulatot mutat. Megalakul a Budapest Budai Torna Egyesület hokki szakosztálya, a Budapesti Amatőr Hokki Club és a keszthelyi gazdasági akadémia csapata. Az egyesületek egymás között egy-, majd kétfordulós serlegmérkőzéseket játszottak, majd a vidéken, így Eger, Kaposvár, Győr, Székesfehérvár és Vácott bemutató mérkőzésekkel igyekeztek az érdeklődést felkelteni. Sajnos, a vidéki bemutató mérkőzések anyagi okoknál fogva nem voltak megrendezhetők oly nagy számban, hogy a vidéken e szép sportot meg lehetett volna honosítani.

1928-ban írta ki a magyar gyephokki szövetség az első bajnokságot. A fentnevezett hat egyesületen kívül már a középiskolások válogatott csapata is megjelenik a küzdőtéren. Budapesten a középiskolák megalakították csapataikat, egymás között középiskolai bajnokságért játszottak. A vidéki középiskolákban nem sikerült hasonló eredményeket elérni, főként azért, mert a vidéki iskolák vezetői, sajnos, még ma is ferdeszemmel nézik a sportoló diákokat.

1930-ban vitéz Gömbös Gyula hadügyminiszter elrendeli a hokki bevezetését a katonai nevelőintézetekbe és ezzel Sopron, Kőszeg, Pécs, valamint a két budapesti akadémia évről-évre mindig több és több játékos nevel. A katonai alakulatok csapatai egymás között játszottak, egyedül csak a Ludovika Akadémia Sport Egyesület játszik 1932 óta a magyar bajnokságért.

Ugyanezen évben alakítja meg a Ferencvárosi Torna Club hokki szakosztályát és alakul a Vacuum Oil Companie tisztviselőiből hokki-csapat.

Egyesületeink a bajnoksági küzdelmeken kívül nemzetközi mérkőzéseken is részt vettek. Mostoha anyagi viszonyok csapatainknak csak bécsi ellenfeleket engedhetnek meg, az egyedüli MHC, amelyik Drezda, München, Lipcse csapataival tud néha játszani. A nemzetközi mérkőzések rendezéséből a vezető egyesületeink egyformán veszik ki részüket. És nyugodtan mondható, hogy a még néhány évvel ezelőtt sokkal kultúráltabb osztrák hokkisporthoz nemcsak elérték, de sokszor felül is múlták.

Napjainkban a magyar bajnokságért már tíz egyesület küzd. Az előbb említett egyesületek közül, sajnos, a Budapesti Hokki Club megszűnt. Kár volt, hogy e szép nemzetközi eredményeket elért egyesület a válságos gazdasági viszonyokat nem tudta átküzdeni. Játékosai azonban nem vesztek el a sport számára, szétoszlottak a többi egyesületek között.

A legutóbbi idők újabb alakulásai a Széchenyi Hokki Club, valamint a MAC fiókegyesülete, „kék-sárgák”, továbbá az AHC fiókegyesülete, a Nemzeti Hokki Club.

Meg kell még emlékezni a magyar hölgyjátékosokról is.

A nyugati országokban majdnem minden leánynevelő-intézet kötelező tantárgyként vette fel a tenisz mellett a hokki oktatását és művelését. Ennek következtében külföldön a női hokkijáték bámulatosan magas nívón mozog. Hazánkban csak a MAC és a MHC hölgytagjai előtt mutatkozott némi érdeklődés. De az utánpótlás teljes hiánya a női szakosztály fölött is megkondította a lélekharangot. A MHC még 1929-ben feloszlatta női szakosztályát s kb. ugyanebben az évben alakította meg viszont az Amatőr Hokki Club a női szakosztályt. Azóta is csupán két női csapat áll fenn, amely egymás között játszva, nem tud fejlődést mutatni. Szinte érthetetlen, hogy a testnevelési főiskola női tanfolyamán a hokki felvett és tanított tárgy és ennek dacára a magyar hölgytársadalom e sport iránt semmi érdeklődést nem mutat. Hihető és reméljük, hogy megfelelően irányított propaganda mellett a leánynevelőintézetekben bevezethető lesz e sportág s a magyar hölgyek is el fogják érni azt a nemzetközi nívót, amelyet a férfijátékosok elértek.

Jég sportok

Irta: Arató Géza.

A hölgy nem akar lemondani a korcsolyázás és a sízés szenvedélyéről, s elhagyja urát, hogy az ünnepelt sí- és korcsolyabajnok oldalára álljon. Ez a modern ízű mese a történelem előtti időkből való. A szereplők az istenek, a skandináv regék hősei, maga a monda a legrégebbi korcsolyázó-émlék. A szép Skadi hagyta el első férjét, Niordot, hogy a sí és a korcsolya bátor és ügyes istenének, Ullrnak (vagy Ullrnek) követője legyen. A történelem előtti idők északi emberét a természet szorította rá, hogy a havon és a jégen is előre tudjon haladni. A korcsolyát és a sít ebben az időben alig különbözteti meg valami egymástól. Jégre leginkább állati csontokat használtak. Ló vagy szarvas lábszárcsont a legjobb korcsolya, de néha a bordacsont is megteszi. A csontokba lyukat fúrnak, s a lyukon átfűzött szíj erősíti a korcsolya ösét a lábhoz. A történelembúvárok szerint a legrégebbi ilyen lelet Kr. e. 1000-ből származik. Hogy azonban a történelmi fejlődés itt-ott milyen lassú, arra bizonyíték, hogy ilyen csontkorcsolyákkal még mainapság is találkozhatunk. (Magyarországon is! Az eldugott tanyák parasztgyerekei még ma is készítenek maguknak csontkorcsolyákat.)

Az első nyomoktól több mint kétezer esztendő kell átugrani ahhoz, hogy a korcsolyázás pozitív emlékeivel ismét találkozhatunk. Meglepően hangzik, de a kontinentális korcsolyázás legrégebbi történelmi emlékei Hollandiából valók. Az ezer és ezer csatorna télen megannyi utat jelent, amelyeken korcsolyával lehet közlekedni. S mert Hollandia kereskedelmi forgalma már akkor is nagy, az első *vas-fa kombinációjú korcsolya* is Hollandiában tűnik fel. A fába illesztett, ívelt talpú vas él elől felkunkorodott, hátul azonban a sarok alatt már be is végződött. A korcsolya hátsó vége ugyanis fékezésre szolgált.

A mai értelemben vett sportszellemet, sportszerűséget természetesen a korcsolyázósportokba is *Anglia* viszi be. Angliában alakul meg az első jég sportklub is, az *Edinburgh Skating Club*. (Alapítási éve állítólag 1742!) A tagoknak *felvételi vizsgát* kellett letenniük: csak azt vették fel, aki *jobb- és ballában zárt kört tudott leírni, s egymásután három cilindert tudott átugrani*. Angliából indul ki az *első műkorcsolyázó stílus* is, amely a gyér lehetőséget nyújtó fakorcsolya és az ereendő angol merevség jegyében született meg.

A sportszerű műkorcsolyázásnak Amerika ad lendületet. 1850-ben E. W. Bushnell felfedezi a *cipőre erősíthető acélkorcsolyát*, s 30 dolláros áron árulja. Tizenöt év múlva konstruálják a „*Halifax*” korcsolyát, amely már lehetővé teszi a „*kunststück*”-öket. Három év múlva, 1868-ban Európába hajózik Jackson Haines, a jégbravúrok sorát produkáló amerikai profikorcsolyázó, s az ő mutatványai Berlinben, de főként Bécsben (majd Budapesten is) inspirálóan hatnak. Az amerikai nyers bravúrját átgyúrnák a finomkodást kedvelő európai felfogásban, s kialakul a műkorcsolyázásban több-kevesebb változással ma is iránytadó „*bécsi iskola*” stílusa.

A XVIII. és XIX. század fordulása Középeurópában jó előkészítője volt a jég sportok terjeszkedésének. E kor nagy német költői, élükön *Göthével*, lelkes barátai a korcsolyázásnak, s ha a nőket a kor morálja nem is engedi egyelőre jégre, a XIX század második fele ebben a tekintetben is eredményeket produkál.

A gyorskorcsolyázás is lépést tart a műkorcsolyázással. 1763 az első verseny történelmi éve: *két angol 10 guineáért 15 angol mérföldet futott 46 perc alatt*. Versenyszerűvé válik a holland távkorcsolyázás is. S Norvégiában is magas fokon áll a XIX. század közepén a gyorskorcsolyázás.

A *hokki* Európában először *labda-hokki* formában jelentkezik, sportszerű alakja pedig Angliában fejlődik ki 1860 és 1880 között. Onnan szüremlik be 1891-ben Hollandiába, s a többi kontinentális országba. A labdahokki a norvégek, svédek és finnek nemzeti sportja lesz, s a háború előtti években Középeurópát is meghódítja. A Kanaadából való jég hokki (*koronghokki*) a háború előtt elég vérszegény „hódításokat” végez csak Európában, hogy aztán a háború után — az északi országokat kivéve — *teljesen kiszorítsa a labdahokkit*.

A legrégebb középeurópai korcsolyázóegyletek sorát az 1867-ben alakult *Wiener Eislauf Verein* nyitja meg, ezt követi egy évre rá a *Froppauer EV*, majd 1869-ben a *pesti (később Budapesti) Korcsolyázó Egylet* megalapítása. 1892-ben alakul meg a *Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség (Internationale Eislauf-Vereinigung)*, amelynek alapításában a *Budapesti Korcsolyázó Egylet* is résztvett. Az *IEV* a mű- és gyorskorcsolyázás nemzetközi főhatósága. A *Nemzetközi Jég hokki Szövetség (Ligue Internationale de Hockey sur Glace)* csak 1908-ban alakul meg.

Ugyanez az esztendő a Magyar Országos Korcsolyázó Szövetség alapítási éve is.

A Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség dolgozta ki a műkorcsolyázó versenyek alapját képező „Versenyszabályokat”, a „Wettlauf-ordnungot”, mégpedig Földvály Tibor, magyar bajnok tervei alapján, s a nemzetközi szövetség vetette meg a gyorskorcsolyázó versenyek mai alakját is. Az első (nem hivatalos) gyorskorcsolyázó világbajnokságot angol mérőföldes távokon 1889-ben Amsterdamban rendezték meg, míg az első hivatalos, tehát az IEV égisze alatt megrendezett gyorskorcsolyázó világbajnokság 1893-ban, szintén Amsterdamban, 500, 1500, 5000, 10.000 méteres távon került lebonyolításra, s azóta is ezeken a távokon tartják meg. A világbajnokság összetett verseny, a világbajnok tehát az, aki a négy táv összesített eredményében első. Az első műkorcsolyázó világbajnokságot 1896-ban Szentpéterváron tartották meg. Női világbajnokságot 1906, páros világbajnokságot 1908 óta rendeznek. A férfi műkorcsolyázásban 1891 óta tartják meg az Európabajnokságokat. A női és páros Európabajnokság új keletű: csak 1930 óta kerülnek megrendezésre. A jéghegyi (koronghegyi) első Európabajnokságát 1910-ben, első világbajnokságát 1924-ben rendezték meg. 1924, tehát az első téli olimpia óta mind a három jégsportág bajnoksága olimpiai bajnokság formájában is megrendezésre kerül.

MŰKORCSOLYÁZÁS.

A műkorcsolyázás tulajdonképpen művészi korcsolyázást, a korcsolyával való művészkedést jelenti. A műkorcsolyázónak természetes testtartással előre meghatározott figurákat kell a jégre rajzolni (kötelező gyakorlatok, „iskola”), majd pedig tetszés szerint összeállított szabadkorcsolyázást („kür“-t) kell előadni, amely — felhasználva az iskola elemeit is — különböző ugrások, forgások, ívekkel, vagy közbeni lépésekkel egymáshoz fűzött, s művészien elosztott sorozatából áll.

A műkorcsolyázás azok közé a sportok közé tartozik, amelyet már egészen kora gyermek korban kell elkezdni, s évek hosszú során át gyakorolni, hogy mint versenyző, eredményt mutathassunk fel benne. A testet a műkorcsolyázásra alkalmassá kell idomítani, s ki kell fejleszteni a versenyzőben a fokozott egyensúlyérzékét, s a test-önellenőrzésének igen magas fokát. A jól felépített test (erős boka, lábszár és combizom, ruganyos ízületek) s a semmilyen sportban sem nélkülözhető speciális tehetség olyan feltételei a műkorcsolyázásnak, amelyek nélkül az átlag fölé senki sem emelkedhetik.

A műkorcsolyázás alapja a négy ív: előre-kifelé előre-befelé, hátra-kifelé, hátra-befelé, természetesen mind jobb, mind bal lábon. Ez az egyszerű „figura”: a kör olyan alapvető lényege a műkorcsolyázás-

Orgonista—Szalay világbajnokpár.

nak, mint a zongoristának a skálázás. Ezeken épülnek fel az iskola további figurái, amelyek ívek egymáshoz kötéséből állnak: a *kígyóvonat* egy félkörívhez élváltás után teljes kört kapcsol; a *hármás* egy előre és egy hátrafelé futott félkörfordulattal történő egymáshozkapcsolásából áll; a *duplahármásban* a megkezdett ívet a kör harmadában fordulás után ellentétes irányú ív, majd újabb hármásfordulattal újra az eredeti irányba vivő ív követi; a *hurkot* az ív közepébe iktatjuk be anélkül, hogy élt, vagy előrehaladási irányt változtatnánk; az *ellenhármásnál* nem követjük a törzs természetes forgás-irányát, hanem ellentétes értelemben változtatjuk meg egy fordulattal az előrehaladás irányát; a *hasonlóélű fordulásban* az ív első fele után a „hármás” értelmében fordulva, a hátrafelé kört ugyanazon az élen folytatjuk, mint amelyiken előrehaladtunk; a *hasonlóélű ellenfordulásnál* nem a „hármás”, hanem az „ellenhármás” irányban fordulunk, s az ívet megint ugyanazon az élen folytatjuk. A magasabb fokú iskola-gyakorlatok ugyanezeknek az elemeknek továbbképzéséből állnak.

A figurák jégrerajzolása, vagy amint szaknyelven mondják: a figurák „futása” álló helyzetből kiindulva, a figura hossz tengelyére merőleges irányban kezdve történik. Az a láb, amelyik a figurát a jégre rajzolja, a „futóláb”, amelyik pedig ugyanekkor a jég fölött mintegy 40 cm magasságban követi, illetve megelőzi a futólábat, az a „lengőláb”. A kiindulásnál a későbbi lengőlábbal erőteljesen ellökjük

magunkat a jégről, s mire a futóláb a jégre érkezik, felveszszük az ív elején mindig elfoglalandó *kezdeti helyzetet*. Ezt a kezdeti helyzetet az jellemzi, hogy a vállak rásimulnak annak a képzeletbeli csonka gúlának a palástjára, amelyet a test hosszanti tengelye az ív lefutása alatt leír. *Jobb-előre-kifelé ív* esetén tehát a jobb váll előre néz, a bal viszont hátracsavarjuk. Ennek az elcsavarásnak a mértéke olyan, hogy a vállakat összekötő vonal nem egyenes, hanem enyhe hajlású ív lesz. A vállak vonala tehát „ívet képez az ív felett“. A futóláb térdben enyhén hajlított: rugózik. A lengőláb térdben kissé hajlítva, hátul van, s a korcsolya hegye a rajzolt íven belül a jégre mutat. A test hosszanti tengelye — mint említettük — enyhén a kör középpontja felé dől. A jobb kar a test előtt behajlik, a bal könnyed, természetes tartásban elősegíti a bal váll hátracsavarását. Az egész mozdulat, az egész testtartás olyan, mintha az *ív belső oldalára eső testsúlyt akarnánk az íven kívülvinni*. Ebből a kezdeti helyzetből az ív lefutása alatt *ellentétes értelmű elesavarási helyzetbe megyünk át*. Ez a váll és törzsfordítás rögtön a kiindulás után megkezdődik, a bal váll fokozatosan előrefordul, az ív második felében a lengő láb a futó láb elé kerül. Tekintetünk kezdetben a kör középpontja felé néz, később a leírandó nyomot nézi. Az ív befejezésekor vállvonalunk és kisebb mértékben csípővonalunk is már a kör belseje felé fordul, a hát majdnem teljesen kifelé néz. Ez a tartás az ív behajlását idézi elő, amely egyúttal kiindulási helyzetet biztosít a *bal-előre-kifelé ív* megkezdéséhez.

Röviden ez volna a műkorcsolyázás alfájának technikai leírása. Bármennyire előrehaladt is a műkorcsolyázó tréningjében, bármilyen magasfokú figurák begyakorlásával foglalkozik is, az edzést mindig az alapot jelentő, egyszerű ívek futásával kell kezdeni. A gyakorlásnál mindig súlyt kell vetni arra, hogy a futás könnyed, erőlködéstől mentes legyen. A helyes testtartást, a helyes balanszot, tehát a helyes kivitelt akkor találtuk meg, amikor a soron levő figurát egészen könnyedén, görcsös erőlködés nélkül tudjuk futni.

A műkorcsolyázás, mint *versenysport* — hálátlan dolog. A műkorcsolyázásban ugyanis lemérhető teljesítmény nincs. A versenyző tudását *pontozó bírók* ítélik meg, s a bíró szubjektív benyomásai azok, amik a műversenyek sorsát eldöntik. A versenyszabályok előírják, hogy a bíraskodásnál *elsősorban* a rajz szabályossága, *másodsorban* a testtartás és mozgás, *harmadsorban* a fedés (minden figurát háromszor kell a jégre írni), *negyedsorban* pedig a rajz nagysága jöjjön tekintetbe. A bírónak azonban ezt a négy szempontot *egyetlen számjegyben* kell kifejezésre juttatni!

Hogy az ítélet abszolút mértékben soha, s relatíve is csak ritkán lesz tökéletesen hű kifejezője a versenyző tudásának, az kézenfekvő. Bírálósámokul 0-tól 6-ig tizednyi különbséggel bármilyen értékelést adhat a bíró. A bírálósámokat a futott figurák *nehézségi fokával* megszorozzák.

A szabadkorcsolyázás időtartama 3—5 perc. A bíró 0-tól 6-ig terjedő számmal külön pontozza a futás *tartalombeli nehézségét* és a *kivített*. A két számot összegezik, s a versenyszabályokban meghatározott módon megadott *sokszorozószámmal* megszorozzák. A bírák (3—5—7 bíró) által adott pontozást összesítik, s így hozzák ki az összesített végeredményt, amely a versenyzők sorrendjét meghatározza.

Néhány szót kell még szólni a férfi és női egyéni műkorcsolyázás mellett a *páros műkorcsolyázásról* is, amelyben férfi és nő együtt futnak. A páros korcsolyázásban kötelező gyakorlatok nincsenek, csak szabadkorcsolyázás, amely együttesen, vagy egymással összhangban, de külön-külön futott figurák összefűzött sorából áll. A páros műkorcsolyázás elbírásánál elsősorban a kivített, s a tartalmat csak utána veszik tekintetbe.

GYORSKORCSOLYÁZÁS.

A gyorskorcsolyázás az a sport, amelynél a versenyző a legegyszerűbb eszközök segítségével a legnagyobb gyorsaságot tudja kifejteni. A gyorskorcsolyázás tehát a *gyorsaság sportja*, ezt a gyorsaságot azonban csak akkor tudja elérni, ha mozdulatait oly módon hozza harmóniába, hogy azok mind a *gyorsaság növelése* érdekében dolgoznak.

A gyorskorcsolyázók 300, 400, vagy 500 m területű *kettős pályán* futnak. Az 500 m-es pálya belső pályájának görbületei sugara 21 m. A nálunk használatos 300 m-es (ritkábban 400 m-es) gyorspálya belső pályájának görbületei sugara a kanyarodókban 25 m, külső pályájának sugara 30 m. A kanyarodó kör alakú. Egyszerre csak két futó futhat, mindegyik a saját pályáján. Mindegyik kör után a futók pályát váltanak. A pályacserélésre egy 40—60 m hosszúságú keresztezési szakasz szolgál. Így tehát mindegyik futó egyszer *külső pályát*, egyszer pedig *belső pályát* fut. Ezáltal elkerülhető, hogy valamelyik futó a másik által vezettesse magát, az előtte futó versenyzőt szélfogónak használhassa, vagy esetleg bármi módon zavarja. A pályák határvonalát külföldön többnyire hószegéllyel, nálunk a jégre tett fatéglákkal jelölik ki. A pályák hosszúságát a belső határvonaltól 1 méternyire kell mérni.

A gyorskorcsolyázás nemzetközileg elismert távjai: 500, 1000, 1500, 3000, 5000 és 10.000 méter, nőknél 500, 1000 és 1500 méter. A Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség ezekre a távokra tart nyilván világrekordokat.

A gyorskorcsolyázó *startja* többé-kevésbé mély guggoló helyzetből, kissé széttartott korcsolyákról, a futás irányára negyedfordulattal elfordult helyzetből történik. A futó kifelé tartott hegyű korcsolyákkal szaladva tesz meg 6—10 lépést, s aztán kezdi meg az egyre hosszabbodó gyorskorcsolyázó húzásokat.

A *gyorskorcsolyázó stílus* igen sokirányú változáson ment keresz-

tül. Az ú. n. *eredményes stílusok* azonban mind megegyeznek abban az alapvető törvényben, hogy a *lendület irányát a lehető legpontosabban össze kell egyeztetni a futó láb siklási irányával*. Amikor ez a két irány egybeesik, akkor a csúszó súrlódáson, levegőellenálláson stb.-n kívül a gyorskorcsolyázó előrehaladását *nem gátolja semmi elkerülhető ellenállás*. Dinamikailag tehát arról van szó, hogy az *előrehaladáshoz felhasznált erőt az elmozdulás irányában működtessük, a test súlypontját mindig a korcsolyaél fölé helyezzük, illetőleg a súlypont helyzetének változásával mindig elősegítsük és sohase gátoljuk az előrehaladást*.

A *gyakorlati kivitelnél az ellökés mindig egész korcsolyaélről történik*, s ezért az ellökésben a csípő és a térd viszi a főszerepet. A boka befelé hajlik, a lábfej az ellökésben csak a nyomáelosztásra ügyel. Ha lábfejjel löknék el, a korcsolya hossza nem volna kihasználva, s az ellökés egyenletlenné válna. Ennek jele: a korcsolyaél kaparja a jeget, a gyorskorcsolyázó „spriccel”. A teljesen sima ellökés pillanatában a test a futóláb irányába fordul. A súlypont úgy helyezkedik el, hogy oldalirányban a korcsolyaél fölé, hosszirányban a sarok fölé kerüljön. Vigyázni kell, hogy a súlypont ne kerüljön előre, mert akkor az előrevivő erő nagy része a „jégbe megy”. A testhelyzet behajló és beülő, tehát a térdék hajlítottak. Az ellökő lábat az ellökés után körözve a test alá húzzuk, s előretoljuk. A futóláb a stílusok fejlődése során a rövid, hosszú, befelé ívelő, talpon futó, élváltással ívelő stb. úton vitte előre a futót. S aki az előbb kifejtett dinamikai főirányelveket legközelebb tudta vinni a tökéletességhez, az tudta a legnagyobb sebességet elérni, függetlenül a stílus részletkérdéseitől. A karok csak a startnál és a finisben dolgoznak, egyébként a kezeket hátul összefonjuk. Az ú. n. egykaros karmunkát manapság mindkevesebbet használják.

A *fordulóba* a ballábbal kell odaérkezni, s végig a bal külső, illetőleg a jobb belső élen kell futni. Az ellökés is ezekről az élekről történik. A jobblábat az ellökés után a bal elé csúsztatjuk, a korcsolya orra előre-befelé néz. A testhelyzet olyan, hogy a bal vállat erősen hátra, a jobbat erősen előre csavarjuk. Sprintben a bal kar hátrafelé-lefelé mutat, a jobb a test előtt keresztben, lendülettel dolgozik. A legmodernebb irányzat különleges kettős karmunkát alkalmaz a fordulóban, s a felsőtest elcsavarása sem azonos a fent vázolttal. A cél azonban: a centrifugális erő ellenében dolgozva, a súlyponttal a középpontot keresve *gyorsaságot növelni* — ma is ugyanaz. Természetes, hogy sprintben a lépések aprózottabbak (különösen a fordulóban), de ma már hosszútávon is inkább a középhosszú, mint a hosszú húzások felé hajlanak a rekorderek.

JÉGHOKKI.

A kanadai-, vagy korong-hokki (egyszerűen: „jég-hokki“) a leggyorsabb csapatsport. A speciális jég-hokkikorcsoványokon futó játékos igen nagy sebesség elérésére képes, maga a játék ilyenformán roppant gyors.

A jég-hokkit végükön tompaszög alatt hajló, hosszúnyelű *faiütőkkel* s lapos, pogácsaalakú, vulkanizált feketegumiból készült *koronggal* játszik. A derékmagasságú palánkkal körülvett pálya két végében, de néhány méterrel a palánk előtt egy-egy két yard széles kapu van

Jég-hokki a városligeti pályán.

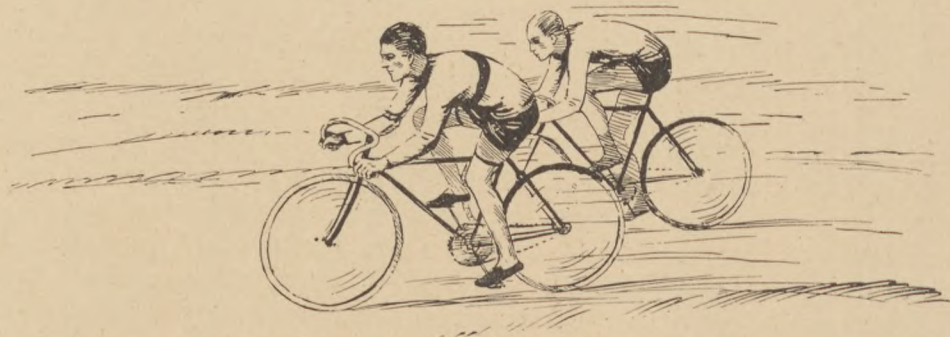
felállítva, ide kell a korongot bejuttatni. A kaput tehát a játékosok megkerülhetik. Mindegyik csapat hat játékost vonultathat fel a pályán. Ezek elrendezése: *egy kapus, két hátvéd, három csatár*. Mindegyik csapat *három cserejátékost* is szerepeltethet, akik a játék megszakításakor három társukat leválthatják. Sérülés esetén a kapust is cserélni lehet. A játékosok az esetleges sérülések elkerülésére váll-, könyök-, térd-, altest-, sípcsont- stb. védővel vannak felszerelve. A játéknak mai formájában szinte alig van szabály. A pályát haránt futó három vonal *három harmadra* osztja. Egyik harmadból a másikba passzolni nem szabad, egyébként ú. n. „*lesállás-szabály*“ tulajdonképpen nincs is. A korongot a bíró bedobással hozza játékba, s ha — magas lövés esetén — a korong elhagyja a pályát, szintén bedobással indul el a játék. (A palánkról visszapattnó korong játékban marad. Bedobás történik szabálytalanságok és más okok miatti játékmegszakítások után is. Sza-

badütés az ú. n. „büntető-ütésen“ kívül nincs. A büntetés formája: a szabálytalanságot elkövető játékost 1 vagy több percre kizárja a bíró a játékból. A mérkőzések három harmadból állnak. Egy-egy harmad ideje 15 perc nettó. A játékidőbe tehát csak a tényleges játék ideje számít be, akárcsak a vízipólónál.

A hokkista *valóságos akrobatája legyen a korcsolyának*. A vilámgyors korcsolyázás közben a jégghokkistának ütőjével a *korongot kell vezetnie, vele cselezni, átvenni, s löni kell tudni*. Átvételnél a ruganyosan tartott ütő kis utánaengedésével az ütő fejéhez szinte hozzá kell ragadni a korongnak. Ehhez óriási érzék kell. Maga a lövés legnagyobb részben a csukló munkájából áll, amelyhez a könyök és a váll, továbbá a kis fordulást végző csípő munkája járul hozzá. Az ütő fejét a lövő csatár kissé ráfekteti a korongra, s kenő-seprő mozdulattal, a korongnak függélyes tengelye körüli rotációt adva „*slencolja*“. A lövés ereje kanadai profijátékosoknál olyan nagy, hogy a korong egy hüvelykes puhafadeszkát átszakít. A cselezésnél a testcsellel egybekötött korongcsel hajszálpontos kivitelezése rengeteg gyakorlást kíván.

A játék menete a gyors passzokon, s adott esetekben az egyéni előretöréseken épül fel. A támadást befejező csatárok kötelessége az ellenfél csatárainak sakkbantartása is, tehát a végzett támadásuk után a csatár nem pihenhet, hanem hatalmas rőssel kell a gondjaira bízott ellenséges csatárt elérnie, sőt megelőznie.

A jégghokki játék tréningje külön korcsolyázó és korong edzésből áll. Később a korcsolyázást egybekapcsolják a korongvezetéssel, passz-játékkal, kapáslövés gyakorlásával. A mérkőzésekre tehát nem meccs-játékkal kell felkészülni. A hetenként mérkőző csapatoknak hétközben maximum egyszer szabad kétkapus játékot folytatniok, s ezen a gyakorlómérkőzésen kell a csapatjáték taktikáját kiépíteni.

Kerékpár

Írta: Molnár Géza.

Az arab küldöncszolgálattól a velodynig.

Huxley szerint az emberiség kultúrája ott kezdődik, amidőn a kerék megjelenik az életben, mint a közlekedés pótolhatatlan eszköze. Ma már vitathatatlan, hogy a késői ősember is ismerte a kereket; a khaldeusok, a babiloniaiak és az asszírok hatalmas harci szekereket konstruáltak (Dárius kaszáló szekere körül a legendák egész sora maradt meg), majd az egyiptomiak, az arabok, de legfőképpen a görögök a kerék tökéletesítését és kihasználását már művészi kifejezéssé tökéletesítették. A kerék képezi alapját minden közlekedési eszköznek. A *Tebul Kriz* című, Krisztus előtti időkből származó arab annaleszek feljegyzik, hogy a küldöncszolgálat lebonyolítását olyan kétkerekű gépek végezték, melyeket az emberi energia hajtott. Hogy ezek miképp működtek, arravonatkozóan a feljegyzések nem adnak részletes felvilágosítást, valószínű azonban, hogy ezt a berendezést kell tekintelnünk a kerékpár ősi formájának. Herodotos feljegyzései között is akadunk olyan utalásokra, melyek az emberi erővel hajtott kerekes járművet feltételezik. Nero idejében egy kerti ünnepség alkalmával fáklyákkal kivilágított és lábbal hajtott kerekes járművek robogtak végig az éjszakai Róma uccáin az előkelőségek nagy gyönyörűségére.

A kereszténység feltünése és a világi örömtől való elfordulás néhány évtized alatt megváltoztatta a Földközi tenger medencéje körül csoportosuló földrészek kultúrájának arcát. A hellenizmus letűnt, a görög művészet klasszikus alkotásait és az epikureusi világszemléletet elsöpörte a lelkeknek befelé való elmélyülése, az aszkézis, mely e világot csak siralomháznak látja az örök élettel szemben. Érthető tehát, hogy ez a keresztény középkor templomépítési művészetén kívül, gyakorlati téren nem alkotott.

Mikor aztán a reneszansz eruptív reakciója visszaálmodta a régi hellenizmust és a klasszikus görög filozófiát a maga korszerű tanaival elegyítette, ismét visszatért az élet földi értelmének kiszélesítése, a jólét, a humanisztikus tudomány és a kereszténység askéta-filozófus elgondolásának művészi kinyilatkoztatása. Az élet gyors lett és mozgalmas. Sok az esemény, az elfelejtett kerék ismét feltámad, hogy a közlekedés történetében elkezdje diadalmas útját. A reneszansz legnagyobb álmodója, *Leonardo da Vinci*, aki boncolt, hogy megismerhesse az emberi élet rejtett mechanizmusát, aki repülőgépet, harci gépeket, gőzgépet szerkesztett a Mona Lisa örökké álmodó mosolya mellé, — behatóan foglalkozott a kerékpár őseivel is. Feljegyzései között sokszor felmerült ez a probléma, a háromkerékű, lábbal hajtott jármű, — de elgondolása mindig csak álom maradt, mert az élet olyan sokrétűen, olyan halhatatlanul élt benne, hogy e csodák beteljesítésére nem maradt ideje.

A legelső írott feljegyzés, mely a kerékpár őseről minden kétséget eloszlatóan megemlékezik, 1605-ből való. Egy pirnai dominikánus szerzetes, névszerint *Linder János* ír róla évkönyvében: „... és tsudák tsudájára megindult vala önönmagától az szekér, amely elé pediglen az lovak befogva nem valának, s amely az sátáni praktika folytán mégis ment vala, miglen az kerekeivel az nagy sárban és a hólyagzó kátyuban meg nem rekedt vala.”

E leírásból ítélve, e primitív gép négykerékű lehetett, melyet kézzel, vagy lábbal hajtottak.

Sokkal részletesebben és szakszerűbben ír az 1649-iki kiadású nürnbergi krónika *Hans Hautsch* pompázatos *Kunstwagenjéről*, melynek rajzát is közli.

A találmány híre hamarosan szétfutott az országban. *Hautsch* azonban nem örülhetett sikerének. A szent inkvizíció elfogatta és mint bűbájost és a sátánnal cimborálót kerékbe törette, majd megégettette.

A *Kunstwagent* 1650-ben *Károly Gusztáv* svéd herceg, a nagy felszabadító magával vitte Stockholmba, ahol „az ördög paripája” közszemlére lett kitéve „a népek nagy csodálkozására és rémületére”, s ahol még ma is látható.

Nürnberg továbbra is megmarad a kerékpáros fejlődés fellegvárának. 1656-ban egy *Farfler István* nevű nürnbergi órasmester olyan gépet szerkeszt, mely első kerékkézmeghajtással működik. Ez a *Farfler* féle járógép három kereken nyugszik, könnyen kormányozható és igen olcsón előállítható. *Farfler* órasmester béna volt, s azért konstruálta ezt a gépet, hogy vásárnaponként felkereshesse azzal a templomot. Történt azonban, hogy midőn *Farflert* hívei egy vásárnapon kiemelték a kocsiból, hogy bevigyék a templomba, a derék órasmester a jelenlevők legnagyobb megdöbbenésére elkezdett a saját lábán járni. A választófejedelem, aki maga is tanúja volt ennek a csodának, az ördön-

gősz és csodát tevő járógépet poroszlóival azonnal zár alá vettette, s másnap máglyán égettette el.

Röviddel ezután, 1693-ban, *Richard, la rocheli* orvos szerkeszt magának egy olyan kézzel és lábbal hajtott járművet, melynek segítségével betegeit látogatja. Ő sem került ki a sorsát, egy éjszaka, midőn az egyik páciensét elhagyta és hazafelé igyekezett, az úton feldühödött parasztok elfogták és agyonverték, gépét pedig darabokra törték.

Angliában 1761-ben a skót *Oweden Richard* járógépét tökéletesíti s ez az „utazógép” közel húsz esztendeig van használatban, de igazi népszerűsége szert tenni nem tud.

Egészen új csapáson indul el *Gama de Laumo*, spanyol szerzetes „varázskocsija”. E négy kereken járó járműre két felhúzható óraművet építettek be, mely a mai játék-automobilok módjára működött. Mivel azonban a rugók hamar lejárta, s így a mozgási időtartam rendkívül rövid volt, népszerűsége a „varázskocsi” sem tudott vergődni.

A kerékpár fejlődéstörténetének legjelentősebb dátuma 1810. Ebben az időben tűnt fel báró *Drais Károly* *hobby hors*-a, amely a kerékpár mai formájának igazi őse volt.

A hobby horse fából készült, két kereke között volt a nyereg, melyre az utas ráült és lábainak folytonos mozgatásával és talpainak felváltott földhöz való érintése és taszítása révén a gépet állandó haladó mozgásba hozta. Az első kerék agyától merész ívben felfelé hajló fogantyú nyert elhelyezést, mely részben az erő kifejtéséhez szükséges kéztámasztékot szolgáltatta, másrészt a kormányzást segítette elő.

Drais 1815-ben mutatta be találmányát a cári udvarnak Szent-pétersvárott, ahol óriási sikert aratott. Nagy reményekkel eltelve utazott a bécsi kongresszusra (1815), itt azonban megint régi balszerencséje vette üldözőbe, s hobby horse bemutatóját az értetlen tömeg kigúnyolta. Drais azonban nem nyugszik. Tovább dolgozik gépe tökéletesítésén, s közben felfedezi a ma is használatban levő *vasuti dresszinát*. 1817-ben pozitív és döntő sikert mutat fel. Egy óra alatt 16 km-t hagy maga mögöttes az országúton, s az egykorú sajtó, ezt az eredményt méltatva, a közlekedés új korszakáról kezd irogatni. 1821-ben gyár alakul Párizsban, mely tömegesen hozza forgalomba a hobby horseokat. A divat 1823-ban átcsap Angliába is, az angol arisztokrácia kegyeibe veszi a hobby horseot és a Hyde Park és környéke hemzseg a járógépektől, melyeknek egyike-másika valóban művészi munka. 1825-ben már az angol posta küldöncei hobby horseokkal járnak.

Drais azonban sohasem érte meg az igazi sikert. A hobby horse divatja letűnt, a feltaláló előtt becsukódtak a szalónok ajtajai, pénzforrása kiapadt, s 1851-ben meghalt rongyokba temetkezve egy padlás-szobában. A szegények pénzén temették el.

Az elvetett mag azonban dúsan csirázott. Egy *Kurz* nevű jülich-i mechanikus 1839-ben olyan háromkerekű járógépet épít, melynek első kerékagytát lábhajtásos hajtókarral szereli fel.

A Millenáris pálya ünnepélyes megnyitása.

Kurz találmányát 1853-ban a német Fischer Fülöp Móric tökéletesíti, aki megtartja a hajtókart és a kormányozást teszi könnyebbé, majd Baeder és Michaux javítanak a kezdetleges formán, amennyiben az első kereket megnagyobbítják s a másodikat megkissebbítik. A nyereg azonban még náluk is a gép közepén nyert elhelyezést.

Drais Károly hobby horse-a 1857 körül került ki Amerikába, ahol mint sporteszköz: „Boneshaker“ (csontrázó) néven éveken át óriási népszerűséget élvezett.

Helyes vágányba akkor terelődött a kerékpár és a kerékpározás ügye, midőn 1856-ban W. A. Cowper a fakerekekre szerelt vasabroncs helyébe tömör gumit erősített fel. Ilymódon lényegesen csökkent a gép rázkódtatásra való hajlamossága s most már gyengébb minőségű utakon is lehetett azzal közlekedni. E kerékpárok faváza azonban sehogyan sem mutatkozott ellenállónak. Gyakran eltört, megrepedezett, eresztékeiben meglazult, — s ugyancsak Cowperé az érdem, aki e hibákat kiküszöbölendő, 1857-ben forrasztott acélcsővekből építi meg új típusú gépét, melyen az abroncs hajlított vasbádog és a küllők acélhuzalból készültek. Ilymódon ez az új kerékpár, amellet, hogy üzembiztonsága most már száz százalékkal jobb volt, mint a régié, jelentékeny súlycsökkenése folytán lényegesen könnyebben is volt hajtható és a rajta kifejtett sebességátlag is erősen növekedett. Cowperrel pár-

huzamosan, de tőle teljesen függetlenül *Madison* is foglalkozott a kerékpár tökéletesítésével, — aki amellet, hogy ezeket az újításokat maga is mind alkalmazta, az elsőkerékmeghajtás helyett a hátsókerékmeghajtással végzett figyelemreméltó kísérleteket. Ezek azonban nem vezettek célra, *Madison* ismét visszatért az elsőkerékmeghajtásra, s hogy a hajtókaron kifejtett energia teljes egészében kihasználható legyen, az első kerék nagyságát a hátsóhoz képest meghatszorosozta, s ezzel a modellel megteremtette a *magaskerékpárt*, a modern kerékpár igazi őseit.

Ujabb tökéletesedést jelent a golyóscsapágyaknak alkalmazása a kerékpáros technikában, ami minimálisra csökkent a súrlódást és a hasznos hajtóenergiának úgyszólván maradék nélkül való felhasználását teszi lehetővé.

Nagy lökést adott a továbbfejlődésnek a kardánmeghajtású kerék, majd a láncáttelezésű magaskerékpár, mely *Kangaro* elnevezés alatt különösen Angliában esztendőök során át kedvenc közlekedési eszköze volt az arisztokráciának.

A következő lépés tehát az volt, hogy a kerékpárok súlypontját helyesen válasszák meg. Ez annyit jelentett, hogy szakítani kellett a régi típussal. Alacsonyra kellett építeni a gépet, s hogy ez lehetővé váljék, a meghajtást az első kerékről a hátsóra vitték át, természetesen a fogaskerékáttelezés felhasználásával. Ezek a kerékpárok már meg lehetőségen megközelítették a mai típusokat, bár súlyuk 25 kg volt és abroncsuk még mindig tömörgumival volt felszerelve. Ez a kerékpár az angol *Lewis* mérnöknek volt a konstrukciója, melyből ma már csak egyetlen példány ismeretes a londoni British Múzeumban.

A kerékpárt közlekedési eszközzé azonban mégis *Dunlop* tette. Ez az angol állatorvos, aki egy véletlen folytán felismerte a légtömítő korszakalkotó jelentőségét. A maga kezdetleges kerékpárját látta el kísérletképpen sajátkészítésű, primitív pneumatikokkal s az elért eredmény óriási volt. *Dunlop* gépe az első próba alkalmával kétszer olyan gyorsan futotta meg ugyanazt az utat, mint *Thomson* kaucsukkal bevont bőrkerekével és *Thomson* kompenzációs gumiabroncsával. E rágyogó észleletek nyomán a *Dunlop* most már komolyan belefekküdt a studiumba és 1859-ben a londoni ipari kiállításon döntő sikert aratott. Pneumatikja két részből állott. Egy külső, gumival átitatott vászontömlelőből, mely meglehetősen elasztikus volt és ellenálló, s az ebben elhelyezett belső, vékony gumitömlelőből, mely csapos ventil felhasználásával volt felfújható és atmoszférikus nyomás alatt tartható. Ezzel a berendezéssel a mai kerékpár meg is született. Most már 18—20 kg-os gépek futottak, melyek a pneumatik felhasználásával rázkódtatásmentesen és üzembiztosan 20 km-es óraátlagsebességre mutathoztak alkalmasnak. A kerékpár népszerű lett. Anglián kívül most már Franciaországban és Németországban is nagy lesz a *velocipéd*-divat. Gyárak alakulnak, s 1872-ben az egykorú statisztika szerint 87.000 üzemben-

levő bicikli rójja az országutat. Haliatlan propaganda indul. Európa többi országaiba is elér az új idők új szele, — a kerékpár sporteszköz lesz és itt kezdődik népszerűsége igazán. 1862-ben *Booilingbrocke* angol hadnagy körüljárja kerékpárjával egész Európát. Egy *Baldac* nevezetű francia szerelő egyfolytában 1000 km-t hagy magamögött az új kerékpáron.

Ami ezután következik, az már csak részlet-újdomság. A szabadonfutó-agy, a kontrafék, a különböző fékek alkalmazása, a többszörös és változtatható áttételek, az automatikus átkapcsoló, a szingók, a ragasztott faabroncsok és a legújabbn használatbajutó duralumínium vázok, csapágyak és kerekek. Mindezek már nem a lényegét jelentik, nem a mulhatatlanul szükségessé, de kétségtelenül a hasznosat, a népszerűsítő-lehetőségeket.

A legutóbbi statisztikai adatok szerint a világon 69 millió ember kerékpározik. Dániában minden másfél emberre jut egy kerékpár és Hollandiában úgyszólván nincsen ember kerékpár nélkül. Párizst a közlekedés csődjétől a kerékpár menti meg — mondta egyszer Chiappe. Párizs volt rendőrfőprefektusa, — és igaza volt. Németország gyári munkásai kizárólag kerékpáron közlekednek. És érdekes, hogy mióta Magyarországon az utak megjavultak, a magyar paraszt is kerékpáron jár ki a földjére, kapával vagy kaszával a hátán.

A legújabb kutatások azt igazolják, hogy Magyarországon a kerékpár minden eddigi híradással szemben már 1813-ban feltűnt. Odeschalchi herceg, a híres sportbarát és neves lovas egyik londoni utazásából hazatérve, magával hozott egy Drais-féle hobby-horse-ot. Ennek mintájára öt példányt készíttetett Pozsonyban. Ezekkel a Magyarországon gyártott csontrázókkal a budai vár sétányain óriási feltűntést keltett, midőn barátai társaságában ott megjelent, szűk, galambszürke nadrágjában és magas kürtőkalapjával — barátainak uszálya közepén. A nemes herceg azonban — miután hosszabb tartózkodásra Bécsbe költözött — megfeledkezett a hobby horse-ról és a divat és a szenzáció, melyet ez a „csontrázó“ keltett, már nem hatott szenzációként a sétáló, rezesbandát hallgató budai polgárok előtt és így csakhamar feledés borította ezt a bohókás és „felette furtsa alkotmányt, mely egy időre a lónak lön vetélyes társa...”

Rábukkantunk olyan feljegyzésekre is, melyek igazolják, hogy 1835-ben Lőcsén sem volt ismeretlen a kerékpár őse. *Krafft János*, egy Szászországból ideszakadt hadimérnök a Drais-féle hobby-horse mintájára megszerkeszti a maga négykerekű, emberhajtotta hintóját, melyet kézzel és lábbal hozott mozgásba, a ma forgalomban levő mozgó betegfotójökhöz hasonlóan. *Krafft* azonban nem aratott sikert ezzel a berendezésével. A meredek úton hintója felborult, ő maga pedig kezét, lábát törve végérvényesen abbahagyott minden kísérletezést.

1835-től 1878-ig minden olyan adat hiányzik, mely a magyarországi kerékpározás fejlődéstörténetében felhasználható volna. Talán

egyedül azok a primitív mulatóbeli kerékpáros artistaszámok sorolhatók ide, melyek a Fekete Macskában, e hírhedt Király uccai lebujban neveltették meg a „katzér ledérekét, akik a táncban és széptevésben elfáradva, gyakran nagy tsodálkozva merültek el a boszorkányos ügyességű akrobatok mutatóányain, melyeket ezek a csontrázón bemutattak.”

1878-ban végre feltűnik Budapest uccáin az első magaskerékpár. Mr. Stiglitz, a Roey és Co. lincolni velocipédgyár egyik főtisztviselője karikázik ezzel az órmótlan alkotmánnyal Pest uccáin, általános feltűnést és *viisszatetszést* keltve. Az egykori sajtó becsmérő csipkelődéssel rohanja meg ezt az új találmányt, aminek aztán az az eredménye, hogy ez az angol dzsentlmen, anélkül, hogy egyetlen megrendelést is felvehetett volna, nyomtalanul eltűnt a fővárosból. 1879-ben Kosztovics László, a Lincolnshireben élő magyar mérnök jelenik meg Pesten magas kerékpárjával. Ez a gép már jelentősen modernizált kiadásban őszinte érdeklődést kelt a pesti Hatvani uccában, ahol az úttörő magyar urat lelkes tapsokkal jutalmazták „ezen felette vakmerő és csinos vállalkozásáért.” Kosztovics a sikert kihasználja. Jó viszonyban van a sajtóval, mely ügyét felkarolja és 1880-ban Ridley Lajossal és másokkal egyetemben már a pestkörnyéki országutakra vonul és kisebb-nagyobb kirándulásokat tesz, nem rettenve meg a jámbor parasztok rémületétől, akik ezt a bátor expedíciót az ördög kerekeseinek keresztelték el. Kistarcsa plébánosa ki is prédikálta ezeket a rettenhetetlen úttörőket, akik a templom mellett elhaladva és nagy port verve az Isten házára, még a kutyákat is ugatásra botránkoztaták, „nem elégedve meg emberi mivoltukkal, a paripák sikerét irigyelték meg...”

Ridley Kosztoviccsal egyetemben 1882-ben Bécsbe rándul velocipéden és a császárváros uccáin bemutatja ezt az új közlekedési eszközt. Ausztriába tehát magyarok plántálták el a kerékpáros közlekedést és a kerékpáros sportot, ugyanúgy Belgrádban és Zágrábban, ahol Vermes Lajos és lovag Oherloy debütáltak a velocipéddel.

Ugyanebben az esztendőben, karácsony táján már közel százan velocipédeztek Pest uccáin.

Elérkezett az ideje annak, hogy ezek a sportolva közlekedők, vagy közlekedve sportolók egyesületet alakítsanak, hogy az őket folyton szorongató rendőrséggel szemben testületileg tudjanak fellépni. A régi Szikszay-vendéglőben össze is ült ez a 98 lelkes sportember és megalakítja a Budapesti Kerékpáros Egyesületet. Ezen az alakuló ülésen úgy döntenek, hogy a velocipéd és bycycle szó helyett magyar elnevezést visznek a köztudatba, s így született a Bolgár által ajánlott kerékpár és a Schweiger által javaslatba hozott vasparipa szó. (E két magyar megjelölés között a Tudományos Akadémia 1883-ban megjelent márciusi füzetében a kerékpár elnevezést fogadja el s azt szótárába fel is veszi.)

Ennek a lüktető fejlődésnek azonban hirtelen álljt parancsol Thais Károly, ezen idők hirhedt rendőrfőnöke, aki a prágai és bécsi intézkedéseket szolgai módon utánozva, rendeletileg eltiltja a kerékpározást Pest uccáiról. E határozat ellen Kosztovics hathatós argumentumokkal hadakozik s 1883-ban eléri, hogy e szégyenteljes rendeletet visszavonják.

Másfél kilométerre a start után az 1928. évi budapesti amatőr országúti világbajnokságon.

1884-ben a kerékpározás terén Magyarországon új korszak köszöntött be. Smertich Iván fogadásból Budapestről kiindulva, bebarangolja egész Európát magas-kerékpáron. Útjának végcélja London, ahol ünneplő sokaság várja érkezését. Smertich 3420 kilométert hagy magamögött és így távolsági világrekordot állít fel, mely 1887-ig dönthetetlennek bizonyult.

1885 tavaszán Philippovich Emil 5 nap alatt Budapestről Párisba velocipédezik s e nagyszerű fegyvertényével egész Európában nagy feltűnést kelt.

E két nemzetközi siker felrázza a hagyományos magyar fásultságot. Különösen a fővárosban észlelhető erős mozgolódás. A szervezetlen és elszigetelt kerékpárosok, miután a BKE egyedül nem bizonyult elég erősnek, külföldi mintára egyesületekbe tömörülnek. A sport üzése egyelőre másodrendű cél, a mozgatók tömegeket akarnak a hátuk mögött látni s e tömeg erejével akarnak fellépni az illetékesek előtt, hogy kikényszerítsék a speciális kerékpárutak építését. Így ala-

kul meg a Vasparipa Előre, a Magyar Velocipéd Egylet és vidéken a Szabadkai Achilles Velocipéd Egylet és végül a Salgótarjáni Vasparipa Szövetkezet.

A kerékpáros utak építését célzó harc azonban sikertelen maradt. A kormány elzárkózott minden áldozatkészségtől, arra való hivatkozással, hogy a velocipédezés átmeneti divat. Ez a kudarc azonban nem vette el a kezdeményezők kedvét. Kisebb-nagyobb kerékpáros kirándulásokat rendeztek Gödöllőre, Visegrádra, Székesfehérvárra, Pécsre és Szegedre, majd miután ez a keret is szűknek bizonyult, felvetődött a versenyszerű kerékpársport gondolata is.

1885-ben volt az első magyarországi kerékpárverseny. E mérkőzés színhelye a Hermina útnak a gödöllői országútig nyúló útszakasza volt. Egykori hírlapi tudósítások szerint ez a torna 50 km-es távon folyt le és Kaszás győzelmével végződött, aki 3.22.20-as teljesítményével kontinentális viszonylatban is kitűnő időeredményt ért el. Ugyanez év nyarán a városligeti fasor végén levő rondóban a Budapesti Kerékpár Egylet sorozatos körversenyeket rendez, melyekben Kaszás, Rémi, Schweiger, Vermes, Mindszenty és Balogh bizonyul a legjobbnak. Ősz felé közel 5000 főnyi közönség előtt a BKE már első nyílt bajnokságát bonyolítja le. A táv 20 kör, 8.045 méter s a mérkőzés mezőnyében a legjobb hazai résztvevőkön kívül külföldi versenyzők is elindultak.

Döntő fordulat és fejlődés állt be a kerékpározás terén 1889 őszén, midőn Szombathelyen megalakult a Magyar Kerékpáros Szövetség, mely a legfelsőbb irányító fórum szerepét vette át. A rosszul szervezett és gyér propagandával rendelkező, de decentrikus fekvése miatt is alkalmatlan szövetség működése pünkösdi királyságnak bizonyult és két hónappal életbehívása után érdeklődés és tevékenység hiányában megszüntette működését.

Az ország fővárosában közben a kiváltságosak divatja lesz a kerékpározás. Az arisztokrácia, mely akkor a maga dús földi javaival minden ujdonság mellé odaállt, hogy azt a maga átütő erejével kiélje, Angliából hozatja ezt a közlekedési divatcikket. Witchwood-gépektől tarka a Stefánia úti korzó.

Ugyanakkor a mai Vilma királynő út végén, a mai Kert mozi helyén, hatalmas köralakú bádogpalota állott, hol az exkluzív közönség kerékpározni tanult.

Ezek a szép idők a maguk sajátos romantikájával azonban hamar elfakultak. Midőn a Sugár úton végigfutott az első pékinas biciklista, az első feketecilinderes kéményseprő, vége volt a kerékpár exkluzív varázsának. E sport kiváltságos volta megszünt, s az arisztokrácia s a felsőbb tízezer, mely eddig oly nagy lendülettel és kedvvel hódolt a divatnak, új felfedezések felé fordult.

Az elvetett mag azonban kicsirázott, most már a polgárság, sőt a munkásosztály is nagy tömegekben hódolt ennek az új közlekedési eszköznek. A gombamód szaporodó turistaegyesületek kitermelték a

maguk körében azt az emberanyagot, mely már a versenysportra is alkalmasnak bizonyult. 1894-ben a versenytrendező egyesületek sorában már ott találjuk a HMBC-t, a Budai KE-t, a Nemzeti KE-t, a BTC-t, a MAC-ot, az Előre KE-t, az MTK-t és a Vasvármegyei SE-t, melyek a klasszikus versenynek egész sorozatát bonyolítják le. Külföldi mintára meghonosodnak nálunk is az embervezetési mérkőzések, a tattersali pályán nemzetközi világhírességek, mint az olasz Benvenuti, az osztrák Oppel, Lurien és mások adnak találkozót a magyar gárdának, melynek legjelesebbjei Minich Jenő, Módl Lajos, Wiegand Lajos és Lilics Milutin.

A fejlődés egyre lázasabb lendületet mutat. S ebbe a hatalmas fejlődésbe egyszerre csak váratlanul belerobban a háborúság. A bécsi osztrák kerékpáros szövetség, hogy hatáskörét kiszélesítse s hatalmát megerősítse, tárgyalást folytat néhány magyar klubbal abból a célból, hogy a magyar egyesületek beolvasztásával a bécsi székhellyel rendelkező Österreichische-Ungarischer Radfahrer Bundot megalakítsa. A kísérlet már-már sikerre vezet, a nyugatmagyarországi és brassói németajkú egyesületeknek tetszene ez a megoldás. De ekkor, éppen a tizennketedik órában, a Negyvennyolcas Függetlenségi Párt biztatására a budapesti kerékpáros egyesületek sikeres ellentámadást vezetnek, s a bécsiek agitációját letörve, 1894 májusában a városligeti nagyvendéglő különtermében ismét életrekeltik a közben szünetelő Magyar Kerékpáros Szövetséget. Ez a győzelmes kuruckodás újabb lendületet ad. Alig van megyei gócpont, mely 1895-ben kerékpáros egyesülettel ne rendelkezne. Most már a sajtó is foglalkozik a kerékpárosok mozgalmával és Bolgár Tivadar, az első kerékpáros szakíró, ekkor honosítja meg a később annyira népszerű Adj Isten! kerékpáros üdvözlést. A szervezési munka befejeztével az MKSz sportprogramjának kidolgozására veti magát. Kiírja Magyarország 1 és 10 km-es repülőbajnokságát. Mindkét torna Rottenbiller Gigit avatja bajnokául. Rottenbiller új korszakot jelent a magyar kerékpáros sportban. Ő az első a honi versenyzők között, aki a tisztára nyers erő latbavetés helyett a taktikát, a mezőnyjátékot és a hajrában egyre fokozódó véggyorsaságot tartja célravezetőnek.

A sport fejlődése magával hozta az ipar megmozdulását is, megalkult az Adria, az Árpád és még vagy hat más kisebb-nagyobb kerékpárgyártó üzem, melyek gépeik propagálására versenyzőket használtak fel. Így született meg 1895-ben a magyar kerékpáros professzionista sport és az első professzionista: Wiegand személyében.

A Millénium évében épül fel a Millenáris, ez az 500 m területű 16 százalékos emelkedésű kátránypálya, mely Európa legjobbjait látja futófelületén. Ebben az időben éri el Rottenbiller formája tetőpontját, legyőzi a legjobbnak tartott német Maxot.

1897-ben írják ki először az 5x20 km-es országúti stafétát, mely azóta napjainkig úgyszólván minden esztendőben dűlőre jutott. A

XIX. század utolsó éve a magyar kerékpársport zenitjét jelenti. Ebben az időben tízezer kerékpáros sportolója volt az országnak, 116 kerékpársportot űző egyesületet tartottak nyilván és a Magyar Kerékpár Szövetség taglétszáma 4835-re emelkedett. 96 kerékpáros pályával rendelkezett 1899-ben az ország! Ebben a fényes korszakban aratja diadalait Manno Miltiades, Lauber Dezső, Gillemot Ferenc, Keszler Albert, Bäumlér Ede és a MKSz mai népszerű elnöke, Kirchknopf Ferenc dr. A szövetség élén ekkor Bethlen István gróf volt, s az ő elnöksége alatt tűnt fel minden idők legjobb magyar kerékpáros repülője Bihari József. Ebben a páratlanul fejlődőképes korszakban a magyar Gerger Ferenc a világ 68 legjobb országúti kerékpárosával szemben megnyeri a Páris-Bordeaux távversenyt és Bäumlér Ede a Bécs-Budapest városok közötti rekordot 11:30,22-re szorítja le.

A virágzó magyar kerékpársport, kerékpáros ipar és kereskedelem pompázatos kibontakozásának azonban erőszakos kezek álljt! parancsolnak. A főváros közgyűlése 1899. év végén jogerőre emeli a minden használatban levő gép után járó 5 forintos kerékpáradót. E példátlan intézkedés alapjaiban rendíti meg a kerékpársportot. Az agónia 1900-ban kezdődik, s tart 1904-ig.

De mindez még nem volt elég. Az „úri” kerékpáregyesületek kasztrendszeri alkotva, elzárkóztak attól, hogy versenyeiken nem érettségizett indulók is résztvegyenek, s ez a felfogás olyan áldatlan harcot gyújtott, ami még a meglevő ambíciókat is kiirtotta. A szétzúllás folyamata egyre tart, s midőn a főváros újabb rendeletével a kerékpárosokat Budapest főbb uccáiról eltiltja, teljes a megsemmisülés.

1909-ig tartott, míg a felfrissített szövetség nyikorgó gépezete végre megindult, de még meg sem kezdődött az igazi építés, máris újabb pártvillongások ütötték fel fejüket. A fiatalok, a versenysportot sürgetők, a reformtörekvések harcosai a Magyar Országos Kerékpáros Szövetség zászlója alatt tömörültek, szemben az MKSz-el s ez a két szövetség két esztendeig nézett farkasszemet egymással, egyre nagyobb éket verve a közös munka lehetősége közé. Ez a harc azonban mégis termékeny volt. A két ellenszövetség megfeszített erővel dolgozott, olyanmódra, hogy 1911-ben már úgy a pálya-, mint az országúti sportunk kezd visszanyerni régi vérkeringését. A tehetségek egész sora jelentkezik, akik közül Kisst, Püspökit, Vasst, Havasit, Henzsejt és Müllert kell megemlítenünk.

A magyar kerékpársport történetének ez a második korszaka a világháború kitörésével zárul be.

A béke beköszöntése, melyet mindjárt a forradalmak kataklizmája váltott fel és a fokozatos gazdasági romlás óriási fékek voltak a kerékpársport további lendülése számára. Bár kétségtelen, hogy ez a harmadik korszak a tehetségek egész sorát dobta felszínre (Uhereczky, Burghardt, Grimm), a mindennapos kenyér utáni gond megakadályozza őket abban, hogy kiteljesíthessék képességeiket. A versenyzők

blokkba tömörülve kérik a szigorú amatőrszabályok átmeneti enyhítését, a szövetség azonban hajthatatlan. Uhreczky még egy utolsó kísérletet tesz. A Nemzeti Sporttal karöltve megpróbálja a professzionizmus bevezetését, a szövetség azonban ezt a törekvést is leszereli. A kiöregedett Millenáris nem alkalmas már a versenyek rendezésére, főképpen a bukósisakos sport szenved sokat, ennek ellenére Posszert, Püspöki, Róka és Simó nagy hozzáértéssel és lendülettel egyre-másra rendezik a tornákat, s ezek a nemzetközi mérkőzések, melyek sokszor Európa legjobbjait látják a startnál ismét népszerűvé teszik a testedzésnek ezt az elhanyagolt ágát. A kezdeti siker arra indítja a vállalkozókat, hogy a pályát újjáépítsék, a főváros azonban az építési engedélyt nem adja ki, mivel maga óhajtja a Millenárist újjáépíteni. Ez a szándék azonban 1928-ig nem valósul tettebe, s így a régi Millenáris 1925-ig egyetlen otthona marad a magyar pályaversenyzőknek.

*Az első stéher-
verseny.*

*A mai stéherek.
Nagy Károly—Szekeres.*

A szövetség életébe Kirchknopf dr. hoz végre teremtő lendületet, aki 1922-ben átveszi az MKSz elnökségét. Megszilárdítja az egyesületi életet, nemzetközi összeköttetéseket létesít, megszervezi az OTT támogatását, egyenlőtlenségeket nivellál, s ugyanakkor a vidék halódó sportjának újjászülését is megkísérli. A kerékpársport ismét népszerű lesz Magyarországon, az Union Cyclist International felveszi tagjai sorába, s azóta részt veszünk minden világbajnokságon. 1925-ben felépül az újpesti kerékpárstádion, ez a kettős szöghajlású fapálya, s a megnyitás esztendejében már 35 országos rekord dőlt meg. 1925-ben írja ki a Budai KE dunántúli háromnapos körversenyét, mely az idők folyamán a Tour de France mintájára, ötnapos Magyarország körüli versennyé duzzad. Ezeken a mérkőzéseken jut a magyar kerékpársport első nemzetközi sikeréhez a világháborút követő korszakban, legyőzve az olasz, svájci, német és osztrák válogatottakat. 1926-ban már az országúti és pályabajnokságért küzdenek az egyesületek. A Nemzeti Sport kezdeményezésére tető alá kerül az osztrák-magyar válogatott Bécs-Budapest távmérkőzése, melyen Magyarország válogatottjai döntő sikert érnek el. 1928-ban Hajós Alfréd tervei sze-

rint felépül az új Millenáris 415 m területű betonteknője, mely a világ egyik legmodernebb és leggyorsabb kerékpáros futófelületének számít. Ugyanebben az esztendőben az UCI Magyarországon rendezi meg a kerékpáros világbajnokságot, melynek során Vida László a többszörös bajnok és rekorder az országúti tornán a negyedik helyre kerül. Ez az idő a kerékpársport reneszanszát jelentette. Főképpen a motorvezetések versenyek mutattak fejlődést. Posszert, a motorvezetések sport magyarországi meghonosítója, értette a módját annak, hogy miképpen plántálja át a fiatalságba a bukósisakos sport szeretetét, s ez a komoly törekvés néhány valóban elsőrangú steherrel ajándékozta meg ezt a versenyt. Tóth, Balla, Bániczky, Bartos, Szekeres, Istenes és Nagy a fejlődés mérföldkövei. Köztük elsősorban Szekeres emelkedik ki, aki 1930-ban két világrekordot fut, ugyanebben az esztendőben maga mögé utasítja Möllert, a német világbajnokot.

E látszólagosan nyugodt fejlődés azonban árnyoldalaival nem tud megküzdeni. Az országúti sport túlteng, a szövetség kiengedi a kezéből a pályasportot, mely teljesen a vállalkozók kényén üzleti attrakcióvá silányul, az UTE kerékpárstádiont, mely a Millenáris konkurenciáját nem bírja ki, lerombolják. Ennek a kornak legjobb flyerei Györffy, Szücs, Lovass, Lelvássy és Eigner, akikhez 1933-ban Németh és Schmidt csatlakozik.

A legfrissebb esztendők stagnálást hoztak. Az országúton Liszkay, Erős, Orczán, Mády, Makai és mások képviselik a vezérosztályt, akik azonban nemzetközi viszonylatban alig értek el sikert. Az ok: a gazdasági helyzet vigasztalansága, a felső irányítás erélyének és a célkitűzésnek hiánya.

A hatnapos versenyek története.

Szinte teljesen átment a köztudatba az a vélemény, hogy a hatnapos versenyek Amerikából indultak hódító körútjukra. Ezzel szemben a legutóbbi kutatások azt bizonyítják, hogy Amerika csak népszerűsítette e sportot, de eredete Angliába nyúlik vissza.

1865-ben, amikor a mai kerékpárok ősei még vad, özönvízelőtti szörnyetegek alakjában rémítették a közvéleményt, egy birminghami gyárosnak az a bizarrnak látszó ötlete támadt, hogy versenydíjat ír ki a világ legjobban megkonstruált és leghasználhatóbb kerékpárja számára, — olyan megszorítással, hogy a pályázóknak hat napon keresztül legalább 12 óráig gépen kell ülniök. E verseny oly frenetikus sikert és feltűnést aratott, hogy még ugyanazon évben Londonban megismételték. Míg a birminghami meetingről nem maradtak reánk feljegyzések, addig az utóbbiról részletesen számol be az egykorú krónika. A versenyt F. Waller, egy Münchenből ideszakadt alig 17 éves német kerékpáros nyerte meg hosszantartó küzdelem után. (Meg kell jegyeznünk, hogy e verseny napi 18 óráig standardhoz volt kötve, s hogy Waller a távot egymaga futotta le.)

Az 1899-es év végre meghozza a mai hatnapos versenyek végleges struktúráját. A meeting párosverseny jelleget ölt, ahol az összetartozó párok közül az egyik mindig a mezőnyben van. Ugyanebben az évben tartják meg az első hatnapos női versenyt is, természetesen szintén New-Yorkban, amelynek során Miss F. Nellson arat elévülhetetlen sikereket.

A flyerversenyek.

A legnagyobb tévedés azt hinni, hogy a flyerversenyek egyúttal gyorsasági versenyek is. Más pl. ezer métert időre lefutni (amihez egyébként teljesen speciális tréningsszisztéma kívánatos) és más az igazi flyervereny, ahol ezer esemény, pillanatnyi meglátás, szuggesztív fölény, rutin, intelligencia — és nemcsak testi erő kívánatos.

A versenyzőnek az utóbbi esetben tehát nem az a hivatása, hogy a lehető legrövidebb idő alatt haladjon át a célvonalon, — hanem minden időeredmény mellőzésével az, hogy ellenfeleit legyőzze — tehát: hogy első legyen. Már pedig aki a startnál teljes spórttel kezd, az sohasem lesz első. Oka pedig ennek egyrészt a légellenállás, mely a vezető versenyzőnek mintegy felszívja erejét. Van azonban még egy igen érdekes és eddig meglehetősen felderítetlen körülmény, ami szintén a vezetésnek mond ellent.

Könnyebb versenyzőt befogni és elhaladni mellette, mint támadását feltartóztatni, vagy azt pláne visszaverni. A támadás világosan pozitív jellegű, míg a védekezés negatív. A megtámadott szükségből, váratlanul végez munkát, míg a támadó erejének teljében, egy bizonyos, tőle telhető legnagyobb erőmaximummal.

És ez az erőmaximum, a felfelétörtetés szívós vágya feltétlen szuggesztív erővel hat. Igen érdekes az elébb említettek megerősítésére még az a körülmény is, hogy *két egymást váltakozva vezető versenyző feltétlen győz az egyedül küzdő ellen.*

A legjobb flyer részére is lehetetlen egy 1000 méteres spórt. A maximumteljesítőkéesség 500—600 méter, de ennek is csak a legritkább esetben szabad előfordulnia. Általános végspórt 200—300 méterre megy — és a mezőnyben itt annak lesz legtöbb kilátása a győzelemre, aki mindaddig legjobban tartotta magát és akinek ereje semmit sem lanyhult a lefutott távon. Azokat a módokat, melyek a versenyzőket e cél érdekében irányítják, — pozícióküzdelemnek nevezzük. A pozícióküzdelem a legmagasabb fizikai és agybeli tevékenységet követeli. Bátorság, leleményesség, az ellenfelek erejének, taktikájának és gyöngéjének helyes megítélése, a pálya- és szélellenállások megérzése, minden kihasználható helyzet okszerű és logikus, szinte vizionárus gyorsaságú kizsákmányolása, ez az igazi flyer természetrajza.

Pozícióküzdelmeket, mint példákat itt említek: 1. A tempó hirtelen lassítása, amelyeknek sikere egyet jelent a vezetés átadásával. 2. A legveszedelmesebb ellenfél hátsó kerekének elérése — már az elébb emlí-

tett okok miatt. 3. A fordulókra való felrohanás, — ami szintén lassítást és vezető-átadást eredményez. 4. Megugrás egy lassú mezőnyből való erőmaximummal (spörttel) megszerzett előny, mely különösen a cél előtt 400—500 méterrel általában győzelemmel jár.

A kerékpár jövője.

Poulain és az őt követő *Breau* légsavarmeghajtásos kerékpárt konstruált, a jövő filléres repülőgépét, mellyel óriási szöcske mintájára, 20—50 méteres távolságokat hidalt át a levegőben. *Lücke* drezdai mérnök *Fletscher* rótorhajójának elvét kísérli a kerékpáron is alkalmazni. Végül az utóbbi időkben néhány francia konstruktőr háromkerekű kerékpárokat konstruált, melyekben a közlekedő majdnem fekvő helyzetben, hátával egy támlának támaszkodva, löki előre a hajtókart és ezzel a megváltoztatott súlyponttal és áttételezési aránnyal 40—50 km-es óraátlagok érhetők el, anélkül, hogy erre más erő, mint az emberi, igénybe volna véve. Ezek a gépek *velocar*, *velodyn* és más neveken állandó szenzációi mostanában a napisajtónak.

Labdarugás

Írta: Mamusich Mihály dr.

A football története.

Az ős-test, a gömb, már a legrégibb idők óta izgatta az emberben szunnyadó játékos ösztönt. A labda tehát mint játékszer, már a történelmi idők legelején felbukkan. A legrégibb időkől maradtak ránk dokumentumok, hogy az ember már akkor nem elégedett meg azzal, hogy kézzel dobálja ezt a tökéletes játékszert. Középkori indiai utazók jegyezték fel, hogy ott faháncsból fonott labdákat rugdálnak a benszülöttek. Firenzében is találtak középkori képeket, amelyeken a város főterén sujtásoktól pompázó, nehéz selyem ruhákban állanak a nemes ifjak és — rúgják a labdát. Az örök emberi ambíció nem érte be azzal, hogy kézzel kezelje a labdát. Hiszen ez túlságosan könnyű. A láb sokkal kevésbé gyakorlott, ügyetlenebb testrész, mint a kéz. Ezzel továbbítani a labdát — nagyobb virtus. A virtusról pedig tudjuk, hogy a sportnak, a versenyszerű játéknak és küzdelemnek legerősebb mozgató eleme.

Az említett történelmi példák azonban csak elvétve felbukkanó bizonyítéka annak, hogy az ember már évszázadokkal ezelőtt rájött a labdarúgójáték gondolatára. Az első öntudatos labdajáték azonban, amit lábbal folytattak, Angliában született meg. Itt is a középkorba nyúlnak vissza az első nyomok. A felfujt marhahólyag, amit toronyíránt rúgott két falu népe, volt az őse a mai „footballnak”. Hódító Vilmos katonáiról jegyezték fel a krónikák, hogy 1066-ban a Hastings mellett Harold fölött aratott győzelem után marhahólyagot rugdostak egymás között, hogy a harc fáradalmait kipihenjék. Barclay a *Bolondok Hajója* című könyvében (1509) említi az izmos földművest, aki télen

kertjében kergeti a „footballt“. De a nagy Shakespeare egyenesen a mai futball-labda feltalálójának tekinthető. A *Tévedések játékában* ő mondatja a megkergetett efezusi Dormio-val:

„.....Hát olyan kerek vagyok,
Hogy mint egy footballt, úgy hajtasz tova?
Te ide rúgsz, ő meg majd oda rúg;
Ha így kell szolgálnom, börtokba dugj be!“

Igazi sportszerű játék azonban csak a XIX. században lett a futballból. Az 50-es években tényleg bedugták börtokba a felfujt hólyagot, amit már az újonnan felfedezett gummiból készítettek és megszületett a modern futball, az újkor legnépszerűbb játéka, ami előtt rövidesen eltűnt minden országhatár, minden faji, rendi és korbeli különbség. De eddig hosszú volt ám az út.

Először szétvált a tojásalakú labda a kerek labdától. A tojásalakú rugby-labda ment a maga útján és komoly játékká alakult, de a világsiker nem lett osztályrésze. A világot csak a *kerek bőrlabda* hódította meg, az igazi „football“.

Magyarországra a kilencvenes évek közepe táján került el a kerek bőrlabda sportja. Ma már nem lehet pontosan megállapítani, hogy hol rugták magyar földön először a labdát? Vajjon a budai Ferenc József intézet növendékei rugtak-e először labdába, vagy pedig Angliából jött mechanikai szakmunkások hozták-e magukkal a szigetországból az első footballt. Az bizonyos, hogy a labdarúgó játékot sportszerűen és rendszeresen elsőnek a Budapesti Torna Club vezette be. Néhány Budapesten élő angol irányítása alatt ebben a klubban alakult meg az első magyar futball-csapat.

Yolland, Ashton és Shires képviselte a játék szülőhazáját, az első magyarországi megmozdulásnál, *Iszer Károly, Stobbe Ferenc* és a külföldet járt *Ray Ferenc* voltak a mozgalom első itthoni vezérei.

Az első nyilvános mérkőzéstől a 40.000 nézőt maga köré gyűjtő válogatott meccsig elég hosszú volt az út. Kezdetben igen nagy meg nem értéssel, gyakran rosszindulattal kellett megküzdenie az idegenből hozott és ezért sok helyen ferde szemmel nézett „rugdalózó“ játéknak. Kezdetben a játék szellemét sem ismerték fel, még azok sem, akik játszották. Egyelőre a futballban csak az volt a virtus, hogy ki tudja messzebbre elrúgni a felfujt labdát. Csak hosszú esztendők fáradságos munkája hozott e téren javulást. Angol csapatok évenként megismétlődő vendégjátéka nevelte a játék megismerésére és megértésére a magyar úttörőket és mint a tóba dobott kő körül, úgy gyűrűzött szét az egész országban az új játék eszméje. Míg a háború előtti években még a legszigorúbb büntetés terhe alatt tiltották egyes középiskolák tanulóik számára a footballt, a háború után a tesnevelés gondolatai iránt megértőbb iskolai nevelés már sok helyen egyenesen műsorába vette fel a sportszerű játékokat, köztük a labdarúgást is.

Ma már a labdarúgójáték — beérkezett. Meghódította nemcsak az ifjúság szívét, de befészkelte magát a tömegek szeretetébe is. Mert amikor kiváló módja a fejlődésben levő test és lélek edzésének, ugyanakkor egészséges és gondúzó szórakozása a felnőttek nagy seregének is. A futball az a sportág, amely nem veszti el űzőjét, ha az már kiöregedett az aktív sportolók sorából, hanem felveszeti a szellős tribünre, ahonnan tovább gyönyörködhet vasárnapról vasárnapra a következő generáció viharzó küzdelmeiben. De ugyanakkor varázskörébe vonja a futball más sportágak híveit is, akiket gyakran látni az esemény-számba menő mérkőzések közönségének soraiban.

A labdarúgójáték lényege és jelentősége

A labdarúgás csapatok játéka, amelyek 11—11 emberrel küzdve, az ellenfél kapujába igyekeznek bevenni a labdát, amit kézzel érinteni nem szabad. Persze ez a meghatározás éppen úgy nem teljes, mint minden más meghatározás, mert hiszen a labdarúgásnak még sok mindenféle szabálya van; de sántít is ez a meghatározás, mert a csapatból egy játékos, a kaput védő futballista a kézzel való játék privilégiumát élvezi, lévén az ő feladata a legnehezebb.

Lábbal is csak *elsősorban* irányítjuk a labdát, amit egyébként a kéz kivételével bármelyik testrészszel szabad érinteni. Az emberben szunnyadó örök törekvés ütközik ki a futballban is. A kéz az ügyesebbik végtag, azzal nem virtus jól játszani. Lábbal, az ügyetlenebbik végtaggal mutassuk meg, ki a legény a pályán. De más ok is megbujik a labdarúgó játék mögött. A kéz rövidebb emelő, mint a láb. A lábon az izomköteg is vastagabb. A hosszabb és erősebb emelőrúddal, a lábbal messzebbre lehet eljuttatni játék közben a labdát. Tértölelőbb, változatosabb, nagyvonalúbb játék alakulhat ki tehát, ha az izmos láb játsza a labda irányításában a főszerepet.

De éppen azért, mert a láb az ügyetlenebbik végtagunk, a labdarúgás a nehezen elsajátítható játékok közé tartozik. Nem mindenki tud megtanulni futballozni és nagyon nehéz igazán magas tudásfokot elérni a futballban.

Külön nehézséget okoz a labda maga, amely a gömbszerű test minden ütközési és pergési törvényét beleviszi a játékba. A tapasztalat azt mutatja, hogy a labdajátékokban csak olyanok viszik igazán nagyra, akikben szinte hatodik érzék gyanánt meg van a gömbbel való bännitűdás minden csinja-binja.

A labda csak akkor száll simán, tudományosan kiszámított röppályán, ha telibe találjuk. Ha a középpontjának megfelelő felületi ponttól eltér az érintési pont, akkor pergő mozgást kap a labda, ami egyrészt eltéríti az egyenes röppályától, másrészt teljesen megváltoztatja a szilárd testtel való érintkezéskor az ütközés alaptörvényeit. A labda eltalálásának ezer és ezer fogása van.

A labdával való bánás tehát külön tudomány és sokra csak olyan viheti benne, akiben megvan az említett ösztönös „gömbérvék”.

És a labda kezelése, a labdatechnika csak egyik kis része a futballozás tudományának.

Hosszú fejlődésen ment át a játék, míg eljutott mai konstrukciójához, míg a toronyiránti rugdalózásból játék, küzdelmi játék lett. A támadás és a védelem örök harca tükröződik vissza a játék szabályaiban, a játék taktikájában. És amint ez a harc folytonos birkózás az új és új metódusok között, aszerint jönnek új és új elméletek a játékba, amelynek alapszabályai bár véglegesnek tekinthetők, részleteikben még mindig nem alakultak ki teljesen. A játék lényegének elemi szabályai most már kikristályosodtak, a játék taktikája azonban még mindig forrong.

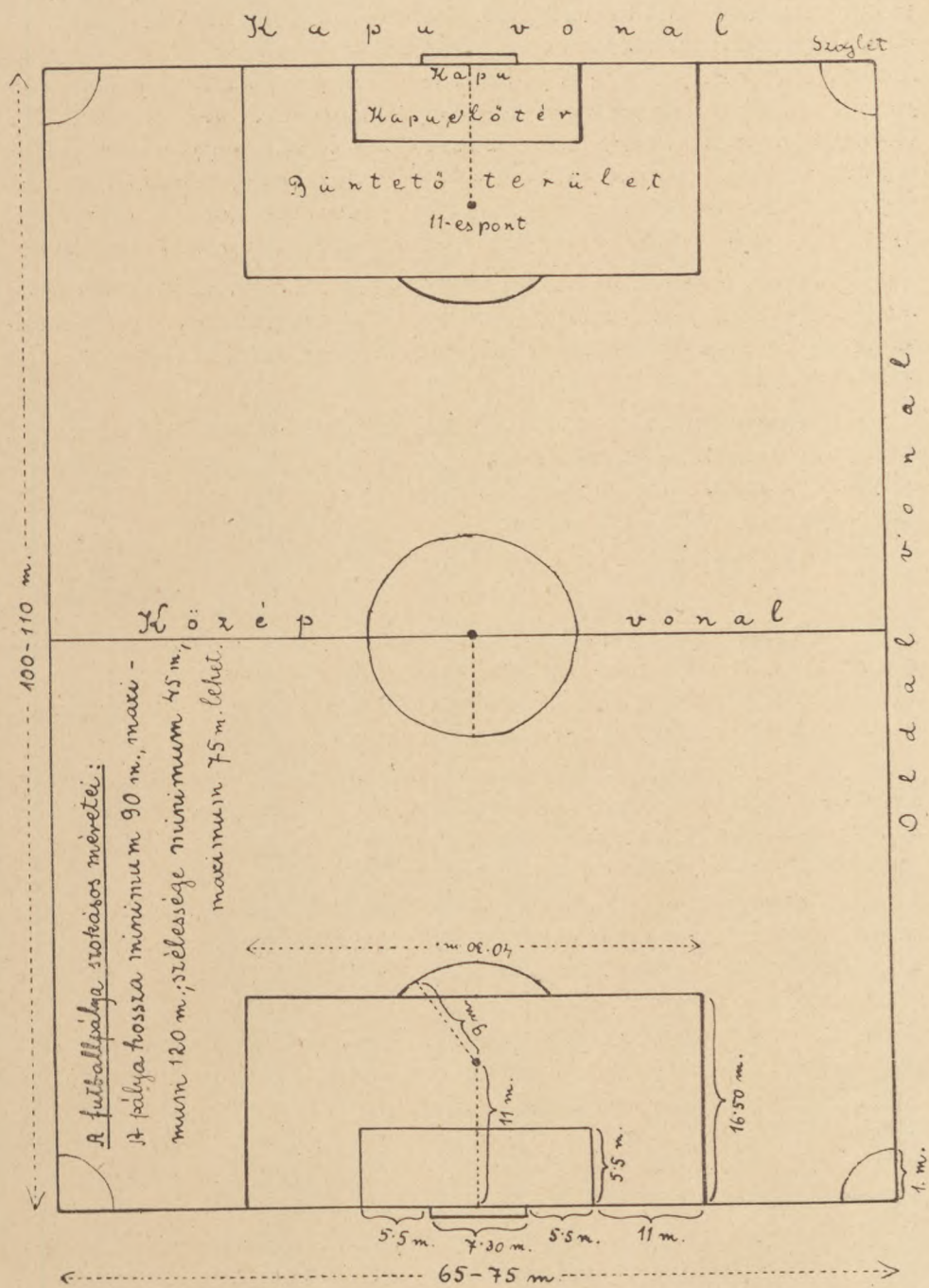
A futball szabályai tehát — mint ez a példa is mutatja — még mindig nem végleg kiforrottak. Egy azonban bizonyos; a futball itt van és meghódította a világot. Lehet találgatni, hogy mi is voltaképpen ennek a példátlan népszerűségnek a titka, mi a magyarázata? A szakember is többfajta magyarázatot tud felvonultatni. Hogy melyikre mekkora rész esik a népszerűség kivívásából, azt a világ legnagyobb matematikusa is aligha tudná kiszámítani.

A futball látványos játék. Nemcsak annak nyujt tehát élvezetet, aki játsza, hanem annak is, aki nézi. Ez a teátrális vonás ugyan szinte minden játékban megvan, de olyan nagy mértékben, mint a futballban, egyikben sem. A szabályok szerencsés kialakulása biztosítja a játék gyorsan változó képét. Még ha egyazon csapat is van hosszabb ideig támadásban, még akkor sem válik teljesen egyoldalúvá a játék képe, mert a támadás formája is variálódik. A 11—11 elemből álló csapatok kombinálási lehetősége igen nagy.

A futballisták szinte önkéntelenül is érzik, hogy milyen hasznos *a fizikum edzésénél* ez a játék. Benne van a sportok alapeleme, a futás. És a futballistának gyorsnak is, kitartónak is kell lenni. Értenie kell tehát a sprinter gyors indulásához, nagy sebességéhez, amikor kisebb távokon a pillanatok rövid töredéke alatt kell indulnia és elérnie a labdát. Ugyanakkor a kitartás is fontos a futballistánál, mert hiszen a kétszer 45 percig tartó játék alatt csak igen ritkán tudja kifújni magát.

De a futballista rátermettsége még egyéb tulajdonságokat is kíván. *A gyors felismerés, a nyomban való elhatározás a lélekjelenlét teljes mértékét követeli meg.* A helyzetek kaleidoszkópszerűen változó volta állandó szellemi készenlétet, pillanatok alatt való megoldásokat követel.

Nagyszerű *jellemnevelő iskola* is a futball-játék. Ebben a játékban meg kell tanulnia az ifjúnak, hogy csak fair, erkölcsileg kifogástalan eszközökkel szabad akciókat lefolytatni. A szabálytalan cselekedeteket bünteti a bíró. Meg kell tanulnia, hogy leküzdje önmagában a feltarajosodó bosszúságot és mérget, ha az ellenfél ügyesebbnek bizo-

nyult és elvette tőle a labdát. Meg kell tanulnia, hogy a szembenálló játékos ellen minden erejének bedobásával küzdenie kell, de ugyanakkor meg kell tanulnia megbecsülni ellenfelét. És meg kell tanulnia eltűnni az igazságtalanságokat is, akár csak az életben. A bíró is ember, hibázhat. A véletlen is irányíthatja néha úgy a labda útját, hogy a jobbik csapat vereséget szenved. *Teljes embernek* kell maradnia a futballjátékosnak a játék minden fázisában és akárhogyan is végződik a játék. Az igazi futballista szerény a győzelemben és lélekerős a vereségben. Fogcsikorgatva küzd csapata győzelméért, de ha az ellenfél győz, ő az első, aki baráti kézszorítással siet gratulálni a győztesnek.

A labdarúgás tehát nem pusztán „rugdalózás”, nem üres időtöltés, nem is egyszerű játék, hanem a modern fiatalság testi és lelki nevelésének egyik kiváló eszköze, a mai kor legtökéletesebb, legnépszerűbb sportszerű játéka.

(Néhány fontos számadat.) A kapu 7.30 m. széles, 2.40 m. magas. A kapufa legfeljebb 12 cm. széles lehet. A kapufák szegletesek, legömbölyített rudakat nem szabad használni. A labda körmérete 68.5—71 cm, súlya pedig 370—430 gramm.

A játék stílusa.

A labdarúgás csapatok játéka. Az egymással szemben felálló csapatok hadirendje pontosan meghatározott. A kapuban áll a *kapuvédő* (kapus), előtte a két *hátvéd* (bekk), majd még előbb a három *fedezet* (half) és a legelső vonalban az öt *csatár*.

Az egyes vonalakban mozgó játékosoknak megvan a maguk különleges feladatuk, ami általában kétféle tevékenységből áll: *védekezés és támadás*. Ez a kétféle szerep bizonyos fokig keveredik az egyes helyeken operáló játékosok akcióiban.

A kapus és a két hátvéd működésének túlnyomó részét a védekezés teszi ki, a csatárok pedig majdnem kizárólag a támadásvivői. A fedezetsor az a csapatrész, amelynek feladata egyformán öleli fel a védekezés és a támadás munkáját.

Azért még a kapustól sem idegen a támadásban való részvétel, mert hiszen a kivédett labdának jó helyre való kirúgása már egy jó támadás előkészítését jelentheti. Aminthogy a modern hátvédjátékban is mindinkább tért hódít az emberhez irányított, passz-szerű kirúgás, mint a minél nagyobb röppályára törekvő, a célzással kevésbé törődő felszabadító rúgás.

Úgyszintén a csatárok sem gondolhatnak mindig és kizárólag a támadás vitelére, hanem adódhatik olyan szituáció, amikor bizony a csatársor egy-két, vagy esetleg több tagja a védelem munkájából is részt vállal.

A futball fejlődése során nagy változáson ment át a *játék takti-*

kája. Kezdetben minél nagyobb tudott rúgni a futballista, annál jobban bámulták. Az irányított labdákig hosszú volt az út, mert a labdával való bánás kitanulása kellett, hogy megelőzze. Amikor itt a modern taktika irányelveiről lesz szó, feltételezzük, hogy a játékos már megtanulta a labdával való bánást és annak minden helyzetben ura.

A futballban általában két különböző stílust ismerünk, mind a kettőnek természetesen vannak változatai és az ideális stílusban mind a kettőnek értékes elemei foglalnak helyet.

Skót stílus elnevezés alatt ismeretes a futballban az a játékmódor, amelynél a labda a földön, vagy igen alacsony ívben vándorol az egymás mellett operáló játékosok között. Nem nagy erővel rúgják a játékosok a labdát, a passzok inkább rövidek, de pontosan vannak irányítva. Ezekkel a kis helyen is gyorsan váltakozó szituációkkal igyekszik a támadó fél átjátszani a védelmet, kikerülni az ellenfél védőjátékosait. Ezzel a módszerrel a játék lassabban gördül előre, de az ellenfél gyorsan kifárad az ide-oda futkározás, a folyton vándoroló labda után való hajsza közben, aminek során még sem tudja elcsípni a labdát. A lapos adogatások (passzok) stílusának is lehetne nevezni a skót stílust és amíg az csak a mezőnyjáték módszere, igen célszerű is.

Skót stílus ellentéte a *rugd és fuss (kick and rush) rendszer*, amihez nem kell akkora technikai iskolázottság, mint a skót stílushoz. Itt a labda magasabb ívben száll, persze messzebbre is. Egy-egy leadás után a játék színhelye nem a szomszédba tevődik át, hanem távolabbi régiókba, ahol a védelem kevésbé készült fel a támadás leszerelésére. A gyors és váratlan rajtaiütések, tértölelő támadó akciók, az ellenfelet megzavarni szándékozó támadások stílusa ez.

Ilyen különválasztottságban persze ma már nem él egyik stílus sem. Egyes nemzetek, különböző klubok a maguk adottságaihoz igyekeznek *egyéni stílust* kialakítani, amelyhez változó adagokban vesznek alkatelemeket az egyes stílus-típusokból.

Akármelyik rendszerhez való merev ragaszkodás helytelen és nagyon leronthatja a csapat eredményességét. Hogy milyen stílus célravezetőbb, függhet a csapat tagjainak képességétől, az ellenfél tudásától és stílusától, de a talaj minemősége, az időjárás is befolyásolhatja ennek a kérdésnek eldöntését. Esetleg ugyanazon mérkőzés alatt kell változtatni a csapatnak játékmódorán. Csúszós, nem mély talajon a rövid, tologatós passzokkal nagy eredményt lehet elérni. Mély, sáros talajon a *kick and rush* hozhat váratlan sikereket. Vizes, tócsákkal borított pályán nem lehet jól a földön gurítani a labdát, mert elakad a vízben, sárban. Ilyenkor inkább levegőben kell tartani a labdát és lehetőség szerint kapásból irányítani tovább. Ha a csapat gyengéje a fejelés, akkor nem szabad magas labdákat erőltetni. Viszont ha rájövünk arra, hogy az ellenfél gyengéje a fejjáték, akkor nekünk kell lehetőleg levegőben tartani a labdát.

Egy csapatnak, amelynek gyorsan futó és jól lövő szélsői vannak és van egy áttörő középcsatára, az a *rugd és fuss* rendszerrel jelentős sikereket érhet el. Technikás együttesnek jobban megfelel a *skót paszszoló stílus*. Délszaki, hevesebb temperamentumú nemzet a lendületre, áttörésekre felépített stílusban érzi magát otthon, az északi, hűvösebb vérmérséklet a szisztematikusabb, nyugodtabb iramú játékmódor híve lesz.

És éppen ez a szép a futballban. Ugyanazokkal a szabályokkal, ugyanazokkal a méretekkel játszanak Stockholmban és Rómában, Newyorkban és Tokióban és mindenütt beleviheti az illető nemzet, faj a maga sajátos tulajdonságait a játék stílusába, különleges zamatot, egyéni színt adhat a játéknak és a futball mégis futball marad mindenütt. Kozmopolita szellemű játék, amelyben mégis minden nemzet kiélheti a maga fajiságát. Talán ezen a ponton kell keresni leginkább a futballjáték nemzetközi sikerének titkát.

A támadás taktikája.

A támadások fővivőközege a csatársor. Ez a legnagyobb létszámú sor, amelynek feladata az ellenséges védővonalak áttörése, a labdának az ellenséges kapu lőtávolaiba való vitele és végül is a kapuba való juttatása.

Minden játékosnak érteni kell a labda viteléhez és ha nála van a labda, a vele szemben levő játékosnak labdával együtt való megkerüléséhez, kicselezéséhez. Ez az előbbrejutási mód azonban mindig jobban háttérbe szorul, hogy helyet adjon a modern támadó technikának. Ennek alapelve pedig az, hogy még mielőtt ellenfélbe ütközne a labdát vivő támadó játékos, átadja a labdát egy kedvező helyzetben levő társának. Ezzel megkíméli magát egy összeütközéstől, amely a legfairebb szándékok mellett is bizonyos sérülési kockázattal jár, de a legfontosabb ok, ami emellett a modern taktikai arany szabály mellett szól: a labdával futó játékos nem lehet olyan gyors, mint a jól elrúgott labda. Ha tehát a labdát vivő játékos az ellenfél kapujához közelebb helyezkedő társához tudja küldeni a labdát, ez rendesen a támadó akciónak ugrásszerű előbbrevitelét jelenti. Minél meredekebben halad előre ennek a továbbadásnak a vonala, annál gyorsabb, annál meglepőbb, annál nagyobb sikerrel kecsegtető a támadás. Ha pl. az ellenfél pillanatnyi helyzete lehetővé teszi, hogy a védekezésben levő csapat hátvédje a középfedezethez tud labdát kiadni, aki azt azonnal az előretolt állásban elhelyezkedő középcsatárnak tudja továbbítani, másodpercek alatt komoly gólveszély alakul ki az így meredeken előre vitt támadás nyomán.

A jól védekező, a támadás vonalait jó helyezkedéssel elzáró, a betörési szögeket elálló ellenféllel szemben gyakran szüksége mutatkozik a megkerülő támadásnak, amelynek irama nem olyan gyors, rohama nem olyan lendületes, mint a frontális támadásnak, de szisztematikus

keresztülvitele felőröli a védő ellenálló erejét. Ilyenkor a támadó fél taktikájában kidomborodik a másik arany szabály: ha az egyik támadó játékosnál van a labda és védő játékoskal való összezapás veszélye fenyegeti, vagy pedig elállták előtte az előreadás vonalait, akkor legalább egy társának nyomban szabad helyzetbe kell menni, hogy a szorongatott társ hozzá adhassa a labdát. Ezzel a taktikával az a veszély jár, hogy a támadás elsekélyesedik, mert ilyenkor a megtámadott játékos rendszeren oldalra, sőt nem ritkán hátra adja le a labdát a szabadon álló társhoz. A támadás egyenes iránya tehát megtörik, menete meglassul. Ez pedig időt enged a védekező félnek, hogy csatarendjét, amely talán kissé zilált, gyors visszafutással, helyezkedéssel rendbeszedhesse.

Ennek a megkerülő taktikának eredeti formája a háború előtt *háromszögjáték* neve alatt ismeretes támadási harcmodor volt. A háromszög három csúcsát rendszeren két egymás mellett levő csatár és a mögöttük álló fedezet alkotta. A szembenálló védőfedezet átjátszására alakult ilyen háromszög.

A modern támadó stílus egyik fontos formája a *szélekre való játék*. Akár a középfedezet, akár a középcsatár erős, jól ívelt rúgással küldi a labdát valamelyik szélső csatár elé. Az ilyen labdát úgy kell irányítani, hogy a szélső csatár elé essen, mert így a szélső már akkor lendületbe jöhet, amikor a labda még a levegőben feléje tart. Túlelőre nem szabad irányítani a labdát, mert akkor az ellenséges védelem zsákmánya lesz.

Ez a támadás menetének első szakasza, amit *felépítő mezőnyjátéknak* nevezhetnénk.

Ha a támadás vonala elérte az ellenfél büntető területének határát, akkor következik a másik szakasz, a végrehajtás művelete, a labda berúgása az ellenfél hálójába, a *gól*. Lehet lőni nagyobb távolságról is gólt. Vannak szituációk, amikor pl. a túlelőre merészkedett védelmet áttörni a támadó középcsatár és egyedül tart a kapura. Ilyenkor a kapus rendszeren kifut, hogy minél szűkebbre korlátozza a csatár lövési szögét. Ha most a csatár jól tud bánni a labdával, könnyen átemelheti a kifutó kapus feje fölött és az ívelt labda az elhagyott kapuba esik. Vagy adódhat veszélytelennek látszó mezőnyakció, amikor a védő kapus nem vár lövést, viszont a váratlanul leadott lövés jól sikerül, éles és helyezett. Ilyenkor is sikerülhet a góllövés 16 méteres határon túlról is. Általában azonban csak a 16-os vonalnál kezdődik az a körzet, amelyen belül a jól irányzott lövés kivédésénél a nagyobbik szerepet már a véletlen, a szerencse játsza és nem védők tudása, képessége.

Tehát a 16-os vonal az a bűvös határ, amelynél a támadás döntő fázisába jut. Itt vége kell hogy szakadjon a körülményes adogatásnak. Még mielőtt ezt a rajont elérte volna a támadás, már úgy kell alakítani annak menetét, hogy a 16-os táján már szabadon maradt vagy kitörési pozícióban levő csatárhoz kerüljön az utolsó passz, az utolsó adogatás. A legkedvezőbb eset az, ha a szabad helyzetben levő csatárnak olyan

jól jön lábára a labda, hogy nyomban, kapásból lőhet. A szélről beadott labdákat gyakran jól lehet *fejelni* a kapura. Fejjel persze nem lehet olyan erőt beleadni a labdába, mint lábbal, fejelni éppen ezért inkább csak a kapu közelében lehet.

A támadásnak ebben a fázisában döntő szerep jut rendszeren a középcsatárnak, aki ekkor mutathatja meg valódi képességeit. A jó középcsatár hirtelen, váratlan húzással jóra fordíthatja még az addig kedvezőtlenül fejlődött akciót is. Ha magára von egy-két ellenfelet, hirtelen testesellel az egyik oldalra irányítja a védelem várakozását és akkor a másik oldalra adja a labdát, olyan áttörő lehetőséget teremt, ami már komoly gólhelyzetet jelent. Vagy ha ő maga kapja a labdát jó helyzetben és tud lőni, erősen és helyzetben, ő előtte a „legszelesebb” a kapu. Összekötőből és különösen szélről fokozatosabban kedvezőtlenebb a csatár lövési szöge.

A 16-oson belül vége a pepecselésnek, a labda igazítgatásának, tologatásának, mert az elszánt védelem pillanatok alatt lép közbe és kíméletlen lábbal rombolja szét a túlfínoman szövögetett kombinációkat. A lélekjelenlét, a helyzetek gyors felismerése, erély és vállalkozó szellem, megannyi tulajdonság, ami a jó és eredményes csatárból nem hiányozhat. Párosulnia kell ezekkel a tulajdonságokkal a labda fölött való abszolút uralomnak, tökéletes technikának is, mert enélkül a góllövés nehezen sikerülhet.

Nem hiába terjedt el az a felfogás a futball nagy társadalmában, hogy a futballban csatárt a legnehezebb jól játszani. Itt van szükség a legnagyobb tudásra, a legtöbb egyéni képességre és éppen ezért a legnagyobb kvalitású játékosok rendszeren a csatársorban kapnak helyet. És ezért van az, hogy ha valaki a csatársorból hátrább húzódik, rendszerint nagyon jól megállja a helyét.

Ha a támadás vezetése jó, akkor nem válik egyoldalúvá, arányosan osztja meg a támadásokat a két szárny között. A jó támadó stílushoz tartozik a szárnyak gyors váltogatása is. A balfedezet helyéről a jobbszélső elé adott váratlan kiadás rendszerint zavart kelt az ellenfél soraiban.

A háború utáni támadó-stílus híres taktikai alakzata az ú. n. *W-formáció*. Nevét onnan nyerte, hogy a védelemben kissé visszahúzott két összekötőcsatár az előlmaradó szélsőkkel és középcsatárral a nagy „W” betű alakját veszi fel. Angliában alakult ki ez a rendszer, amely a lesállás új szabályából eredő nagyobb támadó lehetőségek ellensúlyozását célozza. A védelmet erősíti meg a két hátravont összekötőcsatár amellet, hogy a támadás erejét nem csökkenti lényegesen. A középcsatár és a szélsők annál jobban előretolt pozícióban tanyáznak és lesnek a kínálkozó jó alkalmakra. Amellet a két összekötő csak addig marad ebben a rezerváltságban, amíg az ellenfél van támadásban. Mihelyt a saját csapat megy rohamra, az összekötők újra felzárkóznak a csatársorba és változatlanul a támadásban játszáik szerepüket. Ez a

módszer abból az elgondolásból született, hogy a játékban az első feladat: gólt nem kapni. Csak ezután következik a második cél: gólt lőni, ha kedvező alkalom kínálkozik. A W-formációt Angliában egyes csapatok úgy játsszák, hogy a két összekötővel amúgy is megerősített fedezetsorból a középfedezetet kissé hátravonják szinte harmadik hátvédnek. Ez is a „gólt nem kapni” elv érdekében történik.

A védelem taktikája.

A fedezetsorban tevékenykednek a futballcsapat *mindenesei*. A fedezetnek éppen úgy ki kell vennie részét a támadás előkészítéséből, a csatárok támogatásából, mint a saját kapujuk védeleméből, az ellenfél csatárainak leszereléséből, akciók megakasztásából. Éppen úgy érteni kell a fedezeteknek a csatárjáték csinját-binját, mint ahogyan tisztában kell lenniük azzal, hogy miként kell szerelni a szélső-csatárt, elállni azokat a vonalakat, amelyeken labda szállhat a szabadon álló ellenséges csatárokhoz. A legkitartóbb játékosokat a fedezetsorban találjuk, mert a kettős feladat ellátásához hatalmas tüdő, nagy szívósság kell. A fedezetnek ahhoz is érteni kell, hogy ha a csatár átjátszotta, nyomába eredjen és nyugtalanítsa. Megpróbáljon újból elébe kerülni. A jó fedezet még a kapu közelében sem ad fel szituációkat.

De ugyanakkor érteni kell a fedezetnek ahhoz is, hogy az ellenfél csatáraitól elszedett labdát hogyan irányítsa leggyorsabban, legkönnyebben átvehetően ahhoz a saját csatárhoz, aki éppen a legkedvezőbb helyzetben van. A jó fedezetsor gerince a csapatnak és arra is képes, hogy mérkőzések sorsát eldöntse. Arra azonban vigyázni kell a nagyon jó fedezetsornak, hogy ne szorítsa rá túlságosan a saját csatársorát az ellenfél kapujára. Ilyenkor ugyanis az ellenfél védelme automatikusan tömörül és így annak áttörése nehezebb. Az ügyesen operáló fedezetsor tehát időnként levegőt enged az ellenfél hátsó formációinak, hogy saját csatársorának rajtaütéseit könnyebbé tegye.

Szoros kapcsolat kell hogy legyen a *fedezetek és a hátvédek* között. A hátvédek már túlnyomó részben csak a védekezés munkájának szentelik magukat. Minthogy azonban a fedezetsor hármas létszámát csak a hátvéd egészíti ki az ellenséges támadósor ötös létszámára, a fedezetek és hátvédek között harmóniának kell uralkodni abban a tekintetben, hogy a szélső és az összekötőcsatárok semlegessé tétele melyik védőjátékosnak elsődleges feladata. A rendes taktika az szokott lenni, hogy a szélső fedezetek vigyáznak a szélső csatárookra és csak ha a szélső csatárnak sikerült elszöknie a fedezettől, akkor támadja meg a hátvéd, míg az átjátszott fedezet hátrasielve, beljebb húzódik, hogy az összekötőt fogja le.

A hátvédek rendszeren a maguk oldalán látják el a védelem feladatát, de gyakran előfordul, hogy átrándulnak segíteni a másik

oldalra is, amikor az ellenfél támadásának alakulása ezt megkívánja. Ilyenkor természetesen az üresen maradt oldal fedezetének feladata, hogy hátrahúzódva igyekezzék a hátvéd elhagyott rajonját őrizni. Általában a modern taktika egyik alapelve, hogy ha a támadás az egyik oldalon gördül előre, ez kissé magával viszi előre annak az oldalnak védelmét is. Ebből következik, hogy a másik oldal védelme kissé hátrább marad, óvatosabb, védekezésre készenálló pozícióban.

Ha az ellenfél támadását már lőtávorig hozta, akkor lép előtérbe a kapus szerepe. A kapu tudvalevőleg csak addig látszik kis terjedelműnek, amíg bele kell találni, de ha védeni kell a kapura tartó éles labdát, akkor bizony elég szélesnek bizonyul az a 7.30 méter és túlságosan magasnak a 2.40 méter. A kapus feladata a legnehezebb. Sokszor negyedórákon át nem kap labdát és kivédhet tíz veszélyes lövést, ha egy döntő pillanatban a másodperc ezredrészével megkésik, hálójába kerül a labda és az ellenfél gólhoz jut.

A nagy feladat ismeretében ruházták fel a szabályok egyedül a kapust a kar és kéz használatának jogával. Sokszor azonban a kéz is tehetetlen a jól célzott, sarokba tartó, éles lövéssel szemben.

A kapusnak bátornak kell lenni, hogy veszélyes helyzetekben is bedobja magát a közelharcba, s a labdát megszerezze vagy kiöklözzé. A kapusnak nagyon kell érteni ahhoz, hogy helyesen ítélje meg a labda röppályáját. Igen fontos a kapusnál a tempóérzék is, hogy mikor kell kifutnia kapujából, mikor kell elugrania a labdáért.

A kapust ott is védi a szabály, hogy amíg nincs nála a labda, az ötös vonalon belül őt támadni vagy akadályozni nem szabad. Viszont ha a labda hozzá kerül, akkor sértetlensége megszűnik. Tanácsos ezért a védett labdákon gyorsan túladni, sőt tumultusokban, amikor a labdával együtt való belökés veszélye imminens, tanácsosabb a labdát kiöklözni.

Edzés.

A futballjáték egyike azoknak a sportszerű játékoknak, amelyek a legkiadósabb mértékben igénybeveszik a játékos szervezetét. Kétszer háromnegyed óráig, szinte megállás nélkül fut a futballista, kergeti a labdát, végez gyors indulásokat, gyors megállásokat, gyors irányváltásokat, figyel fokozott éberséggel. Csak a két félidő között van rövid tízperces szünet.

Ilyen nagy lelki és testi teljesítményre csak gondosan felkészülten lehet kiállni, annak megpróbáltatásait csak gondosan edzett testtel lehet végig bírni. Ezt a felkészülést edzésnek, az angolból átvett szóval: tréning-nek nevezzük.

Gyakorlatozás által edzük testünket, lelkünket a játékra a játék küzdelemszerű folytatására. A tréningnek munkabeli tartalma, beosztása, vezetése ma már tudományszámba megy és jó tréner igen keresett személyiség a sport berkeiben. E munka keretein belül csak a vázát

adhatjuk meg annak, mi legyen körülbelül a műsora egy csapat egyheti gyakorlatozásának, edzésének, tréningjének.

A legtöbb munkát természetesen a professzionista futballisták végzik el. Náluk a gyakorlatozás a hét négy délutánját (esetleg délelőttjét) foglalja le. Amatőrök rendszeren hetenként csak egyszer, kétszer gyakorlatoznak, ahogyan idejük megengedi. A heti négynapos munka beosztása rendszeren az, hogy vasárnap lévén a mérkőzés, a szombat és a hétfő pihenőnap. Kedden ú. n. kondíció-tréning van, szerdán kétkapus játék valamely megfelelő ellenféllel, csütörtökön újra kondíció-edzés, pénteken fürdő és masszázs. Ahol csak heti két napra lehet összehozni a csapatot, ott az egyik napon kondíció-edzést, a másik napon két kapura való játékot tartanak.

A kondíció-edzés.

A kondíció-edzés célja, hogy a test izomzatát frissen tartsa, annak rugékonyságát, hajlékonyságát növelje, munkabírását, kitartását az elérhető maximumig fokozza. Ennek a fontos feladatnak megoldásánál az edző-tudomány segítségül hív egész sereg más sportágat. Igénybe veszi a *tornát, ökölövást, birkózást, egyes atletikai disciplínákat*, főként a futást és egyes ugrásokat. Kiegészítő játékok gyanánt — főként a szüneti idő alatt — ajánlatos a *tenisz, kézilabda*. Könnyen végzett úszás nem árthat, viszont az evezést a tapasztalat merevítőnek tartja. A kondíció-edzés több részből áll. Rendszeren egy-két kört kitevő bemelegítő futás vezeti be az edzést. Ezután különböző tornagyakorlatok következnek. A futballtrénerek itt különösen nagy ambícióval kutatták át a tornagyakorlatok szinte kimeríthetetlen tárházát, hogy kikeressék abból a futballista számára legelőnyösebbeket. Ezeket a gyakorlatokat lehetőleg úgy kell összeállítani, hogy *a lábak és karok, a törzs és a nyak egyformán munkába kerüljön*. Ezeknek a testrészeknek izmait megmozgató, nyújtó és hajlító gyakorlatok felelnek meg leginkább a célnak. Külön fejezet a kondíció-edzésben a rövid és gyors futások gyakorlása. A futballista játék közben gyakran kerül olyan helyzetbe, hogy a leggyorsabban el kell indulnia és a célba érnie. A gyors elindulás és a minél nagyobb kezdeti sebesség megszerzése igen fontos a futballistánál. Ehhez segíti a játékost a sok indulás olyan módon, ahogyan a 100 méteres futó indul. Ezek a sprintek azonban csak 30—40 métereseek. Hosszabb sprintre a futballistának rendszerint nincs szüksége. Külön izomfejlesztő és hajlító gyakorlat a kötelezés. A gyermek egyszerű kötélugrási gyakorlata legalább százszor, esetleg többszázszor is megcsinálva. Egyes edzők újabban elhagyják a kötélugrógyakorlatokat. Alapos indoka ennek legfeljebb egyes kivételes izomzatú egyéneknek lehet.

Ezután újra futógyakorlatok következhetnek. A skót futballisták kedvelt futógyakorlata a következő: Az edző feláll a kezdő kör középpontján, a játékosok pedig a körvonal mentén, egymástól egyenlő

távolságban. Az edző egyenként szólítja a játékosokat. A szólított nyomban indul és a leggyorsabb sprintben fut a trénerhez, azt a tréner jobbkeze felől megkerüli és azonnal fut vissza a legnagyobb iramban a helyére. Az edző közben más játékost is szólít és a futáson kívül a gyakorlat lényege az, hogy egymást ügyesen ki tudják kerülni futás közben a játékosok. Ez már a *testcsel alapja*. Jó gyakorlat a következő is: libasorban felállnak a játékosok, egymástól 10—10 méternyire. Az első kezébe vesz egy labdát és úgy dobja hátrafelé, hogy a mögötte álló játékos kapja. A második játékos nyomban továbbítja a labdát a mögötte állónak és így vándorol visszafelé a labda. Az első játékos, mihelyt eldobta hátrafelé a labdát, kilép a sorból és elkezd futni visszafelé, amerre a labda halad. Feladat: hamrább kell a sor végére érni a futó játékosnak, mint a labdának. Közben a második, harmadik stb. játékos is futni kezd, mihelyt eldobta a labdát. Így külön kis sprint-verseny is kifejlődik a játékosok közt. A futógyakorlatok során gyakorolni lehet az egy helyben való futást, magasan felemelt térdekkel, majd az alsó lábaknak hátul magasra való felvágásával. Az egy lábon való magasba ugrás, felváltva jobb és bal lábbal, szintén jó izomfejlesztő gyakorlat.

A mérsékelt iramú körben-futást szórakoztatóvá lehet tenni különféle gyakorlatok beiktatásával. Így bakugrást lehet közben rendezni, ami végigmegy az egész soron. Majd tapsra a sorban utolsó elkezd kígyózva sprintelni és kerülgeti az előtte lassú tempóba futókat, az egyiket jobbról, a másikat balról. Jelre egyszerre végzett bukfencel is tarkítani lehet a körbefutást.

Általában fontos, hogy sok rövid és gyors sprintet iktassunk a futógyakorlatok közé. Erre van legtöbbször szüksége a játékosnak a futballistának.

A kondíció-edzés másik részét a labdával való gyakorlatok teszik ki. Itt a labdával való bánás fogásainak elsajátítása, gyakorlása a cél. Külön fejezet lesz tehát a lábmunka, külön a fejelés. A labda vezetését, a rövid passzokkal való lefutást rendszeren párosan gyakoroltatjuk, majd fokozatosan beiktatunk egy harmadik játékost is, aki rendszeren fedezet gyanánt fut a csatárpár mögött. Növelni lehet ezt a gyakorlatot egy védő half beiktatásával, akinek folytonos beavatkozása a futtában való háromszög-játék gyakorlására készíti a támadókat.

A libasorban felállított székek kígyóvonalban labdával való ki-cselezése is kedvelt gyakorlat.

Minden jól felszerelt pályán kell lenni egy deszkafalnak, amelyen a labda elpattanásának törvényeit tanulmányozhatja a játékos. A falnak rúgott labdákat minél többször visszarúgni váltott lábakkal, változott testtartással, beiktatott fejésekkel, rendkívül hasznos gyakorlat.

Angol játékosokat gyakran látni, amint egészen kicsiny labdával — legalkalmasabb a teniszlabda — gyakorolják a labda elrúgását.

nak technikáját. Zsinórra kötik a labdát, hogy könnyen vissza tudják szerezni és minél sűrűbben gyakorolhassák az egyfajta rúgásokat, a labda pergetését (fals beleadását).

A fejelés gyakorlására igen alkalmas játék a fej-tenisz, amely-nél a feladat éppen az ellenkező, mint az ütőkkel játszott tenisznél. A két szembenálló játékost embermagasságban kifeszített zsinór választja el egymástól. Efölött a zsinór fölött kell fejelni a labdát úgy, hogy az ellenfél minél könnyebben visszafejelhesse. Az a pár győz amelyik többször tudja egymáshoz fejelni a labdát úgy, hogy az ne érjen földet.

Libasorban felállott játékosokkal kell gyakorolni a hátrafejelést, ami igen fontos mozdulat a játékban. Külön kell gyakorolni a kapu előtt a magasán ívelt beadásokba hogyan kell oldal hirtelen levágott fejjel erőt adni és így kapura fejelni. Külön kell gyakorolni, hogy a csavartan, erős pergetéssel beadott labdákhoz hogyan kell csak érintve odatenni a fejet, hogy a kapuba pattanjon. Az edző kézzel dobott labdával gyakoroltassa a kapusokat, hogyan vetődjenek a lapos labdákra, hogyan ugorjanak a magasakra.

Játék két kapura.

A vasárnapi mérkőzés főpróbája rendesen a hétközi gyakorló-mérkőzés, amelyen már a tervbevett összeállításban áll ki a csapat megfelelően kiválasztott ellenféllel szemben. Az ellenfél ne legyen túl-erős, mert különben nem jut szóhoz a saját csapat és nem lesz alkalma gyakorolni az akciókat. Viszont túlgyenge se legyen, mert akkor a küz-delem elveszti komolyságát.

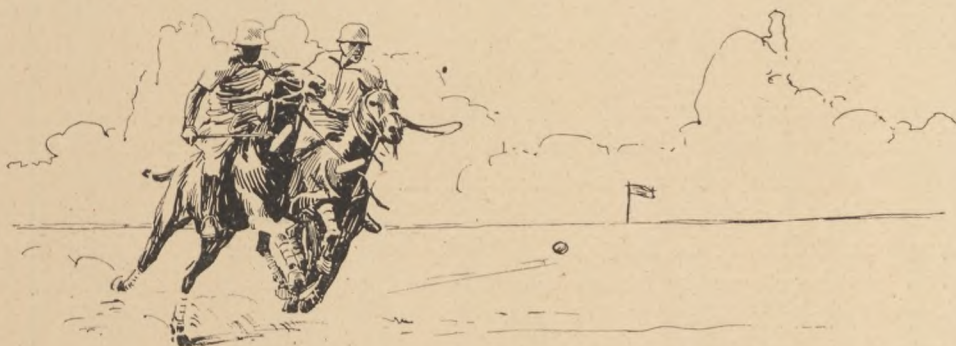
Az edzőjáték lényegében nem más, mint egy szabályos mérkőzés, a jó edző azonban maga veszi kezébe a sípot és nemcsak a szabály-talanságokat fütyüli le, hanem megakasztja a játékot akkor is, amikor csapata olyan hibás akciót csinált, amit nyomban elemezni kell a hiba kiemelésével és a helyes mód megvilágításával. Leghelyesebb tehát, ha az edző egyik kezében síp van, a másikban szócső, amellyel nagyobb távolságokra is elküldheti magyarázó hangját.

Ilyen megállításokkal és magyarázatokkal lehet rászoktatni a fedezeteket, hogy meglássák, megérezzék, melyik csatár van abban a pillanatban a legkedvezőbb helyzetben. Így lehet megtanítani a csatá-rokat, hogy adott esetben a beadás, passz, vagy kapuralövés-e a leg-célszerűbb. Így lehet megtanítani a fedezeteket és a hátvédeket, melyik hátráljon és melyik támadja a labdát vivő ellenfelet. És így tovább, a játék minden kialakuló helyzetét elemezni lehet a pályán az edzés közben adódó szituációkból.

Vannak edzők, akik a pénteki könnyű mozgás vagy fürdő és masszázs után, esetleg a baráti összejövetel előtt, külön taktikai meg-beszélést tartanak olyan helyiségben, ahol lehetőség szerint van egy nagy fekete tábla. Ilyenkor tanár módjára kezébe veszi az edző a

krétát és a táblára felrajzolva világítja meg az elkövetkező ellenfél taktikáját és azt, amit ezzel szembeállítandónak tart. A játékosok hozzászólhatnak és barátságos vita során alakul ki a követendő haditerv.

Ez a futballmérkőzésre való felkészülés vázlatos módja. Könyvből csinálni az edzést persze ugyanolyan félmunka, mintha valaki könyvből tanulna táncolni vagy nyelvet. A futballjáték gyakorlásához edző, hozzáértő edző kell és a magyar futball akkor emelkedik majd igazi magasságokba, amikor minden valamirevaló egyesület edzőt, szakavatott oktatót tarthat magának.

Lovaspóló

Írta: **dr. Rakovszky Iván**
ny. m. kir. belügyminiszter.

A lovaspóló a ma divatos köztéri játékok közül a legősibb. Amint azt két angol kutató, Miller és Dane erről a témáról írott művében bebizonyította, a lovaspólónak Perzsiában már a Krisztus előtti hatodik században maradtak fenn nyomai. Közismert egy falfestmény, amely 500-ból való Krisztus után és amelyen a perzsa játékosok ugyanolyan alakú botokkal ütögetik a labdát, mint amelyet ma is használunk. A lovaspóló tehát érdekes azért, mert a fennmaradt legrégibb sportjáték. Reánk magyarokra nézve azonban külön érdekességgel bír, mert turáni eredetű és bár kerülő úton, Indián és Anglián keresztül jutott vissza hozzánk, némi fantáziával messze őseink sportjának fogható fel. Európába a lovaspóló akkor került át, amikor az angolok a nagy mogul birodalmat elfoglalták. Egy angol tábornok 1854-ben határozta el magát arra, hogy a perzsák és indusok által játszott játékot az angol hadseregbe bevezeti. Az első európai lovaspóló klubot Kalkuttában alapították angol tisztek 1859-ben és a játék mihamar elterjedt az Indiát megszálló angol hadsereg összes csapatai körében.

Az angliai 10-es huszárezred telepítette át a lovaspólót Európába 1869-ben. 1870-ben volt az első nagy nyilvános pólómérkőzés. A játékot annak idején még lovas-hockeynek nevezték. Az akkori szabályok sok pontban eltértek a játék ma kifejlődött módszerétől. Minden oldalon nyolc lovas játszott és valóban ponnikat, egész apró lovakat használtak.

A kontinensen először a franciák kezdtek pólózni. Rövid idő alatt a játék egész Európában elterjedt és ma mind az öt világrészben játszanak lovaspólót. Az Északamerikai Egyesült Államokban fejlődött ki a játék új technikája, amely inkább a gyorsaságra, mint a hirtelen fordulatokra alapítja az eredményt. Ezt a játékmodort átvették a dél-

amerikaiak is és a sebes kemény argentiniai ló a kitűnő angol póló-
anyagnak mihamar vetélytársává lett.

Magyarországon 1900 körül kezdtek lovaspólót játszani. Andrassy Géza gróf alapította meg a Budapesti Póló Clubot, amelynek a régi lóversenytér közepén volt a pályája. A magyar pólójátékosok mihamar kitűnő eredményeket értek el és nemzetközi vonatkozásban is kitűnően megállták a helyüket. Több értékes győzelmet vittek el az osztrákok, németek, franciák és belgák fölött. A spanyol csapattal is játszottak, ettől azonban vereséget szenvedtek. Legnevezetesebb játékosaik voltak maga Andrassy Géza gróf, Károlyi Lajos gróf, Sigray Antal gróf, Rohonczy Lőrinc, Bethlen István gróf, Széchenyi László gróf, Wenckheim József gróf, Wenckheim Pál gróf és Pallavicini örgróf.

A Budapesti Póló Club sikereiről a nagyközönség azonban alig szerzett tudomást. Pályája elzárt helyen feküdt és a játékról, valamint az elért eredményekről a nagyközönség alig szerzett tudomást, bár a beavatottak és a klubhoz közelállók lelkesedéssel és szeretettel kísérték figyelemmel a sportot. A nagyközönség azonban ma a külföld nem egy államában éppen olyan lelkes és kitartó nézője a meccseknek, mint a magyar futball- és teniszpublikum, a klub inkább zártkörű jellegénél és visszavonult életénél fogva nem kerülhetett szorosabb kapcsolatba.

A háború megszüntette a budapesti pólóklub életét. Lovasok és lovak majdnem kivétel nélkül hadbavonultak. Csak melleleg jegyezzük meg, hogy a póló-lovak a harctéren egytől-egyig kitűnően beváltak, kicsinységük mellett kitartók, igénytelenek, élénk mozgásúak voltak és éppen ezért ideális harctéri lónak bizonyultak.

A háború befejezése után sok szó esett a magyar pólóélet feltámasztásáról. Pálya azonban nem állott rendelkezésre, mert a régi lóversenytér időközben megszűnt, az új lóversenytéren pedig nem volt hely pólójátékokra. Nehéz volt játékosokat is találni, mert a lótartási költségek aránylag magasra növekedtek és az ország jobbmódú lakosságának is takarékoskodnia kellett. A margitszigeti részvénytársaság akkori vezetőjének, Schiffer Miksának támadt az az ötlete, hogy a lovaspólót ismét életre kelti és pedig a külföldön kitűnően bevált azon az alapon, hogy aki saját lovat nem kíván tartani, játékról-játékokra klublovat vehessen bérbe. Közben a Margitsziget vezetése más kezekbe került. A félig elkészült pólópálya azonban csábította a játékosokat. Sok nehézséget leküzdve, mihamar megalakult a Magyar Pólóklub, e sorok írójának elnöklete alatt. A klub egyrészt lehetővé teszi tagjainak, hogy saját lovat tartsanak, másrészt azonban klublovak beszerzésével lehetővé tette a bérlovakon való játszást is. Az egyesület megalakítása körül különös lelkesedéssel fáradozott Borwin mecklenburgi herceg, aki azután az új egyesületben mint ügyvezető alelnök vezeti a sportügyeket. A játék újból való divatbáhozatala mellett az új egyesület célul tűzte ki a magyar lónak pólóra való használhatóság szempontjából leendő kipróbálását. Evégből kizárólag magyar lovakkal

játszik és az egyesztendei tapasztalat azt igazolja, hogy a magyar ló, főleg a kicsire maradt nemes fajták, sebesség, kitartás, ügyesség és különösen tanulékonyság szempontjából olyan kitűnő anyag, hogy bármely külföldi tenyésztés termékeivel felveheti a versenyt.

A fiatal egyesület 1927 őszén a Vérmezőn tartotta első bemutatkozó mérkőzéseit, majd 1928 pünkösdi ünnepén nagy és lelkes közönség előtt felavatta a margitszigeti pályát, amely gyönyörű fekvésénél és pompás környezeténél fogva a világ egyik legszebb pólópályája. Ugyanezen év júniusában folyt le az új klub első nemzetközi meetingje, amely a magyar játékosoknak és a magyar lovaknak értékes győzelmeit hozta osztrák és olaszországi csapatokkal szemben.

A játék szabályai ma lényegesen eltérnek már nemcsak a régi perzsiai szabályoktól, de azoktól is, amelyekkel kezdetben Angliában játszottak. Az egyoldalon küzdő játékosok száma nyolcra négyre apadt, ami a játék változatosságára, élénkségére és gyorsaságára kitűnő hatással volt. A kisebb csapatok közötti játék nagyobb fordulatossága tette a játékot oly népszerűvé, hogy külföldön a pólómeccseket ezren és ezren látogatják. Lényeges különbség a régi szabályokkal szemben, hogy a lovak nagyságának nincs többé határ szabva. Az ősi játékot valóban apró lovakon, ponnikon játszották. Később a magassági határt mindjobban emelték, ma pedig a póló-ponni kifejezés már csak reminiscencia, amennyiben a határ megszüntetésével elméletileg akár milyen nagyságú lovon szabad póló-ponnit játszani. Bizonyos korlátot azonban maga a játék szab a ló nagyságával szemben. Az örökös hirtelen fordulások, kígyóvonalba vagy kissugarú ívben való sebes vágások a ló olyan fordulékonyágát tételezi fel, hogy nagyon nagy lóval jól játszani lehetetlen. Minthogy azonban a játék ma már igen sebes iramban folyik, a túlságosan kis ló sebességének korlátolt volta folytán hátrányt jelent lovasára. A legmegfelelőbb a 158 cm-nél magasabb, de 160 cm-nél nem kisebb, nyugodt idegzetű, nemesvérű ló.

Régen a lovaspóló valóban csak nagyon gazdag ember játéka lehetett, mert a klubélet egész berendezése szükségessé tette, hogy egy-egy játékos nagyszámú lovat tartson. Olcsóbbá a játékot az angliai lovasezredek csapatainak praktikus szelleme tette. Ők osztották be a játékrendet úgy, hogy két lóval is részt lehessen venni az egyleti játékokban és ők hozták be és fejlesztették ki a klublovak szisztémáját. Ez a rendszer azután Angliában és Amerikában főleg a katonatisztek között nagyszámú játékost nevelt s ennek a rendszernek az utánzása van hivatva arra, hogy a kontinensen is újraélessze a háború alatt elmaradt és most csak nehezen újból induló játékot, amely azonban ma már ismét annyira megerősödött, hogy Európának majdnem minden művelt államában vannak és virágoznak lovaspóló-egyesületek.

A lovaspóló-játék sportközpontja a londoni Hurlingham Club. Az ő szabályait fogadták el az összes angol csapatok és ezek szerint játszanak Európának majdnem minden államában. A pólóversenyek

legnagyobb része handicap. Evégből a Hurlingham Club handicap-bizottsága megállapítja az összes nemzetközi mérkőzéseken résztvenni akaró játékosok előnypontjait. Az egy-egy csapathoz tartozó játékosok pontjai összeadatnak és a végeredmény összevettetik a másik csapat pontjainak összegével. Az így létrejött különbség jelenti azután azoknak a góloknak a számát, amelyeket a kisebb pontszámú csapat a játék kezdetén előnyül kap.

A iovaspólónak ma már nemcsak részletesen kidolgozott taktikai szabályai vannak, de egész kis könyvtárra való szakkönyv is foglalkozik a játékkal, úgy annak történetével, mint a póló-ponnik nevelésével, dresszirozásával és a játékosoknak a játékban való viselkedésével. A játékszabályokat pedig a Hurlingham Club évről-évre új kiadásban bocsátja közre.

Lövészet

Irta: Dr. vitéz Posgay Károly ny. őrnagy.

„Every man rifle man!”

(Earl Roberts)

Minden nemzet büszke arra, ha népe a fegyverforgatásban jár-tassággal bír és főként, ha azt szeretetből űzi és benne kiválik. Büszkén sorolják ezt a tulajdonságukat a *nemzet erényei közé!* S méltán teszik, mert a bátorság, ügyesség és erő megszemélyesítését foglalja magában s a létért, a hazáért való küzdelem az emberi lélek legszentebb kötelességei közé tartozik. Ebből a kötelességből sarjad ki az ifjú lelkében a hazaszeretet védett bimbója, amely a felnőttben már ápolt és lángoló virággá bontakozik és a nemzet erényvirágává fejlődik. Természetes tehát, ha mi, kései utódok, ezt az őseinktől nemzedékeken keresztül hagyományként átszállott férfihez illő, igazi virtust szintén nemzeti erényeink közé soroljuk, féltve őrzött ereklyeként ápoljuk és a fegyverforgatást űző összes sportokat — így a céllövészetet is —, nemzetvédelmi jelentőségénél fogva *nemzeti sportnak* nevezzük. A céllövészetnek nemzetvédelmi jelentőségét minden korban felismerték és ennek a felismerésnek mértéke arányában űzték a sportját. A szabadságát féltő, a szabadságát szerető nemzet fiai, az önállóságukat védő polgárok a puska fontos szerepével minden időben tisztában voltak és örömezt lőttek vele célba, hogy a kellő gyakorlat megszerzése után — komoly alkalom esetén is — eredményesen használhassák. Ennélfogva a céllövészet a többi fegyverforgató sportokkal együtt a *legrégibb sportok* közé iktatható.

Hazánkban a puskával való céllövészet első nyomaival — amiként ez az egykori adatokból hitelesen megállapítható — a XVI. század elején találkozunk. A Késmárki Lövész Egyesület (Késmarker Schützen

Verein) dicsekedhet azzal a büszkeséggel, hogy ezen a téren a legrégebb. Alapításának pontos ideje ugyan nem állapítható meg, de ősi zászlajára az egyesület német neve és az 1510. évszám van hímezve és így az egyesület már a mohácsi vész előtti időkben tevékenyen működhetett. Az egyesület legrégebb írott emléke 1583-ból származik, amikor a cél-lövészet gyakorlásához a városi tanács hozzájárulását kérték. A városi tanács egy, 1587-ben keltezett német nyelven írt pergamentokmányon hozzájárul a lövészegyesület ama kéréséhez, hogy az egyesület tagjai „*céllövő gyakorlatokat tarthassanak hosszú csőből és olyan puskákból, mint amilyenek a háborúban használatosak*“. Az engedélyt a városnak fatokba zárt és piros-fehér-zöld selyem zsinórral odaerősített pecsét-jével hitelesítették.

Ismertes, hogy az első kézi lőfegyver találmánya az 1350-es évekből való, amely kis kéziágyúkat a XV. század elején a francia és olasz harcokban már arra használtak fel, hogy ólomgolyókat röpítsenek ki belőlük és 1430-ban pedig Augsburg és Nürnberg, németországi városokban a béke idején célba lőttek velük. Igaz, hogy ezek az első kézi lőfegyverek 1—2 m hosszúak voltak, célgömb és irányzék nem volt rajtuk és nehézségük miatt kerek talpakon szállították őket, de minden újdonság a kezdetlegesség jegyében születik. A lőfegyver pedig hiányosságainak ellenére gyorsan terjedt. Ennélfogva hitelesnek tekinthető a Késmárki Lövész Egyesület zászlaján levő 1510-es évszám, hiszen a nürnbergi célbalövés óta 80 év telt el, mely idő még a középkorban is elegendőnek bizonyul a céllövészetnek a szomszédos állam területére való áttérjéséhez. Egyébként a XVI. század céllövészetére nézve több hiteles adat maradt hátra, amelyekből az utókor tárgyilagos összképet nyerhet. Az egyik szerint *Selmecbánya Lövész Egyesülete* arra kéri a városi tanácsot, hogy a „*beteg lövészmeister helyett másnak vezetése alatt folytathassák a tárcsalövést*“. A *Szepesváraljai Lövész Egyesület* rendszabályzata 1582-ből való.

Céllövősportunk első nyomai tehát a felsőmagyarországi németajkú városokba vezethetők vissza. E városok németajkú polgárai örömmel vették át németországi rokonaiktól a puskával való céllövészet gyakorlását, hogy városaik önállóságát, vagyonuk biztonságát, maguk között összefogva, megvédjék. A XV. és XVI. században egyes főuraink — de főképpen a cseh származásúak, mint pl. Giskra — gyakran intéztek rablóhadjáratot gazdag felvidéki városaink ellen és a megtámadott városok polgárai természetesen minden eszközt felhasználtak a maguk megvédésére. Egy-egy város tehetősebb polgársága eleinte a virágzó céhrendszer kebelén belül, majd később külön lövészegyesületeket alakítva tömörült és a megválasztott lövészmeisterek vezetése alatt gyakorolták a céllövészetet. A céllövészet sportja tehát a városokban fejlődött ki és a városi polgárság különleges sportja lett, a főurak által üzött tornákkal szemben. Amíg azonban az utóbbi lassanként múlófélben volt, addig a céllövészet sportja rohamos emelkedést

mutat. *Virágzó fénykorát a XVII. században érte el*, amikor hazánk majd minden nagyobb és gazdagabb németajkú városában egy-egy mozgalmas lövészegyesületet találunk.

Önkéntelenül vetődik fel az a kérdés, hogy a *magyarság is űzte-e*, illetve miért nem űzte ebben a korban a céllövészetet? A magyarázata több okra vezethető vissza, bár mindegyike a magyar néplélek jellemével, ősi tulajdonságaival szoros összefüggést mutat. Egyik oka a letelepülésével kapcsolatos. Amíg a német nép a városokban tömörült, addig a magyar továbbra is a szabad tanyai életet részesítette előnyben. E szabad, szilaj, szinte fékezhetetlen természeténél fogva — a falakkal körülvett városokban csak rövid ideig érezte jól magát —, az ősei által örökölt fegyverforgatásban: a kardban és a nyilazásban szívesebben gyakorolta magát, mint az akkor még sok előkészületet és időt igénylő puskalövészetben. Azonkívül a magyarság zömét a rendi hagyományokon alapuló jobbágyság képezte, amely szegénységben élt és szabad idővel igen kevésbé rendelkezett. Főuraink pedig a lovagi tornán kívül — amelyet egyébként a nemesség is a királyi udvarokban meghonosodott divat miatt szintén nagyon kedvelt — inkább a megkötöttség nélküli vadászatot űzték, míg a nemesség még a XVII. században is a kardot és az íjat használta szívesebben biztosabb fegyverül, mert ezek a mozgékony, támadást szerető egyéniségének és jellemének inkább feleltek meg.

Igy a céllövészet még a *XIX. században is a városi polgárság dédelgetett sportja maradt*. A lövészek a városok minden társadalmi megmozdulásában szerepeltek. A városi tanács pedig mindenütt kellőképpen értékelte a céllövészetet és nemcsak hogy akadályokat nem gördített az egyesületek megalakítása és azoknak lövészlete elé, hanem — amint azt az egykori krónikák, feljegyzések és tanácsi értekezletek is bizonyítják — mindenkor támogatta a lelkes munkát.

Az uralkodóháznak tagjai is felismerték a céllövészetnek honvédelmi jelentőségét. Az uralkodók országszerte támogatták, maguk is lelkesen és szeretettel űzték, a lövészegyesületeket gyakran részesítették abban a kitüntetésben, hogy lövöldéjüket meglátogatták, sőt a versenyek fényét is emelték személyes megjelenésükkel és magasértékű tiszteletdíjnak adományozásával. Ezeknek emléket őrzik *Mária Teréziának, I. Ferencnek, V. Ferdinándnak és I. Ferenc Józsefnek a versenyeken tett magas látogatásaik*. Ezeknek emlékét őrzik a „*Királylövészetek*” is, amelyek hazánkban oly gyorsan meghonosodtak és oly népszerűek lettek.

A XVII. század végén Buda is bekapcsolódott a céllövészetbe. 1696-ban a budai lövészeknek már volt egy lövőházuk. 1701-ben pedig a *pesti iparosmestereket* egy városi határozat kötelezte a lövészetben való részvételre. A két város lövészletének nagyobb lendületet I. Lipót király adott, amikor 1703-ban a testvérvárosok privilégiumait megerősítette és egyúttal a polgári lövöldék felállítását számukra kötele-

zővé tette.³ A Budai Lövész Egyesületnek első alapszabályai, amelyeket jóváhagyás végett az egyesület vezetősége a városi tanács elé terjesztett, 1743-ból valók. A lövőházak helyei a városoknak állandó terjeszkedése miatt többször változnak. Így a Budai Lövész Egyesület háromszor, míg a pesti ötször cserélt otthont.

A városi polgárságnak lövészegyesületekbe való szervezkedésével egyidejűleg az önkéntes polgár csapatokba való tömörülés is megindult. Mindkettőnek indító okát a városi polgárságnak magára utaltága képezte önvédelme érdekében.

A lövészegyesületek és az önkéntes polgárőrségek szervezeti szorosan összekapcsolódtak. Mindkettő a céllövészetet gyakorolta, hogy komoly időben alkalmazhassák. A polgárőrségeket a kormányok szintén támogatták, mert „a felfegyverzett polgárban mindenkor hű támaszat látták”. Megengedik az uniformizálást és beleegyeznek abba, hogy a katonasághoz hasonlóan, gyakorlatokat végezzenek, bár a polgárság ezeket a „parádékat” szórakozási célokra használta fel. A megszervezést a hadsereg is elősegítette úgy, hogy a már említett felső-magyarországi városokon kívül Pestnek és Budának is jeles polgárőrsége volt. Amikor Mária Terézia férjével együtt 1751-ben meglátogatta Pest és Buda szabad királyi városokat, a díszruhában kivonult polgárőrség külön zászlók alatt 3 gyalog és 2 lovas századot alakítva fogadta az uralkodó párt.⁴

Gróf Széchenyi István az általános reform-eszméinek megvalósítása folyamán a polgárőrségek részére is új irányt szabott. Az intézmény eddig a németajkú városi polgárságnak és a mintául vett hadsereg német nyelvének megfelelően teljesen német jelleggel bírt. Széchenyi ezt is — a magyar föld sajátságait tartva szem előtt — magyarrá akarta átszervezni. Munkájának eredményességéről maga is megemlékezik „Napló”-jában. A polgárőrség nemcsak külsőségben, a magyar ruházat viseletével, hanem benső életének és értékének mozgalmasságával magyar polgárőrséggé szerveződött át. Az 1845. és 1846. évi híres fegyvergyakorlatokon a polgárságnak magyaros jellege már teljesen kidomborodott. Az átszervezés erőteljessége 1848-ban már lélekben is kifejezésre jutott, amikor a városi polgárőrség a magyar kormány felhívására sok helyütt, hazafias hévvel, felesküdt nemzetőrnek.

A XVIII. század végén és a XIX. század első harmadában a céllövészet országsszerte örvendően fellendül. Lövészegyesületek alakulnak mindenfelé és a lövészet bennük tevékenyen megindul.

A pisztolylovászet is erősen tért hódít. Különösen a főuraink űzik kedvvel és örömmel. Gróf Széchenyi István 1820-ban főurak társaságában versenyt lő célba. Ugyiszintén a daliás báró Wesselényi Miklós a zsibói kastélyban naponta célba lő és egyik bajtársával egy-

³ Dr. Országh Sándor adataiból.

⁴ Müller Ferdinánd: „Epitome Vicissitudinum” könyvéből.

más ujjai közül tallért lőnek ki.⁵ Gróf Sándor Móric az orvosának fejéről almát lő le. Kossuth Lajos is híres pisztolylövő volt, úgyhogy 1836-ban történt elfogatásakor ezt a tulajdonságát a parancsot végrehajtó osztrák csapatok is figyelembe vették.⁶

A szabadságharc utáni esztendőök a polgári lövészetnek nem kedveztek. Az abszolutizmus kora a lövészegyesületek működését beszüntette és az egyesületeket feloszlatta. Már nem a trón és a haza hú támaszát látják a felfegyverzett polgárban, hanem éppen az ellenkezőjét, az állami rendet felforgatni szándékozó és az ellenszegülésre csupán a megfelelő alkalmat váró és leső, megbízhatatlan elemet.

Az 1860-as években ismét felcsillantak a lövészremények. Ujabb lövészegyesületek keletkeznek, a régiek pedig a szenvedett romok eltakarítása után ismét működni kezdenek.

Deák Ferenc által megindított és létrehozott kiegyezés korszaka a hazai céllövészet életére is jótékony hatással volt. I. Ferenc József sportszellemének köszönhető, hogy a csak lanyha életet felmutató lövészegyesületeink az eddig rájuk nehezedett ellenőrző járom rabsága alól felszabadultak és a friss, üde légkörben országszerte újra szervezkedni kezdtek. Így az általános lövészet hazánkban ismét megindult. Az uralkodónak a különböző lövészegyesületekben tett gyakori látogatásai a lövészet ügyének szükséges légkört megteremtették. A Budai Lövész Egyesületnek otthonában, 1868-ban tett látogatása reményteljes fordulópontot jelentett a hazai céllövészet életének történetében. Itt vetődik fel először az az eszme, hogy a szomszédos nyugati államokhoz hasonlóan, az ország összes lövész egyesületeit egy közös frontba, egy közös egyletbe tömörítsék. A Budai Polgári Lövész Egyesület közgyűlésén a mozgalom megindítását elhatározták és a hazai lövészegyesületekhez felhívást intéztek, hogy „a magyar országos lövészegylet” megalakítására 1869-ben Budán értekezletre gyűljenek össze. A megtartott értekezlet az alapszabályok tervezetét elkészítette. A többi hazai lövészegyesület által történt áttanulmányozás és a tett indítványok következtében megejtett módosítások végrehajtása után 1870 augusztus 9-én Budán tartott értekezleten a kiküldöttek a „MOLE” megalakítását elhatározták és augusztus 19-én az alakuló gyűlésen megalakították. A tagsági belépésre kiadott felhívás nyomán azonban csak 14 lövészegyesület jelentkezett, holott a MOLE a célja szerint az összes hazai lövészegyesületeket egy közös szervezetbe akarta olvasztani. A balsiker egyik oka a magyar nemtörődomségben és a magyarság közönyében keresendő, mert — amiként az egykori feljegyzésekből megállapítható — a belépési nyilatkozatot aláíró tagegyesületek csupán a németajkú városok lövészegyesületeiből kerültek ki. A kudarc másik indító okát a Pesti Lövész Egyesület magatartásában lelhetjük. A Budai Lövész Egyesület éppen ebben az időben élte fénykorát: tagjainak

⁵Ujfalvy Sándor „Emlékiratai”-ból.

⁶Dr Siklóssy László: „A magyar sport ezer éve” c. műve.

száma 320 volt és ezzel az ország legelső egyesületévé fejlődött. Az országos lövészegylet megalakításában is a kezdeményezési és végrehajtási erő érdeme őt illeti meg és ezáltal a vezetős szerepet az országban magához ragadta. Ennélfogva megérthető némiképpen az ország másik vezető egyesületének, a Pesti Lövész Egyesületnek a féltékenykedése és az a különben sportszerűtlen magatartása, hogy a „Magyar Országos Lövész Egylet”-be tagnak nem lépett be. A Pesti Lövész Egyesületnek ezzel a tüntető távoltartásával magyarázható esetleg, hogy a hazai lövészegyesületeknek egy része, amely a teljesen közönyös táborhoz tartozott, az országos mozgalomhoz nem kívánt csatlakozni. A Budai Lövész Egyesületnek e téren végzett minden ügybuzgalma és vidéki látogatásai ellenére a MOLE élete csupán tengődött, amíg végre 1880-ban teljesen elszunnyadt. Néhány év múlva, 1884-ben az országos egyesülés érdekében a Pesti Lövész Egyesület indít mozgalmat és bár a következő évben sikerült ezt 30 tagegyesülettel megalakítani, a MOLE ügye ismét elalszik.

Páratlan jelenség ez az egyetemes sport történetében, hogy egy, az uralkodók és vezető kormányférfiak által erősen támogatott sport *ily állandó vajúrást tüntessen fel...* I. Ferenc József több ízben hangsúlyozottan kifejezésre juttatta azt a nézetét, hogy „a lövészegyesületekre honvédelmi érdekből szükség van”, a MOLE fővédnökségét is elfogadta; a hazai, de főként a Budai Lövész Egyesületet látogatásával és tiszteletdíjak adományozásával többszörösen kitüntette s mindezek ellenére a lövészet ügye mégsem éri el azt a fokot, mint amilyen magasra az, az ilyen egyengetett talajból kinőhetne és mint amilyent az ország érdeke is méltán elvárna. Jellemző ez a pangás a későbbi esztendőök folyamán is az országos lövészéletre, annak ellenére, hogy a Pesti Lövész Egyesületnek a Budai Lövész Egyesületbe 1889-ben történt beolvadásával a két vezető egyesület közötti versengés megszűnt és az együttes vállvetett munka eredményeképpen a MOLE az 1896. Milléneumi évben nagy lövészünnepségek között véglegesen megalakult.

Az 1903-as esztendő a lövészet történetében újabb határkövet jelent, mert a huzamos hanyatlás útjáról a fejlődés pályájára ível át. Egy, izzó hazaszeretettől lángoló nemes főúr felismerte a céllövészeten rejlő nagy honvédelmi érdeket és teljes szívvel-lélekkel az oly fontos sportág mellé állott. Szemere Miklós nem színes szóvirágokkal vetett gátat a hanyatlás vészrohamának, hanem a tettek mezejére lépve mutatott példát a mentési munkálatok elvégzésében. Pestszentlőrinci birtokán saját költségére lövöldét építtetett és ennek homlokzatára büszkén vésette fel: „Építtettem a magyar ifjúságnak, hogy tanulja megvédeni hazáját!” A hadipuska kezelésére és a célbalövés elsajátítására az ifjúság részére tanfolyamokat, versenyeket rendezett; nem

⁸ Törs Kálmánnak a „Vasárnapi Ujság”-ban megjelent közleménye után.

kímélt sem időt, sem költséget, sem fáradságot, hogy célját elérje. Máltán illeti őt „a magyar céllövészet apostola” díszelnevezés, mert a közönyt megtörte, az ifjúsággal a lövészetet megkedveltette.⁹ Az elért eredménnyel az illetékes körök figyelmét is sikerült felhívnia úgy, hogy rövidesen az iskolák keretében is kezdik tanítani „a Haza megvédésének tudományát.” 1906-ban a MOLE is teljes bizalommal és reménykedéssel fordult személyének varázsa felé és elnökévé választotta. Szemere áldozatkészsége ettől a nagy feladat vállalásától sem rettent vissza. Egész életét a lövészet fellendítése nemes ügyének szentelte. Az általános érdeklődés felkeltése végett 1906-ban, a fővárosban megrendezi az I. országos lövészetet. 1907-ben belügyminiszteri jóváhagyással a MOLE elnevezést a *Magyar Országos Céllövő Szövetség* címére változtatja és megrendezi a II. országos lövészünnepélyt, amelynek színteréül az ősi koronázó várost, Székesfehérvárt választja. Ugyanebben az évben a Magyar Országos Céllövő Szövetség (MOCSz) a *Nemzetközi Céllövő Szövetség* (Union Internationale de Tir) tagjai sorába is belép. Hazai szövetségünk működése tevékenyen megindul. Lövészeink tudása annyira előrehalad, hogy külföldi versenyeken résztvesznek és azokon szép helyezést érnek el. Így 1908-ban a londoni olimpiai löversenyen hadipuskával a 30. helyre, a bécsi Osztrák Szövetségi versenyen hadipuskával az 1. (Horváth Sándor), pisztollyal a 3. (Dietl Ágoston) helyre jutottak. 1911-ben a római nemzetközi lövészünnepélyen pisztollyal a világmesteri címmel együtt az 1. helyet (dr. Hammersberg Géza), 1912-ben a stockholmi olimpiai löversenyen hadipuskával, dr. Prokopp Sándor révén, a világbajnokságot érték el.

A MOCSz-nek az ország minden polgárára kiterjedő mozgalma a régi közöny miatt nem járt a várt eredménnyel. *A világháború dicső magyar haditettei azonban hálás hódolattal adóznak a nagy látnok és apostol Szemere Miklós emlékének, mert a magyar ifjúság a hazaszeretet tantárgyából, a „Haza megvédése”-ből az ősökhöz méltó eredménnyel tette le első vizsgáját. Ezzel a vizsgával fényes beigazolást nyert Szemerének az a jóslata, hogy „akié az ifjúság, azé a jövő!”*

A világháború ideje alatt és az utána bekövetkező nagy összeomlás idején a céllövészet az összes sportágak között a legtöbbet szenvedett. Az Országos Szövetség működése 1914-től 1921-ig teljesen szünetelt. A világháború után a rémuralom alatt a kommunisták a puskát és pisztolyokat a lövészekről is elszedték és a lőtereket romokba döntötték.

A magyar nemzeti eszme felébredése és győzelme korszakában új építési munka várt a lövészekre. A kezdeményezés érdeme ismét a Budapesti (Budai) Polgári Lövész Egyesületet illeti, amelynek vezető férfiai az egyesület ősi hírnevéhez méltó hagyományos lövészszellem

⁹ Dr. Prokopp Sándor adatai nyomán.

hatja át. 1920-ban megkezdik működésüket és a következő évben a Magyar Országos Céllövőszövetséget is életrekeltek.

A világháborúban szerzett tapasztalatok nyomán egy új céllövészeti ág lendül fel Európában és hazánkban is kedvező talajt talál meghonosításra. A szomszédos államokban bevált *kisöbű puskával* „*miniatűr*” lövészet lett hivatott arra, hogy a hadipuska pótlásaként — főleg pénzügyi okok miatt — minél szélesebb rétegben elterjedjen.

Az ország lövészéletének újra talpraállításában a világháború ideje alatt megszűnt lövészegyesületek új életrekelésével és újaknak alakításával a Magyar Országos Véderő Egyesület (MOVE) — a kezdeményező erő és fáradhatatlan munkássága révén — hervadhatatlan érdemeket szerzett. Ujra önbizalmat és fejlődő lövészszellemet öntött a lanyhuló lövészéletbe és csakhamar az ország minden táján találhatunk virágzó MOVE lövészegyesületeket, amelyeket 1929-ben a MOVE Lövész Liga országos szervezetébe tömörítettek.

A MOVE nagyszabású lövészmozgalmával egyidejűleg főiskolai ifjúságunk a „Bajtársi Egyesületek” keretében céllövőszakosztályokat alakított és a főiskolai lövészélet megteremtésében a *Műegyetemi Lövész Egyesület* sikeres útmutatásai révén tevékenyen résztvett.

A polgárság többi része is megmozdult. A *Magyar Állam Vasutak* és a *M. kir. Posta* lövészei is bekapcsolódnak az általánosan fejlődő lövészéletbe. Mindkettő külön országos szervezetbe tömörül és ezek kebelén belül megalakítják céllövőszakosztályaikat. A lövészet iránti érdeklődés öröndetesen javul, országszerte más, új polgári lövész egyesületek alakulnak. A honvédség tisztjei pedig 1930-ban megalakítják a *Honvédtiszti Sportlövő Egyletek*-et (*HOTIS*) és ezáltal az egyetemes országos lövészéletbe szintén bekapcsolódnak.

A kispuska lövészetnek népszerűsítése terén nagy lendületet jelen a „*Levente-intézmény*”, amelynek keretében hazánk minden helységében az iskolán kívüli ifjúság 15. életévétől 21 éves korig a többi sportág mellett a céllövészethen is kiképzést nyer.

A világháború tartama alatt szünetelt országos bajnokságokat 1921-ben hadipuskával már ismét megtartották, míg 1922-től kezdve mindhárom fegyverre (hadipuska, pisztoly és miniatűr puska) az MOCSz minden évben kiírta az országos versenyt. Lövészeink szorgalmas gyakorlatozásaik révén oly kimagasló szaktudásra tettek szert, hogy nemzetközi viszonylatban is jelentős eredményeket érnek el. 1931-ben a *lemergi világbajnokságon* a hadipuska versenyszámban *Lemberkovits Antal* főhadnagy 186 versenyző közül a 8. helyen végzett. Az 1932. évi *Los Angelesben* tartott olimpiai bajnokságon *Hradetzky-Sóos Zoltán* főhadnagy holtversenyben a 3. helyezést éri el, míg *Lemberkovits* főhadnagy egy sajnálatos balsiker következtében (a 4-ik lövését a szomszédjának céltáblájába lőtte) elesett a világbajnoki címtől, amelyet különben — téves lövésének megítélése esetén — elért volna.

A MOCSz élére 1930-ban *vitéz Hadnagy Domokos ny. á. tábor-*

nok került, kit erre a helyre a katonai pályáján igazolt lövészérdemei méltattak és kinek elnöki működése és egységes vezetése alatt a hazai lövészet oly rohamosan hódít tért, hogy ma már az országnak majdnem minden helységében örömmel és kedvvel űzik a lövészet sportját. A lövészet jelenlegi állapota a XVII. századbeli fénykorát messze túlhaladja. Ami eddig nagy férfaink előtt kitűzött eszményi célként lebegett, de valóságban elérhetetlen álom maradt, az a jelenben beteljesedett. A lövészegyesületek és szakosztályok száma megközelíti a 3000-t, tagjaik létszáma pedig a 250.000-t meghaladja. Az összes lövészegyesületek a „Szövetség”-nek (újabbán *Országos Magyar Lövész Szövetség*-re változtatta nevét) irányítása és szabályai szerint egy egységes lövészszellem és vezetés mellett működnek. A jelenlegi, még mindig a továbbfejlődés útján levő állapot oly biztató eredménnyel kecsegtet, hogy *Kossuth Lajos* magasztos szavait csonka hazánk minden férfja, ifjagyja rövidesen magáévá fogja tenni:

„A honvédelem minden polgárnak kötelessége!”

A galamblövészet története.

A galamblövők első nyomaival az ókorban találkozunk. Az első adatokat *Homeros* szolgáltatja, amikor az „*Ilias*” hőskölteményében leírja, hogy „félénk galambokra” nyilaztak.

A korai középkorban Németország több helyén nyilaztak részben vadászatok alkalmával, részben gyakorlatozási céllal élő libák és kakukok mellett galambokra.¹⁰ 1594-ben pedig *Nürnberg* városában a törökök ellen küldött zászlóalj az elindulása előtti hetekben élő libákra és galambokra való lövészzel gyakorlatozott.¹¹

A galamblövészet sportja hazánkban rövid multra tekint vissza. 1828-ban gróf *Széchenyi István* révén került hozzánk Angliából, ahol ez a XVIII. század végén már divatos sport volt.¹² Országunkban azonban csak lassan hódított tért. A kezdeményezés érdeme a *győri polgársághoz* fűződik, amely 1868 nyarán galamblövészeti versenyt is rendez, de az ország polgársága körében folytatásra nem talál. Ugyanez év őszén főuraink egy csoportja megalakítja a „*Budapesti Galamblövész Egylet*”-et és a *Rákoson* versenyt is rögtönöz.

A közvélemény azonban a sörétes galamblövészet ellen fordul. Kegyetlennek minősíti. Állatvédelem jelige alatt nagy mozgalom indul, amelynek hatása alatt Amerikából egy új sportágat vezetnek be: az *üveggalamblövészetet* és az *agyalamblövészetet*.

Európa nyugati államaiban az *élőgalamblövészet* általánosan elfogadott sporttá fejlődött és főként a francia, belga és olasz nagy

¹⁰ Edelmann: „Schützenwesen und Schützenfeste der deutschen Städte von 13. bis zum 18. Jahrhundert“, München, 1890.

¹¹ Heilmann: „Bajor haditörténetek.“

¹² „Vereinigter Ofner und Pesther Zeitung“. 1828.

fürdőhelyeken az előkelő világ művelte. Ezért főuraink körében is mindnagyobb elterjedésre talált. Jelentőségét a vadászati tilalmi idő is növelte. 1880-tól Budapesten és Balatonfüreden rendszeresen versenyeket rendeznek.

1904-ben Budapesten, a Margitszigeten megalakítják az „*Országos Magyar Galamblövő Egylet*“-et. A világháború kitörésével azonban működése megszűnik és csak 1923-ban kelt új életre. Állandó pályá-jukat és egyletük székházát is ugyanekkor építik fel az egylet régi helyén, a Margitsziget felső csúcsán.

Az agyaggalamblövészet módosított fajtája, amelynél egy dobó-gép aszfaltból készült korongalakú műgalambokat hajít fel a levegőbe céltárgyként, főként Németországban honosodott meg és onnan került át hazánkba.

Galamblövőink a versenyeken Európaszerte kiváló eredmények-kel dicsekedhetnek és teljesítményeik révén csakhamar világhírnévre tesznek szert. *Az első agyaggalamblövő világbajnokságot,* amelyet 1929-ben Stóckholmban rendeztek, dr. Lumniczer Sándor nyerte, míg úgy a világ-, valamint Európa első csapatbajnokságát a kiküldött csa-patunk vívta ki. Európabajnokságát a csapat 1931-ben is megvédte. Galamblövőink a legszebb győzelmeiket 1933-ban aratták, amikor a Bécsben rendezett agyaggalamblövőversenyen Európa- és világbajnok-ság egyéni versenyét dr. Lumniczer Sándor világrekorddal nyerte, míg a magyar csapat mindkét csapatbajnokságot — nagy fölényrel — ugyancsak megnyerte. Galamblövőink azonban más versenyeken is győzedelmeskedtek. Dóra Sándor 1931-ben és 1932-ben Monte Carlo-ban megnyerte a Grand Prix-t. A párisi olimpiai agyaggalamblövő ver-senyeken a világbajnokságot Halassy Gyula nyerte.

A magyar galamblövősport eddigi győzelmeivel a világ sportkö-reinek legnagyobb tiszteletét vívta ki. A nemzetközi szövetség a világ-viszonylatban magasra értékelt teljesítmények iránti elismerését akként juttatta kifejezésre, hogy az 1934. évi agyag- és élőgalamblövő világ-bajnokságok megrendezésével Magyarországot bízta meg. Galamblö-vőink itt nemcsak a rendezés terén, hanem a versenyszámokban is győ-zedelmeskedtek. Dr. Montágh András az agyaggalamblövészet egyéni világbajnokságát nyerte meg, csapatunk pedig a világbajnoki címét védte meg. *Az élőgalamblövő verseny egyéni világbajnokság győztese is magyar lett Papp Kálmán százados személyében.* Ez a győzelem ezúttal először került magyar kézre, míg az élőgalamblövő verseny csapatvilágbajnokságban a magyar csapat a második helyen végzett. A történeti hűség kedvéért felemlítendő, hogy az élőgalamblövészet egyéni világbajnokságának második helyezettje is magyar volt (Dóra Sándor), sőt a harmadik helyen holtversenyben külön 3 magyar végzett. Ezek a fényes eredmények kiváló bizonyítékai annak, hogy galamblövőink a jelenben már nemcsak az agyaggalamblövészet terén, hanem az élő-galamblövészet terén is a hegemoniát magukhoz ragadták és ezáltal

galamblövéink méltán ünnepelhetik sorozatos győzelmeiknek fénykorát, amely egyúttal a galamblövészet világtörténetében a magyar lövészek vezető korszakát örökíti meg.

A puskák fejlődéstörténete

Kézi lőfegyverek (puskák) fejlődése.

A kézi tüzelő fegyvereknek első megjelenése a XIV. századba nyúlik vissza, amikor a löport először kezdték ilyenmű célra felhasználni. Nürnberg városáé a dicsőség, ahol 1531-ben először készítették kézi tüzelőfegyvert és ahonnan ennek lassú elterjedése elindul. Az első tüzelő fegyverek mozsarak, majd később ágyúk voltak. Az első tüzelőfegyver sem lehetett természetesen más, mint kisebbített ágyú, amelynek kezeléséhez eleinte két emberre volt szükség.

A kézi lőfegyverek az évszázadok folyamán állandóan fejlődtek, mégis a XVII. század közepéig az íjfégyvereket löbiztosság és gyors kezelhetőség tekintetében túlszárnyalni nem tudták. Pl. Az első kézi tüzelőfegyvernek feltalálásától számított 300 év múlva, a puska a fejlődésében még csak oly fokot ért el, hogy 1636-ban Gusztáv Adolf a hadseregének svéd muskétáit a töltésnek nehézkessége miatt 37 tagozatban volt kénytelen felállítani, s amikor az első muskétás sor lelőtt, a front mögé szaladt, helyet adva a második sor tüzelésének és csak akkor került ismét tüzelőképes állapotba, amikor a többi 36 sor a maga lövését leadta úgy, hogy 1—1 sor 8 óra alatt hétszer löhetett, amely teljesítményt azonban az akkori szakértők kiváló eredménynek minősítették. Ezzel szemben az íjjászok percenként 10—12 nyilat tudtak teljes biztonsággal kilőni.

A puskák feltalálásától kezdve napjainkig — szerkezetüket és teljesítőképességüket véve alapul — négy fejlődési fokozatba sorolhatók:

Előltöltő puskák.

Hátultöltő, egyeslövetű puskák.

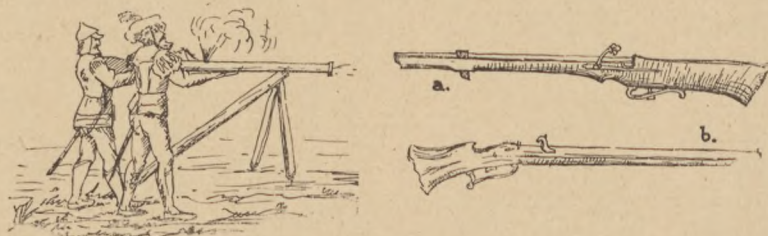
Hátultöltő, ismétlő puskák.

Önműködő (automata) puskák.

Előltöltő puskák.

Az első kézi tüzelőfegyverek otrombák és nehezen kezelhetők voltak. Tulajdonképpen nem voltak egyebek mint *kisebbített ágyúk*, amelyek vascsőből állottak, vas-, majd később ólomgolyótöltettel. Ezek a XIV. és XV. századból való fegyverek, amelyeknek tüzeltetéséhez 2, majd a XV. századbeli változatoknál egy emberre volt szükség, célzásra alkalmatlanok voltak. Gyújtólyukuk oldalt feküdt. *A gyújtást eleinte szénnel, később kanóccal végezték.* S minthogy a lövésznak a figyelmét a begyulladás végett a gyújtólyukra kellett összpontosítani, a fegyvert a vállához sem támaszthatta, s amellet az égő kanócot szabad kézzel kellett tartania, célozni velük nem lehetett. Ennélfogva a

törekvés eleinte odairányult, hogy a kanócot úgy helyezték el, hogy a tüzelés közben a lövésznek a figyelme a céltárgytól ne vonassék el, hanem arra tekinthessen. 1440-ben ezt a kérdést egy zárral oldották meg és ezért ezeket a fegyvereket „kanócos-zárú fegyverek”-nek nevezték. Ezek már kakassal, később rúgónélküli nyomóval, majd pedig rugóval voltak felszerelve. A tüzeléshez egy előzetesen a földbe szúrt „villá”-t (*Fourquine*) használtak hogy a nehéz fegyvert feltámaszthassák.

Baloldali kép: Kézi ágyú a XV. század elejéről. a) Kanócos gátpuska a XV. század második feléből. b) Szakállas puska a XVI. század elejéről.

Egy kedvezőbb gyújtásimód iránti törekvés létrehozta a XVI. században a *kovás puskát*. Nürnbergben 1515-ben — az ütő- és dörzsölőeszközökkel kapcsolatban — felfedezték a „kerekes zár”-at és ettől kezdve a gyújtáshoz kanóc helyett kovakövet, vagy piritet használtak. A gyújtóserpenyőbe öntött lőport acélkerekek forgatása következtében a tűzkőből kicsiholt szikra gyújtotta meg. A kerekek rúgóit használat előtt egy kulccsal húzták fel.

A kováspuskák közül a fejlődés későbbi korszakából a következő fajták érdemlik meg a felemlítést:

A tulajdonképpeni *kováspuska*, amely vontcsővel és golyótöltettel bírt; alakját, formáját illetőleg az első a fegyverek közül, amelyik a mai értelemben ismert puskához hasonlít. A XVI. század elején Németországban fedezték fel.

A *muskéta* szerkezetében és alakjában teljesen az előbbi, csak nagyobb a kalibere. Nagy súlya miatt használat közben támasztóvillára fektették. Szintén a XVI. század német találmánya.

Ugyanebből a korból való a szintén német *sárkánykakasos muskéta*, amely már a tűzkőzáras (lakatos) puska előfutárjának tekinthető, mert amíg a sárkánykakasosnál még az acél üti, csiholja a kovakövet, addig a tűzköves flintával ez már megfordítva történik.

A tűzköves (pirites) *flinta* a XVII. század német vagy egyesek szerint francia eredetű találmánya az 1640-es évekből. A flinta simacsövű volt. A tűzkövet (piritet) a kakas csőrébe ragasztották.

A *karabély* a flintának egy kisebbített, vontcsövű mása, amelyet a lovasság számára készítettek.

(A *pisztoly* is ebből az időből származik és a flintának egy igen kicsinyített mása.)

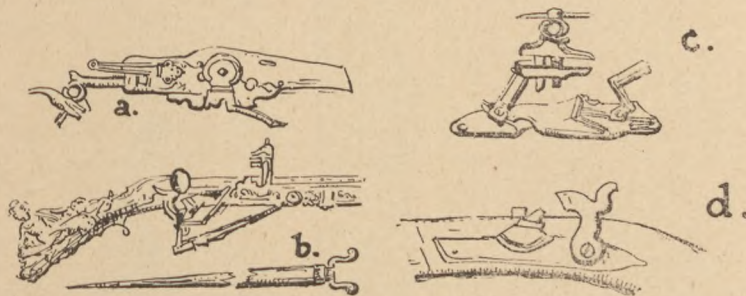
A *perkussziós*, vagy *csappantyús*-puska a skót *Forsyth* puska-műves találmánya 1807-ből.

A kováspuskák részére a fejlődés folyamán új korszakot jelent:

1. a *patrónnak* 1569-ből, Spanyolországból származó találmánya, mert ez az elkészített lőport egy teljesen körülzárt és az időjárás ellen megvédett tokba zárta;;

2. az 1571-ből, a francia *Bayonne*-től származó szurony feltalálása immár a puskát is alkalmassá tette a közelharcra.

Az első szuronyokat még úgy alkalmazták, hogy közvetlen a közelharc előtt a puskacsőbe dugták őket és természetesen ezalatt az idő alatt lövés leadására a puska használhatatlan volt.¹³

a) Keréklakatos puska a XVI. század elejéről. b) Muskéta és villája (four-quine) a XVI. századból. c) pirites zár a XVII. századból. d) Forsyth csappantyús puska 1807-ből.

Azok az állandó törekvések, amelyek a puskák tökéletesítését tűzték ki célul, a *gyújtóanyag* megváltoztatását, javítását sem hagyták figyelmen kívül. Az első kémiai kísérletek, amelyek robbanó gyújtóanyag összeállítására irányultak, a XVII. század végén mutattak fel sikeres eredményt, amikor a szalmiáksónak gyúlékony hatásával kezdtek foglalkozni. Majdnem egy századdal később, 1764-ben felfedezték a *durranóhiganyt*, amely sikernek érdeme a francia *Bayon* patikus nevéhez fűződik. Az angol *Howard* eredményes kísérletei pedig 1800-ban az *első robbanó lőpor* feltalálásához vezetnek, amelynek salétromból és durranóhiganyból való összeállításának keveréke az eddigi gyújtópornak pótlására alkalmasnak bizonyult.¹⁴

A XVIII. század elején a fegyverszakma a fejlődés terén már oly vívmányokat tudott felmutatni, hogy az ütközetekhez a puskás harcosok már csak 3 egymásutáni tagozatban állottak fel. A század második felében pedig már a hadseregek minden tagja fel volt szerelve puskával, sőt *Nagy Frigyes* a csaták eldöntését egyedül a puskatűz érvényesülésében kereste. Napoleon idejében a puska tűzgyorsasága a percenkénti 2–6 lövést éri el; hordtávolsága kb. 600 lépés, de átütőereje és találatbiztossága már 300 lépésnél is csekély.

¹³ R. Schmidt: Allg. Waffenkunde, Bern.

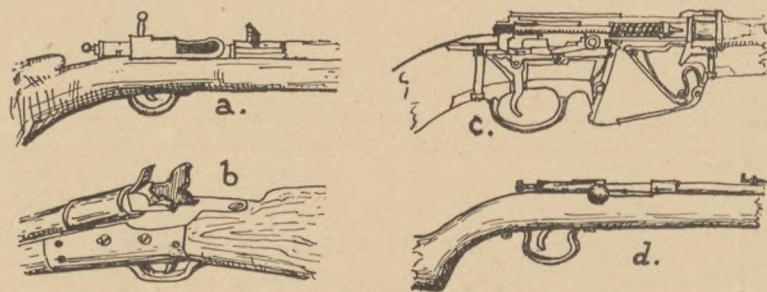
¹⁴ O. Spanner: Erfindungen der Chemie.

A csappantyú feltalálása a lövésnél az időjárás befolyását is kiküszöbölte. A hadseregünkben használt gyutacsos rendszerű 1854-es és 1862-es mintájú 15 mm ürméretű *Lorenz*-puskánál a lőszabotosság lényegesen javult. Szórása 100 lépésre 25-ször 35 cm.; gyakorlott lövő 200 lépésig 40—50 százalékos találatot ért el.

A lövedéket a csőbe az előltöltő puskáknál vagy fojtás adásával helyezték el, vagy pedig töltővesszővel döngölték be. Emberre általában 100 lépésnél nagyobb távolságon nem használták.

Hátultöltő, egyeslövetű puskák.

A hátultöltő puskák első megjelenése a *XV. század végéig* vezethető vissza. A különféle államok múzeumai, szerteszéjjel, dicsekedhetnek egy-egy korai mintapéldánnyal. Található közöttük kerekcsarú (keréklakatos) kováspuska, muskéta, flinta, sőt a párisi tűzörségi múzeumban még egy kanócos hátultöltő puska is van mutatóban. Mind bizonyítékai annak az állandó kísérletezésnek és törekvésnek, hogy a

a) *Dreyse* első gyútűs puskája 1827-ből. b) *Werndl*-puska 1868—73-ból.
c) *Manlicher*-puska 1888-ból. d) *Fég*-puska 1930-ból.

fegyvereket tökéletesítsék. Fellépésük és állandósulásuk sikertelenségének egyik főoka abban a körülményben keresendő, hogy ezeknél a kezdetleges hátultöltő puskáknál a lőporgázok teljes elzárását megoldani nem tudták.

Az első gyútűs puskát 1827-ben a német *Dreyse* fedezte fel, amelyből különféle módosítások után 1836-ban az első megfelelő hátultöltő puska került ki. A porosz kormány, bár 1841-ben már elfogadta a találmányt, további kísérletezéseknek vetette alá és ezeknek eredményeképpen 1847-ben a golyóalak helyett a hegyeslövedék bevezetésével a hadseregben végre rendszeresítették.

A hátultöltős puskák feltalálása a töltényhüvely anyagára nézve is újítást hozott, mert a papírburkolat helyett a réz és különféle ötvényeiből előállított hüvelyekre tértek át.

A hátultöltő puskák 1875-ben már általánosan el voltak terjedve. Sok előnye, mint a könnyebb és gyorsabb kezelhetősége, minden testhelyzetben keresztülvihető töltésének lehetősége, stb. mellett a *tűzgyor-*

sasága is fejlődött, 1868-ban Berlin mellett a különféle államok hadseregei által használt gyútús puskákkal kísérleteket folytattak és percenként 10—14 lövést értek el; általában azonban tűzgyorsaságuk csak 7—8-ra tehető.

Hadseregünknel ebben az időben a következő puskák voltak rendszeresítve:

1867. M. *Wänzel* puska, amelyet elültöltő puskából alakítottak át. A zár csuklószerűen felfelé nyílt.

1867., majd 1867/77. és az 1873/77. M. *Werndl* puska, amelynél a zárhenger a tengely körül forgatható.¹⁶

Hátultöltő, ismétlő puskák.

A legrégebbi ismétlő fegyvert a velencei arzenálban őrzik. Ez egy háromlövetű *forgópisztolypuska* a XVI. század elejéről. Ugyancsak a XVI. század későbbi éveiből ismeretes egy hétlövetű forgópisztoly puskára felszerelve és a XVIII. századból egy négylövetű flinta. Ily hasonló fegyverek Európának különböző múzeumaiban is feltalálhatók. A XIX. század elejéről való az *ismétlőpisztoly*, amelyet 1815-ben Párisban *Lenormand* fegyverműves talált fel és ötlövetűre készített. Később hétlövetűt is készítettek, sőt 24 lövetű is volt forgalomban, mint pl. a *Mariette*-pisztoly. *Az 1835-ben az amerikai Colt által felfedezett forgópisztoly az ebbe a rendszerbe tartozók közül a legjobb volt és igen nagy közkedveltségnek örvendett.*

Az 1861—1864-ig tartó *amerikai polgárháború 4 éve* (Észak Dél ellen) a fegyvertechnikának új és hatalmas lendületet adott. A háborút még kováspuskákkal (flinta) kezdték meg, de a fegyverfölény megszerzése és megtartása iránti erős törekvés következtében már hátultöltő ismétlőpuskákkal fejezték be. A fegyverek ballisztikai teljesítőképességének emelése és a tűz gyorsaságának fokozása képezték a javítások követelményeit. Az északamerikai Winchester-féle ismétlőpuskával percenként 19 lövést tudtak leadni. Ennek tűzgyorsaságát az 1869-ben elkészített német *Magenhofer*-puska a percenkénti 24 lövésével multa csak felül.

A rögzített szekrénykével bíró ismétlőpuskáknál a szekrény, vagy a csőalatti ágyazásban foglalt helyet, vagy a középen, vagy pedig a tusában lett elhelyezve. Az első eset a legkedvezőtlenebb elhelyezésűnek bizonyult, mert a cső felmelegedése az alatta levő töltényekre is áttért, a puska taszítólökése a töltények fekvését is érte, a puska elülső részén előállott súlytöbblet pedig szintén hátrányosan befolyásolta a lövést. A hátsó elhelyezés az előbbi hátrányoktól ugyan mentesítve volt, de ennél viszont az adogatónak a tekercsrúgó által való működésében állottak elő gyakori zavarok. A legelőnyösebbnek a középen való elhelyezés bizonyult; ilyen a hadseregünkben használt *Mannlicher*-féle ismétlőpuska többféle válfaja is.

¹⁶ A. Demmin: Die Kriegswaffen, Leipzig.

Önműködő puskák.

A gyérfüstű lőpornak és a kisöblű puskának bevezetésével eljutottunk a fejlődésnek ahhoz a korszakához, amelynek kézi tüzelőfegyvereivel a világháborút vívták meg. A fegyverek fejlődéstörténetének áttanulmányozása közben kiviláglik, hogy a tökéletesítések iránti célok sohasem változtak; a régi korban ugyanazok voltak, mint a jelenben.

A fejlődő fegyvertechnika jelenlegi kérdései közé az *önműködő puska* pontos megoldása tartozik. Ennél a puskánál a lőporgázoktól származott erőt a töltényhüvely kivetésére és az új töltény töltésére kívánják felhasználni. A kíváncsúság szerint a puskák sorozattüzet nem tudnának leadni, hanem csupán egyes lövést, a billentyűk külön meghúzása esetén. Előnyei az ismétlőpuskákhoz szemben, többek közt a következők lennének: a lövőnek a závarzat kezelésétől való mentesítése, a puska gyengébb taszító lökése, a cél állandó megfigyelhetése, fokozottmértékű tűzgyorsasága, különösen fontos kedvező alkalmak esetén. A további kíváncsúságok a puska súlyára, egyszerű és bármikor kezelhető szerkezetére, magasfokú ballisztikai teljesítőképességeire, a lövedék kezdősebességének növelésére és alakjára, a lőportöltet súlyára, stb. vonatkoznak. Kísérletek, próbálkozások állandóan folynak, de egy minden tekintetben kifogástalan önműködő hadipuskát még sehosem rendszeresítettek.¹⁷

A *pisztolyoknál* ezek a követelmények már az 1890-es években kielégítő megoldást nyertek. A lövés után keletkezett visszalökő erő a pisztoly závarzatát kinyitja, a kilőtt töltényhüvelyt kihajítja és az új töltényt a csőbe nyomja; tehát a pisztolyt önműködően (automata-szerűen) lövésre kész állapotba helyezi. Ilyenek az amerikai Browning, a német Borchardt—Luger-féle „Parabellum“, az osztrák Mannlicher, a magyar Fegyvergyár, stb. gyártmányai.

A miniatűr puska.

A kisöblű (miniatűr) puska a keletkezését az angol-búr háborúban szerzett tapasztalatoknak köszönheti. Általános elterjedése a világháború utáni időkre vezethető vissza, amikor a céllovászat a háborús tapasztalatok nyomán mindenütt fellendült. Az ideális végcél, a hadipuskával való tömegkiképzés a rendelkezésre álló kevés lőtér, a puskák nagy hordtávolsága és zaja, a lövedékek nagy átütőerejével kapcsolatos biztonsági berendezések költséges volta miatt elérhető nem volt. S ezért oly fegyver elkészítése után törekedtek, amely a hadipuskákat jellemző tulajdonságok (elhúzás nehézsége, katonai irányzékok alkalmazása, stb.) megtartása mellett a tömegkiképzést lehetővé tette.

Mindezeket a követelményeket a kisöblű fegyver egyesíti magában és ennél fogva a megkívánt célnak teljes mértékben megfelel. A fegyver lövése alig hallható zajt üt, lőszere olcsó, lőszabatossága 100 m-ig bármely rendszerű hadipuskáét felülmulja. A kisöblű puskával

¹⁷ Weygand H.: Das Gewehr der Gegenwart et Zukunft, Hannover.

való céllövészet megkedveltetése érdekében kifejtett mozgalom sikeres eredményhez vezetett. Ma már mindenütt űzik ezt a sportot. A kisöblű puskából sok gyártmány van forgalomban; nálunk a „Fegyvergyár“ által készített „Fég.“ puskát rendszeresítették. Lőszere a 22 M. Long Rifle töltény, amelyet a magyaróvári tölténygyár is készít.

A mai fegyvertchnika a lőszabatosság fejlődésében a tökéletességnek szinte a végső határát érte el. Lényegesebb fokozást a mai kíváncsúság nem vár. A lövészekre hárul most az a feladat, hogy a modern löfegyverek lőszabatosságát a kellő tudás, a szükséges gyakorlat és a szerzett tapasztalatok segítségével a célnak 100%-ig megfelelően felhasználni és értékesíteni tudják.

A NYILAZÁS.

Honfoglaló őseink íja és nyila.

„A sagittis Hungarorum, libera nos, Domine!“

Az íj az emberiség legrégibb löfegyverei közé tartozik. Vadászati és harcászati célra egyaránt használták. Alkalmazásának nyomai az Ókortól kezdve egészen napjainkig a világ minden részében fellelhetők. Trajánus, római császár egyik diadaloszlopán dombormű örökíti meg azt a jelenetet, amikor az íjat ostrom alkalmával mint löfegyvert használták. Az ősi barlangoknak faliképei, az ókori népektől fennmaradt különféle tányérok díszletei is tanuskodnak arról, hogy a nyilazást a régi népek világszerte űzték. Az ókori népek közül a krétaiak, szkythák, kelták, frankok, normannok az íjat a többi lő- és hajítófegyver fölött előnyben részesítették és harci jelentőségének amazokénál nagyobb súlyt tulajdonítottak. A nyilazásban különösen a hunok és az avarok tüntek ki és nevüket az íj mesteri kezelése révén félelmetessé tették. Különös, hogy az északi germán törzsek — főként a németek — az íjat csupán vadászati fegyverként alkalmazták és harcban ennek a fegyvernek a számszerű megjelenéséig nagyobb jelentőséget nem tulajdonítottak.

A honfoglaláskorabeli magyarok harci babérainak dicsősége taktikájukon kívül két legfontosabb fegyverüknek — az íjnak és a kopjának — mindenütt elismert kezeléséhez fűződik. Ezt az a történelmi könyörgés is bizonyítja, amely Modena város (Itália) lakosságának ajkáról hangzott el, amikor 924-ben a magyarok a város falai előtt megjelentek: „Ab Ungarorum nos defendas jaculis!“

Böles Leó, bizánci császár szerint „a magyaroknál a győzelem minden reménye a nyilazásban rejlik“ ... és „... ezért nagy szorgalmat és gyakorlatot fordítanak a lóhátról való nyilazásra ...“¹⁸ A többi külföldi krónikaírók is elismerik a magyarok nagy harci fölényét, íjaik-

¹⁸ Böles Leó: Taktika. XVIII. fej.

nak biztos kezelését és nyilaiknak áldatlan és halálthozó erkölcsi hatását.¹⁹

Honfoglaló őseink háromnegyed évszázadon keresztül egész Európát rettegésben tartották; a Keleti-tengertől a Földközi-tengerig és Nyugaton a francia tengerparttól a Fekete-tengerig mindenütt félelmetes hírnevet szereztek a magyar névnek. A győzelmek sorozatát nagyobbbrészt az Európában addig ismeretlen harcmódoruknak és távolharceszközüknek, az *íjuk tökéletességének köszönhatték*. Amíg a nyugati népek által használt íj „egyszerű íj” volt, addig a magyarok a Keletről magukkal hozott „összetett íjak” közül a legkiválóbbal, a „turkesztáni vagy török” íjjal harcoltak, amelyet a kaliforniai múzeum vezetősége elvégzett kísérletek eredménye alapján az összes íjak közül a legjobbnak állapított meg.

Az egyszerű íj fából, később ércből készült és a középén meghajlított löfegyver volt, amelynek két végére bélhúrt erősítettek fel. A húrnak ezt a felerősítési műveletét „felajzás”-nak nevezték. Az íj szil-, kőris-, juhar-, fenyő-, citrom- vagy tiszafa anyagából sokféle változatban készült. A legjobbnak a tiszafából készült íj bizonyult.

Az őseink által használt turkesztáni íj egykori állapotára és összetételének anyagára a szegedi múzeum által végzett sírásatások nyomán feltárt leletekből következtethetünk. Ezek szerint az íj legbelső részét fenyő- vagy nyírfából készült rugalmas faléc képezte, amely majdnem az íj csúcsáig ért. A faléc belső oldalára marhának, bivalynak, vagy vadkecskének szarvaiból készült szarulemez volt enyvezve. Az egész íjat, tehát a faléc és a szarulemez külső oldalait inrostköteg borította, amelyet az alant levőkre ráragasztottak és az egész íjat vékony bőrrel, vagy az ázsiai népek által mindenre használt nyírfakéreggel borították be. Az íjra három helyen, mindkét oldalán, csontlemezeket erősítettek és pedig a középső részre, ahol az íj a legvastagabb volt és az íj két csúcsának végére. Az íjnak mindkét oldalán levő csontlemezek elhelyezéseit nemcsak ráenyezéssel biztosították, hanem erős zsineggel, bélhúrral való külön, sűrű körülkötözéssel is. Ennél fogva az ősi magyar íjon a csontlemezek helyein 3 merev és ezek között 2 hajlékony, rugalmas részt különböztethetünk meg.²⁰

Az íj húrját — vagy mint azt az eleink nevezték —, az *ideget*, bőrből vagy állati belekből sodorták. Az ideg az íj egyik végére tartósan volt rákötözve, míg a másik végére, a csontlemezek bevágásaiba, az „áj”-okba hurokkal volt beilleszthető. Az *idegnek felajzását* csak közvetlenül az íjnak használatba vétele előtt hajtották végre, mielőtt tehát harcba bocsátkoztak, vagy vadászatra indultak, mert különben a rugalmasságából és nagy feszítőerejéből jelentékenyen veszített volna. Felajzatlan állapotában az íj a hatalmas rugalmassága követke-

¹⁹ Liutprand: Antapodosis. II. kötet.

²⁰ Dr. Sebestyén K.: A magyarok íja és nyila.
Dr. Alföldi A.: Adatok a hun korszakból.

tében teljesen kifelé, az ellenkező irányba fordult és ebből a nyugalmi állapotból az íjnak a visszaszorítása és az idegnek felajzása oly nagy erőt, ügyességet és huzamosabb időt igényelt, hogy az íj felajzását lóháton elvégezni nem lehetett, hanem földre kellett szállani. Egy-egy erősebb íj felajzását rendszerint csak 2—3 ember tudta együttes erővel végrehajtani; még a kisebb és kevésbé erős íj is nagy gyakorlottságot és ügyességet kívánt a nyilastól. A felajzás elvégzéséhez gyakran a földre térdepelni voltak kénytelenek, mintahogy ilyen jeleneteket ókori maradványok (díszedények, tálak) is megörökítenek. Ezzel a nehéz művelettel járó idővesztéssel indokolhatók meg azok az elszenvedett kisebb vereségek, amikor a felajzatlan íjjal gyanútlanul portyázó, vagy éjjel táborozó eleinkre az ellenség váratlanul rátört és a hirtelen feltűnt ellenséggel szemben hátrányba kerültek, idejük az íj felajzására már nem volt és így megfelelően védekezni nem voltak képesek.

Egyszerű íjak: a) angol-germán a X. századból; b) itáliai a XI. századból. Összetett íj: c) a honfoglaló magyarok turkesztáni íja a IX—X. századból. d) modern versenyíj a XX. századból. — Nyílhegyek: a, b, c, hadi célokra; d, e, hadi és vadászati célra; f, vadászati célra.

A nyugati népek „egyszerű íjjának” előnye a felajzás gyors könnyebbségében állott, de az idegének a lövésre való megfeszítéséhez háromszor nagyobb erő szükségeltetett, mint a keleti népek „összetett íjjai”-hoz. Az erő kifejtésnek emé különbözete a harc közben nagymérvű erőmegtakarítást, időelőnyt és harci fölényt biztosított, mert az „összetett íjjal” bíró magyarok ugyanolyan erővel és ugyanazon idő alatt háromszor több nyilat lőhettek ki, mint a nyugati népek.²¹

Honfoglaló őseink az íj tökéletes elkészítésének nagy fontosságot tulajdonítottak. Külön íjgyártó embereik voltak, akik az íjat nagy gonddal, szorgalommal és fáradsággal készítették el. Egy ilyen ősi, turkesztáni íj teljes elkészítéséhez annak megkezdésétől a használatbavételéig a díszesebb kivitelűeknél majdnem 10 esztendő szükségeltetett (faléc szárítása, enyvezések száradása, csontlemezek elkészítése, stb.). Értéke is ehhez megfelelő mértékben igazodott. Egy díszesebb, aranyozott, festett és ékesített íj több lónak vagy marhának értékét haladta meg és ezzel a magas árral magyarázható meg egyrészt az a sírásatainknál az íjrészleteknek ritkán való előfordulása, mert őseinknél hagyományos szokás volt az íjnak apáról fiúra történő ráhagyása, át-

²¹ Dr. Sebestyén K.: i. m.
Dr. Erdélyi Gy.: „A magyar katona.”

szállása. Az íj elkészítésének iparszerű űzése őseink között nagy közkedveltségnek örvendett, amit a manapság is még fentmaradt „Ijgyártó, Igyártó, Nyilas, Ijjártó” családi nevek bizonyítanak.

Sajátságos, hogy őseinknek ez a tökéletes távolharc fegyvere a Kárpátok övezte szép hazában két évszázadnál tovább nem maradt fent. A nyugati kultúrának beáramlásával együtt a külföldi lovagok saját fegyverzetüket és harcviselési módszereiket is behozták. *Népünk a nyugati szokásoknak teljesen behódolt, annak fegyverzetét és hadászatát is átvette, úgyhogy saját bőrén volt kénytelen véres pusztulások között tapasztalni, hogy a tatárok betörésének ellentállni nem tud és nem volt képes.* A tatárok betörésével megisméltódott a sors játékos büntető kereke, mert a tatárok ugyanazzal a turkesztáni összetett íjjal és ugyanazzal a harcmóddal semmisítették meg a magyar sereget, amellyel három évszázaddal előbb még honfoglaló őseink tartották rettegésben fél Európát.

A nyilvesszők hossza, az íjak nagyságához arányosan, különböző méretű volt. A magyarok nyilai 65—75 cm. között váltakoztak, míg az angoloké a 90 cm. hosszúságot is elérték. Őseink — Liutprand szerint — a szükséges nyilakat maguk készítették és erre a célra, főképen a hadjáratokat megelőző telet használták fel. *A magyar nyíl* a különféle nyíltípusok egyszerű fajtájához tartozik. Nyele vékony nádból készíthetett, amelyeknek végére két egymással szembenálló tollhegy volt ragasztva és körülkötözve. A nyílhegy kovácsolt vasból készült és rúdiban végződött. A rudat a nádvessző belsejébe enyvezték és biztosság kedvéért körülkötözték. A feltárt sírok tanúsága szerint az avarok nyílhegye 3 éllel bírt, míg a magyaroké lapos és kétélű volt.

A nyílhegyek alakját a különféle céloknak megfelelően különféle formára készítették, minthogy az íj nemcsak hadi, hanem vadászati célokat is szolgált. *Harcban* szúrási sebek ejtésére a csúcshegyben végződő négyszögletes, vagy hosszúkás levélalakúakat használták. A villaalakú kétágban végződő nyílcúcsokat akkor használták, ha lovak és gyorslábú vadállatok inait akarták elmetszeni velük és ezért ezt a fajtát mind a harc alatt, mind vadászat közben értékesítették. Egy másik fajtával, a kifelé körívben végződő nyílcúcsok segítségével, kifesztett zsineget vághattak ketté, míg pl. a teljesen hegyes, hosszúkás nyílhegygel olyan apró állatokra vadásztak, amelyeknek bőrfelületét, prémjét nem akarták megsérteni. Volt olyan nyílhegyük is, amelyeknek hegye kis gömbbel végződött, hogy az apró vadakat, főként a kisebb madarakat ne megsebesítés útján, hanem a találat lökésének ereje által előidézett elkábítás segítségével ejtsék el.²²

Őseink a nyilaknak állandó sértetlen voltára nagy gondot fordítottak. Éppen a törekeny és könnyen sérülő voltuk miatt a nyilakat az

²² Hampel J.: Alterthümer in Ungarn.
Dr. Mylius: Das Bogenschiessen.

övüknek jobboldalán lógó tartóban, ú. n. „tegez”-ben hordták, amelyet fedéllel láttak el és ezáltal a nyilakat minden viszontagságtól és esős időtől megóvhatták. A tegezt rendszerint bőrből készítették és benne felfelé álló hegygel kb. 15—20 nyilat helyeztek el. Őseink az íjat is féltő gonddal ápolták, mert az idege esős időjárásban a rugalmasságából és feszítőerejéből nagy mértékben veszített. Télen mindig elkerülték a háborúviselést, mert a ködpárás levegő, a hóesés, stb. erős nedv-tartalma ártott az íjnak, az ideg rugalmas hatását csökkentette, feszültségét meglazította. Egy helyütt Heltai is írja krónikájában: „*Meg ázic vala az iyec, és anyira meg nyula idegec, hogy semmit nem loeheténec.*” Ha harc közben történetesen zápor érte utól őket, úgy az ideg meg-ereszkedése miatt rendszerint visszavonultak.²³

Az íj fejlődéstörténete a keresztény középkorban.

A fegyverzetnek állandó tökéletesítésére való törekvés 1097-ben, az első keresztes hadjárat idejében létrehozta a *számszeríjat*. Ez az íj a mai puskához hasonló fanyélre volt erősítve; az ideget kézzel forgatható gépezettel húzták fel a fanyélen és rúgós szerkezet segítségével sütötték el.

A számszeríj a XII. század elején Franciaországban már erősen el volt terjedve amikor a pápák a lateráni zsinatokon kiadott rendeleteikben mint lovagiatlan fegyvert, — a lovagok kívánságának eleget téve, — a keresztényeknek egymással szemben való használatát megtiltották, de a hitetlenek, pogányok és eretnekek elleni alkalmazását továbbra is megengedték.

Oroszlánszívű Richárd azonban a tiltórendeletet figyelmen kívül hagyva, Angliában a XII. század vége felé bevezette és gyalogos íjászcsoportjainak egy nagyrészét, amelyek eddig „egyszerű íjjal” harcoltak, számszeríjjal szereli fel.²⁴ Rövidesen, a XIII. század elején Franciaországban ismét bevezetik és felállítják az első gyalogos és lovas íjászszázadokat. Ezek a századok oly nagy jelentőségre tettek szert, hogy parancsnokuk, akit „nagymester” névvel illettek, rangban mindjárt a fővezér után sorolt. Ez a tisztség fontosságában a későbbi időkben is megmaradt és csak a XVI. század elején, 1515-ben egyesítették a tüzéség nagymesterének állásával. Az íj jelentőségének francia részről való nagyfokú elismerését bizonyítja VII. Károly királyuknak az a rendelete, amelyben a fegyverzethez szükséges tiszafák elültetését, ápolását és neveltetését Normandiának összes templomudvaraiban kötelezővé teszi. A számszeríj használata Franciaországban 500 éves uralkodása után, csak a XVII. század végén szűnik meg, amikor a puskákat már annyira tökéletesítették, hogy hatásuk tekintetében az íjakat felülmúlták.

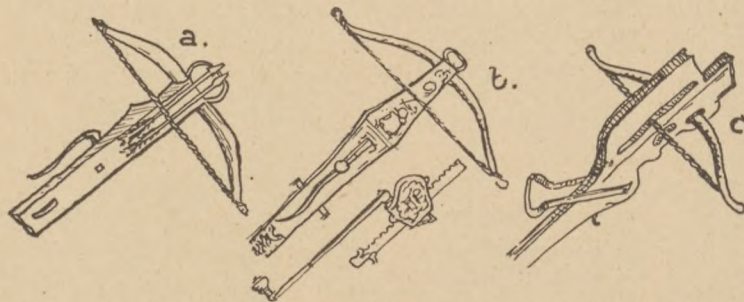
²³ Dr. Erdélyi Gy.: i. m.

²⁴ Janhs: Entwicklungsgeschichte.

A számszeríj igazi hazájának azonban *Németországot* tekinthetjük. Amennyire az „egyszerű íjat“, mint hadifegyvert a németek mellőzésben részesítették és csupán vadászati célokra használták fel, oly ellenkező nagy mértékben karolták fel a számszeríjat.

Svájcban a számszeríjlövészet nagyon el volt terjedve és különös előszeretettel gyakorolták, főképpen a németséglakta területeken. Íjlövész egyesületeket (Bogenschiützen Verein) alakítottak és vasárnaponként általánosan rendszeres gyakorlatokat folytattak.

A *belgák* hazájuk épségének állandó veszélyeztetése és ennek következtében a védekezés miatt a számszeríj tökéletesítésére nagy gondot fordítottak. Az ő nevükhöz fűződik a XV. század elején a hosszúsútság, „*toronyszerű számszeríj*“ feltalálása, alkalmazása és terjesztése. Ennek a számszeríjnak hornyai nem voltak, hanem a húrt felhúzó szerkezet a nyél lábára volt erősítve és a felhúzó láncok ennek két oldalán működtek.

Számszeríjak: a) gót számszeríj, amelyből egyszerre 2 nyílat lehetett kilőni (XV. század). — b) Német fogaskerekű számszeríj (XV. század). — c) kínai ismétlő számszeríj, amelyből egymásután 20 nyílat lehetett kilőni (XVIII. század).

A mai kor igényeinek megfelelő, legtökéletesebb számszeríja *Kínának* volt. Annak ellenére, hogy az országba az első számszeríjat a feltalálása után csak 650 év elmúltával vezette be. Kien-Long császár az 1750-es évek idején egy *ismétlő számszeríjat* rendszeresített, amelynek töltényszekrénykéből egy feszítőszerkezet segítségével egymásután 20 nyílat lehetett kilőni.²⁵

A számszeríj általános használatának gyors elterjedése ellenére *Angliában* az „egyszerű íjat“ továbbra is előnyben részesítették, mert azt tapasztalták, hogy az eső és általában a nedves levegő a számszeríj húrjának rugalmasságát gyorsabban elernyeszti, feszítőerejét majdnem egészen lecsökkenti, míg az egyszerű íj az esős időjárás ellen könnyebben megóvható.

Az angolok az egyszerű íjnak kezelésében *mesterekké képezték ki magukat*. Ügyességük és jártasságuk oly magas fokú volt, hogy lövéseik 220 lépésre is biztosan találtak. E találatbiztosság, amellyel a kö-

²⁵ Demmin A.: Die Kriegswaffen in ihrer historischen Entwicklung.

zépkorban maguknak elismert hírnevet szereztek, készítette őket arra, hogy a XVII. század közepéig a különféle, kezdetleges állapotban levő, nehéz és körülményes kezelést igénylő puskákat megvessék és az egyszerű íj mellett kitartsanak. Fénykoruk a XVI. század végén, Erzsébet királynő urakodása alatt következett be, amikor íjászaik páncélinggel és sisakkal is fel voltak vértézve.²⁶

Hazánkban az íj a tatárok betörése következtében elszenvedett szomorú tapasztalatok nyomán visszanyerte jelentőségét. Eleink azonban az ősi turkesztáni íj elkészítésének módját már elfelejtették és ezért angol befolyásnak engedve, az egyszerű íjjal való gyakorlatozásra és rendszeresítésre tértek át, míg a számszerűt csak a csapatok egy kis töredékrésznél vezették be. Az egyszerű íj gyors kezelhetősége a magyar nép jellemének inkább felelt meg, mint a nehézkes számszerű. Nyilazó ügyességben különösen a kunok tűntek ki. Híresek voltak Nagy Lajos és Mátyás király nyilazó és íjászcsoportjai is. II. Lajos királyunk is elismerten ügyes nyilazó volt. Erdélyben Báthory Zsigmond és Bethlen Gábor idejében tűntek ki a törökök elleni harcokban íjászaik.²⁷ Számos emlék, írás maradt vissza, hogy eleink az íjat vadászatok alkalmával különösen kedvelték és eredményesen kezelték.

A nyilazás a mai korban.

Az íjnak, *mint hadifegyvernek szerepe* a XVII. század közepén a muskétáknak megjelenése és tökéletesítése következtében mindinkább háttérbe szorult és az idők folyamán csak vadászfegyverként, majd később Európában sportcélok űzésére használták fel.

Az amerikai indiánok, Afrika belsejében élő négek, Ceylon szigetén és Ázsiának több helyén élő népek az íjat még ma is *vadászfegyverként* használják. Vadászatnál az íjnak nagy előnye a kilőtt nyílvevőnek nesztelen suhanásában rejlik, amely zajtalanság egyúttal több, újabb nyílnak kilövését engedi meg, mielőtt még a vad elmenekülne. 30—40 lépésről kisebb vadat egy közepes ügyességű nyilazó is sikerrel képes leteríteni.

Szálló vadakra oly vidéken, ahol a kilőtt és elvétett nyíl emberéletben kárt nem okozhat, nagyobb távolságról is vadásznak, mert 120 lépésre is hatásos még a kilőtt nyílvevő átütő ereje. A vadnépek még ma is vadásznak madarakra és röptükben lövik le őket. Természetesen nem kis céltárgyú fecskékre vagy kolibrikre nyilaznak, hanem nagyobb nehézkes repülésű fácán- és fajdfélékre, vagy lebegő madarakra, mint pl. sasra lövik ki nyilaikat.

A nyíl hatásképeességét, különösen a kihegyesítettét, nem szabad lebecsülni! Feljegyzések tanuskodnak arról, hogy pl. bivaly vadászatok alkalmával kilőtt indián nyílvevők a bivalynak a húsába egészen a

²⁶ Longman C. J.: Archery. London.

²⁷ Dr. Siklóssy L.: A magyar sport ezer éve. Budapest.

nyél végén lévő tollakig hatoltak be; vaddisznók, szarvasok át és át voltak löve nyílvezzőkkel; Ceylon szigetén elefántokat is leterítették nyílvezzőkkel.

Az íjpadászatnak izgalma nem annyira az elejtett állatok sokaságában keresendő, mint inkább az ügyesség és jártasság által kiváltott gyönyör kielégülésében és a fokozott meglelégedettségben.

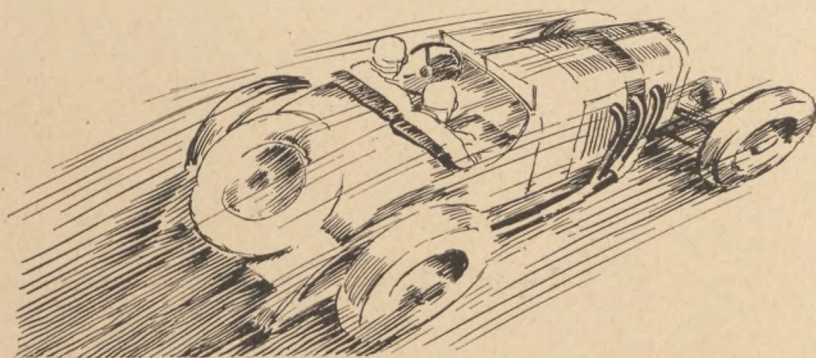
A nyilazás, mint sport Franciaországban, Belgiumban, Svájcban, Németországban, Amerikában és Japánban ma is közszeretetnek örvend, de legáltalánosabban Angliában terjedt el. Ezekben az államokban — Japán és Amerika kivételével — a nyilazást, mint sportot a mai kor számára a régi íjász egyesületek mentették át, amelyek pl. Németországban a lövész egyesületekkel olvadtak egybe, míg a felsorolt államok nagyrésznél, főképen Angliában, ma is nagy tevékenységgel önállóan működnek.

Mint sportot a „könnyű atletika”-ba sorolhatjuk. Egyrészt a szabadban való tartózkodás miatt, másrészt a szívre, tüdőre, általában a felsőtestre, karok és lábak izmaira gyakorolt erősítő hatása miatt elvitathatlanul egészséges és könnyedsége következtében minden korban üzhető. A legelterjedtebben és egyúttal a legeredményesebben Angliában üzik, ahol a hölgyek 54 m. távolságban 11.70—14.40 kg-os, a férfiak 90 m-es távolságon 16.20—23.40 kg-os íjjal gyakorolják a célbalövést.²⁹

A mai íjak között egyszerű és háromszorosan összetett (3 rétű) íjakat különböztethetünk meg; utóbbiak rugalmasabbak, de épp ezért sokkal érzékenyebbek. Az íjak húrját kenderből, selyemből, bélből vagy acélból készítik.

A múlt század végén többen tettek sikertelen eredménnyel végződött kísérleteket arra nézve, hogy az angolok és amerikaiak sportját nálunk is megkedveltessék. A világháború elmúltával ismét találkoztunk olyan törekvésekkel, amelyek a nyilazósportot nálunk is meghonosítani óhajtják. Ennek a mozgalomnak eredményeként alakult meg Solymáron, 1929-ben az első íjlövész egyesület. Ifjúságunk között, főleg a cserkészcsapatok és a középiskolai diákság között talál újabban sok hívőre. A levante intézmény is felkarolta az eszmét és a levante révén kívánja országos sporttá fejleszteni, hogy nemzetünk hajdani fényét ezen a téren is újból talpraállítsa, felvirágoztassa.

²⁹ Walrond C. H.: Archery. London.

A mótorsport

Irta: Kramer Jenő.

A mótorsport története.

Mótorsport: ezt a sportágat az ember legősibb problémáinak egyike, a közlekedés tökéletesítése hívta életre.

A szárazföldi közlekedésnek két segédeszköze van: az út és a jármű. A primitív útépités ösztönei ősi eredetűek. A tárgykörünkbe tartozó „magajáró” az az önmagát meghajtó, tehát nem vontatott járművel először *Heliodoros* énekeiben találkozunk, aki rabszolgák hajtotta görög templomi kocsikról tesz említést. Az út tökéletesedése a történelem folyamán (római utak) messze előtte járt a jármű tökéletesedésnek. Talán éppen ez az oka annak, hogy a vasút egy évszázaddal megelőzte az automobilt.

Az automobil görög-latin eredetű szó, annyit jelent, mint „önmagát mozgató”, tehát senem tolt, senem vontatott jármű. Ősidőktől fogva akadtak olyan „bolondok”, akik az ész szülte képzetet, anyagba materiába akarták átplántálni. Megkövezték, varázslónak tartották őket, míg lassan mégis csak feltűnt a nap és az angol országutakon lármázva cammogott végig az idomtalan gőzkocsi, a mai automobil elődje.

A gőzkocsi megjelenését megelőzően különféle emberi erővel hajtott mechanizmusok segítségével próbálták a közlekedés problémáját megoldani. Ezen ezermesterek sorából legtöbbször vitte egy derék nürnbergi órás, *Hautsch* mester, aki 1649-ben 500 tallérért adta el kocsiját Gusztáv Károly svéd trónörökösnek. A kocsinak úgy látszik, nagy sikere volt, mert csakhamar újabb királyi rendeletet kapott *Hautsch* mester: a dán király megirigyelte a svéd trónörökösöt!

Az első valóban géperővel hajtott jármű megépítése a német *Denis Papin* nevéhez fűződik, aki 1698-ban kéthengeres gőzgéppel

szerelt gőzkocsit készített, amely mint csónak a vizen is használható volt. Különösen Angliában hódított a gőzkocsi, ahol *Gurney, Hancock, Dame, Church* és *Russel* konstruktóri munkája nyomán gőz-omnibuszok közlekedtek London, Edinburgh, Birmingham, Gloucester, Cheltenham és más városok között.

Az előrehaladás azonban nehéz volt. A konstruktőröknek nemcsak technikai nehézségekkel kellett megküzdeniök, hanem a konzervatívizmus béklyóit is szét kellett tépniök. Érdekes dolog, hogy amíg egyfelől a közlekedés korszerűbbé tételére állott a harc, a másik oldalon az együgyűség kerítette hatalmába a lelkeket. Hogy lássuk milyen nehézségekkel kellett megküzdeniök a géperezű közlekedés előharcosainak, előhozzuk az egyik legjellemzőbb esetet.

1834-ben értelmes nürnbergi polgárok összeálltak és Nürnberg, illetve Fürth közötti vasút építésére társulatot alapítottak. A bajor Obermedicinal kollegium I. Lajos bajor királynak tudományos alapon nyugvó szakvéleményt adott a vasútról, amely a következőképpen szólt:

„A gyors mozgás az utasoknál kétségtelenül agybetegséget, bizonyos fajú delirium furiozumot kell, hogy előidézzon.”

„Minthogy azonban lesznek utasok, akik ezzel a rettenetes veszéllyel szembeszállanak, az államnak legalább a nézőket kell megvédelmeznie, mivel a gyorsan szaladó gőzkocsi megpillantásakor ezek is ugyanabba az agybetegségbe esnek.”

„Szükséges tehát, hogy a pályavonal mindkét oldalon magas, sűrű deszkakerítéssel legyen ellátva.”

A bajoroknak az Obermedicinal kollegium véleményét el kellett viselniök.

Nyilvánvaló azonban — fűzi hozzá Zelovich professzor —, hogy soha még betegségnek nem volt olyan hatása, mint ennek a gyorsaság okozta delirium furiozumnak, amelybe mindnyájan beleestünk s amely teljesen átalakította a világot.

A vasúti és közúti közlekedés napirenden levő harca, már a géperezű közlekedésnek ebben a romantikus korában felütötte fejét. A harc akkor még a vasút győzelmével végződött. Az angol gőzomnibuszokat a vasúttársaságoknak a kormányzatra gyakorolt nagy befolyása lehetetlenné tette, a vasút számára már akkor óriási konkurrenciát jelentő gőzomnibuszoktól a törvénygépezet segítségével vonták el az utasforgalmat. Előírták számukra, hogy a városokban piroszászlós emberek tartoznak a „bussz” előtt menni, hogy a közönség jóelőre figyelmes legyen a közelgő „veszélyre”. 1865-ben megkapta a gőzomnibusz a kegyelemdöfést is: országútra 6,5 km-ben, helységeken 3,2 km-ben maximálták sebességüket, ami a sétáló gyalogos tempójának felel meg. A közönség elfordult tőlük és csakhamar kizárólag teherforgalmat bonyolítottak le, mely téren Angliában a gőzkocsi mindmáig megőrizte népszerűségét.

Az igazi automobil megszületésének útjában állott a gőzkocsi túlságosan súlyos és nagyméretű gépezete. Ezt a hátrányt elsőnek két német technikus, *Daimler* és *Benz* küszöbölték ki, akik csekély súlyú, kisméretű, de gyors járása révén nagy teljesítményű motorok feltalálásával a közlekedés új korszakát nyitották meg. A *Daimler* és *Benz* konstrukciók megszületését nagyjelentőségű események előzték azonban meg.

Az 1860 körüli évek sorsdöntőek voltak a motorizmusra nézve: *Otto* és *Beau de Rochas* egyidejűleg felfedezik a négyütemű gázmotort; 1859 júniusában a pennsylvániai *Titusvilleben* végzett mélyfúrások során először bukkannak petróleumra. A petróleum és a benzin megjelenése a világpiacon új perspektivákat nyitott a konstruktőrök számára. A gőzkocsi-konstruktőrök felszabadultak a piszkos és nehéz szénfűtés hatalma alól, egyre-másra jelennek meg a kisméretű gőzkocsik most már petróleumfűtéssel (pl. *Rawel* 1868). A konstruktőrök forradamiasabban gondolkodó része *Lenoir* és *Forest* vezetésével a könnyen párolgó benzinben felfedezték az ideális motorüzemanyagot és a gázmotor alapelvein megépítették az első benzinmotorokat is, anélkül azonban, hogy közlekedési célokra alkalmas kivitelt sikerült volna találniok.

Ezernyolcszáznyolcvanot írtak akkor, amikor két német technikus, *Gottlieb Daimler* és *Karl Benz* mellett *Hildebrand* és *Wolfmüller* szinte egyidejűleg próbálkoztak meg az automobil, illetve motorkerékpár problémájának megoldásával. És 1885 az a dátum, mely a technika történelmében örökké emlékezetes marad: ekkor született meg az első igazi automobil és motorkerékpár.

Karl Benz és *Gottlieb Daimler* fektették le az automobilizmus alapköveit és szabták meg az automobil konstrukció fejlődésének irányát. A világ két első motoros járműve: *Daimler* favázás motorkerék párja és *Benz* háromkerekű autója.

Lássuk először *Daimler* motorkerékpárját. Oldalain kis kerekre támaszkodó favázás, rugózatlan fakerekekkel, függőleges helyzetű négyütemű motorral szerelt kerékpár. *Benz* autója: horizontális motorral szerelt háromkerekű jármű.

A *Benz*-féle 3 kerekű, kétüléses jármű meghajtására fekvőhengeres 4 ütemű motor szolgál, mely szíj és lánc közvetítésével hajtja meg a hátsó kerekeket. A körülbelül 3 lóerős motor eleinte mágnes gyújtással működött, később azonban technikai okokból *batteria* gyújtásra szerelték át. Ennél a járműnél találkozunk először a benzinüzemű motorral, úgyszintén a máig is sok gondot okozó és a befejezetlenség jelét magánhordozó differenciákkal. Ez a „jukkerwagen“-szerű, bicikligumi vastagságú, tömör abroncsokkal szerelt magas velocipéd kerekeivel és mereven álló, ügyetlen kezelésű kormányával a törékenység bélyegét magánhordozó ősaútó sok feltűnő eltérést mutat kortársától, az ugyancsak erősen kocsi jellegű, de robusztusabb építésű első *Daimler* autótól.

A Daimler kocsí függőleges helyzetű motorral ellátott, differenciál nélküli szerkezet, melynek meghajtására magas fordulatszámu petróleum-motor szolgált, melyet az üzembiztonság fokozására csak évek múltán építettek át benzín használatra. A gyújtást szintén mágnes szolgáltatta, míg a hátsó kerekek meghajtása kétoldali lánc közbeiktatásával történt.

A Benz- és Daimler-konstrukciók jellegzetes közös tulajdonsága, hogy a motor mindkettőnél hátul, az utasülés mögött nyert elhelyezést és ezzel éles ellentétet képeznek ugyan a mai normál automobillal szemben, de a kutató konstruktörök éppen a legutóbbi időben mutatnak megújuló érdeklődést az ősök eme hagyománya, az ú. n. farmotor iránt.

Az első eladott Benz kocsí 1887-ben Párisban talált gazdát, amint-hogy a Benz és Daimler produktumok első vevőköre is főleg Franciaországból rekrutálódott. A kilencvenes években a francia sportkörök és sajtó hathatós propagandája nyomán hódító útjára indult a motorizmus. A konstrukció fejlődésével immár alig lehet lépést tartani és a fejlődést még sebesebb folyásba tereli John Borgd Dunlop szenzációs felfedezése.

Az útfelület egyenetlensége okozta rázkódások kiküszöbölését célzó kerékabroncsozás megteremtésének gondolata már az automobil feltalálása előtt is foglalkoztatta a kocsigyártókat.

Eleinte természetesen tömör gumiabronccsal kísérleteztek, míg a levegőabronccsal próbálkozó amerikai *Thompson* 1844-ben szabadalmazott kísérletei csakhamar a feledés homályába merültek. Rengeteg kísérlet történt a tömör gum rugalmasságának növelésére, a megoldáshoz vezető utat azonban csak 1888-ban mutatta meg az emberiség számára *Dunlop*.

Dunlop, az ír állatorvos, igen eredeti módon jutott el Thompson egykori elgondolására. Fia, aki szenvedélyes kerékpáros volt, sokat panaszkodott neki kerékpárja kellemetlen rázása miatt. Ez érlelte meg Dunlopban azt a gondolatot, hogy a kerékpár kerekeire rátekerje a kerti öntözőcsövet, melyet levegővel pumpált tele. Ez a szinte gyerekesen naívnak látszó gondolat lett a modern levegőabroncsozás kiinduló pontja.

1888 február 28-a volt az a nevezetes nap, amikor Dunlop szabadalmaztatta pneumatikabroncsát. A gyártól kerekek nélkül megrendelt triciklin folytatta kísérleteit és törte le a kerékpárgyárak bojkottját, melyek kizárták a versenyekből a pneumatikkal szerelt kerékpárokat. *Panhard-Levassor* volt az első autógyár, amely masináit pneumatikkal szerelte fel.

Mint már említettük volt, az első Daimler és Benz autók különösen Franciaországban találtak rendkívül szíves fogadtatásra. A francia nép fogékony az újdonságok iránt, az automobil útját igazi „gloire” kísérte a francia utakon. Az 1903-ban megrendezett és Bor-

Startolnak a versenyautók.

deauxban megszakitott Páris—Madrid közötti verseny győztese az országúton 104 km-es átlagot ért el, amit akkoriban méltán lehetett korszakalkotó eredménynek tekinteni.

A Daimler diadalok háttérében Carl Benz már akkor a „Volks-wagen“, az olcsó, mindenki számára hozzáférhető automobil megteremtésén fáradozott és sikerült is neki a *Benz—Velo—Comfortable* megépítésével 2200 márkás árban az első valóban használható és közkedveltségnek örvendő kiskocsit piacra hozni.

Ez volna a történelmi visszapillantás az automobilizmus hős-korára, a többi, azóta már szemünk előtt játszódott le olyan tempóban, melyet alig-alig lehetett figyelemmel kísérni, amelynek eredménye a mai áramvonalba szabott tökéletes automobil. Egyet szögezzünk még le. Az automobilizmus bölcsője szülőházájában, Németországban ringott, Franciaország dajkálta, Európa nevelte és amikor már életképessé és erőssé serdült, akkor Amerika tette rá a kezét és menedzselte diadal-útját.

És a mótorkerékpár? Előrebocsájthatjuk, szintén a győzelmes fejlődés útjára lépett. Nem is kell mást tennünk, mint a Daimler modell mellett elhelyezett, 1894-ben épült Wolfmüller- és Hildebrand-féle modellt szemügyre vennünk, a mótorkerékpár konstrukció első tíz eszten-dejének mérföldes léptekkel való haladása tárul elénk.

A Wolfmüller és Hildebrand-féle konstrukció tökéletesített és

raffinált ötleteivel ma is figyelemreméltó. Az erősen bicikliszerű vázba már kéthengeres motor van beépítve. Különös érdekessége a gépnek, hogy a váz aljában, a vízszintesen egymás mellett fekvő hengerektől külön-külön direkt meghajtásra kardántengely vezet a hátsó kerékhez és pedig oldal, illetve a hengerek szerint a kerék jobb- és baloldalára.

A versenyzés.

Már itt meg kell jegyeznünk, hogy a mótorsportok sajátágos helyzetüknél fogva alig hasonlíthatók össze egyéb sportágakkal. Amíg ugyanis a kerékpárosoknál a sporteszközként szolgáló kerékpár, avagy az evezősöknél a csónak gyártmánya alárendeltebb fontosságú, addig a mótorsportnál a *vezető és gép egyaránt* veszi ki részét a dicsőségből.

A versenyeknek és versenysikereknek a propaganda értéken túlmenően is fokozott jelentőségük van a konstrukció és vele az egész motorizmus fejlődésére. Azt, hogy az automobil és mótorkerékpár mai tökéletességi fokára emelkedhetett, azt elsősorban a versenyeknek köszönheti. A versenyek tűzpróbája hivatott elsősorban kritikát mondani valamely új konstrukció életképességéről, a versenyek tapasztalatai alapján tökéletesítik a konstrukciókat. Nézzünk csak példaként egy sebességi versenyt: a világ legfontosabb mótorkerékpárversenyét, az angol *Tourist Trophy*.

Képzeljük el a 420 km-es kanyargós pályát a Man-szigeten, ahol közel 130 km. átlagokat futnak a győztesek. A motor majdnem végig teljes gázzal, maximális fordulatszámmal dolgozik, hegynek lefelé sokszor messze elhagyja a megengedett fordulatszámot; néha percenként 7000-et fordul a motor tengelye. Ebben a pillanatban bukkanóra ér a gép, a hátsókerék felugrik az úttestről, a motor vészesen felturázik... Vajjon mit szólnak ehhez a szelepek, a hengerben ide-oda mozgó dugattyúk, a vezérmű ezek a géprészek, amelyeknek ilyenkor percenként 20.000 ízben kell észztvesztő sebességgel ide-oda vágatásukat elvégeznük. Vajjon milyen értékeket halad túl ilyenkor a centrifugális és a tehetetlenségi erő? Most forduló következik: a versenyző elveszi a gázt és a borzalmas erő fordított irányt von a sebességváltóban, a láncokban, a gumiban, a küllőkben. Munkára serkennek a fékek, a keskeny fékbetétek, a fékpapucskok, a villák, hajolnak a vázak, recseg-ropog minden, mintha gőzkalapáccsal gyilkolnák a gép minden kis porcikáját. A gép olyan átlagot fut sok órán át, ami magasabb, mint a mindennapi használatban levő gép maximális sebessége...

Elhihetjük, a győztes gép úgy konstrukció, mint anyag szempontjából kiállja a legsúlyosabb próbát is. Ennek a típusnak az alapján a szériagépek is bizonyára kiválóak lesznek, hiszen a versenygépek mindig a szériagépek előhírnökei, hogy úgy mondjuk, róluk mintázzák a gyár legújabb eladásra szánt típusát.

A versenyeredmény a gyárak szempontjából propaganda ugyan,

de olyan reklám, amelyért becsülettel megdolgoztak, aminek eredményét megérdemelten arathatják le, hiszen belőle a vásárlóközönség számára is csak előny származik.

A sport egyenlő fegyverekkel való küzdelmet jelent. Ezért osztályozzák az autó- és motorversenyekben résztvevő gépjárműveket is a motor hengerűrtartalmának megfelelően kategóriákba. A cél itt kettős ugyan, de a motorkonstrukció fejlesztését célzó principiumból indul ki. Elsősorban feladatot tűz a konstruktőrök elé, melyikük tud ugyanolyan hengerűrtartalmú gépből a konstrukciós raffinériák fegyvertára segítségével nagyobb teljesítményt, több lóerőt kihozni, másodsorban azonban a versenyzők elé is feladatot tűz ki, melyikük tudja a konstruktőrök munkáját jobban kamatoztatni. Így születik meg a végeredmény, amelyből versenyző és konstruktőr eredménye többé szét nem választható, amelyben versenyző és konstruktőr, illetőleg márka együtt áll vagy bukik.

Az autóversenyek gerincét a nagy nemzetközi *Grand Prix* versenyek képezik, ezek köré csoportosulnak az autósport többi eseményei: hosszútávú körversenyek, pályaversenyek és rekordkísérletek, továbbá hegyi versenyek. Ősszel a szezont évről-évre a kiállítások sora zárja be, melyek közül legnagyobbak a párisi *Salon*, a londoni *Olympia Show*, a berlini, valamint a newyorki kiállítás.

Az autóversenyek története.

Amikor az automobilizmus a múlt század utolsó évtizedében elindult diadalútjára, a városok között megrendezett versenyeken a kocsik súlya és a hengerek száma szerint osztották kategóriákba a résztvevőket. Az első ilyen versenyformulával a francia autóklub lépett a porondra 1901-ben és a versenyeken résztvevő kocsik súlyát 1000 kg-ban maximálta. Ezen formulának sokat köszönhetett az autókonstrukció fejlődése, hiszen ezen formula életbeléptetése előtt olykor 15 literes hengerűrtartalmú motorokkal is találkozunk, miután a konstruktőrök a nagyobb teljesítményű motorok gyártását a dolog legegyszerűbb oldalán fogták meg és egyszerűen nagyobb és nagyobb motorokat építettek, ahelyett, hogy olyan konstrukciós lehetőségek után kutattak volna, melyek segítségével a kisebb hengerűrtartalmú motorokból is nagyobb teljesítőképességet tudtak volna kihozni.

Az említett formula hatása alatt a konstruktőrök egyre-másra kisebb motorokat próbáltak építeni, hiszen a formula 1000 kg-on aluli autókat követelt. A konstruktőröket a súlymegtakarítás iránti törekvés vezette el a könnyű fémek és nemes acélok birodalmába is. A súlycsökkentő formula révén került Truffant első lökésgátlója Brasier kocsijára és lett napjainkban standard alkatrésze minden autónak.

Mondanunk sem kell, hogy a konstruktőrök leleményessége csakhamar leleplezte a súlymegtakarítás fortélyait, minek folytán az arány-

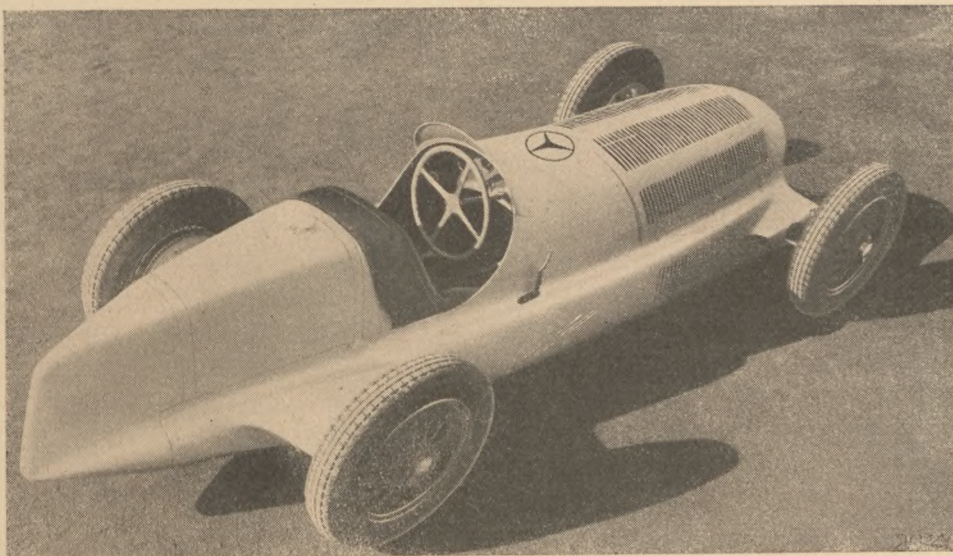
lag könnyű alvázakban csakhamar 200 lóerős motorok dübörögtek. És jött az új formula, amely hivatva volt gátatszabni a szuper versenykocsinak. Maximálták az üzemanyagfogyasztást. A konstruktőröknek tehát a könnyített, de teljesítményében hatalmasat fejlődött autót gazdaságosabbá kellett tenniük. Nehéz feladat volt. Az első üzemanyagfogyasztási formula csődöt is mondott. *Száz kilométerre 30 liter benzín ülontúl kevésnek bizonyult!*

Az AIACR az 1906. évi oszttendei kongresszusán a kocsisúlyt 1100 kg-ban minimálták, a hengerfúratnak 115 mm-ben szabtak határt. Cél a motorfordulatszám és vele a teljesítmény növelése volt. Ezen az úton akartak a kis hengerűrtartalmú, gazdaságos, de fordulatszáma folytán nagy teljesítményű motort megvalósítani. Eredményképpen az 1200-as fordulatszámú hosszúlöketű motorok 2000 fordulatra pörögtek fel. A szélsőségekre hajló konstruktőrök megfékezésére azonban csakhamar újabb formula vált kívánatossá. Az 1907. évi német „Császárdíj”-ra a hengerűrtartalmat 8 literben maximálták, a kocsik alsó súlyhatárát pedig 1175 kg-ra emelték fel. A francia autóklub ajánlatára az 1912–1914-ig terjedő időre a hengerűrtartalmat 4.5 l-re redukálták. Ez a megoldás valósággal áldásos volt a motorkonstrukció fejlődésére. Azok a német Mercedes-kocsik, amelyek közvetlen a világháború kitörése előtt Lyonban nagyszerű francia Grand Prix diadalukat aratták, még a háború utáni években is sokáig megállták a helyüket, mint szériagyártmányok.

A háború utáni első klasszikus versenyt, a francia Grand Prixt, a 3 literes formula jegyében futották le. A győztes amerikai Murphy *Dusenber*g kocsija mögött J. Goux végzett a második helyen 2 literes *Ballot* kocsija volánjánál. Ő volt a verseny igazi hőse! *Ballot*jának négyhengeres motorja 4000 fordulathoz 88 lóerőt adott le. *Ballot* azonban nemcsak az első magasteljesítményű motort mondhatja magáénak, hanem ugyanezen a kocsin átütő sikerrel alkalmazta az első négykerékhéket is.

Goux 2 literes motorral elért pompás eredménye arra indította az AIACR korifeusait, hogy 2 literben maximálják a hengerűrtartalmat. 1922-től 1925-ig, a 2 literes formula idejében élte az autósport első virágkorát. A vezető francia gyárak (*Ballot*, *Bugatti*, *Delage*, *Rolland*, *Pilain*, *Voisin*), az olaszok (*Fiat*, *Alfa Romeo*, *Diatto*), a németek (*Benz*, *Mercedes*), az angolok élükön *Sunbeamm*el, az amerikaiak (*Miller*, *Dusenber*g) egyaránt rávetették magukat a 2 literes formula technikai lehetőségeinek kiaknázására. *Alfa Romeo*, *Delage*, *Sunbeam*, *Fiat* és *Bugatti* érték el a legszebb diadalokat, amiről *Ascari*, *Campari*, *Brilli-Peri*, *Divo*, *Wagner*, *Nazzaro*, *Bordino*, *Salamano*, *Masetti*, *Segreape*, *Viscaya*, *Constantini* és a többiek versenysikerei tanuskodtak.

A 2 literes formula idejében forrott ki a négykerékhék konstrukciója és köszöntött be az alacsony nyomású ballongumi. A kompresszort, melyet a háború alatt először a francia *Rateau* szerelt repülő-

A modern versenykocsi.

mótorra, 1922-ben *Mercedes* bevezette az autóépítésbe is, mindazonáltal Grand Prix-versenykocsin csak két esztendővel később találkozunk vele. És milyen vitát inscenált... Mennyi tintát írtak el pro és kontra véleményekre...

1925-ben, három esztendőre másfél literre redukálták a hengerűrtartalmat. Ezt a formulát a kapukat döngető kiskocsipróbléma keltette életre. A formula főleg az angoloknak kedvezett (Talbot-Darracq, Aston-Martiu, Alvis), de a kontinens gyárait is foglalkoztatta. Főleg Delage, Bugatti, Fiat, Diatto és OM munkálkodtak a kismotor életrekeltésén. Erre az időszakra estek az úgynevezett versenyfáradtság évei, melyet a semilyen korlátozást sem támasztó szabad formula bevezetésével csakhamar az európai autósport másodvirágzása váltott fel. A gyárak közül Alfa Romeo, Bugatti, Maserati viaskodtak az élen, a legjobb vezetők Nuvolari, Borzacchini, Caracciola, Fagioli, Varzi, Chiron, Campari, stb. voltak. A szabad formula elvezetett a hiper-versenykocsik világába, a gazdasági depresszió ellenére is hatalmas mezőnyöket indított a Grand Prix-versenyek küzdelmeibe és mégis — megbukott! A gyárak átlátták, hogy a túlságos szabadság technikai célokon túl, szertelenségekbe megy át és maguk kívánták a korlátozást, amely napjainkban 750 kg-os kocsisúlylimit formájában irányítja a konstruktörök munkáját. Ma az autósport soha még nem tapasztalt virágkorát éli. Az olasz Alfa Romeo és Maseratti, a francia Bugatti és a német Mercedes-Benz és az Auto-Union „P” kocsiainak hatalmas küzdelmeihez tucatnyi más gyár szolgáltat staffázst. A régi versenyzőgárda megtizedelt sorait új nevek — *Suy Moll, Stuck, Brauchitsch* és mások — egészítik ki, egyszóval virágzik a versenyüzem.

A letárgyalt Grand Prix és a velük egy kalap alá eső egyéb országúti körpályán vagy emelt fordulójú autodromban lefutásra kerülő hosszútávú sebességi versenyek mellett a rövidtávú hegyi versenyek visszafejlődően vannak.

Ma valamennyien, gyárok, versenyzők és közönség, egyaránt a hosszútávú, látványos és technikai szempontból értékesebb hosszútávú körversenyeket favorizálják.

A magyarok közül a nagy nemzetközi autó Grand Prix üzembe egyedül Hartmann László kapcsolódott ezideig be. Hartmann több jelentős sikert is ért el ezen versenyeken és le kell szögeznünk, hogy a Grand Prixek történetébe az ő személyén át kapcsolódott bele a magyar automobilizmus.

Mielőtt tovább mennénk, vessünk egy pillantást azokra a pályákra, ahol ezeket a nagy világversenyeket futják. Leggyorsabb pálya a Berlin—Grünwald-i *Avus*, melynek 20 km-es, két 9 km-es egyenest magába foglaló betonján 225 km-es átlaggal köröz a Grand Prix versenyek mezőnye. Az emelt fordulójú autodromok közül legismertebb az angol *Brooklands* 4.5 km-es, a Páris melletti *Montlhéry* 2.5 km-es, *Monza* 4.5 km-es, a Róma melletti *Littoria* 3.3 km-es, valamint az amerikai *Indianapolis* 4 km-es köre. Megjegyezzük azonban, hogy a Grand Prix-versenyek céljaira az autodromok körét fordulás országúti szakasszokkal kombinálják, hogy a versenyt ne csupán a kocsik sebessége dönthesse el. A Montlhéryn például hatféle pályakombináció lehetséges.

A Grand Prix céljaira szolgáló országúti körpályák sorában elsőhelyen áll a németországi *Nürburg-Ring*, melynek bár 28 km-es, magassági értelemben is erősen tagozott körét 88 bal és 84 jobbforduló tarkítja, mégis 120 km. körüli átlagokat futnak ki a versenykocsik. Hasonló nehéz a *Targa Florio* versenyek pályája, a szicíliai 72 km-es *Madonia* cirkuít is.

Hasonlóképpen leáldozóban vannak az úgynevezett megbízhatósági, előírt átlaggal lefutandó túraversenyek is. Tavalyig évről-évre a *Monte Carlói csillagtúra* és az *Alpenfahrt* volt az egyedüli ezirányú nagyobb jelentőségű sportesemény, míg legutóbb a 2000 km-es *Deutschlandfahrt* vitt több elevenséget eme versenyágba. Magyar szempontból az *Alpenfahrt*-ot különös figyelembe kell részesíteniünk, hiszen honfitársunk, Delmár Walter igen erős konkurrenciában egymásután három ízben került ki győztesként az alpesi hágók labirintusában súlyos feltételek mellett lefutásra kerülő versenyből.

Külön fejezetet kell szentelnünk a világrekordlistának, amelybe az egyes előírt távokon vagy időtartamokban, kategóriára való tekintet nélkül, elért csúcsteljesítmények vannak nyilvántartva. A Stuck (Auto-Union „P”) által 217, 110 km-el az Avuson kifutott klasszikus egyórás rekord, továbbá a Citroen „Rosalie” által a Monthleryben 133 nap alatt felállított 300.000 km-es, 93.4 km. óraátlagú *non stop* rekord megemlí-

tése mellett az abszolút sebességi világrekord egész különös figyelmet érdemel. Megemlégtettük már, hogy a tízes „Benz világrekord kocsival” 1911-ben szárnyalták túl először a 200 km-es sebességhatárt. Ma 1934-ben az angol *Malcolm Campbell* kapitány legendás hírű gépszörnyetegével, a *Blue Bird*-del már kevesli a tavaly kifutott 437.914 km-es világrekordot és ostromra készül az 500 km. ellen! Hol és milyen kocsival? Valószínűleg ismét a daytonai tengerpart homokján, közvetlen az apály beállta után. Itt van hely nekifutásra és van hely kifutásra is. Mert időmérés csak a kitűzött km-es és mérföldes távon van, a nekifutáshoz azonban éppen úgy kell néhány kilométer, mint a kifutáshoz. Milyen a kocsi? Alig hasonlít az autóhoz, bár négy kereke van. Törzse csupa áramvonal idom, hogy az ilyen kolosszális sebességeknél fellépő óriási légellenállás a minimálisra legyen redukálható. *A Blue Bird teste a legmagasabb aerodinamikai kutatások pompás eredménye.* A konstruktőr egyik legjelentősebb problémája volt a légellenállás redukálása. A légellenállás hatalmas arányainak jellemzésére álljon egy példa, melynek adatait a kocsi kicsinyített modelljének a szélesatornában végzett kísérletek támasztják alá. Eszerint a *Blue Bird* 438 km-es világrekord futamában a motor erejéből a légellenállás az áramvonaltest ellenére is annyit vett le, amennyi elegendő volna ahhoz, hogy a kocsi 60 km-es sebességgel roboghasson — glicerinben! És a motor? Az angol légi hadsereg féltve őrzött titka a *Schmider* típusú *Rolls-Royce* repülőmotor, 2600 lóerős! 500 km.! *Campbell* már megszokta ezt a sebességet, amely a *Halállal* való kacérkodást jelenti. Számára azonban már nem jelentenek hátborzongató gondolatokat azok a sejtések, melyek az 500 km. hallatára bennünk ébrednek... Pedig nagynevű elődei — a sokszoros világrekorderek, *Segreave* és *Thomas* — a sebesség kultuszának lettek vértanui...

A mótorkerékpárversenyek története.

A leggrandiózusabb mótorkerékpárversenyek, akárcsak az autó Grand Prixek, szintén hosszútávú körversenyek, melyek sorában az úgynevezett Tourist Trophy, vagy röviden TT versenyek viszik a vezető szerepet. A TT-versenyek angol eredetűek ugyan, de kezdeményezőjük francia ember volt.

Az 1900 körüli években, a mótorkerékpár hőskorában a legnagyobb versenyek a „Nemzetközi Mótorkerékpáros Grand Prix” néven megrendezett viadalok voltak. Ezeket a versenyeket évről-évre abban az országban rendezték meg, amelynek fia a győzelmi babérokat megszerezte. Osztrákok és franciák uralták ezeket a motor-csatákat, az angolok erősen háttérbe voltak szorulva. Ez a körülmény arra indította az angol mótorkerékpársport főhatóságát, az *Auto Cycle Uniont*, hogy 1905-ben Man szigetén rendezze meg versenyét.

1907-ben egy jeles francia sportbarát, *de Mourilly* márki kezdeményezésére futották le Man szigetén az első TT-versenyt, amelynek

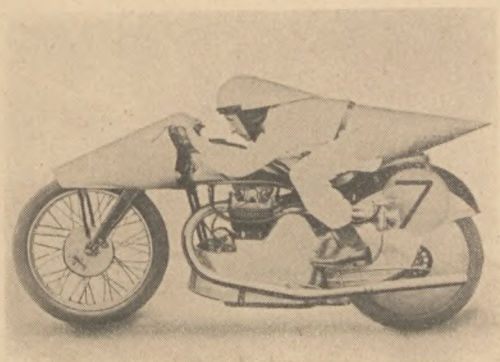
díja a márki pompás ezüstserlege volt. A 254 km-es távon lefutott versenyen, amelyben az elhasználható üzemanyagmennyiség meg volt szabva, a gépek egy- és kéthengeres kategóriába sorolva futottak. Az egyhengeresek csoportjában „Charlie” B. Collier győzött egy három és fél lóerős Matchless géppel, még a kéthengeresek kategóriájában W. R. Fowler öt lóerős Norton gépével vitte el a pálmát. A történeti hűség kedvéért és az akkori viszonyok érzékeltetésére megjegyezzük, hogy Collier 62 km-es átlagsebességet ért el — az összes emelkedőket végigpedálozva.

Ezen első kezdeményezéssel a TT-versenyek gyökeret vertek Angliában, de rövidesen népszerűek lettek a kontinensen is, úgyhogy ma már alig van ország, amelynek ne volna meg a maga Tourist Trophyja, legfontosabb hosszútávú országúti körversenye. A legfontosabb angol TT-versenyek során a háború utáni években az angol Norton, Sunbeam, Rudge, Velocette, AJS, Douglas, OK-Supreme, Jap, Blackburne, New Imperial, stb. gyárak érték el a legkimagaslóbb sikereket az ugyancsak angol extraklasszisú versenyzőgárda — Bennett, Handley, Woods, Simpson, Hunt, Longman, Dodson, Dixon, Guthrie, Walter, Nott, Tyrell-Smith — révén. A többi országok Tourist Trophy versenyeit a háború utáni években ugyanaz az angol gárda dominálta, melynek csak a legutóbbi években jelentenek komoly konkurenciát a német (BMW, NSH, DKW), az olasz (Guzzi), a svéd (Husquarna) és az osztrák (Puch) gyárak versenyzői. *Az amerikaiak a mótorkerékpárversenyzés terén a háború óta nem képviselnek említésre érdemes erőt.* Aminek ott sajátos gazdasági okai vannak. A magyar gárda a külföldi, főleg osztrák TT versenyeken Delmár és Feledi dr. személyében abszolút, Balázs László, Zbóray és Lukavec Ferenc személyében pedig kategória győztesekkel dicsekedhetik.

A rövidtávú hegyiversenyek, ahol pillanatnyi diszpozíciókon fordul meg az egész verseny sorsa, a mótorkerékpársportban talán még alárendeltebb szerepet játszanak, mint az autóknál. A megbízhatósági versenyeket újabban ismét fokozódó érdeklődés kíséri, különösen mióta az angol Trialok mintájára a régi rendszerű túrautakat megreformálják. Ezeknek a megbízhatósági versenyeknek az útvonala már ritkán esik össze kiépített utakkal, annál több dülőúton, árkon, vízmosáson, meredek, törmelékes hegyi terepen kell a versenyzőknek aránylag eléggé magasán megszabott átlagsebességgel a célba futniok. De megnehezítették az országúti ú. n. túraversenyeket is, felemelték a versenytávot és felemelték az előírt átlagsebességet is!

A megbízhatósági versenyek legfontosabb és egyben leginternacionálisabb viadala az évenként megrendezett Nemzetközi Hatnapos Triál, melyet évről-évre az az ország rendez meg, amelynek csapata az utolsó triálban a nemzetek közötti teamdíj nyertese lett. Ezért a díjért a benevező országok hármas, előre benevezett nemzeti teamekkel küzdenek, egy oldalkocsis és két szológép, ami úgy értendő, hogy pl. a

német csapat vezetőinek és gépeinek szintén német gyártmányúaknak kell lenniök. Az első triált, amelyet 1913-ban rendezték meg, Anglia nyerte. A háború alatt szünetelt a verseny kiírása, míg 1920-ban Franciaország rendezte meg ismét a mitinget, amelyet Svájc nyert meg, hogy 1921-ben és 1922-ben honi földön ismételje meg diadalát. A következő évben Svédország győzött, majd évek során át Anglia motorosai triumfáltak. Azután olasz diadal következett, majd ismét angol, tavaly pedig az Angliában megrendezett Triálról elsőízben hozták el a németek a pálmát. A Hatnapos Triálhoz a magyar motorsportnak is fűződik néhány pompás fegyverténye. *Rostás István*, majd *Martinek István* több ízben is pompás sikereket arattak a felette súlyos feltételű versenyeken.

A modern verseny-mótorkerékpár.

A kiépített, emelt fordulójú autodromokban megrendezett pályaversenyek története feltétlen az angol hegemoniát dokumentálja. Albion motorosai a *Brooklands* autodromban kitanulták a pályaversenyzés magas iskoláját. És mégis akadt magyar versenyző, *Balázs László* személyében, aki némi szerencsével bár, de ebben a számunkra teljesen hozzáférhetetlen versenyzési nemben is bizonyosságát szolgáltatta egy 200 mérföldes versenyben, a 250-es kategóriában elért második helyezéssel motoros gárdánk rátermettségeinek. Olyan eredmény volt ez, amely előtt az angol szakkörök is meghajtották az elismerés zászlaját.

A pályaversenyekről lévén szó, már el is érkeztünk a világrekord listához, amelyet oroszánrészében az angolok dominálnak ugyan, de a lista legértékesebb pontja a kategória különbségre való tekintet nélküli ú. n. abszolút sebességi világrekord a BMW vezető *Henne* révén német kézben van. Ádáz küzdelem folyt ezért a világrekordért, amely az angol *Temple*, *Le Vack* és *Wright* kezéből került német kézbe, amikor *Henne* hazánkban a bécsi betonút Tát melletti szakaszán 244.399 km-es sebességet érve el, az egykilométeres távon megszerezte magának a világ leggyorsabb motorkerékpárosa büszke címet. Az angoloknak annál inkább fáj a német sebességi hegemonia, mivel *Henne* kisebb

hengerürtartalmú géppel szerezte azt meg, mint voltak az angol világrekorder-masínak. Vigaszukra szolgáljon azonban Albion fiainak, hogy az oldalkocsis sebességi hegemonia *Allan Bruce* révén angol kézben van. Bruce, miután a táti betonon érte el oldalkocsis *Brugh Superior* gépével a 200.222 km-es oldalkocsis világrekordot jelentő sebességet. Nyilvánvaló, hogy a táti betonpálya illetően bekapcsolódása a világrekord listába hazánknak értékes propagálójává lett.

Az előbbieken érintett versenyzési nemekkel kapcsolatban meg kell emlékeznünk még a salakpálya versenyekről, az úgynevezett *dörittrekk*-sportról is, amely a tengerentúlról került Angliába, majd előbb az üggetőpályákon, utóbb pedig speciálisan erre a célra épült 400—500 m-es kerületű salakpályákon polgárjogot és óriási népszerűséget szerzett a kontinensen is.

Hogy mi a dörittrekk-sport? A sportok egyik legizgalmasabbika, ahol az emberi ügyesség, bátorság és lélekjelenlét hatványozott mértékben jut kifejezésre. A dörittrekk versenyeket aránylag kis pályán futják, nagy pályára nincsen is szükség, hiszen a legizgalmasabb jelenetek a fordulókban játszódnak le. Amíg azonban az országúti versenyekben a versenyzők lassítanak a fordulókban, addig a dörittrekken a versenyző nem lassít, nem fékez, mikor a forduló elé ér, csupán pillanatra veszi vissza a gázt és ballábát a földre szorítva, gépét bedöntve, szinte beledobja, teljes gázt adva, gépét a kanyarba. A teljes irammal pörgő hátsó kerék elhasal, söpri a salakot, szinte beleássa magát, a gép keresztben állva farolja végig a fordulót. Páratlanul izgalmas látványosság, melynek az angol „*Speedway*“-k tízezrekre menő közönsége tapsol versenyt a motorok dübörgésével.

A magyar versenyzőgárdából *Zamecsnik* Tivadar sajátította el legjobban a salakpálya versenyzés technikáját, mely révén számos, főleg ausztriai sikert könyvelhet el magának.

A magyar mótorsport.

Miután bepillantást nyertünk a mótorsport boszorkánykonyhájába, vegyük bonckés alá a speciális helyzetben levő magyar mótorsportot. Hogy miért van speciális helyzetben a magyar mótorsport? Egyszerűen azért, mert nincsenek gyáraink, amelyek a versenyüzem mögött állnának. Súlyosbítja a helyzetet az a körülmény is, hogy a gazdaságilag nehéz helyzetben levő ország nem jelent a külföldi gyárak számára sem felvevőképes piacot, tehát a külföldi gyárak egyszerűen nem vesznek figyelembe bennünket, itteni képviselőjüknek a versenyzéshez alig nyújtanak segédkezet. A mi mótorsportunk rúgót inkább a sportban, mint a motorban kell keresnünk, vagyis a mi mótorsportunk sokkal kevésbé az ipari és kereskedelmi érdekeket alátámasztó anyagi javakból, hanem igenis sportlelkességből táplálkozik. Ezt a súlyos, szinte legyűrhetetlen hendikepet a magyar mótorsport minden

megnyilvánulásánál, a magyar versenyzők minden győzelménél és vereségénél figyelembe kell vennünk.

Hazánkban a mótorsport első nyomaival 1894-ben találkozunk, amikor napilapjaink részletes beszámolókat közöltek a Páris—Rouen között megrendezett első automobil versenyről, amelyen a győztes 22.5 km-es átlagsebességgel tette meg a 127 km-es utat. A lapközlemények felkeltették az érdeklődést az új közlekedési eszköz iránt, szűkebbkörű társaság is alakult, melynek egyik tagja, *Hatsek Béla* műszerész 1895-ben behozta Magyarországra az első automobil. Érdekes, hogy mótorkerékpársportunk gyökerei szintén ugyanerre az esztendőre nyúlnak vissza, amikor is *Janitsáry Béla* megépíti az első magyar mótorkerékpárt. Ugyanez évben *Törley József* is vásárolt egy *Benz* kocsit s vele a magyar automobilisták száma kettőre „emelkedett“.

A robbanómotor bekapcsolódása a közlekedésbe természetesen a kiaknázásra váró lehetőségek sorát nyitotta meg a konstruktív mérnökök előtt és ebből a munkából a magyar technikusok is kivették a részüket. Első helyen kell megemlékeznünk *Bánki Donát* világhírű műegyetemi tanárról, aki *stabilmotorokkal végzett kísérletezései eredményeképpen már 1893-ban szabadalomra bejelentette sok vitát provokált korszakalkotó találmányát, a benzinpalantót (gázosító, karburátor).*

Külföldön egymásután alakulnak meg az automobil klubok, jönnek a versenyek is, a sportba bekapcsolódó robbanómotor a sport útján indul világhódító diadalútjára. Hazánkban az autósport kultiválására 1900 november 30-án alakult meg az első egyesület, a *Magyar Automobil Klub*, melyet a gróf *Szapáry Pál* köré csoportosult lelkes gárda hívott életre. Az alapítók sorából feledhetetlen érdemeket szereztek maguknak a magyar autósport fellendítése terén *Münnich Aurél, Törley József, Székely Ferenc, Reiman Gyula, Ruttner Kálmán, Győri Farkass Lajos és Janitsáry Iván.*

A fiatal klub megalakulása után nyomban munkához látott s az alapítást követő második esztendőben megnyílt Budapesten az első automobil kiállítás, melynek nyomán a hazai ipar is latolgatni kezdte az automobilgyártás lehetőségét. *Röck István* gépgyáros *Csonka János*-sal, majd a *Podvinec és Heisler* gyár voltak az első magyar automobilmek gyártói.

A Magyar Automobil Klub sporttevékenysége jóideig csak tagjainak kisebb-nagyobb túrázásaiban merült ki, aminthogy a klub főfigyelmét az organizációs munkák kötötték le. Útépítési problémák, benzinállomások felállítása, a hatóságok ellenszenvének leküzdése, nemkülönben a közlekedési szabályzat korszerű alapjainak lefektetése kötötték le a klub munkaerejét. A túrázók akkoriban nagy szenzációt keltő fegyvertényei sorából említésre méltó *Berzenczei Kovács Géza* vállalkozása, aki tömör gumiabroncsos *Benz* kocsijával beutazta az egész Kaukázust.

Amíg az autósport csak nehézkesen tud elindulni Magyarországon, addig a mótorkerékpársport csakhamar megtalálja a fejlődés útját. A legelső versenyt a Magyar Automobil Klub rendezte meg. A 10 kilométeres salakpályaversenyt, amelyen *Spitz Arnold* és *Szám Géza* vettek részt, előbbi nyerte meg háromlőeres, háromkerekű „*de Dion*” gépével, míg Szám saját konstruálta gépen próbálkozott. A mótorkerékpár a pályáról csakhamar elkerült az országútra is és *Král Sándor*, *Ruttner Kálmán*, *Beszédes Jenő*, *Légrády Ottó dr.*, *Holub József* és *Hódossy Jenő* megalapítják a *Magyar Mótorkerékpározók Egyesületét*, melynek irányítása alatt indul el mótorkerékpársportunk hódító útjára. *Simó, Róka, Zajác, Bíró Jenő, Szöcs, Deutsch Sámuel*, majd *Bibó Dénes* szerepeltek legsűrűbben a versenyeken. A technika fogytékosságait igazi sportszeretettel pótolták, gyantázták a meghajtó laposszíjat, markolták az ökörszarvalakú kormányt, kínlódtak a gyújtással, hortyogott a hörgő-szelep a kezdetleges masinákon, melyeket sokszor kilométereken át kellett tölteni míg beindultak. Innen ered az akkoriban divatos szójáték is, mely mint „helyből vagy vidékről” induló masinákat különböztette meg az ásatag gépeket, melyek nyergében a versenyzők igazi lelkesedéssel készítették elő a mótörizmus diadalmas térfoglalását hazánkban.

Az 1909-es esztendő fordulópontot jelent a magyar autósport életében. A „*Henrik herceg túraút*” 113 kocsira rúgó mezőnyében most látjuk először felvonulni a starthoz a magyar autósokat, számszerint hat versenyzőt, akiknek révén a Magyar Automobil Klub bekapcsolódott az automobilsportba. A túraúton részt vett magyar versenyzők a következők voltak: gróf *Bánffy Miklós* Fiat kocsin, *Baruch Jenő* Gobron-Brillie kocsin, *Haltenberger Samu* Röck gépen, báró *Vay Imre* Laurin Klement kocsin, végül dr. *Grósz Imre* és *Pillaszanovich Antal* Benz automobilon. A Henrik herceg túraút magyar résztvevőinek oroszánrészük van abban, hogy a közben „*Királyi*” címet kapott Magyar Automobil Klub megvalósítva *Kováts Elemér dr.* ideáját, 1912-ben megrendezte első versenyét, egy 1290 kilométeres túrautat a Budapest—Debrecen—Kolozsvár—Temesvár—Budapest távon. A versenynek 23 indulója volt, akik közül tízen büntetőpont nélkül futottak be a célba.

Ezzel megtört a jég! Még ugyanabban az évben 20 kocsival megrendezték az emlékezetes Budapest—Konstantinápoly túrautat, melynek még amerikai résztvevői is voltak. A túra útvonalába esett hírhedt Sipka-szoros megmászása, az akkori idők egyik kimagasló teljesítménye volt.

A következő év méltó folytatása az eseményekben gazdag 1912-es évnek. A 2178 km-es Tátra-Adria túraút startjánál 32 kocsit jelent meg, melyek közül kilenc büntetőpont nélkül fejezte be a versenyt. A debütáló Delmár Walter nevét a győztesek sorában találjuk, akárcsak Friedrich Istvánt, a későbbi magyar miniszterelnököt.

1914-ben, a világháború kitörése előtt startolt a 2500 km-es Kárpáti-túraút mezőnye, mely számára a legnagyobb akadályt a Prislop-hágó megmászása gördítette. Jellemző az elért kitűnő sportteljesítményre, hogy a rendkívül nehéz túrautat 11 versenyzőnek sikerült győztesen abszolválnia.

Azután jött a háború... És az automobil most a sportnál izgalmasabb élet-halálharcokban fejlődik, tökéletesedik tovább, hogy 1920-tól kezdve mindazt kamatostúl visszafizethesse a sportnak, amitől négy esztendő vérzivatarra megfosztotta.

1920-ban, két esztendővel a háború befejeződése után, kezdődött az egyetemes magyar mótorsport reneszánsza és virágkora, melynek előmozdításában a főérdem *Szelnár Aladár* dr.-é, a Királyi Magyar Automobil Klub akkori vezértitkáráé volt. Automobilsportunk, mint azt a nagyszabású versenyek igazolják, a KMAC irányítása alatt már a háborút közvetlen megelőző években is szép sikereket könyvelt el magának, mótorkerékpársportunk azonban az egységes és céltudatos irányítás híján, biztató kezdet után, nem tudott kiemelkedni a régi Millenáris daliás éveinek most már kezdetleges búvköréből. 1920-ban a mótorkerékpársport irányítását is a KMAC vette kezébe, melynek október 24-én megrendezett I. Svábhegyi versenyét a modern magyar automobil- és mótorkerékpársport megnyitó eseményének kell tekintenünk. A svábhegyi verseny 11 esztendőn át mint mótorsportunk vezérlő csillaga szerepelt, köréje csoportosultak évről évre a magyar versenynaptár nagy eseményei, a Hortobágy-Balatoni túraút, az osztrák-magyar túraút, az Alföld-Alpesi túraút, majd az ezek örökébe lépő Magyar Túrautak, valamint a Guggerhegyi-, Jánoshegyi és Hármashatárhegyi versenyek. A magyar versenyek, legfőképpen azonban a szezonzáró Svábhegyi versenyek, pompás nemzetközi gárdát vonzottak startjukhoz. Itt ismerte meg a magyar közönség *Rützler*, gróf *Kinsky*, F. v. *Zsolnai*, *Salzer*, *Hansal*, *Stuck*, *Caracciola* és más külföldi nagyságok volán-művészetét és ezeken a versenyeken izmosodik meg a fiatal magyar automobilista-gárda, melynek legjobbjai *Delmár* Walter, *Szini* János, *Wolfner* András, *Wolfner* László, *Smick* Viktor, g. *Heteés* Sándor, hg. *Esterházy* Antal, *Szénágy* Alán, *Wilhelm* Sándor, gr. *Zichy* Tivadar, majd *Hartmann* László a külföld legjobbjáival szemben is oly sok dicsőségeit szereztek a magyar automobilsportnak.

Szelnár Aladár dr., a KMAC egykori vezértitkára azonban nemcsak a magyar automobilsportot vezette nagyszerű taktikai érzéssel diadalútjára, hanem nagyszerű szervezőképességét a mótorkerékpársportnak is szolgálatába állította. Egyelőre a svábhegyi versenyekben kulminált évről-évre a magyar mótorkerékpársport. 1924-ben első ízben kerül megrendezésre a *Magyar Tourist Trophy* a budai hegyekben és ezen időtől kezdve ez a verseny áll évről-évre mótorkerékpársportunk gyújtópontjában, ennek a versenynek küzdelmeiben járják ki versenyzőink a mótorkerékpárversenyzés magasiskoláját. A tanítók egyelőre

osztrákok: *Rupert Karner* és *Leopold Diertl*, de a tanulók: *Delmár Walter* és *Feledi Pál* dr. csakhamar fejükre nőnek a mestereknek. Az intenzív versenyéletben megizmosodik a fiatal magyar gárda, *Balázs László*, *Urbach László*, *Wolfner László*, *Hild Károly*, *Puch János*, *Zamecsnik Tivadar*, *Meggyesy Zoltán*, *Lukavec Ferenc*, *Kozma Endre* és mások oly sok izgalmas és diadalmas mótorcsatát vívnak meg a külföld jeleseivel, akik közül főleg *Putz*, *Thumschirn*, *Friedrich*, *Stegmann*, *Gall*, *Melichar*, *Runtsch*, *Davenport*, *Klein*, *Geyer* szerepeltek sűrűn a magyar versenyek startjánál. De nemcsak a Tourist Trophyk és hegyiversenyek küzdelmeiben fejlődik mótorkerékpársportunk, hanem a mótorkerékpársport legkülönbözőbb ágaiban. A versenyzőgárda utánpótlásáról könnyebb természetű túraversenyek gondoskodnak, de népszerűek az ügetőpályán lezajló, úgynevezett dörttrekk-versenyek is, még a táti betonegyenesen a sebesség kultuszának hódol a magyar autós- és mótorkerékpáros-gárda.

Újpesten az emeltfordulójú UTE-stádion fapadozatán speciális, kispálya versenysport virágzott. Itt meg *Kaszala Károly* csodálatára járt vasárnapról-vasárnapra a közönség.

A magyar mótorsport ügyét azonban nem csupán a KMAC vitte előre, hanem a társklubok is, melyek sorában elsősorban a *Terézvárosi Torna Club*, a *Magyar Athletikai Club*, a *Budapest Sport Egyesület* és más fővárosi és vidéki klubok végeztek áldásos munkát. Magyar szempontból a MAC páratlanul nehéz, 24 órás Hősök Emlékversenyei, nemzetközi szempontból pedig a BSE városligeti mótorkerékpár Grand Prix versenyei bírtak óriási fontossággal, mely utóbbiak során a magyar közönség megismerkedett az angol TT győztes *Dodson* és a nagyszerű *Bullus* stílusával. A vidéki klubok közül kiemelkedőt produkált a *Soproni Automobil Egyesület*, melynek Grand Prix versenye főleg osztrákokból rekrutálódó pompás internacionális mezőnyöket vonzott. Az utolsó Soproni Grand Prix, mint osztrák-magyar nemzetközi kupamérkőzés, a lelkes magyar gárda impozáns diadalát hozta az ügyüket felületesen kezelő osztrák csapat fölött.

A mai magyar versenyszezón a szomorú hanyatlás képét mutatja. A széthúzás, a klubpolitika, a gazdasági helyzet, a szakszerű irányítás hiánya lerombolták a multak hagyományait. A régi versenyek sorából egyedül a Guggerhegyi verseny agonizál még, itt-ott egy-egy rekordkísérlet és az alkalmi kis túraversenyek sorából messze kimagaslik a 24 órás *Frontharcos Túraút*.

Hol vannak ma a Svábhegyi versenyek, a Touris Trophyk, Jánoshegy, a nagy túrautak? Hírmondó sem igen maradt belőlük. Szomorú dekadenciáját éli ma mótorsportunk, melyet nincs, aki a felfelé ívelő útra visszavezessen. És sajnos, amilyen könnyen adták fel mótorsportunk irányítói a már Európaszerte klasszikus versenyek számába menő Svábhegyi versenyek és Tourist Trophyk évek hosszú munkájával kiépített hadállásait, éppen olyan könnyen futamodtak meg a városligeti

Grand Prix bástyáiról is, amelyről ismét vissza lehetett volna még hódítani mindazt, ami ma már — elveszett.

Nincs más hátra, mint összefogni és dolgozni. Kezdeni előlről. És ha a régi harcosok a régi egyesületek az egymásközti viszálykodásban már össze is roppantak, bizonyára fognak akadni újak. A felharsanó motorberregés pedig fel fogja támasztani a holtakat, a tetszhalottakat és mindazokat, akik elfordulva hivatásuktól, a sporttól, ma idegen bálványokat imádnak.

Így kell, hogy legyen, mert hiszen szerte a világban magas lánggal lobog a mótorsport örök tüze, mely be kell, hogy világítson a magyar éjszakába is, hiszen a mótorsport több mint sport, mögötte olyan gazdasági és kulturális érték-komplexum húzódik meg, mely fontos építőköve lesz egykor még a magyar feltámadásnak!

GOTTESMANN

FÉRFISZÖVET KÜLÖNLEGESSÉGEK

B É L E S Á R U K
NAGYBAN ÉS KICSINYBEN

BUDAPEST, V., DEÁK FERENC TÉR 1.
TELEFON: 80—1—64.

Sportemberek legolcsóbb bevásárlási forrása.

A sísport

Irta: Szepes Béla.

A sísport története.

Pár évvel ezelőtt Szibériában ősrégi sírokra bukkantak. Az egyik sarokban az évezredek porból egy ekevég tünt elő, amelyről a tudósok megállapították, hogy — *egy háromezeréves sítalp*. Ez az őskori lelet egyesítette magában a sítalpat és a korcsolyát. Ebből fejlődött ki mindkét sporteszköz a mai formájában. Ennek a fejlődésnek a folyamatát megfigyelhetjük a világhírű *holmenkolleni* símúzeum falán. Szépen egymás mellett ott sorakoznak, kétezer évre visszamenőleg, különböző korok síei egyre karcsúbb és arányosabb formát öltve, mindinkább speciálizálódva a céljuknak megfelelően. Az az első korhadtt fadarab, egy kétezeréves sí. Lappországból ásták ki egy ház építésénél. Talán az *Onduráz* istené volt újkorában, vagy a szépséges *Skarie* szőke istennőé, akiről a szent *Eddák* dalai szólnak.

Amint látjuk, a sí eredetét pontosan megállapítani nem lehet, mert az elmosódik a mitológia ködében. Egyre épebbek lesznek a falon látható sítalpak, bizonyítékaul annak, hogy végig a középkoron mint közlekedési eszközt használták, míg a múlt század közepén már sporteszközzé lépett elő.

Minden norvég falu megrendezte a maga síversenyét és a legjobb futó nagy tekintélynek örvendett. A mai síbajnok őse *Torjus Hemmestvet*, a telemarki suszterinas már nem elégedett meg a falujával, hanem végigjárta a környező falvakat és városokat, hogy részt vegyen az első országos síversenyeken. Norvég példa után egész Skandináviában kifejlődött a sísport. Ennek a fejlődésnek a menetét meggyorsította és elősegítette az a körülmény, hogy a Skandináv államok apraja nagyja a sít, mint közlekedési eszközt használta.

A múlt század végefelé Norvégiában már hatalmas népsporttá izmosodott a sízés. Az ország minden részéből, mint egy olimpiára, *Holmentkollenba* gyűltek a versenyzők. A győztes a király serlegét kapta és nemzeti hősként ünnepelték. Erre az időre esik Közép-Európa

A modern alpesi sítechnika egyik legjobb képviselője, David Zogg (Arosa) vagy ahogy az egész világ ismeri, a „Schnell-Zogg”.

első szárnypróbálgatása is a sízésben. Az Alpeselek közé elkerült norvég mérnökök, kereskedők, turisták ismertették meg vendéglátóikkal ezt az új sportágat. Ekkor tette meg első lépéseit egy kis osztrák faluban, *Lilienthalban* a középeurópai sítechnika is.

Az egész világ azonban csak akkor vett tudomást erről a közlekedési és sporteszköztől, amikor *Fridhof Nansen*, grönlandi útfjáról írt híres könyve: *„Sível Grönlandon keresztül”* — megjelent.

A kilencvenes években fellángoló olimpiai eszme új fejezetet nyitott a sport történetében. *Zdarszky*, *Ecker* és *Victor Sohm* a nevesebb terjesztői az alpesi sísportnak, s míg hosszú évek után végre kilencszáz körül megindulnak itt a síversenyek, addig Norvégiában már egy hatalmas, kinevelt versenyzőgárda fejlesztette egyre tökéletesebbé a sísportot. Hiába jelent új etappot Közép-Európában *Bilgeri* nevének feltűnése, igazán nagy lendületet a középeurópai sízés csak a világháború után vesz. Ebben kétségtelenül nagy szerepet játszik a szabadba való törekvés, az általános sportfejlődés és nem utolsósorban doktor *Frank* híres — sífilmjei.

Először láthatta az ámuló városi polgár a havasok világát, amint *Hannes Schneider*, a híres arlbergi síkirály könnyedén repül végig a meredek fehér lejtőkön.

A múlt század utolsó éveiben alig néhányan voltak az úttörők, ma már az egyetlen igazi, téli tömegsport, amely megtölti a sízésre alkalmas alpesi és hegyi falvakat, fürdőhelyeket. Nagy államok idegen-

forgalmuk, iparuk, kereskedelmük nagy százalékát köszönhetik a sísportnak.

A sítechnika.

Egészen természetes, hogy ez a hatalmas fellendülés magával hozta a sítechnika fejlődését is. A terephez mérten kialakultak a különböző iskolák és stílusok; az ugrósáncok nagyságához és nehézségi fokához az ugrók technikája és az elérhető ugrások nagysága. A sífutásban, tehát a változatos terepen való gyors előrejutásban az északi népek, élükön a norvégekkel, még mindig klasszis különbséggel vezetnek. A nehéz norvég ugrósáncok, a megfelelő súlyos tréningmódszer, a magyarázata a norvég ugrók fölényének. A finnek és svédek a hosszútávfutásban vezetnek, míg az alpesi országok, így elsősorban Svájc, Ausztria, Németország és Olaszország a lesiklásban, slalomban vannak elől.

Ez utóbbiakhoz csatolhatók a leginkább Svájcban élő angolok, a Tátra és Kárpátok terepein sző lengyelek, csehek. Ide tartozunk mi magyarok is, mivel hazai terepeink és legközelebbi lehetőségeink szintén erre predesztinálnak bennünket.

A közép európai sísport fejlődése.

A nagy svájci, osztrák fürdőhelyek téli attrakciói mindenkor a hatalmas, egymást nagyságban túllicitáló sáncokon rendezett síugróversenyek. A szerzácíót kereső külföldi vendégek előtt Szt. Mórítz nem nézhette jó szemmel, hogy a szomszédos Pontresinában 70 m-t ugranak, tehát megépítette az „*Olympia sáncot*“, ahol 75 m. lett a rekord. De ezt megirigyelte Davos, s már a következő évben 82 m-rel az övé volt a leg-hosszabb állott ugrás — míg a nyugati Svájc szemét nem vetett a legnagyobb sánc címére és meg nem építette a maga mamut sáncát, ahol 89 m. lett az új maximum.

Svájc fürdőhelyei így egymás között küzdöttek, míg 1934-ben egy outsider nem jelentkezett...

Jugoszlávia *Bledben* épített aránylag elég kis költséggel egy „sáncocskát“, ahonnan első versenyen *Sigmund Rund* 91 métert ugrott. Svájc új szórakozást keresett vendégeinek és kitalálta a *síkilométer lanszét*. Egy speciálisan előkészített 30—40% 200—300 méter hosszú lejtőn gyorsaságra startoltak a legjobb versenyzők. Már az első alkalommal 100 km-en felüli, míg rá 3—4 évre speciális sível és léghéárító eszközökkel 137 km-es sebességet értek el az amerikai hölgyek ideges sikolyai közben. Úgy a 90 m-es síugrás, mint a kilométer-lanszé természetes kinövései a sísportnak. Sportszempontról érdekes, de nem kíváncsú kinövései, mert többé kevésbé életveszélyesek. Ahogy a nyári sportokban még mindig Anglia az eszménykép, úgy az marad a síben Norvégia, jöllehet a *Holmenkollensánc* rekordja „mindössze“ 52 méter.

A norvég tréningmódszer.

A norvég síző mindenekelőtt terepsíző. Aki járt a *Normarken* sínyomain, az tudja, hogy milyen ügyességet kíván a sok fa, bokor, árok kikerülése; nem hosszú, de meredek, legtöbbször sűrű fával benőtt hegyoldalaikon csak biztos egyensúlyérzéssel, lábbal és sítechnikával lehet boldogulni. Az egyensúlyérzést megadja a nehéz *loipe* (sínyom) és kifejleszti a sok-sok kisebb-nagyobb nehéz és még nehezebb ugrósánc.

Lehet, hogy az átlag norvég síelő nem ismeri az alpin sítudósok és mesterek legújabb figuráit, talán azt sem tudja, mi a *krisztiánia*.

A támasztott krisztiánia lendülete (Szepes Béla).

vagy *telemark*, de a saját terepén jobban, biztosabban és gyorsabban siel, mint bárki más. A norvég és vele párhuzamosan a svéd sífutók *tréningje* két részből áll: az *előkészítő* nyári és őszi menetelésekből a speciálisan sínyomban való haladáshoz hasonló ellökő lépésben egyrészt, másrészt a *rendszeres napi sífutásból*.

Persze, nagy előnyben vannak azok, akiknek a foglalkozása elősegíti tréningjüket. Nem véletlen, hogy Lauritz *Bergendahl*, Thorleif *Hang*, Ole *Hegge* mind szabadban dolgozó foglalkozással bírtak.

A városi foglalkozással bíró versenyzőt klubja *sihüttejében* helyezi el. Kellő nyári és őszi előkészítéssel hetenként legalább háromszor futnak 40–60 kilométert és naponta legalább 20–25 kilométert lassúbb tempóban, amikor különösen a kartempóra ügyelnek.

A közép-európai versenyzők.

Már Közép-Európában úgy a futó, mint az ugró tréning nélkülözi a gazdag tapasztalati tudást és alaposságot. Nagy nyílt alpesi terepei megkívánják ugyan a sítechnikai iskolázottságot, de már nem nyújtják azt a nagy egyensúlyérzékét, mint a norvég terepek.

Ezt a hiányt látva, speciális futó- és ugrókurzusokat tartanak, különösen Németországban és Svájcban az ifjúság nevelésére.

Ezek a többé kevésbé rövid kurzusok azonban nem versenyezhetnek alaposság, hozzáértés és körülmények dolgában a norvég neveléssel.

Ugrással, futással nem, de hála terepeinknek és síoktatói, vezetői foglalkozásuknak, a svájci, osztrák és német versenyzők minden különösebb iskola nélkül a világ legjobb lesiklóivá váltak.

A sízés iránya.

A különböző terep, körülmény és diszpozíció folytán megváltozott tehát a sízés iránya az északi és középeurópai államokban. Északon megmaradt annak, ami évszázadokon keresztül volt, közlekedési, kirándulási eszköznek, kifinomulva távfutássá és síugrássá. Itt a stílus, a szívóosság, a sportszerűség fontos.

Közép-Európában az alpesi világfürdők terepeit szórakozássá, kenyérkeresetté, szenzációvá alakították. Svájcban, Ausztriában vagy Németországban, ahol 70 méteres ugrások napirenden vannak, beállította a sísportot az üzlet, idegenforgalom keretébe. Ez is egyik oka annak, hogy nem képes sportszerűségben, eredményekben a futás és ugrás terén az északiakkal konkurálni. Közép-Európában üzlet lett a sísportból.

Szívesebben tanul valaki a híres David Zogg-tól, vagy ahogy Európában ismerik, a „Schnell-Zogg”-tól, mint a bátyjától Flury Zogg-tól, pedig az sokkal jobb pedagógus. Hja, de a sok rekord, a sok lesiklóverseny győzelem!

Sokan beszélnek arlbergi, davosi és berner-oberlandi stílusról, iskoláról. Hannes Schneider, Furrer, Zogg vagy Lantschner tulajdonképpen csak annyiban sízik vagy tanít különféleképpen, amennyiben a testi adottságuk különbözőek egymástól. Valamennyien az alpesi stílust vagy iskolát reprezentálják. Csak ahogy kifejlődött az alpesi stílus, úgy alakul át előbb itt, azután ott az egész középeurópai lesikló sízés.

Kezdetben a norvég tanítómesterek nyomán a magas állás és keskeny nyom volt divatos. A gyakorlat és tapasztalat rávezette — talán először Hannes Schneidert, hogy mély, szélesebb nyom biztosabb. A keskeny nyomú bizonytalan telemarkot felváltotta a stemmkrisztiania, hogy helyet adjon a tempóbógninak, ami már zárt nyomú és nem olyan mély guggolású. S ez így változik majd amíg csak sízni fognak. Nemcsak azért, mert a sízés állandóan fejlődik, hanem mert mindig valami újat is kell nyújtani sok ezer — tanítványnak.

A torna

Irta: **Kmetykó János**
főiskolai tanár.

Ha testnevelésről beszélünk, a tornázást nem mellőzhetjük. A testnevelésnek ez az ága *nélkülözhetetlen alapvető, előkészítő gyakorlat az összes sportágaknak.*

A tornázás célja: az ember testének és lelkének tökéletesítése és értékének növelése egyéni és társadalmi szempontból.

A tornázás egészséges, erős, ügyes, sokoldalú, szép, szelíd, szelény, jellemes, erkölcsös, egymást megértő, szerető és becsülő polgárokat és honleányokat akar a hazának nevelni.

A cél megvalósítására a gyakorlatok szolgálnak.

A régebbi tornagyakorlatok a következő felosztásban voltak ismereteseek: *rendgyakorlatok, szabadgyakorlatok, kéziszergyakorlatok, szertorna gyakorlatok, népies gyakorlatok és játékok, kirándulások.*

A régi jó tornázást a *tartásokkal összekötött izommunka* jellemezte. A szabadgyakorlatokban kevés gyakorlat szolgált a *szív és tüdő* fejlesztésére és az *anyagcsere* élénkítésére. A szertornázásban túlságosan *űzték az erőgyakorlatokat* — az *ügyességfejlesztőkkel* szemben.

A régi versenytorna nem fejlesztette ki megfelelően a versenyző összes képességeit. Túlerős munkát kért a *vállövtől, a két kartól.* Viszont kevés munkát igényelt a *medenceövtől, a lábaktól, a törzstől, továbbá a szívtől és tüdőtől.*

A versenyek *elbírálásában* is sok hiány volt. Minden bíró legtöbbször úgy pontozott, ahogyan akart. Gyakran előfordult belföldön is és külföldön is, hogy két bíró között nem egy, hanem több pont különbség is volt.

Az újabb tornázás.

Az újabb tornázás két, illetve négy nagy csoportba osztja fel gyakorlatait.

Megkülönböztet *iskolázó*-, úgynevezett egészségi- és *verseny*-, úgynevezett *eredményeket felmutató tornát*.

Az *iskolázó*-, úgynevezett *egészségi torna* a maga könnyű gyakorlataival mindenkinek való torna. Mindenki élhet vele 3—4 éves kortól élete végéig. Ez a torna megalapozója az emberi erőnek és ügyességnek. Alapvető gyakorlata mindenfajta téli és nyári sportnak.

A *verseny*-, úgynevezett *eredményeket felmutató nevelőtorna*, nem mindenkinek való gyakorlás. Csak azok élhetnek vele, akik bizonyos fokú rátermettséggel rendelkeznek. Mégpedig művészi rátermettséggel. Ezért ezt a tornát sok helyen *művészi tornának* is nevezik.

Nálunk, magyaroknál, az utóbbi években mindkét fajtájú tornázás örvendetesen fejlődik.

A rádió tornázás.

Az egészségi tornázás ma már a *rádió útján*, minden napra, minden magyar házba, minden magyar családba beköltözött. Ennek az áldásos tornának *Demény Károly* ny. államtitkár volt a megszervezője és *Kmetykó János* főiskolai tanár az első előadója. Gyakorlatai nemcsak a léleknek szereznek felfrissülést, de felüdítik 15 perc alatt az összes főbb izomcsoportokat, ízületeket, a szívet, tüdőt és fokozzák az anyagcserét. A gyakorlatok kedves magyar dalokra történnek. Ez a mindennapos magyar zene és magyaros testgyakorlat igen kedvező hatást gyakorol a magyar nép egészséges fejlődésére. A leadások a Testnevelési Főiskolán *dr. Szukováthy Imre* igazgató ellenőrzése mellett folynak.

A mindennapos iskolai torna.

Az egészségi tornázás, mindennapos alakban, lassanként beférkőzik az összes középiskolákba is. A kezdeményező itt is *Demény Károly* ny. államtitkár volt. Nagy segítségére voltak az elindulást szolgáló javaslatok és tervek előkészítésében *dr. Szukováthy Imre* főisk. igazgató, továbbá *Jávor Albert* és *Kmetykó János* főiskolai tanárok.

A magyar tornarendszer csoportjai.

Mi magyarok, újabban az egészségi és versenytornázást is beleszámítva, *négy részre osztjuk fel a cél megvalósítására szolgáló gyakorlatokat*.

Alapvető csoport.

Az első csoportban az *egyén erejét megalapozó gyakorlatokat* találjuk. Ennek a csoportnak a gyakorlatai hasonlítanak a középeuró-

pai iskolázó, egészségi torna gyakorlataihoz. Feladata a test minden-
oldalú részarányos kifejlődését elősegíteni s ezáltal az egész testet a
nagyobb erőt, ügyességet igénylő mozgások elvégzésére előkészíteni.
Hatása szelíd természetű. Ide tartoznak a magyar torna és a könnyebb
magyar táncgyakorlatok mellett a német és svéd tornázás újabb gya-
korlatai a természetes, cél-, ernyesztő és feszítő, kinyújtó, több moz-
gással járó lendületes, lazító, merevséget eloszlató, rugalmasságot fej-
lesztő gyakorlatok. Kiegészítjük ezeket játékokkal, könnyű futás,
ugrás és dobás — főleg labdadobás — gyakorlatokkal.

A határozott alakhoz, formához és ütemhez kötött gyakorlato-
kat megelőzik az utánzó, játékszerű és egyénileg szabadon végezhető
gyakorlatok. Ezeket mesébe szőve is alkalmazzuk. Ez a torna alapja a
mai új népiskolai testnevelésnek. (Lásd Kmettykó János testnevelési
vezérkönyvét, népiskolák számára.)

A gyakorlásnál tekintettel vagyunk a gyakorlók nemére, korára,
testi és lelki fejlettségére, továbbá az időjárásra, a gyakorlók létszá-
mára, a rendelkezésünkre álló időre, a helyi viszonyokra, berendezé-
sekre és felszerelésekre is.

Az alapvető tornázást ovodától-egyetemig minden iskolában
szorgalmasan végzik. Ezt az egészségi tornázást okosan folytatja a
Tornaszövetség is a felnőttek tornaegyesületeiben. Az egyes osztályo-
kat, csoportokat, egyleteket maga a testnevelő tanár, a művezető vezeti.
Senkit sem hagyunk magára, még a leggyengébbet, a legügyetlenebbet
sem. Mindenkiel törődünk, foglalkozunk. Sőt a gyengéknek, félénk-
természetűeknek nevelésére nagyobb gondot fordítunk, mint a született
erősekére, akik, kellő irányítás mellett, maguk is, önként és szíveseb-
ben tovább fejlesztik erőiket.

Az alapvető gyakorlatokkal mindenkinek meg akarjuk adni azt
az erőt, munkabírást és küzdőképességet, amely egy boldog, hosszú,
munkás — és ha kell honvédő — élet betöltéséhez szükséges.

Mindezekből kiviláglik, hogy az alapvető tornázással legelső-
sorban nagy tömegeket akarunk nevelni. A tömegek erejét akarjuk
fokozni. Embereket akarunk nevelni, akiknek jelszavuk: Győztünk,
mert összeálltunk, összefogtunk, erőinket összeadtuk és — mert segí-
tettük egymást.

Az alapvető egészségi tornázás nem zárja ki az egyén nevelését.
érvényesülését sem. A jól vezetett tömegtornázásnak egyik feladata az
egyes csoportok, osztályok, egyletek erejét összemérni s a tömegből
kiemelkedők, kiválóbb képességűek, tehetségesek erőit, megfelelő hatá-
rok között továbbfejlesztetni, tehát a továbbfejlődésnek lehetőségét meg-
adni.

Tudjuk, hogy a kiváló egyének a tömegeket magukhoz emelik
és vezetik előre a tökéletesedés útján. De azt is tudjuk, hogy a művel-
tebb tömegek a hátramaradó egyéneket vonzzák magukhoz és emelik
magasabb színvonalra.

Mindezeket azért emeltem ki, hogy mindenki lássa, hogy a tömeg-tornázás mellett az *egyén nevelésére, érvényesülésére* már a *testnevelés alapvető fokán is gondot kell fordítani.*

A normálisan kifejlesztő csoport.

A második csoportba a megalapozott erejű egyének munkaképességét *normális, természetes fokra, átlagos magas színvonalra fejlesztő gyakorlatok* tartoznak.

Ezeknek a gyakorlatoknak feladatuk a test természetes, mindenoldalú, részarányos kifejlődését előmozdítani, de az alapvetőknél erőteljesebben ható, összetettebb gyakorlatok végzése által. Az egyének megtanulják itt az alapvető fokon nyert erőket és ügyességeket okosan felhasználni, alkalmazni és továbbfejleszteni. Megtanulnak nehezebb mozgásokat erőt kimélően, az erőket gazdaságosan felhasználóan elvégezni.

A mindenoldalú foglalkoztatás kapcsolódik az alapvető tornához és alkalmazkodik annak egészségi, élettani és neveléstani követelményeihez, azzal az eltéréssel, hogy az *erők és ügyességek okos továbbfejlesztése megközelítheti az emberi testszervezet természetes kifejlődésének határát.*

A gyakorlás itt is nagyobb csoportokban történik, de kisebb csapatokban is folyhat.

Ide tartoznak a *magyar torna és a magyar néptáncok mellett a német és svéd tornázás erőteljesebb hatású gyakorlatai, a terjedelmesebb lendület gimnasztikai gyakorlatok, a ritmikus és kifejező gyakorlatok, az erőt, ügyességet kitartást és gyorsaságot nevelő gyakorlatok, a kéziszergyakorlatok, a társasgyakorlatok, a könnyebb talajtorna-gyakorlatok, a természetes- és akadálytornagyakorlatok, a szertornázás legkönnyebb gyakorlatai, kiegészítő játékokkal könnyű atletikai gyakorlatokkal, különféle téli és nyári sportokkal — úszás, evezés, korcsolyázás, sielés, szánkózás és kirándulás.*

A sorrendbe felvett kéziszer gyakorlatok kettős célt szolgálnak. Fokozzák a gyakorlás élettani hatását és előkészítenek a gyakorlati életben szükséges készségek könnyebb elsajátítására. Ebből a szempontból különösen a vasbot gyakorlatok értékesek, mert ezek a fegyverfogásra készítene elő.

Nálunk különösen a *buzogány* gyakorlatokat kedvelik. Nem is csodálkozom ezen. A buzogánnyal végezhető kedves, szabad mozgások sok nemzet ifjúságát megfogták. Különösen szeretik az amerikaiak, akik buzogány gyakorlatok űzésére külön egyesületekbe tömörülnek.

A kéziszerek között nagy előszeretettel űzik a *nagylabda* (medicin labda) gimnasztikát is, továbbá a gimnasztikai gyakorlatokat, könnyebb-nehezebb *súlydobó* (vas, réz) *golyóval.*

Ujabb időkben sűrűn alkalmazzák a *társas* gyakorlatokat is.

Különösen akkor, ha a tornázás szabadban folyik is nem állnak szerek rendelkezésre. Ilyen alkalmakkor a társ a szert pótolja. Kitűnő gyakorlatok végezhetőek társak emelésével, hordásával, dobálásával, húzással és tolással stb. egybekapcsolva.

Nagy fellendülés tapasztalható a *talajtorna* gyakorlásában. Ezek a gyakorlatok is alkalmasak a szabadban való gyakorlás alkalmával a szertornázás pótlására. Különösen erősítik és ügyesítik az egész testet. Egyben kitűnő előkészítői is a szertornázásnak. A jó talajtornászból könnyen lehet jó szertornászt nevelni.

A szertornázásnak kitűnő előkészítői a *természetes és akadály* szertorna gyakorlatok. Az előbbiek főleg a természetben, mindennemű akadályok leküzdésével kapcsolatban folynak, az utóbbiak a mesterséges szereken, mint akadályokon történnek. Különösen értékesek a különféle átkúszások, bujások, fel-, le- és átugrások, átmászások és egyensúlyozó stb. gyakorlatok. Mindezek a gyakorlatok, jó vezetés mellett, nagy örömet fakasztanak, kitűnő hatást gyakorolnak eredetiségüknél, szabadon és könnyen elvégezhetőségükkel fogva.

Az erők összemérésére *versenyek* is rendezhetőek. Különösen értékesek a *minősítéssel összekötött csapatversenyek*, amelyek az egyes iskolák, egyletek ifjúságát nem egymás ellen, hanem egymás mellé szólítják és nem pusztán külső célok elérésére, érmek és jutalomtárgyak megszerzésére, hanem küzdőképességük és munkabíráruk fokozására, iskoláik és egyleteik szeretésére és megbecsülésére serkentik.

Az életre előkészítő gyakorlatok csoportja.

A harmadik csoportban az *életre előkészítő és munkára nevelő gyakorlatokat* találjuk.

Ilyenek a *kirándulások, meneteléssel*, mindennemű természetes és mesterséges akadályok leküzdésével, evezéssel, napfürdőzéssel, látó és fülelő gyakorlatokkal, térképolvasással, céllovással, tűzoltással és a *cserkész* keretébe is vágó házi-, ipari- (esetleg kerti- és könnyű mezőgazdasági) továbbá főző- és varrógyakorlatokkal, betegápolással és elsősegélynyújtással összekötve. Ezek a gyakorlatok, jó vezetés mellett, szintén nagy örömet fakasztanak. Megtanítanak a természet megismerésére, megszeretésére és tiszta, ártatlan örömök élvezésére.

De megtanítanak arra is, hogyan kell hasznos munkákat egészséges testtartással, helyes munkabeosztással, megfelelő lélegzéssel, gazdaságos erőfelhasználással elvégezni, különféle eszközökkel, számszámokkal, főzőberendezésekkel okosan cselekedni, azokat jókarban is tisztán tartani.

Az erőket és ügyességeket a legmagasabb fokig kifejlesztő versenygyakorlatok csoportja.

De van még egy *negyedik csoportja* is a magyar tornának és ide

az egyén erőit és ügyességeit, képességeit a lehető legmagasabb fokig kifejleszteni segítő tornagyakorlatok tartoznak.

Ezeknek a gyakorlatoknak az űzésénél ügyelnünk kell arra, hogy a gyakorlás a gyakorlók egyéniségének, képességeinek megfelelő legyen és a túlerőltetést és az egyoldalúságot elkerülően történjen.

Ilyen *versenytréninggel* összekötött tornagyakorlatok: a műszabadgyakorlatozás, a talajtornázás, a függeszkedés, ugrás gyakorlatok bakon, szekrényen és lovon, rugódeszkával is, erő- és ügyességi gyakorlatok nyujtón, korláton, lovon és gyűrűhintán.

Erejét megalapozni, normális fokra kifejleszteni és így megerősödve hasznos munkát végezni minden egyén alkalmas és képes. Ez a magasabb eredmények felmutatására serkentő gyakorlás azonban csak a *rátermetteknek* való. Ezt a legmagasabb fokú testfejlesztést és velejáró tréninget a gyengékre nézve kötelezően előírni nem szabad. Ebben a gyakorlásban csak azok vehetnek részt, akik erejüket már jól megalapozták, normálisan kifejlesztették, orvosi vélemény alapján szívük és tüdejük erős, bírja a tréninget s az ilyen irányú gyakorlásra önként jelentkezők.

A legtöbb, valóban egészséges embernél, ifjúnál, sőt leánynál is tapasztalható, hogy nemcsak egészséges, de erősebb, ügyesebb, bátrabb, más szóval *különb akar lenni társainál*. Nemcsak gyakorolni akarja testét, hanem mutatni, felmutatni is akar valamit. Valami olyanféle és fokú eredményt, amelyet társai alig, vagy nem is képesek felmutatni. Ügyesebben és szebben akar kézen állni, gyorsabban akar a rúdra vagy kötélre felmászni, felfüggeszkedni, könnyedebben akar a nyujtóra, korlátra, gyűrűhintára fellendülni és a bakon, lovon átvetődni, átugrani, mint társa. Szóval testének és lelkének megfelelő sporteredményeket akar felmutatni. És ez az eredményfelmutatás örömmel tölti el szívét-lelkét. A legelső, vagy legalább is az első között akar lenni a sportban éppen úgy, mint az első között kíván szerepelni gyermekkorában a különféle tantárgyakban, felnőtt korában a különféle élet-hivatások betöltésében. A jó nevelőnek, a jó egyletvezetőnek ezt meg kell értenie és ennek a *különbé vágyakozásnak kielégítésére módot és alkalmat kell adnia*. Mert másként módot és alkalmat keres a gyakorló magára hagyottan — és így minden *irányítás és ellenőrzés nélkül valóban kárt tehet saját testében és lelkében is*.

Vannak azonban főbb szabályok, amelyeket feltétlenül követnie kell mindenkinek, aki különösebben kiemelkedő eredményeket kíván felmutatni. *A komoly versenyzéssel összekötött tréninget 17—18 éves koron alul megkezdeni nem szabad. Orvosi vizsgálat és ellenőrzés nélkül versenyre készülni és versenyezni nem szabad. Tréninget és versenyt úgy folytatni, hogy megfelelő idő az életben szükséges és hasznos készségek gyakorlására, az értelmi erők kifejlesztésére, tanulásra, önképzésre, a hivatalbeli, hivatásbeli kötelességek pontos, gondos teljesítésére ne maradjon, nem szabad.*

En elitélek minden olyan erőgyarapodást, eredményfelmutatást, mely a szellem művelésének a rovására történik. Elitélek minden olyan erő kifejtést, mely az egészség rovására megy s amelyet tehát még akkor is tovább üznek, amikor a kimerültség már az ellen hangosan tiltakozik. Elitélem az ilyen tréninget és eredményfelmutatást azért, mert az ellenkezik az iskolai nevelés és a felnőttek testnevelésének nemzetnevelő nagy végcéljával.

A versenygyakorlatok.

Ezek után vizsgáljuk meg sorban a versenyzésre alkalmas és ahhoz szükséges gyakorlatokat.

Rendgyakorlatok.

Csak csapatversenyekben fordulnak elő. Különösebb testképző hatásuk nincs. Rendhez, figyelemhez, fegyelemhez szoktatnak. Elhelyezkedést biztosítanak a versenyszabadgyakorlatok végzéséhez.

Szabadgyakorlatok.

Csapat és egyéni versenyekben is előfordulnak. A nyak, kar, váll, törzs és láb rendszeres és mindenoldalú foglalkoztatására, a szív és tüdő szelíd modorban való erősítésére szolgálnak. Kézi eszközök gyanánt súlyzók, fa- és vasbotok, buzogányok, kisebb nagyobb labdák és vas-, rézgolyók is alkalmazhatók.

Akár nagyobb vagy kisebb versenyző csapatokban is végezve, igen értékesek ezek a gyakorlatok, mert az összetartozandóság érzetét nevelik. Hozzászoktatnak együttes, közös munkában örömteljesen részt venni. Nevelik a test szép tartását és mozgását. Kitűnő iskolája a rendszeretnek, az engedelmességnek, a közös felelősség érzésének.

Versenyre különösen alkalmasak a Testnevelési Főiskola és a BBTE által meghonosított természetes, mozgásos, lendületes és ritmikus *műszabadgyakorlatok*, amelyek a merevséget eloszlatják, az egész testet és annak minden egyes részét szabaddá, hajlékonyá és rugalmassá nevelik.

Társas gyakorlatok.

Főleg női csapatversenyekben fordulnak elő. Gyakran a sertornagy gyakorlatokat vagy azok egy részét pótolják.

Talajtornagy gyakorlatok.

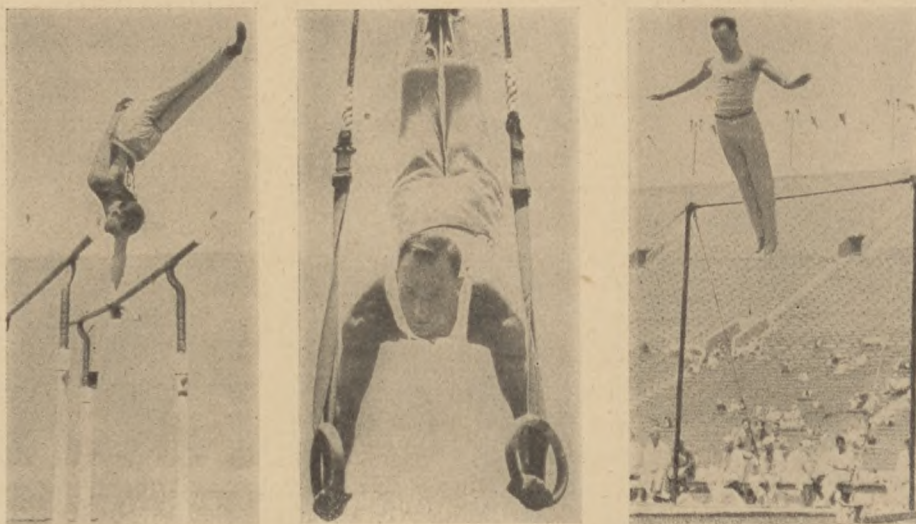
Igen alkalmasak az egész test mindenoldalú, arányos kifejlesztésére, erejének és ügyességének hathatós növelésére. Nagy előnyük, hogy minden berendezés és felszerelés nélkül — tehát a legelhagyatottabb falun, tanyán is — gyakorolhatók. Nem kell hozzá más — a jó

gyakorlatvezetőn vagy egy jó könyvön kívül — mint puha, gypes vagy homokos terület. Legtöbbször természetes mozgásokból összetett gyakorlatai rendkívül kedvesek és vonzóak. Növelik az akaraterőt és bátorságot is.

Szertorna-gyakorlatok.

Van német és svéd verseny szertornázás. A svéd szereket csak az északi népek használják versenyzésre. Ezek közül a szerek közül komolyabb versenyzésre főleg a gerenda szolgál. Igen nehéz egyensúlyozó gyakorlatok végezhetők rajta.

A német versenytornázás szereit a következők: *nyújtó, korlát, ló, gyűrűhinta, függeszkedő kötél.*

Baloldali kép: Pelle István olimpiai második helyezett a korláton. — Középső kép: George Gulack (USA) olimpiai győztes a gyűrűn. — Jobboldali kép: Savolainen (finn) olimpiai harmadik helyezett a nyújtón.

A német versenyszertornázás a legnagyobb fizikai teljesítményekre nevel. Legmagasabb foka valóságos művészet. *A testtel rendelkezés művészete.*

A német és svéd szertornázás alapvető és normálisan kifejlesztő gyakorlatai, továbbá a talajtornagyakorlatok előkészítenek ezekhez a versenygyakorlatokhoz. A versenyszertornázásnak a magasabb fokú erőt és ügyességet nevelő *művészi tornának* helye van minden tornaegyletben és főiskolán, sőt a könnyebb művészi tornának a középiskolák felsőbb osztályaiban és a leventéknél is.

Egyik legnagyobb értéke a versenyszertornázásnak az, hogy megtanítja a gyakorlót akarni, az egész testével szabadon rendelkezni és afölött uralkodni. *Nem annyira az egyes egyének egymás között való versengése, mint inkább a tornásznak, az egyénnek önmagával, saját testével és annak egyes részeivel való küzdelme az, ami kieme-*

lendő és amit a komoly tornász nem külső célokért, hanem teste és lelke tökéletesítéseért végez. Minél nagyobb a test fölött való uralom és minél nagyobbfokú az ügyesség és a gyakorlottság, annál szebb a végbevitt mozgás.

A szertornázásnak ezt a formáját *ügyességi tornának* is szokás nevezni. Az ügyesség pedig a legnagyobb fizikai értékek egyike. Az ügyesség hasznát és alkalmazását rendkívül sok esetben tapasztalhatjuk a mindennapi életben. Az ügyesebb könnyebben tanul meg minden más sportot és végez jól bármely fajtájú testi munkát, mint az ügyetlen. Az ügyes könnyen, játszva kerüli el mindazokat a kellemetlenségeket, amelyek az életben előfordulhatnak s amelyeket az ügyetlen elkerülni képtelen s amelyeknek könnyen áldozatául is eshet. De az ügyes nemcsak magán, hanem másokon is tud segíteni.

Éljünk minél többen a versenytornázással. Mindenkinek szüksége van két erős, ügyes láb mellett, két erős, ügyes karra is. Az életben gyakran tapasztalható, hogy vannak hivatások, amelyek reggeltől estig egyoldalú munkát rónak a lábakra, a karok, vállak izmait pedig teljesen foglalkoztatás nélkül hagyják. Így ezek fejlődésükben elmaradnak és elgyengülnek. *A két kar és kéz hajlító és feszítő izomerejét és ügyességét egy testgyakorlat sem fejleszti olyan arányosan, mint a szertornázás.*

A versenyszertornázás csoportokban és *együttes tornázás* alakjában is folyhat. Az *együttes versenytornázás* kitűnő iskolája a fegyelemnek, a figyelemnek, pontosságnak, az engedelmességnek és a rendszertetnek.

Az *akarat és bátorság* nevelésére alig van értékesebb testnevelő eszközünk, mint a szertornázás. Egyetlen sportban sem kell annyi akadályt leküzdeni, mint a szertornázásban. Minden újabb gyakorlat újabb és újabb legyőzendő akadályt jelent. Hányszor tapasztalja a tornász, hogy némely mozgás begyakorlása, megtanulása mily hosszú időt kíván és mily nagy fáradsággal jár. Hányszor kell fájdalmakat is elviselnie. Hányszor van szüksége hidegvérre, bátorságra, különösen olyan pillanatokban, amidőn egy hirtelen, gyors, erőteljes és ügyes fogással meg kell mentenie testét a szerhezütődéstől, avagy leeséstől. És mindezekben az akadályokon át mi segíti, úzi, hajtja előre? Nem más, mint a legszebb és legértékesebb férfitulajdonságok kettője: az *akaratereje és a bátorsága.*

A versenyek értékelése és elbírálása.

A tornászok kevés versenyt rendeznek, de azokra jól előkészülnek. Bár nagy súlyt helyeznek a tömegnevelés mellett az egyéni nevelésre, az eredmények felmutatásával összekötött versenyzésre is, mégis ügyelnek arra, hogy az *egyesületi testnevelés pusztán versenyzőkép-zéssé ne fajuljon.* Mert ahol a verseny díjakért való hajsza lesz a

tornázás egyedüli célja, ott a rendszeres, tömegtornázás szenvedni fog. Kell tehát a versenyzés, de csak abban az esetben, ha az természetes folyamánya a jól irányított tömeg-, illetve egészségre és munkára nevelésnek. Kell a versenyzés, de annak mértéket kell szabni és azt okosan kell irányítani. Ne utánozzunk olyan egyesületeket és intézményeket, ahol csak versenyzőket képeznek. Ha ezek a versenyzők véletlenül, bármely okból szétszélednek — és ma ez igen könnyen megtörténik —, akkor abban az együletben, intézményben *nem marad semmi*, mert nem volt ott *rendszeres, egészségre és munkára nevelő alapvető és normálisan kifejllesztő testnevelés*.

Ügyelnünk kell arra is, hogy a versenyzés ne fajuljon el *versenydíj-, tiszteletdíj- és pénzdíjnyeréssé*. Én az értékesebb versenydíjakat, tiszteletdíjakat is félig-meddig pénzdíjnak tekintem, ha azokat nem a nyertes egyesület, hanem a győztes versenyző kapja, aki ezeket, sajnos, akárhányszor, értékesítheti is. Szívvel-lélekkel a régi, klasszikus görög felfogás mellett vagyok a versenyzők jutalmazása terén. akik azt tartották, hogy „*a győzteseket tisztelni, becsülni — de nem megfizetni kell*“.

Ami a verseny értékelését illeti, kiemelem a csapatversenyt az egyéni verseny előtt és az *összetett versenyt*, az egyes versenyszámokban való szereplés előtt. A *többoldalúság, a sokoldalúság* mellett török lándzsát. Különösen kiemelem a *tornászati és atletikai összetett versenyek* értékét. A torna főleg a felsőtest sportja, az atletika a szív, tüdő és az alsótest gyakorlata. *A kettő együtt különb embert nevel, mint akár az egyik, vagy akár a másik egymagában. Ezt a felfogást vallják a világ legjobb tornászai, a svájciak, a németek és finnek is*. Ez nem zárja ki azt, hogy azért ne rendezhessünk csak a tornázásban vagy csak az atletikában is külön-külön versenyeket. De a sokoldalúságra nevelő összetett versenyek eredményeit magasabbra értékelem.

Jelenleg a világbajnoki tornaversenyek csapat- és csak annak keretében *egyéni versenyek*, amelyek torna és atletikai versenyszámokból állanak. Az olimpiai tornászbajnokságok szintén *csapat- és csak annak keretében egyéni versenyek*, amelyek csak tornaversenyszámokból alakulnak.

A *tornaszámokat* műszabadgyakorlat és talajtorna, függeszkedés, nyújtó-, korlát-, ló- és gyűrűhintagyakorlat adja. A *könnyű-atletikai* számokból a rövidtávfutást, az ugrást és súlydobást alkalmazzák leggyakrabban.

Vannak előírt és vannak szabadon választott gyakorlatok.

Az *előírt* gyakorlatoknál a *kivitelt, a stílust* pontozzák. A *szabadon választott* gyakorlatoknál a *kivitel* mellett a gyakorlat *nehézségi fokát és felépítését* is figyelembe veszik.

Erő, ügyesség és szépség az a három tényező, amire a legnagyobb gondot kell a versenyzőnek fordítania. De ezt a három tényezőt figyeli a versenybíró is, amikor a versenyző képességeit elbírálja.

Az értékelés pontokkal történik. Régente 5 pont volt a maximum. Jelenleg 10–20 ponttal bíraskodnak. Egy pontnál nagyobb különbség két bíró között nem lehet. Sajnos, ezt a szabályt nem mindig tartják be, különösen nem a női versenyek elbírálásánál. Saját nemzetbelit az illtő bíró nem pontozhat. Egyébként: lásd a világbajnoki és olimpiai versenyszabályokat, amelyek esetről-esetre változók.

Országos bajnoki- és jelvénytörzserőversenyek.

Az olimpiai és világbajnoki versenyeken kívül nagyban szolgálják a versenyzés sportját az országos bajnoki és a jelvénytörzserőversenyek is. Különösen értékelem a jelvénytörzserőversenyeket, ezeknek kiírása, irányítása és lebonyolítása azonban még sok tennivalót kíván.

Magyar tornászok kiemelkedő versenyeredményei.

- Athén, 1904:* Kakas Gyula I. oszt. minősítést nyert. — *Erődy Béla* a függőszekedésben II. helyre került.
- Velence, 1907:* Bély Mihály vezette csapat I. oszt. minősítést nyert. — *Antos Mihály, Kmetykó János és Szücs Vilmos* I. o. minősítést nyertek.
- London, 1908:* Kmetykó János vezette olimpiai csapat II. o. minősítést nyert. — I. o. minősítést nyertek *Antos Mihály és Gellért Imre*. — II. o. minősítést nyert *Gráf Frigyes, Szabó Kálmán és Nyisztor János*.
- Turin, 1911:* Kmetykó János vezette BTC csapat I. o. minősítést nyert. — *Bábel Rezső* vezette OTE csapat I. o. minősítést nyert.
- Stockholm, 1912:* Bábel Rezső és Kmetykó János vezette olimpiai csapat II. helyre került. (*Gellért, Krizmanich, Szalai, Pászty, Kmetykó L., Kmetykó J., Téry, Tuli, Fleck, Herczegh, Habersfeld, Hellenich, Szücs, Girtler, Vilkesmann, Keresztesy, Gyarmathy, Péteri*.) Ez volt a versenytornázás fejlesztésére alakított első magyar reprezentatív tornászcsapat egyik legkiemelkedőbb eredménye. A csapatot *Kmetykó János* főiskolai tanár, a szertornázás művezetője és *Bábel Rezső* testn. igazg., a szabadgyakorlatozás művezetője szervezte, *Iszer Károly* és *Maleczky Román* közreműködésével.
- Amsterdam, 1928:* Kmetykó János vezette férfi és női olimpiai csapat eredményesen szerepelt. A hölgyek a IV., a férfiak a X. helyre kerültek. *Pelle István* a 20-ik helyre került.
- Milánó, 1929:* Olasz bajnokságok. II. *Pelle István*, V. *Péter Miklós*.
- Luxemburg, 1930:* *Krizmanich János* vezette csapat IV. helyre került a világbajnokságon. *Pelle István* nyújtón világbajnokságot nyert. *Péter Miklós* a II. helyre került.
- Bari, 1930:* Olasz-magyar verseny, győz Olaszország. — Egyéni versenyben *Pelle István* győztes.
- Nápoly, 1930:* Olasz bajnokság. — *Pelle István* a III., *Péter Miklós* az V., *Boros Péter* a X. helyre jutott. — Csapatbajnokságban a BTC a III. helyre került.
- Velence, 1931:* Olaszok nemzetközi tornaünnepélye. I. o. minősítést nyert a BTC csapata. — Egyéni összetett versenyben *Pelle István* II., *Lenz Rezső* XI., *Boros Péter* XIII. helyre került. Gyűrűhintán és korláton *Pelle István* I. helyre került.
- Páris, 1931:* A Nemzetközi Torna Szövetség világbajnoki versenyn, az összetett versenyben *Pelle István* a VII. helyre került. Korláton I., lovon II., lóugrásban I., műszabadgyakorlatokban V. helyezett volt. Nyújtón *Péter Miklós* III. díjat nyert.
- Budapest, 1931:* Olasz-magyar tornaverseny. A csapatversenyben Magyarország II. helyre került. Az egyéni versenyben I. *Pelle István*, 4. *Péter Miklós*, 6. *Lenz Rezső*, 8. *Boros Péter*, 10. *Antal Nándor*, 12. *Sárkány István*, 13. *Káldy Lajos*.

Los-Angeles, 1932: Az olimpiai csapatversenyben Magyarország a IV. helyre került. Egyéni összetett versenyben: *Pelle István* a II. helyre jutott. Műszabadgyakorlatokban és lovon *Pelle István* I. díjat nyert. Függeszkedésben *Péter Miklós* IV., *Boros Péter* V. lett. Akrobatikus tornában *Pelle István* a IV. helyre, lóugrásban a VI. helyre, nyújtón a IV. helyre, korláton a II. helyre került. Versenybírák: *Kmetykó János* és *Dückstein Zoltán*.

Frankfurt, 1932: A világbajnoki csapatversenyben Budapest csapata II. helyre került. Csapatvezető *Krizmanich János*. Összetett versenyben *Péter Miklós* I. díjat nyert. Korláton *Péter Miklós* I. díjat nyert, *Hegedüs József* IV. helyre került. Lovon *Hegedüs József* I. díjat, *Péter Miklós* III. díjat nyert. Gyűrűhintán *Boros Péter* II. díjat, *Lenz Rezső* IV. díjat nyert. Nyújtón *Péter Miklós* II. díjat, *Hegedüs József* III. díjat nyert. Lóugrásban *Péter Miklós* I. díjat nyert. Műszabadgyakorlatokban *Sarlós József* I. helyre került.

Budapest, 1934: Világbajnoki versenyek. A női csapatversenyben a magyar csapat II. díjat nyert. Vezető: *Herpich Rudolfné*. A férfi csapat V. helyre került. Vezető: *Krizmanich János*.

A régi versenyzőgárdából különösen érdemes eredményeket értek el: *Antos Mihály*, *Boór Nándor*, *Kakas Gyula*, *Kmetykó Lajos*, *Lichtl Gyula*, *Szücs Vilmos* és *Gerhauser Sándor*. Érdemes munkát végeztek a magyar bajnokok: *Erdődy Imre*, *Erődy Béla*, *Gellért Imre*, *Krizmanich János*, *Pásztty Elemér* és *Szalay József*.

Hölgyversenyzőink és a női versenyzés.

A női versenyzés terén kiemelkedő eredményeket értek el *Köbessy Margit* és *Tóth (Gamaufné) Judit*. A buzogánybajnokságban *Bartalits Ilonka*.

Véleményem szerint a nő, éppen úgy mint a férfi, akar eredményt elérni, akar eredményt felmutatni, akarja képességeit ismerni. Vegyes részt neki való mértékben, módon, időben és helyen a versenyekben és küzdelmekben. Ez növelni fogja emberi értékét testi, lelki és erkölcsi szempontból is.

Bizonyos, neki megfelelő mértékig, legyen erős, ügyes, akarat-erős, bátor és elszánt a nő is.

Ha megfosztjuk a nőt a neki megfelelő versenyzéstől, erőösszéméréstől, képességei megismerésétől, akkor megfosztjuk őt egy igen nagy értéktől: az akarat komoly iskolázásától.

Az ő gyakorlatukat is jellemezze az erő, ügyesség és szépség.

A nők ne versenyezzenek együtt a férfiakkal. Az ő részükre külön női versenyek szolgálnak — nők irányításával és bíraskodásával

Turistaság

Irta: Dr. Tavasz István.

TURISTA TÍZPARANC SOLAT:

1. Szeresd a természetet és áhitattal lépj szentélyébe.
2. Turistamezben is kultúremler maradj.
3. Ne feledd, hogy turistához méltatlan magaviselettel a turistaság ügyének ártasz.
4. Ne élj vissza a vendégjoggal és tiszteld a mások vagyonát.
5. Turistaútról le ne térj, tilos területen engedély nélkül ne járj.
6. Légy vidám, de ne lármás, az erdőben ne a turisták, hanem a madarak énekeljenek.
7. Tartsd tisztán a forrásokat, patakokat, pihenőket és a hulladékot rejtse el.
8. Égő tárgyat el ne dobj, erdőben tüzet ne rakj.
9. Kíméld az erdő vadjait, gyümölcsfákról még virágot se szakíts.
10. Becsüld turistatársadat s bajban el ne hagyd, mert az becstelenség.

A turistaságról általában.

Mi a turistaság? ... Ki a turista? ...

A turistairodalom nagyszámú művelői közül sokan igyekeztek minél szabatosabban, minél tömörebben válaszolni a kérdésre. Megállapíthatjuk azonban, hogy az igyekezet legtöbb esetben csak igyekezet maradt. Alapos és kimerítő meghatározást alig ismer a turista-társadalom.

Reichardt Géza „A turistaság kézikönyve” című alapos munkájában így határozza meg a turistaságot: „A turistáskodás, turistaság etikai tartalmú, testedző szórakozás a szabad természet öln. Tehát testi és lelki felüdülés a cél. Tágabb értelemben ugyan a szabad természetnek egyéb (pl. tudományos) célból város vagy vidék, sőt lakóhelyünkön kívül eső bármely hely (idegen város vagy vidék) szórakozásból vagy megismerés végett, akár közlekedési eszközök segítségével történő felkeresését is turistáskodásnak nevezik. Szakkörökben mégis szűkebb értelemben ma már csak az a szabad természetben való testedző szórakozás tekinthető turistáskodásnak, amelynek főeleme a tervezett gyaloglás.”

A turistaság igazi lényegét azonban sokkal jobban meg ismerhetjük a magyar turistaság két legnagyobbjának, Eötvös Lóránd bárónak és Zsitvay Tibornak örökké fennmaradó klasszikusan szép soraiból.

Eötvös Lóránd báró így írt a turistaságról:

„Turista az, aki útrakél azért, mert foglalkozásának egyformasága, gondjainak sokasága közepett álmaiban feltűnik egy olyan szebb világ, amelyben zöldebb a fű, kékebb az ég, magasabbak a hegyek, szebbek vagy különösebbek a házak, barátságosabbak az emberek s aki ez álmok kép eredetijét fáradságtól vissza nem riadva keresi — s mert hiszen e földön élünk, talán soha meg nem találja, de azért jó kedvét el nem veszíti, hiszen örömét ez a keresés teszi.”

Zsitvay Tibor szavai:

„A turistaság a tömegek sportja, amely nem ismer versenyt és nem takar üzletet. Gyakorlását nem korlátozza az évszakok változása, sem az életkor haladása.

Tüdőt és lelket tisztít! Visszavezet a Természethez, az örök megújhódás forrásához! Felemel a sár, a por, a gyárak füstje, a hétköznapi gondok fölé! Nagy távolságokon repül végig a turista tekintete és lelke, mint dalos madár száll a magasságokba, hódolatra a csodálatosan szép és harmonikus Természet Örök Alkotója elé!

A turista jobb, a turista emberibb ember, mint a többi.

Aki pedig a turistaság brigádjaiba ujoncokat toboroz, ember-társainak jótevője, mert felfedi előttük a testi-lelki megújhódásnak antheusi titkait! ...“

Sport-e a turistaság?

Hosszú időn keresztül folyt a vita abban a kérdésben, hogy sport-e a turistaság vagy sem. Akik a „nem” mellett kardoskodtak azzal érveltek, hogy a sport fogalmához hozzátartozik a versenyzés, a versenyszerűség, márpedig a turistaság irtózik a versenytől, tehát nem is lehet a sport fogalma alá fogni.

Ma már ez túlhaladott álláspont. Ma már a sport fogalma alá fogjuk az ú. n. turasportokat, így a turistaságot is és nyugodtan állíthatjuk, hogy a turistaság igenis, sport. Mégpedig sport a javából.

A turistaság azonban a sportok között egészen különös és egyedülálló helyet foglal el. Legfőképpen abban különbözik, minden más sporttól, hogy hiányzik lényegéből a versengés. Amíg a többi sportok mind a versengésre vannak alapozva, az az életelemük, addig a turistaság valósággal irtózik a versengéstől és félve vigyáz arra, hogy az egyébként nemes versengést távoltartsa magától.

És ez érthető is. A turista ne versenyezzen abban, hogy mennyi idő alatt ér fel pl. a Dobogókő tetejére, hanem gyakorolja úgy a turistaságot, hogy teste, lelke üdülést találjon.

Minden sport a kultúra hátrányait, annak dekadens hatásait igyekszik ellensúlyozni, a kultúrát tehát kiegészíti. És ebben a turistaság vezet. Hiszen a turistaság az, amely a legnagyobb tömegeket viszi ki a városok kormos, füstös falai közül az éltető napfényre, levegőre. Odakünn a jó levegőben, verő napfényben dolgozik minden izmunk, fejlődik, tökéletesedik szervezetünk.

„A turistáskodás tehát kötelessége minden egészségére vigyázó embernek, de tudni kell vele élni, mert mint minden hatásos orvosságot, ezt is lehet eredménytelenül, sőt károsan használni. A turista keressen levegőt, izommunkát, törekedjék tagjai sokoldalú használatára, exponálja testét a napfénynek s az időjárás viszonyosságainak, de mindenkor módjával, fokozatosan emelve szervezete megerőltetését, mert minden túlzás árt és keservesen megbosszulja magát.” (Turistaság Kézikönyve, 168. oldal.)

A turistaság története.

„A turistaság története egy az emberiség kultúrtörténetével.”

Ez a felfogás ma már egyre általánosabbá válik és egyre több nagynevű szerző keze alól jelent meg olyan munka, amelyben ez a felfogás van alaposan, az adatok egész tömkelegével bizonyítva. Schmidkunz Walter, az ismert német turista „*Alpines Handbuch*” című művében a történelem előtti mondakörben Herkulesselel kezdi a turistaság történetét, azzal a Herkulesselel, aki megmászta az Alpokban „*Szent Isten*” hegyét és a Pireneusokon is átkelt.

A turistaság történetébe vonja a gallokknak Kr. e. 600-ban történt alpesi átkelését, Nagy Sándor seregének a kaukázusi hegyeken át a Himalájába vezető útját, a népvándorlási seregeknek az útjait stb.

Nem kevés jóakarat kell azonban, véleményünk szerint, hogy ezeket az utakat a turistaság fogalma alá sorozzuk.

Ugyanígy nem lehet turistáskodásnak nevezni a budhistáknak, a mohamedánoknak és a brahmanoknak a közös szent hegyükre, a Ceylon szigetén levő Adamspeak való kivonulásukat sem.

A rómaiaknál azonban már komoly nyomát találjuk az igazi

turistaságnak. Hiteles adatok igazolják, hogy Kr. u. 126-ban *Hadrian* császár megmászta az *Aetnát*, tisztán csak azért, hogy élvezze a napfelkeltét.

A középkor felfogása nem kedvezett a szabad természet kultúrájának. Ez a sötét, „inkvizíciós korszak“ elnyomta az emberi lélek mélyén mindig ott szunnyadó természetimádatot. *Comisius Péter* jezsuita, a XVI. században óva intette az embereket, hogy valamely vidék szépségében gyönyörködjenek, mert a lélek túl nagy szabadságából sok veszély származik.

A reneszánsz korában már látunk bizonyos törekvéseket a természetességhez való visszatérésre. *Leonardó da Vinci* pl. nem egy turát csinált az Alpeseekben és több művében hívja fel a figyelmet a szabad természetre. Vérbeli turista volt *Michel Angelo* is, aki a hegytetőkön keresett ihletet művészetéhez.

A „német Plinius“, *Gesner Konrád*, aki Zürichben orvos volt, az első igazi turista. Ő már egy barátjához intézett levelében (1541-ben) így ír: „*Ameddig Isten életben tart, erős elhatározásom, hogy minden esztendőben különböző hegyeket megmásszak.*“ *Gesnert* kortársai közül sokan megértették és sokan követték is, halála után azonban mégis visszaesést látunk.

Hazánkban *Fröhlich János* késmárki tanár volt az első hamisítatlan turista. 1615-ben bebarangolta a Tátrát, megmászta a Lomnici csúcsot s nemcsak turistáskodott, hanem írt is a turistaságról.

Most már rohamlépésben közeledett a turistaság igazi ideje. *Jean Jacques Rousseau* (1712–1778) kiadja a jelszót: *Vissza a természethez!* Filozófiája korszakalkotó és világhírű munkájában, az „*Emil*“-ben a hegymászást, sőt a sziklamászást dicsőíti és azt ajánlja *Emiljének*, hogy ügyes és bátor legyen. Megtanítja kúszni, mint a zergét, szoktatja a veszélyekhez, óvatosságra és bátorságra tanítja a hegyek között.

Hamarosan megindul az Alpok feltárása. 1786-ban *Paccard* genfi orvos megmássza elsőnek Európa legmagasabb csúcsát, a *Mont-blancot*, hogy a rákövetkező évben *Saussure* már tizennyolcad magával menjen fel a hegyóriás csúcsára.

Egy pár évtized még és elérkeztünk a mai értelemben vett turistasághoz. 1857. december 22-én Londonban megalakul az első alpin-egyesület, az „*Alpine Club*“, öt év múlva pedig áll az „*Österreichischer Alpen-Verein*“ és 1863-ban megalakul a „*Schweizer Alpen-Club*“ és a „*Club Alpino Italiano*“.

És 1873-ban már Magyarországon is turistaegyesület alakul. Néhány lelkes turista Késmárkon kibontja a *Magyarországi Kárpát Egyesület* zászlóját. A következő évben alakul Párizsban a „*Club Alpin Francais*“.

Ezek az alakulások korszakalkotó események voltak és velük rohamlépésekben indult meg a turistaság, a hegymászás azon az úton,

amelyen oly gyors lépésekkel halad még napjainkban is előre. Azóta már a világ tele van turistaegyesületekkel, az egyesületek már szövetségekbe tömörültek, sőt kialakult már a turistaság nemzetközi szervezete is.

A magyar turistaság története.

A magyar turistaság kerek hatvanéves multra és nyugodtan mondhatjuk, dicső multra tekinthet vissza.

Hatvanegy évvel ezelőtt bontotta ki zászlaját Késmárkon a Magyarországi Kárpát Egyesület. Egy ilyen egyesület alakítása az akkori időkben meglehetősen nehézségekbe ütközött, hiszen akkor a közvélemény még tájékozatlan és érzéketlen volt a turistaság eszménye iránt. De az önzés és a közöny ellenére is néhány lelkes turista kezdeményezésére mégis megalakult az első magyar turistaegyesület, amely hazánk legszebb természeti kincsének, a Kárpátok koszorújának feltárását és a nagyközönséggel való megismertetését tűzte ki célul maga elé.

Az alapítók sorában ott találjuk már az első évben Ferenc József királyunkat, aki 100 pengőt adományozott az új egyesületnek, Erzsébet királynét és Rudolf trónörökösét is.

A MKE első elnöke *Görgey* Gusztáv volt, helyére azonban hamarosan *Berzeviczy* Egyed került. Rövid két év alatt az egyesületnek már 797 tagja volt és vagyona is tetemes összegre rúgott. Már a második évben osztálya is alakul az egyesületnek: *Gyöngyösön a Mátra Osztály*.

A harmadik évben már menedékházat épít az egyesület, a Csorbátó mellett a „József menedékházat“, amelyet *Szentiványi* József nevről neveztek el, mert ő volt az, akinek az áldozatkészségéből a ház felépülhetett. Ezt a házat aztán gyors egymásutánban követték a többiek és néhány esztendő lepergése alatt a menedékházak egész sorát emelte a Kárpátokban az MKE.

1888-ban megalakul az *MKE Budapesti Osztálya*, amely báró *Eötvös* Lóránd, az ország akkoriban legkiválóbb turistáját választja meg elnökének. De ott találjuk a vezetőségben *Lóczy* Lajost, *Téry* Ödönt, *Thirring* Gusztávot is, akik mind legendás hősei a magyar turistaság őskorának.

A Budapesti Osztály hatalmas méretekben fejlődik és már 1891-ben elszakad az MKE-től és *Magyar Turista Egyesület* néven önálló egyesületté alakul és mindjárt az első évben tizenegy osztály csatlakozik hozzá.

Ugyanebben az évben kibontja zászlaját Pécsen a „*Mecsek Egyesület*“, a következő évben pedig megalakul Miskolcon a *Borsodi Bükk Egylet*. Az 1900-as évek elején már gyors egymásutánban alakulnak az újabb egyesületek és a különböző irányú sportegyletek is turistaosztályokat alakítanak (Postás, BBTE, MTE stb.).

A nagyszámú turistaegyesületek egységes irányításának hiánya hamarosan kiütözik és megindul a mozgalom a *Magyar Turista Szövetség* megalakítására.

Több kísérlet után a „*Turistaság és Alpinizmus*” szerkesztősége 1913-ban országos nagygyűlésre hívja össze a magyar turistákat és itt mondják ki a Magyar Turista Szövetség megalakítását. A szövetség első elnöke gróf Teleki Sándor lett, ügyvezető elnöke pedig Thirring Gusztáv.

A turistaság fontosságát az állam is hamar felismerte. Az 1913. évi XIII. tc. megalkotta a *turista alapot*. A totalizátor jövedelem testnevelési célra rendelt 2 százalékának egyötöd részét biztosította a törvény a turistaságnak.

Ezt az alapot az 1921. évi LIII. tc. szüntette meg, illetve beolvasztotta a testnevelési alapba, ami azt jelentette, hogy a turistaság elvesztette önállóságát és a turistaság is belekerült a testnevelési ügyek országos egységébe.

A magyar turistaság életében jelentős esemény a „báró Eötvös Lőránd menedékháznak” 1898-ban történt megnyitása. A budai hegyvidék és a Dobogókő környékének a meghódítása volt ugyanis a magyar turistaság egyik legnehezebb feladata. Lassan azonban felmelegedett a környék népe, rájött arra, hogy a turisták révén pénz áll a házhoz és a turista egyre szívesebben látott vendég lett mindenfelé.

A háború azután hosszú évekre megakasztotta a turistaság fejlődését és amikor vége lett a háborúnak, a magyar turistaság szinte mindent elvesztett. Az újjászervezés munkája 1923-ban indul meg igazán, amikor Zsitvay Tibor kerül az elnöki, Prém Lőránd pedig a főtitkári székbe.

Az erőteljes, serény munkálkodás aránylag rövid idő alatt olyan turista létesítményeket teremtett, aminőkre még gondolni is alig mert valaki. A *Budapesti Egyetemi Turista Egyesület* kezdeményezésére felépül a *Galyatetői menedékház*, amelynek felavatásán megjelenik Horthy Miklós kormányzó is. A *Budapesti Turista Egylet* a Csúcs-hegyen felépíti „*Győző Dezső menedékházát*”, a Munkás TE a Nagyszénáson, a *Természetbarátok* a Kevélynyergen állít fel menedékházat. Megszületik a vaskapui menedékház, a soproni Hubertus-lak, Eger mellett a várhegyi Turista otthon, Óbuda fölött a hármashatárhegyi menedékház stb. stb. Ugyanekkor nagy iramban folynak az utak jelzése, a források foglалása.

És a munka nem szünetel napjainkban sem. Minden esztendőben új és új alkotásokkal lesz gazdagabb a magyar turistaság.

A turistaság a gyakorlatban.

Ruházat, felszerelés.

A turistaság észszerű gyakorlatának előfeltétele a túra helyes megválasztása és a megfelelő ruházat és felszerelés.

A túra megválasztásánál mindig nagy gonddal járjunk el. A turistaságot csak akkor gyakoroljuk helyesen, ha túráinkat képességeinknek megfelelően választjuk meg. Ne vágjunk neki mindjárt a Magas Tátrának, még a Bükknek sem, hanem kezdjük sétákkal, folytassuk kisebb kirándulásokkal és csak fokozatosan térjünk rá a komoly, magashegyi túrákra.

És mielőtt turistának felcsapunk, vizsgáltsuk meg magunkat orvossal, kérjük ki annak tanácsát. De ezt a tanácsot fogadjuk is meg.

A ruházatra vonatkozólag általánosságban csak annyit jegyzünk meg, hogy *a turista ruhája legyen egyszerű, de izléses.*

A turistaság a láb sportja, tehát a turista legfontosabb ruházati darabja a cipő, *a turista bakancs.* Csakis magasszárú bakancsot használjunk és az mindég inkább bő legyen, mint szűk és minél kevesebb varrás legyen rajta. Sétákra és kisebb túrákra nem fontos, hogy szöges legyen a bakancs, komolyabb túrára azonban csak „szögesben” menjünk.

A szögest gyakran olajozzuk vagy zsírozzuk, melegen sohase szárítsuk, ha nem használjuk, tömjük ki papírral, vagy húzzuk sámfára. Szögesünk csak így lesz hosszú életű. Ha talpa kilukad, ne foltoztassuk, mert könnyen tönkre tehetjük lábunkat. Tetessünk rá ilyenkor új talpat. A szögeshez nyáron rövid, vékony cérnaharisnyát használjunk és föléje rövid, vastag gyapjú vagy kecskeszőrharisnyát húzzunk.

A nadrágunk térden alul zárható „lengyel bugyogó” legyen, jó nagy zsebekkel. Nadrágtartót ne használjunk, mert a hátizsák pántja ráesik és összetöri vállunkat.

Ingünk puhanyakú, kihajtható gyapjúing legyen, lehetőleg színes.

Kabátunk lehetőleg olyan legyen, hogy nyakig begombolhassuk. Praktikus, ha a zsebek lezárhatók. Nyáron kellemes a vászonruha. Téli ruhánk jó, ha nem bolyhos, mert így nem tapad rá a hó. Általában ruhánk kényelmes, szellős és vízálló legyen. Hosszú felöltőt, télikabátot turista nem hord.

Fejünkre könnyű kalapot, vagy ellenzős sapkát tegyünk. Ne feledkezzünk meg a sálról sem soha. Jó turista ezt mindig magával hordja éppúgy, mint a viharkabátját. A viharkabát vízhatlan legyen, bár elárulhatjuk, nagy esőben a legvízhatlanabbnak hirdetett kabát is átázik.

Ajánlatos egyéb felszerelési cikkek: *zsebkés* (konzervnyitóval, árral, dugóhúzóval), *lámpa* (villamos zseblámpa, vagy máriaüveges gyertyás lámpa), *messzelátó*, *iránytű*, *térkép* (elég ha a vezetónél van, de annál azután feltétlenül legyen!), *toaletteszközök* (szappan, fésű, fogkefe), *varróeszköz* (tű, cérna, biztosítótű, gombok), *gyógyszerdoboz*, *ivó- és evőeszközök*, *jelző- és tájékoztatóeszközök* (síp).

A felszerelési tárgyak között első helyen áll a hátizsák. Csakis

jó anyagból készült, inkább széles, mint hosszú hátizsákot vegyünk. Ha módunkban áll, akkor a hátizsákot mindég a túrához mérjük. Kis túrára kis zsákkal, nagy túrára nagy zsákkal menjünk.

Hozzá tartozik a turista felszereléséhez a bot is, bár vannak, akik azt vitatják, hogy igazi turista ma már nem hord magával botot. Véleményünk szerint azonban botra mindig szüksége van a turistának.

Ne feledjük azonban, hogy *„nem a szöges cipő és a bot teszi a turistát“*. Azonkívül jelszavunk legyen: *Ne cipeljünk felesleges dolgokat!*

Menetelés.

A turista sohase tévessze szeme elől azt az aranyigazságot, hogy *„Lassan járj, tovább érsz!“* A jó turista egyenletesen menetel, nem siet, de nem is kullog.

Általában kezdetben lassan járjunk, azután frissebb, hosszú lépésekkel vágjunk neki a túrának. Sík terepen átlagban percenként száz lépést tegyünk meg, emelkedésnél azután a teljesítmény természetesen kevesebb. Legkönnyebben ellenőrizhető a gyorsaság a szív verésével: *úgy kell mennünk, hogy szívünk verését ne érezzük erősen és a legmeredekebb „szuszógón“ is szájunkat csukva tartva, orrunkon át vehessünk lélegzetet.*

Hegynek felfelé kimérten, nagy lépésekkel, rogyott térdekkel, egyenletesen, teljes talpra lépve haladjunk. Ha nagyon meredek az út, akkor jó serpentinben menni. *(Lefelé szintén ajánlatos a serpentinben való menetelés.)* Ha már fáradságot érzünk, akkor lehetőleg lapos terepen néhány percnyi pihenést tartsunk, de ne ülünk le. Az ülőpihenés ártalmas az egészségre. Ha bottal járunk, azt meredek lejtőn mindig a hegy felőli oldalra támasszuk.

Ha melegünk kezd lenni, még mielőtt megizzadunk, vessük le kabátunkat, esetleg mellényünket és kalapunkat is, még pedig télen is.

Ha a tetőre érünk, ne tartsunk azonnal pihenőt, hanem még két-háromszáz lépést tegyünk meg, amíg *„kifujjuk“* magunkat.

Az egyfolytában való menetelés legfeljebb két óráig tartson, két óra elteltével feltétlenül tartsunk pihenőt.

A menetet mindig a leggyakorlottabb turista vezesse, a kezdőt a menet közepére osszuk be és a vezető a menetelés tempóját mindig a kezdőhöz mérje.

Felfelé menet jó, ha bakancsunk fűzőjén lazítunk, lefelé azonban szorosan fűzzük be a cipőt, nehogy a láb előre csúszkáljon, ami komoly bajokra vezethet.

Tájékozódás.

Röviden szólunk csak a tájékozódás fontosságáról, mert véleményünk szerint tájékozódni megtanulni nem lehet, ezt az érzéket a gyakorlat útján lehet csak kifejleszteni. Mert a tájékozódáshoz érzék

kell, sokak szerint egy hatodik érzékszervünk irányítja a tájékozódási képességet. Általában, aki még nem szerzett kellő tájékozódási gyakorlatot, az ne menjen egyedül hosszabb útra, vagy ha megy is, akkor csak olyan túrára induljon el, amelyen jól jelzett utak mutatják az irányt.

A térképolvasás elemeit meg lehet könyvből tanulni és az szükséges is, a gyakorlatot azonban csak kint a szabadban szerezhettük meg.

Téli turistaság, vizi turistaság.

A turistáskodás igazi ideje a tavasz és az ősz. Nyáron a rekkenő hőségben, télen pedig a térdig, sőt sokszor derékig érő hóban igazán nem élvezet gyalogolni és nem sok örömet nyújt izzadva vagy dideregve cipelni a nehéz hátizsákot.

De akinek a szívéhez nőtt a szabad természet szeretete, annak kevés a pár tavaszi és őszi hónap, amikor valóban élvezettel mehet ki a hegyek közé gyalogolni, vándorolni.

A jó turista télen és nyáron is turista akar lenni, télen és nyáron is hódolni akar természetimádatának, akkor sem tud megmaradni a város, a szoba falai között, akkor is vágyik ki az Isten szabad ege alá.

Ez a vágy teremtette meg a téli és a nyári (vagy vizi) turistaságot.

A téli turistaság hazánkban 20—30 évvel ezelőtt még ismeretlen valami volt. Néhány lelkes úttörő azonban, dacolva a gúnnyal, a meg nem értéssel, felcsatolta lábára a „lábszánkót“ és megindult hódító útjára a sísport. Ma már minden igazi turista télen sízik, télen sível túrázik.

És ugyanez a turista nyáron csónakba ül és vizen túrázik. Hazánkban, hál' Istennek, jó tere van a vizituristaságnak, hiszen viziutaink között bőven válogathatunk. Természetesen a Duna áll az első helyen, de jó viziutakkal szolgál a Rába, a Sió, a Balaton, a Velencei tó és nem utolsósorban a Tisza, ez azonban mellékfolyóival együtt a vizituristaság tekintetében még meglehetősen elhanyagolt.

Tenisz

Irta: Arató Géza

a MOLSz szövetségi kapitánya,
a m. kir. Testnevelési Főiskola előadó tanára.

The King of Games and the Game of Kings. Ez a mondás született a teniszről valamikor régen. „*A játékok királya és a királyok játéka*!” Talán nagyon is büszkének hangzik ez a mondás, talán nagyon is önteltnek. De két enyhítő körülménye akad: az egyik, hogy teniszezők találták ki — önmagukról. A másik, hogy elég sok benne az igazság. A mondás második fele történelmi tény. A francia Lajosok, a francia és angol Henrikek egész sora tartozott ennek a játéknak szenvedélyes hódolói közé, királyok vívtak egymással nemzetközi teniszmérkőzéseket, s még a modern ma is sokszor tetten érheti a koronás királyokat, amint a jogart előszeretettel cserélik fel a rakettel. De el kell ismerni azt is, hogy a tenisz tényleg a legszebb sportszerű játékok egyike, hogy tényleg van valami joga arra, hogy a játékok királyának emlegethessék. *A modern tenisz a legösszetettebb feladatok elé állítja a versenyjátékost.* Különféle ütések egész sorát kell beidegeznie, s ezek az ütések az egész test izomzatát működtetik. A teniszezőnek tudni kell gyorsan startolni, fürgén futni, hirtelen megállni, hogy a következő pillanatban már ellentétes irányban induljon. Kell ugrania előre, oldalt, hátra és magasba. Rugékonyságát, mozgékonyságát órákon át tartó küzdelmek alatt is meg kell őriznie. Roppant gyors appercipiáló- és reagálóképesség felett kell rendelkeznie, mert sikerre, eredményességre csak akkor számíthat, ha reflexei tökéletesen ki vanna fejlődve. De ha mindezek a tulajdonságok élnek is a teniszezőben, nagy játékos — pusztán ilyen tulajdonságok birtokában — még mindig nem lehet. A tenisz ugyanis tág teret nyit a taktikai lehe-

tőségek számára. A teniszt, mint versenyjátékot, taktikailag is teljesen ki kell építeni a versenyzőnek, értenie kell ahhoz, hogy technikai repertoárját a mindenkori ellenfél tudásához, sajátosságaihoz idomítsa, hogy kiválogassa azokat a fegyvereket (azokat az *ütéseket*), amelyek az ellenfélre nézve a legkellemetlenebbek, tehát a saját eredményessége tekintetében a leghasznosabbak. A taktikához tartozik az úgynevezett pszihikai momentumok felismerése és kihasználása is. A teniszben, mint általában minden küzdelemben, sok a drámai elem. A küzdő felek mindegyike „drámai hős”. És ezek a drámai hősök „botlásokat” követnek el: pillanatnyi megingás, kis elbizakodottság, a koncentráció rövid percekre történő szünetelése bármilyen külső vagy belső ok folytán, megannyi sebezhető rést fednek fel az ellenfél előtt, akinek tehát nemcsak a tényleges játék menetére, hanem ezekre a pszihikai jelenségekre is figyelnie kell, hogy aztán ezeket azonnal kihasználhassa, a maga javára fordíthassa.

A tenisznek sokszor szemére vetik, hogy „*úri sport*”. Az a népszerűség, amely a mai időkben a teniszt egyre elterjedtebbé, egyre kedveltebbé teszi, azt bizonyítja, hogy az előbb említett jelző ma már *nem* az *exkluzivitást* jelenti. De jelenti ma is és jelenteni fogja a jövőben is mindig azt a *fair sportszellemet*, azt a lelkiekben úri, sportszerű gondolkodásmódot, amelyet ez a játék — jellegénél fogva — üzőitől megkövetel.

Nausikaától — Tildenig

Aki a tenisz történelméről írni akar, kénytelen kellen a *labdajátékok* történetével kezdi. Az első labdajátékos az az ősemlék volt, aki az ember veleszületett játékos ösztönétől hajtva, felkapta az első követ, göröngyöt vagy fadarabot, s azt játékos célzattal elhajította. Ezzel a „történelmi eseménnyel” indult meg a labdajátékok fejlődéstörténete, amely a kutatót az egyiptomi piramisok sírrajzain, s a kínai ősemlékeken keresztül emlékektől gazdagon szegélyezett úton vezeti el a technika minden tökéletességével előállított labdákat ütő, hiperfinom húrokkal húrozott rakettel „*en tout cas*”-pályán játszó versenyteniszezőig.

A tenisz történelmi vázlata a következő lehet: Homérosz Odiszseájának VI. éneke a labdázó Nausikaáról énekel (ez az első európai emlék), hogy aztán később a klasszikus görög agonisztika a labdajátékok egész sorát vonultassa fel. Évszázadokat átugorva, a XIII—XIV. században feltűnik a tenisz őseinek konkrétebb formában kibontakozó képe. A „*palla*”, a „*pallone*”, a „*giuco della corda*” (valamennyi olasz eredetű), a „*jeu de paume*” (francia) a XIV. században már olyan népszerű, hogy 1369-ben be kell tiltani. Bölcs Károly francia király tiltó ediktuma után 50 évvel azonban már vígan játszásk a „*tripot*”-t, a „*courte paume*” és a „*longue paume*” jogutódát. A tenyérrel, majd később ütőkkel kötélben, majd hálón átütött labda sokféle, de egy-

mással mindig rokonjáték formájában jelenik meg a *felvirágzásnak* a XVII. századig tartó korában. Franciaország és Anglia a népszerűség két főfészke; de a német-római birodalomban, s más európai országban (Spanyolország, az olasz félsziget államai, Svájc stb.) szintén fellelhető a tenisz őse. 1427-ből származik a világ valaha élt legnagyobb női teniszezőjéről szóló feljegyzés. A francia *Mlle Margot* kora legjobb férfigyversenyzőivel egyenrangú volt. A virágzás korában királyok mérkőzéseiről, kincstárilag fizetett „királyi paumier“-kről (az első profi tréneréről), 1800-ból párisi tripot-pályáról, tenispályával ellátott hajóról (!) olvashatunk. 1555-ben „*Trattato della Palla*“ névvel jelenik meg *Antonio Scanio* szakkönyve, amely a „giuco della corda“ nevű játékkal különös részletességgel foglalkozik.

Messze vezetne, ha a hálón át ide-oda ütött, rendszerint négy fállal körülzárt pályán űzött őstenisz minden történelmi részleténél meg akarnánk állani. *J. M.* és *C. G. Heathcote*, majd *E. B. Noel* és *J. O. M. Clark* egykorú képekkel gazdagon illusztrált, hatalmas köteteket írt (sok más tenisztörténelmi kutató mellett) a modern „lawn-tennis“ életrekelésének messzire visszafutó előzményeiről.

Az a tenisz, amit ma *tenisz* néven ismerünk, hivatalos nevén nem *tenisz (tennis)*, hanem „lawn-tennis“. A „tennis“ a régi idők labdajátékainak egyenes leszármazottja és szigorúan megkülönbözteti magát a parvenü „lawn-tennis“-től, amely mindössze az 1874-ik esztendőtt vallhatja születésnapjának. A „tennis“-t még ma is játszik, de csak igen kevesen. Nagyon hasonlít a mai teniszhez, de kizárólag zárt helyen űzik. A labdát a falnak is neki lehet ütni, tehát — mint a billiárdban — „mandinerre“ is lehet játszani. Ez a *tennis* már közel két évszázad óta teljesen kiforrott sport, amelynek pazar fényűzéssel felépített csarnokai közül nem is egy nagy történelmi esemény színhelye volt. (A francia forradalmat egy ilyen tenisz-házban kiáltották ki.) A XIX. század közepén néhány vállalkozó szellemű angol ifjú (talán egyéni invencióból, talán egy-két régebbi, de mindenesetre ritka példán felbuzdulva) kivitte a „tennis“-t a szabadba, s a krikett pályák gyepén kezdték játszani. 1874-ben aztán *Wingfield* őrnagy szabádmát jelentet be a „sphaeristike“-nek elkeresztelt szabadtéri teniszre, amely szerinte „gyepen és jégen egyaránt űzhető“. Egy év múlva a *sphaeristike* megkapta a „lawn-tennis“ nevet, pár év alatt (heves diszkussziók és szabályalkotó csaták után) pedig kialakult a mai játék, amely Angliában, az angol gyarmatokon és az Észak-Amerikai Egyesült Államokban még ma is a *lawn-tennis* nevet viseli, másutt azonban — főként a kontinensen — a rövidség kedvéért „tennis“-re, avagy magyar írásmóddal: „tenisz“-re egyszerűsödött. Az első években a háló méretei, a pálya méretei és beosztása, a labda és az ütő formája és súlya még változott, de most már, mintegy 50 esztendő óta, lényegesnek számító változás a játék szabályaiban nem történt. (A szabályokat illetően lásd a MOLSz szabálykönyvét.) Maga a játék azonban egyre fejlődött.

A régi jelszó: „*add vissza a labdát eggyel többször, mint az ellenfeled*“, ma is helytálló, de ennek az egyszerű törvénynek a kivitele rengeteg finomsággal gazdagodott a fejlődés rohamlépésekkel előretörtető útján, amíg eljutott a különböző túlzó irányzatok közepette is helytálló „*Tilden-tenisz*“-ig, az úgynevezett „*all-court*“ teniszig, amely a tökéletes pontosságú alapvonaljátékot éppenúgy megkívánja a teniszezőtől, mint a bravurokat követelő hálójátékot.

Mi a tenisz?

A tenisz labdajáték, amelyben a középhálóval elválasztott pálya két oldalán egy-egy (*egyes játék*), vagy két-két (*páros játék*) játékos a kezében tartott ütővel (*raket*) posztóval burkolt gumilabdát üt át a háló felett a fehér vonalakkal határolt tulsó pályarészbe, és pedig lehetőleg úgy, hogy az ellenfél az átütött labdát sem röptéből, sem pedig első felugrása után, de legkésőbb második talajtérése előtt ne tudja visszaütni.

A játék tehát *három megkötöttséget* mutat: 1. a labdát át kell ütni a háló felett 2. a labdát nem szabad túlütni a szembenlevő pályarész határvonalain, 3. a labdát legkésőbb második talajtérése előtt kell visszaütni. Aki a három követelmény bármelyikének nem felel meg, az pontot vesz, helyesebben: ellenfele pontot nyer. Aki bizonyos számú pontot szerez, az játékot (*game*, ejtsd: „*gém*“) nyer, aki bizonyos számú gémet nyer az *set-et* (ejtsd „*szet*“) nyer, két vagy bizonyos esetekben három szet megnyerése pedig a *mérkőzés* győzelmét jelenti.

A játék képe tehát *labdamenetek* sorozatából áll. Az egyik játékos feldobja a kezében tartott labdát, s ütőjével átüti a tulsó oldalra. Ezzel megindul a labdamenet, amely a labda ide-oda ütéséből áll, s egészen addig tart, amíg a játékosok egyike *hibát* nem követ el.

Pálya, labda, raket.

Nézzük meg most közelebbről, hogy tulajdonképen hol és mivel játszanak teniszt.

A *pálya* talaja vörös salak (*hard-court*). Gyepespályák az európai kontinensen nagyon ritkák. A vörös salak közönséges szénsalak, amelyet vermelnek s amely lassú oxidációs folyamaton megy keresztül. A salakot vasoxid festi pirosra. A vörös salakréteg vastagsága 10–15 cm-es legyen, s a salak szemcséje alul durvább, felül finomabb legyen. A vörös salak alatt tört kő, de inkább fekete salak képezze az alapot 10–15–20 cm-es vastagságban. A salak-pályát napjában kétszer vagy háromszor (reggel, délben, este) vízzel kell elárasztani és száraz állapotban hengerelni. A pályafelület finom simítása ócska középháló végighúzásával történik.

A pálya méretei: hossza 23.77 m, az egyespálya szélessége 8.23 m, a páros pályáé 10.97 m. A „folyosó“ szélessége (az egyes- és páros-

pálya oldalvonalainak egymástól mért távolsága) 1.37 m. Az adogató vonal távolsága a hálótól 6.40 m, az adogató vonal távolsága az alapvonalától 5.485 m. A magnéziumporral kijelölt vonalak szélessége 2.5 cm, az alapvonalaké azonban ennek kétszerese. A vonalak szélessége a méretekbe beleszámít.

A háló magassága közepén 91.5 cm, az oldalvonalaktól 91.5 cm-re kifelé 106.5 cm. A hálót közepén a földhöz erősítő heveder szorítja le. A hálótartó oszlopok a párospálya oldalvonalaitól (kifelé) 91.5 cm-re vannak. (Egyes játék esetén az egyes pálya oldalvonalaitól kifelé 91.5 cm-re 106.5 cm magas, ú. n. szinglilécekkel kell a hálót feltámasztani.) A pálya alapvonalai mögött legalább 6.40 m-nyi, oldalvonalai mellett pedig legalább 3.60 m-nyi kifutónak kell lennie. A pályát 3—4 m magas hálóval kerítjük körül.

A *labda* súlyát, átmérőjét és rugalmasságát pontos szabályok írják körül. A labda átmérője kb. 6.5 cm, súlya pedig kb. 57 gr. Anyaga fekete gumi, amelyet fehér posztóval vonnak be.

A *raketa* semmilyen előírás sincs. A gyakorlatban a raket mérete úgy alakult ki, hogy a raket hossza és legnagyobb szélessége úgy aránylik egymáshoz, mint 3:1 és a kettő összege 91.5 cm. A raket átlagsúlya 370 gr.

A felszerelés ismerete után térjünk vissza a játékhoz.

Ütés-csoportok.

A labdamenetek során a játékosoknak különböző ütésekkel kell használniuk. Az egyes ütésfajtákon belül rengeteg variáns különböztethető meg, hangsúlyozni kell tehát, hogy az alább felsorolt *ütéscsoportok* csak *típusok*, amelyekben belül igen sokféle, egymástól lényegesen eltérő ütést találhatunk.

Az adogatás megtörténte után több, különleges megkötöttsége a labda átütésének — a bevezetőben említett háromirányú megkötöttségen kívül — nincs. Bizonyos további ütécsoportok azonban egymástól erősen eltérő sajátosságaik folytán mégis éles határokkal megkülönböztethetők egymástól.

Az *alapütések* az ütéseknek azt a csoportját képezik, amelyeknél a labdát első felugrás után, de még a második talajtérése előtt üttjük meg. Ezeket az ütésekkel azért nevezzük *alapütéseknek*, mert a teniszjáték *alapját* képezik, de meg mert ezeket az ütésekkel az *alpvonal* tájékán végezzük. Ezeket az ütésekkel a nagyobb lendületű testmozgás jellemzi.

Az alapütéseknek két nagy alcsoportja van: jobbkezes játékost feltételezve, a jobboldalról történő ütésekkel *forehand* (ejtsd „fórhend”) ütéseknek, a baloldaliakat *backhand* (ejtsd „bekhend”) ütéseknek nevezzük. Fórhendről is, bekhendről is igen sokféleképpen üthetünk. A régi

iskola megvárta, míg a felugrott labda másodszor is közeledik a talajhoz, s csak akkor ütötte meg (*drive*, ejtsd „*drejv*“). Ebben az esetben a labdának bizonyos emelést („*lifting*“) kellett adni, ami legtöbbször együttjárt avval, hogy a labdának az ütő húrozásával erős előreirányuló pörgetést is adtak („*top spin*“). Az ilyen ütések azonban lassúvá teszik a labdameneteket, mert hiszen kivárjuk, míg a labda első felugrása után újra süllyelni kezd, s ezzel a kivarással egyúttal meg is hosszabbítjuk a labda röpívének útját. A játék iramának gyorsítása eredményezte, hogy a játékosok egyre jobban *elébe mentek* a felugró labdának. Rövidesen ki is alakul az a felfogás, hogy — aránylag lapos ívű labdameneteket feltételezve — a labdát akkor kell megütni, amikor első talajtérése után felugorva röpívének legmagasabb pontjára érkezik. A játék további gyorsítása és az ellenfél erejének kihasználása érdekében aztán a legmodernebb teniszben már ezt a kulminációs pontot sem várjuk meg, hanem a felugrásban levő labdát még a *kulminációs pont elérése előtt ütjük meg*. Az ilyen ütések közül a leghatásosabbak azok, amelyeknél a labdát egészen tisztán ütjük, mert így a labdával közölt erő maradék nélkül hasznos munkát végez, s a labda elütésének irányában működik. Ezeket az ütések *Tilden lapos-lövéseknek* („*flat shoot*“) nevezte el. A nekünkugró, csípőmagasságon felül érkező labdákat felülről vágva-ütjük. Ezt az ütést hívják „*chop*“-nak. A *chop* (ejtsd „*csop*“) és a lapos ütés között számtalan finom átmeneti ütés van, aszerint, hogy az ütőt hogyan vezeltjük rá a labdára, s hogy az ütésben mekkora szerepet visz a vágás. A játék variálását szolgálja a „*slice*“ (ejtsd „*szlájisz*“), amikor is a labdát finom csuklómunkával oldalt-alá nyessük. Ezt az ültést sokáig csak mint „trükk-ütést“ használták, újabban azonban nagyon fontos szerepet kapott. Ha ugyanis nagyon rövidre adott labdát akarunk ütni, akkor a *szlájisz*-hez hasonló mozdulattal, de még több „érzéssel“ szinte megállítjuk a nekünkugró labdát, s alányesve küldjük át a háló felett, úgy, hogy a túlsó oldalon a háló közvetlen közelébe essen le. Az ilyen rövid-labdát („*stop-ball*“) a pálya végén álló ellenfél csak ritkán, s akkor is csak erőltetett futás után, rossz pozícióban érheti el.

Mindezeket az ütések — *drejvet*, *csopot*, *lapos-ütést*, stb. — használhatjuk mint *fórhend*- és mint *bekhend-ütéseket*.

Ha az alapütésekkel ellenfelünket sikerült rossz pozícióba hozni, akkor előrefutunk a háléhoz, hogy röptéből üssük vissza a labdát (*volley*, ejtsd „*voli*“, az „*i*“ betűt azonban egy alig hallható „*é*“ előzi meg). A *voli* ütést rövid, kemény karmozdulat jellemzi. De már itt, bevezetőben leszögezzük, hogy az ú. n. „*ölő-voli*“-kat nemcsak karmozdulattal, hanem testrádobással összekötött, határozott ütő-mozdulattal kell végrehajtanunk. (A régi jó „pöcögtető“ *volizgatás* ideje már kezd lejárni, mert — különösen egyesjátékban — a meg nem ölt *voli* biztos pontot jelent az ellenfél számára, aki a rosszul letett volilabdát úgy üti el mellettünk, ahogy akarja.) A *voli*-ütést szintén üthetjük *fórhendről*

és bekhendről; különbséget teszünk ezenkívül mély, középmagas és magas *voli* között.

Gyakran előfordul, hogy ellenfelünk gyors visszaütése (rövidebbre adott labda után hossz labda) úgy lep meg bennünket, hogy a labdát rendes alapütéssel *már* nem üthetjük vissza, röptéből azonban *még* nem vehetjük. Ekkor *half-volley-t* (ejtsd „*háfvoli*“) kell ütnünk. A modern teniszben ezt a veszedelmes ütést is jól kell tudni, mert egyre több szükség van rá. A *háfvoli* ütés titka a nagy labdaérezék, biztos, jó szem, amellyel szinte rávezetjük a labdát az ütőre és — a *jó pálya!* Rossz pályán, ahol minden második labda félreugrik, jó *háfvolit* ütni csak véletlenül lehet. A *háfvolinál* ugyanis nincs idő az ütővezetés korigálására, mert a földről felpattanó labda azonnal érintkezésbe jut ütőnkkel.

Két, egyaránt jellegzetesen különálló ütéscsoportról kell még megemlékezni. Az egyik a *lob*. (Ejtsd „*lob*“, de nem magyar „o“ betűvel, hanem angollal, amely átmenet az o, a és ö között.) Ez *magas labdát* jelent. Eleinte egyetlen komoly rendeltetése az volt, hogy a hálózóhoz futó ellenfél feje fölött támadó vagy védő célzattal átjátszhassunk. Most is ez egyik főrendeltetése, de nem kizárólagos joggal. Most a játék lelassítására is használjuk. Ha ugyanis ellenfelünk kellemetlenül élesen, gyorsan játszik, akkor jó hasznát vesszük ezeknek a magasra ütött labdáknak, amelyekkel az ellenfelet kihozhatjuk erejét jelentő gyors ütéseiből, nekünk pedig több időnk marad a helyezkedésre, s a pihezésre.

A *lob* ellenszere a *leütés* (*smash*, ejtsd „*szmes*“). A hálózó játékosnak mindig el kell készülni arra, hogy ellenfele *lobbal* akarja átjátszani. Készen kell tehát lennie arra, hogy hátrafelé szökelljen, a magas labdáért hátrafelé a magasba ugorjon, s azt *leüsse*. A *leütés* mozgólata többnyire azonos az *adogatás* mozdultával, maga a *leütés* azonban sokkal nehezebb, mint az *adogatás*, hiszen most nem nyugalmi helyzetből, de nem is a magunknak feldobott labdát ütjük, hanem gyakran nagy magasságból aláhulló labdát kell rendszerint hátrafelé mozgásból eltalálnunk és „megölnünk“.

Végül megemlítjük, hogy a szakírók egy része külön ütéscsoportnak tekinti az *adogatás visszaütését* (*first return*, ejtsd „*förszt ritörn*“). Ennek az az indoklása, hogy a ritörnnél kötött helyzetből érkező labdát kell visszaütni, tehát egy speciális ütés speciális visszaadásáról van szó.

Ütéscsoportnak tekinthetjük még a *kényszer-ütések* csoportját is, tehát azokat az ütéseket, amelyeket kizorított helyzetben használunk. Ezeknek letárgyalását azonban kompendium-jellegű munkába beszorítani nem lehet.

Ütés-elmélet.

A tenisz, mint látjuk, ütések sorozatából áll. Az *ütés*, ha mechanikai és dinamikai nézőpontból vizsgáljuk, *erőközlést* jelent. Erőt aka-

runk átvinni a labdára, hogy az az elgondoláshoz képest gyorsabban, vagy lassabban érkezzék ellenfelünk térfelére. Ez a folytonos erőközlés, erőátvitel rendkívül változatos módon történik, mert hiszen nem egyetlen erőnek, hanem az *erők egész csoportjának* közléséről van szó.

Nézzünk csak egy egészen közönségesnek látszó esetet.

A labdát fórhend drejpel akarom átütni. Mi minden történik ez alatt az egyszerű ütés alatt az ütés pillanatában?

Az előre lendített ütő *súlya* és a *gyorsaság*, amellyel előrelendítem. *erőt* jelent. Erőt jelent az az *izomerő* is, amit átviszek a raketre, hogy a raket húrozása átadja a labdának. Ez az erő összetevődik a *csukló előreforgatásából*, a *könyök hajlításából*, a *felsőkarnak vállból történő előreforgatásából*, a *jobb vállnak derékból történő előreforgatásából*, s a *test súlypontjának* jobblábról ballábra való előreviteléből. Erőt képvisel az *érkező labda eleven-ereje*, sőt maga a „labda” is, mely a rugalmas testek visszaütődésének törvénye szerint pattan vissza a húrozásról. A raket és a labda érintkezésének pillanatában *benyomódik a húrozás*, hogy aztán rögtön újra kifeszüljön: ez is erő. Ha az ütőt nem a labda érkezési irányára merőleges ütőfelülettel vezetem, akkor a labda és a húrozás érintkezésének pillanatában *csúszó surlódás* lép fel: ez is erő. Ha a labda pörögve érkezik, akkor ez a *rotáció* centrifugális erőt jelent. De ott van a labda *tehetetlenségi ereje*, a *súlya*; ott van a *levegő ellenállása* is és — ha szél van — a *légjárás okozta erő* is! Szóval az *erők egész légiója működik*, s ebből a roppant komplikált erőjátékból adódik ki az az *eredő-erő*, amely eredőnek több-kevesebb része a hasznos munkára fordul.

Látjuk tehát, hogy egy-egy ütés sikere, eredményessége, pontossága milyen rengeteg erő egybehangolásától függ, s így mindjárt megérthetjük, hogy a klasszis nivójú teniszezés elérése miért olyan nehéz. Az ütés rengeteg összetevő függvénye, s ezt a sok összetevőt összehangolni csak akkor sikerül, ha *alapjaiban elméletileg helyes* és a *gyakorlatban bevált ütések*et sajátítunk el s idegünk be olyan biztossággal, hogy mozgásunk játékközben szinte gépiessé váljon. A gyakorlás tehát a teniszezés messze legfontosabb haladási eszköze. Ezt senki sem hagyhatja el, ha teniszezni akar tudni. Ha aztán a szorgalomhoz speciális *labdaérzék*, jó *reflex*, könnyed *mozgáskészség* (vagy mondjuk röviden: *tenisz-tehetség*) is járul, akkor nyílik meg előttünk az út a *klasszis* felé, mert ezek a tulajdonságok végzik el a tudat alatt azt a bonyolult számítást, amelynek helyessége vagy helytelensége ütéseink sikerét, vagy sikertelenségét jelenti.

Az elmélet és a gyakorlat bizonyos *normákat* állított fel, bizonyos *alaptörvényeket* ismert fel, amelyek nélkül bizonyos nívó fölé nem emelkedhetünk. Ezekre az alapszabályokra világít rá az *ütéselmélet*, amely két részből áll: az *ütés mozgáselmélete* és a *tényleges ütés elmélete*. Erre az utóbbira ennek a munkának a terjedelme nem ad helyet. Az ütés mozgás-elméletével azonban röviden foglalkozni kell.

Mit kívánunk az ütéstől?

Azt kívánjuk, hogy

1. minél biztosabb,

2. minél gyorsabb (erősebb),

3. minél többször megismételhető legyen anélkül, hogy az elengedhetetlenül szükséges mértéken felül fárasztana. (Tehát, hogy gazdaságos legyen.)

Az 1. és 2. pontot együtt tárgyalhatjuk le. A tapasztalás, de az elméleti megfontolás is azt mutatja, hogyha csak csuklóból vagy alsókarból ütünk, nem tudunk olyan erőt kifejteni, mintha testünk többi részét is az ütés szolgálatába állítjuk. Igaz, hogy növelhetjük alsókarunk mozgásának gyorsaságát, mert ezáltal az erőt növeljük. De ha bizonyos határon felül növeljük az ütés gyorsaságát, az ütés elkapkodottá, bizonytalanná válik. Növelni kell tehát az erő másik tényezőjét, a tömeget, illetve a tömeggel arányos súlyt. Ezt úgy érzük el, hogy az ütésbe beleadjuk a kézcsukló, a könyökcsukló és a vállcsukló előreirányuló mozgató erején kívül a test súlyát is, s az előrelendülő kar mozgásának gyorsaságát a test súlypontjának előremozgásával növeljük. Ezáltal tehát növeltük az ütésbe adott erőt anélkül, hogy a kar ütésmozdulatának gyorsaságát a kapkodásig fokoztuk volna. De azáltal, hogy a test súlypontját az ütés alatt előre visszük, meg is hosszabbítottuk (kiegyenesítettük) az ütés szakaszát. Ha ugyanis a mozdulatlan vállcsuklóból ütnénk, akkor raketünk körpályát írna le, s az ütés irányítása igen nehéz volna, mert a labda mindig más irányban repülne el ütőnk húrozásáról, aszerint, hogy a körpályán mozgó ütővel mely pillanatban találkozik. Ha azonban (a könyök és alkar segítsége mellett) az ütés alatt a test súlypontját is előre mozgatjuk, akkor a raket már nem körpályán mozog, hanem ebbe a körpályába beiktattunk egy egyenesen előre irányuló szakaszt, s ebben a szakaszban raketünk önmagával párhuzamosan mozog előre. Ez az egyenes szakasz tehát módot nyújt a labda irányítására.

A 3. pont a gazdaságosságot tartja szem előtt. Ismeretes, hogy a test lokális elfáradásra hajlamosabb, mint generálisra. Német mérnökök a bányászattal kapcsolatban állapították meg, hogy azoknak a bányászoknak munkateljesítménye, akik egész testük mozgásával csákányoznak, sokkal nagyobb, mint azoké, akik csak a karjukkal lendítik a csákányt. De nézzük meg a kaszálás műveletét: az arató mindig elfordítja a törzsét, s úgy lendíti vágásra a kaszát. Az erő kifejtést tehát ösztönösen egész testére oszlatja el. Így kell lenni ennek a tenisz-ütések-nél is. Ha csak alsókarból, vagy csak karból ütnénk, a kar hamar elfáradna, s bizonyos időn át teljesített munka után újabb erő kifejtésre képtelenné válna. A kar munkabírását tehát meg kell hosszabbítanunk, meg kell növelnünk azáltal, hogy a munka elvégzésének egy részét áthárítjuk a testre.

Amint látjuk, mind a három pont arra a konklúzióra vezet, hogy

a tenisz-ütést (elsősorban az alapütéseket és az adogatást, illetőleg az ezekkel rokon ütéseket) az egész test igénybevételével kell végrehajtánunk.

Mármost az a kérdés, hogy *hogyan történik ez?*

A felelet megadja a teniszmozgások leglényegesebb tételét: *ütni oldalállásból kell.* Oldalt kell állnunk, ha a súlypontunkat előre akarjuk vinni az ütésnél, mert ha nem állunk oldalt: orraesünk. Ha ellenben az ütés kiindításakor *testsúlyunk a hátul levő lábon van*, akkor az ütés alatt a testsúlyt kényelmesen és természetes módon *előre vihetjük az előretett lábra* anélkül, hogy az ütés alatt *stabilitásunkat veszélyeztetnénk.* Az elől levő láb megtámasztja az előre lendített testet, s így megtámasztja az egész ütést.

Az oldaltállás tehát lehetővé teszi a test súlyának az ütésbe való beleadását, a test előremozgatását a stabilitás veszélyeztetése nélkül, s így egyaránt szolgálja az ütés ereje (gyorsasága), biztossága és gazdaságossága növelésének.

Ütésmozdulatok.

Egyelőre hagyjuk az ütőt a tokban és a présben, s álljunk teniszruhában a pályára.

„Tenisz-alapállás!” — ez az első vezényszó.

Meg kell tanulni ugyanis „állni” a teniszpályán. A teniszezés egymással összekötött mozgások sorozata lévén, mindig készen kell lennünk az elindulásra. Elindulni pedig sarokról nem lehet. Ebből következik, hogy a teniszpályán mindig *kissé előre hajolva, úgy kell állni, hogy a testsúly ne a sarokra, hanem a lábfejre nehezedjen.* A francia Lacoste, a kétszeres volt világbajnok szerint játéka egy klasszissal javult, amióta rájött, hogy a teniszpályán „*lábujjhegyen*” kell várni a labdát, *lábujjhegyen* kell futni. Ma már ez a „*lábujjhegy-elmélet*” túlzásnak látszik, de tagadhatatlan, hogy a *testet előre kell dűteni a talpra*, s hogy a várakozó állásban *ismételten lábujjhegyre kell emelkedni.* sőt nagyon ajánlatos közvetlen az elindulás előtt *kissé felugrani*, mert ezáltal kihozzuk a testet nyugalmi helyzetéből és az elindulást, a célmozgás megkezdését megkönnyítjük. A várakozó állást azáltal tesszük stabillá, ha nem ú. n. alapállásban, hanem kis (egy láb szélességű) terpeszállásban állunk. A térdek nincsenek kifeszítve, hanem könnyedén rugóznak.

Ez a tenisz-alapállás. Később, ha majd raketet veszünk a kezünkbe, a *jobbkezben tartott raketet „nyakánál” balkezünkbe fektetve pihentetjük.* Mindig ebből a helyzetből indulunk ki, s mindig ebbe a helyzetbe igyekszünk visszatérni.

Forhend.

Az ütés mozgáseméletéből tudjuk, hogy ütni *oldalállásból* kell, az pedig természetes, hogy kiadós erejű ütéshez okvetlenül *lendületet*

kell vennünk. Az ütés *előkészítése* tehát két részből áll: 1. *oldalállásba helyezkedésből*, 2. *lendületvételtől*. A kettő egyidőben történik. Főrhend ütés esetén az előkészület a következőképen alakul: *tenisz-alapállásból jobblábbal hátralepünk*, vagy *a ballábat előre csúsztatjuk*, úgy, hogy a lábak egymáshoz való helyzete csaknem beleesik az ütés irányába. (*Beleállunk az ütésbe.*) *A testsúly a jobblábon van!* Ugyanekkor a jobbkar (a következőkben mindig jobbkezes játékosról írunk) hátra lendítjük a *vállak vonalát* pedig olyan helyzetbe hozzuk, hogy ez a vonal közel párhuzamos legyen a lábakat összekötő vonallal. *A lendületvétel ne legyen nagy!* Erre nagyon vigyázni kell, különösen azért, mert főrhend ütés esetén a lendületvételi lehetőség sokkal nagyobb, mint amennyit a korrekt ütés érdekében ki is kell használnunk. A kar semmiesetre se lendüljön hátrább a vállak vonalánál, de jobb, ha annak előtte marad. *Gordon Low*, az angolok egyik kitűnő szakírója, a teniszre adott legfontosabb tanácsai között előkelő helyen említi meg a *rövid főrhend-lendület* fontosságát. (*Short swing back!*) A túlzottan nagy lendület bizonytalanná teszi az ütést és túlságosan a karra hárít minden munkát. A lendületvételi holtponton a kar csaknem egészen nyújtott, s a vízszintesnél valamivel lejjebb irányul. Az ütőt helyettesítő tenyeret kinyitjuk, s csuklóból lazán hátrahajlítjuk. A balcar a természetesség megkívánta egyensúlyozó helyzetbe kerül. Térdek könnyedén hajlítottak, ruganyosak, törzs keveset előre-jobbra hajlik.

Ebből a helyzetből *ü t ü n k* előre és pedig úgy, hogy az ütésben *minden csuklónk szerepet kapjon!* Az ütés lassított filmje: a mozdulat egyszerre indul meg *vállból és könyökből*. A felsőkar a vállcsuklóból lassan előre-lefelé mozog, a könyök közben kissé behajlik. Csaknem egyidőben megindul a derék előrefordítása (jobbról balra), de úgy, hogy a jobb váll előremozgása semmiesetre se előzze meg a kar előremozgását. A test súlyát a jelzett mozdulatokkal egyidőben megkezdjük előregördíteni a jobblábról az elől levő ballábra. Amikor a kar mozgása jobbesíponk vonaláig érkezett, *alsókarunk vízszintes helyzetben van*, a könyökhajlás tompaszöget képez (a könyökesűcs mintegy 15 cm-re legyen a csípőtől), a kézcsukló pedig erőteljesen előre suhint, s ezzel az egész mozgást meggyorsítja. A kar a könyökből most már fokozatosan kinyúlik, a váli is előremozog, s mindegyik csukló arra törekszik, hogy *meghosszabbítsa a kéz egyenesen előre irányuló* (tehát az *ütés irányába eső*) mozgását. Az ütés *ténye* testünk felezővonala és az elől levő (bal) csípő közötti szakaszon történik meg. Ebben a szakaszban *a kéz egyenesen előre mozogjon!* (Tehát *ne* körszeletet írjon le.) Az ütés alatt a könyöknek fölfelé billenni nem szabad. A könyökesűcs végig lefelé-hátra néz!

Ez az ütésmozdulat a modern, lapos főrhend ütés mozdulata. Ez az az ütés, amely a modern tenisz alapja, amelyből aztán drejvet, csopot vagy bármilyen más ütést könnyen kifejleszthetünk.

Mindegyik ütésnek van *befejezése* is. A befejezés kedvéért azon-

ban sohase rontsuk el magát a tényleges ütést. Azt már fentebb említettük, hogy az ütés pillanatában és az után a kéz mozgása egyenesen előre irányul. Ezt a mozgást nevezik az *ütés vezetésének*, az ütéssel való „*társulásnak*“, a labda „*átkísérésének*“. Amikor tehát az ütés megtörtént, nem állítjuk meg mereven az előre lendülő kart, hanem hagyjuk „*kifutni*“. A kar (és később, ha már raketet is kézbentartunk, a raket) tehetetlenségi erejét az ismét feloldódott, laza kéz- és könyökcukló fékezi le olymódon, hogy a kar most már előre (az ütés irányába) néző felsőtest előtt *behajlik*. Az ütés végén tehát a kéz körülbelül a balváll elé érkezik.

Az ütés közben tehát vigyázzunk a következőkre: *oldalállás, rövid lendületével* (amelyet az előreütéssel símán egybeköthetünk, ha egy kis lefelé irányuló hurokkal fordítjuk előre a mozgást), az ütésnél a kéz *vízszintes*, vagy csak nagyon kissé emelkedő irányú mozgást végez, az alkar *vízszintes*, a könyököt *nem szabad felkapni, a kart nem szabad kinyújtani. Vezetni az ütést, testsúlyt átvinni a ballábra, jól átkísérni a mozdulatot. A kézcsukló munkájára különös figyelmet kell fordítani. Cochet, a modern tenisz egyik legnagyobb reprezentánsa legújabb művében külön fejezetet szentel a csuklónak!* Vigyázni kell azonban, hogy a kézcsukló munkája *ne dominálja* az ütést, hanem mindig *összhangban* legyen a többi csukló (váll, könyök) előre forgató munkájával. A csukló az ütés pillanatában kemény.

Bekhend.

A *bekhend* ütés a kezdők réme. Pedig a test konstrukciójánál fogva *könnyebb*, mint a *fórhend*. De csak akkor, ha *helyesen* csináljuk.

A *bekhendet* is tenisz-alapállásból készítjük elő. Mivel azonban most a labda balkéz felől eső oldalunkra érkezik, az oldalállás a *fórhend*-oldalállásnak *forítottja* lesz: tehát vagy a ballábat visszük hátra, vagy a jobbat csúsztatjuk előre. *Testsúly a hátullevő (bal) lábon!*

A *fórhend* ütés lendületvételnél arra kell vigyáznunk, hogy ne vegyünk túlságosan (fölöslegesen!) nagy lendületet. A *bekhendnél fordított* az eset. Itt a lendületvételt a test előtt keresztben hátranyúló kar előtt saját testünk *akadályozza, korlátozza*. A *bekhendnél* tehát a lendületvételi lehetőséget *növelni* kell. Ez úgy történik, hogy az *elől levő (jobb) vállat erősen elcsavarjuk balfelé*, tehát úgy, hogy az ütés irányában jobbvállunk hátulsó oldala nézzen. A jobbkart — mint *Lacoste*, a legkiválóbb *bekhend* ütés „tulajdonosa“ mondja — a *test köré* kell göngyölnünk. A könyökhajlás tehát kb. a gyomrunk elé, a kissé hajlított alkar végén, a kéz pedig a *balcsípő* elé, annak közvetlen közelébe kerül. Amíg a *fórhendnél* a *kézcsuklót* a *kézfej* irányában hajlítottuk hátra, addig most balra, a hüvelykujj felé hajlítjuk el. A nyitott tenyér a kiindulási helyzetben, de végig az egész ütés-mozdulat alatt a *földre* néz, magát az ütésmozgást tehát a kéz *éle* fogja vezetni.

Baloldali kép: Leütés (Gabrovitz Emil). Az ütésben a legjelentősebb szerepet a csukló viszi, amely rádobja az ütőt a labdára. A derékmunka hiányos. Figyeljük meg a jobbláb egyensúlyozó munkáját. — Jobboldali kép: Gabrovitz Emil bekhendje. A kép igen jól jellemzi a helyes nekiállást s a testsúly átvitelét. Az ütésmozdulat teljes oldalállásban történik. Maga az ütés a bal lábról indult ki, s az ütő előrelendítésével egyidejűleg a bal láb előre lökte a testet az elől levő jobblábra, amely az ütést megtámasztja, tehát a test stabilitását biztosítja. Az ütőfogás sokkal „nyitottabb”, mint a bekhend fogásról szóló leírásunkban olvasható.

Ebből a helyzetből ütni most már roppant egyszerű, mert nem kell mást tenni, mint a kezet előre dobni. Az ütés iránya vízszintes, vagy enyhén emelkedik, a kéz, könyök és váll csuklóból mind előre-mozog a kar, s előre fordítjuk a hátracsavart jobbvállat is. Ütés közben a test súlyát a ballábról előreviszük a jobblábra, s az ütés befejezésekként a törzset a jobbláb fölött jól kiemeljük. (Vigyázn! Az ütés mindig *előre* irányul, nem pedig *körbe*. Nem szabad tehát a kart és a törzset jobb felé elrántani, hanem a kart egyenesen előre kell vezetni, a törzset pedig jól kiemelni!) Az ütés pillanatában, tehát akkor, amikor a labda és az ütő találkozik, a kéz az elől levő (jobb) csípő vonalát már eléri, sőt az ütés gyakran még *előbbre eső* (tehát a jobbesípó vonala előtt levő) helyzetben történik. Az ütés maga tehát (nem időbelileg, hanem térbelileg) *előbb* történik, mint a főrhend esetén. Mivel ilyenformán a karnak hosszabb utat kell leírni, a bekhend ütést *korábban* kell elindítani, mint a főrhend ütést. A váll elcsavarása, a kar hátragöngyölése és az ütés korai elindítása (megkezdése) a bekhend

ütés titka! Ha ezt a három dolgot jól beidegezzük, a *bekhendet* könnyen meg fogjuk tanulni.

A *bekhend* ütésnél meg kell még jegyezni, hogy ennél az ütésnél sokkal gyakoribb az egészen tiszta vagy kevésbé vágott ütés, mint a *fórhend*nél, ahol a labda könnyed „*liftelése*“ (emelése) a gyakoribb eset. Minél magasabbról indítjuk a *bekhendet*, tehát minél magasabb a kéz kiindulási helyzete, annál egyenesebb lesz a *bekhend* ütés. Ha pedig — mint *Lacoste* — egészen vállmagasságból indítjuk ki az ütést, akkor már elérkeztünk a *bekhend csop*-hoz, amelyet okvetlenül meg kell tanulnunk, ha derék magasságon felül ugró labdákat is hatásosan akarunk visszaütni.

Ütőfogás.

Amikor a kezdő már sokat gyakorolta ütő és labda nélkül a két alapütést, s annak minden részét „*érzi*“, amikor már nem kell külön-külön az ütés egyes fázisait átgondolnia (mert eleinte ezt kell csinálni!), akkor *adjunk ütőt a kezébe*. A szó szoros értelmében „*adjunk*“. Mert így lehet az *ütőfogást* legjobban megtanulni.

Fórhenden, mint tudjuk, az előrenéző tenyér vezeti az ütést. Ha már most a lassan és gondosan keresztülvitt *fórhend* ütés mozdulatát a képzelt ütés pillanatában *megállítjuk*, akkor ebben a helyzetben a tenyér síkja függélyes, az ujjak vége jobbra néz. Adjuk most ebbé a kézbe a húrozásával szintén előre néző raket nyelét, úgy, hogy a *játékos mintegy kezet fogjon az ütővel*. Az ütő nyelét tehát kissé rézsutosan (az ütő feje feljebb, a nyele lejjebb van) tegyük a tenyérbe, a tenyér pedig *szorítsa meg az ütő nyelét*. Az ujjak ne záródjanak szorosan egymás mellé, hanem könnyedén, szinte lazán fogják át az ütő nyelét, amelynek hátulsó, szélesebb lapja most *átlósan fut át a tenyér közepén*. A *tenyér tehát az ütőt megtámasztja*. A képzelt ütés pillanatában ilyenén megfogott raket nyelének helyzete csaknem teljesen vízszintes, a húrozás függélyes síkban van (előre néz).

Bekhendet evvel a fogással nehéz ütni. (Csak állított lapáttal ütött *bekhend* helyes evvel a fogással, de annál viszont a *forhend* fogás „nyitottabb.“ *Nyitottnak* nevezzük a fogást, ha az előbb részletesen leírt *forhend* ütőfogást úgy változtatjuk meg, hogy az ütő húrozása már nem teljesen függélyes síkban van, hanem többé-kevésbé az ég felé néz. Zárt a fogás, ha az ütőfelület *forhend* helyzetben a föld felé néz. A *bekhendet* a húrozás másik oldalával ütjük, tehát ha *fórhend* fogással tartott ütőt átviesszük a baloldalunkra, akkor az ütőt tartó kéz feje előre néz, az ütő nyelének hátul levő lapját pedig csak ujjaink vége támasztja meg. A fogáson tehát az ütő megtámasztottsága érdekében változtatni kell. Ez úgy történik, hogy az ütőt *negyed fordulattal elfordítjuk a kézben*, vagy a mozdulatlanul tartott ütőn *negyed fordulattal elfordítjuk a kezünket*. Ha tehát most baloldaltól nyújtják felénk az

ütőt, akkor *nem* függőleges tenyérrel, hanem a *föld felé fordított, lefelé néző tenyérrel* fogjuk meg az ütő nyelét. Ekkor a kinyújtott hüvelykujj, s a tenyérnek a hüvelyk alatt levő párnás része megtámasztja az ütő nyelének hátulsó oldalát.

Ha ütés közben mindig ügyelünk a helyes ütésmozdulatra, akkor evvel a *fórhend*, illetve *bekhend* fogással a jól eltalált labdának alacsony röppályán, *előre* kell repülnie. Az ütőfogásnak tehát maga a helyesen keresztülvitt ütés a legjobb kontrolja.

Jön a labda!

Most már ütni is tudunk, a raketét is meg tudjuk fogni. Ha tehát az ismeretes ütésmozgásokat ütővel is kellőképen begyakoroltuk, *jöhet a labda*.

A labdát eltalálni eleinte nagyon nehéz, arra kell tehát törekedni, hogy (szakoktató hijján) valakit találjunk, aki hajlandó *a labdával eltalálni az ütőnket*.

Az első lépés. A kezdő előbb *labda nélkül* többször egymásután elvégzi a szabatos fórhend ütest. Amikor már jól átgyúrta a mozgást, az egyik ütésmozdulat közben az ütőt *az ütési helyzetben* (tehát akkor, amikor az ütőnek a labdával találkoznia kellene) *megállítjuk*. Veszünk egy labdát, s odaillesztjük a húrozás közepére, majd gondosan ügyelve arra, hogy kezünk függőlegesen felfelé mozogjon, a labdát felemeljük. Ha most mintegy 1.60 m magasságból a labdát leejtjük (*nem* dobjuk, hanem csak *ejtjük!*), akkor a labda a földről éppen *az ütési helyzetben tartott raket ütőfelülete elé* ugrik fel. Most tehát nem kell mást tenni, mint a labdát pontosan ugyanebből a helyzetből többször egymásután a gondosan elsímított pályára leejteni, a kezdővel pedig kellő időben *a helyes ütésmozdulatot végeztetni*. Ha az ütésmozdulat elindításának idejét helyesen választottuk meg, akkor a játékos *pontosan el fogja találni a felugró labdát* és pedig akkor, amikor a labda felugrása után a legmagasabb pontra érkezett, tehát az ütés pillanatában éppen nyugalmi helyzetben van. Ennél a gyakorlatnál ne erőltessük azt, hogy a kezdő a labdát a hálón átüsse. A labdának ugyanis ilyenkor nincsen semmi eleven ereje, tehát minden erőt az ütest végző játékosnak kell beleadnia. A tényleges játékban a labda szembeugrik velünk, érkezési sebességét az ütésben kihasználjuk, tehát kisebb erővel ütjük ugyanolyan messze, mint az ejtett labdát. Ha az ejtett labdánál a hálón való átütést erőltetjük, az ütés elkapkodottá válik. Az ütés pillanatában az ütő nyelét mindig keményen meg kell szorítani!

Az ütest többször elvégeztetjük, s korrigáljuk a kezdő játékos mozgulatait. Magának *a kezdőnek is mindig figyelnie kell, hogy mit hibázott el, s következő mozgulatát, ütését már saját magának is javítani, csiszolnia kell*. Főként az ütés elindításának időpontját nehéz kiválasztani, s ezért ajánlatos „most” szóval figyelmeztetni a kezdőt az ütés megindítására. A mozdulat eleinte óvatosabb, később mindig bát-

rabb (de ellenőrzött!) legyen, hogy végül a lendület maradék nélkül érvényesüljön.

Ezt a gyakorlatot végezzük *bekhendről* is.

A következő lépésnél már *szembe* dobjuk a labdát. Felállunk a játékostól kb. 8 lépésnyire. Az ütésmozdulatot előbb labda nélkül jól átgyakoroltatjuk, aztán a képzelt ütés pillanatában megállítjuk az ütőt, s fej felül úgy dobjuk feléje a labdát, hogy első felugrása után az ütőhelyzetben tartott raketet *eltalálja*. Ekkor megjelöljük a saját, a játékos és a labda felugrásának pontos helyét, s a következő dobásoknál mindig ugyanezt a *pontot* igyekszünk a labdával eltalálni. Ha már most a játékos helyes időben indítja el ütésmozdulatát, s a feléje érkező labdáról egy pillanatra sem veszi le a szemét, akkor könnyű lesz eltalálnia, hiszen a labda szinte *nekimegy az ütőjének*.

A gyakorlatot *bekhendről* is végezzük.

Ezeknél a gyakorlatoknál a kezdő mindig *előkészített helyzetből* ütött. Később tenisz-alapállásból kell megkezdnie az ütest. Ha ez is megy, messzebből dobjuk a labdát, s nem olyan pontosan, mint eddig. Ezáltal a játékost a labdáért való mozgásra kényszerítjük.

Futás.

A teniszben ritkán jön hozzánk a labda. Legtöbbször nekünk kell érte mennünk. Tudni kell tehát *elindulni, futni, megállni, ütni, visszafutni*. Mindezt gyakorolni kell. Általános törvény (a profivá lett exvilágbajnok Vines cikkeket írt róla), hogy *elindulni keresztlépéssel kell*, tehát jobbra futás esetén a ballábbal, balra futás esetén a jobb-lábbal. Az elindulás előtt a törzset a futás irányába kell *fordítanunk és dűtenünk*. Ebben az esetben könnyedén „jön ki a lépés”, tehát jó pozícióban állhatunk hozzá a labdához (oldalállás). Az ütéssel vagy együtt megyünk előre, vagy az ütés után a hátul levő lábat felhúzzuk az elől levőhöz és *szökelloe* térünk vissza a pálya közepén, az alaponál mögött levő hadállásunkba, ahol kissé előredűlve, többször lábujjhegyre emelkedve, vagy pláne könnyedén felugrálva várjuk, hogy mely irányban kell ismét elindulnunk. A *tenisz-futás* a szükséghez képest apró vagy nyújtott lépésekből áll. A pozícióba visszafutásnál, a *kis helyváltoztatást igénylő hozzáállásoknál*, rosszul kijött futások *befejezésénél*, s igen gyakran a *hátrafutásnál* a *szökellést* használjuk. (Mindig az egyik lábbal lépünk ki — rendszerint oldalt vagy hátra — a másik lábat pedig folyton hozzáhúzzuk.)

Fal.

A tenisz-fal igen jó segédeszköze a haladó teniszezőnek. Ha már annyira vittük a játékban, hogy a labdát meglehetősen biztossággal tudjuk megütni, akkor megkezdhetjük a fal ellen való játékot. Legjobb a közönséges téglafal, amelynek simított cement vakolata van. A fa-fal

úlságosan ruganyos, ilyen fal ellen játszani nehezebb. A faltól 8 lépésnyire kezdjük meg a játékot, s menjünk vissza egészen 12—14 lépésig. Igyekezzünk előbb állandóan egyik oldalunkra játszani, majd változtatni a *fórhend* és *bekhend* ütések, később pedig tűzzünk magunk elé különböző feladatokat, s azoknak precíz keresztülvitelét gyakoroljuk. A falon ajánlatos kijelölni a hálomagasságot. A hálomagasságnál mintegy fél—egy méternél magasabbra játszunk, akkor ugyanis még nem kényszerítjük magunkat túlerős játékra, s ütésmozgásunk nem válik elhamarkodottá.

Adogatás.

Az *adogatás* mibenlétéről az ütéscsoportok keretén belül szövelünk. Az adogatás *technikai keresztülvitele* a következőképpen történik. Jobbkezünkben az ütővel, balkezünkben *két vagy három labdával* felállunk az adogatásra kijelölt helyre. Általában ajánlatos az alapvonal közepén, illetve a középvonal képzelte meghosszabbításának közvetlen közelében elhelyezkedni, mert ebben az esetben a visszaütött adogatást — akár jobbra érkezik, akár balra — egyaránt elérhetjük. A raketet nem *fórhend*, de nem is *bekhend* fogással tartjuk, hanem a *fórhend* és a *bekhend* fogás „között”. Amit úgy kell érteni, hogy a *fórhend* fogásban tartott ütőt egy nyolcad fordulattal „zárjuk”. Az adogatás ütőfogása ettől a helyzettől kiindulóan akár a *fórhend* fogás felé, de még inkább a *bekhend* fogás felé egyénenként módosulhat.

Az adogatás megkezdésekor ballábunkat az adogató vonal közvetlen közeléhez illesztjük, még pedig úgy, hogy lábfejük jobbra nézzen, lábfejük külső talpvonala pedig az adogató vonallal meglehetősen hegyes szöveget zárjon be. A jobbláb közel párhuzamosan a ballal, tőle egy lábnyira oldalt hátul foglal helyet. A lábak összekötő vonala tehát a diagonálisan szembenfekvő adogató udvar felé mutat.

Az első mozdulat a *kiindulás rögzítését szolgálja*. Felső testünk szembefordul az átellenes adogató udvarral, testsúlyunk előre megy a ballábra, az ütőt pedig magunk előtt a *labdákat tartó kézhez* illesztjük. Nagyon ajánlatos ilyen, vagy ehhez hasonló, *fix kiindulási pontot* választani az adogatáshoz, mert ezáltal az adogató mozdulat gépies egyöntetűségét már a kiindulásnál biztosítottuk.

A *fix kiinduló pontból* sokféle adogató mozdulatot indíthatunk el. A legmodernebb európai adogatás a *Cochet-féle egyszerű vágott szervíz*, amely ugyan nem nagyon hatásos, de *nagyon kevés erővel fogyaszt és igen jól helyezhető*. Ennél az adogatásnál a *fix kiinduló pontból* a keményen tartott ütőt oldalt-hátrafelé lendítjük, s ugyanekkor *törzsünket egészen elfordítjuk jobbra*, úgy hogy a jobb váll egészen hátra kerül, a bal pedig előre. Az ütőt tartó öklöt a jobb váll és a nyak közötti részen jól hátranyomjuk, hogy utána a hátunk mögött lefelé néző (leeresztett) ütőt *rögtön* — a hátranyomott karnak a vállizületben előálló rugózását is kihasználva —, *könyökből és csuklóból erőteljesen*

kidobjuk. Közben, a jobbkar hátralendítésével és a törzs elfordulásával egyidőben, a kezünkben tartott labdák egyikét *feldobjuk.* A feldobás olyan legyen, hogy ha *eredeti felállási helyzetünkben* maradunk, akkor a labda *jobb vállunkra* essen. *Cochet* körülbelül *két méte,* magas feldobásról ír könyvében (a váll fölött), de ő maga sem dobja ily magasra a labdát. A gyakorlat azt mutatja, hogy a labdát az egyszerű vágott szerviznél olyan magasra ajánlatos dobni, hogy a labda kulminációs pontjának elérése után — amikor lefelé estében még csak alig valamit haladt — találkozzék a teljesen kinyújtott karral „*ráhajított*” ütővel. Az adogatás kezdeténél a *testsúly* (a hátralendítéssel egyidő-

Gabrovitz adogatása. A derék kettős munkát végez. Kissé hátrahajol, hogy az ütésre ráhajlíthassuk, de ugyanakkor erősen elfordul úgy, hogy az ütésben a derék gyors előrefordítása is érvényre juthasson. A raketet tartó ököl ebből a pozícióból az ütésmozdulat megindulásakor előbb még jól benyúl a tarkó mögé, az ütő feje lehanyatlik, hogy azután annál nagyobb lendülettel dobhassuk előre.

ben) a *hátralévő (jobb) lábra* megy vissza, a raketnek a labdára történő rálendítésekor azonban újra átmegy a ballábra, amelyen az ütés pillanatában lábujjhegyre emelkedünk, hogy magasságunkat ezáltal is növeljük. Az ütés pillanatában jobblábunk már elhagyja a talajt, hogy az ütés megtörténte után *előrelépjen.* Ezt nevezik a szerviz „*állépésének*”. A *törzs* az ütés alatt erőteljes *jobbrol-balra fordulást* végez. Az ütés után a test előtt elsuhanó ütő a *test baloldalán* fejezi be pályáját.

Az új típusú *amerikai szerviznél* a labdát úgy dobjuk fel, hogy a jobb válltól valamivel beljebb és inkább előttünk essék vissza. Az ütest a *hátrahajlított törzs* előredobása is támogatja. A könyök előbbre néz, s az ökölnek a tarkó mögé való bevágása igen erős. A régi típusú *amerikai szerviznél* a labdát a *balváll fölé,* vagy azon túl dobjuk, a törzset balra hajlítjuk, s az ütővel is úgy ütünk előre, hogy az balfelé elhajolva nyúljon a labdáért. Ezáltal balról-jobbra menő rotációt adunk

a labdának. De ennél is erősebb az a rotáció, amit a csukló speciális munkája idéz elő, s amely a labda előre irányuló pörgésében nyilvánul meg. Az ütést a test jobboldalán fejezzük be.

Az adogatás a felsoroltakon túl még igen sokféle lehet, a hatásos szerviz jellemző tulajdonsága azonban csaknem mindegyiknél ugyanaz: *a testmagasság teljes kihasználása, a törzs forgatásának vagy hajlításának igénybevétele, s az ütőt tartó ököl jó erős benyomása a tarkó mögé.*

Az alapütéseknél elengedhetetlen, hogy a játékos az egyenes ütések mellett az egyéb fajta ütések egész sorozatát is elsajátítsa. Az *adogatást* illetőleg nem okvetlenül szükséges, de nagyon is ajánlatos *többfajta szerviz* megtanulása.

Megemlítjük még a „láb-hibát“ (*foot-fault*), mint a magyar versenyjátékosok szervízeinek elmaradhatatlan „tartozékát“. Az adogatás megtörténte előtt *tilos* az alapvonalon belépni, vagy azt érinteni, az adogatás alatt pedig *tilos menni*, vagy pláne *felugrani*. Erre jó figyelemmel lenni, mert újabban már magyar versenyeken is kezdik a bírók észrevenni a láb-hibát...

Leütés.

A *leütés* a szerviz kópiája. Mivel azonban a labda csak ritkán száll kényelmesen elérhetően a játékos felé, rendszerint futás, vagy ugrás előzi meg a *szmes* keresztülvitelét. A leütésnél *a labdát egy pillanatra sem szabad szem elől téveszteni*, mert az esési ív és az esési gyorsaság megbecsülése a leütés sikere, vagy elhibázása dolgában döntő szerepet játszik. Csaknem ugyanolyan nagy szerepet, mint az — önbizalom! A nem túlságosan hátra jövő lobot hátrafelé szökellés után, hátra-felugrással *szmeseljük*. Ilyenkor a jobblábról rugjuk el magunkat, az ütés pillanatában pedig az előrelendülő bal lábbal egyensúlyozzuk ki az ugrást. Ha időnk van rá álljunk jól a labda *alá*, mert ezáltal a leütés hosszát növeljük, s elkerüljük a hálóba *szmeselés* veszedelmét. A leütést *nagy erőbedobás* helyett sokszor tanácsosabbnak látszik *helyezni*. Ilyenkor igyekezzünk a labdát mindig *röviden keresztbe* ütni, mégpedig általában az ellenkező oldalra, mint amelyiken állunk. (Balról jobbra, jobbról balra.) A helyezést a nekiállás, vagy karmozdulat változtatásával végezzük.

Lob.

A leütést *lob* előzi meg. Különleges *technikai* leírást nem adhatunk róla. Könnyű kézzel, sok „*érzéssel*“ kell ütni. Speciális fajtája a *volley-lob*, amely a legfrappánsabb ütések egyike. Nagyon fontos mindenféle *lobnál*, hogy a labdát *pontosan az ütő közepével találjuk el*, mert ha a találat tökéletlen, a labda röpíve alacsony lesz, s az ellenfél könnyű ponthoz jut. A lobot alávágni, nyesni sohasem tanácsos, mert

ez lelassítja. Sokkal több értelme van a megkergetett lobnak, amely veszedelmes támadófegyver.

Volley.

A *volizást* csak speciális tanulással lehet elsajátítani. A játékosok legnagyobb része ugyanis különösen *fórhendről* erően hajlamos a „*liftelés*”-re, azaz a labda emelésére. Ez különben az alacsonyan ért labdánál elkerülhetetlen, mert az alacsony labdát mindenképpen emelni kell, ha át akarjuk ütni a hálón. A mozdulat ilyenkor *alulról előre-felfelé* irányul. A játékosok ezt a mozgást beidegzik, s amikor a hálóhoz kerülnek, röptéből is így akarják megütni a labdát. Így *volizni* azonban nem lehet. Nem lehet azért, mert a lendületvételre a hálónál fele annyi idő sincs, mint hátul, az alapvonal mögött, s ha olyan lendületet akarnánk venni, mint az alapütéseknél, minden *voli*-labdáról lekésznénk. De azért sem lehet az alapütés mozdulatával *volit* ütni, mert az ütő megtámasztása elégtelen.

A *voli* ütés karaktere egészen más, mint az alapütéseké. Az előkészület egészen *lerövidül*, a kivétel viszont sokkal *keményebb, határozottabb* lesz, mint a hátulsó ütésekénél. A *voli* ütésnél az ütés *könyökből* történik, helyesebben: az ütésben a könyök viszi a legnagyobb szerepet. De nem úgy, amint a *pimfek* seregénél látjuk, hogy a felhajlított alsókart a könyökcsuklóból lenyomjuk, vagy hogy a felénk jövő labdát könyökből megtoljuk. A *fórhend voli* ütésnél a szervíz-fogásban tartott ütőt a következőkép vezetjük a labdára: a könyököt a csípő mellől, vállból kissé kiemeljük, s az alkart kifelé fordítjuk. Az ütőt — amelynek feje sohasem kerülhet az ütőt tartó ökölnél lejjebb — kemény csuklóval tartjuk. Az előreütés megkezdése előtt a jobb vállat kissé hátrafordítjuk. Ez az *előkészület*, amely azonban egyetlen pillanat alatt kész kell, hogy legyen. Ebből a helyzetből *villámgyorsan csapunk rá a labdára*. A könyököt vállból a csípő mellé (elé) rántjuk, a vállat előre nyomjuk, ugyanakkor az alkart könyökből erőteljesen előrefordítjuk s a raketet jól megszorítjuk. A labdát mindig *még a test előtt* kell eltalálnunk, tehát sohasem a test mellett, mert az aránylag rövid lendületet teljesen ki kell használni.

Bekhend voli esetén igyekezzünk azonos technikai elveket szem előtt tartani, itt azonban „*ölni*” jóval nehezebb, mint *fórhenden*, viszont a labdát „*megtalálni*” és vissza „*pöccinteni*” könnyebb.

Az amerikaiak, de általában a modern páros-játékosok a *volit* a leírtnál nagyobb lendülettel ütik, s irdatlan erővel vágják — mindig *felülről lefelé!* — az ellenfél térfelére. Ehhez azonban nagyon éles szem, nagy gyorsaság és kitűnő érzék kell.

A mélyen érkező *volikat* erős terpesztésben hajlított térdekkkel, s hajlított törzzsel kell ütni. Az ütő fejének nem szabad *lógni*, hanem a kéznek kell egészen mélyen lenyúlni a labdáért. A mély *volit* is keményen, élesen kell ütni (vágni), különben az ellenfelet „*etetjük*” vele.

Irányítás.

Az alapütések irányításáról általában azt szokás mondani, hogy a *nekiállás* jelöli ki az ütés irányát. Kezdetben ezt jó is betartani, mert ezáltal megtanuljuk az ütések helyes keresztülvezetését. Később azonban nem irányíthatunk mindig nekiállással, mert az ellenfél minden ütésünkről előre látná, hogy hová megy. Ilyenkor jut szerephez a labda *korábban*, vagy *később* való megütése. Ha a labdát gyorsított mozdulattal, korán ütjük meg, tehát akkor, amikor előre lendülő karunk már a rendes ütési helyzetnél előbbre jutott, akkor a labda *keresztbe* megy. Ha „elkésünk” az ütéssel, akkor a labdát kicsúsztatjuk az oldalvonalra. Irányíthatunk a *könyök nyújtásával*, vagy *behúzásával* s ezzel kapcsolatban a raket tartásának változtatásával is. A kinyújtott kart hirtelen behúзва, váratlan keresztütést adhatunk le, míg az alkart behúзва, s könyökben előrenyomva, az oldalvonalra üthetünk.

A labdát azonban nemcsak oldalban, hanem *hosszban* is irányítani kell. A kiadós, jól kiütött, hosszú labdákat rövid keresztlabdákkal kell variálni, mert a keresztlabda — néhány kivételtől eltekintve —, csak akkor eredményes, ha rövid. Ebben az esetben vagy „*top spint*” adunk a labdának, hogy az előre irányuló forgás a pályában benn-tartsa, vagy felülről „*lekenjük*”, hogy hamar érjen másodszor földet.

Az irányításnál a *gyorsaság* épp annyira elengedhetetlen, mint a *pontoság*. Manapság a nyers erővel ütött, de helyzetlen labda éppoly keveset ér, mint a pontos, de gyöngén ütött labda. Egyetlen esetben jogos csak a gyöngé ütés: ha „*drop shot*”-ot adunk. A *drop-shot* (vagy *stop-ball*, — a *megállított ütés*), a modern tenisz egyik *legveszedelmesebb fegyvere*. Rendszerint akkor használjuk, ha az ellenfél középhosszú labdát ütött. Ilyenkor ráfutunk a labdára, de — ellenfelünket megtévesztve — nem erős, hosszú ütéssel adjuk vissza, hanem (legtöbbszörre állított lapátú ütővel) gyengéden elfogjuk s kissé alákanyarítjuk úgy, hogy a labda lágyan hull át a hálón, annak közvetlen közelébe.

A *drop-shotot* nagyon nehéz ütni, mert nagyon nehéz — pontosan ütni. Nagyon kevés az ellenőrzési lehetőség, s így nagy a hibaszázalék. Akár túlrövidre (a hálóba), akár egy kicsit hosszúra sikerül az ütés, vesztett pontot jelent. (Utóbbi esetben az ellenfél megöli.) Mégis egyre többet alkalmazzák a modern teniszben, mert ha sikerül — *demoralizáló*. Nincs bosszantóbb valami, mint amikor egy puha, lágyan áthulló labda jelent pontot az ellenfélnek, pláne akkor, ha megelőzően hiába rohantunk utána, hogy elérjük.

A *drop-shotot* ajánlatos éles szögben, keresztbe helyezni a háló fölött, mert így az átejtés könnyebb. Mivel azonban a labda útja a levegőben tovább tart, az ellenfélnek is több ideje van a ráfutásra.

Különböző ütések.

Az ütécsoportokról szólva már említettük, hogy az alapütéseknek rengeteg sok fajtája használatos, s hogy ugyanannak a játékosnak igen sokféle ütést kell tudnia, hogy minden helyzetből, mindig a *helyzetnek megfelelő, eredményes ütést* alkalmazhassa. Ezeknek az ütéseknek megbeszélésére azonban ennek a munkának a terjedelmén belül nem terjeszkedhetünk ki, mert a vázlatos technikai leírás is igen messze vezetne. A játékosnak azonban mindig keresni kell az alkalmat, hogy nagy versenyzőket láthasson, s a különböző ütések technikáját tőlük ellessen. A jó játékosok egyébként többnyire örömmel állnak (rövid időre...) a tehetséges haladók rendelkezésére és szívesen elmagyarázzák nekik a *csop*, a *szlász*, a pörgetett *drejv*, s a többi ütés titkát.

Taktika.

A játék *technikai* eszközeit tökéletesen el kell sajátítanunk, mert a versenyzés alatt alig jut időnk arra, hogy technikai kísérletezéseket folytassunk. A versenyjátékban *minden figyelmünket a helyes taktikára kell fordítanunk*. (Ez persze az „ideális” elgondolás. A valóságban a játékosok 90 százaléka technikai nehézségek legyőzésével küzdök. Tény azonban, hogy egyenlő erejű, egy bizonyos technikai nívót már elért játékosok között a taktikai érettség mondja ki a döntő szót.)

Az egyes játékokban a *hátsó játék* dominál. A labdaváltás eleinte lassú ütésekkel indul, bár néha ajánlatos egy-egy rosszul sikerült második szervizt nagyon erősen és pontosan helyezve visszavágni, hogy mindjárt az első ritörn pontot jelentsen. A labdák irányításánál az *ingajáték* (sarkok váltogatása) és a *megdolgozás* között választhatunk. Az előbbi magától értetődő, az utóbbinál állandóan és egyelőre erősebben az ellenfél pályarészének egyik, többnyire *bekhend* sarkát löjjük, hogy aztán hirtelen rövid keresztlabdával futtassuk meg ellenfelünket. Ha ez a labda még nem is jelent pontot, az ellenfél többnyire csak nehezen tudja visszaadni úgy, hogy a következő ütés, amelyet irányíthatunk, az ellenkező oldalra, vagy oda, ahonnan az ellenfél éppen indulóban van (*contre-pied*), rendszerint megteszi kötelességét.

A modern tenisz nagy súlyt vet a játék *variálására*. Ez az ütésfajták variálásából (*drejv*, *csop* stb.), az ütések *hosszának* és *keménységének*, sőt az ütések *magasságának* változtatásából is áll. A cél: az ellenfelet kihozni megszokott játékából és örökös bizonytalanságban tartani afelől, hogy milyen ütés következik sorra. Ez a variálás azonban magában rejti azt a veszedelmet, hogy — *önmagunkat is kihozzuk az ütésből*, s bizonytalanokká válunk.

A *hálójátékot* nagyon gondosan elő kell készíteni. Aki manapság kellő előkészítés nélkül megy a hálózhoz, azt ellenfele könnyen átjátssza, vagy elüti mellette. A hálózhoz vagy alapos előkészítés után az ellenkező sarokra lőtt labda után megyünk, vagy pörgetett, középgyors, de na-

gyon hosszú, s a pálya *tengelyében* ütött labda nyomában. (Ez a *contactika*.) A hálóhoz futás közben mindig figyelniünk kell arra, hogy ellenfelünknek a mellettünk való elütésre milyen *szög* kínálkozik. A befutást általában a *szögfelezőtől kissé balra* kell irányítanunk. (Jobbra messzebbre érünk el az ütőnkkel, mint balra.) A befutásnál mindig figyelni kell az ellenfél mozdulatát, s igyekeznünk kell *előre* következtetni belőle, hogy merre akar elütni, mert akkor a gyors pásszé-labdára is idejében ráugorhatunk. A hálónál mindig *első* ütésre kell ölnünk, különben ki vagyunk szolgáltatva ellenfelünknek. Lehetőleg az alapvonalra tett hosszú, éles *polikkal* végezzük ki a labdát, vagy egészen rövid keresztlabdákat üssünk. Szép ütés a *drop-voli* (stop-voli) is, amikor a hálónál elfogadott labdát a háló mellé leejtjük. De ha ez az ütés nem sikerül pontosan (ami gyakran előfordul, mert a *drop-voli* nehéz), akkor kész a baj.

A hálóra befutó ellenfelet vagy *lobbal* kell átjátszani, vagy el kell ütni mellette. Ki kell próbálnunk, *mit tud ellenfelünk jobban: leütni* vagy *polizni*, s aszerint választjuk védekező ütésünket. Az elütés csak akkor lehet lassú, ha ellenfelünk nagy szabad részt hagy. Egyébként mindig nagyon élesnek, s az esetek túlnyomó többségében *keresztbe* irányítottaknak kell lenni. Oldalvonal melletti labdát csak akkor üthetünk, ha az ellenfél középre húzódik, s nagyon közel van a hálóhoz.

Az elmondottakból már megállapítható, hogy az egyes játékosok a játékos kétféle pozíciót foglalhat el: vagy az alapvonal mögött mintegy háromnegyed-másfél méternyire, vagy a háló előtt, attól másfél-két méternyire üthet fel főhadiszállását, ahova minden ütés után haladéktalanul vissza kell térnie. Ellenkező esetben „rossz pozícióban” van, vagy ahogy mondani szokás: „nincs pozícióban”. Ilyenkor ugyanis a pálya egyik része aránytalanul távolabb esik tőle, mint a másik, s az oda ütött gyors labdát nehezen, vagy egyáltalában nem érheti el. A fent megjelölt két pozíció egyikébe tehát minden ütés után haladéktalanul vissza kell térni. Okvetlenül el kell kerülni a játékosnak, hogy az alapvonal és az adogatóvonal közt helyezkedjék el, mert ez a helyzet a támadásra és védekezésre egyaránt alkalmatlan. Ritka kivételt jelent az az eset, amikor látjuk, hogy az ellenfél nem tudja megtalálni a hosszát (állandóan az adogatóvonal tájára üt.) Ekkor az alapvonal előtt kell pozíciót foglalnunk, hogy erőteljes, gyors támadóütésekkel használjuk ki ellenfelünk indiszpozícióját.

A hálónál ügyelniünk kell a *lob*-veszélyre. Ebből az következik, hogy ne menjünk túlságosan előre. Viszont ölni sokkal könnyebb a háló közvetlen közelében. A hálónál való pozíciónak a hálótól való távolságát illetően „örök vita” dúl, s ezt a vitát semmi más nem döntheti el, mint a *játékos pillanatnyi megérzése, jó szeme és rutinja*, amellyel saját támadóütéséből, az ellenfél pozíciójából és mozdulatából még ellenfele ütésének megtörténte előtt megállapítja, hogy vajjon *lob*

jön-e, vagy elütés, s aszerint rohan rá a hálóra, vagy fékez le és várja a lobot.

A páros játék taktikájáról röviden annyit említhetünk meg, hogy az adogatás pillanatától eltekintve — amikor is az adogató partnere a hálónál áll, a visszaütő partnere pedig az első szerviz után szintén a háló közelébe jön fel — a párok mindig egy magasságban mozogjanak. A páros játék: küzdelem a hálóért. Aki előbb ér oda, az nyer, mert az *felülről lefelé* volizhat. Addig azonban, míg a döntő pozícióba érünk, alulról kell volizni, mert az adogatás után a hálóhoz futó játékos rendszerint a lábához kapja a ritörnt. (Feltéve, hogy a ritörn jó.) Igen nagy szerepe van a párosban az adogatásnak, s Lott, az amerikai Davis Cup-játékos szerint a páros játékot az adogatás dönti el. Cochet viszont azt állítja, hogy az adogatást kiegyenlítheti a jó ritörn, s szerinte az a pár kerekedik felül a párosban, amelyik jobban üti a mély volit.

A két pár mindegyik tagja részt keres az ellenfélben, ahová az ölü labdát teheti, s ez a rés rögtön megnyílik, mihelyt a pár egyik tagja lemarad a másiktól, s a labda a messzebb álló játékoskal szemben levő ellenfélhez kerül. Részt tehát nem szabad nyitni. Mihelyt az egyik játékosnak hátra kell futni, fusson hátra a másik is (pl. ha átlobolják őket). De amint sikerül az ellen-lob, rohanjon előre mind a két játékos egyszerre. Egy hosszú labdamenet alatt lehet, hogy a pár egyik tagja egyetlen labdát sem üt, de jó mozgásával, helyes helyezkedésével mégis olyan pozíciót hoz létre, hogy az ellenfél őmiatta veszíti el a labdamenetet. A párosjáték tehát a mozgás játéka.

Néhány taktikai tanács: a két játékos mindig arrafelé húzódjék, amelyik oldalra a labdát ütötték. (Szög-lezárás.) Általában az a játékos legyen valamivel közelebb a hálóhoz, amelyik közelebb van a labdához. A lobért az fusson hátra, akit átjátszottak. Kivétel: ha futásközben levő játékost lobolnak át, s a partner álló helyzetben volt. Ekkor ugyanis a partner gyorsabban indulhat, mint a befutó, akinek előbb meg is kell állni. Őlhető labdát az a játékos öljön, amelyik közelebb van hozzá. Ha az egyik játékos beugrik társa oldalára, maradjon is ott, partnere pedig haladéktalanul fusson át az elhagyott oldalra. Beugrás után a saját oldalra visszajönni nem szabad, hanem a partnerrel azonnal oldalt kell váltani. Az adogtást főrhend oldalról általában középről, a középvonal mellé, bekhend oldalról a sarok közelében felállva, keresztbe (bekhendre) helyezzük. Néhány váratlan változtatás természetesen meglepheti az ellenfelet. Ha balkezes áll a bekhend oldalon, szerváljunk neki középre.

Tréning.

A teniszt tanulni kell, folyton és folyton gyakorolni. Különösen a közepes versenyjátékosoknak kell a tréninget fokozottan figyelmébe ajánlani. Tréning alatt az egyes ütésekkel kell gyakorolni, majd később

előírt labdamenetek megjátszását. Például: Három oldalvonalra ütött labda után egy kereszt labda stb., különböző variációban.) Maga a gyakorlás egy nap alatt két óránál ne legyen több. A hétbe ajánlatos egy-két erős *versenytréning napot* (szetre-játszást) és egy-egy *pihenőnapot* beillesztetni, a szezonban pedig legalább egy *pihenő hetet*. A tavaszi tréninget *télen célgimnasztika*, majd *mezei futás* előzze meg. Ajánlatos télen *kiegészítő* sportot űzni. A *sí* például nagyon ajánlatos, de igen jó a *tornatermi kosárlabda-játék* is. A fedettpálya játékot erőltetni nem célszerű, de nagyon jól fel lehet használni a fedettpálya játékot technikai részletek csiszolására, új mozgású ütések beidegzésére.

A tenisz szervezete.

A tenisz nemzetközi élete igen nagy, s ebbe a nemzetközi életbe a magyar tenisz is erősen bekapcsolódott. Magyarországon 1890 körül indult meg a rendszeresebb teniszezés, a *Magyar Országos Lawn-Tennis Szövetség* azonban csak 1907-ben alakult meg. A Nemzetközi Szövetség (*Fédération Internationale de Lawn-Tennis*) megalakulásának időpontja 1912. A Nemzetközi Szövetségnek természetesen Magyarország is tagja.

A teniszben világbajnokságot, Európa-bajnokságot, sőt olimpiai bajnokságot sem rendeznek. Az 1877 óta évről-évre megrendezett *All England Championship* azonban az idők folyamán félhivatalos világ-bajnoksággá nőtte ki magát. Ezt a versenyt Wimbledonban tartják férfi egyes, női egyes, férfi-páros, női-páros és vegyespáros számokkal.

A tenisz legnagyobb trófeája a *Davis Cup*, amelyet 1900-ban alapított *Dwight Davis* (Amerika), s amelyért az öt világrész 30—40 országának válogatott teniszcsapatai küzdenek évről évre. Semmilyen más sportág sem tud felmutatni ily nagyszabású, évről-évre kiírásra jutó csapatvándordíjat, amely olyan hatalmas internacionális megmozdulást jelentene, mint a *Davis Cup*.

Az első — nem hivatalos — magyar bajnokságot 1894-ben rendezték. A szövetség megalakulásától datálódnak a hivatalos *magyar bajnoki* versenyek, amelyeket a *Budapest-bajnoki* versenyek és a nemrég bevezetett *nemzeti bajnoki* versenyek egészítene ki a *vidéki kerületi bajnoki*, *nemzetközi*, *országos* és *helyi versenyek* egész sora mellett. 1930 óta rendezi a MOLSz évről-évre kiírásra jutó *csapatbajnokságait*, külön férfi és női csapatok részére.

Magyarországon 2000 *versenyteniszező*, s körülbelül 30—35.000 „egészségügyi, avagy társadalmi” teniszező van. (Amerikában 3.5 millió, Angliában 2 millió, Németországban 250.000, Franciaországban 200.000 az egész világon közel 10 millió teniszező kergeti a fehér labdát.)

A jövő tenisze.

A teniszsport világszerte fejlődésben van. Az évtizedek során

stílusok cserélték egymást, új ütések kerültek a régiék helyébe, új taktikai elgondolásokra adtak impulzust a technika új fegyverei. *Hová vezet ez az út? ...* Ki tudja?! A tenisz stílus ma is forrong. Az amerikaiak hadat üzentek az európai „észteniszek”, s az *erő teniszére*, a *gyorsaság teniszére* esküsznek. „Egy ütés egy pont!” — ez a jelszavuk. Ez az új tenisz sokat elvesz a játék finomságaiból, szépségéből. De még *izgalmasabbá* teszi a játékot. Valószínű, hogy a technika folyamatos tökéletesedése a ma még visszaiüthetetlen amerikai „*ágyúlövésekre*” is megtalálja az ellenszert. S akkor a tenisz még tökéletesebb, még nagyszerűbb és még — sokkal nehezebb lesz, mint ma.

CUNARD WHITE
STAR LIMITED

BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI ÚT 55.
TELEFON : 46-0-73.

SÜRGÖNYCIM : „CUNARDSTAR”

EURÓPA
EGYESÜLT ÁLLAMOK
CANADA

Úszás

A magyar úszósport szervezése

Irta: **dr. Balogh László,**
a MUSz ügyvezető alelnöke.

Szervezés és szervezet két fogalom, amelyik korunkra legjobban rányomja bélyegét. Ezt a kort nem lehet oly kényelmesen, mint ez előtt akár egy évtizeddel is „*huszadik századnak*” nevezni, ez a kor szinte évenként más arcot vesz fel és ennek az új arcnak a megpillantásakor mindig hajlamot érez az ember arra, hogy új szempontok szerinti korhatárok közé szorított új vezérmotívumú időszaknak, korszaknak határozza meg. Bármilyen szemszögből találkozunk is korunk képevel, az bizonyos, hogy a *szervezés*, mint a kor dinamikai és a *szervezet*, mint a kor statikai jellege mindig a szemünkbe ötlük. Maga a *szervezés* sem jelentkezik már primér fogalmazásban. Mint racionalizálás kíséri végig a politikai, társadalmi és gazdasági élet minden felépítkezését és megnyilvánulását.

Amikor a magyar úszósport¹ szervező munkájáról és ennek eredményeképpen szervezetéről beszélünk, nemcsak a *Magyar Úszó Szövetség* keretei lebegnek szemünk előtt, hanem az esetleg ezen kívül álló, de vele együtt működő kapcsolatok és összeköttetések is. Végeredményben ezeknek a szövetségen kívül álló intézményeknek vagy kapcsolatoknak is — mint látni fogjuk —, a Magyar Úszó Szövetség volt a kiindulópontjuk és megindító okuk.

A Magyar Úszó Szövetség szervezete nagyjában azonos a többi szövetségével és munkaformája is a mai, általában a szövetségi munka formája szokott lenni. Hogy ennek ellenére az Úszó Szövetség szervezetét külön cikkben méltatjuk, ennek oka az, hogy úgy érezzük, van ennek a munkának egy csomó olyan motívuma és forrása, ami a nagyközönség előtt általában ismeretlen.

1932 tavaszán ünnepelte a Magyar Úszó Szövetség fennállásának 25-ik esztendejét. Sokáig nem volt tulajdonképpen más a Szövetség,

mint az abban résztvevő egyesületek egyszerű összefogása és a meglevő, főleg sportbeli, kevésbé anyagi és társadalmi erők időnként való koncentrálása. Ez a kor, a magyar úszósport hőskora, sok jelentős nemzetközi sikert, idehaza pedig meglehetősen népszerűséget hozott magával azokra az időkre, amikor a helyzet megváltozása magasabbrendű feladatok elé állította a magyar úszósportot. Az úszósport hagyományai maguk még a Szövetség előtti időkből származnak, három olimpián elért jelentős sikerek, az Atléta Szövetség kebelén belül dicséretesen működő szakosztály Európára szóló nemzetközi eredményei, mindig kitűnő, becsületos sportszelleme adták meg a bázist az Úszó Szövetség későbbi munkájához.

A tulajdonképpeni nagy feladatok a háború után szakadtak az úszósportra, a háború után mindent újjá kellett építeni, hiszen a világegyezés nemcsak véráldozatot és legjobbaink feláldozását követelte meg, hanem a nemzetközi kapcsolatokat is szétzilálta és megsemmisítette. Ebben a helyzetben döbrent rá az úszósport az egész világ regeneratív törekvéseire, amelyek elsősorban nemzetegészségi kérdésekből táplálkoztak és az egész világ minden államában különös szerepet juttattak a sportnak. Állam, társadalom, szak- és szépirodalom egyformán mindjobban foglalkozott azzal a *nemzetnevelő erővel*, ami a sportban rejlik és sokféle szervezet, sokféle célkitűzés táplálta a megvalósítás lehetőségeit.

A Magyar Úszó Szövetség ebben a munkában úgy vett részt, hogy fokozatosan kiszervezte és kiépítette *nemzetközi kapcsolatait*, majd idehaza folyó szervezési munkáját mind sokrétegebbé tette, megpróbálkozott *nagy tehetségek kiemelésével és kinevelésével, tömegeket* igyekezett állítani elgondolásai mögé és a tömegek felkutatásában egyformán felkereste a *vidéket, az iskolákat s az iskolán kívüli ifjúságot*. Természetesen ősidőktől fogva magától értetődő fegyver- és segítőtársai voltak ebben a munkában a nagy sikerekre visszatekintő *társadalmi egyesületek*.

Az itt vázolt munka fonalán jutott el a magyar úszósport mai kiépítettségéhez és szervezéséhez, amely ma már megfelelő a hozzáértő vezetés kezében mindenkor biztosítéka lehet az eredményes munkának. Ez a szervezet nemcsak a papíron levő alapszabályt jelenti, hanem a — különösen az utolsó évtizedben lefolyt — munkának, a társadalom minden vonatkozásába belesomózott szálait is. Az úszósport szervezésébe és szervező munkájába egyformán beletartozik az a népszerűsítő munka, amelyet a *sajtóval* való közvetlen, szabályokba nem iktatható kapcsolatai tesznek ki, az a nemzetközi hírnév és elismerés, amelyet *külföldön* végez a magyar úszósport egyetemessége, továbbá az a népszerűség is, amelyet a sportra éhes *diákság* körében szereztek a megelőző évtizedek nagy sikerei. Ezeket az inponderabilitásokat megőrizni, fejleszteni és felhasználni épp úgy a szervezés feladata, mint amennyire ezek az úszósport munkájának szervezeti alkatrészei.

Ezek a súlytalanságok a lelke annak a munkatestnek, amelyeket a szövetség írott szabályzatai jelentenek. Ha már mostan sorravesszük a Szövetség szervezetében adott szervezési feltételeket, elsősorban az *alap-, verseny- és rendszabályszerű* intézkedésekkel kell foglalkoznunk.

Belső szervezés.

A magyar úszósport a Magyar Úszó Szövetségben hatalmasan kiépített szervező intézménnyel rendelkezik. Ha az Úszó Szövetség alapszabályokba lefektetett célkitűzéseit nézzük, akkor meg kell állapítanunk, hogy maga a túlméretezettnek mondott belső szervezés is még további kiépítésre szorul. Alapszabályaink szerint a Szövetség célja: *a) a magyar úszósportnak fejlesztése és népszerűsítése minden irányban és a legszélesebb körökben, b) az úszástanítás kötelezővé tételének keresztül vitele az összes középiskolákban, c) Hatóságok támogatása a hivatásos úszómesterek kiképzésében, vizsgáztatásában, vízbőlmentések oktatása és megszervezése együttműködésben a hazai mentőállomásokkal, d) Magyar állami és nemzeti eszme terjesztése és ápolása.*

Egy pillantás ezekre a célkitűzésekre, meggyőz bennünket arról, hogy a Magyar Úszó Szövetségnek és rajta keresztül a magyar úszósportnak olyan feladatai vannak, amelyek egy országos politikai párt szervezettségével felérő szervezetet követelnek meg tőle.

Az úszósport fejlesztése és népszerűsítése érdekében sokat tett már az Úszó Szövetség, azt azonban nem állíthatja, hogy minden irányban és a legszélesebb körökben, mert az úszás tanításának az összes középiskolában való kötelezővé tételétől még nagyon messze állunk. Csak a legutóbbi esztendőben sikerült a hivatásos úszómesterek kiképzésének a MUSz javaslatai és elgondolása szerint intézményes állami szervet létesíteni, ugyancsak a legutolsó esztendőben történtek komoly és állandó akciók a vízbőlmentés országos megszervezésére. Az a pontja pedig a Szövetség célkitűzésének, mely szerint a magyar állami és nemzeti eszme terjesztése és ápolása a feladata, oly munkakör, melyet nem lehet elég messzemenőleg felfogni és szűk határok közé zárni. Alapszabályunk e pontjában lehetne sokszor válaszolni azokra a megjegyzésekre és korholásokra, amelyek méltatlanul érik a Szövetséget akkor, amikor sportfeladatainak sikeres kivitelét nemzeti ügynek nevezi.

Ki merné letagadni, hogy egy-egy világraszóló magyar úszósiker nyomán a nemzeti közvéleményben keletkezett meglegedettség és boldogság oly erő, amely a nagy tömegek altruisztikus gondolkodását, továbbá egyéni jó érzését gyarapítja, vagyis pozitív „szociális jó”.

A magyar úszósport szervezetének és szervező munkájának áttekintése.

Az Úszó Szövetség sok ágazatú munkáját és az úszósport terjeszkedő irányzatát nehéz egy sémába belekategorizálni. Erről csak többé-

kevésbé szerves áttekintést lehet adni. Ennek a sportmunkának a képét nagyjában az alábbiakban foglalhatjuk össze.

A *bizottsági munka* karakterisztikuma az Úszó Szövetségben nem annyira a paragrafusokhoz való ragaszkodás, mint inkább annak az elgondolásnak az érvényrejuttatása, mit *Komjádi*, a magyar úszó-sport halhatatlan mestere, az „*élő sport szellemének*” nevezett.

Talán legjobban azzal tudjuk illusztrálni a bizottságokban folyó munka elasztikus voltát, ha rámutatunk az *iskolai bizottság* tevékenységére. Az iskolai bizottságnak a KISOK-kal karöltve kell működnie. A KISOK-kal való érintkezésre sem a szövetségi ügyrendben, sem a bizottsági előírásban nincsenek paragrafusok, mégis a bizottság állandó és élénk összeköttetését semmiféle félreértés nem zavarta meg a lefolyt tíz esztendő alatt, amióta ezek a kapcsolatok intenzívebbé váltak a diákság legfelsőbb sportszervezetével. Nap-nap után történnek kezdeményezések, hatalmas sportprogramot bonyolít le a két diák-sportszerv. Minden év őszén az Úszó Szövetség a KISOK rendelkezésére bocsátja sportvezetőit, hogy azok felügyeletével rendezzék meg az *iskolai toborzó versenyeket*. A KISOK-kal közösen történik meg az iskolai tréningek időpontjának megállapítása és beosztása, a KISOK-keretek létszámának meghatározása és a tanulók kijelölése. A diák-úszósport anyagi szükségleteinek nagyobbik részét az Úszó Szövetség bocsátja rendelkezésre, sőt egy állandó, hivatalos trénert is ad a minden évben nagy számban működő amatőr trénerek mellett. Iratlan, de mindig követett vezérelv: *a diák-tréningeken a pedagógusoké az első és döntő szó*. Hogy ennek ellenére sem szenved a sport, mint azt más szövetségekben több ízben hangoztatják, arra talán a diák-úszósport fejlettsége a döntő bizonyíték. A toborzó versenyeken, a keretek állandó tréningmunkáján és felügyelet alatt való tartásán kívül az iskolai háziVERSENYEK, a kerületi és országos vízipóló bajnokság megrendezésében is teljes odaadással segédkezik a MUSz. Gondol arra is, hogy az irányító pedagóguskörök rokonszervét megszerezze és ezek számára az ellenőrzést lehetővé tegye. Nem egyszer meghívta edzéseire a minisztérium illetékes ügyosztályának vezetőit, továbbá a tankerületi királyi főigazgatókat is, akik meglelégedéssel nyilatkoztak arról a rendről és fegyelemről, amit az úszótréningeken tapasztaltak.

A *főiskolai bizottság* munkája biztosította, hogy a társadalmi és főiskolai egyesületek között az Úszó Szövetségben ezideig semmiféle diszharmónia nem merült föl.

Pár évvel ezelőtt az Úszó Szövetség által megalapított *propagandabizottság* egyesítette első ízben a szövetségi keretek között a *sporttal foglalkozó újságírókat* mind a napi sajtó, mind a sport részéről. Mi sem jellemzi jobban ennek a gondolatnak életrevalóságát az elért eredményeken felül, mint az, hogy ennek a bizottságnak mintájára a többi szövetségek is sorra beszervezték a szövetségi munkába a

sajtó munkásait és ezáltal mindenütt szívélyesebbé és közvetlenebbé vált a sajtóval való érintkezés.

Egészen speciális bizottsági munka az, amit a *vidéki úszósport* fejlesztésével foglalkozó bizottságok (*vidéki és uszodabizottság*) végeznek. A szervezés a vidéket két rétegben, két vonatkozásban veszi figyelembe. Ezek közül az első: a már meglevő és az országos úszósportban is domináns szerepet játszó *minőségi sport* részére új fejlődési és érvényesülési lehetőségeket keres. A *mennyiségi sport* beszerzése szakadatlan munkával és leleményességgel folyik. A középiskolákkal bíró vidéki helységekből úszótanfolyamokat indított meg a Szövetség és az úszótanfolyamok révén pár év leforgása alatt ezeket fogunk megnyerni az úzás sportjának. Ahol uszoda nincs, ott az uszodabizottság közreműködésével erőteljes propagandát indítunk. A kiinduló pont mindig az, hogy a vidéki sport vezetői a helyszínen tájékozódjanak a helyi lehetőségekről. Ezért a belügyminiszteri rendelettel megalakított *uszodabizottságokkal* karöltve sorra veszik a módokat, melyek az adott viszonyok között legegyszerűbben biztosítják egy új uszoda létesítését. Ahol költségvetési tervre, vagy a közigazgatási hatóságoknál való támogatásra van szükség, ott azt igyekszik nyújtani az Úszó Szövetség. Egészen újszerű, de máris sikerre vezető akció a legkisebb községekben is megvalósítható *patakuszodák* propagálása.

Nem hagyhatjuk megemlíetés nélkül azt a hagyományos kezdeményező munkát sem, amit az Úszó Szövetség a *nemzetközi kapcsolatok kiépítése terén folytat*. Nemzetközi kapcsolataink kiterjedtségét és élelenségét legjobban vízipóló csapatunk győzelmi statisztikája mutatja. A Szövetség rövid 25 esztendő múltja alatt száznál több nemzetek közötti válogatott pólómérkőzést bonyolított le és ebből 80-nál több az utolsó tíz esztendőre esik.

A szövetségek közül elsőnek valósította meg az Úszó Szövetség a *sportorvosi vizsgálatokat*. Nemcsak élcsapatokra tartozó úszóink, hanem különösen a diák-úszók széles rétegei vannak állandó orvosi ellenőrzés alatt és most van folyamatban egy olyan akció, amely a *trénin-geket* óhajtja állandó orvosi felügyelet alá helyezni.

Van azonban az úszósport munkájának egy olyan része, amely nem a Szövetség kereteiben foglal helyet. Ez a tevékenység az *úszósport népszerűsítésére* irányul. A propagandabizottság keretein kívül is állandóan keresik az úszósport vezetői azokat a módokat, amelyek a *sajtóval* való viszonyt szívélyesebbre tudják fűzni. De felhasznál a Szövetség minden, talán nem olyan gyakori alkalmat arra, hogy a *közigazgatási és sportfelügyeleti hatóságokkal* az érintkezést állandóbbá és közvetlenebbé tegye. Örömmel kell megállapítanunk, hogy mind a tanügyi, mind a közigazgatási hatóságoknál meghallgatásra szoktak találni kéréseink.

Amikor a hivatalos tényezők e kedvező állásfoglalása biztosítva van a MUSZ részére, ugyanakkor a *közönséggel, a magyar társada-*

lommal is igyekszik a MUSz kötelezettségeit leróni és vele a szívélyes kapcsolatot fenntartani. Vidéki kiszállásaink alkalmával, amelyek most már a „Mindenki tudjon úszni” ankétek keretében állandó szervezéshez is jutottak, mindenkor keressük a kapcsolatot a társadalom vezető rétegeivel, így történhetett meg azután az, hogy oly városokban, ahol akár egy évvel ezelőtt is nyoma sem volt az úszósportnak, ma már virágzó úszóélet és az úszóéletnek nagy népszerűsége tapasztalható.

Ezekről a szövetségi apró „műhely titkokról” sokat lehetne még beszélni, mert amikor a magyar úszósport szervezésének munkája folyik, elsősorban ezek az apró műhelytitkok érvényesülnek. Nemcsak a Szövetség alapszabálya, nemcsak a bizottságok hétköznapi munkája, hanem az abba belevitt szeretet és ötlet biztosítja évről-évre az úszósport jövőjét. Hihetőleg mindig akadnak olyan vezetők a magyar úszósportban, akik ezt a hagyományt megőrzik és tovább fejlesztik, hiszen nemcsak egy sportszervezet, hanem az állam életéből is az a tanúság vonható le, hogy abban a törvények mellett a hagyományok, a közszellem iratlan törvényei játszanak végzetes szerepet.

Stílusok

Irta: **Bárány István dr.**

Az úszás stílusa csak akkor kezdett jelentőséget nyerni, amikor a versenyszerű úszás fokozott teljesítményt követelt az úszótól. A testi erő egyedül már nem volt képes javítani a teljesítményt s a sporszerű úszás versenyzői kényszerítve voltak tempójukat csiszolni, hogy a fizika törvényeinek felhasználásával minél gazdaságosabbá tegyék mozgásukat.

Bár a múlt század végén a civilizáció területein már rendeztek úszóversenyeket, a versenyszerű úszás kezdetének mégis az 1896. évi athéni olimpiai játékokat tekinthetjük, mert ez indította meg az első vitát a stílusról, amely vita nem annyira papíron vagy szóban, hanem inkább a versenyeken dőlt el.

Az alábbiak során, ahol minden úszásnemet külön veszünk boncolás alá, ennek a jelentőségét erősebben kidomborítjuk. Itt csak azzal elégszünk meg, hogy leszögezzük, az úszóstílusok közül az a jó, amelylyel rekordot vagy olimpiai bajnokságot lehet elérni, ezért amikor a különféle tempókat vizsgáljuk, mindég elsősorban az olimpiai bajnokok, másodsorban a világrekorderek tempóját tanulmányozzuk.

Az úszás fizikája.

Mielőtt azonban erre rátérünk, szükséges az úszás általános elveivel és fizikai feltételeivel foglalkozni, hogy az olvasó a világ legkivá-

lőbb úszói tempójáról olvasva, azonnal elbírálhassa, mi volt az erénye és mi a hibája annak a tempónak.

Az úszónak két feladatot kell megoldania a vízben: fenn kell maradni a víz színén és előre kell haladnia a vízben. A víz színén tüdeje segítségével marad fenn az úszó, előre pedig karjai és lábai munkájával halad. Eleve rossz tehát az a tempó, amely azt a célt szolgálja, hogy az embert a vízszínen fenntartsa. Hogy bebizonyítsuk, mennyire elegendő a tüdő az emberi test víz színén való tartására, a műúszásra hivatkozunk, ahol mozdulatlanul fekszenek különböző csillagok és rózsák ember-alkotórészei a víz tetején.

Az úszó a fizikának két törvényével foglalkozik állandóan úszása közben, egyik az Archimedes törvénye, a másik pedig az ellenállás törvénye.

Archimedes azt mondja, hogy annál könnyebb a test, minél inkább a vízbe merül. Eszerint az úszónak akkor kell a legkevesebb súlyt vinni a vízben, ha úgyszólván az egész teste a víz alatt van. A víz ellenállása azonban ekkor sokkal nagyobb, mert a testnek a fej irányából vett vetülete képezi az ellenállást a vízben, míg ha a test egyáltalán nem merül a vízbe, akkor nincs vízellenállás. Ha azonban a test meg is tudná oldani azt a feladatot, hogy úgyszólván teljesen a víz színén legyen és ne merüljön a vízbe, akkor is baj lenne az előrehaladással, mert a végtagok kívülről lennének a vízen és azokat nem használhatnánk a húzásra. A laikus azt gondolná, hogy hiszen a tenyereinkkel, mint lapátokkal hajthatjuk magunkat a vízen, ez azonban csak álokoskodás, mert az úszó nemcsak a roppant kis felületű tenyérrel, hanem az egész karral húz. Vizsgáljuk csak meg, milyen nagyok azok a felületek, amelyekkel a magyar úszóstílusnál húzunk. A felsőkarnak a mellkas felé forduló része, az alsókarnak a felsőkar ezen síkjával 45 fok szöget bezáró felülete körülbelül háromszor akkora, mint a tenyér. Ezen felül természetesen a lábak is részt vesznek az előrehaladás munkájában s úgy a mellúszásnál, mint a „kralltempónál” a lábaknak okvetlenül a vízben kell lenniök. De hiszen nem is lehetséges, hogy az úszó teste a víz felszínén feküdjön s abba ne merüljön be, hiszen a nehézkedés okvetlenül belemeríti a testet a vízbe. Az úszók helyes elfekvésénél tehát ezek a szempontok az irányadók. A kezeket a víz színe alatt lebegés esetén minden további probléma nélkül könnyen tudjuk használni, azonban a lábakkal már bajok vannak, mert ha csak egy kissé is kiemelkednek a vízből, csökken hatásuk, mert a levegőben mozgó láb semmit sem hajthatja előre az úszó testét. Ezért a lábakat jobban le kell sülyeszteni a vízben, mint a törzset. Ezzel ellentétben a fejet ki kell emelni a vízből, mert képtelen az úszó a nyakát úgy forgatni, hogy a száj a víz felszínére emelkedjen, mikor lélekzetet akar venni. A régi úszók ugyan fejüket benn tartották a vízben, ők azonban a lélekzetvételt a test forgatásával tették lehetővé, ez azonban kizárja azt, hogy lábaival a „krallt” ússza az úszó s csak az „ollót” teszi lehetővé. A helyes elfekvés szerint tehát

az embernek a fejtől kezdődően kissé menedékesen kell elhelyezkedni a vízben, azonban ennek a menedékes elhelyezkedésnek óvakodni kell a túlzástól, mert minél lejjebb jutnak a lábak, annál nagyobb felületet feszít neki a test a víznek s így nagy ellenállást kell legyőznie.

A kar- és a lábtempó mechanikája új feladatok elé állítja az úszót. A karok és lábak egymástól különböző alkata egészen másként teszi megoldhatóvá ezeket a feladatokat.

A karok az úzásnál, mint az evezőlapátok használhatók fel. A lapátszerű előrehajtás akkor a leghatékonyabb, ha ez a lapátolás az előrehaladás irányára merőlegesen és a testhez közel történik. Gondoljunk csak az evezésre. Az evezőlapátokat ugyan messze merítik a vízbe a versenyvezetésnél, de ezt csak azért teszik, hogy a kör, amelyet az evezőlapát tolla leír, minél nagyobb sugarú legyen, tehát a toll útja minél közelebb álljon az egyeneshez. Ha az evezős egészen csónakja mellé vinné hátra lapátjait és onnan kezdene húzni, egyáltalában nem haladna előre addig, amíg legalább a félkör egyharmadát meg nem tette s ha folytatná a húzást egészen addig, míg előtte is el nem érik az evezőlapátok a hajó palánkját, akkor az utolsó harmad húzása ismét teljesen meddő lenne. Ha viszont az egy evezővel való evezésre, a „kriklizásra” gondolunk, egyszerre világos előttünk, hogy a testhez közel kell húznunk karjainkkal, mert különben nem egyenes irányban fogunk előrehaladni, hanem kört írunk le. Az erő kifejtés szempontjából sem közömbös, hogyan úszunk. Gondoljunk csak arra, mennyivel könnyebb egy póznán függeszkedve felmászni, mint két, egymással párhuzamos, egymástól meglehetősen távoll álló póznán. A karok munkája azonban nem csupán abból áll, hogy mint evezőlapátok előre hajtják a testet, hanem erre a munkára elő is kell készülni. A gyorsúszók és a „hebnevező” hátúszók egészen az evezőlapátok mintájára, a levegőben viszik előre a kezeiket, hogy azután azok a vízbe merülve húzzanak, a mellúszóknak azonban a víz alatt kell kezüket a húzásra előkészíteni s ennél igyekezni kell arra, hogy a mozdulat, amely az előrehaladás irányával szemben történik, a lehető leglassúbb legyen és lehetőleg kicsiny felület nyomuljon így előre, amit azzal érünk el, hogy a mell alól egyenesen vonalban nyújtott tenyérrel lökjük előre a kezeket.

A lábakkal képtelenek vagyunk az evezőlapát munkáját utánozni, itt tehát máshonnan kell utánpótlásra méltó példát vennünk. Két víziállatot: a békát és kígyót utánozhatjuk lábunk mozgásában, de egy egészen önálló emberi mozdulatot is felhasználhatunk a lábakkal való előrehaladásra: a víznek a két lábszárral való összepréselését. A békatempó abban áll, hogy az ember talpával rúgja a vizet. Míg azonban a békának lábujjai között hártya van és combja oly vékony, hogy mikor felhúzza, hogy rúghasson a lábbal, az előrehaladással szemben csekély munkát végez, viszont hatalmasra növelt talpaival jókat rúg a vízen, addig az embernek sokkal nagyobb felületű lévén a combja, mint a talpa, azzal, hogy combját a has alá húzza és talpával rúg a víz-

ben, nem végez gazdaságos munkát. Sokkal helyesebb a lábakkal a vizet összepréselni, mert ezáltal a lábak közül kinyomott víz előrébb löki az embert. A modern mellúszók és az „ollózó” gyorsúszók használják fel ezt a mozdulatot, amelynél igen fontos, hogy minél szélesebb legyen a terpesz, amit zárunk, hogy a leghatékonyabb, a legutolsó szakasz összezárása már ne holtpontról való indulással, hanem lendülettel történjék és hogy a lábak széjjelnyitása minél kevesebb olyan mozdulattal történjék, amely az előrehaladással ellentétes irányú.

A krallozók a kígyó mozgását utánozzák, ők nem összepréselik, hanem a lábuknak mozgatásával széjjelpréselik a vizet s így gyakorolva arra nyomást, jutnak előre.

Az úszóstílusoknak ezeket az alapelveket kell figyelembe venni kialakulásuk alkalmával. Mikor egy-egy úszó tudatosan teremt vagy változtat, javít stílust, akkor ezeket tartja szem előtt.

Rendkívül fontosságú és ezt minden úszónak meg kell jegyeznie: nem szabad a vízben túlságosan hirtelen mozdulatokat végezni. A hirtelen mozdulatok a vízben egészen más hatást keltenek, mint a szárazon. Nézzük csak a víz színén lebegő mozdulatlan testet, mit csinál, ha a lába süllyedni kezd. Ha hasizmaival gyorsan felrántja, felborul az egyensúlya, csípője lesüllyed; viszont ha szép lassan felemelni hasizmaival a lábát, tovább lebeg a víz színén. Eppen így nem szabad a tempót sem elsiegni. Az emberi erő és a víz fajsúlya bizonyos egyensúlyt kíván meg. Bármilyen gyorsan nem lehet húzni a vízben, mert a gyors mozdulat következtében a húzófelület a víz nagy fajsúlya következtében elferdül s a lapátszerűen dolgozó kéz nem lapjával, hanem élével fordul a húzás irányába és ezzel felülete csökken. Valóban a klasszis úszóknál bizonyos nyugodtságot, harmóniát figyelhetünk meg, amely imponálóan bizonyítja azt, hogy az úszó alaposan átgondolt és gazdaságos tempóval úszik.

Most már nézzünk végig a világrekorderek és olimpiai bajnokok során és röviden írjuk le, melyik hogyan úszott.

Mellúszás.

A mellúszás akkor kezdett versenyeken szerepet játszani, mikor belátták, hogy nem lehet mellúszókat és gyorsúszókat egy verseny keretében elindítani. A háború előtti mellúszók úgyszólván kivétel nélkül egy stílust úsztak, az első mellúszó világrekorder: Baronyi András stílusát, amelyet a német Bathe úszott legszebben.

Baronyi vízszintesen feküdt a felszínen, feje egészen az álláig állandóan kinn volt a vízből. Karjai nyújtva a víz színén kört írtak le egészen a váll vonaláig, közben a tenyerek összezsukott ujjakkal, a víz színével 45 fokos szöget zártak be. A kartempó befejezése után a lábtempó következett. A lábakat a has alá húzta Baronyi, azután az alsó láb-szárakkal testéhez viszonyítva kis kört írt le, a lábakat széjjelvetette, úgy, hogy lábujjai kifelé állottak és a terpeszt erőlesen összezárta,

majd egy kis egyensúlyozó mozdulatot végzett lábaival, hogy azok ne merüljenek le a kitartás alatt, míg ő előre siklik a vizen. A svéd *Holman*, a magyar *Toldi*, a svéd *Anderson*, a német *Bathe* is ezzel a stílussal úszott. A háború elején az angol *Courtman* ezzel javított világrekordot és az antwerpeni olimpiászon a svéd *Malmroth* is ezzel a stílussal győzött.

A háború utáni mellúszók felhagytak a mellúszás régi „sima” stílusával és „lovagolni” kezdtek. A magyar *Sipos Márton* annyira vitte a lovaglást, hogy mikor kartempót vett, majdnem félméterre kiemelkedett a vízből. *Sipos* karjaival nem a felszínen húzott, hanem a tenyerek az előrehaladás irányára merőlegesen egymás mellett merültek a vízbe és rántották a vizet a hasa alá. A has alá nyomuló víz *Sipost* majdnem derékig kiemelte. Azután a kezeket előre lökte, közben a lábával egy gyenge lábtempót vett, igen kevésbé húzta fel lábait, kissé nyitotta szét és inkább a rugással haladt előre.

Sipos és *Baronyi* tempójából csinált új tempót a német *Rademacher*. Kezeivel a tempó elején lefelé húzott, mint *Sipos*, azután a víz alatt széjjelnyomta a karokat, mint *Baronyi* és úgy húzta a tenyereket a mell alá, hogy vízszintesen tartva azokat maga elé lökje. Amíg tehát *Sipos* a kéztempóval addig húzott, amíg kezei a fej alá jutottak, *Baronyi* pedig csak akkor kezdett húzni, mikor már karjai a fele utat megtették. *Rademacher* egyesítette a két tempó előnyét.

Rademacher lábtempója egészen új volt. A hatalmas német úszó lábait nem a has alá, hanem oldalt húzta fel, a combjaival kifelé csavarva egyet, az alsó lábszárakat az ő testhelyzetéhez képest hátrafelé rugta, azaz „sarkantyúzta” a vizet, ezáltal elérte, hogy a legnagyobb terpeszt a lehető leggazdaságosabb mozdulattal csinálja lábaival s ezt a nagy terpeszt zárta azután be a lehető legnagyobb erővel. *Rademacher* mérsékelten „lovagolt”; azaz mikor kezével húzott, a nyaka és a váll a kinn volt a vízből, mikor pedig kezeit előre lökte, akkor egészen az orráig vízbe merült. Így természetes, hogy húzás alatt kiválóan tudott lélekzeni.

Az amerikai *Skelton*, aki *Rademacher* távollétében Párisban olimpiai bajnokságot nyert, nem volt klasszis úszó.

Ugyancsak *Rademachertől* vette át stílusát a japán *Tsuruta*. Bár *Tsuruta* sem mai gyerek, de mégis fiatalásával győzte le *Rademachert* Amsterdamban és ott teremtette meg a négyütemű mellúszást. A mellúszás mai vélemények szerint ugyanis ütemekre tagozódik. *Baronyi* és *Sipos* kétütemű, *Rademacher* háromütemű tempóval úszott. *Tsuruta* teremtette meg a négyütemű mellúszást. A kétütemű mellúszó tempónál első ütemre a kéz, másodikra a láb dolgozik, a három ütemnél az első ütemben a kéz indul, a másodikban a kéz bevégzi a tempót és a láb indul, a harmadikban pedig a láb befejezi a tempót. A négyütemű tempónak első ütemében az alsókar húz, a másodikban a felsőkar, a harmadikban a kezek a mell alá jutnak, a negyedikben a mell alól előre

nyúlnak. A lábak az első ütemben pihennek, a másodikban oldalt felhúzódnak, a harmadikban a comb kifordul és széjjelrug a láb, a negyedikben a terpesz bezárul.

A japán Koike s a filippin Ildefonso stílusa nem jelent önálló újítást a mellúszásban.

A' hátúszás.

A hátúszás akkor keletkezett, amikor az addig mellúszással úszó ember rájött arra, hogy kényelmesebb a háton való fekvés és e kényelmes és levegővétel szempontjából előnyös elfekvéssel is lehet a mellúszás tempóját utánozva előrehaladni a vízben.

Az első hátúszók tempója semmiben sem különbözött attól a tempótól, amelyet a legutolsó pároskarral úszó világrekorder: *Otto Fahr* úszott. A víz színén hanyatt fekvő ember két ütemben úszott háton. Kezeit az első ütemben a lábak mellől nyujtva, befelé fordított tenyérrel két függélyes síkban a vállak elé emelte, miközben a tenyerek kifordultak, azután a karokkal a második ütemben a víz színe alatt pár centiméterre egy-egy félkört írt le s ezzel a karok ismét a combok mellé kerültek.

A lábakkal ugyancsak egyszerre dolgozott a hátúszó. Az első ütemben felhúzta a lábakat, a második ütemben pedig az alsó lábszárrakkal kifelé kis kört írva, széjjelrugta a lábakat és a szétterpesztett lábakat erőlyesen összezárta, hogy kipréselje közülük a vizet. *Hoppengerberg* a párisi, *Brock* a st. louis-i, *Bieberstein* a londoni olimpiai győztes így úszott, de az első világrekorderek: *Weckesser*, *Baronyi*, *Schiele* és *Fahr* is ezzel a tempóval úsztak.

Nem volt világrekorder, de talán tudatalatti előhírnöke volt a váltottkarú hátúszásnak a magyar *Kugler Sándor*, aki nem egyszerre vitte a karjait hátra s nem egyszerre húzott velük, hanem amikor egyik karja éppen függélyesen állott a levegőben, a másik már vízbe merült s így félütem különbség volt közöttük.

A hátúszásban az amerikai *Hebner* csinált forradalmat. Kolombus tojásának problémáját oldotta meg. Egyszerűen nem mint mellúszó, hanem mint gyorsúszó fordult hanyatt és a lábaival krallozva, kezeivel felváltva végezte azt a mozgást, amit hátúszó elődei. A *Hebner*-féle tempónak ugyanaz volt a hátránya a kezeknél, ami a háborúelőtti melltempónak: a vízszínen húzott és ezzel nem közvetlenül előre hajtotta a testet. A lábtempó a vízszintes elfekvés mellett nem lehetett ugyanaz, mint a gyorsúszásnál, mert nem hátrafelé kellett préselni a vizet, mint a gyorsúszónak, hanem előre kellett rugni.

Hebner utóda, a honolului *Kealoha*, aki a hátúszóknál majdnem azt a szerepet játszotta, mint *Kahanamoku* a gyorsúszóknál, hozott néhány újítást. Elsősorban a fejét emelte fel, ezzel a lába kissé leesett és könnyebben lehetett a merev térddel krallozni. A fej tartása lehetővé tette azt is, hogy oldalt nézzen az úszó és hogy a hullám ne csapjon át a fején, azonfelül, hogy a karok ne a víz színén húzzanak, ha-

nem jobban lemerüljenek s ha nem is függélyes, de legalább a vízhez viszonyítva ferde síkban dolgozzanak.

A cincinnatii Walter *Lauffer* tökéletesítette a hátúszás stílusát. Ő átvette Weissmuellertől és Arne Borgtól a vállmunkát, az erős forgást, ezáltal ugyan kissé megbolygatta a lábtempó símaságát, azonban a kéztempót százszázalékig kihasználta. *Lauffer* a combja mellett kifelé fordított tenyérrel fekvő kezét egy függélyes síkban vitte előre, úgy, hogy az alsókar mindig vízszintesen feküdt s a könyök ment előre. A fej mellett elsuhanó hajlított kar először a könyökkel érte a vizet és pedig az elfordított fej előtt, mikor a könyök a vízre ért, a még mindig függélyes síkban levő alsókar ostorcsapásszerűen kinyílt, a tenyér egy kis félkört írt le és a víz színére fordult, azután ettől az erős és hirtelen mozdulattól lendületet kapva, a vállal mint középponttal folytatódott tovább ez a most már nagyobb köríven mozgó tenyérmozdulat és a kar nyujtva, tenyérrel hátrafelé úgyszólván a test alatt egy függélyes vonalban nyomult hátra a combig, ahol azzal az erős mozdulattal, amit ugyanakkor a másik, vízbe merülő kar végzett az ostorcsapással, a kar kiemelkedett a vízből. *Lauffer* tempója a vállaknak erős és előre-hátra, de le és felfelé is irányuló mozgását is szükségessé teszi.

Kojac és a japán Kiyokava *Lauffer* stílusának követője.

A rövidtávúszás.

Amikor a mell- és hátúszást kezdték megszeretni, világrekordokat tartottak bennük nyilván, akkor kezdett a gyorsúszás is részekre tagozódni. Éppen ezért valaha nem volt rövidtávúszó vagy hosszútávúszó, hanem egyszerűen gyorsúszó.

A gyorsúszás kétségkívül Angliából indult el, közvetlen elődje az oldalúszás, az ú. n. angol tempó volt, az, amit ma egyszerűen oldalúszásnak neveziünk. A kilencvenes években szereplő angol professzionista versenyző: *Nuttal* emelte legnagyobb tökélyre azt a stílust: 1 p. 2 mp-s 100 yardos rekordja valóban fantasztikus teljesítmény. Az angol stílus abból állott, hogy a versenyző vállát a vízre függélyesen tartotta, egyik keze állandóan a víz alatt dolgozott kúszó mozdulatot végezve, a másik pedig a víz színén lendült előre s a fej előtt belemerülve a vízbe, a tenyérrel a testtel párhuzamos vonalon húzva vitte előre a testet. Lélekzési probléma nem volt, viszont a lábak annál nagyobb gondot okoztak. Az angol tempónál a mellúszás lábtempójához hasonló mozdulatot végeztek az úszók, azonban nem szimmetrikusan nyitották a lábakat és zárták azokat össze, hanem oldalt fordulva húzták fel és a járás mozdulatát utánozva vágták szét és csapták össze. Valamennyi angol ezzel a tempóval úszott és ez tartotta uralmát egészen az első amerikai olimpiáig.

Az angol tempó uralmát megtörte egyidőre a magyar úszók athéni teljesítménye. Jóllehet, Athénban csupán *Hajós Alfréd* jelent meg, azonban nem szabad megfeledkezni *Balogh* Hugóról sem, aki elsőnek úszta az oldalúszásból átvett magyar stílust. *Hajós Alfréd* tökéle-

tesítette ezt a tempót és ezzel ér el kiváló eredményeket az athéni olimpián.

A párisi olimpián már ott volt Hajós utódja: *Halmay Zoltán*. azonban az ausztráliai *Lane* megelőzte őt a 200 méteres úszásban. *Lane* az angol tempót úszta, baloldalán feküdt, jobbra nézett, jobbkarja emelkedett ki időnként a vízből és balkarja volt a víz alatt, lábaival pedig ollózott.

A st. louis-i olimpián az angol tempót végképen detronizálta a váltottkarral való úszás. *Halmay Zoltán* az 50 és 100 yardos gyorsúszás világbajnoka éppen úgy váltottkarral úszott, mint *Daniels*, aki második lett a klasszikus százas távon *Halmay* mögött.

Halmay Zoltán kéztempója nyitotta meg a magyar stílus igazi kifejlődését. Vízszintesen feküdt *Halmay* a vizen, karját lazán, könnyen tartotta, erősen kinyúlva a váll előtt merítette a vízbe, a könnyed laza tartással most már nem körívet, hanem ellipszis alakú vonalat írt le a víz alatt és a karjának vízből való szabadításánál végezte azt a mozdulatot, ami páratlan az egész világon s amit *Halmay* után csak *Bárány* csinált az úszók közül. *Halmay* nem könyökének felhúzásával és karjának kicsavarásával emelte fel a kezét a víz színén, hanem egy a vállból kiinduló mozdulattal, amely a diszkoszvetők előkészületi lengetéséhez hasonlítható s amely abból áll, hogy a testhez viszonyítva hátrafelé forduló tenyeret egy a testhez viszonyítva kifelé irányuló csavarással megfordította, amivel az most már a testhez viszonyítva előre, a víz színéhez viszonyítva lefelé fordult. Most azután nem kellett mást csinálni, mint a diszkoszvetőket ismét utánozni egy könnyed mozdulattal és az egész kart vállból a víz színén előre dobni. Lábaival azonban *Halmay* nem tudott mit csinálni. Tökéletes kéztempójában zavarta az olló, *Hajós* lábtempója sem volt neki megfelelő, mert a kéztempót nem engedte megzavarni még a lélekzéssel sem és inkább húsz métereken keresztül nem vett levegőt, csakhogy kezeinek harmóniáját meg ne zavarja. *Halmay* feje a vízben volt és oldalt fordulva igyekezett lélekzetet venni.

Halmay után *Daniels* következik úgy az olimpiai bajnokok, mint a világrekorderek és a klasszisúszók listáján. A newyorki *Daniels* a kéztempót *Halmay*tól kopírozta, azonban a szabadítás nélkül, ezért a karja kissé meghajlott a vízből való kiemeléskor és az előrevitel nem történt olyan lendülettel és oly símán, mint *Halmay*-nál. A lábát azonban *Daniels* már nem lógatta, mint *Halmay*, hanem tanult az ausztráliaiaktól és kezdte megformálni az amerikai krallt.

A krallt ugyanis Ausztráliából hozták. Először egy *Kerrill* nevű testvérpár úszott ezzel a tempóval, aminek keletkezése két táborra osztja az úszással foglalkozókat. Az egyik, a valószínűtlen verzió az, hogy az ausztráliai bennszülöttek úsznak így. Azonban ez kevésbé valószínű, mert a vad népek nem felszíni fekvéssel úsznak, hanem kivett fejjel, a testet erősen beleeresztve a vízbe. A másik, valószínűbb ere-

dete az ausztrálai krallnak az, hogy egyik Kewill fogadott a másikkal abban, hogy ő még összekötözve is legyőzi testvérét. Lábát összekötötték a térdben, hogy ne csinálhassa az ollót s ő a térdekből kiinduló, a járást utánozó mozdulattal valóban legyőzte fivérét és megnyerte a fogadást.

Az ausztráliai krallnak az volt a hibája, hogy a lábnak csak az alsó felét használta ki és hogy mozgás közben a láb kiemelkedett a vízből. Az amerikaiak tökéletesítették azután ezt a lábtempót és csípőből kezdték mozgatni a lábat, anélkül, hogy a térdhajlítást elhagyták volna. Így tehát kettős mozgást végzett a láb, mozgott a csípőből is, de a térdből is. Ezt használta Daniels is, aki a második athéni és a londoni olimpián legyőzte Halmayt.

A stílusos úszók kora ezzel jőidőre végetért. Először egy német, Kurt Bretting javítja meg Daniels világrekordját, majd a híres Duke Kahanamoku, az első egy percen belüli százas úszó hódítja magához a hegemoniát.

Kahanamoku az amerikai krallt úszta, lábai nyújtva voltak és térdből és csípőből mozogtak. Hatalmas kezei a vállak előtt merültek a vízbe, a húzásra nem ívben, hanem a test mellett egyenes vonalban hajlított könyökkel nyomultak előre és tipikusan az ú. n. kanalazó úszást végezték. Elfekvése vízszintes volt és oldalt lélekezett.

Kahanamoku mögött Stockholmban egy ausztráliai: *Healy* érkezett másodiknak a célba. Nevét meg kell említeni, mert ő úszott először úgynevezett ütemes krallt, vagyis a jobb kartempó húzására a ballábbal krallozott és fordítva.

Kahanamoku uralma tíz évig tartott a 100 m. gyorsúszásban. Hogy valóban erőből úszott, mutatja a világrekord-táblázat, amelyben már 150 yardon sem szerepel világrekorderként, pedig ő azután alapos javításokat végzett a százméteres és százyardos világrekordon. Ezen felül azonban kifulladt és hatalmas testét képtelen volt tovább vonszolni a vizen.

Utódja Johnny *Weissmueller* lett, aki sokat újított a gyorsúszó-stílusban. Weissmueller elsősorban az elfekvést változtatta meg. Nem vízszintesen feküdt, hanem menedékesen, a feje a szemekig kinn volt a vízből, a válla is egészen kinn állott, a csípője már lemerült a víz alá és a bokák egészen a víz alatt voltak. Karjaival Daniels tempóját utánozta, de nem a vállak előtt merítette be a karokat a vízbe, hanem a fej előtt, ami a menedékes fekvéssel és a könnyed, kissé hajlított kartartással lehetővé vált. Ezzel elérte azt, hogy nem két síkban húzott a karjaival, hanem egyben: a középvonal, az előrehaladás síkjában. Ugyancsak ez a mozdulat hozott újítást a víz alatti húzásban is. A Halmay-féle ellipszis még jobban ellaposodott és a karok könyökben behajolva, annyira közel jöttek a testhez, amennyire a tenyerek által mozgásba hozott víz nem vágta vissza a testet. A tenyerek ujjakkal nem lefelé fordultak, hanem kissé oldalt állottak, tehát a víz színe és

az ujjak nem 90, hanem 60 fokos szöget zártak be egymással. A szabaddítás azonban Weissmuellernél sem volt olyan jó, mint Halmaynál. Ő is kissé könyökkel emelte a kezét és bár erősen vitte előre, hiányzott nála az a kifordító egyszerű mozdulat, amely annyira nyugodtá teszi a tempót. A lábakkal Weissmueller egészen másként úszott, mint elődjei. Lábaikat kissé széjjel tette, kinyújtotta és a lábfejeket befelé fordította, azaz „csámpázott“. Ezzel a térdet kissé megmerevítette s az a reflexmozgásokon kívül nem is végzett más mozgást, ellenben bokában apró köröket írt le Weissmueller s így az addig egészen egyszerű lábtempót igen nehézé és komplikálttá változtatta. Weissmuellernek azonban mégis volt két hibája: hiányzott a Halmay egyszerű és gazdaságos „felszabaddítása“ és nem tudta függetleníteni egymástól a kéz- és lábtempót. Johnny Weissmueller ezenfelül mindenben a legtökéletesebb volt. Nem feküdt az egyik oldalán, mint az angol tempótól szabadulni nem tudó többi úszó, akik úgyszólván csak egyik oldalon tudtak lélekzetet venni s a másik oldalra nem is láttak, egyik válluk magasabban volt, mint a másik és a két karjuk is eltérő mozgást végzett. Weissmueller ha nem is lélekzett kétoldalt, fejtartása következtében mindkét oldalra látott és teljesen szimmetrikusan dolgozott a karjaival, természetesen felváltva és nem egyidőben.

Weissmueller után egy rövid ideig *Bárány István*t tartották a világ leggyorsabb úszójának. 1930-ban *Bárány* tényleg olyan eredményeket ért el s az amsterdami olimpián olyan feltűnést keltett tempójával, hogy meg lehet róla emlékezni már csak azért is, mert hozott két újítást: függetleníttette a kéztempót a lábtól és kétoldalra vette a levegőt, még pedig szabályosan minden harmadik tempóra. A kezét a lábaktól úgy függetleníttette *Bárány*, hogy erősen dolgozott a vállakkal és a csípője úgyszólván meg sem mozdult, miközben a vállai a legerősebben fordultak el.

Bárány után hivatalosan is a japánok hódították magukhoz a gyorsúszás hegemóniáját. A japánok azonban nem vérbeli rövidtávúszók, mert tempójukat Arne Borgtól tanulták és saját testalkatukhoz csak hozzáalakították. Alacsony emberek a japánok, míg az eddig tárgyalt rövidtávúszók mind magas férfiak voltak. Nekik egészen más tempóra volt szükségük, hogy előrehaladjanak. De mert Arne Borg tempójából gyúrták a maguk stílusát s Johnny Weissmuellertől csak egészen kicsiny részleteket vettek át, tempójukat a hosszútávúszásnál fogjuk bonckés alá venni.

A rövidtávúszóknál meg kell emlékezni a legújabb világrekorderről, a philadelphiai *Fick*ről, aki Weissmueller 100 m. világrekordját megjavította. Sajnos, róla még nem érkezett oly anyag Európába, hogy stílusát biztosan leírassuk, de valószínű, hogy eredményeit nem valami szenzációs újításnak, hanem *Fick* pompás fizikumának tulajdonítjuk s *Fick* Weissmueller iskolájából került ki és nem önálló stílusa révén jutott a világrekorderek közé.

A középtávúszás.

A közép- és rövidtávúszás útjai akkor váltak széjjel, mikor a gyorsúszásban a krall jelentkezett. A lábak gyors mozgásáról azt tartották, hogy az csak rövid távra való, hosszabb távon képtelenség kibírni. Otto Scheff athéni olimpiai győzelméig a rövidtávú olimpiai bajnokságokat ugyanazok nyerték, akik a középtávon bajnokok lettek s ha az osztrák Neumann 1896-ban győzött is az 500 méteres úszásban, ez nem jelent semmit, hiszen győzelme annak tulajdonítható, hogy Hajós Alfréd képtelen volt 100, 500 és 1200 méteren úszni egy napon s így a középső versenyt kénytelen volt kihagyni.

A középtávúszó klasszisok sorát az angol professzionista Billington nyitja meg. Könnyedén úszik, feje kinn van a vízből, teste nem vízszintes, hanem menedékesen fekszik a víz színén, lábaival ollózik és kezeivel kissé rövid, szűrő tempót vesz. Maga ez a tempó mutatja, hogy ő kezdi a középtávúszó iskolát, amely Arne Borgban és a japánokban éli fénykorát úgy tempóban, mint eredményekben. Billington kétségtelenül Arne Borg korai elődje volt.

Billington iskolájához tartozik az angol Battersby is, de neki az elfekvése inkább vízszintes volt. Ugyancsak hasonlított Billington tempójához a magyar Kenyeri Alajos úszása is. Feje kinn volt a vízből, teste hátrafelé menedékesen feküdt a vizen, lábával krallozott ugyan, de szabályos időközökben egy-egy melltempóhoz hasonló ollót csinált. Tempója rövidebb volt, mint Halmay Zoltáné és kissé szúrta a vizet. Kartempója azonban hasonlított Halmayéhoz az áthúzásnál, szabadításkor és az előrelelendítésnél.

Az ausztráliai Beaupaire más iskolához tartozott. Hosszan feküdt a vizen, nagy ollókat vett és nyugodt, hosszú kartempókat csinált, feje benn volt a vízben és elfordult, mikor lélekzetet vett. Nagy ellenfele a magyar Las Torres Béla éppen ellenkezően úszott. Erősen menedékesen feküdt a vizen, sőt mikor lélekzett, egész fejét kiemelte a vízből. Ugyanekkor lábával hatalmas ollót vett. Tempója közel állott az angol tempóhoz, mert egyik oldalán feküdt s karjai nem voltak egymásnak tükröképei úszás közben. Kéztempója szűrő tempó volt és ennek következtében meglehetősen rövid.

Hodgson a stockholmi olimpia kanadai győztese Beaupaire által képviselt középtávúszókhoz tartozott. A feltűnően hosszú és könnyű fajsúlyú ember simán a víz színén feküdt, karjai hosszan nyultak előre, feje a vízben volt és szabályos olló lábtempóval úszott.

Hatfield ismét inkább a másik középtávúszó csoporthoz tartozott. Kialakulatlan, különös stílusa volt, túlságosan a hasán feküdt, úszás közben erősen forgott a víz színén, feje a vízben volt, nyújtott karokkal úszott és nem is annyira ollózott a lábaival, mint inkább a békatempót úszta.

Norman Ross antverpeni olimpiai győzelmével az amerikai iskola

jutott szóhoz a középtávúszásban, de vele az utolsó hosszútávúszó nyert olimpiai bajnokságot. A tipikusan amerikai, kanalazó stílussal úszó, a krallt ollóval kombináló Ross után Johnny Weissmueller hódítja magához az uralmat a középtávon, jöllehet a világrekordot a svéd Arne Borg, akinek tempója hosszútávúszó tempó, tartja éveken át.

Borg azonban középtávon képtelen volt világbajnoki címet szerezni, Amsterdamban a délamerikai *Zorilla*, aki valóban semmi egyéb nem volt, mint egy jó izomzatú, szorgalmas és szerencsés spanyol fiú, aki az Észak-Amerikában tanult tempót úszta, de aki már krallozott. Ezután a krall uralma végkép meghonosodik a középtávon is.

Jean *Taris* a táv világrekordere erősen krallozik és pedig víz színén dolgozik, nyújtott és befelé hajló lábakkal, enyhén, csak reflexszerűen mozgó lábfejekkel. *Taris* azonban elfekvésben nem tartozik a Borg féle iskolához. Teljesen vízszintesen fekszik, szinte elmerül a vízben. Fejét kissé felemeli ugyan, de vállai már benne vannak a vízben. Nyújtott, majdnem merev karokkal úszik, melyekkel a tenyér derékszöget zár be. Kissé ferde síkban, körívben előrelelendülő karja a váll előtt éri a vizet úgy, hogy a tenyér merőleges az előrehaladás irányára. A nyújtott kar a tenyeret mindég az előrehaladás irányára merőlegesen tartva lehúzza az ellenkező csípő alá, innen egy fordulattal pedig az egyező comb mellé s akkor a felsőkarral alulról felfelé nyomva a kezét kiemeli a vízből és mereven dobja előre. *Taris* hármaslélekzéssel úszik, amit Báránytól pompásan megtanult.

A francia világrekorder olimpiai bajnokságot nem nyert. Clarence *Crabbe* a honolului diák verte meg, aki azonban igen hasonló tempóval úszik. Nem annyira merev, mint *Taris*, de határozottan vízszintes fekvéssel úszó, a magyar és ausztráliai nyújtott karral, hosszan dolgozó iskolához tartozik. Feje kissé kinn van a vízből, lábával vízalatti, ritka krallt úszik. Stílusa határozottan nyugodt és szép.

Hosszútávúszás.

A szabad vizekben otthonos folyamversenyzők, csatornaúszók és a zárt, uszodákban versenyző gyorsúszók a hosszútávúszásban találkoznak. A hosszútávúszás már az athéni olimpiai játékok után elvált a rövidtávúszástól s az angol *Jarvis* párizsi győzelmétől kezdve élesen elválik attól, sőt később a középtávúszástól is.

Jarvis angol tempóval úszott, jobb oldalán, a víz színén feküdt és balra vett lélekzetet. Feje kinn volt a vízből, nyugodtan feküdt és lábaival egészen különös mozdulatot végzett: bal lábával kaszált a víz színén és miközben a láb ide-oda mozgott, hatalmasan spriccelte a vizet.

Hodgsonnal a hosszútávúszók új irányt kaptak, a váltott karral úszó és ollózó középtávúszó közelebb hozta a két távot egymáshoz. Ross csak folytatta ezt a folyamatot, de nem sokáig, mert Arne Borg és Bob Charlton feltünése a hosszútávúszókat ismét elvitte a középtávúszóktól.

Arne Borg feje kinn volt a vízből, nagyon menedékesen fekiüdt a vizen, testével forgolódott, lábaival ollózott és karjait beleszúrta a fej előtt a vízbe. Annak ellenére, hogy hosszútávúszó volt, sokkal 'szaporább tempóval úszott, mint a gyorsúszók, ami annak tudható, hogy aránylag alacsony ember volt és nagyon ki akarta használni testi erejét. Éppen ezért tempóját a japánok feltünéséig nem is utánozta senki, de nem is bírta volna ki normális emberi tudó azt a hallatlanul gyors munkát, amit ő végzett. Tempója rövid volt és vállai előre-hátra mozogtak, miközben karjaival szinte kaparta a vizet.

Bob Charlton éppen ellenkezője volt Borgnak. Majdnem teljesen a víz színén fekiüdt, feje benn volt a vízben, a vállai lassan de erőteljesen mozogtak úgy le és fel, mint előre és hátra. Hatalmas vastag karjai majdnem nyujtva mentek körívben előre és majdnem nyujtva mentek a középvonal közelében hátra. Lábaival mély ollóval kombinált krallt úszott.

Kettőjük harca végül is Arne Borg győzelmével végződött, akinek fantasztikus bolognai világrekordja sokáig lehetetlenné tette azt, hogy a hosszútávúszók közül valakit klasszisnak nevezzünk.

Borg világkörüli útja során sokat időzött Japánban s ennek a kisportolt, szorgalmas és tanulékony népnek úszói ellesték mozdulatait, de mert sokkal alacsonyabbak voltak, mint Borg, kissé átformálták tempóját a maguk testalkatának megfelelően.

A japánok, akiknek élén a hosszútávúszó *Kitamura* és *Makino*, a középtávúszó *Oyokota* és a rövidtávúszó *Miyazaki* állanak, Borgtól nem vették át az elfekvést, mert sokkal vízszintesebben fekszenek a vizen, mint ő. Fejük szemöldökig bemerül a vízbe, vállaikkal azonban erősen forognak. Karjukat a comb mellől függélyes síkban viszik előre úgy, hogy a kéz egészen a test mellett halad a fejük búbjáig. Itt a tenyeret kinyújtják, ujjakkal lefelé erősen a vízbe préselik és a kart a víz alatt kinyújtják, miközben egészen átfordulnak a másik oldalukra. Ezzel a hirtelen fordulattal kapják a lendületet, amellyel megkezdik erős és nyujtott karral véghezvitt kartempójukat, mely nem a has alatt húz, hanem az erős elfordulás következtében alulra került oldal alatt. A szabadítást a váll felrántásával végzik akkor, midőn a másik karjukkal a húzást kezdik.

A japánok nem „csámpáznak“, mint Weissmueller, hanem nyujtott, de egyenes lábbal kissé a térdből és erélyesen a csípőből kralloznak úgy azonban, hogy még a sarkuk sem emelkedik a víz színére és lábtempójukkal nem vernek habot a víz színén.

Az úszásnemek stílustörténetét ezzel be is fejeztük. Meg kell említeni még a startugrást, amellyel az úszók a vízbe jutnak és a fordulót, amelynek segítségével az uszodákban veszteség nélkül tudnak egyfolytában több hosszat úszni.

A startugrás akkor tökéletes, ha az úszó messzire repül, ha nem a vízbe, hanem a víz felszínére siklik s nem zuhan rá hassal a vízre.

A fordulónál az úszó akkor nem veszít időt, ha nem vesz lélekzetet és nemcsak a falat használja fel teste megfordítására, hanem szabadon maradt karjával egy, a húzással ellentétes mozdulatot végez, amivel gyorsítja a fordulást. Természetesen a fordulónak ilymódon való keresztülvitele csak a hát és gyorsúszásnál lehetséges, a mellúszóknak szabály írja elő a fordulót. Itt is lehet azonban kétféleképen fordulni. Az egyszerű fordulás úgy történik, hogy a tempó befejezése után a kezek előrenyúlva elérik a falat, azt ferdén lefelé lökve magukat megfordítják. A másik módszer abban áll, hogy a karokat húzás után kiemeljük a vízből és a víz felett előrekapva őket rácsapunk a falra és így végezzük a megfordulást tovább.

Ezekben, úgy hisszük, hű és érthető képet sikerült adni arról, hogyan alakult ki a három úszásnem ma tökéletesnek tartott stílusa és hogy a modern versenyúszás milyen alapelveken épül fel. Lehet azonban, hogy új úszók új utakat nyitnak meg akár a gyors-, akár a mell-, akár a hátúszók számára s akkor nekünk, akik ezzel a szép vizisporttal foglalkozunk, megint meg kell tanulnunk az újítást, hogy azt gyümölcsötetően tudjuk felhasználni a magyar dicsőség érdekében.

Vizipóló

Irta: **dr. Beleznai László**

m. kir. kormányfőtanácsos, a MUSz vizipólókapitánya.

A vizipólót a football-labdához hasonló nagyságú és súlyú, de vízhatlan labdával játsszák. Az egymással szemben felálló két csapat mindegyike 7—7 emberből áll. A játékosok törekvése, hogy a labdát az ellenfélnek a játéktér végén felállított kapujába juttassák. Mint-hogy a másik 7 játékosnak ugyancsak az a törekvése, hogy a labdának a saját kapujukba való jutását megakadályozzák és hogy a labdát az ellenfél kapujába juttassák, ebből a két ellentétes irányú törekvésből ered az a *küzdelem*, ami a játék lényege, ami a játékosnak testét és szellemét edzi, ami a nézőnek szórakozást nyújt.

„..... őshazája Anglia.” Az angol szövetség első szabálykönyve kb. hatvanöt esztendő. Nálunk 1905-ben rendezték meg első ízben a magyar vizipólóbajnokságot, azonban nem szabad a mostani körmérkőzésben lebonyolított bajnokságra gondolnunk, hanem két csapat játszott egy bajnoki mérkőzést s ezzel a bajnoki évad be is fejeződött. Azután hol kiírták a bajnokságot, hol nem.

Rendszeresen akkor kezdődött nálunk a vizipóló, mikor a bécsiek — ahol a pólósport már sokkal régebben gyökeret vert — egyik legjobb játékosát Budapestre küldötte alkalmazó cége. Tény, hogy a magyar pólózók kezdetben legtöbbet az osztrákoktól tanultak.

Nálunk a Magyar Úszó Egyesület szervezte meg elsőnek állandó

jellegű csapatát, melyből azután egy csoportos játékoskiválás után a Ferencváros pólócsapata alakult meg.

1907-ben a MUE első kísérlete, hogy Bécsben megütközzék a mesterekkel, még súlyos kudarccal végződött. Az eredmény 13:0 volt, de 1911-ben a Ferencváros már igen nagy sikerű túrát bonyolít le Angliában, majd a MAFC, melynek angol, belga, holland túrája 1912-ben túlnyomóan az úszásra fektette ugyan a súlyt, már a pólóban is elég eredményes volt.

Az olimpia programján 1908-ban jelenik meg először a vízipóló, amikor is Anglia biztosan győzött. Ezidőben a magyar pólósportot — a MUE meggyengülése után — úgyszólván kizárólag az FTC személyesíti meg, míg 1912-ben úgyszólván inkább csak olimpia kedvéért a jó sprinterekben bővelkedő MAFC — mely az úszásban a hegemoniát a kezében tartja már akkor — inkább jól úszni, mint játszani tudó csapatot alakít, hogy legalább legyen ellenfele az FTC-nek. A magyar válogatott csapat 1912-ben jelenik meg először a nemzetközi küzdelemben a stockholmi olimpián. A válogatott csapat Zachár Imrével és szerény személyemmel, tehát két MAFC-istával megerősített FTC csapat, nem okozott valami nagy világszenzációt, amennyiben 4:3 arányban kikaptunk az osztrákoktól. A torna második helyén végző belgákkal szemben félidőben vezettünk és csak meghosszabbított játék után kaptunk ki 6:5-re. Természetesen a bajnokságot Anglia nyerte meg.

A háború elvitte a póló játékosokat is a harctérre, ahonnan bizony többen egyáltalán nem tértek vissza — mint a békeidők két kitűnősege, Rémi Károly és Hégner Jenő — sokan pedig sebesülten, megrokknva tértek vissza, mint felejthetetlen emlékü Komjádi Béla.

A háború okozta kényszerszünet 1928-ban rendezett hadibajnoksággal ért véget, melyet az FTC távollétében a MAFC nyert meg, majd következő évben már az FTC elfoglalta régi, megérdemelt helyét a bajnoki lista élén. A béke évek legjobb két játékosa Wenk és Fazekas mellett vegyesen, régiekből és fiatalokból álló, Speisegger Ernő által kitűnően vezetett csapat, csakhamar veszélyes riválist kapott Komjádi Béla fiatal neveltjeiben, a III. ker. csapatában. A két élcsapat mellett statisztált a MAFC, MAC, MTK, NSC, VAC, majd a később hegemoniát magához ragadó UTE.

Először 1924-ben vonta magára a világ figyelmét a magyar vízipóló válogatott csapat, 1916-ban nem vot olimpia, 1920-ban ki voltunk zárva a németekkel együtt az olimpiáról. — Ekkor nyerte Anglia harmadszor és egyben utoljára a világbajnokságot!

Igazi, nagy nemzetközi küzdelemben 1924-ben, Párisban jelent meg először a magyar csapat.

A kiesési rendszer alapján lebonyolított világbajnoki küzdelemben az addigi olimpiák veretlen bajnokát, az angol csapatot, háromszori meghosszabbítás után 1 és háromnegyed órás gigászi küzdelem-

ben kiverte a magyar csapat a további küzdelemből. Utána még a cseheket le tudta győzni, de az angolok elleni gyilkos küzdelemtől ki-
merült játékosok a belgák ellen már alul maradtak. *Ekkor indult el a magyar válogatott csapat felfelé ívelő pályafutása.*

1925-ben — még a régi Császárfürdőben — 7:1-re verik a világ-
bajnok francia csapatot és a belgákat. 1926-ban az első Európa-baj-
nokság az Európa-Liga létrehozójának, dr. Donáth Leónak érdemei
elismeréséül Budapesten került lebonyolításra. Ekkor nyeri a magyar
csapat első Európa-bajnokságát! 1927-ben Bolognában 13 csapat küzd
az Európa-bajnokságért. Lázás izgalmak, némi botrányok, whiskyt
imádó angol bíró, a gyilkos küzdelmet hozó belga-magyar mérkőzés
megismétlése, a döntőben már nyugodt győzelem a világbajnok francia
csapat ellen. Ez a második Európa-bajnokság!

1928. Amsterdam. A tragikus bukás. Az argentin, amerikai,
francia csapatok elleni fölényes győzelmek után a keservesen a dön-
tőig felkerült németeket — akiket minden évben egyszer-kétszer meg-
vertünk — senki sem veszi túl komolyan. Féldőben 2:0-ás vezetés
(mely egy fatális — de ma is állítom, nem rosszhiszemű — bírói téve-
dés nélkül 3:0 lenne), kiegyenlítés, hosszabbítás után német győzelem!
Még ott a stádionban megszületik az úszósport legfegyelmettebb ko-
ponyájában a hatos körmérkőzés gondolata. Revansot reális körülmé-
nyek között, körmérkőzés formájában! Donáth már tárgyal, a néme-
tek nem térhetnek ki a revans elől s 1929-ben lezajlanak a *Klebensberg*
Kupa mérkőzései, amelyben fényes revansot veszünk a németeken,
akiket a svédek is megelőznek. 1930-ban Nürnbergben eldöntésre kerülő
Klebensberg Kupa, 1931-es párisi Európa-bajnokság a magyar csapat
újabb győzelmi állomásai.

1932. Los Angeles. Az Úr megadta azt a kegyet Komjádi Bélának,
hogy láthatta fiait 6:2 arányban győzni az 1928-ban világbajnokságot
nyert német csapat felett. *1933-ra már csak az Európa-válogatott csapat*
lehetett ellenfele a mieinknek, de az is gyengének bizonyult. 1934-ben
vereség nélkül védte meg a magyar csapat negyedik ízben Európa-
bajnokságát s utána a Magdeburgban nem szereplő angol válogatott
csapatot elsőízben látogatta meg otthonában, 6:2-es győzelemmel téve
látogatását emlékezetessé.

A vízipóló tréningje.

Mindenek előtt legyünk tisztában azzal, hogy a vízipóló rend-
kívül nehéz játék. *Nagy kitartást, abszolút úszni tudást, labda keze-
lésben nagy ügyességet, a taktikában körültekintő játékintelligen-
ciát s ellenfélhez, bíróhoz, saját partnerhez való alkalmazkodni tudás-
ban nagy találékonyságot kíván meg.* Éppen ezen sokféle kíváncsalom
az oka annak, hogy igazi nagy játékos a legtehetségesebb kezdőből is
csak hosszú-hosszú évek sora alatt fejlődik s ezért ér sokkal többet

az „öregnek“ kikiáltott csapat, mint a kapkodó, rutin nélküli fiatalok csapata.

Mindenekelőtt a jó pólójátékosnak nagyon kell tudnia *úszni*. Nem azt értem ezen, hogy egy jó pólócsapatnak 7 Miyazakiból kell állania. A gyorsaság kétségkívül nagy előny, de elég, ha az a nagy kezdősebességből áll, gyors indulással és nagy állóképességgel.

A jó pólójátékosnak teljesen otthonosnak kell lennie a vízben, szeretnie kell a vizet. Tudjuk, hogy a mérkőzés kétszer hét perces tiszta játékidőből áll, vagyis külön mérik a bíró megállító fűttyéig trejedő időt, amelybe nem számítanak bele a helyreúszások, szabaddobások előtt eltelt idők. Pedig a játékos akkor is folyton úszik vagy vizet tapos. Egy-egy mérkőzés bruttó ideje 25—40 perc. Tehát van mit úszni egy mérkőzésen. Nem beszélve arról, hogy a labdával való úszás, közelharcok, rövid, de végletekig felfokozott sprintek sokkal fárasztóbbak, mint az egyenletes úszás.

E sok kíváncsúnak megfelelő a tréningrendszer is. Rendszerint úszással kezdődik a tréning, kinek-kinek testi adottsága szerint 400—800—1000 métert úsznak a játékosok. A tapasztalat az, hogy a kapusok többnyire jó mellúszókból kerülnek ki. Ezt érthetővé teszi az, hogy a jó kapusnak övig (sőt még jobban) ki kell ugrania tudni a vízből, amihez elengedhetetlen egy hatalmas mellúszó-lábtempó. Azután következnek rövid sprintek, 8—10—12 méteresek, a labdára való startolás gyakorlása. Úszás labdával, kivett fejjel s hogy szórakoztatóbb legyen, rövidtávú stafétaúszások labdával.

A passzolás gyakorlása. A labdának körben való adogatása, természetesen levegőből, vízre való letétel nélkül. Azután egymásnak való dobálás, egymástól mindjobban való távolodás közben. Végén már az uszoda végén áll a két passzoló partner s nem csekély feladat 20—25 méterre dobni a labdát, pontosan a partner kezére. Ezt követi az egy kapura való lövöldözés, a különböző „csavarok“ gyakorlása. A tréning befejezése: a kétkapus játék.

A kétkapus játék — szóval tréningmérkőzés — már csak abban különbözik egy rendes mérkőzéstől, hogy rendszerint sokkal tovább tart. Háromnegyed óra, egy óra, sőt néha még több is ennek az időtartama.

A játék taktikája.

A kétkapus játék lényeges momentuma az, hogy minden támadó játékosra közvetlen közelben egy-egy védőjátékos helyezkedik. Ezért kell a passzoknak hajszálnyi pontosnak lennie, mert ha nem az, már a jobban helyezkedő ellenfél a labda. Az erősen lefedezett csatárnak bizony nagyon kell minden helyzetből lőni tudnia, ha eredményes akar lenni. A szabály azt is megengedi hogy a labdát tartó játékoson át szabad úszni, s ha a labdát tartó játékos magával viszi a labdát, még ellene jár szabad dobás. Ezért természetesen a támadásban levő csapat

csaknem minden tagja igyekezik ellenfelétől szabadulni, a védekező csapat tagjai pedig a szabadulást igyekeznek megakadályozni. A két ellentétes törekvés számos szabálytalanság szülőanyja. A hátvéd bizony, ha már másképp nem megy, megfogja a csatárt, ez viszont hajlandó ellökni magától túlságosan „ragaszkodó” ellenfelét. Itt aztán mérhetetlen a bíró hatalma. Kevés sportágban függ annyi a bírótól, mint a pólóban. Hiszen joga van ki is állítani a vétkesnek ítélt játékost, ez pedig csaknem mindig gólt jelent az ellenfélnek, még a négy méterről lövendő büntetődobás nélkül is, amelyet — ha a bíró megad — csak a legritkább esetben sikerül védenie a kapusnak.

A losangelesi stadion főárbocán a piros-fehér-zöld lobogó a magyar vízipóló dicsőségét hirdeti.

Ez a sajátsága, s az, hogy a szemlélőnek rendkívül szórakoztató, sőt izgalmas látványt nyújt, igen nagy perspektívát nyit a pólójáték elé, amely éppen mint a labdarúgás, az „örökéletű” sportok osztályába tartozik.

Ha a csatárok nagyon jól le vannak fogva, csak hátulról jöhet a segítség. Egy jól mozgó fedezet, vagy jól úszó hátvéd, szökhetik megvédő játékosától s vezethet támadást. A kapu előtt álló saját partner ilyenkor helyet igyekszik csinálni a leúszónak s útjából elmegy, magával csalogatva az ellenfelét. Ha most a védőjátékos a leúszó elé indul, egy pillanat s a szabadon maradt csatárnál van a labda — s kész a gól. Azért a leúszónak kivett fejjel, gyorsan kell úsznia, folyton körültekintve, ki támad rá, hol lett szabad egy saját partner, aki nála is jobb lövő helyzetben van. A leúszás ellenszere, ha már beérni

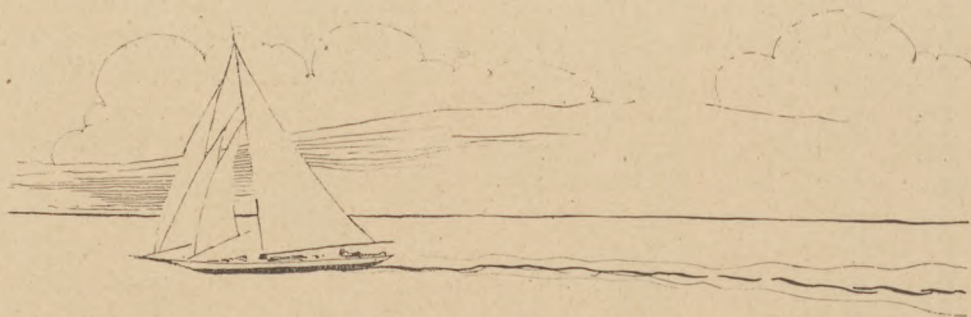
nem lehet a támadót, a *váltás*. Mint a „komám asszony hol az olló”-nál, egyik védő a labdát vezető elé úszik, a szabadon maradt csatárra már egy másik védőjátékos helyezkedik s lehetőleg olyan játékos maradjon szabadon, ki a legkedvezőtlenebb helyzetben van (vagy a leggyengébb játékos) s ilyenkor, ha a lövés hibás, vagy a jó kapus véd, már kínálkozik az ellentámadás lehetősége, mert a játékos, akitől a támadást megindító szökött, fedezetlenül, egyedül maradt.

Ilyenkor van szükség a gyors elhatározásra, a helyzetnek pillanatok alatt való felismerésére, az ellenfelek képességeinek alapos ismeretére.

A játék jellemzője a gyorsaság, a változatosság. A nem sikerült támadás már a másik fél ellentámadását eredményezi. Jó hátvéd a védekező csapatot egy hosszú előreadással támadásba hozza. A szabályok is igyekeznek előmozdítani a gyorsaságot s változatosságot, amennyiben pl. a játék rendes menetét elő nem mozdító játékos ellen szabaddobás jár, az azonnal nem lőtt büntetődobásnál a jogosított már elveszti jogát s ellenfelének jár a szabaddobás.

A fiatal úszóversenyző, leúszván a maga kisebb-nagyobb adagját, szívesen dobálódzik a pólólabdával, s kedvet kap a pólóhoz. A tömegeket — úgy a nézőkre, mint a játékosokra értve — inkább vonza, mint maga az úzás, amely pedig kétségtelenül az alapja a vízipólónak.

S még egy nagy előny! Sokkal tovább lehet eredményesen pólózni, mint úszni. Radmilovic, az angolok legjobb játékosa, a háromszoros világbajnokcsapat tengelye még 45 éves korában is kitűnő volt. Derbyben is 48 éves játékos játszott ellenünk s ő lőtte az angolok egyetlen gólját!

A vitorlás-sport

Írta: *vitéz Sebők Sándor.*

A vitorlázás az emberiség fejlődésének történetében a legfontosabb felfedezések egyike. Az emberi ész legragyogóbb ötlete s a megfigyelések egyik jelentős állomása. Munkába fogni az elemeket. Igénybe venni a szél erejét! Az emberiség nagyon nagyon sokat köszönhet a vitorláknak.

A modern ember tele a technikai vívmányok légióival, már nem tulajdonít fontosságot a vitorlázásnak, ma már főleg csak sport szempontból nézi a fehér vitorlákat s ha gondol is esetleg keveset a történelem elmúlt hősi küzdelmeire — ma már inkább a „rekord” szempontjából érdekli az egész dolog.

De azért nem véletlen, hogy a „ma” gyermeke visszatér e legősibb erőforrások egyikéhez, a vitorlához — s beállítja a modern kor felfogásához híven a sport szolgálatába. Sok aktivisztikus befolyás a tudatalatti alapja ennek. S hogy ma a vitorlás sport fejlődik — szerte az egész világon — azt hiszem, erre vezethető vissza.

Ami a vitorlázásnak mint sportnak magyarországi történetét illeti, büszkén számolhatok be a magyar sportbarátoknak. A magyar vitorlássport 55 éves. Az elmúlt 55 év tele van dicsőséggel, sikerekkel és a magyar sportnak és a magyar névnek csak dicsőséget hozott.

Magyarországi vitorlássportról — bár az Adrián is szépen szerepeltek a magyar vitorlázók — főleg csak a Balatonnal kapcsolatban beszélhetünk.

Az első vitorlášhajó — már amennyiben ez okmányszerűleg igazolható — gróf Széchenyi István által a „Kisfaludy” gőzösre szerződött angol és hollandi hajósokkal egyidőben jelent meg a Balatonon. Később Erzsébet királyné beígért látogatásával egyidőben igyekeztek mágánásaink meghonosítani e sportot, amely kísérlet, az érdeklődés hiányában nem sikerült. Volt állítólag pár yacht a balatonfüredi öbölben — de ezek elpusztultak — róluk semmi emlék sem maradt.

*Baloldali kép: Balatoni dinghy (Orkán).
Jobboldali kép: 22-es jolle (Kisangyalom II.).*

1870 körül gróf Széchenyi Béla kapott ajándékba Angliából egy yachtot, a „Hercegnő”-t. E yacht pár év múlva Némethy Ernő, Balogh Kálmán, Mihalkovics Tivadar és Silva tengerész kapitány közös tulajdonába ment át. Ők a tulajdonképpeni úttörők a Balaton vitorlás-sportjában.

E lelkes fiatal sportemberek tele lelkesedéssel — nagyjából győri lakosok és a Győri Evezős Egylet tagjai — fáradhatatlan propagálói lettek a vitorlázásnak. 1878-at írtak akkor. Ez évben Keszthelyen is történtek lépések a sport népszerűsítése érdekében s Festetich grófnak volt vitorlás hajója is. De az akkor megalakult Keszthelyi Csónakázó Egylet 1932-ben alakult át tulajdonképpen vitorlás klubba.

A következő években Young Richárd angol hajóépítő is letelepedett Füreden és több yachtot épített.

Gossling angol konzul ismét Angolországból hozott yachtot: a „Királynő”-t.

Nagy szerecséje a magyar vitorlássportnak, hogy az első kísérletek kitűnően épített és jól konstruált angol yachtokkal történtek. Jó munkát és jó konstrukciót mutattak be az utánpótlás is — hála Isten — ilyen irányban fejlődött.

1881-ben vetődött fel az első vitorlásverseny gondolata, ezt 1882-

ben meg is rendezték. Evező-, úszó- és vitorlázóversenyeket bonyolítottak le. *Zechmeister Károly*, Győr polgármestere és *Miháلكovics Tivadar* rendezték a versenyeket *Nádasdy Ferenc* gróf elnöklete alatt.

E verseny sikere vetette meg a vitorlássport komoly alapját, mert ennek hatása alatt alakult meg a *Stefánia Yacht Egylet* 1884-ben.

1882-ben ugyan megelőzte a *Stefánia Yacht Egylet* a *Balaton Egyesület* megalakulása — gróf *Eszterházy László* elnökletével, *Nádasdy Ferenc* gróf alelnökletével és *Eszterházy Mihály*, a sportosztály elnökének közreműködésével, de az 1883. évi vitorlázóverseny megrendezése után megszűnt az Egyesület.

Tagjait a *Stefánia Yacht Egylet* szívtá magába. Az egyesület védnökének *Stefánia királyi hercegnőt* kérték fel. Elnök *Eszterházy Mihály* herceg lett. Egyesületi gondnok: *Szarvassy Sándor*, titkára *Miháلكovics Tivadar*.

A vitorlássport története szorosan összefügg a *Stefánia Yacht Egylet* történetével. *Szarvassy Sándor* lelkes munkája és munkatársainak odaadó segítsége folytán 1886-ban felépült a klubház — kezelésbe vették a *Young-féle* építőtelepet és a magyar vitorlássport európai viszonylatba is hatalmas fejlődést ért el.

Az ország sportkedvelő mágnaíai egymásután építették a füredi hajóépítő-telepen a legkitűnőbb versenyjachtokat. A *Stefánia Yacht Egylet* *Ratsay angol építőmesterrel* kötött szerződést, aki a már jól betanult magyar ácsokkal és asztalosokkal építtette ezeket — 25 kutter állt a füredi öbölben — valamennyi remeke a vitorlássportnak. A legnagyobb 29 tonnás.

A fejlődés tetőpontját *Stefánia kir. hercegnő* 1892. évi látogatásának idejében érte el. Nagyszerű versenyek, hosszú túrák kerültek lebonyolításra. Ekkor nevelődött fel a balatoni matróz generáció az olasz és dalmát matrózok mellett s ez évek sportsikerei vetették meg a továbbfejlődés alapját és az általuk kifejtett propaganda terjesztette el a vitorlás sportot. Jachtja volt *Batthyányi hercegnek*, *Andrássy Géza* grófnak, *Eszterházy Mihály* grófnak, *Zichy Antal* grófnak, báró *Inkey Istvánnak*, *Nádasdy Feren* grófnak, *Dőry Jenőnek*, *Ádám Károlynak*, *Szarvassy Sándornak*, *Miháلكovics Tivadarnak*, *Némethy Ernőnek*, *Hertelendy Ferencnek* stb.

A fenséges védnök látogatása tiszteletére rendezett versenyek eredményeiről sajnos nincs feljegyzés. De hogy milyen nagyszabású versenyek voltak — bizonyítja az, hogy a Balaton mellékén még ma is emlegetik az öregek, mint felejtethetlén szép eseményeket.

1896-ban *Stefánia kir. hercegnő* 6 napot töltött ismét Fűreden. A vitorlásélet és a sport összekötve a szórakozásokkal, gyönyörű eseményekkel, tarkították a Balaton életét. A balatoni versenyek hőse gróf *Andrássy Géza* „Álmom“ nevű jachtjával a verhetetlen vezető nagybányai *Horthy Miklós* volt.

Ez időkre esik az első nemzetközi szereplés is. Gróf *Andrássy Géza* az *Adrián* szinte verhetetlenül aratta a babérokat. Ő képviselte a

Baloldali kép: „Rabonbán”, Ugron Gábor 30-as cirkálója, a kékszalag győztese. — Jobboldali kép: Vitorlásverseny viharban Siófok előtt.

Yacht Geschwäder-nél nemzetközi vonatkozásban is a magyar vitorlás-életet.

Nagybányai Horthy Miklós fiatal tengerésztiszt korában számos versenyt nyert Polában és Triesztben is. Bár ő a haditengerészet színeiben versenyzett — győzelmeit azonban minden joggal a magyar győzelmekhez soroljuk.

A *Stefánia Yacht Egylet* azonban a század legelején lassan hanyatlásnak indult. Épült új hajó is, versenyek is voltak — de egyszerre megszűnt a klub-élet — elmaradtak a versenyek. A jachtok egyrésze az Adriára került, egyrésze elpusztult. A bajok kútforrásai gazdasági okok voltak. Egy-egy jacht fenntartása 4—5—6 matrózzal igen sokba került. 1908—1910 körül bizony alig-alig lehet látni 1—2 hajót kibontott vitorlával.

Ebben az időben születtek meg az első kis vitorlások, a jollék. Ezek olcsók voltak. Matróz nem kellett rá. Ezek megjelenésével kapcsolódik be a középosztály a vitorlázásba.

1912-ben három nagy eseménye volt a vitorlázásnak. A *Stefánia Yacht Egylet* gróf Széchenyi Emil elnöklésével előbb Magyar Yacht Club — majd később Királyi Magyar Yacht Club nevet veszi fel s az *International Yacht Racing Association* megbízza a magyarországi sportfőhatósággal és gróf Hunyady József elnökletével megalakult a *Balatoni Yacht Club*. Új nevek, új kis jollék kerültek a Balatonra. A középosztály előretörése új lendületet hozott. Jolléja volt gróf Széchenyi Imrének, Mihálkovics Jánosnak, Heinrich testvéreknek, Sebők

Kálmánnak, Grofcsik Jánosnak, Izsák Tibornak, ifj. Kerényi Andornak stb. A BYC alapítói: Kleindin Hugó Grofcsik János, Jordán Károly, Gallart Girbal José és Pejtsik Károly szervezték a fiatalságot. A fejlődés megindult és a legszebb reményekre biztatott.

A világháború azonban nemcsak megállította, de vissza is vetette a fejlődést.

A háború után 1920-ban tért magához a vitorlássport. Horthy Miklós kormányzó úr elvállalta a KMYC védnökségét. A BYC első háború utáni versenyét ez évben rendezte meg és a KMYC jól sikerült versenyei után az 1921. év szeptemberében megrendezett „Sporthét” döntő sikert hozott. Gordon Róbert, Kienaszt Ferenc, Széchenyi Pál gróf, Heinrich Tibor, Sebők Sándor és Géza, Mihalkonics János, Perczel Miklós, Littke Dezső, Boczán Elemér és Gyula, Grofcsik János stb. neveit találjuk a rendezők és a versenyzők között.

1924-ben a háború alatt törölt tagságot visszaadja az International Yacht Racing Association a Királyi Magyar Yacht Club-nak — s ismét megbízza a sportfőhatósággal. Ez évben kerülnek az első 22 négyzetméteres versenyjollek a vízre s épül meg az első modern tőkesúlyos versenyjacht, a „Glória”, Kandó Kálmán áldozatkészségéből. Ebben az évben már saját sajtója van a vitorlássportnak, az „Árbóc” Sebők Sándor szerkesztésében, amely később „Vizisport” néven hatalmas propagandát fejt ki a vitorlázás érdekében.

1924-ben volt az első nemzetközi szerplése is a magyar vitorlássportnak. 5—3 jolléval indult a KMYC és az Osztrák Union Yacht Club egymás ellen, Balatonföldváron. A siker a már fejlett osztrák vitorlássport ellen várakozáson felüli volt, 500:190 arányban győzött a magyar vitorlássport. Ez évben alakult meg a Velencetavi Vitorlás Yacht Club.

1925-ben az osztrákoknak sikerült a helyi viszonyok ismerete alapján 400:290 arányba visszaadni a vereséget, de a magyar győzelem sokkal realisabb volt. E versenyen ugyancsak 5—3 jolléval mérkőztek, de a „nemzetek közötti verseny” után Heinrich Tibor és Burger Sándor (KMYC) többszörösen megverték az osztrákokat, ezzel is igazolták a válogatott verseny nem realis voltát.

1926-ban Heinrich Tibor csapatával Velencébe aratott fényes győzelmet az olasz és a jugoszláv válogatottak ellen 22-es Adria jollékon.

1927-ben az olaszok 2 csapattal jöttek a Balatonra. Teljes magyar győzelemmel végződött e verseny is. Heinrich Tibor, Heinrich József, Burger Sándor csapat I., gróf Széchenyi Pál, Sebők Sándor és Harkányi József csapat II. lett. Ez évben még egy nemzetközi győzelem hirdette a magyar vitorlás tudást. Az osztrák válogatott kutter csapat ellen győzött a magyar együttes gróf Széchenyi Pál, Heinrich Tibor, Sebők Sándor, Burger Sándor és Harkányi József.

1928-ban Triestben Heinrich Tibor, Burger Sándor és Tuss Miklós csapat II. lett.

Ez évben jelent meg először a magyar vitorlássport az olimpiáson Amszterdamban. Mihálkovich János, Heinrich Tibor, Sebők Sándor, Burger Sándor és Tuss Miklós képviselték a magyar színeket. 7-ik helyen végeztek a 6 R jachtok versenyében — megelőzve német, olasz, portugál, spanyol és francia nemzeteket. Uhl Raul pedig a dinghyben 20 nemzet között a 10-ik lett.

A magyar vitorlássport hazai fejlődése tovább tartott. Nemzetközi összeköttetések jól kiépültek. 1929-ben megalakult a szövetség is.

A Balatonon rendezett első Európa-bajnokság startja.

1929-ben a Magyar Vitorlás Yacht Szövetség vette át a vitorlássport vezetését. Ez évben súlyos vesztesége volt a magyar vitorlássportnak Gordon Róbertnek, a KMYC ügyvezető alelnökének hirtelen halálával.

1930-ban írta ki a Magyar Vitorlás Yacht Szövetség először a bajnokságot 22 négyzetméteres jollékra, amelyet Heinrich Tibor, Heinrich Tiborné és Sebők Sándor nyertek meg.

Az utolsó 5 évben nagy fejlődésen ment keresztül a magyar vitorlássport. A jól felfektetett alap meghozta a gyümölcsét. A szerencsés kézzel kiválasztott versenyzőosztályok szépen fejlődnek. A 22 négyzetméteres jollékból 33 darab, a dinghykből 50 darab áll rendelkezésre. 8 darab 22-es cirkáló, 4 darab 30-as cirkáló áll a kikötőkben. Nemzetközi vonatkozásban is számottevő számok ezek.

1933-ban magyar elgondolás szerint 8 egyforma 22-es jollén, Balatonfüreden rendezték meg az első európabajnokságot, amelyet az-

óta is évről-évre megrendeznek a soronlevő nemzetek, a mi elgondolásunk és példaadásunk szerint.

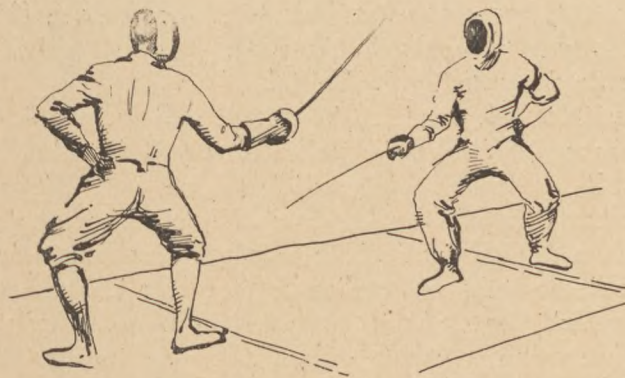
Nemzetközi versenyben hol több, hol kevesebb szerencsével, de mindég felkészülve és lelkesedéssel jelenik meg a magyar csapat s ma már egész Európában elismert jó neve van a magyar versenyzőknek. A nemzetközi és itthoni sikerek elismeréséül 1932-ben Kelemen Kornél, az OTT elnöke a Királyi Magyar Yacht Club 50 éves jubileumán testnevelési éremmel tüntette ki a vitorlássport 4 versenyzőjét, akik a legtöbb magyar dicsőséget szerezték a háború utáni 10 évben: Burger Sándort, Heinrich Józsefet, Heinrich Tibort és vitéz Sebők Sándort.

Ma 8 egyesület ezer taggal foglalkozik a vitorlázással. A BSE, a Hungária Yacht Club, a MAC és a Tihanyi Yacht Club alakult és csatlakozott a már felsorolt 4 egyesülethez. A fejlődés jele, hogy 1934-ben dinghy, 22-es jolle és 22-es cirkáló részére írt ki a Szövetség Bajnokságot s ezeken népes mezőnyök küzdöttek a büszke címért. A vitorlássport erőpróbája pedig a Hungária Yacht Club által rendezett verseny volt a Balaton kék szalagjáért, amelyen 21 hajó vet részt s a Füred—Alsóörs—Keszthely—Tihany távot a változó, gyakran viharos időjárásban, nagy küzdelmek után 19 hajó futotta be. A verseny győztese Ugron Gábor lett „Rabonbán” nevű hajójával.

E rövid beszámolóból minden sportbarát örömmel állapíthatja meg, hogy a magyar vitorlássport él, fejlődik és dolgozik.

55 év alatt a mágnások luxus és főleg szórakozást nyújtó jachtjaitól nagy utat tett meg e sport. S ha nem is fejlődik a tömegsportok felé, de a középosztálynak egészséges, szép és változatos sportot ad.

Nemzeti szempontból óriási értéke van a magyar vitorlássportnak, mert a tengertől megfosztott nemzetnek lehetőséget ad, hogy a magyar lobogót dicsőséggel lobogtassa az eljövendő szebb jövő reményében a különböző vizeken és tengereken, hirdetve a magyar élni-akarást.

Vívás

Írta: Kalmár István.

A vívás őskorától a modern versenyvívóig.

Nem sok túlzás kell ahhoz, hogy a vívást egykorúnak tekintsük az emberrel és csak némi regényesség kell ahhoz, hogy azt valljuk, hogy a vívás akkor született meg, amikor a *strugge for life* ma is érvényben levő principiuma sokkal leplezetlenebb volt, amikor az ember egyáltalában nem igyekezett titkolni, hogy az erősebbnek többhez van joga, vagyis akkor, amikor az ember először forgatta meg feje felett husángját. Természetes, hogy ez a „vívás” csak a *tágabb értelemben vett* vívás őséneke tekintheti magát. Annak a tágabb értelmezésnek, amely szerint a *vívás a támadó fegyverrel való bánási készség*. Ahogy ma megszoktuk a vívás fogalmát, hogy az két embernek, lehetőleg egyenlő fegyverekkel való harca, úgy csak sokkal később találkozunk ősével s ha kivált a sportszerű vívás eredetére vagyunk kíváncsiak, akkor arra még hosszabb időig kell várnunk. A régi kultúrák emlékeinek feltárásánál azonban lépten-nyomon találkozunk vívás nyomaival, de a kutatásban segítségünkre siet a nyelvtudomány is, amely megtanít arra, hogy a legrégibb nyelvemlékek ismerik a legrégibb nyelvekben a vívás szót. A szanszkrit, a kínai, a perzsa, méd, görög, latin, indo-germán nyelvekben már nagyon korán ismeretes a vívás szó, mint az olyan, amit az ember legegyszerűbb szükségleteivel egyidőben tanult meg használni és értelmezni. A görög mitológia és az ó-görög történelem pedig számos vívómérkőzésnek teszi tanujává az utókort.

Kétségtelen, hogy csak jóval később lett a vívás rokona a sportvívásnak s hosszú időnek kellett eltelti ahhoz, hogy az embernek észébe jusson a vívást akkor is űzni, amikor arra közvetlenül szüksége

nem volt. A rendszeres vívástanulásnak és a közönség előtti vívásnak a nyomaival is nagyon korán találkozunk. A római császárok korában pedig már professzionalista vívók éltek.

A népvándorláskor letelepült népek előtt sem volt ismeretlen a vívás. Amíg mozgó harcokkal igyekeztek hazát foglalni, addig kisebb jelentősége volt, de mikor letelepedtek, akkor volt idejük bőségesen arra, hogy a harcászatban szükséges ismereteiket gyarapítsák s így a vívás fejlődése a népvándorlás befejezésével vesz lendületet. Az akkori vívás természetesen még szellemben is merőben különbözött a maitól. A páncella¹ védett, pajzsral felszerelt vívónak nem kellett fegyverét védekezésre használni s azzal csupán támadni tudott. Természetesen ehhez megfelelő fegyvert keresett, ami a védekezésre nem is volt alkalmas. Vívása tehát még elvben sem közelítette meg a későbbi kor vívását.

A mai vívás közvetlen őse, a támadó és védekező fegyverforgatás csak jóval később született meg s — bármily valószínűtlenül hangzik — a puskapor feltalálása adta meg hozzá az impulzust. A lőpor ismeretével csakhamar feleslegessé vált a nehéz páncél s inkább a mozgékonyabb, az emberi ügyességre épülő harcmodor lépett előtérbe. A könnyebb, a jobban kezelhető fegyver és a nagyobb tudás kora következett. Ott azonban még nem tartunk.

A rómaiak fejlett vívástudását a középkor elején a perdöntő bajvívásoknál látjuk feléledni. (*Siklóssy: A magyar sport ezer éve*). A perdöntő bajvívások a nyugaton születtek meg s először a burgundoknál találkozunk nyomaival. Tőlük veszik át a többi európai népek s a mai szemmel bármily valószínűtlennek látszik, a perdöntő bajvívás megfertőzi egész Európát. Számos nyomával találkozunk s a VI—VIII. században már törvényeket hoznak eme perdöntő bajvívások ellen. S a perdöntő bajvívások termik a hivatásos bajvívókat, akikkel a királyok és nemes urak udvarában lépten-nyomon találkozik a történetíró.

A középkori lovagvilágban nagy lendületet vesz a vívás és fontossága egyre jobban kidomborodik. A nyugati országokban a lovagi tornák gyakoriak s ezeken a vívás játsza a legfontosabb szerepet. Ezeknek a lovagi tornáknak már nagy közönsége van s így a vívás már a középkorban közönséget vonzott, amivel előljárt az összes sportok előtt. A lovagi nevelés, amely a középkorban irányadó volt, egyik fontos tantárgyának tekintette a vívást. A lovagot lovaglásra, vívásra, lövésre, birkózásra tanították. Ezek azonban nem időtöltésszerű, vagy szórakoztató tanulmányok voltak, hanem olyan felkészülés az életre, mint ahogy ma a tudás fegyvereit halmozza fel az életre készülő ifjú, anélkül, hogy ezeket sportnak tekintené, ahogy korábban a lovag sem sportként, sem kedvtelésként üzte, tanulta ezeket. Strutt's: *Sport and pastime of the English people* című művében bőven foglalkozik azokkal a szórakoztató testi gyakorlatokkal, amik a középkor emberének „sportját” szolgáltatták, de nem ezek közt szerepel a vívás, ami nyilván nem is ezek közé tartozott, hanem igenis a létfontartó ismeretek közé volt

sorozandó. Így a vívás az idők során annál inkább lett sporttá, mennél inkább tért vesztett, mint életszükséglet.

A sportszerű vívás bölcsője az újkorban ringott. Émile Mérignac francia vívómester és sporttörténész kutatásai szerint a sportszerű vívás őshazája Spanyolország volt s innen a XVI. század III. évtizedében V. Károly olaszországi hadjárata alkalmával a spanyol katonák vitték be Olaszországba. Olaszországban nyomban nagy népszerűségre tett szert s számos iskola alakult a vívók oktatására. Felkarolták az udvarok is ezt a sportot s csakhamar híresek lettek az olasz vívók, akik ezt a hírüket a mai napig is megtartották. Ugyanebben az időben vett a vívás Franciaországban is lendületet s a francia vívó méltán híres volt az olasz mellett. A francia szellem, amely mindenben a „gloire“-t kereste, nagyon kedvezett a vívóknak s évszázadokon át ápolták ezt a sportot. De meghonosodott a vívás a német iskolákban is, ahol ezt tantárgyként tűzték a programra és a német vívók is sokat hallattak magukról.

A XVI. és XVII. században már könyvek jelennek meg a vívásról s képeket lehet látni, amelyek vívóiskolát és vívómérkőzést ábrázolnak. Comenius Ámos János sárospataki tanár *Orbis Pictus*ának 1769. évi nürnbergi kiadásában már képen látható a vívótér, a vívómester s már ez a könyv a maihoz hasonlóan, de még a mainál is többfajta vívást különböztet meg. Ismer *botot, kardot, kétélű kardot, szabályát, vívótört és tört*. A vívómester feladatairól pedig így ír: „Az ügyes és hűséges vívómesternek az udvarokon és akadémiákon nagy becsülete van, ezek arra törekszenek, hogy tanítványaik finom pozitúrákhoz szokjanak, amelyeket gyakran kell változtatniok, megmutatnak nekik minden vágást és szúrást, hogy megtudják az igazit a hamistól különböztetni és hogy tudjanak védekezni, a vágást elütni, avagy attól elhajolni, viszont tudjanak fegyverrel szembeszállni ellenükkel és el tudják azt találni, ha vágásra vagy szúrásra hívják őket, — ez a művészet a vívótörrel kezdődik és a széles, hosszú vagy rövid párbajkarddal gyakoroltatik igazában, igen szükséges, hogy a vívómester a kevésbé erőset ügyessé tanítsa, hogy az ilyképpen gyorsaságával érje el azt, amit más erejével bír.” (Siklóssy: *A magyar sport ezer éve*.)

A kitűnő sárospataki professzor német könyvéből pedig megtanuljuk azt, hogy ebben az időben már igenis virágzott a mai vívósportnak közvetlen elődje. És pedig vívó ember előtt rögtön világos, hogy lényegében már a mai vívást vívták, ahol tényleges technikai felkészültség elengedhetetlen volt, ahol már nem él a titokzatos cselvágások babonája, hanem a valóságos tudás elsajátítását jelöli meg a vívómester feladatának. Itt már kell támadni és védeni megtanulni, itt már nagy szerepet játszik a gyorsaság, sőt a tanulási menet is ugyanaz, amit ma jónak vallanak a legnagyobb vívásértők. Itt is törrel kellett felkészülni kardvívásra, amely Comenius Ámos János szövege szerint is a legfontosabb fegyver volt.

A magyar vívás útja a világsikerekig.

A honfoglaló magyarnak nem volt kenyeré a vívás. Apró páripáin száguldva nyilát használta harci fegyverként s úgy szántott végig Európán. Sem természete, sem harcmodora nem kedvelte a vívást. Mikor egy évezreddel ezelőtt megjelent valahol Verecke vidékén és lovához szinte hozzánőve kémlelte az új haza határát és szívében harci tűzzel várt a küzdelemre, hogy megrohanja azt a földet, ahol majd végzete letelepíti, akkor oldalán nem kard lógott, csak a tegez és kezében íját tartotta. Ázsia végtelen téerein nem szokta meg a páros harcot. Tehát nem volt „vívónép“. Legfeljebb vezérei viseltek „kardot“, amivel lóhátról harcoltak. Ez a hatalmas kétélű fegyver is inkább pallos volt, amivel a vívás fogalmához hozzátartozó testi ügyességet nem lehetett kifejteni, legfeljebb izomerőről lehetett bizonytságot tenni.

A vívást már itt Európában tanulta s nyomaival *Pesty Frigyes* „A perdöntő bajvívások története Magyarországon“ című tanulmánya szerint a XIII. században találkozunk először. Ez a perdöntő bajvívás nyugati eredetű volt, mint azt fentebb már tárgyaltuk s nyugaton tanulták eleink is. Sőt fegyverük is nyugati volt. Két-két karddal, egy röviddel és egy hosszúval vívtak istenítéleti bajvívóink pontosan úgy, ahogy azt a nyugati népektől megtanulták. A nyugati népek mintájára nálunk is meghonosodtak a professzionalista bajvívók, akik nagyurak udvarában szolgáltak. De míg külföldön ezeknek a bajvívóknak nem sok becsületük volt, addig a magyar történelem tanúsága szerint nálunk ezeket igen megbecsülték s volt köztük sok vagyonos és többet nemesi rangra is emeltek. A perdöntő bajvívást kihívás előzte meg. Ezeknek a perdöntő vívásoknak éppen, mint nyugaton közönsége is volt. A perdöntő vívások kora a magyar lovagkor. Egybeesik Magyarország fénykorával. Tart egészen Mátyás királyig, amikor a király már intézkedést tart szükségesnek ellenük. A vívás Magyarországon először az Anjouk korában vett lendületet s újabb impulzust Mátyás korában nyert. Mindkét esetben Olaszországból jött számára friss levegő. A Mátyás király utáni hanyatlás és a törökvilág semmit sem fejlesztett hazánkban a vívásban. A törökvilágban ugyan küzdelem bőven kijutott a kelet és nyugat határmesgyéjére kivetett magyarnak, azonban ezek a harcok inkább lovasportyázások voltak, ahol a vívásnak csak visszafejlődni lehetett. A török harcok újra felelevenítették a népvándorlás óta ismeretes görbe kardokat, de ezek szintén nem segítették elő a vívástanulást, mert vívásra és vele testi ügyesség megszerzésére nem voltak alkalmasok. A török idők végén azonban az emlékek közt ismét találkozunk a vívás nyomaival. Talán ettől az időtől számítva, ha lassan is, de mindig fejlődött a vívás. Nyugaton már megtaláljuk a franciáknál és az olaszoknál, valamint a spanyoloknál a vívófegyverek különválását s a külföldön tanuló magyar ifjak ott szerzett vívóismereteikkel új életet oltanak a magyar vívásba. Ekkor már ismeretes a mai párbajok elődje, a becsületért való bajvívás, a sértést megtorló vívás, amit már akkor is

igen különbözőképpen fogadtak. Már akkor igen sokan meglátták a benne rejlő igazságtalanságot. Külföldön már akkor ismeretes volt a *spadassin* fogalma s hazánkban is számos párbajt vívtak. Ezek a párbajok sok embert a vívás ellen hangoltak és mint manapság is előfordul, sokan a vívást csupán a párbaj előtanulmányának tekintették és élesen ellene foglaltak állást. *Mátyus István Dieteticájának* 1793-ban megjelent kötetében élesen kikel a vívás ellen, amit mint sportot egészségesnek ítélt, de kárhoztatja, ha az a párbaj előkészülete, mert a párbajt igazságtalannak tartja. S érdekesen látja meg a párbajnak azt a jellegzetességét, amit manapság nagyon gyakran mutattak be példák, hogy a vívástudással a bátor szív egyenlő szerepet játszik. Mátyus István csak a párbaj miatt van a vívás ellen.

A török utáni Habsburg-kortól lehet számítani a sportszerű vívás fejlődését. A nyugalom, a mód, hogy a magyar ifjak külföldre járjanak tanulni, sokat lendített ezen a sporton és ezekben az időkben számos országos hírű magyar vívó ismeretes, köztük első helyen *II. Rákóczi* Ferenc, aki zseni gyermekkorától fogva vívott s olaszországi útján hatalmasan tökéletesítette magát ebben. Ebből a korból még néhány emlék maradt fenn a magyar vívás akkori állapotáról. Kazinczyakról és másokról tudjuk, hogy a vívásnak hívei voltak.

Igazi népszerűsége azonban csak később tett szert. Ugyanakkor, amikor a nemzeti gondolat termelő fészkeben a magyar nemzet más vonatkozásokban is lendületet vett, amikor a nemzeti öntudat gyökerén táplálkozva más kultúrértékkel együtt a magyar sport is megindult azon a pályán, amelyen nagyszerű fejlődéssel eljutott mai fokára. Ez a kor a XIX. század elején kezdődött s azt nagy magyar férfiak neve jelöli meg. Amint sok másban, a sportban is gróf Széchenyi István és báró Wesselényi Miklós járt elől jó példával. S különösen vonatkozik ez a vívásra, amelynek hazánk e két lángelkű férfia lelkes művelője és szerelmes híve volt.

Számos párbajuk és „*vívótettük*” kétségtelenül rendkívül népszerűsítő hatással volt a vívásra, amit most már „*divatbajjott*” sportnak kell tekinteni. Természetesen előljárt benne az arisztokrácia. A polgári elem még alig-alig vehet részt benne. Legfeljebb a vagyonosobbja. Ebben a korban már lépten-nyomon találkozunk vívás terjedésének jeleivel. Sőt vívásirodalommal is. Kétségtelen, hogy bár a mai vívással még nem azonos az akkori vívósport, de terminológiája, osztódása már csaknem ugyanaz.

Megkezdődik a fejlődéssel a szervezkedés is. 1825-ben megalakul a *Pesti Nemzeti Vívó Iskola* gróf Keglevich István kezdeményezésére. Nyomban utána megszületik a *Kolozsvári Vívó Intézet*, amelyet báró Wesselényi Miklós és gróf Kendeffy Ádám hívott életre. A vívás gyors fejlődését előmozdítja az a szépszámu vívómestergárda, amely most már a nevelésben, sőt már a katonai nevelésben is fontos szerepet játszik. *Friedrich, Clair, Chappon, Biasini, Domján, Uzon* nevéhez

fűződik e kor vívásának fejlesztése. Iskoláikban a vívást s a lovagias szellemet sajátíthatta el a magyar ifjú. A fejlett vívás már tollat is kényszerít az oktatók kezébe s ezekből az írásművekből látható, hogy *már akkor felismerték, hogy a vívás elmélete milyen fontos szerepet játszik s hogy a vívás gyakorlása elméleti ismeret nélkül nem lehet tökéletes.* Báró Wesselényi naplójegyzeteiben találkozunk már olyan bejegyzésekkel, amelyek a vívás elméletével foglalkoznak. Chappon mesternek a vívásról írott kimerítő s széles alapokra fektetett ismeretekről tanuságot tevő könyve pedig a legértékesebb emlék eme kor vívásáról. Chappon az akkor gyakorolt vívásnemnek valamennyiéről elméleti és gyakorlati útbaigazítást nyújt. Könyve négy főrésztre oszlik: *a tör, a kard, a bajonett és a lovon való vívásba vezeti be olvasóját.*

Külön fejezetet kell szánni a magyar vívás emlékeinek felsorolásánál Keresztessy József vívómesternek, aki az úgynevezett „*magyar kardvívásnak*“ legkiválóbb képviselője és terjesztője volt. Az ő iskolájában fejlődött ez a vívásmódor nagyra és hagyta meg azt a karakterisztikát, amely után joggal nevezhetjük magyar kardvívásnak, jóllehet lényegében teljesen azonos volt a maga korabeli s főleg francia eredetű vívással. Ez a helybenálló, csuklóból dolgozó s a védést s visszavágást egy mozdulattá simító, a lovagias szellemet, a személyes bátorságot mindenképp fölé helyező vívómódor nagy tetszést keltett a magyar ifjakban, akiknek természetéhez, világnézetéhez pompásan *simult a magyar kardvívás lovagias szelleme.* Ez a Keresztessy-féle vívómódor aztán sokáig uralkodott s oly mély gyökeret eresztett, hogy tudomást sem vett a nyugati, fejlődő vívómódorról s csak egy hatalmas impulzus volt képes a vívókat a fejlődés útjára terelni. Erre az impulzusra azonban még várni kellett. Egészen a milléneumi sport-ünnepségekig.

A szabadságharc s az azt követő abszolutizmus kora nem kedvezett a vívásnak. A sportegyesületek megalakulása elé elháríthatatlan akadályok gördültek s az általános lelki depresszió is pihentette a sportot. A vívás fejlődése azonban csak éppen megtorpant, meg nem állt. Csakhamar az enyhülés ideje következett be s ezzel egyidejűleg új erőre kapott a vívás, amely most már kiirthatatlanul ott gyökerezett a magyar ifjúság lelkében. Rájött az ízére a magyar ifjú s a vívás egyre nagyobb tömegeket vonzott. Lassanként a polgári elem is bekapcsolódik s ezzel friss levegő, új anyag, tömeg sétál be a vívóiskolák kapuján. Új nevek, új mesterek tűnnek fel. *Carl, gróf Vay, Szokolay, Fodor, Rákossy, Lovas, Arlow, Benyovits, Kükemezey, Marteningó, Izecsenkul, Halász Zsiga, Leszák* neve kezd ismertté lenni az újabb magyar mesterek közül. Hatalmas vívógárdát neveltek, amely már nagy kedvét leli a versengésben. Az akkori idők párbajmániája is kedvezett a vívás fejlődésének, mert éppen a párbaj miatt mindenki igyekezett elsajátítani a vívást.

Felkészült, hatalmas vívógárdája volt a magyar vívósportnak,

amikor az az esemény következett be, amely döntő fontossággal volt a magyar vívás fejlődésére s amely új utat mutatott a magyar vívásnak. *A milleniumi ünnepségek vívóversenyein mérkőzött meg a magyar vívás a nyugati, rohamlépésben fejlődő vívással.* A hatalmas versenyek az egész ország érdeklődését felkeltették s abban részt vett az ország színe-virága. Hazánk mai államfője: *vitész nagybányai Horthy Miklós kormányzó* is indult a versenyen s aranyérmet nyert.

A nagy eseményre nagyban készült a magyar vívógárda, de a nyitottszeműek, a külföldet jártak előre számoltak azzal, hogy a nyugati vívómodor fog a versengésből diadalmasan kikerülni. A nehézkes, testi erőt igénylő, nehéz fegyvert forgató magyar vívás elvesztette a csatát az olaszok, a franciák könnyű fegyverű, lendületesebb, simulekonyabb vívásával szemben. De éppen a magyar rátermettséget, a bennünk élő vívóvirtus nagyságát is megmutatta ez a verseny, amelyben magyarok is tudtak jól szerepelni: *Iványi Gyula* második lett az amatőrök kardversenyében az olasz *Cecchesini* mögött. *Ezen a versenyen tünt fel Santelli Italo, aki első lett a mesterek kardversenyében s akinek a nevéhez fűződik a magyar kardvívás sok dicsőséget szerzett modern kora.*

A milleneumi versenyben résztvevő és győztes külföldiek, az olasz *Santelli*, a francia *Mérignac*, az olasz *Giroldini* azonban nem tudnak betelni a magyar vívóvirtus dícséretével. Éles szemmel látták meg, hogy milyen nagyszerű anyag a magyar a vívásra s ezt a véleményüket nem is igyekeztek titkolni.

Válaszúton volt a magyar vívás s a MAC-é az érdem, hogy megtudta hallani a kor szavát s hitet tett az új, az olasz vívás mellett. Mint ahogy a magyar vívás történelmében egyebütt, ezúttal is az olasz vívás volt döntő befolyással rá. A MAC sietett leszerződtetni a fiatal és tűztől égő *Santelli Italót*, aki látva, hogy itt milyen nevelési lehetőség nyílik, elfogadta a magyarok ajánlatát, ide költözött — s ezzel a magyar vívásnak új fejezete kezdődött el.

Santelli csakhamar csodákat művelt. Nagy tömegekben nevelte a most már olaszos vívást vívó ifjakat. Sikerei átragadtak a többi mesterre is és csakhamar mindenki áttér az olasz rendszerű vívásra, amelynek lényege a *merev csuklóval, könyökből való mozgékony vívás. A guggoló en garde, amelyből sokkal nagyobb a mozgási lehetőség. A lábaknak intenzívebb bekapcsolása, a furge előre-hátra mozgás, a könnyű fegyver, amely sokkal több lehetőséget nyújt a játékra.*

Megkezdődik a vívás virágkora. Sorra alakulnak a fővárosi egyesületek. A BBTE, a Nemzeti Vívó Klub, a Fővárosi Vívó Klub, a Wesselényi Vívó Club s sorra alakulnak a vidéki vívóklubok, amelyeknek száma csakhamar eléri a 35-öt. Megkezdődik a versenyláz, megkezdődnek a külföldi sikerek. A nemzetközi vívóvilág rettegett bajnoka lesz a magyar. Olimpiai dicsőségek, olimpiai győzelmek hirdetik a magyar nevet a kardvívásban. *Santelli* mellett számos, szinte felsorol-

hatatlan számú mester nevel vívógárdát. *Fodor, Leszák, Gellér, Borsodi, Gerentsér, Schlotzer, Kamilly, Rákossy* neve tűnik fel pompás tanítványok révén. *A hadsereg tisztjei elfoglalják a vívásban az őket megillető helyet.* A versenyző gárda nagy csillagai tűnnek fel, akik sorra aratják a diadalokat: *Iványi, Porteleky, Tóth, Békéssy, Szántay, Krencsey, Zulaoszký, Fuchs, Werkner, Mészáros Ervin, Nagy Béla, Dunay Bertalan, Schenker.*

A vívás helyes adminisztrálása sem megy már magától. A Magyar Atletikai Szövetség megalakítja vívószakosztályát, de ez csak rövid ideig kormányozhatja a vívás ügyét. Csakhamar megalakul a vívás ügyeinek intézésére a Magyar Vívó Szövetség, *Nagy Béla szellemi irányítása mellett* s számos újítással, szabállyal, amit a külföld is elfogad, viszi előre a vívás ügyét.

A kardvívás ügye jól áll. De nem halad vele egyenlő mértékben a törvívás. Ennek okát sokan kutatják s végül megszületik egy egyszerű magyarázat: a magyar temperamentum nem a törvívásra való! Ez a végzetre apelláló megállapítás teljesen téves. A törvívás hátramaradásának okát pusztán abban kell keresni, hogy *törvívásban nem akadt olyan mester, mint kardban, aki lendületet hozott, aki nagy-szerűen tanított; nem akadt Santelli.* Emellett kétségtelen, hogy a *kardvívás nehezebb, változatosabb, küzdelmesebb, szebb*, tehát ez lett divatos. Ma már mindenhol elismerik, hogy a három fegyvernem közül a kard a legszebb s a legnehezebb. Dicsősége a magyar vívóknak, hogy éppen ebben lettek a legnagyobbak.

A kardvívás perspektívái tehát a XX. század elején felmérhetetlenek.

Lendületét azonban megtorpantotta a világháború. A vívóterem helyett a harctéren gyülekeztek a vívók s a könnyű kard helyett lőfegyvert kellett ragadniok.

A négyéves pauza után lassan tért magához dermedt kábulatából a vívás. Néhány újabb esztendő kellett ahhoz, míg ott folytathatta, ahol elhagyta. De feltámadt s fejlődése ma is tart. A háború utáni vívás tempója a szemünk előtt zajlott le, mégis fontos ennek ismeretése, mert fejlődése külön fejezetbe tartozik. *A háború után született meg a modern magyar kardvívás, mely az olaszból táplálkozik, de nem követi azt szelgamódra, hanem olyan új mesgyére lépett, amit most a tanítók, az olaszok igyekeznek követni.*

A modern kardvívás kialakulása.

A háború utáni vívósportot persze a háborúelőtti generáció támasztotta életre. Az ujjaéledés első éveiben ez a háborúelőtti „*bajnokgeneráció*” volt a mezőny ura, bár a közvetlen utánpótlás, a háború előtti fiatalok s a feléledés korának újoncai hatalmas energiával kezdtek ostromolni a régi gárdát. A világháborúban erősen megfogyatkozott gárda azonban egyelőre állta az ostromot — de nem sokáig.

után s egyelőre olyan nemzetek kerültek a sportpolitikai fórum előterébe, amelyek vagy semlegesek voltak a világégés idején vagy a győztes államokba tartoztak. A hollandok, a franciák, a belgák s az olaszok. Ezeknek a vívónemzeteknek a régi, konzervatív szabályok, az úgynevezett *konvencionális* szabályok nem nagyon konveniáltak s igyekeztek saját, inkább épéeszerű vívóstílusukat szabálymódosításokkal eredményesebbé tenni. Felütötte fejét az úgynevezett „*combat*” (küzdelem) szabály s egyelőre állt a harc a régi konvencionális és az új combat szabály között. Ezeket előre kellett bocsátani, mert enélkül nem érthető az új stílus kialakulása, sőt, legalább röviden rá kell mutatni a kétféle szabály lényegére, mert csak így tudjuk követni a fejlődés útját.

A régi, ú. n. konvencionális szabály a kardvívást szabályokhoz kötött játéknak minősítette s föltétlen előnyt adott a kezdeményezőnek, az elgondolónak: a *támadónak*. Megvédte a szép és művészi akciót még abban az esetben is, ha az a mai felfogás szerint hosszadalmas is volt. Tehát a támadó vágását, vagy szúrását ki kellett védeni előbb és csak akkor lehetett a támadó felé ellenakciót indítani. Vagy pedig olyan ellenakciót kellett csinálni, amely magában valami módon lehetetlenné tette azt, hogy a támadó találjon. Ezzel szemben a combat-elv az, hogy, *aki előbb talál...!* Amint az az épében elfogadott. Megjegyzem, hogy míg a régi rendszernél az igazi tudás, a felkészültség mindig érvényre jutott, az új rendszer a hazardjátékosoknak nyújt nagyobb területet. Kevesebb technika, több insztinkció kell hozzá. A „*kardtudós*” nemzetek, első helyen a magyarok, élénken tiltakoztak ez ellen a szabály ellen, amit a művészi kardvívás hátbatámadásának és halálraítélésének tekintettek.

A combat-terv meg is bukott. De — de nem tünt el nyomtalanul. Bizonyos engedményeket kellett tenni s mivel a külföldi bírák nagyjában tudatalatt is hajlottak a combat felé, a vívók pedig, akiknek okosan alkalmazkodni kell a bíraskodáshoz, lassanként haladtak az új rendszer által inaugurált vívás irányába s így jött létre a mai szabályzat, amely bár névleg konvencionális, sokban rokon a combat-rendszerrel. *A támadó előjogait erősen megnyírbálták, a kezdeményezés kritériumait roppant módon megszigorították és a „tempó” idejét megrövidítették.*

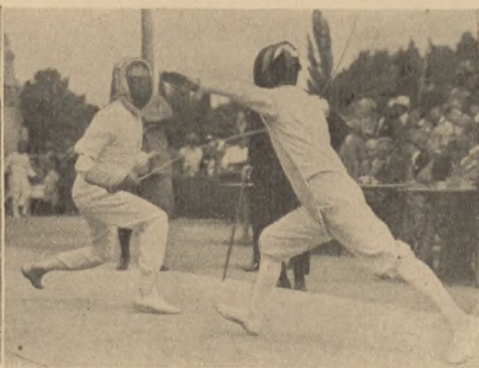
Ez a fegyver eredetileg a felkészült magyarok ellen született, de visszafelé sült el, mert a nagytechnikájú s tehetséges magyar vívók ezt csakhamar elsajátították. Sőt új, magyar vívóiskolájukkal atyames-terei lettek ennek a rendszernek.

A párisi olimpia jelentett fordulópontot. Már a magyar válogatóversenyen kiderült, hogy a régi, megcsontosodott „*háborúelőtti*ek” napjai meg vannak számlálva! Az olimpia tapasztalatai és az azt követő idők teljesen az új rendszer diadalát hozták.

A magyar vívórendszer lényege dióhéjban: a precíz olasz iskola technikai felkészültségével a lazább, a könnyedebb, a szabadosabb vívás; a csuklóhasználat megengedése, az iskolaszerűség felszabadítása, a mozgékonyság előtérbe tolása, testcselekkkel és az iskolától gyakran eltérő lábmunkával, a súlypont áthelyezése a technikai kivitelről a szellemi küzdelemre, tehát az észvívás kidomborítása. Ez a vívás néha kevésbé mutatós, mint a klasszikus olasz iskola, — de annál eredményesebb. Ennek a vívórendszernek a kialakulásában a magyar mesterek mellett az amatőröknek is hervadhatatlan érdemei vannak. Zseniális amatőrök pályájához van kötve a fejlődés fonala s ezektől az amatőröktől lesték el a többi vívók ezt a rendszert. Az amatőrök között az első, aki ezzel feltűnt, Pósta Sándor dr., a párisi olimpia kardbajnoka volt. Rendkívül eszes, a szabályok minden lehetőségét okosan kihasználó, inkább defenzív szellemű vívó volt.

Épében is lehet flesselni s éppen olyan eredményes, mint a helybenálló „karmunka“.

Finte in tempó. Gombos támadásába Bini csellel támad bele, Gombos már reagál a cselle.

Ő kezdte Magyarországon először a flest csinálni, ami akkor nagy meglepetést és a konzervatívok között nagy visszatetszést szült. Az eredmények őt igazolták. Az ellenfélhez igazodó, könnyed s a tempón alapuló vívásával az új magyar rendszernek első nagy képviselője volt, akitől sok magyar vívó tanult.

Az okos magyar vívógárda nyomban követőjévé vált s csakhamar általános lett az a könnyed, a technikát lényegében kitűnően tudó, de attól szükség esetén bátran eltérő vívómodor. Számos ragyogó tehetség közt láttuk: *Glykaist, Garayt, Rádyt, Uhlyarikot* (aki a legkonzervatívabbak közé tartozott), *Gombost*. Kimagasló egyénisége volt ennek az új iskolának *Petschauer*, aki bár technikája egyike volt a legbiztosabb, legjobban felépített vívótechnikáknak, iskolapéldáját nyújtotta az új, szabadosabb magyar vívásnak. Támadó modorával a nemzetközi vívóvilág réme lett s hogy tudásának megfelelő eredményét nem tudta learatni, annak más, benne rejlő akadályai voltak.

Az új iskola egyik kimagasló, hatalmas egyénisége az olimpiai bajnok Tersztyánszky Ödön ezredes volt. Klasszikus képviselőjeként ismertük a modern magyar vívásnak, aki a defenzív szellemű vívásban volt olyan félelmetes, mint Petschauer a támadó vívásban. Technikája nem volt mutatós, de annál precízebbnek, annál használhatóbbnak bizonyult. Pósta mellett az észvívásnak a második nagy alakját rettegte benne minden ellenfele.

A magyar vívóstílus Jekelfalussy Piller Györgyben csúcsosodott ki. Nem vitatható, hogy a modern magyar vívószellemnek a legtökéletesebb képviselője s vívómodora az, amiről a modern magyar vívórendszert definiálni lehet. Szédületes vívókarrierjének állomásai még előttünk vannak. Mégsem lesz érdektelen vívómodora által példát festeni a modern magyar vívószellemről. Míg Pósta és Tersztyánszky a defenzív, Petschauer az offenzív magyar vívómodorról nyújtott képet, addig Piller a támadásban és védelemben egyformán komplett. Technikája nem lendületes, csillogó, de annál precízebb, biztosabb, gyakorlatibb. Száraz, hasznos, eredményes. Az olasz könyökvívás éppen úgy sajátja, mint a könnyű csuklózás, amit minden távolságról egyformán jól csinál. Emellett azért karakterizálja igazán a magyar vívóstílust, mert alkalmazkodik az ellenfélhez. Támadó vagy védő a modora, az ellenfele szerint. Az ellenfél kikémlelése, a távolsággal való könnyű játék s az ellenfél gyöngéinek tudatos ismerete: fegyvertárának legértékesebb eszközei. Példát mutatott az észvívásból. Ezek a részben veleszületett, részben elsajátított tulajdonságok magyarázzák meg eredményeit.

Bebizonyította, hogy ma nincs eredményesebb rendszer a magyar rendszernél, amely korszerű és szellemes és amely még sok sikerre fog vezetni.

Szűrőfegyverekkel való vívás.

Ennek a könyvnek nem célja, hogy a vívásoktatás részleteibe elvezesse az olvasót. Ehelyütt csupán az egyes fegyvernemekkel való vívás *lényegéről* lesz szó. A mai vívást két csoportra oszthatjuk: szűrőfegyverekkel való vívásra és kardvívásra. Kétféle szűrőfegyver ismeretes, a tör és az épée (magyarosan párbajtőr). Törrel és épéével csak szúrni szabad, illetve csak a szúrás érvényes. Lényegében a tör és épée-vívás között az a különbség, hogy míg a törvívás konvenciókon (a kardéhoz hasonló szabályokon) felépülő vívás, addig az épée a küzdelem fegyvere, mint ezt francia neve: „*épée de combat*” is mutatja s itt csak annyiból áll a szabály, hogy *annak van igaza, aki először talál*.

A törvívás konvencióit röviden úgy foglalhatjuk össze, hogy a kezdeményezés, tehát a támadás előnyben részesül. Minden helyesen végrehajtott támadást ki kell védeni, vagy más módon el kell hárítani. A támadásban lehet közbe is támadni, ezzel a közbetámadással azonban egy teljes ütemmel meg kell előzni a támadó ellenfelet. Az ütem (tempó) annyi idő, amennyi valamely egyszerű szúrásnak vagy vágás-

nak a szokásos vívói sebességgel való kiviteléhez szükséges. Törvívásban csak a felsőtesten érvényes a szúrás, illetve helyesen: az érvényes felület a nyaktól a lágyék hajlászonaláig terjed (a háton a csípőcsontokat összekötő vízszintes vonalig). Érvénytelen találati felület azonban a kart a vállig és a mellen a vállpereceket összekötő varrás feletti rész. Nőknél az érvényes felület mellső oldalon is csak a csípőt összekötő vízszintes vonalig terjed.

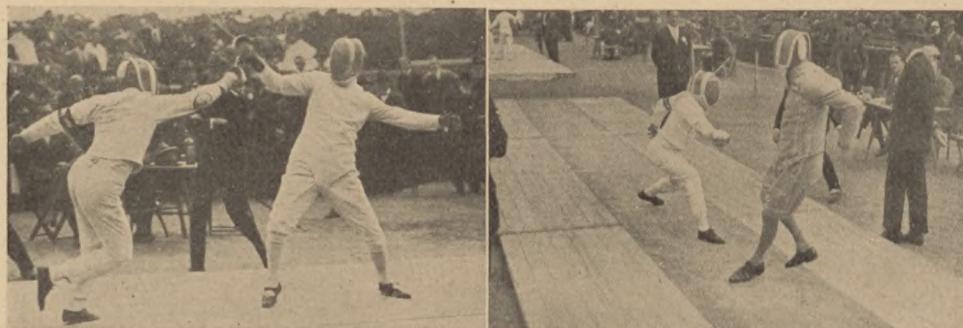
Párbajtőrben a vívó egész testén kivétel nélkül sebezhető.

A vívótőr téglalap vagy négyzetkeresztmetszetű, hajlékony fegyver, amelynek hossza 1100 mm-nél, súlya pedig 580 grammnál több nem lehet.

A párbajtőr háromszög keresztmetszetű merev pengéjű fegyver, hossza 1100 mm-nél, súlya 770 grammnál több nem lehet.

Vívás karddal.

A kardvívásban a szúrófegyverekkel ellentétben szúrni is és vágni is lehet. A szúrás és vágás egyenrangú. A kardvívás konvenció-

Baloldali kép: Kardvágás flessel. Jobboldali kép: a régi gárda. Tóth szúró-rohammal támadja Mészáros.

kon alapuló vívás s szabályai lényegben nem különböznek a törvívás szabályaitól, természetesen azzal a különbséggel, hogy mint fentebb említettük, vágni és szúrni egyformán szabad.

A kard súlya nem lehet több 500 grammnál s hossza nem haladhatja meg az 1050 mm-t. Piskóta vagy Y keresztmetszetű pengéje hajlékony, rugalmas.

A kardvívásban érvényes találati felület az egész felsőtest a vívóállásban álló vívó combjai és törzse által alkotott szög szárainak végpontjait összekötő vízszintes vonalig.

Mint látható, a vívás szabályai így vázlatosan előadva igen egyszerűek s ezekből nehezen ítéltető meg, hogy mennyire komplikált, mennyire nehéz mégis a vívás elsajátítása s ezekben az egyszerűnek festő szabályokban a játéknak milyen óriási lehetősége búvik meg, ami éppen a vívóküzdelemnek változatos szépségét nyújtja.

A vívás tárgyalásának többi részében már egy kalap alá vehetjük a vívás két nagy csoportját, mert elsajátításánál, trenírozásánál, taktikájánál már azonos principiumok érvényesek.

Mint az előzőkből látjuk már; a vívás a fizikum, az idegrendszer és a szellem sportja. A fizikum tudja a technikát s az idegrendszer és a szellem irányítja az izmokat a tudás gyümölcsöztetésére. Lássuk tehát, hogyan juthatunk eme javak birtokába?

A technika elsajátítása.

A vívás technikáját könyvből éppen úgy nem lehet megtanulni, mint ahogy táncolni vagy hegedülni sem tanulhat meg senki könyvből. *A technikát csak jó vívómestertől sajátíthatja el a vívó.* A vívás technikáját azonban jól megtanulni nem könnyű dolog. Sok esztendő kemény munkája kell hozzá. A tapasztalat azt mutatja, hogy a tehetséges vívó, aki jó mesternél szorgalmasan dolgozik, 3–5 év alatt tudja elsajátítani. Ha egyszerre szűrőfegyverrel és karddal dolgozik, akkor mindkettőt megtanulhatja ennyi idő alatt. Az általánosan bevált szokás az, hogy törrel kezd minden vívó tanulni. De hogy mennyire egyéni a „megtanulás” időtartama, arra a legjobb bizonyítékul az a vívók közt közismert tény szolgál, hogy számos vívó 20 év munka árán sem képes szabatosan egyetlen fegyvernek a technikáját sem elsajátítani.

Valóban nagyon nehéz is a vívótechnika megtanulása egészen a beidegzésig. Mert természetesen *a mozdulatokat teljes gépiességig be kell idegzni.* A másodperc törtrésze kell csak egy-egy mozdulat kivitelezéséhez s a vívó versenyközben nem ér rá vigyázni arra, hogy helyesen vegye a védekeket s nem spekulálhat egy-egy vágás helyes kivitelén sem. A technikának teljesen gépszerűnek kell lenni (anélkül, hogy a vívót elgépiesítené) úgy, hogy a vívó agya, idegrendszere teljesen a küzdelem szolgálatában állhasson s attól a technikai gondok ne vonják el a figyelmét. Ehelyütt arra is utalni kell, hogy a fogyatékos technikájú vívó azért idegeskedik rendszeresen a versenyeken, mert a legjobb elgondolásainak kivitelénél érzi, hogy valami hiányzik, érzi a bizonytalanságot, ami természetesen fokozatosan visszahat a tudására.

Bátran kimondhatjuk tételként, hogy *a technika precíz megtanulása elengedhetetlen feltétel a tudáshoz.* (Erre a naturalisták példája sem cáfol rá. Hiszen a naturalisták is több-kevesebb technikával felfegyverkezve „verekednek” s eredményeiket velükszületett nagy vívóképességeiknek köszönhetik s természetes, hogy sokkal többre vinnek, ha ezt a tehetséget jó technika szolgálja.) A technika elsajátításával a szűrőfegyvereknél vagy az olaszos, vagy a franciás stílust kell választani. A választásnál elsősorban a tanítvány, aztán a mester adottságát kell figyelembe venni. A franciás iskola lazább, a közelharcot

jobban kedvelő s feltétlen óriási ösztönös tempóérzéssel bíró tanítványnak való. Az olaszos iskola azoknak nyújt előnyt, akik képesek a megfelelő lábtechnikát elsajátítani. Megjegyzendő, hogy ha a mester az olaszos iskola híve, akkor ne igyekezzünk tőle francia szellemű törvívást tanulni, mert ugyis eredménytelen lesz. *A kardtechnikánál maradjunk a klasszikus olasz iskola mellett, mert az a legjobb.* Ha az aztán megy, abból könnyű engedményeket tenni a csuklózás terén. Tehát csuklózni csak az kezdjen, aki már biztosan tudja a pengét vezetni.

A technika oktatása a lábtechnika oktatásával kezdődik. Sohasem lehet eléggé hangsúlyozni a lábtechnika fontosságát. A vívó ezzel áll vagy bukik. A legragyogóbb tehetség sem viszi sokra hiányos lábtechnikával. Pedig a lábtechnika beidegzése nem könnyű dolog. Sok-sok ezerszer kell gyakorolni, míg a vívó megtanulja az egyenes kitörést, a lépést előre és kitörést s végre a flest. A „*lépés előre kitörés*” című gyakorlatot az olasz iskola kétféleképpen tanítja, az egyiket *patinatonak*, a másikat *ballestrának* nevezik. A kettő közt az a különbség, hogy míg a patinatóval szinte csúszva (persze ez is villámgyors!) halad a vívó, addig a ballestránál szinte ugrik. A flest legjobban a „*lefutás*” szóval lehet jellemezni, mert a támadás teljesen futásszerű lábmozdulatokkal közelíti meg ellenfelét. A komplett vívónak mindhárom módot tudni kell. Vívás közben pedig a választott akció szerint kell valamelyikkel előrehaladnia.

A kéztechnika megtanulása sem könnyű. Számtalan természetellenes mozdulatot kell megtanulni s éppen olyan gyorsan kell tudni a fegyveres kézzel álló helyzetből megindulni, mint megállni. A lendített és helyből induló vágásokat és szúrásokat úgy kell tudni, hogy behunytt szemmel is el kell velle az ellenfelet találni azon a ponton, amit kiválasztottunk. Ujabb és nem éppen könnyű feladat aztán a *kéz- és lábtechnikát teljes összhangba hozni*. Mert a kéz és a láb egyszerre dolgozik, illetve ritmusát a vívó választja meg. A kéz- és a lábtechnikát a vívó egész vívópályafutása alatt gyakorolja s ezért sohasem szabad megszűnnie mesterrel dolgozni. Amint a jó zongorás megérzi, ha 1 hétig nem skálázik, úgy érzi a vívó, ha egyszer-kétszer elmulasztja a rendes munkáját mesterével. Ne feledjük, hogy a legnagyobbak is állandóan iskoláznak, vagyis gyakorolják technikájukat.

De a technikának a mesterrel való gyakorlása sem elegendő. A legnagyobb vívók naponta kardot fognak és egyedül is gyakorolják az egyes mozdulatokat. Petschauer egy bábut tartott lakásán s azon mindennap, lefekvés előtt, elhelyezett néhány jó fejbágást, vagy egyenes szúrást. De gyakorolni kell a partnerekkel is az edzéskor s ilyenkor még van mód arra, hogy egyes akcióknál megfigyeljük magunkat, hogy nem követünk-e el hibát. A verseny nem erre való. A technika precíz tudása tehát szükséges feltétele a vívótudásnak, de nem elegendő. Mennyi mindent kell még tudni! Egy kis túlzással azt mond-

hatjuk, hogy *aki csak a vívás technikáját tudja, az még nem tud semmit*. Hány kiváló technikájú vívó tartozik a leggyengébb ellenfelek közé!

A vívás taktikája.

Talán még a technika megtanulásánál is nehezebb feladat a vívás taktikájának elsajátítása. *Nehezebb, mert több adottság kell hozzá*. Látjuk, hogy sokkal több jótechnikájú vívó van, mint ahány jó taktikus. S csak a kettő szerencsés találkozása szüli a nagy vívót. A taktikát úgy lehetne definiálni, hogy az a tudás felhasználásának a tudománya.

Ha a vívó kitervel egy szép támadást (pedig elindulni mindig előre kigondolt, kész tervvel kell!) s azt úgy minden előkészület nélkül végrehajtja, szinte kizárt, hogy sikerüljön. Az ellenfél könnyedén kivédi, vagy elmegy előle, vagy közbe támadással lehetetlenné teszi. Akkor kell az ellenfelet megtámadni, mikor az akcióképtelen. Lehetőséges, hogy az ellenfél, aki küzdelemre készen les ránk akcióképtelen? Bizony igen. Ezt a tehetetlenségi pillanatot a vívó nyelvén *tempónak* nevezik. (A tempónak egy más értelmezésével már találkoztunk. Akkor azonban ezen csak időmennyiséget értettünk.) A jó taktikus igyekszik ellenfelét jól ismerni. Vagy legalább is kiismerni. Az ellenfelet lehetőleg előre ismerni kell, mert minden vívónak vannak — időnként változó — szokásai, amelyet a jó taktikus kívülről tud. Pósta Sándor és Tersztyánszky Ödön vívóversenyen jegyezték, hogy a vívó mit csinál. Ott-hon aztán kis statisztikát állítottak össze és abból csodálatos dolgok derültek ki. Például az, hogy az egyik vívó sosem vág fejre, a másik csak oldalra vág, a harmadiknak minden második támadása szúrás, a negyedik, ha a fejét védi, fejre vág vissza stb. Ezeket azután betéve tudták s az egész világ csodálkozott, hogy milyen könnyen végeznek ki egy-egy elsőrendű ellenfelet. Jekelfalussy Piller György például a világ minden jó vívójának szokásait tudja, akkor is, ha álmából verik fel. A jó taktikus, mikor kiáll a küzdelemre, már jól ismeri ellenfelét. S annak gyengéit kihasználja. De ha nem ismeri, némi áldozat árán kiismerheti egyetlen asszóban is. Amíg némi előtanulmányt nem végzett, addig a komoly küzdelembe nem megy bele. Mikor már az általános haditerve kész, akkor lát munkához. Ha az ellenfél kitünően támad, akkor nem szabad őt támadni hagyni. Ha kitünően védekezik, akkor nem szabad megtámadni. Ez persze ideg kérdése, hogy bírja-e ellenfelét — aki rosszul támad — támadásra bírni.

S ha a taktika kész, akkor jöhet a munka: tempót keres. Várja, kicsalja pengejátékkal és előre-hátra mozgással az ellenféltől a tempót, mikor az pl. pozíciót változtat, mikor lép előre vagy hátra s egyik lába éppen a levegőben van stb. stb. Ezerféle tempót lehet találni az ellenfél mozgásában.

Fontos, hogy igyekezzünk ellenfelünk gondolatát kitalálni. Ő is

előkészít s ebből meg kell ítélni, hogy pl. pengére akar-e támadni, vagy távolságot lopva, egyenest akar vágni, vagy lesi a támadást, hogy abba beleszúrjon stb. Ha a vívó felfedezi, hogy ellenfele mit akar, akkor természetesen úgy tesz, hogy az ellenfélben azt a hitet keltse, hogy könnyű dolga lesz. Könnyít neki, hogy aztán annál jobban kihasználhassa ezt a saját javára. Például látja, hogy ellenfele támadást várva közbe akar szúrni, akkor a távolságra nagyon vigyázva, rosszul támad, hogy a közbeszúrást aztán védje és visszavágása védhetetlen legyen, stb.

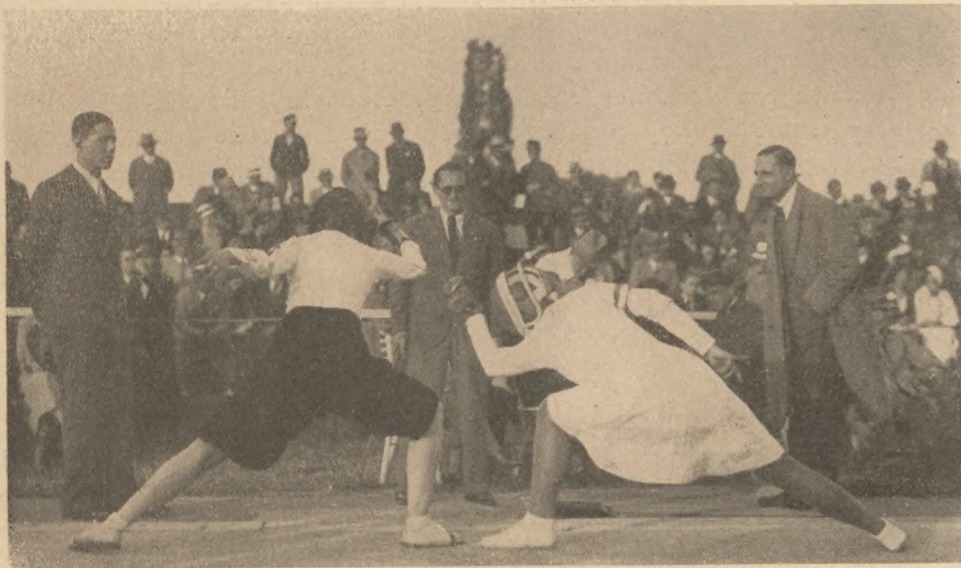
Az amsterdami olimpia karddöntőjében, ahol *Tersztyánszky* és *Petschauer* holtversenyt vívott a bajnoki címért, *Tersztyánszky* tisztán taktikával verte *Petschauert*. Az első támadásában kapott *Petschauer* egy jó elővágást, amitől meg volt félemlítve s többé villámgyors egyenes támadásait nem merte csinálni. A defenzív modora nem volt alkalmas, tehát állandóan az elővágást várva támadott s *Tersztyánszky* ezt tudva, az elővágást csak mutatva — felszúrta *Petschauert*. Ez persz már a magasabb taktika, mikor két jó taktikus áll egymással szemben. Ilyenkor túljárni a mási eszén: ez az igazi vívóélvezet s a küzdelem gyönyörűségének a teteje.

A versenyzés taktikája.

Az előzőkben láttuk, hogy mennyi mindent kell tudni a vívónak, amíg eljut odáig.... Technikával jól felszerelve, jó taktikusnak kell lenni, vívóésszel kell bírnia és idegein uralkodnia kell. Most lássuk azt, hogy mindezt hogy kell versenyen felhasználni.

A vívó csak jól felkészülve menjen versenyezni. A hiányos előkészület folytán bekövetkező balsikerek nagyon ártanak a vívó önbizalmának, növelik vele szemben az ellenfelek önbizalmát, amit feltétlenül el kell kerülni. A vívó, rendszeres edzéssel készüljön a versenyre. És sok kisebb versennyel az év nagy versenyeredményeire. A *leggyakorlottabb vívó sem nélkülözheti a versenyzés tréningjét*. Hogy ki mennyit vívjon verseny előtt, azt így előírni nem lehet, mert az egyéni. Általában 6—12 hét kell a versenyzőnek, míg formába jön. S hetenként 3—4 alkalommal kell vívnia. A túlsok vívás sem jó, mert a versenyző „letörik“. Utálja a vívást, pedig a versenyzőnek éhezni kell a kardra, vagy törre, vagy épéere s vágynia kell a küzdelmet. Ha a vívó fázik a küzdelemtől, akkor vagy nincs még készen, vagy túl van már trenirozva.

A versenyen a vívó vegye számba ellenfeleit, idézze emlékezetébe azok szokásait, gyengéit. Ha bírja idegekkel — ami nagyon ritka —, akkor nézze a többi asszót. Ha idegessé teszi, akkor a verseny alatt inkább vonuljon félre s terelje el figyelmét a küzdelemről. Mindenesetre idegállapotát igyekezzék helyes gondolatokkal rendben tartani. Rövid „beszédekkel“, amit az ember magához intéz, megnyugtathatja

*A kivédett támadás után megismételt szűrés, a támadás rohamából
(Holgersen—Bogáthy).*

magát. Ne reszkessen senkitől, de a leggyengébb ellenfelével is a legkomolyabban vívjon. Minden egyes tusért úgy küzdjön, mintha a döntő tus lenne.

Ellenfelével szemben mindig a legkeményebb küzdelmet fejtse ki a versenyvívó, *igyekezzék változatos lenni*, gondoljon arra, hogy a többi vívók tanulmányozzák. *Gazdaságosan bánjon erejével*. A legtöbb vívó nem tud takarékoskodni az erejével s sok felesleges mozdulatok ok nélkül fárasztja magát. Rendkívül fontos minden helyzetben a „menzurára“ (a másik vívótól való távolság) ügyelni. Megjegyzem, hogy ehhez is kell érzék, de sok gyakorlattal és állandó óvatossággal kellőképpen meg lehet tanulni. Ha a vívó nem vigyáz a menzurára, a legnagyobb bajok érhetik. Ha közel megy ellenfeléhez, kiszolgáltatja magát, ha túlmessze megy, ő maga sem tud semmit sem jól csinálni s felesleges fáradságot okoz magának. A menzuratartás egymagában eldöntheti a vívó versenyzését. Aki helyesen tart menzurát, még ha tudása kezdetleges is, egyszerre igen veszélyes ellenfélle válik, míg akiből hiányzik a menzuraérzék, azzal az ellenféllel igen könnyen elbánnak.

Igyekezzék a vívó egész mérkőzése alatt teljes akaratkoncentrációval vívni. Soha se engedje, hogy ez a koncentráció meglazuljon, mert olyankor jönnek a meglepetések. Sem ha vezet, sem ha rosszul áll. A legjobban induló mérkőzést el lehet veszteni s a legkétségbeesettebb helyzetből is lehet győztesen kikerülni. Ehhez persze sok idegenergia szükséges. De ezt meg lehet szerezni.

Az akaratkoncentráció szükségességét két élénk példával illusztr-

rálta a magyar vívósport. Piller György, aki híres „hajókötél” idegeről, számos nagy versenyt nyert pompás idegkoncentráló-képességgel. Ő döntő pillanatokban mindig nagyon jó. A magyar vívás másik nagy tehetsége, *Petschauer*, számos nagy eredményről maradt le azzal, hogy meglazult a nagy pillanatokban akaratösszevonó-képessége. Magyar, Európa és olimpiai bajnokságot veszített azért, mert az utolsó, legfontosabb pillanatban nem tudta megőrizni azt a bizonyos idegfeszültséget, amennyi kell és amelynél több már káros. *Az idegrendszer együttartása néha fölr a jó versenytaktikával s a jó technikával is.* Mindebből látható, hogy ez mennyire fontos, tehát erre nevelni kell magát a vívónak, akit egyéb képességei nagy eredményekre tesznek érdemessé.

Világosan látható tehát, hogy a vívónak fizikumát, idegrendszerét és eszét kell a küzdelemre nevelni. Az észvíváshoz s a helyes versenytaktikához hozzátartozik, hogy a vívó a zsürihez is alkalmazkodjék. A zsüri is fontos tényező s ezt minden mérkőzésen figyelembe veszi a jó taktikus. Ahogy a jó színész nem hagyja játékában figyelmen kívül azt a közönséget, amelynek játszik, a jó versenyző is számol a zsűrivel és alkalmazkodik annak izléséhez. *A bírák is emberek. emberi gyengékkel s emberi előítéletekkel.* A jó taktikus vívó olyan árnyalattal is számol, hogy olyan bíróság előtt áll-e, amely a defenzív, vagy amely az offenzív modort szereti honorálni. S eszerint vív. — Egy pompás Európabajnok vívónk arról volt közismert, hogy kutyába se vette a zsűrit s ha valamely akcióját szerinte rosszul értelmezte a bíróság, addig csinált ugyanúgy, míg a zsüri végre helyesen fogta fel, vagy — *míg elvesztette a mérkőzést.* Mert rendszerint az utóbbi eset következett be. Nos, ez a helytelen taktika egyik példája.

A bíraskodás.

A vívómérkőzés eredményét bírák állapítják meg, illetve a tussokat bírák ítélik. *Ez kétségtelenül egyik kedvezőtlen sajátsága a vívásnak.* A bíraskodás sok átalakuláson ment keresztül. Eleinte egész tömeg bíró ítelt, majd három ember döntött — titokban. Később öt bíró ítelt s mindegyik már fenhangan szavazott a tus hovatarozását illetően. Ma öt bíró ítél. Négy szavazó s az elnök. A szavazók kettőnként egy-egy vívót figyelnek és csupán arranézve van szavuk, hogy az általuk figyelt vívónál egyáltalában esett-e találat. Minden más kérdésben, tehát az akció elbírálásában, *az elnök egyedül dönt és indokol.* Ez a módszer azért helyesebb az eddigieknél, mert itt a *sze mélyes felelősség* erősen ki van domborítva. Nem vitás, hogy csalhatalan bíró nincs, de teljes biztonsággal meg lehet ítélni a legkomplikáltabb találatokat és csaknem minden esetben. De ehhez nagy szakértelem és nagy gyakorlat kell. Jól bíraskodni éppen olyan nehéz, mint jól vívni.

Természetesen az emberi gyarlóságból származó hibákat minden erővel igyekeznek kiküszöbölni s így született meg a *gépszűri*. Egyelőre csak épében, mert ott csak azt kell a gépnek eldönteni, hogy melyik vívó talált egyáltalában s előbb.

Ezt ma már teljesen megoldották egy aránylag egyszerű elektromos berendezéssel. (Mindkét küzdő vívó épéjének szűrőhegye rúgós kontaktussal van ellátva, amely jó szúrás esetén áramkört zár. Ez az áram hozza működésbe az optikai és akusztikai jelzőt, amely egyszerű módon megmutatja, hogy hol esett a tus.) *A gép épénél tökéletes.* Ma már minden vívó hő vágya, hogy törben és kardban is áttérjenek a gépre. Ez a sokkal nehezebb kérdés most van a megoldás útján s három magyar katonai technikus foglalkozik vele szép reményekkel. A vívás népszerűsége ennek megoldásával sokat fog növekedni.

A női vívás.

Általában a küzdősportok nem nagyon illenek a nőkhöz. Vonatkozik ez a közelharcszerű vívásra is, amely nem túlságosan alkalmas a női sajátosságok kidomborítására. A hölgyvívás — persze csak a legkisebb izomerőt követelő törvívás — az egész világon polgárjogot nyert s nagy közkedveltségnek örvend. Ma már férfiviszonylatban is elég fejlett tudású hölgyvívókat ismer a sportvilág. Mindenesetre a vívás rendkívül egészséges és még sokkal nagyobb mértékben szórakoztató küzdelme a modern nőnek is elengedhetetlen képességeit: a küzdenitudást, az akaratkoncentrációt, a gyors elhatározóképeséget nagymértékben fejleszti s így a hölgyvívás egyike a leghasznosabb eszközsportoknak. Lényegében teljesen azonos a férfi törvívással.

A repülősport

Irta: Magyar Sándor.

Az emberiség régi álma, a levegő meghódítása a mi nemzedékünk életében, rövid három évtized alatt valósult meg. Az ember és az emberi ész alkotta gép legyőzte az ég madarait és a levegő büszke urai: a kőszáli sas, vagy a hosszú vándorutra induló gólya is irigykedve tekinthet a repülőgépre, amely úgy sebességben, mint távolságban győzedelmeskedik felettük.

A repülés fejlődésének történetében két élesen elválasztható korszakot különböztethetünk meg. Először az emberekben csak a repülés utáni vágy volt meg, anélkül, hogy tudatában lettek volna a felmerülő problémáknak. Nem rendelkeztek motorral, nem ismerték a mesterséges szárny követelményeit, nem vizsgálták meg a stabilitás törvényeit. Egyszerűen összeállítottak valami sikló szerkezetet és ledobták magukat egy hegytetőről vagy toronyból. Az eredmény könnyen elképzelhető, a szerencsések megmenekültek kisebb sérülésekkel, a kevésbé szerencsések életükkel fizettek vakmerő terveikért.

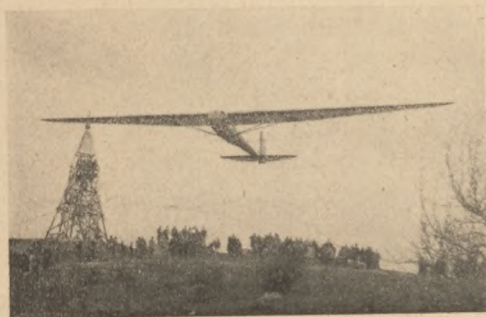
Ez volt az első korszak, amit követett a repülés kérdésének gondosabb tanulmányozása és a felmerülő alapvető problémák boncolása. Így született meg a ballon. Az emberek rájöttek, hogy melegített levegővel vagy hidrogénnal töltött ballonnal felemelkedhetnek a levegőbe és a szél szárnyain vitethetik magukat, azonban nem a kijelölt irányban, hanem ahova a szél fujt. Kormányzási lehetőségük nem volt és teljesen ki voltak szolgáltatva az elemek kénye-kedvének. Ez természetesen nem volt kielégítő és rövidesen az első ballonkísérletek után megszületett a kormányozható léghajó gondolata. A terv megvolt, azonban az ehhez szükséges húzó erőt adó és az első kísérletekben használt gőzgép nem bizonyult megfelelőnek. A később használt kisebb súlyú elektromos motorokkal sikerült a felszállási hely körül kisebb utakat berepülni.

Eközben kísérletek folytak a levegőnél nehezebb repülőgép kérdésének megoldására. Az emberi izomerővel hajtott madárszárnyyszerű szerkezetek lehetetlenségére gyorsan rájöttek és megszületett a légsavar gondolata, amelyet kis gőzgéppel hajtva idomtalan nagy szárnyszerkezetekbe építettek be. Az eredmény nem volt kielégítő, azonban bizony-

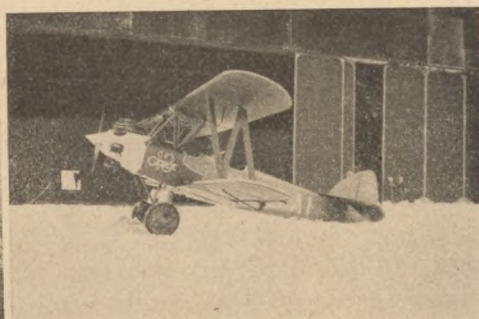
ságot szolgáltatott arra, hogy gyorsan hajtott légsavarakkal tényleg el lehet érni a kívánt húzóerőt. Ez adta meg az irányt, amelyben a kísérleteknek haladniuk kell.

Az ezzel párhuzamosan folytatott siklási kísérletek, amelyek a herodinamika alapköveit voltak hivatva lefedni, kedvezően haladtak előre. Maxim, Ader, Lilienthal, Pilcher, Chanut és a Wright testvérek neveit jegyezte fel a történelem, mint úttörőket.

Az eredményes siklási kísérletek és a légsavar húzóerőt kifejtő hatásának felismerése már elvben biztosította a repülés lehetőségét. Ebben azonban csak a repülés néhány lelkes rajongója hitt, akik két évtizeden át folytatták makacs és kitartó küzdelmüket a szükséges anyagiak megszerzésére. Fantasztikus terveiknek azonban nem akadt

*A cserkészrepülők nagyteljesítményű vitorlázó gépe, a „Karakán”.
Start a Hármashatárhegyen.*

A Műegyetemi Sportrepülő Egyesület műhelyében készült „Gerle 13”.

támogatója. Különböző tudományos társaságok nyíltan kifejezték aggodalmaikat a repülés gyakorlati megvalósításának lehetőségével szemben és így érthetően nem akadt vállalkozó, aki pénzzel állt volna az elszánt kísérletezők mögé.

1896-ban, Lilienthal halála után az amerikai Wright testvérek komoly tudományos felkészültséggel folytatták siklási kísérleteiket. Ők a megteremtői a mérnöki megfontolások alapján épült szárnyszerkezetnek. Ők alkalmaztak először szélesatornát gépük aerodinamikai tulajdonságainak kiismerésére. Siklógépük több 100—200 méteres siklási kísérlet alkalmával jó tulajdonságokat és teljes kormányozhatóságot mutatott, azonban még nélkülözték a motort, amelyet gépükbe építhettek volna.

Az első petróleum üzemű repülőmotor megépítése az amerikai Langley tanár nevéhez fűződik, akinek kísérleteit az amerikai kormány támogatta. A motor nagy súlya miatt azonban a szükségszerűen túl könnyű anyagból épített sárkány nem állta ki a próbát és több eredménytelen kísérlet után az amerikai kormány megvonta a támogatását.

Langley tanár kísérleteit a Wright testvérek folytatták és saját

maguk által készített négyhengeres, 15 lóerős motorjukat, saját készítményű légsavarral felszerelve, beépítették siklógépükbe. 1903 december 17-én hajtotta végre Orville Wright az első eredményes felszállást. 59 másodpercig volt a levegőben és kb. 300 méter távolságot repült.

A közönség ezidőben már oly nagyfokú bizalmatlansággal viselkedett a kísérletezőkkel szemben, hogy mindössze öt ember volt tanuja ennek a történelmi pillanatnak.

1904. és 1905. évek alatt Wright testvérek folytatták kísérleteiket, ekkor már sikerült félóráig a levegőben maradniok és kb. 30 km-es utat berepülni. Elérkezettnek látták az időt, hogy találmányuk gyakorlati értékesítésére gondoljanak. Tekintve azonban, hogy ezidőben már lényegesen jobb eredményeket értek el ballonokkal és az emberek nem realizálták a repülőgép egyéb előnyeit a ballonnal szemben, az amerikai kormány elutasította közeledéseiket.

Később a francia hadvezetőség mutatott érdeklődést az új találmány iránt, azonban Amerikába küldött megbízottaik nem tartották kielégítőnek a látottakat és Wrighték az angolokkal kezdtek tárgyalásokba. A kis teljesítményű 15 lóerős motorjuk kicserélésére az angol hadügyminisztériumtól egy 50 lóerős motort kértek, amivel jobb eredmények elérését remélték. Ezzel azonban elriasztották az angolokat, akik túldrágának tartották az 50 lóerős motor üzemét.

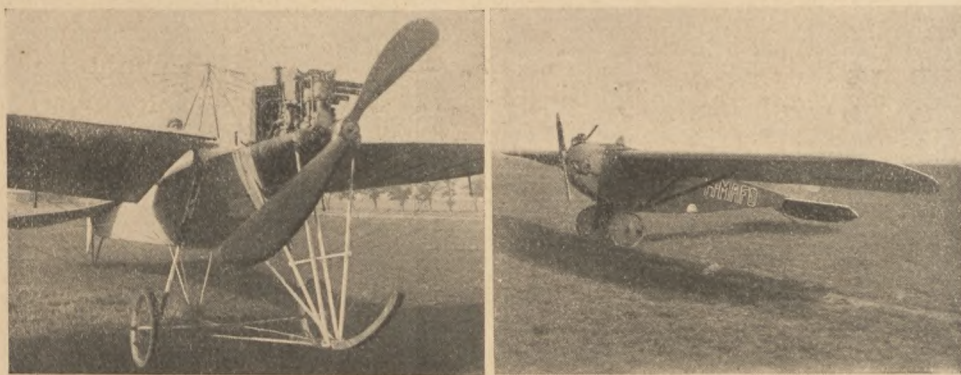
A Wright testvérek kísérleteivel egyidejűleg erős munka folyt Európában is. Habár ezek nem haladtak az eredményesség útján oly messze, mint a Wright fivérek, munkájuk technikai szempontból később igen értékesnek bizonyult. A lelkes francia gárda: Santos-Dumont, Bleriot, Henry Farman, Delagrange és Voisin rövidesen követték a Wright testvérek által kitaposott utat.

1907 és 1908 hozta meg az első komoly sikereket. Bleriot első eredményes felszállásai erre az időre esnek, majd Henry Farman, Voisin biplanján akkor hihetetlennek látszó 300 méteres magasságot ért el. Ugyanekkor megindultak az első kísérletek Angliában is, ahol már kormánytámogatással Roe és Cody hajtott végre néhány eredményes felszállást, a Wright testvérek pedig már szintén megszerezték az amerikai kormány támogatását és összetört régi gépüket újjal pótolták és ezzel a francia kormány meghívására Wilbur Wright Franciaországban mutatta be tudását. Fivére, Orville Amerikában folytatta kísérleteit és sikerült egy óránál hosszabb ideig a levegőben maradnia. Erre az időre esik az első halálos repülőbaleset, amelynél Orville Wright súlyosan megsérült, utasa, Selfridge hadnagy pedig életét veszítette.

A következő néhány év már komoly bizonyosságot szolgáltatott arról, hogy az ember meghódította a levegőt. 1909-ben Bleriot a La Manche csatorna átrepülésével, majd a Rheims-i verseny résztvevői kiváló teljesítményei felkeltették az aviatika iránt a világ érdeklődését. A teljesítmények úgy magasság, sebesség, mint távolság szempontjából ugrásszerűen emelkedtek. Minden országban aviatikai egye-

sületek alakultak és a hadseregek vezetői is ráeszméltek a repülés katonai fontosságára.

Magyarországon igen szerény anyagi körülmények között, de nagy lelkesedéssel indult meg a mozgalom. A Rákos mezején hangárok épültek és az egész ország élénk érdeklődése kísérte a repülés fanatikusainak istenkísértésnek tartott kísérleteit. Dobos István, Kvasz András, Svachulay Sándor, Prodam Guidó, Székely Mihály, Horváth Ernő, Minár Gyula, Tóth József és Weber Károly voltak a magyar aviatika pionírműve, míg Zsélyi Aladár, egyike a legnagyobb reményekre jogosító konstruktőröknek és pilótáknak, életét vesztette egy repülési kísérlet közben szerzett sérülése következtében. A magyar aviatika ez első mártírjának emlékét ma is kegyelettel őrizzük.

Baloldalt Horváth Ernő tanár gépe Rákoson, a háború előtt. Jobboldalt a Műegyetemi Sportrepülő Egyesület műhelyében készült „Róma”, amellyel a gép tervezője és pilótája, Lampich Árpád 1930-ban a zártkörű időtartamrepülésben nemzetközi kategóriarekordot állított fel.

A világháború véres és heroikus küzdelmei, a hadvezetőségek pénzt és áldozatot nem kímélő erőfeszítései a repülőgépek mint fegyvernek való alkalmazása által oly hatalmas fejlődési lehetőséget nyújtottak az aviatikának, amely egyébként hosszú évtizedeken át sem lett volna elérhető. Az egész világra csak nyomort és pusztulást hozó világháborúnak talán egyetlen alkotása a repülés megteremtése és majd a történelem dönti el, hogy ez emberi felsőbbrendűség ily rengeteg áldozattal elért bizonyosága az emberiség jóléte és kulturális haladása szempontjából megérte-e ezeket az áldozatokat. Kétségtelen, hogy a repülés teljesen új perspektivákat nyitott meg az emberiség számára, távoli nemzetek között létesített gyors összeköttetésekkel a közvetlen érintkezés lehetőségével szolgálja a nemzetek közötti megértést és barátságot, a civilizációtól elzárt népeket kapcsol be az életbe, távoli elérhetetlen vidékek természeti kincseit tárja fel az emberiség részére és új területeket nyit meg az új hazát keresők számára.

Az aviatikának e közlekedési és kulturális feladatain kívül még

elsőrangú szerep jut katonai szempontból is, különösen mióta a fejlődés oly magas fokot ért el, hogy általánosan elfogadott vélemények szerint légierők alkalmasak önállóan is döntő befolyást gyakorolni hadműveletek kimenetelére. Ennek az elvnek az elfogadását bizonyítja az a helyzet, hogy az erős hadseregekkel rendelkező nagyhatalmak a legnagyobb súlyt helyezik légierőik felépítésére és aviatikai iparuk fejlesztésére. Ily körülmények között érthető, hogy a repülés fejlődésének, amely szoros függvénye az aviatikai iparnak, éltető eleme a katonai repülés és a nagyhatalmak által erre a célra költött összegeknek a morzsáiból él a légiforgalom és a sportrepülés.

A magyar sportrepülésnek még e morzsákból sem jutott. A trianoni bélyeg, amelyet a győztes hatalmak rástűtöttek a nemzet homlokára, ép az aviatika fejlődésében nyilvánult meg legerősebben. Nincs katonai repülésünk és így nincs életlehetőség aviatikai ipar számára sem. A hosszú éveken át fenntartott teljes repülési tilalom, majd ennek megszűnése után a repülés állami támogatásának betiltása az elszegényített magyar társadalom fillérjeire utalta sportrepülésünket. Hogy mégis eljutottunk oda, ahol vagyunk, bizonyítja, hogy anyagi eszközeink hiányát pótolta ifjúságunk rátermettsége, lelkesedése és kitartó munkája.

A sportrepülés feladatai.

A sportrepülés általában túlnő azokon a kereteken, amelyeket „sport” alatt értünk, szoros összefüggése a technika fejlődésével, a géptökéletességével, nyilvánvalóvá teszi, hogy repülőteljesítmények elérésében éppoly szerep jut a repülőgépnak, mint az egyéni kvalitásoknak. Amíg egyes sportoknál a jó fizikum és tréning elégséges nagy teljesítmények eléréséhez, addig a repülés sokkal többet kíván. Edzett, kitartó szervezeten kívül a technikai felkészültség, a gép minden alkatrészének pontos ismerete, azok működésének ellenőrzése és karbantartása, a repülés elméletének, meteorológiának, navigationnak helyes alkalmazása is feltétlen szükséges. A gyors felfogás és elhatározó képesség, helyzetek gyors áttekintése és ennek alapján a helyes cselekvés, ép testben ép lelket kíván meg. Bátorság és óvatosság a pilóta legfontosabb erényei.

A pilóta nemcsak gépének, hanem saját sorsának is a kapitánya. Tudásával és gyakorlottságával párosulnia kell az önbizalomnak is, hogy saját, esetleg mások életét és rendszerint nagy értéket képviselő gépet bizzanak a kezére.

Mindezekből nyilvánvaló, hogy a sportrepülés ápolása ifjúságunk férfiúi erényeinek kitermelésére és növelésére elsőrangú szerepet tölthet be, de emellett még lényeges kihatása van az aviatika általános fejlődésére és a légiforgalom biztonságának és propagálásának emelésére is. A legtöbb ma már rendszeres üzemben levő légiforgalmi járat útvona-

lát sportrepülőket taposták ki és sportrepülőket által elért rekordok, csúcsteljesítmények mutatták meg azokat a lehetőségeket, amit azután a kereskedelmi repülés a gyakorlatba is átültethetett.

Túrarepülések.

Az automobil mellett mind nagyobb tért hódít az utazni, világot látni vágyó turisták között a repülőgép, amely kétségtelenül legjobban egyesíti az utazás és szórakozás gyönyöreit. Sajnos, hogy csak az igen kiváltságos anyagi körülmények között levők engedhetik meg maguknak, hogy tisztán szórakozás céljaira repülőgépen járják a világot. Azok azonban, akiknek utazni kell és össze tudják kapcsolni üzleti útjaikat a sportrepüléssel, nincs ideálisabb megoldás, mint a sportrepülőgép, amely a sportélvezeten felül a legkényelmesebb, leggyorsabb és teljesen független utazási lehetőséget nyújt.

Ezt semmi sem bizonyítja jobban, mint az a hatalmas fejlődés, amit a tehetős nagy államok aviatikája e téren mutat. Amerikában a magán-sportgépek száma már tízezren felül van, ezt követi Anglia, Németország és Franciaország, de a kis államok közül is pl. Hollandia már több száz sportgéppel rendelkezik. Nálunk magánkézben mindössze csak két gép van, amit rossz gazdasági viszonyaink, szűk országhatáraink és az állami támogatás teljes hiánya indokol. A fent említett államok kormányai kivétel nélkül erős támogatásban részesítik azokat a magánosokat, akik repülőgépet tartanak. Németország hozzájárul a gép beszerzéséhez, adómentes olcsó benzint, repülőterek ingyenes használatát és a gépek igen olcsó hangározását biztosítja a tulajdonosoknak.

A legtöbb állam azok részére, akik még a nyújtott kedvezmények mellett sem képesek saját gépet vásárolni, egyesületek és klubok révén teszi a repülést lehetővé, ahol a repülni vágyók igen kedvezményes árak mellett végezhetik el a pilótakiképzést. Az egyesületek gépei, amelyek nagyjából állami pénzen szereztek be, a tagok rendelkezésére állanak csekély bérösszegekért.

A sportrepülés általánosításának egyik legfontosabb problémája volt az erre a célra legalkalmasabb, lehetőleg kis lóerejű, tehát kíméletes, amellyel gyors, kényelmes és könnyen repülhető típus kitermelése, amelyet azután szériákban gyártva, aránylag olcsó árakon hozhatnak forgalomba. Az utolsó néhány év e téren is jelentékeny fejlődést mutat. A régi nyitott, egymásmögötti ülésekkel épített gépet felváltotta a modern, fűthető kabingép, amely két-három utas és a megfelelő podgyász részére kényelmes elhelyezést biztosít. A sokirányú újítások, kényelmes egymásmelletti ülések, zajmentesített kabinok, a nehéz öltözködés szükségtelenné válása mind nagyban hozzájárultak a sportgépek népszerűsítéséhez. A gépépítés technikájának fejlődése és a nagyobb tömegben való gyártás lényegesen csökkentette az árakat, úgyhogy ma már egy nagyobb típusú autó árából repülőgépet is vehe-

tünk, viszont a repülőgép üzeme megtett kilométerenként számítva, lényegesen olcsóbb, mint az autóé.

A légi turisztika gyermekéveiben, aránylag kevés magánkézben levő gép forgalmánál az alkalmas leszállóhelyek hiányát nem tartottuk fontosnak. Ahol nem volt repülőtér, ott a pilóta leszállt egy erre alkalmasnak látszó területen és igyekezett a helyzetet megmagyarázni a rendszerint barátságos gazdának, aki az újdonság hatása alatt beletnyugodott a vetése megrongálásába. Ma azonban a helyzet már egészmás. Magyar területen is százával repülnek át saját és külföldi sportrepülők és napról napra jobban érezzük a megfelelő hálózatunk kiépítésének szükségességét. Feltétlen szükségesnek látszik, hogy legalább a főbb útirányokban a rendszeres repülőtereken kívül kényszerleszállóhelyeket létesítsünk, úgy csoportosítva, hogy az útirányban repülő gép ezek egyikét bármikor elérhesse. Ügyszintén igen fontos kelléke az aviatikai kultúránknak a fő útirányoknak a terepen való megjelölése, ami lényeges támogatást nyújtana az ország területe felett átrepülő idegen pilótáknak és sok kényszerleszállást, esetleg baleseteket hárítana el.

A repülés biztonsága szempontjából a földi berendezések, repülőterek, kényszerleszállóhelyek, jelzett útvonalak, benzinállomások és javítóműhelyek, rádió és meteorológiai szolgálat éppoly fontosak, mint az autó részére a jó műutak. Sajnos, hogy e téren igen hátra vagyunk maradva. Amerikában kétezer „A” osztályúnak minősített repülőtér van, negyvenvenötezer kilométeres jelző, rádió- és világítóállomásokkal felszerelt útvonallal és a mi egyedüli repülőterünk, Mátyásföld sem sorolható ebbe a kategóriába, útvonaljelzéseink pedig egyáltalában nincsenek.

A légiforgalom jelentőségének emelkedésével fokozottabban feltűnő lesz elmaradottságunk és előbb-utóbb akár az államnak, akár a városoknak meg kell találni a lehetőséget a hiányok pótlására, hogy a fontos központi földrajzi fekvésünknek megfelelően bekapcsolódjunk a nyugati államok légi hálózatába.

Rekordrepülések.

A repülősportban is, éppúgy, mint minden más sportban, erős nemzetközi versengés fejlődött ki rekordok teremtésére, illetve a fennálló rekordok megdöntésére. E téren rendszerint nagyobb szerep jut a gépnek, mint a pilótának, a legfontosabb pedig a korlátlan anyagi forrás. Különlegesen rekordcélokra épülő gépeknek már az építése is hatalmas összegeket emészt fel, amihez járul még a pilóták trenírozásának, szerelőszemélyzetnek, különleges strathelyek létesítésének, stb. költségei, amelyek biztosítására a mi szerény körülményeink mellett még csak gondolni sem lehetett. Így tehát érthető, hogy ebben a küzdelemben Magyarország egyáltalában nem tudott részt venni. A három

*A magyar óceánrepülők érkezése (1931 július 16.).
A „Justice for Hungary” a Bicske melletti leszálló-helyen,
az érkezést követő napon.*

abszolút világrekordért: sebesség, magasság és távolság, függetlenül a gép lóerejére, a személyzet számára és vérehajtás módjára, csak a kimeríthetetlen anyagi lehetőségekkel rendelkező nagy államok küzdenek, viszont az úgynevezett nemzetközi kategóriarekordok már jobban megközelíthetők a korlátozottabb lehetőségekkel rendelkezők számára is.

Az egyedüli nemzetközileg elismert magyar kategóriarekordot zártkörbeni időtartam repülésre 1930-ban Lampich Árpád szig. mérnök, a Műegyetemi Sportrepülő Egyesület által, saját tervei szerint készített „Roma” gépén állította fel.

A magyar nemzeti rekordok terén is igen gyengén állunk teljesítményekben. A „Justice for Hungary” repülése Endresz és Magyar pilótákkal tartja az egyenes vonalban repült távolsági rekordot 5160 km-rel, míg magyar gépen elért legjobb eredmény Bánhidy Antalnak a London—Budapest repülése a „Gerle 13”-on, amelynek távolsága kb. 1300 km.

A legfőbb nemzetközi sportfenhatóság a Párisban székelő Federation Aeronautique Internationale, amelynek a magyar szerve a Magyar Aero Szövetség által rendszeresített és elismert rekordokon kívül voltak oly teljesítmények, amelyek ugyan rekordoknak el nem ismerhetők, de aviatikai szakkörökben általános elismerést nyertek. Ilyen

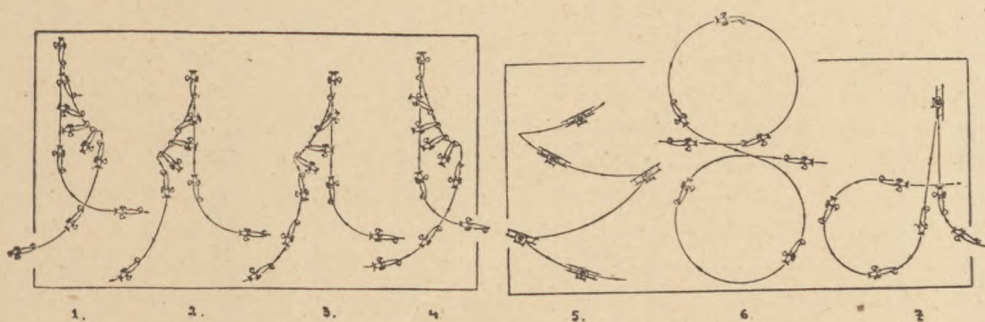
volt pl. Kaszala Károly Budapest—Róma és Bánhidy Antal svédországi repülése a kis „Romá“-n. A „Justice for Hungary“ Atlanti óceán feletti útja, amely 13 óra 20 perces idővel az óceán átszelésére a legjobb időt érte el, Bisits Tibor és Bánhidy Antal Földközi-tenger körüli túrarepülése a „Gerle 13“-mal.

Műrepülés.

A sportrepülés mibenlétét és fontosságát legjobban érthetővé teszi néhány műrepülőmozdulatnak az ábrázolása és magyarázása. Nyilvánvaló, hogy ily mozdulatoknak a végzéséhez nagy gyakorlat, lélekjelenlét és ügyesség szükséges és a pilóták magasabbfokú kiképzése és gyakorlása szempontjából van igen nagy jelentősége. A pilótának minden helyzetben uralnia kell a gépét és az ehhez szükséges gyakorlatot csak úgy szerezheti meg, ha gépével ily gyakorlatokat végez. Igen valószínűtlennek hangzana azt állítani, hogy a túrára induló sportpilótának útja közben szüksége lesz loopingokat, rollingt, vagy hátonrepülést végezni, gyakran előfordul azonban, hogy valami rendellenesség miatt gépe elveszti az egyensúlyi helyzetét és a pilóta kell, hogy gyakorlatban legyen a normális repülési helyzet gyors visszaállítása. Kényszerleszállások esetén gyakran adódik olyan helyzet, hogy fák, épületek, hegyek, stb. között leszállásra nem teljesen alkalmas és kicsiny helyen kell leszállnia, ami gyors és éles fordulókat, csúsztatást, átejtést és egyéb olyan manővrozást tesz szükségessé, amit a műrepülésben teljesen jártas pilóta könnyedén és automatikusan végrehajthat és közben figyelmét a leszállási hely legalkalmasabb kiválasztására fordíthatja.

A gép kormányzása a magassági- és oldalkormányval, valamint a csűrőlapokkal történik. A normális helyzetben repülő gépnél a magassági kormány előrenyomásával lefelé, felhúzásával felfelé irányítjuk a gépet. Ha azonban a gép a hátán repül, akkor a kormány már ép fordítva hat, előrenyomással felfelé és felhúzással lefelé. Ennél azonban a gyakorlatban sokkal hasznosabb tudnivaló, hogy már egy meredekebb forduló esetén az oldal- és magassági kormány szerepet cserélnek. Ez könnyen érthető, ha elképzeljük a vízszintes helyzetéből merőlegesbe átmenő gépet, amikor is az eredetileg vízszintes síkban levő magassági kormány függélyes síkba megy át, az oldalkormány pedig, amely eredetileg a függélyes síkban volt, a vízszintes helyzetet veszi fel. Az éles fordulóban fekvő gépnél tehát, amikor a gép szárnyai függélyes helyzetben vannak, magassági kormányul az oldalkormányt kell használni és fordítva. Az természetes, hogy mindezekkel az elemi ismeretekkel minden pilótának tisztában kell lennie, azonban a kormányoknak az ösztönszerű és automatikus alkalmazása csak nagy gyakorlattal érhető el. Erre szolgál a műrepülés, melynek néhány igen látványos figuráját az alábbi rajzok mutatják.

Az 1. ábra egy úgynevezett „Taucher“, amire megfelelő magyar szakkifejezés még nincs. A gép a nyilak irányában halad, jobbról érkezik a gép legnagyobb sebességével, majd teljesen függélyes irányban halad felfelé, mindaddig, amíg a gép teljesen elveszti sebességét. A gép ebben a helyzetben úgyszólván lóg a légsavaron és néhány pillanatra mozdulatlanul megáll a levegőben, majd csúszni kezd lefelé. A gép súlyelosztásánál fogva a gép orra lefelé bukik és nagy sebességgel zuhanó repülésbe megy át, amiből azután a pilóta fokozatosan kiveszi a gépet és visszaviszi a normális repülési helyzetbe. Ennek a gyakorlatnak a célja, hogy a pilóta uralja gépét akkor is, ha ez a helyzet véletlen sebességvesztés folytán állna be.

A 2. ábra ugyanezt a mozgulatot mutatja be, azonban a gépet nem előre, hanem hátra buktatja le. Ehhez már nagyobb gyakorlat kell, hogy a gépet ebben a természetellenes átesésben megtudja tartani. Végeredményben a mozgulat itt is zuhanórepüléssel végződik.

A 3. és 4. ábrák ugyancsak hasonló mozgulatot ábrázolnak, azonban már sokkal bonyolultabb formában. Amint ez a rajzokon jól látható, mindkét esetben a gép hátonrepülésből megy bele az emelkedésbe és háton repülve is jön abból ki. Amíg az első esetben a gép előre bukik, a kerekekkel lefelé, addig az utóbbinál hátra, a kerekekkel felfelé.

Az 5. ábránál a gép lassú előrehaladás mellett jobbra-balra csúszva, egy fáról eső levél mozgatait utánozza. Ez a gyakorlati repülésnél is igen fontos mozgulat, a legbiztosabb és leggyorsabb mód magasságvesztésre, aminek kis helyeken való leszállásnál igen nagy fontossága van.

A 6. ábra a függélyes síkban leírt nyolcast mutatja, ami tulajdonképpen két loopingból áll. A gép balról jön nagy sebességgel és egy loopingot végez a kerekeivel kifelé, majd ennek befejeztével átmegy egy bukó loopingba és így újból egy kört ír le. Ez utóbbi mozgulat igen erősen igénybe veszi a gépet és csak külön e célra épült géppel végezhető.

Az utolsó 7. ábra két mozgulatnak, a „Taucher“-nek és a looping-nak az összetételéből adódik.

Műrepülőmozdulatoknál igen fontos ezeknek a síma, egymásba-folyó, zökkenés nélküli, könnyed kivitele, hogy sem a motor, sem a repülőgép sarkánya ne legyen túlerőltetve. Ezek a lényeges szempontok, amelyek a pilóta kvalitását megmutatják.

Az utolsó két évben a franciák műrepülővilágbajnokságot rendeztek, amely első alkalommal a francia Doret és a német Fieseler között eldöntetlenül végződött, míg a múlt évben sikerült Fieselernek néhány pont előnnyel a világbajnokságot megnyerni.

A sportrepülés hatósági ellenőrzése.

A repülőgépnek mint közlekedési eszköznek mind nagyobb számban való alkalmazása szükségessé tette olyan rendszabályok életbe-léptetését a lehetőség határain belül, amelyek megvédenek embert és vagyont, minden oly kártól, amit ez az új közlekedési és sporteszköz okozhat. Az összes államok szigorú szabályok betartásához kötik repülőgépeknek a használatát. Elsősorban a pilótának minden tekintetben erre kvalifikált egyénnek kell lennie, akinek a repülőgép kezelésében való jártasságát a légügyi hatóság bizottsága előtt kell bizonyítania és fizikai alkalmasságát ugyancsak hatósági orvosi állapítja meg.

Hasonlóan szigorú rendelkezések szabályozzák az üzemben tartható repülőgépek építési módját, hogy a megkívánt biztonsági szempontoknak megfeleljenek és az üzemben tartott gépeket pedig meghatározott időközökben vizsgálják felül, hogy nem állt-e be oly rendellenesség, amely a gép további használatát veszélyessé teszi, vagy javításra szorul.

Nemzetközi rendelkezések szabályozzák a légiforgalmi vállalatok felelősségét harmadik személyekkel szemben okozott károkért és mind komolyabban foglalkoznak azzal a tervvel, hogy a magánkézben levő sport- és túragépek tulajdonosait oly biztosításra kötelezzék, amely teljes kártérítést biztosít minden esetleg okozott kárért.

Mótor nélküli repülés.

Amint azt a repülés korai történelméből láthatjuk, a motornélküli, siklórepülés képezte a bázist a repülőgép gyakorlati megvalósításához és ma pedig azonkívül, hogy ifjúságunknak aránylag kis költséggel lehetőséget biztosít a repülésre és elsőrangú sportélvezetet nyújt, fontos adatokat szolgáltat aerodinamikai kísérletekhez és kétségtelenül nagy kihatással lesz az ideális, kis motorerőt kívánó, sportrepülőgép végső típusának megépítéséhez.

A motoros repülőgépek teljesítményeinek fokozására, a motornélküli repülés tanulságai nélkül csak egy lehetőség adódott volna, a motorerő fokozása. A repülés a motorerő szertelen pazarlása jegyében folyt mindaddig, amíg a békeszerződések folytán csak kis lőerejű motorok használatára kényszerített Németország kényszerűségből nem

kereste a megoldás lehetőségét máshol. Így került a motornélküli repülés ismét az érdeklődés előterébe. A németek nagy tudományos felkészültséggel folytatták a repülés első pionírjainak munkáját és rövidesen oly eredményeket értek el, amire felfigyelt az egész világ. Aerodinamikailag tökéletes szárnyprofilok nagy felhajtóerőt és kis légellenállást mutattak és ezt motoros gépeikre alkalmazva, kismotorokkal jobb teljesítményeket értek el, mint a többi államok igen magas üzemköltséggel fenntartott gépei.

A kísérletek soha nem remélt eredményekre vezettek. Rájöttek arra, hogy egy dombtetőről indított, vagy repülőgéppel felvontatott motornélküli gép nemcsak hogy siklani képes, hanem a felfelé igyekvő levegőáramlatok ügyes és szakértő kihasználásával az indulási pont feletti magasságot is elérhetnek és kedvező körülmények mellett egyik pontról a másikra vitethetik magukat a szél szárnyain.

A német példát rövidesen követte az egész világ. Az aránylag kis költséget igénylő sport óriási vonzerővel bírt az ifjúságra és különösen a mi ifjúságunkra, akik részére a motoros repülés nem volt hozzáférhető. A motoros repülősportban való elmaradottságunkra szép elégtételt szolgáltatott a motornélküli repülőink, akik már eddig is sok világviszonylatban is elsőrangú teljesítménnyel bizonyították a magyar nemzet rátermettségét és lelkesedését a repülés iránt.

Hazánkban a Magyar Aero Szövetség irányítása mellett két nagy egyesület, a „MOVE” és a Cserkészek karolták fel a motornélküli repülést. A két egyesület oktatói, Bernárd Mátyás ny. áll. alezredes és vitéz Hefty Frigyes, egyike a legeredményesebb háborús repülőinknek, vezetése mellett az egyesületek igen szép eredményeket értek el úgy gépkonstrukció, mint repülési teljesítmények terén. Az egyesületek budapesti és vidéki osztályainak munkája oly eredményeket produkált, amelyek a vezető Németország teljesítményei között is az első helyeken érdemelne említést.

A nemzeti rekordot mindhárom kategóriában saját konstrukciójú „Karakán” gépén Rotter Lajos gépészmérnök tartja: 24 óra 14 perces időtartam, 1840 méter startpont feletti magasság és 84.8 km-es távolsági teljesítményeivel. Rotter rekordjait megelőzőleg a következő nemzeti rekordteljesítményeket ismert el a Magyar Aero Szövetség, mint legfőbb magyar sportfenhatóság:

Időtartam:

Bernard Mátyás 1 ó. 18 p. 1930 szept. 20-án Farkashegyen,

vitéz Hefty Frigyes 1 ó. 21 p. 1930 szept. 20-án Farkashegyen,

Lakihegyi (Formanek) Lajos 2 ó. 7 p. 55 mp. 1931 nov. 8-án Farkashegyen,

Molnár Árpád 2 ó. 19 p. 26 mp. 1932 febr. 23-án Gyöngyösön,

Kelényi László 2 ó. 12 p. 53 mp. 1932 júl. 3-án Farkashegyen,

Lakihegyi 3 ó. 23 p. 1932 júl. 3-án Farkashegyen,

Kelényi 5 ó. 03 p. 1932 júl. 25-én Farkashegyen,

Molnár Árpád 6 ó. 03 p. 1932 szept. 12-én Gyöngyösön,
Kelényi 1 ó. 03 p. 1933 jún. 22-én Farkashegyen.

Magasság:

Lakihegyi 710 m. 1932 jún. 30-án,
Molnár Árpád 1139 m. 1933 jún. 25-én.

Távolság:

Lakihegyi 35.392 km. 1933 júl. 16-án Farkashegy—Tahitótfalu,
Rotter 68.021 km. 1933 aug. 6-án Gödöllő—Kál.

Sportrepülésünk jövője.

Sportrepülésünk további fejlődése teljesen az anyagi lehetőségektől függ. Amint azt a kevesebb pénzt igénylő motornélküli repülőink megmutatták, a magyar ifjúságban megvan a repülés iránti készség, rátermettség és lelkesedés és ha a motoros repülés lehetőségei biztosítva lennének, úgy e téren is hasonlóan szép eredményekkel dicsekedhetnénk.

Egyelőre azonban csak a szebb jövőbe vetett hitünk és reményünk él, bízva az általános gazdasági helyzet javulásában, amely repülősportunk felvirágozására is megadná a fejlődés alapjait.

Bizonyos, hogy nem vagyunk messze attól a várva-várt pillanattól, amikor a békeszerződés tiltó rendelkezéseit feloldják és lehetővé válik a sportrepülés állami támogatása. Mindaddig, amíg a teljesítőkéességében erősen leromlott társadalmunkra vagyunk utalva, nem várhatók nemzetközi viszonylatban is elsőrangú teljesítmények, mint amilyeneket a többi sportágak, majdnem kivétel nélkül, elértek. A gazdag külföldi államok sportrepülőivel nem vehetjük fel a versenyt, mert nem egyenlő fegyverekkel küzdünk. Ép ezért, bármily szerevények is eddigi teljesítményeink, a kellő mértékkel és megértéssel kell bírálunk azokat.

Sportéletrajzok

Abay-Nemes Oszkár jogszigorló. *1913, Magyardiószeg. Diákkorában a labdarugást és atletikát kultiválta. 1928-ban Pécsre került, ahol az uszás lett a fősportja. 1930-ban már ifj. válogatott az osztrákok ellen. Nápolyban tagja annak a 4x200-as gyorsuszóstafétának, mely 9.27.7-el európai rekordot állított fel. Torinóban résztvett a főisk. uszóvilág bajnokságon mint a világ bajnok gyorsstaféta tagja. Mint pólózó jelenleg a pécsi csapat gólrekordere, mint hokkizó a PEAC vál. kapusa.

Aczél Imre fogműves. *1904, Karcag. Sportjai: úszás és a különféle téli sportok. 1919-ben 14 éves korában 30 m-en gyermekúszóverseny győztese. Később a DUE kerületi vízipóló bajnokesapat tagja, 1923-ban a 100 m-es gyorsúszásban kerületi bajnok. A MUSz Tisza északi, majd keleti kerületének 10 éven át előadója volt. Sportirodalmi tevékenysége szintén kiváló. Mint a DUE többszörös klubbajnoka (160 és 200 m-es mellúszásban) számos érem és tiszt. díj tulajdonosa. Jelenleg a DUE klubkapitánya.

Aczél Sándor Máv motorvezető. *1906, Antalfalva. 1918-ban kezdte sportpályáját a szabadkai KAC kebelében a labdarugással. 1926–1930-ig Bpsten, az MTK színeiben látjuk, majd a Szentesi SE aktív tagja. Utóbb a Szentesi Máv intézője lett.

Achim Károly testnev. tanár. *1896. Bpest. Már kis diákkorában különös ambícióval kultiválta a szertornát, de igen szép eredményeket ért el műkorcsolyaversenyeken is. Jelenleg a békéscsabai ág. ev. főgimn. testn. tanára. Diákjaival dicséretreméltó eredményeket ért el különböző sportversenyeken.

Ackermann Artur ny. ezredes. *1882, Nagybecskerek. Sportjai: vívás, atlétika, tenisz. A magyar sportnak mindenkor lelkes híve és támogatója volt. Előbb Kecskemét, később Pestvárm. déli részének testnev. felügyelője. Ez idő szerint is kultiválja a vadászatot és halászatot.

Ács Rezső városi tisztv. *1903, Bpest. Sportpályáját középiskolás korában kezdte a labdarugással. Folytatta a Ferencváros ifj. csapatában;

többször volt ifj. válogatott. 1921-ben került Nyiregyházára, ahol 11 éven át a NyíVE-nek csatára. Ezen idő alatt állandóan kerületi válogatott volt. Az MLSz és KLASz több ízben éremmel jutalmazta. 1933 óta egyesületének futballtrénere.

Ács Sándor testnev. tanár. *1889, Magyarbánhegyes. Megszervezte a jászapáti és dombóvári kir. kat. reálgimn. cserkészcsapatait. Vezetője volt a Tolnavárm. SE atlétikai és uszó sz. o.-nak. A Szekszárdi Kerékpár Egy. elnöke. Szekszárd testnev. bizotts. tagja. A jászági uszóker. orsz. szövetségi előadója. Írt teniszkönyvet, háromfelvonásos cserkész-szindarabot. Szakirányú cikkei jelentek meg a „Testnevelés”-ben, az OTT hivatalos lapjában. Mint aktív sportember kultiválja a motor-kerékpározást, teniszt, vívást és uszást. 1924-ben a Jászság diszkoszvetőbajnoka. 1930-ban a Tolnavm. Autó- és Motoros Club által rend. vers. kateg. és abszolút győztese, 1931-ben kategóriagyőztes. A vezetése alatt levő sportkörök kiváló eredményeket értek el.

Adamkovics Ágost dr. ügyvéd 1898, Nagylak. Már diákkorában jeles tornász volt és futballválogatott. Közreműködött a Tótkomlói TC megalakításában, annak ügyésze lett, 1928-ban elnökké választották.

Adorján József vitéz kórházellenőr. *1894, Bród. Sportjai: vívás, úszás, vízipóló. 1910-ben megalakította a Concordia FC-t, melynek kapusa lett. Volt ker. és orsz. válogatott. 1934-ben végleg megnyerte a Bereczky-vándordíjat mint Kaposvár vívóbajnoka. 1910-ben Fiume gyorsúszóbajnoka 200 m-en. 1911-ben Triszt 100 m-es hátúszóbajnoka. Volt Fiume birkozóbajnoka és a Balaton kerület úszóbajnoka. 1921-ben kapusa volt a K Turul SE ker. bajnokesapatnak.

Ády Lajos tanker. kir. főigazgató. Sportjai: atlétika, torna és vívás. Kora ifjúságában már sportol. Diákkorában a távfutásban ért el szép sikereket. Egyetem éveiben főleg a vívást kultiválta. Érdekes kísérletképpen 1925-ben 40 éven felüli urakkal megalakította Debrecenben az old-boy csapatot. Jelenleg a MOTESz és a MUSz

keleti ker.-nek elnöke és társelnöke az atl. szövetségnek.

Agárdy László dr. egy. tanársegéd, orvos. *1900. Debrecen. A sportba középiskolás korában kapcsolódott be és már akkor intézete csapatának elnöke lett. Főleg az atlétikával foglalkozott. 1927-ben Pécsre került, azóta a PEAC tagja, jelenleg orvosa is. Sportjai: úszás és torna.

Alba Regia Atletikai Club. 1924-ben alakult a volt Székesfehérvári TC kiválásából. Jelenleg működik a futball, atletikai, birkózó, vívó, vízisport, tornász, levente és lövész sz. o. 1931-ben megvásárolta a feloszlott SzTC sporttelepét s így jelenleg a vidék egyik legszebb sportpályájának tulajdonosa. Az egyesület nemcsak Székesfehérvár és a megye, hanem a vidék egyik leghatalmasabb és legintenzívebben működő egyesülete. Vezetősége: elnök: dr. Havranek József alispán, társelnökök: Marosi Arnold kormányfőtanácsos, Kukorely Béla árvaszéki elnök, üv. elnök: Schmöltz József dr. városi t. főügyész, főtitkár: Mészöly Károly tb. főjegyző, titkár: Burján József dr.

Albrecht Jenő Máv. stiszt. *1903, Pozsony. Sportpályáját mint középisk. diák a labdarúgással kezdte. 1913-ban már pozsonyi diákválogatott. 1921-ben Kaposvárra került, ahol a MávTE-nek lett szervezője, majd vezetőségi tagja. 1926-ban Dombóváron több lelkes sportemberrel megalapította a DVOGE vasúti sportegyesületet, amelyben mint a csapat edzője működött, majd mint a futball sz. o. intézője. 1927-től a Dny-lasz-nak állandó tanácstagja, a felelős és gazd. biz. tagja. A MÖSz déli ker. tanács- és intézőbiz. tagja, a Máv Sportliga ökölvívó biz.-nak, a D. Polg. Löv. E. és Levente Egy. vál. tagja. Értékes sportműködéséről számos érem és díj tanuskodik.

Albrecht József Máv. s. szertárnok. *1904, Pozsony. A kaposvári MávTE ifj. csapatában kezdett futballozni. Volt Kaposvár és DnyLASz ifj. vál. Dombóvárra kerülve, a DVOGE I. csapatának állandó játékosa lett. 1927–1933-ig csapatkapitány. — Egyesületének választm. tagja. Az 1934. évi vasúti bajnokság II. o. bajnokságának megszervezésében szintén jelentékeny része van.

Alexay Zoltán m. tisztviselő. *1899, Zólyom. 1913 óta foglalkozik lövészetel és vadászattal. 1932-ben orsz. PLE versenyen 15 helyezést ért el, megyei és járási versenyeken is többször helyezett. A Pápai SE lövész sz. o. vezetője s az egyesület főtitkára. 30 helyezési és 4 t. díj nyertese.

Ambrus Pál dr. ügyvéd. *1901,

Szentegyházsfalu (MAC). 1927-ben Magyarország helysúlyú bajnoka, a háromszor magyar csapatbajnokságot nyert MAC csapat tagja. Debrecen, Szeged, háromszor Kaposvár helysúlyú bajnoka. A kassai Szlovenszko bajnokságban győz. 1930-ban Zágráb-ban magyar-jugoszláv mérkőzésen a könnyűsúlyban bajnok. 1931-ben Triest-ben, Bolognában két nemzetk. versenyt nyer, stb.

Andriska Lajos érseki irodatiszt. *1899, Kalocsa. A sportba már 1912-ben kapcsolódott bele a Kalocsai AC kebelében. Nagy érdemei vannak a Vas József Kalocsai SC megalapításában. A futball, uszó, torna és vívó sz. o.-nak vezetője. A Nemzeti Sportnak 3 év óta tudósítója. Sportműködésének kiváló eredményeiért több értékes díjban részesült.

Antal Miklós ügvéd. *1907, Bpest. Sportjai: evezés, vitorlázás, vívás, síelés és tenisz. A vitorlázó sportot 1914-ben kezdte. Legszebb teljesítményeinek egyike a Forgács Balázs vándordíj végleges megnyerése. 1926-ban készült el a tulajdonát képező „Helga” hajó, mely az első, Marconival felszerelt modern, kajütös vitorlás volt a Balatonon. Ezzel a hajóval az első díjat 1927-ben nyerte. 1927–28-ban a Balatoni Yacht Club tagja és titkára, 1929–32-ig a KMYC tagja. 1932 óta a Hungaria YC tagja, majd ellenőre, jelenl. titkára és a vál. csapat tagja. 1930-ban 2-szeres életmentésért megkapta a bronz sign. laudist. 3-szerleg, több plakett és érem nyertese.

Antal Pál okl. gazda. *1893, Tótkomlós. Már középiskolás korában tornában, fülében és futballban számos díjat nyert. A tótkomlói sportélet egyik megteremtője, a TTC-ben többféle tisztséget viselt, most alelnöke és a gazd. biz. tagja. Sportjai még a tenisz és vívás.

Arany Irma középisk. tanárnő. Debrecen. Középiskolás korában isk. tornaversenyeken atlét. számokban és összetett vers.-en szerepelt eredményesen. Élénk tevékenységet fejtett ki a Nyiregyházi TVE női torna sz. o.-nak 3 évvel ezelőtti megalapításában. Azóta az ő irányítása mellett működik a szakoszt., mely ker., városközi és orsz. versenyeken ért el szép eredményeket. 1935-ben Debrecenben megnyerték a ker. II. oszt. csapatbajnokságot. 1933-ban a MOTESz oklevéllel tüntette ki.

Arányi Árpád kereskedő. Az UTE társelnöke. 1914-ben kezdett sportolni az UTE ifj. futbalcsapatában. 1916–27-ig az URAK aktív játékosa, vezetőségi tagja. Volt Bpest válogatott játékos. 1927-ben visszatért az UTE kebelébe, hol előbb vezetőségi tag, sz. o.

vezető, ig. tanácsstag, alelnök, majd 1933-ban társelnök lesz. Az MLSz plakett tulajdonosa.

Arató Géza, a Nemzeti Sport h. szerkesztője. *1900, Bpest. Teniszezni 10 éves korában kezdett. 16 éves volt csak, mikor a MAC I. futballesapatának kapusa lett, majd 17 éves korában Magyarország ifj. magasugró bajnoka, a köv. évben szenior bajnokságban második. 1924-ben mint teniszező az osztrákok ellen orsz. válogatott. Mind többet foglalkozik a tenisz elméletével, de közben a telet a jég sportnak szenteli. 1917-től a BKE hiv. lapjának, „A jég”-nek s. szerkesztője, 1930-ban meghívást nyer a M. kir. Testnevelési Főiskolára, hol azóta a tenisz előadó tanára. 1933-ban a kultuszminiszter a m. kir. teniszoktató vizsgálbizottság előadójává nevezte ki. A Lawn-tenisz Szövetségbe 1924-ben mint jegyző került be. 1934-ben a szöv. kapitányává választották meg.

Argényi Sándor, bankigazgató. *1894, Bpest. A Szentesi Sporthorgászok E. elnöke, a MUSz déli ker. int. biz. tagja, a Szentesi Úszó E. alelnöke és az úszó sz. o. elnöke. a DLASz-nak volt tanácstagja, a SZTE-nek évekig volt futball-igazgatója. Már mint kis diák kultiválta a különféle sportágakat. A magasugrásban isk. bajnokságot nyert. A Gyöngyösi AC és a Szentesi TE színeiben kultiválta a teniszt is. A Szentesi UE, Szentesi Evezős Club és Szentesi Sporthorgászok E. egyik leg-agilisabb szervezője és megalapítója.

Arvay László dr. ifj. ügyvéd. *1895, Zalaegerszeg. Tagja volt a Kolozsvári EAC-nak, melynek színeiben futballozott és atletizált. A háború után a MOVE Zalaegerszegi SE-nek lett atléta, majd intézője és sz. o. vezetője. Az atletikán kívül tenisszel és céllövészettel is foglalkozott. Ez utóbiban Kőszegen ker. bajnokságot is nyert. Élénk részt vett a MOVE Zalaegerszegi SE fejlesztésében mint tényleges futballista és atléta, a jelenben mint vezető. Évek óta vezetője az atletikai és zene sz. o.-nak, intézője a korcsolya sz. o.-nak. Vál. tagja megalkulása óta a MOVE ZSE-nek. Számos érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Aschenbrenner Jenő urad. magtárkezelő. *1889, Szigetvár. Először a szertornát űzte, majd áttért a vadászatra, kultiválta a korcsolyázást is. Jelenleg a Szigetvári PLE lövésze.

Aszmann Ferenc kereskedő. *1907, Debrecen. All-round sportférfi. Sportjai: futball, birkózás, boxolás, úszás, atletika, lósport, tenisz. Versenyszerűen a céllövészetet űzi, melyben számottevő sikereket ért el. A város sportéletének egyik lelkes mozgatója.

Aszódi Miklós konzervgyáros. *1903, Kecskemét. Sportjai: futball és futás. Már kis diák kora óta sportol. A Kecskeméti AC tagja és I. o. játékosa. Egy ízben volt középmagyar és délmagyar válogatott. Középmagyarorsz. bajnoks. érem, számos más érem és díj tulajdonosa. Sportműködésének 10 éves jubileumán értékes tiszt. díjban részesült.

Atlasz Miklós sörgyári tisztviselő. *1905, Pécs. Már kis diák korában kapcsolódott a sportba, de intenzíven csak érettségi után mint a PSC tagja kultiválta főleg a futó sportot. 1925-ben 200 m-es síkfutásban a ker. bajnoks. II. helyezette. Sikerrel űzte a teniszt is. A PSC-nek 1931-ben titkára, a Labdarugó Szövetségben jegyző, intézőbiz. és tanácsstag, 2 évig volt a BT titkára, jelenleg a PSC számvizsgálója.

Auer (Avar) István tisztviselő. Az Aradi MTE-ben kezdett futballozni, 1927 óta az Újpest I. csapat állandó játékosa. 15-ször volt magyar válogatott s részese az Újpest dicsőségeiben gazdag pályafutásának.

Auer Kálmán testnev. tanár. *1897, Nagyvárad. Már diákkorától sportol. Az egyedüli testnevelési tanár, aki okleveles futballmester. 1927-ben futballbírói vizsgát is tett. Szeged sporttársadalmának tevékeny és ismert tagja. A piarista gimn. testnev. tanára, a BT és a KLASz biz. tagja. Több oklevél, tiszteletdíj, érem és plakett tulajdonosa.

Bábel Zsófia m. tisztviselő. 1930-tól FTC tag. Tagja a 4x100 m. Budapest-Magyarország bajnok stafétának. Balatonátúszásban 3. 1934-ben 2. Ifj. versenyeken jelentős eredményeket ért el. 100-as gyorsúszás Ceglédi tiszteletdíj, FTC bajnokplakett, 3 Balatonplakett s vagy 50 érem tulajdonosa.

Bácsalmási Antal dr. közig. gyakornok. *1904. 1922-ben indult először gimn. házi atl. versenyen, majd a MAC színeiben mint súlydobó és dekalonista. Utána a BEAC-ba került, melynek ma is tagja. Nyert 5 főisk. orsz. bajnokságot, volt 7 ízben orsz. és 5 ízben Bpest válogatott. 1927-ben főisk. világbajnok Rómában. Eredményei: cca 160–170 I–III. helyezési érem számos tiszt. díj. Nagykun-Kiskun vialdal megrendezéseért az OTT ezüstéremmel tüntette ki.

Bácsalmási Polg. Lövészegyesület. Alakult 1930-ban. Elnöke: Gujás József, m. kir. áll. pénzt. főtanácsos, üv. eln.: Mathis Kálmán rk. hitokt. 1932-ben a távozó elnök és ügyvezető helyébe Sterk Nándor ig. tanítót és Nánay Aurél nyomdatulajdonost választották meg. Az egyesület lövészcsapata 3 éven keresztül mint első helyezett szerepelt

és az országos versenyeken is részt vett.

Bácsalmási Sport Club. Alakult 1913-ban. Első elnöke néhai dr. Kis József ügyvéd. A nagy lelkesedéssel megindult sportéletet a világháború állította meg. 1922-ben éled újra a BSC Mózer István, jelenlegi elnök vezetése alatt. Futballal foglalkozott intenzíven, de rendezett atlétikai versenyeket is. Futballesapata 1927–28-ban a II. o. bajnokságot nyerte s ezzel bekerült a pécsi I. oszt. ba. 1929–1930-ban az önálló bajai alosztály II. helyén végzett, 1930–1931-ben pedig alosztálybajnok. Az asztali teniszt is kultiválja az egy. Alakulóban van, az uszózakosztály is. A BSC jelenlegi vezetősége: diszelnökök: gr. Teleki József, Koller Oszkár, Bart Benedek, dr. hajósi Tarajosy Sándor, dr. Mérey Jenő. Ugyv. elnök: Mózer István, alelnök: Steinmetz József, titkár: Harton János, jegyző: Román István, intéző: dr. Székely Sándor, ügyész: dr. Evetovich Iván, orvos: dr. Szommer József, pénzt. Schei Rudolf.

Bácsi Péter kereskedő. *1895, Hajduböszörmény. Mint atléta a gerelyvetésben aratott szép sikereket. A MOVE orsz. bajnokságát 3 éven keresztül, a ker. bajnokságot 7 éven át tartotta. Debrecenben és Bpsten rendezett nemzetk. versenyen szintén I. h.-zést ért el. Közel 150 különb. érem és a MAC jub. ezüstserleg tulajdonosa.

Bagi István ny. tiszth. 1928-ban kapcsolódott a céllövősportba mint a Kisteleki PLE egyik alapító tagja. — Több járási és megyei versenyen nyert díjat. 1932-ben Szentesen belépett a SzPLE-be, amely titkárává választotta. Itt is több versenyen szerepelt sikerrel. 1933-ban Bpsten az orsz. céllövőversenyen kispuskával csapata 16. helyen végzett. 1933-ban Szentesen egyénileg megnyerte dr. Lakos főjegyző vándordíját, csapata pedig I. lett. 1934-ben Szentes város vers. egyénileg III. helyezett, csapata ismét I. Ugyancsak I. lett csapata 1933 és 1934-ben a megyei versenyen.

Bagi Sándor városi műsz. tan. *1894, Nagyszalonta. Mint középiskolás 1912-ben Kolozsvárott Keletmagyarors. atlét. vers. a magasugrásban I. díjat nyert. 1913-ban a Nagyváradi SE színeiben Keletmagyarors. magasugró bajnoka. 1914-ben Szegeden a legjobb vidéki atléta címet nyerte. Nagyváradon megnyerte Kelet-Magyarország magas- és távolugró bajnokságait. Legjobb eredménye a magasugrásban 184 cm. 1927-ben a Gyulai AC elnöke, 1930 óta az egyes. társelnöke, 1934-ben a tenisz sz. o. vezetőjévé választották.

Bakálovich Gábor, Máv. állomásfőnök. *1887, Cegléd. Bár egyenlően nem sportol, mégis a magyar sport lelkes híve és ügybuzgó támogatója. Nagy része van a Szentesi MávSE megalapításában, úgyszintén a Kecskeméti MávSE megszervezése és megalakítása körül, melynek jelenleg is elnöke.

Bajai Munkas Testező Egylet. 1921-ben alakult. Megalakulása után azonnal részt vett a bajai aloszt. bajnokságában. Különösen a játékosnevelés terén tett a futballsportnak nagy szolgálatokat. A délny. alszöv. 1025–26-os egyesített I. és II. oszt. bajnoksága idején a második oszt. bajnoka volt. Mostani vezetősége: elnök: dr. Ernst Lajos, üv. alelnök: Folcz Antal, titkár: Morgenstein György, intéző: Lichter Miksa, pénztáros: Vidákovics István, jegyző: Rosenberg Andor, II. pénztáros: Vári József, szertáros: Zsivábovits Gyula.

Bajkay Lajos dr. városi aljegyző. *1897, Hmvasárhely. Mint középiskolás torna és atlétikai számokban több díjat nyert. Később a Vásárhelyi AC, majd a HTVE színeiben futballt játszott. Kétszer volt délkerületi vál. és a HTVE legjobb góllövője. Évekig volt csapatkapitány. Később örökös taggá választották. Jelenleg több pestszenterzsébeti egyesület vezetőségének tagja.

Balatonfüredi Sport Club. Alakult 1924-ben. Főszűlt a futballra helyezi. Időnként rendez autogymkáná, mótorkerékpár és atlétikai versenyt. Az egyesület fenntartása érdekében Brinzey Aurél elnök és Kosztolányi Károly alelnök fáradoztak sokat. A futballesapat 1932-ben benevez a Ny. LASz III. oszt. szfhegyvári csoportjába és 1933 tavaszán már megszerzik a csoportbajnokságot. Az egyesület agilis titkára: Simon Gyula 1935-ben meg akarja szervezni a Balatoni Kupamérkőzéseket, valamint nagyobb szabású atlétikai és vízisportversenyeket.

Balatoni Yacht Club. Alapítását egyrészt a sportérdek, másrészt a balatoni vitorlások azon kívánsága hozta létre, hogy a szétszórta lakó vitorlázók egységes irányítás mellett fejthessenek ki a nemes yacht sport érdekében intenzívebb tevékenységet. Sportérdek az, hogy valamely elismert sportnak legalább két club által legyen méltó képviselője, mert csak úgy indulhat meg a nemes versengés. Az 1883. évben alapított Stefánia Yacht Egyletből átalakult Királyi Magyar Yacht Club egymagában nem tölthette be hivatását. Ezért alakult meg 1912-ben Budapesten a Balatoni Yacht Club. Első alelnöke Tóth Ede, balatonaligai földbirtokos volt. Néhány hónap múlva megválasztotta a Club első elnö-

két is gr. Hunyady József személyében. 1922. július 30 óta gr. Jankovich-Bésán Endre elnöke a BYC-nak. Megalakulása után a Club azonnal hozzáfogott a szervezés nehéz munkájához. Yachtszöv. híjján külföldi mintára, de a magyar viszonyokra átdolgozva, verseny- és sportszabályokat alkotott és megszervezte osztályait. Az osztályoknak mintaszerű szervezete és autonómiája a Club nem remélt fellendülésére vezetett. Az 1914-ben kitört háború azonban megállította a Club szépen meginduló fejlődését. A háború utáni újjászervezés eredményei már 1920-ban jelentkeztek, amikor a Club ezen év aug. 22-én megint megkezdte nyilvános működését a Siófokon rendezett nagyszabású versenyével. Lényegesen előmozdította a Club fejlődését az 1921-ben, a Club kiadásában megjelent „Magyar Yacht” című ma is fenntartott szaklap, amellyel a BYC a magyar yacht-sportirodalomnak vetette meg az alapját. Ez a lap írja ki a balatoni első távversenyt, melyet a Club balatonlellel osztálya rendezett Balatonlelle-Keszthely-Balatonalmádi-Balatonvilágos-Balatonlelle útvonallal. Megrendezi továbbá Balatonkenesé-Keszthely 75 km. távolságú rekordversenyét is, mely kiírás ma is fennáll. Az első rekordot dr. Jordán Károly hírneves tudós, a Club volt alelnöke állította fel 1921 szept. 6-án „Pelso” nevű hajójával 6 óra 42 perces kitünő idejével. A Club 1922 óta az állandó és fokozatos fejlődést mutatja. Tagjainak száma jelenleg 644, akik az Aliga-Világosi, Almádi-i, Füredi, Zamárdi-i és Balatonlellel oszt.-ban működnek. Nyilvános szereplését az 1920 óta évenként tartott többrendbeli nyilvános yachtversenyek igazolják. Jelen-tékeny résztvett a Magyar Vitorlás Yacht Szöv. megalakításában és igen nagy része van abban, hogy a Yacht Szöv. ma már hét yachtsporttal foglalkozó sportegyesületet képvisel.

Balás Béla felsővezetőgazd. és polg. isk. igazgató. A TESz helyi elnöke. Az Orosházai Uszói Egylet és az Orosházai Tenisz Clubnak tb. elnöke.

Balázs Andris mtsz. *1912, Bpest. Sportjai: futball, tenisz, birkózás, jég-hokki, kard- és törvívás, uszás és vízipóló. Mint futballista egy ízben KISOK vál., a kardvívásban kétszer KISOK bajnok. 1928-ban kezd a B vasútas kebelében birkózni. Bpest ker. bajnokságában V. helyezett. Minden sportágban, melyet kultivált, helyezést ért el, amiről kb. 50 drb. érem és tisz. díj tanuskodik. 1934 óta a CsTK aktív játékosa, ezt megelőzőleg az MTK színeiben szerepelt.

Balázs Győző dr. ny. áll. honv. orvos, a Magyar Vöröskereszt Egy. fő-

orvosa, fogorvos. *1892, Körmend. Üzte a sport minden ágát: tornát, atlétikát, futballt, teniszt, uszást, evezést, vitorlázást, motorvezetést, kerékpárt, ökölvívást stb. 1918-ban Pécsen megszervezi a katonai futballesapatot. 1919-ben résztvesz a Pécsi Bőrgyári TC megalapításában és annak elnöke lesz. Az MLSz pécsi kerületének megalapítása óta hol elnöke, hol társelnöke. Jelenleg a PSC elnöke, úgyszintén a TTE Pécsi Csoportjának. Társelnöke a DnyLSz-nek, az Ökölvívó- és a Kerékpár Szöv. Nyug. Ker.-nek, választm. tagja a Mecsek Egy.-nek és még több más sportegyesület vezetőségében van benn. Széleskörű sportirodalmat fejt ki különösen a túristasport és futball érdekében.

Balázs Ignác kereskedő. *1893, Ke-rekegyháza. Sportjai: atlétika és futball. A Kecskeméti AC színeiben a futásban több juniorversenyt nyert, de sikerrel kultiválta a futballt is; volt válogatott. Bpsten szerepelt az MTK és NSC színeiben, játékosa volt a bécsi WAC-nak is. 1926-ban a KAC-ot elkísérte Bulgáriába mint hivatalos kíséző. 1927-ben a prof. FC-nek ig. tagja lett.

Balázs Imre, m. kir. honv. őrmester. *1903, Endrőd. Mint esendő kezd foglalkozni az atlétikával és birkózással és a nehézsúlyú birk. 1928-ban esendőrs. orsz. versenyen bajnokságot nyer. A Szolnoki Máv kebelében atlétizál. Innét a PAC-hoz kerül s annak színeiben 1931-ben Zágráb-Dunántúl vers. a gerelyben 54.76-al rekorder. Steyer-Dunántúl vers. szintén bajnok. Utána is még több számottevő verseny győztese vagy helyezette. Számos érem és plakett tulajdonosa.

Balázs Magda. *Kecskeméten. Már diákleánykorában résztvesz több vívóversenyen szép eredménnyel. A Dél-Magyarország ker. női vívóbajnokságért Kecskeméten folyt versenyen III. helyezett. Ma is aktív sportlady, aki kultiválja a teniszt is. Több érem és tisz. díj tulajdonosa. A KAC tagja.

Bálint Ferenc postafőtiszt. *1897, Baja. Sportpályája középiskolás korában a labdarugással indult. Kezdetben a Bajai SE ifj. csapatában szerepelt, majd bekerült az I. csapatba. 1921-ben áttért az atlétikára, melyben a 3000 m síkfutásban ért el sikereket. Mint futó a BSE stafétájának tagja volt. Foglalkozott súlydobással, gerely- és diszkoszvetéssel, távolugrással és magasugrással, úszással és vízipólóval, kultiválta a birk. és vívósportot is. 1931 óta céllövője és versenyzője a bajai postás csapatnak. Számos érmet és tisz. díjat nyert. 1933-ban a Bajai Sportújság főmunkatársa volt; jelen-

leg a Postás SE lövészzakosztályának vezetője.

Balla Aladár dr. főorvos. *1868, Kővágószőlős. Pécssett kapcsolódott a sportba a kerékpározással. A „Hakoah” régi sportegy. megalapítása az ő nevéhez fűződik, annak elnöke is volt a megszűnéséig. Jelenleg a PAC választmányának és a PAC oldboy csapatának tagja. Kultiválta a teniszt és vívást is.

Balla István dr. közf. gyakornok. *1911, Nyiregyháza. Mint diák űzte a birkózást. A könnyűsúlyban szerepelt eredményesen. Foglalkozott a vívással is; NyTVE-nek 1932 óta aktív tagja. Részt vett az összes ker. csapatversenyeken, melyeken mindenkor szép helyezést értek el. 1934 óta a propaganda bizotts. tagja. Több sportérem tulajd.

Balogh Hugó szkf. főjegyző. *1871, Bpest. A magyar sport egyik úttörője. Részt vett az Előre Kerékpár Kör, a MUE, a M Kerékpáros Szöv. megszervezésében, a Testnevelési Tanács volt tagja, a MAC Régi Gárda alapító tagja, a Futball Szöv. volt intéző biz. tagja. 1893-ban tulajdonában és szerkesztésében megjelent a Sportvilág c. lap, melynek munkatársai az akkori sportélet legelőkelőbbjei voltak. Mint aktív sportoló különösen úszásban ért el kiváló eredményeket, a 90-es években veretlen úszó volt, stb.

Balogh Imre. *1909. Iskolák közötti versenyeken futó- és ugrószámokban szerepelt szép sikerrel. Többször nyert I. díjat. Mint a Békési Horthy Miklós bajtársi vegyestörzs tagja kegyeleti stafétában is I. díjat nyert. Később a BTE színeiben futballozott; jelenleg az egyesület jegyzője.

Balogh István gazdálkodó. *1902, Szentes. Már mint kis gimn. a futball révén lett sportember. 1930-ban a cél-lövősporttal került szoros kapcsolatba. Több városi, járási, kerületi és megyei vers.-en szerepelt sikerrel. 1933–1934-ben csapata Szentes város bajnokságát nyerte. Több bajnoki és egyéb érem tulajdonosa.

Balogh József városi tisztv. *1905, Zágráb. Mint gimn. kezdte sportpályáját. Mint magasugró és futó háromszor első díjat nyert. 1922 óta a Csabai AC színeiben atlétizál és futballozik. Orsz. atlét. versenyen a magasugrásban III. helyezést ért el. 1922 óta megszakítás nélkül tagja az I. csapatnak, mely 4-szer nyerte a Délmagyar bajnokságot és egy ízben az orsz. döntőben II. helyezést ért el. 12-szer volt délválogatott, számtalanszor aloszt. és városközi vál. 46 különféle bajn. és egyéb érem, tiszt. díj tulajdonosa. A CsAK futballesapat kapitánya.

Balogh László banktisztv. *1904. Sportjai: atlétika és futball. Mint középiskolás a magasugrásban, súlydobásban és 100 m-es síkfutásban több díjat nyert. Kultiválta a futballt és a Békési TE színeiben csapatával 1930-ban II. oszt. bajnokságot nyert. A BTE volt csapatkapitánya, 4 évig titkára és intézője; évek óta választm. tagja. Számos érem és plakett tulajdonosa.

Dr. Balogh Sándorné sz. Falussy Margit egyetemi testnev. tanárnő. * Győr. 1929-ben mint testnev. főiskolás az atlétika különféle számaiban ért el kiváló eredményt. A 100 m-es síkfutásban II. helyezést lett. Mint staféta versenyző indult a 4x50 és 4x100 m-en, melyben országos rekordot állított fel. A magas és helyből való távugrásban több ízben volt II. helyezett. Tagja volt a főisk. kézilabdacsapatnak is. 1930-ban került Debrecenbe, ahol 1933-ban megalakította a DEAC kebelében a Női Torna Szakoszt.-t, mely az 1934-ben a MOTESZ orsz. tornaversenyén III. helyen végzett.

Baltás Géza banktisztv. *1902, Kecs-kemét. Sportjai: futball, atlétika és vívás. Hét éven át a KAC I. o. csapatának tagja; 1923 óta a KAC választmányában foglal helyet. Több érem tulajdonosa.

Bánfi (Blancz) Ernő kereskedő. Főleg a birkózósport légsúlycsoportjában ért el kiváló eredményeket. 1934-ben Pécs város bajnokságáért folyt küzdelmekben II. helyen végzett. Pécs-Kaposvár versenyén a pehelysúly győztese. Atlétikában mint futó szép helyezéseket ért el.

Bangha Béla dr. ügyv. jelölt. *1907, Hódmezővásárhely. Sportműködését középiskolás korában a vívással kezdte. 1924-ben holtversenyben I. díj nyertese, 1925-ben pedig megnyeri az orsz. középisk. bajnokságot. 1926-ban mint a REAC tagja, az orsz. főisk. versenyen II. Rómában a főisk. világbajnoks.-ra kiküldött magyar négyesnek tagja. 1926-ban Szegeden orsz. nyílt kardvers. IV. helyezette. 1928-ban olasz túrán volt és sanremói és nizzai vívóakadémián vett részt. 1928–1929-ben a József nádor főisk. kardverseny I. díját nyerte. 1931 óta a HTVE aktív vívója, 1933 óta pedig a vívó sz. o. elnöke. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Bangha Sámuel gimn. testnev. tanár. *1881, Hódmezővásárhely. Már középiskolás korában főként a rúdugrásban, súly-, diszkosz- és gerelydobásban szerepelt sikeresen. Mint testnev. tanár különösen a vívósport terén fejtett ki áldásos működést. Tanítványai is a vívás terén értek el országos bajnoki sikereket. Diákcsoportja 1927-ben három ízben nyerte meg az orsz. középiskolai

vívóbajnokságot. 1919–1934-ig a HTVE művezetője volt. A MOISz orsz. h. művezetője.

Banhidy Antal szig. gépészmérnök, pilóta. *1902, Szatmárnémeti. A Műgyetemi LE és a M. Aero Szöv. tagja. Mint céllövő 1925-ben hadifegyverrel főiskolai bajnokságot nyer, 1926-ban az orsz. pisztolylövő bajnokságon II., 1927-ben hadifegyverrel orsz. rekordot állít, stb. Repüléssel 1920 óta foglalkozik, az elméleti pilótaképzőtanfolyamot mint első végzi. 1927-ben részt vett a Műgyetemi Sportrepülő Egylet megalakításában. 1923-ban vitorlázó repülőgép szerkezeti megoldását a Légügyi Hivatal 1000 koronás díjjal jutalmazta. Lampich Árpáddal iskolarepülőgépet szerkesztett, melyen Endresz György tanította meg vezetni. A 18 lóerős Róma nevű kis géppel 53.000 km-es utat tett meg. 1929-ben megkonstruálta a „Gerle” nevű géptípust, mellyel a berlini repülőmittenben műrepülésben II. lett. Az Aero Szöv. megbízásából Amerikában ő vezette a „Justic for Hungary” óceánrepülés műszaki előkészítését. 1933-ban a „Gerle”-vel körülrepülte a Földközi-tengert. 1932-ben megszerezte a vitorlázó repülő vizsgát, több sikeres fel szállást végzett. Repülés terén szerzett érdemeiért két ízben kapott signum laudist.

Bánhidi Károly testnev. tanár. *1904, Zalaegerszeg. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele szertornával és atletikával. Főleg főiskolás korában fejtett ki intenzív sportműködést. 1921 óta a keszthelyi kath. főgimn. testnev. tanára és a „Botond” Sportkör vezetője. Sportműködése során több érmet nyert.

Bánhidi (Bolf) László mozdv. *1902, Nagykanizsa. A kiskánizsai PLE tagjaként kapcsolódott a sportéletbe. Az egyesületnek vál. tagja.

Bankó Sándor tisztviselő. *1908, Szarvas. Még mint középiskolás a vitézi szék versenyén 100 m síkfutásban, magas- és távolugrásban I. volt. Orsz. leveinte versenyeken, atlétikában 60 díjat nyert, járási és megyei céllövő versenyeken sokszor első és helyezett. 1932-ben lett mesterlövősz. A levették atl. sz. o.-val kétféle nyerte a vitézi szék vándorzászlaját. Az uszó és céllövő sz. o. vezetője. Kb 70 díjat nyert. A vm. felügyelőség oklevéllel és testnev. éremmel tüntette ki.

Bánlaci Britvecz Jenő Máv. ir. s. tiszt. *1899, Etyek. 1919-ben a Diósdí TK egyik alapítója és az egyes. első titkára, de szerepelt mint aktív futbalista is. 1928-ban a PLE megalakításában vesz részt és annak titkára lett. Mint lövész járási versenyeken több I., II. és III. díj nyertese.

Bánó Lehel tapolylucskai és kükezei okl. gépészmérnök. *1905, Debrecen. 1924-ben kezd teniszezni a BLKE-ben és még azon évben 2 ifj. bajnokságot nyer. 1925 óta a BBTE tagja és 1925-ben főisk. bajnok. 1928–29–30-ban (3-szor) fedett pályabajnokságot nyerő férfitáros tagja. 1929-ben nyeri a BSE versenyt. 1930-ban főisk. bajnok és a párisi főisk. világbajnoks. III. helyezette. 1932-ben a MAFC nemzetk. vers.-én I. 1933-ban nyeri a MAFC versenyt és II. Bpest bajnokságában. 1933-ban csapatbajnokság során legyőzte Kehrlinget, akit 21 év óta magyar játékos nem vert meg. Az 1933. évi ranglistán II. 1933-ban Straub Elekkel nyeri a férfitáros fedett pályabajnokságot. Az 1934. évi fedett pályája férfi egyes vers.-ben I. 1927-től mint orsz. vál. és Dawis Cup tart. játszott az osztrákok, jugoszlávok, csehek, lengyelek, belgák, románok és olaszok ellen, mely versenyek során több világhírű teniszzátékoskal szemben maradt felül. 1934 óta a Lawn Tenisz Szöv. aranyjelvényese. Sportpályája során nyert 4 vándordíjat, (kettőt véd), kb. 150 tiszt. díjat és 70 érmet.

Bánovits László üzemvezető. *1901, Ujpest. Sportpályáját Nagyváradon kezdte a futballal az ottani NSC-nél, ahol 1922-ben az ifj. csapatnak volt a tagja. Később Hajdudorogon részt vesz a HASE megalakításában, melynek intézője lett. Ezt a tisztséget tölti be jelenleg is teljes ügybuzgalommal. Sportműködésével méltó utódja nagyapjának, aki az MLSz egyik vezető egyénisége volt.

Bánovits Sándor városi pénztárnok. *1898, Mohács. A sportba 1910-ben kapcsolódott bele mint az MTE futballjátékosa. Később játszott a BSE, az OTE, Tatatóvárosi AC, sőt a Pilseni SK színeiben is. Az MTE-nek volt alelnöke. Középszkolás korában volt isk. válogatott.

Bányai Károly szőlőbirtokos. *1889, Mezőtúr. Sportműködése inkább szervező és vezető irányú. 4 éven át a Kecskeméti TE-nek futballintézője. Tagja volt a labdarugó szövetség orsz. tanácsának is. Jelenleg alelnöke a KTE-nek és a Kecskeméti Tekéző Egyletnek.

Barabás Jenő dr. m. kir. postafelügyelő. *1886, Kisdér. 1905-ben került kapcsolatba a sportélettel mint atléta és birkózó. Mint birk. 1906-ban Nyiregyházán megyei bajnoks.-ot nyert. 1910-ben Magyarország főisk. bajnokságát nyeri a pehelysúlyban. 1911-ben az Eurója bajn. IV. h. 1911-ben a Pannónia evezőse. 1912-ben a Hungáriához kerül és megnyeri csapatával Bpestben a kormányos nélküli 4-es nemzetközi versenyt, 1913-ban a 8-as magyar

bajnokságot. Háború után a magy. birk. sport újjászervezője és a Szövetség vidéki biz. előadója és elnöke, később a Szöv. alelnöke. 1932-ben Pécsen a vívó és torna olimp. rendezte. 1933-ban a CsAK ügyv. alelnöke, 1934-ben elnöke. Ő volt a MÖSz első főtitk. 1934-ben Békéscsabán megalakította a Postás SE-t. 130 különböző érem és tiszti. díj nyertese.

Barány István dr. szföv. i. t. s. fogalmazó. *1907, Eger. Hat éves korában kezd úszni tanulni és olyan rátermettséget mutat, hogy az úszás nagy mesterei — Bitskey, Eperjessy, Gáborffy — foglalkoznak vele. Az egri MESE színeiben kezdi eredményekben gazdag sportpályáját. Bpestre kerülve a MUE színeiben indul. Először 1923-ban versenyez és 1925-ben Magyarország gyorsúszó bajnoka lesz és marad is egyfolytában 1932-ig. 1926-tól 1932-ig 200 m-es, 1931—32-ben 400 m-es magy. gyorsúszóbajnok. Anglia gyorsúszóbajnoka 100 y. 1925. Európa gyorsúszóbajnoka: 1926-ban 100 m. és 1931-ben 100, 400 és 4x200 méteren. Ausztria rekordere (50 m. gyors 27.4 mp.), Anglia rekordere (100, 150, 220 y. gyorsúszás). Magyarország 43-szoros rekordere (50 m 26 mp, 100 m 58.4 mp, 200 m 2 p 16 mp, 400 m 5 p 00.6 mp, 100 m hát 1 p 12.4 mp). Európa 9-szeres rekordere 100 és 200 méteren (100 m 58.4 mp). Magyar úszóstaffetabajnok 3x100 méteren 1924, 1929, 4x200 m 1924-től 1931-ig. Megnyerte a Grand Prix de Paris-t 1925, 26, 27, 29 és 30-ban. Az 1928. évi amsterdami olimpián Weismüller mögött 59.8 mp-vel másodiknak fut be. 1930-ban Tarissal treníroz és 58.4 mp-es eredményével a világranglista élére kerül. Amerikai túráján minden ellenfelét legyőzi, a Los Angeles-i olimpián azonban a célbírák döntése folytán a középfutamban kiesik. Sportérdemei elismeréséül 1928-ban bronz, 1930-ban ezüst signum laudis, 1931-ben a IV. oszt. magyar érdemkeresztrel lett kitüntetve. A MOVE Egri SE örökös bajnoka, 1933-tól a MUSZ úszókapitánya.

Baranyai Béla banktisztv. *1908, Orosháza. Sportjai: futball, vízipóló, atlétika stb. Több ízben volt középisk. vál. a futballban. 1926—33-ig vízipóló játékosa az Orosházi UE-nek, mely játszott az orsz. I. b. bajnokságért is. Jelenleg a CsAK játékosa. Sikeresen atlétizált is, a súlydobásban I. díjat nyert. Orosházán a teniszt is kultiválta. Több szép érem és díj tulajdonosa.

Barcsay József szföv. tisztv. *1905, Kolozsvár. A Magyar Hockey Club tagja és aktív játékosa, a BSE tagja. Marosvásárhelyen egy clubközi teniszversenyen II. lett. Sportjai közé tartozik a lovaglás is. 1928-ban megkapta

a M. H. Szövetség szövetségi díját, 1931-ben pedig a bajnokit.

Barezikay Béla dohánygyári igazgató. *1888. Sportjai: lövészet, lovaglás, úszás, kerékpár. A Dohánygyári SE-nek megalakulásától kezdve ügyv. elnöke. Lövészetben háziverseyen I. díjat nyert. László fia többször ért el már szép sikereket úszásban, korecsolyázásban, lövészetben és talajtornában.

Barlay Oszkár ny. min. szv. I. o. főtanácsos. *1874, Losonc. Sportjai: atlétika, rövidtávú sík- és gátfutás, futball. Tevékenyen részt vett az OTE megalapításában és annak hosszú éveken át alelnöke volt. Az általa üztött sportágakban jelentős eredményeket ért el, miről 50-nél több érem és egyéb kitüntetés, sőt bajnoki cím is tanuskodik. Volt az OTE futballesapat kapitánya. Több sportvonalatkozású műve került a könyvpiacra, nevezetesebbek: „Egy labdarugó naplója” és „Elbeszélések” c. műve. Sportszakirányú cikkei a „Sportvilág”-ban jelentek meg.

Barna Frigyes dr. autókereskedő. *1896. Bpest. Sportjai: jéghekk, gyephokki, tenisz és autó. A BKE, KMAC és a BEAC tagja. A BKE-ben már a „bandy” csapatnak is tagja volt. Egyike a legkiválóbb jég- és gyephokki játékosainknak, 1914—1932-ig állandóan vál. játékos volt. Mint autóversenyző egy svábhegyi, egy jánoshegyi és egy tiszántúli autóversenyen I. díjat nyert. Éveken keresztül a BKE koronghekk szakoszt. vezetője volt. Díjai: 3 serleg, plakett, érem és több egyéb tiszti. díj.

Barna István közs. tisztv. *1909, Hajdudorog. Sportműködését a Hajdudorogi ASE-ben kezdte a futballal. Mint csatárjátékos szerepel jelenleg is. Egyesületének megalakulása óta mint titkár is értékes tevékenységet fejtett ki. Tagja a vigalmibizottságnak és 1935 óta leventeoktató.

Bars József I. oszt. adóhiv. tiszt. *1899, Póla. Sportműködését a Székesfehérvári TC ifj. labdarugó csapatában kezdte. Egyesületének 1924-ig volt aktív játékosa. 1924-ben az ARAK egyik alapítótagja, úgyszintén a Palotavárosi Labdarugó és Tornaegyesület is, melynek alapítása óta ügyv. elnöke és a futballszakoszt. vezetője.

Barsi László postatiszt. *1904, Léva. 1924-ben kezdi sportpályafutását a BBTE színeiben. 1925-ben kezdődik dicsőségeiben gazdag pályafutása. A 400 és 800 m. távfutás orsz. rekordját többször megjavítja. 1931-ben a 400 m-t 48.4 és 800 m-t 1.53.4 idő alatt futja. Számítalan külföldi versenyen vett részt, tagja volt az amsterdami olimpiai csapatnak is. 22 bpesti és orsz. bajnokságot nyert. 23-szor volt magyar válogatott, 12 arany, 500 külön-

bőző érem és plakett, számtalan tiszteletdíj nyertje.

Bartha Gábor nőiszabó. *1909, Debrecen. Mint diák a Turul ifj. csapatában szerepelt. Többször volt ILSz válogatott. 1927-ben a DKASE I. csapatában látjuk mint kapust. 15 ízben volt kerületi válogatott és számos külföldi túrán vett részt. Jelenleg is tartalék kapusa a Boeskainak. Több bajnoki és egyéb érem tulajdonosa.

Baskay Tóth Bertalan dr. gazd. ak. tanárs. *1903, Varsány. Sportműködését középiskolás korában Losoncon kezdte a futballal. Később Keszthelyen evezéssel és úszással foglalkozott. A Keszthelyi Gazd. Ak. Sport C. tanárelnöke, a K. Yacht C. tagja. A keszthelyi sportéletnek agilis mozgatója.

Bátai Lajos id. cipésm. 1887. Sámmod. Sportpályáját a Siklósi SE-nél kezdte meg, melynek éveken át lelkes sportoló tagja, majd ellenőre volt; 1933 óta pedig alelnöke.

Bátaszéki Torna Club. 1927-ben alakult. Megalakulása óta van futballszakosztálya, 1932 óta pedig atl. sz. o.-a, melynek volt olyan tehetséges fiatal atléta is, aki MASz versenyeken szerepelt sikerrel. Több körzeti levanteversenyen szintén figyelemreméltó sporteredményeket könyvelhetett el az egyesület. Sajnos, a nehéz gazdasági viszonyok csaknem bénítóan hatnak az egyesület működésére.

Baumgarten Magda sport amatőr újságíró. 1916-tól koresolya. 1923-tól teniszező. 1925-ben már a BBTE orsz. versenyét nyeri s ezzel megindul hazai és külföldi győzelmeinek szakadatlan sora. Ausztria, Svájc, Francia-, Olasz-, Németország, Románia, Jugoszlávia, Csehszlovákia nagy versenyein mindenütt ott van s bajnokságainak száma felsorolhatatlan. Mai hölgyversenyzőink legkiválóbbja. Az UTE vezetőségi tagja és a teniszb. sz. o. csapatkapitánya. A Nemzeti Sport amatőr munkatársa, a Tenisz és Golf c. lap volt munkatársa. Kuriózumképpen közöljük, hogy a hosszú női tenisznadrágot B. kreálta. — Fivére József már középiskolás korában vívó- és úszóbajnok volt.

Baumgartner Nándor géplakatos. Sportműködését 1927-ben a BSC-ben kezdte. 1929-ben a III. ker. TVE-ben szerepelt. Még azon év végén a Vértalom FC-be igazolták s azóta állandó kapusa a csapatnak. 1933-ban III. oszt. vál. volt. Jelenleg boxol és intenzíven űzi a sísportot. Mint atléta 3 ízben nyert levante bajnokságot, ugyanannyiszor ker. bajnokságot, az ökölvívásban két ker. bajnokság nyertese.

Baumgartner Géza Máv. kocsilakatos. 1910-ben a Szegedi MTE-ben kezdte a futballt. Innét 3 évi működés után a SzTK sportolótagja lett. Később a Szegedi Máv.-ban játszott, mely egyesületnek a megalapításában igen tevékenyen működött közre. Jelenleg a Besabai Máv, SE tagja és szertárosa.

Bay Béla jogszigorló. *1907, Szinerváralja. (BEAC). 1929- és 32-ben nyeri a József nádor emlékverseny II., 1931-ben az I. díját, 1932-ben a főiskolai törbajnokságon I. Az 1933. évi európai vál. törőcsapat és az osztrák-magyar mérkőzésen nyertes csapat tagja. Védi a Klebelsberg vándordíját. Tagja a turini főiskolai bajnokságokon helyezett tör, épé és kardcsapatnak, stb. 80 érem tulajdonosa. Az MFSC ifj. elnöke és a vívó sz. c. elnöke, ugyancsak elnöke a BEAC vívó sz. o.-nak is.

Bayer Béla dr. kereskedő. *1904, Békéscsaba. 1923 óta a CsAK teniszezője. Résztvett számos klubközi és ker. versenyen, hol számos I., II. és III. díjat nyert, valamint a besabai nemzetközi bajnokságon. A CsAK tenisz intézője, biz. és vál. tag, 50 különféle díj nyertese.

Bechtold Jakab őrnagy. *1888. Sportjai: atletika, tenisz, lövészet. 1907-ben a pozsonyi hadapródiákban I. hadipuspában 1913-ban szintén I. Kevevárán 1914-ben a VII. hadtest sportversenyén I. a gerelyvetésben és távolugrásban. 1924-ben III. az orsz. céllövőbajnokság céllövőpiszt. számában; az 1924. évi olimpiai keret tagja. 1933-ban I. a helyőrségi férfi tenisz párosban. Számos tisztdíj és különb. sportérem tulajdonosa.

Beck Bajor Mátyás Máv. üz. s. tisz. Már középiskolás korában kapcsolódott a sportéletbe Szekszárdon, majd 1921-ben Bátaszéken a BAK színeiben látjuk. Később a BVSK megalakulásában vett részt, amelynek intézője és tréner is volt. Innen a BTC-be került, ahol szintén mint játékos és vál. tag működött. A futballon kívül kultiválja az atlétikát és motorkerékpársportot.

Beesy Sándor kir. bírósági végrehajtó. *1885, Szinerváralja. A Gyulai AC vál. és fegyelmi biz. tagja. Mint lelkes sportbarát a GyAC állandó kíséretéhez tartozik, aki a sport érdekében több alkalommal hozott már anyagi áldozatot is. Sándor és Zoltán fiai aktív sportolók. Zoltán a gyulai gimn. színeiben szép atlétikai győzelmek kivívásában több ízben is szerepelt.

Bedő István dr. orvos. *1891, Pécs. Sportjai: úszás és evezés. 1934-ben vette át a Kécskei SE elnökséget s e minőségben az ottani sportélet lelke és fenntartója.

Bedő Pál építésmérnök. *1896, Békéscsaba. Mint középiskolás több orsz. középisk. versenyen vett részt. 1914-ben a keleti ker. súlydobó bajnokságát nyeri. Ugyanazon évben Szegeden a kalapácsdobásban legyőzi Ujlakit és megnyeri a serleget. 1918–1924 a BEAC színeiben mint diszkosz- és súlydobó több orsz. főisk. bajnokságot nyer. 1924–1928-ig a BBTE-nél látjuk, ahol a füléslabdában ér el kiváló sikereket. Mint válogatott is szerepelt több nemzetk. mérkőzésen. Jelenleg Békéscsaba atlét. sportját szolgálja értékes utmutatásaival.

Beke Barna gyógyszerész. *1887, Tokaj. A sportnak lelkes híve, aki minden sportágat és sportügyet felkarol. Debrecen város sportéletében igen fontos szerepet visz és a sport felvirágoztatása érdekében nem egyszer hozott már tetemes anyagi áldozatot. A Bocskai társelnöke.

Békés István kereskedő. *1900, Debrecen. Sportjai: vívás, úszás és futball. Már 11 éves gimn. korában vívóversenyen I. díjat nyert. Később Carlo de Palma olasz vívómester tanítványa lett. 1927-ben kapcsolódott ismét a sportba, amikor is a Bocskai FC tagjaként szerepelt. Résztvett a Debreceni UE megalapításában is, melynek jelenleg üv. elnöke. Több sportérem és plakett tulajdonosa.

Besabai m. kir. állami Lorántffy Zsuzsánna leánylyceum Sportköre. 1925-ben alakult. Kultiválja a torna, játék, korcsolya és uszósportot. Több ízben ért el szép sikereket, különösen buzogány gyak.-ban és talajtornában. Dícséretreméltó tornacsapatának szép összmunkája és precíz összedolgozottsága. Az intézetből igen jeles uszók is kerültek már ki. Bonis Emma testnev. tanárnő irányítja a sportkör működését.

Besabai m. kir. áll. polg. leányisk. „Szilágyi Erzsébet” Sportköre. 1925-ben alakult. Leginkább a ritmikus tornával foglalkozik, de van uszó, korcsolya és asztali tenisz szakosztálya is. A torna- és sportköri órákat Csepreghy Rózsi tanárnő tartja, aki nyári tanfolyamot végzett a testnev. főiskolán.

Békési Iparos SE. Alakult 1921-ben. 1925-ben beszüntette működését, majd 1928-ban újból életrekel, benevez a bajnokságra és 2 évi II. oszt. szereplés után az I. oszt.-ba jut. Sajnos, ezt a helyet kedvezőtlen körülmények miatt nem tudta tartani és ma ismét a II. oszt.-ban szerepel. Az egyesület vezetősége, úgyszintén a 11 lelkes sportszellemű áthatott iparos ifjú szívét lelkét odaadva küzd, hogy a BISE ismét bekerüljön az I. oszt.-ba.

Békessy Béla Vívó Club, Debrecen. Alakult 1909-ben Debreceni Vívó

Club néven. Első elnöke Márk Endre polgármester volt. A háború után az egyesület a Move kebelében működött 1924-ig, amikor egykori bajnokáról s Debrecen szülöttjéről, Békessy Béláról, a hősi halált halt huszárszázadosról nevezte el magát a klub. 1920 óta a klub mestere Ferenczy Pál akadémiai vívó. Az egyesületből több országoshírű bajnok került már ki. Jelenlegi elnöke: báró Vay László főispán.

Bekker Ákos telefongyári főszertáros. *1900, Bpest. Sportjai: vitorlázás, tenisz, korcsolya. 1910–20-ban a Jordán testvérekkel — Pelső nevű hajóval — kb 14 I. és 8 II. díjat nyert. 1933-ban a BYC által kiírt túráversenyt 600 km-es teljesítménnyel elsőnek nyerte feleségével együtt. A BYC vál., síófoki oszt. rendes tagja, BSE Yacht osztályának biz. tagja, a MAC mótorsport és vitorlázó oszt. vál. tagja és versenyzője. Több I. díj, kb. 36 plakett és érem tulajdonosa.

Béldy Alajos vitéz, vezérkari ezredes. *1899, Bpest. 1904-ben mint a Balaton UE tagja 100–1000-ig nyeri az úszóversenyeket. 1906-ban az athéni olimpián III. Rá 2 hónapra Bécsben veri a világbajnokot és nyeri az osztrák bajnokságokat. Hamburgban 100, 400 és 1000 m. távon nyeri a német császár díját, majd Ausztria sós vízi bajnokságát világrekorddal. 1919-ben reorganizálja az OTT szervezetét, lefekteti a levénte intézmény alapjait, új alapokra fekteti a katonai iskolák sportját. Mint a MUSz alelnöke a szövetség hatáskörét az egész országra kiterjeszti. 1933-ban a MUSz társelnöke lesz, megszervezi az OTT kebelében az orsz. uszoda bizottságot, stb.

Beleznai László dr. m. kir. kormánytanácsos, ügyvéd. *1891, Bpest. Már diákkorában szép eredményeket ért el úszóversenyeken. Később a Balaton UE-ben, majd a MAFC-ben versenyez. 1910-ben osztrák, 1912-ben magyar bajnok lett. 1912–13-ban Abbáziában és Fiumében magyar és osztrák sós vízi bajnokságot nyert. Halmai Zoltán rekordját megjavítja 1912-ben 100 m-en. 1925-ig Európa nagy városáiban versenyzett, állandó tagja volt a magyar úszó és vízipóló vál. csapatnak. A háború után tagja lett a MUSz tanácsának, 1923–24-ben szövetségi amatőr tréner a vál. csapatnak, 1925-ben az első szövetségi kapitány. Ugyanaz 1926-ban. 1927–28-ban alelnök, 1929 és 30-ban ügyvezető, majd 1933-ig elnökségi tag. 1934-ben újból szövetségi kapitány. Sportirodalmi tevékenységét a Sportlap és a Sporthirlapnál kezdte, évekig dolgozott a Sportképeknek és a Nemzeti Sportnak. 1930-ban sportérdemei elismerésül m. kir. kormánytanácsosi címet kapta.

Belius Zoltán banktisztv. *1896, Kassa. Mint középiskolás szertornával, súlyemeléssel, rúdugrással és futballal foglalkozott. Nagyváradon kultiválta a gerely- és diszkoszdobást, magasugrást, rövid- és középtávfutást. Kalo- esán 1928-ban bekapcsolódott a céllövő sportba és itt a MOVE SC lövészcsapatának lövészmentereként működött. Számos díj és érem nyertese.

Bempács Tihamér fhadnagy. *1906, Csersvenka. 1921-től aktív sportoló. — Sportjai: labdarugás, atlétika, tenisz, úszás és jelenleg a vívás. Mindegyikben sikeresen működött, így a futballban 4 intézeti és 4 Ludovika bajnokság kivívásának részese. Atlétikában kiemelkedő teljesítménye a BBTE jubilumi versenyén 200 m gáton 2. helyezett (Barsi előtt!) 1929-ben. Vívásban Dny ker.-ben 1933-ban kard-tőresapata II. helyezett, 1934-ben kardesapata II. helyezett. Tiszt. díjainak és érmeinek száma mintegy 60.

Bende Sándor gazdálkodó és joghallgató. *1910, Bpest. Sportjai: gyeptenis, tenisz, futball, céllövészet. A Kőbányai Hokki C igazgatója, a Tőrekvés SE vál. tagja, a Kőbányai LE tagja. Tenisz és lövészversenyeken számos díjat nyert, újabban a hokki a kedvenc sportja. 25 különböző díj tulajdonosa.

Bende Sándor szabóm. *1899, Kecskemét. Már gyermekkorától sportol. Jelenleg a KTE I. csapatának kapitánya. 1923-ban Közép-Magyarország válogatottja. A katonaságnál a futásban többször I. helyezett. Sportműködésének 15 éves jubileuma alkalmával oklevéllel tüntették ki; ezenkívül számos érem és díj tulajdonosa.

Benedek Frigyes okl. építész, műegy. tanársegéd. Sportjai: sí, alpinizmus, evezés, rúdli. 1931–32-ben tagja volt a futóklubnak ötös csapatnak és a lesiklóklubnak ötös csapatnak. 1930–31-ben vegyespáros rúdlibajnokságot nyert 1931-ig a sí szöv. titkára, 34-ig főtítkára, majd t. b. alelnöke. 1932 óta vezetője a műszaki biz.-nak, s így készítője az összes ugróáncnak.

Benedek György, nagykereskedő. *1892, Nagykőrös. A Kecskeméti AC alelnöke. Sportja volt a futball. Ma szervező és irányító szerepe van Kecskemét sportéletében.

Benedek László dr. egyet. tanár. *1887, Belényes. Sportjai: birkózás, vívás, lovaglás. 1910-ben Kolozsvárott klubközi birk. versenyen I. 1911-ben Radvánnyal együtt akadémiát is mutatott be Kolozsvárott. Mint vívó, dr. Gerencsér tanítványa volt. 4 éven át a BB vívóklub elnöke volt, elnöke volt 1911-ben a Keac vívóklubnak. Sportja a céllövészet és lovaglás is, nemkülönben az autósport. A Tiszántúli Autó- és Mótor Club igazgatója.

Benke József tisztv. *1913, Sellye. Sportjai: a futball és birkózás. A labdarugást először középiskolás korában, majd a Pécsi VSK színeiben kultiválta. A Pécsi AC-nál birkózott, úgyszintén az EME birkózócsapatában. — Jelenleg a Sellyei TC aktív tagja és a Sellyei Levente Egy. oktatója.

Benke László banktisztv. *Nagyatád. 1932-ben kezdte sportműködését, a Csurgói TK kebelében a labdarugással. 1933-tól az egyes. tisztikarában foglal helyet mint pénztáros.

Benkő Lajos mtsztv. *1907, Nagyatád. Sportpályája 1922-ben indul a futballal a NZTE-nél. 1923-ban már az I. csapat tagja; egy ízben volt főisk. vál. is. Atlétikában 1928-ban 800 m és 1500 m-en II. helyezést ért el. Sikerrel űzte a kardvívást is. 1932 óta a Dny. ker. póttanács tagja.

Bényey Sándor dr. Máv. főtiszt. *1899, Nagyszalonta. Már diákkorában megszerette a sportot, főleg a futást kultiválta, amelyben díjat is nyert. — Egyik megalapítója a jelenleg is szépen működő K. MávSE-nek, amelynél mint ügyv. elnök és a futball szakoszt. elnök fejtett ki érdemdús tevékenységet. Volt a MávSE-nek ügyésze is.

Beöthy Éva gimn. testnev. tanárnő. A PEAC női szakosztályának vezetője. Több főisk. versenyen vett részt jó eredménnyel. A MOTESZ Délny. ker. tornász szakoszt. intéző bizotts.-nak tagja.

Béres János hiv. futballjátékos. *1909, Bpest. 1926 óta futballozik, előbb a Kőbányai AC-ban, utána a PSC-ben 1933 óta a Dorogi ISC-nak hivatásos játékosa.

Bereczki Sándor műesztergályos m. *1899, Békés. A BISE-nek alakulásától tagja. Kezdetben alelnök, intéző volt, majd ügyvezető-elnöke lett. Egyesületének felvirágoztatása érdekében sokat fáradozik.

Beregi Dezső m. tisztv. *1904, Győrsziget. Sportjai: hokki, tenisz, lovaglás, és úszás. A Gr. Széchenyi HC ügyv. elnöke 1932 óta. A Club alapításában hatékonyan közreműködött és annak régebben aktív játékosa is volt, jelenleg szakoszt. vezető és tréner.

Bering István cipőgyári munkavezető. *1898, Togán. 1914–1916-ig a Temesvári Kinizsi játékosa. Budapesten 1926–28-ig a Titánia SC futballistája, 1927-ben bajnoki címet nyert. A Titánia SC alelnöke is volt 1932-ig. Jelenleg a Szigetvári AK old-boy csapatának alelnöke.

Bernáth Pál Máv géplakatos. *1898, Székesfehérvár. Sportműködését a Székesfehérvári TC-nél kezdte mint ifj. hosszú távfutó. 1915-ben a bpi MTE kezdőversenyén 5000 m-en III. helyen végzett. 1917-ben a MTE-be lép. 1918-

ban az orsz. mezei vers.-en és a pályabajnokságokon a 800 m-es síkfutásban III. 1919-ben újból a SzTC-hoz kerül, ahol 1919-ben megnyeri a ker. mezei egyéni bajnokságot, úgyszintén a 800—1500 és 15000 m-es síkfutás bajnokságait. Ezután is még megnyerte ezen bajnokságokat. 1924-ben az Alba Regia AC kötelékébe lépett, ahol 4 éven át az atlét. szakoszt. vezetője volt. 1931 óta a MASz északny. ker.-nek pénztári ellenőre. 1934-ben átvette a Máv Előre atlét. szakoszt. vezetését is. Sportműködése során számos érem és tiszt. díj tulajdonosa lett.

Bernhart Sándor városi t. főügyész. *1889, Baja. 1932 óta a Bajai SE elnöke, kedvelt sportága boxolás és az evezés. Lelkes sportférfiú.

Berta Gyula m. tisztv. *1913, Hódmezővásárhely. 1926-ban kapcsolódott a sportéletbe mint tornász. Már középiskolás korában 9 díjat nyert. 1929 óta a HTVE kebelében kultiválja a tornát. 1932-ben csapata a déli ker. bajnokságban I., 1933-ban Bpsten az orsz. bajnokságban 1-szer I. díjat és 6-szor II. díjat nyer csapatban. 1933-ban egyesületének jegyzőjévé választották. Volt a tornaszakoszt.-nak is intézője és jegyzője.

Berthóty Géza dr. tb. szolgabíró. *1908, Orosháza. Az OTK ügyv. elnöke, az Orosházi PLE alelnöke. Sportjai: tenisz, cél- és galamblovászet. 1926-ban Békéscsabán orsz. teniszversenyen ifj. férfigyeshen I. Utána BEAC-ba került. 1930 és 1933-ban Orosháza élő- és agyaggalambfőversenyeken 2-szer I. díjat, más számokban szintén 2-szer I. díjat nyert.

Berthóty Károly dr. m. kir. korfőtan., ügyvéd. *1870, Németújfalú. Az orosházi sportélet legagilisabb mozgatója, az OTK alapítótagja és 20 évig elnöke. Több orosházi sportegyes. elnöke és diszelnöke. Sportműködése alatt Orosháza szülötteiből több országos bajnok került ki.

berthóty Berthóty László m. kir. hadnagy. *1912, Orosháza. Mint középiskolás a vívósportot kultiválta, mint ludovikás bekapcsolódik a céllövészethez is. 1930-ban a déli ker. junior bajnokságát nyeri törben. Mint a Zrínyi Miklós akadémia I. év. kardesapat tagja résztvesz a délny. ker. bajnokságban a megszervezésében. 84 különb. bajnoksági és egyéb érem, plakett és tiszt. díj tanuskodik kiváló sportműködéséről.

Berti László ezredes. *1875, Nyiregyháza. (MAC.) Testnevelési főiskolai tanár. Precíz és sokoldalú tudású vívó, kellő idegzettel verhetetlen volna. A stockholmi olimpián törben IV. és tagja a kard-világ bajnok csapatnak. 1926-ban az Európa-versenyen törben

II. Rengeteg hazai és nemzetközi verseny győztese. Kiváló sportirodalmi munkásságot fejt ki. Számos egyesület elnöke és vezetője.

Bessenyei György dr. orvos. *1907, Debrecen. Már diákkorában intenzíven sportol; versenyszerűleg az úszást kultiválja. 1926-ban Tokajban folyam-bajnokságot nyert 6 km-es távon. 1926, 1927, 1928, 1930 és 1932-ben 100 és 400 m-en kerületi bajnokságokat nyert. Jelenleg is aktív úszó; 50 m gyorsúszásban tréningeredménye: 29.2 mp. Kb. 160 darab különböző bajnoksági érem, plakett és tiszteletdíj tulajdonosa.

Bethlen Margit m. tisztviselő. 12 éves korában a Bajai SC-ben megnyerte rekordidő alatt a leánygyermek mell és gyorsúszást. 1929 óta az FTC tagja, hol egymásután aratta babérait. 1929-ben 100 és 200 m-en Bpest szenior bajnoka. 1930-ban az osztrákok elleni válogatottban szerepelt. A Bethlen-Mallász-Sipos staféta rekordot úszott és magyar bajnokságot nyert. Számos serleg és vagy 100 érem tulajdonosa, 1929 óta állandó klub bajnok.

Betsch Elemér selyemteny. felügy. *1906, Kula. Sportműködését Kulán kezdte a futballal, majd Ujverbáson szerepelt több városközi és nemzetközi mérkőzésen. Jelenleg a Sellyei TC edzője. Csapata jó eredménnyel működik.

Beusterien Ralph. szig. orvos. *1909, Fiume. A BEAC lövész sz. o. megalapítója és főlovászmestere. 1933-ban lép a BPLE tagjai sorába. 1933-ban Szegeden orsz. bajnokságban II. Postás versenyen II., 1934-ben az MLE versenyen I., NTE versenyen I. VII. ker. versenyen II. helyezett. 1932-ben nyeri a főiskolai bajnokságot. Az 1934. évi olimpiai válogatóverseny I. helyezettje. 14 tiszteletdíj és 74 érem birtokosa.

Bezsilla István dr. ügyvéd, tb. tiszt. ügyész. *1899, Bpest. Mint középiskolás a vívásban, úszásban és céllövészethen több díjat nyert. 1921-ben többedmagával megalapította a gödöllői MOVE teniszkлубot, melynek jelenleg alelnöke és a vívó sz. o. vezetője. Évekig vezette a tenisz sz. o.-t is. Élénken működött közre a sí sz. o. megszervezésénél is.

Biber Károly főkönyvelő. *1901, Hódmezővásárhely. 1920-ban kapcsolódott a sportéletbe mint tornász. Később kultiválta a futást középtávon, majd pedig a vívás és tenisz következett. Jelenleg a HTVE társelnöke. A vívó szakoszt.-nak is volt elnöke és mint ilyen vívóakadémiát rendezett 1930-ban. Mint a tornaszakoszt. vezetője férfi és női csapatokkal több versenyen ért el szép eredményeket.

Biberauer Richard ifj. ref. lelkész, h. ig. *1908, Bpest. Sportja a vitorlázás. A KMYC tagja és versenyzője. Tagja volt a BYC-nak is. Hajójának neve „Eretnek.” 1934-ben 8 versenyen vett részt; megnyerte a 22 m² verseny cirkáló bajnokságot, a „kék szalag” 22 m² versenycirkáló oszt. díját, a KMYC bfüredi versenyait. Ezeken kívül 3 versenyben helyezést ért el.

Biberauer György orvostanhallgató. *1914, Bpest. Sportja a vitorlázás. E sportjában előnyösen ismert bátyja hajóján mint legénységi tag vett részt.

Bihary László vegyész. *1908, Bpest. Sportjai: gyorskorcsolyázás, úszás, tenisz. A korcsolyasporttal 1921-ben kezdett foglalkozni, versenyezni pedig 1925-ben. Nevezetesebb vers. eredményei: 1928-ban 5000 m-en abszolút első, nemzetközi versenyen Troppau 5000 m-en III., ugyanazon stafétában II., magyar bajnoks. összetett vers.-ben IV. A BKE tagja 1922 óta. Volt tagja az FTC-nek, III. ker. FC-nek és a KISOK-nak. Sok érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Bimbó János vaskereskedő. *1899, Kecskemét. A Kecskeméti AC és KSE tagja. Űzte a korcsolya- és vadászsportot. A sportkultúrának lelkes támogatója.

Bimbó József szkvízgyáros. *1888, Kecskemét. Sportjai a céllövészet és legújabbban a tekesport. A céllövészetel 4 év óta foglalkozik. A KTE lövészesapatának kapitánya, aki e minőségében dicséretreméltó eredményeket ért el. A KTE alelnöke és a sportnak egyben áldozatkész anyagi támogatója is.

Birtalan Lajos üzemvezető főmérnök. *1896, Resina. 1932-ben választották meg a Péti Kultur- és Sportegyesület alelnökévé, 1933-ban pedig elnökévé. Az egyesület kifejlesztése körül nagy érdemei vannak, a szakosztályok felállítására és kifejlesztése nevéhez fűződik.

Bischof Mihály ker. utazó. *1899, Bonyhád. Sportműködését diákkorában a futballal kezdte Bonyhádon, majd Bpsten a boxsportba kapcsolódott bele; 1920-ig a III. ker. TVE színeiben szerepelt. 1924–1928-ig Bonyhádon a Petermann és Ghézer futball clubnál működött. Ezután résztvett a BTK megalakulásában, melynek jelenleg is ügyv. elnöke.

Bizse Pál kereskedő. *1890, Igal. Középkisk. korában kultiválta a futballt és az atlétikának minden ágát. Több versenyen I. helyen végzett. A PMSC futballesapatának állandó középfedezete volt. Nagy része van a Pécsi Birótestület megszervezésében, melynek állandó tanácstagja, közben alelnöke. III. f. szöv. bíró. Működésének elism.ül az orsz. és helyi BT-től 1–1 díszoklevelet nyert. Ezenkívül szá-

mos érem és egyéb tiszt. díj tulajdonosa.

Bitskey Aladár főhadnagy. *1905, Eger. Bárány István után Bitskey neve hozta a legtöbb dicsőséget Egernek. 1917-ben kezd úszásban versenyezni, 1924-ben már kétízben megjavítja a 200 m. hátúszás magyar rekordját, 1925-ben 200 m. hátúszó világrekordot javít (dressze miatt nem hitelesítették). Számtalan versenygyőztes, négyízben tagja a bajnokstafétának, 1930-ban hadsereg bajnok, stb.

Blanár László dr. városi orv. *1890, Nádudvar. A Gyulai SE társelnöke és a fegy. bizotts. elnöke. Egyidőben mint az egyes. elnöke annak felvirágoztatása érdekében fejtett ki érdemdús tevékenységet.

Blaskó Lajos faszobrász, hiv. futb. *1910, Kiskunhalas. 1924-ben kezdett futbalozni a VI. ker. TK színeiben. Utána 3 évig a BAK játékosa, 1931–34-ig a III. ker. FC-ben szerepelt, melynek színeiben európai és afrikai túrákon vett részt. Volt ILSz vál. Mint atléta, 100 m-es síkfutásban leventebajnokságot nyert. 1934 óta a Karlsbad FK tagja.

Blattner Béla m. tisztv. *1893, Debrecen. Sportja a futball. Több ízben volt a keletmagyarországi válogatott bajnokesapat tagja, 1911–14-ig aktív játékos. 1920–21-ig a DTE futball sz. o.-nak elnöke, majd mint gyakorló futballbíró működött. Több érem és plakett tulajdonosa.

Blau László bőrkereskedő. *1902, Hőgyész. Sportjai: futball és úszás. Már diákkorában a Kecskeméti AC I. csapatának tagja. Résztvett csapatának külföldi túráin is, így Bulgáriában és St.-Pöltenben. Csapata 4 éven át tartotta Közép-Magyarorsz. bajnokságát. 1928-ban résztvett magyar kupa mérkőzésen is. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Bóczán Elemér dr. ügyvéd. *1885, Ujfehértó. Sportjai: vitorlázás, atlétika, tenisz, vadászat, sí. A Balatoni Yacht Club ügyv. alelnöke 1925 óta. A Magyar Vitorlás Yacht Szöv. ügyésze. A magy. vitorl. sport egyik legrégebb tagja. Számtalan első díjat nyert és igen sok helyezést ért el a vitorlázásban. Egyik legszebb díja a Szent István díj, melyet 1923-ban nyert egy háromszög versenyen. Kiváló eredményeit cca 50 drb hajóplakett igazolja.

Boznár Jenő legenei, forg. adóhiv. ellenőr. *1898, Egerbegy. Hódmezővásárhelyen többedmagával megszervezte a Bercsényi SE levente alosztályát, melynek oktatója és vezetője volt. Később a HTVE vál. tagja, majd alelnöke lett. Közreműködött a Toldy lev. egyes. megalakításában is, ahol mint c. vezető főokt. működött. Nevelt-

jei közül többen országos viszonylatban is elsőrangú teljesítményeket produkálnak. 1934-ben Bpsten tartott tornászvilágbajnokságon 60 tagú levente csapatával szintén résztvett. Erdemeiért a MOTSz elismerésével tüntette ki.

Bodonyi Sándor állampénztári tanácsos. *1884, Steierlack-Anina. All-round sportférfi. Sportjai: súly-, diszkosz-, gerelyvetés, vívás, tenisz, magas- és távolugrás, kalapácsdobás, úszás, torna, sí korcsolya és box. IV. gimn. korában a szegedi piaristák intézetének súlydobó rekordere volt. 1905-ben a Szegedi TE által rendezett orsz. versenyen 50 kg súlyt 23-szor emelte ki. VIII-os gimn. korában mint nehézsúlyú (95 kg) birkózó szerepelt. Kalapácsvetés és kődobásban Erdélynek többszörös rekordere. Az ő nevéhez fűződik Bihar vmegyében az első levente egyesület megalakulása. A vármegyei törvényhatósági testnevelési bizottság tagja. 1908-ban került Berettyóújfaluba, ahol Kiss Antallal együtt megalapította a ma is jónevű BUSE-t. Több egyéni rekordja van. A keleti kerben ma is tartja a kalapácsdobásban a 47 éves korában felállított rekordot. Ma is a BUSE társelnöke és a város sportéletének irányítója. Számos sportérem, plakett és tiszteletdíj tulajdonosa. Nádányi Zoltán költőnk az „Ezüst kürt”-ban megjelent: „Izom-ember” c. verse Bodonyi Sándorhoz konkludál.

Bodorik József városi főmérnök. *1882, Mezőtúr. Sportjai: atlétika, torna és futball. Főiskolás korában rúdugrásban tünt ki és kultiválta a futballt. 1909–10-ben Karcag város sportjának egyik megszervezője. Később Szekszárdon teniszezett és az ottani egyes. jegyzői teendőit látta el. Mezőtúrra kerülve, megalakították a M. 13FC-t, melynek elnöke volt. Később a MAFC alapítótagja és megalakulása óta alelnöke. Tagja a MPE-nek is.

Bodosi Mihály orvosszigorló. *1909, Barót. Intenzíven az atlétikában versenyez, de foglalkozik a legtöbb népszerű sporttal (tenisz, futball, vívás stb.) Atléta pályafutását 1927-ben kezdte mint futó 1500 m-en. 1928-ban kiűnt 174 cm-es magasugró eredményével, amellyel ker. bajnok lett. 1934-ben 196-ra javítja az országos rekordot. A Maurinum pályaavató versenyén 200,5 cm-es eredménnyel Európa legjobb magasugró eredményét produkálja. 1933-ban és 1934-ben megnyeri Anglia magasugró bajnokságát, 1933-ban a főisk. magasugró világbajnokságot új világrekorddal.

Bogáthy Érna. A Tiszti Vívó Clubban kezdett vívni, 1929 óta a BEAC tagja. 6 ízben Magyarország bajnoka, 2 Európa-bajnokságon II., az 1932. évi

olimpián III. helyezett. 1933-ban az Európabajnok hölgyecsapat tagja. 12 serleg és rengeteg egyéb díj nyertese. Édesatyja B. Albert a régi vívógárda egyik legjelesebbje volt.

Bogdán Endre városi adótiszt. *1903, Arad. A futballsport kultiválását mint középiskolás kezdte. Szerepelt az aradi MTE-ben, a Marosvásárhelyi MTK-ban és a CsAK-ban, melynek színeiben többször volt tagja a Délmagyar bajnokságot nyert csapatnak. 1929-ben a Boeskey, 1930-ban a Szegedi Bástya játékosa. (Volt orsz. amatőr délmagyar és Csaba város válogatottja. Szövets. plakett, több bajnoksági és egyéb érem tulajdonosa.

Bogdán József dr. orvos. *1898, Marosvásárhely. Már középiskolás korában futballválogatott volt, teniszben egyéni és csapatgyőzelmet aratott. 1927 óta a Makói AK társelnöke, részt vett a tenisz és evezős sz. o. felállításában, melyek önálló egyesületekké fejlődtek. 1934 óta az egyesület enőke, a Csanádvármegyei Szent Imre Tenisz Club ügyvezetője.

Bogenfürst Ferenc gépjávitóüzem-tulajdonos. *1899, Soroksár. Sportpályáját 1919-ben kezdi a Soroksári AC-ban, melynek, illetve a háború utáni SAC-nak egyik alapítótagja; volt aktív játékosa és 1927-ig sportintézője. A Soroksári FC-nek (profi) szintén egyik megszervezője és volt intézője. 1933-tól a Dunaharaszti MTK elnöke. Volt szövetségi számvizsgáló és hosszú időn át tanácsstag.

Bognár János erdővéd. *1893, Esztergom. Előbb a PLE, most a Move LE tagja. Két ízben volt az orsz. versenyen résztvett csapat tagja. A járási versenyen 3 ízben volt a győztes csapat tagja, egyénileg is I. volt. Számos egyéb versenyen ért el helyezést. Mint vadász is kiváló.

Bognár Lajos várm. irodatiszt. *1898, Berzence. Sportpályafutását diákkorában kezdte az atlétikával. Kultiválta: súlydobást, gerely- és diszkoszvetést, magas- és távolugrást, rövid távon a futást és a labdarugást. Résztvett a Nagyatádi Turul SE megalapításán, melynek 1930-ban ügyvezető elnökévé választották. A Polg. Lövészegyletnek megalakulása óta fő titkára. A Délny. Lász. tanácsának pot-tagja és egyesületének szövets. képviselője Számos érem és díj tulajdonosa.

Bóka Papp Gyula ifj. m. tisztv. *1898, Kecskemét. Sportműködését a futballal kezdte. Mint futballista intézete vál. csapatának tagja volt. Később a Kecskeméti AC intézője, majd futballigazgatója lett. Szerepelt a FIFA-nak bejelentett nemzetközi bírák lajstromában is. Volt a Középmagyar ker. intéző bizotts. előadója is.

A déli ker. diszoklevéllel tüntette ki. Számos érem tulajdonosa.

Bokányi Sándor Máv. mozd. szer. lakatos. *1898. Boba. Sportjai a kerékpározás és birkózás. Az NTE kebelében kezdte sportműködését. Több ker. versenyen ért el helyezést. Keszthelyen I. lett kisközép súlyban. A kerékpárban országúti versenyen szintén nyert I. díjat. Foglalkozik céllövészettel is. PLE háziversenyén a legjobb céllövő érmét nyerte meg.

Bonc Kálmán p. ü. irodatiszt. *1892. Újpest. (Kecskeméti SE, BEAC, Kecskeméti AC). Több ízben volt tagja az elsőosztályú egyesületek ellen küzdő futballesapatnak. 3000 m futásban szép eredményeket ért el. Több ízben szerepelt mint edző, most a KAC intézője. II. o. futballbíró. Több bajnoki érem és plakett birtokosa.

Bontovits Ferenc cipész m. *1899. Izsák. 1933 óta a Kecskeméti TE alelnöke. Két ízben volt az I. o. csapat intézője, mely alatt kiváló eredményeket ért el. Aktív nem sportol, de az egyesület törekvésének lelkes támogatója.

Bonyhádi Tenisz Egylet. Alakult 1926-ban Gömbös Miklós reálgyimn. tanár kezdeményezésére. Az egyes. ma is G. M. tanár elnöke és a Bonyhádi Kaszinó égisze alatt működik. A sportbeli vezetést 1934-ben Kovács Jenő vette kezébe. Városközi mérkőzéseken több ízben fényesen megállották helyüket kiváló játékosai, akik közül megemlítendő: Hetényi Jenő, Weber Béla, Gonda Miklós, a hölgyek közül: Weber Mariann, Posevitz Mady.

Bonyhádi Testgyakorlók Köre. Alakult 1933-ban. A szépen fejlődő egyesületnek ma már a következő szakosztályai működnek dicséretreméltó eredménnyel: 1. futball, intéző Losonczy Jenő ny. százados és Jakobovics József; 2. asztalitenisz, vezető: Pétermann István, Bárány Ernő; 3. kerékpár, vezető: Petro László, Reich Bernát; 4. sakk, vezető: Benedikt Géza; 5. műkedvelő, vezető: Bischof Mihály, Bárány Ernő; 6. úszó és atletika, tréner: Kuszka, aki egyben a futballesapat tréneré is.

Borbély Ferenc m. kir. vsz. tiszt. *1905. Zalaegerszeg. Sportjai: futball és úszás. Mint középiskolás a Zalaegerszegi SE-nek és a Zalaegerszegi MOVE-nek centere. 1923-tól a BEAC színeiben játszott. Volt főisk. válogatott. Több ízben KANSz és MOVE válogatott. 1933 óta a PTBSC tagja és játékosa. Több érem és plakett tulajdonosa.

Borbély Gusztáv porcellánfestő és üvegkereskedő. *1890. Csenger. 1906-ban az egri Doboó Kerékpár Kör versenyerékpárosa és birkózója volt, szép

eredménnyel. 1922-ben résztvett a Komáromi Move SE megalakításában, melyből 1924-ben a KFC alakult, ennek volt intézője több éven át. 1932-ben az egyesület elnökévé választották. A Nylasz tanács tagja.

Borbély Imre vit. takarékp. cégvezető. *1893. Debrecen. 1910–14-ig a Békessy vívóklubnak volt aktív tagja. 1927-ben a Bocskaynak rendes tagja, majd főpénztárosa, 1931-ben alelnöke, jelenleg társelnöke. 1933 óta a gazdasági bizottság elnöke. Egyesületének fejlesztésében elvülhetetlen érdemei vannak.

Boranyi Károly Máv. főraktárnok. *1891. Debrecen. Diákkorában kiváló tornász volt. Szeretettel üzte a futballt is. Egyike azon agilis sportférfiaknak, akik a Debreceni Vasutas SC-t életre hívták, melynek jelenleg pénztárosa. Egyesülete életében szervező tehetséggel tűnik ki.

Boros Béla postafőtiszt. *1894. Arad. Mint középisk. a futballt kezdte, majd atlétikával foglalkozott. Középs. versenyeken rúd-, táv- és magasugrásban ért el szép sikereket. A DKAS-nak egy évig volt tagja. 1931-ben egyik megalapítója a futball sz. o.-nak, melynek intézője és tréneré lett. 1933 óta a KLASz tanács tagja. A BT-nek 1934 óta vizsgázott gyakorló futballbírája.

Boros Dezső dr. fogorvos. VII. Erzsébet krt. 50. Mint középiskolás az osztályversenyek állandó jó helyezettje. 1914-ben az UTE színeiben gyermekversenyen II. helyezést ért el 50 m-en 40 mp-et uszva. 1916-ban sporttársaival megalapította a III. ker. TVE úszószakosztályát, melynek legjobb sprintere volt. A háború után az MTK-ba lépett, ahol a vízipólócsapatnak lett a tagja.

Boros Ernő városi villanyszerelő. *1910. Győr. 1926-ban kezdett futballozni az ETO ifj. csapatában. 1927-ben már az I. csapat, 1931-től a Hungária. 1932-től a Somogy játékosa. Számos külföldi turán vett részt. Egy ízben volt Nyugat válogatott, 1 ízben orsz. amatőr válogatott j. Számos I. és II. o. bajnoksági érem tulajdonosa.

Boros György fogtechnikus. Mint gyermek, majd ifj. versenyző gyorsúszó számokban indult. Később az MTK színeiben úszott és vízipólózott. Midőn Komjádi átvette a III. ker. TVE szakoszt. nak a vezetését, az MTK-nak csaknem teljes versenyzőgárdája követte a vezért. Ekkor B. Gy. testvéreivel együtt reorganizálta az MTK csapatát, a II. oszt. ban szereplő vízipólócsapat felkerült az I. o.-ba. Huzamosabb ideig volt a csapat edzője és kapitánya. Volt B válogatott is.

Boros István dr. ügyvéd. Az UTE-ben kezdett úszni. Az akkor még vereséges oldalúszást favorizálta s a pólócsapatnak is tagja volt. A háború után az MTK-hoz került, ahol három testvéröccsével egyetemben többször sikeresen szerepelt a vízipólocsapatban.

Boros József kelmefestő. *1909, Hmvasárhely, 1931 óta a HTVE cél-lövője, számos versenyen vett részt, Egy I. és egy III. díj nyertese.

Boros Lajos s. ellenőr. *1881, Nagyzerénd. Sportpályáját Aradon kezdte a futballal. Mint tengerész Pekingben több nemzetk. mérkőzésen vett részt. A Nyiregyházi PSE-nek megalakulása óta pénztárosa.

Boros László dr. ügyvéd. 1914–1917-ig az Ujpesti TE versenyzője, 1917-től az MTK tagja. 1919–1930-ig az MTK vízipólocsapatának hátvédje. 1928-ban csapata a Magyar Kupa győztese lett. 1932-ben visszavonult az aktív sportolástól s azóta egyesületében és a MÚSz-ban fejt ki tevékenységet.

Boross Pál zelenai, banktisztvis. *1901, Arad. III. o. futballbíró, a BT titkára, a csabai alosztály szöv. kapitánya, a sportkupa fegyelmi és bíróküldő biz. elnöke, a magyar profibírók keretének tagja, Tebe SE tanács-tag, a Csabai AK futballintézője, edző, alosztály ügyv. igazgató, stb. Az Aradi AC színeiben orsz. versenyen 110 m gátfutásban többször I. ugyancsak 800 m-en és magasugrásban is elsőrangban helyezett. Részt vett az AVSE megalakításában, 1934-ben Bcsabán megalakította a Délkeletmagyarország kebelébe tartozó bankosok s. e. t. A Csabai Vívó E.-ben vívott, annak pénztárosa volt. Többszörös ker. és orsz. válogatott. 40 bajnoksági és egyéb érem, plakett, díj, stb. tulajdonosa.

Borsay Győző dr. járási tisztiorvos. *1893, Kiskőrös. Főiskolás korában a BBTE, majd a MAC vívója volt, számos versenyen vett részt. 1922-ben a BEAC orsz. kizárási versenyen IV., 1921-ben a Vívó Szöv. orsz. jun. versenyén I. és 4 éven át nyeri a szöv. díjat. 1922-ben a Győri Hungária SE orsz. versenyén V., 1925-ben Debrecenben az orsz. Békéssy emlékversenyen II. 1928-ban orsz. előgalamb-lövő versenyen Nagykőrösön I. agyaggalamb-versenyen II. Díjai: vívás 14 első, 30 második, céllövészet 8 első és második díj számos egyéb díj.

Borsányi Ferenc tisztviselő. 1915-ben, diákkorában kapcsolódott a sportéletbe, hamarosan a Pestújhelyi SE I. csapat tagja lesz. 1925–26-ban a BTC I. o. játékosa s már magyar válogatott. 1926-ban lesz az UTE I. o. csapat tagja, ettől kezdve részese az UTE dicsőségeiben gazdag pályafutá-

sának. 24-szer magyar válogatott, csapatával 3-szor nyeri a magyar bajnokságot, tagja az Európa kupát nyerő csapatnak, részt vett az olaszországi, egyiptomi, délamerikai túrákon, stb.

Brenner Viktor (UTE). Már Szegeden (SzUE) szép eredménnyel úszik, tagja volt a KISOK orsz. futballbajnok csapatnak. 1929-ben Bolognában 4x200 m válogatott tartalék. 1931-ben Pozsonyban 100 m győz, stb. Számos serleg és érem birtokosa.

Borsi Lajos Máv. szertárnok. *1903, Debrecen. Már diákkorában lelkesen űzi a futballt, 1918-tól 1933-ig aktív játékos volt. Több ízben volt kerületi és Debrecen város válogatottja. 1918–1925-ig a DVSC színeiben szerepelt, ezt megelőzőleg pedig a DEAC-ban. Több érem tulajdonosa.

Borsodi Árpád divatárkereskedő. *1905, Kapuvár. Sportpályáját 1918-ban a KSE ifjúsági csapatában kezdte a futballal. 1919–20-ban a Kath. Legény-Egylet kebelében szervezett futball-csapatot, melynek kapusa és intézője lett. 1931-ben újból életre hívta a KSE-t, melynek előbb pénztárnoka, majd 1 évig titkára volt, 2 év óta intézője.

Both János városi tisztviselő. *1911, Newark. Már középiskolás korában atlétikában, különösen futásban kiválik. 1927 óta mint tornász, műkoresolyázó és síversenyző tevékenykedik a Pécsi AC színeiben. A birkózást, boxolást, teniszt, vívást szintén eredményesen űzi, volt válogatott labdarúgó. A délnyugati tornász ker. vál. tornásza, az 1934. évi tornászvilágbajnokságon a gyűrűbajnokságot nyert csapat tagja. Eredményei 2 tornász bajnokság, 1933. évi pécsi sibaajnokság, az 1934. évi járőrcsapatbajnokság parancsnoki díja, stb. Most a Motesz délnyugati ker. intézőbiz. tagja és a PMMTSE ellenőre és tornász sz. o. vezetője.

Botyánszky György hentes m. *Békéscsaba. 1901. 1918-ban kezdett futballozni a CsAK színeiben, 1925–30-ig az Előre játékosa. 250 bajnoki mérkőzésen vett részt. Csaba válogatottja volt 4 ízben. Volt csapatkapitány. Most a Tőrekvés háznagya. Számos díjat nyert.

Bozzay Erzsébet áll. leányliceumi tanárnő. *Bpest. Már hivatásánál fogva is csaknem az összes sportokat kultiválja. Legkedveltebb sportjai a koresolyázás, tenisz, úszás és túrisztika. Főiskolai háziversenyeken többször ért el elsőrangú helyezéseket. Jelenleg szombathelyi leányliceum testnevelési tanára.

Bóbel Ferenc ny. bankelnök *1856, Szigetvár. A Mecsek Egyes. pártoló-tagja 1891-től. Több túrát tett, így nagyobb Ausztria tartományaiban.

A sportnak mindenkor lelkes hive és ügybuzgó támogatója.

Bönisch József városi főszámvevő h. *1890, Torbágy. 1906-ban kezdett sportolni mint futballista és tornász. 1919-ben a BTC pénztárosa és a torna sz. o. vezetőjévé választották. Részt vett a délnyugati ker. megalakításában, annak 1926-ig pénztárosa volt. A Pécs-Baranyának ellenőre volt. Most a Pécsi AC tagja és az Ökölvívó Szöv. ellenőre.

Bőr István kereskedő. *1911, Debrecen. Sportműködését középiskolás korában kezdte a futballal. 1930 óta a Debreceni KASE aktív játékosa. Volt ker. válog. Több futballérem nyertese.

Bőr József m. tisztv. *1912, Debrecen. Már diákkorában lelkes futballista. Többször szerepelt mint középisk. vál. A DKASE-nek 1931 óta aktív játékosa és azóta állandóan ker. válog. A Bocskaynak volt amatőrlétszámát és számos külföldi túrán vett részt. Több érem tulajdonosa.

Börgyári Torna Club, Pécs. 1918 őszén alakult Róth Sándor vezérigazg. ösztönzésére. A futball mellett az atlétikát és tornát kultiválta. Az egyesület atlétái és tornászai rövid idő alatt figyelemreméltó teljesítményeket produkálnak, az igazi babérok azonban a futball sz. o.-nak jutottak. 1920-ban a pécsi csapatok legelsőjévé lesz és megnyeri a bajnokságot. 1922-ben az egyesület felveszi az „Iparos” jelzőt. 1923-ban mint IBTC nyeri a bajnokságot. 1925-ben kénytelen a Pécsi VSC-vel fuzionálni. 1932-ben újból életre hívják a BTC-t. Elnök: Hernik István, alelnökök: Parill Hubert és Krojtor József, főtitkár: dr. Parill Ferenc, intéző: Deák Ferenc.

Brassay Károly okl. középisk. tanár. *1904, Hajdunánás. Sportja a súlyemelés. Magyarország, Keletmagyarország, Ujpest, Debrecen többszörös súlyemelő bajnoka és sokszoros rekordere, a DTE örökös bajnoka. A MBSZ keleti ker.-nek tanács tagja és h. ügyv. alelnöke és a keleti ker. súlyemelő aloszt.-nak előadója. A DTE birkózó és súlyemelő szakoszt.-nak elnöke és egyesületi titkára, a HTK választm. tagja. 1928-ban olimpikon-jelölt volt. 1924-ben mint pehelysúlyú 73 kg-os balkarú emelésével erősen megközelítette a 75 kg-os világrekordot. Pehelysúlytól kishézsúlyig minden súlycsoportban versenyzett. A jelenlegi legrégebben versenyző aktív súlyemelő. Bajnokságainak száma 16. Érmeinek száma 60 és több tiszt. díj.

Brenner Ferenc dr. ügyvéd. *1906, Máramarossziget. Középiskolás korában intézte futbalcsapatának többször válogatottja. Tagja volt a Nyiregyházi

TVE ker. bajnokcsapatának, úgyszintén a ker. válogatottnak. Mint atléta középiskolás korában a magasugrásban, táv. ugrásban és futószámokban ért el szép sikereket. Több ízben ker. bajnok a magasugrásban. A műkorcsolyázásban és sísportban is kiváló nyújtott, a teniszt 1927 óta úzi eredményesen. Közel 150 drb. különb. arany, ezüst stb. sportérem, plakett és tiszt. díj nyertese.

Brenner Mihály törv.-széki tanácselnök. *1876. Máramarossziget. Már diákkorában lelkes barátja a sportnak. 1932-ben a Nyiregyházi TVC elnökévé választotta, 1933-ban pedig örökös dízelnöke lett az egyesületnek. A sportnak ma is lelkes támogatója.

Brenner Zoltán joghallg., városi tisztv. *1914, Sárrétudvari. A Kisvárdai Uszó E tagja. 6 éve teniszezik; 4 év óta versenyszerűen. 1933-ban Kisvárdán orsz. versenyen három I. h.-t ért el, ugyanezen évben Debrecenben ker. vers.-en mindent számból győztesként került ki és 1933-ban lett Keletmagyarország bajnoka, 1934-ben hazai és külföldi versenyeken szintén többször aratott szép sikert. Kb. 30 drb. különféle tiszt. díj és sportérem tulajdonosa.

Breuer Árpád tisztv. *1899, Bpest. Sportműködését diákkorában a III. ker. Torna- és VE-ben kezdte a labdarúgással. Volt ifj. válog. 1919–1922-ig a VAC I. csapatnak állandó játékosa. 1922–1924-ig Csehszlovákiában működött. 1924-ben hazajött és tagja volt az olimpiai keretnek. 1926-ban újból a VAC-hoz került, majd Palesztinában a Makkabea játékosa lett. Többször volt zsidó vál. 1928-tól mint tréner működik. Jelenleg a Magyar Pamutipar SE trénere és játékosa. A futballon kívül űzte az atlétikát, teniszt és ping-pongot. 1933 óta a Budai Textilgyárak SE-nek főtitk.

Breuer Erzsébet. *1910, Bpest. (MUE). Első nyilvános versenyén Csillaghegyen 50 m mellúszásban I. A 200 m mellúszásban többszörösen Bpest bajnoka, sokszoros válogatott, stafétában kétszeres Bpest bajnok. Örökös klubbajnok és úszókapitány. 250 díjat nyert. A MUE aranyjelvényes bajnoka. Evezéssel, síeléssel, tenisszel stb. is foglalkozik.

Breznyiczky Erzsébet női szalon-tulajdonos. *Hajduböszörmény. 1918 óta űzi a teniszt s azóta versenyzője a Hböszörményi Lawn Tenisz E.-nek. Több versenyen ért el első helyezést úgy egyesben, mint párosban. Eredményesen kultiválja a korcsolyasportot is. Egyesülete vezetésében mint választm. tag és gazd. felügy. biz. tag foglal helyet.

Brill László kereskedő. *1906 Gyula. Mint lelkes sportbarát a GyAC futball-

csapat állandó kíséretének tagja, a drukkerhad egyik vezére. A tribün felépítését anyagilag támogatta. 1928 óta az egyes. választm.-nak, 1931 óta a vígalmibizotts.-nak tagja.

Brinzey Aurél fürdőig. *1873, Somosrév. A sportba 1920-ban, a Balatonfüredi SC megalakulásakor kapcsolódott bele. 10 év óta az egyesület elnöke. A helyb. Lev. Egy., a PLE és még számos helyi társad. és sportklub tagja.

Bródi Barna fakereskedő. *1893, Tiszakeszi. Középiskolás korában többször volt futballválog. 14 éves korában a magasugrásban 155 cm-el, a távolugrásban 5,28 cm eredményével rekordot állított fel. Diákkora óta tagja volt a DTE-nek és mint futballista 1914-ig szerepelt. 1919-ben futballbírói vizsgát tett. A keleti ker.-nek 1 éven át volt futballkapitánya. A DKASE futball sz. o.-nak trénerként is sikeres működést fejtett ki. A kereskedelmi tornakörnek egy évig volt titkára. — Több bajnoki és egyéb érem nyertese.

Bródy György tisztviselő. *1908, Bpest. 1925-ben a Cercle des Nageurs de Lausanne tagjaként kezdett vízpólóval foglalkozni, a III. ker. TVE-nek 1920 óta tagja. 1928-ban először válogatott. Szerepel a nürnbergi Klebelsberg kupamérkőzésen. 1931-ben Párisban az Európa bajnokságokban, 1932-ben a világbajnokságban győztes csapat tagja és 1933-ban az európai válogatott ellen győző csapat tagja. Két signum laudisz és a IV. o. érdemkereszt tulajdonosa.

Bruck Gyula bizt. vezértitkár. *1897. Sportjai: atlétika, futball, autó és motor. Sokszoros nyugatmagyarországi 100, súly- és távolugróbajnok. A nyugatmagyarorsz. vál. futballesapat tagja. A MAC-nak 1930. évi futárversenyén (1200 km.) túrakocsijával (seria) kategóriájában győztes lett. 137 érem, plakett és 18 serleg tulajdonosa.

Bubenik Tibor hentes és mészáros. *1909. Bpest. Sportjai: céllövészet és tenisz. A PLE tagja. 1933-ban csapatával megyei bajnokságot nyert, egyénileg I. lett. orsz. versenyen III. helyezett. 1934-ben a PLE orsz. versenyén Bpsten csapata II. lett, egyénileg II. díjat nyert. A Magyar Orsz. Céllövő Szöv. bajnokságán 1934 okt. 24–28. csapata II. lett, egyénileg pedig IV. helyen végzett. Nyert 500 pengő pénzbeli jutalmat, számos érmet, plakettet és egyéb tiszt. díjat.

Budai Textilgyárak Sz. Szövetsége. Alkult 1934-ben. Működésének megkezdését elősegítette Weiszberger Ferenc, a Magyar Pamutipar Rt. igazgatója, aki első ízben az összes jelentkező csapatok győztesének szép művészi ezüstserleget ajánlott fel. Az első ízben

kiírt bajnokságra pedig Fekete Jakab cégfőnök szintén ezüstserleget tűzött ki. A futballszakosztályon kívül minden bizonnyal érdeklődést fognak felkelteni az alkalmazottakban az uszóz, atlétika, evező, box, vívó sz. osztályok, is. Tisztikar: elnök: Weiszberger Ferenc, társelnök: Gyuritza András, ügyv. elnök: Fekete Tibor, alelnök: Fekete Iván, főtitkár: Breuer Árpád.

Budapest Budai Futball Club. Alkult 1910-ben mint Pénzüntézet Alkalmazottak Testedző osztálya. 1912-ben megnyerte a IV. oszt. bajnokságot, rá következő évben a III. oszt. bajnokságot. Ujból 1930-ban alakult meg mint BBFC. Még azon évben megnyerte a IV. oszt. bajnokságot és a MOVE Fair díját. Jelenleg a III. oszt.-ban küzd az amatőrbajnokságért. Elnök: Vendelin János, társelnök: Kozlák Mihály, intéző és sz. o. vezető: Fónád István.

Budaváry (Bloch) Lőrinc szföv. tv. *1890. Bpest. Sportpályáját az OTE-ban kezdte mint középiskolás. Első sportja a birkózás. Később a futballra tért át. 1910–1927-ig az OTE játékos. Volt a futball sz. o. vezetője és intézője. Több neves játékost nevelt a magyar futballsportnak. Volt a MLSz-nek tanács-tagja, bizotts. tagja, majd ellenőre 1927-ig. Jelenleg az OTE futball sz. o.-nak elnöke.

Budaváry (Bechtold) Márton, postaszámtiszt. *1903, Budakeszi. Sportjai: atlétika, futball, úszás. Többszörös orsz. válogatott, gerelyvető. A BBTE örökös bajnoka és rekordere, a KANSz bajnoka és rekordere. Aranyjelvényes atléta. Egyéni rekordjai: gerely 60,41 m, magasugrás 170 cm távolugrás 6 m, hármassugrás 12,96 m, súlydobás 11,87 m.

Budimácz István földbirt. *1898. Siklós. A Siklósi SE alapítótagja, majd alelnöke, volt választm. tagja és 3 éven át intézője. Kultiválta a teniszt, uszást és futballt. 1922–23-ban Bpsten bankközi uszóversenyeken 10-szer díjat nyert.

Buray József kereskedő. *1881, Debrecen. 30 év óta kultiválja a vadászatot. Tanítómestere édesatyja volt. Kis és nagy vadakra egyaránt vadászott. Tenyésztett magyar vizslákat és angol pointereket. Esztergomban orsz. versenyen angol pointerével II. díjat nyert. Debrecenben 2 ízben nyert díjat. Ma is aktív vadász és nagy sportbarát.

Burger Andor nyomdatulajdonos. *1886, Nagyvárad. A sportba mint a Budai SC vezetőségi tagja kapcsolódott bele. 12 éven át fejtett ki áldásos tevékenységet mint társelnök. 1931-ben meghívásra elfoglalta a Vérhalom FC elnökségét. Az ő kitartó és céltudatos munkássága indította el újból az egye-

sületet a fejlődés útján. A BLASz tanácstagja, a 33 FC-nek alelnöke.

Burghardt István műszerész. *1899, Kővágószőlős. Sportpályafutását 1915-ben a Világosság KK kebelében kezdte, ekkor indult meg kerékpár, motor-kerékpár győzelmeinek szakadatlan sora, melyekből a nevezetesebbek: Számos ifj. verseny megnyerése után 1916-ban I. o. főversenyző lesz. Ekkor indul először tandemben mint Vass (akkori bajnok) partnere és győznek. 1919-ben Uheretzkyvel tandem rekordot javít. 1921-ben megver számos külföldi bajnokot, nyeri Magyarország egyéni pályabajnokságát, Uheretzkyvel nyeri az összes párosversenyeket és a tandem bajnokságot. 1925-ben kezd Németországban motoron versenyezni, hol neves I. o. versenyző hírből áll. Itthon 1928-ban nyeri a Tourist-Trophy 250 cm kategóriáját, pálya- és körrekordot javít, Millenárison a pályabajnokságot nyeri, stb. stb. 1933-ban kezdi meg pályán a motorvezetői szereplést. Díjainak száma kb. 250.

Burkus György hentes és mészáros. *1910, Szentes. 1927-ben a Szent. MTK-ban kezd birkózni először a légsúlyú, majd a pehelysúlyú csop.-ban. 1930-ban délker. bajnokságokon III. h., orsz. II. oszt. szenior bajnoks. a pehelysúlyban ért el I., II. és III. helyezést. 1931-ben Szentesen pehelysúlyú leventebajnok. Több érem tulajdonosa.

Buzás Lajos banktisztv. *1903, Oroszáza. Már középsík. korában erősen kultiválta a labdarugást. 1921–1932-ig az SzTK, majd az OTK színeiben játszott. Volt városközi aloszt. és ker. vál. Az OTK titkára. Több érem és díj tulajdonosa.

Buzogits István m. tisztv. *1911. Szentlőrinc. 1933-ban lett aktív tagja a Sztlőrinci PLE-nak. Vadászattal és intenzíven foglalkozik, ezenkívül kultiválja a diszkosz- és gerelyvetést, valamint a súlydobást.

Bükky József ügyész. tisztv. *1902. Nemesabony. Sportpályáját a Pozsonyi Törekvés SE.-nél kezdte a futballal és korcsolyával. Dunaszerdahelyen a céllovászatba kapcsolódott bele. 1927 óta a Veszprémi MOVE titkára, a Teke szakoszt. vezetője. Az általa kultivált sportágak mindegyikében nyert díjat vagy érmet.

Celldömölk sportja. 1910-ben kezdett a celldömölki ifjúság sportolni. Különösen a labdarugó sportja fejlődött ki. 1928–1930. években a nyugat-magyarországi labdarugó szöv. I. osztályában játszott csapatával, amikor is szép sikereket és szép helyezést ért el. 1931-től 3 éven át szünetelt Celldömölkön a sportélet. 1934-ben megal-

kult a Celldömölki Vasutas SE. A jól szereplő és lelkes futballesapata visszaszerezte a mérkőzést látogató közönséget. A vezetőség minden tagja önzetlenül tevékenykedik. Munkásságuk eredménye, hogy rövid idő alatt céllovászatra, jégsporthoz, könnyű atlétikára és teniszezésre teremtett alkalmat. Ennek az egyesületnek rövid a múltja, de nagy a jövője.

Costan Kamilló ak. hallg. *1910, Szabadka. Középiskolás korában kapcsolódott a sportba mint vívó és atléta. Később Keszthelyen az akadémia sportclub színeiben űzte a vívást és atlétikát. Magyaróvár, Sopron, Keszthely, Debrecen közötti főisk. vers.-en több helyezést ért el. Díjai: 18 drb, melyből 7 I., 4 II. és 7 III. A keszthelyi sportéletben jelenleg is élénk részt vesz.

Csaba Mihály dr., ügyvéd. *1904. Sátoraljaújhely. Mint középsíkoltás atlétizált. Később a Gyulai AC színeiben vett részt több orsz. atlét. versenyen, melyeken rudugrásban I., II. és III. díjat nyert. 1932 óta a GyAC választm.-nak tagja.

Csabai Antal banktisztv. *Kecskemét. Tevékeny részt vesz a Kecskeméti AC sportéletének vezetésében, mint választm. tag és mint a futball sz. o. vezetője. Sportjai: vívás, autósport és a labdarugás.

Csajtay Ferenc v. tisztv. *1898. Pápa. Sportműködését diákéveiben kezdte vívással, futballal, szertornával és korcsolyázással. 1923–1930-ig mint játékos a Kinizsiben szerepelt. Ez idő alatt került csapata az I. o.-ba. — Volt egyesületének tréner, intézője, jelenleg pénztárosa. A korcsolyában I., gerelyben II., diszkoszban II. díjat nyert. A futballban szintén több érem tulajdonosa.

Csákó Pál Máv műsz. s. tiszt. *1902. Kiskunfélegyháza. Mint diák a tornát kedvelte. Ma mint a Kecskeméti Máv SE pénztárnoka működik. A sportkultúrának lelkes híve és mindenkor odaadó támogatója.

Csákány Ferenc Máv. kalauz. *1891, Szombathely. Sportműködését a versenyszerű céllovászatból kezdte 1931-ben. Már az évben a Kőszegi PLE versenyén a bajnokesapat tagja. 1932-ben több egyesületközi versenyen szerepelt eredményesen. 1933-ban a Sz PLE verseny egyéni bajnoka. 1934-ben a ZPLE „Zrinyi vándordíjas” verseny győztes csapatának tagja. Kőszegen szintén tagja a győztes csapatnak. 1934-ben kapta összeredm. alapján a III. o. mesterlovászi címet. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Csányi Boriska egy. hallgató, FTC tag. 1932-ben a 2000 m Balaton-bajnokságban egyéni és csapatgyőzelem. A

Keszthely—Vonyarc verseny győztese. A Tihany—Füred versenyben 2. Ezek alapján az összpontverseny és OTT-plakett nyertese. 1933-ban győztese a folyam-, a 2000 m Balaton-, s a Füred—Siófok közötti 13 km átúszóbajnokságnak. A magyar bajnokságban 200, 400 és 500 m 2. helyezett. 1932-ben először válogatott az osztrák-magyar hölgymérkőzésen. 1934-ben a folyam-bajnokság győztese, s a Balatonátúszás női bajnoka. 5 serleg, 3 plakett.

Csányi Pál Máv s. tiszt. *1906, Szeged. Sportpályáját diákkorában mint labdarúgó kezdte. Később a Szegedi Vasutas SE-nek volt ifj. játékosa. 1924-ben a Szegedi AK játékosa lett. Itt kezdte a birkózósport üzését is. 1928-ban a Békéscsabai Máv SE birkózója lett, ahonnan Makóra, majd 1932-ben Kiskunfélegyházára került, ahol az általa szervezett és alapított KVSE birkózó sz. o. vezetését vállalta. Sportpályájának nevezetesebb eredményei: 1925-ben megnyerte Délmagyarország ifj. bajnokságát a könnyűsúlyban. 1927-ben Délm. légsúlyú bajnoka volt. 1925—28-ig állandóan tagja a Délmagyar válog. keretnek; 2-szer tagja volt a „Brüll” vándordíjat nyerő csapatnak. Békéscsabán a Boeckay rendőrbirkózók amatőredzője volt. Jelenleg a Kiskunfélegyházi VSE birk. sz. o.-nak vezetője és titkára. Több érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Csapó Sándor ifj. építész. *1898, Kecskemét. Sportjai: birkózás, szertorna és vívás. 12 éves kora óta sportol. Mint diák egyike volt a gimn. legjobb tornászainak. A birkózást és szertornát 1919—1922-ig versenyszerűleg űzte szép eredménnyel. A birk. sportnak annyira lelkes híve, hogy a Kecskeméti AC birk. sz. o.-át több alkalommal anyagilag is támogatta. Több értékes sportérem tulajdonosa.

Csapp János testnev. tanár. *1908, Kisújszállás. Középiskolás korában Keleti Ker. MOVE futball sz. o.-ban működött. 17 éves korában Sátorajújhelyen keleti ker. atlétaversenyen súlyos diszkoszvetésben II. lett. A BEAC-nak tagja 1 évig, szerepelt a TFSC-ben is. 1929-ben több Nagykun bajnokságot nyert atlétikában, tornában és vívásban. 1933-ban a PEAC testnev. tanára és téli edzője. Jelenleg Kalocsa sportéletében fejt ki eredményes működést.

Csarmasz Ferenc dr. ügyvéd. *1894, Zalaszentiván. Diákkorában Pápán mint futó, futballista és vívó sportolt. Sárospatakon a főisk. sportkör vívócsapat tagja, mint ilyen több ízben ért el helyezést, sőt I. is volt. Pápán 1920-ban a PSE-ben működik, 1923-ban a P. Kinizsi csapatában játszik; volt társelnö-

ke, ügyv. elnöke és ügyésze; jelenleg társelnöke.

Császár József takp. tisztv. *1895, Hódmezővásárhely. A HTVE kerékp. sz. o. elnöke, az egyes. alelnöke. Mint középiskolás atlét. számokban több díjat nyert. Később egyesülete színeiben nyert több I. és II. díjat. A VAC színeiben kultiválta a futballt. 1925 óta foglalkozik a tenisszel is. Makón 4 város versenyzői közül veretlenül került ki győztesnek és megnyerte az I. díjat (ezüst serleget). 1930-ban ő szervezte meg egyesülete kerékpár sz. o.-át, mely igen szép helyet vívott ki magának a déli ker.-ben. 1921-ben résztvett a Bpest-en rendezett orsz. vidéki bajnokságban egyesülete tornászcsapatával, mely megnyerte a korlátesapatbajnokságot. Cca 35 különb. érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Csató Béla testnev. tanár. *1905, Esztergom. Sportpályája középiskolás korában a szertornával és uszással indult. Tagja volt a Duna kerületi bajnok vízipólócsapatnak. Főiskolás korában 5-ször nyert főisk. egyéni szertorna bajnokságot. 3 éven át a főisk. bajnokesapat tagja. A 4x50 m-es főisk. bajn. uszóstaféta tagja volt 2 éven át. Ezidő szerint főleg a teniszt kultiválja. 1934-ben Győr város férfi egyes bajnoka. Kb. 200 drb érem és plakett, 14 drb értékes tiszt. díj nyertese.

Csedő Lajos állampénzt. ir. tiszt. *1894, Makó. A MAK háznagya és főrendezője. Sportjai: atlétika és céllövészet. 1911-ben közreműködött a MAK megalakításában. A MAK pálya felavatása alkalmával rendezett versenyen távougrásban és diszkoszvetésben megnyerte Makó város bajnokságát. A makói vívó- és céllövősport megszervezésében szintén közreműködött. A céllövészetben is nyert több I. és II. díjat. A Makói PLE lövész mestere.

Csenterics Ferenc tejjgazd. alk. *1913, Pécsvárad. Sportjai: futball és céllövészet. 4 éven át a KISOK aktív tagja volt. KISOK vál. is volt, majd a Pécsvárad SE színeiben játszott 4 éven át. Járasi lövészversenyen III. díjat nyert.

Csepela Gyula dr. ügyvédjelölt. *1908, Dédes. A BEAC vízipóló és staféta bajnokesapat állandó tagja. 1927-ben a római főisk. bajnokságon egyéni IV. A 4x50 m világbajnoki staféta tagja, a darmstadti 4x100 világbajnoki gyorsstaféta tagja. Műkorcsolyázásban a főiskolai bajnokságban II. és III. helyezés, 1933-ban orsz. bajnokságban IV. stb. Díjai: 150 érem és plakett.

Cser Gyula kalaposm. *1897, Szigetvár. Sportműködését mint futballista a Vasas FC ifj. csapatában kezdte. Há-

ború után a Pécsi SC játékosa lett. 1924-ben résztvett a PTE megszervezésében és megalapításában, melynek pénztárosa, majd választm. tagja lett. Jelenleg az uszást és kerékpársportot űzi. Volt részjegy tulajd. a Pécs-Baranya futball klubnak és tagja a Természetb. Turista E.-nek.

Cserenyei Kaltenbach István szobrászművész. *1903, Verebély. 1926-ban a Hungária ifj. 8-asában Bécsben nyertes. 1929-ben válogatott atléta, Genovában és Triestben súlydobásban Darányi mögött II. stb. 1933-ban szöv. tréner lesz, számos sportvonatkozású szobor és plakett készítője. Felesége sz. Szöllőssy Ilonka, a testnev. főiskoláról mint rangelső került ki. Debrecenben kétízben nyer mellúszás bajnokságot. 1928-ban az olimpián mint tornász vett részt. Diszkoszban és súlydobásban főiskolai bajnok. Súlydobásban magyar bajnok is. Nemzetközi versenyeken is kiválóan szerepelt.

Cserky Gyula gazdatiszt. *Balatonfőkajár. 1895. Középisk. korában főleg az atlétikát űzte; több versenyen nyert díjat. A futballt Pápán kezdte, majd Nagykőrösön játszott. A világháb. idején orosz hadifogolyesapatot. 1932-ben Baján a Bácska SK-ba belépett, melynek intézője lett, jelenleg főtáskára.

Csernó Béla oszt. vezető tisztvis. *1900, Kolozsvár. Sportjai: futball és atlétika. Katona korában futballesapatot szervezett. 1933 óta a Debreceni világitási és vízműváll. önképző dal- és sportegyes. futball sz. o.-nak intézője. Intézői működése alatt csapata az utolsó helyről az 5. helyre küzdötte fel magát. Számos érem nyertese.

Csik Ferenc orvostanhallgató. *1913 Kaposvár. Előbb a Keszthelyi Török-vés, most a BEAC tagja. 1931-ben kezdett sportszerűen úszni. Jelenleg a legjobb 100 m-es úszónk, egyike Európa legjobbainak. A közelmúlt minden nevezetes kül- és belföldi mérkőzésén részt vett. Legjobb eredményei: 100 m-en 58.4 egyéniben, stafétában 58.3 mp, 200 m-en 2 p 21 mp, 1934-ben Európa-bajnok s tagja a 4x200 m-es Európa-bajnok stafétának. Nyeri a párisi „Grand Prix“-t. 1933–34-ben magyar bajnok. 1932–33–34-ben főiskolai bajnok. A jövő nagy reménysége.

Csillag Aladár kereskedő. *1900, Pécs. 1912–1915-ig a Pécsi Társaskör színeiben szerepelt mint futballista. Utána a PMSC játékosa lett 1918-ig. A háború után a BTC tagja lett, majd Zomborban, 1922–1925-ig az újvidéki MAKABI-ban, majd újból Zombor színeiben szerepel. Ezután tagja volt a Kubai Fortuna bajnokesapatnak. 1926

–33-ig zombori amatőr. 1933-ban a Pécsi EAC trénere lett. A futballon kívül űzte a futósportot is. Több érem tulajdonosa.

Csinger Gyula sofför-gépész. *1905, Nemesócsa. Sportjai: súlyemelés, birkózás. Az MTK-nak 10 éve tagja. Állandóan ennek színeiben versenyez. — 1931-ben első versenyén Újpest város könnyűsúlyú bajnokságát nyerte a súlyemelésben; 1931-ben Szeged és Budapest ugyanezen bajnoks.-át; 1932 és 1933-ban Bpest és Magyarország könnyűsúlyú bajnoks.-át. 1934-ben Bpest és Magyarorsz. közeps. bajn. Több mint 10 orsz. rekordot javított. Magyarország abszolút első súlyemelője s az egyetlen magyar súlyemelő, aki az OTT aranyjelvényese. Az 1936-os olimpiai keret tagja.

Csiszár Ferenc dr. városi tisztv. *1907, Gyula. A Gyulai TE titkára, DLASz tanácsstag, csabai aloszt. fegyelmi egyesbír. Az ő érdeme, hogy 1934-ben a Szentkorona kupa mérkőzést Gyulán tartották meg. A DLASz 1934. évi átszervezésének egyik mozgatója. Több sportlap munkatársa és a környékbeli napilapok sportrovatvezetője.

Csiszár (Sztranya) Ferenc hiv. boxoló. *1905, Bpest. 1924-ben kezdett boxolni és tüneményes gyosrasággal lett súlycsoportja verhetetlen boxolója. A BTK színeiben éveken keresztül bpesti és magyar bajnok, külföldi és vál. versenyeken sorozatos győzelmeket arat. A magyar boxolásban neve fogalom. 1913-ban profi lett, azóta 11 esetben mérkőzött, mindannyiszor győzelemmel.

Csokonay Sándor vitéz, testnev. tanár. *1898, Székesfehérvár. Sportműködését diákéveiben a régi Pécsi TE-ben kezdte. Ugyszólván minden sportágat eredménnyel kultivál. A háború után a Pécsi AC torna sz. o. megszervezésénél működött hatékonyan közre. 1920 óta a Pius intern.-nak testnev. tanára és sportköre minden sportágának irányítója. A MOTESz helyi ker.-nek megszervezésében is érdemei vannak. A PAC választm.-nak tagja és művezetője. Bpesten a XII. orsz. tornaünnepélyen vidéki bajnokságokban gyűrűhintán I. díjat, a Szöv. vers.-ben 4 I. és 3 II. díjat nyert csapatával.

Csomor Benő dr. orv. *1910, Brassó. Már V. gimn. korában kezdte a cél-lövészetet. Mint VI. gimn. résztvesz járási és megyei versenyeken, amelyeken szép sikereket aratott. 1928 óta a Debreceni EAC céllövő sz. o.-nak aktív tagja. Több számottevő versenyen szerepelt eredményesen, 1931-ben DEAC bajnok lett. 1932 óta a DEAC céllövő sz. o.-nak intézője. Közel 40 drb. különb. érem, köztük a DEAC arany bajnoki

érem tulajdonosa. Jelenleg koresolyázással és úszással foglalkozik.

Csomor Sándor ifj. vámosi végrehajtó. *1901, Abony. 1922-ben kerül kapcsolatba a magyar sportélettel, mint a Mezőtúri AFC tisztikarának tagja. — 3 évig volt pályagondnok, 2 évig főrendező, jelenleg az egyesület pénztár-ellenőre.

Csongrádi áll. polg. fiúisk. Szt. László Sportköre. Alakult 1929-ben. Jelenleg is több sz. o. működik. A téli hónapokban a tornateremben inkább ügyességi gyakorlatok, kosár- és zsinórlabdajáték folyik, ha az idő kedvező: rúdízás és koresolyázás. 1929-ben a Lev. Egyes. által rendezett koresolyáversenyen az iskola növendéke győzött ifj. egyéni vers.-ben. 1929-ben kegyeleti stafétában a Sportkör II. h.-t ért el. Intézetközi atlét. játék vers.-en a Sportkör több esetben igen szép győzelmet aratott.

Csorba Mihály Máv főmérn. *1886, Pécs. Sportműködését középiskolás korában a szertornával és atlétikával kezdte, később kultiválta a teniszt is, melyet a legutóbbi időkig eredménnyel űzött. Lelkes pártolója a futballnak is. Enyingen az oszt. mérnökségnél eltöltött ideje alatt az ottani sportegyesület 7 éven volt alelnöke. 1928 óta a Dombóvári VOGÉ alelnöke, az ökölvívó sz. o. elnöke. Aktív szereplése idejéből több érem és oklevél tulajdonosa.

Csorba Oszkár tisztv. *1909, Bpest. 14 éves korában kezdett sportolni. Mint MUE tag 1925-ben már a bajnoki vízipólócsapat tagja. 1927-ben a MAC-ba lép be. Résztvesz a bolognai, barcelonai, varsói Európa-mérkőzéseken, 1928-ban az olimpiai csapat tagja. 1929-ben a MAC bajnokcsapat, 1933-ban a Torinóban főiskolai világbajnokságot nyert MAC csapat tagja, stb. 80 érem és plakett tulajdonosa.

Csornai Sport Egyesület. Alakult 1929-ben. Első elnöke Király József, főmolnár, alelnöke: Varga Ferenc vaskereskedő. A futballesapátot kezdettől fogva Krug Mihály intéző nevelte és irányította. 1930-ban belépett az egyesület a MLSz-be és benevezett a nyugati ker. győri aloszt.-nak II. o. bajnokságába. 1931–34-ben a II. helyet érte el. 1934 őszén Sandy Dezső titkár kezdeményezésére jégpályát létesítenek és 1935 tavaszán tenispálya fog a teniszezők rendelkezésére állani. A fiatal, alig 6 éves egyesület olyan sporttelepet létesített, amelyre az egész Rábaköz büszkeséggel tekint.

Csorsz Lajos jegyzőgyakornok. *1912, Sellye. Sportpályafutását a Pécsi EAC-nál kezdte a futballal. Volt orsz. válogatott is. 1932-ben a PVSK aktív

tagja lett. Jelenleg a Sellyei TC-nél működik.

Csőregh Gyula dr. tb. másodfőjegyző. *1897, Szentes. A Szentesi TE alelnöke, az uszó és torna sz. o. elnöke. Mint középiskolás különféle sportágak művelője volt. 1913-ban résztvett az egyesület megalakításában, melynek keretében kultiválta a tornát és futballt. Az egyes. tornacsapata 1934-ben résztvett a Bpsten tartott tornászvilágbajnokságon, amelyen II. o. bajnoks. V. helyezettei lettek. A tornászcsapat előkészítésének adminisztrációs munkálatait ő végezte.

Csury László bizt. főtisztviselő. *1902, Bpest. MAC, BBTE, BKE, BYC. Sportjai: vitorlázás, sí, evezés, vívás, box, stb. Több vitorlás versenyen helyezést ért el s több I. díjat nyert. — Tevékeny részt vett a Velencetavi V. Yacht C alapításában, ma is szervezője, alapítótagja s igazgatója.

Czakó Lajos posta s. ellenőr. *1891, Nyírmihálydi. Mint diák a labdarugást űzte és isk. versenyeken a rövid távfutásban ért el I. helyezéseket. — 1924-ben résztvesz a Nyíregyházi PSE megalapításában, melynek előbb h. futballintézője, majd 1926–1929-ig int. volt. 1933-ban az akkor alakult kerékpár sz. o.-nak lett a vezetője. 1931 óta tagja az Egyesült Nyíregyházi Vadásztársulatnak.

Cziffra Mihály közs. tisztv. *1908, Hajdudorog. Sportműködését középisk. korában a futballal kezdte. Szép sikereket ért el a hármas, magas- és távolugrásban, úgyszintén a 100, 400 és 5000 m-es síkfutásban. Nagy rész van egyesülete a HASE 1933. évi futballbajnokságának megszerzésében, amikor a csapat góltrekkordere is volt. 1933 óta az atlét. sz. o. vezetője, levantező- oktató-helyettes, 1929 óta, a vigalmi bizotts. elnöke 1934 óta. A céllövészetet 1929 óta űzi. A PLE és levantező sz. o. lövész mestere.

Czigler György textiltechnikus. *1909, Mezőberény. Sportjai: ökölvívás, sí, uszás, evezés, melyeket középiskolás korában kezdte. 1932-ben a Mezőberényi Textil SC megalakításánál működött közre, annak akkor főtítkára lett, 1934-ben elnökké választották.

Czigler Imre m. tisztv. *1912, Bpest. Már diákéveiben különböző sportágak: uszás, evezés stb. művelője volt. Résztvett a Mezőberényi Textil SC megszerzésében és megalakításában, amelynek első alelnöke, 1934-ben ügyv. elnöke lett.

Czikora Béla bádigos és szerelő. *1903, Bpest. 1915-ben kezdett sportolni a Monori SE kebelében, melynek egy ideig futballistája volt. Utána külföldre került és a tornára tért át. Fő-

leg korláton és nyújtón ért el szép sikereket. 1934 óta választm. tagja a Kőbányai FC-nak. Legújabbban a motor-sporttal foglalkozik.

Cziller József városi tisztv. *1902, Nagypoly. Sportjai: futball, közép és hosszútávfutás, céllovászet. A futballt mint diák Gyulaféhérváron kezdte. — Szerepelt a kolozsvári egyetemi csapatban is. Pécsen résztvett a Mecsekalji Munkásifjak Törekvés SE megalapításában, melynek titkára és intézője lett.

Czinder István ifj. cipész. *1906, Szigetvár. 1922-től a Szigetvári AK aktív tagja. Résztvett számtalan bajnoki mérkőzésen és többször volt városlégi válogatott. Több díj nyertese. Jelenleg szerepel az old-boy csapatban is.

Czuna Ferenc testnev. tanár. *1908, Debrecen. Középsík. vers.-en szertornában, atlétikában, magas- és rudugrásban, mezei futásban számos I. helyezést ért el. Főiskolás korában mint kis középsúlyú birkózó többszörös főisk. orsz. bajnokságot nyert. A Testnev. Főisk. sportelubjának alelnöke volt 1931—32-ben, a birkózó sz. o.-nak 4 éven át volt elnöke. 1932—33-ban mint tanácstag képviselte a DEAC-ot a MFSE-ben. A MBSz-nek is választm. tagja volt 1932—33-ban. 1933 óta a MASz kerületének előadója. A DEAC-ban 1933 óta az atlétika, szertorna, úszó és birkózó sz. o. vezetése körül fejt kis hasznos tevékenységet. Közel 80 drb különb. érem tulajdonosa.

Dabolezi Fekete László közs. jegyző. Már mint diák 1912 és 1913-ban 400-es síkfutásban több orsz. versenyen indult. Céllovászettel 1921-ben kezdett foglalkozni, galamblovászetben és kispuska versenyben több vidéki versenyen szerepelt eredménnyel, I—III. helyezéssel. Összesen kb. 100 drb érem és tiszt. díj nyertese. A Dégi PLE főtitkára.

Dallmann Miklós vendéglős. *1908, Csíz. Diákkorától kezdve sportol. Mint kereskedelmista tagja volt az aradi ker. isk. válogatottnak. Később a Püspökladányi Máv SE aktív játékosa volt 10 éven át. Jelenleg mint a Bocskay FC választm. tagja vesz részt a város sportéletében.

Daniberg Sándor m. tisztv. *1905, Kecskemét. Már diákkorában intenzíven sportol. A Kecskeméti AC I. o. csapatának 4 éven át aktív játékosa. Egyesületének sportéletében tevékeny részt vesz; a futball sz. o. állandó tagja. Több érem és plakett tulajdonosa.

Dany Baba egy. hallgató. (MAC) Sportjai: lovaglás, tenisz, úszás stb. Versenyszerűleg csak vívással foglalkozik. 1928—29-ben magyar bajnok,

1928-ban az olimpián V. helyezett. 1930-ban Nápolyban Európabajnokságon III., 1931—32-ben Tátra-bajnok, 1932-ben Bécs bajnoka, 1933-ban az Európabajnokcsapat tagja stb. Rengeteg értékes díj nyertese.

Darabos Lajos kultuszmin. eln. ir. igazgató. *1888, Budapest. Diákkorában az ILSz bajnokságot nyert „Barátok Köre” ifj. csapat jobbhatvédje. A Körnek alapítótagja és főtitkára volt. Később a Törekvés SE-ben a futball mellett a birkózást is lelkesedéssel űzte. 1912-ben a FTC vívó- és torna sz. o.-ba lépett. 1926-ban megalakította a KANSz bajnokságokban előkelő szerepet játszó Kultuszmin. AC-ot, melynek főtitkára, majd 1927—28-ban a KANSz sport sz. o. alelnöke lett. Jelenleg az Óbudai TE tenisz sz. o.-nak működő tagja és a tenisz sportban értékes cikkei jelentek meg.

Darányi József dr. katonai állatorvos. *1905, Devecser. (MAC) 1923-ban versenyez először, s súlydobásban ifj. rekordot állít, ezt 1924-ben 13 m-re javítja, 1925-ben Bpest, 1926-ban már Magyarország bajnoka. Azóta többször javítja saját rekordját. 1931-ben kétkesz súlydobó világrekordot állított fel (1543—1324).

Dárday Zoltán dr. ügyvéd. *1903, 1916 óta foglalkozik az úszósporttal. A folyamúszó bajnokságban 1922-ben 2. lett. A vál. csapatnak tagja volt és számos díjat nyert. 1924-től mint intéző Komjádi mellett működött, majd átvette a vezetést is. 1923-ban a III. ker. TVE külföldi útján mint játékos és vezető szerepelt, ez alkalommal megverték a Hellast. Az úszósport egyik úttörője.

Darn Imre kötszővő. *1911, Hódmezővásárhely. 1928-ban kezdte sportműködését mint szertornász a Bercsényi SE kebelében. 1931-ben bekapcsolódott a céllovósportba; még azon évben orsz. levante versenyen díjat nyert. 1932 óta résztvett ker. törv. hatósági városok közötti és orsz. versenyeken, melyekben több I. és II. és egyéb díjakat nyert. Több tiszt. díj, számos különb. érem és plakett tulajdonosa. A HLPE működő tagja.

Darvas Géza sportárkeresk. *1899, Pécs. Sportpályafutását mint a természet rajongója a turistasporthoz kezdte. 1919—1927-ig intenzíven kultiválta a birkózósportot. Ezen idő alatt több kerületi és városbajnokságot nyert a légsúlyban. Mint nevelődő a csendőrség és három középiskola birkózóit nevelte. 1927-től a Mávag-ban Bpsten h. trénerként, az orsz. szöv.-ben mint h. előadó és az orsz. vidéki bizotts. előadójaként működött. 1930-ban újból Pécsre került és átvette a PAC birk.

sz. o.-nak vezetését. A nyugati birk. kerületnek Pécsre helyeztetése óta előadója. Intenzíven űzi a sísportot is.

Darvas Zoltán dr. orvos. *1897, Me-esekszaboles. Már kis diákkorában sportolt, majd a PSC színeiben kultiválta a futballt. Űzte ezenkívül a kerékpározást, korcsolyázást és uszást. A futballbírák testülete pécsi aloszt. nak megszervezője és főtitkára volt 4 éven át, minősített futballbíró. A háború utáni pécsi sportélet újjászervezése az ő nevéhez fűződik.

Dávid János műszaki tiszt. *1910, Naysejk. Már középiskolás korában 100 m-es síkfutásban, magasugrásban, súlydoásban és úszásban ért el kiváló eredményeket. 1925-ben kezdte az ökölvívást. 1927-ben ker. bajnok. 1931-ig az összes kerületi bajnokságok nyertese. 1928-ban tréneri képesítést nyert. 1934-ben a testnev. főiskolán kitüntetéssel elvégezte az ökölvívó bírói képesítést és az északkeleti szövets. kapitánya lett. A Nyiregyházi TVE-ben mint sz. o. elnök működik. Közel 100 drb különb. sportérem tulajdonosa.

Dávid Jenő várm. tisztv. *1906, Királyháza. Sportpályafutását mint „kölyök” labdarugó a Zágrábi ASK Croatia-ban kezdte, majd később Kaposváron KISOK vál. lett. Később a Kaposvári Máv-ban játszott, utána a KDLTE-nek volt a tagja. Ennek feloszlása után a K Turul SE-be lépett, ahol futballintéző lett. Az atlétika rövidtávfutó, távol- és magasugró számaiban kerületi versenyeken indult, melyeken több helyezést ért el.

Davidovics József fűszerkereskedő. *1908, Nagykanizsa. Sportműködését 1924-ben a Kiskanizsai PLE-nél kezdte a céllövészettel. Városi és megyei versenyeken csapatban igen szép eredményeket ért el. Egyesületének egyik legjobb lövője, amit számos érem igazol.

Daubner Béla cukrász. *1902, Orosháza. Középiskolás korában a szertornát kultiválta. Isk. versenyeken több I—II. díjat nyert. Utána az Orosházi TK, majd a bpi MTK színeiben birkózott és boxolt. Házi- és klubközi versenyeken több mint 30 különb. érmet nyert. A HTVE színeiben a vívást és a motorsportot űzte. Ő szervezte meg az OTK ökölvívó szakoszt.-át, melynek egyideig vezetője volt.

Deák János reálgimn. testnev. tanár. *1900. Kistelek. Sportpályafutását az atlétikával és vívással kezdte. Ma is főleg a vívást kultiválja, de mint testnev. tanár all round sportember. Fegyverneme a kard, melyet 17 év óta kultivál, a törvívást mint a kard előiskoláját űzte. A Zrinyi TE életében vezető és nevelő volt egy-

aránt. Versenyeredményeiről több értékes tiszt. díj és különb. érem tanus-kodik.

Deák Jenő dr. orvos. *1903, Nyiregyháza. Már diákkorában intenzíven űzte a futballt és atlétikát. Mint labdarugó többször volt középisk. és később mint a DEAC tagja kerületi és főiskolai válogatott. Mint atléta a magasugrásban ért el szép eredményeket. 1919—1925-ig a Ny TVE-nek volt aktív játékosa, utána a DEAC-éj melynek ifj. elnöke is volt.

Debreceni Antal testnev. nyilv. tartó, lev. főoktató. *1904, Szentés. A PLE-nek 1926-ban egyik alapítója. 1927 óta állandó résztvevője a céllövő versenyeknek. 3 ízben nyerte Szentés város bajnokságát, ezenkívül több járási, kerületi és megyei vers.-en nyert II., III. és IV. díjakat. 1929 óta állandó tagja a városi I. ötös csapatnak, mely megnyerte Szentés város bajnokságát, megyei vers.-en többször I. helyezést s így orsz. vers.-en is szerepelt. D. A. számos különb. tiszt. díj és érem tulajdonosa.

Debreceni Dohánygyári Dal- és Sport Egyesület. Alakult 1929-ben. Az egyesület dal- és sportfőoszt.-ra oszlik. A sportfőosztály működő sz. o.: futball sz. o. elnöke: Kovács László, vegyész mérnök, lövész sz. o., Medgyaszay Miklós tiszt., kerékpár sz. o. elnöke: Fehér Kálmán ügyelő, kézilabda sz. o. elnöke: Hamza József h. művezető, tenisz sz. o. elnöke: Medgyaszay Miklós tiszt. Az egyesület futball, tenisz, atlétika és futópályával, valamint lőtérrel rendelkezik.

Debreceni Egyetemi Atlet. Club lövész sz. o. Alakult 1928-ban s már 1929-ben szép eredményt ért el több debreceni és vidéki lövészversenyen. 1929-ben orsz. junior postaversenyen két tagja érte el az aranyjelvényhez szükséges eredményt. Ebben az időben a sz. o. legjobb tagjai dr. Fliegen-schnee Lajos, dr. Gál György, dr. Cel-loth Gyula és dr. Pater János — akkor még orvosok — voltak. Szépen szerepelt a sz. o. 1930-ban az orsz. Turul versenyen és 1931-ben az orsz. főisk. bálnoki vers.-en. Azóta is több debreceni versenyen több szép eredményt produkáltak a sz. o. tagjai. A sz. o. jelenlegi intézője dr. Csomor Benő.

Debreceni Kereskedők és Alkalma-zottak Sport Egylete. Alakult 1910-ben. Az egyesület életében Nagy Dániel, Papp János, Kövessy Károly és Neumann Ármán fejtettek ki érdemes munkásságot. Igen szép multra tekinthet vissza a labdarugó és tenisz sz. o. A labdarugócsapatnak legjobbjait az 1926-ban alakult Bocskay FC proficsapata vette át. Az egyesület irányítása

ma is jó kezekben van. Elnök: Kroh Vilmos nagykereskedő.

Debreceni Munkás Testező E. Labdarugó és birkózó sz. o.-a működik. Labdarugó csapata 1927-ben az I. o.-ba került be. Szervezés alatt van a box és torna sz. o. Igen eredményes működést fejt ki jelenlegi elnöke: Gombos Zoltán rt. igazgató.

Debreceni Postás Sportegyesület. 1924—1932 végéig mint a Postás SE debreceni csoportja működött a céllövő és futballszakosztályokkal. 1933-tól önálló egyesületté alakult. 5 működő sz. osztálya van: labdarugó, céllövő, úszó, torna és tenisz sz. o., tervbe van véve, a vívó sz. o. megalakítása is. A labdarugócsapat a keleti ker. III. o. csapatai között játszik. A legnagyobb taglétszáma a lövész sz. o.-nak van, amely eddig is szép eredményeket ért el. A rövid ideje fennálló egyesület aránylag jelentős sikereit vezetői áldozatkészségének és ügyszertetetének, azonkívül tagjai lelkesedésének köszönheti. Díszelnök: dr. Nagy Endre postafőigazgató, elnök: Szűk Ödön, postaig., alelnökök: Halász Gábor postaig. és Egyedy Andor postaműsz. ig., ügyv. igazg.: Szendrődi Pál postatitkár, főtitkár: dr. Rác Kálmán posta s. titk., titkár: dr. Rózsa István postatiszt.

Debreceni ref. kollég. gimn. „Tisza István” Sportköre. A testgyakorlás iránti első megmozdulás 1842-ben történt, amikor Tisza Lajos főispán két diákot kér gyermekeinek a sportban való oktatására. A két kiküldött diák Gesztről visszatérve, tornát tanít az elemi iskolásoknak. Az első tornaterem tervek 1847-ben készültek el, de a közbejött szabadságharc miatt csak 1873-ba építik fel. A gimn.-ban való tornatanítás az összes osztályokban az 1887. évi tornatan. törvénnyel kezdődik. Ma az intézet sportkörének keretében működik: a torna, atlétika, játék, úszó, vívó, tenisz, asztali tenisz és céllövő sz. o. A sportkör rendez házi, intézetek közötti meghívásos, városok közötti és kerületi versenyeket, résztvesz orsz. versenyeken. Eddig is számos ker. és orsz. egyéni és csapatbajnokságot szerzett.

Debreceni reform. tanítóképzőint. Tóth Mihály Sportköre. Ma sportkör keretében azelőtt tornakörben dolgoztak azok a fiúk, akik az intézeti sportban előljárnak. A régiek közül kiváltak a futballisták, de kiváltak atlétái, birkózói és vívói is. 1922—24 körül egész 1925—26-ig a szertornászok voltak ker. bajn. Az atlétika 1927-től ivelt felfelé. Magasugrói 4—5 éve állandóan ker. bajnokok csapatban. Súlydobásban két év óta tartják a csapatbajnoki ered-

ményt. 1927-ben orsz. tanítónőképzőint. vers.-en I. lett. 1933-ban végleg megnyerte a sportkör a Szmercsányi serleget. 1928 óta 20—30-as létszámú csapattal táborszerűleg kultiválja a sísportot. Minden évben kirándulást rendez a Balaton, Dunavölgye, Tisza, Szamos környékére stb. Az intézet futballcsapata több ízben volt ker. bajnok. A sportkör jelenlegi vezetőtanára: Somorjay László tanár.

Debreceni Torna Egylet. A város legrégibb egyesülete 68 éve áll fenn. Legszebb sikereit a birkózó sz. o. aratta, de szép fejlődést ért el a tenisz és atlét. sz. o. is. A labdarugó sz. o. feloszlott, de remény van arra, hogy rövidesen ismét életre kel. Az egyesület elnökei: Steinfeld István vezérig. és Szarukán László bankigazgató.

Debreceni Torna Egyesület 1867. Céllövő szakosztályának csapateredményei: az OTT által rendezett orsz. lev. bajn. céllövővers.-en 1927 és 1928-ban megnyerték a bajnokságot, 1928-ban elnyerték a kormányzó rézkarcát is. A sz. o. tagjai több orsz. versenyen szerepeltek mint polgári lövésztagok is. 1932-ben I. h. értek el, elnyerték az orsz. lövésszáslót és 1500 pengő készpénzdíjat. Ugyanazon évben a MOVE által rendezett orsz. vers.-en ugyancsak I. helyen végeztek. A sz. o. tagjai több megyei és városi versenyen 12 bajnokságot, 4 második és egyéb helyezéseket értek el.

Debreceni Vadásztársulat. Tulajdonképpen szülőanyja az 1848-ban megalakult Debreceni Lövész Egylet, mely az akkori vadászokat tömörítette magába. A szabadságharc és az ezt követő abszolutizmus idején, az egylet szünetelt, majd 1867-ben a kiegyezés-kor újra alakult. 1873-ban a vadászati törv. rendezésekor a vadászok külön vadásztársaságban tömörültek. Alapítói: Dalmy Károly ügyvéd, Stégmüller Sándor vaskereskedő és Rickl Gyula igazságügymin. államtitk. voltak. — Első elnöke 1873-ban Dalmy Károly volt. Az évek folyamán több elnök váltotta fel egymást, míg 1906-ban dr. Magoss Györgyöt, akkori városi tiszti ügyészt, jelenleg főrendiházi tag, ny. polgármester, választották meg elnöknek, aki ma is betölti ezt a tiszteletet. Az ő elnöksége alatt épült a nagycserei és a nagyerdei vadászlat. Areképét olajba festve a vadászszobában nagyszabású vadászvacsora keretében leplezték le. Több társulati tag vizslatenyészttéssel is foglalkozik: a debreceni vizslák országosbírói. Vargha László, a Városi Takarékp. fő-tisztviselője évek óta mint igazgató közmegeledésre látja el a társulat

ügyesbajos dolgait. A társ. tagok száma jelenleg: 196.

Debreceni Vasutas Sport Club. Alakult 1902-ben mint a Máv debreceni Gépjavító Műhelymunkások Sport-Egyesülete „Egyetértés” cím alatt. 1912-ben felveszi a jelenlegi nevét. 1912-től kezdődően részt vesz a keletmagyarországi ker. futballbajnokságban. 1920-ban megnyeri a debreceni egyfordulós bajnokságot. Ezután 1920–25. évben bajnoka a keleti kerületnek. 1925-ben II. a Szegedi AC mögött a Corinthian díjban. 1925-ben fuzionál a Debreceni Máv Testgyakorlók Körével. Az 1934–35. szezon őszi fordulóján a keleti ker. ben I. helyen végzett. 1910-ben alakult az egyesület birkózó szakosztálya, amely a mai napig szép eredménnyel működik. Az orsz. vasutas bajnokság vidéki vándordíját 1930–32-ben megnyerte és így 1932-ben végleg elhozta. 1925-ben megalakította az atlét. sz. o.-t, amely a kerületi mezei csapatbajnokságot és az 5x5000 m-es pályabajnokságot 1930 óta tartja. A kerékpár sz. o. 1926-ban alakult s első perctől kezdve szép eredményeket produkált. A tenisz sz. o. 1927-ben alakult; 1934-ben megnyerte az orsz. vasutas bajnokságot. A legfiatalabb, de egyik legéletképesebb sz. o. a céllövő, mely 1930-ban alakult. 1932-ben megnyerte az orsz. vasutas csapatbajnokságot. 1934-ben a Horthy Miklós RLE hatnapos versenyén a vidékiek vándordíját a csapatversenyben. Most van alakulóban az uszó sz. o.

Debrecen jégkorongcsapata. Debrecen jég sportkultúrája terén már 1928-ban megjelent a jégkorongjáték. Az első lépéseket a rk. gimn. néhány lelkes diákja tette meg. Évről-évre kitartóbban és lelkesebben foglalkoztak a játékosok a jégkorongjáték elsajátításával és lassanként azután kialakult egy bizonyos csapatkeret. Azok közül, akik állandóan és rendszeresen játszanak az 1934–35. téli idényben, kialakult a következő komplett csapat: Viola Sándor—dr. Torda Balázs, Moskovits Miklós—Ökrös István, Pataky János és Asztalos Sándor, cserecsatárok: Major László, Pataky Károly és Vajna István. „Debrecen jégkorongcsapata” első komoly mérkőzését a miskolci válogatottal vívta Miskolcon, ahol 5:3 arányban győzött; Debrecenben a revánzsmérkőzésen ismét győzött 1:0 arányban. A csapat tagjai egyelőre klubtagságra való tekintet nélkül játszanak ebben az együttesben. Az igazi fejlődés csak úgy következhetik be, ha az egyes sportklubok megalakítják a maguk külön csapatát. A DEAC már megindult ezen az úton. A DEAC példáját remélhetőleg rövidesen követni fogja a DKASE és a

DTE is, mely esetben Debrecen jég sportkultúrája olyan újabb sportteljesítményekkel fog gazdagodni, amelyekre felfigyel az egész ország.

Debreczy Zoltán pénzügyi s. titk. *1891, Bustyekéza. 1905-ben kezdett futballozni, mint a Kolozsvári AC tagja, 1908-tól a KEAC-ban. 1911-ben Bukarestben és Konstantinápolyban nemzetk. mérk.-en vett részt. 1909-ben kezdett teniszezni, 1913-ban megnyerte Nagyvárad bajnoks.-át. Ezenkívül számos más I. és II. díj nyertese. 1923 és 1924-ben pécsi vál. volt. 1933-tól a PEAC tenisz és labdarugó sz. o., valamint a fegy. bizotts. elnöke, 1934-től DnyLASz tanácsstag és fegy. bizotts. tag.

Dechy Aladár joghallg. *1915, Körömbánya. Mint középiskolás az uszást kultiválta. 1932 óta a Hódmezővásárhelyi TVE kebelében fejt ki sportműködést. 1934-ben az ökölvívó sz. o.-l elnöke lett. A MÖSz Keleti Ker.-nek int. biz. tagja, a HTVE alelnöke.

Dégi PLE. Alakult 1930-ban, de csak 1931-ben kezdte meg működését, amikor Dabóczi Fekete László lett az egyes. főtitkára. 1931 május 25-én Szilasbáthás községben első nyilvános versenyükön 7 község csapatával szemben megnyerték úgy az egyéni, mint a csapatversenyt. Ez időtől csapatuk 26 ízben I., 6 ízben II. és 6 ízben III. helyezést ért el. Ezekkel egyidőben számtalan egyéni helyezést értek el, melyek közül a legértékesebb a balatonföldvári orsz. vers.-en elért egyik lövőjük eredménye, ki mint 295. versenyző fekvő testhelyzetben 98 ponttal első lett. A céltudatos és kitartó munkának 1934-ben lett meg a teljes eredménye, az, hogy a vármegyéből az ő csapatuk adta a legjobb 5 lövőt az orsz. versenyre. Dabóczi Fekete László főtitkár egy kis különgárdát nevelve, rendes versenyszámmá tette a galamblövészetet. Eddig 9 versenyen indultak és minden vers.-en helyezve voltak; legtöbbször I. v. II. Az 1934-es versenyen volt a legnépesebb a mezőny, amikor volt olyan szám, amelyben 19 versenyző indult. Igaz, hogy nem kisebb egyének gyakoroltak vonzóerőt erre a vers.-re, mint Lumniczer Sándor világrekorder és Hellebronth Béla többszörös bajnok. Sajnos, az eddigi erőfeszítések már kimerítették a főtitkár anyagi erejét s így nagyon félt, hogyha nem jön valami hathatós segítség, három évi fáradságos munka eredményét veszélyeztetni a megsemmisülés, olyan eredményeket, amelyeket nem sok egyes. tud felmutatni.

Dékány Sándor dr. író, az „Új Magyarország” szính. rovatvezetője. *1903. Sportjai: vitorlázás, hegymászás, sí. evezés. A Hungária Yacht Club tagja

és választm. tagja. Több vitorlásversenyen vett részt.

Dékány György dr. ügyvj. *1906, Kecskemét. Sportjai: futball, tenisz és uszás. 1923-ban a Kecskeméti AC titkára lett, 1933 óta mint a klub ügyésze működik. 1925-ben futballbírói vizsgát tett s azóta számos mérkőzést vezetett le. Jelenleg a Délmagyarországi Labdarugó Szöv. közgy. kiküldöttje és a felelős bizotts. h. elnöke. A teniszben több értékes tiszti díjat és érmet nyert.

Delmár Walter okl. mérnök. *1893, New-York. Sikereiben dús motoros pályafutása 1913-ban kezdődött, mikor megnyerte a németországi Alpenfahrt első díját. Ezzel indul meg hazai és nemzetközi sikereinek beláthatatlan sora, előbb motorkerékpáron, majd a Steyr autobilgyárnak lesz úrvezetője. Teljes erővel küzd a magyar automobilizmus érdekében s „neve ma egyet jelent a magyar motorsportok összességével”.

Demartsik Ferenc ifj. könyvkeres. *1907, Orosháza. 1924–1928-ig az Orosházi TK futballjátékosa. Ez idő alatt csapata az I. o.-ban küzdött, mely pozícióját jelenleg is tartja. Az OTK-ban különb. tisztségeket is töltött be. Jelenleg az OUE vezetőségének tagja, az Orosházi Tenisz Cl.-nak választm. tagja. 1929–30-ban az OTK színeiben a környékbéli városok közötti ifj. futball bajnokságot nyerő csapat tagja.

Dénes Imre fakereskedő. *1908, Bpest. Sportjai: jégchokki, futball, tenisz, vívás, autó. Már diákkorában részt vett a KISOK által rendezett vívóversenyeken és tagja volt a Rakovszky Iván vándordíjat nyerő csapatnak. Eredményesen űzte az MTK színeiben a teniszt is. 1929-ben autóversenyen: a Hősök emléktversenyén, úgyszintén az 1929–30. évi dunántúli futárversenyen díjat nyert. A KISOK keretében űzte a futballt és jégchokkit is. Az MTK tenisz sz. o.-nak vezetőségi tagja. Több I. díj, érem és plakett nyertese.

Dénes József Máv üzemlakatos. *1893, Szombathely. Sportpályáját 1910-ben kezdte a SzAK elődjének az „Acél” FC-nek megszervezésével, majd az ebből alakult SzIKMTK megalakításával, mely egyesületekben sportolt is. A SzAK megalakulása után annak színeiben szerepelt és volt csapatkapitánya is. 1920-ban a Haladás VSE játékosa lett. 1924–1926-ig az egyes. edzője. 8 éven át működött az atlét. és levezte sz. o. edzőjeként. 1934 óta egyesületének választm. tagja. Az ő vezetése és edzése alatt élte az egyes. fénykorát; nyert 3 kerületi és 1 orsz. vas-

utas bajnokságot. Mint játékos volt Szihely város válogatottja.

Deseő Sándor járási testnev. vezető. *1890. Sportjai: a céllövészet és vadászat. A testnev. orsz. bajnokságban először XII., majd IV. helyezést ért el. 1932-ben Dél-Pestvármegye versenyén I. helyen végzett. A kiskőrösi járás fejlesztése és megszervezése, valamint a céllövészetnek 1931-ben történt bevezetése az ő nevéhez fűződik. A PLE számos versenyén mint mesterlövő vett részt igen szép eredménnyel. Díjai közt van értékes aranyérem. Gr. Csáky K. hadügymin. tiszti díja stb. A bpi Maribányi PLE tagja.

Déschan Iván. *1899, Lugos. Sportjai: gyorskoresolyázás, evezés, uszás, tenisz, falkavadászat. Tagja a BKE-nek, a Nemzeti Hajós Egyletnek és a MAC-nak. A háború utáni évek egyik legjobb gyorskoresolyázója. 1922-ben kezdett versenyezni s 1924-ben összetett versenyben magyar bajnokságot nyert. Norvégiában, Ausztriában és Németországban egyaránt méltóan képviselte a magyar színeket. Számos érem, plakett és tiszti díj tulajdonosa.

Detre Gyula Máv főművez. *1892, Szombathely. Sportműködését diákkorában kezdte a labdarugással és atlétikával. Később eredményesen űzte a teniszt is. A „Haladás” VSE-ben mint teniszversenyintéző is tevékenykedett. Egy időben egyesülete kebelében tornát is tanított. 1928 óta a levezte sz. o.-nak, 1930 óta az atlétikai sz. o.-nak vezetője. Neveltjei több, az átlagnál is kimagaslóbb eredményt produkáltak már, az ált. testkultúra fejlesztésére fekteti a főszűlyt.

Detre István városi főszámv. helyettes. *1897, Baja. Sportműködését mint középiskolás kezdte Baján a labdarugással. Jelenleg a BSE szertárnoka.

Déván István sportíró, sportoktató. *1890, Pozsony. A MAC és BKE tagja. Lendületes sportpályájának jelentősebb eredményei: atlétika: 1912-ben 400-as bajnok, 1911-ben Bpest bajnok 400 m-en, 1916-ban 400 és 800 m bajnok. Tartott negyed angol mfd, 400, 300, 400 m-es gátfutó rekordokat. Elnyerte a MAC aranyjelvényét. Résztvett a stockholmi olimpián. Legjobb eredményei 100 m 10.8, 200 m 22.3, 400 m 49, 800 m 2.02, 1000 m 2.42. Tízszor volt válogatott Siben 1922-ben magyar bajnok, részt vett a chamonixi olimpiai játékokon. Gyorskoresolyában 1922-ben magyar bajnok. Robsleighben 1914-ben Tátralomnicon magy. bajnok. Autómotorban győz svábhegyi, jánoshegyi és budapest-hatvani versenyeken. Elnyerte a M. Siszöv. nagy aranyjelvényét. 50 tiszteletdíja és 400 érme van.

A Nemzeti Sport volt munkatársa. Az „Automobil-Motorsport”-túl. főszerkesztője. Sportkörökben elismert nagyszerű szakmunkái jelentek meg a sí, atlétika, autó és motorsportról.

Dévényi József városi birtok-nyilvtartó. *1903, Gyula. Mint középiskolás a futballt üzte. 1927-ben beválasztották a Gyulai AC vezetőségébe. 1931-ben az egyes. ügyv. igazgatója lett, mint ilyen résztvesz az összes szakosztályok irányításában. Volt főpénztáros és a pályabizotts. tagja.

Dézszy Gyula József kereskedő. *1882, Pécs. Sportpályafutását 1905-ben kezdte mint birkózó. Az ő társainak nevéhez fűződik a birkózósportnak Pécsen való meghonosítása és népszerűsítése. 8 éven keresztül valamennyi versenyéből bajnokként került ki. Háború után Vajszlón szervezett birkózógardát, melynek oktatói és tréneri teendőit ő látta el. Pécsre visszatérve, mint szervező kapcsolódott a birkózó-sportba.

Dick János géptulajdonos. *1892, Bpest. A birkózósporttal ifjú korában kezdett foglalkozni. Bpsten az orsz. magyar bajnoks.-on III. helyezést ért el. Résztvett az Európa bajnokságért folyt mérkőzéseken is. Több ízben Kecskemét város bajnoka a könnyű súlyban. Számos tiszt. díj és érem tulajdonosa.

Dietz István dr. ügyvéd. *1897, Budapest. (MTK) 1925-től foglalkozik vívással, klubközi versenyeken számos kitűnő helyezést ért el. 1931-ben tagja a II. o. kardbajnokcsapatnak, a WAC győztes csapatának. 100 díj nyertese. Mint sportíró, most az Esti Kurir, előbb a Sporthírlap munkatársa.

Dillinger Rezső m. tisztv. *1897, Bpest. Sportjai: műkorcsolyázás, futball, uszás, atlétika stb. Gyermekkora óta korcsolyázik. 1927-ben kezdett versenyezni. 1930 óta tagja a Galló-Dillinger párnak, a magyar páros műkorcsolyázó bajnoks.-nak 5-ik éve II. helyezette. Több hazai és külföldi versenyen vett részt, ők védik a tátrai és troppani vándordíjat. Európa bajnoks.-ban 2-szer a IV. helyen végeztek. A háború után a TAC-ban futballozott. 1932-34-ben korcsolya olimpiai keret tagja. A BKE 60 éves jubileumi serleg és ezenkívül még több értékes serleg, tiszt. díj és érem tulajdonosa.

Dimb János Jenő dr. bányaeorvos. *1892, Marosvásárhely. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele Bpsten a Damjanich u. gimn. színeiben, majd a BEAC futballesapatban szerepelt, később Bonyhádon BSE színeiben. Innen Nagymányokra került s az ottani sportklub intézője lett. 1933-ban Dny. ker. LASz tanács tagja.

Diósi Lajos kereskedő. Sportjai: futball, atlétika. Mint középiskolás többször volt isk. futball vál. Utána az UTC, majd 4 évig a Gyulai AC futball-játékosa. 1927-ben II. oszt. bajnoks.-ot nyerő csapat tagja. 4-szer volt Gyula város vál. játékosa. Játszott a Juventus színeiben, annak egyideig tréner, majd a Hakoah tagja. 1933 óta a GyAC vez. tagja, volt főpénztárosa, a II. csapat főrendezője és intézője.

Dióssy József dr. m. kir. vámszaki tiszt. *1897, Otocsac. Sportja a futball. Szerepelt a Nyitrai Torna és VE-ben, később a BEAC-ban, mint az egyetemi sportszázlőalj tagja. 1915-ben nyitrai válogatott. Jelenleg a Mohácsi TE tagja.

Divó Lajos dr. állatorvos, főbakteriológus. *1888, Mint futballista éven át volt aktív játékosa a Kikindai AC-nak, Szegedi AC-nak, Mátyásföldi SC-nak és a Pestszentlőrinci AC-nak. Mint atléta a távfutásban és rúdugrásban, valamint szertornában nyert díjakat. Elnöke a Pestszentlőrinci AC-nak, tagja a Testnev. Bizotts.-nak. A Középmagyar kerület volt tanács tagja, majd alelnöke és társelnöke. A DLASz volt tanács tagja, alelnöke és bizotts. elnöke. Jelenleg az Orsz. Amatőr zsűritagja. Foglalkozik jelenleg is a teniszszel és vívással. Több I. díj és különb. sportérem tulajdonosa.

Dobó János ref. tanító. *1910, Hajduböszörmény. Mint atléta középiskolás korában a 100 m-es síkfutásban középisk. versenyen I. h. mint képzős a 200 m-en állandóan I. h. Többször ért el I. helyezést 300 és 400 m-en is. Keleti ker. versenyen tagja volt a 4x100 m-es staféta bajnokságot nyerő csapatnak. A DEAC-nak igazolt atlétája. A Hajduböszörményi TE-nak titkára. Közel 50 drb különb. sportérem tulajdonosa.

Dobos István hiv. pilóta. *1892, Gyula. Repüléssel 1909-ben saját tervezésű gépen kezdett foglalkozni, békében 164 városban tartott műrepülésen vett részt s több versenyt nyert. A háború után külföldön gyári pilóta, majd a Műegyetem pilóta-kiképzője volt, 1930-tól gr. Wenckheim magánpilótája. A magy. repülés úttörői közé tartozik. Szakirodalommal is foglalkozik, 25 éves memoárja most van sajtó alatt.

Dobray Zoltán egri dr., sebész műtőorvos. *1907, Szatmárnémeti. 1918-ban kapcsolódott a sportba mint a SzSE futballistája. 1928-tól a teniszt kultiválja. 1928-tól a DEAC tagja, 1929-1930-ban az egyes. ifj. elnökeként működött.

Dolnik József kereskedő. *1883, Debrecen. Sportja a vadászat. 1906 óta tagja a Debreceni Vadász Társulatnak. Különösen a hosszúszerű német vizsla

tenyésztésével szerzett érdemeket. 1915-ben orsz. kiállításon vizsgálja I. díjat nyert. 1916 tavaszán Hortobágyon vörösnakú ludat lőtt, amelyből az osztrák-magyar monarchiában ez volt az első példány. Ma is aktív vadász és nagy sportember.

Domján Károly városi tisztv. *1896, Kaposvár. 1913-ban kezd futballozni mint középiskolás. Később a Kaposvári SE-ban szerepelt mint játékos és mint választm. tag. 1923-ban a Kaposvári Máv kötelékébe lépett, majd a KPAC átalakulásakor annak főtitkára lett, majd mint intézője működött 1934-ig, amikor ügyv. elnökké választották. 1926-ban bírói vizsgát tett s jelenleg I. f. bíró. Az alszöv.-nél 3 évig tanácsstag volt.

Domokos Ferenc közs. tüzoltó-szöfőr. *1905, Békés. Gyermekkorától sportol. Első egyesülete a Mikelakai TE volt, hol mint futballista szerepelt. 1919-ben Aradon pehelysúlyú birkózó volt. 1921-ben a Békési Iparos SE, később a BTE színeiben játszott. Több ízben volt a BTE és Békés válogatottja.

Domokos Károly dr. tb. szolgabíró. *1906, Arad. 1930-ban Gyomán megyei teniszerenyen férfi páros és vegyes párosban 3-szor I. díjat nyert. A Nagyváradi SE és a Gyulai AC vezetőségének volt tagja.

Donáth Leo dr. utr. jur. et phil. rt. igazgató. *1888, Bpest. 1903–7-ig az FTC, 1907-től a MAFC tagja, mely 1911-ben örökös tb. taggá választotta. 1906-ban rövidtávon megverte Halmayt, 1908-ban megjavította az 57-es áll. rekordot, mely 1923-ig állott. 1908-ban Bécsben megverte 68 m-en a világbajnokot. 1910-ben tagja volt a magyar válogatottnak. Részt vett az önálló úszó szöv. megalakításában, 1910-től 13-ig a MAFC igazgatója volt, 1911-ben lett a MUSz főtitkára, 1921–24-ig alelnöke, 1925-től ü. v. alelnöke, 1933-tól társelnök. A Nemzetközi USz főtitkára. Kb. 300 díjat nyert. 1914-ben mint egyetemi hallgató az oxfordi vál. úszócsapat tagja volt Cambridge ellen, stb.

Donner Imre fakereskedő. *1912, Szarvas. Sportjai: atlétika, uszás, tenisz és motorsport. Iskolai versenyeken több díjat nyert. Később a Csabai AK uszójaként különféle úszószámokban I., II. és III. helyezést ért el. Teniszben a szarvasi gimnázium legjobbja volt. 1929-ben Szarvas bajnokságában a férfi egyes I. díj nyertese. Berlinben igazolt játékosa volt az ottani Hungáriának, 1933 óta tagja a Szarvasi Vívó és Tenisz Klubnak; jelenleg annak titkára; a Szarvasi Turul SE választm. tagja.

Donogán István áll. rendőrfőtörzs-örmeister. 1920-ban kezdett sportolni. 1922-ben a Szegedi TK kalapácsvetője és súlydobója, 1924-ben már délvidéki rekordot dob. 1928-ban részt vesz a stockholmi olimpián. A BTC kebelében orsz. rekordot állít fel. 1931 óta a MAC versenyzője. 1932-ben a losangelesi olimpián V. helyezett. Számtalanszor volt orsz. válogatott. A magyar sport egyik büszkesége. 250 érem és tiszteletdíj birtokosa.

Dóra István hiv. tréner. *1896, Ujpest. 1910-ben kezd futballozni a Bpesti Előre Testgy. Köre ifj. csapatában. 1920-ban a Pécsi Bőrgvári TC csapatának tagja lesz, amikor ez fuzionál a PVSK-val ennek színeiben szerepel 1927-ig. Ettől 1930-ig a Pécs-Baranya FC profi csapatában játszik. Jelenleg a PVSK és BTC hiv. tréner. 32 ízben volt ker. és viléki válogatott.

Dóra Sándor földbirtokos. *1905, Bpest. Sportjai: cél- és galamblovész. Az Orsz. Magy. Galamblovő E. tagja. 1928 óta versenyző. 1928-ban megnyerte az élőgalamblovő őszi nagy díjat. 1930-ban Stockholmban tagja volt a világbajnok agyaggalamblovő magyar csapatnak. 1931–32-ben megnyerte Monte-Carloban a Grand Prix-t és a magyar élőgalamblovő bajnokságot. 1934-ben az élőgalamb világbajnokság II. helyezette; ugyanazon évben nyerte San-Sebastiánban a Grand Prix-t. Többször képviselte szép sikerrel külföldön a magyar színeket. Kb. 150 drb különféle érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Dóra Pál földbirtokos. 1907, Bpest. Sportjai: cél- és agyaggalamblovész és lovaglás. Tagja az OMGE-nak. 1928 óta versenyző. Az 1930., 31., 33. és 34. évi agyaggalamblovő Európa és világbajnok magyar csapat tagja. Bécsben egyénileg II. lett az Európa bajnokságon. 1934-ben élőgalamblovészben megnyerte Magyarország nagy díját. Eddig cca 100 díjat nyert.

Doró Lajos cipésm. *1905, Hajdúszoboszló. 1924-től a Debreceni MTE birkózó sz. o.-nak tagja. A pehelysúlyú súlycsoportban számos ker. és városközi versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. 1930–32-ben ker. bajnokságokat nyert, kétszer klubközi csapatbajnokságot. Egyesületének választmányi tagja, sz. o. jegyző és a bírk. sz. o. csapatkapitánya, 1933 óta ellenőre. Közel 40 drb érem és 1 drb aranykoszorú tulajdonosa.

Doros György dr. ügyvéd. *1890, Székelyudvarhely. Mint vívó 1925-ben kezdett versenyezni. Jelentősebb eredményei: 1927-ben a Hungária VC ki-zárásos versenyén I. helyezés, Szegedi VC orsz. nyílt verseny III. hely. 1928-

ban a Spárta VC kizárásos v. I. hely., Kecskeméti AC kiz. verseny I., Nagy Béla eml. v. II., 1929-ben BBTE orsz. nyílt verseny IV., Spárta AC országos nyílt v. III. Hősök eml. v. IV., Horti Szabolcs eml. v. IV., Nagy Béla eml. v. III. helyezette stb. 1930-ban Liege-i Európabajnokság III., Nagy Béla eml. v. III., Horti Sz. eml. v. IV. helyezés stb. 1931-ben NVC orsz. nyílt v. III., Horti Sz. eml. v. IV. stb. helyezések. Részt vett a Santelli Akadémián. — Marzit legyőzte 12–10-re. Montekarlói csapatverseny. És mint legjelesebb fegyverténye Gaudini legyőzése. Körülbelül 31-szer volt karddöntőben. A RAC, MVSz ügyésze. Mint kiváló szakíró főleg a sport lélektani és etikai stb. problémáival foglalkozik.

Döbrentey Imre városi tisztv. *1895, Szombathely. Sportpályáját kereskedelmista korában kezdte mint a SzSE futballistája. Diákkorában 2-szer volt intézetének válogatottja. 1926–1928-ig a SzSE I. csapatának intézője, 1931-től ugyancsak intézője a SzSE I-nek. 1924 óta a Nemzeti Sport állandó helyi tudósítója.

Dömötör Jenő dr. h. igazg., ügyész. a Futuránál. *1890, Németújvár. Sportjai: vitorlázás, tenisz és vívás. A Balatoni Yacht C tagja és háznagya. A Magy. Vitorlás Yacht Szöv. ellenőre. Mint vitorlázó csak turaversenyeken vett részt. Hajója a 14 m²-es „Amazon.”

Dömötör József házfelügy. *1902, Rém. Sportjai: futball, atlétika, futás, távolugrás, céllövészet, evezés. Középiskolás korában kapcsolódott a sportba atlétikával. Mint futballista 11 éven át a BMTE színeiben játszott, többször volt ker. vál. Később a BSE játékosa lett, majd a Bajai Turul SC-be lépett, melynek ma is tagja. Sportpályája során számos érmet és tiszti. díjat nyert. 1933-ban polgári lövészversenyen mesterlövész lett.

Drach Márton nyomdatulajd. *1888, Adásztevel. A sporttal Pápán a Kinizsi révén kerül kapcsolatba. Volt 2 évig intézője, utána pénztárnoka, mely tisztséget jelenleg is betölti. Mint a vigalmi bizotts. vezetője a club érdekében rendkívül sokat fáradozik. A PFC-ben is ügybuzgón tevékenykedik. Több ízben kapott elismerést.

Draskovich Ferenc földbirtokos. *1894, Kalocsa. Sportműködését főiskolás korában kezdte Magyaróvárott. Űzte a birkózást, evezést és uszást. — A háború után Kalocsán megszervezte a MOVE lövészcsapatát. 1932-ben a MOVE mesterlövésze lett. Számos I., II. és III. díj nyertese.

Draskovits Dénes dr. orvos. *1909, Hódmezővásárhely. Már mint középiskolás különb. sportágak művelője volt.

Több isk. versenyen vett részt mint uszó és teniszező. A gyors- és hátuszásban több isk. bajnokságot nyert. Később a HTVE színeiben indult mint uszó. Nyert ker. bajnokságokat a 100 m hát- és gyorsuszásban. Éveken át vezetője volt a HTVE uszó szak. oszt. nak. 30 különb. bajnoks. és egyéb érem, köztük a MUSz elism. plakettjének tulajdonosa.

Draskovits Ernő dr. ügyvj. *1910, Hódmezővásárhely. Mint középiskolás a labdarugást kultiválta, 1932–33-ban vízipólót játszott a HTVE színeiben.

Drjetomszky Béla teniszoktató. *1881, Bpest. A MAC-nál kezdte pályafutását. 1906 óta foglalkozik teniszoktatással, 1910 óta önálló. Tanítványai a legelőkelőbb osztályból kerülnek ki. Sportirodalmi működést is fejt ki, cikkei jelennek meg a Pesti Naplóban, Nemzeti Sportban és a Tenisz és Golfban.

Dudás Antal kovácsm. *1907, Alsóbogárd. 1926-ban kezdett sportolni mint levente. 1928-ban a simontornyai leve-tecsapat tagjaként megnyerte a járási versenyt. Vármegyei versenyen 10/84 ponttal V. lett s részt vett a tolnamegyei csapatban az orsz. leventebajnokságon is, ahol 10/92 pontot lőtt. 1930 óta tagja a PLE-nek s azóta állandóan részt vesz az összes lövészvers.-en. Több értékes tiszti. díj, I. díj és egyéb érem tulajdonosa.

Dudás Sz. János banktisztv. *1906, Szentes. Mint középiskolás szertornával és atlétikával foglalkozott. Több isk. versenyen nyert díjat. 1926–1933-ig a Szentesi TE-nek aktív futballistája. 1931-ben az egyes. jegyzője, 1932 óta pedig főjegyzője. Több ízben volt városközi válogatott.

Dulánszky Jenő városi mérnök. *1901, Mohács. 1924-ben kezdte sportműködését a PAC színeiben a vívással, atlétikával, de főleg a tenisszel. Pécs városi és ker. versenyeken férfi egyesben, férfi és vegyespárosban éveken át I. helyezett. 5 év óta a PAC tenisz sz. o. vezetője. Díjai: 106 érem és 18 tiszti. díj. Neje: sz. Schmidt Melani 1927-ben kapcsolódott a sportba. Többször nyerte Pécs város női bajnokságát. Fényes sikereket aratott 16 vidéki városban és Bpsten. Díjai: 40 érem és 8 tiszti. díj.

Dulánszky Nándor városi gépész-mérnök. *1900, Mohács. Sportja 15 év óta a tenisz. A Pécsi AC választm. tagja 1929 óta, a városi strandfürdő vezetője. Számos teniszversenyen nyert I. és II. díjat.

Dunay Róbert áll. vizsg. fogász. *1894, Bpest. Sportjai: futball, korcsolya, uszás, turista, autó és motorsport.

A futballban volt ifj. válogatott; a Kecskeméti AC-nál hosszú ideig mint futballint. működött. Mint ker. kapitány kivitte a KAC-ot turára Törökországba és Bulgáriába. Alapítótagja a helyi profi egyes.-nek. 1928-ban a Kecskeméti SC ügyvezető elnöke lett és megalapította a sport e. autó és motor sz. o.-át. Ennek megszűnte után megalakult a Közép-Magyarországi Autó és Motor Club, melynek alelnök-igazgatója lett. 1934-ben az Orsz. Magyar Weekend Egyesület Délpestvármegyei oszt. igazgatójává nevezték ki. Nemcsak Kecskemét város, hanem az országos sport életében nagy érdemei vannak.

Dundler Gyula tanítóképezdei tanár. *1891, Gyula. Sportműködését Bpsten a MAFC-ban és a BTC-ben kezdte futballal és tornával. A Gyulai AC kebelében vívással foglalkozott. 1919-ben a GyTE ügyvezető-elnöke lett. Kalocsán résztvett a PLE megalakításában, melynek alelnöke is volt; 1924-ben a Lev. Egyes. alelnökségét vállalta, majd ügyv. elnöke lett. Jelenleg a PLE ügyv. elnöke. A RSC női tornacsapatát, melyet 1926-ban ő szervezett, 1932 óta vezeti.

Dunszt Ferenc dr. kórh. s. orvos. *1908, Kecskemét. Már mint középiskolás több városközi atlét. vers.-en szerepelt szép eredménnyel. Még ifj. korában orsz. triátlon versenyen I. díjat nyert, ezenkívül több kecskeméti bajnokság és délker. bajnoks. nyertese. Szép helyezéseket ért el orsz. főisk. bajnokságon is. A Kitartás Egyet. AC-nak 1926—1933-ig működő tagja.

Dunszt Jenő dr. rk. egyh. közs. jegyző. *1900, Kecskemét. Sportjai futball és atlétika. 1913-ban tagja a Kecskemét város bajnokságát nyerő ifj. csapatnak. 1918-ban a KAC I. csapatának kapusa. 1920-ban a KAC 400 m és 100 m-es futóbajnoka. Orsz. versenyeken is többször volt I. helyezett. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa. Egyesülete sportéletében jelenleg is tevékeny részt vesz.

Dziobek László dr. klinikai orv. *1908, Debrecen. Gimn. kora óta sportol. Mint vívó 10 év óta a PEAC színeiben versenyez. 1929-ben orsz. vidéki bajnoks.-ban csapata III. helyezést ért el kardban és törben, orsz. junior versenyen törben V., kardban VI. lett. 1900-ban országos főiskolai versenyen csapata törben II., kardban III. A ker. csapatbajnokságot 1929, 1930, 1933 és 1934 a PEAC nyerte, melynek tagja volt. Ezenkívül úgy csapatban, mint egyénileg többször ért el helyezéseket. 2 éven át a PEAC vívó sz. o.-nak vezetője volt.

Dzurik József m. tisztv. *1904, Jászapáti. 1920-ban kapcsolódott a sportba mint a Csabai AK tagja. Uszókongresszuson a csabaiak részére kiírt vers.-en az 50 m-es és 100 m-es gyorsuszásban I. díjat nyert. 1922 óta kultiválja a teniszt is. 1925—1932-ig állandóan a KEAC színeiben nyerte a délker. férfi páros bajnokságot; férfi egyes és vegyes párosban évekig II. helyezett. 1929—30-ban Debrecen főisk. vidéki férfi egyes bajnoka, a köv. évben Debrecen orsz. vidéki férfi páros bajnokságát nyerte. 1930-ban Szegeden a Rothermere kupa győztes csapat tagja. Gyula férfi egyes és páros, Besaba férfi páros, Hódmezőhely férfi páros bajnoks. nyerte 1933. évi orsz. ranglistán II. o. VII. Vívásban 1920-ban Besaba kardbajnokságát nyerte. 200 különb. bajn. egyéb érem, plakett és serleg tulajdonosa.

Edvi-Illés Géza áll. altiszt. *1909, Sopron. Sportjai: futball és futás. Középiskolás korában 4 ízben volt KISOK futballválogatott. Mint KISOKista került a Soproni FAC-ba, ahol 1933-ig szerepelt mint fedezet. Résztvett oszt.-rák és cseh túrán. 1934 óta a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC tagja. A futásban 5000 m-en szerepelt sikerrel a Soproni FAC színeiben. Több érem tulajdonosa.

Egervári József Máv művezető. *1883, Szombathely. Sportéleti tevékenységét a Haladás VSE szervezési és alapítási munkálataival kezdte. Az egyesületnek megalakulása óta háznagya. Érdemeket szerzett az egyes. sporttelepének gondnoki lakásának és klubházának a felépítése körül. Az ő szakszerű vezetése alatt készült el a modern kettős tekepálya is.

Egry Lászlóné dr. sz. Ászódi Gizi. *Kecskemét. Sportjai: tenisz, uszás, vívás, torna, asztali tenisz. 3 éven át Kecskemét város teniszbajnoknője. Még ma is, aktív sportlady, a KAC tagja. Több értékes tiszt. díj és érem tulajdonosa.

Ehrenfeld Géza fűszernagykeresk. Sportműködését 1916—17-ben mint diák az MTK-ban kezdte a futballal. Volt keresk. isk. vál. Mohácson több éven át az MTE játékos volt. Később a Pécsi SC színeiben játszott. 2-szer volt vál. 1-szer Pécs város válogatottja.

Eichner Árpád dr. banktisztv. *1901, Nagykanizsa. Az NTE színeiben kezdte a labdarugással. 1920-ban a teniszre tért át; foglalkozik a turistasporttal is mint a M. Gyopár TE tagja. A teniszben az NTE vál. keretének tagja, a tenisz sz. o. vezetője. Kiegészítő sportként kultiválja a vívást és uszást.

Eigenbort Péter cipésmest. *1898, Dombóvár. 1919-ben kezdte sportműködését a Dombóvári Munkás TK kebelében a labdarugással, majd a Kath. Legényegylet futballesapatában látjuk, melynek ellenőreként is működött. Az ő nevéhez fűződik a Dombóvári Futball C. megalapítása.

Eigner Géza ny. állampénzt. tan. Ügyvezető-alelnöke a Rábaközi Sportegyesületnek. Régi sportember, aki maga is évtizedeken keresztül korcsolyázott, vívott és teniszezett. Nemcsak nagy gyakorlati érzékkel bír az okos sportolás követelményei iránt, hanem mint a sajtó munkása, tollal is lelkes propagálója a szép és nemes sportok ügyének és népszerűsítésének.

Eigner Jenő cipész. *1901, Bpest. 1925–27-ben 1000 m sprintbajnok, 1932-ben Györffyvel tandemben orsz. rekorddal győz. 1926-ban nemzetközi versenyen az Est serleget nyeri, 500 m-en orsz. rekordot javít, Milánóban a világbajnokságon magyar rekordot javít, 1927-ben részt vesz a kölni világbajnokságon, Bécs, Brünn, Prága nemzetközi mérkőzésein győzelmeket arat, stb. 4 serleg, 15 arany-, 300 ezüst-érem, 8 plakett, stb. tulajdonosa.

Eigner J. Gyula cipész. *1899, Budapest. 1916–18-ban a Budai 33 futballistája volt, 1920-tól a FTC kerékpárversenyzője. 1923-ig pályaversenyen indult, 1924-ben számos versenyt nyer: junior bajnok. A Kerékpár Szöv.-nek 8 éven át kapitánya, majd számvizsgálója, a „Kerékpáros Ujság” munkatársa. Tagja volt a kerékpáros világbajnokság (1928) és Bécs-Bpest versenyrend.-biz.-nak, 1924–32-ben az összes országúti versenyeken zsűri tag. Sok verseny rendezése fűződik a nevéhez. Legeredményesebb versenyzőként 1927-ben szobrot, 1928-ban a Kerékpár Sz.-től díszoklevelet kapott; 80 ezüst érem és 7 plakett tulajdonosa.

Eisemann György fodrászm. *1912, Erd. A PLE-nek 1933 eleje óta működő tagja. Kezdők versenyén I. díj nyertese. Ezenkívül is egyénileg több I. díjat nyert. 1934-ben Ericsiben I. díjat, ker. versenyen II. díjat, orsz. csapatversenyen csapatával II. díjat nyert, egyéni versenyben pedig orsz. bajnokságot, 20 különb. érem és emléklakett tulajdonosa.

Elek Ilona idegenvezető. (BBTE, DAC). Az 1933-i Európa-bajnokság csapatversenyén 12 asszóból 11-et nyert. A győri nemzetközi mérkőzésen az egész mezőnyt verte. 1934-ben Bécsben Ellen Preis világbajnoknő megverte. A Balaton-bajnokság nyertője, a Tiszti VC versenyén II., a BBTE 1933. évi orsz. versenyén bajnok, a Tatra-bajnokságon II., a prä-

gai világbajnokságon II., stb. 1934-ben a varsói Európa versenyen a női törvívás bajnoka.

Elekes László Máv főtiszt. *1900, Tiszacséce. Sportműködését diákkorában a futballal kezdte. 1924 óta a P Máv SE alelnöke, 1932 óta a KLASz tanácstagja. Egyesülete sportéletének egyik lelkes mozgója és támogatója.

Eleőd Anikó. Sportjai: sí, vízisportok és alpinizmus. 1925-ben mint félíg gyermek a jungfrauochi női síbajnokságon első lett az internacionális nevezők között. 1928-ban az első mátrai bajnoksága volt az, melynél még érezte a győzelemnek tiszta örömét, a többi versenyben már csak a versenyzés szenvedélye hajtotta a „fakir” küzdelembe. Az 1933-ban megnyert magyar bajnokság után felhagyott a sísport versenyszerű üzésével, amely annyi szép bajnoki győzelmet hozott számára. Édesatyja Eleőd Tibor dr., a Karpatenverein dísztagja, a körmöci osztálynak örökös tb. elnöke.

Énekes István Máv. segédtiszt. *1911, Bpest. (B Vasutas SE). 1928-ban a magyar bajnokságban légsúlyban II. és ez évtől a magyar vál. csapat állandó tagja, 1929, 30, 31, 32-ben magyar légsúlyú bajnok, 1930-ban Európa bajnok, 1932-ben Los Angelesben a légsúlyú világbajnokságot nyeri, ezzel egyúttal az Európa-bajnokságot. 1934-ben Bpsten ismét Európa-bajnok bantamsúlyban. 43-szor volt nemzetk. válogatott. Rengeteg érem st. és a signum laudis tulajdonosa.

Engel Béla cégvezető. *1898, Bpest. KAOE. Sportműködését a KAOE-ben kezdte mint ifj. tornász. 1914-ben már szenior tornászversenyző, uszó és atl. 1914–15-ben középisk. uszóbajnok a 100 m-es gyorsuszásban, 1918-ban a KAOE titkára, 1922-ben főtitkára, 1925-ben alelnöke. Legjobb versenyeredményei: 400 m-es síkfutásban 56 mp, magasugrásban 173 cm. Állandó tagja volt a KAOE kosárlabdaesapatának. Számos bankuszóversenyen szerepelt eredményesen. Több ízben megnyerte a Magyar-Olasz Bank házi uszóbajnokságát. A KAOE atlét. sz. o.-nak egyik alapítója és hosszú időn át képviselője az egyesületnek. Közel 200 drb különféle sportérem tulajdonosa.

Engel Pál banktisztv. *1898, Rákospalota. A futballt diákkorában kezdte. 3-szor volt vidéki vál. mint a Resabai TK tagja. 1916-ban tett futballbírói vizsgát. Jelenleg III. f. (nemzetk.) bíró. Eddig kb. 800 mérkőzést vezetett le, köztük külföldit is. 10 éves és 15 éves jubileuma alkalmával a Közép-Magyarországi Futballbírák Testülete díszoklevéllel tüntette ki. 1934 aug. 20-án

az osztr. katonai szöv. Sturmscharer keresztjével tüntette ki.

Eperjessy Béla (bánóci és palföldi) KISOK úszó szakoktató. *1894. Bpest. Sportja az úszás. 1907-ben kezdett versenyezni. 1911-ben már Magdeburgban látjuk, 1914-ben pedig már Bpest 200 m-es bajnoka, ezt 45 különböző bajnokság követi és 17 orsz. rekordot javít. Az 1921. évi lipcei 400 és 1500 m-es bajnokságban III., 1923-ban a göteborgi kis olimpián 500 m-en III. helyezett. Ez évben részt vett a MAFC németországi nagy túráján. Dicsőséges sportpályafutásának sikerei között feltétlenül megemlítendő azon munkássága, melyet Eger, Oroszló, Tata, Buda, Pécs úszóinak nevelése körül kifejtett. A bajnokok és úszónagyságok egész serege került ki a keze alól. Most a KISOK úszó szakoktatója s mint tanfolyamvezető ismét úttörő munkát végez.

Erczhegyi Ferenc néhai, az aranykoronás érdemkereszt és a Ferenc József-rend lovagkereszt tulajdonosa, udvari szállító, papírkereskedő, díszműárkésztő, könyvkötész és nyomdatulajdonos. *1836, Buda, megh. 1892. Élénken foglalkozott a lövészzel. 1870-ben a Budai Lövészegyesület főlovászmester-elnöke lett. Az Országos Lövész Szövetségnek is ő a tulajdonképeni megalapítója. Oroszlánrésze volt az 1885-ben felavatott új budai lövöld székházának létesítésében is.

Erczhegyi István ny. szfőv. számv. csoportvezető főtanácsos. *1870, Buda. A Bpesti Lövészegyesületnek 2 éven át volt ügyv. főlovászmestere. Helyet foglalt az Orsz. Lövész Szöv. vezetőségében is. Különös szeretettel foglalkozott a Lövész Egyesület minden ügyével és úgy az egyesület versenyein, mint a bádeni és pápai orsz. lövészversenyeken jelen volt az egyesület képviselőjében.

Erdei László nyomdász. *1908, Hmvasárhely. Mint középiskolás, az „Árpád” isk. futballesapat tagja. — Ugyanott atletizált is, később a hmvasárhelyi vízipólósportnak volt egyik úttörője. 1934-ben a HUTE főtitkára lett. A „Délvidéki Sport”-nak volt társszerkesztője. Cserkészletben az ifjuság nevelésével foglalkozik mint csapatist. kb. 10–12 év óta.

Erdei Sándor nyomdász. A HUTE alelnöke, előzőleg a HTVE elnöks. tagja volt. A Délvidéki Sportnak szerkesztője és kiadója. A HUTE birk. sz. o.-nak több éven át szintén elnöke volt.

Erdei Sándor ifj. *1909, Hmvasárhely. 1925–26-ban kapcsolódott a sportba mint atléta a HTVE színeiben. — Később a Csabai AK-ban versenyzett. Részt vett több ifj. ker. bajnokságban,

amelyeken a gerelyvetésben 3-szor nyert II. díjat. Jelenleg a HUTE tagja. Részt vett orsz. levante versenyeken, ahol buzogánydobásban elsőrangú helyezéseket ért el.

Erdélyi Andor cégv. *1889, Nagyvár. Mint ifjú a vívósportot kultiválta. Nagy lelkesedéssel vett részt a Gyulai AC alapításában, melynek futballjátékosa és első pénztárnoka volt. Jelenleg a GyAC alelnöke; tisztét tölti be dicséretes ügybuzgalommal.

Erdélyi Géza dr. m. kir. postatan. *1880, Borosjenő. Mint diák a szertornában korlát, gyűrű, lovon és függeszkedésben produkált kiváló eredményeket. Középk. versenyeken számos I. helyezést ért el. A katonaságnál töltött 9 év alatt a lovaglásban, vívásban és céllövészetben ért el szép sikereket. 1920-ban a Bpesti Postás Egyes. debreceni aloszt. lövész sz. o.-nak 1 éven keresztül volt a vezetője. 1933 óta felügy. bizotts. tagja az egyes. nek. 1934 óta testnevelési előadó.

Erdélyi János dr. vitéz m. kir. gazo akad. tanár. *1892, Makó. Kora ifjúságától sportol. Sportjai: atlétika, tenisz és céllövészet. 1923 óta elnöke a gazo. akad. Sportegyesületének, melynek vezetése és fejlesztése körül eddig is elvégezhetetlen érdemeket szerzett.

Erdélyi László dr. városi tisztv. *1905, Tornóc. Sportjai: gyorskorcsolyázás, úszás, evezés, tenisz, kerékpár és céllövészet. A BKE, Ujp. Ev. Egy., UTE tagja. A BKE sportbiz. -nak tagja; az UEE választm. tagja és művezetője. Újpest város lev. oktatója. 1928-ban a klagenfurti nemzetk. korcsolyavers.-en 5000 m-en I., úgyszintén Bpest-n nemzetk. vers.-en 5000 m-en I. Az első főisk. világbajnoks. összetett vers.-ben II. lett. 1930-ban főisk. bajnok. 1929, 30. és 31-ben Davosban, St. Moritzban az európai és világvers.-en a magyar színeket képviselte. Több serleg, arany-, ezüstérem és plakett tulajdonosa.

Erdélyi László bőriparos. *1910, Debrecen. A Debreceni TE birkózó és súlyemelő sz. o.-nak 1929 óta aktív tagja. 1929-ben Keletmagyarország ifj. versenyén könnyűsúlyban I. lett. 1930-ban Debrecenben orsz. szenior versenyen II. helyezett. Ezenkívül is számos szenior bajnoki versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. Súlyemelésben a DTE clubbajnoka. 1935-ben kerületi súlyemelő bajnok. 15 drb. különf. érem tulajdonosa.

Erdi Zsigmond (Mráz), tisztv. *1913, Erd. Sportműködését 1929-ben kezdte a futballal. A KISOK bajnokságban mint a Budai csoport Kossuth FK csapatának halfja vett részt, majd az érdi

ÉKKSE csapatában szerepelt. Jelenleg ÉNESE csapatának tagja.

Erődi-Harrach Tihamér dr. ügyv. orszgy. képvis. *1885, Fiume. Sportjai: vitorlázás, evezés, uszás, lovaglás, korcsolyázás. A Tihanyi Yacht Club ügyv. elnöke, a Kir. Magyar Yacht Club választm. tagja, a Tiszaföldvári Lev. Egy. elnöke. A magyar sportnak ma is mindenkor ügybuzgó támogatója és áldozatkész mecénása.

Erőss Sándor bizt. int. vezértitkár. *1891, Debrecen. — Sportápolóját a DKASE-ben kezdte, ahol később az uszó sz. o. alelnöke lett. Jelenleg a MUSZ keleti ker.-nek int. bizotts. tagja és a DUE alelnöke. 15 éve működik már a város sportéletében és különösen az uszósport megszervezésében fejtett ki hasznos tevékenységet. A MUSZ 1926-ban emlékplakettel, a debreceni fedettuszoda megnyitásakor emlékéremmel tüntette ki. Az uszáson kívül kedvelt sportja volt a vívás is.

Esztergomi Leánygimn. Sportköre. Alakult 1934 nov. 19-én. Működését szakosztályokban folytatja. Van torna-szakosztálya, melyből atlétika és játékszakszt. van kialakulóban. Mint időszakos sportszakosztályok működnek: korcsolya, tenisz és turista sz. o. A sportkört Kemenes Vilma tanár-elnök vezeti.

Esztergomi Szt. Imre főreálisk. „Toldi Miklós” sportköre Krizsán István testnev. tanár vezetése mellett 1924-ben alakult. Kezdetben 4, jelenleg 6 sz. o. működik, torna, játék, atlétika, céllövészet, uszás és téli sportok. Megalakulása utáni időkben futbalcsapata szerepelt kiváló eredménnyel, jelenleg pedig az uszó sz. o. működik sikeresen.

Etsy Ferenc ny. detekt., városi köztiszt. felügy. *1895, Szob. 1924-ben kapcsolódott a céllövészetbe, előzőleg kultiválta az ökölvívást, atlétikát és futballt. A Nagykanizsai PLE-nek megalakulásakor lövészkapitány és lökiképző lett. Orsz. és kerületi lövészversenyeken több ízben szerepelt sikerrel; csapata is igen szép helyezéseket ért el. Számos tiszt. díj és érem tulajdonosa.

Eyszrich Theodóra. *Kiskúnfélegyháza. Sportszereplését 1929-ben kezdte mint a KTE teniszjátékosa. 1930-ban Szombathelyen a Haladás VSE női egyes bajnoka, úgyszintén a KTE-nek. 1931-ben a KTE női egyes és női páros bajnoka, úgyszintén 1932-ben, ezenkívül a vegyes páros II. helyezettje. 1932-ben a Színházi Élet orsz. vers.-én női egyesben II. helyezett, vegyes párosban I. h. 1933-ban a KTE női egyes, női páros és vegyes páros győztese. Ezenkívül több számottevő versenyen ért el szép eredményt. Több tiszt. díj és kb. 20 különf-

érem nyertese. A teniszen kívül foglalkozik evezéssel, uszással és vívással.

Fábián Gábor városi tisztviselő. *1898, Nagyszalonta. Már ifjú éveiben a labdarugást kultiválta, majd 1920 óta a GyAC vezetésében vesz részt, ahol különböző tisztségeket töltött be. 1934-ben az egyesület alelnöke lett. A pálya kiépítésében nagy része van és mint az egyesület leglelkesebb tagja, fáradhatatlanul munkálkodik annak felvirágoztatásán.

Fáncsy József teniszoktató. *1884, Bpest. Számos kiváló játékos került ki a keze alól. 24 éven át neveli az FTC teniszezőit. Ferenc fia szintén tréner, mint játékos is, egyike a legjobb teniszezőknek.

Faragó István vaskereskedő. *1896, Nagykanizsa. Háború után képeslódik be a sportba, a NTE kisközépsúlyú birkózója lett és több ízben nyerte a ker. bajnokságot. 1921-ben Keeskemét város bajnoka és ugyanez évben Budapest bajnokságát nyeri, 1922-ben magyar bajnok. A párisi olimpiászra jelölték, azonban betegsége folytán nem vehetett részt. Az egyedüli vidéki egyesületbeli versenyző, aki Bpest és magyar bajnokságot nyert.

Faragó László ref. igazg. tanító. *1878, Nagykőrös. Az ó-kécskei cserkész csapat megalapítója és 1930 óta vezetője. Mint szenvedélyes turista nemcsak hazánkat, hanem a külföldet is bejárta. Lelkes sportbarát, ki nagy hozzáértéssel és ügybuzgalommal dolgozik a sportért.

Faragó József bányahivatalnok. *1872, Makó. A Nagymányoki Sport Egylet vál. tagja. Lelkes sportbarát, nagy ügybuzgalommal vesz részt az egyesület fejlesztésében.

Faragó Károly fűszerkereskedő. *1902, Soltvadkert. Mint futballista került a sportba, 1921-ben Kalocsára kerülve, az ottani MOVE SC-ban céllövészettel foglalkozik, városközi kerületi és országos versenyen ért el helyezést. Délmagyarországi bajnokságában II. kecskeméti-kalocsai versenyen I. Az egyesületnek 4 éven át pénztárnoka volt, jelenleg vál. tagja. 48 különböző díjat nyert.

Farkas Andor banktisztv. *1908, Zilah. Sportjai tenisz és futball. 1927-ig a KISOK kebelében a futballt űzte. A Debreceni EAC színeiben többször szerepelt sikerrel. 1927 óta foglalkozik a tenisszel, melyet 1930 óta versenyszerűen űz. Több számottevő versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. Közel 30 drb. különb. érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Farkas Ede órás és ékszerész. *1909, Mezőhegyes. Mint leventeoktató 1926-

ban kezd céllövészettel foglalkozni és az Orosházi PLE alapítótagja. Békésm bajnokságában 1931-ben II, 1930-ban III, az orsz. versenyen 16, egyéb versenyeken számos helyezést ért el. Tagja volt az egyesület járási és megyei győztes csapatának. 25 érem tulajdonosa.

Farkas Elek forg. adó ellenőr. *1901, Cegléd. Diákkorától kezdve a labdarugó sportnak hódol és 16 éves sportmultja alatt számtalan mérkőzésen vett részt, 24 alkalommal volt kerületi válogatott. Ma is aktív játékosa a KAC-nak. Egyesületének elnöksége 10 éves jubileuma alkalmából értékes emlékgyűrűvel tüntette ki, azonkívül számos érem és plakett tulajdonosa.

Farkas Endre városi rajzoló. *1906, Kisvárd. Sportjai korcsolyázás, rödlizás, tenisz, vívás. Mint a Pécsi AC tagja a vezetésben vesz részt, ügybuzgó tevékenységet fejt ki versenyek rendezésében. 1930-ban klubközi teniszversenyen III.

Farkas Géza hangszerkereskedő és iparos. *1908, Debrecen. 12 éves kora óta sportol. Versenyszerűleg az uszást kultiválta. 400 m-es gyorsuszásban keleti ker. bajnokságot nyert 1931-ben. A következő évben 800 m-en lett a keleti kerület bajnoka. Az uszáson kívül kultiválta a gerely- és diszkoszvetést. A DEAC tagja. 60 drb különb. érem és tiszti. díj nyertese.

Farkas Ivor kir. doh. jöv. tisztv. *1891, Mezőcsát. A BKE tagja 1904 óta, versenyezni 1906-ban kezdett. — Eleinte háziversenyeken vett részt, 8 I, sokszor II. helyezést ért el. Budán műkorcsolyázó versenyben I, Sopronban, Kolozsvárott II, főiskolai műkorcsolyázó bajnokságban négyszer II, nemzetközi junior versenyben kétszer II. Jelenleg mint a BKE vál. és int. biz. tagja lelkes ügybuzgalommal vesz részt a vezetés munkájában. 3 ezüstserleg, sok érem és 18 tiszti. díj tulajdonosa.

Farkas János kárpitosmester. *1893, Békéscsaba. Sportjai kerékpár, futball. A Csabai Előre MTE alapítótagja és aktív játékosa volt, később a vezetőségben foglalt helyet. Egyesületében titkár, intéző, vál. tag volt, sokat munkálkodott klubja felvirágoztatása érdekében.

Farkas Márton, postatiszt. *1904, Ujfehértó. Mint középiskolás a futballt és atlétikát űzte. Éveken keresztül az Ujfehértói SE-nek volt aktív játékosa. 1927 óta a Nyiregyházi PSE-színeiben szerepelt. Jelenleg az egyesület titkára és a tenisz sz. o. vezetője.

Farkas Mihály városi tisztv. *1895, Debrecen. A DEAC tagja. Sportja a céllövészet, mellyel 1930 óta foglalkozik

intenzíven. Több számottevő versenyen szerepelt sikerrel. Jelenleg a városi lövészcsapat tagja. Kb. 20 tiszti. díj és érem tulajdonosa, a Polg. SE oklevéllel tüntette ki.

Farkashalmi (Fröhner) István városi adótiszt. *1905, Gyula. Már középiskolás korában futballozott, majd 1923—25-ig a DEAC-ban atlétizált és a futballesapat tagja volt. 1925-től a GyAC játékosa és csapatkapitánya az 1927. évben II. oszt. bajn. nyert csapatnak. Ugyanezen évben elvégezte Bpsten a Testnev. Főiskola tréner tanfolyamát. Mint egyesületének futball sz. o. vezető és intézője csapatával nagy sikereket ért el, 1934-ben alosztály bajnokságot nyertek és kitűnően szerepelnek a magy. kúpában. Délkerületi és alosztály válogatott játékos volt, egyidőben mint leventeoktató is működött.

Fazekas Dezső dr. ügyvéd. *1895, Bpest. 1909-ben kezd futballozni a BAK-nál, majd atletizál mint távgyalogló és futó. 1911-ben átvizsi a BAK atl. szakosztályát az FTC-be és ott fejt ki tevékeny sportmunkásságot. 1921-ben megalakítja a birkózó szakosztályt, 1927-ben megszervezi a turista osztályt. Résztvett a Labdarugó Szövetség szétválasztásában 1927-ben, azóta a PLASz tanács tagja. 1931-től ig. tagja az MLSz-nek. Részt vett a birkózó szöv. megalakulásában, mint az FTC delegátusa és a szöv. ügyésze, ellenőre és tanács tagja volt, 1928-tól alelnöke. A Sporthírlap atletikai rovatvezetője volt. 1930-ban megteremtette a monostori vizitányát. Jelenleg sí, turistaság és evezéssel foglalkozik sportszerűen.

Fazekas József nyomdász. *1890, Esztergom. Mint futballista 1910-ben a MTK-ban kezdte el sportpályafutását. A háború után a céllövészetre tért át, mely sportágban kiemelkedő eredményeket ért el. 1930-ban Salgótarjánban főlövész, 1932-ben Orsz. MOVE versenyen Bp.-en 240 ponttal ezüstjelv. mesterlövész lett, a kisöblü fegyvernemben. Legjobb eredménye a 3 testh. orsz. és ker. versenyek keretében 257 pontegység. Több oklevél, 4 t. díj és számos érem tulajdonosa.

Fazekas Tibor gyárigazgató. *1892, Bpest. 1908—1928-ig a vál. vízipólócsapat tagja, majd 10 év óta kapitánya. 1926-ban Budapesten, 1927-ben Bolognában az Európa-bajnokcsapat tagja. 18-szor tagja a bajnokcsapatnak. Előbb a MUE, 1910 óta az FTC kebelében működik.

Fehér Dezső dr. ügyvéd. *1876, Pápa. Diákkorában a vívás, korcsolyázás és tornát kultiválta. Résztvett a PSC alapításában, főtitkár lett, majd 4 éve egyesületének elnöke. Élénk részt

vesz a helyi sportélet minden megnyilvánulásában.

Fehér Ferenc temetkezési vállalkozó. *1904, Kecskemét. Már diákkorában tagja a diákválogatottnak, később KAC első csapatának több éven át játékosa, majd 4 évig a KSC-ben szerepelt. Visszavonulván az aktív szerepléstől, a vezetésben vesz részt, jelenleg a KAC bírózó sz. o. vezetője. 4 serleg, bajnoki érem, több plakett és érem tulajdonosa.

Fehér János m. tisztviselő. *1913, Bpest. 1929-ben kezdett sportolni a Máv. színeiben, 1930 óta az FTC boxolója. 1930 és 31-ben ifj. II. helyezett, 1932-ben Bpest bajnokságában III., míg 1933-ban Bpest weltersúlyú bajnoka. 4 ízben volt orsz. válogatott. Sportjai még: vízipóló, futball, tenisz és korcsolya.

Fehér József ifj. hentes- és mészáros. *1897, Szarvas. Már több mint 10 éve tagja a Szarvasi „Turul” SE-nek, annak vezetőségében foglal helyet, jelenleg vál. tag. Lelkes sportbarát, áldozatkész híve a sportnak és egyesületének.

Fehér József hentesmester. *1892, Szatmár. Kedvelt sportja a futball, a Debreceni VSE-nek és a Húsiparos Sportegyletnek volt tagja. Nem annyira mint aktív sportoló, mint inkább vezetőségi, illetve választm. tag vett részt egyesületének sportéletében. A húsiparos sportegyesületet többször anyagi támogatásban is részesítette.

Fehér Sándor DGT bányafőmérnök. Résztvett a DPAC megalapításában és annak 1950 óta elnöke 1934 óta vál. Levente Egylet elnöke és a helyi kaszinó titkára. Az elnökség alatt álló DPAC-nak 800 bányamunkás tagja van, ebből 150 aktív sportoló. A Nendtvich-serleget 1933-ban egyesülete nyerte, míg a bajnokságban jó közép-helyen állnak.

Fehérvári János községi tisztv. *1903, Szentitornya. Már diákkorában az iskola válogatott kapusa volt, majd 1920–23-ig a SzTK csapatában szerepelt, később Bpestre jön, ahol az ÚFE ifj. játékosa lesz. Orosházára kerülén, az OTK színeiben szerepel, később résztvesz az OFC alapításában és annak elnöke. Az SzTK-tól 100 bajnoki mérkőzésen való szerepléseért aranyérmet kapott.

Fehérváry Dezső fodrászm. *1907, Pécs. 1928-ban kapcsolódott a sportba mint a Pécsi AC bírózója. Később a PSC színeiben uszással foglalkozik és vízipólózik. A bajnokságért folyó küzdelmekben a vízipólócsapatnak egyik főerőssége. Bpestén a Máv bírózógárdájának volt eredményes tagja.

Fejes Sándor 1928 óta mint DTE, majd mint a DVSC tagja foglalkozik rendszeresen céllövészettel. Ezen idő óta 34 első, 21 második, 6 harmadik és több egyéb helyezést ért el. 1930-ban az orsz. vasutas bajnokcsapat tagja. 1931-ben Debrecen sz. kir. város bajnokcsapatának tagja. 1932-ben megnyerte az orsz. vasutas egyéni bajnokságot. Debrecen város egyéni oktatói bajnokságát, tagja volt az orsz. Polg. Löv. Egyt. bajnokcsapatnak és az orsz. vasutas bajnokcsapatnak. 1933-ban megnyerte Debrecen sz. kir. város okt. egyéni, a polg. löv. egyes. egyéni, valamint Hajdu vármegye és Debrecen vármegyei oktatói egyéni bajnokságát. Helyezései után 2 drb arany, 21 drb ezüst, 43 bronzérem, több plakett, ezüst serleg és egyéb tiszt. díjak nyertese.

Fein László kereskedő. *1902, Hód-mvásárhely. A HMTE-ben 1919-ben kezdett futballozni és 1925-ben történt sérüléséig annak I. csapatában szerepelt. Tagja volt a II. o. bajn. nyelő csapatnak. Kétszeres II. o. válogatott játékos. Lelkes sportbarát, egyesületének ügybuzgó támogatója.

Fék András dr. tb. főszolgabíró. 1893, Soltvadkert. Már diákkorában kapcsolódott a sportéletbe, a futball és vívás sportokat űzte. 1923-ban Kiskőrösön a Tenisz Club fejlesztésén tevékenykedett, majd 1928-ban a Petőfi TE-be lép és 1934 óta annak ügybuzgó elnöke.

Fekete Andor fogtechnikus. *1900, Pécs. A PMSC futballesapatában kezdte sportpályáját. A többszörös bajnokcsapatnak mindenkor egyik főerőssége volt. Játzott az északi Makabea, az újvidéki Makabea csapatában és 2 éven keresztül szerepelt mint a Vojvodi játékosa. Volt városközi válogatott. Több érem tulajdonosa.

Fekete Géza tisztv. *1898, Gyoma. 1912-ben a Gyomai KSC-ben kezdett futballozni és 1914-től az I. csapat, állandó játékosa. 1934-ben megtartott jubileuma alkalmából méltó ünneplésben részesült. Több ízben volt válogatott.

Fekete Imre dr. ügyv. jelölt. *1895, Berettyóújfalú. Sportpályáját középiskolás korában kezdte. Kedvelt sportjai voltak a futball és a torna. Kolozs-várott szép sikert aratott a 100 m-es síkfutásban és ritmikus gyakorlatokban. 1919-ben a BUSE I. futballesapatának játékosa és cs. kapitány lett. 1921-ben egyesülete ügyv. alelnökké választotta. Bpestén 2 éven át szerepelt mint futballista a BEAC színeiben is. Sportpályája során több érem tulajdonosa lett.

Fekete József szövőművezető. *1897, Győr. Gyermekkorától lelkes futbal-

lista. Már 1910-ben résztvett a szabad-hegyi ifjúsági futballesapat megalakításában. Az 1934-ben alakult Gyapjuszővő TE-nek társelnöke és megszervezője. A tekesportot 20 év óta űzi, szám. versenyen nyert értékes díjat.

Fekete Kálmán dr. ügyvéd. *1894. Berettyóújfalú. Már mint középiskolás versenyszerűleg szép sikerrel űzte a tornát, atlétikát és futballt. Egyetemi éveiben a BEAC tagjaként szerepelt. A háború után újból intenzíven bekapcsolódott a sportba. Működött a BUSE-nél mint atlét. sz. o. vezető, mint futbalszakoszt. vezető, mint csapatkapitány, később az ügyészi tisztelet töltötte be; 4 év óta pedig ügyv. elnöke a BUSE-nak. Tanácstagja a MOTESZ-nek. Több sportérem tulajdonosa.

Felber Artur felszensteini. (*1890. Győr. Sportjai: céllövészet, tenisz, vívás, atlétika. Már diákkorában sportolt, majd 1908-ban a PAC tagja lett. 1914-ben a pécsi nemzetk. teniszversenyen és a dunántúli ker. bajn.-ban férfiefgyesben II. férfipárosban I. 1912–20-ig a PAC titkára volt. 50 érem, 8 tdfj tulajdonosa.

Feldmann Sándor bankigazg. Diák-kora óta sportol. A vívást versenyszerűleg is kultiválta. 1910–1914-ig Debrecen város kardvívó bajnoka volt. Sikerrel szerepelt orsz. és keletmagyarországi csapatkardvívó bajnokságért folyt versenyeken is. A Debreceni Vadász Társulatnak már több mint 10 éve tagja, kb. 10 éve űzi a vadászatot. A vívásban háromszor nyert aranyérmet egyéb érmein és tiszteletdíjain kívül. A helyi vívóklubnak választmányi tagja.

Fenyő Vilmos gabonakereskedő. *1897. Szarvas. Már középiskolás korában iskolai válogatott futballista volt, majd a háború után a Nagyváradi AC játékosa, később titkára lett. 1919-ben futballbírói vizsgát tett. — Résztvett a Szarvasi „Turul” SE alapításában és annak intézője volt, majd Kondorosra kerülve, tevékenyen munkálkodik a helyi sport fejlesztésében.

Fenyvessy (Fászló) József. *1900. Szombathely. Sportpályáját mint atléta a SzSE-ben kezdte. Rövid idő után a Haladás VSE-be lépett, melynek színeiben versenyszerűen űzte az atlétikát: gátfutást, súlydobást és gerelyvetést. Számos egyesületi, városi és ker. versenyen szerepelt sikerrel és ért el elsőrangú helyezéseket. 1923 óta mint levanteoktató is működik és tanítja a birkózást. 1932–33-ban a futball sz. o. vezetője volt. Volt az atlétikai szakosztályának egy évig h. vezetője. 1934 óta a box és birkózó sz. o. irányítója. Számos érem, több tiszteletdíj és elismerő oklevél tulajdonosa.

Ferenczi Lajos úszómester. *1908. Debrecen. Sportpályáját a DMTE színeiben kezdi mint könnyűsúlyú birkózó. 1927 és 1928-ban ker. ifjúsági versenyen I. helyezett. 1930-ban orsz. MOVE kerületi bajnok. 1931–32–33-ban ker. bajnok és a vidék legjobb birkózóbajnoka. 1934-ben ker. bajnok. 1930 óta a DTE versenyzője, sz. o. tréner és csoportkapitánya. 33 darab érem — köztük 16 darab I. helyezésről — tulajdonosa.

Ferenczy Károly MTI kerületi igazgató. *1890. Zsuk. A KLASZ elnöke, a IX. cserkész-kerület intézője, a DEAC tb. elnöke, a BT tb. tagja. A MASZ ker. választmányi tagja stb. Sportjai: a futball, vívás, 1905–1912-ig a MAFC aktív futballistája és vívója volt. A kerületi elnöki tisztelet már 11 év óta tölti be közmegelegedéssre. 10 éves elnöki jubileuma alkalmából az OTT nagyvezüst éremmel és díszoklevéllel, az MLSZ aranyéremmel, a BT díszoklevéllel tüntette ki. Ezenkívül is számos egyéb érem és plakett tulajdonosa.

Fiala Ottó PK tisztségviselő. *1900. Bpest. Sportműködését az URAK-nál kezdte mint futballkapus. Volt gimn. vál. 10 éven át szerepelt a PK csapatában is. 1920 óta versenyszerűen űzi a teniszt. Kezdetben az URAK színeiben, majd 1926-tól a OTE-ben. A MOVE teniszbajnokságain 1930–31-ben egyéni bajnokságot nyert Budapesten és Sárospatakon. Ezenkívül is több számottevő versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. Több mint 100 érem és 40 tisz. díj nyertese.

Finta Imre Máv állomásfelügyelő. Sportjai: futball, korcsolya, birkózás. Gimnazista korában Kaposvárott iskolai futball vál. volt. Később a Sárosvári SE, majd a Celldömölki Egyesült Sport E aktív játékosa lett. 1934-ben közreműködött a Celldömölki Vasutas SE megalakításában és annak futballintézője lett. A Sárosvári SE-ben 1915 és 1916-ban mint birkózó is szép sikerrel versenyzett. Legkedveltebb sportja a korcsolyázás.

Finály Árpád dr. ügyvéd. Középisk. korában futballozott, később a teniszben számos klubközi versenyen díjat nyert. 1912–15-ben MLSZ tanács-tag, majd ügyész; 1929-től a PLASZ ügyésze, illetve alelnöke, 1932–34-ben az int. biz. elnöke. 1905-től a III. ker. TVE, 1927-től a III. ker. FC vezetésében vett részt, utóbbinak ügyvezetője.

Fischbein Gábor, bankigazgató. Egy évig a Nyiregyházi KISE elnöki tanácstagja volt. Mindenkor támogatója és lelkes barátja a sportnak.

Fischer István szabó, ruhakeresk. *1907. Babocsa. Mint a BSC atlétája

kezdte el sportműködését és futásban a sprinttávokon sok győzelmet és helyezést ért el. Később a SzAK futballistája lett, résztvett a bajnoki és városközi mérkőzéseken. Jelenleg egyesületének vál. tagja és a helyi lapnak sporttudósítója.

Fischer Jenő bankvezérigazgató. *1888, Barcaháza. Tagja a BBVC-nak 1927 óta, választmányi tagja 1932 óta. Sportjai: vívás, tenisz, korcsolya. A vívásban Bpsten bankközi csapatversenyeken szerepelt több ízben sikerrel. Jelenleg testedzés céljából űzi a korcsolyázást és teniszt.

Fischer László kereskedő. *1907, Bábolna. Sportjai: futball, evezés, vívás, tenisz. 1926-ban az ácsi Levente SE titkára, majd résztvesz az Ácsi SC alapításában, melynek pénztárosa, később intézője. 1929-ben Komáromba kerül, a KFC pénztárosa és futballintézője lett.

Fischer László m. tisztv. *1911, Gyoma. Már ifjúkorában mint levente számos győzelmet arat, később mint leventeoktató megszerzi a mezőtúri leventék atl. sz. o.-t és annak 1931-ig vezetője. A Mezőtúri Máv SE-hez kerül, az általa megszervezett atl. sz. o. trénera és vezetője lesz, majd 1932-ben az egyesület jegyzője.

Fischer Tibor okl. mérnök, építőmester. *1890, Bpest. 1905-ben úszóvers.-én vett részt, amelyen nagy jövőt jósoltak neki, de Weisz Richárd elvitte birkózni az MTK-ba, melynek színeiben magyar bajnok, Európa-bajnok s végül világbajnok lett. 1912-ben megalapította a MAFC birk. sz. o.-t. 6-7 ízben magyar bajnokságot nyert, 2-szer főisk. bajnokságot stb. 1911-ben Bécsben világbajnok lett, 1912-ben Bpsten nyert: Magyarország bajnoks. A békeévekben a Pesti Hírlap birkózó-sport rovatának volt vezetője. 12 drb aranyérem, számos egyéb sportérem, és 15 drb tiszt. díj nyertese.

Fleiner Károly vaskereskedő. *1905, Nyiregyháza. A NyKISE tenisz sz. o.-nak tagja és vezetője volt 3 évig, a MILL keletmagyar kerületének titkára és főtítkára volt. Sportjai a tenisz és futball. 1931-ben futballbírói vizsgát tett. A teniszben több érmet nyert. Neje: Schwarzbart Aranka Sátoraljaújhelyen, mint a SAC-nak 5 éven át teniszjátékosa és korcsolyaversenyzője ért el szép eredményt.

Fleischmann Jenő ecetgyáros. Már diákkorában sportolt, majd az atlétikát versenyszerűleg űzi és 100 m-en 11.3-as időt ér el, ami annak idején figyelemreméltó eredmény. Később a teniszsportot kultiválja és jelenleg Kecskemét erőlístáján III. Nagy sportbarát, 9 éves Magduska leányát is

sportszellemben neveli, ki eredményesen vett részt a KAC gyermek vívóversenyén.

Fodor István sportintézeti igazgató. Az 55 éves Fodor sportintézetet F. Károly alapította és kezdetben csak vívásoktatással foglalkozott, az innen kikerült vívók nemzetközi versenyeken is az elsők között szerepelnek. A ma számtalan sportággal foglalkozó intézet vezetője F. István. Elvégezte a Testnevelési főiskola tornatanári tanfolyamát és vívómesteri képesítést szerzett. Számos szabadtéri telepet létesített, a teremsportok közé beiktatta a boxolást. Az intézet évente közel 2000 sportolót foglalkoztat.

Fogl II. Károly timár m. *1895, Ujpest (Mezei TC, UTSE, UTE). 1918-27-ig 50-szer volt orsz. válogatott. — mint bekk egészen különálló jelensége a magyar futballnak, kinek nevét a külföld is, mint e nemből a legkiválóbbat emlegeti.

Fónád István tisztviselő. *1899, Bpest. Sportműködését az Ifjak Testedző Egyesületében kezdte 1915-ben. Ezen egyesület 1918-ban a BAFC, 1922-ben a BSC nevet vette fel. Egyesületének 16 éven át volt főtítkára. Már 17 éves korában az ILSz titkára volt. 1934 óta a BBFC intézője. Volt a BLASz tanácstagja és fegy. biz. tag.

Földes Miklós, m. tisztviselő. *1896, Nyiregyháza. A NyTVE-nek volt titkára, a NyKISE futball sz. o.-nak volt igazgatója és intézője. A MILL Kelet-Magyarországi kerületnek örökös tb. társelnöke. Már diákkorában intenzíven sportolt; versenyszerűen a futballt űzte. 1920-ban futballbírói vizsgát tett; 1934-ben III. f. bíró lett. A MILL 1934-ben díszoklevéllel, a BT pedig ezüst oklevéllel és ezüstjelvénnnyel, a keleti BT ezüstsíppal és bronzszoborral tüntette ki.

Földes Tibor, kereskedő. *1910, Sátoraljaújhely. Sportjai: tenisz és sí. 1928-ban KISOK orsz. ker. bajnokságot nyert, a következő években több ízben vidéki bajnokságot, köztük Felső-Magyarország férfi páros bajnokságát. Legutóbb 1934-ben Felső-Magyarország teniszbajnokságát nyerte Miskolcon és ezzel elsőízben védi gr. Serényi László vándordíját. 28 tiszteletdíj és 60 darab érem és plakett tulajdonosa.

Földes Zoltán keresk. alk. *1907, Győr. 1922-ben az Ujpesti TE aktív birkózója; 1923-24-ben könnyűsúlyú bajnok. Vidéki és orsz. versenyeken többször I. helyezett. 1930. 31 és 32-ben a bajnok kézilabda-csapat tagja. Kedvelt sportja az evezés, turisztika és kerékpározás is. Jelenleg a Pécsi AC vendégtagja.

Földesi János áll. r. főtörzsőrmester. *1894, Hódmezővásárhely. 1912-ben kapcsolódott a sportéletbe, résztvett a HLSE alapításában, annak futballistája, később titkára lett. 1920-ban a HMTE titkára, majd 1931-ig intézője volt. Tevékeny munkálkodást fejtett ki az új szakosztályok létesítése körül és az egyesület vezetőségének ügybuzgó tagja.

Földi Ernő ker. alkalmazott. Már ifjú korában többször nyeri Magyarországon és Bpest asztalitenisz-bajnokságát. 1932-ben nyeri a DSC orsz. versenyt. 1933. évi Bpest bajnokságon veri Kolart és tagja a Bpest bajnokságát nyerő DSC csapatnak. Számos világbajnoki versenyen ér el szép eredményt.

Frankó Mihály kárpitos és diszítő. *1889, Szatmárnémeti. Előbb az MTE tornásza, majd birkózója: junior versenyen I., szenior és bajnok in többször helyezett. 1923-tól az MTE birk. sz. o. irányítója; az Orsz. Szöv. megalakulásában sz. o. tag, tanácsstag, szöv. kapitány, majd alelnök volt, most a bíróbiz. elnöke. A MBSz bíróbizottságának megszervezése nevéhez fűződik.

Frech Gyula hentesárugyáros. *1908, Bpest. Sportpályája az OTE tornászcsapatában indult a szertornával 1924-ben. 1927-ben megnyerte az egyesület szertornászbajnokságát. 1929. és 1930-ban az Orsz. MOVE tornászbajnokságokon II. helyezett lett. Az OTE tornászcsapatának állandó tagja. Mint levante is több országos és ker. bajnokság nyertese. Jelenleg mint egyesületének választm. tagja fejt ki lelkes munkásságot a magyar tornász-sport érdekében.

Frecska András szabóm. *1899, Szarvas. 1931-ben résztvett a Szarvasi „Boeska” SE alapításában és mint pénztáros fejt ki működést. A birkózó szakosztály létesítése is nevéhez fűződik, nagy része van ennek szép szereplésében. Leleges sportbarát, kire egyesülete és a sport mindenkor számíthat.

Frenkel Miklós banktisztv. *1905, Hajdúhadháza. A Debreceni TE-nek volt tagja és 1934 óta a bírói testület aktív tagja. Diákkorában a futballt űzte szeretettel. Mint asztalitenisz versenyző 1930-ban Keletmagyarország II. helyezettje lett.

Fried II. Armin vendéglős. *1903, Gyulaháza. Sportpályáját 1917-ben kezdte a Debreceni VSC-ben mint futballista. A háború után a DKASE-ben folytatta sportműködését 1926-ig. Ezen idő alatt 20-nál többször volt kerületi válogatott. 1926-ban a Boeska FC-nek lett játékos. 1927-ben az I. liga proficsapatában szerepel. Egy

év után visszatér régi egyesületébe amatőrjátékosnak s az marad 1935-ig. Anyaegyesületének 10 éven át volt csapatkapitánya. 1921-ben szerepelt mint magyar válogatott a svédek ellen. Egyesülete erenydíjának a tulajdonosa és ezenkívül sportpályája folyamán számos különféle érem tulajdonosa.

Fried Jenő a Magyar Fantó Művek Rt. fiókjának igazgatója. *1898, Gyulaháza. 1912-ben a Debreceni TE ifj. csapat játékosa. 1919-ben a DTE tagja lett s 1920-ban az I csapat játékosa. 1921-től a DKASE I. csapatának állandó tagja. 15-ször volt kerületi válogatott. 1926-ban a Fantó cégcsapat tagja és játékos lett. 1926–30-ig betöltötte a DKASE főtitkári tisztét is. 1933-ban a DTE társelnöke, majd a PMTE futball és birkózó sz. ó-nak elnöke lett. 3 év óta KLASz házagnya. A futballon kívül kedvelt sportjai: vívás, úszás és tenisz. Több különböző sportérem tulajdonosa.

Fried Sándor igazgató. *1885, Hajdúböszörmény. Kora ifjúságától sportolt, intenzíven űzte a futballt. Mint egyetemista a MAFC játékosa volt. 1920 óta a NyTVE pártoló tagja, később társelnöke. A NyKISE-nek is társelnöke volt éveken át.

Friedrich Lajos ifj. malomtisztv. *1897, Hajdúböszörmény. Középiskolás korában a vívást és futballt űzte eredményesen. Később a teniszben aratott szép sikereket. Éveken keresztül Hnánás, Dorog környéki versenyekben állandó I. helyezett volt. Ma is a Hbösörményi Lawn Tenisz E aktív tagja.

Fuchs Béla sütöm. *1907, Pomáz. A BSC-nek pénztárosa, majd intézője volt 1929-ig. Azóta a 33 FC futball-intézője. 1921-ben a BBSE nehézsúlyú ifj. bajnokságát nyerte. Sérülése miatt hegyott fel ezzel a sporttal.

Fuchs Ferenc dr. orvos. *1899, Budapest. Sportjai futball, úszás, vízipóló, evezés. Bpsten a Kőbányai TK-ban futballozott, majd Jászapátira kerülén, a Jöszre uszója, később klub-orvosa lett, résztvesz a bolognai Euró-pabajn. Sellyére költözött, megalapítja a Sellyei TC-ot, annak orvosa, ügybuzgó, lelkes támogatója.

Fuchs (Forgács) László. (UTE). 1930-ban ifj. bajnok 100 m-es futásban. 1931-ben MTK versenyen és a magyar-német vál. mérkőzésen II. helyezett. 1933-ban beállítja a magyar rekordot nyeri az UTE versenyt (10.5!). Ez évben Dél-Németország és Csehszág ellen válogatott stb.

Fuszek Tivadar főszerelő. *1885, Pozsony. Már 1908-ban kapcsolódott be a magyar sportba és azóta is a HTVE

tagja. 1931-ben átszervezi az egyes. cél-lövő sz. o.-t, melynek elnöke, ezen idő óta a legkitünőbb eredményeket éri el, a kerületi és orsz. versenyeken számos helyezést és egyéni győzelmet. Saját személyében is eredményes versenyző, kapásversenyen 180 induló közül X. Lelkes vezetése alatt a szakó. további fejlődése biztosítva van.

Führer György dr. orvos. *1908, Bpest. Már mint diák lelkes sportoló; űzte a vívást és atlétikát. Mint futó középtávokon ért el szép eredményeket. A Nyiregyházi TVE-nek több ízben választm. tagja, 1933 óta orvosa.

Fülöp József városi pénztári ellenőr. A Kassai AC színeiben 1908-ban indult először atl. versenyen és a ker. bajn. III. 1912-ben Székesfehérvárra került a SzTC tagja lett és számos versenyen vett sikerrel részt. A háború után a kerület vezetésében tevékenykedett, előbb mint előadó, jelenleg a ker. ügyv. alelnöke. Irányítása mellett az atl. nagyot fejlődött és számos kitűnő atléta került ki keze alól. Az első vidéki, ki a központ tisztikarában helyet kapott és számos javaslatát — köztük a vidéki átigazolási szabályozását — fogadták el. Mint versenyző 7 felsőmagy. o., 5 dunántúli bajn. nyert. 9 tdíj, 158 érem tulajdonosa.

Fülöp László banktisztv. *1910, Debrecen. Diákkorában atletizált és a futásban ért el szép eredményeket. Több iskolai bajnokságot nyert a 100 m-es síkfutásban. Jelenleg is all-round sportférfi. A DUE-nek 1934 óta vezetőségi tagja. Az atlétikán kívül kedvelt sportjai a futball és úszás. Több sportérem tulajdonosa.

Fürst István okl. gépészmérnök. *1906, Szombathely. Sportjai: tenisz, úszás és evezés. Élénk tevékenységet fejtett ki a M. Textil SE újjászervezése körül és jelenleg mint az egyesület főtitkára működik. Az evezős sz. o. megszervezése nevéhez fűződik.

Fürst József szállítm. vállalk. *1901, Kaposvár. Már diákkorában kapcsolódott a magyar futballsportba, később a KSE, annak feloszlata után a K Máv TE fedezetjátékosa lett, résztvett úgy belföldi, mint külföldi (Fiume, Triest) mérkőzésein. 1 évig a Nagyatádi TSE-ben szerepelt, majd a KAC, illetve a KPAC játékosa volt. 1930 óta futballbíró, élénk szerepet játszik a BT irányításában mint tanácsstag. A KPAC vál. tagja. Motorsporttal is foglalkozik, 2 arany és több más érem nyertese.

Füzesséry Árpád dr. (füzeséri és tövisi) ügyvéd. *1868, Bpest. A sportszervezés terén olyan multra tekinthet vissza, amilyenre a magyar sport történetében nines példa. A MUE, MASz, MUSz,

MLSz, MOTESz és a MOVE sport-alakulatok alapításában, fejlesztésében oroszlánrésze van, volt OTT tanácsstag stb. A sportirodalom és újságírás egyik úttörője. Keze alól kikerült atléták közül nem egy emelkedett világhírré. Maga is aktív sportoló volt.

Füzesséry Zoltán dr. (füzeséri és tövisi) ügyvéd, ny. főispán. *1862, Bpest. A MLSz v. elnöke. Kedvenc sportjai a vívás és lovaglás voltak. Versenysporttal nem foglalkozott, de a sportszervezés és irányítás terén mindenkör döntő szava volt.

Füzési János térmester. *1890, Alsózsidi Középiskolás korában már tornaversenyen vett részt, majd a nyug. ker. versenyén II. 1930-ban megalakult az Eötvös SE, melynek ügybuzgó sportintézője. A PLE pártoló tagja

Fűzfőgyártelepi Lev. Egyesület. 1927-ben alakította meg vitéz Gerley Mihály Germar János elnöklete alatt. 1928 tól megtartott körzeti atlét. versenyeken minden alkalommal — nagy fölényrel — I. helyezést ért el. Két ízben vett részt orsz. vers.-en, hol szintén kedvező helyen végzett. Birkózói is szép sikereket arattak. A járási ötös csoport lövőversenyben 4 év óta első. A szép eredmények eléréséhez a gyárvezetőség lelkes gondoskodása segítette hozzá az egyesületet.

Fűzfőgyártelepi Polg. Lövész E. Alakult 1930 végén. Elnök: alvinci Máty Gyula, szkv. százados, alelnökök: Makay Miklós főmérnök és Tisza Vilmos művezető, titkár: Novák Géza tisztv., aki az ügy. elnöki tisztséget is ellátja. Az egyesületben 154 férfi és 15 női lövész működik. Kifejlődés alatt áll az íjász sportjuk úgy férfi, mint női résztvevőkkel. Az egyesület birtokában több vándordíj van.

Gaál Dániel ny. városi tisztviselő. *1862, Hódmezővásárhely. A régi gárda egyik kitűnősége. 1888-ban résztvett a HTVE alapításában. Már 1889-ben Palicson megnyeri a 3000 m bajnokságot. Sikerdús sportpályájának nevezetesebb állomásai: 1890 Makó 1000 m távuszás I, 1891 Csabán kerékpár III, magasugrás II, HTVE versenyen magasugrás II, kerékpár II, rudugrás I, 1893 Szabadka táv- és gyorsuszás II, 1894 Motesz verseny Szeged magasugrás II, súlydobás I, 1896 Bpest uszás II, 1897 Bpest súlydobás II. A HTVE művezetője volt, jelenleg vál. tag. 40 érem tulajdonosa.

Gaál Ferenc malomfőellenőr. *1900, Rimaszecs. Sportpályáját 1918-ban a RAC színeiben mint futballista kezdte, majd a teniszre tért át. Számos versenyen ért el győzelmet és helyezést. 1919-ben a bécsi főisk. bajn. ban a férfiegyesben II, párosban I; 1927-

ben a dunántúli bajn.-ban férfitárosban II; 1924—25—26-ban a Bakay serleg védője; 1932-ben dunántúli ker. vers. férfitáros I, egyes- és vegyespáros II.

Gaál József orvosi műszerész. *1908, 1924 óta futballozik. Kezdetben a Budakalászi SE-ben, majd mint profi a Kossuth SC-ben, a Megyerben és utóbb a BAK-ban. Közben 1-szer volt munkás vál. is. 1933-ban újból amatőr lesz s azóta a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC centerhalfja.

Gaál Tibor testnev. tanár. *1903, Hódmvásárhely. Már diákkorában atlétizált és orsz. középisk. bajn. nyert, később a HTVE tagjaként válogatott délker. atléta volt 1928-ig. Legjobb eredményei: magasugrás 178, 100 m II.3, ezüstjelvényes atléta 1927-ben. — Több tdj és számos érem tulajdonosa. 1928-tól a kecskeméti ref. főgimn. testnev. tanára, lelkes munkásságot fejt ki az ifjúság sportnevelésében.

Gábor István ny. városi aljegyző, ip. test. jegyző. *1885, Hódmvásárhely. 1927-ben tevékeny részt vett a helyi levante egyesület megszervezésében és annak alelnöke. Nagy része van az egyesület felvirágoztatása körül. Megszervezte a 34 tagú zenekart, mely országos viszonylatban is a legelső köze tartozik. Az egyesület nagy népszerűsége hazafias és ügybuzgó munkájának eredménye.

Gábor János m. tisztviselő. *1899, Békéscsaba. 1927-ben résztvett a Bohn SC alapításában, annak háznagya, majd titkára és intézője lett. Intézősége alatt nyerte meg egyesülete az országos amatőr bajnokságot. Évekig levanteoktató volt.

Gábor József kereskedő. *1890, Hellenbach. Már gyermekkorától kezdve lelkes sportbarát, a KFC-nek pártoló tagja lett, jelenleg egyesületének választm. tagja. Nagy ügybuzgalommal tevékenykedik egyesülete felvirágoztatásán és annak áldozatrakész támogatója.

Gáborffy Antal raktárnok. *1904, Bpest. Sportjai: úszás, vízipóló. 1919-től a NSC, 1926-tól a Bszkrt úszója; a kezdők versenyén 100 m-en I., 1920-ban magy. válogatott. Olasz-magyar (1922) 100 m-en helyezés, magy. bajnokságban II., 200-on III., osztrák bajnokságban 100-on, nemzetközi 100 és 200-on I., 1923-ban 100 m-es gyorsúszó bajnok, 200-on II.; a Balaton hosszútávú bajnoka. Résztvett az 1928. évi olimpián s az előfutamban (100 m) I. volt. 1933-tól a MUE vízipólójátékosa; 300 érem, 120 plakett és 25 t. díj tulajdonosa.

Gabrovitz Emil tisztviselő. *1909, Rákosliget. 1924-ben a RUE-ben kezd teniszezni, első háziversenyén meg-

nyeri az egyes. férfi és vegyes páros bajnokságot. 1931-ben Monte-Carlóban Kehrlinggel a Butter Cup döntőjébe jutott. Ezen időponttól kezdve merészen ível felfelé sportpályája, hatszoros magy. válogatott, többszörös orsz. bajnok, Davis Cup játékos, az erőlista I. helyezette. Nagy nemzetközi sikereket ért el, a Rivierán verte Menezelt, Artenst, az olasz-magyar vers.-en Palmerit, Mangoldot, Párisban Bont, a belga-magyar mérkőzésen Hannest, Schmidlt, Londonban Ritchit. A magyar bajn.-ban III. magyar versenyzőket mind legyőzte. 100 tdj, 200 érem és plakett tulajdonosa. Az UTE tagja.

Gajdán Ernő dr. orvos. *1902, Hódmvásárhely. Már középiskolás korában az atlétika és torna sportokat űzte, majd a vadászat és céllövő sportágakra tért át. 1930 óta tagja a HPLE-nek, jelenleg az egyesület orvosa. Békéssámszonban a helyi sportegylet alapításában vett részt és annak alelnöke volt.

Gál Károly dr. kir. ügyész. *1899, Nagyenyed. Mint középiskolás a futball és atlétika sportágakat kultiválta, majd Baján a BHE tagja lett és a tenisz sz. o. vezetője. Ügybuzgó munkálkodása folytán a szakosztály szépen fejlődik és a tagok több versenyen győzelmet és értékes helyezést értek el.

Gál Magda (DSC, TÉBE). Sportjai: tenisz és asztalitenisz. A Bpsten 1929-ben rendezett asztalitenisz világbajnokságon női egyes és párosban III., vegyesben II. helyezett lett s azóta állandóan I. és II. 1930-ban angol, 1931-ben német és délnémet, 1932-ben francia, 1931 és 1934-ben magyar bajnokságot, 1931-ben Alsóausztria bajnokságát nyerte el. Teniszben több ker., orsz. vidéki és bank csoport mérkőzésen szerepelt sikerrel. Több mint 100 érem, plakett és tiszteletdíj nyertese.

Gál Samu a debreceni helyi vasutak üzletigazgatója. *1872, Székelyhida. A Boeskaik FC társelnöke és a BBV klub vezetőségi tagja. Nagy sportbarát, aki a sport érdekében nem egyszer hozott már tetemes anyagi áldozatot, mert meggyőződése az, hogy az ifjúságnak sportszellemben való nevelése hazafias érdek.

Galambos (Gacsár) Imre városi tisztv. *1904, Szászhalombatta. 1920-ban kezdett a Kaposvári Máv TE-ben futballozni és 1926-ig az I. csapat játékosa volt, egy ízben megnyervén a ker. bajnokságot. 1926-tól a „Somogy” csapatának jobbszélsője és több ízben a válog. csapat részére is számításba vették. Különböző túrákon vett részt, bejárta csapatával és komb. együttesekkel úgyszólván egész Európát.

Galambos József szfőv. altiszt. *1900, Gyüre. Sportolni 1918-ban kezdett, majd 1920-ban a kisvárdai SE tagja lett, 1929-ben az Egyetértés SC, jelenleg a Bszkárt atlétája. Eleinte középútvonalon versenyzett, később a hosszútávra tért át és kimagasló eredményeket ért el, jelenleg a legjobb magyar hosszútávfutó. Főbb eredményei: 1928-ban magy. és cseh marath. bajn. 1929. és 30-ban magy. marth. bajn. és cseh II, 1931, 32., 33-ban magy. bajn. 1934 Európabajn. próbavers. I, azonkívül számos ker. bajn. és egyéb hosszútávú verseny győztese. Számos díj és érem tulajdonosa, Gajda és Schneider cseh tábornokok díjait négyszer nyerte.

Galambos (Golobics) Pál fűszerkeresk. *1905, Kaposvár. Mint futballista a Kaposvári TSE-nek volt 4 éven át játékosa, majd Bpsten a Postás SE-ben kezd el birkózni. Különböző versenyeken szerepel sikerrel, majd 1926-ban I. o. versenyző lett. 1928–32-ig megnyeri a Dunántúl bajn.-ot, 1930-ban Zágráb, 1931-ben Pécs bajnoka. II bajnokság, 15 I. és számos helyezést ért el.

Galbács Imre kereskedő. *1896, Gyula. Már ifjúkorában futballozott. 1922-ben résztvett a GyTE alapításában, annak 1928-ig főpénztárosa és a futball sz. o. elnöke. Nagy lelkesedéssel dolgozik egyesületéért, előmozdította anyagi áldozatával is a pálya megszerzését és a tribün felépítését, nagy szolgálatokat tett ezáltal a helyi sportnak.

Gáll Tibor m. tisztv. *1902, Pécs. Sportja a futball. Az 1933-ban alakult Pécsi Zsolnay-gyár Sport Egylet ügyvezetője. Lelkes sportbarát, aki fáradságot nem ismerő agilitással munkálkodik fiatal egyesületének fejlesztése és felvirágoztatása érdekében.

Gallé Tibor dr. orvos. *1910, Kúrima. Középiskolás korában atletizált. A magasugrásban, rövidtávfutásban középisk. versenyeken többször ért el szép sikert. Lelkesedéssel űzte a futballt is, melyben többször volt válogatott. 1928-ban szerepelt a DEAC I. csapatában. Másodéves korában 6-szoros egyetemi bajnok: a 100 m-es síkfutásban, távolugrásban, magasugrásban, hármasugrásban és 2-szer a 110 m-es gátfutásban. Mint atléta nyert ker. bajnokságot, valamint deaklon bajnokságot is. 1934-ben a gerelyvetésre tért át, melyben szintén fényes sikereket aratott és állandó tagja volt a ker. válogatottnak. A DEAC céllövő sz. o.-nak állandó aktív tagja és az egyesület műkorcsolyázó bajnoka. Érmeinek és díjainak száma közel 150.

Galló Lucy mag. tisztv. *Pozsony. A sportnak úgyszólván valamennyi ágát űzte, kiemelkedő eredményeket a korcsolyázás és gyephokkiban ért el. 1930–33. évi műkorcsolyázó bajn. II, Tatra bajn., Troppau város vándordíja kétszer, nemzetk. műkorcsolyázó versenyen I. Tagja a MAC női gyephokki csapatának, 3-szoros válogatott.

Gallotsik Elek dr. ügyvéd. *1899, Eperjes. Középiskolás korában az atlétikát kultiválta és több versenyen sikeresen vett részt, később a galamb- és céllövő sportra tért át. 1927-ben közreműködött az Orosházi PLE alapításában, melynek 1931-től ügyv. elnöke. Résztvett számos ker. és megyei versenyen, bajn. nyert csapat tagja volt. 100 érem és 30 díj tulajdonosa.

Gallus Ernő főtisztv. *1905, Bécs. Sportjai: vitorlázás, evezés, uszás, motor. Tagja a Hungária Yacht Clubnak és a Nemzeti Hajós Egyletnek. Hajója a „Karakán” 22 m² versenycirkáló. 1934. évi BJC versenyen II. iett (elszakadt drótkötéllal versenyzett, veszélyeztetve az árbc és hajó épségét!). Számos versenyben ért el értékes helyezést és 1934-ben 400 km utat tett meg. Evezésben 2 I. és 16 második díjat nyert és németországi versenyen is eredményesen szerepelt. Sível Ausztriában nagy turát bonyolított le, motorral pedig bejárta Ausztriát, Olasz-, Németországot és Svájcot.

Garai Imre író és zeneszerző. *1905, Bpest. 1919 óta a BAK tagja és birkózással foglalkozott. Magyarország nehézsúlyú ifj. bajn. kétszer nyerte, 1923-ban Franciaország és Páris kisközépsúlyú bajnoka és a Prix Picon nyertese. A Sporthirlap birkózó rovatát éveken keresztül vezette, „A magyar görög-római birkózás fejlődésének története” c. munkája a közeljövőben jelenik meg.

Garai Pál cukrászüzem üzletvezető. *1905, Bpest. Sportjai: torna, súlyemelés. 1921–22-ben a VAC tornáza s műugróbajnokságban II. volt, most az MTK tagja. Mint súlyemelő: 1932–33-ban magyar bajnokságot nyert, kétszer Bpest bajnoka; középsúlyban az összes rekordokat ő tartja. 1933-ban 95 kg-os rekorddal megközelítette a kétkaros világrekordot. Legjobb eredményei: (középsúly) két kézzel 120 kg, egy kézzel 90 kg. A magyar súlyemelősport újjászervezésében tevékeny részt vett, ennek érdekében több újságcikket írt.

Garay János m. kir. külkeresk. hiv. előadó. *1889, Bpest. Gyermekkorától sportol. Előbb a NVC, 1924-től a Gróf Tisza István VC tagja, majd kapitánya, később a NVC kapitánya. A párisi egyéni kardversenyen III. díjat nyert.

az amsterdami olimpián világbajnok, az 1930-ban Lipésében Európabajnokságot nyerő csapatnak tagja volt, 1925-ben Európa kardvívóbajnokságát nyerte. A Nemzeti Sport kizárásos vers.-én 1909-ben, 1911-ben a hamburgi nemzeti verseny szenior kard és junior törversenyén I. díjat, több hazai és nemzetközi versenyen I., II. és III. díjat nyert stb. Kb. 100 plakett és érem tulajdonosa.

Gárdai (Garda) László Máv mozdonyvez. tanonc. *1906, Dombóvár. Sportjai: a futball és atlétika. Rendszeresen a D Voge-ben kezd sportolni, majd a Kaposvári Rákóczi SE, a Bátaszéki TC, a Pécsi Vasutat SK tagja volt. Mint levante részt vett a járási és kerületi versenyeken és szép helyezéseket ért el. A D Voge-nek vál. tagja is volt. Számos érem tulajdonosa.

Gárdos Pál Bőrgyári tisztviselő. *1913, Rozsnyó. Már diákkorában futballozott és teniszezett, egyidejűleg a Reálisk. SC titkári tisztségét is betöltötte. Sikeresen vett részt a „Vasváry vándorserleg”-ért folytatott küzdelmekben. Később közreműködött a PBTC ujjraszervezésében és annak ügybuzgó titkára és futballistája. — Atyja: Gárdos Izsó a régi BTC-ben mint pénztáros és ellenőr tevékenykedett.

Garzó Béla dr. ny. gimn. igazgató. *1875, Kecskemét. Sportjai: vívás, szertorna és súlydobás. Különösen a kardvívásban aratott fényes sikereket. 1898-ban Torinóban világ-diákkongresszussal kapcsolatos főisk. vers.-en a kardban II. díjat nyert. A Kecskeméti AC megalakítása óta 12 éven át mint művezető tanította a kardvívást és szertornát. Utána 13 éven át mint az egyesület elnöke működött. Jelenleg a KAC diszelnöke.

Garzó Sándor v. tanácsnok. *1887, Kecskemét. Sportjai: vadászat, torna, vívás. Egyike a KAC alapító tagjainak, fáradhatatlanul dolgozott a ma már nagynevű egyesület felvirágoztatásán. Lelkes és ügybuzgó támogatója a sportnak és egyesületének.

Gáspár György Máv géplakatos. *1891, Pécs. 1910-ben a Pécsi Vasas SC, majd a PSC és 1919-től a PVSZK futballjátékosa volt, 1925-től vál. tag. Jelenleg a BÍOK vál. tagja és edzője.

Garda József banktisztv. *1897, Kaposvár. A Kaposvári SE, majd a Turul játékos volt, 1923-ban a MAK-ban szerepelt. Részt vett a MTK alapításában és 1929-ig annak játékos és csapatkapitánya. Volt délker. II. o. vál. 4-szer és a ker. válog. egyszer. Tagja a Makói PLE-nek is.

Gefäll Henrik fogtechnikus. *1898, Eger. Sportműködését a bpesti Terézvárosi TC-nél kezdte mint ifj. labda-

rugó. 1920-ban egyik alapítója volt a VI. ker. SC-nek, melynek kezdetben játékosa, később vezetőségi tagja volt. 1923—1929-ig intéző és 1929-től az egyesület elnöke. 1922-ben a szövetségi életbe is belekapcsolódott, amikor megalakult a kisegyesületek kollégiuma, a mai BLASz. 1922-ben az amatőr kollégium titkárának választották. 1925—26-ban az MLSz orsz. tanácsának póttanács tagja, 1926—27-ben a szétválasztáskor rendes tanács tag lett 1929—30-ig, amikor alszövets. titkárnak választották. 1926 óta alszöv. kapitány és több bizottságnak előadója.

Geiger Edith gimn. torna- és énektanár. Sportjai: uszás, tenisz, koreos, asztali tenisz, ijátszat. Tanulmányai elvégzése óta a győri áll. leánygimn. torna- és énektanára. Okl. mozdulatművész, ritmikus és plasztikus tornatanulmányokat végzett Budapesten, Luxemburgban és Párisban, tornatanári továbbképzőtanfolyamot a Testnev. Főiskolán. Torna- és énektanítás terén elért kitűnő eredményekért miniszteri elismerő iratot kapott. Két teniszverseny II. helyezést ért el.

Geiger György rt. igazgató. *1905, Nyiregyháza. All-round sportférfi. Legkedveltebb sportjai: futball, tenisz, vívás és úszás. A Nyiregyházi TVE-nek agilis főtítkára.

Gera Gyula hentes- és mészáros. *1903, Kaposvár. Mint futballista a Máv SE-ben kezdte, majd a Turul játékos lett. Később a birkózásra tért át és ugyancsak fenti két egyesület színeiben szerepelt 1928-ig. Számos versenyen vett részt kitűnő eredménnyel, 5 ízben volt ker. bajnok. Baja város bajnoka, többször indult sikerrel válogatott versenyen.

Gera János dr. fogorvos. *1900, Makó. Sportjai: motor, kerékpár, vívás, atlétika, evezés. 1926 óta a MAK tagja és kluborvosa, lelkes tevékenységet fejt ki a sport érdekében.

Gerber László joghallgató. *1912, Kecskemét. Sportjai: tenisz, uszás, asztali tenisz. Már középiskolás korában szép eredményeket ért el és 1928—29-ben Grácban megnyerte a nemzetközi ifj. teniszbajnok.-ot. 1933—34-ben Kecskemét város egyes, férfi és vegyes páros bajnoka.

Gerber Ferenc ifj. Lud. Akadémia hallgató. *1914, Kecskemét. Már diákkorában teniszezett és megnyerte a Kecskemét középisk. bajn.-át, majd 1932-ben a város ifj. bajn.-át is. Jelenleg a Lud. Akadémián tenisz, vívás és tornában ér el kitűnő eredményeket.

Gerdenics Lajos ny. Máv felügyelő. *1873, Cegléd. Részt vett a Pápai Vasutas SC megalapításában és annak elnöke. Vezetése alatt az egyesület szé-

pen fejlődött, tekepályát építettek, futball és céllövő szakosztályok szép eredményeket értek el. Lelkes tevékenységének sokat köszönhet a helyi sport.

Gerecz Elemér Máv irod. s. tiszt. *1902, Piski. Már gyermekkorától futballozik, az Aradi AK, majd az UTE játékosa volt. 1927 óta Szentesen van és 1930-ban tevékeny részese a Máv SE megalakulásának. Előbb intéző, majd főtitkár, jelenleg a futball sz. o. elnöke és a céllövő sz. o. intézője. Vezetése alatt futballesapata kitűnően szerepel s rövid idő alatt felkerült az I. oszt.-ba.

Gerendási (Grabenhoffer) István OTI tisztv. *1909, Békéscsaba. Már középisk. korában kitűnő eredményeket ért el és 1927-ben Szarvason 11.1 mp 100 m-en kiskor rekordot állít fel. Később a KEAC atlétája lesz és számos versenyen ér el győzelmet és helyezést, bekerült az olimpiai keretbe 683 cm távolugró eredményével. 109 bajnoki és egyéb érem tulajdonosa.

Gerley (Gerstenbrein) Ferenc szföv. tisztv. *1904, Bpest. Sportműködését mint középiskolás, az OTE színeiben kezdte. 1917-től az ifj. csapatban. 1920-tól az I. csapatban játszott 1931-ig standard futballistája az egyesületnek. Volt orsz. MOVE válogatott és többször II. és III. oszt. vál. Résztvett az egyes. minden túráján. Atlétikával is foglalkozott az OTE színeiben. A 100 m-es síkfutásban aratott sikereket. Számos érem tulajdonosa.

Gerley Mihály vitéz tanító. *1893, Kardosrét. Sportjai: torna és birkózás. Már diákkorában szépen szerepelt és több versenyen aratott győzelmet. A háború után Lókúton, majd a zirci járásban mint levétefeoktató szervezte a lev. egyesületeket, majd a füzfői gyártelepen a lev. egyes. és kulturegylet fejlesztésében vett részt. A FAC birkózó és atl. sz. o. vezetője. Díjai tornában 6 I., birkózásban 3 I.

Gergely János kereskedő. *1903, Villány. Mint futballista Eszéken és Mohácson, a csendőrség csapatában pedig Pécsen szerepelt. Hat évig atlétizált is. Jelenleg a Villányi SE ügybuzgó vál. tagja.

Gerő Bertalan dr. orvos. *1898, Turdosin. Már ifjúkora óta sportol és lelkes híve a testedzésnek. 1930-ban a HMTE orvosa lett, majd 1932 óta az egyesület tevékeny alelnöke.

Gerő Ferenc szűcs m. *1900, Bpest. Sportja: atletika és labdarugás. A KAOE-ben 1916-tól futballozott, 1919-től a 100 és 200 m-es távon versenyez. A MASz újoncversenyén indul először s 100 m-en 12 mp-es idővel I. 1920-ban a magyar bajnokságban II. lett. Ez évben volt első nemzetközi versenye Bécsben, ahol az osztrák bajnokot le-

győzte. 1921-ben 100 m-en magyar bajnok, 200 m-en II., a svéd-magyar vál. versenyen 10.8 mp idővel I. Ezután egymásután éri el a német, olasz, angol, belga, francia, stb. versenyeken a legjobb eredményeket, a MAC nemzetközi versenyén megnyeri Bp. szkf. vándordíját, a magyar bajnokságot, stb. 1928-ban 100 m-en 10.6 mp idővel orsz. rekordot állít fel, 200 m-en bajnokságot nyer 22 mp-vel. Berlin-Bpest versenyén 100 m-en I., majd Casselben 10.5 mp-t fut. Az 1930. évi francia-magyar versenyen II. lett, mely egyúttal utolsó egyéni versenye is volt. Tizenötször volt nemzeti válogatott, számtalan érem és plakett tulajdonosa.

Gerő Miksa kereskedő. *1894, Kécskemét. Diákkorától kezdve lelkes híve a futballnak és a háború kitöréséig a KAC intézője, sikerrel fejlesztette csapatát. 1912-ben futballbírói vizsgát tett, számos mérkőzést vezetett az ország minden részében. 1923-ban működését kénytelen volt abbahagyni, mert a háborúban szerzett sérülése kiújult.

Gerő Sándor kereskedő. *1897, Debrecen. Sportpályáját középiskolás korában futballal és atlétikával kezdte. Középiskolai versenyeken magas, távol-, rúdugrásban és síkfutásban állandóan I. helyezett. Mint 15 éves diák a DTE ifj. futballesapatának ki-váló játékosa, majd az I. csapatnak lett egyik erőssége. Többször volt kerületi és városi válogatott, volt csapatkapitány. Közel 70 drb. különféle sportérem tulajdonosa.

Gesmey Tibor nyomdász. *1903, Békéscsaba. Sportjai: uszás, vízipóló, futball, vadászat, céllövészet. 1923-ban került a CSAK uszós szakosztályába, ahol műugró és vízipólójátékos, később a csapat kapitánya lett. Klubközi és ker. versenyen I. és II. díjat nyert. 1921–22. években kerékpárversenyeken is résztvett, több díjat nyert.

G. F. B. Sport E. Alakult 1934-ben. Működő sz. o.-i: torna, turisztika, futball és asztalitenisz. Elnök: Fekete Jenő, alelnök: Schiller Arnold, ügyv. alelnökök: Fekete Tibor és Fekete Iván, főtitkár: Szegő Miklós, pénztáros: Rózsa Jenő és Vass Ilona, jegyző: Palman Gyula, ügyész: dr. Wilhelm J., házigazdák: Knapp Károly és Koch Margit, ellenőrök: Gebhard Erzs. Győri Károlyné, Ceischler Antal. A vállalat illusztris vezetői rendkívül melegen karolják fel sportegyesületük érdekeit és messzemenő áldozatot hoznak a sport fejlesztéséért.

Gilicze József városi számvevő. *1893, Toponár. Már diákkorában futballozott, majd a Kaposvári AC játékosa lett, de atlétikával is foglalkozott. A háború után a Turul SE színeiben

folytatta a futballt és számos mérkőzésen vett sikerrel részt, a Zágrábban megtartott Croatia FC elleni mérkőzésen a mezőny legjobb tagja volt. A Turul SE vál. tagja, majd számvizsgálója. Számos érem és plakett tulajdonosa.

Glaser Félix vésnök-mester. *1882, Wien. Sportműködését Wienben kezdte mint tornász és teniszjátékos. 1928 óta az Óbudai TE tagja és annak vál. póttagjaként működik. Fiai: Sándor és Ernő szintén tagjai voltak az OTE-nek.

Glasz Sándor m. tisztv. *1901, Szászhalombatta. Az Erdi SC alapítótagja és játékosa 1919-től. Számos bajnoki és barátságos mérkőzésen vett sikerrel részt. Egy éven át az atl. sz. o. vezetője volt, majd néhány évig az egyesület intézője.

Glatz Ödön postaműszaki s. tisz. *1896. Mint középiskolás magas-, távolugrásban, 100 m-es síkfutásban, súlydobásban, diszk. és gerelyvetésben I. helyezéseket ért el, úgyszintén korlón. 1910–11-ben a Váci SE atl. és futball sz. o.-nak aktív tagja. Mint futballista több ízben volt ker. válogatott. 1912–13-ban az FTC ifj. bajnokcsapatában szerepelt, itt is volt válogatott. Rövid ideig az UTE színeiben is szerepelt. Háború után a Debreceni TE futball és atl. sz. o.-nak volt aktív és válogatott tagja. A DMTE megalakulása után annak I. csapatában szerepelt állandóan, mely időben szintén volt ker. válogatott. 1927-ben a DSE-nek lett játékosa és tréner. Számos különb. sportérem tulajdonosa.

Goda Ferenc kereskedő. *1898, Csepel. 1912-ben az ULK-ban, majd a Testvériség színeiben futballozott, a háború után az ULI csapatának lett titkára és játékosa és tagja a III. o. bajn.-ot nyelő csapatnak. 1923 óta a MOVE Csepeli SE játékosa, pontvesztés nélkül nyerték az 1923–24. évi MOVE bajnokságot. Egy évig az ETC tagja volt, majd visszatér előző egyesületébe, ahol lelkes tevékenységet fejt ki. 1929 óta a Csepeli Levente Sporttelep gondnoka.

Godány Imre asztalos. *1910, 1932-ben nyerte első bajnokságát (mezei). Ugyanazon évben a ker. bajnokságok során a 10.000 m-es bajnokságot ker. rekorddal 36.06 idővel. 1934-ben megnyerte kerületének mezei és 5000 m pályabajnokságát, az orsz. vidéki bajnokságban 5000 m-en II. helyezést ért el. Kétszer volt vál. a Steyererek ellen. 1931 és 1934-ben ezüstjelvényes atléta. 71 db különféle bajnoki és egyéb érem tulajdonosa.

Golubits János banktisztv. *1899, Somogyvárad. Már diákkorában atlétizált és futballozott, 1920-ban résztvett

a Kaposvári Turul alapításában és sportjait annak színeiben folytatta. Mint atléta all-round képességgel rendelkezett, mint futballista tagja 6 éven át az I. csapatnak, a KTSE bajnokságot nyert együttesének balhátvédje. 1926-tól a vál. tagja.

Gombos Ernő közüzemi tisztv. 1927 óta a Sátoraljaújhegyi AC futballesapat kapitánya, ki évek óta a csapat standard játékosa.

Gombos Ferenc városi tisztviselő. *1900, Debrecen. Kora ifjúságától kezdve sportol. Sportjai: tenisz, futball, úszás és si. A teniszt versenyszerűleg is űzte. Debrecenben és vidéki városokban többször szerepelt sikerrel. Ma is aktív sportférfi, aki csaknem minden sportággal foglalkozik. Sportpályája elején a DEAC-nak, 1919-től a DTE-nek tagja. Több tisz. díj és különb. érem tulajdonosa.

Gombos Sándor dr. fogorvos. *1895, Zombor. (MAC, Tisza István VC) 1923-ban kezdett nagyobb versenyeken részt venni, szép helyezéseket ért el, de igazi sikert 1926-ban a Bpsten rendezett Európa-versenyen arat, mikor az olaszok teljes gárdájával szemben biztosan nyeri a bajnokságot. Vívását szívósság és hatalmas küzdőképesség jellemzi. Két ízben Európa-bajnok.

Gombosy Zoltán rt. igazg. *1898, Bpest. Az MTK-nak 20 éven át volt tagja, a KLASZ-nak 2 év óta tanács-tagja. Sportjai: autó és motorsport, úszás, futball és atletika. Diákkorában futásban és úszásban többszörös középiskolai bajnok. Jelenleg mint a Debreceni MTE-nek elnöke, a város sportéletének egyik lelkes mozgatója és tényezője. Eredményekben gazdag sportpályája folyamán több oklevél, tisz. díj és cca 100 különb. érem tulajdonosa lett.

Gorják József ifj. főgimn. tanuló. *1921, Kecskemét. Fiatal kora dacára futball, torna és úszás sportját kultiválja nagy szeretettel és lelkesedéssel. Tagja iskolája vál. csapatának.

Gödöllői MOVE Lövész Egyesület. Alakult 1927-ben vit. dr. Endre László főszolgabíró kezdeményezésére. A gödöllői csoport először 1928-ban szerepelt MOVE orsz. vers.-en. Ezen egy orsz. csapatbajnokságot és egy orsz. egyéni bajnokságot nyert. Az első nagy verseny Gödöllőn 1931-ben megtartott MOVE ker. verseny volt. A gödöllői résztvevők 4 bajnokságot nyertek, továbbá 4 mesterlövészi és 5 főlövészi minősülést. Az egyesület évről évre mindig előbbre tör s ma már a járás legelső egyesülete. Csapatá eddig 4 orsz. vándordíjat nyert véglegesen. Az egyéni bajnokságok-

ban eddig 9 orsz. bajnokságot nyertek. Az egyes. tagjai közül eddig 5 érte el az aranyjelvényes mesterlövész címet. Az első MOVE aranyjelvényes lövész Magyarországon gödöllői lövész: dr. Mozsányi Kálmán volt.

Gönczi István tisztv. *1903, Bpest. Sportpályáját középiskolás korában a futballal, evezéssel és atlétikával kezdte. 1921-ben az MTK tagja lett. Itt 1925-ben ökölvívással kezdett foglalkozni. 1927–1931-ig az MTK ökölvívó sz. o.-nak vezetője volt. Keze alól több neves bajnok, köztük Micsicsák többszörös bajnok került ki. A MÖSz igazg. tanácsának, a gazdasági szakbizotts.-nak, a fegyelmi bizottság tagja 1932-ig.

Göndös György Máv főtiszt. *1894, Nagyszénás. Sportja a szertorna, melyet már ifjú korától kezdve intenzíven űz. Lelkes és ügybuzgó tevékenységet fejt ki a Kecskeméti Máv SE vezetésében, ahol mint ellenőr működik.

Görgey József dr. m. tisztv. *1901, Nyiregyháza. Bár versenyszerűleg nem sportol, de testedzés céljából csaknem minden sportággal foglalkozik. Kedvencei sportjai: futball, vívás, tenisz és ping-pong. Vizsgázott II. o. futballbíró. Egy évig alelnöke és évenként tanácstagja volt a BT-nek. 8 éven át a DEAC futball sz. o.-nak volt a vezetője, a KLASz-nak 1 éven át főtitkára és 8 éven át tanácstagja volt. A BT 10 éves jubileuma alkalmával ezüst oklevéllel tüntette ki, a főisk. sportszövetség pedig plakettel. A DEAC 1919-ben 12 évi ernyedetlen munkásságát szintén értékes tiszt. díjjal jutalmazta.

Gözszy Irén nemes. Gödöllő. Sportjai: tenisz és korcsolya. 1926-ban a Petri vándordíj nyertese ezáltal I. oszt. játékos. 1927., 1928., 1930. és 1934-ben MOVE orsz. teniszbajnok. Kétszer nyerte a Pestvidéki kerület bajnokságát; vegyes párosban, kétszer orsz. MOVE bajnok; 1933-ban Győr város női egyes és vegyes páros bajnoka. Ezeken kívül is számos más versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. Díjai: kb 20 tdíj és 40 érem és plakett.

Graf Frigyes m. kir. államv. főmérn. mozd. oszt. főnök. *1884, Sopron. Az 1903. évi dunántúli diákverseny szertorna győztese Sopronban. Az 1904. évi aradi orsz. szöv. vers.-en a Vetecsey-díj nyertese. Az 1906. évi athéni olimpiász atl. hexatlon II. helyezettje. A Soproni Torna Egylet 40 éves jubileumi versenyen az összetett tornászati főverseny győztese, valamint a hármasugrás bajnoka 1906-ban. Az 1911. évi gyors- és műkorcsolyázás felsőmagyarországi bajnoka (Miskolcon) stb. stb. Ma is intenzíven

működik közre ott, ahol nehezebb sportfeladatok várnak megoldásra.

Grätzer Mihály pü.-őri vigyázó. *1907. Sportja a futball. Már 16 éves korában tagja volt a MAFC I. csapatának. Részt vett a MAFC külföldi túraín is. 1930 óta a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC MOVE csapatának centeré. Szerepel a Pénzügyőrség futballesapatában is.

Graumann Viktor hentesárugyáros. *1911, Pécs. Sportjai: futball, box és motor. A Balokányi Sport Egyesület alapító tagja és elnöke.

Gravát Ferenc ifj., joghallgató. *1911, Hódmezővásárhely. Már középiskolás korában több sportágat kultivált, 1930 óta a HTVE játékosa. Több bajnokságban vett részt, hatszor dél. ker. főiskolai vál., tagja volt a torinói főisk. világbajnokságon a magy. vál. futballesapatnak. Díjai 12 érem és oklevél.

Gräfl Ödön dr. tkp. jogügyi előadó. *1877, Bpest. 1895-ben aratja első nagy nemzetközi úszógyőzelmét, 4 éven át Magyarország 100 m. gyorsúszó bajnoka, 1897–98-ban kétszer Európa-bajnok és cseh bajnok. 1900-tól mint a Pannonia evezőse részese klubja összes 4-es és 8-as győzelmének. A BBTE alelnöke, az úszó sz. o. elnöke. A PSE Ligája alelnöke stb.

Gróf I. István joghallgató. *1914, Netecs. Előbb alétizált, 1930-ban az uszósportra tér át, 1931-ben már Délnyug. ker. ifj. 100 m bajnoka. Számos kerületi és országos versenyen szerepelt sikerrel és tagja volt egyesülete győztes stafétáinak.

Gróf II. Ödön tisztv.-joghallgató. *1915, Netecs. Gyermekkorában atlétizált, majd futballozott, 1930-ban a PAC színeiben az uszást kezdte és rövid idő alatt a legjobbak közé küzdötte fel magát. 1931. „Vidéki fiúbajnok“, 1932. orsz. 100 m ifj. gyorsúszás bajnoka, 1933 ifj. bajn. összes távjain II., 1934. tagja a Magdeburgban győztes 4x200 m európai bajn. stafétának. Díjai: 1 oklevél, 6 tdíj és számos érem.

Grofesik János vegyész-mérnök-tanár. *1890, Pápa. Tagja és kapitánya a Hungária Yacht Clubnak, a MVJ. Szöv. tanácstagja és 1931–34-ig szöv. kapitány. 1912–13-ig a BYC kapitánya. — Számos versenyen vett részt, sok győzelmet aratott, az 1934-ben a „kék szalag“ versenyen II. Hajója a 22 m² tőke súlyos „Sirocco.“ A „Magyar Yacht“ c. lapnak 2 éven át szerkesztője volt, jelenleg a „Vizi Sport“ társszerkesztője. Díjai 3 serleg és számos tiszttdíj.

Gruber Gyula áll. reálgyimn. tanár. Sopron. Főként a 100 m síkfutásban és távolugrásban indult és nyerte díjainak legnagyobb részét, de szép sikereket aratott a diszkoszvetésben és súlylő-

késben is. Szabadkai egyesületében és a BEAC színeiben 1899–1905-ig nemzetközi és orsz. versenyeken két bajnokságot nyert. Délmagyarország 100 y sikfutó bajnokságát 1899. évre és Bácska távugró bajnokságát 1900. évre. Fényes sikerekben gazdag sportpályája során számos érem, plakett és tiszt. díj nyertese lett.

Gruber Tivadar m. tisztviselő. *1898, Verespatak. Sportpályáját a Petrozsényi AC-nál kezdte, majd mint székesfővárosi tisztv. a BSE-nél folytatta a tenisszel. Több házi és klubközi versenyen szerepelt eredményesen. A teniszen kívül szeretettel üzte a tekesportot. Mint neves tekejátékos több éven át lelkes tagja volt a BSE tekecsapatának, mely e sportban első helyen állott Budapesten.

Grün Imre szöv. igazg. *1892, Órszállás. Sportjai: vívás, evezés, cél-lövészet. 1910-ben kezd vívni a Szegedi VE színeiben és 1912-ben Aradon az orsz. verseny döntőjébe kerül. Résztvett a Makó Evezős E, majd 1932-ben a Makói Vívó E alapításában ennek ügybuzgó alelnöke. A cél-lövészet terén is szép eredményeket ért el, a MPLE tb. főlövész mestere. Vál. tagja az Evezős E és a MAK-nak.

Gulyás István hentes és mészáros. *1902, Debrecen. 1920-ban lépett a Debreceni MTE-be, melynek színeiben mint nehézsúlyú birkózó aratta sikereit. 1922-ben Debrecenben orsz. bajnoki vers.-en II. helyezett, a következő évben 2-szer nyerte a keleti bajnokságot. 1924-ben több városban szerepel eredményesen. 1927-ben Törökországba kerül, ahol mint tréner működik. Egy év után ismét Debrecenben folytatta sikeres szereplését. Egyesületének éveken át volt vál. tagja. Számos különb. érem tulajdonosa.

Gulyás János fakeresk. *1898, Mernye. 1920-ban résztvett a Kaposvári SE alapításában, annak intézője volt, később a Máv SE, a KAC, majd a KPAC egyesületekben fejtett ki intézői tevékenységet. 1932 óta a „Somogy” futball-intézője. Lelkes munkásságot fejt ki a vezetés és a játékosnevelés körül és számos nagynevű játékos került ki tanítványai közül. Hosszú időn keresztül a PLASZ tanácsi tagja volt.

Guttmann József dr. ügyvéd. *1908, Nyíregyháza. Középiskolás korában a futballt és atletikát üzte. Magasugrásban ker. ifj. rekorder, rúd- és magasugró bajnok. A Nyíregyházi TVE I. csapatának többször csatárjátékosa, 1924 óta egyesületének jegyzője volt, 1931 óta titkára.

Günser Lili. *Nagykanizsa. Sportpályafutását 1927-ben kezdte mint te-

niszjátékos és hamarosan a Dunántúl legjobb játékosai közé küzdötte fel magát. 1931-ben orsz. verseny keretében megnyeri a Dunántúl ifj. női bajn.-ot, résztvesz számos ker. és városközi versenyen, számos győzelmet aratva. Díjai: 1 tdtj, számos plakett és érem.

Gyarmathy Miklós városi tisztv. *1893, Debrecen. Középiskolás korában kitűnő magasugró és kiváló rövidtávfutó. Mint VIII-os gimnázista a DTE kisközépsúlyú birkózója. Több klubközi versenyen ért el jó helyezést. Később a fővárosban a BEAC színeiben folytatta sportműködését mint atléta. Főleg a magasugrásban és a súlydobásban voltak sikerei. Eredményes sportműködése során számos különb. sportérem tulajdonosa lett.

Gyenes Dénes dr. ügyvéd. *1902, Debrecen. Középiskolás korában az atletikát üzte eredményesen és kitűnően szerepelt mint futballista is. 1921–24-ig a Hajduböszörményi KSE-nek volt csatárjátékosa és egyben vezetőségi tagja. Volt válogatott is. Diák korában foglalkozott vívással is. A Boeszkai FC-nek megalakulása óta tagja, majd vál. tagja. Sportszeretetének tanujelét adta egyesületének nyújtott anyagi támogatásával is. Számos különb. sportérem tulajdonosa.

Gyóji Miklós tisztviselő. *1914, Orosháza. (OTK, UTE.) 1931-ben 800 m. ifj. bajnok, 400 m. II. helyezett. 1932-ben folyambajnokságban I., 2000 m. Balatonbajnokságban II. 1933-ban 1500 m. magyar bajnok, 800 m.-en II. és 200 m.-en III. helyezett. 1933-ban 2000 m. Balatonbajnokság győztese, stb. 90 érem tulajdonosa.

Gyomai m. kir. állami polgári fiú- és leányiskola. „Lehel” és „Rozgonyi Cecília” Sportkörei 1927-ben alakultak meg és Göndös József igazgató, illetve Villányiné Würtzler Rózsa testnev. tanár vezetése alatt a sportnak számos ágával eredményesen foglalkoznak. Évente disztornát, az év végén pedig nagysikerű tornaünnepélyt rendeznek és sikerrel vesznek részt az arad-békésmegyei polgári iskolák közös tornaversenyén is. Göndös József igazgató szép sportmulta tekinthet vissza. Már ifjúkorban torna- és futballsportot kultiválta, majd sz. o. vez., később alelnöke volt a Szolnoki A és FC-nek. Aktív futballozó és tagja a községi testnev. biz.-nak.

Gyomai Testedzők Köre. Alakult 1933-ban. Programjába vette a futballt, birkózást, boxolást, sakkozást és korszályázást. Futballesapata résztvesz az 1934–35. évi II. o. bajnokságban, melyben az őszi szezon befejeztével az 5. he-

lyet foglalja el. A box sz. o. is megkezdte működését, kitűnő erők vannak együtt s így jogosult a remény a közeleli sikerekre. A korecsolyasport intenzív kultiválása a megnyílt pályán szintén megkezdődött. Az egyesület vezető-sége céltudatosan és kitartóan dolgozik az egyesület felvirágoztatása s ezáltal az egyetemes magyar sport érdekében is.

Gyöngyösi József jár. bir. díjnok. *1906, Szeged. Már középiskolás korában résztvett atl. versenyeken, majd 1929-ben a Szegedi Move LE tagja lett, 1931-től kezdve a HPLE versenyzője. Számos versenyen szerepelt sikerrel, 1932-ben Hmvhely bajnokságát nyerte kispuskával. Díjai: tiszt. díjak, 42 plakett és érem, közöttük 18 arany.

Györfi Gablovics Károly műöntő. (Máv. Gépgyári SK). 1929-ben kezd boxolni s első klubközi mérkőzésén kiütéssel győz a kisnehézsúlyban. 1930-ban tagja a szöv. díjért küzdő győztes csapatnak. 7 ízben orsz. válogatott. 1933-ban Magyarország nehézsúlyú bajnoka. Kétszer győz Európa Kupa mérkőzésen, stb.

Györffy Antal szabómester. *1893, Gyergyóalfalu. 1909-ben a bpesti MTE színeiben kezd birkózni, 1913-tól a Kaposvári AC versenyzője. Számos versenyen szerepelt sikerrel, kétszeres vidéki, tízszeres ker., sokszoros városi bajnok. 1932 óta a vezetésben vesz részt.

Györffy Imre géplakatos. *1905, Bpest. (FTC). 1929—32-ig minden évben flyer bajnok. 1929-ben a világbajnokságon beállítva a világrekordot, $\frac{1}{4}$ kerékkel kikap. Ugyanezen évben a német-magyar revansmérkőzésen győz. 1931-ben Bpest meghívásos versenyén rekorddal győz és 200 m-en rekordot fut. 1932-ben Varsóban megnyeri a lengyel bajnokságot, 500 m. repülőfutamban I. Brünbnben tagja a pontversenyt nyerő csapatnak, stb. Díjai: 12 arany, 150 ezüstérem, stb.

Györffy Pál dr. ügyvéd. *1905, Keeskemét. Már diákkorában futballozott és tanulm. elvégzése után a KAC vezetésében vesz részt. Lelkes tevékenységet fejt ki egyesülete és a város sportjának fejlesztésében, bőkezű támogatója az ifjúság sportjának. A KAC ügyésze és a Délker. Labd. Szöv. tanács tagja.

Győri áll. Apponyi Albert gróf leánygimn. „Fecske” Sportköre. Alakult 1924-ben, Geiger Edith tanárnő hozzáértő vezetése alatt. Szakosztályai: torna, atlétika, játék, uszás, korecsolya, tenisz, aszt. tenisz és orkesztikai sport. Különös súlyt helyeznek a tömegsportra, mégis tagjai közül számosan értek el kitűnő versenyeredményt, több végzett növendéke pedig a Testnev. Főis-

kolán folytatta megkezdett sporttanulmányait.

Győri Áll. Tanítónőképzőint. Sirály Sportköre. Alakult 1924-ben. Megalapítója és azóta is állandóan vezetője Josipovich Istvánné, sz. Németh Irma okl. testnev. tanár. A sportkör működő szakosztályai: torna, szertorna, játék és atlétika. A kör tagjai számos versenyen vettek részt.

Győri Szt Orsolya-rendi tanítónő-képző Tulipán Sportköre. Alakult 1929-ben. Torna, játék és ping-pong szakosztályokkal működik. Ezekben az ágakban évente háziversenyt is rendez. Kedvelt sportja a sportkör tagjainak a korecsolyázás. 1935-ben Győrben rendezett KISOK vers.-en Kiss Eszter II. éves növendék a műkorecsolyázásban I. díjat nyert.

Győry Károly egy. hallgató. *1910, Veszprém. (Hungária EE, BEAC, MAC). 1931-ben kezd evezősversenyeken résztvenni, rövid 3 év alatt 28 győzelmet arat hazai és külföldi regattákon. 1933-ban és 1934-ben az Európa-bajnokságban kormányos kettesben győz, stb.

Gyulai Atletikai Club. Alakult 1913-ban. 1914-ben nagysikerű vívóakadémiát rendez és hamarosan bevezeti a futballt. 1920-ban belép az MLSz-be és benevez a csabai aloszt. bajnokságára. 1921-ben belép a MASz-ba is. 1923-ban megalakul az első tornászcsapat, 1924-ben megszerzi a várostól a mai sporttelepét. A futballesapat 1927-ben bajnokságot nyert és bejutott az első osztályba. Jól fejezte be a csapat az 1933—34. jubileumi évet, mert első ízben vette el Csabától a bajnokságot.

Gyulai Ferenc asztalos. *1892, Keeskemét. Már gyermekkortól kezdve lelkes rajongója a labdarúgásnak. Első alapítótagja a KTE-nek és 19 éve — kisebb megszakításokkal — egyesületének ügybuzgó intézője. Fáradhatatlanul dolgozik egyesületbe és a város sportjának fejlesztése érdekében. Számos érem, oklevél és plakett birtokosa.

Gyulai Testedző Egyesület. 1920-ban alakult a Gyulai Ipari Munkások Egylete. 1922-ben nagyszámú kereskedő jelentette be csatlakozását s felvette a Gyulai Testedző Egyesület nevet. 1925-ben belépett az MLSz tagjai sorába és benevezett a II. o. bajnokságra. 1928-ban beolvad az egyesületbe a Gyulai Építőmunkások Testedző Köre. Futballesapata 1928 óta az I. o. tagjaként szerepel a bajnoki küzdelmekben.

Gyulay István m. tisztv. *1908, Baja. Sportja a futball, melyet középiskolás kora óta űz lelkesedéssel. 1924-ben a Bajai Turulnak lett játékos; 11 ízben volt kerületi váloga-

tott. 1929-ben a BSE-nek lesz a játékosa. 1933-tól a Boesikai FC-nek profi játékosa. Számos sikeres külföldi túrájának résztvevője. Mint amatőrjátékos és ker. válogatott 11 drb ezüstérem, 4 drb ker. bajnoki ezüstérem, orsz. MOVE csapatbajnoki aranyérem, mint 10-szeres válogatott plakettérem és ezenkívül számos különb. sportérem tulajdonosa.

Gyulay József banktisztv. *1902, Balassagyarmat. Középiskolás korában a szertornát, vívást és birkózást űzte. Középiskolai versenyeken mindenkor jó eredménnyel szerepelt. 1923–30-ig a Békessy vívóklubnak volt aktív tagja. A Boesikai FC-nek 1934 óta pénztárosa.

Gyulai Levente Egyesület. Alakult 1925-ben Diesl Károly alezredes, vm. testnev. felügy. vezetésével. 1930-ban a vitézi szék vándorzászlóversenyén I. helyezéssel József kir. hg. vándorserlegét nyerte el. A céllovászt fejlesztése céljából 1926-ban az oktatói kar vándorserlegét létesített, melynek védői voltak: dr. Domokos László kir. jbíró (Makó), Bodoky Lajos számellenőr, jelenlegi védője Gyarmathy Gergely. Az egyesület elnöke: Szentkereszthy Tivadar ny. kir. tanf., alelnök és vezető főoktató: Körmeny Imre. Az egyesület levontái üzik az ökölvívást és tornát is.

Gyurics Vince szföv. kezelőtisztv. *1888, Bpest. Mint középiskolás kezdte sportműködését az OTE-ben. All-round sportember, de főleg a tornával, könnyű és nehéz atlétikával foglalkozott. Egyesülete rövid és középtávú stafétájának állandó tagja. Legjobb ideje 400 m-en 52 mp. Számos bpesti és vidéki versenyen aratott szép sikert. Mint birkózó és tornász többször ért el elsőrangú helyezést. 1905-ben az OTE házi versenyén a botbirkózásban I. díjat nyert. Tornával jelenleg is foglalkozik. Négy éven át volt levonteohtató. Jelenleg az OTE ifj. torna sz. o.-nak vezetésében működik közre.

Gyurmán Dezső dr. orvos. *1886, Bpest. All round sportférfiú. 4 éven át volt Magyarország gyorskoresolyázó bajnoka. Hosszú időn át tartotta az orsz. rekordot 1500, 5000 és 10.000 m. távon. Mint evezős a Pannonia ifj., majd senior nyolcasában szerepel srészes kimagasló eredményeinek. Teniszben Dél-Szlovenszko páros bajnoka 1920 és 22-ben. Mint lövész kb. 14 bajnokságot nyert. Foglalkozott még futballal és úszással is. 100 érem és plakett tulajdonosa. Az Albertfalvai MOVE LE vezetője és körzetvezető.

Háda József tisztviselő, hiv. labdarugó. Már ifjú korában minden KISOK

vál. mérkőzésen tagja a csapatnak. Kiváló eredményeket ér el, magasugrásban ker. rekordot állít fel. A BKSC csapatban 6 ízben KISOK válogatott. 1929-ben a Ferencváros kapusnak szerződött s ekkor kezdődik dicsőségben gazdag sportpályafutása. 15-ször nemzetközi válogatott s kb. 40-szer Bpest, klubközi, stb. válogatott.

Háda Sándor testnev. tanár. *1898, Szaloka. Mint középiskolás a futballt és atletikát űzte. 1928-ban egyik alapítója a Hajduböszörményi SK-nak, mely 1931-ben feloszlott, de 1932-ben MOVE F HTE néven újból életre hívták. Az egyesületnek megalakulása óta üv. elnöke. Ő volt 1921-ben a Hajduböszörményi Lev. E.-nek is a megszervezője és éveken át elnöke. Lelkes sportműködéséért többször részesült elismerésben. A helyi lapok sporttudósítója.

Hadnagy Domokos kissolymósi vitéz, m. kir. tábornok. *1878, Csokmány. Erdélyi székely nemes család sarja. Az Orsz. Magyar Lövész Szövetség elnöke. A MOVE orsz. lövészliga egyesületeinek orsz. felügyelője. A lövészet legkiemelkedőbb vezérgyénisége. A volt közös gyalogsági löiskolának háború előtt négy évig tanára, a magyar gyalogsági löiskolának megszervezője és 6 évig parancsnoka volt. Jelentős sportirodalmi tevékenységet fejt ki.

Hagemann Márton gazdálk. *1904, Rákoskeresztúr. Sportjai: súly- és diszkoszdobás, céllovászt. Súlydobásban házi vers.-en I. diszkoszban szintén I. díjat nyert. 1931-től a MOVE aktív tagja. Eddig is már több érmet nyert.

Hainess Jenő könyvelő. *1899, Pécs. Sportja a futball. 1912 óta a Pécsi AC tagja. Többízben Dny. LASZ és Pécs város válogatott kapusa. 1919-ben futballbíró vizsgát tett. Jelenleg mint III. f. bíró működik.

Hajdu Dezső malom cégv. *1879, Csobánka. Nyiregyházán a MILL társelnöke, a NyKISE futball sz. o.-nak elnöke; a DTE-nek 3 éven át volt futballintézője, majd a DKASE intézője lett és helyet foglalt a DKASE vezetőségében is. Az ő nevéhez fűződik a NyKISE megalapítása, mely 2 év után fuzionált a NyKISE-vel. 1914-ben az MLSz számvizsgálója volt. Ezt megelőzőleg a MLSz orsz. közp. vidéki bizotts.-nak volt tagja. Kedvelt sportja volt a futball, de csaknem minden sportot kultivált. 1911-ben futballbírói vizsgát tett; 9 év óta III. f. bíró. A BT 15 éves jubileuma alkalmával ezüst jelvénnel tüntette ki.

Hajdu Dezső cukrász. *1902, Eger. 1920 óta sportol. 1921-ben Kecskemét

város uszóbajnoka. Később a labdarúgásra tért át. 1924-ben a Kiskunfélegyházi TK játékosa és ugyanakkor Délmagyarország vál.-ja. 1928-tól a Kecskeméti AC színeiben játszott. — Egyesületének sportéletében ezidő szerint is élénk részt vesz.

Hajdu Imre írógépkeres. *Nagykörös. Már 1909-ben Nagykörösön rendezett vívóversenyen I. díjat nyert. Kultiválta az evezést is. Tagja volt a III. ker. Torna- és Vívóegyl.-nek. Jelenleg a Kecskeméti AC tagja.

Hajdu János géplakatos. *1901. Szentcs. 1921-ben kapcsolódott a sportba mint a Szentcs. TE futballjátékosa. 1929-ig többször nyerte csapatával a II. oszt. bajnokságot. Több ízben volt ker. válogatott. Több bajnoks. díj és helyi sportlap díjának nyertese. 3 évig a SzTE csapatkapitánya volt.

Hajmási József nagyvágó. *1895. Zalaegerszeg. A sportélettel 1920-ban került kapcsolatba mint a zalaegerszegi MOVE tagja és bőkezű mecénása. Később a futball sz. o. irányítója, jelenleg is alelnöke. A helyi sport és társadalmi életben élénken vesz részt.

Hajdudorogi Atletikai és Sport Egyesület. Alakult 1933-ban. Jelenleg is működő tisztikara: díszelnök: dr. Tóth István ügyvéd, elnök: Gedeváry László közs. vezetőjegyző, ügyv. elnökök: dr. Bezeg János orvos, dr. Oláh István ügyvéd, főtitkár: Cseh István m. kir. postatiszt, titkár: Barna István közs. tisztv., intéző: sopronszentmártoni Bánovits László, üzemvezető, jegyző: Iszály Ferenc g. kat. tanító, pénztáros: Szender Miklós kereskedő, szertáros: G. Nagy Sándor hentes és mézárós, szertárellenőr: Papp Antal géplakatos, m. pénztáros: Daróczy István villanyszerelő, ügyész: dr. Tóth István ügyvéd, futball sz. o. vezető: Pogácsás István közs. mérn., atl. sz. o. vezető: Cziffra Mihály közs. tisztv., koresolya és tenisz sz. o. vezető: Reiczky István banktisztv. Az egyesület tagja a MLSz-nek és a KLASz-nak, ahol a szabocsi aloszt. II. o.-ban szerepel szép eredménnyel.

Hajdunánási Torna Kör. A háborút megelőző években HSE néven működött egylet inkább csak a futballal foglalkozott. Tulajdonképpen sportéletéről a háború utáni időkben lehet szó. 1919-ben alakult meg a HAC, mely szépen indult fejlődésnek, de sajnos, a szép kezdetnek nem volt folytatása és megszűnt a HAC. 1924-ben megalakult a Hajdunánási Torna Kör. 1933-ban néhány sportember ügyszeretete új lendületet adott a sportnak. Kitűnő atlétája: Brassay Károly 1933-ban a súlyemelésben országos rekordot javított. Az egyesület 10 éves

jubileuma alkalmával néhai elnökének emlékére „dr. Berencsy Gyula örökös vándordíjat” alapított. Az egyesület jelenlegi vezetősége: díszelnök: dr. Pénzes Mihály polgármester, társelnök: dr. Nagy Imre főjegyző, elnök: dr. Kovács Lajos orvos, üv. elnök: Kovács Nagy Lajos tornatan., titkár: ifj. dr. Csuka Lajos Árpád, jegyző: Gönczi Sándor.

Hajnal Dezső dr. fogorvos. *1880. Bpest. Mint középiskolás a szertornában volt kiváló. Később a BTC-ben szerepelt sikerrel, majd a BAK színeiben súlydobással voltak szép sikerei. Utána a Debreceni TE kerékpár sz. o.-nak lett tagja; számos versenyen ért el elsőrangú helyezést. A Békessy vívóklubnak alapító tagja; több országos versenyen szerepelt eredményesen. A teniszben is jeles versenyző volt. Mint galamblovó 1910–12. években ért el első helyezéseket. A DTE választmányi tagja. Számos különböző sportterem, tiszt. díj stb. tulajdonosa.

Hajós Alfréd, kormányfőtanácsos, építésmérnök. *1878. Bpest. Sportjai: úszás, labdarúgás, atletika, vívás, birkózás és torna. 1895-ben 100 m-en Európa gyorsúszóbajnoka, MUE bajnok, 1896-ban 100 és 200 m-en olimpiai bajnok, 100 m-en Európa és MUE gyorsúszóbajnok. 1897-ben a magyar futball-alapító BTC tagja, mely 1901 és 1902-ben bajnokságot nyert. A MTOSz társelnöke, MUSz és MLSz alelnöke. Szöv. kapitány volt, most a BTC társelnöke, BTC, MLSz és MUSz örökös tagja, a Magy. Olimpiai Társ. üv. elnöke. Stadiontervével az 1924. évi párisi olimpián az építészeti verseny győztese lett. A Nemzeti Sportuszoda előkészítéskor a sportépítőművészet terén kifejtett kiváló érdemeiért kormányfőtanácsosnak nevezték ki. Több műve: Nemzeti Sportuszoda, Császárfürdő uszodája, BSE kerékpárstadion, újpesti stadion, győri, miskolci, szegedi sportuszoda, kaposvári, miskolci, szegedi (KEAC) sporttelepek stb.

„Haladás” Vasutas Sport Egyesület. Szombathely. Alakulási éve: 1919. Működését a futballszakosztállyal kezdte. 1922-ben már saját pályára vonulhatott, mely 1926-ban a m. kir. államv. áldozatkészségéből véglegesen az egyesület tulajdonába ment át. Az új pálya birtokában lendült fel csak igazában a vasutas sportélet. Egy-másután alakulnak az új szakosztályok: atletika, tenisz, box és birkózó, kerékpár, jég, turisztika, céllövészet. Az egyes szakosztályok sportolóiából neves bajnokok kerülnek ki, a futball-csapat pedig 3-szor volt a nyugati ker. amatőr bajnoka.

Halasy Gyula dr. tkpt. igazgató *1892. Bécs. (BEAC, OM Galamblovó

E. KMAC). Hamburgban 1923-ban galambblövésben 138 sorozatos találattal világrekordot állít, 1924-ben a párisi olimpián bajnok és rekorder. Számítatlan versenyt nyer. All round sport-
férfiú. Mint sportíró is kiváló.

Halasy Kálmán bírósági tisztv. *1908. Kunszentmiklós. 1927-ben kapcsolódott a sportba mint levante. Atlétikában, futásban és távolugrásban ért el szép eredményeket. 1931-ben a PLE tagja lett; több háziversenyen volt I. helyezett. Kecskeméten rendőrségi versenyen az I. helyen végzett csapat tagja. A KSE tagja. A KTT futballesapatának volt balszélsője. Részt vett a K Vörösdörög SC megalakításában. Több sportterem tulajdonosa.

Halász Elemér kereskedő. *1905. Bpest. Sportpályáját 1921-ben kezdte mint ifj. labdarugó 1921-ben a Vérhalom FC-ban. Már ifj. játékos korában egyesületének intézője volt, jelenleg clubkapitány. Az ILSz-nek volt tanácstagja, ezenkívül több bizottság tagja. A játékos nevelés terén hasznos munkásságot fejt ki.

Halász Ernő dr. dabasi Máv titk. *1891. Szeged. Mint középiskolás kerületi és orsz. ifj. tornavers.-en szertornán több díjat nyert. Volt ifj. magas és távolugrórekorder. A BEAC, majd hosszabb ideig a temesvári Kinizsi jónevű futballjátékosa volt. 1927. óta a Pécsi VSK főtítkára, 1932 óta ügyv. alelnöke. A Délny. Lasz.-nak évek óta ügyv. t. elnöke, ahol azelőtt mint az amatőrzsűri elnöke működött. Az Orsz. LSz tanácsának évek óta tagja.

Hall Géza százados. *1896. Kaposvár. Sportpályáját középiskolás korában kezdte, az atlétikával és futballal. A háború után a Nyiregyházi TVE-nek lett tagja. 1921-ben Nyiregyházán rendezett katonai vers.-en a 100 m síkfutásban, magasugrásban és távolugrásban I. h. ért el. Éveken keresztül szerepelt ilyen eredményekkel. A teniszben több számottevő vers.-en szintén I. h. ért el. 1933-ban a NyTVE futball sz. o.-nak, 1934-ben az atlét. sz. o.-nak lett vezetője. Közel 140 drb különb. érem és 40 drb tiszt. díj nyertese. Leánya, Éva, 10 éves diákleánya, aki 2 év óta úzi már a vívósoprtot. A koresolyzásban szintén szép sikereket aratott; eddig 3 érem nyertese.

Halmai I. (Heilmann) János joghallg. *1917. Pécs. Sportpályafutását mint labdarugó és asztaliteniszező kezdte a KISOK-ban. Az úszást versenyszerűen 1930-ban kezdte. 1932-ben a nagykőrösi úszókongresszuson a 100 m-es gyorsúszás II. helyezettje, 1933-ban Pécsen III., a 3x200-as ifj. gyorsstaféta II. helyezést ért csapat tagja,

a 800 m-es orsz. ifj. bajnoks. III. h., 400 m-es orsz. ifj. gyors IV. h. 1934-ben a KISOK bajnoks.-on Pécsen 100 m-en II. Az orsz. vidéki II. o. bajnok pólócsapat játékosa; a berlini olimpia keret tagja. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa. Testvéröccse H. II. Elemér szintén szép eredménnyel úzi az úszást. Legjobb ideje 100 m gyorsúszásban 1.12.2

Halmi Zoltán dr. ifj. (erdőtelki) főv. tisztviselő. *1910. Bpest. Sportjai: atlétika, jég-hoki, vitorlázás. (MAC, BKE) 1930-tól atletizált, 1931-től jég-hokkizik. Barcelónában 1933-ban főiskolai bajnokságot nyert cs. és a Balatoni Yacht Club tagja, mely 1933-ban a bajnokságban II. lett. Kis arany és OTT testnevelési érem tulajdonosa.

Halmos László Máv tiszt. *1909. Szabadka. 1925–26-ban kezdte mint vízicserkész az evezősportot. 1928-ban közreműködött a Mezőtúri Máv SE. 1930-ban a Szentesi Máv SE megalapításánál, utóbbinak jegyzője lett. Jelenleg a Mezőtúri Máv SE elnöke, előzőleg ügyv. elnöke.

Hankóczy Jenő kísérletügyi főig. *1879. Pusztazsejke. Sportjai: vadászat, lovaglás, evezés, vitorlázás. A Balatoni Yach Club tagja. A Hungaria Y. C.-nak 1932 óta elnöke. Több vitorl. versenyen vett részt, így az 1934. évi „Kék szalag” vers.-en VII. lett a „Meteor” nevű hajójával.

Hanzely Ferenc dr. orvos. *1900. Mezőberény. 1912-ben kapcsolódott a sportba mint a besabai gimn. futballistája, mely intézetnek vál. játékos is volt. 1932-ben közreműködött a Mezőberényi Textil SE megszervezésénél, melynek díszelnöke és pályaorvosa lett. Egyesületének legagilisabb sportbarátja.

Harangi Imre autószerelő. *1913. Nyíradony. (Máv. Gépgyári SE). 1929-ben kezd boxolni, 1930-ban már nyeri Magyarország pehely-, 1931-ben könnyűsúlyú bajnokságát. 2-szer Magyarország, 2-szer Bpest-levante bajnoka, 1933–34-ben Magyarorsz. egyéni könnyűsúlyú bajnoka, 1934-ben az Európa bajnokságon könnyűsúlyban II. helyezett. Hatízben volt magyar válogatott.

Harmath (Hermann) Andor m. tisztv. *1909. Sportja a futball, melyet a bpesti Terézvárosi SE, a Felsőgödi TK, a bpi Vasas, az Újpest, a Bástya, a Szegedi FC színeiben kultivált. Részt vett több külf. túrán, Genfben tagja volt az Újpest „Nemzetek díj”-át nyelő csapatnak, mely az évben megnyerte a magyar bajnokságot és a Közép-európa kúpát. 1934 óta a Kecskeméti AC tagja.

Harmath László MFTR főtisztv. *1901. Bpest. Sportjai: futball, tenisz,

evezés, úszás, atletika, jégchokki, ping-pong. A III. ker. TVE-nek és III. ker. FC-nek volt főtitkára, a Donau FC volt elnöke, a FC Regensburg volt tagja. Az asztalitenisz szöv. előadója. Sportműködésében nem a versenyszerű eredmények elérésére fektette a fűsúlyt, hanem a szervezésre és vezetésre. Ezirányú eredményes munkásságát igazolja az is, hogy a III. ker. FC az ő főtitkársága alatt érte el a legjobb eredményeit s élte fénykorát. Több különb. sportterem és plakett tulajdonosa.

Harnik István börgy. üzemvezető. *1907, Nagyvárád. Középiskolás korában úgyszólván minden sportágat kultivált. Pécssett mint vezető kapcsolódott a sportéletbe. Résztvett a Pécsi Börgy. TC újjászervezésében, melynek első elnöke lett. A Délny. LASz-ban mint alelnök tevékenykedik.

Harsányi József v. anyakönyvvezető. *1897, Németszalók. Diákeveiben atlétizált. Pápán a bencés gimn. versenyén több ízben szerepelt sikerrel. Tagja volt a PSE-nek, 1932 óta a pápai Kinizsy főtitkára.

Hartmann László rt. igazgató. *1901, Bpest. Uszással kezdte, 1917-ben díjat nyert. Autóval első versenye 1928-ban volt, amikor 100 induló közül a negyedik. 1928-ban már a Semmeringen nemzetközi versenyen indul, a montecarlo-lyoni csillagtúrán kiküldött, 1929-ben az első magyar világrekordot állította fel, ez időtől minden magyar versenyt nyert. 8 világrekord és 20 magyar rekord birtokosa, az Európabajnokságban 1930-ban II., 1931-ben III. Német és osztrák arany sportkitüntetés, signum laudis stb. tulajdonosa.

Hartmann Miklós takarékp. igazgató. *1902, Hajdunánás. Sportpályája középiskolás korában indult a futball és atletikával. Később a VAC futballjátékosa volt 2 éven át. 1924-ben Balatonboglárra került és az ottani egyesület futball sz. o.-nak lett intézője. 1929 óta a Hajdunánási TK lelkes támogatója.

Hauser Adolf gépészmérnök. *1865. Bpest. Mint az OTE növendéktornásza kapcsolódott a sportba 1890-ben. Első versenyén 1893-ban az OTE versenyén magasugrásban és súlydobásban II. helyezést ért el. Szerepelt az OTE mintacsapatában Sopronban, ahol korláton megnyerték az I. díjat. Franciaországi tartózkodása alatt is kultiválta a tornát Le Havreban az ottani tornaegyesületben. Hosszú időn át volt az OTE jegyzője és választm. tagja.

Havas Sándor dr. fül-, orr-, torok- és gégeszakorvos, Diákkorában

futballozott. 1924-ben futballbírói vizsgát tett. 1925–26-ban a KLASz főtitkára, 1927–28-ban a BT főtitkára volt. Működött a Nyiregyházi KISE-nél és mint a futball sz. o. elnöke. Működéséért több ízben részesült elismerésben.

Haviár Gyula dr. vitéz kir. körjegyző. *1888, Szarvas. Mint középiskolás atlétizált, később a BEAC, majd az Eperjesi TVE és a KEAC színeiben űzte az atlétikát és vívást, később a tenisznek is híve lett. Mint atléta több ker. és orsz. versenyen nyert díjat. A Szarvasi Turul SE-nek évekig volt elnöke és megszervezte a tenisz sz. o.-t. 1930-ban a Gyomai Lev. E.-nek, 1933-ban a GySE-nek lett elnöke.

Haviár István Futura Rt. főbizománys. *1898, Szarvas. Sportjai: tenisz és vívás. Résztvett a Szarvasi Vívó és Tenisz C. megalapításában, melynek alelnökévé választották. — Clubja fejlesztése érdekében fáradhatatlanul tevékenykedik.

Haviár Lajos dr. tb. főszolgabíró. *1904, Szarvas. 1928-ban Szarvason orsz. galamblovó vers.-en, 1930 és 1933-ban Orosházán a Szt. László vadásztársaság által rendezett galamblovó versenyeken több díjat és tiszt. díjat nyert. Sportjai még a vívás és tenisz.

Hebrony István m. tisztv. *1899, Markat. 1920-ban a Gyöngyösi AK, 1923-ban a Pécsi AC tagja. 1925-ben a PAC ifj. intézője, 1926 a PAC intézője. 1927-ben a DnyLASz titkára, 1930-ban az MLSz tanács tagja, 1931-ben Dny ASzL főtitk. és szöv. kapitány. Sportjai: futball, lovaglás és úszás. Több ízben részesült kitüntetésben sporthatóságok részéről.

Hegedüs Elek szövőgyáros. *1902, Endrőd. 1932-ben résztvett a Mezőberényi Textil SC megalapításában, melynek ügyv. alelnöke lett, 1933-ban az ügyv. elnökséget vette át, 1934-ben társelnökké választották.

Hegedüs Ernő bőrkereskedő. *1896. 1908-ban kezdett futballozni mint diák. Már II. realista korában játszott intézete válogatott csapatában. A háború után néhány barátjával egyetemben megalapította a Rábaközi SET. 1920-ban a bpesti MTK-nak lett tagja. A sportnak úgyszólván valamennyi ágát űzte. A futballon kívül az úszást, atlétikát, birkózást űzte. Jelenleg már csak a tenisszel foglalk.

Hegedüs Imre kereskedő. *1895, Kecskemét. Már 14 éves korában a Kecskeméti MTE I. csapatának futballistája. A labdarúgáson kívül kultiválta még a birkózást. Jelenleg a KTE választm. tagja. Sportműködése során több érmet és oklevelet nyert.

Hegedüs Károly okl. útmester. *1901, Aka. Mint futballista kapcsolódott a sportba, majd 1927-ben a cél-lövészetre tért át. A Kiskaniszi PLE-nek alakulásától tagja s 1930-ig első alelnöke, azóta elnöke. Elnöksége alatt az egyes. örvendetes fejlődésnek indult.

Hegyi Elemér jbirósági tisztv. *1904, Nagyszalonta. Sportműködését a Siklói SE kebelében fejtette ki mint annak aktív játékosa 1920–25-ig. 1933 óta az egyes. titkára, majd intézője és választm. tagja.

Heinfarth Mihály főkönyvelő. 1918-ban kezdett futballozni a Gyomai SC ifj. csapatában, majd a Gy MTE alapításában vett részt. 5 évig az egyes. intézője és játékos volt. Később a GySE titkára, intézője és kapitánya lett, majd a GyTK-nál vállalta az ügyv igazgatói tisztséget.

Heinrich Dezső dr. ómoravicaí tb. főszolgabíró. *1910, Csongrád. Már ifjú korában atlétizált, majd 5–6 évig főleg lovassporttal foglalkozott. Vadászversenyeken is több értékes díjat nyert. Kultiválta még az úszást, evezést és teniszt szintén szép sikerrel.

Heinrich Gábor rt. igazg. /1901, Bpest. Sportjai: vitorlázás, gyephokki, jég-hokki, tenisz. A Kir. Magyar Yacht C-nak 1918 óta tagja s jelenleg aktív versenyzője. A MAC és a M Hokki Cl. volt tagja, az utóbbinak volt titkára is. A MAC Kék-Sárga hokki csapat tagja és 10 éven át válogatott. „Duli” nevű hajójával 1921-ben a vitorlázásban Balaton 2 bajnokságát nyerte. Gyephokkiban a BKE színeiben a „Bandy” játékban az Európa-bajnok csapat tagja. Az egyetlen magyar gyephokki játékos, aki megkapta az osztr. Gyephokki Szövets. aranyérmét. Teniszben is szép sikereket ért el.

Heinrich József rt. igazg. *1906, Bpest. Sportjai: vitorlázás és hokki. A Kir. Magyar Yacht C tagja. A Veleneczi Vitorlás Yacht C alapító tagja. A nemzetközi vitorlás csapatnak 6 éven át tagja. A Balatonon rendezett első osztrák-magyar vitorlás versenyen I., a Lidón rend. olasz-jugoszláv-magyar vitorl. verseny I., a német-olasz-magyar vitorl. vers.-en I. Ezeket a díjakat csapatával nyerte, egyénileg megnyerte „Mani III.” nevű hajójával a Kienast Ferenc-féle vándordíjat. Több mint 100 vitorlás versenyen vett részt. A Testnev. Tanács 1933-ban díszoklevéllel és bronzéremmel tüntette ki.

Heinrich Tibor ómoravicaí, kereskedő. *1890, Bpest. (BKE, MAC, KMYC), 1919-ben egyik alapítója a MAC jég-hoki csapatának, kétszer jég-hoki bajnok. Mint vitorlázó megnyerte 1928–32-ig a magyar bajnoksá-

got, nyerte az osztrák versenyeket is. Az 1934. évi Európa és nemzetek közötti bajnokságon III. helyezett. Vagy 200 versenyen vett részt, kiváló eredménnyel.

Hellmich Miksa vésnök-mester. *1881, Berlin. Sportműködését az OTE-ban kezdte mint tornász. Később áttért az atlétikára. Többször volt Magyarország 100, 200 m-es síkfutó és 400 m-es gátfutó bajnoka, úgyszintén Ausztria és Csehszlovákia 100 és 200 m-es síkfutó bajnoka. Tagja volt a BTC bajnokstafétájának is. Kb 170 drb érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Helmecey István dr. ügyvéd. *1893, Balkány. Már középiskolás korában kapcsolódott a sportba. A füleslabdát, majd a futballt üzte intenzíven. Mint atléta VIII-os korában 1500 m-en I. helyezést ért el. A háborúig a DTE színeiben szerepelt. 1925 óta a Nyiregyházi TVE-nek tagja és lelkes barátja.

Hemze Béla, férfisabó. *1909, Bpest. Sportpályáját mint tornász kezdte 1926-ban az OTE-nél. 1928-ban indult a MOTESZ kezdőversenyén minden szerez, mely alkalommal több I. és II. helyezést ért el. Később a MOTESZ haladó vers.-en szintén szép sikereket aratott. Kitűnően szerepelt több MOVE orsz. tornász-bajnokságon is. Több éven át tagja volt az orsz. tornász-válogatott keretnek. Állandó tagja az OTE mintacsapatának. Számos arany, ezüst és egyéb érem tulajdonosa.

Hendrey Józsefné sz. Bolyos Irma. A sportba 1919-ben kapcsolódott bele Arad megyében Pécskán. 1934-ben a Pécsi AC tenisz sz. o.-nak lett tagja. A PSC teniszversenyén II. díjat nyert. 1934-ben Dulánszkyval megnyerte Pécs város vegyes páros I. díját. Sportjai még az úszás és a vívás.

Hennyey Károly m. kir. postaellenőr. *1881, Pozsony. A sportba már középiskolás korában kapcsolódott bele a tenisszel, kerékpárral és tornával. 1926-ban a Pécsi AC pályapénztárosi tisztté vállalta, majd az egyes. pénztárosi teendőit vette át. A MASZ ellenőre, a MOTESZ, a M. Birk. Szöv., a M. Kerékpár Szöv. pénztárosa és a PAC-PEAC sporttelep pályapénztárosa.

Henzsel István pékmester. *1901, Nyiregyháza. 1921 óta tagja a Debreceni MTE birkózó sz. o.-nak, aktív a pehelysúlyban. 1923-ban Debrecen város, 1924-ben Keletmagyarország bajnoka lett. Sikerrel szerepelt több budapesti országos versenyen is. 3 ízben nyerte Keletmagyarország bajnokságát. 1923–24-ben a DMTE birkózó sz. o.-nak trénera volt. Több bajnoki és különb. egyéb sportérem tulajdonosa.

Herendi (Herdlicska) Róbert Máv kocsilakatos. *1901, Szombathely. Sportpályáját 1920-ban kezdte a Haladás VSE-ben mint bíró. Még azon évben egyesülete háziversenyén könnyűsúlyú bajnok lett. 1921-ben a vasvárm. olimpia könnyűsúlyú bajnoka. 1922-től a pehelysúlyban indult és 3 éven át ker. vál. volt. 1924–1932-ig sz. o. tréner volt s ezzel egyidejűleg ellátta a csendőrség, helyőrségi tisztikar és rendőrség edzését is. 5 tdij, 1 elism. okl. és 50 érem tulajdonosa.

Herger János kalaposm. *1907, Bonyhád. Sportjai: bírózás, atlétika, futball, motorkerékpár, céllövészet. Bonyhádon ker. birk. versenyen I. díjat nyert, úgyszintén Pécsen. Utána a Nagymányoki SC csapatában futballozott 1 és fél évig. 1934-ben a THC hegyi versenyen 350 km II. díjat nyert. Több érem és egy serleg nyertese.

Hermann István tisztviselő. *1908, Bpest. VIII-os gimnazista korában Magyaróvárott az évváró tornaünnepélyen minden atlét. versenyszámot megnyert. Később az ETC szenior atlétája lett. 1929-ben a MASz újonc versenyén megnyerte a 100 m-es síkfutást. 1934-ben résztvett a torinói főisk. világbajnokságon. Aranyjelvényes atléta. Cca 150 érem és különféle díj nyertese.

Hernády Pál gazdálk. közs. bír. *1888, Rákoskeresztúr. 1925-től tagja a MOVE-nak. Több ízben nyert versenyen I. és II. díjat. Csapata 1934-ben II. helyezést ért el.

Herrfurth Ottó banktisztv. *1907, Pécs. Sportműködését középiskolás korában kezdte atlétikával és futballal. A KISOK után a Pécsi AC lett az egyesülete, melynek volt pénztárosa, jelenleg választmányi tagja. A MLSz Dny-ben számvizsg. biz. tag. Sportjai: tenisz, vívás, síelés és koresolyázás. Teniszben férfi egyes és férfi párosban pécsi bankversenyen I. h-t ért el.

Herzog Erdin hirdapíró. *1895. Középiskolás korában a futballt és atlétikát űzte. Többször volt középisk. futballválogatott. Szép eredményt ért el a síkfutásban is. 1914–20-ig a BEAC titkára. A Bocskai FC-nek 1932 óta mint fővárosi képviselője fejtett ki működést. Mint az egyesület társelnöke külföldi túrákon állandóan a csapat kísérelője. Eredményes sportműködéséért az MLSz ezüst éremmel tüntette ki.

Herzog Sándor gabonakeresk. *1898, Tótkomlós. Ifjú éveiben az atlétikát és futballt kultiválta. 1927-ben élénk részt vett a Tótkomlói TC megalapításában, melynek főtitkára lett. 1933-ban üggy. elnökké választották. 1928–29-ben

csapatuk veretlenül nyerte a csabai aloszt. II. o. bajnokságát és a Szöv. fair díját. Azóta az I. o.-ban leginkább az élecsapatok között foglal helyet.

Hetthessy Jenő dr. tb. főszolgabíró. *1903, Celldömölk. Sportjai: tenisz, céllövészet, vadászat, autó és motor. A sportba Celldömölkön kapesolódott bele s az ottani SE-nek egyik újjászervezője. 1930-ban a Körmen di TK egyik regenerátora, majd a Sár vári SE elnöki tisztében látjuk, melyet jelenleg is betölt. A Nyugatmagyarors. LASz tanács tagja, a MOTESz tagja. Több érem és tisztdíj tulajdonosa.

Hetvényi (Hojts) László. *1909, Arad. Mint középiskolás különb. sportágak művelője volt. 1926-ban Kkfélegyházán 100 és 200 m-es síkfutásban városbajnokságot nyert, csapatban 4x100 stafétabajnokságot. 1927-ben a MASz dél. ker. bajnoka 100-as síkf.-ban, 1928-ban ker. KISOK bajnok 100 m-en, 1928-ban mint BEAC tag 3-szor I. és 1-szer III. díjat nyert. Volt délker. vál. atléta. Cca 100 különb. bajnoki és egyéb érem, plakett stb. tulajdonosa.

Hevesi István városi tisztv. *1910, Debrecen. Sportolni középiskolás korában kezdett. Mint futballista többször volt középisk. válogatott. Mint atléta mezei futásban és magasugrásban szerepelt sikerrel középisk. versenyen. Mint ifj. játékos a Debreceni KASE-ben szerepelt, 1929-től az I. csapatnak volt játékos. Többízben volt ker. válogatott. 1934-ben a Bocskai FC csapatában mint amatőr játékos részt vett annak külföldi túráján. Több sportérem tulajdonosa.

Hevesi Sándor hiv. labdarugójátékos. *1912, Debrecen. Sportpályáját középiskolás korában kezdte a labdarugással. Többízben volt középisk. válogatott. Később a Debreceni KASE ifj. csapatának, majd az I. csapatnak lett játékos. 1931-ben a Bocskai FC amatőr játékos. 1933 óta profi játékos s mint ilyen azóta résztvett egyesületének minden külföldi túráján. Eddigi sportpályája során is már több sportérem tulajdonosa lett.

Hidvéghy László fogtechnikus. *1910, Pozsony. Sportjai: gyorskoresolyázás és atlétika. Versenyszerű koresolyázással 1929-ben kezdett foglalkozni s 1930-ban már megnyerte első junior versenyét. Legjobb versenyeredményei: 500 m-en 49 mp, 1500 m-en 2 p 28.8 mp, 3000 m-en 5 p 23.6 mp, 5000 m-en 8 p 59.6 mp, 10.000 m-en 19.09.1 mp, 1932-ben 3000 m-en 5 p 23.6 mp-el ma is fennálló magyar rekordot teremtett. 1932-ben nyerte első senior versenyét 5000 m-en. A BKE és a MAC tagja. Több ízben volt Klagenfurtban és

Dávosban. 1934-ben megnyerte az 5000 m-es versenyt igen jó idővel. 1935. évi magyar gyorskoresolyázó bajnok.

Hild Károly galantai. *1901, Bpest. Sportjai: autó, motor, evezés, sí, motorcsónak. Fényes sportpályájának nevezetesebb eseményei: 2 magyar Tourist Trophy győzelem. I. második hely (1929), Jánoshegyi, Guggerhegyi, Parádi, Hármashatárhegyi vers.-en több rekord, országos 250 km-es rekord Táton 1929-ben, több turaút győztese. Díjai: 2 TT serleg, rekorddíjak és 1934-ben az osztrák sportfőhatóság legmagasabb arany kitüntetése.

Hild László szigorló orvos. Sportjai: úszás, evezés. 1927-ben az UTE ifj.-i versenyzője, 1928-ban már 200 m-en mellúszóbajnok. 1929-ben Bolognában úszik, 100 és 200 m-en magyar, 200 m-en Bpest bajnoka, válogatott s európai rekorder. 1930-ban 400 és 200 m-en orsz. rekorddal Bpest bajnoka, Triesztben 200 m-t 2:57.8 alatt úszott. A 3x100 m-s orsz. rekorder (3:38.8) vegyesstaféta tagja; 1931-ben 200 m-en 2:55.4 idővel új rekordot állít fel a Magdeburg-Bpest mérkőzésen győztes csapat tagja. Ügyszólván az összes hazai versenyeken, orsz. és Bpest bajnokságában I., magyar-osztrákon 200 m-en folyam. csapat bajnokságban, jugoszláv-magyarok I. Több győztes vegyes staféta tagja. A főisk. világbajnokság 200 m. mellúszásának győztese. 3x50 m vegyes staféta tagja, olasz-magyar versenyen (Nápoly) 200 m-en II., stb. Megnyerte: Esztergom v. vándordíját, Siófok t. díját, MLSz t. díját s egyébként 23 díjat s kb. 200 drb. érmet.

Hirschler Andor m. tisztv. *1898, Tab. Sportpályáját diákkorában kezdte a labdarúgással. Háború után a Nagykanizsai TE színeiben játszott. Ez időben kétszer volt Dunántúl vál.-ja. Szerepelt mint szertornász és vívó is. 1926-ban megalapította az NTE tenisz sz. o.-t, melynek azóta állandó vezetője. Az MTE tisztikarában mint választm. tag és gazd. biz. tag foglal helyet. Több bajnoki érem, plakett és tiszt. díj tanuskodik sportműködésének eredményességéről.

Hirzer Ferenc írógépkereskedő. *1902, Bpest. 1913-ban tünt fel a Törekvés ifj. csapatában, 1922-ben először orsz. válogatott. 1923-ban a brünni Makkabeába kerül, majd Hamburgban, 1925-ben pedig már Torinóban játszik, hol hallatlan népszerűségre tesz szert. Hazatérte óta a Hungária, jelenleg a III. ker. FC játékosa. Kb. 40-szer volt orsz. válogatott.

Hochreiter Ede autófuvarozó. *1898, Korpona. Ifjú éveiben a labdarúgást űzte, 6 évig választm. tagja és alelnöke volt a Kecskeméti TE-nek. Ma is min-

den alkalommal ügybuzgó támogatója a magyar sportnak.

Hódy (Hoffmann) László orvos-tanhallgató. *1912, Bpest. Sportjai: úszás és műugrás. (MUE, MTK). 1927-től az ifj. vegyesstaféta tagja, egyénilig II. Első műugró versenyén (1928) KISOK bajnok, osztrák-magyarok I. és IV., 1929-ben KISOK bajnok, osztrák-magyar ifj. versenyen I., szeniorversenyen I. és magyar bajnok, 1930-32-ben az összes műugró versenyek nyertese, osztrák-magyarok II. A párisi Európa-bajnokságban X. Ezután az osztrák, lengyel, olasz és jugoszláv versenyeken I., II. és III., főiskolai világbajnokságban (Torinó) III., első toronyugró versenyén IV., stb. Díjai: 150 érem, 10 plakett, 8 oklevél, 12 tiszteletdíj.

Hoffmann Házi Tibor. Az 1914. évi párisi asztali tenisz világbajnokságon tagja a bajnokesapatnak és férfi egyesben III., férkipárosban II. helyezett. Nemzetközi mérkőzésen elért eredményeiről 90 bajnoki és egyéb érem tanuskodik. 11 ízben orsz. válogatott, stb.

Hoffmann Lajos mészáros. 1932-ben kezdte sportműködését a Pécsi VSK színeiben a bírkózással. Még azon évben résztvett Bpsten orsz. ifjúságin, ahol II. helyezést ért el a nehéz súlyban. 1933-ban mint az I. cs. tagja Délker. bajnokságán III. helyezett volt, a IV. testnev. ker. levante bajnoks. án II, 1934-ben Kaposvárott Dél és Bpest válogatott versenyén döntőt ért el.

Holba Tibor m. tisztviselő. *1906, Bécs. 1923-tól az OTE úszója. 1925-ben Amsterdam bajnoka, sokszor Bpest vál. úszója. 1930 óta a III. ker. TVE vízipólóúszója, tagja a Magyar Kupát nyerő csapatnak. Sok külföldi túrán vett részt, többszörös magyar b. válogatott, stb.

Holezer Tivadar (bástyai) ker. tanácsos. Mint tenisz és kerékpárversenyző 1880-ban kezdett sportolni, 1899-ben a SzAK alapító tagja s első alelnöke, 1902-től elnöke. Működése alatt létesültek a különböző sz. oszt.-ok, melyek közül főleg a futball sz. o. emelkedett ki. 1913-ban saját költségén építtette fel a SzAK tribünjét, melynek avatásán a francia-délvidék válogatott mérkőzött. Csapata a Déli Ker. állandó bajnoka volt, két esetben az orsz. vidéki bajnokságot is megnyerte. Alapítója volt a „Bástya”-nak s részben a mostani Szeged FC-nek. A SzAK, MÖSz, Déli Ker. elnöke, DAC társelnöke, MASz Déli Ker., SzTE díszelnöke, MLSz tb. tagja, stb.

Holezhauser Béla autófuvarozó. *1902, Bpest. 1924-ben Balatonfüreden kapcsolódott a sportéletbe. 1929-ben a BSC intézőbiz. tagja lett. Egyesülete

uszószakosztályának fejlesztése körül szerzett kiváló érdemeket.

Holdas Ferenc Máv lakatos. *1895, Grác. Ifjú korában űzte a futballt és a sispotot. Jelenleg a Baresi PLE tagja. Megyei lövészvers.-en több ízben nyert díjat. A BÍOK-nak volt választm. tagja, 2 éven át edzője, jelenleg szertárosa. A BSC-nek volt háznagya és választm. tagja.

Hollós Sándor dr. ügyvj. *1907, Pécs. 1925-ben kapcsolódik a sportba Baján a BTSE színeiben mint kapus. Volt Délnyugat válogatottja több ízben, úgyszintén városközi vál. A futballon kívül űzte a teniszt, vívást és evezést. 1932 óta az egyesület főtitkára.

Hollós Sándor dr. főorvos. *1897, Sopron. Mint diák a szertornát kultiválta, majd a teniszre tért át, amelyben több városközi versenyen ért el szép sikert. A dunántúli bajnokságokon egyes, páros és vegyes párosban I. lett. Nemzetk. mérkőzésen is szép eredménnyel szerepelt. 1931-ben Veszprém bajnoka. A V MOVE VTC orvosa, a helyi sportéletnek egyik főmozgatója.

Homonnai Lajos gépészmérnök, Beszkátr tisztv. *1904, Bpest. (MTK, III. ker. TVE) 1922-től állandó tagja a válogatott vízipólócsapat csatársorának. Két ízben nyerte Ausztria hátuszó bajnokságát és egyszer magyar hadibajnokságot. Jelenleg a Beszkárt vízipóló- és uszócsapatának a lelke. Sportírodalommal és sikerrel foglalkozik.

Homonnai Márton a Nemz. Sportuszoda titkára. *1906, Bpest. (MTK, III. ker. TVE). Sportpályáját mint uszó kezdte, osztrák, magyar és holland bajnokságot nyert, de világhírre a vízipóló tudománya emelte. 1924 óta állandó válogatott és részese a válogatott csapat világszerte ismert dicsőséges küzdelmeinek.

Hoppe László sportujságíró. *1899. Mint atléta a MAC-ban versenyzett s kiváló eredményeket ért el. 1920 óta sportujságíró, 1921 óta áll a Nemzeti Sport szolgálatában, 1932 óta annak felelős szerkesztője.

Horváth Andor kir. végrehajtó. *1895, Kismarton. Középiskolás korában a futballal kezdte. A Soproni FAC színeiben 1909–1912-ig szerepelt. 1922-ben kapcsolódott a bajai sportéletbe mint a BSE tagja. 1934-ben a BSE boxszakosztályának vezetője lett. Az ő nevéhez fűződik a Középmagyarországi Box Szöv. megalakulása, mely alelnökké választotta.

Horváth Andorné sz. Spitzer Magda. * Szombathely. Sportpályáját 1928-ban kezdte a tenisszel. 1929-ben a Dunántúli női egyes bajnokságának mezőnygyőztese. 1931-ben Nagykanizsán,

1932-ben Sopronban, 1933-ban Siófokon és 1934-ben B-almádiban a női egyes, női páros és vegyes páros versenyek mezőnyének három első helyezettje. Vasvármegye és Szombathely női erőlista elsője. 1932-ben női egyesben Pécs város bajnoka. Keszthelyen orsz. meghív. vers.-en női egyesben és vegyespárosban bajnok. 1934-ben B-almádiban a Dunántúli női páros bajnoka. Legszebb sikerét Grácban egy nemzetközi vers.-en aratta, amikor európai hírű játékosok között a női egyesben II. helyezett. Fényes sikereiről 20 tisz. díj és 35 érem, plakett tanuskodik.

Horváth Béla testnev. tanár. *1904, Pápa. Főiskolás korában főleg a vívást, szertornát, uszást és sispotot űzte. 1928-ban Balaton átvándorlóversenyen IV. helyen végzett. Nagykanizsán a NZTE atlét. sz. o.-nak vezetője, majd 1932-ben a tornász sz. o.-nak vezetője és művezetője lesz. A nkanizsai áll. polg. fiúisk. Zrínyi SK-nak tanárnőke. A tornászvilágbajnoksággal kapcsolatosan megrendezett orsz. tornászbajnoks. vidéki II. o. bajnoks.-ban a vezetése alatt levő csapat lovon I. helyen végzett.

Horváth Bertalan dr. vitéz kir. járásbíró. *1899, Zalaegerszeg. Sportpályáját 1908-ban kezdte a Kolozsvári Futball Clubban. Sportjai: futball, turisztika, lövészet és vívás. 1919-től a MOVE Zalaegerszegi SE tagja, 1922-től pénztárosa, 1925-től alelnöke. A Z. PLE-ben 1924-től 1929-ig mint lövészhadnagy, 1929-től mint elnök fejt ki értékes tevékenységet.

Horváth Ferenc üzemvezető. *1894, Szeged. Már diákkorában Délmagyar futballvál. 1919-ben megszerezte a futballbírói képesítést. Több évig volt a Zuglói AC játékosa is, 3 éven át mint tréner működött a Kecskeméti TE-nél. Sportműködése során számos érem, plakett és serleg nyertese; a futball bir. testülete díszoklevéllel tüntette ki.

Horváth Gyula postatakp. tisztv. *1896, Ozora. Sportjai: futball, birkózás és céllövész. A MAC-nak tagja 1921 óta. A Birk. Szöv. pénztárosa. Már diákkorában több birk. verseny győztese. Mint lövész szintén szép eredménnyel szerepelt több versenyen. Több plakett, érem és tisz. díj tulajdonosa.

Horváth Gyula üzemvezető. *1899, Bpest. Sportpályáját Sopronban 1931-ben a céllövészettel kezdte. Több versenyen szerepelt sikerrel, így Szombathelyen a Ferenczy vándordíjért holtversenyben I. lett. Kiváló eredményeiről több tisz. díj, érem és plakett tanuskodik. A Soproni PLE háznagya, a

Sempronia KE lövész-szakoktatója, a SVSE vál. lövésze.

Horváth Kálmán m. kir. hadnagy. *1910, Bród. Középiskolás korában kezdett sportolni. 100 m-es gyorsusztásban Délker. vers.-en ifj. rekorddal I. díjat nyert. Közben űzte a futballt is. Mint ludovikás atlétizált. 1933-ban magyar modern pentatlon VII. helyezett. Kézilabdában a Ludovika válogatottja. 1931-ben akadémiai mezei futásban 120 induló közül VI. 1932-ben a díjatnyerő csapat tagja. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Horváth Lajos bórgy. alkalm. *1907, Pécs. 1917—1921-ig a BTC színeiben futballozott. 1921-ben a PVSK tagja lett, ahol 1926-ig, majd a DPAC-ban játszott 1933-ig. A BTC újjáalakulása óta ott működik. 23 ízben volt ker. válogatott, résztvett nemzetk. mérkőzésekben is. Számos érem és plakett tulajdonosa.

Horváth László tisztv. *1901, Körmen. Sportja: futball, melyet a III. ker. Torna- és Vívó E.-ben kezdett űzni mint ifj. játékos. 1919-ben került az I. csapatba s annak 1929-ig állandó játékosa. Kb. 10—15-ször volt Bpest vál. Németország, Spanyolország, Portugália, Olaszország, Jugoszlávia, Lengyelország, Ausztria és Csehszlovákia voltak túramérkőzéseinek színhelyei. Egyik alapítója az óbudai Fehérvár Rt. SC-nak és futball sz. o.-nak jelenleg is vezetője.

Horváth Mihály ny. bankelnök. *1895, Kecskemét. Ifjú éveiben a tornát és atlétikát kultiválta. A Kecskeméti AC megalapítását anyagi áldozatkészséggel támogatta. Erdemeiért az egyesület díszelnökévé választotta. A magyar sportnak egyik legelkessebb híve.

Horváth Mihály géplakatos. *1902, Pécs. 1919-ben a Pécsi BTC, majd a PVSK, utána a DPAC és 1932 óta a PBTC tagja. 3-szor volt ker. válogatott és 8-szor városközi válogatott. Több bajnoki érem és serleg tanuskodik eredményes sportműködéséről.

Horváth Sándor pénzt. ellenőr. *1895, Piski. Sportja a futball. 1911-ben az Aradi Postás SE ifj. játékos. 1912-ben az AAC színeiben a Zágrábi Akadémiai SK elleni mérkőzésen emelkedik ki nagyvonalú játéka. Ez időben egyesülete volt a délvidéki magyar bajnok. Játszott a magyar kupáért, Észak-Anglia amatőr bajnoka stb. ellen. Többször volt vál. 1920—1927-ig a Gyulai AC aktív játékosa és futballkapitánya. Gyulán ünnepelte 15 éves és 500. mérkőzésének jubileumát, mely alkalommal egyesülete értékes ezüstplakettal jutalmazta. Utána egyideig a GyTE tréner.

Horváth Vilmos tanítónöv. *1915, Nagybecsérd. Sportjai: atlétika, diszkosz- és gerelyvetés. 1933-ban kezd versenyezni. Pécsen és Kaposváron ker. vers.-en több ízben ért el fényes eredményt: diszkosszal 46.53, gerellyel 59.12 m-t dobott. 1934-ben orsz. vers.-en 3-szor I. helyen végzett. A kerület legjobb s egyben orsz. aranyjelvényes atlétája.

Horváth Vilmos műszaki keresk. *1885, Nyárádszereda. Sportjai: úszás, vívás és korcsolya. A Debreceni UE vál. tagja. 1923 óta vesz részt mint vezetőségi tag egyesülete életében, melynek révén a város sportéletével is kapcsolata van. Debrecen város sportját tehetségéhez mérten mindenkör lelkesen támogatja.

Horváth Zoltán fakereskedő. *1892, Bpest. Ifjú korában a futballt űzte. A régi kecskeméti egyes. aktív játékosa és a Kecskeméti Turul SE-nek egyik alapítója, jelenleg tagja a KAC-nak. Mint futballbíró számos érdekes és számottevő mérkőzést vezetett le. Ma már inkább a motorsportnak hódol, de a város sportéletében ma is élénk részt vesz; közismert sportbarát.

Horvay (Kronstein) Alajos bank-tisztv. *1896, Bpest. Sportműködését középiskolás korában mint tornász kezdte az OTE csapatában. A háború után a szabadgyakorlat mintacsapatának évekig állandó tagja. Többször vett részt a Toldy vándordíjas vers.-en és a MOVE bajnokságokon. 1918 óta volt jegyzője, majd titkára, pénztárosa az egyesületnek, jelenleg ellenőre. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa. Az aktív sporttal 1928-ban hagyott fel.

Högyi Imre mechanikai cipész. *1907, Pestszentkereszt. 5 éven át a Pesterzsébeti LE aktív atlétája volt. A céllövészeten és szertornában több I. és II. díjat nyert. Kultiválta a futballt is. Jelenleg a Szigetvári AK oldboy csapatában játszik. A SZAK-nak pénzt.-ellenőre.

Hrabéczy Zoltán kelmefestő vegy-tisztító. *1889, Debrecen. Sportja a vadászat. 18 éves kora óta vadászik. A Debreceni Vadász Társ.-nak 1910 óta tagja. Vizslák tenyésztésével tette ismertté nevét. Kutyaival többször vett részt nemzetközi és orsz. vers.-en, melyeken többször nyert I. díjat. Szép sikereket ért el saját tenyésztési tacskaival is.

Hubay Miklós szerelő. *1906, Kunszentmárton. Sportjai: birkózás, úszás és torna. Anyaegyesülete a bpi Postás SE volt, később a Kecskeméti TE, majd a KAC-nak lett lelkes tagja. Számos nagyobb vers.-en ért el szép eredményt, de sportműködésének súlypontja mégis nevelési munkájában van. Erdemeiért a Testnev. Tanács a leventeoktatói díj-

jal tüntette ki, mely összeget viszont egyesületének adományozta sportcélokra. Mint népszerű sportférfi az egész déli ker.-ben általános tiszteletnek örvendő.

Hudák János hentes és mészáros. Mint a Törekvés birkózója 1901-ben Magyarország bajnokságát nyeri, nemzetközi és hazai versenyeken 16 ízben I. helyezett. 1911-ben az Európa-versenyen a világbajnok után II., stb.

Hummel Endre műsz. tisztv. *1901, Verőce. Motorsportoló: 1926-ban TTAC turaút oldalkocsis abszolút győztese, 1927–28 magyar turaút, parádi hegyi és táti km versenyen I, 1927–29. évi Tourist Trophyn 350 és 250 kat. III, 1927–1930. évi jánoshegyi versenyeken I, III. és kétszer II, svábhegyi versenyen III, Grand Prix-ban I, nemzeti csillagtúrán (1931) abszolút II, Gugger- és hármashatárhegyi vers.-en II, KAC turaúton (1932) abszolút I, stb. 1928-ban Neuhold Kornél (MAC), 1932-ben Rozmicsék J. (KAC) vándordíjat védte.

Hungária Hockey Club. 1930-ban alakult csupa fiatal egyetemi hallgatóból. A szervezési munkákat Kellermann Pál, Leszl Frigyes, Moser Lajos, Schuster Ferenc és Surtya Árpád indították meg. Kellermann Pál hivatalnokai fizetéséből 2 havi jövedelmét is a Club céljaira áldozta. Dr. Pözel István dísztagságát értékes erkölcsi és anyagi támogatásával érdemelte ki. Végh János és id. Surtya Árpád tisztb. tagok díjtalan clubhelyiség szerzésével nyújtott megbeesülhetetlen szolgálatot. — A HHC-nak 1932-ben már 30 rendes és 14 ifjúsági tagja sportolt. Egy csapat a bajnokságra, egy pedig a szövets. díjra nevezett be. A Club 1932 farsangja alatt a Bristolban rendezett teájával társadalmi működését is megkezdte. Sajnos azonban annyi lelkes munka és sok oldalról tapasztalt jóindulatú támogatás mellett is a Club anyagi nehézségek miatt kénytelen volt 1932 júniusában működését jobb idők bekövetkezéséig felfüggeszteni. Alapítótágok: Blieszner Pál, Emkő László, Farkas József, br. Fiáth Pál, Friedrich Gyula, Huber Antal, Illés Antal, Kalmár Iván, Kaszás László, Kellermann Pál, Leszl Frigyes, Leszl Tivadar, Miklós Ferenc, Molnár Endre, Moser Lajos, Schuster Ferenc, Surtya Árpád, dr. Tatjhy Kálmán, Varró István, Zselepszky Béla, Szende Tibor. Választm.: elnök: dr. Tatjhy Kálmán, a piarista gimn. testnev. tanára; alelnök: Kellermann Pál, rendes tagok: Schuster Ferenc, Surtya Árpád, Moser Lajos, Leszl Frigyes, Miklós Ferenc.

Hungária Yacht Club. 1933. febr. 1-én a Balaton fanatikus rajongói, vérbeli vitorlázói alapították. Rendes tag-

jai csak vitorláhajóval rendelkezők, vagy aktív verseny- és turavitorlázók lehetnek. A clubtagok már eddig olyan sportteljesítményt produkáltak, amely szinte páratlan a magyar vitorlás-sport 50 éves történetében. A Club hajóparkja a legértékesebb hajóegységekből áll és a Yacht Szövetség hajópontozása alapján a nyolc vitorlás Club között a második helyet foglalja el.

Az első évben egyhetes Balaton körüli club túrájával mutatkozott be. Túrázói a Balaton legnagyobb 12 hajójával látogatták végig a balatoni vitorlás clubokat. Még az első évben egy nagyszabású háromszög versenyt rendezett Balatonfüreden, amelyen a legértékesebb balatoni hajók mérköztek. 1933 őszén megalapította a Club a minden második évben megrendezésre kerülő és a Balaton legnagyobb távú versenyét, a Balaton „kék szalag“-jáért, melyet 1934 július 27-én rendezett meg első ízben Balatonfüred-Alsóörs-Keszthely-Tihany, összesen 78 tengeri mérföld távon. 28 versenyhajó nevezett be a nagyszabású versenyre és közülök 18 hajó szabályszerűen végigfutotta a nehézséges pályát. A verseny abszolút győztese és a Balaton „kék szalag“-jának két évig büszke tulajdonosa: Ugron Gábor ny. belügymin. „Rabonbánja.“

1934 nyarán megrendezte a Club a Yacht Szöv. megbízásából más clubok hajóinak részvételével társasturáját, a melyen 19 hajó vett részt. Augusztusban Balatonfüreden rendezett nyílt versenyt háromszögű pályán. Három kategóriában küzdöttek az elsőségért a Balaton legjobb vitorlázói. A Club vezetősége: elnök: Hankóczy Jenő, üv. elnök: dr. Kemény Győző, kapitány: Grofcsik János, titkár: Kaposy Ödön. Válaszmány: dr. Antal Miklós, Dékány András, dr. Berzsenyi Zoltán, Jakovitzky Lajos, dr. Tuss Miklós.

Huszár László bizt. titk. *1901, Bpest. 1918-ban kezdte sportműködését mint középisk. vál. footballista. 1920-ban a Csabai AK-hoz került, ahol a futballon kívül atlétizált. 1922-ben a déli ker. atl. bajnoks. sprintszámában II. és III. díjat nyert. 1923-ban az uszósportba is bekapcsolódott, amelyben szintén szép sikerekre tekinthet vissza. 1924-től 4 éven át a kőrösi ker. melluszó bajnoka, 1925-ben a Jász-serleg győztese. 1927-ben a CsAK futball-intézője lett. 1927 óta Besaba uszósportjának irányítója. 1934-ben vízipóló bírói vizsgát tett.

Ibolya János m. tisztv. *1894, Szentest. Mint középiskolász kezdte sportműködését a Szentesi TE színeiben, ahol 15 évig futballozott. Ez idő alatt csapata többször nyert II. oszt. bajnoksá-

got. 1925-ben az egyesület futball sz. o.-nak lett az intézője, később az egyes. főtítkára.

Idrányi Ferenc m. kir. fhdgy. *1902, Hernádszentandrás. Sportjai: vívás, lovaglás, céllövés. A HTVC tagja, 1920-tól 86 hazai és nemzetközi versenyen vett részt. 1929-ben a Békessy Béla (eml. versenyen I, 1930—1932-ben párbajtőr bajnokságban III, 1934-ben II. Nemzetközi párbajtőr versenyen (Bécs) és kardban (Bpest) VI. Háromszor a magy. párbajtőr és kétszer az európai tiszti kardesapat tagja volt, 1929-ben az európai tiszti karbajnokságon VIII. helyezést stb.

Ignácz Mihály testnevelési tanár. *1908, Eger. Mint MESE tag 1926-ban számos 400 és 1500 m. versenyen vett részt kitűnő helyezésekkel. 1927-ben ker. bajnokságon rúdugró rekordot javít és I. helyezést. A TFSC színeiben a főisk. bajnokságban 1929—33-ig 800 és 1500 m. állandóan II. és III. helyezést, 1933 óta BBTE tag, Németország ellen válogatott. 1933. évi főisk. világbajnoki válogató versenyen 800 m-en II., 1500 m-en I., 1934. évi bajn.-ban 800 m. 1.58.1 idő alatt II., stb. Rengeteg érmet és plakettet nyert.

Ijjas József dr. érs. szertartó, fősztszéki jegyző, theol. tanár. *1901, Baja. Középiskolás korában kultiválta az uszást, evezést és labdarugást. Kálcsán 1927 óta foglalkozik a leventékkel s a sportegyes. elnöke. 1933-ban megszerezte a futballbírói képesítést is.

Illyés József Máv mérnök. *1900, Bpest. Ugyszólván minden sportágat kultivált, így a vívást, uszást, szabad tornát, szertornát, céllövészetet stb. A Celldömölki VSE céllöv. sz. o.-nak vezetője. Clubja sportéletének fejlesztése érdekében fáradozhatatlanul tevékenykedik.

Implom Lajos dr. fogorvos. *1903, Gyula. Mint középiskolás a futballt és atlétikát kultiválta. 1933 óta a GyAC, 1934 jan. óta a GyTE pályaorvosa.

Imre Gábor dr. OTI oszt. vezetőorvos. *1894, Hajdúhadház. Lelkes vadász. A Debreceni Vadász Társulatnak 1928 óta tagja. Főleg angol vizslák tenyésztésével foglalkozik. 1932-ben a debreceni vizslaversenyen I. díjat nyert, 1933-ban Esztergomban orsz. vizslavers.-en II. díjat és 1934-ben orsz. vizslavers.-en vándordíjat nyert kutyájával.

Imre Géza, m. kir. vámsz. tiszt. *1896, Székesfehérvár. Már középiskolás korában a 100 és 200 m-es síkfutásban, súly- és diszkoszvetésben több díjat nyert. A világháború alatt a hadsereg kötelékében távol- és magasugrásban, gátfutásban és súlydobásban ért el szép sikereket. 1919—20-ban

a Székesfehérvári TC-ben, később a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC-ben szerepelt. 1932—34-ig a Kőbányai TK ügyv. elnöke volt.

Imre Lajos gazdálkodó. *1907, Gyoma. 1919-ben kapcsolódott a sportéletbe. 1926-ban a Gyomai SE jegyzője, 1934-ben főtítkára lett. 1930 óta céllövősporttal foglalkozik.

Imrédy Magda (BKE, MAC). Mint korcsolyázó 1930-ban a magyar bajnokságban III., 1931-ben II. és 1932-ben I. helyezést. Mint teniszező 1933-ban ifj. vegyes páros bajnokságot nyer. Egyike legjelesebb versenysportolóinknak.

Imrik Sándor banktisztv. *1904, Nagyvárad. Diákkora óta sportol. Lipcsében az akadémián a teniszt és vívást kultiválta; a teniszt versenyszerűleg. Az ottani egyetemi sportegyesületnél 1923-ban férőpáros bajnokságot nyert és a férfiegyesben II. helyezést ért el. Nagyváradon az NSE-nek jegyzője volt. 1930 óta a Berettyóújfalusi Vívó és Tenisz Club pénztárnoka.

Istenes János műszerész. *1905, Érsekújvár. (Vasas, UTE) 1925-ben Vasas pályabajnok, 1928-ban magyar bajnok, 1929-ben Pápa bajnoka, a világbajnokságon II., Bpest—Bécs versenyt nyeri és hosszútávú bajnok. 1931-ben mint profi külföldön 4 ízben I., 5 ízben II. díj. 1932-ben itthon minden versenyt nyer, 1933-ban a Szent István díj bajnoka. 80 díjat nyert.

Istvánffy Sándor kir. bir. végrehatjő. *1893, Mezőtúr. Sportjai: atlétika, céllövészet, vadászat, vívás stb. Mint középiskolás magas-, távol- és rúdugrásban több díjat nyert. Mint ludovikás leginkább a vívósportot kultiválta. 1933-ban a Mezőtúri PLE-hez került, melynek ügyv. elnöke lett.

Iszer István isseni, okl. gépészmérnök. *1895, Bpest. 1906 óta vitorlázik s 1913 óta vesz részt vitorlás versenyeken. Eddig 14 első, 7 második díjat nyert. 1910-ben Körmöcbányán siugróbajnokságot nyert, 1914-ben Tátraszéplakon siugróbajnoks. I. helyezette. 1933 óta MAC tag. A BTC, BpiTurista E., Magy. Hegym. E., a Magy. Si C tagja, a MAC, BTE, MHE választm. tagja.

Iszlay Kálmán közs. jegyző. *1900, Orosháza. Mint diák rövidtávfutásban ért el szép eredményt. 1912-ben a Kolozsvári AC ifj. futballesapatának tagja, a gimn. vál. futballistája. 1927-ben az Aradi TE bajnokcsapatában szerepel. 1920-ban a lövészetre tért át mint lev. oktató. 1931-ben az Orosházi PLE I. csapatában folytatta győzelmi sorozatát. Számos érem és tiszt. díj tanuskodik eredményes sportműködéséről.

Izsák Tibor vállalk. *1889, Kismarton. Mint főiskolás futballozott, jég-hokkiban 1924-ben válogatott volt. 1914-ben a san-moritzzi nemzetközi verseny győztes csapat tagja. Vitorlázással 1906 óta foglalkozik. Több turavitorlás versenyen vett részt. 1933-ban a br. Wlasit vándordíj nyertese, 1934-ben a „Kék szalag” verseny zsűri elnöke volt. A Magyar Vitorlás Yacht Szövetség kapitánya. A Vizi Sport-ban több szakirányú cikke jelent meg a vitorlázásról.

Jacob György Máv főintéző. *1896, Bpest. (MAC, KMYC, BBTE, BKE). Sportjai: Koresolya, tenisz, vitorlázás, vívás. A háború előtt műkoresoly. volt, Breslau, Bécs, Bpest és Kolozsvárott indult, helyezést, Kolozsváron I. díjat nyert. A vitorlázó sportot 28 éve űzi.

Jacob Gusztáv id. ny. DSE vasútigazgató. *1858, Szentiván. Sportjai: vitorlázás, turisztika. A BBTE tornászversenyzője volt, vitorlázó sporttal 40 éve foglalkozik; több versenyen díjat nyert. A KMYC vál. tagja s a siófoki oszt. kapitánya, a MAC motor sz. o. vál. tagja.

Jacsó János dr. várm. tisztv. *1909, Debrecen. Sportpályáját középiskolás korában az atletikával kezdte, majd a futball lett a fősportja. Intézeti vers.-en a gerelyvetésben intézeti rekordot állít fel. 1925-ben a DTE ifj. futballesapatának lesz játékosa, nem-sokára a DEAC ifj. csapatába kerül, 1926-tól pedig az I. csapat csatárjátékosa. Gimn. korában állandóan int. válogatott, azután ifj. válogatott. 1928 óta állandóan keletkerületi válogatott. 1932 óta országos főisk. válogatott. A DEAC futballesapatkapitánya évek óta és 4 éve titkára. A téli sportszakoszt.-nak intézője. Koresolyában 1931–34-ig egyéni és páros bajnok. 85 drb. különb. sportérem tulajdonosa.

Jakab Endre dr. orvos. *1897, Zsába. Mint középiskolás űzte a futást, magas- és távolugrást, szertornát, füleslabdát és vívást. E sportágakban isk. versenyeken többször ért el szép sikereket főleg a vívásban. A Debreceni Békessy Vívó Clubnak 4 éven át aktív tagjaként működött. A Bocskai FC-nak 1930 óta tagja, jelenleg a választm.-ban foglal helyet.

Jakube (Jávör) Pál. 1927-ben kezdett futballozni az UTE csapatában, hamarosan az I. csapathoz szerződött, majd a Somogy játékosa lesz, honnan 1932-ben az Újpest visszaszerződött. 3-szor magyar válogatott, sokszor csikó és városközi válogatott.

Jálics Béla asztalos. *1903, Bpest. (Jóbarát KE, TTC, Postás SE) 1928-ban Pápa bajnoka. 1929-ben 4 napos

versenyen I. 1931-ben részt vesz a világbajnokságon. Székesfehérvár bajnoka, 1932-ben a Beszkárt jub. versenyt nyeri stb. 240 érem és sok tiszteletdíj tulajdonosa.

Jancsó Sándor hadiársvaint. igazg. *1887, Fogaras. Sportműködését a Székesfehérvári PLE-ben kezdte 1923-ban. 1925-ben az egyesület főlövész-mestere lett. 1933-ban egyesülete beolvadt az ARAK-ba, ahol mint igazgató lövész-mester folytatja önálló hatáskörrel a lövészet fejlesztése érdekében kiválóan hasznos működését.

Janda Károly ny. m. kir. postafelügy. *1873, Nagycenk. A sportban mint kerékpáros kezdte szereplését, mint ilyen szép sikereket ért el. Az uszást is intenzíven kultiválta. A céllövészetbe a Nagykanizsai MOVE Löv. E. megalkulásakor kapcsolódott bele; az egyesületnek megalakulása óta választ. tagja. Több érem és plakett nyertese.

Jankovits Imre vendéglős és fűszerkeresk. *1893, Székesfehérvár. — Sportpályáját a Székesfehérvári Egyetértés Kerékpár Egyesületnél kezdte mint vegyes versenyző. 1922-ben az 50 km országúti versenyen érte el az első I. helyezését. 1924-ben egyesületének házi bajnoka. Ezenkívül is még több számottevő versenyen szerepelt szép sikerrel. Egyesülete sportéletében jelenleg is fáradhatatlan munkásságot fejt ki.

Jankovich Marietta. 1933-ban orsz. ifj. teniszbajnok és Kehrling Bélával nyeri a páros bajnokságot. Egy év alatt 26 értékes díjat nyert.

Jánosi Béla sportoktató. *1897, Endrőd. 1910-ben kezdett futballozni a Kitartás Ilisz. csapatában, majd a VII. ker. SK-ban játszott. Mint tréner működött a Békéscsabai Előre MTE, a CsAK, a Bohn SC, a Bocskai csapatainál. 1934 óta az Újpest tréner.

Jánossy Géza m. kir. belügymin. számv. ellenőr. *1897, Bpest. A sportba 1913-ban kapcsolódott bele, mint az OTE ifj. atlétája. A háború után turisztikával és evezéssel foglalkozott, 1927 óta űzi a teniszt, melyben szép sikereket ért el. 1931-ben az FTC versenyén a „Petri” versenyszámban 120 induló közül a IV. helyen végzett. 1934-ben egyesületének egyes és férfi páros bajnoka. A MOLSz tanástagja, az OTE tenisz oszt.-nak a vezetője.

Jäger István, sütőm. *1902, Siklós. A Siklósi SE kebelében űzte a labdarugást. 1930-tól egyesületének választm. tagja.

Jäger Nándor sütő. *1913, Pécsvárad. Sportjai: futball, futás és céllövészet. Mint középiskolás a KISOK színeiben hódolt a labdarugásnak. Később levante futóversenyen és céllövőversenyen szerepelt sikerrel. A Pécs-

váradai PLE tagja, 1929-től minden versenyen részt vett.

Jäger Olga fűszerkeresk. *Nyiregyháza. Középiskolás korában kiváló tornász volt, állandóan előtornászként szerepelt. 1933-ban a NyTVE tagja lett. 1933-ban Nyiregyházán és Debrecenben korlátlan ért. el szép eredményeket. Jelenleg is aktív versenyzője egyesületének.

Jeddy Domokos banktisztviselő. *1900, Brassó. (BTC, Székely TC, FTC) Az FTC nyolcasának volt vezérevezőse, majd csapatkapitány. Nyerték a Dunaharaszti díjat, nyolcassal a Horthy Miklós serleget stb.

Jegenyész György rendőrfővezető. *890, Majsamiklós. 1908–1912-ig bírkózással foglalkozott, a futballt 8 éven át űzte. A Bar. Szentlőrinci SE vezetője volt, majd az átalakulástól a SzTSE intézője. A PLE lövész-mestere. 1933 és 1934-ben a járási versenyen egyéni I. díjat nyert. Ezenkívül is számos érem és kitüntetés tulajdonosa.

Jekelfalussy Piller György testőrszázados. 1917-ben már a pécsi hadapródiskola vívóbajnoka, 1923-ban Miskolcon, vidéki és hadseregversenyeken kardban, törben, számos helyezést ért el. 1927–32-ig a m. kir. honvédsport-oktatási tanfolyamon a boxolás, bírkózás, futball és síelés tanára, 1932–33-ban a Ludovika Akadémia vezető sporttanára. 1933-ban a testőrséghez helyezik át. 1929-től a MAC vívókapitánya. 1932-től a MVSz kapitánya. Nemzetközi zsüri elnök. Eredményei: Kardban: 1931–32-ben magyar bajnok, 1929-, 1930-ban Európa tiszti kardbajnok, 1930, 31-ben Európa kardbajnoka, 1932-ben olimpiai kardbajnok. Több-szörös hadseregbajnok. Törben: 1929, 1930, 1931-ben törbajnok. 1929-től a vál. magyar tör- és kardesapat tagja. 1933-ban az Európa kardesapatbajnokságon tréning nélkül végigveri az olaszokat. A sport majdnem minden ágában jártas.

Joó Gyula dr. egyet. m. tanár. Kedvence sportjai az úszás, vívás, turisztika és vadászat. A Kecskeméti Ref. Jogakadémia Atl. Clubjának tanár-elnöke. Az ifjúságnak nagy barátja, aki annak nemes sportszellemben való nevelését elsőrangú hazafias érdeknek tekint.

Joó Sándor üzletvezető. *1900, Szekszárd. Sportja a futball, mellyel a Szekszárdi Törökvis színeiben kezd foglalkozni mint ifj. játékos. Háború után tagja a bajnokcsapatnak. Több ízben volt Szekszárd város vál.-ja. Később egyesületének választm. tagja lett s ma is az.

Jordan Richard g. mérnök. *1898, Genf. A BYC-nak 1912–20-ban vitor-

lás versenyzője volt. 1933-ban dinghi-ben négy I. díjat nyert. 1910–20-ban Jordán Vilmos, Gizella és Bekker Ákossal a „Pelső” vitorlással körülb. 14 I. díjat és 8 II. díjat nyertek, 1934-es dinghi bajnokságon II. A Kenese-Keszthely táv. rekordverseny I. díját Jordán Károly dr.-al nyerte. 1933-tól BSE kapitány, a M. Vit. Yacht Sz.-ben a BSE képviselője.

Jost Ferenc okl. építésmérnök, építőmester. *1901, Temesvár. 1918-ban kapcsolódott a sportba. Az atletikával kezdte; a keleti kerületben a diszkoszvetésben ker. ifj. bajnok lett. Később a magasugrásban és futásban voltak sikerei. 1919-től főleg az úszást kultiválta. 1924-ben orsz. vidéki bajnok műugrásban. 1920–1925-ig hátúszásban ker. bajnok. A MUE-nek 1920–1924-ig főtitkára volt. 2 tisz. díj és cca 40 drb. különb. érem tulajdonosa.

Jost Jenő okl. mérnök. *1903, Ujpest. Sportjai: úszás és ökölvívás. Diákkorától sportol. A Debreceni TE, majd a DUE és MAFC színeiben ért el eredményeket. Debrecenben kerületi bajnokságon mellúszásban bajnok. Bpsten több ízben nyert boxversenyt. Ma is lelkes sportbarát és a város sporttársadalmának támogatója. Több érem és plakett tulajdonosa.

Józsa Mihály közs. főkertész. *1888, Majtis. 1910-ben kezdte sportműködését Bpsten mint céllövő egy kőbányai vadásztársaság tagjaként. A háború után Aszódon űzi a vadászatot. 1921 óta a szarvasi lövészgárda tagja, a versenyek állandó résztvevője. 1930-ban közreműködik a szarvasi PLE megalakításában. 1932-ben mesterlövész lett.

Juhász István városi végrehajtó. *1903, Mezőtúr. Mint középiskolás különböző sportágakat művelt. Részt vett a Mezőtúri AFC megalapításában, melynek akkor választm. tagja, később titkára és intézője lett. Titkársága alatt nyerte csapatuk a II. oszt. bajnokságot.

Junászka Ferenc bankcégv. *1900, Gyula. 1922-ben a Gyulai AC pénztár-ellenőre. 1926 óta választm. tagja, 1924-ben az Első Gyulai Keresk. Rt. cég-csapatának egyik megszervezője, melynek irányításában tevékeny részt vesz jelenleg is.

Jung Béla szigorló orvos. *1907, Sümeg. Sportjai: úszás, vízipóló. (III. ker. TVE, MTK, BEAC.) 1923-ban magyar válogatott. Göteborghban, Magdeburg és Kopenhágában a 4x200 m-es, Bpest Magdeburg versenyén a 4x100 m-es staféta tagja. A magyar bajnokságban 200 m-en 1924-ben II., 400 és 800 m-en III. 1931–32. évi Főisk. bajnokságot nyerő úszó és vízipóló cs. tagja.

Az úszó sz. o. elnöke. Kb. 200 érem, plakét és 4 serleg nyertese.

Jureso Antal moztulajd. *1901, Kalo-
loca. Sportpályája a futballal indult,
majd a kerékpársportra tért át. Szá-
mos külföldi nagy túrán vett részt,
főleg Németországban. 1924-től a Ka-
locsai MOVE lövészcsoportjában szere-
pel szép sikerrel. Számos értékes érem,
díj, serleg és plakét nyertese.

Kabos Endre m. tisztviselő. (VAC)
1926-ban kezd vívni. 1929-ben Szlovensz-
kó, 1930-ban Tátra bajnok., 1931-ben
VAC örökös bajnoka, 1932-ben Európa-
bajnokságban II. BEAC jub. versenyen
I. olimpiai próbaversenyen I. helye-
zett. A világbajnok kardesapat tagja,
egyéni III. helyezett. 1933 és 1934-ben
Európa-bajnok, 1934-ben svéd bajnok,
a Horthy Szabolcs emlékverseny két-
szeres védője, stb. A Tisza István VC,
majd az UTE tagja.

Kádas Ferenc postatiszt. *1898. Két-
egyháza. Mint középiskolás atlétizált.
1920-ban a Kétegyházi TE egyik ala-
pítótagja és néhány évig aktív fut-
balljátékosa. 1928-ban a Szarvasi Turul
SE-be lépett és ott különböző tisztsége-
ket viselt, jelenleg pénzt.-főellenőr. —
Tudósítója volt a Sport-nak, jelenleg
a Nemzeti Sport tudósítója.

Kajdy Aladár DGT altiszt. *1906,
Hosszúhetény. Sportjai: futball, vadá-
szat, uszás, céllövészet. Aktív tagja
volt a TSK-nak, majd a Hosszúhetényi
SC-ot alapította meg, melynek inté-
zője, később jegyzője lett. Több megyei
és orsz. céllövőversenyen nyert díjat.
A vadászsportot már 18 év óta űzi.
1921-től leveleztető. 1933-ban saját
erejéből strandfürdőt létesített.

Kajdy István cukrász. *1897, Ta-
polca. A Baresi SC volt alelnöke, pénz-
tárosa, ellenőre, majd az újonnan ala-
kult BÍOK alelnöke, 1931-től pedig el-
nöke. Lelkes sportbarát, aki a baresi
sport- és csebület egyik főmozgatója.

Kajos András cipésm. *1897, Po-
zsony. Sportja a futball, melyet 1914
—15-ig Pozsonyban űzött. 1920—23-ig a
TTK színeiben szerepelt. Jelenleg a
Duna-Almási Lev. Egyes. futball sz.
o.-nak intézője.

Kalándy Imre vitéz, ny. altábor-
nagy. *1887, Székesfehérvár. Sportpá-
lyáját iskolás korában tornával és
korcsolyázással kezdte, később művelte
a teniszt, lovaglást, vitorlázást és lö-
vészetet. Számos díjat nyert. 1927-ben
lovaglásban a militari A) kategória
győztese. Jelenleg a MÖSz társelnöke,
a MASz ig. tagja, a Balatoni Yacht
Club alelnöke és a Vitorlás Szöv. ta-
nácstagja.

Káldor Zoltán m. tiszt. *1898, Bu-
dapest. Sportjai: súlyemelés, torna,
box, sí. Az FTC birkózó sz. o.-nak jegy-

zője, a súlyemelő osztály amatőr tréne-
re. Az Unio Lawn Tenisz Club evezős
oszt.-nak tagja. A Vívó- és Atl. Club
tagja. Súlyemelésben 1931-ban Bp. baj-
noks. pehelysúlycsoportjának III. he-
lyezettje. Tornában az 1931. évi magyar
tornász bajnoks.-ban gyűrűn III. lett,
1927-ben II., függeszkedésben IV. 1920-
ban hads. boxvers.-en könnyűsúlyban
I. lett. Több érem, plakét és tiszt. díj
tulajdonosa.

Káldy Zsigmond Máv. műsz. s.
tiszt. *1892, Hajdusoboszló. Sportja a
futball, melyet diákkorában kezdett
üzni. Egy évig a Debreceni TE csa-
patában szerepelt, majd a Máv. Test-
gyakorlók Körének egyik megalapí-
tója, futball sz. o.-nak intézője, később
ügyv. elnöke. Az egyesületnek a
DVSC-ben történt beolvadása után itt
folytatta sportműködését. Volt ügyv.
alelnöke és intézője. A Bocskai FC-
nak megalakulásától 1932-ig futball-
igazgatója volt. 1920-ban futballbírói
vizsgát tett. A KLASz-nak volt vál.
majd tanácstagja és ügyv. alelnöke.
A DVSC-nek tb. örökös elnöke. Érmei
közt van az MLSz jubileumi ezüst-
érme.

Kállay Ferenc keresk. *1911, Rá-
koskeresztúr. Sportjai: futball, cél-
lövészet, evezés, kerékpározás. 1924—
1929-ig a KISOK aktív tagja. 1931-től
a rákoskeresztúri MOVE tagja, úgy-
szintén az RTE-nek aktív játékosa.
Csapata 1932-ben I. o. II. helyén vég-
zett, majd a II. oszt. I. helyezettje lett.

Kalocsa sportja. 1912-ben indult
meg a sportélet Kalocsán. Az első
egyes. a Kalocsai SC volt. A háború
alatt új egyes. alakult Kalocsai AC
névalatt. A háború után keletkezett a
Lev. Egyes., újból felvette működését
a MOVE SC és a Kalocsai SC. Ezen
egyesületek azután Vass József Leven-
te SE név alatt fuzionáltak. Vass mi-
niszter halála után a csapat feloszlott.
Egy évi szünet után a sport lelkes
apostolai megalakították a Kalocsai
SC-ot. A futballszakosztályon kívül
megalakult a vívó, torna- és uszósza-
k osztály. Mind a club, mind pedig az
egyes szakosztályok vezetése nagysze-
rű kezekben van, amely körülmény biz-
tatást nyújt arra nézve, hogy Kalocsa
város sportélete országos szempontból
is értékes sporteredményeket fog fel-
mutatni.

Kalocsai MOVE SC. Alakult 1922-
ben néhai Krigovszky Pál lelkes mun-
kája és eredményeként. Kezdetben a
futball volt a fősport, de hamarosan
fellendült az atlétika és a birkózás is.
Lövészcsoportja eddig is fényes ered-
ményeket ért el. Főerőssége a fiatal
Ádor Attila, ki 1933-ban aranyjelvé-
nyes MOVE lövész lett. A birk. sz. o.-

ban 30 birkózó működik, akiket Deák Ferenc többszörös ker. bajnok oktat. A tenisz sz. o.-nak 36 működő tagja van, akik közül különösen Albeker Gáabriella és Bükkös Sándor válik ki.

Kalocsai Polgári Lövészegyesület. Alakult 1928-ban Antalffy Sándor polgármester, főlövészmeister kezdeményezésére. Már az első évben egy 10 lőállásos lőtérrel 6 puskával és 56 lövéssel gyakorolhatták a lövészetet és egy jól sikerült versenyt rendezhettek. Szeretettel karolták fel a külön ifj. szakosztály lőkiképzését. Az egyesület az elmúlt 6 év alatt 64 céllövészversenyt rendezett, melyekre összesen 3237 egyéni és 122 csapatnevezés érkezett be. Ezen versenyeken 871 díjat és érmet osztottak ki az egyéni versenyszámokban és 333 tiszti díjat és érmet a csapatversenyekben. Az egyesület érdeme, hogy a lövészet nemes sportja Kalocsán él, virágzik és fejlődik.

Kankovszky Artúr. *1886. Sátoraljaújhely. Sporttevékenységét 1902-ben kezdte. Mint hosszútávú bűvárúszó, Európában veretlen volt. 1905-ben Bécsben 83 és fél méteres bűvárúszással rekordot állított fel, amely még ma is döntetlen. 1907–10-ben az FTC bajnoki vízipólócsapatának kapusa volt. 1912–14-ben a MAFC vízipólócsapatának volt tagja. 1913-ban a céllövészethetben 2 magyar rekordot állított fel. Ökölvívással 1906 óta foglalkozott versenyszerűen. Bpesti Thomson, angol mestertől sajátította el a boxsport elemeit, majd amerikai tartózkodása alatt tökéletesítette magát. 1913-ban Bpest ölömsúly bajnokságát nyerte. 1921-ben az újonnan alakult M. Birkózó Sz.-nek alelnöke és egyben a boxszakosztály vezetőjének lett megválasztva. 1925-ben megalakult Ökölvívó Sz.-nek üv. alelnöke. Elnöke a bíróbizottságnak. A Nemzetközi Amatőr Boxszövetség 1932-ben végrehajtóbizottsági tagjául, majd 1933-ban főtítkárává választja. Az 1932-ben alakult „Mitropa Kupa” bizottság főtítkárává, 1933-ban elnökévé választja. 1925 óta a Testnevelési Főiskola előadó tanára. Jéghokki, birkózás, futball, lovaglás és evezéssel foglalkozott versenyszerűleg. „Az Ökölvívás Művészete” és a „Boxsport” című szakkönyvek szerzője. A MÖSz szabálykönyveinek és kiadványainak szerkesztője. A Nemzetközi Szöv. legújabb szabálykönyvének és a német, angol és francia nyelven megjelenő „Officiel Bulletin”-nak a szerkesztője.

Kanyár István kereskedő. *1896. Bpest. Sportműködését a Vasas SE-ben kezdte mint ifj. labdarúgó. A háború után a VI. ker. SC-ban, majd a BTK-ban játszott, melynek rövidesen inté-

zője és vezetője lett. Ezirányú 10 éves működése alatt több neves játékost nevelt úgy az egyesületnek, mint pedig az egyetemes magyar futballsportnak, így a Kutik fivéreket, Turayt, Szeiczovitsot, Mácsayt stb. Mint BLASz szövets. kapitány Vágit, Ujváryt, Dudást stb. Jelenleg a BLASz tanácstagja, az MLSz póttanács tagja. Sportműködése során többször részesült kitüntetésben.

Kaposvári Petőfi AC. Alakult a Kaposvári MÁV TE és a K. Donnervárosi Lev. Testedző Egyes. fuziójából mint Kaposvári Atletikai Club, mely a Petőfi nevet 1928-ban a Cseri Petőfi Testedző Egyes. beolvasztása alkalmával vette fel. Elnöke 1926–28-ig Magyar Sándor bankig. 1928–32-ig Holló Miklós vajgyári ig. Az 1934. évi közgy. Kelemen János iparosmestert, a magyar sport lelkes harcosát ültette az elnöki székbe. Az egyesület futballesapata a Magyar Kupa mérkőzéseken igazolta nívós játékát. Ezidő szerint csak futball szakoszt.-a működik.

Kaposy Klasek Ödön m. kir. gazd. felügy. *1886. Kaposvár. Sportjai: vitorlázás, evezés és motor. Ő alapította a Budafoki Evezős Egy.-t, tevékeny részt vett a Hungária Yacht Club alapításában, melynek jelenleg főtítkára, a Magy. Y. Szöv. tanács tagja, a BYC siófoki oszt.-nak kapitánya és választm. tagja, a Magyar Yacht c. szaklap volt szerkesztője. Mint vitorlázó több túraversenyen vett részt. A magyar vitorlázó sport érdekében számos előadást tartott és sok szakirányú cikke jelent meg.

Káposztássy Béla dr. egyet. orvos. A sportba már középiskolás korában kapcsolódott bele. Mint tornász és birkózó ifj. versenyeken aratott szép sikereket. 1931 óta a BBTE tagja. Több érem tulajdonosa.

Kapuvári m. kir. áll. polg. fiúiskola Toldi Sportköre. Alakult 1925-ben 3 szakosztállyal: játék, kerékpár, hó és jég sz. o. 1926-ban úszó sz. o. llyal bővült. Vanek Géza tanár elnöktől a vezetést Tschochner Lipót tanárelnök vette át, aki 8 éven át látta el a munkát szeretettel. 1934-től Betes Lajos tanárelnök vezeti a sportkört. Ő a torna, atletika, futball és céllövő sz. o. fokozatos megalapítását tűzte ki célul. Az iskola minden évben megrendezi szokásos háziversenyét.

Kapuvári m. kir. áll. polg. leányiskola Zrinyi Ilona Sportköre. 1926-ban alakult. Működő szakosztályai: úszó, koresolya, torna és játék sz. o. Az iskola évről évről tornavizsgáin mutatnak be a növendékek játékszerű és ritmikus gyakorlatokat.

Karácsonyi Lajos banktisztv. *1902, Békéscsaba. Kezdetben a Csabai AK színeiben atlétizált, 1924-ben a Cs. Vívó E.-ben a vívásra tért át. Számos versenyen indult és ért el szép eredményt. Csaba vívóbajnokságát 3 év óta védi.

Karátsonyi József mtisztv. *1890, Békéscsaba. Mint középiskolás a futballsportot kultiválta. Intézetének volt vál. játékosa. 1928 óta a CsAK színeiben játszik. Többször volt aloszt. és Békéscsaba város válogatottja.

Karlovsky Sándor címfestő. *1902, Bpest. A sportba 1917-ben mint a Pest-erzsébeti MTK futballistája kapcsolódott bele. Később a Bajai MTE, majd a BSE színeiben szerepelt kiváló sikerrel. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Károly Gyula OTI főtanácsos. *1890, Gerde. Sportpályáját középiskolás korában a Pécsi AC színeiben kezdte. Kultiválta a futást, ugrást és súlydobást. Ker., orsz. és nemzetk. atlét. versenyeken sikerrel szerepelt. Több bajnokságot nyert. 1911-ben diszkoszban a legjobb országos eredménnyel I. díjat nyert. A PAC atl. sz. o.-nak volt vezetője. Foglalkozott birkózással és futballal is. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Kárpáti Lajos városi tisztv. *1904, Bpest. Középiskolás korában hadapródisk. vál. labdarugó volt, majd a Szentlőrinci AC-nak lett a játékosa. Később a MAC ifj. csapatában szerepelt. 1924-ben a Kaposvári DLTE centerre lett. Volt Dny Lasz, KLASz és Dél. vál. — Tagja volt a magyarorsz. amatőr vál. keretnek. 1928—32-ig a Somogy FC játékosa. 1934-ben a K Turul SE-ben edző és játékos. Jelenleg foglalkozik céllövészettel és vívással is.

Kárpáty (Kraicz) Frigyes, m. kir. belügymin. sz. vizsg. *1896, Bpest. Sportpályáját az OTE-ben kezdte. Rövidtávú futó- és ugrószámokban ért el szép eredményeket. Kultiválta a futballt is. 1919-ben az OTE atlét. sz. o.-nak a vezetője lett. Mint tréner több neves atlétát nevelt úgy az egyesületének, mint az egyetemes magyar sportnak. A MASz tanács és intéző bizotts. nak nagja, a MASz pestvidéki ker. szövetség képviselője, a MOVE orsz. atlét. titkára. Kb. 80 érem és 20 tiszt. díj tulajdonosa.

Kasl József művezető. *1899, Kassa. Versenyszerűen űzte a birkózást, ökölvívást, atlétikát, sít és teniszt, a Dny futballszöv. 29-szeres válogatottja. — 1919—20—21-ben középtávon ker. futóbajnokságokat nyert, a birkózásban közép B súlyban ker. válogatott volt. Ő honosította meg Pécsen a boxolást, a PSC-ben 15 évig játszott futballt, mely idő alatt csapatkapitánya volt. Jelen-

leg a PSC, délny. MASz, MÖSz, MBSz, futball BT és a Sí Szöv. vezetőségi tagja.

Kassay Dezső dr. kórh. főorvos. *1899, Turistvándi. Középiskolás korában teniszezett és egyéb sportokat űzött. 1922-ben a Szegedi Csónakázó Egy.-be került, ahol az evezést kultiválta versenyszerűen. Több ker. és orsz. evezős vers.-en nyert díjat. 1925-ben a Hódmvhelyi TVE vívószakoszt.-nak lett elnöke, majd a HTVE társelnökévé választották.

Kasztriner Iván dr. sebész és urológus, iskolaorvos és középiskolai egészséggtanár. Sportvonatkozású munkái: A sport hatása az idegrendszerre. A testnevelés és sportok szerepe a nemibajok elleni küzdelemben. Egyes sportágak ártalmai. Az ökölvívás sportszerűlései. A női sportkultúra egészségügyi vonatkozásai. A húgyvarrendszer sérülései a lovaglással kapcsolatban.

Katits Dezső asztalosm. *1907, Pécs. Sportja a birkózás. A nehéz súlyban 1927 és 1928-ban Dunántúl bajnokságában II. 1929-ben Székesfehérváron Dunántúl bajnokságában I. helyezést, 1929-ben a vidék legjobbainak küzdelemében III., 1930-ban ker. bajnokságban I. úgyszintén a vidék legjobbjai közt. Ezekon kívül több számottevő versenyen ért el I., II. és III. helyezést. 9 drb bajnoks., 9 drb II. helyezési és vegyes érem tulajdonosa.

Katona Ferenc városi tb. tanácsnok. *1895, Hódmvhely. Diákkorában szertornát és magasugrást kultiválta. 1920 óta tagja a HTVE-nek, melynek kebelében 1922-ben Bpesten orsz. vidéki tornászversenyen mint egyesületének csapatkapitánya vett részt, amikor is csapatbajnokságot nyertek. Utána több propaganda díszturnán vett részt. Éveken át a HTVE választm. tagja volt.

Kaufer Imre dr. ügyvéd. *1899, Pécs. A sportba diákeveiben kapcsolódott bele, főleg a labdarugást űzte. Később a PSC színeiben működött, melynek alelnöke lett. A MÖSz Délny. ker.-nek ügyésze, úgyszintén a Természetbarátok Turista Egyes.-nek és a Délny. LASz-nak. A fegyelmi választm. és az amatőr liga előadója.

Kaufmann Nándor mtisztv. *1899, Anarcs. Diákeveiben kezdte sportmunkódását a futballal. Háború alatt a Kassai 33 tiszti futball club játékosa volt. Később Orosházán az OTK vezetőségébe került. Volt pályaisgazgató, majd főpénztáros lett. Volt munkatársa az Orosházi Sportujságnak.

Kauszer István dr., a Nemzeti Egy-ség Pártja székesfővárosi szervezetének ügyv.-igazgatója. *1907. Fősportjai voltak az evezés, atlétika és gyorskor-

csolya. Evezésben 7-szer nyert országos bajnokságot és 1932-ben Európabajnokságot; gyorskoresolyában az 500, 1500 és 5000 m-es távokon főisk. világbajnokságot, 1929-ben Magyarország bajnokságát. A MAC, Hungária EE és a BKE tagja.

Kecskeméti Atlétikai Club. 1899-ben alakult meg az első sportegyesület Kecskeméten, K Torna- és Vívőegylet néven dr. Kiss Albert jogakadémiai tanár elnökelete alatt, 1908-ban a külön sportoló jogászifjúság belép az egyesületbe s eddigi nevét Kecskeméti Atlétikai Club-ra változtatja. Lelkes munka indul meg. A fiatalság nemcsak a vívást és tornát űzi, hanem a labdarugást, atlétikát, birkózást is. A labdarugók többször megnyerik Közép-magyarország bajnokságát. Az atléták és birkózók is sokat hallatnak magukról számottevő versenyeken. 1922-ben megalakul a KAC Sportpálya Rt, 1924-ben felépül a tribün és 2 évi fáradságos munka után elkészül a vidék egyik legsebbe sporttelepe, amelyen van gyepes futballpálya, 400 m futópálya, 3 teniszpálya és kerékpárpálya. Évről-évre újabb sz. o. alakulnak. Jelenleg 10 működő szakosztálya van: atlétikai, birkózó, céllövő, kerékpár, labdarugó, tenisz, torna, uszó és vívószakosztálya.

Kecskeméti Máv Sportegylet. Bakálovich Gábor állomásfőnök lelkes sportbarát közreműködésével 1934 febr. 27-én alakult. A fiatal egyesület labdarugó csapata már benevezett az 1934-35. fordulóra a II. oszt.-ba. Kerékpárosai 1934 szept. 16-án a Kecskeméti AC által rendezett kerékpárversenyen mind az egyéni, mind pedig a csapatversenyben díjat nyertek. A lelkes sportolók eddigi sikeres működése biztosítja az egyesületnek szép jövőjét.

Kecskeméti Testedző Egyesület. 1911-ben alakult az ipari munkásság köréből. Az egyesület a KMTE nevet vette fel, beiratkozott az MLSz-be s 1912-ben megkezdte a bajnoki mérkőzéseket. 1913-ban fuzionált a KSC-vel s akkor nevét KTE-re változtatta. A birkózó szakosztálya igen szép eredményeket mutatott fel. Nyert csapatbajnokságokat és több orsz. bajnokot nevelt. A mai vezetőség az egyesület működési terét állandóan bővíti és a szépen virágzó futball, birkózó és boxoló sz. o.-n kívül működnek torna, uszó stb. szakosztályok.

Kecskeméti m. kir. áll. reálisk. Br. Wesselényi Sportköre 1925-ben alakult Szakács Ödön testn. tanár elnökelete alatt. Kultiválja a tornát, atlétikát, birkózást, ökölvívást, céllövészetet és futballt. Házi és intézközti versenyeken mindenkor eredményesen szerepel

a Kör ifjúsága. Az ő sorából került ki Nemere János 1934. évi középiskolás világbajnok.

Kecskeméti polgári fiúiskola sportköre. Megalapítása szintén Szakács Ödön testnev. tanár nevéhez fűződik. Karöltve működik a reáliskola sportkörével. Tagjai elért eredményeik alapján vidéki viszonylatban a legelsőek közé sorolhatók.

Kehrling Béla sportnagykereskedő. *1891, Szepesszombat. (OTE, 33 FC, MAC, BKE) Mint teniszezőt, világszerte ismerik. „Nagy tudása, megvesztegetően szép, elegáns stílusa, az egész világon egyedülálló rettenetes erejű szervize, villámgyors volleyjátéka a sikerek, diadalok szinte beláthatatlan sorát biztosították számára.” (Nemzeti Sport). Hazai és nemzetközi versenyeken több száz bajnokságot és első díjat nyert. Kiemeljük sikerének egyik fénypontját: a göteborgi kis-olimpián a fedett és nyílt pálya egyest és a nyíltpálya párost nyerte. Teniszen kívül futballban, hokkiban és asztaliteniszen is a legjelesebbek közé tartozik. Univerzális sporttehetség.

Keiner Ármán bórkereskedő. *1889, Debrecen. Sportjai: futball és vívás. 14 év óta a KLASz alelnöke. Tízéves jubileuma alkalmával aranyjelvényvel lett kitüntetve. A DTE labdarugó sz. o.-nak volt elnöke, az egyesületnek örökös tb. alelnöke. A sportnak és testi kultúrának ma is lelkes barátja.

Kelemen János pékmester. *1888, Siófok. Sportműködését Székesfehérváron kezdte mint a Délivasút sportegy. futballjátékosa. Később a Kaposvári Munkás Testedző Egy.-nek lett pártolótagja, 1928-tól pedig a Kaposvári Petőfi Atlét. Club elnöke. Egyesülete sportéletének fejlesztésében fáradhatatlanul munkálkodik.

Kelemen Richárd sütő. *1903, Siskőváralja. Sportolni az amatőr FTC diák futballesapatában kezdett. Később az I. csapatba került. 1927-ben Nagykanizsán a NFC proficsapat játékosa lett. Az NFC megszűnése után az amatőr NTE-ben játszott, ahol 1 évig mint tréner is működött. Az amatőr FTC-vel bejárta egész Európát. Jelenleg a nemrégiben alakult Sütőipari Sport Clubban szerepel. Díjai: 1 aranyérem, több ezüst és plakettek.

Kelemen János vendéglős. *1897, Szarvas. Sportja a céllövészet, mellyel a katonaságnál kezdett foglalkozni. Leszerelése után a Simonyi PLE-nek lett tagja. Jelenleg a frontharcos-csoport vezetője. Debrecenben vármegyei versenyen III. díjat nyert. Több sportérem tulajdonosa.

Kelenfi Károly városi vízművek főműszerese, Pécs. *1901. Cserkut. — 1918-ban a PSC-nek lett a tagja. 1919-ben átlépett a Bőrgyári TC-ba, melynek hamarosan egyik legnépszerűbb játékosa lett. Élénk részt vett a DVAC megalapításában is. Többször volt Pécs város és Délnyugatmagyarország válogatottja. 1927-ben áttért a motorsportra. 1931-ben baleset érte s jelenleg egy ifj. futballcsapat vezetését vállalta. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Kelenffy Gyula dr. Máv. titkár. *1892, Bpest. A MUSz alelnöke. 1910 óta MAC tag, részt vesz az egyesület adminisztratív és reprezentatív életében. 1921–28-ig háznagy volt. Kint volt a három olimpián, az úszócsapat egyik vezetője, zsűri tagja.

Kelényi László okl. gépészmérnök. *1898, Bpest. Sportjai: vívás, vitorlázó repülés. A vitorlázó repülésben három orsz. rekordot állított fel, 1934-ben 9.26 óras repüléssel felállította a budaörsi tereprekordot. A Moveró főoktató-helyettese, a MAC repülő oszt. vál. tagja.

Kéler Andor vegyipari tulajdon. *1887, Bpest. A Balatoni Úszók Egy. és a Pannónia Evezős C volt tagja. 1905-ben a vízipólóbajnokságot nyert csapatnak kapusa volt. Egyik legszebb úszóeredményét a városligeti tavon rendezett 220 yardos mellúzóvers.-en az addig veretlen Biegelbauer Árpád legyőzésével érte el. Evezésben a Pannónia EE junior 8-ának volt tagja. — Több értékes díjat nyert.

Kéler Dénes szföv. tüzlőtiszt. *1890, Bpest. Sportjai: tenisz, uszás, vívás stb. Santelli tanítványa volt. 1906–1907-ben több vívóakadémián vett részt és ért el jelentősebb eredményeket. Az ő kezdeményezésére részesül 1931 óta a tüzlőtő legénység rendszeres sportoktatásban. Kötelezővé tették az uszás megtanulását. Ezen rendszeres sportoktatásnak célja az, hogy a legénység kondícióját és rugalmasságát megőrizze.

Keletmagyarország birkózó és súlyemelő sportja. Keletmagyarország már a háború előtt elsőrangú versenyző-gárdával rendelkezett. A nagy háború és a forradalmi felfordulások után újra megindul az élet a birkózás terén. 1922-ben Benkő András (NyTVE) győz Márton Károly (MTK) Európa-bajnok ellen. 1923-ban Hendzsel István nyeri meg fővárosi versenyzőkkel szemben súlycsoportjának Debrecen bajnokságát. 1923-ban tűnik fel Kárpáthi Kellner Károly, a legnagyobb birkózótehetség. Az 1927. évet az ifjúság előretörése teszi nevezetessé. A súlyemelés a keleti országrészben még régebb időben vert gyökeret, mint a

birkózás. A háború utáni súlyemelő-sportnak legkiemelkedőbb versenyzője és vezetője Brassay Károly (DTE), aki nemcsak a kerületben, hanem az egész országban is tulajdonképpen megindítója volt a súlyemelősportnak. A jövő ígéretei: Erdey László, Weisz István és Szombathelyi Gyula.

Kelő Dömötör szobafestő és mázoló. *1908, Kecskemét. Sportja a futball. 1931 óta versenyszerűen úzi a KTE I. csapatában. A sportkedvelő közönségnek egyik kedvence.

Kemenes Antal rg. testnev. tanár. Sportjai: atlétika, szertorna, tenisz, vívás, céllövészeti, si. A Testnev. Főiskola többszörös házibajnoka és rekordere a 200 m-es gátfutásban. Több orsz. II. o. és főisk. atl. vers.-en mint 100 m-es síkfutó, mint 200 m-es gátfutó és mint 4-szer 100 m-es staféta tagja sok I., II. és III. h-t ért el. 1926–27. és 28-ban a középisk. egyéni és összetett tornász-bajnoka. 1931-ben az orsz. főisk. bajnok tornászcsapat tagja. Pesterzsébet város 1931. évi vegyespáros tenisz bajnoka. A TFSC-nak 1930–32-ig főtitkára és a vívó sz. o. elnöke. Számos sportérem, 2 plakett és 2 tiszt. díj tulajdonosa.

Kemenes Bálint ny. főgimn. tornatanár. *1864, Nagykölked. Egyik megalapítója Szombathely első sportegyesületének a Sz helyi Koresolyázó E-nek. Az ő nevéhez fűződik a felnőttésk esti tornájának megszervezése és vezetése 1911-ig. Az ezután alakult Vasvárm. SE-nek vezetőségi és működő tagja, úgyszintén versenytitkára volt. Jelenleg is választm. tagja a SzSE-nek. Egyénileg is versenyszerűen sikerrel kultiválta az atlétikát, szertornát és kerékpározást. Értékes szervezőmunkát végzett Szombathely eserkészétének életrehívásában, úgyszintén a városi és várm. leventeintézmény megteremtésében. Értékes működésének elismerésül a M. Tud. Akadémia a Br. Wodianer díjjal tüntette ki.

Kemenes János banktisztv. *1899, Bpest. Mint középiskolás 1-szer, mint főiskolás 2-szer nyert magasugró bajnokságot. A BEAC svédstaféta rekordot felállító csapat tagja. 1930-ban a Szarvasi Vívó- és Teniszcsoport megalapításában vett részt és annak főtitkára lett. 80 drb. különb. bajnoksági és egyéb érem, tiszt. díj és plakett tulajdonosa.

Kemenes Vilma testnev. tanár az esztergomi érseki tanítóképzőintézetben és leánygimnáziumban. All-round sportlady. 1926–30-ig a Gizella királyné leánygimn.-nak a KISOK versenyeken induló csapatnak tagja. A győztes kosárlabda csapatnak tagja és kapir-

tánya. 1930–31-ben a testnev. főiskolán labdadobó és súlydobó bajnok. 1932–33, 1933–34-es tanév főisk. kosárlabda bajnoki csapat tagja. 1933–34-ben orsz. főisk. tornavers.-en megnyerte a bajnokságot a talajtornában s az összetett versenyen s így főisk. tornászbajnok lett. Főisk. és orsz. atlétikai vers.-en magas-távolugrásban, súly-, gerely- és labdahajításban sok helyezést ért el. Az uszásban és teniszben szintén szép sikereket aratott. Az OTT aranyérmén és díszoklevelén kívül számos egyéb érem, plakett és tiszti. díj tulajdonosa.

Kemény Győző dr. ügyvéd, m. kir. korm. főtan. A Hungária Yacht Club ügyv. elnöke és ügyésze. A Magyar Touring Club, a Rendőrtiszti AC, a BKE tagja. Teniszt a háború előtt versenyszerűen űzte szép eredménnyel. — Ő alapította a Lágymányosi Lawn Tennis C-ot. Uszó és korcsolyaversenyeken szintén sikeresen szerepelt. A vitorlázó sporttal gyermekkorától foglalkozik. Hajójának neve: „Gyere velem.” Díjai: több serleg, érem és különféle tiszti. díj.

Kemény Tibor hiv. footballista. *1913, Bpest. Már gyermekkorában az FTC amatőr I. csapatának tagja, 17 éve korábban már Bpest válogatott, majd többször amatőr orsz. válogatott. 1933-tól résztvesz a Ferencv. dícsőséges küzdelmeiben. Vizsgázott kosárlabdabíró. Édesatyja az MTK neves atlétája volt.

Kenediné Raffaelli Anna, polg. leányisk. testnev. tanárnő. Sportjai: tenisz, uszás, síelés, korcsolya és kerékpár. 1927 óta a Nagykanizsai Zrínyi Ilona polg. leányisk. SK vezetője.

Kenessey Béla kenesei, városi végrehajtó. *1898, Székesfehérvár. Sportműködését a Székesfehérvári TC-nál kezdte mint atléta hosszú távfutással, melyben szép eredményt ért el. Mind csapatban, mind pedig egyénileg több elsőrangú helyezést ért el. Kultiválta a labdarugást is. 1924-től állandó tagja volt egyesülete I. csapatának. 1932 óta a Székesfehérvári AC tagja, volt főtáskára, jelenleg mint a futballszakoszt. vezetője munkálkodik. Uszásban 100 és 200 m-en Székesfehérváron I. díjat nyert. 43 drb különb. érem és díj tanuskodik sportműködésének sikereiről.

Kengyel Géza gépészmérnök, ipari váll. tulajdonos. *1883, Bpest. Sportpályáját 1900-ban kezdte atlétikával és futballal. Atlétikában, súlydobásban és birkózásban ért el eredményeket. Tagja volt az UTE-nek, később a 33 FC-nak. 1920-ban megalapítója volt a Nyugati Sportújságnak és annak első felelős szerkesztője. 1922-ben Szombathely város testnev. bizotts. tagja volt. 25 éve

tagja a Szombath. Kerékp. E.-nek, ebből 16 éve elnöke és 6 éve elnöke a MKSZ Nyugati Ker.-nek. Hosszú, eredményekben gazdag sporttevékenysége során többször részesült különféle sporthatóságoktól és egy.-től kitüntetésben.

Kenoszt István vasesztergályos. *1897, Újpest. Sportműködését az Újpesti Jutagári Torna Egy. csapatában kezdte a futballal. Később az Óbudai TK-ban folytatta mint intéző. Az OTK megszűnése után 1930-ban a Magyar Textil Gyapju Sport C futball sz. o.-nak lett a vezetője, jelenleg az egyesület intézője. Egyébként egyik megalapítója jelenlegi egyes.-nek.

Keppich György mtisztv. *1907, Szarvas. Diákkorától sportolt. Versenyszerűleg a futballal és asztali tenisszel foglalkozott. Mint a Debreceni TE I. futbalcsapatának tagja 2–3 éven át szerepelt sikerrel. Ping-pongban 1924–25-ben Debrecen város és a Keleti ker. bajnoka. 3 éven át a DTE asztali tenisz csapatkapitánya volt. 37 drb különb. sportérem tulajdonosa.

Kerekes Gyula városi tisztv. *1895, Bpest. Sportpályáját 1909-ben kezdte futballal. 1910-ben már a DKASE ifj. játékosa. 1920-ig több ízben volt kerületi válogatott. 1920-tól a DMTK színeiben folytatta sportműködését. Már 1912-ben résztvett nemzetk. mérkőzésen. A DKASE-nek hosszú ideig állandó csapatkapitánya. 1926 óta Hajdunánás leventeoktatója, 1927-től lövészoktató, a Hajdunánási Bocskay PLE lövészmentere. Jelenleg várm. levente lövész bajnok. Az OTT plakett, számos érem és tiszti. díj tulajdonosa.

Kerekes László városi tisztv. *1889, Bánréve. 1908 óta a DTE-nek tagja és később legkiválóbb nehézsúlyú birkózója. Többszörös ker. birk. bajnokság, továbbá Európa és magyar bajnokság helyezettje. 1916-ban 145 kg-ot lökött két karral Jánosi Zoltán DTE elnök, jelenlétében. Az akkori orsz. rekord 140 kg volt. Hídemelésben 110 kg-ot ért el. Több különb. bajnoki és egyéb érem tulajdonosa.

Kerékgyártó Géza kézimunkaker. *1889, Debrecen. Már diákkorában intenzíven sportolt. Ifjú korában az atlétikát, vívást és birkózást kultiválta. Mint rudugró Nagyváradon I. helyezett volt és 3 m²⁰ rekordot tartott. Sikeresen űzte a Nagyvárad SE színeiben a vívást. Bukarestben orsz. versenyen 9 helyezést ért el. 1916-ban a NSE túrista sz. o.-nak lett a tagja, majd örökös tagjává választotta a NSE. Egyik alapítója a Debreceni MTE alosztályának és jelenleg választm. tagja.

Kerékgyártó Gyula tisztv. *1895, Debrecen. Sportjai a torna és futball. Bár versenyszerűleg nem sportolt, mindenkor nagy sportbarát, aki a Világ. Váll. SE megalakulása óta tölti be annak főtitkári tisztjét.

Kerékgyártó László keresk. *1901, Debrecen. All-round sportférfi, aki gyermekkorától sportol. Versenyszerűleg a futást űzte 100, 400 és 2400 m távokon aratott fényes sikereket. Debrecenben mint kiváló vívóoktató működött. Egyéb különféle sportágakat csupán testedzés céljából űzött. Jelenleg lelkes túrista. A Debreceni Túrista E.-nek egyik alapítója és jelenleg választm. tagja.

Keréki Béla ifj. fűszerkeresk. *1907, Békés. 1920-ban kezdett futballozni a KAOE-ban, melynek több éven át kapusa volt. Később a BRSC színeiben játszott. 1931-ben a Békési Iparos SE játékosa és egyben jegyzője lett. Részt vett számos I. és II. oszt. bajnoki mérkőzésen.

Keresztes Andor m. kir. áll. rendőrtan. Lelkes sportbarát, aki nagy gondot fordít a céllövősport fejlesztésére. 1933-ban a Besabai Céllövő Egyesület elnökévé választották.

Keresztes Henrik István hírlapíró. *1887, Bpest. Sportkarrierjét a Postás SE-ben mint birkózó kezdi 1909-ben. A következő évben már a Pannónia Evezős Club győztes junior nyolcasában látjuk. 1912-ben ott van azok között, akik a Hungária EE első verseny csapatát alkotják. Még ezévből visszatér a Pannóniába, hol a szenior csapat állandó tagja lesz. Mint ilyen, 8 bajnokságot és számtalan más versenyt nyer. Több ízben volt válogatott. Az Európabajnokságokon 1922-ben Barcelonában vett részt, utóljára versenyen. Azóta mint oktató működik az evezős-sportban. Különösen a vidéki evezős-sport előbbrevitelében ért el kiváló eredményeket.

Keresztes Lajos kéményseprőmester. *1910, Hódmezőhely. Mint középiskolás több isk. atlétikai versenyen nyert I. díjat. Később a HTVE színeiben szerepelt, majd 1927-ben a HPLE egyik újjászervezője. 1930 óta több céllövő versenyen vett részt igen szép eredménnyel. Több I., II. és III. díj nyertese.

Kereszti (Kreutzer) Ferenc takp. tisztv. *1891, Bpest. Diákkorában kapcsolódott a sportba az atlétikával és labdarúgással. Résztvett a Délny. Ker. Labdarugó Aloszt. megszervezésében, melynek főtitkára volt. Céllövészetben több versenyen nyert I., II. és III. díjat. Résztvett tenisversenyeken is szintén sikerrel. Kultiválta még vívást,

uszást, kerékpárt, sielést és korcsolyázást.

Kéri Kriston Béla cipőfelsőrész-készítő. *1906, Bpest. Előbb a Csillaghegyi FC futballistája és atlétája volt. Boxolni 1928-ban kezdett a BTK kebelében. 1928-ban orsz. bajnok (nehéz s. cs.), 1929-ben Bpest bajnoka kisnehézsúlyban, 1930-ban és 32-ben Bpest és Magyarország bajnoka kisnehézsúlyban, többször orsz. válogatott. 1933 óta az NSC boxtrénere.

Kertész Dezső dr. fogorvos. *1892, Keszthely. Diákkorában szertornával foglalkozott, melyet később is kultivált az MTK színeiben. A háború után Siófokon résztvett a második sportclub megalapításában, melynek intézője, majd ügyv. igazgatója lett. Működése alatt készült el a sportpálya és létesültek a szakosztályok, melyeknek életében tevékeny részt vesz.

Kertész Pál villanyszer. vállalk. *1899, Kecskemét. Sportja a futball, melyet már mint középiskolás intenzíven űzött. Később a KTE aktív játékosa lett. A magyar sport lelkes híve és harcosa ma is.

Kertész Jenő dr. tpti cégvezető. *1903, Zalaegerszeg. Sportpályáját 1920-ban a ZSE-ben kezdte a futballal. 1921-től a ZTE színeiben szerepelt. Volt városi vál. 1933 óta a futball sz. o. vezetője. A NyLSz póttanács tagja.

Keserű Ferenc szkfv. tisztviselő. *1903, Bpest. [III. ker., MTK, SCUF (francia), La Nage SE Gilles (belga)]. Sportja az úszás. 66-szor vízipóló válogatott (Keserű I.), 1922–23-ban folyambajnok és a 4x200 m. staféta bajnok es. tagja. Az olimpiai es. kapitánya (1932), több évet töltött külföldön. Kb. 15–20 díjat és 250 érmet nyert.

Késmárki Kornél grafikus. *1903, Bpest. A BBTE színeiben atlétizál, magasugrásban ért el kiváló eredményeket. 1926-ban 181 cm.-el ker. bajnok, az ötös es. bajnokságban I. (185 cm.), 1926-ban magyar bajnok (190 cm.) 1926–1934-ben minden ker. és orsz. bajnokságot megnyer, tagja minden válogatott csapatnak. Mint 25-szörös magyar válogatott, a MASz aranyérmes atlétája. 1929-ben angol bajnokságot nyer (191 cm.), Osló, Milánó, Köln, Berlin, Athén, Genova, Lemberg, Kopenhága, Stockholm, stb. nemzetközi mérkőzésein I., a párisi olimpián (1928) IV. lett. 1926–28-ban védi s végleg megnyeri a dorogi vándordíjat. Több mint 700 díj nyertese.

Keszler Béla sütőiparos. *1907, Bpest. 1922-ben kezdett futballozni. Több atlétikai versenyen is részt vett, amelyeken futó számokban szerepelt sikerrel. Néhány évi visszavonulás után a nemrég alakult Sütőipari

Sportclub alapításában vett részt, melynek jelenleg is tagja. Sportpályája kezdetén a 33 FC-nek, majd 1923–28-ig az MTK-nak volt a tagja. Eredményes sportműködését több érem és plakett bizonyítja.

Keszthelyi Lev. Egyes. sportosztálya. Az egyesület megalakulásával egyidőben 1923-ban szervezték meg a sportosztályt. Kimagaslóbb teljesítményei: 1925-ben vármegyei sportversenyen megnyerte Zala vármegye lev. zászlaját. 1928-ban Zalavárm. Testnev. Bizotts. elismerő oklevelét kapta az egyesület. Ez évben megalakult a kerékpáros és evezős szakoszt. 1930-ban várm. löversenyen az egyes. lett az első, 1931-ben zalaegerszegi atlét. versenyen az egyes. sportosztálya szintén első lett. A futballsport terén oly nagy volt a játékosok kitermelése, hogy öt komplett csapatot tudott kiállítani. 1933 elején megindul az ökölvívás. — 1934-ben ismét megalakulnak az ökölvívó, uszó, vitorlás, labdarúgó, atlétikai és íjjász szakosztályok, melyek mindegyike dícséretreméltó eredményel működik.

Keszthelyi (Kepecs) Mihály úszómester. *1899, Debrecen. 1921-től a DTE birkózó sz. o.-nak aktív tagja. Mint kisközépsúlyú birkózó 1924-ig kétszer nyert ker. bajnokságot. Baleset következtében 1928-ig kénytelen volt az aktív sporttól visszavonulni. 1928-ban kerületi bajnoki vers.-en a nehézsúlyban bajnokságot nyert. Később a DMTE-nek lett a versenyzője 1 éven át, majd ismét a DTE színeiben látjuk. A DTE-nek 2 éven át volt csapatkapitánya. Számos sportérem tulajdonosa.

Keszthelyi M. Kir. Gazd. Akad. Atlét. Club. Alakult 1902-ben Sztankovics János akkori gazd. tanint. tanár kezdeményezésére. Főként az atlétikát, vívást, teniszt, később a futballt gyakorolták. Különbőféle versenyeken az egyesület tagjai több I. és II. díjat nyertek. A Pécsi EAC versenyén 1926–27-ben megnyerte az egyetemi tanári karának vándorserlegét. A gazdasz vívóversenyen csapatuk I. lett. 1927–28-ban az orsz. gazdaszbajnokság atlét. versenyén csapatuk megnyerte a földmív. ügyi min. vándorserlegét. Azon évben eredményes atlét. verseny keretében ülte az egyesület 25 éves jubileumát. Az egyesület állandóan fenntart egy tenispályát és az OTT segítségével céllövőpályát is építtetett. A sportolás rendszeresen akkor indult meg, amikor az OTT Miriszlay Ernő testnev. tanárt rendelte az Akadémiára. Az egyes. szakoszt. versenyzői mindenütt szép sikereket aratnak. — 1931–32-ben a futball sz. o. is intenzí-

ven működik. Ugyanazon évben Bpsten a gazdaszbajnokság atlét. részében 61 ponttal első lettek és megnyerték a földmív. ügyi min. vándordíját. Eredményes volt az 1932–33 és 1933–34. év is.

Keszthelyi prémonteri r. kath. reál-gimn. Botond Sportköre. Alakult 1925-ben, amikor is belépett a KISOK-ba. Működő szakosztályai: szertorna, atlétika, játék, uszás, vízipóló, koresolya, jégchokki, céllövő, vitorlázó, esónakázó és tenisz sz. o. Az egyes. szakosztályok kebelében sportolók különféle versenyeken mindenkor eredményesen, többször fényesen szerepeltek. 1933–34 és 1934–35-ben megrendezett MOTESz jelvénytörző versenyen az összes versenyzők megszerezték a MOTESz vas-, illetve bronzjelvényét. A sportkör által produkált eredmények és fényes sikerek annak a céltudatos és kitartó munkának az eredményeként jelentkeztek, melyet Bánhidi Károly, a Sport társelnöke az egyesületben kifejtett.

Keszthelyi Törekvés SE. Alakult 1927-ben az akkor megszűnő Keszthelyi Építőmunkások, Testedző Köréből. Intenzív sportélet, azonban csak 1930-ban kezdődött. Megalakulnak az uszó, futball, box, birkózó, tenisz és kerékpárszakosztályok és később a motoros sz. o. Mindegyik sz. o. mozgalmas és eredményesen működik, de a legintenzívebb a futball és motor sz. o. Az egyesület jelenlegi tisztikara a következő: elnök: Terstyánszky Géza, ny. huszárnagy, alelnök: Erdős Árpád, társelnök: dr. Reischl Marcell, titkár és futballintéző: Biró Sándor, ügyész: dr. Barta Károly, pénztáros: Kinies József, ellenőrök: Steiner József és Schweiger Miklós, jegyző: Schweiger László, szertáros: Németh József.

Kesztler János vasesztergályos. *1908. Sportműködését a Vérhalom FC-ben kezdte, amelynek 1927-ig állandó játékosa volt. Ekkor többedmagával megalapította a Budai Testvériség SC-ot, melynek jelenleg is játékosa és csapatkapitánya. Többször volt cégliga válogatott és kerületi levante válogatott. A Budai Testvériség, a Gross és Weisz Sport Club választm. tagja.

Keve L. Ernő püöri fővigyázó. *1907, Bpest. Mint középiskolás az Izabella utcai felső keresk. iskola futballcsapatának tagja. Innen a Turul MOTE-be lépett, 1927–28-ban a Komáromi AF-ben szerepelt. Kétévi szünet után a PTBSC-be kerül, ahol előbb a MOVE csapatnak, 1934 óta az I. csapat standard tagja. Atlétikában a 400 és 800 m-es síkfutásban ért el sikereket.

Kimmerling József orvostanhallgató. *1910, Bpest. Sportjai: gyorskorcsolyázás, uszás és futball. A BKE, a Hungária EE és az FTC tagja. A gyorskorcsolyázásban 1930-ban a magyar bajnokság győztese, 1934-ben 3 főiskolai bajnokságot nyert. 1930-ban főisk. világbajnokságon III. lett. A magyar gyorskorcsolyázó gárda egyik legreményteljesebb tagja. Eddigi versenyen 16 serleget, 80 drb érmet és több tiszti díjat nyert.

Kinder Pál, főisk. hallg. *1905, Békéscsaba. Már középisk. vers-en 200 és 400 m-es síkfutásban, gerelyvetésben és magasugrásban nyert I. díjat. A gerelyvetésben isk. bajnok is volt. 1926-ban Beszán a vit. szék versenyén 100 m-en vmegyei bajnok lett. Később Bpestén az EKAC színeiben triatlon bajnok, nyertese. Mint katona az egyetemi század tagja és kiváló sporteredményeket produkáló atlétája. Kb. 180 drb különb. bajnoks. és egyéb érem vagy tiszteletdíj tulajdonosa.

Királyi Magyar Yacht Club.— Ötven évvel ezelőtt indult el a balatoni sportvitorlázás, de az első magyar ember, aki vitorla versenyen győzött Gr. Batthány Ödön volt, aki az angol trónörökös jelenlétében 1826. június 23-án Royal Thames Yacht Club versenyén Angliában „Flyng Cloud” 75 tonnás hajójával első lett. — A sportvitorlázás tulajdonképeni megindulását a Balatonon Erzsébet királynénak köszönhetjük, aki 1886-ban Balatonfüredre küldte Gr. Széchenyi Béla 1866. aug. 12-én a Balatonon vízrebocsátotta ünnepségek és ágyúlövés kíséretében „Bäby” nevű 6 tonnás hajóját, melyet, Southernland hercegtől kapott ajándékba. — 1867-ben club alkult Gr. Batthány Ödön parancsnoksága alatt, melyet 1868-ban felvesznek a londoni Universal Yacht listára. A későbbi évek során azonban a hajók egy része tönkrement, másik részét elvitték a Balatonról. — Új lendületet ad a vitorlázásportnak a Balatoni Egylet megalakulása, mely a Győri Csónakázó Egylettel karöltve 1882. aug. 22-én megtartja a Balatonon az első vitorlaversenyt. A sikereken felbuzdulva 1883. aug. 22-én megalakul a Balatoni Vitorlázó Egylet, mely a következő évben Stefánia Yacht Egyletre változtatja nevét. — Az új club első commodoreje Gr. Eszterházy Mihály volt. A club alapítói közül Gr. Teleky József, br. Fiáth Pál és gr. Andrássy Géza még ma is élő aktív sportbarátok. — A vitorlázás nagy lendületet vett és nemcsak Magyarország főurai, hanem külföldiek is szép számban jelentek meg az egyes versenyeken. 1890 nyarán nagybányai Horthy Miklós tengerész-

tiszt gr. Andrássy Géza „Almom” nevű yachtját vezette győzelemre a Balatonon. Sajnos a XX. sz. elején a drága sport iránti érdeklődés ellanyhult. E válságos időben Iklódi Szabó Imre volt a club commodoreja, ki nagy érdemeket szerzett azal, hogy 1910-ig összehozta a club tagjait. Ebben az időben már csak két nagy vitorlás versenyzett egymással: Iklódy Szabó Imre „Sólyom”-ja és Adám Károly „Kis hamis”-a. 1912-ben kezdődik a club virágzó korszaka, amikor a club először Magyar Yacht Clubra változtatja nevét. Új commodoreja gr. Széchenyi Emil, vicecommodoreja Gordon Róbert. 1922. Magyarország kormányzója a club legfőbb védnöke és védnökei a magyar királyi hercegek. — A háború után Gordon Róbert kezdeményezésére a KMYC ot a közp. hatalmak clubjai közül elsőnek vették fel a Nemzetközi Yacht Szövetség kötelékébe, majd Magyarország sportfennhatóságát a KMYC-ra ruházták át, melyet később a Magyar Vitorlás Yacht Szöv.-nek adott át. 1914-ben létrejött az első országok közötti mérkőzés, egyelőre Ausztria és Magyarország között, melyet fokozatosan sikerült a mai Európa bajnoksággá fejleszteni, melyen már négy nemzet versenyzői vesznek részt. Különös elégtételül szolgál a magyar nemzetnek, hogy tengertől megfosztva fiaival is eredményesen vette fel a küzdelmet és több ízben dicsőséget szereztek a magyar színeknek. 1934-ben az újja szervezett club a vitorlázó sport népszerűsítése érdekében nagyszabású programot dolgozott ki mintegy jelezve a vitorla sport ujkori történelmének kezdetét.

Király Pál vendéglős. *1896, Albertirsa. Az ESC színeiben 1912-től sportol mint hosszútávúfutó. Első ifj.-i versenye 1912-ben volt, amikor 4500 m-en II., még ez évben 5½ km. távon I. 1922-ben nemzetközi versenyen indul s 25 km-es távon II. Berlinben (1925) 10 km-en I., Kopenhágában 33 km-en II., Torinóban II., (marathoni táv.) 1926-ban Kopenhága és Stockholmban 25 km-en II., Kassa és Berlinben 1 óras versenyen I., Bécsi marathoni versenyen III., stb. Magyar marathoni versenyt hétszer, bajnokságot hússzor, külföldi bajnokságot hússzor nyert. Kb. 40 t. díj, 300 plakett, 11 vándordíj nyertese. Az ESC-nek volt vál. tagja, klubkapitány, örökös bajnok.

Kirchknopf Ferenc dr. ügyvéd. *1878, Bpest. Sportjai: kerékpár, atlétika, evezés. (MAC, Pannonia SC). 1922-ig vezérevezős, a Pannonia igazgatója és alelnöke, a Testnevelési Tanács tanácstagja s 13 évig a Magyar Kerékpáros Szöv. elnöke volt. Kerék-

párban több vándordíj védője, evezésben kb. 24 bajnokság nyertese. Az angliai 8-as győzelem s hamburgi győzelme legszebb emlékei.

Kirchknopft Jenő hiv. tüzlőtőfőparancsnok, levente v. főoktató. Sportjai voltak: futball, úszás, tenisz, jelenleg a lövészet. A Kőszegi PLE-nek főtitkára. Mint a zalaegerszegi felsőkereszk. isk. növendéke 1914-ben a dunántúli válogatottban (kereszk. iskolák) futballkapus volt. A futballban és lövészetben számos érmet és tiszt. díjat, a tüzlőtőfősnál és leventéknél több oklevelet nyert.

Kirchmayr Kálmán lovag ny. folyamőrkapitány. A MAC kebelében teniszezik, részt vett a párisi olimpiai versenyen. Több mint 100 díj stb. nyertese.

Kiskőrös sportja. 1890 után alakult az első kiskőrösi sportegyesület Kiskőrösi Torna- és Vívóegylet néven. Ugyanazon idő tájban létesült a Kiskőrösi Lawn Tenisz Társaság is. 1912-ben mind nagyobb tért hódított a futball. Dícsősége fénykorát 1920 után élte a Kiskőrösi Futball Club. 1925-ben megalakult a MOVE, 1930-ban fuzionált a két egyesület s felvette a Petőfi Testedző Egylet nevet. Minthogy Kiskőrös sporttelep ügye az OTT elnökének közbelépésével kedvező elintézkést nyert, minden remény megvan arra, hogy a Kiskőrös sportja az egyetemes magyar sportnak értékes tényezője lesz.

Kiskunfélegyházi vár. kat. Szt. László reálgimn. dr. Varga Béla Sportkör. Alakult 1920-ban torna-, játék-, atlét. és céllövő sz. o.-lyal. Jelenleg játék és atlét., torna, vívó, céllövő, úszó és vízipóló, sakk, box-, tenisz sz. o.-kal működik. Intézeti atlét. rekordok: Faragó Rezső 1933-ban futásban 100 m-en 11.7 mp, 200 m-en 23.7 mp, 400 m-en 57.2 mp. A 4x100 m stafétában 47.1 mp, az 5x100 m 57.8 mp. Súlylökésben 12.81 m és diszkoszvetésben 34.42 m Szabó László 1932-ben. Gerelyvetésben 48.77 Rozsinszky Géza 1933, magasugrásban 171 cm Terjék Jenő 1932, távolugrásban 627 cm Faragó Rezső 1933. Elért kiemelkedőbb eredmények: 1927-ben 20-as mintacsapat nyert I. díjat a Szeged ker. tornavers.-en. 1928-ban megnyerték a ker. vívócsapatbajnokságot és az egyénit Nagy Dezső, 1929-ben az orsz. KISOK tornászcsapatbajnokságot és az egyénit Sallai János, a kerületit 1929–31-ben. Szép sikereket aratott a tornászcsapat és atlétagárda 1932–33-ban is. 1934-ben résztvettek a Kör tornászai a MOTESZ tornászvilágbajnokságon tartott dístornán egy 70-es mintacsapattal (padgyakorlat és gúlák-

kal). A Kör vezetője Zentay Mihály testn. tanár, okl. vívómester.

Kispesti m. kir. áll. polg. leányisk. Árpádházi szt. Erzsébet Sportköre. Alakult 1926-ban. A sportköri munka azonban már előbb megindult. Első ízben 1923-ban a KAC pályán rendezett nagyszabású tornaünnepélyen szerepelt sikerrel az iskola. Másodszor a város vezetősége tüntette ki az intézet eredményes sportirányú munkásságáért. A jelenlgi beosztás szerint az I. korosztály (10–12 évesek) szabad-szergyakorlattal, játékkal, a II. koroszt. (13–14 évesek) az említettekén kívül talajtorna, kosárlabda, ritmika és tánc, ügyesítő és hálás gyakorlataival foglalkozik. Ez az intenzív munka adott sikert 1934-ben a KAC pályán elért eredményeknek. A sportkör vezetőelnöke: Siska Teréz, áll. polg. isk. testn. tanár.

Kispest munkástelepi áll. polg. fiúisk. „Wekerle” Sportköre. Alakult 1924-ben. 1925-ben fényesen szerepelt az újpesti Stadionban a bpest-kerületi (vidéki) 15 polg. fiúisk. vál. csapatainak versenyén. Az összetett csapatversenyen és az egyéni versenyszámokban a sportkör II. helyen végzett. Megnyerte a magasugrás 10-es csapatversenyét, az egyéni rúdugrást és a Bp-vidéki polg. fiúisk. bajnokcsapata címet a labdarugásból. Azóta is javuló eredménnyel végzi a Kör a testnevelés fontos feladatát. Működő szakosztályai: atlétika, torna, játék, természetjárás, jég és hósport, kerékpár és céllövészet. A sportkör fellendítésén Lucza János igazgató, tb. elnök, Strek Nándor, Szép F. János és Meier János vezető-tanárok buzgólkodnak.

Kispest-munkástelepi m. kir. áll. polg. leányisk. Sportkör. 1926-ban alakult. Azóta évről-évre újra alakul játék, torna, (ritmika, tánc) és atlétika-szakosztállyal. Megszervezője s azóta tanárelnöke, vezető- és kiképzőtanára Kolbenheyer Blanka rendes tanár. A Kör tagjai 1934-ben résztvettek és szép sikerrel szerepeltek a KAC fennállásának 25. éves évfordulója alkalmából rendezett jubiláris sporthét tornabe-mutatóján.

Kiss Ákos banktisztv. *1905, Bpest. Mint középiskolás intézetének válogatott futballjátékosa volt. 1925 óta tagja a Gyomai SC-nak, 1933–34-ig pedig az egyesület főtítkára volt.

Kiss Andor szállósi, OTI tisztv. *1901, Csengőd. Sportjai: lövészet, futball, vívás és box. A Kecskeméti PLE tagja. Lelkes sportbarát, aki a magyar sport érdekében fáradhatatlanul munkálkodik.

Kiss Antal fogász. *1882, Bihar-torda. 1903-tól sportol; sportjai a futás és futball. Az MTK-nak nemzetk. versenyén a 3 angol mérőföldes síkfutásban I. helyezett. Belgrádban a BSC-nél a futballt űzte. 1908-ban került Berettyóújfalura és itt egyik megalapítója a BUSE-nek, melynek ma is agilis társelnöke és szellemi irányítója. Berettyóújfalun ő hozta a sport érdekében a legnagyobb anyagi áldozatot.

Kiss Béla postafőtiszt. *1899, Kassa. Sportpályáját középiskolás korában kezdte. Sportjai voltak: futball, súlydobás és diszkoszvetés. Számos junior versenyen ért el I. h. Mint futballista volt kerületi és Debrecen városi válogatott; tagja volt Keletmagyarország bajnokesapatának. 15 éven át volt aktív játékos. A DPSE futball sz. o.-nak megalakulása óta elnöke. Számos sportérem nyertese.

Kiss Ferenc városi tisztv. *1887, Hajduszentosz. Sportja a céllövészet. Több számottevő versenyen szerepelt sikerrel. Ma már nem versenyző, hanem mint a városi csapat vezetője fejt ki értékes sportműködést.

Kiss Gábor dr. városi tisztv. *1908, Debrecen. Mint középiskolás szertornában, a 100 és 400 m-es futásban ért el szép eredményeket. Legszebb sikereit azonban a futballban aratta. Volt középisk. válogatott. 1923–25-ig a DMTE-nek, majd 1928-ig a DTE-nek játékosa. Többször ker. válogatott. 1928–33-ig a DEAC, 1933-tól a DKASE színeiben szerepel. Sportpályája folyamán számos sportérem tulajdonosa lett.

Kiss Gyula városi tisztv. *1898. Sportjai: futball és atlétika. 1910-ben kezd futballozni a Pécsi Társaskörben. Két évi itteni működés után a PAC-nak, majd 1914–1927-ig a PMSC-nek aktív tagja lett. Délnyugat állandó válogatottja volt; ezenkívül volt orsz. főisk. vál. is. Több bajnoki és egyéb érem vagy plakett tulajdonosa. Az atlétikából sikerrel űzte a gerelydobást, magasugrást és futást. Az atlétikában is számos érmét és különféle tiszt. díjat nyert.

Kiss Imre bányász. *1889, Debrecen. Sportjai: a vadászat, koresolyás és úszás. A Debreceni Vadásztársulatnak 1919 óta tagja. Szálkásszörű német vizsla, magyar vizsla és pointerrek tenyésztésével tette ismertté nevét. Pointerrel Debrecenben orsz. versenyen vett részt, ahol kutájával szép díjat nyert.

Kiss István dr. tb. járási orvos. *1896, Simontornya. Mint diák hódolt az atlétikának és szertornának. Egyetemi éveiben az egyet. zászlóalj egyik sport-

tisztje, 1924 óta a Simontornyai Lev. Egy. főoktatója. Az 1930-ban alakult PLE ügyv. elnöke és főlövész mestere. A MAC-nak volt atlétája.

Kiss István városi számtiszt. *1901, Kiskunfélegyháza. Sportpályáját 1919-ben a MAC színeiben kezdte mint birkózó. Itt 1923-ig működött, 1924-ben megszervezte és megalapította a KSC birkózó sz. o., melynél mint amatőr-tréner és sz. o. vezető nevelte az ifjúságot. 1927-ben ő is a KSC-be igazoltatta magát és a club megszűnéséig ott működött. Sportpályájának nevezetesebb eseményei: 1921-ben orsz. ifj. bajnokságot nyert a MAC színeiben a légsúlyban, 1923-ban mint junior versenyző a könnyűsúlyban a Postás SE vándordíjas vers.-en III. h., 1925-ben ugyanilyen vers.-en győztes. Ezenkívül több számottevő versenyen aratott szép sikereket. Kb. 25 drb bajnoki és különféle egyéb érem nyertese. Jelenleg is űzi a birkózáson kívül a súly-, gerely- és diszkoszvetést, hosszú távfutást, távúszást és céllövészetet.

Kiss János férfi szabóm. *1907, Cinkota. Sportműködését a III. ker. levante-csapatnál kezdte. 1925-ben megnyerte a 100 m-es síkfutást, a súly- és diszkoszdobást. Mint OTE tag 1926-ban megnyerte Bpest ifj. diszkoszvető bajnokságát, a súlydobás és gerelyvetés orsz. MOVE bajnoka lett. 1931-ben megkapta a MOVE örökös bajnoki címét. Több ízben volt orsz. válogatott. 1930-ban lett aranyjelvényes atléta. 1931-ben került vissza az OTE-hez, 1933-ban a BBTE-hez kérte átigazolását. 150 különféle érem, 20 tiszt. díj és 21 orsz. MOVE bajnoks. érem tulajdonosa.

Kiss János kőműves. *1897, Debrecen. 1912-től a DMTE-nek birkózója. A kis középsúlyban számos junior versenyen ért el szép helyezéseket. Mint futballista is kiváló; 1923-tól az I. csapat tagja. 1927-től a futball sz. o. intézője és egyben trénera. A KLASZ-nak 3 év óta tanácstagja. Eredményes sportműködéséért 1934-ben a bpi labdarugó szöv. ezüstéremmel tüntette ki.

Kiss József dr. v. aljegyző. *1895, Nagyszalonta. Diákkorában már intenzív sportoló. A szertornát és birkózást kultiválta. 1923 óta az autó- és motorsportot űzi. 1926-ban motorjával 5094 kmt tett meg nyeregben, főképp Olaszországban. Egyik megalapítója és 1925 óta Debrecenben titkára a Tiszántúli Autó- és Motoreklubnak.

Kiss József cukrász. *1883, Dunapataj. 1920-ban kapcsolódott a sportba mint a Mezőtúri 13 EFC lelkes tagja. Később a Mezőtúri AFC választm. tagja lett. 1934-ben a DLASZ tanácstagja. Egyesületének egyik leglelkesebb tag-

ja, aki csapatát csaknem minden útjára elkíséri.

Kiss József ny. főreálisk. ig. *1858, Mesztegyő. A sportba 1893-ban Pécssett kapcsolódott bele, amikor megalakult a Pécsi Bicikli Sportclub, melynek egyik megalapítója és megszűnéséig elnöke. Számos bel- és külföldi túrát tett meg. A Mecsek Egyes.-nek 42 éven át titkára, jelenleg örökös díszelnöke. Ősrégi PAC tag. Sportágai voltak: turisztika, kerékpár és torna.

Kiss Kálmán kereskedő. *1896, Nyiregyháza. 1912-ben kezdte a birkózást a NyTVE-nél. Már 1913-ban házi versenyen sikerrel szerepelt a könnyű súlyban. 1919-ben Debrecenben clubközi versenyen, majd Kisvárdán I. helyezéseket ért el. 1921-ben Bpen orsz. vidéki bajnokságért folyó vers.-en, úgyszintén Debrecenben ker. bajn. versenyen I. h. volt. 1922-ben Nyiregyháza ker. bajn. vers.-en I. 1923-ban propagandamérkőzésen nagy közép-súlyban I. helyen végzett. Működött mint a NyTVE birk. sz. o.-nak trénere és csapatkapitánya is. Közel 110 drb különféle sporttérmet tulajdonosa.

Kiss Sándor városi m. kir. állatorvos. *1907, Végardó. Középiskolás korában mint futballista több ízben volt válogatott. Mint középiskolás a MOVE Sárospataki SE-nek 2 éven keresztül VII. és VIII.-os gimn. korában a Sátoraljai MAVSC-nek aktív játékosa. 1925-ben Bpesten a BEAC ifj. csapatának lett a tagja, szerepelt az I. csapatban is. 1933-ban a hajduböszörményi sporttelephe kapcsolódott bele. Jelenleg a MOVE HTE választm. tagja

Kiss László, a Puch-művek művezetője. Az FTC motorkerékpár szakosztályának tagja. Versenyezni 1926-ban kezdett és még abban az évben megnyerte Újpest város motorkerékpár bajnokságának 175 ccm kategóriáját. Számos országúti és pályaversenyt nyert 175-ös, majd 250 ccm kategóriában. 1931. és 1933. években a 250 ccm kategória magyar bajnoka. 1934-ben a KMAC megbízhatósági trialjának 500 ccm oldalkocsis kategóriáját nyerte. Puch versenyző.

Kiss Lajos m. kir. postaellenőr. Mint lelkes sportbarát 1923-ban megbízást kapott a soproni postaigazgató-ságtól a szombathelyi 1. és 2. számú postahivataloknál a testnev. előadói teendők ellátására. Az 1925-ben megalakult Postás SE szombathelyi csoportjának titkára és egyben vezetője lett. Itt megalakította az atlétika, turisztika, a vívó, kerékpár, majd 1927-ben a céllövő sz. o.-t. A vívó és céllövő csapatnak állandó oktatója, a SzPLE-nek igazgatósági, a Magyar Turista

Szöv.-nek rendes tgja. Mint aktív céllövő 1933-ban főlövési címet kapott.

Kiss Pál tűzoltóparancsnok. *1898, Hmvasárhely. Már középiskolás korában atlétikában isk. vers.-en több I. és II. díjat nyert; futballban középisk. vál. volt. 1920–1924-ig a Hmvasárhelyi TVE I. csapatának játékosa. Ezután az egyes. választm. tagja, majd a futball sz. o. intézője lett. 1928–1934-ig a futball sz. o. elnöke volt. Jelenleg a HTVE társelnöke és DLASz alelnöke

Kisvárday Pap Lajos tűzészazados. *1896, Sajóbáony. All round sportember. MVSC bajn. futballesap. tagja. 1920–21-ben. Vál. játékos. Az Északm. Atl. ker. 15-szörös bajnoka 1921–24-ig. (100, 200 m távon, hármassugrás és geryvetés). Ezüstjelvényes atléta. 1923-ban a honvédség orsz. bajnoka 100 m és távolugrásban. 1925, 27, 30-ban a miskolci helyőrség egyéni kardversenyének győztese. A vívó szöv. zsüri tagja. Jelenleg a MAK aktív vívója. Helyi és orsz. lovasmérkőzések győztese. Fősportja a lovaspóló. Tagja az orsz. vál. tűzér pólócsapatnak. A MASz északi, a MUSz keleti ker. tanácstagja. Az első magyarországi síjöring verseny győztese. 1500 érem, 400 tiszteletdíj és 8 nőléverseny kupa nyertője.

Klátik Gyula pékmester. *1907, Kecskemét. Sportja a futball, melyet versenyszerűen űzött. mint a KTE I. csapatának 5 éven át volt aktív játékosa. Tagja volt Kecskemét város ifj. válogatott csapatának is. Eredményes sportműködését számos érem és tiszti díj tanúsítja.

Klein Árpád főtiszt. *1899, Baja. Diákkorában a Bajai SE isk. futballcsapatában játszott. 1920 óta tagja a magyar futballbírák testületének; III. f. bíró. Egyike legnevesebb futballbíráinknak. Egyik legnevezetesebb mérkőzése a Bécsben 50000 néző előtt levezetett Ausztria–Juventus meccs volt. 1926-ban volt első ízben nemzetk. bíró az angol Arsenal–FTC és MTK kombinált mérkőzésen. Nemzetközileg is elismert képességeit az Osztrák Futball Szöv. tiszti díjjal, az MLSz aranyjelvényvel jutalmazta.

Klein István dr. orvos (urológus). *1894, Tiszafüred. Sportműködését a Debr. TE-ben kezdte 1910-ben. Sportjai voltak az atlétika és futball. Főleg a magasugrásban ért el szép eredményeket. Jelenleg az MTK választm. tagja és orvosa. Számos tiszti díj és különb. érem nyertese.

Kleindin Hugó Balatoni Hajózási Rt. cégv. *1874, Székesfehérvár. Sportjai: kerékpár és vitorlázás. A Balatoni Yacht C egyik alapítója és 1921 óta főtitk. pénztárosa. A Magyar Vitorlás Yacht Szöv. életrehívója és tanácstag-

ja. A Magyar Kerékpárszöv. alapítója. Sporttal 1893 óta foglalkozik. Mint szervező, vezető és alapító mindenkor a legagilisabb volt. A „Sportvilág” c. első magyar sportújságot többedmagával ő alapította.

Klekner Tihamér orvostanhallgató. *1914. Nyiregyháza. A Debreceni EAC tagja. Sportja: tenisz, VIII-as gimn. korában Nyiregyháza bajnokságát nyerte egyesben és párosban. Bpen a Pestújhegyi SC csapatvers.-en II. helyezést ért el. 1933-ban Debrecen bajnokságán II. és az egyetemnek bajnoka. 1934-ben az egyetem egyes és páros bajnoka és a Tiszántúli Ker. ifj. bajnoka.

Klenk Gusztáv fogtechnikus. *1909. Sportolni mint középiskolás a szarvasi gimnáziumban kezdett, ahol indult uszásban, atlétikában, koresolyában, futballban és ping-pongbán. Uszásban 1931-ben középisk. orsz. bajnokságot nyert. 1932-ben a fedett uszoda megnyitására a legjobb országos vidéki hátúszó és 178 mp-es idővel I. oszt. úszó lett. 1932-től az FTC színeiben számos I. és egyéb helyezést ért el. Hazatérte után a szarvasi uszók tréneré és vezetője lett. 3-szor nyerte Kőrös bajnokságát. Ping-pongbán 3-szor volt gimn. és Szarvas város bajnoka. A futballt a Szarvasi Turul-ban kezdte 1928-ban, 1934-ben II. oszt. bajnokságot nyert a Turul, melynek minden mecesén részt vett.

Klenk József fogtechnikus. *1908. Mezőberény. A Szarvasi Turul SE-ben futballozott, a leventéknél atlétizált 1933-ban az egyesület intézője lett.

Kliment György, üzletvezető. *1909. Besaba. Gyermekkorától kezdve űzi a futballt. 15-ször volt Délmagyarorsz., 6-szor Magyarország válogatottja. Játsozott Svédország, Olaszország, Németország, Románia, Csehszlovákia és Ausztria ellen. Mint a Bohn SC játékosa aranyérmet és orsz. bajnokságot nyert. Számos más érem és plakett tulajdonosa.

Klozik István villanytelepi tisztv. *1903. Dusa. Sportjai: vívás, ökölvívás, atlétika és evezés. Az 1920-as évek elején a BTC-ben az ökölvívást és az atlétikát kultiválta. Később a Ganzgyári TE-ben vívott. 1923-ban a MAK vívó sz. o. megalakulásában vett részt, annak művezetője és egyes. titkár volt. A Makói VE-nak megalakulása óta titkára, a Vívó Szöv. délker. int. biz.-nak tagja. 1932 óta foglalkozik az evező sporttal is. A Makói Evezős Egy. jegyzője.

Kmetykó János testnevelési főiskolai rendes tanár. *1880. Szeged. A francia akadémia tiszti rendjének és professzori címének tulajdonosa. Az

OTT tagja és nagy aranyérmének tulajdonosa. A BTC örökös bajnoka, a TF ig. tanácsának tagja, a testnevelő tanácsokat vizsgáló biz. tagja. Bpest középiskolai szakfelügyelő, a MOTESZ alelnöke, a BBTE oktatója, a dán testnevelési társaság tagja. Számtalan sportirodalmi munkája jelent meg.

Knézy Jenő dr. orvos. *1905. Nemesmilitics. Sportjai: uszás, vízipóló és evezés. 1923-ban kapcsolódik a sportba mint uszó a Szegedi AK kebelében. A SzAK színeiben több klubközi és ker. vers.-en indult, ahol stafétában I. díjat nyert, élyambajnokságban IV. helyezést ért el. Az evezősportot is szép eredménnyel űzte; vízipólóban pedig 1934-ben csapata II. o. bajnokságot nyert.

Knoth József pénzügyőr. *1908. Bpest. Sportpályáját mint középiskolás a KISOK-ban kezdte. Űzte a futballt és a futást hosszú távon. Mint KISOK tag több különféle díjat nyert. Jelenleg a Szigetvári AK old-boy csapatának aktív tagja.

Kobák Sándor vívóm. *1896. Nyiregyháza. Tenisz kivételével az összes sportágakat kultiválta. A birkózás közepsúlycsoportjában Szlovénia bajnoka. 1930–31-ben Magyarország katonai bajnoks.-on 50 km sívers.-en I. h. Okl. katonai sportoktató. Mint boxokt. Ted-King Lewis angol exvilágbajnok tanítványa. Salgótarjánban és Kékesen siiskolája volt. Van katonai vívómesteri képesítése is.

Kocsis Géza tisztviselő. 1920–33-ig több elsőosztályú cseh csapatnak volt futballistája, most az Újpest I. csapatának játékosa. 15-ször volt Pozsony, 4-szer Prága és 2-szer Bpest válogatott.

Kocsis János dr. városi tanácsnok. *1878. Baja. 1894-ben kapcsolódott a sportba Szegeden az atlétikával. Kultiválta ezenkívül a vívást, tornát és boxolást. Részt vett a Bajai SE megalapításában. 1922-ben újból megalakították a TSE-t, melynek sokáig ügyv. elnöke volt.

Kocsuba Elemér gyógyszer. *1904. Mohács. Sportjai: tenisz, uszás, autó, motor, koresolya, távolugrás, birkózás stb. Mint főiskolás a MAC tagja. Két ízben részt vett a főisk. orsz. koresolyabajnoks.-ban, amelyen II. lett; a főisk. világbajnoks.-ban III. h. Klagenfurtban és Troppauban szintén II. helyezést ért el. Veszprém sportéletében élénk tevékenységet fejt ki. Számos érem és díj tulajdonosa.

Kodály Ernő pénzügyőri fővigyázó. *1907. 1918 óta sportol. Előbb az Izabella utcai felső ker. isk. többszörös bajnokesapatában futballozik, majd 1925–26-ban a BEAC ifj. csapatában szerepel. 1926-ban az Ékszerészekhez

került, 1930-ban a Hunyadi FC-nak lesz elnöke és egyben játékosa. 1932 óta a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC játékosa. Mint vívó a pénzügyőrség háziversenyein szerepel sikerrel.

Kohárits Károly dr. tkp. tisztv. *1906, Zsolna. Már diákéveiben kapcsolódott a sportba. Kultiválta a futballt és a teniszt. A Pécsi AC színeiben 1924-től űzte a vívást is. 1931 óta a PAC választm. tagja.

Kohn Pál cégvezető. *1876, Pécs. Sportműködését 1895-ben a régi pécsi bicikli sportclubban kezdte, majd a PAC-hoz került, melynek 30 év óta tagja. Tevékeny részt vett a PSC megalapításában, melynek volt alelnöke, jelenleg választm. tagja. A pécsi sport fejlesztése érdekében mindenkor fáradhatatlanul munkálkodott.

Kokas József kir. jbirósági kezelő. *1898, Mosonsztyános. Mint diák Pozsonyban tagja volt az ifj. vál. futballcsapatnak. A háború után a Pápai SE-nek lett játékosa, majd a Kinizsiben vállalt vezetőségi tagságot. Évekig a Nyugatmagy. Labdar. Szöv.-nek tanács, fegy. és intézőbizottsági tagja volt. Jelenleg a pápai sportéletbe vesz tevékeny részt.

Kolbe Ferenc szföv. tisztv. *1900, Komárom. Sportjai: céllövészet, íjjászat, korcsolya, futball stb. A Rákóczi MOVE Lövészliga és a BSE tagja; az utóbbinak egyben looktatója. Levente főoktató. A Sárbogárdi Turán AC v. tagja, a VII. ker. diszszázad parancsnoka. Céllövőversenyeken 1928 óta vesz részt. 1932-ben MOVE házibajnoks.-ot 1933-ban BSE bajnoks.-ot nyert. — A MOVE csapatával 5-ször nyert csapatbajnokságot. 1934-ben az OTT által rendezett első testnev. ker. rajversenyen az ő általa kiképzett és vezetett csapat I. díjat nyert. Egyénileg is számos érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Kolp Alajos kékfestő. *1904, Siklós. A Siklósi SE rendes tagja. Mint aktív játékos szerepelt a Pécsi SC futbalcsapatában. 1927-től mint választm. tag működik egyesületében.

Kollár Lajos dr. v. klinikai orvos. fogorvos. *1908, Kiskőszeg. Sportjai: aszás, vitorlázás, ~~tenis~~, turisztika. A Pécsi EAC vívószakoszt.-nak 1927 óta tagja. Sportorvos a PEAC-ban 1933 óta. 1926-ban a karintiai Alpok, 1928-ban az olasz Alpok, 1929-ben Salzkammergut és a tiroli hegyek, 1930-ban Balkán és Kisázsia voltak a turaterületei.

Kollarits Géza fodrászm. *1889, Nagykanizsa. Sportpályáját a bpi MTE-ben kezdte. Utána a Törekvés SE-ben mint birkózó működött. 1911-ben megnyerte Kecskemét bajnoks.-át. A háború után megalakította a Nagyka-

nizsai TE birkózószakoszt.-át. Az NTE színeiben 4 dunántúli nehézsúlyú bajnoks.-ot nyert. 3 éven át a MBSz ker. előadója volt, ezenkívül volt orsz. szöv. tanácsstag, orsz. közgy. kiküldött, a Ker. Szöv. volt alelnöke. Jelenleg a céllövészetet űzi intenzíven. Az NTE választm. tagja.

Koller Ferenc ir. s. tiszt. *1885, Bp. A Szabadkai SE színeiben kezdte sportműködését, mint all-round atléta. 1905-ben a MAC-ba lépett s annak tagjaként megnyerte a gr Teleky díjat a BTC versenyén a diszkosz, magasugrás és 200 m-es síkfutás összetett vers.-ben. Az évben a MAC színeiben orsz. versenyek 12 első díját nyerte s ezzel az orsz. statisztikában a IV. helyre küzdötte fel magát. Az athéni olimpiára hivatalos nevezett volt. Az 1908-ban alakult Bajai SE atl. szakoszt.-nak évekig volt a vezetője. Később súlyemelés-sel és birkózással is foglalkozott. — Összes díjainak száma: 40 első, 30 helyezés, 72 érem és 6 tiszt. díj.

Koller Imre dr. ügyvéd. Sportjai: vívás, súlyemelés, korcsolyázás. Az 1876-ban alakult Bajai Korcsolyázó E. elnöke, az 1891-ben alakult BAC-nak művezetője, majd elnöke volt. Résztvett az 1891. júl. 12-én Baján tartott atlétikai vers.-en, amelyen vívásban és súlyemelésben az I. díjakat nyerte.

Kolozsi Leitner Sándor kórh. tisztv. *1899, Kolozsvár. 1912-ben kezdett sportolni a Kolozsvári EAC kebelében, ahol különb. atlét. számokban a kezdők versenyén I. díjat nyert. Később Szegeden a SzAK színeiben szintén I. díj nyertese. 1919–1921-ig a Marosvásárhelyi TK-ban, 1921–23-ig a Kolozsvári Viktória csapatában futballt játszott. — 1924–25-ben SzAK futballista, 1925-ben a Makói AK futballtrénere és csapatkapitánya. 1930 óta MTK tag. Tagja volt a KEAC jéghokki csapatának is.

Koltay (Ruzicska) Lajos dr. fogtechnikus. *1906, Szarvas. Különösen a futball és tenisz sportokban ért el szép eredményt. 1921–23-ig ifj. 1923–33-ig aktív játékos a Szarvasi Turul SE-nek. Szarvas vál. csapatának standard csatára. A teniszt 1928-ban kezdi űzni és már az első évben megnyeri Szarvas férfi egyes és páros bajnoks.-át. 1928, 31, 32 és 34 szezonban számos vidéki és ker. bajnoks.-ot nyert egyes, férfi és vegyes párosban. Ma is aktív játékos és a Turul SE választm. tagja. Kb. 50 érem és egyéb tiszt. díj tulajdonosa.

Komár Pál tanító. *1898, Szarvas. 1916-ig a Szarvasi Juventus futballjátékos volt. 1919–1926-ig az Orosházi TK színeiben játszott. 1927 óta a teniszt is kultiválja, melyben szintén sikereket

ért el. Eredménnyel űzi a páros műkorcsolyázást is. Az OFC alelnöke.

Komáromy Károly villam. rt. üv. igazgató. Diákkorától intenzíven sportol. Űzte a nehéz atlétikát, de versenyszerűen csak a tenisszel foglalkozott. Bpen több sportegyesületnek volt működő tagja. Négy év óta a Nyiregyházi KISE elnöke. Ezen idő alatt létesült a jégpálya, valamint a kerékpár és motorkerékpárpálya. Több érem és tiszti díj tulajdonosa.

Komlós István, városi tisztv. *1905, Kiskunhalas. 1928-ban Párisban diszkoszban megnyerte a főisk. világbajnoks.-ot. A BEAC örökös bajnoka. Volt olasz-magyar főisk. válogatott.

Koncz Ferenc cipésm. *1903, Gödöllő. 1923-ban került kapcsolatba a sportélettel mint a Gödöllői Iparosifjak Önképző Körének tagja. 1927-ben az egyesület intézője lett, mely tisztséget 3 évig töltötte be. Működése alatt csapata a váci csoportban II. oszt. bajnokságot nyert. Szaktudását mindenkor szívesen nyújtja egyesületének.

Kopecky Anna m. hiv. Sportja a sí és az evezés. 1925 óta az MTE tagja. 1929-ben a lesiklásban és futásban hölgybajnokságot nyert. A tátrai versenyen Eleőd Anikó után II. 1932-ben az összetett versenyben az orsz. hölgybajnokságot nyeri. 1934-ben a Kékes Kupa lesiklóversenyen első. 1931-ben a mátrai nagyversenyen futásban I. lesiklásban II., összetettben I. 1928-ban a Si Szöv. futóversenyén 2 első és lesiklásban 1 második díjat nyert. 4 ízben volt házibajn. 4 ezüst, 4 bronz, számos egyéb érem és tiszteletdíj nyertese.

Korányi (Kronberger) Dezső borbély- és fodrászm. *1914, Szeged. Gyermekkorától űzi a labdarugást. Jelenleg válogatott játékos a Kecskeméti AC-nak. Ambícióval teli sportférfiú, akinek legfőbb törekvése, hogy a futballsportot egyesületében is minél magasabbra emelje.

Korb Géza áll. pénzt. tisztv. *1900, Kecskemét. Sportja a futball, melyet diákkora óta kultivál. 8 ízben volt Középmagyarors. vál. és 7 éven át volt a Kecskeméti AC csapatkapitánya. Több külföldi túrán vett részt, így Törökországban, Bulgáriában. Ma is aktív sportférfi, a vadászatot űzi.

Korbély Samu urisزابóm. *1903, Szarvas. 1918-ban kapcsolódott a sportba mint futballista. Először Nagyszébenben játszott mint ifj. játékos. 1931-ben a Szarvasi Bocskay SE alapító tagja és első pénztárosa. Résztvett a birk. sz. o. megalakításában; 1934 óta ügyv. alelnöke.

Kosaras Imre cipésm. *Kaposvár. Sportpályája 1925-ben kezdődik a lab-

darugással. Mint ifj. játékos a Kaposvári Turul-ban játszik. Később az I. csapatba kerül. 1931-ben átlép a KPAC-ba, melynek színeiben szerepel jelenleg is. Egy ízben volt Kaposvár, többször ILSz válogatott.

Kostkiewicz Ferenc m. kir. posta műsz. s. mérnök. A Debreceni PSE-nek 1933 óta választm. tagja.

Kotrobay Nagy László, cipőfelső-részkesztő. *1907, Székesfehérvár. Sportműködését 1923-ban kezdte mint ifj. labdarugó a Délivasúti „Előre” Sportegyesületben. 1932-ben volt először ker. vál. 3 ízben volt Székesfehérvár válogatottja. Egyesületének jelenleg is állandó játékos, aki fair játékaról ismert.

Kovács Andor m. tisztv. *1905, Veszprém. Sportműködését diákkorában a futballal és atlétikával kezdte. Pápán többször volt isk. válogatott. Később a PSE színeiben a tenisszel és sísporttal foglalkozott. Szerepelt a Szombathelyi SE színeiben is. Kétszer nyerte Pápa város bajnokságát. Ezenkívül is több számottevő vers.-en aratott szép sikert. Sportjai még a korcsolya és a motorsport. A PSE tenisz sz. o.-nak vezetője.

Kovács Béla várm. tisztv. *1903, Berettyóújfalu. All-round sportférfi. Sportjai: tenisz, ping-pong, futball, korcsolya, úszás. 1934-ben Keletmagyarországról egyes és páros teniszbajnoka. 4 év óta Biharvármegye teniszbajnoka. A BUSE ping-pong sz. o.-nak vezetője. Keletmagyarország II. helyezette. Kb. 60 különb. sportérem, plakett és tiszti díj tulajdonosa.

Kovács Elek sikari, OTI tisztv. *1907, Dunavecse. Sportjai: lövészet, atlétika, tenisz, úszás, evezés és korcsolyázás. Mint diák a futásban és korcsolyában ért el eredményeket. Két év óta lövészzel foglalkozik, melyben szintén sikeres a működése. 1934-ben helyi orsz. válogatott volt. Több I., II. és III. díj nyertese.

Kovács Ferenc vit. OTI megbízott. *1898, Nagyhobol. Sportja a céllövészet, melyet a Pécsi PLE-nek 1930-ban történt megalakulása óta űz intenzíven. Számos városi, járási és vármegyei vers.-en ért el elismerésre méltó eredményt.

Kovács Ferenc vit. bankig. *1895, Hódmezővásárhely. Mint középiskolás különösen az atlétikát kultiválta sikerrel. Nagyváradon több atlét. viadalon nyert I., II. és III. díjat. A háború után a Szentesi TE-ben, majd a kúnszentmártoni sportéletben tevékenykedett. Egyik legfőbb mozgatója volt a Szarvasi Vívó- és Teniszcsoport megszervezésének; annak megalakulása óta társelnöke.

Kovács György városi tisztv. *1906, Besaba. Sportjai: futball, atlétika. — Mint gimn. többször volt intézetének vál. futballjátékosa. 1923–28-ig a Csabai AK I. csapatának játékosa. Csapata 2-szer nyerte a Délker. és egy ízben aloszt. bajnoks.-ot. Többször volt városi és aloszt. vál. A CsAK színeiben atlét. vers.-en is nyert különféle díjakat. 100. bajnoki mérkőzése alkalmából a CsAK plakettjével tüntette ki.

Kovács Gyula m. kir. postaszáll. *1893, Debrecen. Diákkorában kiváló szertornász volt. 1924-ben a DMTE díszelnökevé választotta. Anyagi áldozatkészségével nagyban elősegítette a birk. sz. o.-nak tiszta amatőr alapon való fejlődését. Vándordíjat is alapított, mely 6 éven keresztül a DMTE birtokában volt. A Keletmagyarországi birk. és boxszövets.-nek éveken át társelnöke volt. Jelenleg a Cserkész Szöv. alelnöke és a DTE választm. tagja. Erdemeiért a DMTE ezüstplakettal ajándékozta meg.

Kovács István hentes. *1913, Nyiregyháza. A birkózásportot 1932-ben kezdte mint a NyVSC nehézsúlyú ifj. birkózója. Két ízben kerületi bajnokságot, szenior vers.-en III. h. ért el 1932-ben. 1933 óta a NyTVE tagja; a házi versenyeket 2 ízben nyerte meg. 1935-ben orsz. junior vers.-en II. helyen végzett. Több sportterem tulajdonosa.

Kovács István posta s. titkár. *1902, Szolnok. Mint diák a szertornában ért el szép sikereket. Később a Bpi Postás SE-nek lett aktív vívója. Számos házi vers.-en szerepelt eredményesen. Majd Debrecenbe került, ahol a Békessy Vívó Clubban szerepelt egy éven át. Ezenkívül intenzíven űzte az úszást is. Volt a DPSE választm. tagja és főtitkára.

Kovács István asztalos. *1910, Kecskemét. 1927 óta sportol, főleg a birkózást kultiválja. 1929-ben Bp.-en könnyűsúlyban a székesfővárosi levente-bajnoks.-án II. h-t ért el. 1931-ben Kecskeméten orsz. szenior bajnokságot nyert. Ezenkívül még több számottevő vers.-en szerepelt sikerrel. Jelenleg is intenzíven sportol. Számos érem tulajdonosa.

Kovács Kiss István gázgyári m. zsáoló. *1901, Ungvár. 1918-ban a Debreceni KASE pehelysúlyú birkózója; 1919-től a DMTE igazolt versenyzője. Debrecen városi bajnoki vers.-en II. Nyiregyházán ker. vers.-en II. h. ért el. 1920-ban Kisvárdán házi bajnokságon I. h. stb., 1921-ben baleset következtében aktív birkózástól visszavonult. 1920–23-ig mint tréner és h. előadó a sz. o.-nak továbbra is lelkes írá-

nyítója volt. 1922-ben a Magy. Birk. Szöv. ezüstplakettal tüntette ki.

Kovács József állami tisztviselő. *1911, Bpest. (KAOE, BBTE) Sportja az atlétika. 1927-ben junior bajnokságot nyert, 1929-ben 183 cm-rel orsz. rekordot, 110 m-es gáton ifj. rekordot állít fel, Berlin-Bpest és magyar-lengyelen válogatott, 1931–32-ben 110 m gáton orsz. rekordot javít, 200 m gáton orsz. (24-8), majd európai (24.2) rekordot állít fel. 1933-ban 100 m-en 10.6 mp, 200 m-en 21 mp-es idővel orsz. rekordot fut, 1933-ban a két amerikai néger után III. stb. 14-szer magyar válogatott, 400 díjat nyert. 1934-ben az olasz-magyar viadalon 110 m gáton orsz. rekordot javít (14.6), a MASZ orsz. versenyen 200 m-en orsz. és európai rekordot állít (23.7) és a torinoi Európa-bajnoki versenyen nyeri a 110 m gátfutást.

Kovács József tisztv. *1907, Dunaföldvár. Sportpályáját Székesfehérváron kezdte az ARAK ifj. atlétája. 1926-ban Győrött első nyilv. szereplésén a 100 és 200 m-es síkfutásban I. díszkoszban és távolugrásban II. helyezést ért el. 1928-ban ezüstjelvényes atléta lett. 1930–1932-ig az ARAK atlét. sz. o.-nak volt a vezetője, 1932-ben ker. előadóhelyettes, 1933-ban kerületi előadó lett. Kb. 100 érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Kovács József lakatosm. *1894, Kecskemét. Ifjú korától űzi a tekéző sportot. Egyik legagilisabb tagja a nemrég alakult Kecskeméti Tekéző E.-nek. Több számottevő vers.-en ért el szép eredményt. A KVTE titkára.

Kovács László asztalos. *1912, Kecskemét. Sportja a birkózás. Bp.-en orsz. ifj. bajnokságot nyert, Szentesen orsz. szenior bajnokságot, Kecskeméten 1932-ben orsz. junior bajnokságot. Kétszer lett Délkerület bajnoka. A birk. sportnak ma is egyik lelkes művelője. Számos érem és tiszt. díj nyertese.

Kovács László asztalos. *1912, Kecskemét. 8 év óta foglalkozik a birkózással. 1931-ben megnyerte Magyarország ifj. bajnokságát. Őt ízben nyerte a Délker. ifj. bajnokságot, 2-szer Kecskeméten clubbajnokságot és 3 város (Szentes, Csognád, Kecskemét) levente-bajnokságát. Ezeken kívül még több orsz. junior és szenior versenyt. A KTE-nek ma is aktív birkózója, számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Kovács László banktisztv. *1897, Baté. 1927-ben nagy lelkesedéssel vett részt a Hódmezővásárhelyi PLE újjászervezésében. Azóta az egyesület pénztárosa. Az egyes. ügyvezetőjét is többször helyettesítette. 1933-ban az egyes. az orsz. céllövészversenyen a csapatvers.-en II. díjat nyert. Az 1920-as évek-

ben mint Kadarkút község s. jegyzője megszervezte a község atléta gárdáját, amely a Somogyi Olimpiáson fényesen szerepelt.

Kovács László okl. vegyész-mérn. *1898, Várgede. Ifjú éveiben a Kassai AC futballjátékosa, egyetemi éveiben a MAC-ban mint középtávfutó szerepelt többször eredményesen. Jelenleg a Dohánygyári Dal- és Sport E. futball sz. o.-nak elnöke. Több bajnoki és egyéb sportérem tulajdonosa.

Kovács Lajos dr. orvos. *1898, Kisléta. Sportpályáját középiskolás korában kezdte szertornával, futballal és vívással. 1919-ben a DEAC aktív futballistája. Bpsten a BEAC színeiben játszott, 1921-ben a Hajdunánási AC-nak lett kapusa. 1924-től 2 éven át a HTK-nak volt aktív tagja. 1933-ban a HTK elnökének választotta és azóta lelkes irányítója az egyesületnek.

Kovács Mihály hentesm. *1904, Nyiregyháza. Sportpályáját 1924-ben mint nehézsúlyú birkózó kezdte a NyK SE-ben. 1925-ben Debrecenben ker. versenyen I. h., Szegeden orsz. vidéki vers.-en II. h., 1925–26 ker. nehézsúlyú bajnokságban I., 1927-ben Debrecenben a DMTE orsz. junior vers.-en III. h. volt. Több sportérem tulajdonosa.

Kovács Pál börgy. művezető. *1901, Pellérd-Keresztes. Sportpályáját diákkorában kezdte a futballal. 1919–1922 a régi pécsi Börgy. TC színeiben játszott. Innen az Újpesti TSE-be került, mely akkor II. oszt.-ból az I.-be jutott. Külföldi tanulmányútjáról visszatérve, a Pécs-Baranya részjegy tulajdonosa lett, majd az újonnan alakult PBTC intézője és a Dny. LASz tanács tagja lett. 1933 óta főleg min. futballbíró működik. 2 drb. díszoklevél, 1 szövets. ezüst plaket stb. tulajdonosa.

Kovács Pongrác Máv villanyszer. *1894, Dombóvár. A Dombóvári VOGÉ révén kerül kapcsolatba a sportélettel. Előbb mint választm. tag, később mint ellenőr fejt ki működést. Izzig-vérig sportember.

Kovács Sebestyén Aladár földb., mérnök. *1887, Temesvár. Régóta kultiválja a lovaglást és vadászatot. Még mint lovastiszt a hadsereg céllövő versenyein ért el szép eredményeket. A Hmvasárhelyi PLE megalakulásakor annak tagjai sorába lépett; 1934-ben az egyesület ügyv. elnöke lett.

Kovács Zsigmond bőrkeresk. *1897, Debrecen. 1920-ban a DTE birk. sz. o.-nak versenyzője, nagyközépsúlyban Keletmagyarország és Debrecen város bajnoka. 1921-ben a BAK színeiben birkózik és Magyarország bajnokságában II. h. A Vasas vándordíj vers.-en I. helyezett. Eredményesen szerepelt

mint futballista is a DTE színeiben. Számos sportérem tulajdonosa.

Kováts Sándor gazdálkodó. *1890, Hmezővásárhely. A HPLE-nek egyik megalapítója és kezdetől vezetéségi tagja. Sportjai: lovaglás, vadászat, tenisz és céllövész. 1931-ben törv. hatósági bajnokságot nyert egyénileg kapáslövésből. 1913-ban Hódmszásárhelyen a teniszben férfi egyes bajnoks.-ot nyert.

Kováts Zoltán bizt. vezértitkár. *1884, Tiszaújlak. 1926-ban a Bocskay FC-nak rendes, majd választm. tagja lett. Jelenleg alelnöke. 1932-ben a Debreceni KASE szintén alelnökké választotta, 1933 óta pedig társelnöke.

Kovássy Kálmán ny. min. tanács. *1873, Tiszafüred. Csaknem minden sportot űzött, főképp azonban a vadászatot. Már 15–16 éves korában debreceni vívóvers.-en I. díjat nyert. 17 éves korában tagja volt a Debreceni VT-nak, több év óta alelnöke.

Kozlák Mihály vendéglős. *1886, Bpest. A III. ker. TVE futballistájaként kapcsolódott a sportba. 1905-ben magyar vál. kapus volt a csehek ellen. 1912-ben alapítótágya volt a PATO-nak, a mai BBFC-nek. Mint birkózó is eredményes sportműködést fejtett ki.

Kozlák Margit, férj. Blauermann Ferencné. A kézilabdasportot a FAFC-ban kezdte mint diákleány. A kapus posztján többször volt kézilabda vál. Több érem tulajdonosa.

Kőbányai Hokki Club. 1934 január 18-án alakult a hokki és később egyéb sportágak amatőr alapon való versenyszerű üzése céljából. A szövets. díjért folyó küzdelmekben 9 ponttal 7. helyen végeztek. Az 1934. évre megválasztott tisztikar a következő: elnök: Morich Ervin, társelnök: Halter Béla, ügyv. elnök: Steinbarzer Imre, igazg.: dr. Rácz Ádám, titkár: Viktor Gyula, jegyző: Bende Sándor, pénzt.: Schmicsek Antal, szertáros: Tomcsik János, ügyész: dr. Ujlaky László, orvos: Vajner Barna dr.

Kőhalmi Márton városi tisztv. *1893, Alsócsatár. 1912-ben részt vett a Kőszegi Sportegylet megalapításában. Éveken keresztül egyesületének aktív futballistája volt, 1919 óta pedig az egyes. vezetésében foglal helyet. Jelenleg a futball sz. o. ügyv. alelnöke.

Kőműves János sütőm. *1895. 1919–22-ig atlétizált és futballt játszott a Mezőtúri TE színeiben. A háború után résztvett a MAFC megszervezésében, anyagi támogatásával elősegítette az egyes. sikeres működését. Megalakulása óta a vezetés tagja, jelenleg is ellenőr.

Körmendi áll. polg. leányisk. Dobó Katika ifj. Sportköre. Alakult 1926-ban. Szervezte Sárközy Margit tanárnő, akitől a vezetést egy év múlva Sigoráné Fáy Ilona tanárnő vette át. Működő tagjai a leányiskola III. és IV. oszt. növendékei, akik művelik az atlét. különféle ágait, futást, ugrást, labdabást stb. Tornásznak különféle szereken, teniszszeknek, úsznak és koresolyáznak. Minden iskolaév végén tornaünnepélyt rendeznek. Az iskolának elég jól felszerelt tornaterme, sport- és koresolyapályája van.

Körmendi áll. polg. fiúisk. „Bontod” ifj. Sportköre. Alakult 1925-ben. Szervezte és kezdetben vezette Szlamka Antal sportvezető tanár. Az 1926–27 és 1927–28. évben Kovács Albert tanár, majd 1928–1931-ig ismét Szlamka Antal tanár kezébe kerül a vezetés. 1932 óta a vezető-tanárt egészségügyi okok miatt Kovács Albert igazgató helyettesíti. A Kör működő tagjai az intézet III. és IV. o. növendékei, akik főként a labdarugást és az atlétikát űzik. A Kör munkája folytatódik az isk. 55. sz. Batthyány cserkészcsapatának kötelékében. 1930 óta koresolyapályával is rendelkeznek, melynek helyén nyáron tenispályát szándékoznak létesíteni. A tornacsarnokban a fiúk a szertornát gyakorolják a cserkészcsapat rábai kikötője és csónakparkja a vízisportokat teszi lehetővé.

Körmendi Testedző Kör. Alakult 1922-ben. 1928-ig néhányszor benevezett a MLSz nyugati kerülete II. o. bajnokságára, ahol elég szép helyezéseket ért el. 1931-ben Herceg Ede nagyközs. jegyző és dr. Hetéssy Jenő szolgabíró vették kezükbe az egyesület vezetését s azóta szépen működik. Jelenleg két működő sz. o. van: futball és „Vasparipa” sz. o.

Körmendi Vasparipa Egyület 1889-ben alakult. A háború kitöréséig működött és szép eredményeket ért el. 1926-ban a Magy. Kerékp. Szöv. nyug. kerületében ismét szép helyet vív ki magának. 1931-ben beszüntette működését, 1934-ben pedig megszűnt önálló egyesületté lenni, de mint sz. o. önállóságát megtartva a Körmendi Testedző Kör Vasparipa sz. o.-ként működik tovább.

Körmendy Imre megyei irattárnok. *1893. Gyula. 1913-ban kapcsolódik a sportba az Aradi AC-ban mint atléta. 1913-ban Nagyváradon és Kolozsváron ker. ifj. atlét. vers.-en magasugrásban (176 cm.) I. díjat nyert. Később a Szolnoki Máv színeiben versenyzett. Ker. ifj. vers.-en a gerelyvetésben I. díjat, Bpsten orsz. ifj. atlét. vers.-en IV. díjat nyert. 1919-ben részt vett a Gyulai

AC ujjászervezésében, melynél különb. tisztségeket viselt, jelenleg választm. tag. 1927-ben Bpsten a testnev. főiskolán tréneri vizsgát tett. Mintegy 60 különb. érem és plakett tulajdonosa.

Köröm István Máv motorvezető. *1898, Székudvar. 1920–1924-ig a Csabai Előre és a CsAK színeiben futballozott. 1926–1928-ig a csabai Máv titkára. 1930-ban élénk részt vesz a Szentesi Máv megalapításában, melynek futballvezetője és választm. tagja.

Köstner (Kőrösi) Vilmos joghallg. *1913, Sportjai: rövid távfutás, úszás és futball. Középisk. vers.-en 100, 200 és 400 m-en többszörös középisk. ker. bajnok, 200-asban orsz. középisk. bajnok. Úszásban 100 m-en orsz. középisk. II. helyezett. Mint futballista volt orsz. középisk. vál. Középiskolái után a DEAC atlétája és futballistája lett. 1932-ben 200 m-en orsz. ifj. bajnok. Bécsben mint orsz. ifj. válogatott I. helyezést ért el. 100, 200, 300 és 400 m-en a keleti ker. rekordere. 1933–34-ben a délnémetek és osztrákok ellen orsz. válogatott. Mint futballista 8 év óta szerepel a DEAC színeiben. Többszörös ker. és főisk. válogatott. 3 arany és 250 egyéb érem tulajdonosa.

Középmagyarországi Automobil- és Motorclub. 1932 június 27-én alakult a felosztott KSC motorosztálya agilis vezető-embereinek közreműködésével. 1932 július 1-én megkezdte működését és 1932 aug. 15-én megrendezte az I. Nemzeti Nagydíjat és a vele kapcsolatos csillagturát. 1932 okt. 2-án dr. vit. Héjjas Iván v. orsz. gy. képviselő, a Club t. elnökének irányítása mellett repülőnapot rendeztek, melyre megérkezett a „Giustizia per l'Ungheria” hét sport- és két személyszállító repülőgép a légügyi hiv. főnökének vezetése mellett. Az 1933. év az „Ut” című hivat. lap megindításával kezdődött. 1934 július 30-án csillagturát és a műegyetemi sportrepülők részvételével repülőnapot rendezett a Club, mely fényesen sikerült. A Club, hogy az autós és motoros-társadalmat hathatósabban szolgálja, osztályokat és titkárságokat létesített. Osztályai vannak: Ceglédén, Kiskunfélegyházán és Szolnokon. Titkárságai: Kiskunhalason, Nagykőrösön, Kalocsán, Madarason és Baján. A Club vezetősége: védnök: Lord Rothermere, díszelnökök: dr. vit. József Ferenc kir. herceg, vit. jákfai Gömbös Gyula m. kir. miniszterelnök, gr. Andrássy Sándor v. b. t. t., a KMAC elnöke, dr. zsitvatetői Zsitvay Tibor ny. igazságügym., tisztb. tagok: fái Fáy István főispán, dr. balásfalvi Kiss Endre polgármester, Dezső Kázmér polgármester, dr. Antalffy Károly pol-

gármester, dr. Tóth József polgármester, dr. Tóth Tamás polgármester, dr. Sárkány Gyula polgármester Beretvás János felsőházi tag, korm. főtan. Elnökök: dr. Szabó Pál ügyvéd, társelnökök: inárcsi Farkas Ferenc gazd. főtan., dr. vit. Héjjas Iván v. orszgy. képvis., Szappanos Jenő műsz. főtan., vit. Orbán Nándor igazgató, alelnökök: dr. alvinci Nagy László orvos, Draskovits Ferenc fölbirt., Damo László th. főmérn., Dunay Róbert clubigazg., dr. Horváth Ödön főszerk., dr. Pintér Béla rendőrfogalm. Mátray Ferenc főtisztv., Szabó József főmérn., igazgató: Dunay Róbert, főtitkár: Král Ottmár mtisztv., ügyészek: dr. Steiszkal Ottó, dr. szent-erzsébeti Szakáts István, dr. Matusz Károly. pénztárnok: Wézner Géza MTI vezető.

Kőszegi m. kir. áll. tanítóképző „Csaba Sportköre“ 1926-ban alapította Zoltán Géza igazgató. Szakosztályai: torna, atlét. játék, céllövészet, téli sportok, túrista sz. o. Tanárelnökei: Zoltán Géza igazgató, Földes Ernő, Makray János tanárok voltak. Jelenleg Pődör Béla tanár vezeti. Sportműködését a Kőszegi SE sporttelepén folytatja. Minden versenyen, melyben a Kör eddig résztvett, derekasan megállta a helyét.

Kőszegi Gyurátz Ferenc ág. h. ev. leányliceum koresolya és túrista sz. o. kal kezdte működését, melyek azóta torna sz. o.-lyal is bővültek. Tornaterem, két gyönyörű tenispálya, Kőszeg sí- és rődlipályái állnak a sportolók rendelkezésére és a város szép alpesi környéke bő alkalmat ad a túristasport űzésére. A Kör tagjai többször szerepeltek sikerrel, így egy Szombathelyen tartott vas megyei tornabemutatón s Kőszeg jubileumi tornaünnepélyén színes és nagyarányú magyar tárnemutatójával arattak sikert.

Kőszegi szt. Domonkos-rendi nővérek rk. tanítóképző és polg. leányisk. sportja. A két iskola növendékei 1916-tól űzik a teniszt, úszást, koresolyázást, rődlizást. A zárdának saját tenispályája volt hatalmas kertjében. Sajnos, az iskola kibővítésével 1929-ben a tenispályát is beépítették. Koresolyázni a KSE pályájára járnak a növendékek. A tanítóképzőben évek óta zártkörű házi tornaünnepélyt rendeznek, melynek keretében futó, ugró- és játékvversenyek szerepelnek.

Kőszegi Sportegylet. Alakult 1912-ben. Az életrehívás érdeme Szentmihályi Ottót, a bencésgimn. volt tornatanárát illeti. A fiatal sportegylet csak a futballt kultiválta. A szépen megindult sportéletet a háború állította meg. A háború után újra csak a fut-

ball éledt fel. 1923 őszén a Kőszegi SE már az I. oszt.-ban küzdött. 1923-ban megalakult a tenisz sz. o. is, mely igen szép eredménnyel működött. Legszebb teljesítménye volt a tenisz szöv. által kitűzött Jurisich-serlegnek Kőszeg számára való megszerzése. A tenisszel egyidőben indult meg a vívó sz. o. működése is. 1924-ben az úszósport is megindult. Beneveztek a vízipólóbajnokságra és megnyerték Vas vármegye bajnokságát. 1923-ban alakult meg a birkózó sz. o., mely 1928-ban élte fénykorát. Az atlétikai, asztali tenisz, kérekpár és koresolya sz. o. működik még. A KSE kiépítésében a legnagyobb érdem vit. Szabadváry Ferencet illeti. Legnagyobb alkotása: modern, minden sportágnak helyet nyújtó sportpálya.

Kőszegi Széchenyi István m. kir. áll. polg. fiúiskola Sportköre. Alakult az 1924-25. tanévben. Kultiválja az atlétika összes ágait a súlyemelés kivételével. Sztorna az intézet tornatermében, terepsport: terepfutás, terepjáték, céllövészet: jégpuskalövés, téli sportok: sí, rődli, koresolya. Ezen sportágaknak megfelelő szakosztállyal működnek.

Kőszegi Frigyes vit., főgimn. tan. *1884, Sepsiszentgyörgy. Mint középiskolás a vívást és úszást űzte. Egyetemista korában a KAC-nak volt aktív atlétája és vívója. A hajduböszörményi gimn.-nak 2 évig vívótanára. A HPLE alapítótágja és azóta elnöke, a levente egyes.-nek szintén alapítója és elnöke, jelenleg is. Hasznos sportműködéséért többször részesült elismerésben.

Krátky István dr. polgármester. *1888, Nagykanizsa. Kora ifjúságától lelkes barátja a testi kultúrának. Ma már csak a vívással és evezéssel foglalkozik. 1920-ban a Nagykanizsai TE nagy lelkesedéssel az elnöki székbe ültette.

Kratzer Antal cipőfelsőrészkesztő. *1911, Debrecen. A DTE-nek 1927 óta könnyűsúlyú birkózója. 5 ízben volt Bpestén orsz. ifj. versenyek I. helyezette, 1931-ben magyar ifj. bajnokságot nyert. 1932-ben 2-szer I. helyezett II. oszt. szenior vers.-en. Több ízben ker. bajnok és számos városközi verseny I. helyezette. A kisközépsúlyban a DTE házibajnoka. 1934 óta birk. sz. o. trénere. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Krauspé Rudolf Máv. főintéző. *1885, Técső. Sportpályáját a Miskolci AK-nál az atlétikával kezdte. Egy évig ügyv. elnöke volt a Mármaroszigeti SzAC-nak, majd 1927-ben Győry Gáspár fűtőházi főmérnökkel egyetemben megalakította a Besabai Máv SE-et.

Alakulása óta részt vesz az egyes. vezetésében, volt főtktár, futball sz. o. vezető, majd ügyv. alelnök lett. Közben működött a CsAK-nál is mint pénztár-ellenőr.

Krausz László banktisztv. *1915, Szabadka. Sportjai: koresolyázás, uszás, tenisz, vívás és asztali tenisz. 1929-ben kapcsolódott a sportba, mint a Pécsi SC tenisz sz. o.-nak működő tagja. Több érmet és díjat nyert.

Krayer-Krausz Arnold ifj. *1909, Bpest. Űzi a vitorlázást, evezést és atlétikát. A Hungária Yacht C és a Nemzeti Hajós E. tagja, a NYC ellenőre. Számos vers.-en vett részt „Lucifer” nevű hajójával. Kiemelkedőbb eredményei: I. díj Keszthelyen 22 m² tőkesúlyos kategóriában, Zalavm. tisz. díja. 1934-es „Kék szalag” vers.-en 22 m² tőkesúlyos kat.-ban III. helyezett. — Ezenkívül is több vers.-en szerepelt sikerrel.

Kremer Ferenc mtisztv. *1910, Kemese. A Nyiregyházi TVE-nek 1919 óta tagja, a MILL keleti ker.-nek főtktára, a Keletmagyarországi Sporthírlapnak 10 év óta sporttudósítója. 1919 óta sportol. Sportjai: futball és asztali tenisz. Egyesülete ifj. futballcsapatának 10 éven át játékosa, intézője és kapitánya volt. 1930-ban tett futballbírói vizsgát. Mint asztali teniszező résztvett Bpestén az 1931-es világbajnokságon mint orsz. vidéki válogatott. Nyiregyháza és Keletmagyarország asztali teniszbajnokságát többször nyerte meg; orsz. vidéki bajnokságokon többször elsőrangú helyezést ért el.

Krencsey Géza néhai, szfővárosi műsz. főtan. *1873, Nyitra. † 1934. III. 25-én. Ugyszólván minden sportágat kultivált, főleg azonban a vívással foglalkozott. Volt Magyarország kardvívóbajnoka ugyszintén Pozsony, Kassa és Kolozsvár bajnoka. A MAC-nak alapítótagja.

Krepuska István dr. orvos, egyet. magántanár. *1899. Bpest. Sportjai: jéghekk, atlétika, uszás, futball, torna. A BKE-nek 1909 óta tagja. A hokki sz. o. által a választm.-ba delegált tag. 1912-ben kezdett jéghekkizni és az akkori „bandy” csapatnak volt tagja. 1914-ben a középisk. bajnoksapatnak tagja. 1914-től állandóan a BKE I. csapatában szerepelt. 1924–30-ig foglalkozott koronghekkival. Ma is ügybuzgó agilitást fejt ki a BKE hokkicsapat szervezésében és irányításában.

Krepuska Tibor, a Nemzeti Bank ellenőre. *1904, Bpest. Sportjai: tenisz és torna. Diákkorában futballozott, 1927-től teniszversenyző. 1927-ben Bpest bajnokságában férfi egyesben III.

férpárosban II., 1928-ban párosban a német bajnok ellen győz, 1929-ben 14 nemzetközi I. díjat nyert. 1928–30-ban a m. orsz. fedettpálya férfi bajnoka, 12-szer magyar válogatott, 90 díj tulajdonosa.

Krieser József malombérlő. *1902, Baranyakisfalud. A Siklósi SE intézője 1932 óta. Egyesülete a II. ligában működik jó eredménnyel. Lelkes sportbarát, aki egyesülete fejlesztése érdekében fáradhatatlanul munkálkodik.

Kriesch Tamás körösfői, középisk. nyelvtanár. *1909, Gödöllő. Sportjai: atlétika, tenisz, uszás és sí. Mint középiskolás 1924-ben Nagy Pál álnéven 100 és 400 m-en Középmagyarország ifj. bajnoka. 1926-ban 200 m-en a Pest-vidéki ker. ifj. bajnoka és MOVE orsz. ifj. bajnok. 1928 óta a BEAC színeiben versenyez. Inszalagszakadás következtében az intenzív sportolással fel kellett hagynia. Éveken át vezetője volt a Gödöllői MOVE Tenisz C atlét. sz. o.-nak. 100 különb. bajnoks. és egyéb érem, plakett és tisz. díj tulajdonosa.

Kroh Vilmos nagykereskedő. *1883, Beregszász. A Debreceni KASE-nek 15 év óta elnöke, a Boeskaynak társelnöke és KLASZ-nak tanácsagja. A KLASZ-nál 2 éven át mint alelnök is működött. Érdemeiért a KLASZ ezüstjelvénnel tüntette ki. Kedvelt sportjai a futball és birkózás. Városa sportkultúráját mindenkor anyagilag is támogatja.

Kroitor Dénes nőifodrászm. Sportja a futball, melyet a Pécsi MSC, majd a Pécsi BTC színeiben kultivált, később a BT csapatában játszott. 1924-ben megszerezte a futballbírói képesítést s azóta számos nehéz bajnoki mérkőzést vezetett le. A BT-nek volt tanácsagja.

Kroitor József börgy. tisztv. *1902, Újpetre. Sportpályáját diákkorában kezdte a labdarugással. A pécsi keresk. isk. vál. keretének tagja, miközben szerepelt a Pécsi MSC ifj. játékosaként is. 1921-től a régi BTC I. csapatának standard játékosa volt. A Pécs-Baranyának megszűnése után részt vesz a PBTC ujraszervezésében, melynek első ügyv. elnöke lett. Ezen tisztelet ma is ügybuzgalommal tölti be. Működésének elismerésül a Dny LASZ ezüstéremmel tüntette ki.

Krómy Károly dr. ügyvéd. Diákkorában a futballsportot űzte, ezenkívül foglalkozott vívással és birkózással. Később 10 éven át ügyv. elnöke volt a NyTVE-nek, mely idő alatt az egyesület futbalcsapata és birkózógárdája a legszebb sikereket aratták. Jelenleg elnöke a Nyiregyházi PLE-nek és a Lev. Egyesületnek.

Kubányi Ernő Máv intéző. *1888, Maglód. Már mint diák lelkes sportoló. Később a NyVSC intézője volt. A MILL Keletmagyarors. osztályának egyik megalapítója és alelnöke, a Máv Sportköre ligájának választm. tagja s ugyanakkor a MVSC kebelében a ping-pong sz. o. megalapítója. Sportjai: atlétika és futball. 1932–33-ban a KLASz póttanács tagja, majd tanács tagja. 1933-tól a BT tagja. 1934-től a debreceni Kat. Népszövetség sportvezetője. A NyVSC pálya megépítésének kezdeményezője. Jelenleg a KLASz fegy. bizottságának egyesbirója.

Kudelka Károly ny. igazg. *1868, Bpest. 15 éves korában lett az OTE tagja. Több ízben volt tagja az OTE tornászcsapatának. Hosszú időn át vezetőségi tagja is volt egyesületének, melynek felvirágoztatásán fáradoztatlanul munkálkodott. Az egyesületnek legrégibb tagja. Több érem tulajdonosa.

Kugyela Mihály szabóm. *1907, Szarvas. 1934-ben került kapcsolatba a sportélettel, amikor mint elenőrt a Szarvasi „Boeskay” SE vezetőségébe választották. Csapata drukkertáborának egyik leglelkesebb tagja.

Kulasák János baromfikereskedő. *1895, Szarvas. Mint középiskolás 1910-ben Kassán gimn. közötti vers.-en korlátban és rudugrásban III. díjat nyert. Alapítótagja volt a Szarvasi Vasas SE-nek. Évek óta tagja a Szarvasi Boeskaynak, ahol a birkózó sz. o. megalakításában tevékenykedett fáradoztatlanul. Jelenleg a választm.-nak tagja.

Kulin László dr. egyet. tanársegéd. *1901, Zilah. Sportjai: tenisz, bridge, vívás és futball. Diákkorában a futballt űzte; a teniszt 1928 óta űzi versenyszerűen. 1931-ben Debrecen férfi egyes bajnoka. Nagyváradon a válogatott csapat tagja. 1930 óta a DEAC csapatának állandó válogatottja. Több különb. sportérem tulajdonosa.

Kultsár Sándor dr. városi orvos. *1892, Nagyzerénd. Mint középiskolás a tornát és atlétikát kultiválta. Temesvárott ker. vers.-en mint az aradi lyceum mintacsapatának tagja ért el szép sikereket. Egyetemista korában űzte a vívást, evezést és teniszt. 1927-ben a békéscsabai céllövősport egyik lelkes mozgatója. 1933-ban a besabai céllövő egyes. alelnökévé választotta.

Kuneze Géza testn. tanár. *1890, Bpest. 17 éves kora óta sportol versenyszerűen. Fősportja a torna, korcsolya és atlétika. Résztvett a stockholmi olimpián, Turinban a magyar csapat legjobbjá. Az OTT nagy érmének tulajdonosa. Biráskodott Luxemburgban, kiküldött volt a brüsszeli

kongresszuson. Számos külföldi versenyen volt kiküldött és vezető. Az OTE ügyv. alelnöke. A MOTSz alelnöke, a játékbizottság elnöke, a MASz–MOTS kosárlabda bíróbí. elnök, az ifjúsági sportkör elnöke. Az 1934. évi tornászviálgbajnokság férfi szabadgyakorlatának pályázatát megnyerte. Számos sportszakirodalmi munkája jelent meg.

Kunoss Gyula ny. felsőker. isk. c. ig. *1865, Velika. Alapítótagja és később hosszú időn át ügyv. elnöke a Székesfehérvári TC-nak. Régióta elnöke a Korcsolyázó Egyletnek. Örökös díszelnöke a Kerékpár Egy.-nek. Az OTT 1932-ben testnev. éremmel tüntette ki.

Kupinszky Sándor dr. városi tb. tanácsnok. *1896, Nyírtas. A debreceni stadion igazgatója, a magyar futballbírák Keletmagyarors. alosztályának elnöke. A KLASz-nak 8 éven át tagja, illetve főtítkára, vár. képv. és alelnöke volt. Már IV. gimn. korában intézte válogatott csapatának tagja. Később a OTE színeiben játszott 1919-től a DEAC játékos. Kedvelt sportja a tenisz is. 15 éves működéseért a BT arany díszoklevéllel tüntette ki, az MLSz pedig plakettel. Ezenkívül számos különb. sportérem tulajdonosa.

Kustos József kéményseprőmester. *1895, Nova. Mint a MOVE igazolt versenyző lövésze fejt ki sportműködést. Előzőleg és jelenleg is intenzíven foglalkozik az uszással, azonkívül kerékpársporttal. Egyesülete színeiben lövészvers.-en több ízben ért el I. és II. helyezést.

Kuti (Kuli) Jenő vegyész. *1909, Bpest. 1930-ban kezdett birkózással foglalkozni a MAC színeiben. A pehelysúlyban versenyzett, többször ért el helyezést. A súlyemelést 1933 óta űzi, még azon évben megnyerte Bpest pehelysúlyú bajnokságát, úgyszintén 1934-ben, amikor magyar rekordot is javított. Egyéni rekordja pehelysúlyban 260 kgr. (Nyomás 77.50, szakítás 80 kg és lökés 102.50).

Kürtös Károly ifj. szigorló közgazd., operaénekes. *1910, Bpest. Sportjai: vitorlázás, evezés és uszás. Vitorlázással 1924 óta foglalkozik. Hajójának neve „Csalogány” 25 m² yolle. Több vitorlásvers.-en vett részt sikerrel. A Baitoni Yacht C-nak 1932 óta tagja, előzőleg a Keszthelyi Yacht C-nak volt a tagja. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Kvasz Lajos vár. tisztv. *1903, Bcsaba. Diákkora óta űzte a futballt, volt gimn. vál. Később 1920-ban a Besabai Előre ifj. csapatában játszott, 1921-től az I. csapatban. Utána a BEAC szí-

neiben szerepelt. 1926–30-ig a CsAK aktív játékos, többször alosztály és délmagyar vál. Volt csapatkapitány. Több bajnoksági és egyéb érem tulajdonosa.

Laász István gazdálkodó. *Mezőberény. A Mezőberényi PLE alapítótagja. Sportja a lövészet, melyet versenyszerűen sikerrel kultivál. Ugy csapatban, mint egyénileg többször ért el szép helyezést. A mezőberényi vadásztársaságnak is egyik legeredményesebb tagja.

Lacszay Péter dr. várm. tb. árvasz. ülnök. *1907, Arad. All-round sportember. 1925–1928-ig Románia szkif bajnoka, többszörös dubló bajnokságot nyert és a bajnoki négyes tagja, ugyanazon idő alatt számos asztali tenisz versenyben győzött. Az AAC futballcsapatának éveken át volt kapusa, az atlétikában pedig a súlyszámokban értékes helyezéseket ért el. Jelenleg a vívást kultiválja.

Lakatos Lajos dr. m. kir. rendőrtan. *Budapest. Sportjai: vitorlázás, lovaglás, úszás és evezés. A Balatoni Yacht Club egyik alapítótagja, a RAC válaszm és gazd. bizotts. tagja. Vitorlázással 30 éve foglalkozik, számtalan versenyen eredményesen vett részt. Saját hajója: „Juliska” 25 m² kajutós túrahajó.

Lakatos Pál bőrkeresk. *1901, Makó. A labdarugósportot már középiskolás korában kezdte el, majd éveken át Belgrádban, utána pedig Törökbeesen szerepelt mint futballista. 1929-ben futballbírói vizsgát tett és azóta mint bíró tevékenykedik.

Lakó László szabóm. *1096, Keskemét. Már ifjú korában kezdett bírközni. A KTE színeiben 1928-ban, 1930, 1931-ben könnyűsúlyban orsz. vidéki bajnokságokat nyert; 6-szor nyerte a déli ker. bajnokságát és megnyerte a Kiskun bajnokságot. 6 év óta a KTE birk. sz. o.-nak edzője. Egyesülete örökös bajnokává választotta és diszoklevéllel tüntette ki, diszoklevelet kapott a déli ker.-től is. Ezenkívül számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Lamotte Károly dr. szkfv. tanácsnok. A BSE elnöke, a Magyar Sí Szöv. társelnöke. A magyar sport egyik hathatós támogatója.

Láng Árpád gyári képviselő. *1893, Nyíracsa. Mint középiskolás magas és távolugrásban, valamint 100 m-es síkfutásban több középisk. bajnokságot nyert. Már 1907-től szerepelt a DTE színeiben mint futballista is. Több ízben volt ker. válogatott. A hadsereg kötelékében is futballozott és egyik megszervezője volt a hads. futball sz.

o.-nak. Számos bajnoki és egyéb érem tulajdonosa.

Láng Frigyes városi tisztv. *1902, Pécs. Sportpályafutását már diákkorában kezdte el mint futballista, 1921-ben bírói vizsgát tesz és azóta mint futballbíró tevékenykedik. Főleg azonban mint szervező és vezető végez értékes munkát. Előbb a Bőrgyári TC-nek volt jegyzője, pénztárnoka, majd 1924-től a PVSK vál. tagja. A „Magy. Futballbírák Testülete Délnyugati alosztálya” életében előbb mint tanácsstag, pénztáros, majd 1930 óta mint főtitkár működik. Erdemeinek elismerésül az Orsz. BT diszoklevelét és a Délnyug. BT Emléklapját kapta.

Láng Sándor dr. városi tisztv. főorvos, egészségügyi főtan. Egyik megalapítója a Békessy Béla Vívó Clubnak. Ma is élénk részt vesz a Vívóclub életében. A Clubnak éveken át volt elnöke és irányítója.

Lantos Mihály dr. várm. számell. *1901, Mérk. A Makói AK-nak 1923 óta tagja, 1932 óta az egyesület ügybuzgó titkára.

Lantos Pál banktisztv. *1908, Kisvárd. Mint diák a régi Vasúti SE tagja. Versenyszerűleg a vívást és úszást kultiválta. Mindkettőben ért el eredményeket. Kedvenc sportja a tenisz is. Ma a város sportéletében mint a Debreceni UE gazd. bizottságának tagja vesz részt. Több érem és plakett tulajdonosa.

Laska Mihály keresk. *1904, Hód-mvásárhely. Sportpályáját mint futballista 1921-ben a HMTE-ben kezdte és 1929-ig állandóan az első csapatban szerepelt. A másodosztályú bajnoks. ot nyert csapat tagja volt. Az egy.-ben két éven át mint titkár is tevékenykedett.

Lassányi József gyógyszer. Sportja: a vadászat és a multban a nehéz atlétika. 1928 óta a Debreceni Vadász T. tagja. Ezt megelőzőleg a Kisújszárlási V. T. tagja volt. Nagy súlyt helyez vizslák tenyésztésére. 1932-ben az orsz. vizslacub kiállításán magyar vizslájával I. díjat nyert. 1933-ban Bőngér nevű vizslájával ugyancsak I. díjat és a földm. min. tenyésztési nagy díját nyerte el. 1934-ben szintén I. díjat és Magoss György örökös vándordíját. 1923 óta 73 drb vizslát nevelt és osztott szét ingyen vadásztársai között.

Latzger László gazd. akad. hallgató. *1915, Pozsony. Sportjai: tenisz, vívás, céllövészet, sí és koresolyázás. A sportéletbe középiskolás korában kapcsolódott bele. A vívásban volt középisk. bajnok. Lövész és cserkész vers.-en I. és II. helyezést ért el. Eddig 43 különféle érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Jelenleg a Keszthelyi Gazd. Ak. C. tagjaként fejt ki intenzív sportműködést.

Lázár Labori Károly dr. orvos. *1895, Bpest. (MAC, MTK, MUE). Versenyszerűen 1910 óta úszik, számtalanszor részt vett a folyam, Balaton, klub stb. bajnokságokon, kiváló eredményeket ért el, 1925-ben az Esztergom-Budapest távon orsz. rekordot javít, sok esetben bajnok. A MUE vál. tagja, II. o. vízipóló bír. 110 érem birtokosa.

Lebovits Sándor gyárigazg. *1894, Nagyvárad. Sportjai: vívás, motor, bolyás. Már diákkora óta a Kecskeméti AC tagja, jelenleg a KMA és M Club igazg. tagja. Lelkes sportbarát.

Légrády Sándor dr. orvos. *1902, Szigetvár. Aktív sportműködését diákkorában mint futballista kezdte, majd a Szigetvári AK, Szegedi KEAC, Pécsi AC és PEAC játékosa volt. 1927-ben a Rómában tartott főiskolai bajnoks.-on mint a vál. futballesapat tagja vett részt.

Lehoczky Attila dr. királylehotai, orvos. *1901, Zólyom. Mint futballista 1916-tól 1923-ig a PTE, majd a BEAC játékosa volt. 1934-ben megalapította a Szőnyi SC-ot és annak vezetésében tevékeny részt vesz. A Polg. Lövészegyes. alelnöke.

Lehoczky Ferenc keresk. *1894, Nagykanizsa. Sportpályafutását 1913-ban mint birkózó a NTE-ben kezdte, 1927-ig aktív versenyző volt. Számos ker. és orsz. vers.-en szerepelt szép sikerrel, így 1922-ben megnyerte a Dunántúl helysúlyú bajnoks.-ot. Kétszeres országos, egyszer kerületi bajn. és kb. 35-ször volt I. és II. helyezett orsz. és ker. vers.-en. Jelenleg a NTE birkózó sz. o. vezetője és edzője és a MBOSz nyug. ker.-nek tanács tagja. — Számos kitűnő versenyző került ki keze alól.

Lehoczky István vízv. szer. *1900, Kürt. Mint futballista 1916-ban az Ipolysági TE-ben kezdte sportműködését, majd Érsekújvár, Léva, Nyitra, Nagyszombat után 1927 óta a GyAC játékosa. Ez évben megnyerték a II. oszt. és 1933—34. évben az alosztálybajnoks. 1927 óta csapatkapitány, a ker. és Gyula város vál. csapatának tagja. 1922-ben megalapította a Kunszentmiklósi TE-t, mely egyesület ma is fennáll. Atlétikával is foglalkozott, ker. vers.-en magas és távolugrásban nyert I. díjat.

Lehoczky János dr. áll. anyakönyvez. hely. *1903, Szarvas. Középiskolás korában atlétizált és több I. díjat nyert, majd a Vitézi Szék által Szarvason rendezett vers.-en futószámokban aratott győzelmeit. 1922-ben a Szarvasi Turul SE titkára, később az egyes. főtitkára lesz, mely tisztségét jelenleg

is betölti. Az egyes. és a sport lelkes támogatója.

Lehr Elemér kereskedő. Sportja a birkózás. 1918—1920-ig a Pécsi SC birkózó sz. o.-nak volt a vezetője. 1913-ban Dunántúl bajnokságában II. helyezett volt, úgyszintén 1920-ban Pécs város bajnokságában.

Leitner Barna bankigazgatóh. *1903, Hajdusámson. Mint középiskolás számos középisk. versenyen szerepelt; 100 és 200 m-en, távolugrásban Tiszántúli ifj. bajnoka volt. Teniszben ker. bajnok; bankbajnokság páros számában I. helyezett. Ezenkívül is több számottevő versenyen ért el szép sikereket. Több oklevél, tiszti. díj és kb. 50 érem tulajdonosa. Volt a DTE-nek, a Bocs-kay FC-nak tagja. Jelenleg a BB Vívó Club aktív tagja és számvizsgálója.

Lénárt Ernő tiszttviselő. *1895, Bpest. A BLASz-nak 1926 óta főtitkára, közben egy évig alelnöke. 1933 óta szöv. kapitány. Az MLSz orsz. tanácsának és a fellebbviteli biz.-nak tagja. Az OTT testnevelési érem és díszoklevél birtokosa.

Lengyel Árpád joghallgató. 1929 óta versenyez mint úszó, 1932—33-ban orsz. ifj. bajnok, 1933-ban 800 m-en, orsz. ifj. rekordot javít. Ez évben nyeri a sen. 400 és 800 m távot is. Torinóban főiskolai világbajnok 1500-on és 400 m távon II. helyezett, stb.

Lengyel József dr. városi fogalm. *1904, Nyírparasznya. Diákkorától sportol. Mint katona 5 éven át tagja volt a katonai futballesapatoknak. 1929 óta futballbíró, 1935-ben soronkívül II. f. bírónak léptették elő.

Lenz Rezső id. magánzó. *Bpest. Mint az OTE tagja az atlétikában ért el kitűnő eredményeket. 1897-ben indult első ízben, amikor is az OTE jubiláris versenyén a diszkoszvetésben győzött. 1898—99-ben Pozsony, Sopron, Siófok, Balatonföldváron rendezett versenyeken a diszkoszvetésben első díjat nyert, sőt kétszer is megjavította a diszkoszvetés orsz. rekordját. 20 I, 12 II. és 8 III. díjat nyert, számos érem és tiszti. díj tulajdonosa.

Lenz Rezső dr. orvos. *1909, Bpest. Már diákkorában tornában orsz. ifj. bajnok, 1928-ban a KISOK I. csapat vers.-je volt. 1928 óta a BTC tagja és a verseny tornászcsapat vezetője. Az orsz. bajnokságokon III. helyezett 1929—31-ig. Részt vett 1930-ban a luxemburgi világbajnokságon, Bariban az olasz-magyar mérkőzésen. 1931-ben Velencében aranyérmet és koszorút nyert, részt vett a párisi világbajnokságon, 1932-ben Bpsten az olasz-magyar és a frankfurti német-magyar mérkőzésen. 1933-ban a finn-magyar

versenyen II., stb. 5 arany és többszáz egyéb érem tulajdonosa.

Lestyán Goda György dr. orvos. *1896, Szarvas. Sportműködését mint középiskolás kezdte és szertornában több díjat nyert, majd Kassán ker. vers.-en lett első. 1923 óta a Szarvasi „Turul” SE tagja, volt társelnöke, jelenleg orvosa és vál. tagja.

Létay Zoltán dr. banktisztv. *1902, Nyíregyháza. Már I. gimn. korától sportol; nem versenyszerűleg, inkább csak testezés céljából. A Boeskey FC főtitkára volt, 1933 óta társelnöke.

Lévay József nemes dr. városi üv. főorvos és várm. tb. főorvos. *1890, Hajduböszörmény. Sportpályáját középisk. korában a vívással, birkózással és atlétikával kezdte. Ezen sportokat üzte Kolozsváron egyetemi éveiben is a KEAC-ban. 1925-ben a Hajduböszörményi Levente E. elnökévé választotta, mely tisztséget 1930-ig töltötte be. Ő szervezte meg Hajduböszörményben a lovasleventéket, elsőnek az egész országban; ő honosította meg a kegyeleti stafétát is a hősök emlékére. Mint a MOVE THTE-nek több éven át h. elnöke szintén értékes tevékenységet fejtett ki. Ádám fia szintén lelkes sportoló, aki a gátfutásban és magasugrásban ért el eddig szép eredményeket.

Lichtenberg Leó felsőrészkészítő. *1901, Nyíregyháza. Már gyermekkorától hódol a futballsportnak. Bpsten a Vasas SC volt a csapata. 8 év óta a Nyíregyházi KISE választm. tagja és helyet foglal jelenleg a MILL vezető-ségében is.

Lill Erich, okl. gépészmérn. *1881, Bpest. Egyik megalakítója az OTE első futballesapatának. 1900-ban a MAFC I. csapatának lett a tagja. 1903-ban egyik alapítója a 33 FC-nek, ahol szintén az I. csapatban játszott. A vívást 1902–1903-ban az OTE-nél kezdte. Ugyanakkor atlétikával és uszással is foglalkozott. A vívásban számos vers.-en ért el kiváló helyezést. Mint uszó tagja volt az OTE úszó vegyes stafétájának, mely 3 ízben megnyerte Bpest szűváros díját. Jelenleg az OTE vívó sz. o.-nak vezetője.

Lill Károly † volt bankfőtisztv. *1882. A 33 FC alapító és aranyjelvényes gárdájának tagja. Magyarország vál. futballesapatának kapusa. Kedvence sportja volt tenisz is. Sportpályája során számos érem, plakett és tiszti, díjban részesült. Meghalt 1934. nov. 29.

Lippai Imre vitéz, városi díjnok. *1894, Mezőtúr. Középiskolás korában főleg atlétikában és tornában tűnt ki és súlyszámokban I., futásban II., nyúj-

tón és korláton I. díjat nyert. 1911-ben a Mezőtúri AC futballjátékosa lett, majd résztvett a MSC alapításában, annak játékosa, csapatkapitánya és titkár volt, később a MAFC-ban ugyanezen minőségekben működött, 1928–1934-ig a Mezőtúri Máv SE futballtrénere volt, jelenleg vál. tagja.

Lippay Imre ifj. fűrészgári igazg. *1903, Szeged. Már középiskolai vers.-en sikerrel vett részt. 1915–1923-ig az SzTK-ban futballozott előbb a II., majd az I. csapat állandó tagjaként. A csapat jó szereplésében nagy része volt és tagja annak a csapatnak, amely a Szegeden rendezett húsvéti serleg körmérkőzések győztese lett. Mint lelkes sportbarát az SzTK-nak ma is tagja.

Litkey István közs. irodatiszt. *1911, Zsámbok. Sportjai: lövészet, futball, tenisz. A MPLE 1932. évi vers.-én II. helyezést ért el, mint futballista 1927–1932-ig a MLE játékosa volt.

Loessl János dr. egyet. mtanár, sebész-főorvos. *1887, Kistelek. Sportjai: vadászat és lovaglás. 10 éves korától vadászik. 14 éves korában már 20-as fegyvert kapott. Azóta úgy a régi Magyarország, mint pedig Csonka-Magyarország legkülönb. területein űzi a kisvad vadászatot. 1927 óta tagja a Debreceni Vadász T-nak.

Loránt József világ. váll. titkár. *1877, Debrecen. Közel 20 éven át titkára volt a debreceni ügetőversenyeknek, később a nagymúltú Debreceni Lovaregyletnek. Az ő nevéhez fűződik az 1912. és 1913. évi európai hírű concoursok megrendezése, Eredményes működéseért a lovaregylet díszközgyűlésén Horthy István lov. tábornok tiszti. díjjal tüntette ki.

Lóska György földbirtokos. *1893, Salgótarján. Már mint 17 éves középisk. feltűnt kiváló sporttehetségével. 1910-ben a DFTK színeiben orsz. és ker. vers.-en súlydobásban diszkoszvetésben, távolugrásban és 100 yardos síkfutásban I., Felsőmagyarország közepsúlyú bajnoka. 1911-ben súlydobásban és diszkoszban I. Később a DTE futball, atlét. és birkózó sz. o.-nak aktív tagja. Futballban többször Kelet-magyarország válogatottja. 1912-ben az NSC futballistája, majd a BAK birkózója, utána a MAC futballjátékosa. Háború után a Hajdunánási TK-nak és a H Vadász T-nak tagja.

Losonezy Jenő losonci, ny. százados. *1887, Sajószentpéter. Mint tornász kezdte el sportműködését, majd a nagyváradi hadapródiszkolában futball, vívás és lovaglás sportot űzte. 1919–28-ig a móri leventeegyes. elnöke volt, számos sikerült versenyt rendezett és a futballesapatot megszervezte. Később Bonyhádra került, résztvett a BTK

megalakulásában, ahol mint intéző tevékenykedik.

Lovas Antal ny. szkf. tisztv., angol nyelvmester. *1884, Kecskemét. — MAC. 1905-ben kezdett sportolni a BTE színeiben, 30 év óta versenyez. Számos orsz. rekordot állított fel hosszútávfutásban. Részt vett a londoni és párisi olimpiáson. A Bécs—Bpest 228 km utat 36 óra alatt futja, 1934-ben '2 óra alatt 106 km-t fut. Mint vegetáriánus 30 évig óhajt még futni, terve vette a Budapest—Londoni futást. A MAC alapítótagja.

Lovas (Lichtenstein) Imre BSzKRT alkalmazott. *1912, Bpest. Sportja: ökövívás. A BTK boksolója. 3 ifj. és levente bajnokságot nyert, 1932—33-ban Bpest bajnoka (bantam), 1932—33—34-ben magyar bajnok. A válogatott keretnek II ízben tagja, Bpest válogatottjaként 17-szer szerepelt. Díjai: 8 serleg, stb.

Lovassy József mechanikus. *1904, Bicske. Sportműködését 1919-ben a Széchenyi Egyet. Kerékpár. Egyes. tagjaként kezdte és első versenyén II. lett. Számos házi, kerületi és országúti versenyen szerepelt sikerrel, 1922-ben az I. magy. hosszútávu vers.-en 74 ind. közül VII., 1923—26-ig Székesfehérvár kerékpár-bajnoka. 130 érem és tiszt. díj tulajdonosa. Jelenleg az egyes. jegyzője, élénken vesz részt a helybeli kerékpársport fejlesztésében.

Löcsér Károly m. tisztv. *1903, Kaposvár. Sportpályafutását a Kaposvári Máv TE-ben mint ifj. futballista kezdte, később többször volt ker. és városközi válogatott. Olaszországban a Vercelli Pro Patria csapatában egy évig szerepelt, majd a Bpesti Ékszerészek után az Orosházi TK-ban 5 évig mint játékos működött. Az egyesület vezetőségében mint intéző, főtitkár és klubigazgató tevékenykedett, megalapította az egyesület kerékpárszakoszt.-át. A helyi és környékbeli futballutánpótlás érdekében kitűnő szervezőmunkát végzett. Az Orosházi Sporthirlapnak 3 évig volt szerkesztője, jelenleg a Magy. Kerékpár Szöv. déli ker. alelnöke.

Löki Antal asztalosmester. *1907, Debrecen. 1925-ben a DMTE könnyűsúlyú birkózója. 1926-ban mint ifj. klubközi versenyeken többször ért el I. helyezést. 1919 óta a DTE céllövő sz. o.-nak működő tagja. Mint lövész több orsz. és vármegyei versenyen szerepelt eredményesen. 35 érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Lőrincz Ferenc Máv oszt. vez. főmérnök. *1883, Eszék. A Szentesi Máv SE megalapításában 1930-ban tevékeny részt vett. Jelenleg az egyesület társelnöke és a sport lelkes támogatója.

Lukács Gizella. *Nyiregyháza. Közepisk. korában kezdte a szertornát. A NyTVE-nek 1933 óta aktív tagja. Több számottevő versenyen szerepelt eredményesen. 1934-ben a bpi orsz. vidéki bajnoki vers.-en a II. oszt. vidéki győztes bajnokesapat tagja volt. Ma is lelkes tornász, aki minden jelentősebb versenyen részt vesz.

Lukács György vitéz, városi tisztv. *1903, Beszék. Már középiskolás korában különböző vers.-en nyert díjat, később a CsAK-ban futballozott és 7 évig annak játékosa volt. Ezen idő alatt kétszer nyertek délmagyar bajnoks.-ot és résztvettek az orsz. döntőben. Többszörös városi vál. és ker. vál. tartalék volt. 1927 óta az egyesület vezetésében mint jegyző, titkár vett részt, jelenleg vál. tag.

Lukács Lajos szfőv. p. ü. alt. *1905, Bpest. 1917 óta futballozik, előbb az FTC-ben, majd a Kassai AC-ban 1922. Visszakerülve Bpre, a KIT-nek, majd az Otthon SC-nek lett a játékosa. Egyesülete később Budagyöngye Otthon SC, majd a PTBSC nevet vette fel. — Mint atléta Zalaegerszegen várm. leventevers.-en a távolugrásban, 100 m és 400 m síkfutásban, súlydobásban és céllövészletben ért el szép eredményeket. Kb. 50—60 drb különféle érem tulajdonosa.

Lukács Márton nyomdaigazg. *1887, Veszprém. A sportéletbe 1921-ben mint a Kalocsai Vass J. SC tagja kapcsolódott, majd mint az egyesület gazd. biz. elnöke és főpénztárnoka tevékenykedett. Jelenleg a KSC ügyvez. alelnöke és a versenyek rendezése, valamint az egyesület fejlődése érdekében értékes munkát fejt ki.

Lukács Nagy László. *1910, Imezsvásárhely. 1931-ben kapcsolódott a sportba mint céllövő. Már az első évben megnyerte a HTVE tiszt. díját, 1933-ban pedig orsz. céllövő versenyen a bpi testnev. felügyelőség tiszt. díját. 1934-ben kispuskával a HTVE bajnokságát nyerte és védője egyesülete vándorserlegének. Számos egyéb vers.-en is elsőrangú helyezést ért el. Cca 50 drb különb. bajnoks. és egyéb érem, plakett, tiszt. díj, köztük 8 aranyérem tulajdonosa.

Lukács Sándor postaalkalm. *1909, Rákócshaba. 1931-ben kezdett sportolni a Rákócshabai MOVE SE-ben. Első versenyén 1931-ben a MASZ országúti bajnokságában 25 km-en VI. lett, 1000 m-en II. helyezett. 10000 m-en I. h., maratóniban V. h., 25 km-en IV. h., 30 km-en V. h. Eddig 25 drb különb. díj nyertese.

Lukács Szilveszter cukrászm. *1897, Kiskútfélegyháza. Sporttevékenységét a Kiskútfélegyházi TK-ban kezdte.

ahol 1932-ig 10 éven át mint vezetőségi tag működött. Bonyhádra kerülve, részt vett a BTK megalapításában, jelenleg a Club elnöke. Az egyesület fejlődése érdekében nagy ügybuzgalommal munkálkodik.

Lukavecz Ferenc műgyógyászati hallgató. *1905, Bpest. 1923-tól KMAC tag és első versenyző tagja a Bpesti Motor Yachtklubnak. 1930-ban a Teurist Trophy 175 cm kategóriájában utvonat és körrekordot fut. 1931-ben ugyancsak kör- és utvonatrekorddal győz az osztrák Tourist Trophy. 1934-ben gróf Andrássy Mihály ajánlatára a Nemzeti Sportbizottság kiküldi a floridai nemzetközi motorcsónak-versenyre, melynek nyolcszoros futamában két amerikai versenyző után harmadiknak érkezik be és így e téren minden eddigi sikert meghaladó eredményt ér el. Számtalan versenyen vett részt s rengeteg díjat nyert össze.

Lumniczer Sándor dr. orvos-egyet. tanár. *1896, Bpest. Sportjai: galamb-lövészet, vívás, tenisz, gyephokki. Az Országos Magyar Galamblovó Egylet alapítótagja. 1929-ben Stockholmban megnyerte az első agyaggalamblovó világbajnoks., 1933-ban Bécsben rendezett agyaggalamblovó Európa és világbajnoks. egyéni versenyének győztese és rekordere. Kapitánya és tagja volt az Európa- és világbajnok magyar csapatnak az 1929., 31., 32., 33. és 34. évek versenyén. Számtalan nemzetközi versenyen vett részt és Montecarlo, Wichi, Róma, St.-Sebastian, Párisban rendezett versenyeken több nagy díjat nyert. 1934-ben megnyerte a Bordigérában rendezett nemzetközi bajnokságot. — Tagja a MAC, MHC és BEAC-nak. Mint gyephokki játékos több ízben volt vál. és a gyephokkisport egyik úttörője. Versenypályafutása alatt kb. 400 különféle díjat nyert. A M. Galamblovó Egylet sportbizottságának elnöke.

Lusztbaum Béla faterkedő. *1894, Vértess. Középiskolás korában az atlétikát, birkózást és futballt kultiválta. Többször volt középisk. futballválogatott. A Debreceni TE-nek 3 éven át volt futballjátékosa és mint nehézsúlyú birkózója felsőmagyarországi versenyeken számos I., II. és III. helyezést ért el. A futballsportnak Debrecenben egyik úttörője, aki annak érdekében nagy anyagi áldozatot is hozott. Volt csapatkapitány. Egy évig a keresk. tornakörnek volt elnöke.

Lyka Antal angol urisabó, hiv. labdarugó. 1921-ben kezd könnyű atlétikában sportolni, majd a futballra tér át, 9 ízben ifj. válogatott, 1925-ben már az FTC I. amatőr csapat játékosa. 1926-tól hivatásos játékos és a Ferencváros színeiben kevés kivétellel részt

vesz annak hazai és külföldi dicsőéges mérkőzésein és túráin. 11 ízben orsz., 8 ízben Bpest válogatott. Felesége az úszósport híve.

Maász József kőművesm. *1899, Jászberény. A Mezőberényi Törekvés SE alapítótagja. Ifjú korától kezdve futballozott fenti egyesület színeiben, majd 1917-ben visszavonult az aktív sportolástól és a vezetésben vett részt, mint jegyző, titkár, majd főtitkár.

Maász Márton áll. tanító A PLE alapítótagja és versenyzője, levente-oktató. Számos versenyen vett részt, kitűnő eredményeket ért el. Nevezetesebb versenyei: 1927-ben a lev. oktatók versenyén Gyulán gr. Andrássy tdj, 1928-ban I. díj aranyérem, 3 egyéni I. díj. A Mezőberényi PLE csapatának tagja és a várm. leventeoktatók legjobb egyéni versenyzője.

Machán Tibor MTI tisztviselő. *1903, Bpest. 1918-ban kezdett sportolni. A III. ker.-nél úszó és vízipólós, 1922-től az FTC-ben vízipólózik, végigjátszotta a német, svájci, spanyol túrát. Evezni 1925-ben kezdett. 1926-ban 7 versenyen vett részt nyolcasban mint nyertes. 1927-ben már a bajnok nyolcasban evez. Második bajnokság 1929-ben. 1930-ban pair-oar bajnok. 1933-ban már hétszeres magyar bajnok. Európa-bajnokságban először 1929-ben Byd-gocz-ban indult. 1930-ban pair-oarban (Liege), 1932-ben nyolcasban (Belgrád), 1933-ban Bpsten pair-oar-ban Götz-el Európa-bajnok lett. 1934-től mint edző részt vett a mainzi evezősversenyen, hol a csapat két győzelmet aratott, Luzernben csapata két Európa-bajnokságot és a nemzetek díját nyerte.

Madaras Gyula vitéz, malomigazg. *1891, Marosvásárhely. Sportpályáját a MSE színeiben kezdte: labdarugás, kerékpározás és vívásban szép eredményeket ért el. Világháború után az aktív sportolás helyett inkább a sportélet irányításában vett részt. A Gyomai SC-nak, majd egy évtizeden keresztül volt agilis elnöke, ugyancsak több évig alelnöke a Gyomai PLE-nek. Önzetlen munkásságával Gyoma társadalmának teljes elismerését kiérdemelte.

Magó János fuv. vállalk. *1900, Kecskemét. Sportpályáját a KSC-ben mint futballista kezdte, majd 12 évig a KTE első csapatában szerepelt. Az egyes. vezetőségében ügybuzgó munkásságot fejt ki, jelenleg a KTE társelnöke. Több érem és tdj tulajdonosa.

Magoss György dr. főrend. tag, korm. főtán. *1858, Egri. Ifjú korától hódol a vadászsportnak. Kis megszakítással negyedszázad óta elnöke a Debreceni Vadász T.-nak. A PLE-nek szintén elnöke. Hogy városának úszó-

sportját fellendítse, vándordíjat alapított. Sportműködéséért több ízben részesült elismerő oklevélben és egyéb kitüntetésben.

Magyar János mtsz. *1910, Békéscsaba. Sportműködését a Besabai Máv csapatban kezdte. Később a Besabai AK színeiben játszott 1931-ig. Volt délvidéki bankvágó. Jelenleg a cégliga bajnokcsapatának a GROVE-nek balszélsője. Rövid ideig a miskolci Attilának és a MESC-nek tagja. Több érem tulajdonosa.

Magyar Lajos Máv kocsilakatos. *1900, Szombathely. Sportpályája 1917-ben a SzSE-ben indult a futballal. Később intenzíven közreműködik a HVSE megalapításában és annak színeiben szerepel 1926-ig. Az aktív sporttól való visszavonulása után egyesületének választm. tagja lesz, 1934-től pedig az intézői tisztet tölti be. Sportpályája folyamán volt városi vál. és csapatkapitánya a HVSE ama együttesének, mely a Székhelyi Futballbírák Collégiumának vándordíját véglegesen megnyerte.

Magyar Textil Sport Egylet, Győr. Alakult 1932-ben a gyár teljes személyzetének részvételével. Már az első évben az ifj. labdarugó bajnoks. ban szerepeltek, azonban különböző okok, így a hosszú munkaidő stb., folytán nem szerepeltek a várakozásoknak megfelelően. Az új vezetőség visszalépett a bajnokságtól, barátságos mérkőzéseken szerepelteti a megerősödött csapatot, újabb szakosztályokat létesített, melyek szép sikerrel szerepelnek. Az egyesületnek saját csónakháza és megfelelő számú csónakja van.

Major József nagykeresk. *1907, Nagykanizsa. Sportjai: kerékpár, atlétika, céllövészet, futball. Számos versenyen vesz részt, kerékpárban főleg az országúti versenyen ér el értékes győzelmeket, atlétikában a kerület legjobbjai között szerepel. A nagykanizsai MOVE egyik legjobb lövésze. 1 díj és 40 érem tulajdonosa.

Major László gyógyszerészgyakorn. *1915, Déva. A Debreceni EAC tagja és mint tornász tagja a DTE-nek is. Már IV. gimn. korában kezdte a szertornát, melyet jelenleg is űz. 1933-ban törött karja ellenére a piarista gimnáziumban II. díjat nyert szertornában. Tagja a most megalakult jégchokki csapatnak. Sportja a kerékpározás is.

Majoros Zoltán dr. orvos. *1901, Botpalád. Sportjai: futball, atlétika, vadászat. Már gyermekkorától lelkes sportbarát. 1933 óta a bajai Sportklub orvosa és vezetőségének ügyb. tagja.

Majnay József tanító. *1894, Almamellék. Már kora ifjúságától a lövészsporttal foglalkozik. Versenyeken sikerrel szerepel. Mint levanteoktató a

többi sportágnak is lelkes híve, jelenleg a cserkészcsapat parancsnoka. A Szekszárdi PLE alapítótagja, jelenleg ügybuzgó titkára. Számos díj és érem tulajdonosa.

Makai Géza keresk. *1908, Bpest. 1926-ban mint levante kezdte el sportpályáját és a céllövészet terén szép eredményeket ért el. 1930 óta a Simontornyai PLE vál. tagja és mesterlövésze. Számos ker., megyei, egyéni és csapatversenyben indult, 26 díjat és 20 érmét nyert. A céllövészetben kívül uszás, korecsolyázás és kerékpársportot űzi.

Makó Gábor dr., a Hangya főnöke. *1889, Nagyborockás. Már ifjúkorától kezdve a teniszsportot űzi és a háború után Nagykanizsán a versenysportot kultiválja. Résztvevő városközi és egyesületközi csapatversenyeken, sikerrel szerepelvén. 1925-től 1933-ig a NZTE tenisz sz. o. vezetője, csapatkapitánya és amatőr-trénere. Ügybuzgó munkálkodásával a vezetés és játékosnevelés terén nagy sikereket ért el.

Makó Gáborné dr., Gyenes Gizella. *Nagykanizsa. A NZTE színeiben 1924-ben kezd teniszezni, majd 1930 óta a versenykeret tagja, számos versenyen szép sikerrel vesz részt. Nevezetesebb eredményei: 1933-ban Dunántúl bajn. Siófok vegyespáros II., 1933 Dunántúl bajn. vegyespáros II., 1934-ben Orsz. Vid. Bajn. vegyespáros bajnok. 3 díj és 20 érem tulajdonosa. Egyesületének vál. tagja is volt.

Makói Atlétikai Club. 1912-ben alakult. Rövid idő alatt Csanádmegyének egyik legnagyobb társadalmi egyesületevé nőtte ki magát. 1922–23-ban a MLSz tagjai sorába lép és futbalcsapatával benevez a DLASZ II. oszt. bajnokságára. 1927-ben kerül az I. oszt.-ba. Egy évre kiesett az oszt.-ból. 1929–30-ban ismét feljut az I. oszt.-ba. 1933–34-ben 15 csapat közül a II. helyen végzett. A futballon kívül működtet birkózó, atlétikai és torna sz. o.-t, a vívó sz. o. önálló vívóegyesületté alakult át. Fejlődésének legnagyobb fokát 1933–34-ben érte el Vertán Endre várm. főjegyző elnöksége alatt. Az egyesületet az elnök tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halála óta háromtagú elnöki tanács vezeti.

Makói Vívó Egyesület. A vívás Makón 1925-ben kezdődött intenzíven a MAK vívó sz. o.-ban. Ezen sz. o. 1932-ben önálló vívóegyesületté alakult. Az egyesület vívótermében élénk vívóélet folyik. Versenyvívói ker. és városközi versenyeken szép sikerrel szerepelnek. Jelenlegi elnöke: komjáti Tarnay Ivor alispán, társelnöke: Dávid József alvez. ügyv. alelnöke: Grün Imre

igazgató, titkára: Klózik István tisztviselő.

Mamusich Mihály dr. ügyvéd. *1888, Szabadka. Már középiskolás korában játékos a Bácska-Szabadkai AK-nak, de egy sérülés megakasztja futballszerplését. Jogász éve alatt az MLSz tanácstagja volt és letette a futballbírói vizsgát. A háború után a MAC futball sz. o. igazgatója volt. Az MLSz-ben ügyésznek, majd alelnöknek választották meg és tagja volt az OTT-nak is. Jelenleg a Nemzeti Sport futball-rovatának vezetője, az MLSz nemzetközi biz. tagja.

Mamusich Tibor egy. hallgató. *1911, Szabadka. (Hungária EE). 1933-ban Európa bajnokságot nyert. Egyike legkiválóbb evezőseinknek.

Mandel Pál gyógyszerész. *1899, Kaba. Már diákkorában sportolt; akkor a lovaglást és úszást űzte. Ezidő szerint csak úszással foglalkozik. A Boesckay FC-nek 1928 óta tagja, 1933 óta főtitkára, ezt megelőzőleg pedig főjegyzője volt.

Mandik Béla szföv. tisztv. *1904, Bpest. Sportpályáját mint középiskolás a BEAC-ban kezdte a futballal. 1922-ben a MAC játékos lett. 1926-ban a MAC futball sz. o.-nak feloszlása után megalakította a Népjóléti Min. SE-t, mely vezetése alatt egy év után felkerült az amatőr I. oszt.-ba, 1299-ben a BSE intézője, majd 3 éven át futballigazgatója volt. 1930 óta a BLÁSZ titkára, az orsz. Felelősségi Bizotts. előadója, 1932-34-ig az orsz. válogató bizotts. tagja. 1933 óta a Wekerletelepi SC alelnöke.

Marék Endre vitéz, polg. isk. tanár. Diákkorában torna és atlétikai versenyeken vett részt. A kecskeméti főreálnak volt, jelenleg a besabai felsőmezőgazd. és polg. fiúiskola testnev. tanára. A vezetése alatt működő ifjúságot sportszeretetre tanítva, kitűnő eredményeket ért el. A Besabai LE ügybuzgó titkára.

Maresch Ferencné sz. Orgonista Olga. *Bpest. Sportjai: műkorcsolyázás, tenisz, evezés, úszás, sí stb. Gyermekkora óta a BKE tagja. Ötéves korában kezdett korcsolyázni s már 6 éves korában gyermekgyorskorcsolyázó versenyt nyert. 1926-tól Szalayval együtt versenyzett s vele érte el a legjobb eredményeket: 3 magyar bajnokságot 1928, 29 és 30-ban, 2 Európa-bajnokságot 1930 és 31-ben. 1931-ben Berlinben világbajnokság II. h., 1932-ben olimpiai versenyen IV. h. 1930-ban nemzetk. vers.-en Bécsben, Klagenfurtban, Troppauban, St. Moritzban, Davosban és Zürichben I. h. 1931-ben nemzetk. vers.-en szintén több helyen I. h. Ők nyerték meg első ízben az Európa

bajnokságot. Számos különb. sportérem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Márfy-Mantuanó Tamás követs. attaché. *1907, Róma. Sportjai: jég és gyephokki, tenisz, vívás, atlétika, box, vadászat stb. 1920 óta a MAC tagja, 1923-tól a Magy. Gyephokki Club háznagya. Aktív hokki játékos, a vál. csapat tagja. Teniszben középisk. bajnoks. nyert, a hiv. ranglista I. oszt. játékos, több páros verseny győztese. 15 I. díj tulajdonosa.

Marialaky Kálmán nemes, ny. gazd. tanár. *1875, Debrecen. Sportjai: vívás, torna, vadászat. Már ifjú kora óta lelkes híve a sportnak, résztvevett sikerrel az iskolai versenyeken és több díjat nyert. Lelekes sportrajongó, mindenütt tanította és szervezte a sportot, egyesületeket és sportköröket alapított, igaz sportszellemben nevelte az ifjúságot.

Marko Jenő dr. főszolgabíró. *1883, Rozsnyó. A sportba már középisk. korában kapcsolódott bele, amikor is az atlétikát űzte. Később a lovaglás lett a sportja. Jelenleg a Kúnszentmiklósi PLE-nek és a Levente E-nek elnöke, a TESz járási elnöke. Kedvence sportjai az autó és tenisz is.

Markos Imre városi alk. *1908, Kispeszt. Sportpályáját 1919-ben kezdte mint a Wekerletelepi SC játékos. Volt ifj. válogatott. 1927-ben a Boesckay FC profijátékos lett. Ezideig 18-szor képviselte a magyar színeket mint országos válogatott. Több arany, ezüst és egyéb sportérem tulajdonosa.

Markovits Árpád m. kir. vkszt. százados. *1900, Zombor. 1913-ban kezdte a vívást tanulni. 1921-ben ludovikás korában állott ki először kardversenyre. 1925-1931-ig a Szegedi Vívó Egylet tagja és egyideig csapatkapitánya. 1931-től a Szombathelyi Vívó Club tagja. Sportpályája során számos plakett, érem és tiszt. díj nyertese lett.

Markovits József vkszt. százados. Sportjai: vívás, atlétika, lovaglás. Sportpályájának nevezetesebb eseményei és eredményei: vívásban: 1920. Magy. Kat. Isk. Sportszöv. vívóvers. I. díj. 1921. Gyakorló főgimn. kardvers. I. díj. 1922. Magyaróváron főisk. vívóvers. I. díj. 1924. MAFC orsz. hendi-kep vers. kard és főisk. kardbajnoks. LASE I. díj. 1925. Főisk. kardbajnoks. II. díj, törben I. díj. József nádor emléktverseny I. díj, orsz. tiszt. kardsenior II. díj. 1926. Békessy Béla emléktvers. II. díj, Szegeden vidéki bajn. II. díj. 1927. Spárta meghívásos versenyen II. díj. Besabai kardvers. III. díj. Azonkívül a LASE 5. vád. kardverseny többszörös, a D kerület kardversenyének bajnoka és egyéb vers. nyertese.

Márkus Ferenc dr. vitéz, ügyvéd. Sportjai a tenisz és korcsolya. Értékes

munkáságot fejt ki mint a Kecskeméti AC tb elnöke és jogtanácsosa. Aldozatkész sportember, ki a sport és klubja érdekében tekintélyes anyagi áldozatoktól sem zárkózik el.

Márky Barna dr. vitéz orvos. *1884, Orosháza. Már ifjú kora óta nagy érdeklődést tanúsít a sport iránt. Sportjai: vívás, tenisz, vadászat. Évek óta a Szarvasi Vívó és Tenisz Club díszelnöke és a Gyula AC elnöke. Nagyvonalú klubvezetésének sokat köszönhet a helyi sport.

Marmorstein Árpád pékm. *1906, Nyitra. 1922-ben a CsTK színeiben kezdett futballozni és 10 éven át nevezett klub játékosa volt. Csapata 3 éven át veretlenül nyerte a „középmagy. ker. ifj. bajnokságát, majd az I. csapatba kerülve, tagja volt a III. oszt. bajn. és 1931–32-ben a II. oszt. bajn.-ot nyerő csapatnak. 1932-ben résztvett a Csepel FC alapításában és annak 1934-ig profi játékosa volt. Jelenleg visszaamatőrizálás alatt áll és a Csepel FC és CsTK amatőrtrenere. MILL válog. háromszor és III. oszt. amat vál. 2-szer volt.

Maros Dezső gyógyász. *1897, Nagyberek. Már középiskolás korában futballozott és az iskola válogatott tagja volt. 1919-ben résztvett a CsAK újjászervezésében és 1923-ig aktív játékosa volt. Jelenleg egyesületének vál. tagja és a vezetés munkájában lelkes tevékenységet fejt ki. Volt városközi válogatott is.

Marth József Máv leltárlakatos. *1900, Sportpályáját a Szombathelyi SE színeiben kezdte mint futballista. 1919-ben résztvett a Haladás VSE megalapításában s az egyesület I. csapatának lett standard játékosa. 18 évi aktív szereplés után a csapat edzője lett, mely minőségben jelenleg is működik. 6-szor volt Szombathely válogatottja. 1926-ban tagja a Magyar Vasutas bajnokságot nyerő együttesnek. 13 ízben képviselte mint vál. a nyugati ker. színeit. Számos bajnoki és egyéb érem tulajdonosa.

Martini Róbert ny. m. kir. honv. ezredes. *1877, Segesvár. A MOVE elnöke 1927 óta, MOVE tag 1919 óta. A Győri PLE-nek 1899–1909-ig, a Pozsonyi PLE-nek 1910–1918-ig tagja. A K. u. K. Armee Schiesschule rendes tanára 1913. és 1914-ben. Pozsony város lövészbajnoka 1910-ben. Sportjai: lövészet, lovaglás, vívás, úszás, műkorcsolyázás, sielés, légi járművezetés, teniszezés. 1 bajnoki és 66 egyéb I., II. és III. díj nyertese a lövészetben, számos különb. sportérem a többi sportágakban.

Márton Gyula vit. gépgyáros. *1896, Dombrád. Mint középiskolás a futballt

és szertornát űzte. A Máramarosszigeti SE-nek éveken át kapusa volt. Nyiregyházára kerülve a NyTVE futball sz. o.-nak lett elnöke. Az ökölvívó sz. o.-nak 1934 óta elnöke. Mint diák eredményesen űzte a birkózást és vívást is. Több különb. sportérem tulajdonosa.

Máry Gyula alvinezi gyárgondnok. *1880, Bpest. Sporttevékenységét 1903-ban Kecskeméten kezdte, ahol az iskolai zászlóalj felállításában vett tevékeny részt. Az ifjúság hazafias nevelése céljából „Iskolai zászlóalj” címen szakkönyvet írt. Főleg a lövészet felalkozik, megszervezte a Fűzfői PLE-t és mint annak elnöke ügybuzgó munkálkodást fejt ki.

Maszár Mátyás géplakatos. *1910, Bpest. 1925-ben lép az OTE-be, ahol a futballt űzte. 1927-től egy évig a Máriaremetei SC játékosa lett, utána átlépett a MOVE Budai Testvériség SE-be, ahol ezóta állandóan szerepel. Ezenkívül játszik a Grove SC céges csapatában. Volt vál. a BLASz V. oszt.-ban. Volt levente és cégliga vál. Sakkban is szép eredményeket ért el. Egyesületének és céges csapatának választm. tagja. Kb. 20 különféle érem tulajdonosa.

Matkovich Ferenc banktisztv. *1901, Nagykanizsa. 1914-ben az FTC ifj. csapatában kezdett futballozni, majd 1922–26-ig az I. csapat állandó játékosa a jobbszélső és ballhalf posztján. A válogatott tagja kétszer, városközi vál. 4 ízben volt. 1926-ban Bajára került, játékosa és trenere lett a Bajai Turul SC-nak, 1933-ig háromszor nyerték veretlenül a Délnyug. ker. bajnokságát. Számos túrán vett részt, bejárta csapatával úgyszólván egész Európát. 25 érem tulajdonosa.

Mátray József vitéz, banktisztv. *1892, Nagykanizsa. Sportja a céllövészet. 1925-ben kapcsolódik a sportba, résztvesz egyesülete átszervezésében, annak vezetésében ügybuzgó tevékenységet fejt ki. Vál. tag, majd alelnöke volt az egyesületnek, jelenleg ügyv. elnöke. Több házi versenyen szerepelt sikerrel.

Mattyasovszky Kálmán várm. tb. főjegyző, máltai lovag. *1883, Sátoraljaújhely. A SAC-nak és egyben az ELASz-nak is elnöke; ügyv. elnöke a Túrta Egyesületnek és a várm. Tűzoltó Egyesületnek.

Matura Mihály szkfv. elektromos m. tisztviselő. *1900, Bpest. Előbb futballozott, 1918-tól kb. 10 éven át a MTE birkózója. 1922-ben a Bécs bajnokságának vándordíját nyerő cs. tagja, 1923-ban az osztrákok ellen válogatott, s könnyűsúlyban győz. A párisi olimpián IV., 1924–28-ban Bpest és magyar bajnok, többször Európa bajnok. Díjai: Európa és magy. bajnoki arany-

érem, az északi túrán nyert serlegek, szobrok, érmek, stb.

Matus Gyula vitéz, rt. igazg. *1882, Esztergom. Céllövészettel 1926 óta foglalkozik versenyszerűleg és kiváló eredményeket ért el. A MOVE aranyjelv. mesterlövésze mindkét fegyvernemben. Volt olimpiai válogatott. Számos oklevél, tiszti díj és érem tulajdonosa.

Matuska (Maróti II.) János Máv. géplakatos. (PSE, Tőrekvés). Nagyközépsúlyú birkózó. Sok vidéki város bajnoka, 6 éven át legjobb vasutas birkózó, állandó tagja a szöv. vál. keretnek, 1930–31-ben Bpest, 1931–33-ban Magyarország bajnoka. Sokszor orsz. válogatott. 19 bajnokság és 95 érem tulajdonosa.

Matuz György joghallgató. *1915, Újkéske. Sportjai: futball, aszt. tenisz, korecsolya. Az újkéskei MOVE SC játékosa, csapatkapitánya és a futball sz. o. vezetője. Mint a MOVE tiszamenti aloszt. titkára is lelkes tevékenységet fejt ki. Több tdi és érem tulajdonosa.

Matz Sándor Máv főtiszt. *1893, Pápa. Tevékenyen vett részt a Pápai VSC alapításában és annak pénztárnoka volt, 1934 óta a klub főtítkára. Lelkes munkálkodást fejt ki az egyesület fejlesztése körül.

Maurer Károly a Magy. Nemz. B. ny. felügyelője. *1872, Kassa. Diákkorában kezdte már a túristasportot, Miskolcon és Máramaroszigeten mint a Turista Szöv. elnöke tevékenykedett. A Máramarosi Turista E-nek ő megalapítója. A Nyírségi turista oszt.-nak ügyv. elnöke. A NyTVE-nek 10 év óta társelnöke.

Mazák Kálmán műszerész. *1899, Bpest. (Tőrekvés, MTK). Rengeteg sikere közül felemlítünk pár nevezetese: 1921-ben nyeri a Szent István díjat, 1922-ben tandem rekordot állít 500 m-en, 1924-ben nyeri a nemzetk. 6 órás páros versenyt, a svábhegyi verseny bajnoka. 1925-ben Brünmben az összes futamokat nyeri, 1926-ban végleg nyeri a Boldor vándordíjat, a régi millénárison egyéni pályarekordot állít fel. 1928-ban a válogatott keretben nyeri a páros versenyt. 1930-ban motor után megy, 1932-ben motorvezető lesz. 14 arany, 500 egyéb érem tulajdonosa.

Mayer Guary Guidóné dr. sz. Széll Ili. *Szombathely. Sportpályáját a korecsolyázással kezdte, majd 1930-ban a teniszre tért át, melyet 1932-ben kezdett versenyszerűen űzni. 1934-ben Dunántúl bajnokságában junior női egyes bajnok lett. 1934-ben a HVSE versenyén junior vegyes páros (Csató B) bajnok. A HVSE női bajnoka, a sz helyi női ranglistán II. helyezett. Több számottevő versenyen ért el elsőrangú

helyezéseket. 3 tiszti díj, 9 érem és plakett tulajdonosa.

Mayer István testn. tanár. *1905, Székesfehérvár. Már középiskolás korában atlétizált, később a SzTC, majd az „Arak” alapítótagja. Számos versenyen vesz sikerrel részt. 1931-ben a bencés gimn. testnevelő tanára, az iskolai Sportkör tanárelnöke és a pápai Kinizsi tagja. 6 tdi és 250 érem tulajdonosa.

Mayer István órás, ékszerész. *1894, Nyíregyháza. Diákkorában kapcsolódott a sportba. Mint gimnázista osztályának legjobb tornásza volt. Űzte a futballt és atlétikát is. Jelenleg a NyKISE ügyv. alelnöke.

Mayer Jenő dr. közkór. alorvos. *1905, Kaposvár. Mint diák kezdett futballozni, majd a Máv SE, később a KTSE játékosa lett. 1923-ban kezdett teniszezni és rövid idő alatt már a legjobbak közé került. 1926-ban megnyeri a Dunántúl egyes és férfipáros bajnoks.-át, 1927-ben Dunántúl vegyes páros bajn.-át, 1933-ban Somogym. férfi egyes bajnoka. Számos klubközi és városközi verseny győztese. 14 tdi és 25 érem tulajdonosa.

Mayer Károly a Grove kalapgyár tombmestere. *1897, Bpest. Sportműködését 1911-ben a Viktória SC-ben kezdte a futballal. Ennek feloszlása után a III. ker. FC ifj. csapatának lett a tagja. Később a Grove SC-be került, melynek egyben vezetőségi tagja is. Jelenleg a fegy. biz. előadója és a „Grove Penarol” managere, az UFC elnöke. Volt a BSC kézilabda csapatának vál. centere. A Grove Penarol vezetése alatt igen szép eredményeket ért el.

Mayer Márton keresk. *1907, Baja. Sportjai az atlétika, melyet a BTSE színeiben űzött. Lelkes tevékenységet fejtett ki az újonnan alakult Villányi SE alapításában, ennek vezetésében, mint a vál. tagja munkálkodik.

Meák Géza dr. műtőorvos. *1903, Bpest. 1922 óta foglalkozik a vívással, versenyszerűleg 1924 óta vív. 1927-ben Rómában a főisk. világvers. magyar válogatott törben és kardban. 1928-ban Párisban a főisk. világbajnoks. a magyar csapat tagja. Számos vidéki és főisk. bajnokság nyertese. A BEAC vívó sz. o.-nak több éven át volt elnöke. Jelenleg a Debreceni Békessy B Vívóklub aktív tagja. Számos különb. érem és tiszti díj tulajdonosa.

Medgyaszay Miklós dohánygyári tisztv. *1898, Debrecen. Már katonai növendék korában kapcsolódott a sportba. Lelkesedéssel űzte a lövészetet és kedvence sportja a tenisz is. Jelenleg a Dohánygyári Dal és Sport E. főtítkára. Egyesülete szakosztályaiban

ezidő szerint is mint aktív sportember vesz részt; a tenisz sz. o.-nak vezetője.

Medlits Rezső százados. *1898, Fehértemplom. Sportjai: torna, vívás, tenisz. Már katonai főrealisk. korában intenzíven sportol, majd a PAC színeiben vív. Számos versenyen indul sikerrel, kard- és törversenyeken ér el helyezéseket. 1 díj és 11 érem tulajdonosa.

K. Mednyánszky Mária banktisztviselő. (MTK). Az asztaliteniszezést 1924-ben kezdte, s 1926-ban Londonban a női egyes világbajnoka. Itt kezdődik sikereinek hallatlan nagy sora, bejárja az egész világot, ahol indul, győzelemmel végez. 75 bajnokságot nyer, ebből 17 világbajnokság. 130 tiszteletdíj s plakett tulajdonosa. A PSE asztalitenisz sz. o. vezetője.

Medveczky Lehel városi tisztv. *1906, Ujvidék. A HTVE színeiben 1926-ban kezd uszni és több éven át szerepel a II. o. bajn.-ban, mint a vízipólócsapat tagja. Jelenleg az egyesület titkári tisztségét tölti be és tevékenyen munkálkodik az új szakosztályok fejlesztése érdekében.

Megyeri Ferenc keresk. *1898, Orosháza. 1914-ben a GyAC színeiben kezd futballozni, majd a háború után többedmagával megalapítják a Kereskedők SE-t, melynek játékosa, később ezen egyesületből alakul a GyTE. 1921–32-ig az egyesület intézői tisztségét tölti be és vezetése alatt nyerték meg a II. o. bajn.-ot.

Méhn Antal bőrgyári művezető. *1894, Pécs. A pécsi vasasoknál 1911-ben kezdett futballozni, majd a Bőrgyári TC aktív tagja volt 1918–1924-ig. Résztvett nemzetk. mérkőzéseken is; többször volt délnyugati válogatott. Több különb. sportérem és díj nyertese.

Ménas János nyomdai üzemlakatos. *1905, Debrecen. A DMTE-nek 1924 óta tagja. Mint középsúlyú ifj. birkózó 1924-ben Keletmagyarország ifj. bajn. versenyen II. helyezést ért el. 1925-ben ker. ifj. versenyen Debrecenben I. helyezett. 1927–29. években clubbajnokságokon állandóan I. helyezett. 1934-ben a kerületi győztes bajnokesapat tagja. 1927 óta egyesületének titkára és jegyzője, 1929 óta az ifj. birkózó sz. o.-nak előadója, 1931-től az egységesített sz. o. előadója.

Mérai János postatakp. számvizsgáló. *1890, Hódmezővásárhely. Sportműködést a HTVE-ben, a BEAC-ban és háború után a MUE-ben fejtett ki. A MUSZ főtitkára.

Merényi János Máv mérnök, fűtőházfőnökh. *1899, Arad. Már diákkorában atlétizált és futballozott, majd a háború után a MAFC színeiben a ví-

vást kultiválta sikeresen. 1930-ban Dombóvárra kerülve, ismét bekapcsolódott a sportba, a DVoge vezetésében vesz részt, 1931-ben a céllövő sz. o. elnöke, 1932-től az egyesület ügyv. alnöke. Megszervezte a box sz. o.-t, mely vezetése alatt nagyot fejlődött.

Merkle István kereskedő. *1902, Kékesd. Középiskolás korában kapcsolódott a futballsportba. Mint diák szerepelt már a Pécs AC színeiben. Később is állandó tagja volt a PAC bajnokesapatának. 1929-ben vonult vissza az aktív sporttól.

Mérő László dr. iur. utr. rákosfalvi ügyvédjelölt. Sportjai: vívás és gyorskoresolya. Sportpályájának nevezetesebb eseményei: 1917. évi ifjúsági rudugró bajnokság, 1920. évi első ízben kiírt főisk. rudugró bajnokság nyertese, az ez évi szenior bajnoks. II. helyezettje. Az 1924. évi főisk. vívó kardbajnokság III. h., a főisk. József nádor kardverseny helyezettje 1925–26. évi főisk. gyorskoresolyabajn. II. helyezettje.

Mersich Imre akad. hallg. *1910, Szendrő. Sportjai: futás, hármassugrás, diszkoszvetés. Az orsz. gazdaszbajnokságokon többször szerepelt sikerrel. Díjai: 1 bajnokszalag, 3 II. díj, 9 III. díj és 1 tiszti díj. Jelenleg a Keszthelyi Akad. Sportelub atlét. szakosztályának vezetője.

Messer Izsó dr. orvos. *1891, Reszov. Már diákkorától kezdve lelkes híve a sportnak és annak tevékenyedés munkása. 1932-ben átvette a Kecskeméti AC ökölvívó sz. o. vezetését és érdeme, hogy azt a legelső sorba fejlesztette fel. Résztvesz a város sportjának minden megmozdulásában és annak fejlődése érdekében ügybuzgóan munkálkodik. A KAC alelnöke, a Keleti ker. orvosa.

Mészáros Ervin (szentiványi) tart. szds. *1877, Bpest. Sportjai: céllövés, vívás és úszás. A MAC színeiben 1895-től versenyez, osztrák, olasz, német, belga és svéd versenyeken indult, 1905-ben osztrák kardvívó bajnokságot nyert, Milánóban egytusos versenyben II. helyezés. 1903-ban a MAC örökös bajnoka lett. Pisztolylövésben több díjat nyert (hadsereg lövészet). A MAC Régi Gárda tagja, alapító tag, 20 éven át orsz. vívókapitány. Bel- és külföldi lapokban több sportcikkre jelent meg.

Mészáros Lajos géplakatos. *Buda-pest. Sportpályafutását mint ökölvívó a Máv Gépgy. SK színeiben 1927-ben kezdte. 80 versenyen indult és 60 alkalommal győzött, 1930–31. években az ifj. welter súlycsoport bajnoka volt, tagja egyesülete szöv. díjnyertes csapatának. Mint futballista a Ganz TE I. csapatának játékosa. 2 magyarorsz. bajnokság, 1 levante bajn. és 50 érem

tulajdonosa. Jelenleg a Beszkárt versenyzője.

Mészáros Sándor földbirt. *1890, Mezőtúr. Sportjai: vadászat, céllövészet, vívás, lovaglás. Középisk. korában az atlétikában szerepelt sikerrel. Résztvett a MPELE alapításában, annak alelnöke. Az egyesület fejlesztése érdekében lelkes munkálkodást fejt ki.

Mészöly Géza dr. orvos. *1905, Topolya. A BEAC atlétája volt, majd a tenisz sz. o. vezetését vállalta, de versenyeken is résztvett. Számos helyezést ért el és 1932-ben az orvosbajnokságban I. Tagja a KMAC és a PEAC-nak.

Mezei (Viesner) Ferenc m. tisztviselő. *1921, Budapest. MTK. Egyike legjelesebb úszó-vízipólózóinknak. Orsz., nemzetek közötti mérkőzéseken számtalan győzelmet aratott, 50 érem tulajdonosa.

Mezei Imre műszerész. *1901, Kecskeném. Sportjai: birkózás, futball, motor. Már gyermekkorától sportol, kiemelkedő eredményeket a birkózás terén ért el. Több ízben volt kerületi bajnok, nyert délmagy. orsz. bajn.-ot és az orsz. bajn.-ban II. Nagybajnokságon ma is elindul, főleg azonban a vezetésben tevékenykedik.

Mezey János főpostamester. *1884, Makó. Ifjú éveiben a labdarugást kultiválta, úttörő munkát végzett a sportág népszerűsítése terén. Később a vadászat lett kedvelt sportja. 1934 óta a Békési TE ügyv. elnöke. Fiai aktív sportolók: Mezei János atlétizál és ker. bajn. is nyert, jelenleg a BTE titkara, Mezei István előbb a BEAC, majd a BTE csapatában futballozott szép sikerrel. László fia kiváló atléta, súlydobásban és diszkoszvetésben ért el szép eredményeket.

Mező Ferenc dr. reálgimn. tanár. *1885, Pölöskefő. Hazai és külföldi lapokban 1910-től mintegy másfélezer sporttörténeti, irodalomtört., történeti és nyelvészeti cikke, tanulmánya jelent meg. Munkatársa volt több lexikonnak. Szerkeszti a Kókai-féle Magyar Sportkönyvtárt. Sportirodalmi munkái: „A görög sport” (Bp. 1924–25), „Képek a magyar sport múltjából” (Bp. 1926), „Nagykanizsa sportja” (Bp. 1929), „Az olimpiai játékok története” (Bp. 1929), „A magyar sport” (Bp. 1930), „Molnár Lajos sportíró élete és művei” (Bp. 1930), „Geschichte der olympischen Spiele” (München 1930), „A magyar sport múltja és jelene” (Bp. 1931), „Olimpia” (Bp. 1932), „Az újkori olimpia” (Bp. 1933), „A marathoni esata és a marathonsfutás” (1933). 1906 óta gyűjti a magyar sport régebbi emlékeit. Háromezer munkát magába foglaló sportkönyvtára és sportgyűjteménye van. Az 1928. évi

amsterdami olimpián irodalmi világbajnokságot nyert „Az olimpiai játékok története” c. művével. A polgári signum laudis tulajdonosa.

Mezőkövesdi Földműves Ifjúsági Sportegylet. Futballesapata 1920-ban alakult, 1924-ben az Északkerület II. o. bajn.-ban vesznek részt, 1927-ben azonban anyagiak hiánya miatt a bajn. küzdelmekről visszaléptek csak barátságos és serlegmérkőzéseken vesznek részt. 1932-ben megnyerik a „Dr. Tefanics” serleget. Az egyes. Kovács Mátyás elnök ügybuzgó vezetése alatt működik.

Mezőtúri Máv Sportegylet. Alakult 1928-ban a futball sz. o.-val, majd később ökölvívó, tenisz, céllövő, atlétika, birkózó és teke sz. o.-t létesített. Futballesapata 1932–33-ban megnyerte a II. o. bajn.-ot. Többi szakosztálya is szépen működik és az atlétikában több bajnok-ot nyertek tagjai. Az egyes. rendelkezik futball és tenisz öltözővel, céllövő csarnoka és pályája van 5 lövészállással, új bitumenteképpályája és 3 vörös salakpályája van. Az egyes. élén Szabó István elnök fejt ki eredményes munkálkodást.

Mezőtúri ref. gimn. tornaköre. Alakult 1912-ben. A tornakör élénkebb ütemű sportélete 1919-ben indult, amikor Pályi István testnev. tanár vette kezébe a Kör irányítását. A Kör tanulói sok szép sikert arattak különféle versenyeken és kikerült tagjai ma is értékes munkát végeznek a társadalmi sportegyesületekben. A futball mellett helyet kap a régi füleslabda, kislabdajáték, krikett is. Az atlétika mellett működik a vívó, birkózó, tornász, úszó, ping-pong és a téli sportok szakosztálya. A külső sikerek mellett nagyértékűek, sőt nagyobbak azok az eredmények, melyeket a Kör az ifjúság fegyelmezettségének, akaraterejének, rend- és munkaszeretetének kifejlesztésével végez. A Kör díszelnöke: Mezey Sándor dr. igazgató, vezetője: Pályi István testn. tanár.

Micheller József ékszerész. *1904, Iharosberény. 1926-ban kapcsolódott a sportba, a NSE vál. tagja volt, majd résztvett a Csurgói TK alapításában, első pénztárnoka volt, jelenleg az egyesület futballesapatának ügybuzgó intézője. A Nemzeti Sport helyi tudósít.

Micsicsák János asztalos. *1906, Bpest. Az MTK színeiben 1923-ban kezd boxolni. Még mint amatőr 1927-ben legyőzi a profi Rózsát és kitűnően szerepel a világbajnoki Ted-Kid Lewis ellen. 1929-ben profi lesz. 5 ízben orsz. bajnok, 14 ízben profi válogatott. A VI. ker. SC örökös tagja. Rengeteg mérkőzéséből alig volt veszített meccse.

Mihály Ferenc biztosítási titkár. *1901, Szeged. Mint atléta a SzAK színeiben indult és számos vers.-en ért el szép helyezést. Hmezővásárhelyre kerülén, a HTVE vezetőségében mint pénztáros-ellenőr, majd mint az egyesület főpénztárosa fejt ki lelkes tevékenységet.

Mikecz János hentes és mészáros. *1909, Szentes. 1926-ban kezdett birkózni a SzMTK színeiben. Számos versenyen ért el kiemelkedő eredményt. 1929-ben a Délkerület jun. bajn.-át, 1933-ban pedig a senior bajn.-át nyeri, Szentes bajn.-át két ízben védi. 20 érem tulajdonosa.

Mikes Kelemen tisztv. *1899, Bpest. Már középiskolás korában futballozott, atlétizált, majd a Mezőtúri SC, „13 Egyetértés FC” és a MAFC futballcsapatának játékosa volt. A MAFC II. o. bajn. nyert együttesének is tagja volt és az I. oszt. mérkőzésein is szerepelt.

Miklóssy János gimn. testnev. tanár. *1881, Csővár. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele. Űzte a tornát, atlétikát és kerékpársportot. Mint testnev. tanár működött Szekszárdon, Nyíregyházán, Balassagyarmaton, Rozsnyón, Mezőtúron, Szarvason és 1922 óta Kunszentmiklóson. Növendékei 1933-ban Kunszentmiklóson általa rendezett KISOK versenyt nyertek. Az ő nevéhez fűződik a Kunszentmiklósi SE megalakítása, melynek ügyv. elnöke.

Mikó Béla dr. szolgabíró. *1905, Fertőszentmiklós. Már középiskolás korában intenzíven Űzte a futballt. Jogászai éveit Sopronban a Pannónia UE-nek titkára volt. Erdemeinek elismerésül távozásakor egyesülete örökös tb. tagjává választotta. 1931-ben Kapuvárra került, ahol a K Vívó C és a K Koresolyázó E megalapításában vett részt. Csornára kerülve, a Rábaközi SE vívó sz. o.-t alapította meg, melyet azóta vívókapitánként vezet. A vezetése alatt álló kardesapat már eddig is szép eredményeket ért el. Szövetségileg vizsgázott versenybíró. Több tiszt. díj, érem, plakett és 3 drb díszoklevél tulajdonosa.

Mikolay István banktisztv. *1905, Szarvas. Ifjú éveiben már bekapcsolódott a sportéletbe és a futball és úszás sportokat Űzte. Több versenyen vett sikerrel részt és győztes staféták tagja volt. Később a MOVE SzTAC, majd a Szarvasi „Turul” SE tagja lett, 1932 óta az egyesület ügybuzgó alelnöke.

Mikus János városi műsz. tiszt. *1895, Léva. Már diákkorától sportol és a birkózás és céllövészet terén kiemelkedő eredményeket ért el. Birkózásban

számos vers.-en indult eredményesen és Bpsten orsz. vers.-en I. Céllövészetben Bpest bajn.-ban VII, csapata az orsz. bajn.-ban III. Számos tdíj és 140 drb érem tulajdonosa.

Milassin Jenő dr. kir. körjegyző. *1881, Baja. Mint teniszjátékos kapcsolódik a magyar sportba. 1933 óta a Bajai SE vezetésében vesz részt. Lelkes sportbarát.

Milassin Miklós tanuló. *1918, Szeged. Sportjai: tenisz, úszás, futball. A sportba a Bajai SE tagjaként kapcsolódik és főleg a teniszben ér el említésreméltó eredményeket. 1933-ban Baján megnyeri az egyes, férfi és vegyespáros bajnokságokat, 1934-ben a kiskunsági viadalon az egyes és férfi páros versenyt, úgyszintén a nagykovácsi versenyt is. 3 tdíj és 15 érem tulajdonosa.

Milotay Gábor tisztv. *1907, Nyíregyháza. NyTVE. Sportpályáját középiskolás korában kezdte a labdarúgással. Állandóan isk. válogatott volt. Később 17-szer volt a Keleti ker. válogatott kapusa és 2 ízben orsz. válogatott. Számos felvidéki túrán vett részt. 1928-ban Bécsben az európai kupáért az orsz. amatőr válogatott ki-váló kapuvédője volt. 1925 óta Űzi a céllövészetet is. 1927-ben vármegyei, 1928–29-ben kerületi bajnokságot nyert. 1934 óta mesterlövész. Számos különb. sportérem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Milotay László bojti, banktisztv. *1901, Nyíregyháza. NyTVE. Mint középiskolás kapcsolódott a sportba. 1910 óta tagja egyesületének, melynek színeiben a futballt Űzte. A futball sz. o.-nak több éven keresztül alelnöke, valamint főellenőre. Jelenleg is működő tagja a célövő sz. o.-nak. 1933-ban csapatversenyen I. h. Számos különféle vers.-en szerepelt jó eredménnyel. Levente versenyek állandó rendezője. Számos különb. sportérem és tiszt. díj nyertese.

Minder Sándor IBUSz tisztv. *1907, Bpest. Sportjai: hokki, koresolyázás, golf, futball, tenisz. Sokoldalú sportember, már gyermekkorban indult koresolyaversenyeken, majd a KISOK színeiben futballozott. Tagja lett a Kéksárga gyephokki csapatának és számtalanszor képviselte a magyar színeket. Ranglistán kívül szereplő I. o. teniszező és férfitáros versenyben báromszor volt junior bajn. 1933-ban a M. Koresolyázó Szöv. aranyjelvényét kapta, azonkívül számos tdíj tulajdonosa. A BKKE és a MAC tagja.

Mindler Ferenc fonóm. *1906, Bpest. Már gyermekkorában kezdett sportolni. futball, torna és atlétika terén ért

el eredményeket. A BIG csapatának volt tagja. 1928-ban Győrbe kerülve, élénk tevékenységet fejt ki a Magy. Textil SE alapítása körül, jelenleg az egyesület ügyv. elnöke, ügybuzgó munkálkodást végez annak fejlődése érdekében.

Miski Dániel vegyi munkás. *1913, Szeged. 1931-ben a Simontornyai TC ifj. csapatában kezd futballozni és 1934-ben az I. csapat tagja lesz. Résztvesz a csapat bajnoki mérkőzésein, megnyervén a Kaposvár ker. és Délnyugat bajn.-át.

Miskolczy Barna joghallgató. *1912, Nagyvárad. Középiskolás kora óta intenzíven sportol. A vívást és teniszt űzi versenyszerűleg. Mindkettőben ért el figyelemreméltó eredményeket. A teniszben 1934-ben Debrecenben kerve versenyen férfipáros és vegyespáros bajnokságot nyert. A Berettyóújfalusi Vívó- és Tenisz Club tagja.

Miskolczy Mária. *Berettyóújfal. Sportjai: tenisz és koresolya. A teniszt 3 év óta űzi. 1934-ben a Bihari tenisz és vívóklub által rendezett versenyen vegyespárosban és egyesben II. helyezett volt.

Misley Sándor okl. építésmérnök. *1893, Nemetújvár. A BEAC-ban kezdett vívni 1911-ben. A háború után állandó tagja volt klubja kardvívó csapatának. A Magyar Vívó Szöv.-ben annak 1914-beni megalakulása óta dolgozott. 1927-től 1934-ig titkára, illetve első főtítkára volt. Behatóan foglalkozik sportépítkezések tanulmányozásával, mint ilyen műszaki tanácsadója az OTT-nak.

Mlinaries József dr. orvos. *1902, Szabadka. Mint futballista a Kolozsvári EAC színeiben 1922-ben kezdte sportműködését, majd Szegedre került és a KEAC intézője lett. 1925–29-ig a DLASz intézőbiz. tagja volt. Orosházára kerülve, az OTK vál. tagja és kluborvosa lett, majd közreműködött az Orosházi Tenisz Club újjászervezésében és ennek ügyv. elnöke.

Mogyorósy Gyula mtisztv. A Keletmagyarországi MILL alelnöke, a Keletm. BT tagja. 1927 óta sportol; 1917–18-ban és 1924–26-ig Nyiregyházi Bőripari SE-nek aktív futballistája; egyesületének volt futballintézője is. 1929-ben futballbírói vizsgát tett, 1932 óta II. f. bíró. Jelenleg a NyTVE tagja.

Mohácsi Tornaegylet. Megalakulásának éve 1888. Eleinte a torna, vívó és evezősportokat kultiválta, majd rátért a futballra is, melynek népszerűsítése érdekében úttörő munkát végzett. Hosszú éveken át főleg barátságos és városközi mérkőzéseket bonyolított le szép sikerrel, majd 1928. évtől kezdve a DMLSz küzdelmeibe kapcsolódott és

résztvesz a bajn.-ban, előbb a bajai, majd a pécsi aloszt.-ban. Csapata jelenleg a II. oszt.-ban szerepel Bárász István képesített edző vezetése alatt és minden remény meg van arra, hogy rövidesen az I. oszt.-ba kerülnek. 1933 óta tenisz, uszó és evező szakoszt. is szépen fejlődnek, rövidesen sor kerül az atlétikai sz. o. megszervezésére is.

Molnár Imre tollkereskedő. *1900, Abony. Már diákkorában futballozott, majd 1922 óta a Kecskeméti AC tagja, 1928 óta vál. tag és pályafőrendező. — Ügybuzgó munkálkodást fejt ki a versenyek megrendezése körül és értékes tevékenységeért elismerő okiratban részesült. Lelkes sportbarát, klubjának bőkezű támogatója.

Molnár István dr. ügyvédjelölt. *1906, Hódmvásárhely. Már középisk. korában élénk sportműködést fejt ki, számos vers.-en indult és értékes eredményeket ért el. Atlétikában több kerületi ifj. bajn.-ot nyert, tagja volt a győztes és helyezést elért stafétáknak. A HTVE színeiben sok ker. vers.-en vett sikerrel részt. 38 klböző bajn. és egyéb érem tulajdonosa.

Molnár Lajos dr. közkörh. orvos. *1902, Nagybajom. Már diákkorában futballozott és tagja volt az iskolai válog. csapatnak. 1920-ban résztvett a Kaposvári TSE alapításában, annak I. csapatában játszott és tagja volt 1921-ben az alosztály bajn. nyert együttesnek. Pécsre kerülve, tevékeny részt vett a PEAC alapításában és annak csapatában szerepelt. Tanulmányának befejezése óta a KTSE orvosa és a Club lelkes támogatója.

Molnár László dr. ügyvédjel. *1909, Szeged. Sportja a vívás. Már középisk. korában számos vers.-en vett sikerrel részt, isk. és orsz. középisk. bajn.-ot nyert. Később a KEAC tagja lett, a vers.-en nagy sikerrel szerepelt. Tagja volt a Halász Zsigmond díj győztes csapatnak, kétszer a Hősök emlékversenyének döntőjébe került, megnyerte Délmagyarországi egyéni karbajnokságát. Jelenleg a HTVE tagja. 35 bajn. és egyéb érem tulajdonosa.

Molnár Máté hentes és mészáros. *1880, Hódmvásárhely. Sportja a torna. Mint lelkes sportbarát fejt ki értékes tevékenységet és a sport áldozatkész támogatója.

Montagh András dr. okl. gazda, földbirt. *1910, Bpest. Sportjai: agyag- és élőgalamblovész, lovaglás, vívás. 1926 óta tagja az Orsz. Magy. Galamblovő Egy.-nek és annak kiváló versenyzője. Galamblovészettel 1926-ban kezd foglalkozni és 1928-ban már Svájci bajn. nyeri. Számos vers.-en vesz részt és Európa nagy városaiban számtalan

győzelmet arat. Versenypályafutásának nevezetesebb állomásai: 1929 Svájc agyaggalamb bajn.; 1930 Róma, Európa bajn. III.; 1933 Magyarország. élő- és agyaggalamb bajn.; selmeci sörétgyár vándordíja; Guld Brokow vándordíj; 1934 agyaggalamblovás világbajn. Díjai: 130 tisz. díj (60 serleg) és számtalan érem.

Moóré János asztalos, hiv. labdarugó. Már 11 éves korában a DVSC-ben futballozik, majd a Turul tagja lesz. 16 éves korában a DVSC I. csapat játékosa, 19 éves korában a Bocskai szerződötteti, 1933-ban pedig a Ferencváros. Mindkét csapattal részt vesz a külföldi túrákon és részese dícső eredményeiknek. Eddig 12 ízben orsz. válogatott.

Móricz János ifj. jogszigorló. *1908, Pécs. Középiskolás korában kapcsolódott a sportba. Sportjai: futball, torna, vívás és tenisz. Később a PEAC-ba lép, melynek jelenleg is aktív tagja. Mint a vívó sz. o. tagja szép eredményeket ért el. Volt többször különb. válogatott. Több sportterem és különféle díjak nyertese.

Móricz László hentes és mészáros. *1909, Pécs. Sportjai futball és úszás. Ez utóbbiban középiskolás korában I. és II. díjat nyert. Mint futballista szintén szép sikerekre tekinthet vissza. 1922–1929-ig a Pécsi AC színeiben játszott. Több ízben volt Délnyugat válog.

Morvai Béla hirlapbizom. *1894, Jolsva. Mint középiskolás a szertornát és futballt űzte lelkesedéssel. Kedvenc sportja volt az evezés is. Bpsten a MAFC evezős sz. o.-nak aktív tagja volt. 1934-ben a Bocskay FC alelnökké választotta.

Morvay Géza postatisztv. *1911, Pécs. Sportjai: atlétika, futball. 1930–1933-ig a PEAC színeibe atlétizált és számos győzelmet és értékes helyezést ért el. Jelenleg a Sellyei TC futballesapatának tagja.

Morzányi Kálmán dr. m. kir. gazd. int. *1895, Szepesremete. 1920-ban Felső-magyarország rudugró és műugró bajn. 1928 óta kiváló eredménnyel űzi a céllovészetet, mint a Gödöllői MOVE LE tagja. 1928-ban hadifegyverrel és kispuskával MOVE orsz. bajn. Ezenkívül még 3-szor volt orsz. MOVE bajn. 1931-ben Magyarországon ő az első aranyjelv. mesterlövő. 1924-ben Bábólnán leventeoktató is volt. Kb. 100 különb. bajn. és egyéb érem, 35 tisz. díj tulajdonosa.

MOVE. Veszprémi Sport Egyesület. Alakult 1920-ban a MOVE megszűnése után annak sportosztályából és a beolvadt Szemere Lövész Egylet helyi csoportjából. Az alakuló közgy. Kar-

say Sándor drt, akkor még törv. bírót választotta meg elnöknek, aki jelenleg is betölti az elnöki széket. Az egyesület első szakosztályai: a labdarugó, céllovó és koresolya sz. o. 1921-ben épül a labdarugó, futó, céllovó és két tenispálya. Ez évben megalakul az atlétikai, tenisz, birkózó és kerékpár sz. o. is. 1924-ben nevezi első ízben labdarugó csapatát a NyLASz II. oszt. bajnoks. kiírt küzdelmekre. 1925-ben a bpesti Margitszigeten rendezett sporthét keretében mutatkozik be első ízben az atléta és birkózógárda teljes sikerrel. 1926-ban az egyesület rendezi az orsz. sporthetet. Az atlét. számokban különösen Valasek, Scharvaje László és Tóth Ubul érnek el szép eredményeket.

A futballesapatuk I. helyen végez. 1927-ben Bpsten orsz. ifj. bajnokságban 800 m-en II. Horváth Ferenc 2.58 mp idővel ker. rekorder. Székesfehérváron ARAK vers.-en ifj. olimp. stafétában csapatuk első és 4.6 mp idővel ker. rekordot állít fel. A birkózó gárda Tatabányán, a céllovóki Székesfehérváron szerepelnek kitűnő eredményekkel. 1928-ban a legszebb eredményeket Nagykőrösön az orsz. MOVE bajnokságokon érik el. 19 résztvevő egyesület között II. helyen végeznek. Egyénileg kiemelkedő Horváth Ferenc háromszoros bajnoksága. Megnyeri az ifj. 800, 1500 és 3000 m-es síkfutást és nyeri a MOVE legjobb ifj. atléta címét. — Szép sikereket aratnak a többi sz. o. is. 1929-ben ker. ifj. atlét. bajnokságok során Pápan Terdy László a 110 gát, Czeiner Ferenc a 800 m síkfutás bajnoka, a ker. ifj. pentatlon bajnokságot Terdy László nyeri. Ker. senior bajnokságokon Székesfehérváron Kajesos Ferenc a gerelyvetés bajnoka lett. A MOVE orsz. bajnokságokon Töröksztmiklóson Terdy László az ifj. magasugrás és 200 m gát-bajnokságot nyeri. A labdarugócsapat II. helyen fejezi be az évet. A vívó sz. o. beolvad a Veszprémi Vivó Clubba. Az 1930. év sikerekben szintén gazdag. 1931 jubileumi év. Az atlétagárda szaporítja bábérait, a futballban a szenior és ifj. csapat egyformán II. helyen végez. A lövészetben, teniszben, birkózásban és tekében szintén szép sikereket könyvelhetnek el. 1932-ben a labdarugócsapat Bertalan László sz. o. vezető odaadó irányítása mellett megnyeri az alosztály bajnokságot és bekerül az I. oszt.-ba. Az ifj. gárda szintén kiváló, amit bizonyít az is, hogy a Veszprém-Székesfehérvár ifj. válogatott 6 játékosát ad az egyesület. 1933 Veszprém úszóéletében emlékezetes év, melyben úszóverseny keretében felavatják a magántőkével épült úszodát. 1934-ben

az atléták több számottevő versenyen érnek el I. helyezéseket. Az egyesületnek jelenleg 400 tagja van s különös gondot fordít az ifjúság valláserkölesi és hazafias nevelésére. Minden remény megvan arra, hogy az egyesület a jövőben is biztos pillére lesz a magyar sport máris világhírű egyetemének.

MOVE Zalaegerszegi Sport Egylet. Az iskolán kívüli ifjúság sportigényeit igyekezett kielégíteni az 1910-ben alakult Testedző Kör, valamint az 1913-ban alakult Zalaegerszegi Kereskedő Ifjak Önképző Egylete által alakított sportosztály. Ezen sportalakulatok egyesítését hozta létre 1913 végén a ZSE. 1920-ban a MOVE is belakapcsolódik az egyesület sportéletébe. 1921 júniusában tartott közgyűlés kimondja, hogy az egyesület címe ezentúl „MOVE Zalaegerszegi Sport Egylet”, melynek első elnökévé Pásztor Imre reálgyimn. tanárt választja meg. Még az évben megalakul a MANSz leányosztály. Leányklub néven és belép a MOVE SE-be, mint annak hölgyosztálya.

1922-ben megkezdte működését a tenisz sz. o. 1926-ban megépül a tekepálya és a nyári szórakozóhely. Helyreállították a futópályát és megszervezték a lövész sz. o. 1929-ben megalakul a társadalmi sz. o. 1931-ben megkezdte működését a kerékpár sz. o. A sporttelep fejlesztésének munkája is folytatódott. 1934-ben elkészült a modern jégpálya is 3000 négyzetméter nagyságban.

Murányi-Catlisch Iván jogtudor. *1909, Pécs. Sportjai: tenisz, vívás, korcsolyázás, uszás, síelés, aszt. tenisz. Mint a PEAC tagja főleg uszóvers.-en indult és értékes helyezéseket ért el. 1933-ban I., 1934-ben II. lett csapata a vidéki törbajn.-ban. Résztvett a főiskola válog. csapatában a Halász Zsiga emlékvers. és az orsz. főisk. bajn. küzdelmeiben. Egyéni vers.-ek során 1933-ban Pécs város kard, 1934-ben pedig törbajnoka lett. Teniszben is ért el helyezéseket.

Müller Károly férfisزابó. *1909, Pécs. 1928-ban a PAC színeiben kezd birkózni és már ifjúsági korában értékes eredményeket ér el. 1930-tól kezdve szenior vers.-en indul és 1932-ben ker. bajnoks. nyer. Kétszer volt klubbajnok, többször említésreméltó helyezést is elért. 20 érem tulajdonosa.

Müller Mihály Kovács. *1909, Villány. Mint a Villányi SE tagja kapcsolódik a sportba. 1929 óta tagja egyesülete futballesapatának mint balösszekötő. Lelkes sportember, értékes tagja egyesületének.

Müllherr Ferenc bankig. *1875, Pécs. Régi sportember, aki 1893-ban a Pécsi Bieikli Club alapításában is részt vett.

Mint szervező értékes tevékenységet fejtett ki, de a versenyzés terén is vannak kiemelkedő eredményei és számos díjat nyert. Jelenleg a PAC tagja, annak vezetésében ügybuzgó munkálkodást végzett.

Murvay József postagyakornok. *1910, Hajdunánás. Mint diák a szertornát, atlétikát és vívást kultiválta. Atlétikában középisk. versenyeken mindenkor eredményesen szerepelt. 1929 óta Debreceni PSE futballjátékosa és egyben működő tagja az egyesület céllövő sz. o.-nak.

Muszti László tanító. *1909, Pécs. A PAC színeiben kezd futballozni. Több ízben volt Délnyugat válogatott és tagja volt a Rotterdamban és Hágában szerepelt magyar vidéki válogatottnak. Igen sokszor volt Pécs város vál. is. Sikereiről több érem tanuskodik.

Muszti Oszkár taxitula. *1906, Pécs. Sportja a futball, melyet 1920-ban kezdett a PAC színeiben. 1925-ben már az I. csapatban szerepel. 4 éven át Délnyugat állandó válogatottja. Jelenleg is a PAC csapatának egyik főerőssége. Több érem tulajd.

Müller Jenő száll. vállalk. *1887, Debrecen. A DKASE alelnöke, a DTE tagja és a Bocskay FC társelnöke. — Testedzés céljából kora ifjúságától sportol. Sportjai: a futball és atlétika. A Bocskayért és a város egyéb sportegyesületéért többször hozott már jelentékeny anyagi áldozatot. Véleménye az, hogy a fiatalság sportirányú nevelésénél a fősúlyt a tömegsportra kell fektetni.

Müller László száll. vállalk. *1890, Debrecen. Éveken át a DKASE ügyv. elnöke volt, jelenleg a Bocskay FC alelnöke. Ép úgy mint testvérbátyja, a tömegsportnak hive. Mint a DKASE vezetőségi tagja 3 éven át önzetlenül dolgozott egyesülete sportnívójának emelésén. Ugy a Bocskayt, mint a DKASE-t anyagilag is támogatta.

Nádházy Lajos városi tisztv. *1907, Mezőtúr. Diákkora óta kultiválta a futballt. 1927-ben a Mezőtúri AFC-ba lépett. Volt 3 évig jegyzője, 1930 óta az egyes. főtitkára. Egyesülete sportsikerei érdekében nagy lelkesedéssel dolgozik.

Nádor (Novák) Lajos Máv pályamester. *1899, Besaba. Sportja a futball, melyet kora ifjúságától kezdve 10 éven át lelkesedéssel űzött. Jelenleg a Kecskeméti Máv SE-nek háznagya, ő intézi a szertár- és anyagkezelést is.

Nádra János Máv pályam. *1896, Arad. Diákkorában tornavers.-en korláton és nyújtón többször ért el szép

helyezést. 1919-ben az Aradi Vasutas SE-nek lett a tagja és szertárosa. Később élénken részt vesz a Mezőtúri Máv megalapításában, ahol mint választm. tag is működött. 1932 óta a Szentesi Máv SE pénztáros-ellenőre.

Nádudvary Sándor okl. gazdatiszt. *1898, Zihal. Középisk. korában több isk. vers.-en vett részt, amelyeken füleslabdában, futballban súlyemelésben és evezésben produkált szép eredményeket. 1934-ben a Gyulai AC választm. tagja lett.

Nagyatádi áll. s. közs. polg. fiúisk. „Mudin Imre” sportköre. Alakult 1926-ban. Működő szakosztályai: játék, atlétika, torna és uszó sz. o. A Kört Mudin Imréről, az intézetnek volt tanáráról nevezték el, aki 1912-ben részt vett a stockholmi olimpián. A sportkör vezető tanára Bánhidi László.

Nagy Bálint trafikos. *1896, Torontál-Vásárhely. Sportpályáját középisk. korában kezdte a füleslabdával, majd a futballra tért át. Többször volt középisk. válogatott. 1913-ban a DKASE I. csapatába került, szerepelt mint Debrecen város válogatottja is. 1920–23-ig a DEAC játékosa; 2 ízben kerületi válogatott és nagy része van a DEAC 1920–22-i bajnokságának a megszerzésében.

Nagy Dániel kereskedő. *1892, Debrecen. Már kora ifjúságában intenzíven foglalkozik a futballal. A DKASE-nek kb. 10 éven át volt kapusa. 10 éven át a KLASZ-nak pénztárnoka volt és utána mint alelnök fejt ki értékes működést immár 8 év óta. 1920-ban bírói vizsgát tett és a BT örökös társelnökévé választotta. A BT 10 éves jubileuma alkalmával mint III. f. bírót arany oklevéllel és ezüst plakettal, a KLASZ aranyjelvénnel és egy tiszti díjjal tüntette ki. A DKASE-nek örökös díszelnöke.

Nagy Ernő m. kir. nyomórkapit. *1898, Facsád. Sportjai: atlétika, vívás, céllövés. 1919-től a MAC versenyzője: rudgrásban 3.58 m eredményt ért el, nemzetközi pentatlon verseny győztese, dekatlonban 3 éven át II. Ostendében volt első nemzetk. vívóversenye, hol III. volt, ez időtől minden versenye döntőjébe jutott s számtalan II. és III. helyezést ért el. Az 1932. évi olimpiai kardvilágbajn. csapat tagja volt. A m. kir. Toldi honv. sport tanár- és vívómesterképzőnek 2 évig hallgatója, 1 évig s. tanára s 2 évig okt. tanára volt.

Nagy Ferenc asztalos. *1905, Székesfehérvár. Sportműködését a székesfehérvári ARAK-ban kezdte mint ifj. birkózó. 1932–1933-ban Székesfehérvárott és Kaposváron megrend. ker. bajnoks.-on a kis középsúlyban elnyerte a ker. bajn. címet. Ezenkívül több szá-

mottevő vers.-en ért el szép helyezést. Jelenleg is aktív vers.-je az ARAK-nak.

Nagy Ferenc m. kir. aknász. *1899, Bánhida. A futballsportnak lelkes híve. A Komlói SE titkára és intézője, aki egyes.-nek fejlesztése érdekében páratlan ügybuzgalommal munkálkodik.

Nagy Imre szabóm. *1910, Dráva-szaboles. Sportpályáját a Pécsi AC színeiben mint atléta kezdte. Főleg a futószámokban ért el több számottevő versenyen sikereket. Így a 4x1000 és 3000 m-en (5-ös csapattal) 400 m síkfutásban, 110 és 200 m-es gátfutásban. Kiváló eredményeiről 38 drb különféle főleg I. és II. h. és 1 tiszti. díj tanuskodik.

Nagy Imre dr. városi főjegyző. *1895, Hajdunánás. Mint középiskolás súly, diszkosz- és gerelyvetésben ért el szép eredményeket. 1919-ben a HAC atlét. sz. o.-nak lett aktív tagja. Számos ker. versenyen szerepelt sikerrel. A HTK-nak megalakulása óta társelnöke, a PLE elnöke. A lev. egyes.-ben kifejtett érdemes munkásságát az OTT ezüstéremmel jutalmazta.

Nagy Imre városi pénzt. *1894, Hajduböszörmény. Sportja a tenisz, melyel középiskolás korában kezdett foglalkozni. 1931 óta a Hajduböszörményi Tenisz Egy. üv. elnöke. 1920–26-ig titkára volt a helyb. tornaegyesületnek.

Nagy János asztalosm. *1899, Keskemét. 19 éves korától sportol, üzi a futballt és motorsportot. A Keskeméti TE választm. tagja. Egyesülete életének egyik lelkes mozgatója.

Nagy József ifj. szücsmester és szörmekereskedő. *1902, Debrecen. Lelkes turista. E sportágat gráci tartózkodása alatt kedvelte meg. 1921 óta aktív turista. Számos nagyobb külföldi turát tett. A turistasporthal kapcsolatban megkedvelte a sísportot is. A Debreceni Turista E-nak megalakulása óta tagja.

Nagy Károly OTI főellenőr. *1897, Bpest. 1920 óta sportol versenyszerűen. Előbb az FTC, 1926 óta az MTK színeiben szerepel. 1921-ben Magyarországon, Ujpest és Bpest bajnoka a műugrásban. 1926, 1929 és 1932-ben toronyugró bajnok. Bp. bajnokságát 7-szer nyeri. 5 ízben volt magyar válogatott, számos külföldi turán vett részt. Mint vízipólózó a Szövets. díját nyerte el. 1928-ban mint a BTVK tagja kosárlabdabajnoks. nyert. A PTBSC amatőr tréner, úgyszintén a Honvédtisztvi Vívó és sportoktató tanfolyamnak, a MUSZ-nak hiv. tréner. Kb. 280 drb különb. érem, plakett és tiszti. díj tulajdonosa.

Nagy Kardos József földbirt. *1905, Hmvásárhely. Kora ifjúságától spor-

tol. Több isk. atlét. vers.-en indult és ott távolugrásban II. díjat nyert. Később a HTVE, majd a Magyaróvári GAAC színeiben több atl. számban ért el szép sikereket. A távolugrásban és 4x100 m-es stafétában bajn. nyert. Mint HTVE tag délker. távolugró bajn. A HTVE-nek többszörös ifj. bajn. Díjai: kb. 60 különb. bajn. és egyéb érem, plakett és tiszt. díj.

Nagy Lajos cipésm. *1903, Debrecen. A DMTE-nek 1924 óta aktív birkózója a légsúlyú súlycsoportban. 1924-ben ker. bajn. vers.-en II. 1925-ben már I. helyezett. 1928-ban Bpsten magyar munkásbajnokin II. helyezést ért el. 1931-ben Győrben a vidék legjobb birk. vers.-én bajnokságot nyert. 1933-ban kerületi bajnok lett. A DMTE-nek volt csapatkapitánya és tréner.

Nagy Lajos OTI tisztv. *1900, Beregször. 1930 óta foglalkozik a lövészzettel mint a Keeskeméti PLE tagja. Több vers.-en szerepelt sikerrel amiről szépszámu arany-, ezüstérem és különf. tiszt. díj tanuskodik.

Nagy Margit gimn. tanuló. *1921, Debrecen. A DTE torna sz. o.-nak 1932 óta tagja. 1933-ban a MOTESz ker. versenyén tünt fel sikeres szereplésével. Korlátlan, talajtornában és ugrószekrényen ért el szép eredményeket. 1934-ben a MOTESz ker. versenyén összetett számokban bajnoks. nyert; ritmikus gyakorlatokban II. helyezet volt. A DTE I. oszt. bajnoks. nyert csapatának tagja volt. A testnev. főiskolán a MOTESz által rendezett 1934. évi női tornász bajnokságokon szintén elsőrangú helyezéseket ért el.

Nagy Mihály Máv főműv. *1887, Sopron. 1919-ben került intenzív kapcsolatba a sporttal, amikor egyik megszervezője és megalapítója volt a Haladás VSE-nek, melynek 1924-ben az átszervező bizotts. elnöke lett. 1925-ben a futball sz. o. élére került. Másodszor 1931–1934-ig vezette a futball sz. o.-t. Működése alatt csapata 3-szor nyerte Nyugatmagyarország bajn. Egyesülete kerékp. szakoszt.-ban mint ig. tag tevékenykedett.

Nagy Pál postaalt. *1893, Pécs. Sportja a lövészet, melyet 1928 óta üzversenyszerűen. Több ker. és orsz. versenyen sikerrel szerepelt. Ker. vers.-en 4 ízben nyert I. díjat. Már a frontra is mint lövész ment ki. Hadipuskával 1929-ben elnyerte a mesterlöv. címet is.

Nagy Sándor dr. árv. ülnök. *1906, Hajduböszörmény. Sportpályáját középkorában kezdte atlétikával. Súlydobásban magas- és távolugrásban, 100 m-es síkfutásban középisk. vers.-en többször nyert bajnokságot. Később mint a DEAC atlétája is szép sikereket aratott. Már I. éves korában

a magasugrásban házi vers.-en bajnok lett. Egyetemi éve után a hböszörményi sportéletbe kapcsolódott bele. Jelenleg is választm. tagja a MOVE HTE-nek. Mint versenyző számottevő versenyeken vegyes és férfi párosban eddig is több bajnokságot nyert.

Nagy Sándor Máv lakatos. *1909, Moravica. Sportja a futball, melyet 1921-ben kezdett űzni. 1926-ban a Szentlőrinci SE csapatának tagja lett, 1929-től a Pécsi SC színeiben játszott, 1930-ban újra a SzSE csapatában látjuk, ezidő szerint az újjáalakult SzTSE-nek játékosa. Több bajn. mérkőzést abszolválta sikerrel.

Nagykanizsai m. kir. áll. polg. fiúisk. Zrinyi Sportköre. Alakult 1925-ben. Első tanárelnöke Vánkos Jenő volt. Működését atl. és játék szakoszt.-al kezdte. A második évben már futball-csapata is van. 1928 szept.-től a sportkört Horváth Béla tanár vezeti. Atlét. szakoszt. most már bekapcsolódik a város atlét. életébe. A Nagykanizsai Zrinyi TE ifj. atlét. vers.-en szép eredményeket értek el a sportkör atlétái. 1929-ben megalakul a torna sz. o., mely szintén eredményes munkásságot fejt ki. 1934-ben a sportkörnek egy tornásza már megszerzi a MOTS vasjelvényét. 1930-ban megindul a téli sportok üzm.

Nagykanizsai rk. kat. reálgimn. Hunyadi Sportköre. Alak. 1924 okt. 18. A sportkör vezetője Deák János testn. tanár, aki megszervezte az intézetek közti atlét. versenyt, mely 10 egyéni és 4 csapatvers. számból állt. 1927 és 1928-ban a nagykanizsai Hunyadi Sportkör rendezte meg. Működő szakosztályai: torna, atlétika, kardvívás, uszás, futball, kosárlabda és ping-pong.

Nagykanizsai Torna Egylet. Alak. 1866-ban Fokozatos fejlődés során sportbelileg is jelentős eredményt hozott a 70-es esztendő. A nagykanizsai hölgyek nemzetiszínű selyemzászlóval ajándékozták meg az egyesületet, amelynek felszentelését orsz. tornaünnepélyvel köztették össze. Ezen az orsz. és történeti jelentőségű tornaünnepélyen, mely az első orsz. vers. volt hazánkban, 10 hazai és 3 külföldi egylet vett részt. Az egylet állandóan működött: szertorna és szabadgyakorlatok, céllövészet, birkózás, vívás és tornateremben űzhető atlétika képezték a tréning tárgyát kiváló művezetők mellett, aminő Pongrác Adolf, a legelső magyar tornatanár. Nem volt olyan nagyobb verseny, amelyen az NTE mintacsapata részt ne vett volna. A főváros és vidéki centrumok látták fennen lobogni az NTE zászlaját. Mint alapító, ott volt az NTE a MOTESz alakuló közgyűlésén is. 1912-ben kultiválta először a szabadtéri sportot: a futballt. A há-

ború után óriási lendületet vett az egyesület működése. Futballesapata 1920-ban alosztálybajn. Az atlétika is fellendült. Atlétái a ker. bajn. és rekordok egész sorát szerzik meg. 1922-ben — sajnos hanyatlás következett be, de a megindult mozgalom reményt nyújt arra, hogy az NTE atlétikája lesz ismét nagy. A háború utáni évek birkózó-sportja is sok dicsőséget hozott az egyesületnek. Ők alakították meg a Birkózó Szöv. első vidéki kerületét. Kultiválják a vívást, a tornát, 1925 óta van tenisz sz. o. Futballesapata 1932—33-ban a kaposvári aloszt. bajn. volt. Dacára az egyesület hatalmas multjának Krátky István dr. polgárm. csak az ötödik illetve hatodik elnöke az NTE-nek.

Nagymányoki Sport Egyesület. 1932 március 6-án alakult meg hivatalosan. Jelenleg csak futballszakoszt.-a működik, de remény van arra, hogy rövidesen megkezdik működésüket az atlétikai, ping-pong és egyéb szakoszt.-ok. 1932 júniusában avatták fel az új pályájukat, mellyel megvan adva a lehetőség az egyesület intenzív sportműködésére. 1934-ben a futballesapat bekerül az újonnan alakított pécsi I. oszt.-ba, hol jelenleg a vezető csapatától csak két pont választja el. Az egyesület tisztikára a következő: díszelnök: giaki Huszt Aladár; elnök: Erdős Jenő, alelnökök: Vályi Ferenc, vit. Gáthy Ferenc, titkár: Dömötör József, jegyző: Sántha József, pénztáros: Bartha József, intéző: dr. Dimb János, ki egyben az egyesület orvosa, ellenőr: Merényi Pál, háznagy: Klauz István.

Nánassy Lajos vit. vendégl. *1895, Debrecen. 1911 óta sportol. Bpsten a hosszútávfutást és távgyaloglást űzte versenyszerűleg. 1913-ban orsz. rekorder volt egy angol mérőföldön a gyaloglásban. Debrecenben a DTE színeiben 1000, 1500 és 10000 m-en a gyaloglásban Keletmagyarország bajnokságát nyerte. Számos sportérem és plakett tulajdonosa. Jelenleg a Bocskay FC alelnöke és választm. tagja.

Nánay Aurél, nyomdatulajd. *1882, Baja. 1905-ben kapcsolódott a sportba mint a Bajai SE birkózója. A könnyű súlyban több ker. vers.-en ért el elsőrangú helyezést. Az ő nevéhez fűződik 1911-ben a BSC megalapítása, melynek titkára lett. Jelenleg a Bácsalmási PLE ügyv. elnöke. A birkózáson kívül kultiválta az atlétikát és futballt is.

Nagyszalánczy Albert Máv főmérn. *1899, Nagyszalánc. Diákkorában atlétikával, fűlelabdával és műszabadgyakorlatokkal foglalkozott. Később a MAFC-ban szerepelt. Már ifjú korában űzte a vadász- és lövészsportot is. A háború után a Ferencvárosba került s az ottani vasutas sportéletben fejt ki lel-

kes sportműködést. 1929-ben Dombóváron kapcsolódik a sportéletbe, ahol a DVOGE elnöki tisztét vállalta. Itteni működése alatt létesült a tenispálya és löpálya, az atlét. és ökölvívó szakoszt. A Máv Sportliga és a Dny. LASz vezetőségének tagja.

Nagy Varga István földbirt. *1909, Hódmezővásárhely. A MAC színeiben több hokki vers.-en vett részt és 1926-ban tagja volt az Olaszországban sikeresen túrázó csapatnak. Szép eredményt ért el a hódmezővásárhelyi gimn. sportkörének színeiben orsz. ifj. atlétikai versenyen. A MAC kebelében foglalkozott az ökölvívósporttal is. Motorsportban a DAC túravers.-én II. díjat nyert. 1930-ban a szegedi vegyesdandár járőrversenyén az I. díj győztese. Díjai: kb. 50 különb. érem és plakett.

Naszlady János MASz tisztv. *1902, Bpest. Középisk. kora óta a MAFC tagja, melynek háznagya választm. tagja, boxszakoszt. elnöke és boxtrénere volt, volt. ifj. vál. futballista, Heves teniszbajnoka, Bpest boxbajn.-ban kis nehézsúlyban I. főisk. boxbajnok.

Návay István m. tisztv. *1909, Nyíregyháza. Középiskolás korában atlétikával foglalkozott. Több bajnokság nyertese. 17 éves diákkorában már a Kecskeméti AC színeiben látjuk mint az I. csapat csatárjátékosát. 6 éven keresztül amatőrfutballistája. 1933—34-ben a déli ker.-nek golrekordere. Többször volt közép- és délkerületi vál. 1934 óta a Bocskay profijátékosa.

Nazár Olga m. tisztv. *Lengyelország. Sportjai: gyephokki, uszás, tenisz, korcsolya, ping-pong Az Amat. Hokki Club jegyzője, a BKE tagja. Sportjai közül csak a gyephokkit űzi versenyszerűen. A magyar vál. csapat tagja. Bécsben, Prágában és egyéb külföldi mérkőzéseken vett részt.

Nemere János joghallgató. *1914, Kecskemét. Már kis diákkorában kiváló tornász volt. 1933-ban az olasz Ardor csapattal szemben a vidék vál.-ban egyénileg győztesként került ki. Minden vers.-en kiváló eredményeket ért el a szertornában. Az 1934. évi Budapesten tartott tornász világbajn.-on az összetett egyéni vers.-ben N. J. nyerte a világbajn.-ot. Jelenleg a tornász-olimpiai keret tagja. A világbajnoki koszorú, a délker. ifj. bajn. koszorú, több okl. és cca 100 sportérem tulajd.

Nemes Árpád dr. hidvégi, orvos. *1902, Bpest. Sportműködését középisk. korában 1917-ben kezdte mint az OTE ifj. versenyzője. Főleg a 100, 200 és 400 m-es síkfutásban és távolugrásban aratott fényes sikereket. 1921 óta mint szenior atléta szerepelt. 1920—25-ig összesen 15 MOVE bajn.-ot nyert a 100 és 200 m-es síkfutásban, távolugrásban,

hármassugrásban és stafétákban. A párizsi olimpián kintlévő magyar síkfutók helyett 1924-ben neki kellett helytállnia Győrben Schmeller osztrák bajnok ellen, akit 100 m-en 11 mp idővel legyőzött. Kb. 300 érem és díj, köztük 120 első díj tulajdonosa.

Nemes György jogszig. *1913, Vajdahunyad. Sportjai: tenisz és asztali tenisz. A reichenauai nemzetk. teniszvers. előmérkőzésében férfi párosban II. h. Pécs és Baranya 1932 junior bajnoks. férfi egyesben I., 1933-ban Pécs bajnoks. junior férfi egyesben I. Bonyhád vál. csapatának standard tagja. A pécsi Szt. Mór Koll. házi ping-pong vers.-én férfi egyesben I. Több érem, tiszti. díj és plakett nyertese.

Nemes István törvysz. ir. tiszti. *1894, Pécs. Sportpályafutását 1910-ben kezdi a Pécsi TE-ben atlétikával. A súly, gerely és diszkoszvetésben ért el kiváló eredményeket. A MASz-nak jubiláris vers.-én 1922-ben diszkosz- és súlydobásban II. Fényes eredményeket produkált a birkózósportban is. 1913-ban kisközépsúlyban megnyeri Dunántúl és Pécs város bajn. 1922-ben Bpen Magyarországon vidéki legjobbjai közt szintén bajnok. 1927-ben Nyugatmagyarország bajnoka, 4 ízben nyer a kisközépsúlyban ker. bajn.-ot. Az OTT-tól és a Birk. Szöv.-től sikeres sportműködéséért kitüntetésben részesült. A PTE-nek volt igazgatója és a birk. sz. o.-nak vezető tréner és intézője. A Pécsi SC egyik megszervezője és birk. sz. o.-nak vezetője és tréner. 1927—32-ig a PAC birkózó sz. o. vezetője és tréner. A Dél-ny. birk. ker. csapatkapitánya és tanácsagja.

Nemes János szentiváni. *1914, Vajdahunyad. A MUSz veszprémi vers.-én a 66 m-es gyorsúszásban I. helyezett. 1931-ben a reichenauai nemzetk. teniszverseny elővers.-ben a férfi párosban II. h. 1932-ben Pécs és Baranya junior férfi párosában I. h. A bonyhádi vál. csapatnak állandó tagja. Szép sikerrel űzi az asztaliteniszt is. Több tiszti. díj és sportérem tulajdonosa.

Nemes János m. kir. rendőrfőtörzs-őrm. *1897, Bük. Sportpályáját 1927-ben kezdte az atlétikával. A 100 és 400 m-es futószámokban ért el fényes sikereket. 1929-ben a kerékpársportra tért át, melyet szintén eredménnyel kultivált. 1932-ben céllovással kezdett foglalkozni és 1934-ben megszerezte a főlovászi címet és jelvényt. Elért sikereiről 6 drb tiszti. díj és kb. 25 érem tanuskodik.

Nemes Sándor vasöntő. *1905, Szentest. Kora ifjúságában a szertornát űzte. Később az ökölvívó és birkózó sportot kultiválta fényes sikerrel. Mint ökölvívó I. díjat nyert. 1930-ig volt birkózó

és azóta ökölvívó tréner. 1932-ben megszervezte az Orosházi Lev. Egy. ökölvívó szakosztályát. Számos különb. érem és tiszti. díj tulajdonosa. Jelenleg az OTK intézője.

Németh Dániel kereskedő. *1895, Debrecen. A DTE-nek 1908 óta futballjátékosa. Több ízben volt ker. válogat. A DTE I. csapatának állandó tagja és volt csapatkapitánya; a futball sz. o. 1 éven át volt elnöke. Atlétikai versenyeken súlydobásban és diszkoszvetésben is eredményesen szerepelt. Számos bajnoki és egyéb sportérem tulajdonosa.

Németh Géza BSzKRt tiszti. *1907, Bpest. 1923 óta sportol. Előbb a Mester utcai felsőkeresk. isk. csapatában futott, úszott és boxolt. 1925-ben megnyerte a KISOK délker. veltersúlyú bajnokságát. Futásban: 4 éven át a győztes középisk. kegyeleti staféta tagja. 1926-ban belép a MUE-be s itt tagja a 4x100-es úszóstaffétának. A Balaton átúszásában 1928-ban III. h., 1929-ben I. 1930-ban a BSzKRt-ba lép. Itt az egyesület titkára és mint vízipólózó a győztes II. o. bajnokesapat tagja. 1932 óta az NTE-nél működik. Az NTE hölgyúszó sz. o.-nak tréner. Ezt a tiszti. viselte a MUE-ben is. Vizsgázott vízipóló bíró. Számos különböző sportérem és tiszti. díj tulajdonosa.

Németh István árm. társ. tiszti. *1900, Szentest. Mint középisk. kapcsolódott a sportéletbe a labdarúgással. Később a Szentesi TE-nek lett játékosa 1928-ig, mely idő alatt többször nyerték a II. oszt. bajn.-ot. Volt futballintéző, most választm. tag. A Szentesi Evezős Club egyik megszervezője, jelenleg művezetője és oktatója.

Németh János gépkocsiv. *1910, Bátaszék. Sportjai: futball, futás és lövészet. A Bátaszéki TC aktív tagja volt 1925—28-ig. Később a bpi KSC színeiben játszott, 1929-ben a Szentlőrinci SE-hez került, 1934-től a Sellyei Futball Club igazolt játékosa. Sikerrel űzte a futást és céllovészetet is. Több érem és tiszti. díj tulajdonosa.

Németh Lajos főpincér. *1888, Bp. Középiskolás korában futballozott. — 1919-ben a Debreceni VSC részére 10500 koronát adományozott. A DVSC örökös tb. tagja és a Boeskey FC alelnöke. A Magyar Kerékp. Szöv. a sportterén kifejtett eredményes működéséért elismerő oklevéllel tüntette ki.

Német Mihály hiv. tüzlőtő és mentőgépkocsivezető. Már kora ifjúságában lelkes sportoló, aki a futballt és lövészetet űzte. Állandó játékosa volt a Szombathelyi Iparosok és Kereskedők Körének, később a SzAK-nak. 1919-ben Ostfiasszonyfán futballesapatt alakított, melyet a Szövetségnek

is bejelentett és 1923-ban történt felosztásáig jó eredménnyel működött. Szép sikereket ért el a lövészetben is. Több érem és tiszt. díj nyertese.

Némethy Kálmán ny. alezredes, igazgató. *1877, Kassa. A Pénzüntézet Sportegyesületek Ligája ü. v. elnöke, a Pénzüntézet Altisztek SE alelnöke, a Tébe Levente E alelnöke, a MVSz, a MUSz elnökségi tagja, a MO Asztaltenisz Szöv. és a MAC ü. v. elnöke. 1930-ban az OTT ezüst, 1932-ben az OTT aranyérmét kapja. Sportjai voltak a vívás és evezés.

Néray Miklós vitéz, joghallg. *1912, Bpest. Sportjai: vitorlázás, vízipóló, sí és evezés. A Magy. Sí Club, a Nemz. Uszó Egylet tagja, a Tihanyi Yacht Club első titkára. A Magy. Nemz. Diákszövets. titkára. Mint vízipólózó a BEAC-ban játszott, a sísportot 1931 óta újí versenyszerűen. 1934-ben résztvett a „Kék szalag” vers.-en a „Búvár” 114 m² kúttal. Díjai: számos érem és t. díj.

Neubauer András mtisztv. *1908, Kemecse. A NyTVE titkára, jegyzője, az atlét. úszó, koresolya sz. o. intézője, illetve előadója. A MASz keleti ker. int. bizotts.-nak, a MÖSz északi ker. intézőbizotts.-nak tagja. Kisvárdán 1925-ben 1500 m-en mint ifj. I., Debrecenben 1500-on mint ifj. a „Legjobb vidéki atléta” címet nyeri. 1926-ban Nyiregyházán kerületi bajnokságon távugr.-ban és 1500-on II. h., középisk. bajnokságon 400-on, 800-on, 1500-on, távolban, hármasban és olimpiai stafétában I. orsz. versenyen 1500-on III. h. Bpsten 1928-ban mint FTC-ista OTE vers.-en 12.88-cal II. h. a hármasban. 1930-ban városok közötti vers.-en műkoresolyában III., úszásban ker. bajn. 100 m hát. III. h. Vívásban Nyiregyháza első csapatában több vers.-en szerepelt.

Noránt István † kereskedő. *1903, Mezőhegyes. A Debreceni MTE-nek 1924 óta tagja volt. Mint kisközépsúlyú birkózó 1925-ben 2-szer nyerte a keleti ker. bajnokságát. 1927-ben Szolnok bajnoka volt. 1928-ban Keletmagyarország bajnokságának nyertese, 1931-ben Debrecen bajnokcsapatának tagja. 1934 a magyar birkózósport nagy kárára váratlanul elhunyt.

Noszkó Horváth Imre Máv lakatos. *1896, Székesfehérvár. Sportműködését a régi Székesfehérvári TC-ben kezdte mint ifj. futballista. Háború után a Délivásút Előre SC-nek lett a játékosa. 1923-ban Székesfehérvár vál. volt, a ker. vál. színeit is 5 ízben viselte és jelölte volt az orsz. vidéki amatőr vál.-nak. 1931-ben Székesfehérvár sportközönsége „minden idők legjobb fedezete” címmel tüntette ki. 1934 óta mint tréner működik.

Nouvier Károly dr. kir. bírói. elnök. *1887, Felsőreg. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele. A szertornát és könnyű atlétikát üzte eredményesen. 1934-ben Kúnszentmiklóson az ujonnan alakult KSE elnöke lett. A helyi sportéletben mint irányító élénken vesz részt.

Novák István nagykeresk. *1893, Hmvasárhely. Ifjú diákkora óta sportol. Isk. vers.-en szertorna és atlét. számokban produkált szép eredményeket. Később a Hódmvásárhelyi TVE színeiben mint gerelyvető ker. és orsz. vers.-en ért el szép helyezéseket. Németországi tartózkodása alatt is intenzíven üzte kedvelt sportágait. Hazatérése után régi egyesülete vezetőségébe választotta, majd 1931–32-ben a HTVE társelnöke lett.

Novobáczky Kálmán dr. ügyvéd. *1897, Szentés. A Szentési TE teniszézője. Több számottevő ker., orsz. és nemzetk. vers.-en ért el elsőrangú helyezést. 1930-ban alföldi bajn.-ot nyert vegyes párosban, éveken át Szentés város bajnoka. Ő szervezte meg a Szentési TE tenisz sz. o.-át, melynek 10 éven át intézője volt. Jelenleg a SzEC tenisz sz. o.-nak intézője és vezetője. 82 különb. bajnoks. és egyéb érem, plakett, tiszt. díj tulajdonosa.

Nowotarsky István autószer. *1909, Pécs. 1926-ban lett tagja a MUSz-nak. 1929-ben megnyerte a Dráva folyam-bajn.-ot, úgyszintén az orsz. levante műugróbajn.-ot. Hatszor volt ker. műugróbajn. 1931-ben a Balatonon 5000 m távon uszóbajn.-ot nyert. 1934-ben részt vett a bpi tornászvilágbajn.-on, mint a Pécsi AC 8 tagú és I. díjat nyert mint gyűrűscsapatának tagja. 60 drb különb. arany-, ezüstérem, plakett és egyéb tiszt. díj tulajdonosa.

Nussbaum Jenő szeszkerek. *1884, Szilágysomlyó. All-round sportférfi. Kedvence sportjai: futball, torna, birkózás, atlétika. A Boeskey FC-nak alapítása óta tagja és annak első elnöke.

Nyakas László dr. városi tisztv. *1907, Hajdunánás. Középiskolás korában mint szertornász ért el szép sikereket. 1931 óta a Hajdunánási PLE tagja. Járasi, vármegyei és orsz. versenyeken többször szerepelt eredményesen. Mint levanteversenyző 1927-ben orsz. bajnokságot nyert. 1933 és 1934-ben a PLE orsz. versenyen I. helyezéseket ért el. Számos különb. bajn. és egyéb sportérem tulajdonosa.

Nyárády József orvostanhallgató. *1903, Kora ifjúságától sportol. 1916-ban tagja a Szigetvári AC-nak, 1918–1919-ig a pécsi felső keresk. isk. színeiben, szerepel majd a PVSK I. csapatának futballistája lett. Többször

volt válogatott. A futballon kívül űzte az atlétikát és futást.

Nyerges Miklós dr. ügyvéd. *1897, Kemecse. Középiskolás korában kiváló szertornász volt és foglalkozott a vívással is, melyben ker. bajnokságot is nyert. 1919–20-ban a DEAC vívó sz. o.-nak volt a tagja. A Nyiregyházi TVE-ben már diákkorában szerepelt mint futballista. Volt állandó ifj. vál., majd az I. csapatba került. 1920-ban a NyTVE újjászervezése után annak titkára, majd alelnöke lett.

Nyikas Imre Máv raktárnok. *1902, Légrád. Sportjai: futball és atlétika, melyeket versenyszerűen űzött. 1918–20-ig számos vers.-en vett részt. Lelkes híve a sportnak, melynek minden mozgulásában ügybuzgalommal vesz részt.

Nyirfás László városi irattáros. *1903, Szeged. Működését a Veszprémi MOVE SE-ben kezdte mint középtáv-futó. 1926-ban 1500, 3000 és 5000 m-en ker. rekorder volt. 1926-ban a Széchenyi TC-hoz került, ahol folytatta győzelmi sorozatait. 1929 óta az ARAK színeiben szerepel fényes eredménnyel. 1928-ban tagja az olimpiai keretnek. A MASz északnyug. ker. int. bizotts. tagja.

Nyiri László dr. ügyvéd hirlapíró. *1905, Debrecen. Sportjai: vívás, torna és korcsolya. E sportokat nem versenyszerűleg, hanem inkább csak testedzés céljából űzte és űzi jelenleg is. A Békessy vívóklubnak tagja és mint annak főjegyzője a Club sportéletében tevékeny részt vesz.

Nyisztor Péter takp. igazg. *1892, Oravicabánya. Mint középisk. a súlyemelésben és súlydobásban ért el szép sikereket. Évekig a Gyomai SC-nak volt alelnöke és a Lev. Egy. ügyv. elnöke, pár év óta főoktatója. A Gyomai PLE-nek évekig volt ügyv. elnöke. A gyomai vívósport megszervezése az ő nevéhez fűződik.

Nyitray János gépészm. *1901, Kálcsa. Már ifjú kora óta űzte a futballt, melyet lelkesedéssel kultivált a MAFC-ban is. Egyik megszervezője és alapítója a M. Textil SE-nek, melynek jelenleg ügyv. elnöke. Az ő nevéhez fűződik az evező sz. o. megalakítása, melynek vezetője.

Obitz Károly testnev. tanár. *1907, A sportba középisk. korában kapcsolódott bele a futballal, atlétikával és tornával. A testnev. főiskolán számos külföldi vers.-en aratott sikert. 1930 óta a zalaegerszegi gimn. testnev. tanára és a sportkör elnöke. Tagja az ottani MOVE-nek.

Obudai Fehérítő, Festő és Impregnáló Gyár Rt. Sportklubja. Alakult 1933-ban. Sportműködését a futballal kezdte.

Ugyanakkor megalakult a női kézilabdacsapat. A futball sz. o. vezetője Horváth László, a gyár tisztv., többszörös válog. A női kézilabda sz. o. vezetője Maiher Ferenc, szintén volt neves futballista. Díszelnök: Finály Ernő m. kir. korm. főtanácsos, vezérig. Elnök: Fischer Pál cégv., társelnök: Löwit Frigyes, üzemig., alelnökök: Mérő Frigyes, dr. Trattner Albin, főtitkár: Reichenberg Miksa.

Obudai Torna Egylet. Alakult 1872-ben. Első művezetője, később majdnem negyedszázadon át az egylet elnöke: néhai Gergelyi Jakab volt. Ő vetette meg a torna alapját. Az ő elnöksége alatt lépett az egylet 1885-ben az Orsz. Tornaszövets. kebelébe. Gergelyi utóda dr. Botzenhardt János, akinek nevéhez fűződik az egyletnek nemesak tornában, hanem vívásban bekövetkezett nagy haladása. Az egylet tornaügye 1899-ben lépett egy új korszakba, amikor a magyar testedzés mestereinek legjobbjai, a magyar testnevelés nagyszerű bajnoka, Bábel Rezső vette át a torna vezetését. Később a futballsport terjedésével 1906-ban megkezdődött az a nagy alkotó munka, mely a jelenlegi pálya megvalósítására vezetett. Az egylet tulajdonképpen működéséről szólva, elsősorban a tornát kell emlétenünk. A lefolyt 6 évtized alatt az egylet számos dísz- és versenytornát rendezett. Ezen vers.-en az egyes. tornászgárdája mindenkor méltóan állta meg a helyét. A vívás, amely 1879-ben indult, 1899 és 1900-ban vett élénkebb tempót, szintén szép sikerekben volt gazdag. Az atlétikát 1898-ban kezdték művelni, az uszósportot pedig 1903-ban. A futballt az egylet tagjai 1898-ban vezették be, de lendületet csak 1910-ben vett s azóta több fényes sikerben volt része a futballgárdának. A teniszsportot 1895-től kultiválja az egyesület. Nagy kedvteléssel űzték a turisztikát is. A korcsolyázás 1876 óta sportja az egyes.-nek.

Atlétikai szakosztálya. Alakult 1872-ben. A MASz tagjai közé 1905-ben lépett. Egyik úttörője a magyar atlétikának. Atlétái számos orsz. bajn.-ot nyertek, sőt külföldi viszonylatban is hírnevet szereztek. Leghíresebb atlétái: Hellmich Miksa, Dános Árpád, Kovács Nándor, Frey Oszkár, Nagy József stb. Jelenlegi bajnokok: Kiss János, súly-atléta Török Lajos, középtáv-futó Oláh Sándor, középtáv-futó, Nemes Árpád sprinter, Hermann István sprinter. A sz. o. vezetője 1919 óta Kárpáthy Frigyes.

Futball szakosztálya. Alakult 1898-ban. Működését pályahiánya miatt 1901-ben beszüntette. Újból 1910-ben kezdte meg működését és a következő

évben megnyerte a III. oszt. bajn.-ot. 1912–1927-ig Budaváry Lőrinc volt a sz. o. vezetője. Az ő működése alatt élte az OTE csapata a virágkorát. Van ifj. és kölyökcsoportja is. A sz. o. elnöke Budaváry Lőrinc, intéző Rétay Rokken János.

Tenisz szakosztály. Működését a háború előtti években a társadalmi tenisszel kezdte. 1925-ben néhai Hoffer Alfréd kezdeményezésére áttért a versenyszerű tenisz kultiválására; Tette ezt II. oszt. kizárásos orsz. versenyek rendezésével, mellyel az egyetemes magyar teniszsportnak is nagy szolgálatokat tett. Az egyesületen belül nagy-szerű versenyzőgárda alakult, melynek tagjai: vit. Szombathelyi László, Máthé Lajos, Jánossy Géza és Fiala Ottó. — Kehrling Béla a háború előtti években 3 évig az OTE színeiben játszott s az OTE-ből indult világhírű versenyző-nek.

Ocskay Rezső dr. ügyvéd. *1905, Bpest. Sportjai: vitorlázás, uszás, hegy-mászás, sí. A Hungária Yacht C tagja 1933 óta. Választm. tagja a Nemzeti TE-nek és a BEAC-nak. Tagja a Magyar Sí C-nak, a Schweizerische Alpin C-nak, a Deutsche Österreich Alpin Vereinnek, a Budapesti Egyet. Turista E.-nek. Több vitorlás túrát tett a „Flamingó” 25 m² yolle hajóval. Siófok—Büföd hősök emlékt.vers.-én 1934-ben I. lett. Mint alpinista bejárta egész Európa nevezetesebb hegymászó helyeit.

Olaszy Gábor posta s. ellenőr. *1893, Szalánta. Sportpályáját 1913-ban mint futballista kezdte a Bonyhádi AK-nál. 1919-ben a Pécsi AC újjáalakulásakor annak tagja lesz. Jelenleg választm. tagja. Az MLSz délny. alszöv.-ben 1922-ben titkár, később főtitkár. 1930-ban ügyv. alelnök, utóbb társelnök. Több éven át a Nemzeti Sport pécsi tudósítója. Sportműködésének 25 éves és 10 éves jub. alkalmával az MLSz és Délny. LASz plakettel tüntette ki.

Orbán Ferenc mtisztv. *1904, Hód-mvásárhely. Aranyjelvényes atléta. 1920–21-ben a BEAC bajn.-át nyerte magasugrásban, 1922–23-ban orsz. ifj. bajn.-ot orsz. rekorddal, 1926-ban Rómában főisk. világbajn.-ot és tagja volt a 4x100-as világb. stafétának. A magasugrásban 6-szor volt orsz. vidéki bajnok, 4-szer a 110 m gátfutásban, 3-szor távolugrásban és 1-szer 100 m-es síkfutásban. 21-szer volt orsz. válogatott. 1933-ban a MASz déli ker.-nek szakfel-ügyv. volt. Kb. 2500 drb. bajn. és egyéb érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Orbán Sándor városi tisztv. *1893, Hód-mvásárhely. Mint középisk. isk. vers.-en a súlydobásban gerelyvetésben és rudugrásban ért el elsőrangú helye-

zéseket. 1911-ben a BEAC színeiben több orsz. vers.-en indult. Utána a Mezőtúri AFC, Szentesi TK és a HTVE színeiben több délker. bajn.-ot nyert. Különféle érmeinek, plakettjeinek és egyéb tiszt. díjainak száma 100-on felül van.

Orczán László Máv. vasesztergályos. *1912, Bpest. A Törekvés SE kérekpárversenyzője: 1930-ban lett I. o. versenyző. 1931-ben Magyarország hosszútáv bajnoka. A Tour de Hongrie 1932. évi 5 napos körversenyén III., IV. és VII. helyezett, a városokon keresztül mint első beérkező az összes t. díjakat nyerte. Egy hét múlva 50 és 100 km. orsz. rekordot állít fel, melyet ma is tart. Megnyerte a 426 km. Tátra-bajnokságot. 1933-ban Bpest—Parád—Bpest 256 km-es hosszútáv bajnokság első futamában I., az 5 napos orsz. körversenyen abszolút III. helyezett s a magyar cs. első tagja lett. E verseny Győr—Bpest 136 km-es szakaszát (részidőben 2 óra 28.28 p.) olimpiai világrekordidővel tette meg, megjavítja az orsz. 1 órás állóstartos pályarekordot s megdönti a 10, 15, 25 és 30 km-es 1/2 és 1 órás rekordokat. Harmadikban nyeri a vasutas ligabajnokságot, stb., stb., megkapja „Magyarország legeredményesebb magyar versenyzője” címet; a Máv. Törekvés és MKSz aranyjelvényes versenyzője. Egyesületének sz. o. trénera és kapitánya. 1933-tól I. o. korcsolya versenyző, Magyarország 1933. évi gyorskorcsolyázó bajnokságában IV. Díjai: 6 aranyérem, 2 ar. jelvény, 82 ezüstérem, több serleg, plakett, szobor, stb.

Orosházi FC. 1929 végén alakult. Futballesapata eredményeivel és sport-szerű viselkedésével csakhamar megszerezte a sportszerető közönség rokonszenvét. Az 1931–32. szezonban az I. oszt.-ba jutott. Ezidő szerint ismét a II. oszt.-ban küzd a csapat. A futball mellett ping-pong szakosztálya is van az egyesületnek. Orosházán e sportban ők az uttörők.

Orosházi Munkás Testedző Kör. — 1913-ban alakult lelkes sportszerető munkásifjak kezdeményezésére. Első elnöke dr. Berthoty István főbíró volt. 1914-ben a futballesapaton kívül férfi és női tornászcsapatot is szervez az egyes. 1914-ben lesz tagja az MLSz-nek. Megalakul a birk. sz. o., majd később az uszó, atlét., vívó, birkózó és műkedvelő sz. o. A céltudatos és kitartó munkának gyümölcse az a szép és elismeréseméltó eredmény, melyet az egyesület két évtizedes működése során a magyar sport terén minden vonatkozásban felmutat.

„Orosháza” Uszó Egyesület. 1932-ben alakult az Orosházi Testgyakorlók

Köre uszószaosztálya kiválása és önállósulásaként. Az új egyesület fényesen igazolta jogosultságát. 1933-ban ottjárt teljes magyar vál. vízipólócsapat, a nagyjelentőségű orsz. vers.-ek méltó eredményekkel jutalmazták az orosházi munkát. Az egyes. elnöke a megalakulása óta dr. Berthóty Károly korm. főtan., ügyvezető: vit. Sziijártó Szabó Sándor, uszókapitány: Székács Béla, főtitkár előbb Tóth S. Ferenc, majd dr. Künstler Sándor.

Ormos Ernő mtisztv. *1900, Bpest. Sportjai: műkorcsolyázás, tenisz, atlétika, futball, evezés, uszás, ping-pong. A BKE tagja. 1922 óta úzi a korcsolyázást versenyszerűen. Több, ma igen híres korcsolyázót fedezett fel és trenírozott be. Gablonzban hosszabb ideig működött mint amatőrtréner. Jelenleg a Győri KE-nek amatőrtrénere. A teniszt a VAC színeiben úzte és több helyezést ért el. A magyar ping-pong neki köszönheti renesszánsát. Ő hozta össze az első magyar versenygárdát, amelynek tagjai közül kerültek ki a későbbi világ bajnokok. Számos érem, serleg, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Ormoshegyi Lajos közs. ir. tiszt. okl. jegyző. *1900. Diákéveiben vívással és atlétikával foglalkozott. 1924 óta leventeokt. A Mezőberényi PLE alapítótagja, versenyzője s ügyv. igazg.: az íjjász szakoszt. megalapítója és vezetője. Különb. vers.-en elsőrangú helyezéseket ért el.

Orsz. Frontharcos Szövetség Autós Motorsportosztálya. 1932 aug. 1-én alakult az automobilizmus, motorkerékpározás, motorhajózás és repülés társadalmi és szakszerű tudományos terjesztése céljából. Az osztály vezetője: Szelén Aladár dr. emléklapos főhadnagy. Az osztály rövid működése alatt máris az ország legnagyobb autós és motorsport eseményeit rendezte meg. Az osztály tagja a KMAC nemzeti sportbizottságának. Az oszt. vezetője tanácsadó tagja a Magy. Vöröskereszt Egylet országúti mentést berendező biz.-nak.

Orth György. *1901, Bpest. (SKI, NSI, Vasas, MTK). Már 1917-ben tagja a Bécsben győztes vál. csapatnak, azóta kb. 40-szer orsz. válog. A legnagyobb magyar futballjátékos, akit eddig a magyar futball kitermelt.

Osvath Imre vaskereskedő. *1904, Hajduböszörmény. Sportpályáját diák korában kezdte a futballal, mint tornász is jeles volt. Mint futballista 4 éven át Hajdunánáson, majd 4 évig Debrecenben a Postás SE-ben szerepelt. 1927-ben Hbösörményben a MOVE HTE futball sz. o.-nak irányítását vette át. Működött mint egyesületi jegyző is 1 évig.

Oswald László, a Magyar Yacht felelős szerkesztője és kiadója, cégfőnök. *1904, Bpest. 10 éves korában kezdett vitorlázni. Számos balatoni vers. ismételt nyert I. díjat. Az 1928. évi amsterdami olimpiai keret tagja. Esztendő óta a Balatoni Yacht C.-nak II. kapitánya s a Club siófoki osztályának I. kapitánya. Számos I., II. és III. díj győztese.

Owesle Margit min. tisztv. *Buda-pest. Sportjai: gyephokki, uszás, korcsolya, si, tenisz, turisztika. Tagja a Magyar Turista E.-nek, a Földmiv. minisztérium SE-nek, az Amatőr Hokki C.-nak. Egy éve hokkizik, két nemzetk. mérkőzésen vett részt. A teniszt is szép eredménnyel kultiválja. Agilis, lelkes sportlady.

Ökros István m. tisztv. *1903, Debrecen. Középiskolás korában szertornában, futballban és korcsolyában ért el szép eredményeket. 1919 óta a DKASE aktív futballjátékos. Közel 30-szor volt válogatott. A KLASZ-nak 6 év óta pénztárosa. A DKASE-nek volt titkára. 1928-ban korcsolyában egyéni bajnokságot nyert. Jelenleg a debreceni hokkicsapat aktív tagja.

Ökrös József egyet. tisztv. *1905, Nyíregyháza. 1923-ban a Debreceni TE kisközépsúlyú birkózójaként kezdte sportpályáját. Több sikeres szereplés után 1931-ben orsz. vidéki bajnokságot nyert nagyközépsúlyban. 1932-ben a keleti ker. bajnoka kisnehézsúlyban. A MBSz keleti ker.-nek jegyzője 1931-ig. 1932-34-ig pénztárosa. A DEAC birkózó sz. o.-nak vezetője.

Padányi (Pelczmann) Pál felügyelő. *1901, Esztergom. A sportlövészettel 1929-ben kezdett foglalkozni, mint az Esztergomi MOVE L csapat tagja, 1930-ban a MOVE aranyjelvényes mesterlövésze lett, 1931-ben elnyeri a szöv. I. o. aranyjelvényt, nyeri a főiskolai és orsz. bajnokságot s tagja lesz a lemergi világ bajnokságon szereplő csapatnak. 1933-ban a BPLE tagja lesz, 1934-ben tagja a világbajnoki keretnek. 1931-ben fekvő helyzetben kisöblű és hadifegyverrel rekordot lő. 180 plakett és tiszteletdíj birtokosa.

Pados János Máv mozd. lakat. *1908, Szombathely. Sportpályáját mint futballista kezdte a SzSE-ben. 1927-ben a teniszre tért át, melyet 1928 óta versenyszerűen úz. 1930-ban a Máv Sportliga által rendezett orsz. vasutas vers. a férfi egyesben I. helyezett. 1933-ban az orsz. vidéki bajn. férfi páros bajn. és várm. férfi páros bajn. 1934-ben orsz. vasutas bajn.-on vegyes páros bajn. — Ezenkívül is több számottevő versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. A tenisz mellett versenyszerűen úzi az ököl-

vívást is. 1932-ben Szombathely város nehézsúlyú bajn. Sikeres szerepléséről 5 tisz. díj és 20 különféle bajn. és egyéb érem tanuskodik.

Pajor Dénes mtisztv. Mint középisk. eleinte csak a futballt kultiválta, később a teniszt és más sportágakat. 16 éves korában a híres Pécsi MSC ifj. csapatában játszott, volt középisk. vál. Volt a PMSC szertárosa, majd intézője, a PSC-nak titkára és főtítkára. Jelenleg a MÖSz délker.-nek több év óta titkára, a MUSz délny. ker.-nek pénztárosa. A Pécsi Napló sportrovat vezetője és a Sporthírlap pécsi tudósít.

Pál József keresk. *1897, Zalaegerszeg. Sportja a futball, mellyel már középiskolás korában kapcsolódott az intenzív sportéletbe. Előbb a KTE, majd a ZTE színeiben szerepelt. 1922 óta egyesületének intézője.

Pálffy Andor vitéz, pénzügyig. h. Sportjai: vadászat, lövészet és vívás. Gyermekkora óta sportol. Ma is lelkes sportbarát, aki a magyar sportélet fejlesztése érdekében mindenkor hathatósan működik közre.

Pálka József közs. tisztv. *1908, Orosháza. 1926 óta sportol mint futballista az OMTK színeiben. 1928-ban részt vesz az OFC alapításában, melynek főtítkára és az aszt. tenisz sz. o. vezetője. Mint versenyző szép sikerrel szerepelt.

Pálka Lajos dr. közs. orvos. *1900, Orosháza. 1918—1922-ig az OTK-nak, 1922—1924-ig a BEAC-nak és 1925—1928 a PEAC-nak volt tagja. A PEAC tenisz sz. o.-t ő alakította meg és annak elnöke volt. Mint futballista volt városközi és aloszt. vál. Az OTK-nak volt ügyv. elnöke, ezen működése alatt indult meg ez ökölvívó, birkózó és torna sz. o. Kedvelt sportja a vadászat is.

Pálka László hangszerkészítő. *1907, Orosháza. 1923—27-ig az OTK futballjátékosa volt, majd az OFC megalapításában vesz részt s annak 1932-ig játékosa. Jelenleg az egyesület intézője, a Délker. futballszöv. póttagja. Okl. tréner.

Páll Gyula fodrászm. *1901, Huszt. A sportba 1920-ban kapcsolódott bele Kunszentmártonban. A K. Turán TE futballesapatának jobbfedezet posztján számos mérkőzésen vett részt. Később mint vál. tag irányító szerepet vitt a KTE-ben. Jelenleg a K Vöröskereszt SC pénztárnoka.

Pálos (Pichler) József rk. tanító. *1900, Mohács. 1919-ben kapcsolódott a sportba. Mint a Mohácsi TE aktív futballistája számos bajn. mérkőzésen vett részt. Az MTE-nek volt két évig csapatkapitánya, jelenleg választm. tagja. Foglalkozott vívással is. Sportműködése során számos érem és díj győztese.

Palotás (Privalesek) Mihály városi vill. szerelő. *1900, Nagyvárad. Sportpályáját mint diák Nagyváradon kezdte a futballal és atlétikával. 1919-ben a Nagyvárad Törekvés MTE-nek kisközépsúlyú birkózója lett. Négyyszer megnyerte Románia bajnokságát. 1923-ban megkezdte az ökölvívást is, melyben 8 bajnokságot nyert. 1925—27-ig a Kaposvári Turul és a Máv. birk. sz. o.-nak volt tréner. 1926-ban megnyerte Kaposvár bajnokságát. Volt a nyugati ker. válogatottja és többször a vidék legjobb birkózója. 1929—1933-ig a Debreceni VSC tagja; több ízben Keletmagyarország bajnokságának nyertese és Debrecen város többszörös bajnoka. 1933 óta a DMTE színeiben aratja sikereit. Számos különb. érem és tisz. díj tulajdonosa.

Palotás Pál Máv üzemi s. tiszt. *1902, Bogoszló. Sportjai: futball, torna, atlétika. Kora ifjúságától lelkes sportbarát. A Kecskeméti Máv SE-nek megalakulása óta futballintézője.

Palotavárosi Labdarugó Torna Egylet. 1932-ben alakult. Futballszakosztálya működik Bors József ügyv. elnök vezetése alatt. 1933-ban megnyerte a Székesfehérvári Csoport ifj. bajnokságát.

Pály János városi tisztv. *1893, Mosondarno. Mint középisk. atlét. vers. több díjat nyert. 1913-ban Pozsonyban nemzetk. vers.-en 1500 m-es síkfutásban I. díjat nyert, ugyanazon évben orsz. vidéki vers.-en szintén I. díjat. A távolugrást is eredménnyel űzte. — 1930 óta tagja a Mezőtúri PLE-nek, 1936 óta főpénztárosa. A céllövészetet ma is versenyszerűen kultiválja.

Pályó János banktisztv. *1896, Szarvas. Sportjai: torna, atlétika és futball. Mint középiskolás kitűnő szertornász. 1931-ben átveszi a Szarvasi „Turul” SE elnökségét. Fáradságot és anyagi áldozatot nem kímélve, azon van, hogy az egyetemes magyar sportnak hasznára legyen.

Pápai áll. tanítóképzőint. Sportköre. 1923-ban alakult atlét., birkózó, szertorna, futball és céllövő sz. o.-kal. A sportkör többször vett részt intézetközi futballmérkőzéseken és atlét. versenyeken, ker. atlét. bajnoki mérkőzéseken, céllövőversenyen és orsz. atlét. versenyeken. A kör tagjai mindenütt derekasan állták meg helyüket. Intézeti rekordok: 1928—29-ben Endrődi Alfréd V. é. növ. 100 m síkf. 11.9 mp., Fülöp Lajos III. é. növ. 200 m-en 25 mp., Endrődi Alfréd 110 m gátf. 17 mp., Reichard Jenő IV. é. n. céllövészetben 96 kör. Orbán István 1930—31-ben súlylökésben 11.64 cm., 1931—32-ben 11.86 cm., Scherdán József 100 m-es síkf. 11.7 mp. 1932—33-ban

Nagy József helyből távolugrásban 300 cm. A sportkörnek 1923–29-ig Pődör Béla, 1929 óta Csiky István a tanárelnöke.

Pápai róm. kat. tanítóképzőintézet „Excelsior” Sportköre. 1935-ben alakult. Működő szakosztályai: torna, játék és turisztika. A sportkörnek van tornaterme, tenisz és koresolyapályája, amelyeken intenzív sportélet folyik.

Pápai Szt. Benedekrendi Kat. szt. Mór Reálgimn. „Zrinyi” Sportköre. 1924-ben alakult „Ne bántsd a magyart,” jelige alatt. Öt szakosztály létesült s ez első évben 215 rendes működő tagja volt. Főleg a labdarugás jut előtérbe. 1928-ban Pápán tartott első KISOK vers.-en a magas- és távolugrásban első helyezést érnek el. 1929-ben Pápán Lampert István megnyeri az egyéni magasugrást 174 cm-el (ker. rekord) az egyéni távolugrást 617 cm-rel (ker. rekord) és a 110 m gátfutást 18 mp alatt. A Körma is komoly munkát fejt ki, szép sikereket ér el. Elnöke: dr. Dobrovich Ágoston int. igazgató, vezetőtanárelnöke Mayer István testn. tanár.

Pápai Vasutas Sport Egyesület. 1931-ben alakult. Szakosztályai: labdarugás, céllövő és atlétika. Az utóbbi kettő 1934-ben kezdte meg működését.

Pápay Kálmán dr. városi tisztib. megyei főorvos. *1860, Hbőszörmény. Középiskolás korában kiváló szertornász volt, egyetemista éveiben a vívást űzte. A Hbőszörményi Lawn Tennis E egyik alapítója és éveken keresztül elnöke. Frigyes fia mint gimnázista szintén versenyző tagja az egyesületnek, melynek színeiben eddig is szép sikereket aratott.

Papp György ny. ker. rendőrfőkapitány. A Kecskeméti Atlétikai Club díszelnöke. A sportnak és a sportkultúrának lelkes barátja, aki mindenkor páratlan ügybuzgalommal munkálkodott a magyar sport felvirágoztatása érdekében.

Papp János vit. honv. főszámvevő. *1898, Nádudvar. Sportműködését 1910-ben kezdte a Debreceni KASE ifj. futballesapatában mint csatárjátékos. Háború után egyesületének vál. tagja, majd az ifj. csapat intézője lett. 1925 óta kis megszokással az I. csapat intézője, 1926-ban ker. ifj. szöv. kapitány, majd 1 évig KLASz szöv. kapitány. Jelenleg KLASz tanács tag, a DKASE alelnöke 1930 óta.

Papp János Máv géplakatos. *1899, Szabadi. 1927-ben egyik megalapítója Dombóváron a DVOGE-nek, melynek pénztárosa 1930-ig. Ekkor megalapítja az ökölvívó sz. o.-t, melynek jelenleg is vezetője. Hogy a boxsport Dombóváron oly szép fejlődésnek indult, az ő

érdeme. A MÖSz-nek 1932 óta tanács tagja. Jelenleg mint boxbíró is működik.

Papp László dr. tszéki jegyző. *1905, Szentés. 1923-ban, I. é. joghallgató korában kezd birkózással foglalkozni a MAC kebelében, hol Vargha Béla dr. trenirozza, s azonnal megkezdődik hazai és külföldi győzelmeinek szakadatlan sora. 1926-ban legyőzi Kokkinnent. 6-szor Morsz. birkózóbajnoka, 2-szer Európabajnok, számtalanszor városi bajnok, Mo. és Bpest súlyemelő bajnoka. A vál. birkózócsapat állandó tagja. 7 aranyérem, 21 ezüst serleg, rengeteg érem és plakett tulajdonosa.

Papp Mária. *Kecskemét. Sportjai: tenisz és koresolya. Kisleánykora óta kultiválja a teniszt, melyben igen szép eredményeket ért el. 5 éven át (1924–29-ig) tartotta Kecskemét város bajnokságát. Sopronban orsz. vidéki versenyen egyesben és párosban II. helyezést ért el. Még ma is nagy sportlady, számos érem és tiszt. díj nyertese.

Papp Zoltán műszerész. *1904, Biharszentjános. 1929 óta foglalkozik céllövészettel. 1934-ben Debrecen város és Hajdúvármegye céllövő bajnoka. Több oklevél, tiszt. díj és cca 50 sportérem tulajdonosa.

Paroczay Géza főgépész. *1900, Békéscsaba. 1927-ben kapcsolódott a sportéletbe mint céllövész. Több házi, járási és megyei vers.-en sikerrel szerepelt csapatban és egyénileg is több díjat nyert. Erzsébethelyen a Suk gyár lövészesapatának vezetője volt.

Parill Ferenc dr. ügyv. jelölt. *1907, Pécs. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele. Intézete válogatott futballesapatának állandó tagja volt. A futball mellett kultiválta még a koresolyázást és a nehéz atlétikát. Súly- és diszkoszvetésben isk. bajnokságot nyert. 1933-ban a Bórgyári TC főtájkára lett, ezenkívül tanács tagja a Délny. Alsövetségnek. Sportműködése során több érmet nyert.

Pásztor Imre reálgimn. tanár. A MOVE Zalaegerszegi SE megteremtője s kezdettől ezideig is elnöke. Ifjú korában a koresolya, kerékpár, vívás és úszás szorgalmas gyakorlója. 1913-ban megalakítja az első egerszegi futballesapatot és megrendezi az első egerszegi meccset. 1914-ben titkárja az alakuló sportegyletnek, amelyet a háborúból visszatérve újjászervez, majd a MOVE kötelékébe lépve 15 éven át mint elnök szeretettel és gondnal fejleszt. A zalaegerszegi modern sportpályát úgyszólván semmiből teremti meg.

Pásztor László dr. városi közg. gyakornok. *1904, Vasme gyér. Diák-

kerától kezdve sportol. Sportjai: tenisz, vívás, lovaglás, úszás és evezés. A Nyiregyházi Lawn Tenisz Clubnak 3 év óta főtitkára. Ezt megelőzőleg 7 éven át mint csapatkapitány működött.

Pataki Mihály nyomdaigazgató. *1893, Bpest. Sportja a futball. Az FTC-nek 26 éve tagja, 20 évig játékosa volt, 33-szoros m. válogatott. Részt vett az 1912. évi olimpián. A kultúrált futball apostola, külföld által is elismert kiváló futballszakértő. A Ferencváros FC ig. tagja és sportigazgatója. Díjai: számtalan bajnoksági, Corinthian díj, kupagyőztes, Wagner díj stb.

Pataky Ferenc OTI tisztv. *1908, Mikola. Sportpályáját középiskolás korában a birkózással kezdte. Iskolai versenyeken állandóan I. h. 1925-ben Bpsten orsz. középisk. bajnokságon a könnyűsúlyban II. h. Mint atléta 1926-ban a Nyiregyházi TVE jubileumán 300 m-en 39.4 mp. kerületi rekordot állított fel. Állandóan tagja volt a Ny-TVE kerületi staféta bajnokságot nyerő csapatának. Egyesületének volt jegyzője és atlet. sz. o.-nak előadója.

Pataky Lajos sárospataki, bíró-sági kezelő. *1904, Nagymajtény. Mint 16 éves diák kerületi birk. bajnokságot nyert a kisközépsúlyban. A Nyiregyházi TVE színeiben a súlydobásban országos versenyen I. helyezést ért el. A NyTVE ellenőre több éven keresztül és 4 évig volt a birk. sz. o.-nak vezetője.

Patzauer Ede keresk. *1887, Szentest. 1906-ban került kapcsolatba a sporttal mint birkózó. A VAC színeiben több számottevő mérkőzésen ért el szép helyezéseket. Ő honosította meg a futballt Hmvasárhelyen. 1919–20-ban élénk részt vett a HMTE ujjászervezésében; először a birkózó sz. o. vezetője lett, majd a futball sz. o. elnökségét vette át, melyet jelenleg is betölt.

Paulo István vésnök. *1887, Bpest. Diákkorában kezdett futballozni. 1912-ben a Debreceni MTE játékosa, majd a futball sz. o. elnöke volt 1914-ig. 1921-ben futballbírói vizsgát tett és 11 éven keresztül mint futballbíró is működött. A BT-nek 6 éven át volt pénztárosa, majd több éven keresztül tanácstagja, úgyszintén a kerületi alszövetségnek.

Paulovich Pál az Uránia mozgószínház ig. h. *1889, Hajdunánás. 1907 óta tagja a Debreceni TE-nek. Mint középiskolás szertornában és könnyű atlétikában szerepelt eredményesen. 1907–12-ig mint pehelysúlyú birkózó több ker. és orsz. versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. 1918–30-ig a MBSz keleti ker. előadója és tanács-

tagja volt. Előadója volt éveken keresztül a DTE birkózó és súlyemelő sz. o.-nak; a box sz. o. megalakítása az ő nevéhez fűződik. Mint nemzetközileg is képesített bíró 10 éven keresztül működött. Számos különböző sportterem tulajdonosa.

Pauncz Márton fűszerkeres.k *1899, Oroszló. Sportpályáját mint diák Pécsen kezdte a futballal. Zalaegersze-gen keresk. isk. vál. volt. Háború után a PMSC-nek volt állandó játékosa, miközben egyes. titk. is volt. 1932 óta III. f. bíró. 1924–30-ig a BT délny. aloszt.-nak főtitk., 1930 óta alelnöke. — Eredményes működésének elismeréséül az orsz. BT bronzplakettjét kapta, ezenkívül egyéb tiszt. díjban és kitüntetésben részesült.

Payer Károly dr. ügyvéd. *1896, Debrecen. Egyik megalapítója a DEAC-nak, melynek volt titkára, főtitkára és futball sz. o. elnöke. 1919 óta a KLASz valamelyik vezetőségi tisztét tölti be (jegyző, előadó elnök, társelnök), jelenleg alelnöke. Az MLSz emléklakettel, a BT oklevéllel tüntette ki.

Pecha Rezső kékfestő. *1910, Villány. Középiskolás korában kezdett a futballal foglalkozni. Intézete vál. csapatának állandó tagja. Ezidő szerint a Villányi SC színeiben kultiválja a labdarugást.

Péchy Kálmán dr. kórh. főorvos *1902, Pozsony. Mint középiskolás a futballt űzte ambícióval. 1930–31 óta a Szentesi TE tagja, 1932 óta a választmányban működik. Lelkes sportbarát, aki mérkőzések alkalmával az egészségügyi szolgálatot látja el.

Pécsi birkózósport. 1910-ben Pécsen két clubnak volt birkózó sz. osztálya: a PAC-nak és a PTE-nek. A háború alatt a birkózás Pécsen szünetelt, később meg is szűnt. A háború után Mihálovits Tódor toborozta össze a birkózógárdát. A sport a Pécsi Sport Club, később a PMSC égisze alatt indult. A szerb megszállás után a pécsi birkózósport kapcsolatot teremtett az orsz. szövetséggel és kerülettel, a gárda szépen fejlődött Nemes István és Darvas Géza vezetése alatt. 1924-ben Darvas Géza megvált egyesületétől és megalakította a PAC birkózó sz. o.-t. A céltulatos és kitartó munkának meglett az eredménye. Az első vidék-Bpest vers.-en Pécsen szerepelt a teljes olimpiai gárda. Jelenleg Pécs birkózósportját a PAC reprezentálja. Két esztendő óta a PEAC-nak is működik birkózószakosztálya, mely eddig is úgy a fővárosban, mint vidéken szép sikereket aratott.

Pécsi Dani dr. ig. főorvos. *1895, Turkeve. Sportpályáját 1911-ben a

MAFC-ban kezdte úszással és atletikával, folytatta tenisszel és befejezte asztalitenisszel. Számítalan hazai és külföldi (német, angol, svéd) bajnokságot és 1926-ban Londonban világbajnokságot nyert.

Pécsi Vasutas SC. Alakult 1919-ben. Elsőnek a futball sz. o. alakul meg. Minden komolyabb serleg és bajnoki mérkőzésen ott találjuk a PVSK csapatát. 1925-ben fuzionál a Pécsi Bőrgyári Torna Clubbal. 1926–27-ben megnyeri a bajnoks.-ot. A következő évben a PSC lett a bajnok, de az ezt követő öt esztendőben a PVSK együttese hódítja el a büszke bajnoki címet. 1931-ben megszerzi a vasutas labdarugó bajnokságot is. A futball sz. oszt.-n kívül a céllövő, birkózó, boxoló és tenisz sz. o. egyesíti magában a testedzés legkülönbözőbb ágaiban dolgozó vasutasokat. A PVSK és vele együtt a pécsi vasutas társadalom a jövőben is minden erejével a magyar sport szolgálatában áll.

Pelle István m. kir. honv. miniszteri főtiszt, jogszigorló. V. gimn. korában kezdett tornászni; 12 év óta tornász. Sportpályájának nevezetesebb eseményei: 2 orsz. középisk. bajnokság, 3 középisk. bpesti ker. bajn. nyertese. 1927–1932-ig 6-szoros magy. orsz. bajn. 1929. IX. 20. Milánó nemzetk. vers.-en II. h. 1930. IV. 26. Nápoly nemzetk. vers.-en III. h. 1930. VII. 22. Luxemburgban nyújtón maximális pontszámmal világbajn. 1930. IX. 21. Bariban olasz-magyar vers.-en I. h., az olasz király aranyérmével kitüntetve. 1931. V. 14. Velencében nemzetk. vers.-en II. h. Ugyanazon évben 4-szer (külön-külön bpesti ker. bajnok. 1931. VII. 11. Páris világvers.-en korláton világbajn. Lóugrásban I., lovon II. h. összetettben VI. 1931. XII. 13. Bpsten magyar-olasz vers.-en I. h.; a kormányzó aranyserlegének nyertese. 1932. Los Angelesben műszabadgyakorlatban és lovon olimpiai bajnok; összetett vers. és korláton II., nyújtón és akrobatikus ugrásban IV., lóugrásban V. h. 14. arany, számos egyéb sportérem, 32 oklevél, 26 plakett 165 tiszt. díj, a signum laudis és IV. oszt. érdemkereszt, 2 olimpiai arany és 2 olimpiai ezüstérem tul.

Pencz Gusztáv dr. orvos. *1903. Zombor. Zombori gimn. korában kapcsolódott a sportba; intézete futball-csapatának vál. kapusa volt. 1921–23-ig a Debreceni EAC színeiben szerepelt. Jánoshalmán a tenisz club megszervezésében vett élénk részt. A JTE-nek jelenleg is alelnöke. Sportjai közé tartozik a vívás is.

Pénzes Mihály dr. polgármester. *1886. Hajdunánás. Középiskolás korában a szertornát és koresolyázást űzte

eredményrel. Jelenlegi sportjai: a tenisz és vadászat. A Hajdunánási Vadász T-nak 1918 óta tagja. A HTK-nak megalakulása óta díszelnöke.

Peremartony (Hach) Géza városi ir. tiszt. *1884. Peremarton. Sportműködését 1899-ben kezdte a labdarúgással a győri ETO színeiben. Utána a Szombathelyi SE-ben működött mint vezetőségi tag 1914-ig. Háború után a pécsi Bőrgy. TC intézője lett. Működött mint futballbíró is.

Perger Géza fogtechn. Sportja a futball, melyet az Óbudai Futball Kör színeiben űz fényes eredménnyel. Egyben ifj. intéző, aki a játékosnevelés terén elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Perger Gyula, BSzKRT tisztviselő. *1879. Bpest. Sportműködését az Óbudai Futball Kör futballesapatában kezdte. Az egyesületnek egyik alapítója, majd főtítkára és intézője. A BLASz tanácsában egy évtizeden át képviselte egyesületét. 1930-ban az OTE-be került, ahol 2 évig mint a futball sz. o. vezetője működött. 1932-ben a Budai MOVE Testvériségbe lépett és annak alelnöke lett. 1934-ben a BSzKRT SE megbízta az óbudai állomás csapatának megszervezésével. A Salgótarjáni Bánya Torna C-nak bpi képviselője. 5 fia a BSzKRT csapatának játékosa.

Perger Gyula írógépműszerész. A BSzKRT SE, BLASz, valamint a BSzKRT Óbuda p. u. csapatának állandó tagja, akinek főerénye rendkívüli gyorsasága és lövőkészsége. 1934-ben városközi mérkőzésen vál. volt.

Perger Imre géplak. Sportja a labdarúgás. A BSzKRT SE, Óbuda p. u. csapatának egyik főerőssége. All-round játékos, többszörös ILSz válog.

Perger László felsőiparisk. Mint labdarugó középesatár. Nagy ígért, a szakkörök nagy jövőt jósolnak neki.

Perger Sándor műbútoraszt. Sportja a labdarúgás. Mint balfedezet az Óbudai Torna Egylet, valamint a BSzKRT SE, Óbuda p. u. csapatának állandó tagja. 1930-ban ifj. válog. volt. A BSzKRT kölyökesapatok megszervezője.

Perger Ferenc dr. kormányfőtanácsos, ügyvéd (M Turista E, KMYC, BKE, Neptun) Sportjai: lovaglás, műkoresolya, agarászat, jégvitorla, evezés, turisztika. A Neptunnak hosszú időn át volt elnöke és aktív versenyzője, a MESz-nek 20 éven át alelnöke, most elnöke. Tagja volt az „aranynégyesnek”, mely az osztrák evezős hegemoniát megtörte. 1912-ben díszérmet nyert a stockholmi olimpián. Élénk sportirodalmi tevékenységet fejt ki. Sorozatos cikkei jelentek meg a „Test-

nevelés"-ben az aktuális sportproblémákról, továbbá csikágói napilapokban. 20 első és 15 egyéb helyezést ért el. 25 érem tulajdonosa, ebből 5 aranyérem.

Perutz Sport Club. 1930-ban alakult. Főként labdarugással foglalkozik. Csapata az évek folyamán határozott fejlődésen ment keresztül. Az 1934. évi őszi szezonban a II. o. szombathelyi csoportjában első helyet foglal el. 1934-ben uszószaosztályt is alakított. Az egyesületnek saját sporttelepe van a gyár urdombi telkén. Az egyesületnek megalapítása óta elnöke: Küttel Nándor, közp. gyárigazg. Richter Vilmos műsz. főtisztv., a Club egyik legagilisabb vezetőségi tagja. Szőnyi Károly, főpénztáros szintén az egyes. kebelében fejt ki sportműködést, úgyszintén Pfeiffer Pál gyári tisztv., Fehér Károly főnökmester, az uszó sz. o. vezetője. Bacsy Sándor a sportpálya tervezője.

Pesovnik (Megay László dr. városi tisztv. *1902, Miskolc. Az ungv. AC-ban kezdett sportolni, ahol mint futballista többszörös ker. bajnok volt, de bírkózásban is nyert ker. bajnokságot. 1922-ben került a BEAC-ba. A nemzeti futball vál.-nak 14 esetben volt tagja. Mint profi a Sabáriában 3 évig működött. A BEAC-al, Sabáriával és válogatottal bejárta egész Európát, Havannát, Mexikót és USA-t. 1929-ben a Somogy profijátékosa lett, egy év múlva trénerre is behozta a csapatot az I. o.-ba. 1934-ben a Kaposvári Turul SE-be lépett, ahol mint a futball sz. o. vezetője működött. Jelenleg a Somogy FC ügyv. főtítkára.

Pestszentlőrinci Atlétikai Club. 1908-ban alakult mint Szentlőrinci Atl. Club. 1909-ben futballesapata résztvesz már a pestkörnyéki bajnokságban. 1910-ben megalakul az atl. sz. o. és hódolhatnak a tenisznek is. Az 1913-14. évben a SzAC már nagy csapatná növi ki magát és az I. helyet foglalja el a bajnoki tabellán. 1920 fordulópont az egyesület történetében és fejlődésében. Ekkor került az egyesület élére dr. Divó Alajos. Elnöksége első évében a csapat, melynek ő is állandó tagja, a monori aloszt.-ban a bajnoki év befejeztével a II. helyet foglalja el. A csapatból több kerületi válogatott játékos kerül ki. Az 1921-22. bajnokságban a csapat megnyeri az alosztály bajnokságot és a közép magyar kerületi bajnokságot. 1926-ban a professzionizmus bevezetésekor a SzAC a bpesti aloszt. III. o.-ba kerül, ahol megnyeri a bajnokságot és fölkerül a II. o.-ba. Az 1929-30. évben visszaesik a csapat, de az 1933-34. évben már ismét a II. o.-ban küzdött sikerrel. Az

ifj. csapat kétízben nyerte meg a közép magyar ker.-ben a Tibor Lajos vándordíjat és egyízben mint a III. o. bajnoka felkerült a II. o.-ba. A tenisz és vívó sz. o. hasonlóképpen élénk tevékenységet fejt ki.

Péter Miklós m. tisztviselő. *1906, Bpest. (BKAC, BBTE, BTC) Már középiskolás korában kiváló tornász, Budapest bajnokságát 1927-ben nyerte, részt vett az amsterdami olimpián; 1929-ben Milánóban III., 1929-ben — nyujtón — orsz. bajnok, 1930-ban a luxenburgi világ bajnokságon II., Nápolyban IV., Bariiban V.; 1931-ben a párizsi világ bajnokságon III., 1931-ben olasz-magyar IV. helyezett volt. Az 1932-es olimpián IV. (függésben), német-magyar (Frankfurt, Luxemburg) I., 1933-ban finn-magyar I., és magyar bajnok, 1934-ben orsz. bajnok. Gyűrűn a tornászvilág bajn. VII. helyezettje, összetett versenyben XVI. Díjai: 200 érem, 30 plakett, 35 t. díj.

Peterdy Pál vit., testn. tanár. *1895, Szarvas. Okl. vívómester. Az Orosházi TK művezetője, a Levente E főoktatója, a Testnev. Bizottság szakelődője, az Orosházi Uszó E. alelnöke. Vizsgázott cserkésztiszt parancsnok.

Peterdy Pollich Flórián, joghallg. *1913, Pécs. Középiskolás korában a céllövészet volt a kedvenc sportja. Később a 100 és 400 m-es síkfutással próbálkozott. A PEAC színeiben első versenyén ezüstjelvényes lett. A PEAC nemzetközi jubileumi vers.-én a rekorder staféta tagja. Ezenkívül is több számottevő vers.-en lett első vagy elsőrangú helyezett. A MASz Délny. ker.-nek 1933 óta jegyzője, a PEAC főjegyzője és az atlét. sz. o. titkára.

Péterffi Jenő honv. főszámvevő. *1898, Szászrégen. Sportpályáját középiskolás korában kezdte a futballal. Intézete válogatott csapatának állandó tagja volt. Eredményesen űzte a labdarugást a hadsereg kötelékében is. A Debreceni PSE színeiben tagja volt annak a csapatnak, mely Bpsten a Demény serleg örökös vándordíjért folyó küzdelemben II. h. végzett. 1927 óta mint a DTE tagja rendszeresen foglalkozik céllövészettel. Ezen idő alatt 29 első helyezést ért el egyéb h-en kívül. 1930 óta többször megnyerte Debrecen és Hajdu megye okt. és egyéni céllövő bajnokságait. Mint a debreceni „Árpád” Lev. E. főoktatója egyesületével úgy a céllövészetben, mint a sport és rend gyakorlati versenyen több első h-t ért el. Az illetékes sporthatóságok többször elismerő oklevéllel tüntették ki.

Péteri Jenő dr. tkpt. aligazgató. *1893, Bpest. Fősportja a tenisz. 1926, 27 és 28-ban Mo., 1925-ben Ausztria pá-

ros bajnoka. 7-szer vett részt Mo. Davis Cup csapatában. 1924-től majdnem minden országközi mérkőzésen képviselte Mo-t, illetve klubját a MAC-ot. Rengeteg vidéki bajnokságot nyert, csak a teniszben 70 díjat nyert. Jelenben inkább a sportirányításban és vezetésben vesz részt, úgy a szövetségben, mint a MAC-ban. Számos más sportággal is foglalkozott kiváló eredménnyel.

Petermann István mtisztv. *1913. Bonyhád. Diákkorában kapcsolódott a sportba a futballal és tenisszel. Később a Bonyhádi TK színeiben kultiválta versenyszerűen ezen sportágakat. A BTK-nak főtitkára és a ping-pong sz. o. vezetője.

Petermann Jakab cipőgyáros. *1888. Gyöngy. 1924-ben került kapcsolatba a sporttal, amikor megalapította a Petermann és Glaser cipőgyári SE-t, melynek éveken át elnöke és mecénása volt. Nagy lelkesedéssel vett részt a Bonyhádi TK megszervezésében és megalapításában, melynek díszelnöke lett.

Pét-Gyártalepi PLE. Alakult 1932-ben. Tisztikara: elnök: Filipecz Dénes adiminsztr. vezető; ügyv. alelnök: Csegezy Zoltán titkár; alelnök: Paál Ferenc építész, Petke Kálmán gépészmérnök; csapatkapit.: Nagy II. János. Versenyeredmények: 1933. VII. 2-án: járási vers.-en Füzfőn csapattal I. Egyéni győztes Rolland István. VII. 23-án megyei vers. Veszprémben IV. VIII. 6-án Dégen 5-ös csapatvers. II. VIII. 27-én Nagylángon III. X. 8-án Pétfürdőn I. 1934. V. 20-21-én MOVE csapatbajnoks. Veszprémben III., egy. győztes Rolland István. VI. 25-én járási vers. Pétfürdőn 13-as csapatok részére II. h. VIII. 20-án csapatvers. 5-ös csapatok részére Várpalotán I. h. egy. vers. I. Csóka Vendel, II. Fischer Ede, III. Rolland István, IV. Nagy II. János. X. 10-én csapatvers. 5-ös csapatok részére Pétfürdőn II. h. A korszerű, ízlésesen épült lőtérrel kora tavasztól késő őszig igen élénk lövészélet folyik.

Péti Kultur- és Sportegylet. 1932-ben alakult. Az egyesület sport céljaira a gyár vezetősége I. oszt. pályát építtetett. Az egyet labdarugó szakoszt. nagyszerű játékosanyagból áll és így minden remény meg van a további sikerekre. A futballon kívül van úszó és birkózó sz. o. is, mely szintén sikeresen működik. Az egyesület tisztikara: elnök: Bertalan Lajos üzemv. főmérnök, főtitkár: Walter Elemér, kultúroszt., vezető: Retezár Árpád főmérnök, sportoszt. vezető: dr. Neuschloss Knüsli Konrád orvos.

Petraskó László testnev. tanár. *1897. Porcsalma. Már középiskolás korában intenzív sportoló; űzi a kérekpározást, korcsolyázást, rödlit, turista sportot, füleslabdát és szertornát. Versenyeken mint előtornász szerepelt. Később a Nemzeti TE-ben működött, 1922-25-ig a Gödöllői SC-nek volt a tagja. 1926-ban a Nyiregyházi TVE atl. sz. o.-nak lett alelnöke; 1932 óta a torna sz. o. vezetője. A MOTESZ 1932-ben elismerő oklevéllel tüntette ki.

Petrovics Ede, rk. lelkész. *1888. Balinka. A sportba Pécsen kapcsolódott bele középiskolás korában. 1924-ben élénk részt vesz a Bátaszéki TC megszervezésében és annak 3 éven át, alelnöke volt.

Petrovits Ferenc városi levéltáros. *1902. Belényes. 1925-ben került kapcsolatba a sporttal. A Kalocsai MOVE színeiben űzte a futballt és vívást. 1925-29-ig a Lev. Egyes. főokt. volt. Résztvett a KPLE megalapításában is, melynek ügyvezetője lett. 1929-33-ig a KSC főtitkára. 1933-tól alelnöke.

Petschauer Attila az amsterdami és a losangelesi világbajnok magyar kardcsapat tagja, 1928 óta a „legjobb magyar kardvívó” cím védője, sok külföldi és magyar verseny helyezettje. Már 8 éves korában kezdte a vívást. V. gimn. korától az érettségig minden évben megnyerte a középisk. kardbajnokságokat. 1927-ben a bécsi nemzetk. kardbajnokságon győzött Bini, Pulitti és a legjobb magyar vívók előtt; ugyanezen évben Kopenhágában tartott nemzetk. ver.-en is I. lett. 1928-ban elnyerte a legjobb magyar kardvívó címet. Az amsterdami olimpiászon ő szerezte meg a magyar csapatnak utolsó győztes mérkőzésével a világbajnokságot. Egyéni világbajnokságban II. lett. 3-szor volt tagja az Európa-bajnok magyar csapatnak. A losangelesi világbajnok kardcsapat tagja. A kormányzó 1928-ban az amsterdami olimpiászon elért érdemei elismerésül a signum laudis-szal, az 1932. évi losangelesi olimpiász után a magyar érdemrend lovagkeresztjével tüntette ki.

Petz József banktisztv. *1897. Püspökladány. 1914-ben kezdte sportpályáját mint a Nagyvárad AC ifj. futball-játékosa. 1922-ben a Gyulai AC gazd. ellenőre, majd pénztárn. és választm. tagja. Résztvett az Első Gyulai Keresk. Rt. cégesapatának megalapításában és annak irányításában ma is szerepe van.

Petyán Endre textilgyáros. *1912. Bpest. Középiskolás korában különb. futó számokban több I. díjat nyert. Volt is k. válog. 8 évig játszott futballt. Több külföldi városnak volt vál.

futballjátékosa. 1933-ban a Mezőberényi SK társelnöke, ő vezette be az egyesületbe a kézilabdajátékot. 1934-ben ügyv. elnökké választották. Díjai: 25–30 külb. bajnoksági és egyéb érmek és plakettek.

Pfléger László Máv lakatos. *1899. Piski. 1914-ben a Föv. TK-ben kezdett futballozni. 1921-ben a Besabai Máv SE tagja. Ezen egyes. később megszűnt, de 1927-ben újból életrehozták, melyben PL is hatékonyan működött közre s azóta az egyes. pénztárosa.

Philipp Jenő főpincér. *1887. Debrecen. Már diákkorában lelkesen atletizált. Később a futballra tért át. 3 éven át a bpesti Egyetértésnek volt elnöke. Jelenleg a Boeskaí FC al-elnöke.

Pignitzky Polgár Gyula tisztviselő, hiv. labdarugó. Előbb atletikával, kérekpározással, asztalitenisszel és úszással foglalkozott szép sikerrel. 30 díjat nyert. Futballpályáját a Kisteleki TE-ben kezdte majd a szegedi KISOK együttes tagja. 1930-ban kerül a Hungáriához, majd a Budai 11-hez. Jelenleg a Ferencváros játékosa.

Pihó István cipész. *1908, Józsa. A céllövészettel 1927-ben kezdett foglalkozni mint levante a Debreceni PLE-ben. 1929-ben Bpestén orsz. levante-bajnokságot nyert. 1931-ben a DPLE színeiben Kabán ker. vers.-en szintén bajnokságot nyert. Ezenkívül több számottevő versenyen szerepelt sikerrel.

Pilez Sándor banktisztv. *1905. Nagykanizsa. Sportjai: vívás és a tenisz. A Délny. LASz-nak 1926 óta tanácsstaga, később háznagya. Lelkes híve a sportnak, amelynek fejlesztésében mindenkor ambícióval működik közre.

Piller József szobaf. *1910. Szombathely. Sportpályáját mint labdarugó Celldömölkön a CSE-ben kezdte. 1930 óta a Szombathelyi SE I csapatának standard jobbfekezete, 1931 óta csapatkapitánya. 1930-ban volt amatőr válog., később 2 ízben nemzetközi mérkőzésen képviselte város színeit. Több érem és plakett tulajdonosa.

Pillich Ferenc gyógyász. *1876. Szombathely. Mint diák kezdi sportműködését atlétikával, súlyemeléssel, futással, kérekpározással, turisztikával. — Több nagyobb kérekpártúrájáról annak idején a Szombathelyi Újság részletesen beszámolt. Már 1898-ban az akkor alakult Simontornyai PLE-nek aktív tagja, majd titkára és lövész-mestere. 1930-ban az újjáalakulása után elnöke és aktív lövész. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Pingiczer Pákozdi Ferenc Máv kárpitos. *1908. Székesfehérvár. Sportmű-

ködését a Székesfehérvári TC-ben kezdte mint ifj. labdarugó. 1924-ben a Déli Vasút Előre SE-be lépett át, ahol kezdetől fogva az I. csapat tagja. Állandó tagja volt a ker. válogatott keretnek is. Atlétikával is foglalkozott; mint rövid távfutó több clubközi vers.-en szerepelt eredményesen.

Pintér Béla, bányász számoszlop-vezető. *1895. Nagymányok. Sportjai: céllövészet, vadászat és turisztika. 1932 óta a Nagymányoki SE gazd. bizottságának tagja.

Pintér Pál, raktárnok. *1901. Új-szőny. Sportműködését a III. ker. MSC-nél kezdte, melynek vezetőségi tagja és pénztárnoka volt a feloszlásig. 1927-ben egyik megalapítója a Budai Testvériség SE-nek és annak megalakulása óta főtitkára. A MOVE Labdarug. Liga volt tanácsstaga.

Pintér Tiborné sz. Tóth Gitta. *Budapest. All-round sportlady. Már 6 éves korában koresolyaversenyt nyer, akkoriban mint koresolyázó csodagyermeket ismerték. Hosszú versenypályája során számtalan külföldi és hazai versenyen vett részt és 1926-ig a legjobb solo-műkoresolyázók egyike volt. 1924–25-ben megnyerte a női műkoresolyázó bajn.-ot. Több teniszversenyen és vívóakadémián is sikerrel szerepelt. Ugyszólván minden női sportot szeretettel kultivált. Számos érem, tiszt. díj, serleg, plakett tulajdonosa; 2-szer nyerte a BK Szöv. oklevelét is.

Pirovich József ifj., okl. kultúr-mérn. *1902. Bpest. Sportjai: vitorlázás, tenisz, evezés, vívás. A vitorlázósporttal 20 éve foglalkozik. 1934-ben a „Kék szalag” versenyen a 22 m² yolle kategóriában II. lett, úgyszintén a BSE 1934. évi versenyén, 1932-ben az almadí versenyen 22 m² kat.-ban I. 1933-ban Siófokon a BYC versenyen I. Ezenkívül még több számottevő versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. 1921-ben teniszben Románia férfi páros bajn.-ot nyer. Több érem és tiszt. díj tulajd.

Platter János, gyárigazgató. A Középmagyar Autó- és Motor Club kecskeméti alelnöke. Nagy sportbarát, aki általában minden sportot lelkesedéssel karol fel, de különös ügybuzgalommal munkálkodik az autó- és motorsport fellendítése érdekében.

Pluhár István, sportíró, hírlapíró. *1893. Tóváros. Sportjai: futball, atlétika, úszás, tenisz, koresolya. 1904-ben kezd futballozni Tóvárosban. 1913-ban a Győri TE, 1914–28-ig a BEAC futballjátékosa, a BEAC örökös tb. kapitánya. Éveken keresztül a II. o. vál. csapatnak kapitánya. 1920–33-ig a Nemzeti Sport állandó főmunkatársa. 1933 óta a rádió állandó sportspikerje,

újabbán a Rádió sportszerkesztője. 1931-
az OTT meghívott futballelőadója. Fő-
munkatársa az OTT kiadásában meg-
jelenő Testnevelés-nek.

Podany Pál dr. hitelszövetk. igaz-
gató. *1900. Budapest. Mint gimnazista
a rudugrást és kötélmászást kultiválta
szép eredménnyel; intézete vál. fut-
ballesapatának is tagja volt. 1920-as
évek elején a Szarvasi MOVE TAC-
ban, fúzió után a Sz Turul SE színei-
ben szerepelt. 1923–24-ben a Turul inté-
zője volt. 1924 óta mint futballbíró is
működik. Működéséért a BT diszok-
levéllel tüntette ki. 1922-ben Szarvason
atlét. vers.-en a 400 m-es síkfutásban
I. díjat nyert. Atlét. és műkorcsolyázó
vers.-en többször volt zsűritag. Jelen-
leg alelnöke a Szarvasi Vívó és Tenisz
C-nak.

Pogácsás István közs. mérnök.
*1900. Hajdudorog. Középiskolás korá-
ban kiváló szertornász volt. Ezenkívül
kultiválta a labdarugást. Mint főiskó-
lás ugyanazon sportokat űzte és fog-
lalkozott a vívással is. A Hajdudorogi
ASK alapító tagja és 1934-ig ügyv.
elnöke volt; 1934 óta a futball sz. o.
vezetője.

Póka Gábor, a MOVE HTE tagja.
*1910. Hajduböszörmény. Az atl. min-
den ágával foglalkozott, főleg a nehéz
atletikában tűnt ki. Megnyerte 1927-
ben a MOVE orsz. ifj. gerelyvető baj-
nokságát és Keletmagyarország kö-
zépisk. ker. gerelyvető bajn.-t, 1928-
ban a MOVE orsz. ifj. gerelyv. b.-t és
Keletmagyarország gerelyvető, súly-
dobó és diszkoszvető ker. ifj. bajnok-
ságát. 53 darab különféle sportérem
és 2 tiszti díj nyertese.

Pokomándy Gábor ifj., szigorló-
orvos. *1903. Hmvasárhely. Középisko-
lás kora óta foglalk. vívással, céllövés-
szettel. A HPLE alapító tagja és mint
aktív versenyzője számos kulbközi, vá-
rosi, városközi és ker. vers.-en nyert
arany, ezüst stb. érmet vagy tiszti díjat.

Pokomándy Gyula, városi tisztv.
*1904. Hódmvásárhely. Már középisk.
korában főleg a vívást és céllövésze-
tet kultiválta. A Hmvasárhelyi PLE
alapító tagja, 1934 óta főtitkára, aki
egyesülete felvirágoztatása érdekében
időt és fáradságot nem kímélve, a ve-
zetőséggel az ország egyik legelső cél-
lövő egyesületévé emelték. P. Gy. több
várm., ker. és klubközi vers.-en vett
részt mint versenyző és csapatkapitány.
Számos arany, ezüstérmét és tiszti díjat
nyert.

Polgár Lajos ékszerész. A Rába-
közi SE-nek 1914 óta titkára. Egyesü-
letének lelke; ma is aktív sportférfi,
aki vív, teniszez, korcsolyáz. A
háború előtt 10 éven át futballistája
volt egyesületének. Nagy része van

abban, hogy Csornán ma fejlett sport-
élet van.

Pollák György dr. ügyvéd. *1907.
Nyiregyháza. Sportpályáját középisko-
lás korában kezdte atletikával és bir-
kózással. Több számottevő versenyen
ért el I. helyezést. 1924-ben ker. sze-
nior válogatott; 1925-ben orsz. közép-
isk. bajnok Bpsten. Súlycsoportja:
nagyközép és nehézsúly. 1930-ban a
vívósportra tért át. A NyTVE csapa-
tának állandó tagja. A vívó sz. o.-nak
1933 óta titkára.

Pollatschek Gyula dr. OTI főorvos,
sportorvos. *1888. Bpest. Orvosi diplo-
mát 1911-ben szerzett; orv. gyakorla-
tot 1921 óta folytat. A háborúban
szerb, orosz és olasz fr.-on mint csa-
patorvos teljesített szolgálatot, majd
mint egészségügyi int. parancsnok.
Rendfokozata: tart. e. ü. főhadnagy-
főorvos. Több hadikitüntetés tulajdo-
nosa. Mint sportember a futballt,
úszást és evezést űzte. Első egyesülete
a BEAC volt, majd az MTK-ba lé-
pett, melynek jelenleg is vál. tagja.
A MUSz és PLASz orvosa. Sportki-
tüntetései: gr. Klebelsberg kupa em-
lékérem és Gschwindt plakett.

Pongó Kiss Kálmán dr. orvos.
*1889. Bpest. Sportjai: vitorlázás, box,
jéghekk, futball. 1906-ban a BTC ne-
hez atl. sz. o.-nak kapitánya. A boxoló-
sportnak Magyarországon egyik meg-
honosítója. Egyetemista korában a
BKE-nek volt játékosa. Az FTC eve-
zős csapatának első trénera és kormá-
nyosa; az ő vezetése mellett nyerte meg
a csapat a jun. bajn.-ot 1911-ben. 1920
–21-ben a Pannónia EE versenykormá-
nyosa. A vitorlázást gyermekkora óta
űzi. A BYC I. kapitánya. 1932 óta ő
vezeti a BYC tréningjét és versenyeit.
Hajója a „Kócsag” 25 m² túrayolle.

Pongrácz Dezső, gyári tisztviselő.
*1902. Nagybányhegyes. Mint középisk.
az isk. vál. futballesapatnak tagja.
1917–22-ig a CsAK aktív játékosa. Volt
ker. vál. is. A háború alatt a BFC
tagja, annak csapatkapitánya és inté-
zője. Az 1920-as évek elején mint a
MOVE tagja atlétizált is. Klubközi
vers.-en 4x100 stafétában I. díjat nyert,
400 m-es siktásban II. helyezett. Szá-
mos bajn. érem és egyéb tiszti díj tu-
lajdonosa.

Pongrácz Gusztáv, m. kir. had-
nagy. *1906. Nagybányhegyes. Középisk.
korában futballt és atlétikát kultivált.
Isk. vers.-en stafétában szerepelt ered-
ményesen, az isk. vál. futballesapat
tagja. 1924–31-ig a Csabai AK aktív
futballistája; szerepelt a BEAC színei-
ben is. A CsAK csapatával többször
nyert aloszt. és ker. bajn.-ot. Volt éve-
ken át Csaba város vál. is. Jelenleg fő-

leg a vívósporttal foglalkozik. Díjai: több bajn. és egyéb érem.

Poór Ferenc, hentes és mészáros. *1909, Székesfehérvár. Sportműködését Bpen kezdte mint leventebíró. 1928-ban a légsúlyban megnyerte Bpest leventebajn. 1931-ben a nyugati ker. légsúlyú bajn. lett. Székesfehérvár legjobb légsúlyú birkózója. Jelenleg is aktív birkózója az ARAK-nak. Több érem és tiszti. díj tulajdonosa.

Popovits Mihály dr. v. tisztviselő. *1901. Bpest. Gimnazista korában a tornát kultiválta eredményesen. Intenzív sportműködést mint a Pápai Kinizsi intézője 1928—32-ig fejtett ki. Csapata 1929-ben megnyerte a nyugati II. oszt. bajn. Ő szervezte meg Pápán az első vízipólócsapatot.

Poroszlay László városi tb. tanácsos. *1894, Debrecen. A DTE-nek 1910-ben lett tagja; űzte az atletikát és a futballt. 1914-ig többször volt kerületi futballválogatott. Háború után a DEAC I. csapatának lett aktív tagja 1923-ig. Ezen idő alatt szintén több ízben volt keletmagyar válogatott. A Bocsikai FC-nek volt vál. tagja, majd alelnöke 1932-ig.

Pospischil (Szeidler) Antal, harisnyakötő. *1908, Bpest. Mint ifj. futbalista kezdte sportpályáját az OTE-ben, melynek színeiben 1926-ig játszott. Ekkor a KAOE játékosa lett, majd az ILSz-ben szerepelt. Közben 1923-ban boxsporttal kezdett foglalkozni. Az 1925-ben megalakult OTE box sz. o.-nak 1 évig sportoktatója volt. Mint birkózó a VIII. ker. MOVE színeiben versenyzett. Több érem és díj tulajdonosa. Jelenleg a GFB csapatának tagja.

Postás SE Hódmezővárosi csoportja. 1930-ban alakult. Elnök: Bornyi Sándor, postafelügy., szakoszt. elnök: Kiss Pál Imre, postafőtiszt, szakoszt. titk.: Almásy Sándor, posta s. ellenőr, ellenőr: Gajda Péter II. o. altiszt, sz. o. gazda: Sziki Elek I. o. posta alt. Az egyesület résztvesz a szegedi postaig. kerületébe tartozó kinezt. postahivatalok csoportjai vers.-in. 1934-ben IV. helyen végzett a dr. Sögnön vándordíjért folyt mérkőzéseken.

Postás SE soproni csoportja. 1922-ben alakult meg. Az egyesület vívó és turista sz. o. létesítésével kezdte meg működését. 1928-ban a helyi csoport céllovó sz. o.-t, 1931-ben ping-pong sz. o.-t létesített. Jelenleg a tenisz sz. o. és teniszpálya létesítése van tervbe véve. A sportágak közül a vívást 1930-ig nagy előszeretettel űzték a tagok. A céllovó sz. o. helyi versenyeken is indul és jó közepes eredményt ér el. Az egyesület nagyon sokat köszönhet a soproni postaigazgatóság mindenkor vezetőinek, akik

mindenkor jóakartú támogatásban részesítették.

Pottyondy József dr. városi I. aljegyző. *1897, Nagykanizsa. Már diákkorában lelkesen sportolt. Intézetének legjobb tornásza és füleslabdázója volt. 1920 óta a Nagykanizsai TE titkára. 1922—30-ig a Zalai Közlöny sportrovatának vezetője. A volt Dunántúli Sporthírek társszerkesztője volt.

Pőcze Károly Máv. esztergályos. (Máv. Előre). Az 1933-ban megalakult repülő sz. o. vezetője. Az elsőfokú vizsgát 1933-ban szerezte meg. Kerékpár és evezőssporttal is foglalkozik.

Pőzel István ifj. dr., virányosi, ügyv. d. korm. főtan. *1888, Bpest. All-round sportember. Neve ma már fogalom a hokkisporthoz, a magyar hokkisporthoz, megteremtője, ma is aktív játékos. A Magyar Gyephokki Szöv. és a M. Gyhokki Club elnöke. Teljesítményeiről és érdemeiről a hokki c. fejezetünk bővebben ír.

Primon György, kéményseprőmester. *1879, Somogyhárságy. A Szigetvári AC-nak volt lelkes tagja. Jelenleg a PLE kebelében fejt ki sportműködést. A Frontharcos Szöv. titkára.

Prokopp Sándor dr. szkf. tanácsjegyző. *1887, Kassa. 1908—9—11-ben megnyerte az orsz. fősík. hadifegyver bajnokságot. 1908-ban a magyar olimpia versenyt, 1912-ben Stockholmban a hadifegyver céllovó világbajnokságot, stb. 1920 óta a MOVE Lövész Liga szervezője és orsz. örökös elnöke.

Pusztai Ferenc, kovácsm. *1897, Orosháza. A katonaságnál atlétikával foglalkozott és a magasugrásban több díjat nyert. Az Orosházi MTK birkózó szakoszt. intézője.

Pusztaszerv (Piskor) József, szf. v. tisztv. *1901, Bpest. Sportjai: gyorskorcsolyázás, motorkerékpár és autó, céllovészet. 1922—29-ig versenyszerűen foglalkozott a gyorskorcsolyázással. 7 évig a BKE bajnokcsapatának és vál. keretének tagja volt. Mint motoros a BSE színeiben több I., II. és III. díjat nyert. 1934-ben a Concours d'Elegance motorszépségversenyen I. díjat nyert. Céllovészetben is eredményes volt. Éveken át az „Est” lapok téli sportrovatának tudósítója volt.

Putz Nándor, tisztv. *1899, Bpest. Sportműködését az OTE-ben kezdte mint a növendékesapat futballistája. 1917-ben orsz. ifj. vál. volt. Ezután az I. csapatnak lett a tagja 1931-ig. 1924 óta működik az egyesület vezetésében is. Több érem tulajdonosa. Foglalkozott tornával s atlétikával is.

Rábaközi Sportegyesület. Alakult 1907-ben. Kezdetben csak tenisz sz. o. volt, de célul tűzték ki a kerékpározás, vívás, korcsolyázás kultiválását.

1912-ben dr. Schreier Béla javaslatára a csornai futballesapattal beolvastották az egyesületbe. A futb. sz. o. 16. éven át működött több-kevesebb sikerrel. Az egyes.-nek 120 tagja van, 3 tenispályája 70 teniszezővel és nagyszámú lelkes vívógárdája.

Racsó János pékmester. *1908, Nyiregyháza. Sportpályáját mint futballista kezdte, majd a birkózásra tért át. A NyKSE színeiben mint nehézsúlyú 3 évig részt vett a Keletmagy. orsz. ifj. bajnokságokon, melyeken szép sikereket aratott. 1928-ban a NyVSK-ba lépett, ahol állandóan részt vett az orsz. junior vers.-en és orsz. vasutas bajnokságokon, ugyan- csak szép eredménnyel. Kerületi szenior vers.-en kétízben nyert bajnokságot. 1932-ben tagja volt az olimpiai válogatott keretnek. A NyTVE-nek 1933 óta aktív tagja. Közel 30 drb. különb. sportérem és tiszti. díj nyertese.

Rác Ádám dr., m. kir. rend. tisztv. *1903, Győr. Sportjai: gyeophokki, evezés és vívás. A Kőbányai Hokki Club igazgatója, aki a Clubot harmadmagával 1933-ban alapította. Ő maga is aktív hokkijátékos. Mint evezős a RAC színeiben vett részt az első lengyel nemzetk. regattán. 25-ször nyert I. díjat. Tagja a RAC és a Szt. István Ev. Club csapatainak. Több nemzetk. és szöv. érem tulajdonosa.

Rác Béla dr. egyet. m. tanár, jogakad. ny. r. tanár. *1874, Visk. Különböző társadalmi egyesületeknek elnöke, díszelnöke. A bpi Hungária-úti Kálvin Szöv., továbbá a Kecskeméti AC-nak 1932 óta díszelnöke. A Verbóczy bajtársi egyesület patrónusa, a Turul Szöv. dominusa. A Katona J. irod. társ. tagja. Kecskemét thj. város törv. hat.-nak virilis tagja. Népf. főhadnagy. Az ifjúságnak és a sportnak nagy barátja és támogatója.

Rác Ferencné sz. Sipos Manci állami tisztviselő. (BKAC, NSC) A 100 m gyorsúszás rekordját 1925-ben megjavította, ez évben nyerte a 100-as hölgyúszás bajnokságát, mit éveken át tartott. 1926-ban „Magyarorsz. legjobb all-round hölgyúszója” címet nyerte. 1927-ben a 100-as bajnokságért az NSC t. díját. 1931–32-ben Bpest bajnokságát nyerte. 19 különféle t. díjat, 1930-ban a MUSz márványplakettjét, 1931-ben MUSz márvány-bronz plakettjét nyerte, az esztergomi „Rudas István vándordíj” tulajdonosa. Az amsterdami olimpián (1928) plakettet nyert. több mint 100 érem tulajdonosa. Vívó t. díjai: 1929-ben a KAC, Fodor Istváné díja, BHVC tiszteletdíja.

Rác Imre kereskedő. *1900, Rákoskeresztúr. Ifjú korában a futballt kultiválta. 1930-ban a Gyulai TE inté-

zője lett, majd főpénztárosa, 1933-ban ügyv. elnöke. Az ő elnöksége alatt futballesapata sikeresen szerepelt nagyvárad egyesülettel szemben is.

Rác Kálmán dr. posta s. titkár. *1891, Hajduhadház. Középiskolás korában kiváló rúd- és magasugró volt. Középisk. versenyeken legtöbbször I. helyezett. Rendkívül hasznos és agilis munkásságot fejtett ki a Debreceni Postás SE megalapítása körül. Az egyesület futball sz. o.-nak intézője, majd az egyesület főtítkára lett. Aktív sportműködése során több különb. sportérmet nyert.

Rác Miklós. *1913, Csepreg. Sportpályáját mint V-es gimn. kezdte. Főleg atlétikát és szertornát űzte. Intézeti vers.-en 4 éven át nyerte a közép-távú futóversenyeket. A szertornát a Soproni TE-ben kezdte. 1932 óta az atlétikát a DEAC-ban, a szertornát a DTE-ben űzi. 400 m-en 1-szer, 300 m-en 2-szer nyerte meg az egyetemi bajnokságot. Kétízben volt az egyetem tornász-bajnoka. 1933-ban megnyerte a keleti ker. bajnokságot lovon, gyűrűn és az összetett szereken. Ugyanazon évben elnyerte a „Legjobb vidéki tornász” címet. 1934-ben Bpsten korláton megnyerte az orsz. főisk. bajnokságot, ugyanakkor a vidéki főisk. bajnokságot korláton, nyújtón, lovon, gyűrűn, műszabadgyakorlatban és az összetett szereken. 1934-ben Debrecenben keleti ker. bajn.-on lovon I. h.-t ért el. A jövőben csak szertornával foglalkozik.

Radnai Emil dr. ügyvéd. *1874, Szigetvár. Sportműködését 1893-ban kezdte a Pécsi AC színeiben a vívással és tornával. 1896-ban a Pécsi Bickli Clubba lépett, melynek titkára is volt. Helyi és orsz. vers.-en kétszer is nyert I. és II. díjat. A Club megszűnése után a PAC-ban működött. Főleg versenyek rendezése terén fejtett ki ügybuzgó tevékenységet. Ő rendezte annak idején a budapest-bécsi távversenyt is. Szeretettel űzte a teniszt is. A PAC megszervezésében szintén agilisán működött közre, melynek ma választm. tagja.

Radó Dezső dr. keresk. és iparkam. főtítkár, kir. tanácsos, korm. főtan. A Debreceni TE-nek 1902 óta tagja; 1903-tól választm. tag, 1909-től főtítkár, 1911-ben ügyv. elnök. A DUE elnöke. Már kora ifjúságában intenzíven sportolt. Űzte az atlétikát, birkózást, súlyemelést, evezést és úszást; 2 év óta foglalkozik a kerékpársporttal. A súlydobást és súlyemelést versenyszerűleg is űzte szép sikerrel. Lelkesen törekszik arra, hogy az úszás kötelező tantárgy legyen az iskolában.

Radó Endre, m. tiszt. *1909, Kecskemét. Diákkora óta sportol, főleg a ví-

vást kultiválja. 1931-ben Kecskemét város kardvívóbajn. lett. A Magyarország vidéki kardesapatbajnoks. II. helyezést elért kardesapat bajnok tagja. Mint középisk. Kecskemét város asztali tenisz párosbajnoka volt. Ma is lelkes sportoló, aki több érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Radvány Sándor dr. radványi, nőorvos, v. klin. tanárs. *1900, Bpest. Sportjai: evezés és vitorlázás. A Velenicei Vitorlás Yacht C tagja, résztvett annak megalapításában. Jelenleg a társad. bizotts. elnöke. Tagja volt a Nemzeti Hajós Egyletnek. Több vitorlásversenyen, főleg balatoni turantakon vett részt. Díjai: több érem, plakett és serleg.

Rády József vitéz, huszáralezredes. *1884, Szekszárd. 1907 óta MAC tag, előbb atlétikával foglalkozott, majd a vívásra tért át s 1914-ben aratja első diadalát az NVC orsz. törversenyén. Azóta számtalanszor kard, tör és egyéb bajn., tagja volt az amsterdami kardbajn. csapatnak. A épée vívás Magyarországon való megteremtésében úttörő. A MAC vívó sz. o. elnöke és az MVSz kapitánya.

Raff István szfőv. mérnök. *1903, Bpest. A MUSz, AFC, NTE tagja. Az OTT megbízásából élénk tevékenységet fejt ki az orsz. uszodaépítés terén. 1931 óta intenzíven foglalkozik a vidéki uszodaépítés problémájával és a MUSz programjával kapcsolatosan erről több szakirányú cikke jelent meg sportlapokban és tartott rádióelőadást.

Rajcsányi (Rajcsinesz) Ferenc pénzünt. főtisztviselő. *1895, Bpest. Sportjai: úszás, vízipóló evezés, tenisz, vívás. 1912–14-ig az FTC, 1920-tól a MAC versenyúszója. 1923-ban a MAC úszó sz. o. vezetője lesz s keze alatt nyerte a csapat az orsz. vízipóló bajnokságot, szöv. díjat, ifj. bajnokságot, vándordíjat és veretlenül járta végig Dániát, Hollandiát, Németországot és Csehszlovákiát. 1929-től a MAC főtítkára.

Rajcsányi László. 1928-ban Párisban megnyerte a főiskolai kard-világ-bajnokságot. Berlinben 1929-ben főiskolai bajnok, több hazai bajnoki és nemzetközi verseny döntőjében helyezve volt. Az 1933. évi Európa-bajnokság helyezettje, a válogatott csapat többszörös tagja, a stockholmi nemzetközi versenyen II., az 1934. évi Európa-bajnoki válogatóverseny győztese stb.

Rajka Ferenc várm. altiszt. *1895, Nyiregyháza. Már gyermekkorában sportolt, főképen a futballt űzte a Nyiregyh., Törekvésben. A NyKISE-nek 4 év óta ifj. intézője. 1929-ben futballbírói vizsgát tett. Élénken résztvett a MILL kerületének helyi meg-

szervezésében. Ifj. csapatával 1934-ben MILL bajnoks. nyert.

Rajki Béla BSzKRT tisztv. *1909, Bpest. 15 év óta sportol. Sportjai: úszás, evezés, vízipóló és futball. Már mint gyermekversenyző nyert gyermekgyorsúszó versenyt. Vízipólóban 2-szer volt B válogat. A BSzKRT gyorsúszóstafétájában védte József fkg vándordíját. Középiskolás korában az Eötvös reálisk. pólócsapatában kétszer küzdött sikerrel a székesfőváros kúpájáért. Bpest 4x100 m gyorsúszó bajnokesapatának tagja volt. — Jelenleg a BEAC tagja, úszik és vízipólózik, az újoncok és juniorok tréneré. Mint futballista résztvesz a BSzKRT forgalmi bajnokságában.

Rajnai (Reinhardt) Márton kir. ügyész. tisztv. *1899, Gyula. 1918–21-ig az Orosházi TK futballjátékosa volt. Később az OTK jegyzője lett. 1923 óta a Gyulai AC vezetőségében foglal helyet, jelenleg egyesületi főjegyző és pályafőrendező.

Rákóczy Ferenc uriszabóm. *1898, Rákospalota. Sportpályáját mint ifj. labdarugójátékos a Kaposvári ifj. MTE-ben kezdte 1912-ben. 1921-től a Pécsi MSC színeiben szerepelt. Rövid itteni működése után visszatért a KMTE-be, amelynek megszűnése után 1926 szöv. futballbírói vizsgát tett. Jelenleg a K Petőfi AC-nak választm. tagja és Kaposvár legmagasabbfokú futballbírája.

Rastovich Imre jogszigorló. *1911, Szombathely. A főisk. sportszöv. titkára, a magyar nemzeti diákszöv. fődelegátusa, a BEAC elnökségi tagja. 1930-ban vívásban megnyeri a golyáversenyt, a József nádor emléktversenyen második. 1931-ben a BBTE ifj. kardverseny nyertője, a főisk. kard bajnokesapat tagja. 1933-ban az Európa-válogatott versenyen VII. és főiskolai bajnok. Torinóban képviselte a magyar színeket. Az osztrák kardbajnokságban IV., a szarvasi emléktversenyen VIII. lett. 20 tiszteletdíj és számos érem tulajdonosa.

Rátvai L. Lajos gyári gondnok. *1897, Orosháza. Az Orosházi MTE-ben kezdte sportpályáját 1912-ben a futballal. A háború után a bpi Vasasnak lett a tagja, majd 1922-ben a Bcsabai Előre MTE tagjai sorába lép és az egyes.-nek 1924–1929-ig főtítkára és több éven át a DLASz tanács tagja, 1930-ban futballbírói vizsgát tett. Mint főtítkár egyesülete összes sz. oszt.-nak tagja volt.

Rátz Béla tisztv. *1905, Bpest. Sportműködését mint ifj. boxoló és birkózó kezdte a MAFC-ban. Innen a Törekvés SE-hez került, majd 1925-ben a BTK-ba lépett, melynek előbb jegyzője, később főtítkára, most alelnöke. A kézilabda

sz. o.-nak 6 éven át volt vezetője. Jelenleg Kézilabda Szöv. számvizsg. biz. tagja és a fegy. biz. előadója. Az Ökölvívó Szöv. számvizsg., a BLASZ póttanács tagja.

Ravasz Antal dr. ügyvéd. Diákkorában kezdett sportolni, kultiválta a futballt és szertornát. 1920-ban Szolnokon az Attila ügyésze. 1923-ban Orosházán az OTK választm. tagja. Mint OMTK elnök 8 éven át működött az orosházi sportélet felvirágoztatása érdekében.

Récsai Rózsi. Sportja a tenisz. 1926-ban nemzeti, vers.-en egyesben III., vegyes párosban III. helyezett. 1929-ben a dunántúli bajnoks. vegyes párosában I., női párosban II. 1930-ban orsz. vidéki bajnoks.-ban egyesben, vegyes és női párosban I. 1934-ben orsz. vidéki bajnoks. egyesben I., dunántúli bajnoks. egyesben és vegyes párosban I., zalamegyei bajn. egyes és vegyes párosban I. Ezenkívül számos egyéb versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. Díjai: kb. 25 érem, plakett és kb. 25 tiszti. díj. Nővére Farkas Jenőné, sz. Récsai Margit a női párosban éveken át nyert I. és II. díjakat.

Regdon Aladár szabóm. *1907, Szt. Lőrinc. Sportpályáját 1925-ben kezdi a Pécsi VSK ifj. futballesapatában. 1927–28-ig az I. csapatban játszik. Ekkor a Soproni AC tagja lesz, ahol 1931-ig szerepel, amikor ismét a PVSK-nak lesz a játékosa. Jelenleg a PVSK II. csapatának intézője. Számos érem (köztük 2 drb bajnoki) és serleg tulajdonosa.

Régeny Gyula, a pécsi OMTK igazg. *1897. A sportba diákkorában kapcsolódott bele, foglalkozott a futballal és atlétikával. Különösen a magasugrást kultiválta sikerrel. Több számottevő vers.-en nyert díjat. 1933 óta a Pécsi SC alelnöke.

Regös Ferenc városi végrehajtó. *1884. Siklós. Sportja a céllövészet, amellyel 1920-ban került kapcsolatba, mint a Szekszárdi PLE tagja. 1928 óta versenyszerűen űzi s azóta több értékes díjat és érmet nyert elsőrangú helyezéseivel.

Reiner Ferenc műsz. igazg. *1891. Békéscsaba. Élénk részt vett 1912-ben a Csabai AK megalapításában és éveken át annak agilis játékosa volt. 1923-ban az egyes. választm. kerül. Jelenleg a Győri ETO rendes tagja.

Reiner József okl. gépészm. *1904. Bpest. Sportjai: vitorlázás, vitorlázó repülés. A Hungária Yacht C választm. tagja, a Kir. MYC tagja. A Műgyet. Sportrepülőknél 3 évig volt ügyv. alelnöke. 1926 óta űzi versenyszerűen a vitorlázást. Több vers.-en nyert eddig I. és II. díjat. A vitorlázósportot néhai Mihálkovics Tivadar kedveltette meg

vele, ő tanította mint a KMYC 1922., 23., 24. évi kontra commodoreja s ezért igen nagy hálával gondol rá. Foglalkozik vitorlázóhajó tervezéssel és építéssel is. Mint vitorlázó repülő a MOVE kiküldötte Röhmben, ahol repülőtanfolyamon vizsgált. 1929-ben Budaörsön mint oktató is működött. Hajójának neve „Klári II.” 14 m²

Reininger László géplakatosmest. *1906, Kecskemét. A sportba mint a Kecskeméti TE ifj. futballesapat játékosa kapcsolódott bele. Utána az EMÖK cégsapatában szerepelt félévig és 1930 óta az Érd K Kör SE színeiben játszott rövid ideig. A Nemzeti Egység Pártja futball egyes.-nek jegyzője, majd pénztárosa lett.

Reiprich Antal ny. Máv kocsivizsg. *1879, Gács. Sportpályáját az UTSE-ben kezdte mint futballista. Egyesületének az UTE-vel való fuizonálása után ennek vezetőségében látjuk 2 éven át mint ellenőr, számvizsgáló és futballintézőh. 1908-ban többedmagával megalapítja az István-telki főműhely munkásaiból a Testvériséget, melynek azonnal szertárosa és pénztárosa lett. Még a megalakulás évében átvette a futballintézőséget s azt 8 éven át töltötte be. Éveken át volt az MLSz-nek tanács tagja és a felelőbizotts.-nak tagja. Intézősége alatt a Testvériség futballesapata az első közé emelkedett. Érdemes része van a bírók sz. o. megalakításában is. 25 éves jubileuma alkalmával nagy emléklappal tüntették ki. Egész életén át a tiszta amatőrsportnak volt önzetlen harcosa.

Reményi-Schneller Lajos vezérig. *1892, Bpest. Sportja a vitorlázás. A KMYC választm. tagja, a BSE vitorlás yacht szakoszt.-nak elnöke, a MVY Szöv. tanács tagja. A nemes vitorlás sport egyik régi és agilis művelője. Számos vers.-en szerepelt szép eredménnyel. 1934-ben „Glória” nevű hajójával a „Kék szalag” vers.-en II. helyezett, osztályában I. lett s megnyerte a honv. miniszter díjat. 1934-ben 8 díjat nyert. A magyar sportélet egyik kitűnősége és mecénása.

Reminiczky Lajos szkfőv. tanács. fogalmazó. *1889, Bpest. A BSE céllövő sz. o. ügyv. alelnöke, a fotó sz. o. titkára. A Nemzeti Vívó C. a BEAC Műgyetemi Evezős E volt tagja. 1910, 1911 és 1912-ben több orsz. és nemzetk. vívóvers.-en nyert I. díjat. 1908 óta űzi a céllövészetet. A BSE céllövő sz. o. egyik megalakítója. Eredményes sportműködéséről számos érem, plakett és tiszti. díj tanuskodik.

Rencz Antal dr. orv., egyet. tanárs. All-round sportférfi, akinek legkedveltebb sportjai: az úszás, tenisz, evezés, vívás és vadászat. A sportéletben szá-

mos tisztséget tölt be. Így ügyv. elnöke a MUSz keleti kerületének. Általában minden sportmegmozdulásban élénken részt vesz. Számos sportérem és több tiszti. díj tulajdonosa.

Rendeczky János kéményseprőm. *1897, Kecskemét. Kedvenc sportja a kerékpározás, melyet versenyszerűen és lelkesedéssel kultivált már tanuló korában. 1929-ben az alföldi kerület bajn. lett kerékpáron. 1927-ben az orsz. MOVE bajnoks. 50 km távon orsz. MOVE bajnok lett. Ezenkívül számos I. és II. helyezést ért el számottevő vers. 1930-ban a Magy. Kerékp. Szöv. diszoklevéllel tüntette ki. Kb. 80 drb érem és különféle tiszti. díj tulajdonosa. Jancsika kisleányát is úgy nevezi, hogy a versenyszerű sportban is méltó utódja legyen.

Rényi István tésztagyáros. *1900, Bpest. Sportjai: vitorlázás, vívás, lovaglás, evezés, uszás, tenisz. A Balatoni YC 1920 óta tagja, 1932 óta háznagyhelyettese; az almadí oszt. titkára, a vigalmi bizotts. előadója, választm. tag. A BEAC volt tagja. Hajója a „Sellő” yolle. Mint vívó több középisk. versenyen szerepelt sikerrel. Több tiszti. díj tulajdonosa.

Rétay Rokken János szföv. számv. tiszti. *1901, Bpest. Sportműködését mint középisk. a futballal kezdte. 1917-ben az OTE diákcapatának lett a tagja. Az I. csapatban 1921-től szerepelt. 1929-ig volt aktív játékos, mely időből 1 évet a FTC amatőr csapatában töltött. 1931 óta az OTE futball sz. o.-nak a vezetője. A BLASz tanács tagja, az OTE-nek mint intéző képviselője a BLASz-ban.

Retek Dezső írógépműszerész. *1906, Bpest. Ifjúkora óta a futballt űzi. 1919-ben az Ékszerészek ifj. csapatában szerepel, majd a VAC, FC tagja lesz, ahol később profijátékos lesz. Utána Újpest, Pécs-Baranya színeiben és évekig Dél-Amerikában (Uruguay, Argentina) játszott. Az amatőr sporthoz való visszatérése után a Hódmezővárosi TVE csapatának lett játékos.

Réti József adótiszt. *1901, Mezőberény. 1924—1927-ig a Mezőberényi AC gondnoka és jegyzője. 1932-ben többedmagával megalakította a Mezőberényi TK-t, melynek 1933 áprilisáig intézője volt. 1933 augusztusban a Mezőberényi Textil SC gazd. bizotts.-nak tagja, 1934-ben alelnök, a vigalmibizotts. elnöke és a női kézilabda szakoszt. vezetője lett.

Rigler Mihály vaskeresk. A sporttal való kapcsolata már kora ifjúságában Bpen kezdődött. 1920-ban élénken közreműködött a Zalaegerszegi TE megalakulásában, melynek 1932-ben elnöke lett. Egyesületét nagy szaktudással irányítja és annak fejlesztése érdekében fáradhatatlanul munkálkodik.

Riskó János géplakatosm. *1906, Bajszentistván. Sportpályáját a Kaposmérői Lev. E-nél kezdte 1921-ben a futballal. Később a Kaposvári PAC ifj. csapatában, 1927-től az I. csapatban játszott. Kétszer volt Kaposvár válogat. A „Somogy” szerződöttetni akarta kapusnak, azonban mint lelkes amatőr nem fogadta el az ajánlatot. Atlétikával a Turul kebelében foglalkozott 1932 óta hosszú távfutásban szerepel sikerrel. Több érem tulajdonosa.

Ritter Ferenc dr. orvos. *1900, Gyula. Mint középisk. különf. sportágakat művelt. 1917-ben a Gyulai AC színeiben futballozott. 1919-ben a BEAC csapatának tagja, 1920—1922-ig újból GyAC játékos. 1930 óta az egyesület pályaorvosa és választm. tagja.

Ritter Sándor kir. műsz. főtan. áll. épít. hiv. főnök. 1905—6-ban kapcsolódott a sportba mint diákevezős a győri reálisk. színeiben. 1908-ban Vácott 4-es evezős vers.-en II. díjat nyert. Később a vívó, futball és teniszsportokat űzte lelkesedéssel. 1934-ben a GyAC ügyv. elnökévé választotta.

Rizsányi István Máv pénzt. *1899, Szabadka. Sportpályáját 1916-ban a Szabadkai MTE-ben kezdte mint futballista. Később a SzVAK, majd a SzESE-ben szerepelt, ez utóbbiban atl. 1930-ban a Csongrádi AK trénere lett. 1930-tól a Kiskunfélegyházi SE-ben mint lövész és sportint. működik. A Nemzeti Sportnak és egyéb lapoknak sporttudósítója.

Rokken Imre néhai mtisztv. *1903, Bpest. Mint III. oszt. reálista az OTE diákcapatának lett a tagja. 15 éves korában már MLSz ifj. válog. 17 éves korában került az OTE első csapatába. 19 éves korában 18-szoros II. oszt. vál., majd Brüsszelben a belga vörös ördögök ellen képviselte a magyar színeket. Később az FTC játékosaként és több ízben öltötte magára a magyar vál. színeket. 1924-ben Olaszországba távozott és ott Legnano csapatában szerepelt sikerrel. 22 éves korában meghalt. Olasz egyesülete hamvait hazaszállíttatta s az óbudai temetőben alussza örök álmát.

Roll Oszkár Kamill OKH revizor (banktisztv). *1906, Bpest. Sportjai: motor, repülés, uszás, evezés. 1927-től a MAC motorkerékpár versenyzője: 1927—28-ban az „Autó és Motorsport” által kiírt versenyt, 1928-ban a guggenhegyi a KMAC téli és jánoshegyi versenyt nyerte, utóbbiban 1927-ben III. helyezett. Uszásban kétszer balatoni versenyt nyert, az evezősportot is űzi.

Román István mtisztv. *1900, Békéscsaba. 1920-ban került kapcsolatba a sportléttel, mint a Csabai AK futball sz. o. int. biz. tagja, majd egyes. ház-

nagy. 1927-ben élénken részt vett a Bohn SC megalakításában, melynek főtítkára, majd ügyv. alelnöke lett. Ügyvezetői működése alatt csapata orsz. amatőr bajnoks. nyert. Az egyesület működésének megszüntetése után a CsAK intézését vette át s azt 1934-ig látta el.

Róna Árpád keresk. *1903, Bpest. Sportjai: súlyemelés, birkózás, uszás. Az MTK tagja 1918 óta. Az MTK színeiben több ifj. uszó és vízipóló mérkőzésen szerepelt. 1921-ben kezdett birkózni és a légsúlyban több versenyen ért el szép eredményt. 1926-ban a súlyemelésre tért át, melyet azóta versenyszerűen űz. Eddig 14 bajnoks. nyert, köztük 2 bpestit. Az 1934. évi magyar orsz. súlyemelő bajnoks. pehelysúlyában III. helyezett. Több értékes érem tulajdonosa.

Rosenberg László mtisztv. *1910, Debrecen. Már diákkorában intenzív sportoló. Volt a DKASE futballjátékosa, 1925–1929-ig mint DUE versenyzője a kerület hátszó bajnoka. Jelenleg mint a DUE választm. tagja vesz részt egyesülete életében. Több tiszt. díj és közel 50 drb érem és plakett tulajdonosa.

Rosenfeld Elemér keresk. *1898, Vajszló. Sportpályafutását mint futballista a Pécsi SC színeiben kezdte. A M. Futballbírák Test. Délny. alszt. első legrégibb bírója. 1932 óta III. fokon képesítve működik. A Délny. LASZ-nak 6 éven át tanács, felelőv. bizotts. és int. bizotts. tagja. A Délny. BT-nek több mint 10 éve tanács és állandó egy. bizotts. tagja. 1928 aug.-ban 100. levezetett mérkőzése alkalmával az orsz. BT közgyűlése márványplakettal tüntette ki.

Rosenfeld Imre kereskedő. *1898, Vajszló. 1911-ben mint ifj. játékos a PSC színeiben kezdte a futballt kultúráját. A háború után 1919-ig a PSC állandó kapusa. 1920-ban áttért az atlétikára. 100 és 200 m-es távon versenyzett sikerrel. 1921-ben az északi munkás olimpiás 100 m-en II, 200 m-en I. helyezést ért el. 1932 óta III. f. bíró. A Délny. BT-nek 1928 óta alelnöke, ezelőtt állandó tanács tagja, a PSC-nek 1919 óta választm. tagja. A Futballbírák Testülete orsz. közgy.-nek 4 év óta tagja és alszt. képviselője.

Rosenzweig Sámuel asztalosüzemvezető. *1896, Újpest. Gyermekkora óta sportol. 1913-ban az UTE futballistája. Mint atléta is számos versenyen ért el helyezést. 1918-ban a MTE intézője lett, mint ilyen 1920-ig működött. 1921–1930 Komlósán játszott. Utána újból Újpestre került és az USC intézője lett, majd Orosházán az OTC alelnökévé választották.

Rossu Tivadar pékm. *1890, Battonya. Kora ifjúságától lelkes sportoló. Az Előre alapító tagja és futballistája volt 3 évig, azonkívül vezetőségi tagja 1928-ig. Ugy az egyetemes sport, mint pedig egyesülete felvirágoztatása érdekében mindenkor fáradhatatlanul munkálkodott.

Rosta Lajos m. kir. postatiszt. *1904, Káptalan-tóti. Már diákkorában a Zalaegerszegi TE futballesapatának tagja. Működésének súlypontja a szervezésben van. Megszervezte a Kecskeméti Postás SE-t és igen hasznos munkát végzett a KTE ujjászervezése körül is. Az ő nevéhez fűződik az első kölyökesapat megalakítása is. Eredményes működése igazolja legszebben, hogy a KTE ügyv. elnöksége a legjobb kezekben van.

Roth Miklós mtisztv. *1902, Nagykikinda. Mint diák a futballt űzte lelkesedéssel. Később mint vezetőségi ember tartotta fenn kapcsolatát a sporttal. Ő is egyike azoknak, akik 1927-ben megalapították a Bohn SC-t, melynek egyideig választm. tagja, majd főtítk. volt. Főtítkársága alatt csapatuk orsz. amatőr bajnoks. nyert.

Rotter Baby (Emilia) mtisztv. Bpest. Sportjai: műkorcsolyázás, tenisz, evezés, úszás. A BKE-nek tagja már 21 év óta, tagja a Pannónia Evezős Clubnak is. Korcsolyázni gyermekkorában kezdett, 9 év óta versenyszerűen űzi. Tagja a világhírű Rotter-Szolás műkorcsolyázó párnak. Nyertek 4 világ bajn., 1 Európa és 4 magyar bajn. Az 1932-i olimpián a R-Sz. pár III. lett a műkorcsolyázásban. Számtalan érem, serleg, plakett és tiszt. díj, köztük a Magy. Korcsolyázó Szöv. arany és az OTT aranyérmének tulajdonosa.

Rozgonyi György dr. tisztviselő. Sportjai: atlétika, futball, vívás, úszás, boxolás és tenisz. Magyarorsz. hendi-kep vívóversenyén II. (1905). 1908–9-ben az osztrák bajnokságban III. megnyerte a főisk. és 1932-ben Magyarországi bajnokságát. Az amsterdami olimpián törben a döntőbe került; az orsz. törbajnokságban több ízben II., három orsz. nyílt versenyen győztes. Több Európabajnokság és nemzetközi mérkőzés helyezettje tör- és kardban. Díjai: kb. 40 t. díj (10 külföldi) és 300 plakett.

Rozsáli Ferenc törvsz. díjn. *1906, Nagybecskerek. Sportpályáját középiskolás korában a futballal kezdte. — Volt isk. válogatott. 1923-ban a NyKSE I. csapatának lett tagja. 1924-ben Szegeden a SzTK-ban folytatta működését. Több ízben volt KISOK válogat. 1928-ban ismét visszakerült a NyKSE-be, majd a NyVSC játékosa lett. 1933-ban intéző, 1934-ben főtítkár lett. A

MILL-nak volt tanácstagja és fegy. bizotts. tagja.

Rubis Lenke magánzó. *Balassagyarmat. Sportjai: tenisz, vívás. Már kiselánykorától sportol. Versenyszerűleg a teniszt újí szép eredménnyel. A Kecskeméti AC-nak egyesben 4-szeres bajnoka. Mezőtúron meghívásos vers. 2 ízben ért el I. helyezést. 1934-ben Kecskeméten orsz. vers. orsz. bajn. lett. Számos érem, tisz. díj és serleg tulajd.

Rudán Pál dr. bírós. joggyakorn. *1903, Bpest. Sportjai: hokki, atlétika, futball, sí, tenisz, koresolya, evezés. 1932 óta a Magyar Gyephokki Szöv. főtitkára, jelenleg kapitánya. A Magyar Gyephokki Club ügyv. igazgatója 1923 óta. A BBTE-nek és MAC-nak volt tagja. A Magy. Hokki C 1929 és 1932. évi bajnokesapatának tagja. Díjai: szöv. érem, plakettek és több tisz. díj.

Ruttkai István mtisztv. *1902, Debrecen. Sportpályáját középiskolás korában kezdte a labdarugással. Volt többször középisk., ker. és városi vál. 1919 óta a DKASE aktív tagja. 1933-ban futballbírói vizsgát tett. 1930–32-ig a KLASz tanácstagja. Utána szövets. titkár és a fegy. bizotts. előadója. — 1933–34-ben volt II. o. szövets. kapit.

Saáry Zoltán mtisztv. *1900, Budapest. Sportműködését Pesterzsébeten mint az ETC ifj. futballistája kezdte. Innen a Kaposvári Turulhoz került és az I. csapatnak állandó játékosa lett 1933-ig. Többször volt Kaposvár városi vál. és ker. vál. A Turulnak éveken át csapatkapitánya, az 1933–34. szezonban intőzője.

Sáfar Antal asztalosm. *1909, Simontornya. 1928-ban kerül kapcsolatba a sporttal mint a Simontornyai PLE tagja. Számos ker. vers.-en szerepelt szép sikerrel. 1933-ban orsz. vers.-en két I. díjat nyert. Ezenkívül több elsőrangú helyezést is ért el.

Sáfar Lajos szabóm. *1895. Mezőtúr. 1913-ban kezd futballozni a Mezőtúri ISE-ben. A háború után a MMTE választm. tagja lesz, majd a MAFC megalapításakor ő is a tagjai sorába lép, több éven át a vezetőségnek tagja; jelenleg pályafőrendező.

Sáfrány Béla városi tisztv. *1900, Hajdunánás. Mint középiskolás a futballt és atlétikát űzte. Később a teniszre tért át, melyben Hajdunánás egyik legkiválóbb játékosa. Az 1926-ban ujjáalakult HTT alapítótágja és mint annak titkára 10 év óta fejt ki lelkes működést. Eredményes sportműködése során számos sportérmet nyert.

Sági József DGT bányatisztv. *1901, Pécs. Diákkorában kultiválta már a futballt és tornát. Kerületi tornászvers.

I. díjat nyert a rudmászásban. 1919-ben a Pécsi Bórgy. TC-ben mint választm. tag működött. 1920-ban egyik megszervezője a DGHT VAC-nak, melynek titkára, majd főtitkára volt, 1931 óta pedig alelnöke. A Délny. LASz-nak előbb tanácstagja, majd ellenőre, 1932 óta alelnöke.

Saguly János gazdálk. *1901, Békéscsaba. Mint középisk. atlét. vers. több díjat nyert, mint futballista is. vál. volt. Játszott a Kispesti AC, a Kispesti FC a Bohn SC és a CsAK színeiben. Tagja volt az amatőr vál.-nak, 1929-ben a főisk. vál.-nak Konstantinápolyban. 1930-ban a Délvidéki Sport délvidéki vál. csapatkapitánya. Számos érem, plakett és egyéb tisz. díj tulajdonosa.

Sajben János keresk. *1905, Békéscsaba. Már diákkorában lelkesedéssel űzte a futballt. 1926-tól 7 éven át az Előre MTE aktív futballistája volt. Részt vett több külföldi túrán. 1934-ben a Csabai AK-hoz került. Volt ker. aloszt. és többször Beszabai városi vál.-ja.

Sajó István okl. építésmérnök, tb. városi műsz. tan. *1897, Debrecen. Korai ifjúságától sportol. Sportjai: vívás, atlétika, tenisz. Középiskolás korában Debrecen ifjúsági vívóbajnoka volt. A híres debreceni stadiont ő tervezte és építette; ez a világ első, úgynevezett földszíne stadionja. Fedett tenispályájának szintén ő a tervezője és építész. Gyermekkora óta tagja a DTE-nek. A Boeszkay FC-nek társelnöke.

Sajó László dr. ügyvéd, Debrecen sz. kir. városi tb. tiszti főügyésze. *1894, Debrecen. A DTE-nek 25 éve tagja, eleinte jegyzője, főtitkára, majd 1922 óta ügyésze, a tenisz és úszó sz. o. elnöke. A MUSz keleti ker.-nek alelnöke, a MASz és MOTESz ker. választm. és intőzőbizottsági tagja. 1911-ben Debrecen legjobb diákvívója címet nyerte. 1911–12-ben a ref. főgimn. legjobb futója volt; számos középisk. és ifj. 60 és 100 m-es futóversenyt nyert. 1913 és 1914-ben Nagymagyarország északi, illetve keleti ker.-nek 100 yardos, illetve 100 m-es síkfutó bajnoka volt. Mint helyből távolugró és teniszező is szép eredményeket ért el.

Sajó Sándor dr. banktisztv. *1905, Szentes. 1928-ban élénken részt vett a Szentesi Evezős Club megszervezésében. Később többedmagával megalakította a szentesi bankesapatot (futball), mely nívós mérkőzéseivel a közönség olyan rétegét vonta a sportba, mely eddig semmi érdeklődést a sport iránt nem mutatott. A SzEC ellenőre és a SzTE szv. biz. elnöke.

Sajtos Lajos dr., a Magyar-Olasz Bank fiókgazg. *1895, Zombor. Már ifjú korában sportolt. A Pozsonyi TE

kebelében üzte a teniszt, tornát és a vívást. Részt vett több középiskolai, helyi és orsz. vers.-en. Teniszben és vívásban több I. és II. díj nyertese 1933 óta a Hódmezővásárhelyi MTE elnöke. Az ő nevéhez fűződik a tenispálya létesítése.

Salamon György vill. telepi tisztv. *1889, Békéscsaba. A sportba 1912-ben kapcsolódott bele, mint a CsAK futballjátékosa. A háború után újjászervezi a CsAK futballesapatát, mely 1919-ben újból megkezdte eredményes működését. 1926–30-ig a CsAK főpénztárosa volt.

Salgó Zoltán, banktisztv. *1898, Gyoma. Ifjú korában a Mezőtúri TE-ban a futballt üzte, az uszást pedig Drezdában kultiválta. 1922-ben többed-magával megalapította a Mezőtúri 13 EFC-t, melynek titkára és int. volt.

Sandy Dezső hirlapíró. *1900, Sopron. Gimn. korában tagja volt a soproni gimn. futballesapatának. 1917 után Csornán a Rábaközi SE-nek lett futballjátékosa. Az 1929-ben alakult Csornai SE-nek megalakulása óta tagja. Először az egyes. számvizsg. biz.-ba, majd a futball sz. o.-ba és a fegyelmi biz.-ba választották be tagul. Egyidejűleg tagja volt a választmánynak is. 1934 óta az egyesület titkára. Az ő indítványára létesült 1934 őszén az új koresolyapálya. Ezzel kapcsolatosan megalakította az egyesület kebelében a koresolya szakosztályt.

Sántha Lajos gimn. tanuló. *1916, Csorvás. Sportja a torna. 1913-ban ker. KISOK vers.-en összetett vers.-ben III., orsz. ifj. bajn. szintén III. h. 1934-ben ker. KISOK bajnok. A bpi tornász-világbajn az ifj. világbajn. verseny-csapat tagja és világbajn., egyéni vers.-ben IV. helyezett.

Sárkány Lilly ilenczfalvi (BBTE). 1929 óta teniszezik versenyszerűen. Számos kül- és belföldi nemzetközi mérkőzésen vett részt, tagja volt az orsz. válogatott csapatnak is. 1934-ben fedettpályabajnok, BBTE, MAFC verseny I. helyezés. Orsz. és Bpest bajnokságban VIII. helyezett, stb. 60 díjat nyert.

Sárkány Miklós IBUSz-tisztviselő-joghallgató. *1908, Bpest. 1923 óta a III. ker. TVE úszója és vízipólózója. Részt vett az amerikai és európai túrákon. 1928-ban csapata az orsz. bajnokságot nyeri, több ízben a magyar kupát. 3 ízben tagja az Európa bajnokságot nyerő csapatnak. 1931-ben a darmstadti főiskolai világbajnokságon II. helyezettek. 1932-ben a Los-Angelesben az olimpiai bajnokságot. 1933-ban a torinói főiskolai világbajnokságot nyerő csapat tagja. 10-szer volt orsz. válogatott. A IV. o. Magyar Érdemkereszt és kétszer a signum laudis tulajdonosa.

Sárközy Andor pénzügyi tisztv. *1910, Déva. Sportjai: futball, atlétika, jégchokki. Sportműködését középisk. korában kezdte mint KISOK futballista és atléta. A 100 m-es síkfutásban 4-szer I., a súlydobásban 6 éven át nyeri a Mátyás reálgimn. I. díját, távolugrásban 2-szer I. helyezett. 1926-ban KISOK vál. kapus. Később a MAC színeiben szerepel, 1928–31-ig az NMSE-ben futballozik, 1931–33-ig a MAFC-ban szerepel. 1933 óta a PTBSC aktív tagja. A BBTE-ben üzte a jégchokkit is. Kb. 125 drb különféle érem tulajdonosa.

Sárközy Jenő dr. ügyvéd, korm. főtan. *1887, Kecskemét. Kora ifjúságában a futballt üzte. Később a teniszt, lovaglást és vadászatot kultiválta, 1920 óta a Kecskeméti TE elnöki tisztét viseli. Az ő elnöksége alatt érte el a KTE azt a magas nívót, melyen ma is áll.

Sarlós József középisk. testnevelési tanár. *1909, Párkány. KISOK versenyen 1928-ban az összetett versenyben II., úszásban I. Tornában 1932-ben Budapest bajnokságát nyerte, Luxenburg, Maina-Frankfurt és Bpest városok közötti tornászversenyen az összetett versenyben VI., műszabadgyakorlatban I., a finn-magyar 1933-ban összetett versenyben VI., egyéniben gyűrűn II. Az 1933. évi orsz. bajnokságban II., műszabadgyak.-ban bajnok, az 1934. évi tornász világbajnokságon az összetett versenyben IX., gyűrűn IV., műszabadgyak.-ban VII. lett. A TFSC bajnokesapatának tagja. MFSE torna sz. o. elnöke volt, a Mátyásfüldi LSE főtitkára s a vívó és atletikai sz. o. vezetőségi tagja.

Sárosi György hiv. futballista, egyetemi hallgató. *1912, Bpest. A Ferencvárosi FC kiváló futballistája, sikerekben gazdag szereplésének részese. A nemzeti válogatottnak állandó tagja. Eddig 19-szer volt hivatásos s többször amatőr orsz. válogatott.

Sárvár Sportja. 1912-től kezdve van tulajdonképpen Sárvárnak futballsportja, melyet a Sárvári Egyetértés FC, később pedig a SSE kultivált. A kommun bukása után a futballesapat mint MOVE SAK szerepelt. 1923-ban Sárvári Lev. Sport E. alakult. 1925-ben az egyesület Sárvári Vívó E. nevet veszi fel, mely 1928-ban fuzinoál a Cellár SE-vel. 1930-ban Koresmáros István mérnök megalkotja a sportegyletnek alapszabályait, melyeket a belügymin. jóváhagy s azóta mint Sárvári SE működik. Futballesapata a nyugati labdarugó alszöv. szombat-helyi aloszt.-ban küzd a II. oszt. bajnokságért. Az egyes. jelenlegi ügyv. igazg.: Nagy István, intézője: Weisz

László, titkára: Kovács László, futball sz. o. vezetője: Némedi Albert.

Sáska László s. jegyző. *1911, Kún-szentmiklós. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele. Diákkorában orsz. KISOK versenyen is szerepelt sikerrel. Sportjai: magasugrás, tenisz és céllövészet. 1931 óta tagja a PLE-nak; helyi és járási versenyeken eredményesen szerepelt. Jelenleg tagja a KSE-nek is.

Sattinger Viktor dr. belügymin. gyakorn. *1908, Rákosliget. Sportjai: tenisz, vitorlázás, evezés, uszás, vívás, lovaglás, gyephokki, korcsolya. Tagja a Bpi Lawn Tenisz C-nak, a Tihanyi Yacht C-nak, a Bpi Egyet. Lovas E-nek. Volt alelnöke a Rákosligeti Uszó E-nek. Diákkora óta sportol. Középisk. korában sprinter és vívóversenyt nyert. Volt egyetemi ker. bajnok. I. oszt. teniszversenyző a magyar hiv. ranglistán. 1934-ben megnyerte Magyarország tárcaközi teniszbajnokságát. A lovaglásban is eredményesen szerepelt.

Sátoraljaújhegyi Atlét. Club. Alakult 1909-ben. Az atlétikán és futballon kívül a teniszt is kultiválja 6 jókarban levő pályán. Minden évben nemzetk. teniszversenyt rendez. Az egyesület jelenleg csak futball és tenisz sz. o.-t tart fenn. Az egyesület elnöke 10 év óta alsómátyásfalvi Matyasovszky Kálmán várm. főjegyző, máltai lovag, akinek kizárólagos érdeme, hogy a súlyos gazdasági viszonyok ellenére is sikerült a Clubot fenntartani.

Sebessy Gáborné dr. A sportba uszás, evezés és korcsolyázás, később a tenisz. Több számottevő vers.-en ért el szép helyezéseket. Jelenleg a Bajai SE tenisz sz. o.-ban működik.

Sembery Miklós dr. ügyvéd. *1896. Nagymaros. Középiskolás korában űzte a vívást, tenisz és atlétikát. 1923–25-ig a MAC működő atlétája. 1926 óta a Hbösörményi Lawn Tenisz E elnöke.

Senkey Gyula fogy. adó tisztviselő. *1901, Perbál. 1917-ben kezd futballozni. 1920-ban a Törekvés, 1922-ben az MTK amatőr játékosa lesz. Részt vesz a spanyol, cseh, eszt, osztrák túrákon mint válogatott. 1926-ban lesz hivatásos játékos, 1927-ben a Kispesti FC szerződteti. 1932 óta a WSC tréner.

Siklósi (Simonidesz) Imre festőm. *1888, Esztergom. Előbb a vadászsportot űzte nagy intenzivitással, 1927-ben az esztergomi MOVE Szt. István Löv. E. megalakulása után a versenyszerű céllövészetre tért át. Kisöblü és hadipuskával többször nyert kerületi és orsz. bajn. Tagja volt a los-angelesi világbajnokságra készülő Európa-baj-

noki vál. keretnek. A MOVE-nek ötszörös aranyjelvényes mesterlövésze. Tanítónövendék fia: Gyula szintén eredményesen működő céllövő.

Simóka Ferenc főpincér. *1898, Körmend. Sportpályáját a Szombathelyi SE színeiben kezdte mint futballista. Később a futsósportra tért át. Mint aktív versenyző a Dunántúl egyik legjobbjá, aki 1922-ig 110 versenyen indult, melyeken 105-ször I. helyezett volt a 400, 800, 1500, 5000 és 10000 m-es távokon. Négy éven át a nyug. atlét. ker. bajnoka volt. 1921-ben az orsz. jellegű Vasvárm. Olimpiádon 3 nap alatt 6 I. díjjal az egyéni versenystatisztika abszolút győzteseként végzett. Szabadidejét ma is a sportnak és 3 fia sportszerű nevelésének szenteli.

Simon Ferenc fogtechnikus. *1900, Debrecen. Középiskolás korában szer tornát űzte. A DTE-nek 1918 óta tagja és futballjátékosa. Többször volt ker. és városi válogatott. Volt csapatkapit. is. Sportjai: a tenisz, korcsolyázás és úszás is. Mint vívó a Békessy Vivo Club tagjaként szerepelt eredményesen. Számos különb. sportterem tulajd.

Simon Gyula főportás. *1903, Kémendollár. A sportba 1924-ben kapcsolódott bele Balatonfüreden, ahol élénk tevékenységet fejtett ki a sportklub megalakulása körül. 10 év óta a Club titkára. Versenyek rendezésében, pályaelétesítésében van nagy része. Jelenleg korcsolya, evező és uszó szakoszt. létesítésén fáradozik.

Simon Imre dr. ügyvéd. *1896, Debrecen. Már középiskolás korában a DTE futballjátékosa. Több ízben volt Debrecen város és Keletmagyarország válogatottja. A DEAC futball sz. o.-nak egyik alapítója. 1912–13-ban mint DTE játékos tagja volt Északmagyarország bajnokesapatának. 1930 óta a Boeskey FC társelnöke és ügyésze. A Keleti ker. birk. szövets.-nek 1930-tól szintén ügyésze. A DEAC turulmadaras ezüstplakettal tüntette ki. Ezenkívül is számos különb. sportterem tul.

Simon János banktisztv., főkönyv. *1900. Mint futballista a Kaposvári Turul SE színeiben játszott. A KTSE-nek 1 évig volt intézője, majd 1 évig a labdarugó sz. o. vezetője. Egy évig volt a Délny. ker. kaposvári aloszt.-nak alszöv. kapitánya. Élénk részt vesz a KTSE társad. életében, ő az újonnan alakult „Öreggárda” adm. vezetője.

Simontornyai Polg. Lövész Egyl. Elődje az 1896-ban egybegyűlt Lövész-társaság, melynek spiritusz rektora Seydel Domokos urad. számtartó volt. Ezen társaság 1897-ben egyesülétté alakult, mely 1905-ben feloszlott.

1930-ban alakult meg Raj Oszkár járási főszolgabíró részvételével az új SPLE. Elnök lett a régi gárda agilis titkára: Pillich Ferenc gyógyszerész. Az egyesület azóta állandó és élénk tevékenységet fejt ki. 1930-ban már figyelemreméltó eredményt értek el a lövészek. A három ezévi simontornyai versenyt, melyen tolmánémedi és gyönki lövészek vettek részt, a simontornyai lövészek nyerték. 1931-ben helyb. díjlövészetben már 76 lövész (köztük 6 hölgy) vesz részt. A hölgyek versenyt Pilli Lujza nyeri. A gyönki járási versenyen csapatban Simontornya III. helyeztet. A VIII. 23-iki rétszilasi versenyen, melyen a sárbogárdi járásnak közel 70 lövésze vett részt a SPLE lövészei 3 első és 2 második díjat nyertek. 1932-ben a dégi díjlövészetben Dég mögött a II. helyen végez. Högyészen 12 résztvevő csapat közt győz Simontornya 208 ponttal. 1933-ban Mezőkomáromban megnyeri a csapatversenyt. A járási versenyen Dudás Antal egyénileg első lett. Nagylángon Fehér és Veszprém megye II. jóképességű csapata előtt Simontornya győzött. Simontornyán díjlövészetben 25/222 ponttal az otthoni csapat győz. 1934-ben lövészei résztvettek a pusztaszabolcsi, kislángi, nagylángi, gyönki, högyészi, újdombóvári, mezőkomáromi, tolmánémedi és pincehelyi díjlövészeteken igen szép sikerrel. Az egyesület évi kispuskatöltény szükséglete 1930 és 31-ben 3—4 ezer darab, 1932-ben 6500 darab, 1933-ban 12.000 darab, 1934-ben 14.500 darab volt, ami élénk bizonyítéka az intenzív lövészetnek. A SPLE összesen 26 csapatversenyben vett részt s 7 I., 8 II., 8 III., 2 IV. s 1 V. helyezést ért el a lefolyt öt év alatt.

Simonyi Polg. Lövész E., Debrecen. Alakult 1931-ben. A várm. legjobb csapata, amely már 4 éve védi vit. Bartha tábornok által alapított vándorserleget. 1932-ben orsz. versenyen elnyerte az orsz. polgári lövészegyesületek zászlaját is. 1933 és 1934-ben orsz. vers.-en több elsőrangú egyéni és csapatheyzést értek el az egyes. tagjai.

Singer József, mentjegyziroda vez. *1893, Békéscsaba. Sportjai: fúleslabda, vívás és szertorna. Ezen sportágakat csupán testedzés szempontjából űzte. Tagja volt a Kinizsi FC-nak, a Bocskay FC-nek megalakulásától 1932. választm. tagja volt. Minden sportmegmozdulás iránt ma is élénk érdeklődést tanúsít.

Siófoki Sport E. A labdarugás és sportélet már 1911-ben megkezdődött Siófokon. Az első, alapszabályokkal működő egyesület SSC néven 1921-ben alakult, mely 1925-ben átalakult Levente Egyesületé. Ez 1928-ban újra-

alakult és SSE nevet vett fel. A mai végleges formájában 1931-ben alakult meg a sportegyesület Balázs Fülöp elnök, dr. Kukorelly György alelnök és dr. Kertész Dezső ügyv. igazgató vezetése alatt. A végleges megalakulás után keletkeztek az egyesület különböző szakosztályai. A labdarúgó sz. o. a NyuLASz kötelékében a II. o. bajnokságért küzd. A vívó sz. o. nagyban hozzájárult a dunántúli vívóélet fejlesztéséhez. A turista sz. o. ezideig sok szép balatoni természetjáró kirándulást rendezett. Az atletikai sz. o. az atletika minden ágát űzi. Az egyesület eredményes működését az OTT is elismerte.

Sipos Annus tisztviselő. (FTC, MTK, BSE) Sportjai asztalitenisz és tenisz. 1929-ben vegyespárosban (Kellennel), 1930—1931-ben női párosban (Mednyánszkyval), 1932-ben egyéni, vegyespáros (Barnával) és női párosban (Mednyánszky), 1933-ban női egyes és párosban 1933—34-ben női párosban (Mednyánszky) világbajnok. Teniszben is I. o. játékos jelentős eredményekkel.

Sipos Endre dr. orvos. *1901, Szeged. Sportjai: futball, svéd torna, birkózás. Mint középiskolás kezdett sportolni. 1919—21-ig a Gyulai NC színeiben futballozott. 1931 óta az egyesület pályaeorvosa.

Sipos Ferenc kereskedő. *1899, Debrecen. 15 éves korában kezdett futballozni a Vasas ifj. csapatában. Rövidesen az I. csapat centercsatára lesz és résztvesz csapata lengyel turáján. — 1920—23-ig a Debreceni KASE játékos. Ezen idő alatt többször ker. vál. Egyben tréner csapata, mely 1922-ben veretlenül nyerte meg Keletmagyarország bajnoks. Volt csapatkapit. is. 1923—26-ig ismét a bpi Vasas csapatában szerepel. 1926-ban Magyaróváron tréner. 1926—1928-ig a Bocskay FC pr. játékos. 1932 óta a DKASE amatőr-játékos. Számos különb. sportérem tulajdonosa.

Sipos Gyula vaskeresk. *1905, Nyíregyháza. Már 12 éves korában űzte a futballt a NyTVE törpe csapatában. Többször volt Nyíregyháza és ker. válog. Jelenleg is aktív játékos és 1933 óta csapatkapitány és a keleti ker. aranyjelvényes játékos. Számos sportérem tulajdonosa.

Sipos János vaskereskedő. *1898, Nyíregyháza. Mint diák kezdte a futballt. Intézetének állandóan válogat. volt. 1918-ban a NyTVE I. csapatának lett a játékos. 1923-ig állandó városközi válogat. Több futballérem tulajdonosa önfeláldozó játékáért plakettel tüntették ki.

Sipos Lausch István testnev. vezetőoktató. *1910. Nagykanizsa. Sportpályáját 1925-ben mint futballista kezdte a „Haladás“ SE-ben. Később az atletikára tért át. A Nagykanizsai Zrínyi TE színeiben a 100, 200 m-es síkfutásban és magasugrásban ért el szép sikereket. Intenzíven foglalkozott és foglalkozik a céllövészettel is. Jelenleg a Nagykanizsa városi Lev. E. lövész és ökölvívó vezetőoktatója. Alapítója a NTE ökölvívó szakoszt. nak és jelenleg oktatóedzője. A céllövészeten elért kiváló eredményeiről 14 tiszteletdíj, 2 díszoklevél és kb. 60 darab (főleg I. helyezési) érem tanúskodik.

Sir (Schier) József tiszttviselő. *1912. Bpest. 1929-ben Bpest KISOK ker. és orsz. középiskolai bajnok 100 m. síkfutásban. 1930-ban Bpest KISOK bajnok és tagja a rekorder középiskolai vál. svédstafétának. Legjobb ifj. eredménye 11.3 mp. 1932 óta szenior. A BBTE tagja. Már ebben az évben 11.1 mp. idővel veri az egész magyar sprinter gárdát, nyeri a MASz aranvjelvényét, első a Királydíjon és rekordot fut a 4x100 m. stafétában. 1927-ben nyeri a KEAC versenyt. 1934-ben nyeri a BBTE versenyt. Pozsonyban 10.5 mp. idővel orsz. rekordot fut. Az olasz-magy. atletikai verseny I. h. 1934. évi atl. bajn. ban I. h. (21.6 mp.) 200 m. 100 m. (10.6 mp.) I. h. 80 díj nyertese.

Sitkey Miklós ifj. mtisztv. *1901. Lippa. 1930 óta tagja a Békési ISE-nek, melynek titkára. Lelkes híve a sportnak, úgyszintén egyesületének, amelynek felvirágoztatása érdekében fáradhatatlanul munkálkodik.

Skoumal Jenő győztes. *1909. Jászberény. Már középiskolás korában különféle sportokat űzött. Később a BBTE, majd a Hódmezővásárhelyi TVE színeiben teniszezett és atletizált. A teniszben részt vett több kerületi, országos és nemzetközi versenyen amelyeken úgy egyesben, mint párosban többször nyert I. és II. díjat. Kultiválja az úszást és vívást is. A HTVE választm. tagja és az agyag-galamblövő sz. o. titkára.

Slávik Károly vaseszterg. *1899. Kecskemét. Már ifjú korában tagja volt a Kecskeméti TE I. csapatának, 15 éven át volt állandó játékosa; ez idő alatt számtalan mérkőzésen segítette győzelemre vinni egyesületének színeit. Jelenleg a KTE pénztárosa.

Sógor Andor mtisztv. *1909. Bpest. Sportjai: gyorskoresolyázás, úszás, evezés, gyephokki, tenisz, futball. A BKE, MAC, Zugló PLE, Gazdák Bizt. SE tagja. A koresolyázást versenyszerűen 1929-ben kezdte. A BBTE országos junior gyorskoresolya verse-

nyén 1000 m-en I. A MAC gyephokki I. csapatának és a vál. keretnek tagja. Koresolyázásban számos orsz. külföldi, nemzetközi és vál. versenyen ért el I. és II. helyezéseket. Díjai: 12 darab serleg, 80 darab érem és több értékes tiszteletdíj.

Solti (Hedrich) Ferenc m. tisztv. *1900. Solt. 1920-ban kezdett sportolni a Máv gépgyár futballesapatában. 1927 óta tagja a Kőbányai FK-nak, amelynek 3 évig volt főtitkára, jelenleg a számv. bizotts. tagja. Főtitkársága alatt épült a clubház, az ifj. csapat 3-szor nyert bajnokságot, a női kézilabdacsapat 2-szer orsz. bajnokságot. A női kézilabda sz. o. megszervezésén agilisán működött közre.

Somfai Elemér százados. *1897. Bpest. Nyilvános versenyen 1920-ban indul először, 1921-ben már megjavítja a hármasugrás, 1922-ben a 200 és 400 m gátfutás rekordját. Később több ízben javítja saját rekordjait. 1924-ben a párisi olimpián pentatlonban II. és ebben az évben 4 bajnokságot nyer 200, 400 m gáton, hármasugrásban és öttusában. Azóta a bajnokságok és rekordok egész sorát aratja s e nemből mindezideig egyedülálló magyar tehetség.

Somogyi Elemér mérnök, szeszyáriüzemvezető. *1903. Baja. Sportjai: futball, vívás, tenisz, evezés. Ezekben több versenyen szerepelt eredményesen. Jelenleg a Bajai SE alelnöke és a BEE titkára.

Somogyi István dohánygyári alk. *1898. Debrecen. Egyik megalapítója a Dohánygyári Dal és Sport E futball sz. o.-nak, melynek mint háznagya, főleg azonban mint intézője fejt ki hasznos tevékenységet. Egyben gazd. bizotts. tag és pályagondnok. A dalos sz. o.-nak 1929 óta működő tagja. A debreceni frontharcos szöv.-nek megalakulása óta szintén tagja.

Somogyi Pál építészmérnök. *Baja. Sportjai: vívás, tenisz, mótorkeréknár. Sportpályáit 1920-ban kezdte a BSE-ben. Jelenleg a BSE teniszszakosztálynak vezetője. A teniszben többször ért el I. helyezést, úgyszintén II. és III. helyezést.

Somorjay László testnev. tanár. *Cece. All-round sportférfi. Sportjai: evezés, turisztika, birkózás, torna, atletika, sí. 1922 óta tanárelnöke a debreceni ref. tanítóképző Tóth Mihály sportkörének. Nagy barátja a sportirodalomnak is. Főképp sportpedag. irányú cikkei jelentek meg szakl.-ban. Megj. műve: Módszeres testnevelési vezérkönyv tanítóképzők számára. Mint középisk. Debrecenben nyúitón és korláton ker. bajnok volt. 1919-ben megnyerte Debrecen városi pehelysúlyú

birk. bajnokságát. Több oklevél, tiszti. díj és különb. sportérem tulajdonosa.

Somos (Schillinger) Endre kórh. gondnok. *1897, Kerény. Középiskolás korában intézetének legjobb tornásza és futója volt. 1922 óta a BSE színeiben atletizált. 1924-ben a B. Tenisz SE-be lépett, melynek titkára volt 1928-ig. Több érem és díj nyertese.

Sonkovics Sándor dr. kórh. orvos. *1904, Szeged. Mint középiskolás különböző versenyeken a súly- és diszkoszdobásban többször nyert I. díjat; a szertornában csapatban II. helyezést ért el. Éveken át az iskola futballbajnokságot nyerő csapat tagja. Szegeden kultiválta az evezést is.

Soós Antal János m. kir. államrendőr. *1906, Újpest. Közép-Magyarország többszörös súlydobóbajnoka volt. 1934-ben a magyar-osztrák vál. versenyen magyar rekordot javított a 2 karos lökésben. 1934 végén Magyarország bajnoka lett 132.50 kg-os kétkaros rekordlökéssel. A magyar súlyemelősport egyik erőssége és olimpiai reménysége.

Soós Géza rendőrtisztviselő. *1895, BTC. 4 bajnokesapat tagja, 1 bajnokesapat vezetője. Bpest egyéni bajn. III. helyez. 1927–32-ig a BTC főtitkára, 1932-től alelnöke. 1931-től a MOTESZ főtitkára. A belga, a luxemburgi tornaszöv. arany, a német tornaszöv. ezüst jelvénnel tüntette ki.

Soós-Hradetzky Zoltán, főhadnagy, testn. tanár. *1902, Bpest. Sportjai 1916–1924-ig labdarúgás és evezés, 1924–1928-ig evezés, tenisz, sí, vívás és lövészet, 1929–1931-ig minden sport a tanárképzőben. Jelenleg minden időszakban más sport, versenyszerűleg csak a lövészetet űzi, elvéve a vívást. Legjobb eredménye lövészetben fekve kisöblű puskával 30 lövés, 298 kör. Az olimpiai rekord Los-Angelesben 294 volt. A különböző sportágakban eddig kb. 100 érmét, 60 tiszti. díjat, 3 junior bajnokságot, 6 szenior bajnokságot és 1 olimpiai helyezést nyert.

Soós István testnev. tanár. *1910, Debrecen. Kora ifjúságától lelkes sportoló. Középisk. korában ker. tornászbajnok volt; a főiskolán többször volt az orsz. bajn. tornászcsapat tagja; volt főisk. tornász házibajnok. Ezenkívül atlétikában, birkózásban és futballban szerepelt eredményesen. Számos különb. sportérem tulajdonosa. Tagja volt a DTE-nek. Jelenleg a ref. polg. fiúisk. Toldy Sport Körének tanárelnöke.

Soós Sándor m. kir. áll. rendőrfő-törzsőrm. *1899, Kovácskida. Kora ifjúságától sportol. Kezdte a labdarúgással, melyet a pécsi RAC-ban űzött, annak 1932-ig h. intézője. 1929 óta a

cellövészettel is versenyszerűen foglalkozik. Több versenyen szerepelt sikeresen. A Délny. BT-nek tanácstagja. Futballbírói működését a Délny. BT jub. alkalmával díszoklevéllel honorálták.

Soproni All. Felső Keresk. Iskola „Trautmann Henrik” Sportköre. 1925-ben alakult. Ez idő óta igen élénk sporttevékenységet fejt ki. Szép helyezéseket ért el úszó sz. o. különféle ker. bajnoki vers.-en és vízipóló mérkőzéseken. 1932/33-ban a KISOK győri ker. bajn. mezei futóversenyén Conrad Tibor mezei futóbajnok lett. 1933/34-ben Bpsten a nemzetk. ifj. tornászvilág-bajnokságon Székely Zoltán nyújtott ifj. világbajnoki címet nyert. Futballcsapata a város legjobb diákcsoportja. A sp. kör tb. elnöke: Legány Dezső ig., vezető tanára: Király Sándor.

Soproni Football és Atlétikai Club. A Soproni Torna Egyesületből kivált ifjúság 1900-ban megalapította a Soproni Football Clubot. Első elnöke dr. Dukavits István főispáni titkár. Az egyleti élet örök mozgató ereje Thurner Ágoston. Futballcsapata pozsonyi és bécsi nagy csapatokkal szemben többször fényesen állta meg a helyét. A barátságos mérkőzéseket 1906-ban felváltja a bajnoki rendszer. A mai vezetőség tagjai, akik már éveken át vezetik az SFC-t, illetve SFAC-t, olyan férfiak, akik a soproni társadalom minden rétegét képviselik s ez biztosítja a SFAC fennmaradását és további fejlődését. Elnök: dr. Hollós Richárd, társelnökök: dr. Márkus Ferenc, dr. Illiás Gyula, Ringhofer Mihály, dr. Kelényi Dezső, ügyv. elnök: Fábján Lajos, főtitkár: v. Csizmadia János, intéző: Pogány Gusztáv, pénztáros: Jandl Kálmán, számvizsgáló: Fashing Henrik, tréner: Hauser Jenő.

Soproni Főisk. Atlét. és FC elődje Selmechányán alakult 1860-ban. Az 1884. évben találjuk először az Akadémiai Torna- és Football Club nevet. 1885-ben kezd teret hódítani az evezős sport, de nagy lendületet vesz az atl. is. A Selmechányáról menekülő főiskolának sportélete csak az 1924–25. tanévben tudott újból erőre kapni. A mai nevét viselő club 1925-ben tartotta újjáalakuló közgyűlését. Az 1926–27. tanévben az atléták szereplése minden igényt és várakozást kielégít. Kiváló atlétája, Veress Elemér Rómában a főiskolai világbajn. és 1928-ban a párisi diákolimpiászon képviselte méltón a magyar színeket. Az 1928–29. tanévben kezd ismét fellendülni a tornászélet. Az 1930–31. tanévben szép volt a szereplésük Bpsten a városi színházban az olasz-magyar válogatott főisk. vívóversenyen. 1931–32-ben a sí

és vívó sz. o. működik szépen és eredményesen. A vívók megnyerik a Simon Elemér vándordíját. Az atléták is folytatják sikeres szereplésüket és néhány vers.-en eredményesen vettek részt.

Soproni m. kir. áll. polg. leányisk. Zrinyi Ilona Sportköre. 1926-ban alakult. A sportkört Németh Margit áll. polg. isk. tanár szervezte meg játék, torna, koresolya- és úszószakoszt.-al. Sportkörti óráit A STE helyiségeiben tartja. A sportkör vezetője: Németh Margit áll. polg. isk. tanár.

Soproni m. kir. áll. Petőfi Sándor polf. fiúisk. Sportköre. Alakult 1925-ben. Az első évben 3, a másodikban 5 s a harmadik év óta 6 sz. o. működik, u. m.: torna: atlétika, játék, úszó, koresolya és turista sz. o. Tíz éves működése alatt a Sportkör több intézetközi vers.-en vett részt, melyeken ismételtén nyert I. díjat. Így a Széchenyi István reálisk. Turul sportköre 1925 okt. atlét. vers.-en 3 első díjat, az 1928 okt. atlét. vers.-en szintén 3 első díjat, az 1930 márc. soproni intézetek közötti tornavers.-en 2 első díjat nyert. Ezeken kívül számos egyéb helyezést értek el. A Sportkör minden évben háziversenyt illetőleg nivós tornaünnepélyt rendez. A játékosztály tagjai nagy szeretettel üzik a labdarugást.

Soproni Polgári Lövész Egyesület. Alakult 1930-ban. Az egyesület 16 működő sz. osztállyal indult, mely 1½ év alatt 4 sz. o.-val csökkent, de v. Molnár János rendőrfőfelügyelő vezetése alatt 40-re emelkedett. Ebből 1934-ben 30 sz. o. működött. Dacára a primitív lőtér miatti mostoha helyzetnek, a város lövészei dunántúli viszonylatban mégis számottevő erőt képviseltek. Az egyesület tisztikara: Elnök: v. Simon Elemér főispán, ügyv. elnök: v. Molnár János rendőrfőfelügyelő, alelnökök: Lágler Aladár ny. intéző, Frivaldszky Kornél postatanácsos, Bermann Ágoston p. ü. felügyelő és Mayer Zoltán egyetemi tanársegéd, főtitkár: Bónyay Jenő.

Soproni áll. Széchenyi István reál-gimn. Turul Sportkör. Alakult 1912-ben. Vezetője Gruber Gyula testn. tanár. Hét sz. o.-ban a sportok minden lehető ágát üzik. Jelentős eredményt az úszásban, atlétikában és tornában ért el. Atlétikában a KISOK orsz. bajnoki versenyein 2 bajnokságot nyert, úszásban 1 KISOK orsz. műugró bajnokságot. A vízipólóban veretlenek. Tornában KISOK győri kerületi bajnokságot már minden szeren nyert a sportkör. Az egyszer kiírt KISOK győri ker. egyéni bajnokságot 1926—27. évre Schwarcz Aladár nyerte. A vívásban a kör tagjai szintén dícséretre méltó eredményeket értek el. Az utolsó

4—5 évben, különösen a téli sportokat, főként a sít kultiválják.

Soproni Vasutas SE. Alakult 1921-ben. Tagja a MLASz-nak, a Lawn-Tenisz Szöv.-nek és az MLSz.-nek. Futballesapata 1924—25-ben bekerült az I. oszt.-ba. Azóta az I. o.-ban játszik, a nyugati kerület egyik legerősebb csapata, 1933—34-ben megnyerte nyugati bajnokságát és az 1934—35. évi küzdelmekben is őszi bajnok lett. Atletikai szakosztályának néhány tagja ker. versenyeken szép sikereket aratott. Fiatal teniszgárdája az 1934. évi soproni vers.-en több értékes díjat nyert. Céllövő sz. o.-a a Dunántúl egyik legerősebb csapatát állítja ki.

Sovány Béla vendégl. *1893, Nagykálló. 1912 óta sportol. A Nagykállói SE tagja alapítása óta. Éveken át mint az egyesület intézője működött. Az ő nevéhez fűződik a futballesapat megszervezése. A KLASz-nak éveken át tanácstagja volt.

Spielberger István keresk. *1913, Bpest. Középisk. korában a súlydoásban és futószámokban több díjat nyert. 1927 óta tagja a Kőbányai TK-nak, melynek volt szakoszt. titkára és elnöke, majd 1 évig főtitkár, jelenleg pénztárelnör. Egyesületének lelkes barátja és áldozatkész híve. Édesatyja: Spielberger Ferenc egyik megalapítója az egyesületnek. Áldozatkészségével ő tette lehetővé a sportpálya bekerítését. Az egyes. díszelnökké választotta.

Spitzer Dezső utazó. *1908, Békéscsaba. Kora ifjúságától lelkesedéssel üzi a futballt. 1933-ban a Mezőberényi Textil SC választmányi tagja lett, 1934-ben főtitkárrá választották.

Springer Ferenc dr. ügyvéd. *1892, Bpest. Az MLSz volt tanácstagja, a BLASz volt társelnöke, a M. Gyep-hokki Szöv. alelnöke, a MUSz ügyésze és tanácstagja, az FTC volt jegyzője, főtitkára, most alelnöke. Értékes sportirodalmi működést is fejtett ki a Nemzeti Sport hasábjain. Több ízben szerepelt külföldön, mint a MASz képviselője. Egyesületét számos külföldi túrán kísérte. Maga is aktív sportoló volt, különösen atletizálásban, úszásban, teniszben és boxban szép eredményeket ért el. 2 éven át elnöke volt a Budapesti Hockey Club-nak. Versenyzett a londoni egyetemi sportklub színeiben is stb.

Stadler Béla Jenő szföv. testnev. főoktató, lőtér gondnok. *1903, Bpest. Sportjai: céllövészet, nyilazás, úszás, tenisz stb. A Horthy Miklós PLE titkára, az Orsz. Magy. Céllövő Szöv. ig. tagja. A céllövészetet 1932 óta üzi versenyszerűen. 1933-ban a testnev. bpesti bajnokságában I. úgyszintén az orsz. bajnokságban. 1933-ban a BSE rende-

zésében Bpest bajnoka, 1934-ben egyéni kapás-lövés bajn. 1934-ben a polg. lőv. egyesület orsz. versenyén az I. csapat tagja. Ezenkívül több számottevő versenyt és bajnoks. nyert. A nyilazást 1933-ban kezdte, melyben a testnev. tanfolyamon I. lett. Eredményes sportműködéséért az OTT testnev. éremmel és díszoklevéllel tüntette ki. Ezenkívül számos arany, ezüstérem, plakett és tiszti díj tulajdonosa.

Stark László kereskedő, textiltechnológus. *1908, Pécs. Fősportja a motor, kiegészítő sportjai: tenisz, vívás, szertorna, sí stb. A motorsportot 14 éves korában kezdte űzni. Angliai és amerikai tartózkodása alatt e sportágban több ízben aratott sikert. Idehaza mindössze 2 év óta vesz részt vers.-en. A PBAC 1934. évi hegyversenyén 2000 és 3000-es kategóriában I. lett. Az őszi TAMC hegyversenyén II. díjat nyert. 2000 kat.-ban.

Staub (Solyom) László mtisztv. *1913, Gáva. Kora ifjúságától intenzív sportoló. Mint labdarugó a NyTVE-nek volt játékos; 3 ízben volt ifj. válog. Asztali teniszben 1929-ben megnyerte Nyíregyháza bajn. és 1935-ig tartotta. Keletmagyarors. egyéni és páros bajnokságát 6-szor nyerte; orsz. vidéki bajnokságban 2-szer ért el III. h.-t. Északmagyarors. bajnoka és 2-szer szerezte meg Hajdúvárm. és Debrecen bajnokságát. Birkózásban orsz. KISOK bajnokságon 2 díjat nyert. Kb. 60 drb sportérem és 2 tiszti díj tulajdonosa.

Stefáni Mihály műszerész. *1905, Szarvas. Az 1920-as évek elején került kapcsolatba a sporttal, mint a Szarvasi TK választmányának póttagja. Később a Turul SE-nek lett választm. tagja. 1933-ban élénk tevékenységet fejtett ki az egyesület vívó sz. o.-nak megalakításában, melynek működő tagja.

Stéh György keresk. *1891, Kondoros. 1927 óta a Kondorosi TK kebelében működik, melynek 1933-ig pénztári ellenőre, azóta ügyv. elnöke. Lelkes sportbarát, aki egyesülete felvirágoztatása érdekében fáradhatatlanul és önzetlenül munkálkodik.

Steigervald János keresk. utazó. *1900, Gyula. 1920-ban egyik alapítója volt a Gyulai TE-nek. Egy ideig aktív futballjátékos, majd vál. tag és sportpálya főrendező. 1934-ben megszervezte az Első Gyulai Keresk. SK-t, melynek jelenleg sportintézője. Mint katona atl. vers.-en futó számokban és súlydobásban ért el szép helyezéseket.

Steiner Ferenc keresk. *1900, Szőny. 1921—24-ig a Szőnyi Torna C-nak volt aktív futballistája. Clubjának a lev. egyesületbe való beolvadása után ennek 13 éven át pénztárosa volt. Az

1934-ben alakult Szőnyi SC-nak intézője.

Steiner Frigyes kereskedő. *1885, Kisiratos. Egyik megalapítója a Gyulai TE-nek; 1921—1931-ig az egyes. üv. elnöke. Erdemes része van a sportpálya felépítésében, pénztárnoka volt a pályafenntartó bizottságnak. A GyTE 40%-os pályahasználati jogának kiküzdése nagyrésztben szintén az ő nevéhez fűződik.

Steiner József kereskedő. *1898, Szőny. 1912—1914-ig a Győri ETO atl. sz. o.-nak rekordere mint távfutó. 1921—1924-ig a Szőnyi TC-nak trénera volt. Jelenleg mint szakoszt. vezető és ellenőr működik.

Steiner László m. tiszt. *1910, Budapest. Mint gimnazista intézete futball válogatottjának tagja. Ugyanakkor atletizált és tornászott. Iskolai versenyeken csapatokkal több díjat nyert. 1928-ban a Gyulai AC játékos, az először bajnokságot nyerő csapat tagja. Hosszabb szünet után 1931 óta ismét a GyAC I. csapatában szerepel. Volt Gyula város válogatottja.

Steiner László dr. ügyvéd. *1904, Pécs. Sportjai: úszás, vívás, tenisz. A Vívó Szövetség ker. intézőbizottságának tagja, a Pécsi SC-nak vál. tagja, a volt Pécs-Baranya FC ügyésze.

Steinherz Ernő kereskedő. *1907, Kecskemét. Már diákkorától nagy sportkedvelő. Sportjai: futball és asztalitenisz, mely utóbbit jelenleg is versenyszerűen űzi. A Kecskeméti AC színeiben több kerületi vidéki és városi bajnokságot nyert. Közel 100 drb érem és tiszti díj tulajdonosa.

Steinmetz Endre dr. orvos. *1902, Pécs. Sportja a vívás, melynek versenyszerű űzése során igen szép eredményeket ért el. 1930-ban ker. törbajnok, orsz. jun. kardversenyt nyer. 1931-ben ker. kardbajnok, 1933-ban kerületi tör- és kardbajnok, tagja az orsz. vidéki törbajnokcsapatnak, 6 ízben a ker. tör- és kardcsapatbajnok PEAC-nak. Volt a PEAC vál. tagja, 1932, 1933, 1934-ben alelnöke, 1932—34-ig a vívó sz. o. elnöke, 1933-ban ker. előadó a Vívó Szöv.-ben, 1934-ben ellenőr. A helyi sajtóban gyakran a versenyek kritikus.

Stern Ferenc keresk. *1909, Debrecen. Középisk. korában kezdett a birkózással foglalkozni. Mint könnyűsúlyú birkózó már 1924-ben a DTE aktív tagja. Volt a DTE ifj. birk. sz. o.-nak jegyzője, majd előadója. 1930-ban a MBSz keleti ker.-nek jegyzője, 1932-ben előadója, jelenleg főtitkár.

Stibi Béla. *1909, Sepsiszentgyörgy. Sportpályáját középisk. korában kezdte a futballal. Többször volt középisk. válogat. Később 1929-ig a Nyíregyházi KISE-nek volt aktív játékos. Több

izben ifj. válogatott, az ifj. bajnok-csapatnak és az I. csapatnak tagja. Több futballbajn. érem nyertese. A futballon kívül eredményesen űzte az úszást is.

Stibi József keresk. *1900, Diák-korában űzte már a vadászatot, melyet jelenleg is űz a lövészetrel együtt. Kedvelt sportja volt a futball is. A Nyiregyházi Bőripari SE-nek alapító-tagja és ügyv. alelnöke volt. 1934 óta a Ny MOVE SE-ben működik, melynek szintén volt ügyv. alelnöke. A KLASz-nak 8 éven át tanácstagja, a Keletmagyarors. MILL volt alelnöke és int. biz. elnöke. A KLASz, MLSz és MILL többször elism. oklevéllel és plakettel tüntette ki. 1934-ben ő szervezte egyesületét MOVE egyesületté. Tanácstagja az Északkeletmo. Ökölvívó Szöv.-nek. Több lap, köztük a Nyír-vidék sporttudósítója.

Sternberg László tisztségviselő. 1917-ben a VAC-ban kezdett futballozni, majd a Zugló AC, Ékszerész II. o. bajnokságot nyerő cs. játékosa volt. 1925-ben az olasz Andrea Doria (Genova), 1927-ben az Ujpest FC, majd Newyork-ban a Giants és Hakoah futballistája, 1932-től az Ujpest FC játékosa. Nyolcszor volt magy. válogatott, 1 magyar bajnoksági, 2 amerikai bajnoksági arany, olasz klubjától aranyérem, stb. tulajdonosa.

Stofján (Sólyom) János okl. gépészmérnök. 1918-ban a SAC-ban kezd futballozni. Többször ker. válogatott s az 1924. évi olimpiai keret tagja volt. 1926-ban a Hungária játékosa a spanyol és portugál túrán, a BEAC játékosaként a Kanári szigetek túráján, a Sabáriában havannai, mexikói és USA túrán vesz részt, az Ujpest bajnokságot nyerő csapatának játékosa, a görög-egyiptomi, braziliai és uruguayi túra cs. tagja. A Phóbusnak 1931-től játékosa és tréner volt, most aktív játékos. Többszörös magyar válogatott.

Stolp Ödön wolfenbütteli, m. kir. gazd. főtanácsos. *1877, Bpest. Sportjai: vívás és atletika. A MASz keleti kerületének alelnöke, később kerületi megbízottja 1928–33-ig. Jelenleg a Keszthelyi Gazd. Ak. AC fővédnöke.

Stranz Erzsébet testnev. tanár. A múltban intenzívebben a tornával foglalkozott, különösen a ritmikát kultiválta. A nyári sportok közül az úszáson kívül a teniszt kedveli, melyben több versenyen eredményesen szerepelt. A szabadtéri téli sportok közül legjobban szereti és űzi a korcsolyát.

Strausz Erzsébet női felső ker. isk. testnev. tanár. * Szombathely. Sportjai: tenisz, korcsolya, ritmikus tánc és szertorna. Versenyszerű működést a

teniszben fejt ki. Vármegyei vers.-en női egyesben III. h. ért el. Ezenkívül több számottevő vers.-en szerepelt sikerrel.

Strenger József dr. orvos. *1902, Gölle. Középiskolás korában válogatott futballkapusa volt intézete csapatának. Egyetemi éveiben vívással kezdett foglalkozni. Tagja a Vívó Szövetség délny. ker.-nek, a PSC vál.-nak, orvosa az ökölvívó szöv.-nek és a PSC-nek. A PEAC színeiben több vívóversenyen ért el szép helyezéseket. Több érem és különféle tiszt. díj tulajdonosa.

Strenk Dániel m. kir. pü. ig. tiszt. *1895, Batizvasvári. Már gimn. korában intenzív sportoló. Szertornában, atlétikában, diszkoszvetésben, rövidtávfutásban középisk. versenyeken 3 éven keresztül állandó I. helyezett. 1928-ban a Bocskay FC pártolótagja lett, 1932-től számvizsg. bizotts. tag.

Stricz Károly szobafestő. *1886, Békéscsaba. Alapító tagja a Csabai Előre MTE-nek, melynek aktív játékosa is volt. Rövid ideig a CsAK színeiben is szerepelt. Tagja volt az Előre old-boy csapatának is. Hosszú ideig volt egyesületének vál. tagja.

Strubert György postafelügyelő. *1890, Bpest. A Nyiregyházi Postás SE-nek 1933 óta elnöke. Nagykőrösön 1930–1933-ig az ottani postás egy.-nek volt elnöke. 1935-től MOVE választm. tag.

Such László joghallgató. *1911, Békéscsaba. Gimnázista kora óta sportol. A Csaba Vívó E tagja, egyéni és csapatversenyeken szép sikereket ért el. A békéscsabai mótornélküli repülés egyik megalapítója.

Sulacsik Lajos m. kir. pénzügyi főtan. *1874, Komárom. Mint diák a szertornát és fúleslabdát űzte. 1897-től a Vármegyei SE-ben a tenisz sz. o.-nak aktív tagja és 6 éven át művezetője volt. 1899–1920-ig a komáromi vadász oszt.-nak háznagya és 1920-tól s jelenleg is elnöke. A KFC-nak alapító tagja és megalakulása óta elnöke, úgyszintén a PLE-nek is megalakulása óta.

Surányi József tisztv. *1908, Bpest. Már diákkorában kezdte sportpályáját mint kiváló szertornasz. Később a III. ker. TVE-nek lett aktív tagja. 1927-ben orsz. junior bajn. nyert. 3 ízben volt orsz. nemzetk. válogatott. 1933 óta a MOTESz keleti ker.-nek művezetője, ezt a működést fejt ki a Nyiregyházi TVE férfi és női torna sz. o.-ban is. 100-nál több különb. sportérem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Svastits Géza okl. építészmérnök. *1896, Enying. Sportjai: vívás, birkózás, vitorlázás. Az intenzív sportéletbe

egyetemi hallgató korában kapcsolódott bele. Jelenleg a Keszthelyi Yacht Club agilis elnöke.

Schaeffer Emil m. tisztv. *1905. 1920 óta sportol. Előbb a Zsombolyai SE-ben, majd a Beeskereki Slaviában játszik. 1923-ban Zentán jugoszláv vál. volt. 1928-ban átjön Magyarországra s előbb a Ceglédi Törekvésnek, majd a Keeskeméti AC-nak, később a Boongyári SE-nek lett a játékosa. 1932 óta a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC jobbszélsője. Ifjú korában a Zsombolyai SE színeiben sikerrel űzte a 100 m-es síkfutást is. Sportpályája során kb. 60 drb. különb. érem tulajdonosa lett.

Schauer Gábor dr. főszolgabíró. *1881. Temesvár. Sportjai a vívás, vadászat. 1901-ben kapcsolódott a magyar sportba és számos vívóversenyen vett részt. 1905-ben Aradon orsz. versenyen I. A Szarvasi Vívó és Tenisz Klubnak megalakulása óta elnöke és vezetése alatt több nagysikerű versenyt rendeztek. Több helyi egyesület díszelnöke.

Schimert Gusztáv ifj., orvos. *1910. Bpest. Sportjai: vitorlázás, úszás. 1930 óta a Kir. Magy. Yacht Club tagja. Saját hajója a „Lehetetlen” 22 m² bienen yolle. 1933 és 1934-ben számos versenyen indult, 4 győzelmet és több értékes helyezést ért el. A „Kolosváry” vándordíjnak 3 év óta védője.

Schlachta Sándor vaskeresk. *1896. Hajdunánás. A Boeskey FC társelnöke. A testi kultúrának s általában a sportnak nagy barátja, akinek meggyőződése az, hogy az ifjúságnak emelkedett sportszellemben való nevelése elsőrendű hazafias érdek.

Schlesinger Gyula nyomdatulajdonos. *1892. Felsőmiholjac. Sportműködését Debrecenben mint aktív futballista kezdte. A háború után Szekszárdra került, ahol előbb a Törekvés SE, majd a fúzió után a Turul SE vezetőségében fejtett ki lelkes tevékenységet. Titkára, futballintézője, majd ellenőre volt az egyesületnek és ezen tisztséget, valamint a futball sz. o. alelnöki tisztségét tölti be jelenleg is.

Schlesinger Imre rajzoló. *1881. Bpest. Sportműködését a III. ker. TVE-ben mint ifj. labdarúgó játékos kezdte. 1906-ban Nagyváradra került s később az MLSz keleti ker.-nek intézője lett. Mint II. f. szöv. bíró 1914-ig működött. A háború után a Lugosi AC ifj. intézője lett. 1927-ben a Budai SC-be került, ahol előbb mint ifj. intéző főleg az ifjúság nevelésével foglalkozott. 1931. óta a Vérhalom FC-ban működik. A BLASz ifj. biz.-nak tagja.

Schlosser Ignác államptári irodatiszt. *1900. Nagybeeskerek. Már középisk. korában atletizált és isk. versenyeken helyezéseket ért el. 1920 óta a HTVE színeiben szerepel, előbb mint atléta, 1930-tól kezdve pedig mint céllovó. Számos versenyen indult és értékes győzelmeket és helyezéseket ért el. Egyesületében több tisztséget töltött be, résztvett a céllovó szakoszt. megszervezésében, úgyszintén a leveinte alosztály alapításában, melyet mint főoktató vezet.

Schlosser Ignácné Kajerlőben Etelka. 1931 óta céllovészettel foglalkozik, a HTVE színeiben számos versenyen vesz részt és kitűnő eredményeket ért el. Indult több városközi és kerületi versenyen, 1932-ben megnyeri a dél-kerület bajn.-át. Díjai: 4 tdíj, 19 bajnoki és számos egyéb érem.

Schmidt Antal dr. ügyvéd. *1906. Pécs. Sportjai: atletika, futball. 1922-ben tagja volt a PAC szöv. díj nyertes csapatának, 1923–26-ig az I. csapat játékosa és a város vál. csapatában is szerepelt. Mint atléta a ker. bajn.-ban győztes staféták állandó tagja, ker. válogatott, a ker. bajnokságokban többször helyezve volt. Sérülés folytán visszavonult az aktív sportolástól és a vezetés munkájában vesz részt, volt főtitkár, jelenleg atletikai sz. o. vezető és ügyész. A DNY. LASz amatőr zsűrijének tagja és a MASz délny. kerületének ügyv. alelnöke.

Schmidt Béla malomigazg. *1904. Bpest. Automobil és motorkerékpársporttal foglalkozott és mint ilyen a MAC első versenyzője volt. Tagja a KMAC-nak is. Számos versenyen vett részt. Főbb eredményei: 1925-ben TTC 100 km-es hatvani verseny I., Touris Trophy és Jánoshegyi verseny I., 1926-ban TTC 100 km-es verseny 350 kateg.-ban III., svábhegyi verseny III. 1930 óta mint a sz. o. vál. tagja a vezetésben fejt ki ügybuzgó tevékenységet. Számos tdíj, plakett, érem, köztük a KMAC arany emléklakett tulajdonosa.

Schmidt János kereskedő. *1905. Gyula. 1920-ban kezdett sportolni. Résztvett a GyTE alapításában és 1930-ig annak színeiben futballozott, egy évig Bpsten is játszott. Az aktív szerepléstől visszavonulván, a vezetésben vesz részt és egyes. vál. tagja. Többízben volt Gyula város válogatott csapatának tagja.

Schmidt Jenő dr. szemklinikai tanársegéd. *1906. Karánsebes. Egyetemi éveiben az atletikát kultiválta, majd teniszezésre tért át és 10 év óta minden számottevő versenyen elindul és kiemelkedő eredményeket ér el. Pécs

város bajn.-ban többszörös győztes, ker. versenyeken győzelmei és helyezések, 1930-ban dunántúli bajn.-ban III., Kalász serleggyőzelem stb. Sikerrel szerepelt az asztalitenisz, sí és úszóversenyeken is. A PEAC vezetésében élénk tevékenységet fejt ki.

Schmidt Károly gyógyszerész. *1879, Mohács. A sportéletbe 1900-ban kapcsolódott és a 33-asok tagja volt, majd a Mohácsi TE legelső futballesapatának tagja lett. Számos mérkőzésen vett részt és úttörő munkásságot végzett. 1904–22-ig az egyesület ügyv. igazgatója, majd 1927-ig elnöke volt, nagy érdemeket szerzett annak felvirágoztatása körül. Híve az úszósportnak és 1925-ben megrendezte a Dunaszekeső–Mohács közötti távversenyt.

Schmidt László dr. tisztv. *1907, Pécs. Sportjai: úszás, atletika, vízipóló, sí. A PAC színeiben versenyez és főleg az atletika és úszósport terén ér el kiemelkedő eredményeket. Atletikában a PAC 5000 m. ötös bajnokcsapatának tagja. Egyesületének 400 m-es gyorsúszóbajnoka és vízipólócsapatának állandó tagja, úgyszintén a város vál. együttesének. 1930-ban megnyerték a dunántúli vízipólóbajn.-ot, 1931-ben az „Az Est” által rendezett Bpest–Vidék vál. mérkőzésen a vidéki csapat tagja. Jelenleg a PAC főtitkára és az úszó szakoszt. vezetője. A MÚSz nyug. ker. pénztárosa és jegyzője, a pécsi körzet titkára. A Magyar Sí Szöv. „Mecsek” biz. pénztárosa.

Schön László keresk. *1909, Debrecen. Középisk. korában intenzíven és eredményesen űzte az úszást. Számos középisk. vers.-en ért el I., II. és III. helyezéseket. Sportjai még a tenisz, sí és korcsolya. A Magyar Hófutók E. 1934 óta tagja, úgyszintén a Sí Szöv.-nek. Mint középisk. úszásban nyert arany és ezüstérmét.

Schrenzel Sándor műszerész. *1899, Bpest. 13 éves korától futballozik. Bpsten a Ferencvárosi TC ifj. csapatában kezdte, utána az MFC-nek, a Nyirgeyházi Törekvésnek, a NyKISE-nek s végül a DTE-nek lett a tagja. 1934-ben futballbírói vizsgát tett s azóta főleg MILL mérkőzések vezetője. 2 bajnoki érem tulajdonosa.

Schutz Ernő okl. gazda. *1912, Békésgyula. Mint középiskolás atlétikával, vívással, főleg céllövészettel foglalkozott. 1930-ban a debreceni piarista gimn. céllövő versenyén I. helyezést ért el, 1931-ben a gazd. akadémia házi vers. szerepelt elsőrangú eredménnyel. Orsz. főisk. céllövő vers. többször képviselte sikerrel az akadémia színeit. Több érem tulajdonosa.

Schwarz Nándor kir. járásb. tisztv. *1903, Bród. A Pécsi VSK színeiben 1919-ben kezd futballozni és rövidesen az I. csapat tagja lett. 1926-ban a PAC-ba lépett és 1930-ig megszakítás nélkül az I. csapat játékosa volt, súlyos sérülést szenvedvén, az aktív szereplésétől visszavonult. A Dny. LASz válogatott játékosa volt. 1930-tól a PAC futballintézője. 1933 óta vizsg. futballbíró és tagja a BT tanácsának és a Dny. LASz gazd. biz.-nak. Katonakorában atl. versenyeken szerepelt és számos győzelmet aratott.

Schwéd Andor mtisztv. *1909, Berettyóújfalú. Sportműködését középisk. korában kezdte a labdarugással. A BUSE I. csapatában számos bajn. mérkőzésen szerepelt. Volt ker. vál. jelölt. 5 év óta a BUSE futball sz. o.-nak intézője. Kb. 25 sportérem tulajdonosa.

Schwarz József kereskedő. *1906, Békéscsaba. Középiskolás korában a futballsportot kultiválta. 1925 óta a CsAK vál. tagja és az egyesület vezetésében ügybuzgó tevékenységet fejt ki. Lelkes és áldozatkész tagja egyesületének.

Schwarz László kereskedő. *1902, Hódmezővásárhely. Már középisk. korában futballozott, majd a HMTE színeiben szerepelt, majd 1920-ban résztvesz a HTVE futballesapatának megszervezésében és annak színeiben játszik 1932-ig, majd a csapat intézője lett. Többször volt vál. játékos, 10-szeres városközi és alosztály válogatott. Az atletikában és tornában is ért el értékes eredményeket és kb. 15 érem tulajdonosa. Ujabban céllövészettel is foglalkozik, versenyeken eredményesen indult. Neje sz. Hermann Ilona is lelkes sportoló. Vívó és céllövőversenyeken ér el jó eredményeket.

Schwartzberg György dr. ügyvéd. *1903, Pécs. Középisk. korában a futballal foglalkozott, majd a vívást kultiválja és 1928 óta a PSC színeiben versenyez. Számos versenyen indult és nyert díjakat. Négy év óta teniszversenyeken is résztvesz és több versenyen győzelmet arat.

Schwérner Károly ifj. vendéglős. *1891, Békéscsaba. A sportéletbe középiskolás korában kapcsolódott és atletikában, tornában szép eredményeket ért el. 1907-ben az Aradi TE színeiben kezdett futballozni, majd 1912-ben résztvesz a CsAK alapításában és annak csapatában szerepelt. Később a vál. tagja lett és a vezetés munkájában lelkes tevékenységet fejt ki.

Szabadváry Ferenc vit. gyáros. A Kőszegi SE elnöke. Sportjai: tenisz, lovaglás, úszás és síelés. Lelkes sportbarát és a testi kultúrának híve, aki

egyesülete fejlesztése érdekében fáradságtalan munkásságot fejt ki.

Szabados József dr. városi szám-tiszt. *1905, Mohács. Már diákkorában kezd sportolni, majd 10 éven át a PAC, PVAC és PEAC színeiben. Jelenleg a PAC tenisz és torna sz. o. működő tagja. Számos versenyen vett részt és különböző értékes díjakat nyert. A MOTESZ nyug. kerületének ellenőre, több társadalmi egyesület vezetője tagja.

Szablics Antal sörnagykereskedő és szikvízgyáros. *1907, Curgó. Már ifjú korától kezdve az ökölvívósport lelkes híve és Kecskeméten e sportág megszervezője. Elvégezte a Testnev. Főiskola ökölvívó edzői tanfolyamát, majd megszervezte a KSC, illetve a KAMC box szakosztályát. Boxiskolát létesített Kecskeméten és tanítványai közül hatan Keletmagyarországi bajn. ot nyertek. Szakirodalommal is foglalkozott és több cikke jelent meg a helyi sajtóban. Tanítványaitól emléklapokat kapott, azonkívül több díj és érem tulajdonosa.

Szablics István bőrkereskedő. *1910, Somogyesurgó. Már középisk. korában kezdte a birkózás és ökölvívás sportokat és mint levegő háromszor Dél-morsz. birkózó és egyszer ökölvívó bajn. nyert. Később a KAC, majd a KTE tagja lett s mint szenior Délmorsz. bajn. II. 1933-ban Kecskeméten megnyerte Morsz. jun. bajn. Számos díj és érem tulajdonosa.

F. Szabó Béla OTI segéd-tiszt. *1901, Nagykőrös. Már évek óta céllövészettel foglalkozik. Tagja a Nagykőrösi Movenak és a PLE-nek. Számos versenyen indult, értékes eredményeket ért el. Mint tart. tüzérhadnagy a lövészszázad parancsnoka. Több díj és 11 érem tulajdonosa.

Szabó Elemér dr. m. kir. postatiszt. *1905, Miskolc. Középiskolás korában a szertornát és futballt űzte. Többször volt középisk. futballvált. 1925-ben a Miskolci VSC-nek lett játékosa, állandó ker. válog. 1934-ben a Debreceni PSE futball sz. o.-nak irányítását vette át. Eredményes sportpályája során számos különb. érem tulajdonosa lett.

Szabó Emilia testnev. tanárnő. A Testnev. Főiskolát Bpsten végezte, több versenyen indult és számos győzelmet és értékes helyezéseket ért el. Később az FTC színeiben indult, sok sikert aratván. 1930-ban Kalocsára került, ahol a zárda tanítónő és óvónőképző intézet és a polg. iskola testnev. tanára. Élénk tevékenységet fejt ki a vezetése alatt működő tanítványok sportfejlesztésének érdekében és növendékei kitűnő eredményeket mutatnak a sport terén.

Szabó Gáspár dr. árv. ülnök. *1901, Hajduböszörmény. MOVE HTE 1921-ben kezdte a diszkoszvetést, melyben ker. vers.-en mint válog. többször szerepelt eredményesen. Legjobb eredményét 1922-ben Esztergomban érte el, ahol 38.40 m-es dobással ker. rekordot állított fel. 1922-ben a MOVE orsz. versenyén is aratott szép sikereket súlydobásban, gerely- és diszkoszvetésben. Több különb. sportérem tulajdonosa.

Szabó Géza mechanikus. *1902, Szabadka. Sportműködését a Szf. Kerékpár Egyesületben kezdte mint kerékpárversenyző és számos pálya és országúti versenyen indult, ahol kitűnő eredménnyel szerepelt. A Bpest-Siófoki versenyen 165 induló közül IV., Bpest-Szolnoki versenyen pedig 180 induló közül XI. helyezett. A Győrben megrendezett pályaversenyen I., kitűnő idővel. A székesfővárosi kerékpársport egyik úttörője és mint az egyesület kapitánya, majd 1925-től titkára ügybuzgó tevékenységet fejt ki az egyesület fejlesztése érdekében.

Szabó Gyula iparművész. *1907, Bpest. Előbb a III. ker. TVE, majd a BBTE tornásza volt s bajnok. komoly helyezéseket ért el. 1927-ben kezdett evezéssel foglalkozni s belépett az FTC evezős sz. o.-ba. Mint a csepeli jun. 4-es vezérevezőse győzelemre vitte négyesét, 1931-ben nyolcasban II. és III. helyez. ért el. 1933-ban 1 skiffbajn.-ot. és egy III. helyezést ért el, 1934-ben egyes. evezős bajnok.

Szabó István Béla püöri vigyázó. *1910, Bpest. 1925 óta futballozik. Előbb isk. csapatban, 1929-ben az NMSE játékos. 1932 óta a pénzügyőrség külön csapatának is tagja. 1934 óta a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC MOVE csapatában szerepel. 1929-ben Rákospalotán a Wagner reál-gimn. csapatának kapitánya volt.

Szabó István Máv. főintéző, állomástfőnök. *1889, Dobra. 1929-ben vette át a Mezőtúri Máv. SE vezetését és a már működő futballszakoszt. mellé megszervezte az ökölvívó, céllövő, tenisz, atletika, birkózó és teke sz. o.-kat. Elnöksége alatt, a tagok hathatós munkájával támogatva, felépültek az egyesület futball és tenisz öltözői és szer-tárépülete, továbbá 3 vörössalak teniszpálya és a modern céllövőcsarnok 5 löállomással, melyet 1934-ben az OTT elnöke megtekintett. Ügybuzgó vezetője egyesületének, kit a sportszervezés terén elért érdemeiért az OTT 1933-ban dícsérő oklevéllel tüntetett ki. Jelenleg a Mezőtúri Máv. SE és a MAFC díszelnöke és a MPE alelnöke.

Szabó János ifj. fűszerkereskedő. *1901, Kecskemét. Már ifjú korában a KTE színeiben futballozott és az ifj.,

majd az I. csapat játékosja lett és 1926-ig számos mérkőzésen vett részt. Betegsége folytán az aktív sportolástól visszavonult és a vezetés munkájában, mint vál. tag, pénztáros, később intéző és edző ügybuzgó tevékenységet fejtett ki. Résztvett a pálya kiépítésében és annak érdekében jelentős anyagi áldozatot is hozott. Jelenleg is az egyesület életében lelkes munkásságot fejt ki.

Szabó József cipésm. *1911, Debrecen. 1927-ben lett tagja a DMTE birkózó sz. o.-nak, 1930-ban a DTE orsz. ifj. versenyén I. helyezést ért el. 1931-ben Karcagon orsz. junior vers.-en légsúlyban II. helyezett. 1931-ben Bécsben munkásolimpián I. h., 1932-ben Kelet válogató vers.-en légsúlyban I., 1933-ban román-magyar vers.-en II. 1933 óta a DTE aktív tagja és egyben a birk. sz. o. pénztárosa. Több különb. sportérem tulajdonosa.

Szabó József bognármester. *1903, V. Godjevac. Középiskolás korában kezdett futballozni, majd a Baresi SC színeiben szerepelt. Később az újonnan alakult BJOK vál. tagja és 1931-től pénztárosa lett. Egyesülete és a sport érdekében lelkes tevékenységet fejt ki.

Szabó Mihály vitéz, városi főszámvévő. *1882, Kecskemét. Sportjai: vívás, futball, melyeket ifjú éveiben kultivált. Később bekapcsolódott a vezetésbe és jelenleg a KAC alelnöke. Lelkes sportférfiú, az egyesület és a város sportjának támogatója és ügybuzgó irányítója.

Szabó Miklós m. tisztviselő. *1908, Bpest. (KAOE, MAC). Mint ifj. atléta 1926-ban tűnt fel, mikor rekord idővel verte az akkori magyar ifj. bajnokot. Sportpályájának legkimagaslóbb eseménye: 1933-ban 1500m-en a MASz versenyén az amerikaiakkal szemben 3.52.6 időt futott. Szakkörökben nagy jövőt jósolnak neki. 250 különböző érem tulajdonosa, ebből 2 bajnoki, 1 MAC, 1 párisi vál. magyar-francia mérkőzési aranyérem, stb. A torinói Európa-bajnoki versenyen orsz. rekorddal nyeri a 800 m. síkfutást.

Szabó Nándor dr. egyet. tanárs. *1903, Tiszafüred. Az autó- és motorsporttal 1928 óta foglalkozik. 1930 óta tagja a Tiszántúli Autó és Motor C-nak. Debrecenben 1930-ban orsz. salakpálya vers.-en a kezdők versenyének győztese. Ugyancsak 1930-ban a TTAC által rendezett rakamazi gyorsasági vers.-en az oldalkocsis versenyzők absz. győztese volt. Több tiszt. díj tulajdonosa.

Szabó Pál pékmester. *1876, Cegléd. MOVE HTE 1923-ban kapcsolódott a sportba mint a MOVE Hajduböszörményi TF tagja. Évek óta egyesületének választm. tagja, aki a sport

érdekében többször hozott már anyagi áldozatot is.

Szabó Pál dr. ügyvéd.

Már diákkorában sportolt, majd résztvett a Kecskeméti AC alapításában, melynek fejlesztése körül maradandó érdemeket szerzett. A Közép Magyar Autó és Mótor Clubnak megalakulása óta elnöke.

Szabó Pál Zoltán dr. egyet. m. tanár. *1901, Pécs. Már diákkorában sportolt és az atletika terén ért el eredményt, majd a turisztika terén fejtett ki értékes munkásságot. Résztvett a PEAC turista szakoszt. alapításában, számos bel- és külföldi túrán vett részt. 1932 óta a PEAC ifj. elnöke és ügybuzgó tevékenységet fejt ki az egyesület felvirágoztatása érdekében. Számos szakeikket írt hazai és külföldi folyóiratokban. A „Fehér szarvas” érem tulajdonosa.

Szakács András bádogosm. *1895, Nyiregyháza. 1912-ben kezdett sportolni; sportja a birkózás. A NyTVE színeiben mint pehelysúlyú indult és ért el szép eredményeket. 1920-ban a légsúlyban orsz. katonai bajnokságot nyert. 1921-ben orsz. junior versenyen I. helyezett volt, úgyszintén 1922-ben. Nyert ker. bajnokságot és több számottevő vers.-en ért elsőrangú helyezéseket. Jelenleg egyes. birk. sz. o.-nak tréner. Volt az államrendőrség és csendőrség előadója és tréner. 12 éven át volt a NyTVE választm. tagja, sz. o. int., előadó, csapatkapitány, a kerületnek 2 ízben tanács tagja. Közel 25 drb különb. sportérem tulajdonosa.

Szakács Ödön testnev. tanár. *1904, Kecskemét. Már diákkorában sportol és különösen a torna és műkorcsolyázásban ér el kiemelkedő eredményeket. Főiskolai tornász bajn.-ot ötször nyert, 3 évig a Dél ker. bajnoka. Az amsterdami olimpiászon a vál. csapat tagja és a legutóbbi világ bajn.-on is szerepelt. Számos tdíj és érem tulajdonosa. Elvégezte a Testnev. Főiskolát és a kecskeméti reáliskola br. Wesselényi SK elnöke, úgyszintén a KAC torna sz. o.-nak is ügybuzgó elnöke.

Szakács Ödön sz. Gaál Emma, testnev. tanárnő. A Testnev. Főiskola elvégzése után a kecskeméti ref. leánylíceum és a községi leány felső ker. isk. testnev. tanára. A KAC színeiben sportol és több versenyen szerepelt sikerrel. Tanítványaival Bpesten a Bolgár-Magyar-esten hólabdatáncot mutatott be, maradandó sikereket aratva. Számos tdíj és érem tulajdonosa.

Szokoleczay Lajos törvényszéki elnök. *1868, Arad. Sportjai: evezés, vívás, atletika. Már középiskolás korában sportolt, majd 1906–19-ig. Az evezés terén a Maros Evezős E színeiben

Bpsten több I. díjat nyert. 1921-ben Gyulára kerülve, a GyAC elnöke lett és nagyrésze van a helyi sport fellendítésében. 1928-ban az egyesület díszelnökévé választotta.

Szalay Antal tisztségviselő. 1927 óta az UTE futballistája. 1929 óta az Újpest I. csapatának aktív játékosa, részt vett a délamerikai, afrikai (2 ízben) túrán s majd minden európai állam túráin. 4 ízben volt orsz. válogatott, 2 ízben tagja a magyar bajnokságot nyert csapatnak.

Szalay József dr. szfőv. fogalmazó. *1892, Bpest. Mint tornász és műugró kiemelkedő eredményeket ért el. Már 1912-ben a stockholmi olimpiáson a magyarok közül I., általában XI. helyezést ért el. Számos országos bajnokságot, nemzetközi és csapatbajn. győztese, 1922-ben a MUSz műugróbajnokság győztese. Jelenleg a VAC tagja, annak vezetésében, valamint a MOTESz-ben fejt ki ügybuzgó tevékenységet.

Szalay Lajos városi napidíjas. *1908, Szeged. (SzUE). Már középisk. korában számos versenyen vett részt, mint futballista és futó számos kiváló helyezést ért el. 1925-ben kezdett műugrással foglalkozni, 1926-ban orsz. vidéki műugró bajnokságban, orsz. I. oszt. versenyen II. és orsz. műugró bajnokságban III. helyezett. 1927-ben főisk. bajnokságban és a MAC nemzetközi versenyén III. helyezett stb. 3 ízben ker. bajnok, 3-szor II. stb. 22 díj nyertese.

Szalay Sándor építési vállalkozó. *1893. Bpest. A BKE-nek 20 év óta tagja. Korecsolyázni már gyermekkorában kezdett. 1926 óta híres az Orgonista-Szalay-pár. (Kiemelkedő eredményeik: 3 magyar bajn. 1928, 29. és 30-ban, Európa bajn. 1930 és 31-ben. 1931-ben világbajn. (Berlin) II. h. 1932-ben olimpiai vers.-en IV. h. 1930-ban nemzetk. vers.-en Bécsben, Klagenfurtban, Troppauban, St. Moritzban, Davosban, Zürichben I. h. 1931-ben több nemzetk. vers.-en szintén I. h. végeztek. Ők nyerték meg első ízben az Európa bajnoks. Számos sportérem, jubileumi plakett és különb. tiszt. díjak nyertese.

Szand Sándor városi tisztv. *1902, Kécskemét. Sportjai: vívás, atletika, tenisz. Már diákkora óta sportol és 1923-ban megnyeri a kécskeméti középisk. bajn.-ot. Később a KAC színeiben több ízben megnyeri a város bajn.-ot. Számos országos versenyen indul és szép eredményeket ért el. Az atletika terén a 800 m-es futásban indult és középiskolai rekordot állított fel. Több díj és érem tulajdonosa. Jelenleg is

aktív sportoló, a KAC vívó szakoszt. kapitánya és ügybuzgó titkára.

Szánthó Zoltán városi fogy. adóellenőr. *1898, Nyiregyháza. Sportpályáját mint középisk. kezdte a futballal. Volt középisk. válog. Atlétikában mint futó szerepelt eredményesen. 2 éven keresztül a Debreceni MTK színeiben szerepelt. 1918-ban Keletmagy. válog. kapusa volt. 1925-ben futballbírói vizsgát tett. A BT-nek 1930-ban titkára, 1932-ben főtitkára lett. A BT 1932-ben díszoklevéllel és ezüstsípallal tüntette ki.

Szántó György dr. orvos. *1910, Hmvasárhely. Már középiskolás korában sportolt és több iskolai vívóversenyen szerepelt sikerrel. Később a KEAC színeiben 5 éven át számos kerületi, országos vidéki és főiskolai bajnokságban indult, értékes helyezéseket ért el. 1931-ben Délmagyarorsz. kardbajn.-ban I., Bpsten József nádor emléktvers.-ben hármas holtverseny után III., 1933-ban országos vidéki kardbajn.-ban I., 1934-ben a SzVE csapatában orsz. vidéki bajnok. Két évig a KEAC vívó sz. o. vezetője és vál. tagja, jelenleg a Szegedi VE versenyzője. 10 díj és 35 érem tulajdonosa.

Szarka Imre temetkezési vállalk. *1888, Mezőtúr. Sportjai: torna, atletika, vadászat. Már középiskolás korában kezdett sportolni és középiskolai versenyeken sikerrel szerepelt. Részt vett a Mezőtúri 13EFC alapításában. Később a MAFC megszervezése körül fejtett ki ügybuzgó tevékenységet. Jelenleg az egyesület pályagondnoka.

Szarvasi „Turul” Sportegyesület. A város sportfejlesztésének érdekében 1921-ben Szarvason két egyesület alakult: a Szarvasi IMTK és a MOVE AK. 1922-ben a két egyesület „Turul” SE néven fuzionált és benevezett a békéscsabai alosztály bajnokságára. Az egyesület szép fejlődésnek indult és volt a bajnokság III. helyezettje is, azonban a KISOK rendelet folytán a középiskolai tanuló tagjait minden átmenet nélkül pótolni nem tudta, a csapat gyengébben szerepelt, az anyagi források ezzel egyidejűleg megszűntek. Az anyagilag teljesen tönkrement egyesület újbóli talpraállítása a jelenlegi vezetőség Palyó János elnök, Mikolay István alelnök, dr. Lehoczky János főtitkár ügybuzgó és fáradhatatlan munkájának eredménye. Az 1932-33. bajnoki évben megszerzi a futballcsapat a II. oszt. bajn.-ot és az 1934-35. évben ismét az I. oszt.-ban szerepel, fiatal játékosokból álló csapata a legeszebb reményekre jogosítja az egyesület számos hívét. 1934-ben megkezdte működését a vívószakosztály is.

Szathmáry Dezső dr. ügyvéd. *1899, Hmvasárhely. Sportjai: úszás, céllövészet, evezés, vadászat. 1927-ben résztvett a HPLE újjászervezésében és 1933-ig az egyesület titkára, majd ügyésze lett, úgyszintén, ügyésze a Vásárhely-kutasi LE-nek is. Több házi versenyen szerepelt sikerrel.

Szathmáry István hirlapíró. *1904, Szentés. Sportműködését 1922-ben a Szentési TE-ben kezdte mint futbalista. Működése alatt csapata ötször nyert II. o. bajnokságot. 1933-ban bekerült az I. o.-ba. 1934-ben ünnepelte 300. futballmérkőzésének jubileumát, mely alkalommal egyesülete aranypecsétgyűrűvel, a megye és a város értékes tiszti díjakkal tüntette ki. Több ízben volt ker. vál., 1922 előtt pedig ifj. vál. Jelenleg a Szentési TE futballesapatának kapitánya.

Szathmáry István dr. Máv tan., oszt. főnök. *1886. Kolozsvár. Középisk. korában a füleslabdának volt lelkes híve. A sportnak és testi kultúrának mindenkor barátja és támogatója. A Boeskey FC-nek 1934 óta társelnöke.

Szávotits József kereskedő. *1912, Pécs. Résztvett a Sellyei TC alapításában és a futballesapat lelkes tagja. Egyesülete bajnoki mérkőzésein szerepel.

Szedoglovits József keresk. *1899, Arad. Már középiskolás korában több atletikai és iskolai tornaversenyen ért el győzelmet, majd a Csabai AK futballesapatának tagja lett. Résztvett az egyesület újjászervezésében is. A 200 mérkőzésért egyesülete plakettel jutalmazta. 1920-ban egy évig a III. ker. TVE, majd egy évig a MOVE játékos volt. Mint katona Szegeden különböző atletikai versenyeken ért el győzelmeket. 60 érem tulajdonosa.

Szegedy Gyula Máv tiszti. *1900, Debrecen. Sportműködését a DVSC-ben mint ifj. futballjátékos kezdte. Előbb a DEAC, majd a DVSC futballszakosztálynak volt intézője. Az ő intézősége alatt nyerte a DVSC első ízben a keleti ker. bajnokságát. Kitűnő szervező, aki Kabán és Nyíregyházán sportegyesületet alapított. Jelenleg a Boeskey FC titkára és a DVSC futball sz. o. elnöke.

Szegedy Gyula vit. okl. gépészmérn., műsz. tan. *1892, Margitta. A sportba középisk. korában kapcsolódott bele. A magasugrásban ért el szép eredményeket. Testedzés szempontjából kedvelt sportja a vívás is. 1929 óta elnöke a Világít. Váll. SE-nek.

Szegedi Varga Géza cégvezető. *1899, Szolnok. Középiskolás korában atletikai versenyeken szerepelt, ahol több I. díjat nyert. Később az Aradi Pastások, majd az ATE színeiben fut-

ballozott és tagja volt a kétszeres Dél-magyarországi bajnokesapatnak. A Nemzeti Hadsereg bajnokságáért a Folyamőrök csapatában szerepelt és a bajnokság II. helyezettjei lettek. 1934 óta a HMTE számvizsgáló bizott.-nak tagja és az egyesület lelkes híve.

Szeghy Sándor kir. ítélőtábl. ir. főtit. *1886, Vámfalu. Már gyermekkorában hódolt a sportnak. A könnyű atletikát és főleg a korcsolyázást űzte. Jelenleg is korcsolyázik és foglalkozik a sí és turistasporttal. Igen emlékezetes turistaélménye a Rax megmászsása.

Szegő István dr. orvos. *1899, Mezőberény. Már középiskolás korában kezdett sportolni, később a BEAC, MTK, majd a Szegedi Zrínyi SE tagja lett. Atletikai versenyeken vett részt és a sprintsámokban és stafétában számos győzelmet és helyezést ért el. 2 éven át a Szegedi Zrínyi Amatőr atletikai edzője volt, több neveltje lett országos bajnok. 1925-ben Mezőberényre kerülve, a MAC színeiben futballozott, majd 1932-ben közreműködött a MTSE megszervezésében, annak elnöke lett. Megalakította a vívószakosztályt, mely szép eredménnyel működik. A MPLE vál. tagja és az általa alapított vándordíj védője.

Szegő Simonics Imre községi irodatiszt. *1904, Homokszentgyörgy. Sportjai: futball, korcsolyázás, asztalitenisz. 1919-től a Szigetvári AK tagja és futballistája. A 100. nyilvános mérkőzésért ezüstérmét, a 100. gólért aranyérmét kapott egyesületétől. Az asztaliteniszben is kitűnő eredményeket ért el. A Nemzeti Sport helyi tudósítója.

Szegváry István Jenő Máv. tiszti. *1908, Szeged. Már diákkorában futballozott és tagja volt az iskolai vál. csapatnak. Hivatali elfoglaltsága folytán az aktív sportolástól korán visszavonul, azonban mint a kecskeméti Máv SE vezetőségének tagja, ügybuzgó tevékenységet fejt ki az egyesület és a sport érdekében.

Szeidenstricker István m. tisztviselő. *1911, Nemeskér. Mint úszó az SzTC színeiben kezd sportolni és 1927-ben a kerületi versenyen megnyeri a 100 m. ifj. mellúszást. Később a sí és birkózósportra tér át és értékes eredményeket ér el. Megszervezi Székesfehérvárott a sísportot és annak fejlesztése érdekében eredményes munkásságot fejt ki. 1934-ben Dorogon a birkózó csapatversenyeken II., Veszprémben a nagyközépsúlyban III. A kerékpársportban is eredményes, 1928-ban az 50 km-es országúti versenyen III. Jelenleg a SzAK főtitkára.

Szeidenstricker Ottó m. tisztviselő. *1913, Pécs. Sportműködését az ARAK

színeiben mint futballista kezdte és az I. csapat játékosaként. 1933-ban a birkózást kezdte kultiválni és rövidesen szép eredményeket ért el. Már első versenyén Székesfehérvárott megnyerte az országos junior verseny könnyűsúly-csoportját, majd 1934-ben Bpsten az MTE II. oszt. versenyén könnyűsúlyban III., a kerületi versenyen III. 14. érem tulajdonosa.

Székely Miklós dr. m. kir. áll. rendőrségi fogalmazó. *1898, Békés. Közreműködött a Békéscsabai Céllovő Egyesület alapításában, majd az egyesület újjászervezésében is tevékenykedett. Nagy ügybuzgalommal működik versenyek előkészítése és megrendezése körül. Számos céllovőversenyen szerepelt sikerrel. Csapatával kétszer nyerte el a vármegyei vándorbotot és kétszer védik a város vándorserlegét. 1927-ben Békéscsabán, 1928-ban Szombathelyen a rendőrtiszi pisztolyverseny győztese. 1933 óta az egyesület alelnöke.

Székely Sándor dr. ügyvéd. *1905, Marosujvár. Már középiskolás korában sportolt és atletikai versenyeken indult, iskolai bajnokságot nyert, később iskolájának előtornásza volt. 1927 és 31-ben elvégezte a Testnevelési Főiskola tréner tanfolyamát. 1924 óta a Bácsalmási SC futballintézője és 1933-ig edzője. Jelenleg az egyesület úszószakosztálya megszervezése érdekében fejt ki ügybuzgó tevékenységet.

Székely Sándor gyógyszerész. *1887, Békéscsaba. Sportjai: tenisz, kerékpár, vívás. Már diákkorában versenyszerűleg sportolt és ért el eredményeket. Visszavonulván az aktív sportolástól, a vezetésben vállalt szerepet és évek óta a KTE társelnöke. Élénk tevékenységet fejt ki az egyesület érdekében és számos esetben anyagi áldozatot is hoz a sportért.

Székely Tibor dr. orvos. *1899, Vespatak. Egyetemi hallgató korában kezdett versenyszerűleg evezni a Szegedi CsE színeiben. Részt vett több országos és nemzetközi versenyen és kitűnő eredményeket ért el. Tagja volt az 1924. évi Magyarország bajnokságát nyert 4 evezős csapatnak. 7 éves aktív versenyzés alatt számos tiszteletdíjat, plakettet és érmet nyert. Jelenleg a Szentesi Evezős Klub ügybuzgó tagja.

Székelyhidny László testnev. hadnagy, jogszigorló. *1905, Székesfehérvár. Már diákkorában kezdett sportolni és tanulmányainak befejezése után élénk tevékenységet fejt ki a Székesfehérvári Alba Regia Athletikai Club alapítása körül, melynek futballistája és atlétája lett. Hosszú éve-

ken keresztül az I. csapat állandó tagja és nagy érdeme, hogy egyesületében a futball népszerűsége tett szert. Az atletika terén is kimagasló eredményeket ért el, számos kerületi versenyen ért el győzelmet. Tagja a kerületi 1500 m bajnokstafétának. Mint a járás leveleügyek vezetője ügybuzgó tevékenységet fejt ki az ifjúság nevelése érdekében. 1930 óta egyesületének vezetőségében foglal helyet és lekes munkásságot fejt ki annak felvirágoztatása körül.

Szekér Ernő ifj. kataszteri felülvizsgáló. *1908, Debrecen. Mint középisk. atl., vívásban és birkózásban ért el sikereket. Nyert több középisk. és házibajn. a vívásban. 1930-ban DTE, 1931-ben a DGASE céllovője lett. 1932-ben a DGASE pisztolylovő bajn. I. díjat nyert. Ezenkívül több számottevő versenyen ért el elsőrangú helyezést.

Székesfehérvári Athletikai Club. Alakult 1926-ban és eleinte a futballt kultiválta, majd később megalakította az atletikai, úszó, si, teke, motor és vívószakosztályt. Az egyesület élén Söherer Andor ny. esendőr alezredes, elnök, Bebéssy József ügyv. alelnök, Seidenstricker József főtitkár és a 40 tagú választmány áll. Az egyesület versenyzői számos versenyen szerepelnek, szép sikereket érnek el, sőt siben Fenyves György bajnokságot is nyert.

Székesfehérvári dr. Vass József hadiárva-intézet. Sportműködését 1923-ban kezdte két szakosztállyal: futballal és birkózással. 1924-ben megalakult az intézet „Csaba” lev. csapata, mely különféle városi és kerületi versenyen eredményesen szerepelt. Működő szakosztályok: futball, atletika, birkózó és kerékpár. Jelenleg 4 vándordíj van az intézet birtokában, azonkívül 100-nál több érem és tiszteletdíj tulajdonosa. Az intézetben működik a 262. számú cserkészcsapat is.

Székesfehérvári Előre Testedző Kör. Alakult 1909-ben a székesfehérvári DV műhelymunkások Testedző Köre néven, majd 1919-ben fuzionált a Szf. Előrével. Eleinte csak turisztikával és futballal foglalkozott, jelenleg a sportnak úgyszólván minden ágával. Az egyesület vezetősége: Pálos Lajos elnök, Üveges Ferenc és Rosenberg Sámuel alelnökök, Jakab Gábor ügyvezető, Gárdai Ferenc főtitkár, Kövér Ferenc titkár, Borai József pénztáros, Szerkovics László és Vadász István jegyzők.

Székesfehérvári Kerékpár Egyesület. Alakult 1896-ban Gödl Károly elnöke alatt. 1901-ben Kunos Gyula keresk. is. igazgató vette át mint elnök a vezetést és ezen időtől a háború kitöréséig az egyesület fénykorát

élte. Számos versenyen indultak tagjai és kitűnő eredményeket értek el. Az egyesület vezetésében évtizedeken át Kunos Gyula keresk. isk. igazgató, Csúcs János, Sipp Agoston és Sipp Rudolf ügybuzgó munkásságot fejtettek ki. A nehéz gazdasági viszonyok folytán az egyesület működését ideiglenesen szünetelteti.

Székesfehérvár Kerékpársportja. A város kerékpársportja 35 éves dicsőséges multra tekinthet vissza. Az úttörő munkásságot a SzKE végezte, de később a SzKM Egyetértés Tornacsapat kerékpárszakosztályt alakított és a két klub egészséges versenyzése folytán nagy fejlődésnek indult a kerékpársport. Később megalakult a DV Előre TK, majd az Egyetértés fuzionált a SzTC-vel és azóta a legjobb vidéki egyesület címét vívta ki magának. A rossz gazdasági viszonyok folytán az Előre megszűnt, a SzKE pedig ideiglenesen szünetel. A fejlődést nagyban elősegíti a MKSz balatoni ker.-nek megalakulása, melynek irányításában több székesfehérvári vezető vesz részt. A székesfehérvári kerékpársport fejlődése egyébként is biztosítva van, mert ennek érdekében a kipróbált vezetőség ügybuzgó tevékenységet fejt ki.

Székesfehérvári Korcsolyázó Egyesület. Alakult 1876-ban. Kempelen Imre elnöke alatt. Az egyesület 1894-ben indult nagy fejlődésnek, amikor sikerült saját pályát szereznie, amelyen pavillont építtetett, melyet később teljesen modernül kibővítettek. 1928-tól kezdve a teniszsportnak is otthont adtak és 12 modern tenispályát építettek, ahol már országos versenyeket is rendeztek. Az egyesület nagyarányú fejlődésében élénk tevékenységet fejt ki 1896 óta Kunos Gyula keresk. isk. igazgató, aki mint titkár, majd 1920 óta mint elnök áll az egyesület élén. Lelekes munkatársai Almássy János alelnök, Tóth Alán igazgató, Kummel Ernő pénztáros és Iványi Károly titkár.

Székesfehérvári Torna Club. Alakult 1904-ben az összes sportágak szakosztályaival. Később azonban a körülmények megváltozása folytán csak a kerékpár sz. o. működött tovább. Az egyesületnek nagy része van a helyi kerékpársport fejlesztése körül. Tagjai számos versenyen szerepelnek sikerrel és ott ízben megszerzik egyesületüknek a „legjobb vidéki egyesület” részére kiírt oklevelet. Az egyesület élén Jankovits Imre, Szentés Ferenc, Bartuscheck József, Lepárt Mátyás, Lies István, Simon István, Szinavél Alajos, Fáncsi János ügybuzgó tevékenységet fejtenek ki.

Szekszárdi áll. s. községi polgári leányiskolai Zrinyi Ilona Sportkör. Alakult 1926-ban. Működő szakosztályai: játék, téli sport, úszás, turisztika. A sportkör élén Theiszen János igazgató fejt ki ügybuzgó tevékenységet. A SK tagjai különösen az úszásban mutattak fel szép fejlődést.

Szelepcsényi Pál háztulajd. *1863, Cegléd. 1912-ben a Kőbányai Sport C megalapításában vesz élénken részt, melynek évekig elnöke volt. 1927-ben a KTK-nak egyik megalapítója és annak először alelnöke, később társelnöke. Jelenleg is t. elnök és egyben a gazd. biz. tagja. Az egyes. szakosztályok felállításánál mindenkor fáradhatatlanul közreműködött. Fia: Sz. Máté. *1904. Bpest. 1931-ben az egyes. futballint. Egy év után az ifj. csapat intézését vette át. Két év alatt csapatát a III. o.-ból az I. oszt.-ba hozta fel. Ifjabb éveiben ő maga is futballozott.

Szellák Lajos bányahivatalnok. *1905, Nyiregyháza. Már diákkorában kapcsolódott a sportba. Nagymányokra kerülve, részt vett a NSE alapításában és élénk tevékenységet fejt ki az egyesület vezetésében. Két éven át mint jegyző tevékenykedett. 1931 óta a Nemzeti Sport helyi tudósítója.

Szelnár Aladár dr. *1884, Bpest. Sportjai: atletika, kerékpár, evezés, lovaglás, autó és motor. Az Országos Frontharcos Szövetség Autóosztályának vezetője, 18 évig a KMÁC vezértitkára és 10 évig a Magyar Sí Szöv. elnöke volt. Mint aktív sportoló 62 első díjat nyert és kb. 100 érem tulajdonosa.

Szemereczey Andor gimn. tanár. *1909, Monor. Sportjai: vívás, tenisz, úszás. Már diákkorában sportolt és bár versenyeredményei nincsenek, mint lelkes sportbarát és vezető elismerésre méltó munkásságot végzett. Jelenleg a Kecskeméti AC úszószakosztályának vezetője és az egyesület alelnöke.

Szendé Andor építészmérnök. *1886, Bpest. A BKE-nek 40 éve tagja. Versenyezni 1908-ban kezdett s 12 évig a magyar bajnokság védője volt. Számtalan hazai és nemzetközi versenyt nyert, évekig verhetetlen versenyző volt, neve a korcsolyázósportban fogalom volt. Vívásban, atletikában, úszásban, céllövészetben és teniszben is ért el helyezést. Kb. 150 tiszteletdíj tulajdonosa.

Szendey Béla ifj. kincstári fogalm. *1902, Bpest. 1920 óta evez a Neptun színeiben. Neve fogalom az evezősportban, sokszoros bajnok, Európa-bajnok stb. s számos bel- és külföldi vándordíj védője.

Szentferencendi Szt. Antal Kollégium, Esztergom. Az iskola fejlődésé-

vel együtt a növendékek testnevelésére is különös gondot fordítanak. Az angol mintára csupán bennlakó növendékek a kötelező tornaórákon kívüli a testnevelési tanár irányítása és vezetése mellett az úszás, turisztika, téli sportok, atletika stb. kultiválják és bár a tömegsportra helyezik a főszólamot, az egyéni teljesítmények terén is szép sikereket mutathatnak fel. A hatalmas udvar, a környék adottsága és a gyönyörű uszoda, nemkülönben a szakavatott vezetés és a szerzetes-tanárok sportszeretete nagyban hozzájárul a sikeres sport fejlesztéséhez.

Szentirmay József m. kir. áll. rendőrségi stízt. *1901, Debrecen. 1927-ben kapcsolódik a magyar sportba és a Csabai CE tagja lett. Több házi versenyen vesz részt és nyer díjat. Tévékeny munkálkodást fejt ki az ifjúság nevelése érdekében és a versenyek megrendezése körül. Jelenleg egyesületének jegyzője és a Move zeneszakoszt. vál. tagja.

Szentkirályi László banktisztvis. *1906, Perecse. DEAC. Már 12 éves korában eredményesen szerepel úszóversenyen. 1929-ben Kassán nemzetk. versenyen mellúszásban, ugyanazon évben Székesfehérvárott orsz. vidéki versenyen bajnokságot nyert. Bpsten válogató vers.-en szintén sikeresen szerepelt. Hódmezővásárhelyen kongresszusi bajn. nyertese lett. 9 éven át tartotta Keletmagyarország bajnokságát. Ma is aktív sportférfi. Úszáson kívül űzi az atlétikát és galamblovászatot.

Szentkirályi Zsigmond dr. egyet. m. tanár. *1893, Kolozsvár. Lelkes sportbarát, aki 1931-ben a HTVE kebelében megszervezte az ifjú úszók gárdáját. Szakirodalommal is foglalkozik és „Tömegúszóoktatási tanfolyam Hódmezővásárhelyen” c. tanulmánya jelent meg a „Népegészség” c. folyóiratban.

Szentlőrinczy Géza dr. vitéz. orvos. *1895, Sárszentlőrinc. Sportjai: tenisz, atletika, úszás, turisztika. Már középiskolás korában sportolt, majd Bpsten az OTE színeiben versenyzett. Bátoraságokra kerülve, a BTC elnöke lett és éveken át szervező munkát végzett. Számos városközi versenyen szerepelt sikerrel.

Szentmiklóssy Béla fogtechnikus, futballedző. *1902, Bpest. 1916-ban a Vasasban kezdett futballozni és 1927-ig tagja volt a bajn. III. helyezett és a Corinthian díjat nyert csapatnak, részt vett annak újszólván egész Európára kiterjedő túráin. 1927-ben az Újpest csapatában szerepel egy évig, majd Havannába kerül, megnyeri csapata Cuba bajnokságát, később az Egyesült Államok magyar, illetve né-

met profi csapatában szerepel, ez utóbbinak edzője is. 1933-ban Monte Carlóban játszik, majd 1934-ben az őszi szezon kezdetén a Gyulai AC szerződött edzőnek. Több bajnoki és egyéb érem s egy kupa tulajdonosa.

Szepesi Jenő v. bankigazgató, könyvszakértő, revizor. *1886, Miskolc. Hosszú éveken keresztül 1930-ig a Miskolci AK kebelében fejt ki sportműködést, az egyesület alelnöke, a birkózó- és tornaszakosztály elnöke. Résztvesz a MBOSz északi ker.-nek megszervezésében, anak 10 éven át elnöke. II. fokú futball, I. fokú birkózó bíró. A BT északi alosztálynak társelnöke. Tévékeny munkásságot fejt ki az „Attila” FC megalapítása körül s annak első ügyv. elnöke. Miskolc város testnev. biz.-nak három cikluson keresztül az OTT által kinevezett tagja. 1930-ban Bpstre költözve, a MBOSz vezetésében tevékenykedik, mint alelnök és a súlyemelő biz. elnöke, e sportág fejlesztése és népszerűsítése érdekében ügybuzgó munkásságot fejt ki.

Szepesi Szaniszló BSzKRT tisztv. *1900, Az OTE-ben kezdte sportpályafutását. A hetes tornán a keresk. iskolai válogatott kapuját védte. A professzionalizmus bevezetésekor a Ferencváros lelkes híve a B középben. Később a Kőb AC alelnöke, majd elnök-helyettese. Nagy része volt a csapat I. osztályba jutásában és szép szereplésében, valamint a sporttelep létrehozásában, melyekért igen nagy áldozatot hozott. Négy éve tagja a BLASz számvizsgáló bizottságának.

Szép István Máv. amozd. lakatos. *1907, Szombathely. Már diákkorában futballozott és atlétizált, később az atlétikára tért át. 1927-ben a tenisz lett a kedvenc sportja, melyet azután 1929 óta versenyszerűen űz. 1931-ben az országos vasutas-bajnokság férfi egyes és férfi páros bajnoka. 1932-ben a HVSE bajnoka, 1933-ban országos vasutas férfi egyes bajnok, a vasutas csapatbajnokságban a győztes csapat tagja. Vas várm. férripáros bajnok. Széhi ünnepi hét keretében rend. teniszverseny vegyespáros bajnoka sógornőjével, Jusits Ilonával. Az 1934. évi országos vasutas bajnokság férfi egyes és férfi páros versenyek bajnoka. A teniszen kívül kultiválja a korcsolyázást és sít. Számos bajnoksági és egyéb érem, tiszt. díj és plakett tulajdonosa.

Széplaky Rezső adóhivatali főnök. Már diákkorában kezdett sportolni és a sportnak újszólván minden ágában sikerrel szerepelt. Később résztvesz a pápai Kinizsi alapításában, anak színeiben versenyez, később a ve-

zetésben fejt ki tevékenységet, jelenleg az egyesület elnöke.

Szépudvary László állami tanító. *1899, Iharosberény. 1920-ban az NTE színeiben kezd atletizálni, majd a Zrínyi TE kötelékébe lép, melynek jelenleg is jegyzője és az atletikai szakosztály vezetője. Számos versenyen vett sikerrel részt és 6 ízben kerületi bajnokságot nyert. Eredményesen szerepelt a vívó és céllövőversenyeken is. A tanulók testedzése terén kifejtett munkásságáért a kultuszminiszter elismerését és OTT díszoklevelet és érmet két ízben is kapta. Növendékeivel úgy Bpestén, mint vidéki városokban „Kis Sáska” csapat néven bemutatót tartott, óriási sikert aratva, a MOTESZ dícsérő elismerésben részesítette. Főoktatója a kiskanizsai Levente E-nak. Szerkesztésében megjelent „Az évzáró tornaünnepélyek kézikönyve” c. mű. Tagja a PLE-nek is. 21 tiszteletdíj és számos érem tulajdonosa.

Szerelemhegyi Ervin dr. OTI tisztségviselő. *1891, Bpest. Sportjai: futball, atlétika. 1906-ban a MAC futballistája, 1907-től atléta versenyző. 1910-ben az osztrák-magy. viadalon 100, 200 és 400 m-en, 1911-ben Dresdában 400-on III., 400 méteren osztrák bajnok. A stockholmi olimpián (1912) 200 és 400 m-en a középfutamban III., 1914-ben svéd-magyar 200-on I., Lembergben 100, 200 és 400-on bajnok; 200-on 1914-15-ben, 400-on 1916-ban magyar bajnok. Főiskolai 200-as bajnokságot 1921-ben nyert. „Sprint művészet” (1922), „Modern olimpiai játékok” (1928) című művei jelentek meg, a Pesti Hírlap sportrovatának vezetője.

Szigethy Tibor főelőadó, ny. huszárszds. *1892, Zalaegerszeg. Sportjai: jelenleg miniatűr hadipuska lövészet, ezelőtt tenisz, lovaglás, vívás, galamb-lövészet, gyeplövés és jégheki. Különböző lövészversenyeken bel- és külföldön 100-nál több helyezést ért el. 1913-ban előgalambban 84.4 százalékos eredménnyel az ország elsői között volt. Kard és törvívásban, teniszben számos versenyen aratott sikereket; díjugratásban az 1921. évi MOVE lovas concours-on gr. Apponyi Albert tiszteletdíjat nyerte. 1922-ben ő rendezte meg Magyarországon az első hölgytörversenyt. Volt a MOVE ZSE tenisz és vívó sz. o. vezetője, jelenleg a lövész sz. o. vezetője és az I. PLE alelnöke. Száznál több különféle érem, plakett és tiszteletdíj tulajdonosa.

Szilágyi Gyula ny. rendőrfőtanácsos. *1869, Hódmezővásárhely. Már 1894-ben a HTVE színeiben kezd atletizálni. Számos országos versenyen indult különböző városokban és a

súlyszámokban kiemelkedő eredményeket ért el. Három éves szereplése alatt 22 I. és 3 II. díjat nyert. Az aktív szerepléstől visszavonulva, a vezetés munkájában vállalt szerepet. Jelenleg az egyesület vál. és örökös tb. tagja.

Szilágyi János kereskedő. *1907, Gyula. 1924-ben a GyAC színeiben kezdett futballozni és tagja volt a II. oszt. bajnokságot nyerő együttesnek. 1929-ben betegség folytán az aktív szerepléstől visszavonult és a vezetőségben foglalt helyet. A II. csapat intézője és az I. csapat helyettes intézője volt, majd 1934-ben az egyesület főpénztárosává választották.

Szilágyi János vm. tisztségviselő. *1909, Kaposvár. Mint kerékpáros, a kaposvári Rákóczi SC színeiben 1926-ban kezd versenyezni és az országúti versenyeken helyezéseket ért el, majd a kaposvári Turul futballesapatának tagja lett. 1932-től a Csurgói TK futballistája és vál. tag. Mint atléta a kaposvári Turul kebelében 1933-ban és 1934-ben is versenyzett és a súlyszámokban is értékes helyezéseket ért el.

Szilágyi Jenő dr. ügyvéd. *1887, Nyíregyháza. Már gyermekkorában sportolt. Ekkor kiváló előtornász volt. Diákkorában űzte az atlétikát is. A birkózással versenyszerűen 1908-tól foglalkozott. Keletmagyarország többszörös bajn. Erdély bajn. és Magyarország összes főisk. birk. bajn. 1929-ben futballbírói vizsgát tett; a BT alelnöke. 1908 óta mint birkózóbíró is működik. Mint ilyent kiküldték a párisi olimpiászra. Az atlétikában magas, távol és rudgrásban, gerely- és kalapásvetésben ért el szép eredményeket. A Keletm. Birk. Szöv. társelnöke és a bíróbizotts. elnöke.

Szilágyi László OTI ügyvezető. *1889, Máramarossziget. Már középkorában sportolt és mint futball- és fúleslabdajátékos több iskolai és kerületi versenyen szerepelt. Később a teniszsportot kultiválta. Szentésre kerülve, tagja lett a SzTE-nek, annak vezetésében élénk tevékenységet fejt ki. Jelenleg az egyesület választmányi tagja.

Szily Ádám dr. ifj. ügyvédjelölt. *1908, Szigetvár. Sportjai: tenisz, úszás, vívás, atlétika. 1932-től a SzAK színeiben teniszversenyeken indul, több díjat nyert. Mint a tenisz sz. o. vezetője, az egyesület érdekében ügybuzgó munkát végez.

Szinay István egyet. hallg. *1911, Debrecen. A Debreceni EAC asztali tenisz versenyzője. 1929 és 1930-ban Keletm. ifj. bajn. 1932-ben Keletm. bajn. III. h., 1933-ban Szaboles, Északmagy. és Keletm. bajn. 1934-ben Nyíregyházán orsz. vers.-en I. h. Ezekén kívül is

több számottevő vers.-en ért el elsőrangú helyezéseket. 2 tiszti. díj, 25 I. díj és több II. és III. díj nyertese. — 1934-től a DEAC ping-pong sz. o. vezetője.

Szivós István lakatos. *1903, Szeghalom. A Szeghalmi SE színeiben kezdett futballozni, majd a Békéscsabai Előre játékosa lett. Később a budapesti Vasklub, majd 1925-től a Csepeli TK tagja lett, 1932 óta a CsFC alapító tagja és az egyesület tevékeny pénztárosa.

Szmiek Viktor okl. gépészmérnök. *1899, Sátoraljaújhely. Sportjai: autó, evezés, vadászat, tenisz, lovaglás. Tagja a MAC-nak és a KMAC vál. tagja. Mint autóversenyző megnyerte a svábhegyi versenyt 1925–28-ig, a Magas túra-út versenyt 1926-ban, jánoshegyi versenyt 1927–28-ban, a Monte-Carlói csillagtúrát 1929–30-ban. 27 tiszteletdíj és számos egyéb I. díj nyertese.

Szmolenszky László várm. másodfőjegyző. *1893, Lugos. Már diákkorában különböző sportágakat kultivált, majd később a lovaglás sportját űzte. 1924 óta a Makói AK tagja, 1930-ban alelnöke, jelenleg az egyesület társelnöke. A város sportjának fejlesztése érdekében tevékeny munkálkodást fejt ki. Mint a megye testnev. ügyeinek előadója a lev. egyes. megszervezésén 10 év óta eredményesen dolgozik és érdeme, hogy 35 község lópályával rendelkezik. Működéséért az OTT oklevelét és érmét, valamint a signum laudist kapta.

Szobolevszky Sándor HÉV alkalm. *1907, Bpest. Már gyermekkorában feltűnt különleges tehetségével. A TTC tagjaként egymásután aratja diadalait és veri a legjelesebb ökölvívókat. 24 ízben képviselte a magyar színeket. Alig veszt el mérkőzést. 1927-ben veri az Európa bajnok Dübberst. 4 ízben orsz., 5-ször Bpest bajn. 1927-ben Csehszlovák bajnok, 1930-ban Európa bajn. Bpsten II. 1930-ban profi lesz, egész Európát bejárja, a legjelesebb boxolókat veri. 1932-ben újra amatőr lesz és 1934-ben átveszi a Húsos SC box sz. o. vezetését.

Szokolay Pál községi tűzoltótiszt. *1910, Orosháza. 1929-ben az OPLE kebelében kezdi a céllövészetet űzni és számos versenyen vett részt. Számos értékes egyéni helyezést ért el és tagja volt a győztes és bajnokságot nyert csapatnak is. 1934-ben az orsz. bajnokságban is sikerrel szerepelt. Jelenleg egyesületének háznagya. Több tiszteletdíj és 20 érem tulajdonosa.

Szollás László szigorlóorvos. *1907, Bpest. A MAC és a BKE tagja. 1922 óta a BKE színeiben kezd koresolyáz-

ni és világhírnévre tett szert. A Rotter—Szollás műkoresolyázó pár a magyar sport egyik büszkesége. Kiemelkedő eredményeik: 4 világbajnokság (1931, Berlin, 1933, Stockholm, 1934, Helsinki, 1935, Budapest), 1 Európa-bajnokság (1934, Prága), 4 magyar bajnokság (1931–34). Egyénileg 1930-ban főiskolai bajnokságot nyert. — A bronz és ezüst signum laudis, az OTT aranyérem, Krakkó város kitüntetése, számos tiszteletdíj és érem tulajdonosa.

Szoller Aladár bankfőnök. *1884, Szepesváralja. Mint középisk. eredményesen atlétizált és szép sikereket ért el a koresolyázásban. 1900-ban a Kecskeméti AC-nak lett tagja, majd alelnöke és a koresolya sz. o.-nak vezetője. Utána Sátoraljaújhelyi AC-nak volt elnöke 5 éven keresztül. 1933 óta a Nyiregyházi TVE-nek társelnöke és lelkes támogatója.

Szombathelyi áll. leányliceum ifj. Sportköre. Alakult 1925-ben játék (ping-pong, turul és croquet) szakosztállyal. A következő években fokozatos fejlődés tapasztalható. A játékon kívül tornával, koresolyázással és turisztikával foglalkoznak. Szép sikereket arattak a Kör tagjai különösen a koresolyában. Az utóbbi években az ifj. műkoresolyázás bajnoka a leányliceum tanulója volt. 1928-tól a Kör legjelentősebb sporteseményei a tornasünnepélyek. A tornász munka szintén szép eredményeket mutat. Megalakul a ritmika és atletika sz. o. is. 1934-ben indulnak már atletikai versenyen is. Az eredmény határozottan szép. A szaktekintélyek kedvező és elismerő véleménye is arra mutat, hogy a sportkör valóban nagy és szép munkát végez.

Szombathelyi áll. s. közs. polgári leányisk. „Daru” Sportköre. Alakult 1926-ban. 1926 és 1927-ben a SzSE által rendezett középisk. tornaversenyen a sportkör becsülettel megállta helyét. 1930-ban az iskola új épületbe költözött, azóta a sportkör élete fellendült. A szakosztályok: atletika, torna, játék és koresolya alosztályokkal is megalakultak és működnek.

Szombathelyi áll. női felsőker. isk. Sirály Sportköre. Alakult 1925-ben. Működő szakosztályai: svéd torna, talajtorna, játék, tenisz, koresolya és különb. labdajáték csoport, ezenkívül szertorna és atlét. sz. o. 1926 júniusában szerepelt először a sportkör nyilvános tornaünnepélyen, melyen dicsérető oklevelet kapott. A következő évben a SzSE tornaünnepélyén megnyerte az egyesület fehér selyemzászlóját 28 és fél ponttal. A Sportkör jelenlegi növendékei közül Jusits Ilona a tenisz-

ben tűnik ki, melyben mind ifj, mind szenior vers.-ben helyezést, sőt bajn. ért el.

Szombathelyi áll s. közs. fiú felsőkeres. iskola Berzsényi Dániel Sportköre. Alakult 1924-ben. Tagjai a következő szakoszt.-ban működnek: atlétikai, torna, labdajáték, asztali tenisz, úszó és koresolya sz. o.-ban. Fényes sikerekben gazdag a futballesapat szereplése. A Sportkörnek két rugby csapata is bemutatót tartott. A többi sz. osztályok is mind igen eredményesen működnek. Az elmúlt 10 esztendő eredményei fényes bizonyítást adtak arról, hogy az intézet vezetősége minden lehetőt megtesz azért, hogy a Sportkör tagjai mindenütt sikeresen szerepeljenek.

Szombathelyi Gyula városi tisztv. *1910, Tiszafüred. Sportpályáját mint középisk. kezdte atlétikával és birkózással. Mindegyikben eredményesen szerepelt. Állandóan középisk. válog. 1930-ban a Debreceni TE birkózója és súlyemelője lett a könnyűsúlyú súlycsoportban. 1934-ben megnyerte a DTE könnyűsúlyú súlyemelő bajn. Több sportérem és elismerő okl. tulajdonosa.

Szombathelyi Kerékpáros Egyesület. Alakult 1894-ben. Neubrandt Tivadar 14 évi vezetése alatt érte el az egyesület a legszebb eredményeket. 1909-ben alakult meg az atlét. sz. o., melyben különösen a birkózósportot fejlesztették. 1912-ben megalakult a futbal sz. o., mely 1920 és 1921-ben érte el a legszebb sikereket. 1919 óta rövid megszokással Kengyel Géza ül az elnöki székben. Az egyesület alapítótagja a MASz-nak és megalapítója a Nyugati Ker.-nek. 1930-ban a SZAK kerékpáros szakoszt. feloszlott, melynek tagjai együttesen beléptek az egyesületbe. Kerékpárosai több számottevő vers.-en szerepeltek sikerrel. 1934-ben ünnepelte az egyes. 40 éves jubileumát.

Szombathelyi László vitéz, szfőv. oszt. vezető, földbirtokos. *1895, Bpest. Sportjai: futball, torna, tenisz, atletika, asztalitenisz. A futballt rendszeresen 1910-ben kezdte, mint a Nagymező uccai keresk. isk. vál. csapatának tagja. Ezzel egyidőben az OTE I. csapatának is állandó tagja. 1912-14-ig áll. orsz. vál. jelölt. Ugyanezen idő alatt, mint tornász, az OTE mintacsapatának tagja. 1925 óta kultiválta az asztaliteniszt és teniszt, melyben szintén sikereket ért el. Jelenleg az OTE alelnöke.

Szombathelyi Szt. Domonkos r. Nővérek Polg. Leányiskolája. Az intézet mindenkor kellő gondot fordít tanítványainak testi fejlődésére. A test tervszerű fejlesztése és az egyes szervezetek pontos működése céljából főleg a

talajtornát kultiválja. Foglalkoznak szergyakorlatokkal és ritmikával is. A sportágak közül télen a koresolyázás, ródlizás, tavasszal és nyáron kirándulások, hegymászás vannak a programban. Helyet kap a verseny- és stafétafutás, távol- és magasugrás és kosárlabdázás is. Nyilvános vers.-en többször ért el sikereket az intézet növendékeivel, így 1924-ben tornaünnepélyen zenés szabadgyakorlataikat első fokon minősítette a bírálóbizottság és oklevéllel tüntette ki az intézetet.

Szomoru István Máv. vonatkísérő. *1911, Mezőtúr. Sportjai a futball és koresolyázás, melyeket már diákkorában eredményesen űzött. Később a mezőtúri, majd a kecskeméti Máv SE színeiben szerepelt és számos mérkőzésen vett részt. Több érem tulajdonosa.

Szőke József joghallg. *1910, Debrecen. Középiskolás korában állandó tagja volt a középisk. vál. futballesapatnak. Volt intézetének tornászbajn. 1930 óta a DTE I. futb. csapatának állandóan tagja. Fősportja a birkózás, melyet 15 éves korában kezdett. 1927-ben már Keletmagyarors. könnyűsúlyú ifj. bajn. és Magyarország ifj. bajnoks. III. h. 1928-30-ban sorra nyeri Keletmagyarors. ifj. bajn.-ait. 1929-ben Magyarország ifj. bajn. II. h., 1930-ban megnyeri Magyarország ifj. bajn. ifj. közepsúlyú bajnokságát. 1930-ban mint ifj. versenyző megnyeri Keletm. könnyűsúlyú szenior bajnokságát, amelyet azóta is évről-évre nyer. 1930-tól állandóan ker. válogatott. 1932-ben megnyeri Magyarország főisk. könnyűsúlyú bajn.-át. A DTE örök. birk. bajn.-ság győzt. Az 1936.-os berlini olimpiai keret tagja. Érmeinek és tiszt. díjainak száma: 70-80.

Szöllősy Imre vendéglős. *1901, Bp. Sportműködését középisk. korában a futballal kezdte a Pannónia FC-ben. 1922-ben a motorsportra tért át. Az FTC színeiben több országúti vers.-en szerepelt eredményesen. Az 1933. évi frontharcos motoros vers.-en indult a 12 órás vers.-ben 500 kategóriában. 25 versenyző közül az 5. helyen végzett. — Ugyanazon évben balatoni futárvers. I. h. ért el. 1934-ben megbízhatósági futárvers. II. h. Ezenkívül számos csilagtúrán vett részt.

Szöllősy József vitéz fakereskedő. *1895, Berettyójfalu. 1912-ben résztvett a CsAK alapításban és az első futballesapat játékosa volt. A futball népszerűsítésében úttörő munkálkodást végzett. 1921-ben az aktív szerepléstől visszavonult és a vezetőségben foglalt helyet, több tisztséget töltött be, jelenleg az egyesület vál. tagja. 12 éves

fia, József, fiatal kora dacára, a kölyökesapat legjobb játékosa.

Szőnyi Alajos vitéz, városi tanácsnok. *1893. A helyi sport fejlesztése érdekében ügybuzgó tevékenységet fejt ki. 1924 óta a Mohácsi TE alelnöke, majd 1928-ban társelnöke lett az egyesületnek. 1930 óta a Délnyugati ker. tanácstagja.

Szörfy György jogszigorló. *1909. Hódmezővásárhely. Már középiskolás korában különböző sportokat űzött. Számos iskolai versenyen indult és 100 m síkfutásban és magasugrásban többször ifj. bajnokságot nyert. Később a HTVE színeiben futballozott. Sportja még a céllövészet, korcsolya stb. 1927-ben Debrecenben orsz. főisk. pisztolylövőversenyen II. Egy ideig a HTVE vál. tagja volt és a BEKAC déli futballkapitánya, 25 plakett és érem tulajdonosa.

Sztaszinó László forg. adóhiv. főnök. *1895. Bpest. Sportpályafutását Szekszárdon a Törekvés SE színeiben mint futballista kezdte és 1920-ig az I. csapat játékosa volt, majd az egyesület intézője és 1925-től a Tolnamegyei SE-vel való fúzióig ügyv. alelnök lett. A fúzió után ismét az intézői tisztséget vállalta. Dombóvárra helyezésekor egyesületétől ezüst serleget kapott. I. fokú futballbíró, számos mérkőzést vezetett. Tagja volt a Délny. LASz tanácsának és közgyűlési kiküldöttként is szerepelt. Ugy az Alsóvörség, mint a BT díszoklevéllel tüntette ki.

Sztrehovszky Márton elektrótechnikus. *1901. Mezőtúr. 1925-ben a Szarvasi „Turul” SE tagja lett. 1926-ban elvégezte a leventeoktatói tanfolyamot és 1929-ben a leventék atletikai oktatójává nevezték ki. Vezetése alatt megnyerték a Vitézi Szék vándorzászlóját és serlegét. Megszervezte a kérekpár szakosztályt is. A sport terén kifejtett eredményes munkálkodásáért a várm. testnev. felügyelőség dícsérő oklevéllel tüntette ki. Tagja a Szarvasi Vívó és Tenisz Egyletnek és a SztSE vál. tagja.

Sztrinkay (Szőke) István tisztv. *1909. Ujpest. Sportműködését a III. ker. TVE-ben kezdte 1928-ban, mint középiskolás. 25-ször volt KISOK vál. és háromszor tagja a „Herendy” vándordíjgyőztes csapatnak. Egy évig játszott egyesületének I. amatőrcsapatában is. 3 évig szerepelt az MTK amatőrcsapatában. Volt orsz. válogatott. Diákkorában intézetének legjobb diákatlétája volt. Tagja volt a kosárlabda csapatának és stafétának is. 100 m-es síkfutásban isk. bajnok volt. Számos érem tulajdonosa.

Szűcs Béla közjegyzős. *1900. Báránd. A futballt középisk. korában kezdte. Később az Aradi MTE-nek lett játékosa. Rövid ideig a Pilisi Torna E-ben is szerepelt. 1934-től ügyv. alelnöke a Berettyóújfalui Turul SE-nek és a futball sz. o. intézője.

Szűk Ödön m. kir. postaig. *1883. Gégény. Mint diák Sárospatakon az atlétikában, főleg a súlydobásban ért el szép eredményeket. Éveken keresztül a Sárospataki Akad. SE-nek volt aktív tagja. Kedvelt sportja volt a vívás is. 1933 elején a Bpi Postás SE-ből kiválva, megalakította a Debreceni PSE-t, melynek megalakulása óta agilis elnöke.

Szvatkó János bádógosm. 1920 óta folytatja a birkózósportot a kisközépsúlyban. Több számottevő vers.-en ért el szép helyezéseket. Ezenkívül hódol a futballnak is. Dombrádra kerülve ott egyik megalapítója a birkózó és futballsportnak. 1934-ben futballbírói vizsgát tett.

Takács Károly őrmester. *1910. Budapest. Sportja a céllövészet, melyet 1930-ban a békéscsabai MOVE SE kebelében kezdett űzni. Több MOVE orsz. versenyen szerepelt sikerrel. Díjai: 20 tiszteletdíj, 32 érem és több plakett tulajdonosa.

Takács Lajos dr. ügyvéd. *1886. Devecser. Már ifjú korában kapcsolatba került a sporttal. Lelkesedéssel kultiválta a vívást és korcsolyázást. A Pécsi EAC színeiben űzte a futballt is. Veszprémben megalakította a vívóklubot, melynek jelenleg is elnöke. Több számottevő versenyen ért el elsőrangú helyezést. Tagja a V. MOVE-nek. Kedvenc sportja a tenisz is.

Takács László fésűsmester. *1896. Kecskemét. Sportja a labdrugas, melyet egész fiatal korától kezdve űzött. 15 éven át a Kecskeméti TE aktív játékosa volt. Több ízben volt Kecskemét válogatottja.

Tálasz Ferenc tkpénzt. tisztv. *1905. Siklós. A sportba a katonaságnál kapcsolódott bele. Szegeden és Kecskeméten űzte a lovaglást, vívást és úszást. Tiszti isk. vers.-en többször szerepelt eredményesen. 1931 óta a Kúnszentmiklósi Lev. E-ben működik mint lovasoktató. A KSE-nek intézője.

Tamáshidy Ernő rk. tanító. *1890. Tamáshida. 1913-ban egyik megalapítója a Gyulai AC-nak. Lelkes sportember, akinek a vívás, torna és atletika voltak kedvenc sportágai, sőt rövid ideig a futballt is kultiválta. Nagy része van a gyulai sportélet fellendítésében. Volt alelnök, pályabizottsági tag és 1932-ig sportintéző.

Tamássy Lajos vit. vaskeresk. *1897, Debrecen. A Simonyi PLE főtitkára és leventefőoktató. Sportja a céllövészet, melyet gyermekkorától üz. Számos vers.-en szerepelt és ért el I. II. és III. helyezéseket. Csapatversenyen többször volt egyesülete I. csapatának tagja. Több tiszti. díj és érem tulajdonosa.

Tanay József GySEV villanyszer. *1901, Ják. Sportpályáját a Győri ETO-ban kezdte mint labdarugó 1919-ben. 1925-ben Sopronba került, ahol 8 éven át a SVSE színeiben játszott. Ezen idő alatt 5-ször volt városi vái. 1933—34 szezonban tagja volt a Nyugat-magy. bajnokságát nyerő csapatnak. 1932 óta versenyszerűleg üzi a céllövészetet is. A vármegyei, városi bajn. és egyéb versenyek állandó sikeres résztvevője. 1934-ben megnyerte Sopron város legjobb lövője címét és tiszti. díját. Ezenkívül több különb. bajnoki és egyéb sportérem tulajdonosa.

Tápay István pü. tisztv. *1910, Szolnok. 1925 óta sportol. Mint futballista előbb a Váci Reménység SE-ben, majd 1932 óta a Pénzügyi Tisztviselők BSC színeiben szerepel. Mint mellúzó a PTBSC győztes vegyes stafétájának tagja. Házi versenyen több ízben megnyerte a mellúzást. Teniszben is többször aratott sikert. Ő szervezte meg a PTBSC ping-pong sz. osztályt is. Számos érem, plakett és tiszteletdíj tulajdonosa.

Tarabó Gyula hentes és mészáros. *1904, Petrivente. Sportműködését 1920-ban kezdte a Nagykanizsai TE színeiben a birkózással. Budapesten országos ifj. versenyen a légsúlyban II. helyezést ért el, mint szenior Budapest bajnokságában III. lett. Városközi versenyen többször volt II. Számos érem és tiszteletdíj tulajdonosa.

Tárczay Rezső dr. kir. közjegyző. *1888, Temesvár. Sportjai: evezés, úszás, vadászat, lovaglás. Mint diák a Neptun Evezős E-nek volt a tagja 10 éven át. Választmányi tagja volt a Temesvári Csónakázó E-nek, volt rendes tagja a Győri Csónakázó E-nek. Házi versenyeken mindenkor sikeresen szerepelt. Tagja volt a MUE-nek is. 1898-ban Siófokon Balaton vidéki versenyeken egy napon három díjat nyert. 1933-ban az Orosházi PLE-nek lett elnöke.

Tarnay Béla közs. főjegyző. *1883, Lajosmizse. Sportjai: vadászat, lovaglás. A rákoskeresztúri MOVE-nek 1934. április óta elnöke és csapatparancsnoka. Ugy egyesületének, mint pedig az egyetemes magyar sportnak mindenkor lelkes barátja és ügybuzgó támogatója.

Tarpai (Schreiber) Károly malomfőellenőr. *1902, Verespatak. Középisikolás korában a futball volt kedvelt sportja. Többször volt intézetének vái. játékos. 1921—23-ig a Mezőtúri AFC, 1924—26-ig a soproni bányamérnöki főiskola színeiben játszott. 1927 óta a Gyulai AC kebelében üzi a teniszt, melyben több versenyen ért el szép helyezést. Asztali teniszben 1925—26-ban a soproni főiskola bajnoka. 1929—33-ig titkára, azóta választm. tagja a GyAC-nak. Díjai: 20 érem, plakett és több tiszteletdíj.

Tasnády József gyógyszer-tabletta és draszté-mester. *1903, Paks. A birkózásban elért kimagasló szereplésének pár nevezetes állomását felsoroljuk: 1919—20 vidéki bajnokságok, 1921—22 mint ifj. minden pesti versenyen helyezve, 1923-ban a MAC birkózója lesz, 1924-ben részt vesz a nagy német túrán, 24 városban győz. Magyar bajnokságban II., párisi olimpián V., 1926-ban nehézsúlyú magyar bajnok, győz a bolognai nemzetközi versenyen, 1927—28 tagja az orsz. vái. csapatnak, számos nemzetközi verseny győztese. 1929-ben magyar bajnok, 1930-ban a brüsszeli Európa-bajnokság győztese, 1931 tagja a magyar bajnokesapatnak, 1932-ben az orsz. szabadstílusú bajnokságban könnyűsúlyban I., 1933-ban középsúlyban I. helyezett. 140 díj nyertese. 1930-ban a signum laudisjt kapja.

Tatár Gyula m. kir. postatiszt. *1900, Hajduszoboszló. Sportjai: szertorna, futball és teke. Ezen sportokat csupán testedzés szempontjából üzte. A Postás SE-nek megalakulása óta tagja és helyet foglal annak vezetőségében is.

Tatics Péter dr. III. f. cs. kir. ítélőtáblai bíró, csoportfőnök a bpesti közp. járásbírósnál. *1870, Zombor. A hazai birkózósport megteremtője és kifejlesztője. Kiváló sportíró, szerkesztője volt a „Sportvilág“-nak s ezzel a sportsajtó egyik úttörője. Tatics dr. az első birkózó világszövetségi elnök, ez a szövetség akkoriban az ökölvívást is szabályozta. A MASz fenhatósága alatt elnöke volt a MASz birkózó, boxoló és súlyemelő osztályának évenkénti kerestül. A birkózó szöv. megalakulásakor ennek és a kebelében alakult boxosztálynak elnöke volt. Jelenleg a MAC box sz. o. vezetője és oktatója. A MÖSz-nek éveken át tagja és irányítója.

Tänzer (Táncos) Mihály hiv. labdarugó, hentes és csemegés. *1905, Temesvár. 1920-ban kezdett futballozni Temesváron. Román válogatott is volt. 1929-től a Ferencváros szerződéses játékos. 6-szor orsz. válogatott, sokszor

nemzetközi, bpesti és B. válogatott. Tagja volt a kupagyőztes csapatnak, részt vett a délamerikai és egyiptomi túrán is. Számos egyéb sportággal is foglalkozott, atlétikában sok díjat nyert.

Tege-Tendly János Máv. ir. s. tiszt. *1894. Szombathely. 1910-ben a SzSE futballistája. Később annak a lelkes sporttársaságnak a vezére, amely lerakta az alapkövét a jelenlegi HVSE elődjét képező Máv Haladás Sportosz. tálynak, melynek 1922-ig titkára volt. 1922 óta a télisportok és teke sz. o. vezetője. Hasznos munkásságot fejtett ki 1919-ben a futball, birkózás és atlétikai sz. o. megalakulása érdekében. 1923-ban a teke sz. o. megszervezésénél működött közre. 1924-ben életrehívta a télisportok szakosztályát, melynek az óta ügybuzgó vezetője.

Thegze-Gerber Tibor dr. szkfőv. tisztv. *1905. Bpest. Sportjai: hokki, futball, atlétika. A Magyar Gyephokki Club titkára, a MAC, BEKAC v. tagja. Középisk. korában kezdett futballozni, 1930-ban a MAC játékosaként a kapus posztján. A MH szövets. díj nyertese.

Tegzes Kálmán m. kir. rendőrfelügyelő. *1887. Madocsa. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele Nagykovácsra. 1907-ben Egerben ker. versenyen a súlydoásban I. helyezést ért el. Kultiválta a birkózást, szertornát és az atlétika minden ágát. A kiskunhalasi birkózósport fellendítése az ő nevéhez fűződik. Céltudatos és kitartó működésének eredményeképp 1932-ben Kiskunhalas birkózói megnyerték a délkerületi csapatbajn. Ő létesítette a szentesi sportpályát is. Számos érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Tersztyánszky Géza ny. huszárőrnagy. *1887. Zalaegerszeg. A sportba 1908-ban kapcsolódott bele mint motoros. Számos versenyen nyert I. és II. díjat. A háború után a Keszthelyi Törékvás vezetését vette át, melynek jelenleg is elnöke. Minden szakosztályban fejt ki tevékenységet, de működésének súlypontja mégis a motor sz. o.-ra esik. Tagja a Dunántúli Autó C-nak, a Keszthelyi Yacht C-nak. Számos díj és érem tulajdonosa.

Tersztyánszky Ödön néhai, m. kir. ezredes. *1890. Csákvár. Már a katonai iskolában feltűnt vívőtehetségével. Egymásután nyerte a bajn.-kat. A MAC-nak tagja volt tragikus haláláig. Ő szervezte át a vívőszövetséget; rengeteget dolgozott a szöv. teljes megreformálásán. 1928-ban olimpiai bajn.

Terneer Béla polg. isk. tanár. *1905. Orosháza. Diákkorában atlétikával, futballal és szertornával foglalkozott. Több KISOK versenyen indult és ért

el szép eredményt. Többször volt diák vál. futballista. A BEAC színeiben is több vers.-en ért el elsőrangú helyezést. 1929-ben a Békési TE-nek lett a tagja, melynek 3 évig sportintézője volt, majd főtitkára. A birkózó sz. o.-nak szintén vezetője volt. A békési sportéletnek egyik legagilisabb vezetője, aki rendkívül sokat fáradozik egyesülete érdekében.

Tetty Emil főisk. tanár. *1885. Budapest. — Sportja a céllövészet, Idehaza megteremtette a magyar lövésztilust. A legrégebbi magyar versenyző, aki több mint 30 éve versenyez. Jelenleg a m. kir. testnev. főisk. tanára és orsz. szöv. csapatkapitány. Számtalan díjat nyert, köztük a kormányzó úr díját 3-szor.

Tevely Béláné adász-teveli, sz. Kellauer Klári ny. m. kir. százados neje. Sportpályáját 1920-ban kezdte mint teniszjátékos a Kaposvári Turul SE színeiben. 1923-tól 10 éven át Dunántúl női egyes veretlen bajnoka. Legjobb helyezése az orsz. ranglista 8. helye volt. 1923-ban Szegeden (KEAC) női párosban I. h., vegyespárosban férjével II. helyezett. Férje még a háború előtti teniszgárdának tagja, aki főleg férfipárosban szerepelt és bajnokságot is nyert.

Thury József dr. kórh. tb. főorvos. *1901. Kiskunhalas. Sportjai: szertorna korlát és nyújtó, koresolyázás, uszás és tenisz. Már diákkorában sportolt. Főleg a szertornát űzte versenyszerűleg mint a Szegedi TE tagja. Ma már nem sportol versenyszerűen, de még mindig aktív tagja a Kecskeméti AC tenisz sz. o.-nak.

Tibor István Máv felügy. számoszt. főnökh. *1886. Pécs. A sporttal mint hadifogoly Szibériában kezdett foglalkozni. Kezdetben a svéd tornát, majd az uszást kultiválta. 1927-ben a Pécsi PLE vasutas szakaszának parancsnoka, a PVSK levante sz. o.-nak vezetője. A levantenévelés és céllövősport fejlesztése körül kifejtett tevékenységének elismerésül az OTT ezüstéremmel és diszoklevéllel tüntette ki 1933-ban. A Délny. ökölvív. ker. ügyv. eln.

Tibore Árpád Máv tiszt. *1902. Bpest. Mint közép- és főiskolás atlétizált. 1928-ban főisk. ifj. versenyen 1000 m síkfutásban II. helyezést ért el. Szép sikerrel szerepelt többször teniszversenyen is 1934-ben férfipárosban orsz. Nagykan. bajn. lett. Mezőtúron legyőzték az orsz. vasutas bajnokpárt és győzelmet arattak az orsz. junior férfipáros bajnokok felett is. 1932 óta tagja a Mezőtúri Máv SE-nek, melynek először futball sz. o. vezetője és aktív játékosa, majd tenisz sz. o. vezet.

Toldi (Nagy) Sándor ref. lelkész. *1893, Pápa. (FTC) Bécsben 1913-ban diszkoszsal 4686 cm dobott s ezzel neve egyszerre világszerte ismert lett. Súlyban egyéni rekordját a svéd-magyar viadalon érte el 1397 cm-rel, diszkoszsal pedig 4584 cm dob. Háború után számtalan versenyt nyer, sokszoros magyar bajnok.

Tibore György Máv hordár. *1905, Bpest. 1932-ben kapcsolódik a magyar sportba mint ökölvívó a Mezőtúri Máv SE kebelében. Később a céllövészetre tért át, melyet a MPLE színeiben versenyszerűleg is eredményesen kultivál. Több versenyen ért el szép helyezést. Több érem és tiszt. díj tulajdon.

Tihanyi István m. kir. rendőrfőtörzsőrm. *1898, Zanat. Sportpályáját mint hosszútávfutó kezdte Debrecenben. 1927-ben a m. kir. csendőrség szombathelyi alakulatai által rendezett orsz. atlét. vers.-en 400 m-en I. h. ért el. Később a kerékpározást űzte versenyszerűen és HVSE által rend. pályavers.-en I. helyen végzett, csapatversenyben a győztes csapat tagja. Ezenkívül több számottevő vers.-en is ért el sikereket. 1932-ben a céllövészet versenyszerű üzésére tért át. 1934-ben II. o. főlövész címet és jelvényt nyert. Eredményes sportműködéséről 8 tiszt. díj és 10 érem tanuskodik.

Timári Imre vit. törvysz. tisztv. *1898, Debrecen. Sportpályáját mint diák a labdarugással kezdte. Később a Nagykállói SE-nek lett a tagja, majd pénztárosa 1929-ig. Utána a Nyiregyházi TVE-be lépett és ott 1931-ben a főpénztárosi tisztet vállalta, melyet jelenleg is betölt. Egyesületének s általában a sportnak mindenkor lelkes barátja.

Toesik Antal ifj. okl. közgazdász. *1908, Csorna. Középisk. korában mint a pápai Kinizsi szélsője kapcsolódott a sportba, majd Győrött a keresk. iskolában ifj. elnök. Folytatja sportműködését a Közg. EAC-ban és a Műegyet. AFC-ban. Jelenleg mint a pápai Kinizsi intézője és edzője működik, foglalkozik uszással, vízipólóval és céllövészettel. Eddig 30 drb érem és egyéb tiszt. díj tulajdonosa.

Tolnay Antal mtisztv. *1907, Újpest. Az Amatőr Hokki Club üv. alelnöke, a Magyar Gyephokki Szöv. tanács- és intézőbizottsági tagja. Aktív hokkijátékos, a Club 1933. évi bajnokesapatának tagja. Kedvelt sportjai még: a futball, atlétika, tenisz és uszás. Díjai: plakettek, érmek és több KISOK díj.

Tomann Ferenc mtisztv. *1898, Békéscsaba. Éveken keresztül tagja volt a CsAK-nak, pénztárosa volt a KAVE-nek. 1931-ben a Besabai PLE-nek lett a tagja s mint ilyen a céllövészet ver-

senyszerű kultiválója. Több versenyen szerepelt sikerrel.

Tomanovits György rk. lelk. *1899, Bácsbokod. A sportba mint evezős kapcsolódott bele. Számos túrát tett meg. Jelenleg a Bácska SK társelnöke. Lelkes sportfőru.

Torda Balázs dr. keresk. és iparkamar. fogalm. *1900, Magyarócs. All-round sportfőru. Sportjai: úszás, tenisz, futball, evezés, korcsolya és turisztika. Már diákkorában Kolozsvárott és Besztercén nagyban folytatta a turistasportot. Nagyobb túrákat tett Erdélyben, Német-, Bajorországban, Svájcban, a württembergi hegyekben, a Harz-hegységben, Thüringiában, a Tátrában, Mátrában, Bükkhegységben, úgyszintén Karinthia és Salzburg vidékén. A Debreceni Turista E-nek 1934 óta tagja. A DEAC tenisz sz. o.-nak pénztárnoka és résztvesz a DEAC téli sz. o.-nak megszervezésében.

Tóth Ernő bögöczi. fogtechn. *1905, Bpest. 1921-1928-ig a Spárta AC ökölvívó versenyzője volt. Lég-, bantam-, pehely- és könnyűsúlycsoportban 45 győzelmet aratott. Nyert orsz. ifj. bajnoks. Magyar bajn. III. h., 4-szer aratott nemzetk. győzelmet. Volt magyar válog. 1925-ben orsz. szenior bajnok. Csehszlovákiában és Svájcban mint tréner működött. A Kőbányai FC-nak választm. tagja, a Törekvésnek tagja és sportoktatója.

Tóth Ferenc hentesmester. *1884, Szeged. 1911-ben egyik megalapítója a Makói AK-nak. Ennek kezdetben választm. tagja, a háború után alelnöke lett. Több szakoszt. létesítésében élénken közreműködött és a birk. szakoszt. nak egyidőben elnöke volt.

Tóth Ferenc vit., Máv mérnök, oszt. főnök. A Debreceni Vasúti SE-nek 1927 óta elnöke. Diákkora óta sportol. A teniszt versenyszerűen is űzi. Szolnokon 1933-ban az orsz. vasúti vers.-en férfitáros bajn. nyert. Több ízben ért el I. helyezést. 1934-ben a vasúti bajnokesapat tagja.

Tóth Géza dr. vegyész-mérn. *1907, Pécs. Sportpályáját diákkorában mint szertornász kezdte. Ezirányú működését Bpen a MTE tagjaként folytatta. 1928-ban tagja volt az olimpiai keretnek. 1931-ben orsz. vidéki egyéni bajnokságok nyertese. 1930 óta a PAC tornaszakoszt.-nak elnökezetője. 1931 óta a MOTESZ délny. ker.-nek főtitkára. 1934-ben a bpi tornászvilágbajnokságon a XII. orsz. tornaünnepélyen a vidéki bajnokságokban gyűrűhintán csapatával I. díjat nyert. Számos külföldi érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Tóth Ilonka férj. Kucséra Bertalanné. *Bpest. A MUE-nek 1929 óta tagja és versenyzője. Egyike a legki-

válóbb női úszóinknak. 1929 és 30-ban 100 m-es orsz. női gyorsúszóbajn., 1930-ban 200 m-en Bpest bajn. 1930, 31, 22, 33, 34-ben 400 m-en orsz. gyorsúszó bajn. 1933, 34-ben 200 m-es orsz. gyorsúszóbajn., 500 m-en Bpest gyorsúszóbajnoka. Bécsben osztr.-magy. vers.-en több verseny nyertese. Párisban az Európa bajnok staféta tagja, Spalatóban 400 m-en rekorder. Tartja a következő magyar rekordokat: 400 m-en 6 p 13 mp-el, 500 m-en 8 p 02 mp-el. Nyerte: a Solymosy vándordíjat, több serleget, érmet és különb. tiszt. díjat. Sportjai: a tenisz, koresolya és ping-pong is.

Tóth Imre ny. Máv főtiszt. *1886, Kecskemét. Sportjai: torna és futball. Mindkettőt már kora ifjúságában lelkesedéssel űzte. Élénk közreműködést fejtett ki a Kecskeméti AC megalakításánál, melynek választm. tagja lett. Szegeden az ottani Máv SE főtítkáraként fejtett ki értékes szervezési és adminisztr. sportműködést. 1920-ban társelnöke volt a Délker. LSznek és Szeged város testnev. bizottságának.

Tóth Imre várm. tisztv. *1894, Bárdudvarnok. Sportpályáját mint diák a labdarugással kezdte, később a teniszre tért át, melyet ma is kultivál. 1921-ben résztvett a Dombóvári Turul SE megalapításában, melynek aktív játékosa volt a megszűnéséig. 1925-ben lev. tanfolyamot végzett és bekapcsolódott az ökölvívó sportba. A DVOGE ökölvívó sz. o.-nak jelenleg intézője, a MOSz délker. alszöv.-nek tanácsagja. Az ifj. testnevelés körül szerzett érdemeiért Tolna várm. hatósága dicsérő diszoklevéllel tüntette ki. Különb. vers.-en elért eredményeiről számos érem, plakett és tiszt. díj tanuskodik.

Tóth Jenő városi főkertész. *1886, Szentes. A háború előtti években kapcsolódott a sportba mint birkózó. A berlini Haines SE kebelében több házi vers.-en szerepelt sikerrel. 1933-ban a Hmvásárhelyi TVE birkózó sz. o.-nak vezetését vette át és ezenkívül egyesületének alelnöke is. Jenő fia szintén lelkesedéssel kultiválja a birkózást.

Tóth Kálmán Máv stiszt. *1893, Szeged. 1930-ban lelkes ügybuzgalommal vesz részt a Szentesi Máv SE megalapításában. Jelenleg az egyesület gazdatisztségét tölti be.

Tóth Lajos Balaton int. biz. titkár. *1895, Bpest. Foglalkozik a vitorlázással és atlétikával. A Kir. Magy. Yacht C titkára és a Kir. Magy. Yacht Szöv. tanácsagja. Hajójának neve: „Hunnia” 50 m² kutter. Mint vitorlázó és atléta egyaránt számos versenyen szerepelt sikerrel. Mint szakíró is neves, több szakirányú cikke jelent meg a

napilapokban, a vitorlázásról több könyvet írt.

Tóth László dr. várm. főjegyző. *1879, Nyiregyháza. Már diákkorában kapcsolódott a sportba, mint szertornász és atléta. 1909-ben a NyTVE atlét. sz. o.-nak lett a vezetője, majd mint az egyesület alelnöke fejtett ki hasznos tevékenységet évtizedeken át. 1934 óta a céllövő sz. o. elnöke.

Tóth László malomtulajd. *1909, Hajduböszörmény. MOVE HTE. Már 11 éves korában űzte a futballt. Mint középisk. atlétikában is kiváló volt. Iskolaévei után a HTE futballjátékosa lett. Éveken keresztül a csapat gólkordere volt; ma is aktív játékos és egyben választm. tagja az egyes.-nek.

Tóth Magdolna egvet hallg. *Bp. (A többszörös úszóbajnok, Tóth Ilonka testvére) 1930 óta MUE tag és versenyző. 1934-ben megnyerte Bpest 100 m-es hátúszóbajnokságát; 3 éven keresztül tartotta a 100 m hátúszás KISOK bajn.-át. Orsz. hátúszó bajnoks.-ban több vers. ért el szép eredményeket. Az úszáson kívül sportjai: tenisz, torna, koresolya és ping-pong. Több tiszt. díj nyertese.

Tóth Mihály adótiszt. *1899, Hódmezővásárhely. 1929 óta sportol mint az Orosházi PLE I. csapatának tagja. Járási és megyei versenyeken mindenkor sikerrel szerepelt. Tagja Békésmegye vál. csapatának is. Szép sikereiről több I., II. és III. díj tanuskodik.

Tóth Sándor Máv s. tiszt. *1908, Sarkad. Sportpályáját mint diák az atlétika futószámaiban kezdte. Később Kiskunfélegyházára kerülve, az ottani KVSE megalapításában vett élénken részt. Az egyes.-nek kezdetől választm. tagja és aktív futballistája. A sakkot, mint szellemi tornát szintén űzi s jelenleg Kkunfélegyháza egyéni bajn.-ért a döntőben küzd. Diákkorában mint szertornász állandó tagja volt a bajn. küzdelmekben szereplő együttesnek. Több sportérem tulajdonosa.

Tóth S. Imre berautótulajd. *1903, Orosháza. 1921-ben kapcsolódott a sportéletbe mint atléta az SzTK kebelében. 1924-ben tagja az orsz. vidéki olimpiai stafétabajnokságot nyerő csapatnak, ugyanazon évben 200 m-es síkfutásban a déli ker.-ben I. helyezett. 1922-ben tagja az Orosházi TK vízipólo csapatának, mely orsz. vidéki bajnokságot nyert. 1925–27-ig az Orosházi Lev E atlét. szakoszt.-nak amatőr edzője volt. 1926-ban a megyei vers.-en csaknem minden díjat megnyertek. 1933 óta az OPLE működő tagja az I. csapatban.

Tölgyesi Czetz Sándor pü. fővigy. *1905, Kolozsvár. 1916 óta sportol. — Sportja a futball. Előbb a Kolozsvári

AC-ban játszott s 1925-ben belép az URAK-ba. Innen az USK-hoz, majd a Megyeri TC-hez, később a Megyeri FC-hez (profi) innen pedig a Turulhoz kerül. 1931 óta a Pénzügyi Tisztv. Budagyöngye SC MOVE és BLASz csapatában szerepel. Szereplései alkalmával mindenkor a három középcsatár valamelyik posztját töltötte be. Több érem tulajdonosa.

Tölgyessy Jenő kéményseprőmest. *1886, Esztergom. Sportműködését a háború előtti években mint vadász kezdte, különben is családjában tradíció a vadászat és lövészet, mely egyik motivuma családi címerüknek is. Jelenleg az Esztergomi MOVE kebelében úzi versenyszerűen a lövészetet. Tagja az egyesület 16-os sok győzelmet aratott — a gr. Klebelsberg kupát 5-ször nyerő — csapatnak. Tanítónő-vendék fia: Miklós szintén igen szép eredményekkel működő lövész.

Török János városi kézbesítő. *1910, Hódmezővásárhely. 1924-ben kapcsolódik a sportéletbe mint futballista. A HTVE-nek jelenleg is aktív játékosa, többször játszott az I. oszt. bajnokságban. 7-szer volt ker. és többször városok közötti válogatott.

Török Pál okl. gépészmérn. *1880, Trencsén. Sportműködését 1906-ban az OTE-ben kezdte mint tornász és vívó. Egyesületének választm. tagja és annak vezetésében élénk munkásságot fejt ki.

Trencsényi Gyula postatiszt. *1898, Debrecen. Középisk. korában a szertornát és futballt űzte eredményesen. Később a DPSE-nek lett a tagja. Évek óta az egyesület jegyzője. 10 év óta lelkesedéssel úzi a tekesportot is.

Tunyogi József fővárosi pénzbeszedő. *1907, Bpest. Középiskolás korában futball, torna és atletika voltak sportjai, 1932-től a FTC birkózója: 1924—25—26-ban ifj. bajnokságot nyert. 1926-tól szenior versenyző. Budapest és magy. bajnokságban 4 éven át Bpest bajnokságának védője, kisközépben kétszer magyar bajnok. 1929 és 1931-ben Európa-bajnok, a losangelesi olimpián III. helyezett. Az ösz-szes európai túrákon részt vett s sikeresen szerepelt. Díjai: 2 magy., 2 Európa-bajnoksági és FTC aranyérem, számos egyéb érem és plakét, kb. 15—20 darab t. díj.

Turbéky Jenő órás és ékszerész. *1903, Szigetvár. Sportja a futball. 1916-ban lett a SzAK aktív tagja. Utána a Besabai AC és Előre MTE csapatában játszott, majd a Szolnoki MTE, később a bpi Ékszerészek csapatának tagja lett. Mint profi játékos az Ékszerészeknél működött. Több külföldi túrának résztvevője. Négyyszer volt Dél vál.

Jelenleg a SzAK old-boy csapatának alelnöke

Turi István városi villanszerelő. *1911, Szentés. Mint a SzMTK birkózója kapcsolódott a sportéletbe 1927-ben. 1928—29-ben ker. ifj. bajnok, 1931-ben Déiker. bajnok. Ezenkívül számos vers.-en ért el elsőrangú helyezést. Volt a SzMTK birkózótrénere is. Kb. 70 érem tulajdonosa.

Turjanszki Antal villanytelepi főgépész. *1894, Kecskemét. Sportjai: futball és futás. Már kora ifjúságától lelkes sportoló. A Kecskeméti TE-nek egyik alapítója és annak idején aktív játékosa volt. Jelenleg a KTE alelnöke, aki úgy az egyesülete, mint pedig az egyetemes magyar sport felvirágoztatása érdekében mindenkor lelkesen működik közre.

Trenka Lajos szigorló-örv. *1905, Petrozsény. Sportpályáját az Aradi Munk. TE-nél mint ifj. labdar. kezdte. 1921-ben a Debreceni Vasutas SC I. csapatába kerül. 1923—26-ig a Kaposvári Máv-ban, 1926-tól a Kaposvári AC színeiben szerepelt. 1932—33-ig a KPAC trénere és int. bizotts. tag, 1934-től az egyes. intézője. Volt Debrecen válogatottja és Délnyugat vál.

Trinn Zs. Zsongor dr. orv. *1908, Pécs. 1926-ban kezdte sportműködését mint a PEAC szertárosa. Az atléta sz. o.-nak 1928 óta rövid megszakítással elnöke. A hagyományos Szeged-Pécs egyetemközi versenyek megteremtője. A torna és téli sport sz. o. megalapítója, mindkettőnek elnöke. Két évig a PEAC ügyv. alelnöke, 1932 óta pénztárosa. 1930 óta a MASz délny. ker.-nek előadója. E minőségben a Zágráb-Dél-magyar versenyek létrehozója, 1932 óta a MASz közp. vidéki biz. tagja. Ezenkívül a MUŠz délny. ker. MOTESz délny. ker. és MSSz mecseki ker. intézőb., illetve tanács tagja. Mint sport-orvos is működik. A PEAC 10 éves jub. alkalmával plakettjével, az atlét. sz. o. előzőleg ezüst jelvényével tüntette ki.

Udvarhelyi Mátyás jogszig. *1907, Besaba. Mint középisk. isk. vers.-en magasugrásban, futásban és hátúszásban ért el szép sikereket. V. gimn. kora óta intézete vál. futballjátékosa is volt. 1925-ben a teniszre tért át. A CsAK színeiben 1932-ben megnyeri Besaba bajnokságát férfi egyesben. Ezenkívül is több számottevő vers.-en ért el elsőrangú helyezéseket. A CsAK-nak négy éven át választm. tagja, 1931-ben titkára, 1931—32-ben élénk részt vett a Csaba VE megalakításában, melynek 2 éven át jegyzője.

Uhlyarik Ferenc dr. vm. árvasz. elnök. *1893, Sopron. Diákkora óta

sportol. Igen szép eredményeket ért el a korecsolyában. Szamosújváron 3 ízben volt a műkorecsolyázás I. h.-je. 1923-ban Debrecenben műkorecsolyázásban szintén I. h. volt. A teniszben több számottevő vers.-en ért el szép eredményt. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Uhrin Ádám, jogszigorló (Máv alk.) *1912, Besaba. 12 éves kora óta sportol. Kezdetben törvívással foglalkozott, majd áttért az atlétikára. Többször volt középisk. válogatott. 400, 800 és 5000-en futásban középisk. bajnok. A Szegedi Vasutasban üzte az ökölvívást, többször volt. vál. Jelenleg a Besabai Máv SE boxtrénere és versenyzője.

Uhrin András dr. árvaszéki ülnök. *1897, Abatelek. Ifjú korában maga is sportolt, később a szervezés terén fejtett ki értékes tevékenységet. 1919-ben egyik alapítója a II-szor megalakult CsAK-nak. 1928-ban választm. tag, 1929-ben futball sz. o. elnök, 1930-ban főtitkár és futballintéző. 1933-ban nagy érdeklődés mellett megszervezte Pelle István besabai szerepeltetését. 1932-ben a magyar vál. vízipólócsapatnak a délvideki ker. vízipólócsapatával való besabai szerepeltetése is nagy részben az ő nevéhez fűződik.

Ujkécskei sport. 1920-ban alakult meg az első sportklub Ujkécskén UTE név alatt, melynek sportbeli működése kizárólag a futballra irányult. A standard játékosok kiöregedésével a Club működése megszűnt. Ezután dr. Batka László fáradhatatlan munkássága 1923-ban létrehozta a második sportegyesületet: a Kécskei Sport C-ot. 1932-ben Almási Gyula és lelkes sporttársai tevékenysége sikerrel járt, az intelligens elemek bevonásával megindult az igazi sportélet. A futball sz. o. mellett megalakult az atlétikai, a birkózó, ökölvívó és asztali tenisz sz. o. Bár minden sz. o.-ban élénk munka folyik, mégis a legnagyobb sikereket a futball sz. o. könyvelheti el. Az ifj. Matusz György irányítása alatt álló csapat jelenleg elsőnek fordul a MOVE tiszamenti aloszt. bajnokságának őszi fordulójában.

Ungár István dr. rt. igazgató. *1906, Debrecen. Diákkorától sportol. Sportjai futball, úszás, tenisz és jelenleg a vívás. A berlini magyar főisk. diák-szövetség sportelődója volt. A Debreceni Békessy B. vívóklub választm. tagja és a BT tagja. A vívásban érte el legszebb sikereit. 1924-ben a keleti ker. középisk. bajn. volt. Ő volt az első középisk. vívóbajnok Magyarországon. 1925-ben junior bajnok, 1928-ban Németorsz. főisk. bajn. törben, 1931-ben kardban, 1932-ben épében. 1933-ban futballbírói vizsgát tett. Eddig kb. 20 drb

tiszt díj, 60 drb érem és plakett tulajdonosa.

Ungerleider Jenő mtisztv. *1896, Szikszó. Mint középisk. a futballt üzte. Többször volt középisk. válog. Később a Karcagi SC-nak játékos volt 1915-ig. A Boeskey FC-nek megalakulása óta tagja, majd választm. tagja.

Urbach László mótorkerékpárkereskedő. Rengeteg megnyert versenye közül felsoroljuk itt a legjelentősebbeket: MAC jánoshegyi oldalkocsi vándordíj, Simpson megverése a jánoshegyi versenyen, 1928. évi Tourist Trophy 350 km. I., MAC Hősök Emlékversenye kétszer abszolút I., Miskolc, Debrecen ügetőbajnokság. 1924 Semmering 350 km. kategória rekord. Guggerhegyi verseny, 350 km. oldalkocsi 600 km-ig, 1000 km-ig I., Nemzeti Sport, 1928. évi legeredményesebb 350 km. versenyző I. Svájci Grand Prix I. Svábhegyi verseny oldalkocsi háromszor I. Balatoni outbort verseny I. Dunai margitszigeti verseny 1933 1000 km. I. Eredményeit BSA, AJS mótorkerékpárokon és Johnson outbort mótorról érte el.

Urbanovics Lajos férfisزابó. *1904, Debrecen. Mint diák lett a DTE futballistája 1919-ben. Többször volt ker. és városi válog. Mint atléta futószámokban ért el I. helyezéseket. Több sportérem tulajdonosa.

Vadas József felügy. tanító. *1911, Szfehérvár. Mint ifj. atléta kezdte sportpályáját a Szfehérvári TC színeiben. Több ifj. rekordot teremtett. 1930-ban az ARAK atlétája lett. 1932-ben a Steyer-Dunántúl viadalon a 400 m-es síkfutásban I. h., 1932-ben megnyerte 200 és 400 m-en, 1933-ban 400 m-en a ker. bajnokságot, úgyszintén 1934-ben 200 és 400 m-en. Ezenkívül is számos versenyen ért el elsőrangú helyezéseket. Kb. 70 érem tulajdonosa.

Vajna István mtisztv. *1914, Debrecen. 10 éves kora óta sportol. Versenyszerűleg a teniszt üzi. 1932-ben Szolnokon orsz. ifj. versenyen II. helyezést ért el. Ezenkívül több számottevő vers.-en szerepelt eredményesen. A jég-hokkisporthal 6 év óta foglalkozik; egyik úttörője a debreceni jég-hokki sportnak. A DTE tagja.

Való Antal dr. tb. városi tanácsn. A KLASz tanácstagja, a DTE főtitk. 1922 óta. A ping-pong sz. o. ügyv. elnöke, az úszó sz. o. választm. tagja. Az úszó szövetségnek volt főtitkára. A MBSz-nek tanácstagja, a Boeskey FC-nak választm. tagja. Kedvelt sportjai: futball és tenisz. Áldozatkész sportbarát, aki mindent örömmel megtesz a sportért. A sport érdekében kifejtett

munkásságát illetékes sporthatóságok többször elismerésben részesítették.

Ványa Pál szerszámkészítő. *1904, Ipolyvarbó. (UTE). 1923-ban kezd sportolni, mint a Természetbarátok Turista E tagja. Számos versenyen ér el kiváló helyezést. 1927-ben a szöv. versenyen síugrásban I. 1928-ban a II. o. nemzetközi ugróversenyen I. 1931-ben Lillafüreden nemzetközi bajnokságban I. Részt vesz a Würzuzuschlagban tartott munkásolimpián igen jó eredménnyel. 1933-ban a magyar bajnokságban ugrásban I., Innsbruckban a legjobb magyar eredményt éri el. 1934-ben a mátrai magyar és nemzetközi versenyen ugrásban I. Ezzel az 53. m. ugrással magyar sáncerekordot állít fel. Számos t. díj és 65 érem nyertese. 3 ízben magyar ugróbajnok és 6 ízben magyar válogatott.

Vanyiska János fogtechnikus. *1903, Besaba. Mint a Besabai Előre futballistájá kapcsolódott a sportba. Utána a kolozsvári Viktóriában szerepelt, majd 1923–27-ig a CsAK színeiben játszott. Ezután Kiskunhalasra került, ahol a KAC-nak lett a játékosa. Többször volt délke. és délny. ker. válog. Több bajnoki és egyéb érem tulajd.

Váradi Jenő bányatisztv. *1893, Balatonfüred. Sportjai: uszás, tenisz és futball, melyeket az UTE színeiben üzött diákkorától kezdve. Mint ügyv. elnök 3 évig működött, 1 év óta elnöke az UTE-nek és elnök-vezetője az usz. sz. o.-nak is. Céltudatos vezetésének eredményeként csapatát sikerült az ősi fordulóban I. helyre behoznia.

Várady Sándor joghallg. *1912, Debrecen. Mint VII–VIII-os gimn. intézetének első tornásza. 1932-ben a DEAC könnyűsúlyú birkózója. Debreceni és házi versenyeken több I., II. és III. helyezést ért el. 1931 óta a DEAC könnyűsúlyú bajn. 1931-ben a debreceni egyetemen talajtornában I. h. volt. Birkózásban 1934-ben ker. bajnok. Közel 50 drb. különb. érem tulajdonosa.

Varannay József mtisztv. *1898, Királyszalmec. Diákkorától sportol. — Ungváron a téli sportokat kultiválta. 1929 óta versenyszerűleg üzi a motor-sportot. 1929-ben Debrecenben pálya-verseny I. h. volt. Bpsten és Táton is eredményesen szerepelt. Ezenkívül több turavers.-en és csillagtúrán ért el szép helyezéseket.

Varga Béla m. kir. áll. r. tisztv. *1905, Mezőhegyes. Mint középiskolás a futballt üzte, vívásban egyszer díjat is nyert. Később az SzTK színeiben birkózó volt. 1927-ben a céllövősportba kapcsolódott bele mint az Orosházi PLE alapítótagja. Több számottevő versenyen szerepelt sikerrel. 1929-ben megnyerte Orosháza bajnokságát. Kb.

40 érem, plakett és 9 tiszt. díj tanuskodik szép sikereiről.

Varga Béla cs. cipésm. *1908, Békés. 1928-ban kapcsolódott a békési sportéletbe a BISE színeiben, melyet több éven keresztül öltött magára számos bajnoki és egyéb futballmérkőzésén. Volt B válogatott. Jelenleg is aktív játékos.

Varga Béla dr. orvos, operatőr. *1889, Félégyháza (BEAC, BAK, MAC) 1907-ben az egri középiskolai tornaversenyen Magyarország tornászbajnoka. 1909-ben már sorozatos tussgyőzelmet arat mint birkózó a „Sportfutár” orsz. juniorversenyen. Ettől kezdve szédítő sportkarriért fut be. Sokszorosa magyar, többszörös Európa és 1911-ben Bécsben világbajnok, a göteborgi kisolimpián I. stb.

Varga Endre városi számv. *1897, Debrecen. A sportba már diák korában kapcsolódott bele. Ma is aktív sportférfi. A vadászatot és lövészetet versenyszerűleg üzi. A lövészetben úgy egyéni, mint csapatvers.-en mindenkor eredményesen szerepelt. Az orsz. vadászati védegyelet kiállításán 1934-ben őz agancsával mint I. h. aranyérmet nyert. Vizslájával debreceni orsz. vers. 2-szer nyert szép tiszt. díjat. Ezenkívül több sportérem tulajdonosa.

Varga Ferenc ifj. mtisztv. *1900, Hódmezővásárhely. 1922-ben került kapcsolatba a sporttal, mint a HTVE futballistája. 1932-ig volt aktív játékos, mely idő alatt ker. válogatott is volt. Csapata egy ízben aloszt. bajnokságot is nyert.

Varga Géza dr. ügyvéd. *1900, Békés-saba. 1917–18-ban a CsAK lelkes futballjátékosa, 1924–25-ben sport- és clubigazgató. 1922-ben harmadmagával megalapította Besabán a „Sport” c. hetenként megjelenő szaklapot. A DLASZ volt tanácstagja, a CsAK-nak jelenleg választm. tagja.

Varga György cipésm. *1893, Békés-saba. Az Előre MTE futballesapatának éveken át egyik leghasznosabb játékosa volt. Résztvett csapata bajn. mérkőzésein és számos túráján. Később mint választm. tag működött és több éven keresztül az egyesület szertárosa volt. Egyesülete felvirágoztatása érdekében mindenkor fáradhatatlanul munkálkodott.

Varga Imre dr. ügyvéd. *1906, Hódmezővásárhely. 1923-ban kapcsolódott a sportba, mint a HTVE atlétája. Résztvett több ker. és orsz. atlét. versenyen. 1925-ben 300 m-es síkfutásban a déli ker. ifj. rekordere és tagja volt a 4x100 m-es bajnokstafétának. 1928-ban a HTVE atlét. sz. o.-nak elnöke volt. 70 drb. különb. bajnoksági és egyéb érem, plakett tulajdonosa.

Varga István mtsztv. *1908, Debrecen. Középisk. korában eredményesen atlétizált. Futó és ugrószámokban ért el szép sikereket. Mint futballista volt középisk. válog. 1920–1931-ig a DKASE színeiben játszott. 1931-ben a Boeskey FC profijátékosa lett, majd a Budafoki FC-be lépett. 1933-ban sérülés következtében kénytelen volt visszavonulni. Számos bajn. és egyéb sportterem tulajdonosa.

Varga István Máv asztalos. *1902, Szabadka. 1918-ban kezdte sportpályáját a Szabadkai II. ker. FC-ban. Innen átlép a Szlogába, majd a szabadkai vasutasok sportklubjában játszik, 1927–31-ig a Szegedi Vasutasok csapatának tagja. 1932-től a Beszabai Máv SE színeiben szerepel. Az egyesületnek választm. tagja.

Varga József Máv pályamester. *1898, Nagykanizsa. Sporttal való kapcsolata 1913-ban kezdődött a bpi Máv északi főműhelyében, ahol intenzív sportéletet folytatt a Törekv. színeiben. Amikor Celldömökre került, a CSE titkára lett. Később résztvett a C Vasutas SE megalapításában és ezen egyesületnek ma is gondnoka.

Varga József várm. tisztv. *1913, Cinkota. Sportműködését a székesfehérvári ARAK-nál kezdte középisk. korában futballal, melyben igen szép sikereket ért el. Foglalkozott atlétikával is. 1931-ben ker. ifj. vers.-en a 110 és 200 m-es gátfutásban II. helyezést ért el. Mint ARAK tornász tagja volt 1932–33-ban a Bpen rendezett orsz. tornászbajnokságon a II. oszt. vidéki bajnokságban I. helyezést ért el. ARAK csapatának. Kb. 100 drb bajnoks. érem, plakett és tiszt. díj tulajdonosa.

Varga Lajos ig. tanító. *1887, Monoszlo. MOVE HTE. Mint képzős középisk. vers.-en súlydoásban és diszkoszvetésben állandóan I. h. 1928 óta mint a Hajduböszörményi TE alelnöke fejtett ki hasznos munkásságot. A MOVE HTE-nek 1932 óta ellenőre. A sportnak és testi kultúrájának lelkes híve, akinek meggyőződése, hogy az ifjúságnak sportszellemben való nevelése fontos nemzeti érdek.

Varga László timárm. *1905, Hód-mvásárhely. 1924-ben kezdte sportpályáját mint atléta a HTVE kebelében, ahol 1931-ig több atlét. vers.-en vett részt. Távolugrásban Hmvasárhelyi levelebajnoks.-nak I. díját, Szegeden orsz. vidéki atlét. vers.-en vegyes stafétában szintén I. díjat nyert. 1931 óta a HMTE színeiben a bírókózsportot űzi. Nagy középsúlyban házi bajnokságot nyert. Mint leveleoktató is érdemdús tevékenységet fejtett ki.

Varga Pál keresk. *1908, Nagykanizsa. 1924-ben már a Szombathelyi AK

ifjúsági, rövidesen az I. csapat kapusa. 1929–31-ig a Sabaria profijátékosa volt, 1931-től a Boeskey FC színeiben játszik, mint profi. Azóta a Boeskeynek számos hazai mérkőzésén és külföldi túráján szerepelt dicsőségesen mint kapuvédő. Több sportterem tulajdonosa.

Varga Sándor főjegyző. *1882, Szeged. Sportműködését 1917-ben kezdte Kiskőrösön, ahol a Petőfi SE-nek mint eln. éveken át dicséretreméltó munkásságot fejtett ki. Jelenleg is fáradszaktalanul tevékenykedik egyesületének fejlesztése érdekében. 1930-ban a Kiskőrösi PLE elnöke lett, mely tisztséget ma is páratlan buzgalommal tölti be.

Vargha Andor főisk. hallg. *1914, Rácórs. A sportba középiskolás korában kapcsolódott bele Pápán. Több isk. köz. versenyen szerepelt sikerrel. Később a Keszthelyi Gazd. Ak. AC szerzőtársa, majd titkára lett, jelenleg elnöke. A Club adminisztrációját lelkes agilitással vezeti.

Vargha László pénzt. ig. *1871, Dorogháza. Sportja a lövészet. A debreceni PLE igazg.-tisztségét 1926 óta tölti be. Házi versenyeken többször nyert I. és II. díjat. Orsz. gömblyöző vers.-en I. és egyéb helyezéseket ért el. Több érem és tiszt. díj tulajdonosa.

Várkonyi Lajos műszerész. *1906, Pécs. Mint középiskolás kezd sportolni. Sportjai az ökölvívás és futás. 1500 m-en középisk. bajnokság nyertese. A boxolásban is szép sikereket könyvelhet el. 1931 óta csak céllövészettel foglalkozik. Pécs vá. csapatának tagja. Egy ker. bajnokság győztese.

Várnay Gyula mtsztv. *1910, Szentborbás. Sportja a futball, melyet a Szigetvári AK színeiben űzött lelkesedéssel és sikerrel. Jelenleg a SzAK old-boy csapatának játékosa.

Várpalotai Unio Torna Egylet. 1927 őszén alakult és még az évben benevez a MILL szefehérvári aloszt.-nak bajnoki mérkőzéseibe. Az egyletnek erkölcsiekben és anyagiakban való megerősödése Faller Jenő elnök és Várady Jenő társelnök nevéhez fűződik. 1934 januárban a sport barátai és az egylet tagjai egyaránt nagy lelkesedéssel fogadták Várady Jenőnek elnökké való megválasztását. Az elért eredmények: 1933 ősszel a II. oszt. 2. helyén, 1934 ősszel a II. oszt. 1. helyén végzett a csapatuk, méltóvá teszik, hogy a vezetőséget névlég megörökítsük: elnök: Várady Jenő, alelnök: Báthory Gyula, Kárpáthy Dezső, intéző: gr. Zichy Imre, titkár: Friedrich Károly, jegyző: Posch Sándor, pénztáros: Unferdorben Károly, ellenőr: Mofflár István, Bognár János I., szertáros: Steer Béla. Az egyesület védnöke Korompay La-

jos bányagazg., bányaiügyi tanácsos, aki sportszeretetről adott tanubizonyosságot az általa alapított Korompay kupa vándordíjjal is. Az ő megértő támogatása és odaadó ügyszeretete tette lehetővé, hogy az egyesület a sport terén olyan helyet tudott biztosítani magának, melyet méltán megérdemel.

Váry János ifj. fogtechn. *1910, Szilágycsik. Sportjai a futball, torna és főképp a turisztika. Gyermekkorától szeretia természetet s azóta úzi a turistasportot. Turákat tett az aggteleki cseppkőbarlangban, a Bükkhegységben és Bodrog környékén.

Vas László dr. és **Vas Gyula**. Sportjaik: futball, tenisz, uszás, ping-pong. Az asztali teniszt ők ismertették meg a békéscsabai közönséggel. A „Sport” rendezésében több vers.-en vettek részt és csináltak propagandát a ping-pong sportnak. Ezen propagandának eredményeként alakult meg 1934-ben a CsAK asztali tenisz sz. o.-a, melynek vezetését Vas Gyulára bízta.

Vas Vilmos dr. orvos. 1911-ben a CsAK egyik alapítótagja. A futball meghonosítóinak egyike Békés megyében. 1919-ben a sportpálya, 1920-ban a tribün felépítésén működött hatékonyan közre. Évekig volt az egyesület orvosa, majd alelnöke és elnöke. Jelenleg tb. elnök.

Vásárhelyi Gyula dr. ügyvéd. *1895, Pécs. A sportba középisk. korában kapcsolódott bele a futballal és tenisszel. A PAC színeiben több versenyen szerepelt sikerrel. A férfipárosban nyert I., II. és III. díjakat. A délny. ker. megszervezésében, valamint a teniszsportnak a megszállás alatti és utána való fejlesztésében tevékeny részt vett.

Vass Imre főbányamester. *1886, Balaton. Sportpályáját Salgótarjánban kezdte. Később a Tatabányai SC-ba került, ahol bírkózással foglalkozott. Mint futballista számos nagy mérkőzésen szerepelt a balszélső posztján. Jelenleg a Nagymányoki SC tisztikarában tevékenykedik.

Vasvári Béla AEGV tisztv. *1900, Kiskunmajsa. 1917-ben kezdte sportműködését mint a CsAK futballjátékosa. 1918–19-ben nagy lelkesedéssel vett részt a CsAK újjászervezésében és annak játékosa maradt 1923-ig.

Vasvári m. kir. áll. polg. fiúisk. dr. Vass József Sportköre 1925-ben alakult. Megalakulásával intenzívebb munka vette kezdetét. Az atlét. koresolya, hősport, futball, kerékpár, tornajátékosztály új erőt öntött az ifjúságba. A sportkör évenként nagysikerű sportünnepélyt rendez. A sportkör tagjai 1924-ben résztvettek a szombathelyi ker. tornaünnepélyen, melyen kötél-

huzásban I. díjat nyertek. A Kör vezetője: Kolbay Ödön tanár, tb. elnöke Scholtz Lajos igazgató és dr. Csejtey Lajos járásorvos, kiváló atléta.

Vay Péter vajai, várm. ir. igazgató. *1872, Kisvárd. Mint diák a futballt és vívást űzte. A nyíregyházi sportéletbe 1910-ben kapcsolódott bele mint a NyTVE tagja. A futball sz. o.-nak több éven át volt elnöke, majd az egy. alelnöke lett. László fia a NyTVE vál. futballjátékosa volt több éven át.

Vecsera Antal tűzoltótiszt. *1902, Nagybecskerek. A Nagybecskereki Viktória SE-ben kezdte a futballal, majd a Zalaegerszegi MOVE kebelében atlétikával foglalkozik. A magasugrásban és rudugrásban ér el szép eredményeket. Később a NZTE színeiben szerepel, majd a NTE-nek lesz választm. tagja és titkára a Nagykanizsai PLE-nek.

Vecsery Sándor dr. ny. várm. fő-ügyész. *1865, Szentés. Az 1890-es években megalapította Szentésen a kerékpáregyesületet. Később a Szentési TE kebelében fejt ki értékes működést. A Szentési Evezős Club megalakulása-kor annak alapszabály-szerkesztési munkálataiban vett élénken részt, 1929–1934-ig a Club elnöke volt.

Vécsey Andor magánzó. *1892, Debrecen. Testedzés céljából foglalkozott atlétikával, lovaglással és tenisszel. — Résztvett a Boeskey FC megalapításában és éveken át annak választm. tagja volt. Egyesületét több ízben anyagilag is támogatta.

Vecsey Sándor joghallg. *1913, Okorág. Sportjai: atlétika és futball. A Sellyei TC-nek éveken át aktív futballistája volt. Jelenleg a PEAC színeiben játszik, ahol az atlétikát is intenzíven űzi. 1931-ben megnyerte a délny. ifj. bajnokságot 1000 m-en. Ezenkívül is több a PEAC és MASz által rendezett atlét. vers.-en nyert I., II. és III. díjat.

Vecsey Zoltán m. kir. gazd. felügyelő. *1891, Debrecen. Kora ifjúságától foglalkozik lovaglással és versenyhajtással. Debreceni, beregvármegyei, nagyvárad és bpesti ügétőversenyeken többször nyert I. díjat. 1915-ig mint urkocsis és urlovasvers. is szerepelt. 1926 óta motorversenyző, 1930-ban a Tiszántúli AC 10 km-es sebességi versenyét nyerte és a túra abszolút győztese volt, ugyanakkor jutott a vándordíj birtokába. 1930-ban a parádi versenyen kategóriagyőztes volt. Ezenkívül több számottevő versenyen ért el szép eredményeket.

Véghely Dezső okl. gépészmérn., m. kir. postaműsz. főig. *1882, Veszprém. Sportjai: vitorlázás, evezés, vívás, uszás. A Magyar Vitorl. Yacht Szöv.

alelnöke, a BYC társelnöke, a BBTE, MAC és Postás SE tagja. Több vitorlás vers.-en vett részt. Hajójának neve: „Pöre“ 24 m²-es yolle. Élénk tevékenységet fejtett ki a BYC clubházának építése körül és mindenkor fáradhatatlanul munkálkodott a vitorlázó sport fejlesztése érdekében.

Véghely Dezső ifj. okl. gépészmérn. *1909. Bpest. Foglalkozik vitorlázással, úszással, evezéssel és tenisszel. A BYC és a Postás SE-nek lelkesen működő nagja. Mint vitorlázó több vers.-en ért el szép helyezést, mint ifj. versenyző több értékes díjnak nyertese.

Végyváry Irén. *Debrecen. Középis-
kolás korában szertornában szabadgyakorlatokban és magasugrásban aratott szép sikereket. 1933 óta a DPSE kiváló teniszjátékosa. Több ízben ért el I. helyezést. Számos sportterem és elismerő levél tulajdonosa.

Végyváry Lajos egyetemi hallg. A középisk. alsó oszt.-ban a szertornát, a felsőbb oszt.-ban az atlétikát űzte eredményesen. Magasugrásban, súlydobásban, rúdugrásban, diszkoszban középisk. orsz. és városközi versenyeken többször volt I. helyezett. A DVSC 1931–32. évben aktív atlétája, mint rúdugró és súlydobó szerepelt sikerrel.

A rúdugrásban 1929–30-ban rekord-eredményt ért el. 1931-ben a DEAC színeiben futballt is játszott. Számos kü-
lönb. sportterem tulajdonosa.

Velencei Vitorlás Yacht Club. 1927 okt. 16-án alakult. Megalakításában régi balatoni vitorlázók, nagyrésztben a KMYC tagjai vettek részt, a Heinrich, Kertész, Kienast és Posa családok tagjai. Az első háziversenyt 1929-ben rendezte a VVYC. Az egyesület alapítása a „Velencei Serleg“, mely az első Magyarországon, amelyért szöv. rendezésben 3 yachtelub válogatotjai küzdenek egyforma 22 m²-es yollekon. Az egyes. tisztikara: Kertész K. Róbert h. államtitk. elnök, dr. Kertész Róbert ügyv. elnök, ifj. Kienast Ferenc, főtitkár, dormándi Dormándy Géza, Havas Sándor, vit. Ollé Antal alelnökök, Csury László ig., vit. Szegeheő István titkár, Pósa Jenő sportbiz. elnök, dr. Radvány Sándor társad. biz. elnök.

Vendel Erzsébet Mária testn. tan. *Sümege. 1932-ben végezte a testn. főiskolát; jelenleg a győri szt. Orsolyarendi zárdában működik. Sportjai: tenisz, úszás, vívás, koresolyázás, sielés.

Veres László kötszövős. *1913, Késmárk. Mint középiskolás az atlétikát űzte, mint levante a céllövősportba kapcsolódott bele. Több isk. versenyen nyújtón, távol- és magasugrásban,

diszkoszdobásban és birkózásban ért el szép sikereket. Mint céllövő több számtalú versenyen nyert I., II. és III. díjat. 1934-ben Szeged város bajnokságát nyerte egyéniben hadipuskával. 6 arany és számos egyéb érem tulajdonosa. Ilona nővére 1934-ben városközi összetett céllövő vers.-en I. díjat nyert.

Veres László asztalosm. *1902, Békés. Kora ifjúságában a futballt hiteles lelkesedéssel. 1924 óta tagja a Békési TE-nek, 1928-ban választm. tagja, 1929 óta az egyesület pénztárosa.

Veress Árpád banktisztv. *1897, Nagyvilonda. Mint középiskolás tornát és atlétikát kultiválta. 1912-ben Kolozsvárott ker. vers.-en 100 m síkfutásban II. 4x100 m stafétában I. A háború alatt mint ludovikás pentatlonban indult; ekkor futotta legjobb idejét (100 m 11.2 mp.) Szép sikereket ért el a SzTK színeiben is. A Besabai MOVE SE-nél szervezői munkát végzett. A CsAK kebelében mint Besaba legjobb atlétája tiszt. díjat nyert. 1923 óta a CsAK vezetőségének tagja, volt futballintézője is. Ő készítette elő a Bohn SC és CsAK fuzióját. A DLASz-nak 3 évig volt ker. titkára. Számos bajnoks. és egyéb érem v. tiszt. díj tulajdonosa. A „Sport“ alapítótagja és felelős szerkesztője.

Vérhalmi FC. Alakult 1902-ben. Működését a futballal kezdte. Jelenleg a BLASz III. oszt.-ban játszik a bajnokságért az élecsapatok között. Ifj. és kölyökesapata szintén az elsők között van. Vezetősége elnök: Burger Andor, intéző: Schlesinger Imre, igazgató: Halász Elemér. Mind az ifjúsági, mind pedig a kölyökesapat nagyképessegi játékosokkal rendelkezik, akik az egyetemes magyar futballsportnak is nagy reménységei.

Veroszta József dr. kir. közjegyző-jelölt. *1904, Kecskemét. Ifjú diákkora óta lelkes művelője a labdarugósportnak 1920 óta állandó játékos a Kecskeméti AC-nak. Számos nehéz mérkőzéseiből is kiemelkedik 1923-ban. Szombathelyen a vidéki amatőrbajnokság döntője és 1926-ban Ujpesttel a Magyar Kupa döntőmérkőzése. Több érem és plakett tulajdonosa.

Vértes Gusztáv tanító. *1911, Esztergom. 1921-től az esztergomi MOVE uszó sz. o.-nak működő tagja és állandó versenyzője. 160 drb érem tulajdonosa, több tiszt. díj és vándordíj birtokosa. 6 éven át Esztergom város folyambajnoka. A Dunakerület többszörös ifjúsági bajnoka, orsz. ifj. bajnokságok helyezettje. Egyesületének elnöksége a fiatal generáció nevelésével és edzésével bízta meg. Előbb az uszók

edzője volt, később az egész uszó sz. o. vezetésével bízták meg.

Vértessándor keresk. utazó. *1882, Debrecen. A DKASE és Debreceni Uszó Szöv. elnöke, a KLASz alelnöke, a MUSz keleti ker.-nek elnöke és a MUSz elnökségi tagja. Ma is élénken részt vesz a város sportéletében. Sportműködését az illetékes sporthatóságok többször elismerésben részesítették.

Vezényi Gyula áll. rend. tisztv. *1904, Makó. Középiskolás korában a füleslabdát és futballt űzte. 1922-ben a Makói AK tagja; 1924-ben élénk tevékenységet fejt ki a MTK megalakítása körül, melynek játékosa, majd a vezetőségnek tagja. 1928 óta főrendező. Része van a céllövő sz. o. létesítésében. 1925–1932-ig leventeoktató. Tagja volt a KEAC-nak. 1932-ben 800 km túraavezést végzett a Tiszán és Sajón.

Viczián János épület- és tűzifakeresk. *1897, Bcsaba. 1912-ben kezdett futballozni; játszott az FTC-ben is Bpen. 1924-ben a Csabai Előre MTE-be került, melynek választm. tagja, pénztárosa, később főtitkára volt. Jelenleg a Bcsabai Törekvés ügyv. alelnöke.

Vidovich Ferenc vit. Nyírvíz szab. Társ. ellenőre. *1892, Mándok. 1911-ben a Csillaghegyi FC-nak ujjászületése az ő nevéhez fűződik, annak volt főtitk. és elnöke, a MASz-nak tanácsjegyzője, a pestvidéki atlét. ker. megalakítója és előadója. 1912-ben a fél és egy angolos távon akkor még nyugati kerület bajnoka volt. 1925-től a NyTVE, a NyKISE és NyVSE jégszakoszt.-nak elnöke és vezetője. A NyPLE-nak tanácstagja és versenyzője, a MASz keleti ker.-nek int. biz. tagja. Több érem és tiszti. díj tulajdonosa.

Vidolovics János művezető. *1892, Pécs. Sportműködését 1912-ben a Pécsi TE-ben kezdte a bírkózással a helysúlyban. Később a PMSC, majd pedig a PSC színeiben szerepel, melynek 2 évig volt pénztárosa és választm. tagja. Két ízben volt Pécs bajnoka. Megnyerte Szabadka, Baja és Kaposvár bajnokságát, 1921-ben Jugoszlávia bajn., többször Dunántúl és ker. bajnok. A PSC-nak volt tréner.

Vidolovics Nándor szerelő. *1904, Kastélyosdombó. Sportja a bírkózás, amellyel mint könnyűsúlyú bírkózó 1923-ban a Pécsi SC-ban kezdett foglalkozni. 1925-ben az egyes. I. csapatának tagja és mint ilyen az évben ker. bajnok, 1927-ben újból ker. bajnok. 1928 és 30-ban kis középsúlycsoportban szerepel. 1930–33-ig a bajnokesapat tagja. 1933-ban clubbajnok. 1929 óta a PAC színeiben versenyzik. Számos érem, plakett és tiszti. díj nyertese.

Vidra József városi tisztv. *1893, Abony. Futballista és atléta. 1912–13-

ban a Makói AK színeiben játszott. 1923-ban titkár, 1924 óta főtitkára az egyesületnek. Az ő működése alatt került az egyesület futballesapata az I. oszt.-ba. 10 éven át ő végezte a játékosok nevelését és ő szervezte meg az atlét. sz. o. 1924 óta a DLASz tanács-tagja. 1933 óta II. f. futballbíró.

Világosi József áll. rend. detektív. *1895, Dombóvár. Sportműködését mint labdarugó 1913-ban a fiumei Olimpiában kezdte. 1920-ban egyik megalapítója a Dombóvári LSE-nek, amelynek intézője és játékosa volt 1923-ig. Utána a Dunaföldvári Törekvés színeiben játszott. Pécs sportéletébe 1925 elején kapcsolódott bele, mint a Rendőrségi AC tagja. I. fokú fbíró, a pécsi BT-nek állandó tanács és fegy. biz. tagja. Jelenleg intenzíven űzi a céllövészetet is.

Vincze Jenő mtisztv. *1905, Balatonsztygyörgy. Sportjai: futball és atlétika. 1924–26-ig a Baresi SC aktív játékosa volt; 2 éven át atlét. tréner is volt. A vezetőségben több tisztséget töltött be. A BÍOK-nak egy évig titkára. Jelenleg a Levente Egyes. futball és atlét. sz. o. titkára.

Vincze Jenő banktisztv. *1908, Versec. Sportpályáját 1922-ben a Debreceni MTK törpe futballesapatában kezdte. Rövidesen az ifj., majd az I. csapat állandó tagja lett. 1924-ben, egyesületének a DVSC-val történt fuziója után ennek játékosa lett. 1927 óta a Boeskey FC-nak profi játékosa. — Eddig 6-szor volt nemztk. válogatott.

Vincze Mihály hentes és mészáros. ipartest. elnök. Sportja a bírkózás, melyet kora ifjúságától lelkesedéssel kultivált. Ma is mint több egyesület vezetőségi tagja tart fenn élénk kapcsolatot a sportléttel. Társelnöke a Kecskeméti TE-nek, választm. tagja a KAC-nak és elnöke a Kecskeméti Tekéző E-nek.

Vinkler János dr. városi aljegyző. *1906, Királydarác. A sportba diákéveiben kapcsolódott bele atlétikával és futballal. Jelenleg foglalkozik uszással és korecsolyázással. A PEAC-nak volt tagja. Jelenleg a MOTESz délny. ker. alelnöke.

Virágos Lajos Máv tiszt. *1905, Szentés. Már diákkora óta sportol. Mint KISOK tag a szertornát űzte versenyszerűleg szép sikerrel. Lelkesedéssel és eredménnyel kultiválta az atlétikát is. Jelenleg a Kecskeméti Máv SE agilis főtitkára.

Viski Lajos kereskedő. *1908, Marmarosziget. Már középiskolás korában különb. sportágak intenzív művelője volt. A 100 és 200 m-es futásban és 4x100 m-es stafétában ért el többször I. és más elsőrangú helyezéseket. 1926-

ban az MTK színeiben tagja a 4x100 m-es staféta csapatnak, mely orsz. rekorddal nyeri Budapest bajnokságát. 1928-ban az MTK szenior clubbajnokságát nyeri 100 m-en 11.1 mp idővel. 1931-ben a testnev. főiskolán okt. tanfolyamot végzett. Mint vívó sikerrel szerepelt a Csabai VE színeiben. 185 különb. bajnoks. és egyéb érem, plakett és tisz. díj tulajdonosa.

Viszkei Ferenc Máv lakatos. *1887, Sé. A sportéletbe körülbelül 12 évvel ezelőtt kapcsolódott bele. Előbb a Haladás VSE választm. tagja, majd 1924-ben pénztárosa lett, mely tisztségét 1929-ig töltötte be. Egy év múlva alelnökké választották meg. Intenzív munkásságot a futball és kerékpársportok sz. o.-ban fejtett ki. A kerékpár sz. o.-nak fennállásáig ig. tagja volt.

Vitkay László akkumulátor szer. *1909, Mezőhegyes. Sportjai: birkózás, boxolás és futball. 14 éves korában kezdett sportolni a Gyermekebarátok SE-nél. Jelenleg a MTE tagja. Mint ökölvívó a nehézsúlyban szerepelt több vál. mérkőzésen. A birkózásban szintén több elsőrangú helyezést ért el számottevő vers.-en. 1928-ban Jugoszlávia szenior nehézsúlyú bajnoka. 1932-ben az olimpiai vál. keret tagja. Díja: számos érem, plakett és tisz. díj.

Vizi István m. kir. postaalt. *1907, Külsővat. Sportpályáját az atlétika futó- és ugrócsoportjaiban kezdte katonai korában, amikor a hadipuskalövészettel is intenzíven foglalkozott. Postai szolgálatba való lépése óta a Postás SE szombathelyi lövészcsapatának és a Székhelyi PLE-nek tagja. 1934-ben nyerte el a főlövési címet és jelvényt. Katonai szolgálata alatt 1932–33-ban hadipuska mesterlövész címet és diszoklevelet nyert, de már 1929-ben is volt mesterlövész. 1929-ben Sopronban helyőrségi lövészversenyen egyéni győztes és vit. Takácsy György altábornagy tisz. díját.

Vrabely András mtisztv. *1907, Nyiregyháza. 12 év óta sportol. All-round sportférfi, akinek legkedveltebb sportjai: a futball, jéghekk, korcsolya, vívás és úszás. A NyTVE-nek tagja volt; 1934-ben tett futballbírói vizsgát.

Vrbljanin Béla Droguista hiv. futballista. *1900, Bpest. 1920 óta futballozik. Előbb a Tabáni SC-ben, amelynek 10 évig védte a kapuját, innen 1931-ben átlép a Nemzeti SC-be, 1932-ben pedig a Droguisták proficsapatának lesz a kapusa. Amatőr korában 2-szer volt válogatott. 10 éves jubileuma alkalmával a Tabáni SC emléklakettel tüntette ki. Válogatott szerepléséért az MLSz-től 2 érmet kapott.

Walfisch Károly kereskedő. *1899, Szarvas. 1908-ban kezdett a futballsporttal foglalkozni Ungváron. 1929-ben a Szarvasi Turul SE-be kerül, melynek 1932-ben alelnöke lett. Ugy egyesületének, mint pedig az egyetemes sport érdekében mindenkori lelkesen szállt síkra, szívesen hozva anyagi áldozatot is. Walfisch József több sportág művelője, 1934 óta az egyesület választm. tagja.

Walter Károly dr. ügyvéd. *1885, Esztergom. All-round sportember. Az Amatőr Hokki Club társelnöke, a Magyar Gyephokki Szöv. alelnöke. Tevékeny részt vesz a magyar gyephokki sportélet irányításában.

Wannier II. András dr. *1911, Szeged. 11 éves korában már részt vesz uszóversenyeken, 1926-ban a bpesti Európa-bajnokságokon tagja a 4x200 m. stafétának, 1928-ban az amsterdami világbajnoki mérkőzésen tagja a 4x200 m. európai rekordot úszó stafétának. 1929-ben Bpsten megjavították a 4x200 m., eddig USA által tartott világrekordot. 1930-ban Bárány után a legjobb magyar gyorsúszó. 1931-ben Párisban Európa-bajnokságot nyertek 4x200 m. stafétában, 1932-ben Los Angelesben III. helyezettek. 1933-ban Európa rekordot úsznak Nápolyban. 27 ízben orsz. válogatott. 11-szer II. az orsz. bajnokságban. A signum laudison és a IV. o. magyar érdemkeresztén kívül számtalan arany stb. érem tulajdonosa.

Wächter Gyula, a kőszegi fenyőmagpermetező gyár cégtulajdonosa. *1873, Brassó. Kora ifjúságától kezdve sportolt. Különösen a tornát kedvelte, de szeretettel kultiválta a vívást, úszást, kerékpározást és lovaglást. Jelenleg a vadászattal foglalkozik. A Kőszegi Sportegylet első társelnöke, a Kőszegi PLE ügyv. elnöke és a Levente Egyes. társelnöke.

Weber Béla gyógyszerész. *1911, Szekszárd. Sportműködését Pécsen a PEAC színeiben kezdte atlétikával, súly és diszkoszvetéssel. Később Bpen a BEAC tagjaként kultiválta az atlétikát és teniszt, majd a MAFC-nak lett a versenyzője. 1932–1933-ban Pécs teniszbajnokságai során a férfitárosban I. lett. Ezenkívül számos egyéb versenyen ért el elsőrangú helyezést. 1930-ban délny. Ifj. bajnokság nyertese. Számos különféle érem és tisz. díj tulajdonosa.

Weber Márián. A sportba 1924-ben kapcsolódott bele Bonyhádon a teniszszel és uszással. 1933-ban a bpi MAFC-nak tagja lett, melynek színeiben szép eredményeket ért el különb. teniszversenyen. A MAFC klubközi vers.-én a

női egyes és női párosban I. lett. Díjai: 15 érem I. és II. h. 3 tiszti díj.

Weisz Gyula szövőgyáros. *1905, Mezőberény. 1932-ben a Mezőberényi Textil SE egyik megalapítója. Először alelnök, majd elnök és 1934 óta díszelnök. Lajos és Tibor fivérei szintén közreműködtek az egyes. megalapításánál; Lajos alelnök, Tibor pedig az ifj. csapat intézője, aki aktív játékosa is volt az egyesületnek.

Weisz József vasesztergályos. *1903, Bpest. Sportpályáját mint ifj. labdarúgó kezdte. 1928-ban a Vérhalmi FC-ba lépett, ahol 1931-ig az egyesület I. csapatának állandó játékosa lett. Jelenleg az egyesület választm. tagja.

Weiszkrum Miklós kereskedő. *1913, Nyirtes. Középiskolás korában 100 m-es síkfutásban ért el szép eredményeket. Mint futballista volt középisk. válogatott. 1931 óta tagja a Debreceni KASE-nek, melynek volt pénztárosa, jelenleg számv. biz. tagja. A DUE-nak 1932 óta választm. tagja. Lelkes pártolója a Boeskey FC-nek is.

Weitzenfeld Miklós dr. belklinikai orvos. *1903, Jánoshalma. Mint középiskolás többször válogatottja intézete futballesapatának. Mint tornász is kiváló produkált. Magasugrásban és rudmászásban a legjobb volt. 1920-ban egyik megalapítója a Jánoshalmi TE-nek, melynek 1933 óta dísztagja. 1932 óta a teniszt kultiválja. A Délny. LASz tanácstagja. 1933 óta felelősségi biz. tag.

Widder Ernő banktisztv. *1902, Boldogkőváralja. Sportműködését az MTK-ban kezdte mint ifj. atléta. Később a RTK-nak lett futballjátékosa és anak I. csapatában szerepelt éveken át. 1926-ban kapcsolódott az asztalitenisz sportba, mint a Lipótvárosi Takarékszövetkezet SE intézője és a MOATSz tanács-tagja. 1927-től az MTK asztalitenisz bajnoksapatának többször tagja. 1928-33-ig a MOATSz titkára volt. Számos különb. sportérem tulajdonosa.

Wiener György nagykeresk. *1901, Debrecen. Minden sportnak barátja és támogatója. 1926 óta üzi az autó- és motorsportot mint úrvezető. A Tiszántúli Autó és Motor Club tagja.

Wiener Károly fogtechnikus. *1903, Eger. 1919-ben kezdett futballozni a Szegedi TE kebelében. Utána a Zrínyi KAC-ban játszott és atletizált. Többször volt ker. vál. atléta és futballista. 1924 óta a Makói TK színeiben szerepel, 1928 óta csapatkapitány. A tenisz és atlétikai sz. o. vezetője.

Wighardt József vésnök. *1909, Bpest. Sportműködését 1924-ben kezdte mint tornász. Első nyilvános szereplésén: 1925-ben Cegléden országos MOVE tornászbajnokságokon tagja az

OTE I. helyen végzett csapatának. 1927-ben haladók részére kiírt MOTESz versenyen korlátbajnokságot nyert. 1932-ben tagja az OTE országos II. o. bajnokságot nyert csapatának 1934-ben a tornászvilágbajnoksággal kapcsolatban a MOTESz által kiírt I. o. országos bajnokságon a VI. helyen végzett OTE csapatnak tagja. Jelenleg az OTE választmányi tagja és a szakosztályban mint csapatvezető előtornász működik.

Windisch Károly urad. főgépész. *1882, Oroszvár. Sportja jelenleg a lövészet, melyet a gróf Wimpfen Frigyes Lövész Egyes. tagjaként úz versenyszerűen. Járasi versenyen serleget nyert 1930-ban. Futásban 100 m-en több I. és II. díj győztese. Tagja a Frontharcos Szövetségnek is.

Winkler Andor mtisztv. *1907, Gyula. Középiskolás korában kezdett sportolni. A Szentesi TK színeiben kerületi és orsz. atlétikai versenyeken szép sikerrel szerepelt. 1926- és 27-ben ker. ifj. magasugróbajnok. 1927 május 22-én ker. ifj. rekordot állított fel. Számos I., II. és III. díj tulajdonosa.

Wintner István kolbászüzemfőnök-tulajdonos. *1909, Budapest. Sportjai: gyorskoresolyázás, futball, úszás és tenisz. Tagja a BKE-nek, az FTC-nek és a Duna Sport Clubnak. Gyermekkorában kezdett koresolyázni és már 14 éves korában KISOK bajnokságot nyert. 1926-ban kezdett mint gyorskoresolyázó versenyezni. A magyar bajnokságban 1932 és 1933-ban I. 500 és 1000 m-en felállított rekordjai ma is fennállnak. A műkoresolyázó sport egyik erőssége, jelenleg is aktív versenyző. Mint futballista az FTC Mill csapatában játszott.

Wirth Károly hentes és mészáros mester. *1903, Debrecen. Tagja volt megalakulásakor a Tiszántúli Autó és Motor C-nak. 1927-ben Debrecenben országos versenyen pályabajnokságot nyert. Ma is lelkes sportbarát.

Wittenberg Pál gyárigazgató. *1902, Baja. 1915-ben kapcsolódott a sportba mint a Szabadkai TC futballesapatának kapusa. 1919-ben a Bajai SE játékosa lett. Volt kerületi és Baja város válogatottja. Több külföldi túrán vett részt. A futballon kívül kultiválja az úszást is. Az ökölvívó szöv. vál. tagja.

Wittenberg József fodrászm. *1896, Bátaszék. 1919-ben kezdte sportpályáját a Bátaszéki AK színeiben mint futballista. Később a BVSK, majd a BTC csapatában játszott, mely utóbbinak trénera is volt. 1931 óta mint I. o. futballbíró működik.

Witterle Jenő DGT. hivatalnok. *1906, Pécs. A DVAC labdarúgójaként kezdte sportműködését. Előbb az egye-

sület vál. tagja, majd 5 éven át jegyzője és 1932. óta titkára. 1932–33-ban a Délny. LASz-ban fellebbviteli biz. tag. 1932-ben LASz tanácsstag. Ő szervezte meg az asztalitenisz sz. o.-t, melynek jelenleg is vezetője. Ezidő szerint főleg az asztaliteniszt és úszó-sportot űzi.

Wlassics Gyula OTI főtisz. *1891, Pécs. A sporttal 1920-ban került kapcsolatba a Pécsi MSC tagjaként. Volt az egyesületnek főjegyzője, főtitkára, majd futballintézője; jelenleg a PSC alelnöke. Részt vett a Pécs-Baranya FC megalapításában. A pécsi sportéletnek jelenleg is igen értékes tagja.

Wolf Ferenc földbirtokos. *1900, Kismarton. Diákkorában a sísportot űzte. Egyik megalapítója a Tiszántúli Autó és Motor C-nak, a motor sz. o. elnöke. A KMAC 1926. évi orsz. versenyén kategóriagyőztes volt. 1930-ban a TTAC sebességi versenyének győztese. 1920-ban a bécsi sí szöv. bajnoki staféta-verseny győztes staféta csapatának tagja. Mint turista és alpinista is intenzív sportmunkát fejtett ki. Több tiszt. díj, különféle érem és plakett tulajdonosa.

Wurth István bankfőtisz. *1901, Bpest. Sportja a futball, melyet az OTE nővédek csapatában kezdett űzni. 16 éves korától az I. csapat center. 1910-ban a BSE-be lépett át, melynek többszörös gólkordere volt. 1924-ben a Nemzeti SC játékosa lett. Volt Bpest válogatottja is. 1928-ban került vissza az OTE-be, melynek vál. tagja és a futball sz. o. vezetőségi tagja.

Zack Ferenc, m. kir. s. v. *1901, Szabolcsbányatelep. Sportja a futball, melyet 1924 óta űz lelkesedéssel a Komlói SE színeiben. Egyesületének legjobb játékosa és egyben csapatkapitánya.

Zákányi Andor dr. vitéz városi tisztifőorvos. *1886, Szeged. A sporttal már középiskolás korában került intenzív kapcsolatba. A futballt, vívást, súlydobást és diszkoszvetést űzte. Egyetemista korában a KEAC színeiben volt versenyvívó. Gimnázista éveiben az atlétikában produkált szép eredményeket. Jelenleg mint a Bajai Hajós Egyesület háznagya agilis mozgatója az ottani sportéletnek.

Zákonyi József dr. ügyvéd. *1904, Pécs. Sportmunkáját diákkorában a futballal kezdte a Pécsi AC színeiben. Később egyik megalapítója a Siófoki SC-nek, melynek 5 éven át játékosa volt, majd mint vezetőségi tag vett részt az egyes. sportéletének irányításában. Kedvelt sportja a tenisz és vívás.

Zalaegerszegi I. Polg. Lövész Egyesület. 1926-ban alakult Rozsnyay Béla ny. csendőrezredes elnöksége mellett. 1929-től az egyesület címében az „I. számú” jelzést használja megkülönböztetésül az időközben megalakult zalaegerszegi II. PLE-től. Kilenc évi fennállása alatt az egyesület igen nagy fejlődésen ment át. Lövészcsapata és versenyzői 8–10 nagyobb vidéki és helybeli versenyen vesznek részt szép sikerrel. Az egyesület meghívásos lövészversenyén minden évben kiírásra kerül a „Gr. Zrínyi Miklós” vándordíja, csapatverseny is, melyért a Dunántúl legjobb lövészcsapatai veszik fel a küzdelmet. Elnök: vitéz dr. Horváth Bertalan, alelnök: Szigethy Tibor, titk.: dr. Szász Gábor, pénzt.: Mátyásky Andor, kapitány: ifj. dr. Árvay László.

Zamecsnik Tivadar. *1906, Bpest. Mótorkerékpár versenyeken elért nevezetesebb eredményei: 1927 Tourist Trophy II.; 1928 TT I. helyezés (új rekord); 1929–31 Kaposvár (új rekord) bajnoka; 1929 üggetőbajnok; 1931 TT I. helyezés (új rekord); 1931–32–33 Guggerhegy I. (új rekord); 1932–33 Szabadka bajnoka (új rekord); 1932 Bécs, Grác, Prága, Bukarest (új rekord); Hármashatárhegy (új rekord) I. helyezés, FTC pályaverseny (új rekord); 1933 Grác, Szabadka, Zágráb, Miskolc bajnoka, Temesvár, BSE téli verseny I. helyezés. 54 serleg, 90 plakett és 16 tárcsanyerője. Az eredményeket 350 km Rudge mótorkerékpárral érte el.

Zarka Dénes bankig. *1903, Bpest. Az atletika minden ágát műveli. 1933-ban a Kaposvári Turul SE-nek lett a tagja. Annak színeiben több ker. és orsz. versenyen ért el szép helyezéseket. 1933-tól a Csurgói Testgyakorlók Körének elnöke.

Zelms Mária magánzó. * Pécs. Sportjai: vívás, tenisz, úszás. 1928-ban kapcsolódott a sportba a vívással és tenisszel. Mindkettőt versenyszerűen űzte a PAC színeiben. Főleg a vívásban ért el kiváló eredményeket helyi, kerületi és orsz. versenyeken. Számos díj, köztük legtöbb I. nyertese.

Zentay Mihály reálgimn. testn. tanár, okl. vívómester. *1886, Csongrád. 1918-tól működik a kiskunfélegyh. vár. kath. reálgimnáziumnál mint testn. tanár. Vívómesteri oklevelét 1930-ban szerezte. All-round sportférfi, főként azonban a vívással foglalkozik. Tulajdonosa a MOTESZ aranykoszorús ezüstérmének, a KISOK márványlapon levő bronzplakettjének és a MOTESZ kiüntető oklevelének.

Zichy Imre gr. bányatiszt. *1904, Fertőrákos. Sportjai: lövészet, tenisz, úszás. 1924–26-ig sok nemzetközi mérkőzést játszott mint gyephokki kapus

és tagja volt a magyar válogatottnak is. Kiváló eredményeiről számos érem és tiszt. díj tanuskodik.

Ziegler György hentes és mészáros. *1909, Nagykanizsa. Sportpályáját 1923-ban a Kiskánizsai Lev. E-ben kezdte a futballal. 1927 óta a NTE I. csapatának játékosa. Az atletikát a NZTE színeiben 1926 óta kultiválja. Kedvelt számai a súly- és diszkoszdobás, melyekben igen szép sikereket könyvelhet el.

Zimmermann Antal DGT szertáros. *1901, Bpest. Sportműködését a Vértalmi FC-ben kezdte mint ifj. labdarúgó. 17 év óta állandó játékosa egyesületének. Volt többszörös ifj. vál. Hosszú idő óta egyesületének állandó csapatkapitánya. Több érem tulajdonosa.

Zirey Antal m. kir. százados. *1898, Bpest. All-round sportember. A Honv. Tiszti Vívó Club tagja. A Ludovika Akadémia II. főcsop. testnev. vezetőtanára. 1933-ban a kardvívásban Magyarország kardbajnokságát nyerte. Ugyanazon évben az Európa kardbajnokcsapat tagja. A hadsereg törbajnokságát 3-szor, a kardbajnokságot egyszer nyerte. 1934-ben hads. bajnokságban a törvívásban I. Ezeken kívül számos versenyen elsőrangú helyezett.

Zombori Ödön pénzbeszedő. *1906, Alsók. 1924-ben kezd birkózni, mint az MTK tagja. 1928. évi olimpián légsúlyban V. 1930-ban Európabajnokságon pehelysúlyban III. 1931. évi szabadstílusú Európabajnokságon I. 1932-ben sz. st. olimpián II. 1933-ban Európabajnokságon I. sz. st. Európabajnokságon I. 1934-ben Európabajnokságon II. helyezett. Többszörös magyar bajnok, 1928 óta állandó válogatott. 175 díjat nyert. Most az Elektromos SE tagja.

Zupések János mtisztv. *1886, Bp. Középiskolás korában többféle sportágnak volt a művelője. 1903-ban isk. vers.-en magasugrásban 150 cm-el isk. rekordot állított fel. 1927 óta tagja a Kőbányai TK-nak, ahol különb. tisztségeket viselt. Jelenleg társelnök, a gazd. és számvizsg. bizotts. tagja.

Zwieker Ferenc városi tisztviselő. *1903, Alsódörgicse. 1920-ban kapcsolódott a sportba a futballal, mint a Veszprémi Move játékosa. Volt MLSz, MASz és MILL int. biz. tag. Jelenleg a MOVE Veszprémi SE főtitkára. Napjainkban is intenzíven űzi az atletikát, lövészetet és teniszt. A helyi sportéletnek jelenleg is állandó leköltötte, de páratlan ügybuzgalommal és lelkesedéssel működik közre akkor is, ha az egyetemes magyar sportról van szó.

Zsák Károly szkfv. gázművek fő-

tisztviselője. *1895, Bpest. Előbb a BFC, 1911-től a 33 FC I. csapatának kapusa. 1912-ben már tagja a vál. keretnek és olimpiai tartalék. 40 esetben volt orsz. válogatott. Az MLSz márványplakettjének és a Nemzeti Sport bronzplakettjének tulajdonosa, melyet mint „minden idők legjobb kapusa” kapott. Most a BSE ifjúságának vezetője. All round sportférfi.

Zsarnóczay János m. kir. gazd. tanácsos, urad. igazgató. *1893, Bpest. Sportja a labdarugás. 14 éves korában középisk. válogatott és BEAC igazolt játékosa. 10 éven át az egyetemi club különb. csapataiban játszott, majd a MAC tagja lett. A MAC képviselőjében tagja lett a MLSz tanácsának, ahol az ú. n. „berlini profi per” kapcsán heves rohamokat intézett az álamatörtség ellen. Elnöke lett a MOVE Labdarúgó Ligának, majd a Futballbírák Testületének újjászervezésében vett részt. 1926 óta a BLASz vezetője, illetve elnöke. Többször tagja volt a MLSz elnökségének. Az OTT aranyérmén kívül számos különb. sportérem és plakett tulajdonosa.

Zsebik István Máv. géplakatos. *1903, Szolnok. 18 éves korában kezdte sportműködését a labdarugással. 1918-ban a FISE tagja volt. 1927-ben a Szentesi Máv. SE megalapításában vett részt; 1929-ig az egyesület futballesapatának tagja, utána vál. tag lett. Jelenleg a céllövő sz. o. vál. és működő tagja.

Zsigmond János ny. kegyesr. gimn. tanár. 15 év óta a Veszprémi TC elnöke, aki egyben a helyi sportéletnek egyik leglelkesebb irányítója. Az ő elnöksége alatt létesült a sportpálya és tribün. A birkózó, atlétikai és tenisz sz. o. igen szép eredményeket értek el. Meggyőződése az, hogy az ifjúságnak emelkedett sportszellemben való nevelése elsőrendű hazafias érdek.

Zsótér Bertalan dr. szatymazi. jb. tisztv. *1902, 1918-ban Kolozsvár diák-válogatott futballkapusa. 1921-től a Szegedi UE úszója. 1923-ban a Tisza-Maros kerület 400 m gyorsúszó bajnoka s 1923–24-ben tagja a SzUE vidéki bajnok stafétájának. 1924-ben a MAFC színeiben futballkapus, egyben boxol, vív és atletizál. 1926-ban áttér a mótorsportra, melyben számos elsőrangú eredményt ért el. Közben céllövészettel is foglalkozik. 1928-ban Szegeden délkerületi MOVE bajnok lesz, 1929-ben ker. nisztolybajnokságot nyer. Felesége sz. Török Jutka, SzUE úszónő 1924, 1925 és 1926-ban orsz. vidéki hátúszóbajnokságot nyert. Kisfiuk: András 1930-ban született, de már boxol és úszik.

Buzay Árpád dr. szfőv. tan. s. fogalm. *1907, Budapest. A BSE titkára, a vitorlás yacht és repülőszakosztály titkára és felelős üzemvezetője. Vitorlás yacht sporttal 10, repüléssel 7 éve foglalkozik. Szakszolgálati engedélyt nyert 1928-ban. Több repülőnapon vett részt és a BSE keretében repülés oktatói tevékenységet lát el. 1933-ban Budapest-Amsterdam-Berlin turautat tette meg, e teljesítményével a legelső magyar sportrepülő sorába került. Vitorlás yacht versenyeken is több díjat nyert. Ügybuzgó, lelkes sportember, aki a hazai sportrepülés érdekében elismeréseméltó tevékenységet fejt ki.

Hadnagy Endre szig. gépészmérnök, oktató pilóta. *1906, Sepsiszentgyörgy. A Műegyetemi Sportrepülő Egyesület sportbizottsági és választm. tagja. Repüléssel 1929 óta foglalkozik, szakszolgálati engedélyt 1931-ben kapott. Ez idő óta kb. 3000 felszállást végzett, minden baleset nélkül. Sikeresen vett részt számos hazai repülőnapon. Az 1934-ben megtartott milánói csillagtúrán II. tídjat nyert.

Jenik Győző várm. tisztv. *1906, Páty. 1932 óta tagja a BSE sportbizottságának, a repülőszakoszt. oktatója. Vitorlázással 4, repüléssel 5 éve foglalkozik, szakszolg. engedélyt 1932-ben kapott. Számos vitorlázó versenyen és repülőnapon sikerrel vett részt.

Kováts Sándor Bszkárt tisztv. *1908, Budapest. A Bszkárt SE sportrepülő szakoszt. titkára és oktatója és a kerékpárszakoszt. vezetője, a BSE repülő szakoszt. jegyzője és az autó-motor szakoszt. kapitánya. A motorsportban 3 bajnokságot nyert és számos pályarekordot tart. Számos repülőnapon vett sikerrel részt, több ezer felszállást végzett. A vitorlázó repülést a Bszkártnál megszervezte és ennek fejlesztésében tevékeny munkálkodást fejt ki. Repülő szakszolgálati engedélyt 1928-ban kapott. 12 tdi, 3 arany és 50 egyéb érem tulajdonosa.

Liber Endre ifj. vegyészmérnök. *1909, Budapest. Sportjai vitorlázás, úszás, tenisz, evezés. 1930 óta a Pannónia EE tagja, 1932-től az egyesület jegyzője. 1934-ben tagja lett a BSE yacht szakoszt.-nak is.

Magyar Atletikai Club. A mult század előfutárja volt a görög sport-szellem reneszanszának az egész világon mindenütt, ugyanúgy Magyarországon is. Ennek a reneszansznak útjait egyengette a mult században a MAC. Még alig találunk komoly sporttörekvéseket, a MAC már hatalmas gárdával rendelkezik, igyekezőven belevinni a sporszellemet és sportszeretetet a fogékony magyar közönségbe. A

magyar sportkultúra mai világhelyzetéért talán a MAC vezéreit illeti a legtöbb elismerés. Azok között, akik az olimpiákon dicsőséget szereztek a magyar névnek, mindenütt feltűnik a MAC gárdájának egy-egy jeles kimagasló alakja. Ma a magyar sportélet egyik legjelentősebb tényezője. Elnöke: gróf Andrássy Gyula, társelnökök: Pekár Gyula, Muzsa Gyula, elnökségi tagok: Asbóth Jenő, Dormándy Géza, gróf Esterházy Tamás, gróf Hunyady Ferenc, Lauber Dezső, Philippovich Károly, gróf Somssich Gyula, Vángel Gyula dr., Virava János dr., Zuber Ferenc. Ügyv. alelnök: Veres Imre dr., főtitkár: Szerbák Ede.

Majoros János szig. gépészmérnök, pilóta. *1906, Mezőzombor. A BSE és a MSE sportbiz. tagja. Szakszolgálati engedélyt 1928-ban nyert és azóta számos repülőnapon vett sikerrel részt. Kb. 9000 felszállást végzett. Kitűnő eredményeket ért el az oktatás terén is. Vitorlázó repüléssel is foglalkozik.

Máry Dezső alvinci, ny. alezredes. *1884, Budapest. A MAC motor, yacht és repülőszakosztály megalapítója és ügyvezető-alelnöke. Mint vezető és szervező kiemelkedő sikereket ért el. A MAC síófoki sporttelepe, a balatoni viharjelző állomás, a repülőtér, kezdeményezésére és ügybuzgó munkája eredményeként létesült. A motorsportban az első magyar Tourist Trophyt kezdeményezte és szervezte meg, megrendezte a MAC Hősök emlékversenyét, valamint a jánoshegyi versenyeket. Ügybuzgó, lelkes és áldozatkész sportvezér.

Márkus Antal szfőv. mérnök. *1909, Losonc. Sportjai vitorlázás és céllövés. Résztvesz a Hungária hadipuska versenyen és Bpest szfőv. tiszt. díját nyeri. Több év óta foglalkozik vitorlázással, versenyezni csak 1934-ben kezdett, biztató eredménnyel. Tagja a BSE Yacht szakoszt.-nak.

Pósa Ernő ifj. Magy. Nemz. Bank tisztviselő. *1904, Budapest. Sportjai vitorlázás és sí. 1920 óta versenyez a Balatonon, kiemelkedő eredményeket ért el. 4 I, 2 II. díjat, valamint 1922-ben megtartott nagy túraversenyben 30 induló közül IV. Résztvesz 1927-ben a Velencetavi Vitorlás Yacht Club alapításában, jelenleg egyesületének kapitányi tisztségét tölti be. A vitorlás sport érdekében ügybuzgó tevékenységet fejt ki.

Rotter Lajos okl. gépészmérnök, pilóta. *1901, Budapest. A MSRE alapító és a Magy. Aeró Szöv. tagja. Azonkívül a Magy. Mérnök- és Építész Sportegylet, a Magy. Cserkész Szöv., MAC, Sí Club és külföldi repülőegyes.

tagja. Az Aero Szöv. műszaki referense, a légügyi bizotts. tagja.

A vitorlázó repülésben egy magassági és két távolsági rekordot ért el. Több repülőgépet szerkesztett, így 1933-ban a „Karakán“-t, mely a fenti 3 rekordot elérte. Számtalan kísérleti repülést végzett tanulmányi szempontból. Az első magy. pilóta, aki a nemzetközi teljesítmény rekordjelműt megkapta. 1934 október 7-én a „Karakán“ vitorlázógéppel megjavította a magy. időtartamrekordot (24 óra 17 percig repült), ezzel a teljesítményével világviszonylatban a II. helyre került. (A világrekord 36 óra).

Sebők Sándor vitéz, bankfőtit. a Vízisport felelős szerkesztője. *1898, 1908–1914-ig számos atlétikai versenyen szerepel eredményesen. Sikeresen szerepel rövidtávú úszóversenyeken, később evezősversenyeken is. 1928-ban olimpikon volt. Számos nemzetközi versenyen vett részt, kétszer tagja volt a magyar bajnok vitorlázó csapatnak, kétszer II. helyezett. 1930, 31 és 32-ben a legtöbb eredménypontot elért versenyző.

Tóth József fodrász m. 1927 óta tagja a MUE-nak. 1928-tól vál. tag, a sport és gazdasági biz. tagja. 1931-től a MUE gazdája. Tóth Ilonának, a neves úszóbajnoknőnek édesatyja.

Tuss Miklós dr. orvos *1898, Kékes. 1920 óta a BYC II-od kapitánya, 1928 óta a KMYC almai osz. kapitánya, 1933 óta a HYC választm. tagja és a Yachtszöv. tanács tagja. A vitorlázás terén kiemelkedő eredményeket ért el. 1926-ban a Balaton körüli verseny végleges nyertője. Felállította a Keszthely-kenesei rekordot (5 ó 53). Több nemzetközi versenyen vett sikerrel részt, 1928-ban az Olimpiáson is szerepelt. Kb. 34 érem tulajdonosa.

Ugron Gábor dr. ny. miniszter, orsz. gyűl. képviselő, *1879. Sportja a vitorlázás. A Magy. Yacht Szöv. elnöke, a KMYC elnöke, az OTT tanács tagja. Számos vitorlásversenyen vesz részt, kiemelkedő eredményeket és győzelmeket arat. Legutóbb 1934-ben a

Kékszalag bajnokság győztese. Számtalan tiszt. díj tulajdonosa.

Ugron Gábor ifj. okl. mérnök, repülőtiszt. *1908, Budapest. Sportjai: céllövészet, atlétika, evezés, vitorlázás, repülés. 1925-ben céllövő ifj. bajnok, majd a badeni világ bajnokságon a válog. csapat tagja. A többi sportágakban is kiemelkedő eredményeket ért el. 1933-ban főiskolai céllövő bajnok. 85 db tdíj és érem tulajdonosa.

Ugron Imre Magy. Földhitelint. tisztviselő. *1908, Budapest. Sportjai: céllövészet, úszás, atlétika, vívás, vitorlázás. 1926-ban céllövészet ifj. bajn. Atlétikában és vívásban több értékes helyezést ért el. 1924 óta foglalkozik vitorlázással, számos versenyen sikerrel vesz részt. 1934-ben a „Rabonban“ a Kékszalag bajnokság nyertese. Kb. 80 tdíj és érem tulajdonosa.

Ujvári László hivatásos pilóta. *1893, Kiskunfélegyháza. Repüléssel 1915 óta foglalkozik. A háborúban nagy sikereket ért el és 1918-ban 2 román gépet lőtt le. Később a katonai pilóta kiképzés körül tevékenykedik. Később különböző vállalatoknál mint forgalmi pilóta teljesít szolgálatot. Mint hadipilótának van 163 ellenséges repülése, 8 légi győzelem a harc tere, 2 a románok ellen, van 700 repülőórása. Mint polgári pilótának 5200 repülőórása van 800.000 km teljesítménnyel, mellyel egyedül áll a magy. pilóták között. Repülésben elért eredményeiért a német pilótai kapitányi rangot kapta. Számos háborús érem, így a III. oszt. vaskoronarend, a katonai érdemkereszt stb. tulajdonosa. A repülés terén elért eredményeiért legfelsőbb elismerésben részesült. 1930-ban a bécsi Orsz. Állatvédő Egyesülettől aranyérmet kapott, mert télen az ott rekedt fecskéket Afrikába szállította.

Wohl György székesfőv. mérnök. *1902, Bpest. Sportjai: vitorlázás, sí. Síversenyeken kitűnő eredményeket ért el, számos külföldi versenyen szerepelt győztesen. A vitorlázást versenyszerűleg 1934-ben kezdi űzni, biztató eredményeket tudott felmutatni.

Achim Károly

Ackermann Artur

Ady Lajos

Ács Rezső

Ács Sándor

Adamkovics Ágost dr.

Agárdy László dr.

Alexay Zoltán

Arany Irma

Ambrus Pál dr.

Arató Géza

Aszmann Ferenc

Aschenbrenner Jenő

Aszódi Miklós

Atlasz Miklós

Auer Avar István

Auer Kálmán

Bácsy Péter

Bagí István

Balázs Ignác

Balázs Imre

Balázs Magda

Bálint Ferenc

Balla Aladár dr.

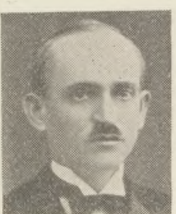
Balla István dr.

Balogh István

Bangha Béla dr.

Bánhidi László

Bánlaki Jenő

Bankó Sándor

Bánó Lehel

Banovits László

Barabás Jenő dr.

Baranyay Béla

Barcsay József

Barczikay Béla

Barlay Oszkár

Barna Frigyes dr.

Barsi László

Bartha Gábor

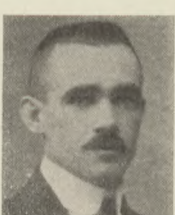
N. Bartha Károly dr.

Bártai Lajos

Baumgarten Magda

Baumgartner Géza

Bay Béla

Bayer Béla dr.

Beck Mátyás

Becsý Sándor

Bedő István dr.

Bedő Pál

Békés István

Beleznyai László dr.

Beldy Alajos

Bende Sándor

Benedek György

Benedek László dr.

Benke József

Benke László

Bényey Sándor dr.

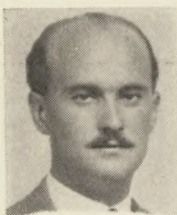
Beregi Dezső

Bernáth Pál

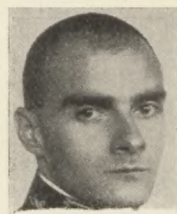
b. Berthóty László

Berthóty Géza dr.

Bezilla István dr.

Biber Károly

ifj. Biberauer, Richard

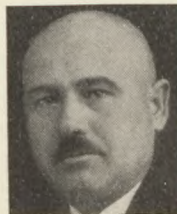
Bimbó János

Bimbó József

Birtalan Lajos

Bizse Pál

Blau László

Blaskó Lajos

Blanár László dr.

Blaumann Ferencné

Bodonyi Sándor

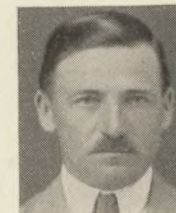
Bodorik József

Bódosi Mihály

Bogdán Endre

Bognár János

Boncz Kálmán

Borbély Ferenc

Borbély Gusztáv

Bontovits Ferenc

Bornyi Károly

Boros Béla

Boros Dezső dr.

Boros Ernő

Boros György

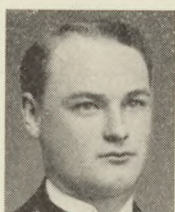
Boros Pál

Borsányi Ferenc

Borsay Győző dr.

Borsodi Árpád

Both János

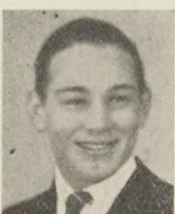
Botyánszky György

Bozzay Erzsébet

Bőr István

Bőr József

Brassay Károly

Breuer Árpád

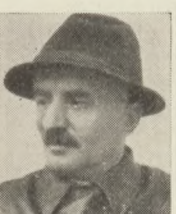
Breznyicky Erzsébet

Bubenik Tibor

Budaváry Lőrinc

Buray József

Burkus György

Buzay Árpád dr.

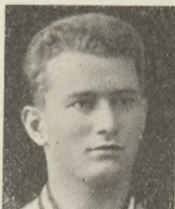
Csabay Antal

Csákány Ferenc

Csányi Boriska

Csányi Pál

Csapó Sándor ifj.

Csorsz Lajos

Csató Béla

Cser Gyula

Cserky Gyula

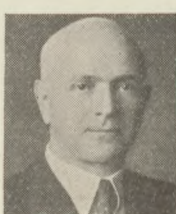
Csernó Béla

Csík Ferenc

Csillag Aladár

Csillag Miklós

Csinger Gyula

Csiszár Ferenc dr.

Csizsár Ferenc

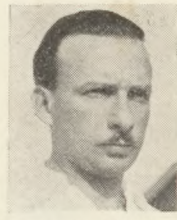
Csomor Benő dr.

Csorba Mihály

Csorba Oszkár

Csury László

Cziffra Mihály

Czigler György

Czigler Imre

Czuna Ferenc

Dabolczi Fekete László

Dallmann Miklós

Dany Baba

Darabos Lajos

Darn Imre

Darvas Géza

Deák János

Deák Jenő dr.

Déchy Aladár

Dékány András dr.

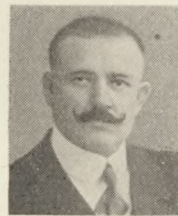
Dékány György dr.

Demarsik Ferenc ifj.

Déschán Iván

Dézsi Gyula József

Dick János

Dillinger Rudolf

Dobó János

Dobos István

Domján Károly

Domokos Ferenc

Donáthi Leó dr.

Donner Imre

Donogán István

Dóra Sándor

Dóró Lajos

Doros György dr.

Draskovits Dénes dr.

Dudás Antal

Dunay Róbert

Dziobek László dr.

Döbrentey Imre

Edvi Illés Géza

Egervári József

dr. Egry Lászlóné

Ehrenfeld Géza

Eichner Árpád dr.

Eigner Jenő

Eisemann György

Eleőd Anikó

Engel Béla

Engel Pál

Eperjessy Béla

Érczhegyi István

Erdei László

Erdélyi Géza dr.

Erdélyi László

Erődi-Harrach
Tihamér dr.

Erőss Sándor

Farkas Elek

Farkas Ivor

Farkas János

Farkas Mihály

Fehérváry Dezső

Fejes Sándor

Fekete Andor

Fekete Géza

Fekete Kálmán dr.

Felber Artur

Feldmann Sándor

Ferenczy Károly

Fiala Ottó

Fischer István

Fischer László

Fischer László

Fischer Tibor

Fleischmann Jenő

Fleischmann Magda

Földényi József

Földes Tibor

Földes Zoltán

Földesi János

Frech Gyula

Frecska András

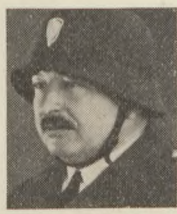
Fried Ármin

Fried Jenő

Fuchs Béla

Fuszek Tivadar

Gaál Dániel

Gaál József

Gál Samu

Gábor József

Gacsár Imre

Galambos József

Galambos Pál

Galbács Imre

Gallé Tibor dr.

Galló Luci

Gallus Ernő

Garzó Béla dr.

Gáspár György

Gerber László

Gera Gyula

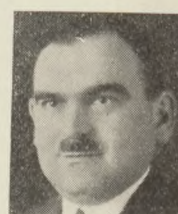
Gerecz Elemér

Gergely János

Gerlei Ferenc

Gerő Miksa

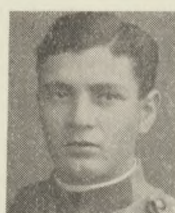
Gesmey Tibor

Gilicze József

Glaser Bódog

Goda Ferenc

Golubits János

Gombos Ernő

Gombosy Zoltán

Gorják József

Gönczi István

Gőndös György

Gőndör József

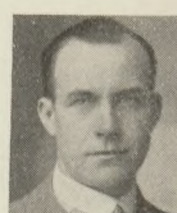
Gözsy Irén

Gravázt Ferenc ifj.

Gróf II. Üdön

Grofcsik János

Gruber Tivadar

Gulyás István ifj.

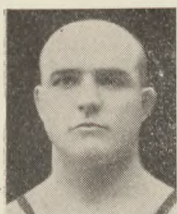
Günser Lili

Gyenes Dénes dr.

Gyóji Miklós

Györfly Antal

Gyulay József

Gyurics Vince

Háda József

Hadnagy Endre

Hajdu Dezső

Hajmáty József

Hajnal Dezső dr.

Hajdu János

Halász Ernő dr.

Halász Gábor

Halmai I. János

Halmos László

Hankóczy Jenő

Hanzély Ferenc dr.

Harmath Andor

Harmath László

Harsányi József

Hauser Adolf

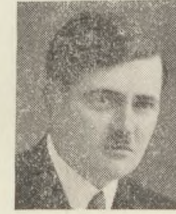
Hegedüs Elek

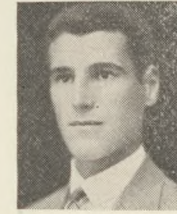
Hegedüs Ernő

Hegedüs Imre

Hegedüs Károly

Heinfarth Mihály

v. Héjjas Iván dr.

Helmeczy István dr.

Hencze Béla

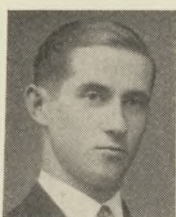
Henzsel István

Hennyey Károly

Hernády Pál

Hétvényi László

Hevesi István

Hevesi Sándor

Hidvéghy László

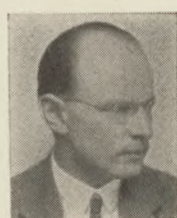
Hirschler Andor

Hochreiter Ede

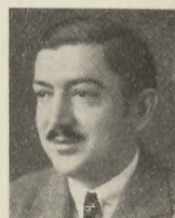
Hoffmann Lajos

Hoppe László

Hóra Nándor

Horváth Andor

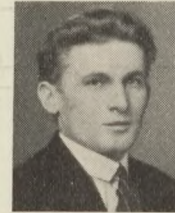
Horváth Béla

Horváth Ferenc

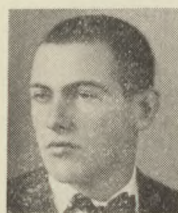
Horváth Gyula

Horváth Lajos

Horváth Vilmos

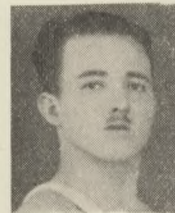
Horváth Vilmos

Horváth Zoltán

Horvay Alajos

Hubay Miklós

Hudák János

Huszár László

Ignácz Mihály

Illyés József

Imre Lajos

Imrédy Magda

Istenes János

Iszlay Kálmán

Jacob Gusztáv

Jacob György

Jakab Endre dr.

Jakube Jávör Pál

Jacsó János

Jankovits Imre

Jánosi Géza

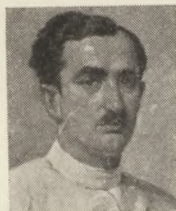
Jäger Nándor

Jäger Olga

Jegenyés György

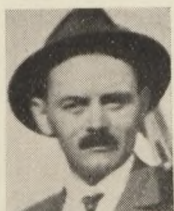
Jekelfalussy
Piller György

Joó Sándor

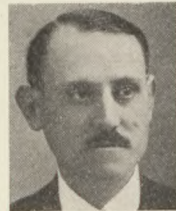
Juresó Antal

Józsa Mihály

Kabos Endre

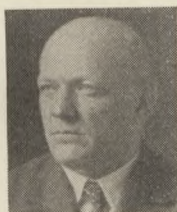
Kádas Ferenc

Kajdy István

Kajos András

Kankovszky Artur

Kanyár István

Karácsnyi Lajos

Károly Gyula

Kárpáti Lajos

Kárpáti Frigyes

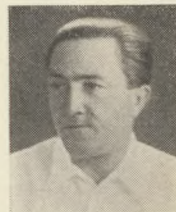
Kasl József

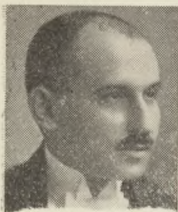
Katits Dezső

Kauser István dr.

Kehrling Béla

Keiner Ármán

Kelenfi Károly

Kéler Dénés

Kelő Dömötör

Kemenes Antal

Kemény Győző dr.

Kenessey Béla

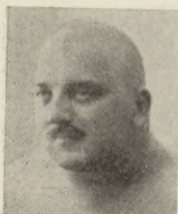
Kengyel Géza

Kénoszt István

Kerekés Gyulá

Kerekes László

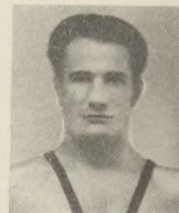
Kerékgyártó Géza

Kereki Béla ifj.

Keresztes Henrik István

Keresztes Lajos

Késmárky Kornél

Keszler István

Kevé Ernő

Klemént János

Kimmierling József

Kiss Antal

Kiss Béla

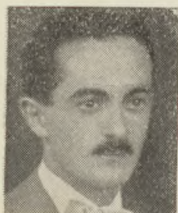
Kiss Gábor dr.

Kiss Gyula

Kiss Gyuláné

Kiss István dr.

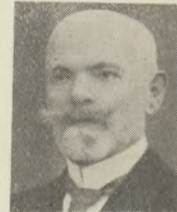
Kiss István

Kiss János

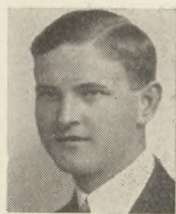
Kiss József

Kiss József

Kiss Lajos

Kiss Sándor

Kisvárdai Papp Lajos

e. Király Sándor

Klátik Gyula

Klein Árpád

Klekner Tihamér

Klenk Gusztáv

Klenk József

Kmetykó János

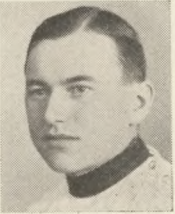
Kobák Sándor

Kocsuba Elemér

Koday Ernő

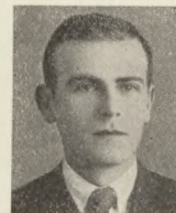
Kollár Lajos dr.

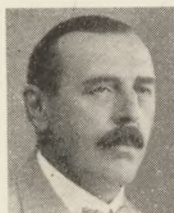
Kollarits Géza

Koller Ferenc

Koltay Lajos dr.

Komáromy Károly

Konez Ferenc

Konecs Imre

Kopeczky Anna

Korányi III. Dezső

Korányi Lajos

Korb Géza

Korbély Samu

Kovách Andor

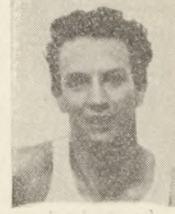
Kovács Béla

sikári Kovács Elek

Kovács István

Kovács József

Kovács József

Kovács László

Kovács László

Kovács Pongrácz

Kovács Zsigmond

Kovács Sándor

Kovács Sándor

Kovács Zoltán

Kozlák Mihály

Král Ottmár

Krátky István dr.

Krausz László

Kray-Kraus Arnold ifj.

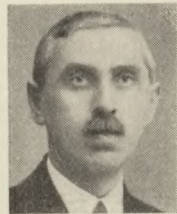
Krepuska István dr.

Kratzer Antal

Krieser József

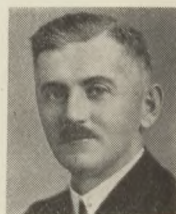
Krizsán István

Krojtor Dénes

Kubányi Ernő

Kultár Sándor dr.

Kustos József

Kuti-Kuli Jenő

Kuncze Géza

Kőműves János

Kőrmendy Imre

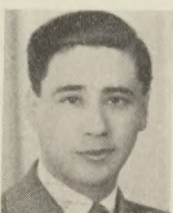
Laász István

Lakatos Lajos dr.

Láng Árpád

Lantos Pál

Lázár Labori Károly dr.

Légrády Sándor dr.

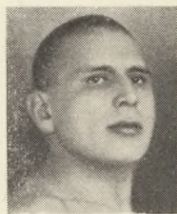
Lehoczky Ferenc

Lehoczky István

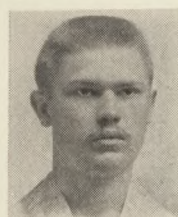
Lehoczky János dr.

Lehr Elemér

Lénárt Ernő

Lenz Rezső id.

Lenz Rezső dr.

Létay Zoltán dr.

Lichtenberg Leó

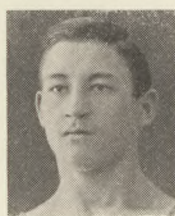
Lill Károly néhai

Lippay Imre ifj.

Litkey István

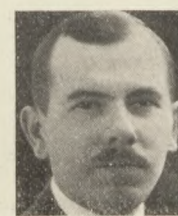
Lóska György

Lőki Antal

Lukács Sándor

Lukács Szilveszter

Lumniczer Sándor dr.

Lusztbaum Béla

Maász Márton

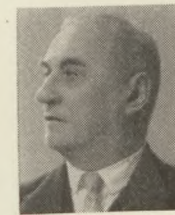
Machán Tibor

Madaras Gyula v.

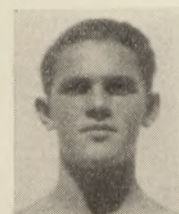
Magó János

Magoss György dr.

Magyar János ifj.

Major László

Makai Géza

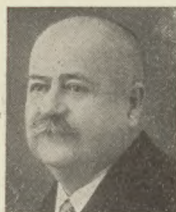
Mamusich Mihály dr.

Mandel Pál

Márffy-Mantuánó
Tamás

Marialaky Kálmán

Markó Jenő dr.

Markovits Árpád

Markovits József

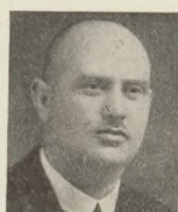
v. Márkus Ferenc dr.

v. Márky Barna dr.

Marmorstein Árpád

Maros Dezső

Marth József

Maszár Mátyás

Máry Dezső

Matkovich Ferenc

Matuz György

Mayer-Guáry Guidóne

Mayer István

Mayer Jenő dr.

Mayer Károly

Mayer Márton

K. Mednyánszky Mária

Méhn Antal

Méhn Antalné

Merkle István

Mersich Imre

Messer Izsó

Mészáros Lajos

Mészöly Géza dr.

Mezei Imre

Mérő László dr.

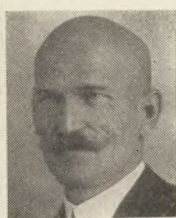
Micheller József

Micsicsák János

Mihály Ferenc

Miklóssy János

Mikó Béla dr.

Mikus János

Milotay László

Minder Sándor

Miskolczy Barna

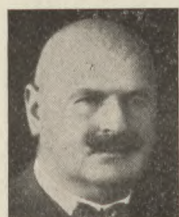
Miskolczy Mária

Misley Sándor

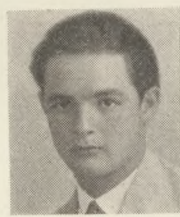
Molnár Imre

Molnár Máté

Montag András dr.

Mórícz János

Mórícz László

Morzsányi Kálmán dr.

Murvay József

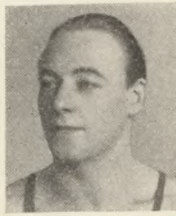
Muszti László

Muszti Oszkár

Mráz Érdi Zsigmond

Müller Károly

Nádházy Lajos

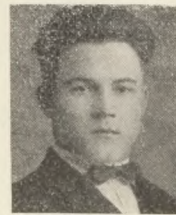
Nádor Lajos

Nagy Bálint

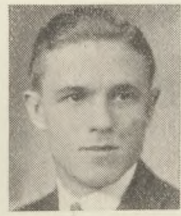
Nagy Dániel

Nagy Ferenc

Návay István

Nagy Imre

Nagy Kardos József

Nagy Károly

Nagy Lajos

Nagy Margit

Nagy Mihály

Nagy Pál

Nagyszalánczy Albert

Nemere János

Nemes Árpád dr.

Nemes György

Nemes János

Nemes Sándor

Németh Dániel

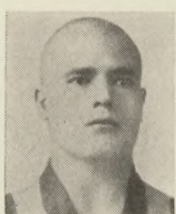
Németh Géza

Németh János

Neubauer András

Nóránt István néhai

Neszkó Horváth Imre

Novobáczky Kálmán dr.

Novák István

Nowotárski István

Nussbaum Jenő

Nyakas László dr.

Nyárády József

Nyisztor Péter

Nyitray János

Ocskay Rezső dr.

Olasz Gábor

Orczán László

Orgonista Olga

Ormos Ernő

Ormoshegyi Lajos

Osváth Imre

Ökrös József

Podany Pál dr.

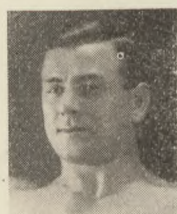
Padányi Pelczmann Pál

Pados János

Pálos Pichler József

Palotás Mihály

Palotás Pál

Pályi István

Palyó János

Papp György

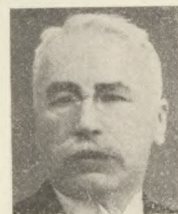
Papp János v.

Papp László dr.

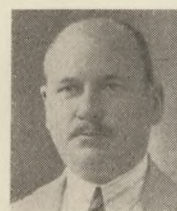
Papp Mária

Pásztor Imre

Pataki Mihály

Pauló István

Pauncz Márton

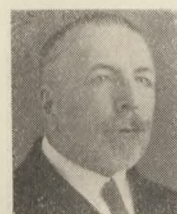
Pelle István

Pencz Gusztáv dr.

Penzes Mihály dr.

Perger Ferenc dr.

Perger Gyula

Perger Sándor

Pesovnik László dr.

Péterffy Jenő

Petermann István

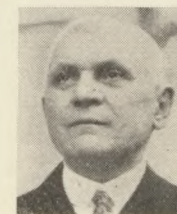
Petyán Endre

Pfléger László

Pignitzki Polgár Gyula

Pillich Ferenc

Pingiczer Ferenc

Pintér Pál

Pintér Tiborné

Póka Gábor

Pollák György dr.

Pollatschek Gyula dr.

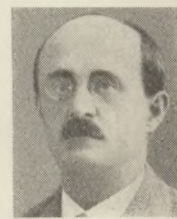
Pongó Kiss Kálmán dr.

Pongrácz Guszláv

Pöcze Károly

Pödör Béla

Pözel István dr.

Primon György

Prokopp Sándor dr.

Pusztai Ferenc

Putz Nándor

Rácz Béla dr.

Rácz Kálmán dr.

Rácz Miklós

Radd Miklós

Raff István

Rajka Ferenc

Rákóczy Ferenc

Récei Rózsí

Regdon Aladár

Regős Ferenc

Reiner Ferenc

Reiprich Antal

Rendeczky János

Rényi István

Rétay János

Réti József

Riskó János

Roll Oszkár Kamill

Rokken Imre

Rosta Lajos

Rotter Babi

Rótn Miklós

Rubis Lenke

Rudán Pál dr.

Saguly János

Sáfár Antal

Sáfrány Béla

Sajó István

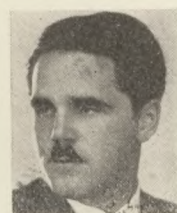
Sajó Sándor dr.

Sandy Dezső

Sántha Lajos

Sárközy Andor

Sárközy Jenő dr.

Satzger László

v. Sebők Sándor

Sájben János

Siklósi Imre

Simkó János

Simon Ferenc

Sipos Ferenc

Sívó Alajos dr.

Skoumal Jenő

Sógör Andor

Somogyi Elemér

v. Somogyi Endre

Somogyi István

Somogyi Pál

Soós-Hradetzky István

Springer Ferenc dr.

Stadler Béla

Stark László

Staub László

Stefáni Mihály

Stéh György

Steigerwald János

Steiner Ferenc

Steiner Frigyes

Steiner József

Stern Ferenc

Stibi József ifj.

Stranz Erzsébet

Strenger József dr.

Schaeffer Emil

Schauer Gábor dr.

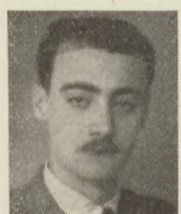
Scherfel Géza dr.

Schlosser Ignác

Schmidt Jenő dr.

Schutz Ernő

Schvara Nándor

Schwarcz László

Schwarcz Lászlóné

Schwéd Andor

Schwéznér Károly ifj.

Szablies Antal

Szablies István

Szabó Elemér dr.

Szabó Gábor dr.

P. Szabó Gábor

F. Szabó Béta

Szabó János ifj.

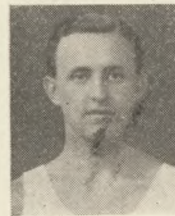
Szabó József

Szabó József

v. Szabó Mihály

Szabó Miklós

Szabó Pál Zoltán dr.

Szakáts Odón

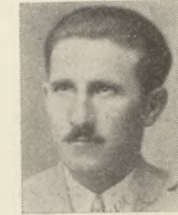
Szakáts Üdönné

Szalay Sándor

Szand Sándor

Szánthó Zoltán

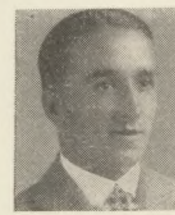
Szathmáry István dr.

Szawanow Emil

Szedoglovits József

Szegedy Gyula

Szeghy Sándor

Szegő István dr.

Szegváry István

Szeidenstricker Ottó

Székely Mihály

Székely Sándor

Székely Tibor dr.

Székér Ernő ifj.

Szetepesényi Pál

Szelnár Aladár dr.

Szentirmay József

v. Szentlőrincy Géza dr

Szentmiklóssy Béla

Szép István

Szepes Béla

Szepesi Szaniszló

Szépudvary László

Szigethy Tibor

Szilágyi Gyula

Szliágyi János

dr. Szily Adám ifj.

Szinay István

Szívós István

Szilávik Károly

Szobolevszky Sándor

Szoller Aladár

Szollás László

Szombathelyi László v.

Sztaszinó László

Sztrehovszky Márton

Sztrinkay István

Szűk Üdön

Szvalkó János

Takács Károly

Tamáshidy Ernő

Tanay József

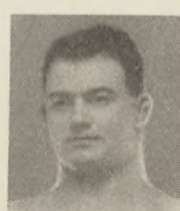
Tanczos Mihály

Tápay István

Tarabó Gyula

Tarányi József

Tasnády József

Tatár Gyula

Tege-Tendly János

Thegze-Gerber Tibor

Tersztyánszky Géza

Tevely Béláné

Thúry József dr.

Tibor István

Tibore Árpád

Tihanyi István

Tocsik Antal ifj.

Torda Balázs dr.

Tóth Ernő

Tóth Ferenc

Tóth Ilonka

Tóth Imre

Tóth I. Imre ifj.

Tóth Jenő

Tóth József

Tóth László

Tóth Mihály

Török János

Trencsényi Gyula

Trenka Lajos

Tunyogi József

Turbéký Jenő

Tury István

Udvárhelyi Mátýás

Úhl Raoul dr.

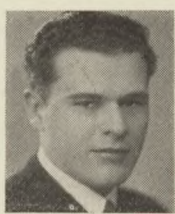
Uhrin András dr.

Ujváry László

Urbach László

Urbanovics Lajos

Vadas József

Vanyiska János

Váradi Jenő

Varannay József

Varga Endre

Várady Sándor

Varga István

Varga István

Varga József

Varga László

Vargha László

Vargha Andor

Várkonyi Lajos

Várnai Gyula

Vasvári Béla

Váry János ifj.

Vecsera Antal

Vecsey Sándor

Végváry Irén

Végváry Lajos

Veress Árpád

Veres László

Vértes Gusztáv

Vézner Géza

Vidolovics János

Vidolovics Nándor

Vidra József

Világosi József

Vincze Mihály

Virágos Lajos

Viski Lajos

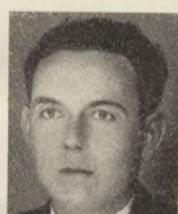
Viszkei Ferenc

Vitkay László

Vizi István

Vrabély András

Walfisch Károly

Wannier András

Wéber Béla

Weisz Gyula

Weisz József

Weitzenfeld Miklós dr.

Veres Imre dr.

Winkler Andor

Wintner István

Wittenberg Béla

Witterle Jenő

Würth István

Zákonyi József dr.

Zentay Mihály

Zichy Imre gróf

Zimmermann Antal

Zirczy Antal

Zombori Ödön

Zsebik István

Zsótér Bertalan dr.

TARTALOMJEGYZÉK

ELSŐ KÖTET.

I. RÉSZ.

<i>Albrecht királyi herceg: A magyar sport utánpótlásának feladatai</i>	5
<i>Rakovszky István dr.: A sport nemzetépítő ereje</i>	9
<i>Doros György dr.: A sport pszichológiája</i>	14
<i>Hoppe László: Sport-publicisztika</i>	47
<i>Misley Sándor: A sport mint építető</i>	61
<i>Marik Klára: A nők sportja</i>	80
<i>Mező Ferenc dr.: Az olimpiai eszme fejlődése</i>	87

II. RÉSZ.

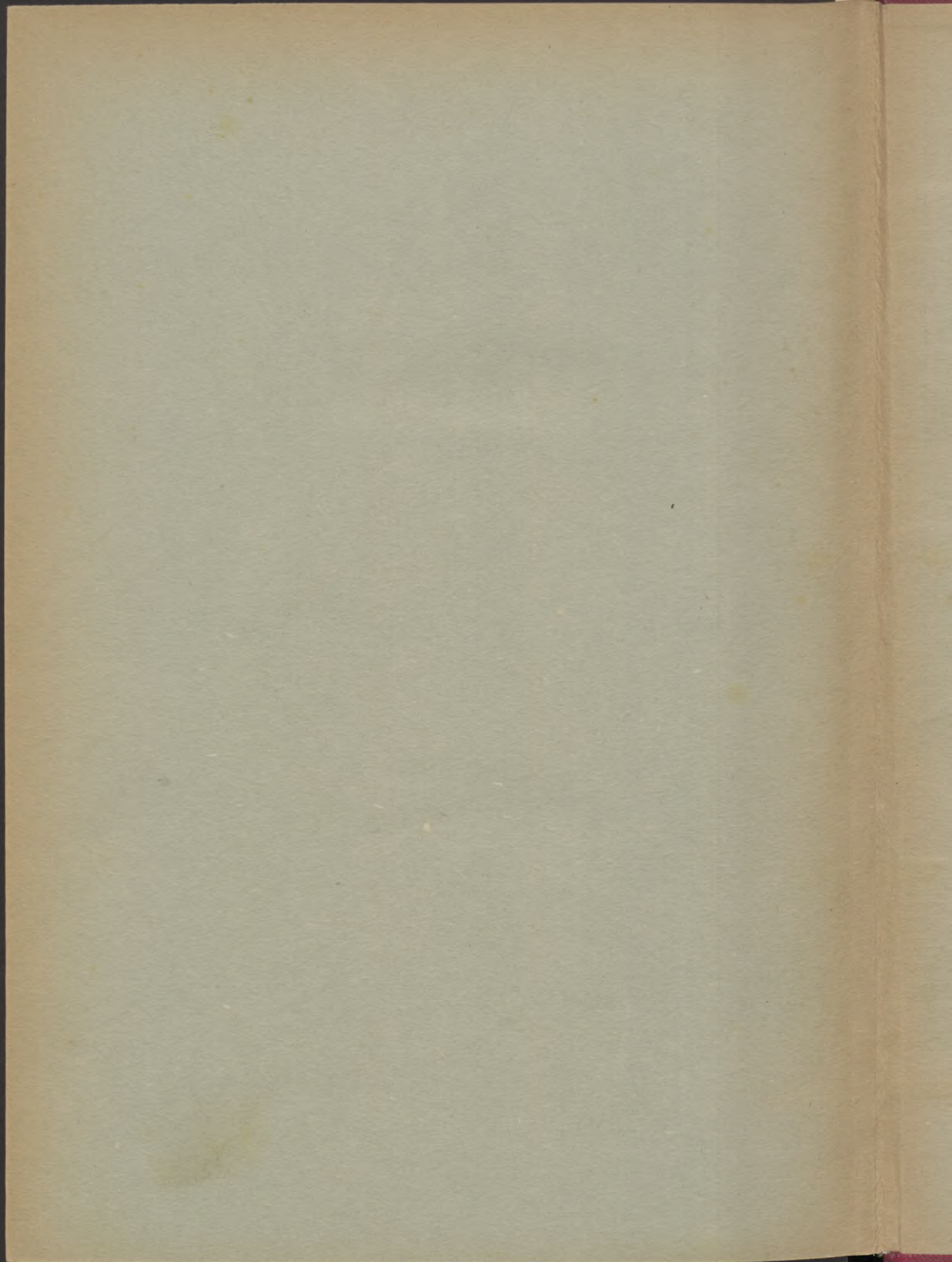
<i>Arató Géza: Asztalitenisz</i>	100
<i>Misángyi Ottó: Az atletika története</i>	105
<i>Kultsár István: Az atletika, mint versenysport</i>	112
<i>Keresztes Henrik: Birkózás</i>	142
<i>Kankovszky Artúr: A boxsport</i>	156
<i>Machán Tibor: Evezés</i>	168
<i>Fleischer Elemér dr.: Gyephokki</i>	183
<i>Arató Géza: Jég sportok</i>	187
<i>Molnár Géza: Kerékpár</i>	196
<i>Mamusich Mihály dr.: Labdarúgás</i>	211
<i>Rakovszky Iván dr.: Lovaspóló</i>	227
<i>vitész Posgay Károly dr.: Lövészet</i>	231
<i>Kramer Jenő: A mótorsport</i>	255
<i>Szepes Béla: A sísport</i>	274
<i>Kmettykó János: A torna</i>	279
<i>Tavaszi István dr.: Turistaság</i>	291
<i>Arató Géza: Tenisz</i>	300
<i>Balogh László dr.: A magyar úszó sport szervezése</i>	326
<i>Bárány István dr.: Úszás-stílusok</i>	331
<i>Beleznay László dr.: Vízipóló</i>	344
<i>vitész Sebők Sándor: A vitorlás-sport</i>	350
<i>Kalmár István: Vívás</i>	357
<i>Magyar Sándor: A repülő sport</i>	376

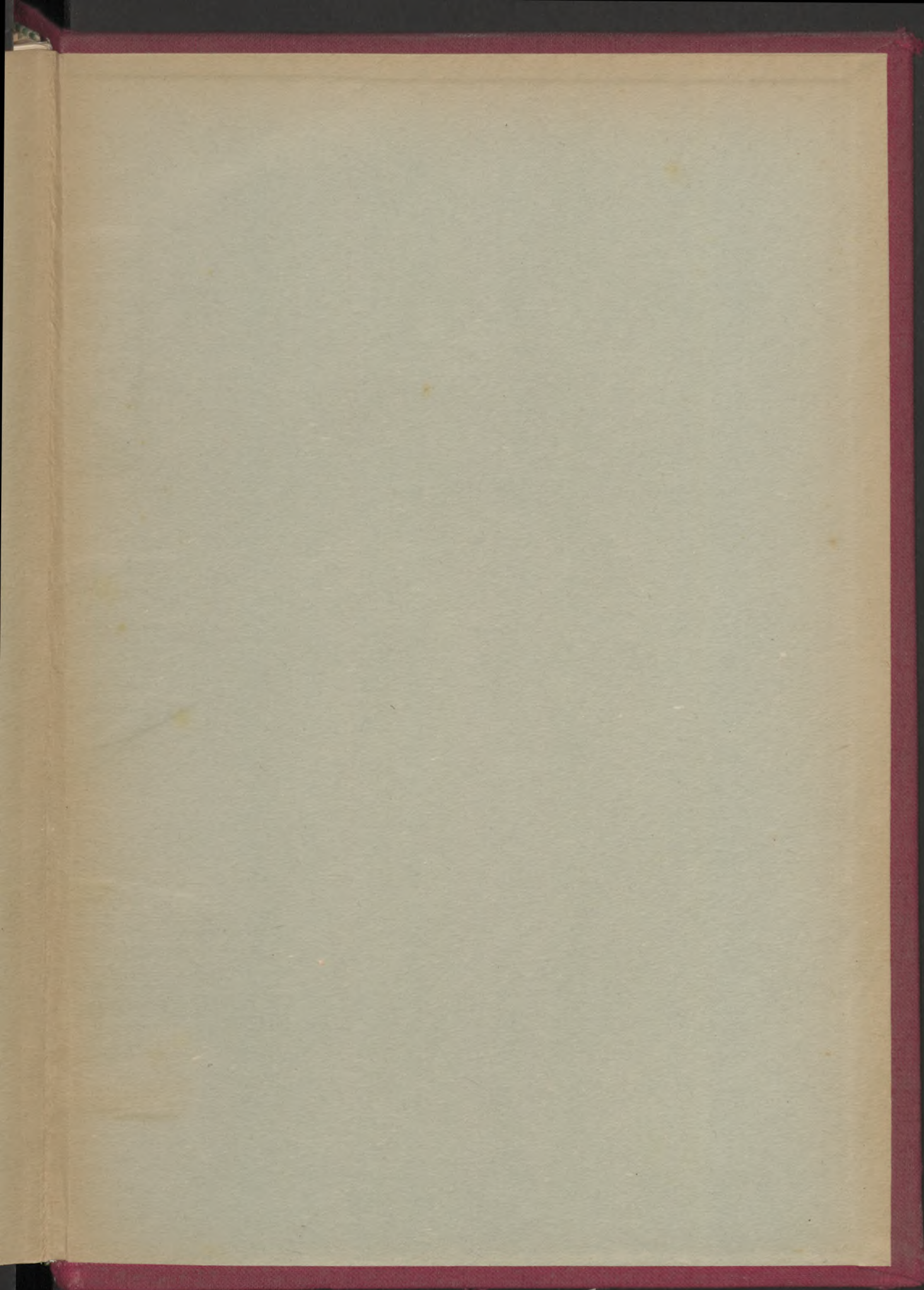
MÁSODIK KÖTET.

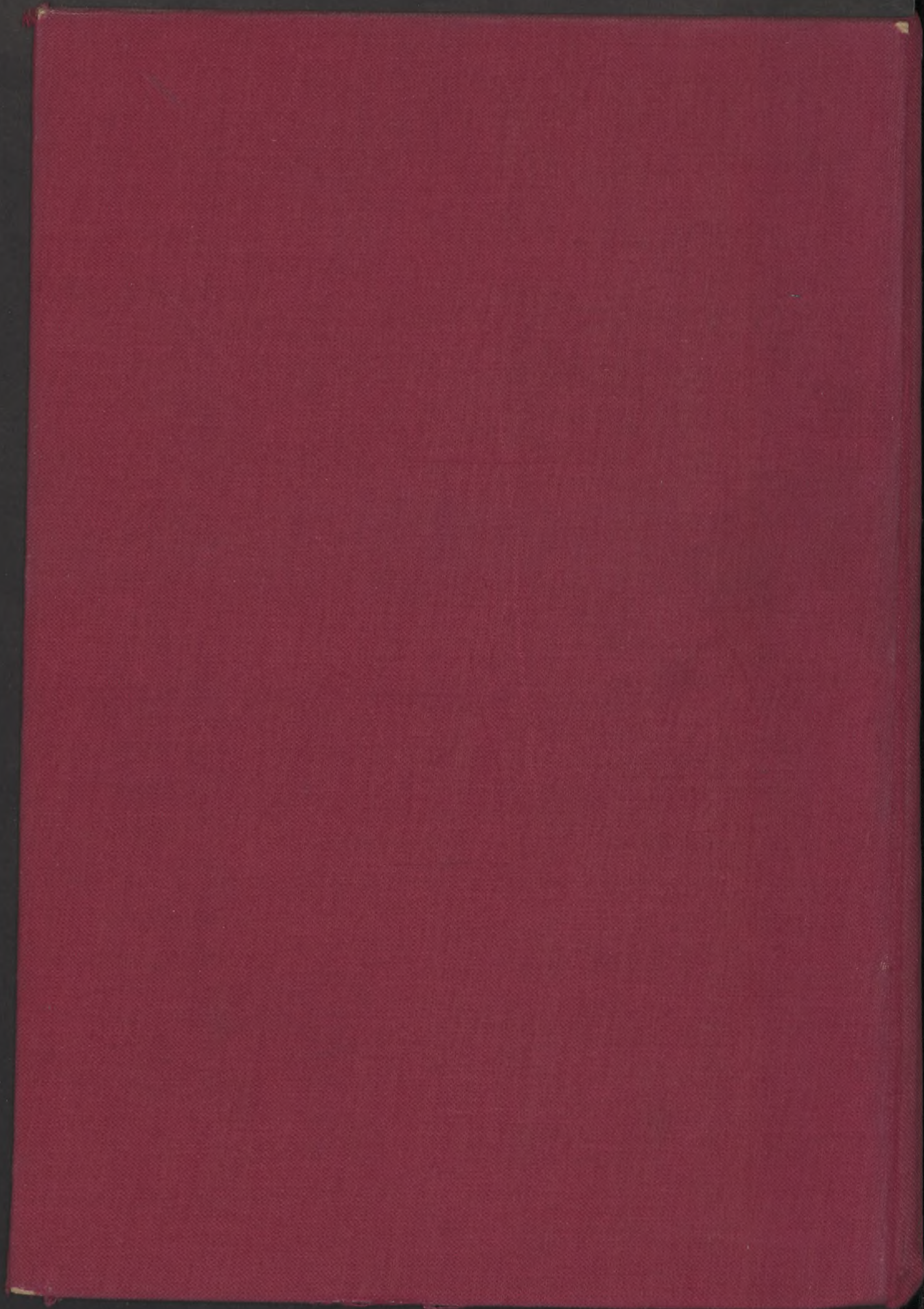
Sportéletrajzok:

Első névsor	1—156
Második névsor	157—158
Arcképesarnok	I—XXVII

M

46.888

